13-4-I-51

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
4 I
51

[illegible] Fran. [illegible]

Rojas. opera

Istoria e di me Gio:batta Orsino che l'ho compro in Madrid per Reali X adi 5 di Marzo 1594

L. VIII. 6.

IOANNIS DE ROIAS EPISCOPI SERGENTENSIS IN REGNO SICILIÆ,

quondam Collegij Maioris D. Iacobi Zebedæi, vulgò Conchenſis Collegæ digniſsimi, opus tripartitum: De ſucceſsionibus, De Hęreticis, & Singularia in fidei fauorem, &c.

AD ILLVSTRISSIMVM, AC PRVDENtiſsimum virum, D. D. Franciſcum Ferdinandum de Lieuana, Cancellariæ Vallıſoletanæ præſidem ſapientiſsimum.

Cum Priuilegio Catholicæ Maieſtatis.

SALMANTICÆ.
Ex officina Ildefonſi à Terranoua & Neyla.
M. D. LXXXI.

Expenſis Hieronymi de Milis bibliopolæ.

13·4·3·51

El Rey.

POrquanto por parte de vos Hernando de Rojas vezino de la villa de la Roda hermano y heredero đ don Iuan de Rojas defunto Obiſpo q̃ fue de Sergento en el reyno de Sicilia. Nos fue hecha relacion, que el dicho vueſtro hermano auia compueſto, y con licēcia nueſtra imprimio tres libros el vno que ſe intitulaua de Hæreticis, vna cum quinquaginta Analyticis Aſſertionibus, & priuilegijs Inquiſitorum, y el otro Epitome omnium Succeſsionum ex teſtamento, & abinteſtato Iure Communi, & Regio, y el otro Singularia Iuris in fauorem fidei hæreſiſque deteſtationem, y porque los dichos libros eran muy vtiles y prouechoſos, y la dicha impreſſion ſe auia acabado, nos ſuplicaſtes os dieſſemos licencia para podellos hazer imprimir, y priuilegio para los vender, o como la nueſtra merced fueſſe, lo qual viſto por los del nueſtro cōſejo, porquāto en los dichos libros ſe hizieron las diligencias q̃ en la prematica por nos hecha ſobre la impreſsiou de los libros diſpone por os hazer bien y merced, fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien por la qual vos damos licencia y facultad para que vos o la perſona que vueſtro poder ouiere, y no otra alguna podays hazer imprimir los dichos libros que de ſuſo ſe haze mencion, por los originales que en el nueſtro Conſejo ſe vieron que van rubricados, y firmados al fin de cada vno dellos de Iuan Gallo de Andrada nueſtro ſcriuano de camara de los q̃ reſiden en el nueſtro Conſejo, por tiempo y eſpacio de ſeys años primeros ſiguientes que corren, y ſe cuenten deſde el dia de la fecha deſta nueſtra cedula en adelante. Sopena que la perſona o perſonas q̃ ſin tener para ello vueſtro poder lo imprimierē, o vendieren o hizieren imprimir o vender pierdā toda la impreſsion q̃ hizierē cō los moldes y aparejos della, y mas incurrā en pena de cinquēta mil marauedis cada vez q̃ lo cōtrario hizierē, la qual dicha pena ſea la tercia parte para la perſona q̃ lo accuſare, y la otra tercia parte para el Iuez q̃ lo ſentēciare, y la otra tercia parte para la nueſtra camara, y fiſco, con tanto que todas las vezes que ouieredes de hazer imprimir los dichos libros durante el dicho tiempo de los dichos ſeys años, los traygays al nueſto Conſejo juntamente con los dichos originales para que ſe vea ſi la dicha impreſsion eſta conſorme a el, y ſe os de licencia para lo poder vender, y ſe os taſſe el precio a como ſe ouiere de vender, ſopena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica. Y mandamos a los del nueſtro cōſejo, y a otras qualeſquier Iuſticias de ſtos nueſtros reynos que guarden, cumplan, y executen eſta nueſtra cedula, y todo lo en ella contenido. Fecha en Badajoz a tres dias del mes de Iunio de mil e quinientos y ochenta años.

Yo el Rey.

Por mandado de ſu Mageſtad.

Antonio de Eraſſo.

¶

ILLVSTRISSIMO VIRO D. D. FRANCISCO FERDINANDO de Lieuana, Cancellariæ Vallisoletanæ præſidi iuſtiſſimo, Hieronymus de Milis, Bibliopola, S. & Æ. F. precatur.

CVM diebus ſuperioribus, præſes Illuſtriſſime, diuerſos genere & facultate libros euoluerem, inter alia non ſpernenda volumina, tria Ioannis de Rojas Epiſcopi Sergentenſis, quondam Collegij Maioris diui Iacobi Zebedæi Collegæ ſtudioſiſsimi, opuſcula forte offendi. Quæ, quoniam peracri iudicio, ſumma breuitate, & non ineleganti ſtylo conſcripta certò ſcio, quam plurimis tamen mendis referta, & penè obliterata & in exiguos libellos diſſecta autoris ſui laudibus non modo non reſpondere, verùm grauiſſimam ignominiæ notam inurere videbantur, grauiter moleſteq; tuli paucorum hominum incuria tanti viri nomen labefactari. Quare operæpretium me facturum exiſtimaui, ſi priſtinæ integritati reſtituta, & in volumen vnum collecta iterum typis cudenda traderem. Quod, cùm mihi ex Alfonſi a Terranoua officina accuratiſſima, omnibuſq; typographicis inſtrumentis inſtructiſſima eſſet præſtitum, illud reſtabat, vt cui potiſſimùm hunc meum laborem, quantuſcunq; eſt, dicarem, mecum ipſe ſtatuerem. Perculſit illicò animum tuæ erga omne genus hominum, ac præcipuè in noſtrum autorem beneuolentiæ recordatio. Cùm enim & bonarum artium patronus, & eiuſdem Collegij Alumnus, decus, & ornamentū extiteris, cuinam ego potiori iure æquiuſq; has lucubrationes correctas, ac reſtitutas conſecrare potuiſſem, quàm tibi, cui ſuus autor, ſi viueret eaſdem, vel corrigendas, vel approbandas ſubmitteret? Sed me temeritatis periculum pro tua amplitudine remorabatur: donec poſt longā dubitationē, eò res deducta eſt, vt in eam partē, quæ humanitate tua nitebatur inclinarem: malui enim audaciæ, quam timiditatis diſcrimen ſubire. Accipe igitur, præſes illuſtriſſime, hoc à me leuidenſæ munuſculum, quod ſi perexiguum, nomineq; tuo minus dignum iudicaueris, autoris nomine, ac neceſſitudine cumulatum compenſabis, meq; deinceps ad maiora tibi præſtanda obſequia excitabis. Vale, præſes opt. max. Dat. Valliſoleti Cal. Ian. Ann. 1581.

E. C. L.

C.

EPITOME OMNIVM SVCCESSIONVM EX TESTAMENTO ET ABINTESTATO

Iure communi, & Regio.

SVMMARIVM.

1 Meliùs ac faciliùs quælibet res eius diuiſione cognoſcitur.
2 Diuiſio tria ſingularia adfert commoda.
3 Res notatu digna ſeipſam commendat, alia non eget commendatione.
4 Succeſsionum gradus tres præcipuè ſunt.
5 Quandiu habet locum ſucceſsio ex teſtamento, ceſſat ab inteſtato ſucceſsio.
6 Filij in ſucceſsione primū ſemper locū obtinēt.
7 Multiplices ſunt filiorum ſpecies & conditiones, & varia eorum nomina.
8 Filij legitimi & naturales qui ſint.
9 Filij naturales tantùm qui dicantur.
10 Filij alij legitimi tantùm.
11 Filij ſpurij qui propriè nominentur.
12 Filij vulgò quæſiti qualiter cognoſcantur.
13 Filij inceſtuoſi qui vocentur.
14 Filij nefarij qui propriè ſint.
15 Filij manzeres alij nuncupantur.
16 Filij alij vulgari nomine baſtardi.
17 Filij alij ſunt adulterini.
18 Filij nothi alij appellantur.
19 Filij ſacrilegi alij nominantur.
20 Filij alij varij, quaſi ex vario ſemine nati.
21 Filij Clericorum qui propriè dicantur.
22 Filij ſpirituales qui ſint, & de omnibus prædictis filijs remiſsiuè nu. 23.

Cap. Primum.

1 FACILIVS (inquit Seneca epiſtola. 88.) per partes in cognitionē totius deducimur; ac Cicero in Rhetorica affirmat Diuiſionē, illuſtrem ac perſpicuam reddere Orationem. Tres præcipuos operatur effectus relectionis diuiſio, videlicet, animum legentis incitat, mentem audientis præpa
2 rat, memoriam artificioſe corroborat, vt refert gl. in proœ. inſti. §. igitur, quam dixit ſingularem Card. introitu lecturæ decreta. & Iaſ. in rub. ff. de legatis primo. num. 22. & in rubr. inſtit. de actio. num. 38. Guilier. Bene. in reper. cap. Rainuntius. in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam. num. 175. de teſta. & Bonus de Cur. de nobili. parte. 2. in prin. num. 9. Petrus de Vnzo. in arte Notariatus poſt princ. ideò hanc ſucceſsionū materiam nimis vtilem, actuq; practico paſsim, & frequenter in iudicijs verſatam, quæ ſeipſam commēdat, aliaq; non eget commendatione. vt verbis Iuriſconſulti Vlpiani vtar, in. l. 1. in prin. ff. de
3 inte. reſtitu. in hunc modum diuidēdam eſſe cenſeo, videlicet in tres ſucceſsionum gradus, aſcendentium, &
4 deſcentium, & collateralium. iuxta Auth. de hære. & falci. §. ſemper igitur. col. 1. & in Auth. de hære. abinteſta. venien. in princ. col. 9. Auth. vecùm de appella. cogno. §. hæc autem diſpoſuimus. col. 8. Authen. ceſſante. C. de leg. hær. & in. §. 1. de gradi. inſti.
5 & in. §. fina. de hær. quæ abinſt. defer. l. regia. 2. tit. 13. par. 6. l. 1. titu. 6. lib. 3. Fori. ll. l. fi. ti. 13. par. 6. & quia quādiu poteſt ſuccedi ex teſtamento, ceſſat abinteſtato ſucceſsio. l. quādiu. ff. acqui. hæred. l. antequā. C. cōm. de ſucce. l. ex teſtamēto. C. vnde lib. l. quādiu.

diu.ff.de te g.iur.ideò primo loco má
teria ſucceſsionis ex teſtamento me-
ritò à nobis examinanda erit dein-
ceps ſucceſsio abinteſtato,& in vtra-
6 que ſucceſsione primum locum filij
obtinēt, Auth. in ſucceſsione. C. ſuis
& leg.hære.l.inter cætera ff.de lib.&
poſthum.l. 1. ff. de iniuſto rup. irri.
fact. teſta.l.ſi quis enim. ff. de vul. &
pupi.ſubſt.l.3.tit.13.par.6.lib.53.tit.
6.part. 1. Ob id in primis de filiorum
ſucceſſione actiua,id eſt,deſcenden-
tium; deinde ſucceſſione paſsiua, id
7 eſt,aſcendentium videndum eſt. Fi-
liorum verò multiplices ſunt ſpecies
ſeu conditiones, de quorum ſucceſ-
ſionibus ſeparatim ſuo loco opportu
nè examinabimus.

8 Quidam ſunt filij legitimi, & naturales, nati ex legitimo matrimonio vero, vel putatiuo.l. filium eum diffinimus. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iuris. Authē. quibus modis natu. effi.ſui.§.legitimi ſi quidem. col.7. & in princ.inſti.de nup.& in prin. inſti. de Patri. poteſt. cap. per venerabilem. qui filij ſunt leg. cap. fina. 32. quæſtio.4.l.1. tit.13.part.4.l.1.tit.15. par.4.& in princi.ſummæ, ti.7. par.2.

9 Alij ſunt filij naturales tantùm, vt in rubro, nigro. C. de natu. lib. & in l.in concubinatu. ff. de concubi.l.1. C. eodem., tit. cap. fina.32. quæſt. 4. l.1. tit. 15. part. 4. & ſunt illi, qui ex concubina, cum qua matrimonium eſſe poterat, nati ſunt, & nouiſsimè lex.11.Tauri. de quorum ſucceſſione latiùs infra,cap.10.

10 Alij nuncupantur filij legitimi tā-tum, in quibus natura nihil operatur, ſed legis miniſterium, vt ſunt filij adoptiui, & arrogati.l. ſi arrogatur. ff. de adopti. l. cum adoptiuis.C. de adopti. gloſſa, & interpretes in.c. 1.de cogn.lega.l.1.tit.16.part.4.l.5. tit.6.lib.3.fori.ll, de quorum vera diffinitione, & ſucceſsione latiſsimè infra.cap.16.cum ſequentibus.

11 Alij ſunt filij ſpurij, nati ex muliere publica, & patre incerto.l. ſi ſpurius. ff. vnde cogna.l. vulgo concepti: ibi qui ſpurij appellantur. ff. de ſtatu. homi.l.11.tit.13.part.6.l.1.tit. 15. part. 4. vnde verſus, vt ſeges ex ſpica, ſic ſpurius ex amica: cui pater eſt populus, pater eſt ſibi nullus, & hoc nomen ſpurius eſt nomen generale, & ſpeciale, vt latiùs inferius.c. 19.cum ſequentibus declarabitur.

12 Alij dicuntur filij vulgò quæſiti, qui patrem demonſtrare non poſ-ſunt, vt ex ipſo nomine apparet, l. vulgò concepti. ff. de ſtatu homi. quæ lex inquit hiſce verbis: Vulgò concepti dicuntur, qui patrem demonſtrare non poſſunt.l. 2.l. modeſtinus.ff. vnde cognati.§. nouiſsimè. inſti. ad Orfici.§. fi. inſti. ad Tertu.l. 11.tit.13.part.6.

13 Alij ſunt filij inceſtuoſi nati ex linea tranſuerſali in gradu prohibito affinitatis, vel conſanguinitatis.l. ſi adulterium cum inceſtu. ff. de adul. l. etiam. ff. de ri. nupti.§. inter eas, &.§. fratris verò. inſt. de nupti. Authen.de inceſ. nupti. in prin. colla.2. vbi gloſſ. in verbo ſancimus, & alia in rub.C.de inceſtis nup.c. lex illa.§. inceſtus.36.quæſt.1.l.19.tit.13.part. 6.l.1.tit.18.par.7.l.2.tit.17. part.4. & l.6.tit.18.par.4.

14 Alij filij nefarij dicuntur, geniti ex patre & filia, vel alijs aſcendentibus, vel deſcendentibus. l. quin etiā. ff.de ri. nupti. & in.§. ergo non omnes. inſti.de nupti.gloſſa in rub.C.de inceſtis nupti. & in Auth. de inceſtis & nefarijs nupt.in princ.col.2.

15 Alij filij manzeres dicuntur, nati ex meretricibus, de quibus in c. niſi cùm pridem.§. perſonę de renuncia. cap. per venerabilem. in fine, qui fi-

lij

lij ſunt legi.l.1.tit.15.part.4.

16 Alij vulgati nomine baſtardi, qui illegitimi dicuntur, cuiuſcunque generis ſint, gloſ. in rub. C. concubinis. Decius.conſi.433. nu.14. Gabri.Pale. de nothis.c.17.nu.7.

17 Alij ſunt filij adulterini, ex adulterio nati. c. per venerabilem.§. quod autem.qui filij ſunt legitimi.l.ſi adulterium cum inceſtu. ff. de adulterijs.l.1.tit.15.par.4.

18 Alij filij appellãtur nothi, ex adulterio etiã geniti, vt in dict.c.niſi cùm pridem.§. pro graui.l.1.in fin.tit.15. part.4. de quibus optimum ſcripſit tractatum Gabriel Paleotus de nothis, vbi latiſsimè.

19 Alij ſunt filij ſacrilegi, habiti ex aliqua Moniali, vel Religioſa. c. Virginibus.c.impudicas.c.ſi quis ſacro.27. quæſt.1. qui etiam inceſtuoſi & adulterini filij vocantur, cùm Moniales ſint ſponſæ Chriſti.c.quæ Chriſto.c. peruenit.27. quæſt.1. vnde meritò inquit gl. in dict.c. Virginibus, quòd qui violat Monialem, tria delicta cõmittit ſacrilegium, quia lædit rem ſacram, inceſtum, quia conſanguinea ſpiritualis eſt, item adulterium, quia ſponſa Chriſti, quam gloſ. dixit ſing. Abb. in cap. monaſteria. in fine. de vita, & honeſta. Clerico. & in c. cùm dilectus, nu. 2. de pur. Cano. Dec.conſil.579.incip.in præſenti caſu, nu.5. & in conſil.338. in caſu propoſito in prin.Hippoly.in.l.1. nu.40. de rap. Virginum. Ioã.Baptiſta Cacci. in rep.l.ſi qua illuſtris, nu.15.C.ad Orphici. Paulus Grillandus de pœnis omnifariam coitus, quæſt.1. nu. 10. vbi latè examinat quod ex coitu cum moniali, non tantùm tria, ſed quatuor delicta oriãtur. Ioannes Lupus in.l.9. nume.46. Tauri.glo.magna in.l.10. tit.5. libro.3. Fori.ll.I. ſing.5.tit.15. libr.8. Ordinamenti. l.6.tit.18.part.4.

20 Alij dicuntur filij varij, quaſi ex vario ſemine nati. Et hoc nomine fuit vocatus Imperator Heliogabal*, vt refert Gabriel Paleotus, de nothis & filijs ſpurijs, cap.16.nu.8. ſed Iuriſconſulti hoc nomine non vtuntur, neq; apud eos me legiſſe memini.

21 Clericorum verò filij, iuxta gloſ. in verbo. adulterinis, in dict.c. per venerabilem, dicuntur adulterini, cùm clerici in ſacris Eccleſiarum mariti ſpirituales cenſeantur, vt in dict. cap.niſi cùm pridem.cap. Cenomanenſem.56.diſt. quam gloſ. in dict.c. per venerabilem.dixit menti tenendam.Abb.ibi.nu.32.& Paulus D'clea. in Clem.1.de offic.ord.Bar.verò in.l. 2.nu.3.ff. de accuſationi. filios ſacerdotis, vel monachi nepharios vocat. Sed gloſſ. in.l.2.in verbo. filij. C. de Epiſc.& Cleri.vocat inceſtuoſos, quã gl. optimè declarat Feli. in. cap.cùm dilectus. num. 5. de accuſati. & eam Bar. & Angelus in proprio loco. dict. gloſſ. ſequuntur. Sed Cynus, Butricarius, Bald. Salic. eam ibi reprobant. Idem Bal. in.l.Si quis inceſti. num.3. C. de inceſt. nu. 3. C. de inceſt. nupt. & Anto.Cor.in ſingulari, incipiente. fornicatio.in fine, & Couarr.in.4. de ſponſ.cap.8.§.5.num.14.par.2. Omiſſis circa hoc Docto.opinionibus, magis communis opinio eſt, filios clericorum in ſacris, eſſe ſpurios. gloſſ. in verbo non licet, in dict.l.vulgo concepti, gloſſ. in verbo hæreditatem, in c.cum multæ.15.quæſt. vlti. gloſſ. in Authentic.quibus modis natu.effic. ſui.§.fin.in verb. participium.col.7. alia in.l.10.tit.5.lib.3. Fori, in verbo. Ni a home de religiõ. pro quibus eſt, text. in cap. ad Abolendam, de filijs presbyt.tenet Bart. in.l.final. num.2. ff. de his quibus vt indi. & in conſil. 143. incipiente, Paulus filius.num.2.

Cynus, & communiter docentes. in dict.l.2.Ioan.Andr.in addi.ad Specu. ti.qui filij ſunt legi. in addi.1.magna. Abbas in.c.fi.nu.3.de cogna.ſpirit.& in.c.Innotuit.num.19. de electi.

22 Alij ſunt filij ſpirituales, qui mediãte aliquo actu ſpirituali efficiuntur, vt ex Baptiſmate, Confirmatione, vel ſacramentali Confeſſione. capit.ſuper eo.c.veniens.c.fin.de cogna.ſpiri.cap.1.§.fin.eod.tit.lib.6.cap. nõ debet.cap.ad limina.cap.omnes. 13.quæſt.1.cap.Si quis ex vno.13.q. 4.l.6.titu.4.par.1. Omnes diœceſani dici poſſunt filij Epiſcopi ſpirituales, & omnes parochiani filij Rectoris. cap.Omnes, quos in pœnitentia ſuſcepimus.12.q.1.& in.c.fi.ea cauſ.q. Abb.optimè.in.c.tanta.num.11.qui filij ſunt legi.

23 Nonnullas igitur prædictorum filiorum ſpecies ac conditiones refert gl.in verbo manceres.in.d.c.niſi cũ pridem. gl. in verbo repellendus in dict.c.tanta.gl.in pri.de adop.inſtit. in verbo naturales.gl.in verbo adulterinis in dict.c.peruenerabilem, & alia ibi, in verbo non naturalibus.gl. in rubr.C.de inceſt.nupt.gl.in verbo, nec naturales.in Authent.ex cõplexu.C.de inceſ.nup.glo.in verbo liberi: vbi optimè per Cardin.de Turreque.in.c.fi.32.q.4.glo.in l.2.tit.13. part.6.l.1.titul.15.par.4. Speculator titu.de ſucceſsionibus abinteſt.poſt. princ.qui plures filiorum ſpecies refert. Et Diſſus in tractat. de ſucceſsi. abinteſt.in princ.Bart.in.l.fi.ff.de his quibus,vt indig.Bald.in.l.Si qua illuſtris. in princ.C.ad Orfi. vbi pleniſſimè Ioan.Bapt.Caccia.num.4.cum ſequent. Ludouic.de Aſar.de natu.libe.in.2.part.in princ.Gabriel Paleotus de nothis & ſpurijs.c.16.egregiè Docto.de Couarru.in.4.de ſponſalibus.2.parte.cap.8.§.5. De omnibus ergo prædictorum filiorũ ſucceſsionibus, ſeparatim ordine à nobis ſuperius tradito ex teſtamento, & abinteſtato videndum eſt.

SVMMARIVM.

1 *De vniuerſalibus, faciliùs ad cognitionem particularium deuenimus.*
2 *Errans circa principia, non poterit principiata cognoſcere.*
3 *Ad cognitionem ſpecierum debet præcedere cognitio generis.*
4 *Filius legitim⁹ & naturalis dicitur natus ex matrimonio legitimo vero, vel putatiuo.*
5 *Filius à φιλ@ Græcè, id eſt amor, dicitur.*
6 *Liberorum vita, parentibus chara eſt.*
7 *De parentum amore in filios.*
8 *Inter filios legitimos & naturales, inſpecta lege naturali nullum eſt diſcrimen.*
9 *Verus intellectus ad §. natura ſiquidem, quibus modis natura.effi.ſui.col.7.*
10 *Factæ ſunt leges, vt earum metu humana coerceatur audacia.*
11 *Proles cenſetur legitima propter ignorãtiam alterius coniugum.*
12 *Ignorantia eum excuſat, qui dat operam rei licitæ.*
13 *Ignorãtia facti regulariter à iure præſumitur*
14 *In ijs, quæ de genere prohibitorũ ſunt, nulla eſt differentia, an actus fiat clam, vel palàm.*
15 *Quãdo matrimoniũ dicatur publicè cõtractũ.*
16 *Senſus verus & literalis ſacroſancti Concilij Tridentini.*
17 *Ignorantia iuris neq; mulieribus prodeſt.*
18 *Quando ignorantia iuris excuſet.*
19 *Filius naturalis per ſubſequens matrimoniũ*
20 *efficitur verè & propriè legitim⁹, & nu 20.*
21 *Matrimonium poſſe cõtrahi à ſene decrepito in articulo etiam mortis.*
22 *Subſtantialia matrimonij ſunt, fides, proles, & ſacramentum.*
23 *Intellectus ad. c.cũ inhibitio, de clan. deſpõ.*
24 *In matrimonio quædã ſunt de honeſtate, & quædã de ſubſtãtia matrimonij.*
25 *Fili⁹ cẽſetur legitimus, natus ex muliere etiã adultera.*

26 *In ambiguis, pars benignior tenenda eſt.*
27 *Præſumendum eſt potius poſsibile honeſtum, quam poſsibile inhoneſtum.*
28 *Aſsertio matris nihil prorſus filio nocet.*
29 *Aduerſus probationem iuris & iure, probatio in contrarium non admittitur.*
30 *Filius poſt mortẽ mariti natus mariti & non adulterij præſumitur.*
31 *Propter nimiam mariti abſentiam, non mariti, ſed adulterij filius præſumitur.*
32 *Barba. reprehenditur, & meritò.*
33 *Practica ac forma probandi filiationem.*

Cap. ſecundum.

1 EGregie, inquit Philoſophus in libr. 1. Phyſicorum, q; de vniuerſalibus faciliùs ad particulariũ cognitionem deue-
2 nimus. Idẽ in. 2. lib Metaphyſ. quòd errans circa principia, non poterit principiata cognoſcere, & ad cognitionem ſpecierum debet præcedere cognitio generis. l. 1. ff. ſi cer. peta. l. 1.
3 ff. de acqui. poſſe. Ideo ne per terminos ignotos procedamus, priùs de ſignificatione nominis, eiuſq; diffinitione nonnulla oportet priùs referre, more Iuriſconſulti in dict. l. 1. ff. Si cer. peta. & in. l. 1. ff. de teſta. & in. l. 1.
4 §. dolum. ff de dolo. Filij ergo legitimi & naturales dicuntur, nati ex legitimo matrimonio vero, vel putatiuo, ſiue; ab initio, ſiue ex poſt facto. Quam diffinitionem probat. l. filium eum diffinimus. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iu. l. quia ſemper. ff. de in ius voca. iuncto textu in. c. 2. & in. c. ex tenore, q; filij ſunt legitimi. l. 2. tit. 15. pat. 4. Et vt omnia clariùs ac faciliùs percipi poſſint, ſingula huius diffinitionis verba oportet diſcutere.
5 Dicuntur filij à φιλ@ Græcè, quod eſt amor. l. liberorum. §. Sed & Papyrius. ff. de verbo. ſigni. vbi Bart. nu. 2. gloſſ. pen. in. §. fin. inſt. qui teſ. tuto. dari poſſunt. Bald. in. l. maximum vitium. num. 9. C. de lib præte. vel exhære. Abb. conſi. 85. nu. 5. volum. 1. quia maximus amor & dilectio parẽtum eſt in filios. l. iſte quidem. ff. quòd metus cauſa. l. ſcripto hærede, in fine. ff. vnde lib. l. fi. in princ. C. de curato. furio. dicens quòd nullus amor eſt, qui vincat paternum, & plus pater diligit filium, quàm ſeipſum, vt in dicta l. Iſte quidem, & in. §. fi. inſt. de Noxa. actio. Feli. in. c. adferte nota. 2. de præſumpti. Hippol. in. l. 1. §. inauditũ, num. 7. ff. de ſicarijs. quo in loco nõnulla notatu digna ſcripſit. Alex. con ſil. 1. col. pen. volu. 1. Andræ, Tiraq. in præfatione repe. l. Si vnquam. nu. 11. cum ſequentibus. C. de reuocandis donat. Ariſtot. lib. 8. Ethic. cap. 12. inquit, q; parentibus, vita liberorũ chara eſt, vt ſua. Et illud Virgilianũ lib. 1,
6 Æneid. Omnis in Aſcanio chari ſtat cura parentis. Bal. in. c. ſuper eo, in. 2. per tex. ibi, quòd pater diligit honorem & incrementum ſui filij ardenti deſiderio, glo docentes, in. l. quidam cum filium. ff de hære. inſti. quòd filius non poteſt inuenire maiorẽ amicum, quam patrẽ. Bal. in. c. Per tuas. de proba. quòd pater eſt melior amicus totius mundi. Quo in loco ſimiliter affirmat amorem parentum in filios minimè abſcondi poſſe. Id liquidò apparet ex lib. 3. Regum. cap. 3. de matre petente filium coram rege Salomone, quòd commota fuerunt viſcera eius. habetur in. cap. afferte. de præſump. Et mirabile illud huius rei exemplum omittẽdum minimè eſt, ex lib. 2 Reg. c. 18. q; cũ Abſalõ, Amõ ipſius Dauidis filium primogenitum necaſſet, & ad concubinas ſui patris ingreſſus fuiſſet, & ipſum patrẽ à regno & vita priuare omnibus viribus conten-

contendiſſet, illius tamen mortem
pater anxiè, muliebri & lacrymabili
voce deplorauit, dicens: Fili mi Abſa
lon, Abſalon fili mi: quis mihi tribuat
vt ego moriar pro te? Hoc memora-
bile exemplum docet Chriſtianiſſi-
mos noſtræ tempeſtatis Reges in ig-
noſcendis filijs, delictiſq; illorum re-
mittendis pronos eſſe, ſi eorum filij
aliquid forſan machinati fuerunt, dū
modo Regia Maieſtas, ac Reipubli-
cæ ſtatus incolumes in poſterū ſeruē
tur: nam miſericordia & veritas cu-
ſtodiunt Regem, & roboratur clemē
tia thronus eius. vt Prouerb. cap. 20.
& Diuus Iſidorus libr. 12. Ethymolo-
giarū. cap. de Regibus, inquit, quòd
apes electus in regem, ſtatim amit-
7 tit aculeum. Quam plurima de pa-
rentum amore in filios congeſſit Ol-
dra. conſil. 15. Gomezins in. §. actio-
nes. inſtit. de actio. Plutarchus in lib.
de amore parentum in liberos vber-
rimè Tiraquel. in præfatione. l. Si vn-
quā. nu. 9. cū ſeq. C. de reuoc. dona.
8 Præterea dicitur in prædicta diffi-
nitione, filij naturales, quia naturali
ter ſunt geniti, cū ſit de iure naturali
maris & fœminæ coniunctio: vt in
princ. Inſtit. de iure natur. genti. &
ciui l. hos accuſare. §. omnibus, ibi, na
tura communis eſt omnibus. ff. de
accuſat. Authen. quibus modis na-
tu. effi. legi. §. Si quis verò. col. 6. Bal.
in. l. executorem. num. 32. C. de exe.
rei iud. & in. l. humanitatis. n. 44. C. de
impu. & alijs ſubſtit. & inſpecta lege
naturali tātùm, nihil intereſt inter fi-
lios legitimos & naturales. Auth. qui
bus mo. natur. effi. ſui. §. natura ſiqui-
dē ab initio. co. 7. quòd omnes filij olim li
beri legitimiq; naſcebantur. Per quē
text. Bart. in. l. in concubinatu. nu. 3.
& 5. ff. de concubi. Alber. in. l. 1. §. ius
naturale. ff. de iuſtit. & iur. Bald. No-
ue. in tract. de dote, in. 3. part. num. 7.

dicunt quòd de iure naturali ante. ll.
ſcriptas, omnes filij ex quacunque
muliere nati legitimi dicebantur:
ſed contrarium videtur, cùm matri-
monium à principio mundi in para-
diſo in ſtatu innocentiæ ab ipſo Deo
fuiſſet inſtitutum, vt inquit text. in
cap. 1. de voto. lib. 6. cap. l. diuinæ. 27.
quæſt. 2. capit final. de frigidis, & Ge-
ne. capit. 2. Conſtat ergo ſemper, &
omni tempore inter filios legitimos,
& illegitimos fuiſſe diſcrimen. Et an
te leges Moyſis legimus filiorum il-
legitimorum factam mentionem, vt
Gene. capit. 21. & 22. & 25. & 34. &
36. & 38. dicendum ergo pro ſolutiō
ne videtur, quòd quodam tempore,
quo homines beſtiarum more vaga-
bantur, & ſibi victu ferino vitam ago
bant, nuptias legitimas ignorantes,
vt Ciceronis verbis, in proœmio ſuæ
Rhetoricæ vtar, de illo fortaſſis tem-
pore Imperator Iuſtinianus, cogita-
9 bat in dict. §. Natura ſi quidem, dicēs
natura legitimos omnes filios æquè
producebat: vel quòd dicam, quòd
ſecundum ea quæ meram naturam
tangunt, filios legitimos, & illegiti-
mos, non differre quantum ad natu-
rale fœdus, filius naturalis tātùm pro
legitimo habeatur, & quòd ita intel-
ligatur dicto. §. Natura ſi quidem, &
dict. §. omnibus. ibi natura commu-
nis eſt omnibus, ita Bald. in cap. quæ
in Eccleſiarum, in fine. de conſtitut.
Ancharran. conſil. 225. incipi. vide-
tur. Melius Tiraquel. in. l. Si vnquam
in verbo donatione largitus, nu. 288.
C. de reuoca. donat. vt ad id allegat.
l. adoptiuus. §. ſeruiles. ff. de adopt.
Sed hæc ratio, & ſolutio ſimili modo
hodie militat, & adhuc vrget prædi-
cta obiectio: ideo rectius pro vera ſo-
lutione dicendum eſſe iudico, quòd
quando homines rationem tantū ſe-
quētes naturalē, ſingulis ſuis conten

ti nuptijs viuebãt, vt inquit Saluſti⁹, in procemio Catilinario, dicens, vita hominum, ſine cupiditare agitabatur, ſua cuiq; ſatis placebant: iuxta illud vulgatum, aurea ſecula feruntur ſub Saturno fuiſſe, & erat natura adhuc nullis hominum vitijs inquinata, ideo legitimi omnes æquè producebantur, & in hunc modum ſunt intelligenda dicta iura. Poſtea verò natura corrupta, homines ad libidinem proni, factæ fuerunt leges, quæ libidinem cohiberent, & appetitus noxius ſub iuris regulis limitaretur, vt ait Gregorius Summus Pontifex in ſuo Procœmio decreta.in princ. Vnde

10 meritò inquit Iſidorus in libr. Ethymologiarum, quòd factæ ſunt leges, vt earum metu humana coërceatur audacia. Et habetur in cap.2.4.diſt.& proditæ leges, poſitum fuit per conſequens diſcrimen, & differentia inter filios legitimos, & illegitimos, iuxta legum formam & ſanctionem: non tamen erant ab initio concubitus promiſcui, vt quidã, & male, ſentiunt. Et iuxta hunc ſenſum à nobis traditum, ſunt intelligenda ſcripta à Bart. in.d.l.in concubinatu, quod ſanè eſt notatu dignum, & alibi nõ ita inuenitur expoſitum.

Præterea dicitur in diffinitione legitimi, quia parentum coniunctio à lege, & iure eſt approbata.l.filiũ eum diffinimus. ff.de his qui ſunt ſui. Authent.quibus modis natu.effi.ſui.§.legitimi ſiquidẽ.col.7.c.liberi.32.q.4. & in prin.inſti.de nupt.l.1.tit.13.p.4. Itẽ ponitur illud verbum matrimonio vero, id eſt, nullo ſtante iuris impedimento.c. quod ſuper ijs.de conſanguinitat.& affinitat. c. perlatum. qui filij ſunt legitimi.

11 Rurſus additur in prædicta diffinitione, vel matrimonio putatiuo: nã reputatur legitimũ matrimoniũ, propter ignorantiam cõiugum, vel alterius eorum, qui impedimentum aliquod inter eos eſſe ignorabant. Proles etenim ex tali matrimonio putatiuo, legitima erit cenſenda.c.2. c.ex tenore. qui filij ſunt legi.l.2. titu. 15. par.4.&.l.1.ti.13.p.4.&.l.4.tit 6.lib.3. Fori.ll. Vnde ſingulariter inquit Bal. in.l.qui contra.nu.4.per tex.&gl.ibi. C.de inceſ.nupt. quòd ſi Berta acceperit aliquem Sacerdotem in maritum credens eſſe ſolutũ, & non preſbyterum, iuſta ignorantia ducta, vt puta, quia ille Sacerdos erat Anglic⁹, & ipſa mulier Peruſina, q; filij ex tali matrimonio nati, propter mulieris ignorantiam cẽſentur legitimi & naturales, quo in loco aliud ipſemet Bal.ſubdit exemplũ, q; ſi monialis de Francia venerat ad ciuitatem Peruſij, & quiſpiam eius conditionis ignarus eam duxerat in vxorem, & nati ſunt inde filij.huiuſmodi filij erunt legitimi, & naturales, & per conſequẽs ab hæreditate paterna non repellendi: vt pote in figura matrimonij nati parentibus, vel altero eorum impedimentũ probabiliter ignorante, quæ dicta Baldi tenuit priùs Oldra.conſil. 256. incipi. Clemens Epiſcopus, in fine. Sequitur Abb. in dict.c.tanta.nu. 8.& in.c.ſi.de clandeſti. ſponſa.& additiona.Abb.in cap.ex tenore.qui filij ſunt legi. Decius in.c.inter cætera. nu.5.de reſcript.& in conſi.153.incipiente, in effectu quæritur. & in cõſi. ſeq.154.Charolus Rui.cõſi.51.nu.16. volum.5.& in conſil.14. nu.10.vol.3. Zaſius, in tract. Feud.nu.88.p.8.Chaſiodorus deciſione vnica.tit. de ſponſalibus.Ioan.Lupus Segouiẽſis, tract. de matrimo.in ſi.nu.12.Gabri. Paleotus, de filijs nothis.c.9. Palac. Rub. in rep.rub.de donationibus inter vir.& vxor.§.36.nu.2.Xuarez, in.l.1.titu.6. lib.3.Fori.Caſti.in.l.11.Tauri.nu.10.

Fráciſcus Marchus deciſione.885.in
cip.quæritur.par.1.vbi inquit, quòd
valet hæredis inſtitutio de illo filio,
qui erat genitus de matrimonio,
quod non poterat ſtare propter im-
pedimentũ affinitatis. vbi ad id alle-
gat Bal.& alios iuris profeſſores.& in
ſpecie idẽ tenuit Barth. Brix. in quæ
ſtio. Dominicalib. quæſt. 47. per to-
tã,& Dec.in.d.conſi. 154. in caſu, de
quo quæritur in prin. Prædictorũ ra-
tio eſt ſecundum Antoniũ, & Abb.
12 in.d.c.Tanta.nu.8. quia contrahens
matrimonium dat operam rei licitę;
ideo ignorantia eum excuſat, & ſimi
limodo fauore prolis, & filiorũ id ſta-
tutũ fuit.Filijs enim maximus à iure
defertur fauor.l. & ſeruorum. ff. de
ſtatu hominũ,& in.§.1.inſti.de inge-
nuis,&.c.Peruenit, qui filij ſunt legi-
timi. Quæ omnia optimè declarat
Hippol.in.l.qui ignorans.nu.15.ff.de
falſi.& in.l.qui falſam moneram. nu-
mer.63.cum ſequentibus. ff. eodem
titul. & Tellius Fernandez. in. l.6.
Tauri.numer.7.&.8.Quæ omnia prę
dicta ſunt intelligenda, ſi talem ma-
trimoniũ in facie Eccleſię eſſet con-
tractum. Nam ſi clandeſtinum fuiſ-
ſet, non ignorantes, ſed ignorantiæ
affectatores à iure præſumũtur. cap.
cùm inhibitio.§.1.de clandeſtina de
ſponſ.l.2.tit.15.par.4. Huius conclu-
ſionis ratio eſt, quia ignorantia facti
regulariter à iure præſumitur.l. ſi ig-
norans.ff.loca.c.ſi beneficia. de præ-
13 ben.lib. 6. Et iuriſconſultus in.l.2. ff.
de iuris, & facti ignorant. inquit hiſ-
ce verbis: Ignorantia facti prudẽtiſ-
ſimos ſæpe fallit.Sed in actu prohibi-
to ac celebrato palàm ac publicè præ
textu ignorantiæ facti poteſt quis ex
cuſari. Secus ſi clam & occultè text.
ſingul. vbi Batt.edocentes in.l.fin.ff.
de ri. nupt.l.1. Vbi gloſſ.magiſtra.C.
de interdict.matr.inter pupi.& tuto.

Abb.in.c.cùm quidam.nu.3.de iure-
iurãdo, vbi magiſtraliter docet, quòd
14 in his, quæ ſunt de genere prohibito
rum, non eſt differentia, an fiant pa-
làm, vel clam. Nam ſemper præſumi
tur dolus.l.1.C.de ſica.cap.1. de præ-
ſumpt. Sed ſi ſunt de genere permiſ-
ſorum, vt in noſtro caſu, matrimoniũ
contrahere, vel vendere, vel aliud ſi-
mile facere. Sed in ſpecie, ſi propter
aliquã cauſam ſunt prohibita, ſi fiunt
palàm & publicè, nõ præſumitur do-
lus, ſed potiùs error, vel ignorantia,
ſecus ſi fiunt clam.Bal.in.l.Nemo cle
ricus.C.de ſumma Trini.& fide cath.
Alexan.con.31.incipiente, habita.in
fine, volumine. 7. & matrimonium
dicitur publicè ac palàm contractũ,
quando coram amicis, & conſangui-
15 neis fuerit celebratum. Abb. & Præ-
po.in.c.fi.de clandeſtina de ſpõſatio-
ne. Ioan.Andrę.& Aret.in.c.pen.qui
filij ſunt legitimi, quòd ſat eſt q̃ vocẽ
tur amici & affines, nullo excluſo:
quanuis non ſeruetur forma, dict. c.
cùm inhibitio, Oldra.conſi.156.Dec.
conſi.153.in princ.Charolus Rui.cõ-
ſil.14.nu.10.volu.3.Gabriel Paleotus
de filijs nothis.c.9.num.3.Ioann.Lu-
pus de matrimonio, in parte fi.nu.25
16 &.18.Contrarium tenuit dictus Cha
rolus Rui.cõſ.51.circa caſum in prin.
vol.5. Sed in hoc meretur reprehen-
di, & hodie ſtante prohibitione Con
cilij Tridentini, nõ eſt in hoc vis, ideo
amplius circa hoc nõ inſiſto, niſi q̃ ſu
pradicta intelligantur de ignorantia
facti, quæ regulariter per ſupradicta
excuſat, q̃ aliter dicẽdũ eſſe videtur
17 de ignorãtia iuris, quæ neq; mulieri-
bꝰ prodeſt.l.quãdiu.l.iuris ignorãtia.
C.qui admitti.l.Si emãcipata.C.de iu
ris, & facti igno. leges & iura ab ali-
quo non debẽt ignorari: ideo ſciẽtia
iuris ſemp præſumit.l.Cõſtitutiones.
C.de iuris & facti igno.l.Leges ſacra-
tiſsimæ

tiſsimæ.C.de legi.cuius verba ſequẽtia ſunt. Leges ſacratiſſimæ,quæ conſtringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent. Iuuatur ex lege.Sed etſi lege.§.ſcire.ff.de peti.hære. Quod error iuris tollit bonam fidem quoad faciendum fructus ſuos. Idem dicendum eſt reſpectu prolis, quæ eſt fructus matrimonij, nam lex reſiſtit tali coniugio, ergo error iuris non prodeſt.l.quemadmodum.C.de agri. & cẽſi.lib.11.l.vbi lex.ff.de vſu capi. cuius verba ſunt: Vbi lex inhibet,bona fides poſsidenti nihil prodeſt.Abb.in cap.ſi diligenti.num.24. de præſcript.& in.c.ad noſtram,in fine de rebus Eccleſ.non alien.Ex quibus meritò dicere poſſumus, quòd ſi mulier coniugata iuris ignorantia lapſa, contrahat ſecundum matrimonium, credens id iure & licitè poſſe contrahere, viuente adhuc ſuo pri-

18 mo marito, quòd proles inde ſuſcepta, non erit legitima. Idem dicendum eſſe cenſeo de ea, quæ poſt concilium Tridentinu. ſeſsio. 24. cap. 1. de reformatione matrimonij, cõtrahat matrimonium publicè, vel occultè, nõ exiſtentibus teſtibus, & parocho indicto matrimonio, cùm adſit in hoc caſu iuris ignorantia, & nõ eſt vis, an publicè, vel occultè matrimonium eſſet contractum. Hoc tenuit Abb.licèt dubitanter in.c.perlatum. nu.6.& in.c.referente.nu.5.qui filij ſunt legitimi.Et in.c.per venerabilẽ. nu.36.eodem tit.id limitãs,niſi error iuris eſſet probabilis. Et Caro. Rui. cõſi.51.incip.circa caſum.nu.3.vol.5. allegans Angelũ idem tenẽtem in.l. fi.ff.de cõdictione ob cauſam: & Gabri.Paleo.in tract. de filijs nothis.c.9. nu.11.Contrarium verò videtur probare gl.1.in.d.c.perlatum.Quã ponderat Abb.in dict.cap. per venerabilem.nu.36.Vbi tam intellexit quando error iuris fuiſſet probabilis & veriſimilis.Sed reu era bene inſpecta dicta gl.id,meo iudicio,non probat.Fateor tamen errorẽ iuris dubij in præſcribendo excuſare gloſſ. vbi docentes in. c. de quarta de præſcrip. & error iuris, non impedit fructuum acquiſitionem in beneficialibus, vt optimè diſſerit Caſſiodorus, deciſio.11. ſuper reg.de trienna.poſſeſſio.

19 Præterea dictum fuit in prædicta diffinitiõe ſiue ab initio, ſiue ex poſt facto. Quia licet ab initio ex matrimonio filius non ſit natus, ſecuto tamen matrimonio, filius anteà genitus, ſit legitimus, & naturalis. l.cùm quis. C. de natu. lib. Et in Auth. quibus modis natu. effi. ſu. §. Si quis igitur.col.7.& in.§. quibus connumerari. inſtit.de hære. quę ab inſt.deferuntur.c.tanta.c.1.qui filij ſunt legitimi. l.2.ti.13.par.4.l.2.tit.15.par.4. & l.12.

20 Tauri. Et talis filius legitimatus per ſubſequens matrimoniũ, eſt verè & propriè legitimus, Auth. Quibus modis natu.effi.legi.§.pen.col.6.Authẽ. de inceſt.nupt. §.dubitationẽ. col.2. Authent.quibus modis natu.effi.ſui. ibi,nihil à legitimis differentes.Et in §.licet.ibi nihil etiã à legitimis. col.7. l.12.Taur.vbi ęqua ſit cõparatio quo ad ſucceſſionẽ,& alia inter legitimos ab initio, & legitimatos ex poſt facto, per ſubſequẽs matrimoniũ, gl.1. in dict.c.tanta. Ant.de But.in.c.innotuit,de electio. Paulus Caſtrenſ. in.l. fi.C.de his,qui veni.æta.impetra.Chaſſeneus in conſue. Bur. tit. de ſucceſſione. rubr.7.§.1. nu.7. Ripa in rep.l. Si vnquam.nu.86.C. de reuocan.dona. Contrarium verò tenuit Barba. & male, more ſuo. in.l.cùm acutiſſimi.nu.241.C.de fideicõmiſ.Paul.Pariſ.in cõſi.13.nu.37.vol.2.quod adeò veriſſimũ de iure eſſe cenſeo, etiam ſi tale matrimoniũ fuiſſet cõtractũ à

21 ſene decrepito in ætate ſenili,& in articulo mortis, cũ propria cõcubina, q filij antea nati legitimi verè efficiũtur. Hanc concluſion. poſt longã diſputationẽ tenuit Ioã. And. in reg. ſine culpa. 3. col. de re in li. 6. Idem in d.c. tãta. vbi Præpo. nu. 7. Abb. in. c. 2. de frigi. & in. c. cõmiſſum de ſpõſ. Feli. in. c. in præſentia. nu. 36. de probationibus. Couarr. de ſponſ. 2. par. c. 8. §. 2. nu. 10. Ang. in. §. fi. de nupt. Albe. in. l. quiſquis. C. de natu. lib. Nicola. de Vbal. de ſucceſſi. ab inteſt. in prin. nu. 63. Ludo. de Sar. in tract. de natu. lib. c. de legitimatione per verũ matrimonium. nu. 3. & 4. Ioã. Gualden. in arte teſtãdi. tit. 1. cautela. 14. nu. 2. Andr. Tiraq. in. l. Si vnquã, in verbo. ſuſceperit. nu. 73. C. de reuocatio. dona. Guilier. Mayne. in. l. Quoties, nu. 22. ff. de reg. iu. Paulus Pariſ. conſi. 13. nu. 68. vol. 1. Charol. Rui. conſil. 163. num. 6. vol. 3. latiſſimè. Ioã. Brune. de ſponſalibus. 2. concluſione, num. 10. Ant. de Rocc. de legitimatione, cap. de cauſa materiali legitimationis, à num. 25. vſq; ad nu. 43. Licet dubius in hac concluſione in fine remaneat. Hanc tãdem dixit eſſe communem opinionem Alex. in. l. Si quis poſthumus, in princ. ff. de liberis, & poſthu. Iaſ. in. l. Sed & quæſitum. col. 3. ff. eo. tit. Caſtillo. in. l. 12. Tauri, vbi Ciſuentes. num. 13. Et eſt gloſſ. in. l. 2. titu. 6. libr. 3. fori. Contrariam verò opinionem, nõ legitimari filium naturalem per ſubſequens matrimonium in articulo mortis à ſene decrepito, tenuit Bald. in. l. Eam quam. num. 27. C. de fideicomm. & in. l. nuper. C. de natu. lib. per text. ibi dicens, quòd matrimonium ſequens prolem reddit legitimam, quando contrahitur ſpe prolis. & quia in prædicto caſu
22 deficit vnum ex ſubſtantialibus matrimonij, videlicet fides, proles, & ſacramentum. cap. omne itaque. 27. quæſt. 2. l. 1. titu. de los matrimonios. lib. 5. ordin. Huic etiam concluſioni ſuffragatur tex. in. c. 2. de frigidis, vbi prohibetur matrimonium contrahi ab eo qui generare non poteſt. Item text. in cap. nobis, & in cap. puberes de ſponſal. impu. vbi eſt incapax ad contrahendum matrimonium, qui generare non poteſt. Sed reuera prima opinio eſt communior & verior, & Doct. in ea ſuperius citati, præſertim Abb. & Catdin. in dict. cap. tanta. & Couarr. in dict. §. 2. num. 10. meritò eam reprehẽdunt, & reſpondent ad prædicta iura & rationes, quòd quando ex naturali defectu, & ex propria vi naturali quis non poteſt generare: vt frigidus à natura, hoc caſu matrimonium ab eo contractũ, eſt nullum, ſecus ab eo, qui habuit potentiam & habitum generandi, & ille habitus, ſiue exercitium ſit ſenectute, vel infirmitate ſuſpẽſum, cùm talis habitus poſsit reduci ad exercitium, & actum: ideo merito gl. Abb. & communis in cap. 2. de frigidis, aſſerunt matrimonium à ſene contrahi poſſe. l. pen. vbi gloſſ. C. de nupt. & per ſupradicta indubitanter teneo, prout à me diebus præteritis fuit reſponſum, filios naturales ex concubina à quodam aduocato conſanguinitate mihi valde coniuncto in ciuitate de Chinchilla habitos, verè legitimos eſſe, cùm conſanguineus meus, dum lethali morbo tenebatur, tẽpore eius mortis cum propria concubina matrimonium cõtraxerat, dummodo haberet ordinatum intellectum, & corã parocho, & duobus, vel tribus teſtibus tale matrimoniũ fuiſſe contractum, etiam ſi non præceſſerint tres denunciationes, de quibus
23 in Concil. Tridentino, ſeſſ. 24. c. 1. de reformatione matrimonij. & in. c. Cũ inhi-

inhibitio.de clandeſt. deſponſa. & in
cap. Cùm in tua. de ſponſal. verus &
germanus ſenſus eſt ad dictum cõcil.
pro vt ex eius tenore & ſerie apparet,
quod ad veritatẽ matrimonij ſat eſt
fuiſſe contractum coram Cura paro-
chiali, & duobus, vel tribus teſtibus,
etiam ſi denunciationes non inter-
fuerint: licet eis omiſſis contrahẽtes
parochus & teſtes arbitrio Ordinarij
grauiter puniantur. Sed nõ ob id ma
trimonium corá parocho & teſtibus
contractum annullatur. Ita pluries à
me, dum eram iudex Eccleſiaſticus,
maxima cum ratione fuit iudicatũ.
In dicto enim Concilio Tridentino,
24 quædam ſolennitates referũtur, quæ
ſunt de honeſtate, & quædam de ſub
ſtantia matrimonij. De honeſtate, vt
ſunt publicationes, & edicta & ban-
na in Eccleſijs, quibus omiſſis matri-
moniũ non ob id vitiatur. De ſubſtã
tia verò matrimonij, vt coram paro-
cho, & duob⁹, vel tribus teſtibus ma-
trimonium cõtrahatur. Omiſſa itaq;
hac ſolennitate tãquam ſubſtantiali
matrimonium redditur nullum.

25 Iuxta prædictam materiam nõ eſt
omittendum filios cenſeri legitimos
& naturales, ex matrimonio natos.
ex quo probatum fuiſſet, vxorem eſ-
ſe adulteram, etiam ſi talis mulier cõ
iugata in lupanari, vel in proſtibulo
extitiſſet: potiùs enim & meritò talis
filius præſumendus eſt mariti, quàm
adulteri. l. miles. §. defuncto. ff. de
adulte. Quem text. eſſe notã. aſſerit
Bald. in rub. C. de proba. num. 6. &
in l. ſi vicinis. nu. 2. C. de nup. Et non
eſt alibi ſecundum eum. Bal. in l. cum
matre. nu. 2. C. de ſuis, & legi. hære. &
in l. fi. C. de commi. ſer. manu. in prin.
& in. l. 1. nu. 34. C. qui accuſa. non poſ.
Angel. in l. ſeptimo menſe. ff. de ſtat.
homi. Paulus Caſtr. in. l. 3. in princ. ff.
de lib. & poſthu. Hippol. in. l. 1. §. ad
quæſtionem. num. 20. ff. de quæſt. &
in rub. ff. de fideiu. num. 51. & in. l. 1.
nu. 70. C. de ſica. & in ſingulari. 530.
incip. Propter peccata. Abb. Felin. &
Decius in. c. per tuas. in princ. de pro
bat. Idem Abb. in. c. transmiſſæ. nu.
9. qui filij ſunt legit. Idem Decius cõ-
ſil. 272. incip. viſo proceſſu. num. 2. &
conſil. 288. incip. quæritur in princi-
pio, & conſi. 576. pro reſolutione. nu.
10. idem conſ. 657. incip. plenè & ele
ganter. vbi bene intelligit dictum. §.
defuncto. Alex. conſi. 88. incip. omiſ-
ſis. nu. 6. vol. 7. & conſil. 37. in cauſa
mota. nu. 4. vol. 1. Gozandi. conſi. 13.
incip. in conſultatione. num. 48. vbi
dat plures intellectus ad dict. §. defun
cto. Ioan. Cortazi. in dict. l. 7. menſe.
nu. 5. Paulus Pariſ. conſil. 11. num. 13.
vol. 2. & conſi. 29. nu. 12. vol. 2. Sebaſ.
Sapia. in rep. l. Si emãcipati. num. 33.
C. de colla. Ioan. Neuiza. in ſua Sylua
nupt. fol. in meo, lib. 17. & 93. Petrus
Raue. in ſuo alphab. aureo. verbo. fi-
liatio. Franciſ. Cremen. ſingu. 126. in-
cip. mortuo marito. Gabri. Paleo. de
nothis. c. 24. in prin. Palatius Rub. de
dona. inter vi. & vxo. in rub. §. 60. nu.
12. gloſſ. magna. in. l. 9. titu. 14. par. 3.
glo. 3. in. l. fi. tit. 6. lib. 3. Fori. l. ſingu. 9.
tit. 14. part. 2. & l. 7. in fine. titu. 2. part. 4.
Optimè Nicol. Boer. deciſio. 299. in-
cip. & videtur. nu. 2. Franciſ. Mar. de-
ciſio. 514. Incip. quæritur an vxor. nu.
18. par. 1. Tellius Fernan. in. l. 13. Tau
ri. in princ. qui omnes referunt præ-
dictum. §. defuncto. tanquam ſingu-
larem. Adde tamen caſum ſimilẽ in
l. quia ſemper. ff. de in ius vocan. ibi,
Pater verò is erit, quẽ nuptiæ demon
ſtrant. Idem probat. l. ſi vicinis. C. de
nup. & d. l. 9. ti. 14. p. 2. & l. 7. in fi. ti. 2.
p. 4. Ratio huius cõcluſionis eſt ſecũ-
dum Abb. in. d. c. transmiſſæ nu. 9. quod
cùm talis filius non poſſit eſſe vtriuſ-
que, videlicet mariti & adulteri. fauo
re ma-

re matrimonij & prolis, debemus po
tiùs præſumere eſſe mariti, quã adul
teri: Et hæc præſumptio alijs præua-
let coniecturis & præſumptionibus,
& in dubijs, ambiguis, vel obſcuris in
26 meliorem, benigrioremque partem
inclinare tenemur. l. Arrianus. ff. de
actionibus & obligat. l. meritò. ff. pro
ſocio. l. ſemper in obſcuris. ff. de regu.
27 iur. Et præſumendum eſt potiùs poſ-
ſibile honeſtũ, quàm poſsibile inho-
neſtum: vt vtar verbis Bal. in dict. l. fi
liũ eum diffinimus. Et procedit hæc
præſumptio, etiam ſi talis filius aſſi-
muletur adultero, & non marito. l. fi.
§. penultimo. ff. ad munici. l. quòd ſi
nolit. §. ſi mancipia. ff. de ædili. edic.
Quia illud fieri poterat propter cogi
tationem mulieris, tempore conce-
ptionis: vt probat gloſſ. fin. in. l. quæ-
rit aliquis. ff. de verbor. ſignif. gloſſ.
in. l. non ſunt liberi. ff. de ſtatu homi
num. Plenè Iaſ. in. l. Gallus. in princ.
num. 67. cum ſequent. Vbi defendi-
tur mulier de accuſatione adulterij;
cùm Æthiopem peperiſſet propter
cogitationem tempore cõceptionis,
ex imagine nigra in cubiculo poſita.
Quo in loco alia huius rei exempla
ſcripſit Iaſ. adeò prædicta ſunt vera,
quòd matris aſſertio in contrarium,
28 nihil prorſus nocet filio, vt cenſeatur
genitus ex adultero, & non ex mari-
to. l. 1. §. Si quis ab aliquo. ibi, & ſi te-
ſtator eum negauerit. vbi Bar. & alij
notant. ff. de carbo. edict. l. fin. §. mu
lier. ibi, vt ſpurium in actis profeſſa
eſt iuncta gloſſ. fi. ibi. ff. de probatio-
nibus. Bal. Ingu. 9. rit. 14. par. 3. gloſſ. in
l. Si uidinis. C. de nup. gloſſ. nota. in. l.
Si poſthumus. §. fi. verbo. probetur.
ff. de lib. & poſthu. gloſſ. verbo. iudi-
cijs, in dict. c. tranſmiſſæ. notat Bald.
in dict. l. filium eum diffinimus. num.
2. Bal. & Alex. in. l. neq; profeſsio. C.
de teſta. Abb. in. c. officij. num. 3. & 4.
de pœni. & remi. & in. c. Per tuas. nu.
5. de probationibus. vbi optimè Dec.
nu. 4. idem Abb. in dict. c. traſmiſſæ.
in princ. & in. c. per tuas. num. 3. & 8.
qui filij ſunt legitimi. Iaſ. in dict. l. Gal
lus. num. 66. Hippol. in. l. 1. §. ad quæ-
ſtionem. num. 21. ff. de quæſt. Nicol.
Boeri. deciſione 299. num. 6. Alcia.
de præſumptionibus regula. 3. præ-
ſumpti. 37. nu 6. ratio eſt ſecundum
prædict. Doct. quia dictum patris, vel
matris, prodeſſe, & non obeſſe filio
debet. l. tranſactione matris. C. de
tranſact. l. ad probationẽ ſeruitutis.
C. de probati. Vnde facile infertur
ineptè feciſſe illum filium primoge-
nitum regis in renunciatione regni,
ob id quòd regina eius mater in ex-
tremis poſita dixit, non eſſe filium
primogenitum Regis, ſed cuiuſdam
militis: vt refert Bart. in dict. l. filium
eum diffinimus: in fi. Abb. & Præpo-
ſitus in dict. c. tranſmiſſæ. nu. 5. & in
dict. c. officij. Ange. Alberi. Salice. in
dict. l. ſi vicinis. Barbatius in cap. per
tuas. nu. 8. de probationibus. Hippol.
in. l. 1. §. ad quæſtionem. nu. 35. ff. de
quæſt. Nicola' Boeri. deciſione. 299.
incip. Et videtur Ioan. Nauriza. in Syl
ua nupt. nu. 86. Andræ. Alciat. in dic.
regul. 37. nu. 6. Ratio eſt, quia hæc eſt
præſumptio iuris, & iure: vt elegan-
29 ter affirmat Paul. de Caſt. in cõſi. 275.
vol. 1. latè Hippol. in dicto. §. ad quæ-
ſtionem. nu. 36. & cõtra præſumptio
nem iuris & iure probationem in cõ-
trarium nõ admitti indubitatum eſt.
l. Si q̃s adulterij. C. de adult. l. antiquè.
C. ad Vellei. l. fi. C. arbi. tute. gl. fi. in. l.
ſiue poſſidetis. C. de probat. gl. ordi.
in. c. is qui fidem. de ſponſ. gl. in. c. ſer
rũ. 50. d. gl. in. c. fraternitatẽ. 54. diſt.
regulam. & 9. fallen. ſcripſit Soci. re-
gul. 384. incip. probatio in contra-
rium. Latè Iaſ. in. l. 2. num. 6. cum ſe-
quent. C. qui teſta. face. poſ. Hippol.
in rub.

in rubr. C. de proba. nu. 72. cum ſeq. quod procedit, etiam ſi mortuo marito ſtatim fiat mulier cõcubina alicuius, atque intra nouem proximos menſes filius naſcatur, mariti mortui, etiam filius exiſtimãdus eſt. Bal. in. l. Si mater. C. de ſuis. & legi. hære. Franciſ. Cremẽ. in ſingul. 126. incip. mortuo marito. Ad quod optimè facit Authent. de reſtitu. & ea quæ pa. in vndecimo mẽſe poſt mortem mariti. vbi gloſſ. in. §. vnum ſiquidem. & & in. §. fin. colla. 4. & quid iuris erit ſi ſtatim mortuo marito intra vnum, vel duos menſes mulier alij nupſerit, cuius filius erit, ſi intra nouem men-
30 ſes poſt mortem mariti naſcatur, & ad quem hæreditatem primi, vel ſecundi mariti admittatur: cùm ſeptimo menſe etiam poterat naſci, & eſſe primi mariti. l. 7. menſe. ff. de ſtat. homi. l. in teſtamento. §. fin. ff. de ſuis & legi. hære. vbi Iuriſconſultus diffiniuit legitimum eſſe partum natum centeſimo octogeſimo ſecundo die: & ſic ſexto menſe & duobus diebus. In quæſtio. propoſita. Bald. & Ioan. Dimo. in dict. l. Gallus tenent, quòd ſecundo marito tantùm ſuccedat filius. Sed Ange. in. l. ex facto. §. penultimo. ff. ad Trebel. aſſerit, quòd vtrique patri ſuccedat. Alij tenent, quòd vnam tantùm hæreditatem, quam maluerit filius eligat. Quas opiniones refert Tellius Fernand. in. l. 13. Tauri, in fine. Et miror quòd ille nõ alleget Albericum in rub. ad Orficia. in vltima quæſtio. & Lucam de Pena. in. l. mulieres. in fine. C. de incolis, dicentem, quòd ſuo tempore cõtingit quandã mulierem intra quindecim dies à tempore mortis primi mariti, alios duos viros ſuperduxiſſe: & natus fuit filius intra nouem menſes, & ſuper filiatione, & hæreditate dictorum trium virorũ, quæſtio fuit deuoluta ad ſedem Apoſtolicam. Refert Nicola. Boërì. deciſione. 186. incip. quid ſit maritus. nu. 3. Et ad tollẽdas huiuſcemodi difficultates iura ciuilia meritò ſtatuere, mulieres trãſeuntes ad ſecundas nuptias intra annum luctus, eſſe puniẽdas. Authent. ex teſtamento. C. de ſecund. nupt. l. fœminæ. l. pater. C. ad Tertul. Latiſſimè per Ripam in dict. l. fœminæ, & gloſſatores in. l. 15. Tauri.

31 Non me latet prædicta à me ſuperius ſcripta, poſſe limitari, quãdo propter abſentiam mariti, vel infirmitatem veriſimiliter probetur filium nõ eſſe mariti. dict. l. filium eum diffinimus. quam ad hoc allegat Abb. in dicto. c. per tuas. nu. 3. & in dicto. c. trãſmiſſę. num. 9. & in. c. cauſam quæ. in princ. nu. 3. qui filij ſunt legi. & in. c. intelleximus. nu. 6. de adulte. l. ſingu. 9. titul. 14. part. 3. l. 13. Tauri. Notat Paulus de Caſt. conſil. 115. ſuper primo. nu. 7. vol. 1. Optimè Decius conſil. 288. incip. quæritur. num. 5. veluti ſi per annum, per biennium abſens fuerit maritus, elapſo anno naſcatur filius. Item limitatur dictus. §. defuncto. quando filius natus fuerit claudus, cæcus, vel luſcus, vel aliter corpore vitiatus, & probatũ fuerit adulteriũ. Quo caſu potiùs filius adulteri, quàm mariti præſumendus eſt. Corporis enim viciatio præſupponit natiuitatem, & conceptionem fuiſſe in peccato, id eſt, ex adulterio. Hac ratione idexpreſſe affirmat Barba. in. c. in præſentia. nu. 97. de probationib⁹. q. ſequitur Hippo. in ſing. 530. incip.
32 propter peccata. & Doct. Dueñas in reg. 345. vbi plures alias limitationes ſcripſit ad dict. §. defuncto. Sed dictum Barbatij proximè relatum, ſemper iudicaui eſſe falſum: nã cæcitas, & claudicatio, membrorumq; defectus, atq; deformitas, nõ propter peccata

cata eueniunt, ſed propter aliquos defectus naturales: vt explicat Sanctus Thomas. in. 3. part. q. 1. art. 3. ad quarrum. Alber. Mag. in. 2. Phyſi. tex. 82. c. 3. & in Euãgelio Ioannis cap. 9. haberur ibi. Neq; cæcus peccauit, neque parentes eius, ſed vt manifeſtentur opera Dei in illo.

33 Practicam verò, & formam probãdi filiarionem docer Bart. in dict. l. filium cum diffinimus. in princ. & in l. 1. §. Item per contrarium in fine. ff. de lib. agno. & in. l. 1. §. ad quæſtionẽ. nu. 3. ff. de quæſt. dicens, quòd periti aduocati ſemper recurrunt ad illam practicam. Abb. Feli. & Deci. in. c. per tuas. de proba. & in. c. perueni. in fin. & in. c. per tuas. in princ. qui filij ſunt legitimi. Iaſ. in. l. poſthumus. §. ſi quis ita. nu. 10. cũ ſeq. ff. de lib. & poſthu. Plenè Sebaſ. Sapi. in rep. l. ſi emancipati. nu. 33. C. de colla. Latiſsimè Licẽciatus ab Otallora, tractatu de nobilitate. 2. par. 3. partis princi. c. 3. nu. 2. Ac plures probandi modos filiationem ſcripſit Ioan. Corracius in dict. l. Filium eum diffinimus. De quibus latiſsimè inferius à me eſt differẽdum. c. 11. Et an in dubio quis preſumatur legitimus, vel illegitimus. Vide magiſtralem diſtinctionem Ioã. Andreæ. in. c. ſi. de presbytero non baptizato. Enri. in cap. lator. qui filij ſunt legi. 2. diſtinctione. Præpo. in rubr. qui filij ſunt legi. Decius conſi. 343. viſo cõſilio. in princ. Telius Fernan. qui in hoc optimè diſtinguit in. l. 11. Tauri.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum legitima de iure Digeſtorum erat quadrans, id eſt, quarta pars totius hæreditatis.*
2 *Legitima de iure Authenticorum eſt triens, id eſt, tertia pars.*
3 *De iure Regio, omnia parentum bona ſunt filiorum legitimæ, præter tertium & quintum.*
4 *Bona teſtatoris, tempore eius mortis conſiderantur.*
5 *Filij nõ ſunt pro anima defuncti inteſtati morientis, cõpellẽdi, quintũ diſtribuere. & nu. 5.*
6 *Tranſuerſales abinteſtato ſuccedentes, quintum pro anima diſtribuere tenentur.*
7 *Volũtas defũcti, etiã præſumpta, ſequẽda eſt.*
8 *Anto. Gomezius reprehẽditur, & meritò.*
9 *Inter filios æqualiter pater bona ſua diuidere poterit.*
10 *Qua ratione inuidia inter fratres oriatur.*
11 *Titulus de Collationibus cur inuentus.*
12 *Licet parentibus aliquem ex filijs in tertio & quinto meliorare.*
13 *Legitimæ filiorũ in regno Nauarræ quãtitas.*
14 *In regno Valentiæ filiorũ legitima quãta ſit.*
15 *Regnum, Ducatus, vel Maioricatus, inter filios non diuiduntur.*
16 *Seruandum eſt pactum, matrimonij tempore initum quòd primogenitus in tali Maioricatu ſuccedat, & ſecundogenitus in alio.*
17 *Qui differentias inter maſculos & fœminas inducunt, quaſi naturæ accuſatores ſunt.*
18 *Statutum quòd fœminæ non admittantur, eſt odioſum, & ob id reſtringendum.*
19 *Per filios conſeruatur agnatio, & familia, & nomen teſtatoris.*
20 *Plurimum Reipub. intereſt, Maioricatus, & primogenituras eſſe.*
21 *Priuilegium pro ſe & filijs ſuis conceſſum, ad filias nuptas non extenditur.*
22 *Filia nupta non eſt de genere, & eſt finis familiæ ſuæ.*
23 *Ius primogenituræ aduerſatur omnibus ſucceſſionum regulis iuris communis.*
24 *Statutum pro parte odioſum, & pro parte fauorabile.*
25 *Declaratur cap. 101. in curijs de Madrid.*
26 *An filia meliorari poſſit, exiſtente nepote ex filio.*
27 *Alia ratio ad dictum cap. regium.*
28 *In legibus correctorijs ex identitate rationis, non fit extenſio.*
29 *Interpretatio virtualis & intellectiua, ſemper eſt permiſſa.*

30 *An*

30 *An dictum cap. regium habeat locum in nepote ex filia.*
31 *Mutato ſexu, non mutatur ratio excluſiua ſexus.*
32 *Propter medium inhabile, impeditur acquiſitio extremorum.*
33 *Filiæ in regno Franciæ non ſuccedunt.*
34 *Fœmina de iure cõmuni in regno nõ ſuccedit.*
35 *In regno Caſtellæ, & Legionis, Nauarræ, & Aragoniæ de conſuetudine diutina, fœmina ſuccedit.*
36 *Toto excluſo, per conſequẽs, quælibet eiꝰ pars.*
37 *Iura regia ſecũdũ ius cõmune sũt intelligẽda.*
38 *Verba narratiua non probant.*
39 *In morte filiam meliorare, prohibitũ non eſt.*
40 *Multa in vita ſunt prohibita, quæ in morte conceduntur.*
41 *Dictũ cap. 101. regium obligat in cõſcientia.*
42 *Meliorationes, & Maioricatus liciti, & permiſſi ſunt in foro conſcientiæ.*

Cap. tertium.

CApitulo ſupra pro-
1 ximo diffinitionem
filiorum legitimo-
rum ſatis abũdè ex-
poſuimus, modò vi
deamus de eorũ ex
teſtamento, & abinteſtato ſucceſsio
ne: & vt nihil antiquitatis penitùs ig
noremus, ſciendum eſt quòd de iure
antiquo ſiue vnus, ſiue plures eſſent
filij, eis quarta pars in teſtamento pa-
terno erat relinquẽda. l. Papinianus.
§. quoniam. &. §. quarta autem. ff. de
inoffic. teſtam. l. cùm quæritur. l. pa-
rentibus. C. eod. tit. & in. §. fin. inſtit.
eodem tit. l. Deo nobis. §. hoc etiam.
C. de Epiſc. & cler.
2 Iure tamen nouiſsimo Authentico-
rum ſtatutum eſt, tertiam partem to
tius aſſis, ſi ſunt quatuor filij, vel pau
ciores eſſe legitimam filiorum: ſin au
tem plures eſſe, trientem, id eſt, di-
midiam partis totius aſſis. Authẽ. de
trien. & ſemi. §. 1. colla. 3. Authen. no-
uiſsima. C. de inofficioſo teſta. Auth.
de nupt. §. fi. col. 4. bene declarat Ful-
go. cõſi. 26. ſtante ſtatuto. Decius cõ-
ſi. 236. nõ parua difficultas. nu. 11. cõ-
cordat. l. regia. 17. tit. 1. par. 6.
3 Sed de iure nouiſsimo regio om-
nia bona parentum, præter tertium
& quintum, ſunt legitimę filiorum. l.
9. tit. 5. lib. 3. Fori. l. 7. tit. 12. lib. 3. Fori.
l. 28. Tauri. gloſ. in dict. l. 17. Quod in-
telligendum eſt, ſi ſunt plures filij:
ſin autem vnus tantũ exiſtat filius, ex
teſtamẽto omnia bona paterna ſunt
huius vnici filij legitima, præter quin
tum. Vnico enim filio melioratio ter
tij fieri non poteſt. Tenuit Segura in
l. vnum ex familia. §. ſed ſi fundũ. nu.
88. ff. de leg. Secundo. Ioan. Lup. in. l.
27. Tauri. nu. 23. Couarr. lib. 1. reſolu-
tionum. c. 19. nu. 3. vbi optimas huius
rei rationes reddit. & in filiorum le-
gitima, & eius quantitate conſidera-
tur tempus mortis teſtatoris, quantũ
4 eius facultates illo tempore valerẽt.
l. cùm quæritur. C. de inofficioſo te-
ſtamento. l. 19. Tauri. Decius. conſi.
228. caſu propoſito. numer. 3. & ab-
inteſtato certum eſt omnia bona pa-
rentum, nullo ſubtracto tertio, vel
5 quinto, eſſe filiorum legitimam. Se-
gura in. l. cohæredi. §. cùm filiæ. nu-
mer. 33. ff. de vulgari. & pupil. Et pro-
batur in Authentica, in ſucceſsione.
C. de ſuis, & legitimis hæredibus. &
& in. §. 1. Inſtit. de hær. quæ abinteſt.
defer. Decius optimè conſil. 231. viſo
6 caſu. nu. 7. Ob id diebus præteritis in
Epiſcopatu Zamorẽſi à me in eo Pro-
uiſore & Vicario generali exiſtente,
fuit iudicatum, filios omnia bona pa
terna abinteſtato habentes, non eſ-
ſe à procuratore animarum illius
Diœceſis compellendos diſtribuere
pro anima ſui patris defuncti quintã
partem bonorum, cùm abinteſtato
omnia

omnia parentum bona ſunt filiorum
legitimè, vt proximè dictū eſt, & cū
ſint filij, hæredes abinteſtato, quòd
neceſſaria iuxta eorum ſtatum, & ho
norem pro anima ſui patris eos diſtri
7 buere, piè credēdum eſt. Id affirmat
Tellius Fernan. expreſsè in. l. 36. Tau
ri. nu. 4. quòd aliter eſſe cēſeo in trāſ-
uerſalibus ſuccedētibus abinteſtato:
quippe qui teneantur pro anima de-
functi quintam partem hæreditatis
diſtribuere, & ad id compellendi. Cū
nihil penitùs ſit legitima eorum. Sed
teſtator liberè, ſi teſtamentum feciſ-
ſet de bonis ſuis potuerat diſponere.
Et ex præſumpta mēte teſtatoris, cre
dēdum eſt, quòd ſi ipſe teſtator teſta-
mentum condere potuiſſet, pro ani-
ma ſua quintam ſaltem bonorū par-
tem reliquiſſet. Voluntas etenim te-
ſtatoris non ſolùm expreſſa, ſed etiā
præſumpta & tacita, ſequenda eſt. l.
Titius. §. Lucius. ff. de lib. & poſthu. l.
8 fi. ff. de here. inſti. l. mulier. C. ad Tre-
bel. l. ſi mater. C. de inſtit. & ſubſt. ſub
condi. fac. Quod bis in actu practico
habui. Sed Ant. Gom. in dic. l. 36. Tau
ri contrariam tenuit ſententiā. quòd
9 ſuccedentes abinteſtato, non tenē-
tur quintum expēdere: & nullo alio
fundamēto & ratione, niſi quia hoc
lege cautum non eſt. Quę opinio mi
hi nunquam placuit, nec eam bene
intuenti placebit. Ideo ſequenda eſt
prædicta diſtinctio tāquam æqua, iu-
ri atq; rationi congrua.

10 Inter filios ſuos poterit teſtator
bona ſua æqualiter, & pro virili por-
tione diuidere. l. inter filios. C. fami.
herciſ. l. fin. C. commu. vtriuſque iur.
Authen. de nup. §. fi. colū. 4. lex enim
æquitatem vult inter fratres ſeruari.
l. cùm pater. §. cunctis. ff. legatis. 2. at-
que. lex ſuadet, vt patet æqualiter
11 inter filios teſtetur. l. illud. §. fi. C. de
colla. l. quæſitum. §. Sed & ipſe. ff. de-
fundo inſtructo. l. Si poſt mortē. §. fi.
ff. de bonorum poſſeſ. contra Tabul.
Vnde dicit Angelus in dicta Auth. de
nup. §. Illud quoque. Decius in conſ.
388. in caſu propoſito. num. 2. quòd
12 naſcitur inter fratres nimia inuidia,
quando æqualiter inter eos hæredi-
tas ſuorum parentum non eſt diuiſa.
Et ob id meritò fuit inuentus titulus
de Collationibus. Alexan. conſi. 175.
incip. Contingit. num. 6. volu. 6. Sed
13 in regno Caſtellæ permiſſum eſt pa-
rentibus, in tertio & quinto ſuorum
bonorum, aliquem ex ſuis filijs melio
rare. l. 9. tit. 5. lib. 3. Fori. l. 7. tit. 12. eo.
lib. 3. Fori. l. 28. Tauri. Et in Cātabria,
atque in regno Nauarræ forus, & lex
vſitata eſt, quòd pater poſſit totā hæ-
14 reditatē vni filio relinquere, & alijs
vnum digitum tantùm terrę dare. lo
co legitimæ. in. l. 11. tit. 20. in Foro Cā
15 tabriæ. Et in regno Valētiæ legitimæ
filiorum ſunt quinque Solidi, ſinguli
eorum. 18. Marabetinos Caſtellę cō-
tinentes: quibus relictis, libera eſt pa
rentibus facultas liberos exhæredan
di. Forus. Totes aquelles perſones. ti.
de teſta. vt filij parentibus ſint obe-
dientes. Sed quando hæreditas eſt in
16 diuiſibilis, vt Regnū, Ducatus, Mar-
chionatus, vel Maioricatus, inter fra-
tres talis hęreditas non eſt diuidēda:
ſed ad maiorem natu tantū pertinet.
cap. Imperialē. §. Præterea Ducatus.
de prohib. feu. alie. cap. Licet. vbi gl.
& docen. de voto. & quándo tempo-
17 re contractus matrimonij fuit initum
pactum, vt diebus præteritis vidim⁹,
quòd fili⁹ primus maſculus ſuccedat
in tali domo, vel Maioricatu. Et ſecū
do genitus, in tali caſu, vel domo.
Quæ conuentio tanquā iuridica ſer-
uanda eſt. l. Diui Conſtantini. ibi, pa-
ctis, quæ matrimonij tempore. C. de
natu. lib. tenuit. expreſſe Ioā. Fab. in
l. fi. C. de pactis. Optimè Decius conſ.
225. in

225. in cauſa quæ.num. 2. vbi ad hoc
plures Doctorũ allegationes refert.
Nullaq́; regulariter eſt differentia,
18 & diſcrimen in ſucceſsionibus inter
filios & filias. Authen. de hæredi.ab-
inteſt.veni.§.1.& §.Nullam.colũn.9.
Authent.in ſucceſsione. C.de ſuis &
legi. hæredi.& in prin.& in.§.Sed fœ
minæ.& in.§ Sed hæc.inſtit.de exhæ
reda.lib. quamuis de iure antiquo ali
ter erat, vt ibi apparet. Sed.l. maxi-
mum vitium. C.de lib.pręt.vel exhæ
re.inquit, quòd quaſi naturæ accuſa-
tores exiſtunt, qui inter maſculos &
fœminas tales differẽtias inducunt.
l.Lege duodecim tabularum. C. de
legi.hære.Authentic.defuncto.C.ad
Tertul.ibi, excluſa prorſus omni dif-
ferentia ſexus.Authen.de trien. & ſe
miſſe.§.Conſideramus.ibi. non autẽ
diſtinguemus de filijs ſiue maſculi, ſi
ue fœminæ ſint. l.penult. C. Qui bo-
nis cede.poſ.l.omnes.C.de agri.& cẽ
ſi.libr. 11. ibi ſine vllo ſexus diſcrimi-
ne.l.Quoties.§.Imperator.ff.de poſt.
ibi non tantùm maſculos, ſed etiam
fœminas.l.2.§.1.ff.vnde legi.l.3. titu.
13.part.6. Ideo appellatione deſcen-
dentium veniunt non ſolùm maſcu-
li, ſed etiam fœminæ.l.fi. C.de ſuis &
legi.hære.l.1.§.Generaliter.ff.de leg.
præſta.per quæ iura ita conſuluit Ale
xand.conſi. 160. viſo themate. volu.
2.dicens, quòd deſcendentes ex fœ-
minis admittũtur ad donationem fa
ctam alicui pro ſe, & ſuis deſcenden-
tibus. Similiter appellatione proxi-
morum, vel propinquorum veniunt
fœminæ. Decius vbi ad id plurima al
legat. conſ.213.in caſu propoſito.nu.
2.&.3. Ideò ſtatutum diſponẽs, quòd
ſtante maſculo, fœmina non ſucce-
dat, eſt nimis odioſum, & ob id re-
ſtringendum.Bar. in.l.cunctos popu
los.nu. 33.C.de ſumma Tri.& fid.Ca-
19 tho. Idem poſt antiquos in dict.l.Ma
ximum vitium. nu.3.Bal.in.l.inter fi-
lios.per tex.ibi.C famil. herciſ.dicẽs,
quòd tale ſtatutum eſt contra Ius, &
naturalem æquitatem. & in.l.Certũ
eſt.nu.2.C.Vnde cogna.Sed ipſe Bal.
ſibi contrarius oppoſitum tenuit, in
dict.l.Cũctos populos.n.19. & in.l.2.
nu.4.C.de in ius vocan.& Iaſ.in.l.1.
§.hoc autẽ iudicium. lectu. 2. nu. 10.
ff.ad Trebel.dicentes, quòd illud ſta-
tutum eſt fauorabile, & filiorum fa-
20 uore fuit factum, & in fauorẽ publi-
cum, inductum, vt conſeruetur agna
tio, & familia, & nomen teſtatoris.l.
Cùm legitimè. ff. de ſtatu. hominũ.
Atq; vt Reſpu.redditibus & patrimo
nijs ditata, nobilibus ac militibus, &
Maioricatibus polleat.l. ſuper ſtatu.
C.de quæſt.l.ſing.1.§.Quãuis ſit ma-
nifeſtum ibi publicè enim intereſt,
vt ordinũ dignitas, familiariumq́; ſal
ua ſit.ff.de ven. inſpi.quam.l. ad hoc
allegat Bart. in. d.l.cunctos populos.
num.19.& in.l.2.nu.4.de in ius vocã.
Iaſ. in.l.qui filiabus. nu.22. ff.de lega.
primo. Tiraquel.pleniſſimè in tracta.
de iure primigeniorum.quæſt.4. nu.
22. Decius.conſil.159 viſis his.nu.3.
Latiſſimè Guilier.de Monte Serraro
in tracta.de ſucceſſione Regum, pri-
mo dubio.nu.26.Et vt quęlibet fami
lia antecesſorum ſuorũ memoriam
habeat, & antiquorum laudabiliter
geſtorum retributionem, vt deſcen-
dentes, maiorum factis prouocati, ad
paria, vel maiora aggrediantur.l.Mo
re maiorum. ff. de iuris omni. iudi.c.
fi.10.diſt.Quã ob cauſam in Republ.
maioricatus, & primogenituræ, non
immeritò permittũtur propter hoc
commodum publicum, ac patrię de-
cus. Quæ omnia rectiùs ac meliùs in
maſculis, quàm in fœminis conſer-
uantur: vt in ſpecie affirmat Bald. in
21 l.vnica.nu.5.&.6.C.quando non pe-
te.par.perẽ. accreſ. Nam fœmina eſt

finis familiæ ſuæ, vt inquit.l.pronun-
ciatio.§.fi.ff.de verbo. ſignifi. & in.§.
1.inſti. de legi.agna.tute. vbi inquit
text. quòd agnatio trahitur ex linea
maſculina,& nõ fœminina. Vnde me
ritò dicebat Bar.in.l.Quoties.nume.
2.C.de præui.ſcho.lib.12.Quod priui
legium datũ alicui pro ſe, & filijs ſuis
maſculis & fœminis,non competit fi
22 liabus nuptis, neque ad eas extendi-
tur. Quod ſequitur Romanus in.l.1.
in prin ff. ad Sylla. & in l. Cùm quæ-
dam puella.ff.de iuriſ. omni.iudi. Fe-
linus in.c. nouit.nume.2.de iudicijs.
Decius conſil.223. in caſu propoſito.
in princ. Ratio eſt illa, de qua ſupra.
Quia filia nupta non eſt de genere:
ſed eſt finis familiæ ſuæ, vt dicitur in
dict.l. Pronunciatio.§.fi. Ideo in lib.
23 Numerorum cap.27.lege ſancitum
erat, quòd ſi homo fuerit mortuus
abſque filio maſculo, ad filiam eius
tranſibit hæreditas. Sed quidam aſſe
runt,quòd maioricatus, & primoge-
nituræ in Repub. tolerantur, contra
naturalem æquitatem, & contra ius
commune, quòd omnes filij & filiæ
æqualiter ad hæreditatem admittan
tur. Et ita dicunt, quòd ius primoge-
24 nituræ aduerſatur omnibus ſucceſ-
ſionum regulis iuris communis. l.in-
ter liberos.C.Famil.Herciſ.fin.C.Cõ
munia vtriuſq; iu. Notat Ioan. And.
in addi.ad ſpeculum.ti.de ſucceſ.ab
inteſt. verſi. Eſt ſciendum. Iaſ. in.l.is
poteſt.nu.40.ff.de acqui.hære.Et pro
pter hanc publicam vtilitatem ali-
quando licet contrauenire æquitati
tendenti in naturalem rationalem.
l.1.ff.de vſu cap.l.ita vulneratus.ff.ad
l. Aqui. Nam ſi ſtatutum, vel conſti-
tutio ex vna parte cõtineret odium,
& ex alia fauorem,potiùs eſt cenſen-
da fauorabilis, quàm odioſa. Si prin-
cipaliter fuit propter fauorem facta.
gloſ. in verbo liberis.in dict.l.2. C.de
in ius voc. vbi Bal.pleniſſimè de hoc.
& gloſ in verbo Primi anni.in cap. Si
propter de reſcrip.lib.6.glo.in verbo
alios.in c. Sciant cuncti. de electio.li.
6.Abb. in cap. non dubium.nu.3. de
ſenten.excommu.Bart.in rep.l.Si ar-
rogator.nu.27.ff. de adopti.&.in.l.Si
quis neq; cauſam.vbi Paulus Caſ. ff.ſi
certum peta. gloſ. in.l.Sed ſi hac.§.fi.
ff.de in ius voca. text. in.l. qui exce-
ptionem.vbi Bar.ff.de condict.inde-
biti.Ideo ſtatutum excludens fœmi-
nas propter maſculos cenſetur fauo-
rabile,quia in filiorum fauorem prin
cipaliter fuit introductum, quamuis
reſpectu filiarum ſit odioſum.Ex qui
bus facilè infertur declaratio ad cap.
101.in curijs de Madrid, anno.1534.
26 quod tranſumptiuè habetur in.l. 11
tit.2.lib.5.ordi.noui.Et prædictum.c.
regium refert Tellius Fernan. & Ca-
ſtillo in.l.26.Tauri. Idem Caſti. in.l.
18.Tauri.in gl. El tercio de mejoria;
& in.l.10.Tauri in glo.Mas de la quin
taparte. in quibus locis duos notan-
dos intellectus ſcripſere: quorũ vnus
eſt,quòd licet in dict.cap. regio patri
prohibitum ſit in tertia & quinta par
te bonorum ſuorum filiam meliorà-
re, pater tamen habens plures filias,
nulloq; filio exiſtente, vnam ex eis
poteſt in.3.&.5.meliorare,cùm hoc
non ſit in præiudicium filiorum, in
quorum fauorem dict.cap.regiũ fuit
introductum. Quod arbitror eſſe li-
27 mitandum,niſi pater habuiſſet nepo
tem ex filio præmortuo, quo caſu fi-
liam minimè poterit meliorare. Ad
quod dicendum duo principaliter
fundamenta mihi perſuadent. Pri-
mum, quòd dictum ſtatutum filiorũ
fauore fuit factum,ideò tanquam fa-
uorabile ad nepotes extendendum
& ampliandum erit per ſupradicta.
Quibus ſuffragatur.l. 1. C. de condi.
incert. quòd filium dicitur habere,
qui

qui nepotem ex filio mortuo habet ſuperſtitem. Et diſpoſitio facta de filijs, nepotes etiam regulariter comprehendit.l.filium habeo.ff.ad Macedo.l.vxorem.§.concubinæ.ff.de leg. 3.l.Lucius.ff.de hære.inſti.l.miles.ff. de ri.nup. iuncta lege Diuo Marco. C.de quæſt.Bar.in.l.liberorum.ff. de verb.ſignificatione. Optimè Alexander in cõſi.37.nu.14.lib.6.Anchar.cõſi.27.col.2.Soci.cõſi.113.col.3. vol.2. Latè Pinellus Luſitanus in allegatione pro Sanctio à Cardona, aduerſus Ducem de Gandia.nu.40. cum ſequ. Et per nepotes ſimili modo generatio, & familia, & memoria defuncti conſeruatur, vt in. d.l. pronunciatio. Fulgoſius conſ.78.ſuppoſito ſtatuto. Romanus cõſi.139.Iaſ.in.l. qui filiabus.nu.21.ff.de leg.1. Secũdum erit fundamentum, quòd ſtante ſtatuto, quo cautum ſit, quòd ſtantibus filijs maſculis, filiæ fœminę non ſuccedãt.

28 Tale ſtatutũ locũ habet, etiã ſi nepores exiſtãt: q. tales nepotes fœminas excludãt. Bal.in.l.2.C.de in ius vocã. Iaco.in repetitiõe legis.qui ſe patris. nu.43.C.vnde lib.Fulgoſ.in.d.cõſ.78. incip.ſuppoſito ſtatuto. Deci.cõſ.87. incip. pro ſolutione, in prin.& in cõſ. 348.in caſu propoſito.nu.2. & in cõſ. 443.in caſu ad me tranſmiſſe.nu.9.& in cõſi.372.incip.viſis.nu 8. vbi hanc affirmat communem opinionem.Et Iaſ.in.l de quib⁹.nu.16.ff.de legi.Hippo.in ſing.303.incip.filiorum appellatione.Corneus cõſi.116.difficultas principalis.vol.2.& conſi.180.in hac conſultatione.vol.2. allegãdo Paulũ Caſtr. & alios, dicens hanc theoricã eſſe veriſſimam,& iuridicam.Eadem ergo ratione idem dicendum videtur in dicto cap.101.regio. Nec huic

29 concluſioni obſtat regula iuris, quòd in.ll.correctorijs ex identitate rationis, non eſt licita extenſio.Authent. quas actiones. vbi Doct. C. de ſacroſanct.Eccleſ.Bald. in.l.præcipimus.§. fin. C. de appellat. Iaſ. in.l.de quibus num.21. ff. de legi. & in rubr. nume. 11. ff. de re iud. Sed dicta petitio regia corrigit ius commune: vt patet in

30 dicta.l. maximum vitium. Ergo non eſt extendenda: pro ſolutione dicendum eſt, quòd non eſt interpretatio extenſiua, ſed intellectiua & virtualis, illa quæ fit ex identitate rationis. gloſſ.ſingul.in verbo.Italiæ.in cap.1. de tempo.ordin.lib.6.gloſſ.in verbo. mente. in cap.Si poſtquam. de elect. lib.6.Bald.in.l.poſt fratres. C.de legi. hære.Decius conſi.372.viſis diligenter. num.7.Hippo. conſi.61.poſt red ditum. num.6. volum.1.Neque prædictis obſtat conſilium Philipp. Cornei. 246. prima facie, in litera, c. volum. 2. allegando dicta. l. maximum vitium.in quo loco inquit, ſtatutum, excludens fœminas eſſe odioſum. ideoque reſtringendum.Vnde dicebat Bald. in. l. quicunque in fine. C. de ſeruis fugitiuis. quòd ſtatutum excludens auum ab hæreditate nepotis, non extenditur ad excludendam auiã. Quæ omnia intelligi poſſunt, quando prorſus & abſque aliqua legitima filius, vel filia eſſet excluſa. Sed in dicto cap.regio. integra fœminis datur legitima. Ideo ceſſant fundamenta ſuperius tradita, & ad theoricam. Bartol. in. l. ſed & miles. ff. de excuſationibus tutorum. quòd ſtante ſtatuto, quòd filius excludat ſórórem, nepos ex filio non excludit amitam, optimis rationibus, & fundamentis reſpondit Decius in conſilio. 333.licet propoſiti mei. num. 3. quæ breuitatis cauſa in præſentiarum nõ

31 refero. Similiter intelligo dictum cap. regium in nepote ex filia, quòd ſimili modo non poterit in. 3. & . 5. meliorari: quia non debet eſſe me-

liotis conditionis nepos, quàm filia. l.ſi viua matre. C.de bonis marernis, l.hæredẽ.ff.de regu.iu. Itẽ iſte nepos deſcẽdit ex perſona inhabili: ergo ſi d.l.regia excludit radicem,quicquid ex ea oritur videtur eſſe excluſum.c. 1.§. hoc autem norandũ. quí feu. dare po.c.Apoſtolicæ.de re iudi.li.6.Notat Cynus in.l.1.in fine,quæ ſit longa cõſue. Iaſ.in.l. Gallus.§. nũc de.l. Velleia.nu.12.ff.de li.& poſth.& muraro
32 ſexu,non mutatur ratio excluſiua legis.l.quòd ipſis.ff.de reg.iuris.l.ſiue à matre. C.de bonis mater. Latè Tiraquel.de iure primig.quæſt.12.nu.10. nam niſi in capite principium aſſumat,ſucceſſio vlrerius produci nõ poterit.Excluſa ergo matre à.3.&c.5.iuxta tenorem d.c.regij:per conſequens videtur eſſe excluſa tota linea, quæ ex ea deſcendit.l.quęcunq; gerimus. ff.de actio.& obli.l.2.C.de liber.& eo
33 tũ lib. Bal.in.l. Deo nobis.§.hoc etiã nu.4.C.de Epiſ.& clericis.Et propter medium inhabile impeditur acquiſitio extremorum.l.ſi.ff.de flu mi.l.qui ſella.§.ſi.ff.de ſetui.ruſti.pre di.Mater eſt quoddam medium inhabile, propter quod eius filio meliorario fieri nequit.Vnde inquit Bald.in.l.1.ff.de ſena.& Ioan.Andre.per text.ibi in.c. ad Apoſtolicæ.de re iudi.lib.6.vt latè tradit Tiraq.de iure primigeni.q.12. num.5. Quòd cùm ſucceſſor non de
34 beat eſſe melioris conditionis,quàm autor ſuus,à quo cauſam habuit,&in cauſa non poterit eſſe plus virtutis, quàm procedit ab effluente potentia cauſæ,ideo cum filia regis Francorum nõ ſuccedat in regno,filius eius, videlicet rex Angliæ, in regno Franciæ,nullum ius poteſt prætendere,& propter hoc ſunt inimicitiæ & bella inter regnum Angliæ,& regnũ Franciæ. Suppoſito, quòd in regno Francię fœmina,etiam primogenita,non ſuccedit in regno, vt optimè tradit Guiliermus de Mõte Ferrato,de ſucceſsione regum,primo dubio.nu.11. &.20.& Ioan.Sirier. de primogenitura.lib.1.quæſt.22.per totã. vbi latiſsimè ſcripſit, ꝙ triplici ratione filia in regno Franciæ non ſuccedit, videlicet iure cõmuni,& iure ſpeciali illius regni,& iure conſuetudinario. Et ꝙ
35 ita ſit de iure cõmuni, ꝙ à ſucceſsione regni fœmina excludatur.Eſt rex. in.c.1.§. hoc autem notãdum de ijs, qui feu. dare poſ.l. fœminæ. ff. de regul. iur. Bart. in.l. ſi defunctus. C. de ſuis.& legi. hære. Franc. in.c.grandi, de ſupplen.negli.præla.lib.6.Abb.& Doct. in cap. dilecti. de arbitri. Latè Ioã.Geraldus de priuilegijs regni Frãcorum.num.44. qui tenent,quòd ex
36 conſuetudine, poriùs quàm de iure fœminæ filiæ in regno ſuccedũt:quæ cõſuetudo eſt diutina,& nimis vſitata in ſucceſsione regnorũ Hiſpaniæ. Pluries in chronicis Hiſpaniæ legimus fœminas in regno Caſtellę,& Legionis ſucceſsiſſe: vt fuit infans Dña Vela,filia Comitis Didaci Burgenſis, quo tẽpore Caſtella Comitatus erat. Itẽ filia Sãctij Comitis nomine Eluira, quæ matrimonium cõtraxit cum rege Nauarræ. Item regina nomine Vrraca, & regina Berenguera, & inclyta regina Iſabella. Item eius filia regina Ioanna. Et in regno Aragoniæ ſucceſſit Petronilla coniux Raimundi Berengarij Comitis Barcinonæ, & Regina Blanca.In regno verò Luſitaniæ id nondum deciſum eſt, an in prædicto regno filia ſuccedat: ob id magnum fuit prælium inter Caſtellam & Luſitaniam, tempore Ioãnis primi,propter vxorem ſuam Beatricem,filiam Regis Luſitaniæ hæredem. In quo memorabili prælio de Aljubarrota Ioannes Rex Caſtellæ malo conſilio ductus, fuit ſuperatus.

37 Præ-

37 Prætereà, quòd filius ex filia exclu
datur à melioratione tertij & quinti,
ſicut eius mater, iuuatur hac ratio-
ne, toto excluſo quælibet eius pars,
de iure per conſequens excluditur:
l.ſi quis cum totum.ff.de excep.re.iu
di.reg.in toto.de regu.iu.lib.c.6. pœ
nale.14.quæſtio.5. Sed mater exclu-
ditur, ergo eius filius, qui eſt pars ſuæ
matris.l.Sed ſi ædes.§.ſi quis mulierē.
ff.loca.l.Cùm ſimus.C.de agri.& cē
ſi.lib.11.Ac ita per nonnulla ex prędi
ctis fundamētis in ſpecie tenuit Bal.
in.d.l.maximum vitium.nu.3. Et in
hac propoſita quæſtione, & intelle-
ctu.d.c.regij. conſuluit Bart.in.l.2.§.
videndum. ff.ad ſena.conſul. Tertu.
& Corneus in conſi.180. in hac con-
ſultatione.vol.2. quàmplurima circa
hanc quæſtionem congeſſit Andræ.
Tiraquel. de iur. primigenit. quæſt.
12.num.5.cum ſeq. Neque prædictis
obſtat.l.9.titu.5.lib.3.Fori.ibi. Pero
ſi quiſiere mejorar alguno de los hi-
jos, o de los nietos, puedalo mejorar.
Et.l.18.Tauri. ibid. pueda mejorar a
qualquiera de ſus nietos, o deſcen-
38 dientes legitimos. Nam prædicta iu-
ra regia ſunt intelligenda, & reducē
da ad terminos iuris communis.l.2.
C.de noxa.actio. c.cùm dilectus. de
conſuet.Bart.in.l.omnes populi.nu.
55.ff.de iuſtit.& iure. etiam ſi ſtatu-
torum verba improprientur, ſecun-
dum ius commune ſunt intelligēda:
vt decidit Abb.conſil.19.in princ.1.
vol.& in conſ.13.incip.caſus eſt,in fi.
eodem.vol.1. præſertim quòd in no-
ſtro caſu verba non impropriantur,
ſed potiùs id ex tenore dict.l.18.Tau-
ri.colligitur.ibi. Pueda hazer el ter-
cio de mejoria, que podria hazer a
39 ſus hijos. Et ſic prædicta.l.capacitatē
in filijs requirit, & non eſt caſus ad-
uerſus, ſed potiùs ſimilis, & probans
noſtram concluſionem, & verba di-
ctæ.l.Fori ſunt narratiua, quæ regula
riter non probāt, iuxta communem
theoricam gloſſæ, & Doct.in.l.vni-
ca, quando non peten.par.peten.ac-
creſ. Iuxta hāc materiam illud omit-
tendum nō eſt, ne decipiamur quod
ſcripſit Palat. Rub.in reper. c.per ve-
ſtras 2.part.§.22.num.11.de dona.in
ter vir.& vxo.vbi affirmat, quòd ſi pa
ter dat dotem magnam filiæ ſuæ, in
tertio & quinto, vltra ſuam legitimā,
videtur meliorare.allegat ipſe.l.cùm
pater.§.è victis.ff.de legat.2.&.l.26.
Taur.quod hodie nullo modo poteſt
procedere ſtante prohibitione dict.
40 c.regij. Sed in vltima voluntate, vt
ex tenore dict.c.regij apparet filiam
in tertio & quinto meliorari prohibi
tum nun eſt, & hoc iure parentes, fi-
lias ſuas meliorare volentes in.3.&
41 5.vti poſſunt. Plurima ſanè in iure
prohibita ſunt in vita, quæ in morte
conceduntur.l.pater filium.§.fun-
dum.in fine.vbi Bart.& alij.ff.de leg.
3.Iaſ.in.l.non dubium.nu.2.C.de te
ſta.Hipp.ſingulari.465.incip.aliqua
ſunt prohibita. & circa dict.c.regiū
longam ſcripſit relectionem Licen-
tiatus de Baeça in qua eloquentem
potiùs, quàm ſe iuriſperitum oſten-
dit. Et quādo in vita filiæ ſuæ aliquid
pater donauerit vltra id quod in di-
cto.c.101. conceditur, peccat morta
42 liter. Et idem dicendum eſt, ſi in vi-
ta, ſiue in morte aliquid donat filio,
vel filiæ, vltra tertiū & quintum. ita
affirmat Mēchaca de ſucceſſionum
creatione.par.1.lib.1.§.1. Et Tellius
Fernand.in.l.29.in fi. Tauri. propter
tranſgreſſionem legis, meritò pater
in vtroque caſu peccat. Nā omnis lex
ſiue ſtatutum iuſtum obligat in con-
ſcientia.Innoc.in.c.quia plerique.in
fi.de immunitate eccleſiatum. Bald.
poſt gloſſ.ibi. in.c.quæ in eccleſiatū.
de conſtitutionibus. Idem in.l.cùm

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

quis.nu.4.C.de iuris & facti ignotan
tia. Bar.in.l.ſi quis pro eo.nu.9.ff.de
fideiuſ.Iaſ.in.l.ſi poſt diuiſioně.nu.6.
C.de iu.& facti igno.& in.l.finali.nu.
14.C.vnde legi & in rub.nu.24.ff.de
43 acqui hereditate. Sed meliorationes
tertij & quinti, iuxta formã & teno-
rem legum, atq; primogenituræ; &
Maioricatus, liciti & permiſſi ſunt in
foro conſcientiæ: iuxta illud Geneſ.
c.48. in fine. vbi Iacob filium ſuum
vndecimũ Ioſeph meliorauit, dicens:
Do tibi partem vnám extra fratres
tuos, quam tuli de manu Amorrhæi
in gladio & arcu meo. Et quòd tales
meliorationes ſunt licitæ in conſcić-
tia, tenet Præpo.in.c.ius naturale.3.
col. 1.diſtinct. Andræas Tiraquel. de
iure primigeniti.q.4.nu.13.Couarru.
in.4.par.2.c.8.§.6.nu.5.& in lib. 3.re-
ſolutionum.c.5.nu.5. Pala.Rub.in.c.
per veſtras nota.primo.§.22. Et me-
liùs.§.26.de donat. inter vir.& vxor.
Menchaca.de ſucceſſio.crea.pat. 1.§.
1.num.16.Tellius Fernand.in.l.27.
Tauri.in fine. propter commoda, &
bonum commune, quæ ex meliora-
tionibus ad Rempub. proueniunt, vt
ſuperius latiſſimè dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Emãcipationis, & patriæ poteſtatis regulariter non eſt differentia.*

2 *Tertium bonorum an reſpectu filiorum ſit legitima.*

3 *De iure antiquo filius emancipatus pro extraneo reputabatur.*

4 *Non parua eſt differentia ex teſtamento inter filios in poteſtate, & emancipatos.*

5 *Emancipato pupillaris ſubſtitutio fieri nequit.*

6 *Emancipatus, hereditatem non trãſmittit.*

7 *Quis propriè dicatur præteritus.*

8 *Filio in poteſtate præterito competit ius dicendi nullum.*

9 *Filio in poteſtate præterito competit etiam bono. poſſe. contra tab.*

10 *Emancipatio per quos actus inducatur.*

11 *Quando teſtamentum paternum ſit nullum.*

12 *Quid exhæredationis cauſa operetur.*

13 *Remedium vnde liberi, cui competat.*

14 *De remedio cauſa litis agnoſcendæ.*

15 *Cauſæ iuſtæ exhæredationis.*

16 *Filius ex alia cauſa ſimili vel maiori exhæredatur.*

17 *Lex nunquam videtur caſus ſimiles, vel grauiores excludere.*

18 *Quibus cauſis donatio reuocatur.*

19 *Dictiones ſolummodo, tantùm, duntaxat, caſus ſimiles non excludunt.*

20 *Etiam in materia pœnali, & nu.21.*

22 *Dictum ſingulare Archie.*

23 *Hæres eadem perſona cum defuncto cenſetur.*

24 *Declaratur. l.4.& 5. tit.8. lib.3. ordin.*

Cap. quartum.

1 OMNIA Superius
in cap. proximo di-
cta de legitima fi-
liorum, & filiarum
locum habent in fi-
lijs etiam emancipa
tis, quibus eadem le
gitima de iure debetur. Omnia enim
bona paterna ſunt filiorum legitima,
excepta quinta parte bonorum, quã
cui maluerit relinquere pater pote-
rit.l.9. Tauri, & iura Fori ſuperius re-
lata. Excipitur etiam tertia pars reſi-
dui, quam vni ex filijs ſuis legare, &
non extraneis, poterit: vt in dict.l.
2 27. Tauri. vbi docentes dicunt hanc
tertiam partem, reſpectu extraneo-
rum, quibus nullo modo, exiſtenti-
bus filijs, poſſe relinqui, eſſe quodam
modo legitimam. Quod optimè ex-
plicat Xuarez in.l.quoniam in prio-
ribus, quæſt.7.in princip.C.in offic.
teſtat.

teſtat. Reſpectu verò filiorum eſt prę
legatum, quod ſanè patitur onus &
grauamen: vt in dict. l. 27. Tauri. Et
quod idem pari ratione ſit dicẽdum
in filijs emancipatis, eſt tex. in Auth.
de hæred. ab inteſta. §. nullam volu-
mus eſſe differentiam. col. 9. Authẽ.
in ſucceſsione. C. de ſuis & legi. hæ-
red. & in. §. ſed hæc quidem. inſtitu-
ta de exhære. lib. & in. §. emancipati.
ibi. perinde ac ſi in poteſtate paren-
tis eſſent inſtit. de hæred. quæ abin-
teſta. defere. Quanuis à iure ciuili an
tiquo, vt ibi dicitur, filius emancipa-
3 tus pro extraneo reputabatur. Ideo
eius pater non tenebatur talem filiũ
emãcipatum ad validationem teſta-
menti inſtituere, vel exhæredare. §.
emancipatos. inſtit. de exhæredatio-
ne lib. §. cæteri. inſtit. de hæredum
quali. & differ. Et ita nullo iure per
ll. duodecim tabularum, emancipa-
ti ad paternam ſucceſſionem voca-
bantur. Sed de iure Prætorio, & Au
thenticorum vnà cum filijs in pote-
ſtate exiſtentibus, emancipati admit
tuntur: quòd eſt intelligendum, ab-
inteſtato, nulloque condito teſtamẽ
to, quòd tunc nulla eſt differentia
emancipationis, & patriæ poteſtatis.
glo. in verbo. emancipatus. in. l. Gal-
lus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. &
poſthum. gloſſ. in verbo venientem.
in. l. ſi emancipati. C. de colla. gloſſ. in
verbo. initium. in Authent. ex cauſa.
C. de lib. præt. vel exhære. gloſ. in ver
bo. aſſignationis. in. l. finali. C. de codi
ci. tenet Bart. in. l. 2. num. 7. ff. de vul.
& pupil. ſubſtit. & in dict. §. & quid ſi
tantum. num. 7. vbi Iaſ. latè. num. 52.
Idem Iaſ. in. l. ſi emancipati. num. 36.
C. de colla. & in. l. qui ſe patris. num.
26. C. vnde lib. & in. l. emancipata.
num. 6. C. qui admitti. vbi hanc fa-
tetur eſſe communem opinionem,
allegando Bald. in. l. in ſucceſſione.
4 C. de ſuis & legi. hęre. & in. l. ſi fratris.
C. de iure delib. Et Didac. Couarr. in
cap. Rainuncius. nu. 5. de teſtamen-
tis. Ex teſtamento verò eſſe differen
tiam inter filios in poteſtate, & emã-
cipatos, certum eſt. Filio itaq; in po-
teſtate exiſtenti pupillariter poteſt
pater ſubſtituere: vt in princ. inſtitu
ta de pupil. ſubſti. l. 2. ff. de vulg. & pu
pil. ſubſtit. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff.
eo. tit. l. 5. & l. 10. titul. 5. part. 6. Quod
aliter eſt in filio emancipato. cui pu-
pillaris ſubſtitutio fieri nequit. l. Lu-
cius. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. l. 2. l.
quanuis. C. de impu. & alijs ſubſtit.
Bart. & alij. in. l. 2. num. 7. ff. de vulg.
5 & pupil. ſubſtit. Iaſ. plenè in dict. §. &
quid ſi tantum. num. 52. cum ſequen
tibus. Et quoad ius tranſmiſſionis eſt
ſimiliter maxima differentia, filius
enim in poteſtate tranſmittit hære-
6 ditatem paternam, nõdum additam
ex potentia ſuitatis. quòd ſecus eſt in
emancipato. Angel. Paul. Alexan. &
Iaſ. in dict. l. Si emancipati. Vbi Iaſ.
fin. colũ. quatuor notandas differen-
tias inter filios in poteſtate & eman-
cipatos ſcripſit. Simili modò in for-
ma ſuccedendi ex teſtamento, non
minimum eſt diſcrimen. Nam licèt
ſiue ſuus, ſiue emancipatus ſcriptus
hæres habeat bonorum poſſeſ. ſecun
dum tabulas. vt. C. & ff. de bonorum
poſſeſ. ſecundum tab. l. emancipata.
C. qui admitti. Filius tamen in pote-
ſtate præteritus, habet ius dicendi
7 nullum. Et ille dicitur propriè præ-
teritus, qui non eſt inſtitutus hæres,
neque nominatim exhæredatus. l.
poſthumo nato. Vbi Pau. & Iaſ. nu. 5.
C. de bono. poſſe. contra tab. §. Eadẽ
hæc obſeruantur. inſtituta de hære.
quæ ab inteſt. defe. l. 10. titul. 7. par. 6.
quæ incipit. præterito, en Latin tãto
quiere dezir en romance, como paſ-
ſamiento, q̃ es hecho calladamente,

no faziendo mencion el teſtador en el teſtamento. Et tam de iure ciuili, quàm Prætorio filio in poteſtate præ
8 terito exiſtenti competit ius dicendi nullum aduerſus teſtamentũ, vt nullum declaretur.glo.in verbo.præterito.in.l.vnica.§.fi.ff.ſi tab.teſta.nullæ ex tab.glo.verbo.filio.in.l.2. ff.de excep.re.iudi.Et eſt communis ſententia ſecundum Alex.& Iaſ. plurima in hac materia cõgerẽtes in.d.l.poſthumo nato.nu.28. cum ſequẽt. pro qua communi accerſione eſt text. in.d.l. vnica.§.fi.ibi perinde ac ſi nullas tabulas pater reliquiſſet.l.fi.ff.de lib.& poſthu.& in prin.inſtituta.de exhær. lib.Quæ opinio tenenda eſt, licèt nõ nullæ gloſſæ teneant contrarium, dicentes,quòd tale teſtamentum de iure ciuili ſit ipſo iure nullum:ſed de iure Prætorio valeat & teneat, pro vt fuit.glo.in verbo.exhæredatus.in.l.ſi ita ſcriptum.ff.de lib.& poſthu.& gl. in verbo. iura naturalia. in.l.non putauit.§.ſi quis emancipatum.ff.de bono.poſſe.contra tab.gloſ. in fine.in.l. quòd vulgo.ff.eodem tit.gloſ.in verbo. tuebitur.in.l. filio præterito.ff.de iniuſ.rup.irri.facto teſta. gloſ. verbo. contra tabulas.in.§. Sunt autem. inſtituta de bonorum poſſe. cõtra tab. Quæ glo.affirmat,quòd vltra hoc remedium iuris dicendi nullum, quod
9 eſt de iure ciuili, aliud etiam remedium filio in poteſtate præterito cõpetit: videlicet, bonorum poſſeſſio. contra tabulas gloſ.in verbo.eundẽ. in.§.ſed hæc quidem vetuſtas.inſtituta. de exhære. lib.l.1. ff. de bonorum poſſe.conrra tab. Et hoc diſcrimẽ eſt inter ius dicẽdi nullum, & bonorum poſſeſſionem.contra tab.ſecundum iura.& Docto.proximè relatos,quòd per ius dicendi nullum dicitur teſtamẽtum,ipſo iure nullum, ſed per bonorum poſſe.contra tab.non dicitur nullum,ſed annullandum.Et hoc ſolum remedium contra tabulandi, & non ius dicendi nullum filijs emancipatis præteritis competit.l. maximũ vitium.§.Sancimus itaque. C. de lib. præter.vel exhære.l.is qui.ff. de legatis præſtandis.l.2. ff. de exceptione rei iudi.l.cùm emancipatus.ff.de bono.poſſeſ. contra tab. Et eſt gloſ. ſingu. in dict.§. Sed hæc quidem vetu-
10 ſtas. & emancipatio qualiter, & per quos actus inducatur, habetur in.l.1. &.2. vbi Docto. C. de patria poteſt. Suarez optimè in.l.9. tit.11. De los pleytos.lib.1. Fori. nu.20. & habetur in.l.47.Tauri.& in.l.15.cum ſequen. tit.18.part.4. quod ſupra dictũ eſt, q teſtamentum, in quo filius emancipatus fuit, præteritus nõ eſt ipſo iure nullum,ſed annullandum,eſt intelli-
11 gendum,quãdo cùm inſertione cauſæ fuit præteritus,ſecus eſt ſi præteritus fuiſſet ſine cauſę inſertione.Quo caſu teſtamentum ipſo iure eſt nullum.gl.ſingu.in verbo.noluit.in Authen.de hære.& Falcid.§. exhæredatos. col.1. quã ſequitur Bart.in.l.filio præterito.nu.18.de iniuſ. rup. irri. & in.l.Gallus.§. in omnibus. nu.2. ff. de lib.& poſth.Et eſt cõmunis dict. gloſ. vt affirmat Iaſ. in Authen. ex cauſa. nu.8.C.de lib.præt. vel exhære. & in l.in arenam.num.3. C.de inofficioſo teſta.vbi opinionem Vltramontanorum reprobat.Et in hoc ſimiliter differt emancipatus à ſuo:nam ſuus præteritus ſine cauſa, & etiam cum cauſa, habet ius dicendi nullum, vt te-
12 net Bart.& alij, in locis modò allegatis. Practica verò iuris dicẽdi nullum eſt,quod præritus per officium iudicis,poſtulet teſtamentum pronũciari, ac declarari à iudice nullum,& ita declaratum petat filius hęreditatem abinteſtato. Per remedium, vnde liberi. l.non putauit. in prin. ff. de bono.poſ-

no. poſſeſ. contra tab. l. fi. ff. de lega. præſtan. gloſ. in rubr. C. vnde liberi. Quam practicam ſcripſit Bar. in dict. l. filio præterito. nume. 24. & latiſſimè eam declarat Ioan. Igne. in repe. dict. Authen. ex cauſa. num. 25. cum ſequent. vbi refert omnia remedia, quæ filio exhæredato, vel præterito competunt. Aliud etiam eſt diſcrimen inter ſuos, & emācipatos, quòd ſi ſuus fuerit exhæredatus, & incerta fuit in teſtamento à teſtatore cauſa exhæredationis legitima, filius poterit agere querela inofficioſi teſtamenti, & ſi ab hærede ſcripto prædicta cauſa incerta probetur eſſe vera, filius omnino repellitur. Authen. de hæredi. & fal. §. exhæredatos. Vbi gloſ. in verbo. iuſtè. & in verbo. noluit. colum. 1. Authen. cùm de appella. cogno. §. illud quoque. &c. §. ſiue agitur. colum. 8. l. omnimodo. C. de inofficioſo teſtamen. l. 10. tit. 7. part. 6. l. 1. tit. 9. lib. 3. Fori. Sed filius emancipatus in vtroque caſu habet bono. poſſeſſio. cauſa litis agnoſcendæ, qua
14 mediante cognoſcitur à iure ciuili, à quo, vt ſuperius dictum eſt, erat incognitus: & facta hac cognitione, filius emācipatus exhæredatus habet querelam. l. Papinianus. §. 1. vbi gloſ. in verbo. bonorum. ff. de inofficio teſtamē. Iaſ. in. l. 2. C. eodem tit. & in dict. l. Poſthumo nato. nume. 12. & in. l. ſi poſthumus. §. ſi quis ita. nume. 5. ff. de libe. & poſthu. vbi latè examinat, an
15 hodie titulus de inoffic. teſtamen. ſit correctus, per diſpoſitionem, Auth. ex cauſa. Iuſtæ tamen cauſæ exhæredationis filiorum ſunt. 14. quę habentur in Authen. cùm de appella. cogno. §. cauſas autem iuſtas. colum. 8. Authen. non licet. C. de lib. præte. vel exhære. gloſ. fina. in. §. fi. inſtitu. de inoffic. teſtamen. gloſ. magna. in cap. Quintauallis. de iure iurand. l. 4. &c. 5. &c. 6. tit. 7. part 6. Et non ſolùm
16 ꝓpter prædictas quatuordecim cauſas. in prædictis iuribus expreſſas, ſed etiam ex alia cauſa ſimili, vel grauiori vltra prædictas filius poterit exhæredari. Tenuit Angel. in. l. lex Cornelia. ff. de iniurijs. Ita cōſuluit Alexan. conſ. 203. ſuper themate vol. 2. Idem Alexand. in Authen. non licet. nu 9. C. de libe. præter. vel exhæred. vbi hanc affirmat eſſe communem opinionem. & in. l. ſi quis id quod. num. 19. ff. de iuriſdict. omni. iudi. ſequitur Hippol. in l. vnius. §. cogniturum. nume. 76. ff de quæſt. in. l. Qui falſam monetam. §. accuſatio. nu. 5. ff. de falſis. & in ſing. 78. incip. plures ſunt cauſæ Feli. in. c. Paſtoralis. nu. 3. de reſcriptis. Pala Ruuius in rep. rub de dona. inter vir. & vxor. §. 16. nu. 10. Segura in. l. 1 §. ſi vir. nume. 119. ff. de acqui. poſſe. Bernar. Diaz in reg. 273. incip. exhæredare. Couar in. c. Raynūcius. nume. 16. de teſta. Menchaca de ſucceſ. creat. lib. 1. §. 10. nu. 193. gloſſator ordinamenti in. l. 1. in fine. tit. 1. de los juyzios. lib. 3. ordi. Qui omnes fatentur prædictam opinionem eſſe communem, quamuis Curtius Iunior in dict. Authen. licet. num. 23. nonnullis fundamentis & rationibus nitatur tenere contra communem. Sed non inficior, quòd communi opinioni aduerſari videatur tex. in dict. Authen. cùm de appella. cogno. §. Aliud quoque cap. ibi præter ipſas cauſas nulli liceat ex alia lege ingratitudinis cauſas opponere. Et. l. 8. tit. 7. part. 6. ibi. Si por alguna razon que no fueſſe de las ſobredichas, desheredaſſe el padre a ſu hijo, no le valdria el tal desheredamiento. Sed his iuribus facile reſpondere poſſumus, quòd
17 lex nunquam videtur caſus æquè ſimiles, vel grauiores excludere. l. ſi mota. Vbi docentes, præſertim Iaſ.

ʀ ame.5.cum ſequen. ff. Solut. matrimo. l. 1. ff. Si men. fal. mo. dix. Clementina. exiui. §. cùm autem. de ver
18 bo. ſigni. glo. ſing. in verbo. voluerit. in. l. fi. C. de reuocan. dona. vbi reuocatur donatio præter alias quinque cauſas. in. l. expreſſas. ex alia cauſa æquali vel maiori. Et eſt. l. penul. ti. 4. part. 5. gloſ. ſingu. t. in ordine. in. l. ob æs alienum. C. de prædijs minorum.
19 Bar. in. l. Si conſtante. ff. Soluto matrimonio. in prin. & in. l. 1. vbi Doct. ff ſi quis ius dicen. non obtē. etiam ſi lex loquatur per dictionem ſolum, vel ſolam. glo. in. l. cùm notiſſimi. C. de præſcripr. 30. vel. 40. anno. gloſ. in verbo. ſolus Imperator. in. l. fi. C. de legibus. Iaſ in. l. Gallus. §. inſtituens. nu. 35. ff. de libe. & poſthu. Bald. & Sali. in. l. t.
20 C. de Bono. poſſeſ. contra tab. Quod procedit etiam in materia pœnali, ꝙ dictiones taxatiuæ etiam caſus ſimiles non excludunt. gloſ. in dict. l. fi. C. de reuocand. dona. Salic. ibi eam notant. & eſt text. in cap. 1. §. porrò. vbi Bal. quę fuit prima cauſa beneficij admittendi in vſi. feudo. quem tex. eſſe ſingu. affirmat Iaſ. in. l. 1. nu 81. ff. de offi. eius, cui mandata eſt iuri. & in. l.
21 1. nume. 10. C. de bono poſſeſ. contra tab. etiam ſi lex loquatur per dictiones taxatiuas tantùm, tantummodo & dumtaxat, non excluduntur caſus ſimiles, vel ſimilem rationem, vel maiorem habentes. l. ſerui nomine. vbi glo. in verbo poſsidet. & ibi Bar. ff. de vſu capi. gloſ. verbo. dumtaxat. in. l. cum qui. §. ſi petenti. ff. de publi. in rē actio. tex. & ibi gloſ. Et Alex. Areti. & Iaſ. in. l. 1. §. per ſeruum corporaliter. num. 3. ff. de acqui. poſſeſ. Vnde dixit ſingulariter Archidia. in. c. 2. de accu
22 ſa. lib. 6. quem ſequitur. Bald. in. l. 1. de bono. poſſe. contra tab. Vbi Iaſ. latè. num. 7. Quòd ſi aliquod ſtatutum diſponat, quòd ſolus Epiſcopus aliquid faciat, nō videtur excludere c. ſumm. quia non cēſetur excludere id quod eſt connexum, quamuis dictiones taxatiuæ ſint excluſiuæ. l. ijs ſolis. ff. de
23 condi. indebi. l. aduerſus. C. ſi aduerſus rem iudi. Ideo dictiones taxatiuæ poſitæ in perſonis defunctorum, non excludunt perſonam hæredum. Bal. in. l. fi. de actionibus empti. in fine.
24 Decius plenè in. l. hæredem. ff. de regu. iu. Ex quibus facilè deducere poſſumus intellectum ad legem. 4. &. 5. tit. 8. lib. 3. ordi. quod vltra exceptiones ibi contentas, aliæ ſimiles, vel maiores contra inſtrumentum guarentigium admittantur, quamuis prędicta iura loquantur per hæc verba: No embargante otras qualeſquier excepciones. Ita Suarez in. l. poſt rem iudicatam. part. 2. prima & ſecũda col. ff. de inofficioſo teſta. Gloſſatores Hiſpani in. l. 64. Tauri. Bart. in. l. Diuus Traianus. in princ. de militari teſta. Ange. in. l. Sciendum. ff. de euictionibus. & in. l. Hominem. §. in ædilitijs. per tex. ibi. ff. de ædili. edict. Iaſ. in. l. 1. nume. 82. ff. de offi. eius cui mandata eſt iuriſ. Abb. in cap. ſuſcitatus. num. 7. de in integ. reſti. Hippol. ſingulari. 88. ſtante ſtatuto, latiſſimè Decius in c. ex parte. in. 2. nu. 5. vſque ad finem lecturæ. de offi. delega. In quo loco triginta fallentias, & notandos intellectus ad dictā. l. regiam ſcripſit. Quę omnia in præſentiarum omitto, vt ad noſtram propriam materiam tranſeamus.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes auis ſuis ex teſtamento, & abinteſtato legitimi ſunt hæredes.*

2 *Nulla eſt differentia inter filios, & nepotes in aſcendentium ſucceſsione.*

3 *Remedia quæ competunt filijs, competunt etiā nepotibus.*

4 *Filia*

4 *Filia à patre eſt dotanda.*
5 *Paternum officium eſt filias dotare, & in matrimonium collocare.*
6 *Pater iudicis officio compellendus ad filiam maritandam.*
7 *Filia etiam nupta à patre eſt dotanda.*
8 *Mulier indotata à ſuo ſolet contemni marito.*
9 *Mulier indotata non tanquam Vxor, ſed tanquam ſoror alenda eſt.*
10 *Vxorem indotatam maritus à domo expellere poterit.*
11 *Maximum dedecus eſt accipere Vxorem ſine dote.*
12 *Tale eſt officium aui erga neptes, quale eſt patris erga filias.*
13 *Nepoti competit querela inoffi. teſta.*
14 *Opinio Bal. reprobatur.*
15 *Nepotes qualiter abinteſtato ſuccedant.*
16 *Lex ſi defunctus. C. de ſuis & legi. lib. corrigitur.*
17 *Nepotes cum patruis in ſtirpem, & non in capita ſuccedunt.*
18 *Ioannes Faber reprehenditur, & meritò.*
19 *Nepotes in locum ſuorum parentum ſuccedunt.*
20 *In ſucceſſione deſcendentium non attenditur proximitas graduum, ſed repræſentatio.*
21 *Proximior in gradu ad hæreditatem tranſuerſalium admittitur.*
22 *Regnum, Ducatus, ſeu Maioricatus, non eſt diuiſibilis.*
23 *Vnus in Repub. erit Rex, & Vnus Princeps.*
24 *Propter peccata populi, erũt multi Principes.*
25 *Plura capita habere, eſſet quid monſtruoſum.*
26 *Rixæ & diſcordiæ oriuntur ſuper re cõmuni.*
27 *Communio eſt mater diſcordiæ.*
28 *Homines ad diſcordiam ſunt proni.*
29 *Commune Vitium eſt negligi, quod communiter poſſidetur.*
30 *Regna Hiſpaniæ pluries inter filios fuerunt diuiſa.*
31 *An Regibus licuit regna ſua diuidere.*
32 *Indiuidua non conferuntur.*
33 *Indiuiſibilia, facultate regia diuiduntur.*
34 *Rex iura primogenituræ, & Maioricatus poteſt diuidere.*
35 *Succedens in regno, ſeu Maioricatu, alios fratres alere tenetur.*
36 *An nepos ex primogenito, excludat ſecundogenitum.*
37 *Duæ communes opiniones inuicem cõtrariæ.*
38 *Lex regia. 40. Tauri Vtilis et neceſſaria fuit.*
39 *Nemo plus iuris in alium transfert, quàm ipſe habet.*
40 *Quod dicitur de patruo ſecundogenito, idem de tertio, & quarto genito.*

Cap. quintum.

1 PRæcedentibus capi
tulis abundè tracta
uimus de legitima,
quæ de iure filijs ac
filiabus, etiam emã-
cipatis, debet: opor
tet modò excutere, an eadẽ legitima
nepotibus, neptibuſq; debeatur. Cir
ca quod affirmatiuè dicendũ eſt, mor
tuis ſuis parẽtibus, nepotes, & neptes
ex teſtamẽto, & abinteſtato auis ſuis
legitimos eſſe hæredes, & in locũ ſuo
rum parẽtũ ſuccedere. l. 2. l. maximũ
vitiũ. §. Sancimus itaq;. ibi. nõ ſolùm
in filiabus obtinere, ſed etiã in nepo-
tibus, & neptibus, & deinceps. C. de
2 libe. præter. vel exhæreda. Vbi Doct.
notãt, q in ſucceſſione aſcendentiũ
nulla eſt differentia inter filios, & ne
potes. l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff.
de inoffi. teſta. l. poſthumorũ. ibi. ne-
potẽ, neptẽmue neceſſe eſt mihi vel
hæredes inſtituere, vel exhæredare.
ff. de in ius. rup. irritoq; facto teſta. l.
ſed et ſi cõditioni. §. nepotes. ff. de hę-
re. inſti. l. 1. §. ſciẽdũ. ff. de ſuis & legi.
hære. l. 2. & 3. & in Auth. in ſucceſſio-
ne. C de ſuis & legi. lib. & in. §. poſthu
morũ. & in. §. fi. inſti. de exhære. lib. §.
ita demum. & §. cùm filius filiáue. &
in. §. fi. inſtitu. de hæreditatibus, quæ
abinteſt. defe. l. 2. & 3. titu. 13. part. 6.
3 l. 9. titu. 5. lib. 3. Fori. l. 1. & 7. titu. 6.
eo. lib.

co.li.3.Fori.l.6.& 40.Tauri, & omnia
remedia quę competunt filijs pręte-
ritis, vel exhæredatis, competũt etiã
nepotibus & neptibus, & deinceps,
non exiſtente patre nepotum in me
dio, vt apertè probant iura modò ci-
4 tata. Hinc eſt quòd quemadmodum
pater filias ſuas tenetur dotare.l. do-
tem dedit. Vbi Bar.ff.de col. bonorũ.
l.qui liberos.ff.de ri. nupti.l. ſi verò.
vbi glo.1.ff.de in rem. verſo.l. ſed Iu-
lianus.§.ſed etſi filius.vbi gloſ.in ver-
bo.pro filia.ff.ad Sena.conſul.Mace-
do.l. pater. ff. de euicti. quia paternũ
5 officium eſt filios dotare & in matri-
monium collocare.l.fi.§. vtramq; igi
tur.C.de dotis promi.l. regia.ſingu.8
tit.11.part.4.ibi. Ca tenudo es el pa-
dre caſar ſu hija, y la dotar.&.l.9.ti.11.
part.4. ibi. Puede le apremiar el juez
que la caſe, e le eſtablezca dote. Ex
quibus legibus ſatis colligitur, quòd
6 non ſolùm ad dotandam filiã pater
compellitur, ſed etiam ad maritan-
dã, ſi ætate nubilis eſt filia.l. qui libe-
ros.ff.de tit.nupti.ibi cogũtur in ma-
trimonio collocare & dotare. Vbi
Bar.inquit, quòd ad id cõpellitur pa-
ter officio iudicis.Idem Bar.in.d l.do
tem dedit.& in.l.1.nu 15.ſolu.matri.
Abb.optimè in.c. accedens nu.6.de
procu.Alex.conſil.33. videtur. nu.3.
vol.4.Iaſ.in.§ fuerat.nu.99.inſtitu.de
actio. deciſio. Capellæ Toloſanæ.q.
290 tradit plenè Ioan. Corraci. in l.
filium quem habentem. nu. 190. C.
fami.herciſ. Et eſt.l. expreſſa in.d.l.9.
7 tit.11.part.4.quod procedit etiam, ſi
filia iam ſit nupta, pater tenetur eam
dotare.glo.ſingu. in verbo.lege.in.l.
obligamur.ff.de actionibus & obliga
tionibus.quam ſequuntur Paulus, &
Angel.in Authen. res quæ. vbi Bald.
num.10.C.communi de lega. & Iaſ.
in.l ſi donatarius §. Si quis indebitã.
nu.5. de condi. cau. da. & in.l. de ali-
mentis.in fine.C.de transa. & in.d.§.
fuerat.nu.97. Alex.in conſil. 138.viſo
themate. nu.8. vol.2. Idẽ videtur te-
nere Bald.in rub.de officio iudicis.&
in.l.fi.C. de ſententijs, quæ ſine cer.
quã.& in.l.1.ſoluto matrimonio. vbi
vterq; Immola & Romanus, & cõmu
niter omnes, & Paul. Caſt. in.l. ſi ſo-
cer.in fine ſolut. matri.vbi hanc eſſe
communem opinionem fatetur cõ-
tra Bar. oppoſitum tenentem in.d l.
obligamur.in prin. & in Authen. res
quæ. nu.6. C. communia de legatis.
& Salicetum in.d.l. qui liberos. Quã
opinionem Bar.ſequitur. Matheſi.in
ſingulari. 106.incip. Nota q ſi pater
Abb.in.c.1.nu.6.de adulte.& in.c.cũ
cauſa.nu.5.de rapto.& in.c. accedẽs.
nu.6.de procurato.vbi refert & limi-
tat hoc dictum Bar. Prima tamen opi
nio contra Bar. & ſequaces commu-
nior eſt, ideo tenenda. Nam mulier
indotata à ſuo ſolet contemni mari-
to l.fi.C.ad Velleia.l. ſeruo legato.§.
8 ſi teſtator.in fine.ff.de legatis primo.
vnde dicunt iura, quòd qui vxorem
ſine dote accepit, non tanquam vxo
rem, ſed tanquam ſororẽ tenetur ale
9 re.l.quòd ſi nulla.ff.de relig & ſump.
fune.Authen.de nup.§.ſi quis enim.
col.4.Notat Inno.in.c. per veſtras de
dona.inter vir. & vxo.Abb. conſi.39.
Chriſti ſaluatoris.nu.4.vol.2.vnde in
quit Bart.in.l. ſi donaturum. in prin.
ff.de cõditione ob cauſam, quòd ma-
ritus poteſt expellere vxorem indo-
tatam, ex quo eius pater negat dotẽ.
10 quod refert Iaſ in.§.fuerat.nu.98.in-
ſtituta de actio. Bald. in.l.ſi volunta-
te. C. de dotis promi. quod maximũ
dedecus eſt accipere vxorem ſine
11 dote.Iaſ.in.l. ſi diuortio.nume.10.ff.
de verbo.obliga. eodẽ modo, eadẽq;
ratione auus, neptes ſuas tenetur
dotare, ſicut filias: tale enim debet
eſſe officium aui circa neptes, quale
eſt

eſt patris erga filias, vt probat. d. l. dotem dedit. l. cognouimus. C. de hære-
12 ticis. ibi dotes pro filiabus, & nepribus dare tenetur. l. hac edictali. vbi Bal. nu. 12. C. de ſecũd. nup. quòd charitatem, quam debemus filijs, eandẽ debemus nepotibus, & pronepotibus, & proneptis. l. & adeo. §. ſi. cum l. ſequen. ff. de in rem ver. Bald. in. l. ſi. C. de dotis promi. Bar. in. l. 1. nu. 13. ff. ſol. matri. & in. l. ſi. C. de dotis promi. Stephanus Aufre. in Capella Tholo. quæſt. 289. Segura in. l. cohæredi. §. cùm filiæ. nu. 125. ff. de vulga. & pupi. ſubſti. Palarius Rub. in cap. per veſtras. §. 24. in. 2. parte de donat. inter vir. in quo loco non fideliter iura regia, quæ ibi allegat, refert: ſed poriùs eſt. l. 8. tit. 11. par. 4. ibi: El abuelo que huuiere ſu nieta en ſu poder, tenudo es de la dotar, maguer no quiera. Idẽ dicẽdum eſt de proauo, quoad ſuam proneporem: vt ex verbis dictæ legis partitę clarè apparet, ibi: Eſſo miſmo es del biſabuelo, &c. Duobus tamen modis id limitandum eſt, in quibus auus nõ tenetur dotare ſuam neptẽ: quos refert Iaſ. in. l. auus. in ptin. ff. de
13 pactis. Et quod ſuperius dictum eſt, quòd nepoti competit querela inofficioſi teſtamenti ampliandum eſt, etiam ſi eius pater exhęredatus teſtamẽtum paternum approbauerit, nihilominus nepos teſtamentum poterit querelare. Alex. in. l. ſi quis poſthumus. §. 1. ff. de lib. & poſthu. vbi plenè Iaſ. & idẽ Iaſ. in rub. n. 6. C. de ſucceſ. edict. Caſtillo in. l. 24. Tauri. verbo. Si ſe rõpiere. Eſt ad id tex. in. l. Si is qui. in prin. ff. de inofficioſo teſtamen. & l. ſi non mortis. & l. qui repudiantes. ff. eo. tit. vbi eo ipſo quòd filio exhęredato delata eſt querela, eo excluſo, aperta eſt via deſcẽdentibus ad impugnandum teſtamẽtum. Et hæc cõ
14 cluſio eſt probabilior, reprobato. Bal. oppoſitum tenente in. l. in ſuis. oppoſi. 11. in tepe. ff. de libe. & poſthu. pro vt Iaſ. & alij in dict. rub. de ſucce. edi. maxima cum ratione reprehendũt.

15 Hactenus de ſucceſſione ex teſtamẽto, viſum eſt opportunè nũc ęqualiter nepotes ad ſucceſſionem aui & proaui, & deinceps abinteſtato vocentur, explicabimus. Vetuſtatem tamen quandam in primis reperendã eſſe cenſemus, quòd de iure antiquo nepotes ex filia, & pronepotes ex nepte non vocabantur ad aui & proaui hæreditatem, niſi poſt agnatos. Per aliquas verò cõſtitutiones deinceps prouulgatas admittebantur cum diminutione tertiæ partis, quam eorũ mater, vel auia erat acceptura. vt in §. ſi. inſtituta de hære. quæ abinteſt. deferũt. & in. §. cæterũ de legi. agna. ſucce. inſt. Quòd ſanè iã prorſus ſublatum eſt, ęqua enim lance, ſine aliquo diſcrimine, & diminutione, nepotes, neptes, pronepotes, proneptes, ex filia cum nepotibus, & pronepotibus ex filijs admittuntur. l. poſt fratres. l. 12. tabularum. C. de legi. hære. Auth. in ſucceſſione. C. eo. tit. Auth. de hęredi. abinteſ. veni. in prin. col. 9. & in. §. fin. inſt. de hęredi. quæ abinteſta. deferuntur. l. 3. tit. 13. part. 6. Et vt omnia clariùs, ac faciliùs percipi poſſint, notãdum eſt, quòd quando in hæreditate aui, vel auiæ, nepotes, & pronepotes, cum proauis & alijs aſcendentibus concurrunt nepotes, & pronepotes, proauis, & alijs aſcendentibus præferuntur. Authẽ. in ſucceſſione. C. de ſuis & legi. lib. Authen. defuncto: C. ad Sena. conſul. Tertu. Authẽ. ceſſante. C. de legi. hære. l. 1. titul. 6. libr. 3. Fori. l. 6. Tauri. Et quando concurrunt cum patruis magnis, vel auunculis magnis, qui fratres aui, & auiæ dicuntur, idem dicendum eſt quod in caſu proximo. l. 1. C. ad Se-

ad Sena.conſul. Orphi.l.in teſtamento.C.de ſuis & legi.lib.l.defunctis.C. legi.hære.l.3.in prin.tit.13.par.6.quę
16 corrigit legē, ſi defunctus. C. de ſuis & legi. lib. in qua erat diſpoſitum contrarium.

17 Prætetea quoties nepotes cum patruis ad hæreditatem ſui aui vocantur in ſtirpem, & non in capita ſuccedunt, veluti ſi auus moriatur, ſuperſtite vno filio, & duobus nepotibus ex alio filio præmortuo, dimidiam hæreditatis partem, ſolus filius ſuperſtes obtinebit: & aliam dimidiam prædicti duo nepotes.l. vt inteſtato. C. de ſuis & legi.lib.l.3.C. de boniſq; liberis. §.cùm filius filiáve inſtituta de hęre.quæ ab inteſt.deſe.§.hoc etiam. de legitima agnatorum ſucceſſione. Authentico.de hære. ab inteſt. veni. §.1. ibi quam ſucceſſionem in ſtirpē vocat antiquitas.l.3.tit.13.par.6.ibi: Todos heredan en lugar del padre con el tio aquella parte de los bienes del abuelo, que hauria el padre, ſi biuieſſe.l.7.tit.6.lib.3.Fori. Ratio eſt, quia nepotes in parentum ſuorum locum ſuccedunt, vt dicunt prædicta iura. Et non ſolùm nepotes, ſed etiam pronepotes, & abnepotes, & deinceps, veluti ſi Titius duos filios habuiſſet: quorū vnus mortuus fuiſſet relinquens abnepotes, dicti abnepotes cum filio ſuperſtite dicti Titij ad hæreditatem eiuſdem Titij abaui admittuntur modo ſupra dicto. Sed Ioan. Faber tenuit contrarium in. d. §.cùm filius filiáue.num.5.dicens, ꝙ repræſentatio non extenditur vltra perſonas nepotum, allegat Authen. de hære.ab inteſt.veni.§. huiuſmodi. col.9. Et ita ſecundum eum prædicti pronepotes & abnepotes eſſēt à prędicta hæreditate excluſi, quod in iu-
18 re eſt falſiſſimum. Ideo in hoc Ioan. Faber meretur reprehendi per text. in dict.§.cùm filius, filiáue. Ibi pari ratione, etſi nepos neptiſq; ſit ex filio, ex nepote pronepos, proneptíſue ſimul vocantur: quia in parentis & ſui locum ſuccedunt. Idem probat tex. in.§.ſi.inſti.eo.tit ibi, portionem nepotum, vel neptum, vel deinceps, & ibi pronepotes & proneptes locum patris ſui ad ſucceſſionem aui vocantur. Id etiam probat Authen. in ſucceſſione. C.de ſuis & legi.lib. ibi nepotes adulteriores ſuccedunt. Certū eſt ſub illo nomine adulteriores pronepotes, & abnepotes comprehendi. Dicta concluſio probatur etiā per l.1.§.ſi quis. in fine. ibi pronepos iſte ſuus hæres mihi erit.ff. de ſuis & legi. hære. vbi Bart. inquit. nota tex. quòd
19 pronepotes in locum ſuorum parentum veniunt. Item idiuuatur ratione, quòd in hæreditate aſcendentiū, reſpectu deſcendentium, non conſideratur proximitas gradus, ſed reprę-
20 ſentatio, vt in.l. vt inteſtato C.de ſuis & legi.lib.l.3.tit.13.part.6. Ideo quāuis pronepotes, & abnepotes reſpectu filiorum in gradu ſui proaui, vel abaui, ſint remotiores: nō tamen ob id ab hæreditate ſunt repellendi, ſed vnà cum prædictis filijs proaui, vel abaui in ſtirpes, propter repræſentationem admittēdi. Et hoc eſt veriſſimum de iure contra Ioan. Fabrū. De qua concluſione optimè Montaluus in glo. No pueda, in.l.9.tit.5.lib.3. Fori.& in.l.3. tit.13. part.6. Couarru. in quæſt. pract.c.ſi.nu.5. Anton. Gome. in lib.1.reſolutio.c.1.nu.12. Quod intelligēdū eſſe cenſeo, quoties de ſucceſſione, vel hæreditate aui, vel alterius aſcēdentis agitur: vt probāt iura
21 modò citata: & quādo agitur de hęreditate patrui tātùm. Secus tñ ſi eſſet cōtētio ſuper hæreditate aliorū trāſuerſalium, quo caſu proximior in gradu ad hæreditatem admittitur, alijs excluſis.

excluſis. Huius rei exemplum ſubijcio: Titius, qui auus Sempronij erat, habebat fratrem, qui patruus magnus nuncupatur, & duos filios, vnum ſuperſtitem, & alium præmortuum, ex quo nepotem habebat, mortuus fuit auus, ac deinceps patruus magnus obijt. Quo caſu patruus carnalis ſolus ad hæreditatem dicti patrui magni admittitur, excluſo nepote, qui non ſubrogatur in locum ſui patris: quia de hæreditate tranſuerſalis agitur neque in capita, neque in ſtirpes admittitur. Bart. & Bald. in Authen. poſt fratres. in fine. per tex. ibi. C. de legi. hære. Ange. in Authen. de hære. abinteſt. veni. §. reliquum. in. 3. nota. col. 9. Iaſ. in. l. is poteſt. nu. 35. ff. de acqui. hære. Singulariter Decius conſi. 1. incip. memini. nu. 2. & conſil. 217. caſu propoſito. in princ. & conſi. 484. æquitati. nu. 7. & conſi. 527. in ciuitate Rauennæ. nu. 9. & conſi. 553. in ciuitate Lucana. in prin. Alex. conſil. 44. videtur prima facie. nu. 15. vol. 5. per tex. in. l. auunculo. C. commu. de ſucceſ. l. 2. C. de ſucc. edic. l. conſanguinitatis iure. C. de legi. hære. §. ſi plures. inſtituta. de legi. agnatorum ſucceſſione. Authen. de hære. abinteſt. veni. §. reliquum. ibi. vt ſuorum iure parentum ſuccedant, ſolis filijs ac filiabus fratrum conceditur, & nulli alij omnino perſonæ.

22 Quod ſuperius latè ſcripſimus, nepotem ad hæreditatem aui ſimul admitti intelligendum eſſet, niſi talis hæreditas ſit indiuiſibilis, vt puta Regnum, Principatus, Ducatus, Comitatus, Marchionatus, vel Maioricatus. Huiuſmodi enim dignitates nõ diuiduntur inter plures, ſed penes vnum remanent. cap. Imperialem. §. præterea Ducatus. de prohibita feu. alienatione per fede. in vſi. feudo. Licet contrarium videatur diſpone-
re. l. 6. tit. 26. part. 4. Sed id quod dictus. §. præterea Ducatus probat. tenet. glo. ſi. vbi Abb. nu. 6. in cap. licet de voto. gloſ. in verbo. interdicatur. in cap. ſi hæres. de teſtamentis. Vbi Abb. & alij. gloſ. in verbo. conſideretur. in fine. in. l. communi diuidundo. ff. commu. diui. Bald. in Authen. hoc amplius. nu. 8. C. de fideicommi. & in. l. ſi plures. nu. 5. C. de condi. incer. Albericus in proœmio. ff. veter. Iaſ. in. l. ſtipulationes non diuidũtur. num. 31. ff. verbo. oblig. Alexan. conſi. 6. viſa inueſtitura. In princ. volu. 5. Oldra. conſ. 94. eleganter Ancharra. conſil. 341. pro maiori intelligentia. Socinus in reg. 189. incip. feuda dignitatum. vbi regulam. & tres fallen. in hoc ſcripſit. Quas refert Iaſ. in dict. l. ſtipulationes non diuiduntur. nu. 31. Decius in cap. prudentiam. num. 12. vbi Felin. nu. 7. de officio. delega. Latè Tiraquel. de iure primogeniorum. quæſt. 68. nu. 7. Latiſſimè Menchaca de ſucceſſionum creatione. li. 3. §. 26. nume. 92. Et ratio poterit eſſe, quòd prædictæ dignitates non diuidantur, quia omne perfectum indiuiſibile eſt, teſte Philoſopho. 12. Metaphy. nec bonum eſt in Repu. plura-
23 litas Principum. Vnus ergo debet eſ-
ſe Rex & Princeps. l. 2. §. deinde quod difficile. ff. de origine iu. cap. in apibus. 7. quæſtio. 1. Bal. in dict. Authen. hoc amplius. nume. 8. Bar. de regimine ciuitatis. num. 9. Vnde Dominus per Ezechielem dixit. Seruus meus
24 David Rex ſuper eos erit, & paſtor
vnus erit omnium illorũ. Et Prouerbiorũ. c. 28. Propter peccata populi erũt multi Principes. Refert Bal. cõſi.
25 ſchiſmatis. poſito in rub. C. ſi quis ali-
quem teſtari prohibuerit. nu. 24. Et Philoſophus. 3. lib. Politicorum. c. 11. quòd vnus omnium habebit poteſtatem. Et quemadmodum in membro rum

rũm hominis pluralitate vnum eſt ca
put, & plura capita habere eſſet quid
monſtruoſum. l. non ſunt liberi. ff. de
ſtatu hominum. l. quæret aliquis. ff.
26 de verb. ſignific. Ita in Republ. eſſet
quid mõſtruoſum plures habere Re-
ges & capita. Et ſuper re communi
ſemper ſolẽt rixæ & diſcordiæ naſci.
l. in re communi. ibi. propter immen
ſas cõtentiones. ff. de ſerui. vrba. præ-
di. l. cohæredibus. C. fami. hercii. cõ-
27 munitas enim diſcordias excitat, vt
inquit. l. cùm pater. §. dulciſſimis. ff.
de lega. 2. l. ſancimus. §. ſin autem. C.
de dona. Vnde dicit gloſſ. in. l ſi. C. de
iure domi. impetra. glo. in. c. illud 71.
diſ. gloſſ. in. l. 13. ritu. 14. par. 3. c. ex te
nore. Vbi Abb. num. 3. de ſentent. ex
commu. quòd communio eſt mater
28 diſcordiæ, cùm homines proni ſint
ad diſſentiendum. l. item ſi vnus. §.
principaliter. ff. de recep. ai b. Er com
mune quippe vitiũ eſt, negligi quod
29 communiter poſsideretur: vt hiſce ver
bis inquit tex. in. l. 2. poſt prin. C. quã-
do & quibus. 4. pars debea. lib. 10. l. 3.
§. quanuis. verſic. apparet igitur. ff. de
adminiſtratione tutorum. gloſ. verb.
religio. in. c. 1. ne ſede vacante. Et in
Euangelio Lucæ capit. 11. habetur ꝙ
regnum in ſe diuiſum deſſolabitur.
Quod refert Bal. in. l. ſi plures. nu. 7.
30 C. de conditionibus incertis. Et ita
Rex Alphonſus. 7. dictus Imperator
Hiſpaniæ, regna ſua diuiſit inter fi-
lios ſuos Sanctium & Sanctio dedit
Regnũ Caſtellæ, & Ferdinando Le
gionis Regnum, & fecit eos iurare, ꝙ
poſt eius mortem ſtarent huic diui-
ſioni. Et Ferdinandus primus regna
ſua ſimiliter diuiſit inter ſuos filios,
deditq; Sãctio natu maiori regnum
Caſtellæ, & Alphonſo regnum Legio
nis & Haſturiarum, & Garciæ regnũ
Galleciæ cum Portugallia. Ex qua di
uiſione quamplurima inter eos bel-
la orta fuêre, vt in chronicis Regum
Hiſpaniarum apparet, quam dictorũ
regnorum diuiſionem refert Iaſſ. in
Authent. ſacramenta puberum. nu.
69. C. ſi aduer. vẽdi. Vbi examinat va-
liditatem iuramenti præſtiti in dicta
diuiſione. Sed mea quidem ſenten-
tia, prædicta diuiſio potiùs de facto,
31 quàm de iure fuit facta: vel ea forſitã
ratione, quia regna prædicta erãt de
nouo adquiſita, ideo Regibus quo-
dammodo licebat regna ſua diuide-
re, vt tradit Palatius Rub. rub. de do-
na. inter vir. & vxor. §. 62. nu. 15. Vel
fuit factum illud propter euitandas
inter filios diſſẽtiones, vt inquit Bal.
in Authen. hoc amplius. nu. 10. C. de
fideicommi. Suarez in allegatione il-
la, vtrum in bonis Maioricatus pater
habeat vſumfructũ. nu. 27. Et eſt no-
tandum, quòd omnia indiuidua, &
32 quæ ad aliquem filium iure primoge
nituræ veniunt, non conferũtur, ſed
ea præcipuè habet filius, quia non re
cipiunt diuiſionem, ſeu ſeparationẽ.
Ideo meritò non conferuntur, nec
eſt poſsibile conferri. Bal. in Authen.
ex teſtamento. in fine. C. de colla.
Optimè Menchac. de ſucceſsionum
creatione. lib. 3. §. 26. num. 92. in fine.
33 Sed omnia bona indiuiſibilia, vt Du-
catus, & Maioricatus cum licẽtia &
facultate regia poſſunt inter filios di
uidi. Ita And. Deiſer. in c. 1. in prin. de
feudo. Marchiç. in vſibus feudorum.
Suarez optimè in. l. quoniam in prio
ribus. 11 limita. fol. 88. col. 1. C. de in-
offi. teſta. Quod eſt optimum reme-
dium parentibus volentibus inter fi
lios ſuos bona Ducatus, vel Maiori-
catus æqualiter diuidere. Ita pluries
conſuluit Iaſ. conſ. 236. viſo tit. quæ
ſtionis lib. 2. & conſ. 107. in præſenti
conſultatione. vol. 4. & alij plures, ꝙ
refert Tiraq. de iure primogeniorũ.
quæſt. 77. in fi. & q. 79. vbi affirmat, ꝙ
Prin-

34 Princeps ſine aliqua cauſa, de plenitudine poteſtatis, poteſt diuidere ius primogenituræ, vel Maioricatus inter fratres.

35 Succedens tamen in Regno, vel Maioricatu, alijs fratribus tenetur, ſecūdum eius facultates alimenta præſtare. Ioan. Andr. in.c.licet. vbi Abb. num. 10. de voto. Idem Ioan. Andr. in reg. ſine culpa. de reg. iu. lib. 6. Bal. in.l.aliméta.nu.3. C.de nego. geſtis. & in.l.cūctos populos.num.17. C.de ſumma Trinit. & fide cathol. & in.l. cum lege. C.de Epiſc.& cler. Anchar ran.in repet. cap.1. de conſtitutioni bus.quæſt.13.& conſi.339.pro maiori intelligentia. Oldra.conſil.93. Eleganter Feli.c.prudentiam.num.7.de offic.delega. Caſtillo in.l.40.Taur.in gloſſ. Por ſu orden. Et iſta eſt communis Doctorum cōcluſio, quòd frater ſuccedens in Maioricatu, fratres alere, & ſorores dotare, iuxta facultates Maioricatus tenetur. Hanc fatetur eſſe communem And. Tiraquel. de iure primigeniorum.quæſt.4. nu. 33.& quæſt.27.in princ. Latiùs ac melius quæſt.62. per totam. & Palatius Rub.in cap.per veſtras.in.1.pat.§.24. num.4. Xuarez in dict.l.quoniam in prioribus. ſecunda limita. nu.10. pro qua communi.eſt.l.qui filium. ff. vbi pupil.educa.debe. Vbi hæres vniuerſalis tenetur alios fratres alere, & ſorores dotare. l.cùm plures. §. fin. vbi gloſſ. in verbo. alio patre. ff.de adminiſt.tuto.gloſ.verbo nulla ratione.in l.non omni.C.eo.tit.l.18.tit.16.part. 6. ibi. O por caſar algunas hermanas del moço. De cuius intellectu optimè Palatius Rub.in.d.§.24.nu.3.&.4. in fi. vbi ſcripſit, an bona Maioricatus frater teneatur vendere, vel alienare, pro alendis fratribus, & ſorore dotanda.

36 Opportunè nunc iuxta prædictam materiā examinanda eſt illa quæſtio nimis difficilis, an nepos ex primogenito excludat filium ſecundo genitum à Regno, vel Maioricatu aui, mortuo prius primogenito, pro parte nepotis, quòd ipſe patruo, id eſt, ſecundo genito præferatur. tenet Ioā. Faber in dict. § cùm filius filiáue. nu. 4.per textum.ibi Ioan. Andr.in addi. ad Specu.tit.de feudo.in rubr. Oldra. conſi.94. Eleganter Ancharra. conſi. 78.dicta facti narratio.& in cap.licet. vbi Abb.num.8.de voto. Barba.conſ. 4.vol.2.Ioan.Duran.in arte teſtandi. tit.3.cau.8. qui hanc eſſe communē opinionem fatetur, & ita fuit iudicatum: vt patet in deciſ. Tholo. q.433. Thomas Grammat. deciſione. 1. Iaſ. in.l.maximum vitium. num.4. C.de lib. præte. vel exhær. & in.l.is poteſt. num.27.ff.de acquir. hære. Corcetus de poteſtate & excellentia Regis. q. 115.Carol. Ruinus cōſi.13. præſupponitur.in fi.vlt. vol. Latiſſimè Mēchaca de ſucceſſ. crea.lib.3.§.27.nu.19. cum ſequentibus. Caſtillo in.l.40. Tauri. Qui omnes hanc eſſe communem opinionem affirmant. pro qua eſt dict.cap.licet de voto. & alia iura. rationes & fundamenta per Docto. ſupra relatos, adducta. Bald. tamen pro vtraque parte hanc quæſtionem examinauit in.l.cum antiquioribus. num.11. C.de iure & lib. vbi tandem indeciſam reliquit, dicens, quòd ad Principem eſt recurrendū, & quòd eam ſoluat Apollo. In fauorem tamen patrui aduerſus nepotem, eſſe magis communem opinionem affir-

37 mat Alexand. in conſil. 54. ponderatis verbis teſtamenti. volum.3.conſilio.4. volum. 4. Decius conſilio. 443. in caſu ad me tranſmiſſo. Iaſ. in dict.l. maximum vitium. num.4. Hodie ta-

38 men in Regno Caſtellæ propter has Doctorum opiniones euitandas, con

38 dita fuit lex Regia. 40 Tauri, diſpo-
nens nepotem in ſucceſſione Maiori
catus præferri patruo, etiam ſi dece-
dat primogenitus, viuo eo, qui tene-
bat Maioricatum. Ad id eſt. l. ſingula
ris. 2. tit. 15. part. 2. Ratiò poterit eſſe,
quia licet primogenitus plus iuris nõ
potuit in filium ſuum, id eſt, nepotẽ
transferre, quàm ipſe habebat. l. tra-
39 ditio. ff. de acqui. rerum domi. l. cùm
tabernas. ff. de contra. empti. l. nemo
plus iuris. ff. de regul. iur. Et cùm ipſe
nondum Maioricatum habebat, eius
morte nihil transferre potuerat in fi
lium. Negari tamen non poteſt quin
primogenitus in habitu, licet non in
actu & exercitio Maioricatum obti-
nebat, quod quidem ius per mortem
in filium tranſlatum fuit, & mortuo
auo, actus & exercitium cõſecutiuè,
tanquam ad ſuum fontem accedũt.
Et hac ratione omnia fundamenta
& rationes contrariæ ceſſant. Quàm
plures alias rationes & fundamenta
abundantiſſimè ſcripſit Andre. Tira
quel. de iure primogeniorum. quæſt.
40. per viginti & plures paginas, di-
cens hanc eſſe communem obſeruã
tiam in Hiſpania, Gallia, & Anglia.
Pulchrè Iaſ. in. l. 1s poteſt. nu. 27. cum
ſequen. ff. de acqui. hære. Couarru.
3. lib. reſolutionum. c. 5. num. 8. & in
quæſt. practicis. c. fin. nu. 5. Et Men-
chaca in dict. §. 27. num. 19. Et vſque-
adeo dicta opinio eſt vera, quòd ea-
dem ratione nepos ſecũdi geniti ex-
40 cludit patruum tertiogenitum à ſuc
ceſſione Maioricatus. Socinus conſi.
252. viſis inſtrumentis. volu. 2. Tho-
mas Gramma. deciſione. 1. nume. 30.
dicens, quòd ita fuit iudicatum, &
quòd omnia iura & rationes pro ne-
pote ex primogenito, militant in ne-
pote ex ſecundogenito contra pa-
truum tertiogenitum, quod eſt no-
tandum.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes qualiter ad hæreditatem aui vocentur.*
2 *An nepotes ſoli in ſtirpem, ſeu in capita ſuccedant.*
3 *An nepotes ex propria perſona, vel iure paterno ſuccedant.*
4 *Nepotes non à parentibus, ſed à legis diſpoſitione hæreditatem habent.*
5 *Filius & nepos inſtituti ordine ſucceſſiuo ſuccedunt.*
6 *Quando ineſt affectio, quo ordine inſtituti ſuccedant.*
7 *Plures in diuerſis gradibus inſtituti, iuxta ordinem graduum ſuccedunt.*
8 *Teſtator in caſu dubio videtur diſponere, & velle id quod lex vult & diſponit.*
9 *Teſtator præſumitur cogitare quod lex diſponit.*
10 *Pater & filius quo ordine in iure emphyteotico ſuccedant.*
11 *Fratres vtrinque coniuncti & vterini tantùm inſtituti, quomodo ſuccedant.*
12 *Cauſa Cordubenſis fuit deciſa.*
13 *Plures nomine collectiuo vocati, pro vna perſona cenſentur.*
14 *Nomina collectiua ſunt ſingularia in voce, & pluralia in intellectu.*
15 *Quæ ſint nomina diſtributiua.*
16 *De dictione æquè & eius effectu.*

Cap. ſextum.

1 HActenus qualiter nepotes cum aſcẽdẽtibus, & patruis magnis, & carnalibus ad hæreditatẽ aui vocentur, expoſuimus. Reliquũ eſt vt videamus prædictis non ſtantibus, qualiter ſoli nepotes ad aui hæreditatem admittantur, veluti ſi quiſpiã duos habuiſſet filios, & ex vno eorum tres nepotes, ex altero verò vnum tantùm nepotem

potem, mortuis parentibus ad hæreditatem aui qua forma nepotes vocētur. In qua re dicēdum eſt, quòd prædicti nepotes in ſtirpes, & non in capita ſuccedunt. Taliter quòd prædicti nepotes in ſtirpes, & non in capi-
2 ta ſuccedunt. Taliter quòd vnus nepos dimidiā hæreditatis partem aui habebit, aliamque dimidiam tres fratres nepòtes. l. 2. C. de ſuis & legi. lib. Authent. de hæredi. abinteſt. veni. §. ſi quis igitur. & §. ſic tamē. col. 9. §. cū filius. in fine. & §. fin. inſtit. de hære. quæ abinteſta. defe. l. 3. in fine. tit. 13. part. 6. l. 7. tit. 6. lib. 3. Fori. Ratio eſt ex eo, quòd nepotes vocantur, propter repræſentationem ſuorum parentū, & in eorum locum, vt in. d. Authent. ceſſante, & in iuribus modò citatis, & ad prædictam hæreditatem ad-
3 mittuntur, non iure paterno, ſed ex propria ſua perſona, & iure proprio. Bart. in. l. 2. in fine. C. de lib. præteritis, vel exhære. & in. l. 1. §. ſi ſit filius. ff. de coniunct. cum emancipa. lib. eius. & in. l. qui ſuperſtitis. nu. 2. ff. de acqui. hæredi. tex. vbi expreſſe Bar. in l. 1. §. ſi ſit. ff. de col. dot. Iaſ. in. l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. nu. 60. ff. de lib. & poſthu. Propter quod diebus præteritis conſultus circa hanc quæſtionem auſus fui affirmare, videlicet quòd nepotes non tenentur ad debita ſuorum parentum perſoluenda, dato ꝙ in eorum locum ſuccedant: non tamen (vt dictū eſt) iure paterno, neq; iure tranſmiſſionis, ſed ex propria ſua perſona, & iure. Hæreditatē enim & ſucceſsionē aui, non habent nepotes à patrib⁹ ſuis, ſed à legis diſpoſitione.
4 Ita hiſce verbis, inquit Bart. in dict. l. qui ſuperſtitis. nu. 2. & in. l. 1. §. ſi ſit nepos. de col. dotis. & in. d. l. 1. §. ſi ſit filius. Iaſ. in repe. l. ſi arrogator. nu. 20. ff. de adop. Alex. conſil. 4. ponderatis verbis. nu. 13. volum. 4. Decius conſi. 443. in caſu ad me tranſmiſſo. nu. 10.
5 Ex teſtamēto verò, ſi filium & ſuū nepotem hæredes auus inſtituiſſet, non videtur eos ſimul inſtituere: ſed ordine ſucceſſiuo. Primò itaq; loco cēſeatur vocatus pater, quo mortuo eius fili⁹, id eſt, nepos. l. pero. §. fratre. ff. de lega. 2. Vbi ad reuocationem legati non omnes de familia admittūtur, ſed ordine ſucceſſiuo. l. quoties idē ſeruo. ff. de vſufr. l. fi. de verb. ſign. c. Rainuntius. de teſta. gl. in verb. exprimat. in. l. Gallus. §. quidā rectè. ff. de lib. & poſth. quæ ſing. eſt ſecundū. Bal. & Bar. ibi. nu. 3. & eam affirmant eſſe communem. Albe. Ang. Alex. & Iaſ. ibi. nu. 12. licet cōtra eam teneāt Ioan. Dimola. Salice. & Aretin. ibi. nō nullis iuribus, & rationibus moti, qui bus reſpondet Iaſ. nu. 6. nam quando plures perſonæ à teſtatore vocantur,
6 inter quas charitatis & affectionis ordo cadit, & non eſt aliqua neceſsitas, ſaltem cauſatiua inſtituendi, vt in auo, qui aliqua iuris neceſſitate ad inſtitutionem nepotis non compellitur, filio ſtante & viuente in medio, tunc à teſtatore intelliguntur vocati ordine ſucceſſiuo, & nō ſimul, vt Bar. & ferè omnes in. d. §. Quidam rectè hanc dixit eſſe communem opinionem. Alex. conſi. 14. ſuper quæſtione propoſita. nu. 4. vol. 4 Ex quo affirma bat. Bal. in. l. 1. nu. 7. per text. ibi. C. de ſecundis nupt. quod ſi aliqua lex, vel ſtatutum deferat aliquod ius, vel hæreditatem pluribus exiſtētibus in diuerſis gradibus, intelligitur deferre
7 ordine ſucceſſiuo, ſecundum ordinē graduū, iuxta quem abinteſtato prædicti erant ſucceſſuri. Propter quod non abs re erit dicendum, ꝙ ſi auus filium ſuperſtitem hæredem inſtituat, & nepotes ex alio filio præmortuo, ꝙ non ſimul & in capita nepotes cum filio ſuperſtite ad hæreditatem aui

admittantur, ſed in ſtirpes (vt ſupe-
rius dictum eſt.) Nam ita ab inteſtato
erant ſucceſſuri: teſtator enim in du
8 bio videtur velle diſponere id, quod
lex vult & diſponit. l. cùm quidam. §.
quemadmodum. ff. de verb. ſigni. l. Si
duo ſunt hæredes. ff. de acqui. hære-
di. l. ſi ita fuerit. Vbi Bart. ff. de manu
miſſis teſta. l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2.
Vnde inquit Bal. in. l. precibus. nu. 44
C. de impu. & alijs ſubſti. quòd teſta-
tor ſemper præſumitur cogitare id q.
9 lex diſponit. Idem Bald. in. l. quidam
elogio. nu. 3. in fine. C. de iure delibe
randi. Alex. conſi. 55. nu. 17. vol. 4. De
cius conſi. 205. in cauſa iſtorum nobi
lium. Vnde inquit Bart. in. l. quod di-
citur. ff. de verb. oblig. quòd ſi aliquis
pro ſe & filijs ſuis bona aliqua emphi
theotica recepit, intelligitur ordine
ſucceſſiuo. Anchatran. cõſil. 143. pro
domina Paula. nu. 3. Decius cõſi. 239.
10 primò videtur. nu. 4. & conſi. 562. ac-
curatè. vbi idem eſſe affirmat, de do-
natione facta patri & eius filijs. Quæ
donatio intelligitur, facta ordine ſuc
ceſſiuo. Nam ſemper præſumitur te-
ſtator diſponere ſecundum ius, & nõ
contra ius. Bal. in. l. 2. de condi. incer.
Paul. in Auth. defuncto. C. ad Tertu.
Decius cõſi. 153. in effectu quæritur.
11 nu. 4. Ideo ſi aliquis habuiſſet fratres
vtrinq; cõiunctos, & alios fratres vte
rinos tantùm, & inſtituiſſet in ſuo te
ſtamento fratres ſuos, intelligitur de
12 fratribus vtrinq; coniunctis, & nõ de
vterinis, quia ab inteſtato erant ſuc-
ceſſuri prædicti vtrinq; coniuncti, &
nõ vterini. Per ſupra dicta ita fuit de-
ciſum in cauſa ardua Condubẽſi, vt
affirmat Tellius Fernand. in. l. 8. Tau-
13 ri. in fine. Sed quando plures ſunt à
teſtatore vocati nomine collectiuo,
cum aliquo tertio, illi nominati no-
mine collectiuo, pro vna perſona iu-
dicantur. Ideo tertius eandem por-
tionem habebit, quam plures ita no-
minati. l. final. C. de impuberum, &
alijs ſubſtitut. Vbi Bartol. & alij. l. pla-
nè. in princip. ff. de legat. 1. l. Iulia-
nus. l. Lucius. l. interdum. ff. de hære.
inſtitu. vbi probatur, quòd ſi teſtator
dixerit Titium & fratris mei filios hę
redes inſtituo, ſemiſſem Titius habe
bit, & ſemiſſem fratres filij, cùm plu-
res ſub nomine collectiuo ſint voca-
ti, qui omnes pro vno iudicantur. No
men autem collectiuum eſt, quod in
ſingulari numero multitudinem ſig-
nificat, & ſunt nomina ſingularia in
voce, & pluralia in intellectu: vt po-
14 pulus, gens, vniuerſitas, collegium,
cognatio, & familia, & alia huiuſmo-
di l. grege. ff. de lega. 1. l ſicut. ff. quod
cuiuſque vniuer. nomi. l. proponeba-
tur. ff. de iudicijs. l. fi. C. de verb. ſigni.
Bal. in dict. l. fin. in princ. C. de impu.
Et nomen hæredes, fratres, filij, poſt-
humi, nepotes ſunt nomina etiam
collectiua, vt notant Bart. & Paul. in
dict. l. fin. Iaſ. in. l. recõiuncti. num. 29.
ff. de lega. 3. Alex. conſi. 178. in occur
renti caſu. num. 11. volum. 2. Quæ
15 omnia intelligẽda & limitanda ſunt,
niſi additum fuiſſet aliquod nomen
diſtributiuum: vt puta quiſquis, qui-
libet, vterque, æquè, vel æqualiter. l.
interdum. ff. de hære. inſtitu. Vbi iu-
riſconſultus inquit, quòd ſi Titius &
16 filij fratris teſtatoris æquè hæredes
ſunt inſtituti, illa adiectio æquè, de-
clarat omnes, ſcilicet Titium, & fi-
lios fratris ex virilibus partibus eſſe
inſtitutos. Quod longè aliter eſſet,
ſi dicta adiectio, æquè, vel æqualiter,
vel alia ſimilis detracta fuiſſet. Iaſ. la-
tiſsimè regulam, & ſex fallentias in
hac re ſcripſit in dict. l. final. num. 5.
vſque ad finem lecturæ. Alexan. cõn-
ſilio. 14. ſuper quæſtione propoſita.
volum. 4. & in conſil. 55. perſpectis
his. eod. volum. 4. plenè. Decius con-
ſilio.

ſilio.239. primò non videtur.num.4. &c.5.& conſil.382. verba teſtamenti; Matth. de Afflictis deciſio. Neapol. 309. incip. pater quidam.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum legitima eſt de iure naturali.*
2 *Legitima dicitur portio iuris naturæ.*
3 *Naturalia iura omni tempore ſunt immutabilia.*
4 *Legitima, ſtatuto, lege, conſuetudinéue in totum non tollitur.*
5 *Dinus communi opinioni aduerſatur.*
6 *An omnes ſucceſsiones ſint de iure ciuili.*
7 *Legitimæ quota, an ſit de iure poſitiuo.*
8 *Non parui refert inter ius naturale primæuũ, & ſecundarium.*
9 *Ius naturale ad homines relatum, de iure gentium eſt intelligendum.*
10 *Pater cum filijs, nullo condito teſtamento, decedens, non dicitur inteſtatus decedere.*
11 *Patri ſuccedens, non dicitur de nouo acquirere, ſed acquiſitum capere.*
12 *Legitima, viuente patre, eſt quaſi debita.*
13 *Viuentis nulla eſt ſucceſsio, neq; hæreditas.*
14 *De filio prodigo dicitur.*
15 *Ne des in vita tua poſſeſsiones tuas.*
16 *An legitima filijs ſit debita in vita parẽtum.*
17 *Filius in vita patris dominus rerum paternarum dicitur.*
18 *Filius Regis, Princeps & Rex vocatur.*
19 *Filiorum legitima, æs alienum cenſetur.*
20 *Filius reuocat bona à patre in ludo amiſſa.*
21 *Si pater bona ſua diſsipat, in vita etiam filijs conſtituitur legitima.*
22 *Publicatis bonis paternis, filius legitima non priuatur.*
23 *Poſsidens bona publicata, filios alere, & filias dotare tenetur.*
24 *Propter adulterium vxoris bona publicantur.*
25 *Propter inceſtas nuptias ipſo facto bona publicantur.*
26 *Renuntiatio, an intelligatur de bonis poſteà etiam acquiſitis.*
27 *Iuramentum vltra intentionem iurantis nõ extenditur.*
28 *Actus agentium non operatur vltra eorum intentionem.*
29 *Renunciatio quæuis generalis, legitimam nõ includit.*
30 *De renunciatione Monialis tempore ingreſſus.*
31 *Decretum Tridentinũ de regula. Seſsio.25. capit.16.*
32 *Donatio vt in legitimam computetur valida eſt.*
33 *Donatio inter patrem & filium eſt prohibita.*
34 *Donatio vſque ad legitimam nulla indiget inſinuatione.*
35 *In legitima, prohibitio alienationis ſte nullius momenti.*
36 *Legitima non patitur onus, neq; in quantitate, neq; in loco, neq; in tempore, neq; in modo.*
37 *De alienatione per fratrem auctoris huius libri facta.*
38 *Grauamen reijcitur in eo etiam quod vltra legitimam relinquitur.*
39 *An expenſæ in ſtudio factæ in legitimam ſunt computandæ.*
40 *Caſus in quibus expẽſæ in ſtudio factæ computantur.*
41 *Sumptus in legendo, ſcribendo, Grammaticaque addiſcenda non computantur.*
42 *Expenſæ domi faciẽdæ, in computatione ſunt deducendæ.*
43 *Filius à patre domi eſt alendus.*
44 *Dictum ſingul. Innoc.*
45 *Victus victori in expenſis eſt condẽnandus.*
46 *Datũ filio ad titulum patrimonij vt ordines ſuſcipiat, non computatur ei in legitimam.*
47 *Donatio qualibet ſimplex non confertur.*
48 *Differentia inter donationem ſimplicem, & ob cauſam.*
49 *Pater non poterit compelli ad dandum titulũ pro ordinibus recipiendis.*
50 *Egregius Doctor à Couarr. ſua opinione fuit deceptus.*
51 *Officium Decurionatus in legitimam non computatur.*

52 *Decurionatus an ſit vendibilis, vel ad hæredes tranſmißibilis.*

53 *Si filius inuentarium non fecerit, non ob id ſuam perdit legitimam.*

54 *Non faciens inuentarium, vltra vires hæreditarias tenetur.*

55 *An quartam Trebellianicam acquirat qui inuentarium non fecerit.*

56 *Pro delicto filij, pater non tenetur.*

57 *In publicatione bonorum non veniunt bona futura, vel conditionalia.*

58 *An pecunia pro delicto filij ſoluta, in ſuam legitimam ſit computanda.*

59 *Executio in bonis aduentitijs pro delicto filij non eſt facienda.*

60 *Bona aduentitia, viuente patre, prohibita à filio ſunt alienari.*

Cap. ſeptimum.

1 DE filiorũ legitimis, eorumque ex teſtamẽto, & abinteſtato ſucceſſione ſuperius latiſſimè dictũ eſt. Reliquũ eſt vt diſſeramus quo iure filijs legitima ſit debita. Qua in re communis Doctorum concluſio eſt legitimam filijs iure naturali deberi. l. fi. C. quotum bonorum. ibi. cùm prudentium omnia reſponſa. & lex ipſa naturæ ſucceſſores eos faciant. vbi Bal. in prin. inquit quòd illa lex etiã probat conſanguineis etiam ſucceſſionem deberi lege naturæ largo modo, quæ lex alibi nõ reperitur. l. cùm ratio naturalis. in prin. ff. de bonis damnatorum. l. ſcripto hærede. in fine. ff. vnde lib. ibi admittat liberos naturæ ſimul & parentum commune votum. l. nam & ſi parentibus. ff. de inoffi. teſta. ibi. natura leni erga filios charitatem. l. fina. §. ipſum autem filium. C. de bonis que lib. ibi. non propter hæreditates, ſed propter ipſam naturam & leges. Authent. hoc amplius. C. de fideicommiſ. ibi. debitum naturale percepit. Authen. de hæred. & fal. §. primum itaque. col. 1. ibi. hæc pars ſecundum ipſam naturam eis debetur. Authen. de trien. & ſemi. §. frequenter igitur. col 3. ibi. natura primò curata competenter. cap. Rainuncius. §. cùm autem de teſtamentis. ibi. legitima portio iure naturæ debita. cap. ſi pater.
2 eodem titu. lib. 6. ibi. ſiue portio iuris naturæ. l. 17. tit. 1. part. 6. ibi. Legitima ſe dize en Latin parte debita iure naturæ. l. 2. tit. 1. part. 1. & l. 2. titu. 19 part. 4. ibi. La vna es por el mouimiento natural. gloſ. in verbo. naturali. in l. Si quis à liberis. §. Si pater. de lib. agnoſ. gloſ. in verbo. quale eſt. in dict. Authen. de hære. & falci. gloſ. in verbo. ſucceſſio. in cap. ius naturale. prima diſt. glo. in verbo. parentibus. in cap. prædicatur. 16. quæſtio. 1. Bar. & Paulus in l. Ex hoc iure. ff. de iuſtitia & iure. Bald. in l. lege. 12. tabularum. in princip. C. de legi. hære. Oldraldus. conſi. 107. circa municipale. nume. 3. Alexand. conſil. 69. ſuper primo. in prin. volu. 2. & conſi. 134. æterni numinis. nume. 32. volumi. 6. Decius in l. iura ſanguinis. in fine. de regul. iuris. Abb. in dict. cap. Rainuncius. nume. 12. Seguta in l. cohæredi. §. Cùm filiæ. nume. 180. ff. de vulga. & pupi. ſubſti. & cum ea quæ de iure naturali ſint, omni tempore im-
3 mutabilia, ſaltem in genere ſuo, remanent. l. ius agnationis. ff. de pactis. l. eas. ff. de cap. dimi. in. §. ſed naturalia. inſti. de iure naturali gen. & ciui. §. fi. inſtituta. de legi. agna. tute. cle. paſtoralis. de re iudi. Bart. in l. omnes populi. nu. 29. ff. de iuſti. & iure. Abb. & alij in c. quę in eccleſiarum. de conſtitu. Ideo, ſtatuto, lege, conſuetudinéue aliqua, in totum legitima, tolli
4 non poteſt. Bar. in l. Titio centum. §.

Titio

Titio genero.nu.6.de condi.& demõſtrat. Et eſt Doct. communis opinio, vt teſtatur Abb.in dict. c. Rainũcius. & in c.fin. num.23. de cõſuetudine. Alex.conſi.75. viſis diligenter. vol.5. Corneus conſi.107. hac conſultatione. volum.2. Paul. de Montepico in Authent. præterea.num.35. C.vnde vir.& vxor.Iaſ.in Authen.nouiſsima. num.56. C.de inoffic.teſta. Palacius Rub.in.c.per veſtras.par.2.§.4.nu.3. additionator Dini. in reg.indultum. de reg.iur.lib.6.& Addionator Decij.in.l.iura ſanguinis.de reg.iur. Vbi
5 circa hoc refert Forum Valentiæ. Verumtamen Dinus Doctor antiquus & non paruæ auctoritatis in dict.reg. indultum.tenuit quòd de iure ciuili, & non naturali filijs debeatur legitima. Sequitur Salicetus in dicta Authen.nouiſſima.Bal.in dict.l.lege.12. tab.poſt principium, dicens, omnes
6 ſucceſſiones eſſe de iure ciuili l.lege obuenire.ff.de verbo.ſignif.gl.in.l.3. de acqui.rerum domi. gloſſ. vbi Bar. & Paul.in.l.ex hoc iure.ff.de iuſtit.& iur.gl.magna.in.l.frater à fratre.ff.de condi.indeb. Bar. & alij in rub.ff. de acqui.hære Xuarez in.l.quoniam in prioribus.2.limitatione. C. de inoff. teſta. Ideo vt omnis obiectio in hoc articulo reijciatur, pro concordia opi
7 nionum dicendum eſt; quòd legitima ſimpliciter ſumpta, non reſpectu quoræ, eſt de iure naturali: ſed ipſa quota, vel legitimè taxatio, cũ à lege, vel ſtatuto augeatur, vel diminuatur (vt ſuperius viſum eſt) de iure ciuili eſt. Vel aliter dicere poſſumus ſecundum Bal.& alios in. d.l.lege.12.tabu.
8 Quòd quando dicitur, quòd filijs de iure naturali debetur legitima, non eſt intelligendum de illo iure naturali, quod brutis, & hominibus commune eſt, quod diffinitur in.l.1.§.ius naturale.ff de iuſtit.& iu.& in princ. inſtituta.de iure natu.gen.& ciui.l.2. titul.1.part.1. Sed de iure naturali ſecundario intelligendum eſt, ideſt, de iure gentium, quòd ſanè ius gẽtium vocatur illud, quod naturalis ratio inter omnes gentes conſtituit, idque apud omnes populos peræque cuſtoditur.l.1.§.ius gentium.ff.de iuſtit.& iure.§.pri. inſtituta. de iure naturali gentium & ciui. c. ius gentium.pri. diſtinctione.l.2.ibid. otroſi ius gentium.en Latin. titul.1.part.1. de quo iure gentium intelligẽdum eſt, quotieſcunq; in aliqua lege, canone, ſta-
9 tutóue, hoc nomen ius naturale relatũ ad homines inuenitur. l. vt vim.3. ff. de iuſtit.& iur. ibid. cùm inter nos cognationem quandam natura conſtituit.gloſſ. verbo.naturali ratione. in.l.2.ff de in ius vocando. Piatt. per text. ibi.in.l.omnes populi.2. oppo. de iuſtit.& iur. Abb.in cap.fin.num. 23.de conſuetudine. Sed prima opinio eſt verior, quòd filijs eſt legitima
10 debita de iure naturali. Vnde ſingulariter inquit Bald.in.l. vnica in fine. C.quando non petent.par.peten. accreſ. quem refert Xuarez in.l.quoniam in prioribus.2.limi.C.de inoffi. teſta. quod patet qui deceſſit cum filijs, non dicitur decedere inteſtatus, etiam ſi nullum cõdidit teſtamentũ. Quodammodo enim ab ipſa natura, & lege filij cenſentur inſtituti. Ideo ipſemet Bald. affirmat in cap.1.§.fin. de feud.agna. hiſce verbis. Succedẽs patri non dicitur acquirere de nouo,
11 ſed acquiſitum capere. Refert Chaſanę cõſ.23.in cip. Deceſſit Catherina. nu.27. Et quãuis filijs legitima ſit debita in bonis paternis, in vita tamen patris filius eam à patre petere nõ po
12 terit, niſi alimenta.l.ſi.ff de lib.agno. Bart.in Authen.ſi qua mulier. nu.22. C.de ſacroſanct.Eccleſ.Bal. in.l.illud, nu.7.C.eo.tit.& in.l.1.ff.de lib.agno,

& in.l.2.de lib.præte.vel exhere.& in
l.quanquam.C.ad legem Falcidiam.
Idē Angelus,& Immola in.l.ex Cor-
nelia.ff.de vul.& pu.ſubſt.Socinus in
regu.355.incip.Pater eo viuente.Iaſ.
in.l.in ſuis.nu.18.ff.de libe.& poſthu.
13 & in.l.cùm quæritur.nu.2.C.de inof-
fi.teſta.quia viuētis nulla eſt ſucceſ-
ſio,neque hæreditas.l.1.§.ſi impube-
ri.ff.de colla.bono.l.neminem.ff.de
acquiri.hære.l.1.ff.de hære.vel actio.
ven.&.d.Authen.Si qua mulier. Li-
cet in Euangelio Lucæ cap.15.habea
14 tur quòd ille filius prodigus dixit pa-
tri ſuo.Da mihi portionem ſubſtan-
tiæ,& bonorum,quæ me contingit:
& pater ei dedit.Sed ibi à patre vo-
lente,& nō inuito legitima data fuit.
Quam auctoritatem refert Bal.in.l.
quamuis.nu.6.C.de fideicommi.Se-
gura & eius additionator in.l.vnum
ex familia.§ ſed & ſi fundum.nu.94.
ff.de lega.2. Sed circa hoc ſit pater
15 cautus,ne filijs ſuis in vita ſuā bona
diſtribuat.In Eccleſiaſtico cap.33.le-
gitur,filio,& mulieri,fratri,& amico
non des poteſtatem ſuper te in vita
tua,nec dederis poſſeſſionem tuam,
ne fortè pœniteat te.Melius eſt enim,
quòd filij te rogent,quàm te reſpice-
re manus filiorum tuorum.Sed in vi-
ta parentum,legitima filijs eſt quaſi
debita glo.ſingu.verbo nullis ratio-
16 nibus.in.l.ſi emancipata.C.de iu.&
facti ignorantia. Quam affirmat eſſe
ſingularem.Bal.& Iaſ.ibi. Idem Bald.
in.l.2.in fine.C.de lib.præte.vel exhę
re.& in.l.iuris ignorantia.C.qui ad-
mitti.Romanus conſil.125.mater &
ſoror.Decius conſi.408.in cauſa quæ
contingit num.18.Ioan.Rub.conſil.
156.circa primum dubium.num.15.
Suarez in dict.l.quoniam in priori-
bus.in prin.num.4 Segura in.l.3.§.fi.
num.115.ff.de lib.& poſthu.vbi eius
additionator plures refert Docto.&

in.l.vnum ex familia.§.ſed & ſi fun-
dum.nu.98.ff.de lega.2.gloſ.eſt ſimi-
lis.in verb.ſcire potui.in.l.ſi duo ſunt
hæredes.ff.de acqui.hære.glo.in ver-
bo parentibus.in cap.prędicator.16.
quæſt.1.pro quibus eſt.l.Sed quia.ff.
pro ſocio.ibi plerumq; apparēte qua
ſi debita nobis hæreditas obuenit.l.
fi.§.ſin autem.C.de cura.furi.l.ſi pa-
tronus.ff.de donati.l.vnica.C.de his
qui ante aper.tabu.l.1.§.pe.C.de co-
dici.Bald.in.l.quanquam.in prin.C.
17 ad leg Falcid.& in.l.2.ff.de libe.& po
ſthu.Ideo filius in vita patris dicitur
dominus rerum paternarū.l.in ſuis.
ff.de libe.& poſthu.§.ſui.Inſtituta.de
hære.quali.& diffe.Bar.in rub.nu.5.
ff.de peculio.l.21.tit.13.part.6.Filius
itaq; Regis vocatur Princeps & Rex.
glo.ſingu.in.c.fi.24.quæſt.1.glo.2.in
18 c.Adrianus.73.diſt.Bal.in.d.l.in ſuis.
col.1.Abb.in.c.tanta nu.10.qui filij
ſunt legitimi.Quòd eſt intelligendū
quo ad honorem & nomen tantùm,
& non quo ad iuriſdictionem & ad-
miniſtrationem:vt optimè declarat
Anto.Gome in.1.tomo reſo.c.1.nu.
5.Atq; filiorum legitima reputatur
æs alienum.text.ſing.vbi Bart.in.l.Si
19 quis legatum §.Si patronus.ff.de fal-
ſis.& vero creditori.filius ſimili mo-
do in legitima æquiparatur.text.vbi
Bart.in nu.10.in Authen.de hære.&
falci.§.ſi quis ita.col.1.Alex.conſ.69.
ſuper primo.nu.3.vol.1.Decius con-
ſil.236.non parua.num.6.& in conſi.
480.in fine.Latiùs Ioan.Corratius in
rep.l.filium quem habētem.nu.101.
C.famil.herciſ.Additionator Segu-
ræ in.l.quo hæredi.§.cùm filiæ.nu.6.
ff.de vul.& pupi.ſubſti.Suar.in.l.quo
niam in prioribus.11.amplia.nu.11.
C.de inoffi.teſta.
20 Hinc eſt quod eleganter inquit
Bald.in.l.1.in fine.C.ſi in fráu.patro.
aliena.fac.ſit.dicens,q. ſi pater amiſit
omnia

omnia bona ſua in ludo Azardi, filij
poſſunt ea reuocare vſque ad eorum
legitimas. Sequitur Iaſ. in. l. ſi arroga-
tor. nu. 23. ff. de adoptio. Vbi ad id al-
legat eundem Bal. in rub. C. de condi.
ob turpem cau. qui male allegat. Sed
potiùs eſt in. l. fi. C. de cõd. ob cau. da-
to. & in Authen. ex teſtamento. in fi-
ne. de coll. C. Ioã. Dimola in. l. ſi quis
cùm ſciret. ff. de vſu cap. pro emp. Idẽ
Iaſ. in. l. ſi rem tibi. nu. 5. ff. de præſcrip.
ver. & in. l. iuris gentium. §. Prætor ait
nu. 5. ff. de pactis. & in. l. ait Prætor. §.
Sed & ſi quis iuſiurandum. nu. 5. ff. de
iureiu. & in. §. item ſi quis in fraudẽ.
nu. 3. inſti. de actio. Paul. de Monte Pi
co in repe. Authen. præterea. nu. 36.
C. vnde vir & vxor. Segura. in. l. 3. §. fi.
nu. 130. ff. de lib. & poſthu. Ripa in c.
repe. nu. 74. de reſtitutione ſpo. Pala.
Rube. in c. per veſtras. par. 2. § 32. in fi
ne. de dona. inter vir. & vxo. Eſt caſus
à nullo allegatus in. l. alearũ vſus. C.
de reli. & ſump. fune. ibi. aut eorũ he-
redibus. Et ratio prædictorũ eſt, quia
legitima filiorum eſt quaſi debita, vt
prædiximus. Quod habet locũ etiã, ſi
pater in vita ſua incipiat diſſipare, &
dilapidare bona ſua, eius filij rectè
poſſint apud iudicem petere & inſta
re, vt aſſignet eis legitimam, vel ſaltẽ
21 aliqua bona, ex quibus poſſint alimẽ
ta percipere. Bal. in. l. 2. C. ſi in frau. pa
tro. alie. Quod refert Paul. Roma. &
Alexan. in. l. Imperator. ff. ad Trebel.
Idem Roma. in. l. 2. §. quod ſi in patris
ff. ſolu. matri. Iaſ. in. l. ait Prætor. §. ſed
& ſi quis iuſiurandum. nu. 4. ff. de iu.
iurã. & in. §. ſi quis in fraudem. nu. 4.
inſti. de actio. Bar. in. l. ſi cõſtante. nu.
69. ff. ſolut. matri. & in d. §. quod ſi in
patris. Socinus reg. 355. incip. pater
eo inuito. Petrus Raue. in alphabeti-
co aureo. verbo: officium iudicis. fol.
99. col. 2. Palati. Rub. in c. per veſtras.
part. 1. §. 17. num. 12. & 14. fol. 56. Con
trarium tenuit Bal. ſibi contrarius. in
l. non poteſt. ff de adoptio. Quas opi-
niones nititur concordare Iaſ. in. d.
§. Sed & ſi quis iuſiurandum. num. 4.
Idem dicendum eſt, ſi pater ſua bona
alienaſſet in fraudem legitimæ filio-
rum, quòd talis alienatio à filijs pote-
rit reuocari. l. nõ vſque. ff. ſi quis à pa-
ren. fue. manu. Vbi Bart. & in. l. hære-
ditarium. ff. de bonis autho. Iudi. poſ-
ſi. Iaſ. in. l. filium quem habentem. nu
me. 9. C. famil. herciſ. & in. l. qui ſe pa-
tris. num. 62. C. vnde lib. & in Authẽ.
nouiſſima. nume. 40. de inoffic. teſta.
& in dict. §. ſi quis in fraudem. in prin.
Barba. in. l. cùm acutiſſimi. nume. 47.
C. de fideicommiſ. Ioan. Nicolaus in
repe. l. generaliter. nume. 226. C. de
ſecundis nup. Decius conſil 231. viſo
caſu: nume. 7.
22 Hinc etiam eſt quòd ſi propter cri
men hæreſis, vel aliud delictum bo-
na paterna publicarentur, filij non
ob id ſuis priuantur legitimis, dũmo-
dò ſint Catholici. l. Manichæos. l. qui-
cunque. C. de hæreticis. l. 2. & 3. titu.
26. par. 7. l. 7. titu. 7. part. 6. l. 9. titu. 13.
lib. 8. ordin. gloſ. ſingu. in ſumma. 27.
quæſt. 7. Villadie. de hæreticis. quæſt.
15. Ioan. Nicolaus de hæreticis. nota.
14. nam vt in ſacra ſcriptura habetur
Ezechielis cap. 18. Filius non porta-
bit iniquitatem patris, neq; pater ini
quitatem filij. cap. Iudæi. 1. quæſt. 4.
c. ſi abeſt. 24. quæſt. 3. l. ſancimus. C. de
pœnis. Larè Bal. in rub. res inter alios
actas. Felinus in cap. vergentis. nu. 3.
cum ſequen. de hæreticis. c. ius gen-
tium. 1. diſt. Hippo. ſingulari. 551. pœ
na debet & in ſingu. 602. ex delicto.
quæ iura hodie videntur eſſe correc-
ta per tex. in c. Vergentis in fi. de hæ
reticis. & per c. cùm ſecũdum leges.
eo. tit. lib. 6. Sed Bal. in. l. fi. nu. 9. C. de
dotis promi. inquit, quod etiam de æqui-
tate canonica, is qui bona publicata

poſſidet,filios alere & filias dotare te
netur.Sequitur Ioan. Coratius in.l.ſi
lium quem habentem. nu. 188.C.fa-
miliæ hercíſ. Paul. de Montepicó in
l.poſt contractum.nu.29.ff.de dona-
ri.& in Authen.prætereа. num.36.C.
vnde vir & vxor. Vber. Zucardus, in
l.1.nu.55.C.qui admitti.Expreſſe Se-
ptimã.in inſti.Catho. cap.29.in prin.
Palatius Rub. in.l.77, Tauri.in fi. La-
tiùs in.c.per veſtras.2.par.§.25. num.
14.Et latè in meis ſingularibus.ſingu.
47.incip. damnatorũ bona. Et id ex-
preſſe in Inſtructionibus Sancti offi-
24 cij habetur.Fauore etiam legitimæ fi
liorum ſtatutum eſt, quòd licet pro-
pter adulterium vxoris eius bona pu
blicẽtur,quę maritus lucratur.l.cùm
mulier viri.ff.ſolu. matri.l. conſenſu.
§.vir quoque. de Repu.l.quamuis, &
Authen. Sed nouo iure.C. de adulte.
Authen. vt liceat matri, & auiæ.§.ſi
de adulterio;&.§.ſi verò quędam mu
lieres.col.8. cap. plerũq; de dona. in-
ter vi.& vxo. cap.fin. de adulte.l 2.in
fine, tit.15.lib.8. Ordi.l.2. tit.7. lib.4.
Fori.l.82.Tauri.Id tamen intelligen-
dum eſt,dummodo filij non exiſtãt,
eis verò exiſtentibus nõ ad maritum
ſed ad filios pertinebunt, vt in.d.§.ſi
de adulterio, & in.d.§.Si verò quædã
mulieres.l.2.&.5. tit.7. lib.4. Fori. ne
propter maternum delictum filij à le
gitimæ ſucceſſione priuentur, quod
ampliatur etiam ſi ſint filij alterius
matrimonij. glóſ.1. in cap. quoniam
frequenter, vt lite non conteſ. gloſ.
communiter recepta in.l.ſi ita quis.
§.ea lege.ff.de verbo. obliga. Bald. in
l.hac edictali.nume.5. C.de ſecundis
nup. Franciſcus Cremen. Singulari.
86.ſtaturo cauetur. Caſti. in.l.81.Tau
ri,in fine, & in.l. 82. vbi ſcripſit ratio-
nem ad hanc concluſionem, quæ iu-
uatur ratione.bona enim contrahen
25 tium inceſtas nuptias ipſo facto ſunt
confiſcata. Sed quando filij exiſtunt
in eorum fauorem introductum eſt,
vt talis bonorum confiſcatio non ha
beat locum. Auth. inceſtas nuptias.
C. de inceſtis nup. Auth. de inceſtis
nup.§.1.colum.2.l.fina.tit.18. par.7.
quod ampliatur etiam ſi filij ſint vxo
rati, & filiæ maritatæ, boniſque ma-
26 ternis, & paternis Iureiurando re-
nunciaſſent, hac igitur renuncia-
tione non obſtante filij excludunt
fiſcum. Huiuſmodi enim renuncia-
tio non intelligitur in bonis, quę pro
pter delictum acquiruntur. Bart. in
Authen. hoc amplius. quæſti. vlti. C.
de fideicommi Oldra.conſil.293. vl-
tra iam dicta. Guido Papę, quęſt.228.
ex dicto proceſſu. Decius.conſil.235.
in caſu magnifici.num.6. conſil.230.
proponitur. nu. 2. Tiraquel. de Iure
primigeniorum, quęſt.55.num.2.Eſt
& alia ratio, quia de hoc in renuncia-
tione filij non cogitauerũt, ideo me-
ritò ad id renunciatio non extendi-
27 tur.l.mater.ff. de inoffic. teſta.l. tres
fratres.ff.de pactis. Iuramentũ enim
vltra intentionem iurantis non ex-
tenditur, neque auget, nec cõfirmat
diſpenſationem extenſiuè, ſed tan-
tùm intenſiuè.cap. ad noſtram de Iu
reiurando cap.ne quis.22. quæſtio.2.
28 Actus itaq; agentium non operatur
vltra eorum intentionem.l.non om-
nis.ff.ſi cer.peta.l.neque ignorans.C.
de dona.Ideo renunciatio generalis
29 ſucceſſionis, vel hæreditatis paternæ
non includit renunciationem legiti
mæ, niſi id expreſſe dictum fuerit.l.ſi
quando.§.& generaliter.C.de inoffi.
teſta.ibi.niſi hoc ſpecialiter.vbi Bald.
Paũl.& Salicetus, Ancharran. conſil.
152.plura ſunt dubia.num.8.Decius.
conſil.236.non parua difficultas. nu-
me. 8. tenuit priùs Bald. in.l. cùm le-
ge nota. 3. per text. ibi. iuncta. Au-
then. preſbyteros. C. de Epiſ. & Cle.

latè Tiraquell. de Iure primogeni. quæſt.55. nume.2. Nicolaus Boerius. deciſione.14.breuiter videtur. num. 6.etiam ſi aliqua filia ante ingreſſum
30 monaſterij renunciauerit cum iuramento hæreditati paternę vel maternæ, facta profeſſione & mortuo patre,poterit monaſterium petere hæreditatem patris ipſius monachæ,nõ obſtante iuramento,& renunciatione, quod eſt notandum. Ita tenent Paul. Caſtrenſ. Ioann. Dimmola, in l. qui ſuperſtitis. ff. de acqui. hæred. Idem Paul. & Alexand. in.l. pactum dotali.C.de colla. Corneus,conſ.272 volu.3. Marianus Socinus,conſi. 185. volu.2. Couarru. in cap.1. nu.20. de teſta. & in cap. quamuis pactum, in 3.part.§ 2.in princ. de pact. lib.6. vbi hanc affirmat eſſe cõmunem opinionem, & nonnullas huius concluſionis rationes referr. Sed nuper in ſacro concilio Tridentino Decretum
31 fuit,ſeſ.25.c.16.de regularibus, quod nulla renunciatio, vel obligatio etiã cum iuramento in prædicto caſu valeat, niſi interueniat in ea licẽtia Epiſcopi,vel eius Vicarij generalis,& fiat inter duos mẽſes proximos ante pro feſſionem, & quod poſtea ſequatur profeſſio. Fauore etiam legitimæ in-
32 troductum eſt,quòd licet donatio inter patrem,& filium in poteſtate ſit à iure prohibita, & reuocabilis l. 2. C. de inoffi. dona.l.cum de bonis. C. de dona.l.1.§.ſi pater,&.l.ſi pater filię.ff.
33 de vſucap.pro dona.l.4.tit.15.part.6. donatio tamen facta & tradita hac lege,& conditione,vt in legitimam cõputetur,valet inter patrem,& filium in poteſtate,&efficitur irreuocabilis l.Si non mortis. & ibi expreſſe Angelus.ff. de inoffic. teſta. Bald. in.l.cum oportet.nu.8.C.de bonis quæ liberis. Plenè Suarez in dict.l.quoniã in prioribus.in prin.euidentia.nu.4. Decius conſil.86.viſo puncto.nu.8. Ratio eſt illa de qua ſupra: quia non cenſetur mera donatio,ſed ſolutio debiti naturalis,cùm in vita parẽtum (vt dictum eſt)legitima filijs ſit quaſi debita. Vnde etiam eſt, quòd donatio facta per patrem filio,vſque ad legitimam,ali-
34 qua non indiget inſinuatione.Bal.ex preſſè in.l.illud.n.7.C. de ſacroſanct. Eccle.& in.l.executionem.nu.30.C. de executione rei iudi. Romanus in l.Modeſtinus.ff. de dona. Suarez vbi ſupra.nu.8. quamuis Bal. ſibi contrarius, contrariam tenuit ſententiã: in l.data.nu.2.C.de dona. Eadem ratione dicendũ eſt, ꝙ cùm legitimæ portio filijs debeatur, potiùs iudicio legis naturæ, quàm iudicio teſtatoris. Quòd etiam ſi filius dixerit teſtamẽtum paternum nõ iure factũ,& ſuccubuerit, vel nõ obedierit præceptis teſtatoris,non ob id ſuam perdidit legitimam.gloſ.eſt ſingu. magna. in fine.Vbi optimè Iaſ.num.4.in.l. Pollà. C.de ijs quibus vt indig. gloſ.in.l.12. tit.5.lib,3. Fori. Ex quibus ſimili mo-
35 do dicendum eſt, quòd ſi filius à patre fuerit prohibitus,bona ab eo relicta vendere,aut alienare, hac prohibitione paterna,non obſtante vſque ad ſuam legitimam de bonis prohibitis,filius vendere & alienare rectè poterit.l.Marcellus. §.ſi res. Vbi Docto. ff.ad Trebel. & in.l.in quartam.ff.ad l.Falci. Alex.conſi.3.vol.3. Ac ita fuit iudicatum, vt refert Thomas Gramma.deciſione.105.incip. magnus.nu. 46.allegando dictam legem, quoniã in prioribus. Vbi latiſſimè Suarez, pręſertim fol. 48. & Mẽchaca de ſucceſſione creatio.lib.1. in expoſitione.d. l.quoniam in prioribus. num.180. & num.270.cum ſequent. Vbi pleniſſimè examinat, quòd legitima non patitur onus neque in quantitate, neque in tempore, neque in loco, neque

36 que in modo. In quo loco plures am-
pliationes, & limitationes ad prædi-
ctam.l.quoniam in prioribus.ſcripſit
& ideo ſratet meũs Franciſcus à Lu-
deña, qui à patre meo fuit in molen-
dino inſtitutus & grauatus, ne illud
venderet extra cognationem & fa-
miliam, vſque ad ſuam legitimam, Pe
tro Carraſco vendere iure potuit. Ne
que prędictis obſtat, quòd illud onus
37 fuit à fratre ſpontè ſuſceptum & ap-
probatum, iuxta tex.in.c.licet. de vo
to. Tum propter minorem ætatem,
tum etiam quia requiritur vt fiat prę
iudicium legitimæ, quod expreſſa, &
ſpecifica ſit mentio de legitima. tex.
ſingu.in.l.ſi quando.§. & generaliter.
C.de inoffi. teſta.ibi. niſi hoc ſpeciali
ter. Decius, conſi.236. non parua dif-
ficultas, num.4. Tiraquel. de iure pri-
mogeni. quæſtio.55. in princip. ideo
cum talis prohibitio ſit nimis dam-
noſa filio, cui in vita, & in morte alie-
nandi facultas tollitur, merito à legi-
tima reijcienda eſt, per iura, & Doct.
38 ſupra relatos. In eo etiam quòd vltra
legitimam à patre fuit relictum gra-
uamen, & onus ſimiliter reijciatur.
Suarez, in dict.l. Quoniam in priori-
bus.2.ampliatione, & Menchaca vbi
ſupra, num.218. vbi ad id allegat ſin-
gu.l.11.titu.4.par.6. Sed quicquid in
hoc. Doct. teneant.l. verò.27. Tauri,
omnẽ nobis dubitationẽ remouet.
39 Hinc etiam eſt, expenſas à filio in
ſtudio factas in ſuam legitimam non
computari, ne legitima diminuatur,
vel in totum tollatur, vt.l. quæ pater,
in.2.ff.fami.herciſ.l. filiæ eius. C.eod.
tit.l. Sed Iulianus.§ proinde ſi acce-
perit.ff.ad Macc.l Regia ſingu.5.tit.
15.par.6.l.3.tit.4 part.5.Bar. in.l.1.§.
neque Caſtrenſe, num.8. ff. de colla.
bono. Bal. vbi docentes, in Authent.
ex teſtamento, nu.12. C.de colla. &
in.l.filiæ licet.C.eod.tit.Iaſ.in.l.Qui-
dam cum filium, nu.33.ff. de verbo.
obliga.& in.§.fuerat, nu.111.inſti.de
actio. Ioan. Coratius, in.d.repe.l. Fi-
lium quem habentem, nume.201.&
226. Pala. Rub. in.l.17. Tauri, nu.16.
40 quod limitandum eſſe cenſeo, niſi in
teſtamento, vel in libro rationis, vel
aliter ex iudicio, vel voluntate pater
na præſumatur prædictas expenſas,
& ſumptus in ſtudio factos, in legiti-
mam computari: quo caſu expenſæ
prædictæ computandæ ſunt, quod ſa
tis colligitur ex dict.l. Quæ pater.ibi.
ſi non credendi animo, & ibi expreſ-
ſe Bart. ad id etiam.l. Neſennius.ff.de
nego. geſt. ibi maximè ſi in ratione
impenſarum ea retuliſſe. gloſſ. Verb.
repetiturus, quam ibi notat Bar. in.l.
Si paterno affectu. C. de nego. geſt.
optimè Deci. conſil.21. viſo puncto,
nu.7. ratio eſt quam ſcripſit Bar. in.d.
§.neque Caſtrenſe, & in.l. de bonis.§.
non ſolum.ff.de Carbo.edic. quia hu
iuſmodi expenſas pater non tenetur
in ſtudio pro filio facere, & in.d.§.nõ
41 ſolum, inquit Bar. quod ſumptus, vel
expenſas, quas fecit pater cum filio
in legendo, ſcribendo, & Gramma-
tica addiſcenda non poterit pater
in legitimam filij computare. Et ad
hoc ponderat text. ibi Bart. in dict.
§. non ſolum. ad idem eſt.l. Qui fi-
lium. iuncta gloſ. inſtitueretur.ff. vbi
pupi. edu. deb. hanc dicit eſſe magis
communem opinionem Alexan. in
l. Si donatione. nume.21. C. de col-
la. Iaſ. in dict.l. Quidam cùm filium.
nume.33. Bologninus, in Authenti.
habita. colum.38. verſi. quid enim ſi
pater emit libros. C. ne filius pro pa-
tre. Roman. conſil.145. in hac ergo
materia omittendum non eſt, quod
ſingulariter ſcripſit Iaſ. in additioni-
bus ad Chriſtophorum Pot. in prin-
42 ci. inſti. per quas perſonas nobis ac-
qui.num.5. dicens quod in caſibus in
quibus

quibus filius ea quæ in ſtudijs conſumpſit ad collationem teneatur, & in legitimam ſuam, computare, ante omnia illæ expenſæ ſunt deducendæ, ſeu ſubtrahendæ, quas domi paternæ, ſecundum dignitatem, & facultates parernas, veriſimiliter filius eſſet conſumpturus: quod ea potiſſima ratione iuuatur, quia filius à patre ſuo, domi erat alendus. l. Si quis à
43 liberis. ff. de liber. agno. l. Nec filium. C. de patri. poteſ. cap. fina. de conuerſione infidelium. l. 4. &. 5. tit. 29. part. 4. pro quo dict. Iaſ. conſidero gloſ. in verb. ſolebat, in l. Sed Iulianus. §. pro inde. ad Macedo. ff. ad quod accedat in ſimili dict. Singu. Innocentij, in c.
44 finem litibus. num. 3. de dolo, & contu. ibi. deducentur autem expenſæ, quas domi faceret: vbi Innocen. affirmat in expenſarum condemnatione deducendas eſſe expenſas quas domi, quis eſſet facturus, & ibidẽ Abb. nu. 31. optimè declarat gloſ. ad id in verbo moderatas, in c. ſtatutum. §. in ſuper de reſcriptis, lib. 6. Speculator, tit. de expenſis. §. fin. Lanfran. in cap. Quoniam contra. verbo. expenſæ, num. 24. de proba. Guido Papæ, deciſione. 615. incip. Si quis condemnatur. in quo loco huius concluſionis
45 ſubdit exemplum, quæ eſt optima limitatio ad iura dicentia, quod victus victori in expenſis ſit condemnandus. l. properandum. §. Sin autem alterutra parte. C. de Iudi. l. Eum quem temere. ff. eod. titu. §. hęc autem omnia inſtitu. de pœna, teme. liti. cap. finem litibus, de dolo, & contumacia, cap. calumniam de pœnis. l. 7. titul. 22. part. 3. Hippolyt. qui regulam, & plures fallencias in hoc ſcripſit, in l. patre vel marito. nume. 17. cum ſequen. ff. de quæſt. & in ſingu. 545. incip. litigantes.
46 Et id quod datum fuit filio à patre ad titulũ patrimonij, vt ordines ipſe filius ſuſcipiat, ſimili modo in legitimam filij non computabitur, ſed illud præcipuum vltra legitimam ſuã habebit filius. Ioã. Faber. in. §. ſi emãcipati, num. 3. inſtituta de inoffic. teſta. Sequitur Ioã. Igneus, in. l. 3. §. ſubuenitur, numc. 177. ff. ad Syllan. Aymon. conſi. 136. Caſſaneus in conſuetu. Burgund. rub. 7. §. 5. fol. 246. col. 1. Anto. Gom. in. l. 26. Tauri. nume. 21. vbi optimè Tellius Fernan. num. 16. vbi hanc fatetur eſſe cõmunem opinionem & veram, & ratio eſt ſecundum cum, quia talis donatio ad titulum patrimonij eſt donatio ſimplex,
47 & quælibet donatio ſimplex non cõfertur, vt in. l. 26. Tauri. quæ lex probat hanc cõmunem opinionem. contrarium tenuit Couarruui. in c. Rainuntius §. 2. num. 7. de teſta. Abenda ño, de exequendis manda. reſpõ. 17. quòd conferatur talis donatio ad ſimilitudinem donationis, quæ fit pro pter nuptias iuxta legem. 29. Tauri.
48 Sed prima opinio mihi ſemper placuit. Maximum enim diſcrimen eſt, & diuerſitatis ratio inter prædictas donationes, quia pater non poteſt compelli ad dandum titulum patri-
49 monij ad ordines recipiendos, vt affirmat Aymon, in dict. conſi. 136. Sed ad dotãdam filiam officio iudicis pater compellitur. l. dotem dedit. ff. col la. bono. l. Qui liberos de ri. nuptia. l.
50 8. tit. 11. par. 4. ideo Couarru. in hoc, ſua opinione fuit deceptus. Idemq́; dicendum eſt in officijs Decurionatus,
51 vulgò de regimientos, & notaria tus, & alijs officijs ſimilibus perpetuis, quæ in legitimam non computãtur, ſed illa habebit filius præcipua. Bald. Angel. Paul. Iaſ. in. l. Omnimodo. §. imputari. per tex. ibi. C. de inoffi. teſta. & in. l. 1. §. Sed an id quod. ff. de colla. bono. Idem tenuit Nicolaus

Bocri.

Boeri.decisio.14.incip.Breuiter vide tur.in princi.Pala,Rub.in.l.17.num. 16.Tauri,ac melius,& elegãtius Tellius Fernan.in.l.26.Tauri.nu.7.vſque ad finem, quia talia officia non ſunt
52 vendibilia, neque tranſmiſſibilia ad hæredes, vt in Pragmati.65. in volu. Pragmati. & ea quæ non ſunt vendibilia, neq; tranſmiſſibilia nõ computantur.per tex in.d.§.imputari.Et cũ legitima ſit de iure naturali debita (vt pluries à me dictum eſt) ſi filius in uentarium non fecerit, nõ ob id ſuã
53 perdit legitimam.glo.in verbo.ſacra mento.vbi Alexan.optimè nu.8.in.l. fi.§.ſin autem.C.de iure delib gloſ.in verbo.intra annum,in Authent. hoc amplius,vbi Bar.& Ange.C.de fideicõmi. Bal.in Authen. Sed cùm teſtator,in prin.C.ad.l. Falci. & in.l.filium quem habentem,nu.37.C.fami.herciſ. vbi hanc dixit eſſe communem. Ange.in.l.1.§. hæc ſtipulatio. ff.ſi cui plus quam per.l.Falcid.Anchar. in.d. c.Rainuntius.col.5.Oldradus.conſil. 242.tota præſens quæſtio.nu.9.Et hãc etiam dixit communem Alexan.cõſi.67.viſis,& ponderatis,nu.2.volu.4. & in conſi.139.eleganter.in prin. volu.2.Guido Papæ,deciſione.53.Ioan. Durand.in arte teſtandi. titu.11.cautela.8. Calcaneus. conſil.36. Iaſ.in.l. Polla.nu.4.de his quibus vt indig.latiſſimè Franciſ.Porce. in tracta.de Inuentario, cap. 5.per totum. Per quæ omnia limitantur, & intelligũtur iu-
54 ra,ꝙ hæredes non conficientes inuẽtarium, tenentur in ſolidum, vltra vires hæreditarias creditoribus & legatarijs.l. fi.§. ſin autem. C. de Iure delib. Auth. de hæred. & Falci. §. Quia verò.§. Sed noſtra beneuolentia. inſti.de hæred.quali.& diffe. gloſ.& ibi. Abb. in cap. 1.de Solu. neque filius
55 perdit quartam Trebellianicam,etiã ſi omittat facere inuentarium, licet in alijs hæredibus extraneis aliter ſit. Refert.Cotneus Peru.conſi.148.Decius.conſ.236. non parua difficultas. num.5. Similimodo pro maleficio filij condemnati legitimam pro condemnatione perſoluere, pater non tenetur,neque aduerſus patrem con
56 demnatio, vel executio eſt facienda in legitima.tex.& ibi. Bart.in.l.1.§.Si impuberi,in fine.ff.de colla.bono. & in.l.Sthicus.num.2. ff. de Pecu.lega. Clarius in Authenti.de Hære.& Falci.§.Si quis autem,nu.11.col.1.Bald. in.l.Quanquam.nu.2. C.ad.l. Falcid. & in.l.omnimodo.§. imputari. num. 5.C.de inoffic. teſta. & in.l.1.C.ne filius, pro patre. Iaſ.in.l. frater à fratre. 2.lectu.num.23.de condi. indeb. Iaſ. in.l.lex Cornelia.num.6.ff. de vulga. & pupi.& in.§.actiones.num.91.inſtitu.de actio.Paul.conſi.32. omiſſo ordine.vol.2.Alex.conſi.75.viſis, & diligenter perſpectis.nu.13. volu.1. Decius.conſil.438. accuratè.nume.8.& 13.ſolet ad hoc allegari.l.ſi filius.C.de bon.damna gloſ.in rub.C. de decre. Decu.lib.10.gloſ.in verbo, por el hijo,in.l.9.tit.5.lib.4.Fori quòd ſequen
57 ti comprobatur ratione, in bonorũ publicatione futura bona, vel ſub cõ ditione debita, non venire certũ eſt. gloſ. eſt ſingu.in verbo. præſens in.l. non ad ea.ff.de condi. & demonſtra. Bald.in.l.etiam.num.4.C.ad.l. Falci. & in.l.1.nume.22.C.de hæredi.inſti. prædictam gloſ.vocat auream.Felin. in cap.in præſentia.nu.56.in fine, de proba.vbi alios cõmendantes referr, & Decius.conſi. 235. in caſu magnifici.num.5.pro qua.gloſ.eſt.l. eius qui. §.1.ff.de teſta.ibi. bona quæ tunc habuit cum damnaretur publicabuntur, vbi ſingulariter ibi Paul. &.l. intercedit legatum.ff. de condi.& demonſtra. l. Si mandauero tibi, in 2.§. is cuius bona.ff. manda.ibi. publicatis

tis bonis,quicquid poſtea adquiritur
non ſequitur fiſcum.c.felicis. §.verũ.
de pœnis,lib.6. ibi.de poſtmodum ad
quiſitis,repetitio nõ negatur: de qua
re plurima ſcripſit Feli.in cap. ad deli
berandum col.1. de Iudæis. Decius.
conſil 445. in caſu ad me tranſmiſſo.
num 65.Abb.conſi.51.ad dilucidatio
nem.nu.2.vol.2. Iaſ.in.l. Si ſtipulatus
fuerit.§.cùm ſtipulamur,nume.6. de
verbo. obliga. ſinautem pater de fa-
cto condemnationem & pecuniam
pro maleficio ſui filij ſoluerit, ne for-
58 tè pecunia, & condemnatione nõ ſo
luta filius verberaretur, vel deporta-
retur. An illa pecunia ſeu condemna
tio in partem legitimę filij ſit compu
tanda, vide magiſtralem diſtinctio-
nem Bar.in.d l.Sthicus. Bald. in Au-
then ex teſtamento.nu.24. C.de col
la.& in Auth.contra rogatus.num.8.
C.ad Treb. & in.l.1.in fine, ne filius
pro patre,& in l.certum. C.famil.her
ciſ.Iaſ.in dict.§. actiones. nu.90. Hip-
po.in.l.Infans.nu.31.ff.de ſicarijs.De
ciſio Tholo.121.Item fuit quæſitum,
vbi latè eius additionator eodẽ quo-
59 que modo pro condemnatione filij
nõ eſt executio in bonis aduentitijs
facienda, habitis ex ſucceſſione ma-
terna, vel aliunde extra rem patris
quæſitis, in quibus ad patrem vſuſ-
fructus pertinet.l. fin.§. ipſum au-
tem. C. de bonis, quæ lib.ibi. nec de
his rebus teſtari permittimus, & ibi,
dominium rei ad eos pertinẽtis alie-
nare.l. fi. C. de vſufruct. & habi. ibi,
ſed remanere intactum. l. penul. C.
qui teſta.face. poſ. Nam quemadmo
dum filius, viuẽte patre, prædicta bo-
na aduentitia directè alienare nõ po
60 terit, vt in prædictis iuribus, ita neq;
indirectè delinquendo. gloſ. verbo.
patre.in.l.fi.C.ſenten.paſ.glo. verbo.
conueniri, in.§.fi. inſtituta. de noxa:
actio. Tenuit in ſpecie Bar.in.l.ſi fini-
ta.§.ſi de vectigalibus. num. 12. ff.de
dam.infect. & in.l.cùm filius familias
ff.de verbo. obliga. & in.l.1. nu.4. de
bonis damna. Abb. conſil. 66. quan-
quam multa. volu. 2. optimè Guido
Papæ deciſio. 526. executio ſenten-
tiæ. Capel. Tholo. deciſione. 120. vbi
optimè eius additionator. hanc tan-
dem dicit eſſe communem opinio-
nem plurima referendo Couarru. in
lib.2. reſolut.c.8. nu.7. illud enim ius
quod iam patri erat quæſitum, ratio-
ne vſusfructus non debet ex delicto
ſui filij tolli.l. ſancimus. C.de pœnis.
l.1.§.ſed ſi filius.ff.de his qui deic. vel
effu.§. filiusfamil. inſtit. de obli. quæ
quaſi ex delic. naſ. c.2. vbi optima gl.
de delictis puero. c. non debet de re-
gul.iur. lib.6. Et in rubro & nigro. C.
ne filius pro patre, vel pater pro filio
conueniatur.

SVMMARIVM.

1 *Filijs legitima quo titulo eſt relinquenda.*
2 *Legitima titulo inſtitutionis relinquẽda erat de iure Digeſtorum.*
3 *Filius dicitur præteritus, cui legitima iure fideicommiſſi fuit relicta.*
4 *Quis dicatur præteritus.*
5 *Legitima iure. C. & authenticorum antiquo, relinqui quoquo titulo poterat.*
6 *Legitima iure authenticorum nouiſſimo, titulo inſtitutionis eſt relinquenda.*
7 *De iure etiam canonico neceſſarius eſt inſtitutionis titulus.*
8 *Graue nimis eſt diſcrimen inter ius Canonicum, & Ciuile inducere.*
9 *Iura iuribus concordare oportet.*
10 *Legum correctio omnino vitanda.*
11 *Per ſubauditos intellectus non debet legum correctio induci.*
12 *Stultorum refugium eſt dicere, aliud ſecundum leges, & aliud eſt ſecundum canones.*
13 *Ferdinandus à Menchaca more ſuo, & male tenuit contra communem.*

14 *Clauſula codicillaris, quid operetur.*
15 *Gloſſa in Authen. ex cauſa, communiter reprehenditur.*
16 *An ſufficiat aliquam legitimæ partem titulo inſtitutionis relinqui.*
17 *Filius agit ad ſupplementum legitimæ.*
18 *Titulus inſtitutionis alijs titulis honorabilior & præſtantior eſt.*
19 *Ius accreſcendi non eſt inter ſuccedentes diuerſo iure.*
20 *Filius in legitima inſtitutus, propria auctoritate eam apprehendit.*
21 *Quando teſtator videatur dare facultatem, propria auctoritate, apprehēdere rem relictā.*
22 *Quid iuris in tutore, curatore, ſeu executore.*
23 *Opinio Bald. ſibi contraria.*
24 *Inſtitutus in re certa, loco legatarij habetur.*
25 *Verus intellectus ad. l. ſi quis in ſuo. C. de inoffi. teſta.*
26 *Duæ communes opiniones ex diametro diſtantes concordantur.*
27 *Verus ſenſus ad. l. 2. C. quando, & qui. 4. pars debe. lib. 10.*
28 *20. Fallen. & 12. amplia. quòd legitima quo quo titulo relinqui poterit.*
29 *Iure regio titulus inſtitutiōis eſt neceſſarius.*
30 *Etiam ſi augeatur, vel minuatur legitima.*

Cap. octauum.

1 VT ad rē, vnde egreſſi fuimus, noſter reuertatur ſermo, id eſt, ad filiorum legitimas, quæ an titulo inſtitutionis, vel
quoquo relicti titulo ſint relinquendæ, in hoc præſenti capitulo erit examinādum. Non me latet plures hac in re iuris profeſſores quamplurima ſcripſiſſe, præſertim Iaſ. in Authē. nouiſſima, nu. 13. cum ſequen. C. de inoffi. teſta. & in. l. inter cætera, nu. 10. ff. de lib. & poſthu. Copioſiùs Alexā. ibi poſt Bal. Ioan. de Imo. Areti. nu. 2. Idem Iaſ. in. l. 1. nu. 14. ff. de acqui. hære. & in. l. cùm ex filio. nu. 4. & 6. ff. de vulg. & pupil. ſubſt. Archidiaco. Ancharra. Domi. & pleniùs ibi Fran. in c. ſi pater, num. 36. cum ſequen. de teſta. lib. 6. Ioan. de Imo. vbi Abb. nu. 13 in c. Raynuntius. de teſta. Deci. cōſil. 228. in caſu propoſito. Corne. conſil. 298. ante omnia. vol. 1. Soci. in regul. 196. vbi regulam. & 4. fallen. ſcripſit Suarez in. l. quoniam in prioribus. 15 limita. col. 4. C. de inoffic. teſta. Montal. in. l. 9. tit. 5. in glo. De la quinta parte. in fine. li. 3. Fori. Caſti. in. l. 33. Tauri. in gloſ. O ſe rompiere. Et vberrimè Ferdi. à Mencha. de ſucceſ. crea. li 2. §. 20. à. nu. 259. vſque ad nu. 282. vbi 12. amplia. & 20. fallē. in hoc ſcripſit. Ex quibus auctoritatibus & iuribus allegatis, & inferius allegandis, reſolutiuè procedendo, tenendum eſt,
2 de iure Digeſtorum. titulo inſtitutionis, & non legati, ſeu fideicommi. vel donationis cauſa mortis, legitimam eſſe relinquendam, aliâs teſtamentū erit nullum. text. ſingu. in. l. ita tamē. §. Marcellus. verſi. qui rogatus. ff. ad Trebel. quæ lex hiſce verbis inquit. qui rogatus eſt filio reſtituere hæreditatem, cogi debet adire, & reſtituere, quamuis filius contra tabulas bonorum poſſeſſionē accipere poſſit. Vbi filius dicitur præteritus, cui iure
3 fideicōmiſſi legitima, vel hæreditas fuit relicta: cùm ibi detur contra tabulandi remedium, quod præterito competit. l. non putaui. in prin. & in §. fi. ff. de bono. poſſeſ. contra tab. §.
4 ſunt autem. inſtituta. eo. tit. Et ille dicitur præteritus, qui de neceſſitate erat inſtituēdus, vel nominátim exhæredandus, vt ſuperius. c. 4. à me latè traditum eſt. Idē probat. l. poſthumorum. ff. de iniuſ. rup. irri. fac. teſta. ibi. neceſſe eſt mihi hæredem inſtituere, vel exhæredare. l. inter cætera. Vbi Bald. & alij. ff. de lib. & poſthu. l.

Gallus

Gallus.§.in omnibus.vbi optimè Ange.ff.eo.tit.l.filium.§.omnibus.ff.de lega.præſtan.Bart.in.l.cùm ex filio. nu.4.ff.de vulg.&pup.& in.d.§.Marcellus. Bal.in.l.omnimodo. in princ. C.de inoffic.teſta.Ioan.de Imo.in.l. ſuus quoque.in prin.ff.de hære.inſti. & in.l ex aſſe.ff.ad.l. Falci. Fran.in.d. c.ſi pater.nu.38.Alex.in d l.inter cætera.num.2.vbi optimè ad.l.Papinianus.§.ſi quis mortis.ff.de inoffi.teſta. reſponder & ad alia iura,quę contrariam ſententiam probare vidétur. Et hæc eſt verior & communior opinio contra Angel.ſibi contrarium in d.l. ſuus quoque.in prin.& contra gl. verbo præteritum.in.l.nam & is.ff.de inoffi.teſta & contra gloſ. verbo. celebrari.in.l.ſancimus.§.cùm autem.C. de inoffi.teſta.

5 De iure verò codicis & antiquo authenticorũ ſufficiat filijs relinquere legitimam quoquo relicti titulo.l. omnimodo.C de inoffi. teſta. ibi aliquam eis quantitatem in hæreditate vel legato,vel fideicommiſſo relique rint.l.ſcimus.§. cùm autem.C.eo. tit. ibi. fideicommiſſi cauſa permittitur legitima relinqui. Authen. de trien. & ſemi.§.1.col.3.Athẽ.de monachis. §.illud quoque decernimus. col. 1. Authen.nouiſſima.C.de inoffi.teſta. ibi ſemis debeatur eis quoquo relicti titulo hãc fatetur eſſe communẽ opinionem.Iaſ.in d.Auth.nouiſſima.& Gallionus in Auth ex cauſa.nu.624. Et ibi Ioan.Igneus.num.24.C.de lib. præte.Menchaca de ſucceſs.crea.lib. 1.§.10.nume.192.Sed de iure nouiſſimo Authenticorum nõ ſufficit, q. legitima filijs quoquo relicti titulo relinquatur, niſi tit.tantùm inſtitutionis.Authen. cùm de appel.cogno.§. illud quoque cap. col.8. vbi neceſſe eſt ne filij dicantur prętetiti, vt eis titulo inſtitutionis legitima relinquatur gloſ.verbo. præteritum in d.l.Nã. & his.gl. verbo. pleniore.in.l.filium. §.ſed & ſi portio.ff. de lega. præſtan. gloſ. in verbo. teſtamenro. in.§.Sed hæc.& in.§.igitur. inſtituta de inoffi. teſta.gloſ.verbo.titulo in dict. Auth. nouiſſima. Bart.in.l. Papinianus §.ſi conditioni.ff.de inoffic.teſta.l.regia. 5.tit.8.part.6.ibi. No como à heredero, mas como en razon demanda, en tonces podrie quebrantar el teſtamento Et hæc opinio tenenda eſt,re

6 probata gloſ.quæ oppoſitum tenuit, in verbo.celebrari.in l.ſcimus.§.cùm autem.C.de inoffic.teſtam.quæ affirmat legitimam poſſe hodie relinqui iure fidei commiſſi.Quam glo.reprehendit Bart.Bald.& alij ibi.idem Bar. in d.l.cùm ex filio. nu.4.Bald. in dict. l.inter cæteras.Iaſ.in dict. Authẽ.nouiſſima.num.27. Franc. in dict cap.ſi pater.nu.39.Ripa in dict.l.in quartã. num.141.vbi Iaſ.nu.13.Suarez in d.l. quoniam in prioribus.in loco ſupra allegato.Menchaca de ſucceſſi.crea. lib.1.§.10.nu.193.

7 Quod ſimiliter procedit de iure Canonico,de quo neceſſitas parentibus eſt,legitimam filijs ſuis relinquere titulo inſtitutionis.gloſ. verbo.relinquens. in dict.c. Rainuntius. gloſ. verbo.inſtituit in dict.c.ſi pater. quæ glo. plures circa hoc referẽdo opiniones.Tandem in fine in hac opinione reſidet,quam ibi Archi.Ioan.Andre. Bal Domini.& ibi Frã.nu.36. Sequũtur idẽ Ancharran. & Anto.& Ioan. Dimo.num.31.in dict.c.Rainuntius. Idem Ioan.Dimola in.l.1.§. ſi ex fundo.circa finem.ff.de hære.inſti.Fede. de Se.conſi.12.Et eſt communis concluſio,vt affirmat Alex.conſi.70.viſo conſilio,nu.5.volu.2. & Iaſ. in d.Authẽ.nouiſſima nu.31.Ripa in rub.So lu.matri.nu.44.Ioan.Cora.in.l.filium quem habẽtem.nu.192.C.fami. her-

ciſ. Couar. in.d.c. Rainuntius.§.1.in
prin.de teſta. quæ opinio tanquã ve-
rior & communior tenenda eſt con-
tra Bald.contrarium tenentem, in.l.
fin.num.10.C.fami. herciſ. & contra
Abb.antiquum, in.d.c. Rainuntius:
cui opinioni contra communem ad-
hærere videtur Abb.Sicu.ibi.nu.3.&
contra Alex.Dimo. ſibi contrarium,
in conſi.168.ponderatis, nu.5. vol.4.
Vbi hanc dixit inaduertenter eſſe cõ-
munem opinionem, & in. d. l. inter
cætera, quæ verè non eſt communis.
8 Ideo ipſe, & ſupradicti in hoc meren
tur reprehendi: graue enim eſt, diſcri
men ac differentiam inter ius cano-
nicum, & ciuile inducere in caſibus
à iure non expreſſis, ſed potiùs vtrũ-
que ius inuicem concordare in caſu
dubio tenemur.l.Vnica.C. de inoffi.
9 doti.c.cum expediat.de electione.li.
6.c.periculoſe.de pœni.diſt.1.glo. pe
10 nul.in.c.cum dilectus, de conſue. gl.
in.c. ad noſtram in tertio de Iureiu.
legum correctio omnino vitãda eſt.
l.præcipimus.in fine. C.de appella.l.
ſancimus.C.de teſta.Authen.de non
eligen. ſecun. nuben. §. cùm igitur.
col.1. vnde gloſ. in verbo. petere, in
c.cupientes.§. quòd ſi per viginti. de
electio.lib.6. inquit, quòd per conie-
cturas, vel ſubauditos intellectus nõ
debet induci legum correctio. Quæ
glo.eſt ſingu.ſecundum Romanum,
11 in dict.Authen.ex teſtamento,& Iaſ.
in dict. Authen. nouiſſima, nu.38. &
in dict.l. filium quem habentem, nu.
28.ideo,inquit,glo.fi.in cap.ſi.29. di-
ſtinctione, quòd ineptè agunt, qui in
canonũ, legumuè intellectu ponunt
diuerſitatem ac diſcrimen, dicentes
aliud ſecundum leges, & aliud ſecun
dum Canones. Inter quos fuit Ferdi.
12 à Menchaca, qui more ſuo tenuit cõ-
tra cõmunem, affirmans de Iure Ca-
nonico, quoquo titulo legitimã poſ-

13 ſe relinqui, de ſucceſsio. creatio. lib.
2.§.20.nume.260.vbi ſummatim.20.
fallen.12.amplia.refert. Et quãquam
ſupradictum ſit, teſtamentum eſſe
nullum, in quo, legitima titulo in-
ſtitutionis non fuit relicta: ſuſtine-
tur tamen tale teſtamentum pro-
14 pter clauſulam codicillarem, videli-
cet, ſi non valet iure teſtamenti, va-
leat iure codicillorum, vel eo melio-
ri modo, quo de iure valere poteſt:
quo caſu hęreditas ad filium deuolui
tur in vim fideicõmiſſi vniuerſalis, ta
liter q. filius qui fuit exhæredatus ab
inteſtato, ſuccedit, retenta tantũ ſua
legitima, tanquam ſi grauatus per fi-
deicommiſſum eſſet reſiduum hære
ditatis hæredibus inſtitutis tenetur
reſtituere. Batt. in.l.1.nu.8.ff.de iure
codici. Alex. & Iaſ. hanc dicunt eſſe
communem opinionem in Authen.
ex cauſa. nu.22. C. de lib.præteri. vel
exhęre.contra glo.ibi.in parte irrita.
in fine, & hanc etiam fatetur eſſe cõ-
munem.Soci.conſi.245.licet in hoc.
volu.3.Decius, conſi.228. in caſu pro
poſito in prin.Bernar.de Luc. reg.90
incip. clauſula codicillaris dicentes,
quòd prædicta glo.in.d.Auth.ex cau
15 ſa. cõmuniter reprehenditur, non ta
men requiritur ad teſtaméti validã-
tionem totam legitimã, titulo inſti-
tutionis relinqui, ſed ſat eſt aliquam
rem relinquere, atq; filium inſtitue-
16 re, ſaltem in vno nũmo. Authẽ. vt cũ
de appellatione cognoſcitur.§.cæte-
rum col.8.ibi. teſtamentum quidem
nullatenus ſolui præcipimus, quic-
quid autem minus ei quam legitima
portio relictum eſt, gloſ. 1. in dict.§.
illud quoq; capitulum, gloſ. verbo. pa
trimonium. in fine, in.l.3.§. ſed vtrũ.
ff. de mino.l. Si quis priore. vbi gloſ.
verbo. ex certis. ff. ad Trebel.§. ſed
hæc inſti. de inoffic.teſta. Bald. in.d.l.
omni modo in prin.& in.l. Antequã.
in fine.

in fine. C. commu.de ſucce.l.5.in fi-
17 ne, tit.8, part.6.ibi. maguer no le de-
xe toda ſu legitima. Poterit tamẽ ad
ſupplementum legitimæ filius age-
re, vt in prædictis iuribus, quod opti-
mè & ſingulariter declarat Anto.
Rub. conſi.115.& non eſt ſine ratio-
ne, quod filius inſtitutus in vno nu-
mo valeat teſtamentum, & ſi decem
millia, vel quæuis maior quantitas iu
re legati, vel fideicommiſsi ei relicta
ſit, quod non valeat tale teſtamen-
tum, quia inſtitutionis titulus alijs ti
tulis honorabilior, ac pręſtantior eſt.
18 l. filium. §.ſed & ſi portio, vbi gloſſ.ff.
de lega.præſtan. Maiorem itaque ad
fert vtilitatem, ac commodum inſti
tutionis titulus, quam legati, vel fi-
deicommiſsi. Inſtituto itaque filio, ſi
eius cohæres repudeit hęreditatem,
portio repudiata filio accreſcit.l.1.§.
ſi ex fundo.ff.de hęre.inſti.d.l.re con
6 iuncti cum ſua materia, quod aliter
eſt in titulo legati, vel fideicõmiſsi.l.
eam quam. C.de fideicõmiſsi.l.ſi ne-
mo.in.1. ff.de teſtamẽ.tute.l.ſed & ſi
plures.§.ſi ex aſſe.ff. de vul. & pupi.
19 Quòd inter hęredes & legatarios ius
accreſcendi ceſſet, tãquam ſuccedẽ-
tes diuerſo iure.l.ſed cum patrono,
in princi.ff.de bono.poſſe.l.vnica.C.
quando nõ peten. par.peten.accreſ.
Iaſ.in. d.l.re coniuncti. nu.211.Men-
chaca de ſucce.crea.lib.1.§.10.num.
194.hanc dixit eſſe communem.Co-
uarru. in.c.Rainuntius.§.1.nu.9.de
teſta. quia vnus ſuccedit titulo vni-
uerſali hæreditario.alter verò tit.par
ticulari legati. Plures alias vtilitates
ſecũ habet titulo inſtitutionis, quas
refert Ioan. Cota in.l.filium quẽ ha-
bentem. nu.192.cum ſequen. C. fa-
mil. herciſ. Et Menchaca in loco mo
dò citato. Illa tamen differẽtia omit-
tenda non eſt, q. filius in legitima in-
ſtitutus ſua authoritate, ſine aliquo
20 iudicis mandato, accipere & capere
poterit eam.Bar.in.l.ex facto.in.2.ff.
de hære. inſti.Bald.in l.ſi quis in ſuo.
nu.3. C de inoffic. teſta.Fran. in.d.c.
ſi pater.num.39.Paul.in.l.quoties.C.
hære.inſti.vbi Alex.& Iaſ.nu.8.Idem
Alex.in.l.nemo poteſt.ff.de lega.pri.
Imola in.l.1.§.ſi ex fundo. in repe. in
fine.ff.de hære.inſti.& in dict.c.Rai-
nuntius.ſup.glo.2.Idem Iaſ.in.l.non
eſt dubium. nu.4. C.de lega.Ripa.l.
in quartam.nu.116.ff.ad legem Fal-
ci. Caſt.in.l.24.Tauri.in parte. Se cõ-
piere. Xuarez in.l.8.in prin. & in nu.
36.tit.6. De las herencias.lib.3.Fori.
Et hæc eſt verior & communior opi-
21 nio. Cuius rationem ſcripſit Barto.in
dict.l.ex facto.nume.2.dicens, quòd
quando inſtitutio eſt directa, ex ea
volũtas teſtatoris colligitur: quòd in
ſtitutus propria authoritate hæredi-
tatem poſsit apprehendere. Quem-
admodum tacitè videtur teſtator in
ſtitutis hanc facultatem & licentiã
concedere.l.hæc ſi res.ff.de rei vẽdi.
vbi iubẽdo hæredibus, ne legatarios
22 moleſtent, in poſſeſsionibus legatis
tacitè videtur teſtator legatarijs licẽ
tiam & facultatem ingrediendi poſ-
ſeſsionem rei legatæ propria autho-
ritate largiri. Declarat Iaſ. in.d.l.ne-
mo poteſt.pri.lectu.nu.36.& in.d.l.
non eſt dubium.nu.4.Eodem modo
dicimus de tutore, & curatore, ſeu
executore teſtamẽti, qui propria au-
thoritate res in teſtamento relictas
poſſunt occupare.l.fiſtulas.§.1.ff.de
contra.emptio. Bald. in.l.cùm ipſe,
nu.6.eo.tit.Barto.& alij in.l.1.§.fuit
23 quæſitum in prin. ff.ad Trebe.Iaſ.in
d.l.non dubium. à fortiori ergo in ca
ſu nr̃o filio inſtituto à lege & teſtato
re, ingrediẽdi facultas propria autho
ritate cenſetur eſſe cõceſſa, propter
nimiam patris in filium affectionem
& charitatem.l.ſcripto.ff.vnde lib.l.

iſte quidem.ff.quòd metus cauſa.l.fi.
C.de cura.furio. Sed contrariam opi
nionem tenuit Bal. ſibi contrarius in
d.l. ex facto.dicens, q̃ filius in legiti-
ma inſtitutus, propria auctoritate eá
occupare non poterit.Et Bart. in.l.2.
per tex.ibi,nu.3. C.quádo & quibus,
4.pars debe.lib.10.Alex. ſibi etiá con
trarius, nonnullis rationibus & fun-
damentis hanc affirmat eſſe commu
nem opinionem.conſil.134.attentis
narratis. vol.4.& Decius conſil. 236.
nõ parua difficultas. nu.9. Sed prima
opinio ſemper mihi placuit,& verio-
rē eſſe cenſeo,quia non obſtat.l.quo-
ties.C.de hære.inſti.in qua principa-
liter hæc opinio fundatur,quòd inſti
24 tutus in re certa,dato hærede vniuer
ſali hæreditatem adeunte, loco lega-
tarij habeatur.l.regia.14.tit.13.par.6
Et ſicut legatario rem ſibi legatá pro
pria auctoritate capere nõ licet, alio-
quin ab omni iure, quod in re illa le-
gata habebat cadit.l.non dubium.C.
de lega.quæ eſt ſingu.ſecũdum Paul.
& alios,ibi.de qua optimè Pala. Rub.
in rub.de dona.inter vir.& vxo.§.59.
Ioan.Bernar.in regu.407.incip. lega-
tarius. vbi vnam ampliationẽ, &.4.
fallen.ad.d.legem ſcripſit. Quæ dict.
l.quoties. procedit ſecũdum verum
eius ſenſum, quoad actiones actiuas
& paſſiuas, vt ex tenore eius apparet,
ibi, in omnibus hæreditarijs actioni-
bus vti vel conueniri decernimus. Si
mili modo nõ obſtat.d.l.ſi quis in ſuo
qui probat q̃ filius in iudicio ſuam le
gitimam petat. Ex quo datur intelli-
gi,q̃ propria auctoritate eam capere
25 non poſſit. Quæ lex intelligenda eſt
quádo hæres vniuerſalis erat in poſ-
ſeſſione totius hæreditatis, & nõ quá
do hęreditas erat iacens, vel vacua:&
ita ibi Bal.nu.4. & alij eam intelligũt,
quo caſu locum habere poterit com-
26 munis opinio cõtraria, ſi communis

dici meretur, ac ita duæ communes
opiniones inuicem contrariæ, & ex
diametro diſtantes cõcordantur, vt
tacitè eas ad cõcordiam reducit Sua-
tez in loco ſupra citato.
27 Præterea ſi quiſpiam voluerit obij
cere de.l.2.C. quando & qui. quar.
par.de be.lib.10. in qua Bar. principa
liter fundatur. Cui legi facile multi-
pliciter reſpondere poſſumus, ea po-
tiſsima ratione in d.l.2.curialibus oc-
cupandi ſua auctoritate quartam, fa-
cultas denegatur:quia nõ ipſis curia-
libus, ſed curiæ in bonis Decurionis
ex teſtamento, ſeu abinteſtato dece-
dentis, extraneo hęrede ſuccedente,
quarta debetur, & non ſuccedũt cu-
riales, ſed ipſamet curia: vt ex.d.l.2.
apertè conſtat.Ideo meritò prędictis
curialibus non proprio nomine ſuc-
cedentibus, facultas capiẽdi propria
auctoritate quarta non conceditur,
quod ſecus eſt in legitima debita fi-
lijs, quæ ipſiſmet debetur, ac ſuo no-
mine & iure proprio & fauorabiliori
ſuccedunt filij: Vel aliter dicendũ cẽ
ſeo, q̃ cum.d.lex.ſit facta in præiudi-
cium ſucceſſorum ex teſtamẽto, ſeu
abinteſtato, qui ſaltem quoad illam
quartam, quæ curiæ datur, defraudá-
tur. Meritò ergo non extẽditur eius
diſpoſitio tanquam odioſa ſed limita
tur.l.cum quidam. ff. de lib. & poſth.
cum alijs, nonnullas fallentias, in qui
bus ſufficit q̃ legitima filijs relinqua-
tur quoquo relicti titulo, refert Iaſ.
in.d.Authen. nouiſſima. nu.23.cum
ſequentibus.Et Socinus in regu.196.
incip. filius legitimam. & Matthæus
Matthæ.ſingu.104.vbi octo caſus re-
28 fert.Mencha.20.fallen.&.12.amplia
tiones ſcripſit.de ſucceſ. crea.lib.2.§.
20.nu.260.cum ſequen. & de iure no
ſtro regio notiſſimũ eſt in legitima fi
29 liorum, inſtitutionis titulum eſſe ne-
ceſſarium.l.5. tit.8. part.6. Latiſſimè
Segura

Segura in.l.cùm patronus. nu.40. cũ
ſequẽ.ff. de lega.ſecun. Vbi affirmat
eſſe communem opinionem, quòd
etiam ſi lege, vel ſtatuto augeatur,
30 vel minuatur legitima, nihilominus
inſtitutionis titulus eſt neceſſarius.
contra Bald. & aliquos eius ſequaces
in dict.l.maximum vitium.

SVMMARIVM.

1 *Legitima an ſit quota bonorum, vel quota hæreditatis.*
2 *Quota hæreditatis omnia iura, & actiones actiuè & paßiuè in ſe includit.*
3 *Legatarius à creditoribus non conuenitur.*
4 *Bona intelliguntur, deducto ære alieno.*
5 *Legitima debetur, deducto prius ære alieno.*
6 *Qualiter articuli à peritis aduocatis ſunt formandi.*
7 *Cautela ad tollendam, vel diminuendam filiorum legitimam.*
8 *Legitima an titulo oneroſo, vel lucratiuo alienari poßit.*
9 *Filij an bona à patre alienata reuocare poßint*
10 *Fraus in certis caſibus præſumitur.*
11 *Fraus propter odium paternum præſumitur.*
12 *Dolus in duodecim caſibus præſumitur.*
13 *Dolus præſumitur in contractu, in quo ineſt enormis læſio.*
14 *Intellectus ad Authen. ſacramenta puberũ, & ad iura ſimilia.*
15 *Aſſertio patris filio non nocet.*
16 *Ceßio multoties ſimulata præſumitur.*
17 *Cõfeßio iuramẽto vallata filio minimè nocet.*
18 *Omnis moriens non eſt ſicut Diuus Ioannes Baptiſta.*
19 *Cautelæ, vt filij ſuis legitimis priuentur.*
20 *In conſcientia non eſt tutum cautelis atque cauillationibus vti.*
21 *Conſilium Diui Auguſtini pietate plenum.*
22 *Legitima an fauorabilior ſit pia cauſa.*
23 *Funeris Impenſæ an ex legitima ſint ſoluẽdæ.*
24 *Declaratio ad.l.30.Tauri.*
25 *Et ad.l.26.Tauri.*
26 *Extraneo hærede inſtituto, non de quinto, ſed de corpore hæreditario funeralia ſunt perſoluenda.*
27 *Lex, generaliter loquens, in omni caſu eſt intelligenda.*
28 *Quando filij ſunt inſtituti, de quinto ſoluuntur funeralia.*
29 *Iura regia qualiter ſunt intelligenda.*
30 *Extraneum & penitùs ignotum hæredem inſtituere quis poterit.*
31 *Doctor à Caſtillo meritò reprehenditur.*
32 *Legitimæ aſcendentium & deſcendentium à pari procedunt.*
33 *Eadem eſt correlatiuorum ratio.*

Cap. nonum.

1 OPportunè nunc no
bis ſe offert exami-
nanda illa ſingula-
ris quęſtio: An legi-
tima filiorũ ſit quo-
ta bonorũ, vel quo-
ta hæreditatis non enim parui refert
inter quotam bonorũ, & quotã hæ-
2 reditatis. Quota enim hæreditatis in
cludit in ſe omnia iura, & actiones
actiuè, & paſſiuè.l.Si quis ſeruum.§.fi.
ff.de lega.2.vbi ſi alicui certa pars hæ
3 reditatis relicta ſit, neque pretia ma-
numiſſorum, neque funeris impenſa
deducitur, antequàm illa pars hęredi
tatis ei hæredi tradatur. Quòd aliter
in legatario quotæ bonorũ, quæ qui-
dem actiones, & omnia iura paſſiua
excludit, taliter q̃ à creditoribus mi-
nimè cõueniri poterit.l. Quoties.C.
de hære.Inſti. Bart.in.l.fin.§.in com-
putatione, num.6.C.de iure deli. Pars
itaq; bonorum debetur deducto ære
alieno.l. Subſignatum.§.bona.ff.de
4 verb.ſig.cuius legis verba ſunt, bona
intelliguntur quæ deducto ære alie-
no ſuperſunt, l.Princeps bona.ff.eod.
tit.l.fi.ff.de vſufruct.lega.l.Cùm autẽ
pars bonorũ.ff.de lega.2.optime de-
clarat Soci.conſi.15.vol.4. Suarez, in

l.1.tit. de las arras, nu.5.lib.3. Fori.ac
ita.l.50. Tauri, eſt intelligēda, vt eam
intelligit, & declarat Suarez in loco
5 modo citato. Legitima enim filiorũ
dicitur, & filijs debetur deducto ære
alieno.l.Papinianus.§.quarta autem.
ff.de inoffi. teſtam. cuius verba ſunt,
quarta autem ſic accipitur deducto
ære alieno, & funeris impenſa.l. Lu-
cius.§. media. ff. ad Treb.l. Titius.§.
Lucius, & ibid.Bar.ff.de lega.2.l.con-
trouerſia.ff.de tranſa.l. Pro hæredita
rijs.ff. de hære.actio.gloſ.magna,in.l.
cum à matre.C.de rei vendi. Bart. in
d.l.ex facto,in.2.in prin. Bal. in dict.l.
quoties,& in.l.2.in fine.C.de inoff.te
6 ſta. dicēs ꝙ peritus aduocatus debet
articulare, quod tot ſunt bona dedu-
cto ære alieno. Alexan. in.l.Planè.§. ſi
duobus, num.5.ff.de lega.pri. & in.l.
Quia poterat.nu.22.ff.ad Trebel.Iaſ.
in.d.Authen.nouiſſima,num.3. & in
Auth.vnde & ſi parens,nu.4.C.de in
offi.teſta. & in.l. Gallus.§.1. nu.14.ff.
de lib.& poſthu.& in.l.Pro hærede.§.
Si quid tamen, nume.21.ff. de acqui.
hære.& in.§.ſi quis in fraudem.nu.50
inſti.de actio.Suarez in.l.8. tit.De las
herēcias.nu.40.lib.3. Fori. Segura in
l.3.§.fi.nu.128.ff.de libe.& poſthu.&
in.l.cùm patronus. nu.49. ff. de lega.
2.Vbi hāc affirmat eſſe communem
opinionem, quam videtur probare.l.
12.tit.13.part.1.&.l.8.tit.6.part.6. Ex
qua concluſione deducitur cautela
per quam pater legitimam filiorum
diminuere, vel in totum tollere poſ-
7 ſit: vt puta bona ſua vendendo, vel
eam poſt mortem ſuam promittēdo
tradere. cùm legitima, vt ſuperius di-
ctum eſt, deducto prius omni ęre alie
no, dicatur. Quę cautela optimè col-
ligitur ex.l. hæreditariũ. ff.de bo. au-
tho. iudi. poſſi. Et ibi notat expreſsè
Bar. Idem probat.l. cùm emancipati.
§.illud. ff.de colla. bono. cuius.§.ver-
ba ſunt: Illud autem intelligendũ eſt
filium in bonis habere, quod dedu-
cto ære alieno, ſupereſt.l.non vſque.
Vbi Bart.ff.ſi quis à paren.fue.manu.
glo.magna.in.l.fi.verbo. confundan
tur,in.§. in computatione. Vbi Bart.
nu.6.C.de iure deli. gloſ. in.l.1. C.de
inoffi.dona.& Bald.ibi,nu.8.&.14.&
in.l. Papinianus.§. quarta autē. ff. de
inoffi.teſta.Iaſ.in.l.ſi arrogator,num.
23.ff. de adop. & in. l.1. in prin. ff. de
eo per quem fac.erit & in.d.Authen.
nouiſſima.nu.3. & in.d.Authen.vn-
de ſi parens.nu.4. & in.d.§. ſi quis in
fraudem. in prin. Cepola cautela.36.
Segura iu.d.l.3.in.§.fi.nu.131.& in.d.
l.cohæredi.§.cùm filiæ num.126. vbi
plenè eius additionator. ff. de vul. &
pupi. ſubſti. Quod ſanè intelligendũ
eſt, dũmodo ſit facta talis alienatio.
titulo oneroſo, vt puta emptionis,
vel venditionis titulo. Vel ſi pro ali-
quo fideiuſsiſſet, vel aliter bona fide
8 abſq; aliqua fraude ſuas dilacerauerit
ſubſtantias & bona. Quo caſu abſq;
dubio.d. cautela procedit: quod ali-
ter de iure eſſet, ſi titulo lucratiuo do
nationis. ſeu in filiorum fraudem de-
bita aliqua fuerunt contracta, ficta,
ac ſimulata, vel alienatio huiuſmodi
fuerit facta. Quo caſu optimè filij vſ-
que ad eorũ legitimas bona à patre
ſuo alienata reuocare poterint. Au-
thē.Vnde & ſi parens.C.de inoffi. te-
9 ſta.l.1.C.de reuocā. dona.l.4. in fine.
tit.15.par.6.l.7.ti. De las donaciones
lib.3.Fori.l.6. tit.9.lib.5. ordinamen-
ti.l.29. Tauri.Bar.in.d.l.non vſque.&
in.d.l.hæreditarium. Bal. in.l.1.C.de
reuocan.dona. Anto.in cap.Rainun-
tius. vbi Abb. nu.23. Barba. in.l.cùm
acutiſsimi. nu.47. C. de fideicommi.
Ioan.Nico. in.l. generaliter.nu.226.
C.de ſecun.nup.Iaſ.in.l.filium quem
habentem.nu.9.C.famil. herciſ. & in
dict. Authen. nouiſſima. num.40. &

in.l.

in.l.qui ſe patris.nu.62.C.vnde lib.&
in.l.ait Prętor.§.ſed & ſi quis iuſiuran
dum,in prin.ff. de iureiur. & in.d.§.ſi
quis in fraudem,in prin.Pau. de Mõ-
tepico in Authen.præterea.nu.36.C.
vnde vir & vxor. & in.l.poſt contra-
ctum.nu.34.vbi plenè Ioan.Annibal
in ſua repe.nu.56.ff.de dona.Ioã. Co
ra.lib.2.Miſcellanearum.c.19.nu.19.
20 & fraus pręſumitur,ſi de proximo bo
na paterna fuerunt alienata, vel ex
magna quantitate alienationis. d.l.
poſt contractum.Vbi Bar.& alij. Bal.
in.c.1.§.donare.in fine,qualiter olim
feudum poſſit alienare.Vbi inquit,ꝙ
etiam præſumitur,dato paruo pretio
pro magna alienatiõe.Bal. in.l.fraus.
ff.de legibus. Bart. in.l.non ſolùm.ff.
de ri.nuptia.Decius conſil.587. corã
magnificis.nu.9.& conſi.231.viſo ca
ſu.nu.7. Alex.conſ.47.circa primum.
vol.1.Cepolà caute.22.Soci.reg.350.
incip.pater.Pau. de Montepico in.d.
l.poſt contractum,nu.19.vbi plenius
Ioan.Annibal in repe.num.92.Simili
modo huiuſmodi fraus colligitur ꝓ-
pter odium, quod pater erga filium
11 gerebat,vel ex alijs indicijs,vt inquit
l.dolum ex indicijs. C. de dolo.Iaſ.in
l.Titia.§. idem reſpondit, nu.4. ff. de
verbo.obligã.& in.l.ſi is qui ex bonis,
nu.8.&.11.ff.de vulgari.& pupi.& in
d.§.ſi quis in fraudem,nu.46.glo.ma-
gna,in verbo: Todo lo que houiere.
12 in.l.7.tit.12.lib.3.Fori.& plures caſus
in quibus præſumitur dolus & fraus,
refert Decius,conſi.659.incip. cõclu
ſionem. &. 12. caſus referunt Feli. &
Decius,in.c.fin autem, de reſcriptis.
Et quoties in aliquo contractu inter
uenit enormis læſio, præſumitur do-
13 lus Bart.in.l.fi.in fine.ff.de Præto. ſti-
pu.Bal.in.l.vnica,nu.23.C.de his quæ
pœnæ no.relin. & in rub.C.de pœna
iudicis, qui malè iudi. Decius in.l.
fraudis interpretatio.ff.de regul. iur.

14 & in conſil.349.conſuluit, nu.6.Feli-
nus in c.in præſentia,nu.8. de proba.
Ex quo optimus datur intellectus ad
Authen. Sacramenta puberum. C.ſi
aducr.vendi.& ad c. cùm contingat.
de iureiu.& ad c. quamuis. de pactis,
lib.6. & ad iura ſimilia. Et confeſſio
15 patris aſſerentis in aliquo inſtrumen
to pretium rei venditę recepiſſe,filio
non nocet,vt ipſe ſua priuetur legiti-
ma.Ioã.de Pla. expreſsè in.d.§. ſi quis
in fine.nu.23.inſti.de inuti.ſtipu.alle
gando Authẽ. Sed iam neceſſe. C.de
dona.ante nup. Bal.in.l.per diuerſas.
C.mandati, dicens, quòd quando in
ceſſione non apparet de reali ſolutio
ne, ſed cedens ſibi ſolutam pecuniã
16 confitetur, talis ceſſio præſumitur ſi-
mulata. glo.in.l.qui teſtamentum.ff.
de proba.Ioan. Andre. ad Spe. tit. de
confe.§. nunc videndum. verſi. Sed
nũc quid patris confeſſio. Bar.in.l.cũ
quis decedens.§.codicillis,nu.4.ff.de
lega.tertio. Abb. & Anto. in cap. pe.
de iudic. Cepola in. d. cau.36. Alexã.
conſi.45.habita ſuper eo. in fine, vol.
2.& in conſil.47. circa primum.nu.6.
vol.1.& conſ.26. viſo & conſiderato,
nu.3.vol.2.& conſi.18.non minuitur
legitima.volu.4. Iaſ.in.l.ſi arrogator.
nu.24.ff.de adoptio. vbi quędã Alex.
conſilia male allegat. Idem in.d. Au-
then.& ſi parens.nu.4. Idem Iaſ. in.l.
1.nu.5. ff.de eo per quem fac. erit. &
in.l.ait Prætor.§.ſed & ſi quis iuſiurã-
dũm.num.2.&.3.ff.de iureiu.Segura
17 in.d.§.cùm filiæ.nu.127.& nu.129.il-
lud ampliat,dicens procedere,etiam
ſi talis confeſſio iureiurando ſit con-
firmata,filio quo ad ſuam legitimam
non noceret.Idem Segura in.l.3.§.fi.
num.132.ff.de liberis & poſthu. gloſ.
expreſſa.in verbo.emptione, in fine.
in.l.3.C.plus valere quod agitur.quã
eſſe notabilem affirmat Abb. in c. ad
noſtram.de emptione & vendi. & in

c.cùm contingat,nu.20. de iureiurã-
do.Bald.in.l.1.nu.3.C.de opc.lib.Iaſ.
in.l.nemo poteſt. nu.44.ff. de lega.1.
& in.d.§.ſi quis in fraudem.nu.7.&.§.
fuerat.nu.87.inſtituta.de actio. Hip-
po.optimè.ſingulati.474.contractus
ſimulatus: Etiam ſi id pater in extre-
mis vitæ ſuæ conſtitutus iuramento
firmauerit.l.ſi quis in graui. §. ſi quis
moriens.ff. ad Syllani. l.1.§. ſi quis fi-
lius.ff.de Carbo.edic.c.ſicut.de teſti-
bus:Omnis enim moriens non eſt ſi-
cut Diuus Ioan.Baptiſta,licet corpus
18 Chriſti receperit,vt inquit Bald.in ti-
tu.de pace Conſtantiæ.in verbo,va-
ſalli,in.2. in prin. Iaſ. in.l.1.nume.16.
ff. de eo per quem.fac.erit. Hippo.in
19 pract.criminali.§.reſtat. nu.11. ac ita
prædicta cautela eſt limitanda, & in-
telligenda. Alias duas formas,& cau-
telas, quibus vt ſua legitima filius pri
uetur,ſcripſit Cepola,cautela.37.qui
20 bus parentibus aduerſus ſuos filios
vti non eſt in conſcientia tutum Bart
in.l.cum emancipati.§.illud.ff.de col
la.bono.& in dict.l.hæreditarium vbi
inquit, id eſſe contra pietatem pater
21 nam,& contra conſilium Diui Augu
ſtini, in cap. quicunque.17. quæſtio-
ne.4. quòd quicunque vult filio ex-
hæredato alium hæredem inſtituere,
quærat alterum qui ſuſcipiat, & non
Auguſtinum: quem tex.refert glo.in
verbo,ſimili modo,in.l.Si quis ad de-
clinandam.C. de Epiſ. & cle. gloſ. in
verbo Trebelianica, in cap. Si pater
de teſta.lib.6.glo.fin.in.l.9.tit.6.lib.3.
Fori.dict.tex.refert Bart.in rep.legis
1.nu.55.C.de ſacro.Eccleſ.Iaſ.in Au-
thenti.Si qua mulier.num.4.de ſacro
ſanct. Eccleſijs. Decius conſil.426.in
duobus dubijs, num 5.& conſil.480.
in caſu.nu.20. Gulier. Bene. in cap.
Rainuntius, verbo.in eodem teſta-
mento,in pri.num.7.de teſtamentis.
22 Suarez, in dict.l. Quoniam in priori-
bus,quæſtio.9.num.22.&.27.Bernar.
Diez regul.213.donatio facta.3. fal-
len.potior,& fauorabilior eſt cauſa fi
liorum, quo ad legitimam. cauſa pia,
vt inquit,Socinus,in.l. Pactum quod
dotale,in prin.C.de pactis. allegando
dict.cap.quicumque, & Authenti.Si
qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ.
latè.Iaſ.in.l.Licet inter priuatos. nu-
me.5.C.de pactis & quod ſuperius,in
limine huius cap.dictum fuit, ex legi
tima, funeris impenſam deduci, eſt
23 intelligendum quando hæreditas pa
terna filijs abinteſtato defertur, vel
ex teſtamento nullo facto alicui filio
rum prælegato, nulliſque donationi-
bus gratuitis ſeu liberalibus à teſtato
re factis. l. Impenſa enim funeris. ff.
de reli.& ſump.fune.l.fi.§.in compu-
tatione.C.de iure delib. cum abinte
ſtato omnia bona paterna ſint filio-
rum legitimæ.vt plenè ſcripſit Segu-
ra in.l.cohæredi.§.cùm filiæ,nu.239.
ff.de vulga.& pupil. & à nobis ſupe-
rius,cap.3.ſcriptum eſt. Nam ſi alicui
24 ſiue ex filijs, ſiue extraneis prælega-
tum, ſeu melioratio quinti fuerit fa-
cta,miſſæ,& exequiæ,aliaque funera-
ria detrahantur de prædicto quinto.
Et ſimiliter omnes donationes libe-
rales,& non ex filiorum legitimis, ne
que ex corpore hæreditatis, etiam ſi
à teſtatore contrarium fuerit diſpo-
ſitum. Hæc omnia probat. l. Regia.
30.Tauri.ex qua facilè infertur,quòd
ſi pater, vel mater alicui filio fecerit
donationem vltra legitimam, quòd
cùm talis donatio, vel prælegatum
25 in.3.vel.5. fieri cenſeatur,licet de ter
tio,& quinto, nihil prorſus à patre di
ctum fuerit. vt in. l.26. Tauri, quòd
ex tali donatione ſunt funeraria per-
ſoluenda, & non ex corpore hæredi-
tatis,ſaltem vſque ad concurrentem
quantitatem quinti. Infertur inſu-
per ex dict.l.30. Quòd ſi quis aſcen-
denti-

26 dentibus, & deſcendentibus non exi-
ſtentibus, extraneum hæredem inſti-
tuiſſet, alterique quintam bonorum
partem reliquiſſet, funeraria de quin-
to, & non de corpore hæreditatis eſ-
ſe perſoluenda. prædicta enim.l. 30.
generaliter, & indeterminatè ſtatuit
funeraria de quinto detrahi, nulla fa-
cta aſcendentium, ſeu deſcendẽtium
mentione. Generaliter ergo in omni
27 caſu eſt intelligenda.l. Si plures. ff. de
lega. 3.l. Si cui ſimplici. ff. de ſeruitu-
tibus. qui intellectus ad dict. l. licet
ab aliquibus gloſſatoribus approbe-
tur, mihi tamen falſus, & erroneus vi-
deatur, ex mente enim & tenore di-
ctæ legis Regiæ facilè colligitur fune-
raria de quinto exoluenda eſſe, quan-
do inter liberos, & non extraneos de-
28 functus teſtaretur. Ibi, quanquam te-
ſtator iubeat contrarium, nam quod
ad filiorum legitimas attinet, volun-
tas defuncti, ne vltra quintum pro-
grediatur eſt limitata à iure.l. 27. &
29 28. Tauri.l. 7. ti. 12. lib. 3. Fori.l. 9. eod.
titu. & lib. Fori. & ex eo, inquit dict.
l. Regia, teſtatorem contrarium iu-
bere non poſſe, ſed in caſu noſtræ
quæſtionis non eſt limitata à iure vo-
luntas defuncti, ſed omnino libera,
30 ſiquidem extraneũ, & penitus igno-
tum hæredem inſtituere poſſit.l. ex-
traneum. C. de hære. inſtit. & in. §. fi.
inſtituta eod. titu.l. Fratres. C. de in-
offi. teſta.l. Cùm pater. §. eorum. ff. de
lega. 2.l. ab eo. C. de fideicommiſ.l. 3.
& 4. titu. 9. part. 6. Ideo diſpoſitio di-
ctæ legis. 30. in caſu ſuperius poſito
locum non habet: ſed iura commu-
nia in eo ſunt ſeruanda, quòd ante
omnia funeris impenſa ex corpore
hæreditatis tanquam æs alienum per-
ſoluatur, & non de prælegato quin-
ti. Ac ita de iure eſſe cẽſeo quicquid
olim tenebatur in prædicta lege. 30. Tau-
31 ri. Palacius Rub. ibid. nume. 2. & Ca-
ſtillo, in fine affirmant, quòd ſi vxor
non habens filios, ſed aſcendentes
tertiam ſuorum bonorũ partem ma-
rito ſuo relinquat, iuxta tenorem le-
gis. 6. Tauri, & parentem ſuum in
alijs bonis vniuerſalem hæredem in-
ſtituiſſet, dicunt prædicti Doct. quòd
optimum, & conueniens eſſet reme-
dium, quòd antequam tertium ex-
trahatur de corpore hæreditatis, de-
bent extrahi, & ſolui expenſæ fune-
rales: quòd mea ſententia falſum eſ-
ſe iudico, ſalua eorum auctoritate.
Nam quemadmodum filiorum legi-
timæ ſunt omnia bona parentum,
præter quintum (vt pluries plenè di-
ctum eſt) ita eodem modo omnia fi-
liorum bona, non extantibus deſcen-
dentibus, ſunt parentum legitimæ,
præter tertium.l. 6. Tauri. Ideo de ta-
li parentum legitima funeraria non
ſunt exoluenda, ſicut de filiorum le-
32 gitimis non ſoluuntur. Ac ita Caſti-
llo ſibi contrarius contrariam tenuit
ſententiam, in dict.l. 6. Tauri, nam ea
quæ diſpoſita ſunt in legitima filio-
rum regulariter locum habent in le-
gitima parentum. Authent. cùm de
appellatione cognoſcitur. §. Siue igi-
tur colla. 8.l. Nam etſi parentibus.
ff. de inofficio. teſtamen. Authenti.
de hære. & Falci. §. 1. colum. 1. & ſtatu-
tum. in vno ex correlatiuis cenſetur
per cõſequens eſſe ſtatutum in alio.
33 l. fin. ff. de accepti.l. fin. C. de indic.
vidui. tollen.

S V M M A R I V M.

1 *Filij naturales dicuntur ex ſoluto, et ſoluta nati*
2 *Bona diffinitio conuertitur cum diffinito, atque eius naturam per genus, & ſubſtantiales differentias euacuat.*
3 *Diffinitio eſt ſubſtantiæ rei demonſtratio.*
4 *Diffinitio eſt oratio explicans naturam rei.*
5 *Filij naturales, vulgò dicuntur baſtardi.*

6 *Filij inceſtuoſi, & adulterini, quando dicantur naturales.*
7 *Natura omnibus filijs communis eſt.*
8 *Declaratio ad l. 1. tit. 15. par. 4.*
9 *Filius eſt naturalis quando inter parentes poterat eſſe matrimonium.*
10 *Item ex vnica concubina domi retenta.*
11 *Maior affectio & voluntas eſt circa vnam, quàm circa plures concubinas.*
12 *De iure nouiſsimo regio non requiritur, quòd ſit ex vnica concubina.*
13 *Matrimonium præſumitur de iure ciuili, propter mutuam cohabitationem.*
14 *De iure canonico nō præſumitur matrimoniū*
15 *Solennitates quando præſumantur.*
16 *Dictum ſingu. Inno.*
17 *Filius ex concubina extra domum non dicitur naturalis.*
18 *Maior affectio, & dilectio ex mutua cohabitatione inducitur.*
19 *Filius ex concubina extra domum per ſubſequens matrimonium non legitimatur.*
20 *De iure nouiſsimo regio aliter eſt.*
21 *Concubinatus à iure ciuili erat permiſſus.*
22 *Sine vitio carnis pauci inueniuntur.*
23 *Quælibet fornicatio, etiam ſimplex, eſt peccatum mortale.*
24 *Hæreticum eſſet affirmare, fornicationem nō eſſe peccatum mortale.*
25 *Nunquam plures ſimul habere vxores licuit.*
26 *Non legitur, legibus aut moribus aliquando ſancitum fuiſſe, vt vni vxori liceret plures viros ſimul habere.*
27 *Lupanarium in republica ſub diſsimulatione permittit Eccleſia.*
28 *Propter maius malum euitandum, minus malum permittitur.*
29 *Habens hoſpitium publicum inuitus hoſpites tenetur recipere.*
30 *Notarius inſtrumenta conficere tenetur.*
31 *Philippus Decius meritò reprehenditur.*
32 *Medicus perſuadens infirmo ad coitum pro ſalute, peccat mortaliter.*
33 *Sex requiſita de iure ciuili ſunt neceſſaria, vt filius ſit naturalis.*
34 *Duo tantùm neceſſaria de iure regio ſunt, vt filius ſit naturalis.*
35 *Matrimonium inter tutorem, & pupillā prohibitum eſt.*
36 *Ius canonicū, dictū matrimoniū non irritat.*
37 *Ius canonicum circa matrimonij vinculum eſt ſeruandum.*
38 *An tempore cōceptionis, vel partus inſpiciatur habilitatio parentum.*
39 *Dictiones vel, aut, diſiunctiuæ ſunt.*
40 *Ad veritatē diſiūctiuæ ſufficit alterā eſſe veram.*
41 *Optima declaratio ad l. 11. Tauri.*
42 *Partus pro nato habetur quando de eius commodo agitur.*
43 *Filius non naturalis ſed inceſtuoſus eſt ex cōſanguinea genitus, data etiā ignorātia parētū*
44 *Propter ignorantiam coniugum filius efficitur legitimus.*
45 *Ignorantia dāti operā rei illicitæ nō prodeſt.*
46 *Filiatio quo modo probetur.*
47 *Nominatio ſola paterna infirma, & debilis eſt filiationis probatio.*
48 *Extraneos, etiam filios charitatiuo ſermone vocamus.*
49 *Educatio liberorum magis naturali charitati coniuncta eſt, quàm ſola nominatio.*
50 *Practica & forma probandi filiationem.*
51 *An fama ſola probet filiationem.*
52 *Filiationē naturaliū, qua forma probet.*
53 *Filiationis probatio reſpectu patris eſt p̄ſumptiua.*
54 *An filiationis probatio ſit iuris, & iure.*
55 *Probatio per abſentiam diutinā admittitur.*
56 *An vitietur legatum filio factum, ſi de filiatione non conſtat.*
57 *Caſus in quo vera, & non præſumpta filiationis datur probatio.*
58 *Caſus Metaphyſicus admittendus non eſt.*

Cap. decimum.

1 VIſis in ſuperioribus capitulis de filijs legitimis, & naturalibus, & eorum legitima, & ex teſtamēto, & abinteſtato ſucceſſione. Reliquum eſt, vt de filijs natura-

naturalibus tantum eorumq́; defini-
tione, atq; ex teſtamento, & abinte-
ſtato ſucceſſione videamus. Dicun-
tur filij naturales tantum, & non legi
timi, filij nati ex ſoluta, & vnica tan-
quam concubina in domo retẽta, ex
coitu à iure ciuili permiſſo, & iure ca
nonico reprobato, quæ diffinitio ſe-
cundum ius commune optimè pro-
2 cedit, & cum ſuo diffinito conuerti-
tur, & euacuat naturam diffiniti per
genus, & ſubſtantiales differentias. l.
1. §. 1. ff. de dolo. l. quintus, in. 2. §. cùm
aurũ. ff. de au. & argen. lega. l. 1. ſi cer-
tum petatur. l. 1. vbi optimè Bar. ff. de
iure. gl. in. l. nihil aliud eſt. ff. de verb.
ſignifica. gloſ. in prin. inſti. de obliga.
gloſ. in rub. de ſumma Trini. & fide
Cath. in decre. Abb in rub. de ſenten
tia excommuni. Iaſ. in rub. de acqui-
renda hæreditate. nu. 6. Deci. in rub.
de iudi. in decre. lectu. 2. nu. 4. nã diffi
3 nitio eſt ſubſtantiæ rei demonſtratio
vt inquit. Bal. in. l. Cùm quis, nu. 4. in
fine. C. de Iu. & fac. igno. & in rub. nu
me. 2. C. qui admitti: vel vt teſtatur
philoſophus, in. 2. lib. Periher. diffini-
tio eſt oratio explicans naturam rei,
quæ diffinitio ſuperius tradita opti-
4 mè colligitur ex textu in Authẽ. qui-
bus modis natu. effi. ſui. §. palam, &. §.
diſcretis colla. 7. ibi. indubitatus om-
nino eſt concubinæ in domo affe-
ctus Authen. de trien. & ſemi §. conſi
deremus, col. 3. ibi non hæc venit li-
bera mulier in habitu concubinæ, cũ
eo degens, & ibi. indubitatæ concu-
binæ in domo habitæ. l. fi. ff. de con-
cu. l. Si quis officium. ff. de ri. nup. §. fi.
inſtituta de nuptijs. §. quibus connu-
merati. inſti. de hære. quæ abinteſta.
defe. glo. in princip. inſti. de adoptio.
c. innotuit. vbi Abb. nume. 17. de ele-
ctio. gloſ. verbo Manzeres, in. c. niſi
cùm pridem de renuncia. gloſ. in. c.
Tanta, vbi. Prępo. nu. 28. qui filij ſunt
legi. glo. verbo. non naturalibus in. c.
per venerabilem, vbi idem Præpo.
nu. 9. & Abb. nume. 31. eod. tit. glo. in
rub. ff. de concu. dicens, quòd iſti filij
5 naturales tantùm propriè dicuntur
baſtardi. Bar. in. l. Ex facto. §. Si quis ro
gatus, nu. 12. ff. ad Treb. Bal. in. l. cùm
acutiſſimi, nu. 10. C. de fideicommi.
Alex. conſi. 128. nu. 13. volu. 1. & con
ſil. 2. viſis codicillis. nu. 57. vol. 1. gloſ.
vbi Bar. & alij in. l. fi. ff. de his qui ſunt
ſui. Et hanc diffinitionẽ ſcripſit Ioan.
Andre. ad Spe. in rub. qui filij ſunt le-
gitimi. Oldra. conſil. 196. Præpoſitus
in c. Lator. nu. 10. qui filij ſunt legiti-
mi. Alex. in. l. 2. in fine. ff. de in ius vo-
can. & conſil. 60. viſa. legitimatione,
vol. 2. Decius, conſil. 433. viſa copia.
nu 10. &. 14. Mar. Anto. in. l. Hac con
ſultiſſima. §. ex imperfecto, nu. 67. C.
de teſta. Vber. Zucardus, in. l. poſthu
mo. nu. 18. de bono. poſſe. cõtra tab.
Ioan. Corarius, in. l. Nepotes. num. 3.
de his qui ſunt ſui, & in. l hæres inſti-
tuta, nume. 5. de impu. & alijs ſubſti.
Ruinus. conſil. 88. circa legitimatio-
nem, nu. 3. vol. 3. Paul. Pariſ. conſi. 15.
nu. 54. vol. 2. Manu. à Coſta, in. l. Gal-
lus. §. & quid ſi tantum in vltima par-
te, nu. 60. ff. de libe. & poſthu. Suarez,
in. l. 1. tit. 6. verſi. hoc præſuppoſito. li.
3. Fori. Villalpan. in. l. 22. titu. 1. par. 7.
parte. 2. §. 42. num. 5. Fortunius Gar-
cia, in. l. 1. §. ius naturale. num. 104. ff.
de iuſti. & iu. Id etiam probat. l. 2. tit.
15. part. 4. l. 8. &. 9. titu. 13. part. 6. l. 2.
titu. 17. part. 4. l. 1. titu. 13. part. 4. l. 2.
titu. 6. lib. 3. Fori. Oportet ergo om-
nia huius diffinitionis verba ad vn-
guem exponere. Dicitur in dicta dif-
finitione, filij naturales, loco generis
nam inceſtuoſi, & adulterini, & ne-
6 pharij, & alij huiuſmodi largo modo
dicuntur naturales, quia ſecundum
naturam ſunt geniti. l. Hos accuſa-
re. §. omnibus. ff. de accuſa. ibi. na-

7 tura omnibus eſt communis. Authē.
quibus modis natu. effi. ſui. §. natura
ſiquidem colla. 6. Bald. in. l. humani-
tatis, num. 44. C. de impu. & alijs ſub.
Et in. l. executorem, num. 32. de exe-
cu. rei iudi. cap. fina. 32 quæſt. 4 gloſ.
verbo. non naturalibus, in dict. cap.
per venerabilem. vbi Abb. nume. 31.
Alex. conſi. 2. viſis codicillis, num. 58.
volum. 1. Decius conſi. 443. nume. 10.
Ioan. Coratius, in dict. l. hæres inſtitu.
nume. 5. vnde Diuus Iſidorus. lib. 1.
8 Ethymo. inquit, quòd hos filios ſola
natura, & non honeſtas coniugij, vel
matrimonij generauit, quáuis dict. l.
1. tit. 15. part. 4. teneat contrarium,
quòd prędicti largo modo non dican
tur naturales.
9 Præterea dicitur in prædicta diffi-
nitione. ex ſoluto, & ſoluta. cauſa dif-
ferentiæ filiorum, qui ex adulterio,
vel ex ſacrilegio nati ſunt. inter alia
enim quæ ad cognitionem filiorum
naturalium requirũtur, id præcipuũ
eſt, quòd ex ſoluto, & ſoluta ſint geni
ti. l. Cùm quis. l. Nuper. C. de natu. lib.
ibi. eam tamen cum qua poterat ha-
bere connubium. Authē. Si quis libe
ros. C. eo. tit. Authen. vt liceat ma. &
aui. §. ad hoc autem. colla. 8. c. inno-
tuit de electio. ibi. ab eo ex quadã in-
genua, & non coniugata ſuſceptum.
gloſ. verbo. inteſtatus, in. d. §. Si quis
autem. gloſ. verbo. præterijt Authē.
de triē. & ſemi. §. & hoc dicimus, col.
3. Bar. in. d. l. in concubinatu, num. 4.
Decius, in dict. conſil. 443. Pala Rub.
in. c. per veſtras. §. 36. nu. 14. l. 2. tit. 6.
li. 3. Fori. l. 2. ti. 25. par. 4. & l. 11. Tauri.
10 Rurſus dictum fuit in prędicta dif-
finitione. vnica in domo retēta, quia
ad hoc, quòd filius ſit naturalis tan-
tùm requiritur, quòd vnica tantum
concubina habeatur. l. Matre. C. de
natu. lib. ibi. Si ſola ſit concubina. Au
then. licet. C. eod. titu. ibi quæ ſola
fuerit ei indubitato affectu coniun-
cta. Authenti. de trien. & ſemi. §. con-
ſideremus colla. 3. ibi. Si vni concubi
næ cohabitauerit. gloſ. in. l. Vnica. C.
de concubi. gloſ. verbo. indubitatus
in Authent. quibus modis natu. effi.
ſui. §. Si quis autem defunctus. colla.
7. gloſ. in dict. cap. Niſi cùm pridem.
Bar. & alij in. l. Lucius. ff. de vul. & pu-
pi. & in. l. ex facto. §. Si quis rogatus.
ff. ad Trebel. Alexand. in. l. 2. num. 13.
ff. de in ius vocan. l. 2. in fine. titu. 14.
11 part. 4. ratio poterit eſſe, quia plus
affectionis, & voluntatis penes vnã,
quàm circa plures habere vir præ-
ſumitur.
12 De iure tamen nouiſſimo regio
ſiue vnam, ſiue plures quiſquam con
cubinas habuerit, filius ex concubi-
natu natus, dicitur naturalis: vt in. l.
11. Tauri. de cuius expoſitione latiùs
inferius à nobis erit differendum, in-
ſuper additum fuit in diffinitione.
tanquam concubina. ex eo, quòd tã-
quam concubinam mulierem illam
in contubernio ſuo habere proteſta-
13 ri tenetur. Alioquin propter mutuã
inter eos cohabitationem matrimo-
nium à iure ciuili præſumitur. l. in li-
beræ. ff. de ri. nup. quæ. l. inquit hiſce
verbis, In liberæ mulieris conſuetu-
dine non concubinatus, ſed nuptiæ
intelligendæ ſunt. l. in concubinatu.
ff. de concubi. ibi. ſine teſtatione hoc
manifeſtum faciente non concedi-
tur. l. 2. titu. 14. part. 4. glo. verbo. in-
dubitatus. alia in verbo. vitiarum, in
dict. §. Si quis autem defunctus. gloſ.
verbo. vxorē, in. c. illud. de præſump.
gloſ. magna in. c. aliter. 20. quæſtio. 5.
gloſ. & Doct. in cap. vidua. de regula-
ribus. Pala. Rub. in rub. de dona. in-
ter vir. & vxo. 39. num. 14. præſertim
ſi inter eos diutina interfuit cohabi-
tatio, propter quã ſolennitates legiti
14 mè neceſſarię à iure pręſumũtur. l. cũ
de in

dein rem verſo. ff. de vſuris. l. qui in
aliena.§.1.ff. de acqui. hære.l. ſi filius
familias.C.de peti. hæredi.l.ſciendũ.
vbi Doct. ff.de verbo.obliga.Iaſ. in re
pe.l.admonendi, circa finem.ff.de iu
reiu: & in.l.1.nu.10. C. qui admitti.
Hippo. Singu.323. diuturnitas tem-
poris, & ſingu.454. curſus temporis.
Iure verò nouiſſimo Authẽticorum
atq; de Iure Canonico, per ſolam co-
habitationẽ etiam diutinam nõ prę-
15 ſumitur neq; probatur matrimoniũ.
Authen.quibus modis natu.effi.legi.
§.quoniam, col.7. cap. illud. vbi gloſ.
& Abb.num.8.&.14.de præſum.cap.
aliter.30.quæſtio.5. Per quæ iura.d l.
in libere, & iura ſimilia ſunt hodie
correcta etiam ſi proles exiſtat, reſpe
ctu ipſorum parentum non præſumi
tur matrimonium, ſed fornicatio, ſed
fauore prolis ad hũc tantum effectũ,
vt proles ſit legitima ex diutina coha
16 bitatione præſumitur matrimoniũ,
præſertim ſi ſe coniuges inuicem vo
cabant.ita Innocẽtius.in cap.ex par-
te de reſti.ſpo. Abb. in c. Lator.nu.6.
Qui filij ſunt legi.Decius, conſil.153.
in effectu quæritur, nu.2.

17 Præterea in diffinitione dictũ fuit,
in domo retenta. Nam ad hoc ꝙ fi-
lius naturalis cenſeatur, requiritur, ꝙ
quis habeat cõcubinam in domo, &
nõ extra domum ſuam. Authen. de
trien. & ſemi.§. conſideremus. col.3.
ibi. cõcubinæ in domo habitante, &
ibi. in habitu concubinæ cum eo de-
gens. gloſ. vbi Bar. in.l.fi.ff. de concu.
glo.in verbo. Mãzeres, in.d.c. niſi cũ
pridem.glo in.d.c. Tanta. Ange.in.§.
fi.in prin.inſti. de nup. Oldra. conſil.
196.factum tale eſt, num.1.l.8. tit.13.
par.6. per cohabitationem mutuam
18 inducitur maior affectio, & dilectio.
l.ſi collactaneus. ff. de manu. vindic.
l.etiam. in ratione ſui. C. de teſtibus,
& filij in domo nati ſunt magis certi,
quàm nati extra domum.glo. eſt ſin-
gu. in cap. Michael, de filijs presby.
Abb.in cap.Per tuas.de proba.in cap.
officij.nume.3.de pœni.& remiſ. latè
Hipp.in.l.1.§.ad quæſtionem.nu.20.
ff.de quæſt. Vnde non immerito affir
19 mabat Bart. poſt gloſ. ibi.in.l.in con-
cubinatu.ff.de cõcubi.quòd filij pro-
creati ex concubina extra domum
non legitimãtur per ſubſequens ma-
trimonium. Sequitur Ang.in.§.2.in-
ſti.de nup.ita conſuluit Bal.conſ.406
caſus talis eſt. volu.1. Decius, conſil.
155.& diligenter dicens, quòd requi
ritur, ꝙ mulier ſit retẽta in domo, &
in ſtemate cõcubinæ, & vbi plurima
ad hoc allegat. Sed illud, meo iudicio
non eſt vtique verum, vt non conti-
neat maximam in ſe dubitationem.

20 De iure verò recentiori Regio mi
nimè requiritur, vt filius ſit naturalis
ꝙ ſit genitus ex concubina in domo
retenta. Nam etiam ſi ſit extra do-
mum, filius dicitur naturalis, vt in.l.
11.Tauri. Poſtremò in prędicta diffi-
nitione verba illa dicuntur, ex coitu
à iure ciuili permiſſo, & iure Canoni
co reprobato: quia concubinatus à
21 iure ciuili erat permiſſus, vt in.l.con
cubinatu, in fine. ff. de concu. & in
l.1.C.eo.tit.& in dict.l.in libere.gloſ.
fi.in princ.inſti.de patria poteſtate.l.
2.tit.14.part.4. Moti forſan legiſlato-
res, vt grauiora delicta in Repub. cui
tarentur, vel quia nimis difficile con
tinere iudicabãt.c.quid ſit.33.quæſt.
5.cap.de iJs.28.diſtinct.c.quia ſancti-
22 tas.50.diſtinct. vbi inquit tex.quòd ſi
ne vitio carnis pauci inueniuntur.
Præpoſitus in rub. de ſpon. in princ.
& in c.fi. notabili.4. de eo qui cogno.
conſan. vxo.ſu. & Diuo Paulo carnis
abſtinentia erat moleſta, vt ipſe affir-
mat.2.epiſto.ad Corinthi.cap.12. di-
cens, datus eſt mihi ſtimulus carnis
meę, qui me colaphizet. De iure verò
Canoni-

23 Canonico nullo modo cõcubinatus
eſt permiſſus, quælibet fornicatio,
etiam ſimplex,eſt peccatum morra-
le. c.nemo ſibi blandiatur.32. quæſt.
4.c.prædicandum.22.quęſt.1.c.1.80.
pri. diſtinct. c. non mœchaberis. 32.
quæſt. 6.c. Deus qui. de pœniten. &
remi.Clemẽtina. ad noſtram, de hæ-
re.Paul.ad Galat.cap.5.præmiſſa for-
nicatione, & alijs vitijs, dixit, qui
talia agunt,regnum Dei non poſſide
bunt.Et ad Corinthios: Fugite forni-
cationem. Et eſt præceptum Decalo
gi.Exodi.c.20. Deuterono.c.23. Ioã.
Faber in prin.de patria poteſta. Præ-
poſitus in tub.de ſponſa.Anania in c.
qualiter & quando.§. ad corrigẽdos.
de accuſa.Palatius Rub.in rub. de do
na.inter vir.& vxo.§.61.nu.4.dicen-
tes eſſe hæreticum contrarium affir-
24 mare,quod iam eſt deciſum in d.Cle-
mentina.ad noſtram. Et ſi quiſpiam
obijcere voluerit de Abraham,de Ia-
cob,qui plures concubinas, aut vxo-
res habebant, vt Gene. legitur.c.16.
&.21.&.37.& in c.4.Gene. habetur,
quòd Lamech accepit duas vxores
25 cauſa voluptatis. Dicẽdum eſt quòd
prædictis diuina reuelatione fuit per
miſsũ,vt inquit text. in c.gaudemus.
de diuortijs, & in c. ex parte. in. 2.de
conuerſi. coniu. & Imperator Valen
tinianus ſtatuit lege vnicuiq; licere
duas ſimul vxores habere:vt habetur
in hiſtoria Tripartita,lib.8.cap.11.&
Thraces,& Ægyptij,Perſæ,ac Mauri
& noſtro tempore Indi, plures habe-
bant vxores:vt refert Tiraquel. de ll.
connubia.l.6.nu.15.cum ſequen.Nũ
quam tamen permiſſum fuit, quòd
26 vxor poſsit habere plures viros.Nam
cùm educatio filiorum ſit de iure na
turali, per conſequens plures habere
viros eſſet contra ius naturale. Nam
propter incertitudinem parentum à
nullo ex parentibus filius aleretur,vt
optimè declarat Ioan. Lupus Sego-
uien.de matri.1.par.nu.21.Et per cõ-
ſequens proles eſſet incerta. Ex præ-
dictis ergo apparet, omnem coitum,
præter vxorium,eſſe peccatum:vt in
dict. Authen. quibus modis natura.
effi.ſui.§. illud tamen. col.7. ibi. mu-
lier tamen non ſine peccato eſt apud
eum.Et nuper in concil.Tridentino,
ſeſsio.24.de ſacramento matrimonij.
27 cap. 1. lupanarium verò publicum,
quod vnaquæq; ciuitas, vel populus
continet, ſub diſsimulatione permit
tit Eccleſia, propter grauiora delicta
in Repub.euitanda:vt dixit gloſ.1.in
c.inter opera. de ſponſa.quam opti-
mè declarat Feli.in c. omnes leges.3.
col.1.diſtinctione.Ripa in.l. ſi plagij.
nu.12.ff.de verbo.oblig. Ioan. Cora.
in lib.1.Micella.c.3.nu.3.propter ma-
28 ius malum euitandum, ſæpe minus
malũ permittitur.c.duo mala.c. ner-
ui.13.diſtinct.pro gl.ind. c.inter ope-
ra.conſideratur tex.in c.cùm iam du
dum.de præbendis.ibi.multa per pa-
tientiam tolerantur; quæ ſi deducta
fuerint in iudicium, exigente iuſti-
tia,non tolerarentur.l.1.§.penul. ff.
29 de ijs qui notan. infa. Ex ſuperiori-
bus dictis conſtat falſum eſſe dictum
Philippi Decij,in.l.inuitus,num.9.ff.
de regul. iur. dicentis, quòd quemad-
modum qui habet hoſpitium, inui-
tus tenetur hoſpites recipere, & Do-
30 ctor conſulere, & notarius inſtru-
menta conficere, & denique quili-
bet artifex officio ſuo vti compelli-
tur, vt declarat Bart.in.l.1.ff.furti ad-
uer.nau.& in.l.1.§.1.nau. cau. ſtabu.
& in.l.1.§.cura carnis.ff. de offi. præ-
fect.vrb. quod ita eodem modo me-
retrix in lupanario exiſtens,ſi corpus
ſuum alicui, data ſolita pecunia, non 81
31 prębet,ad id eſt compellenda.Quod
quidem dictum Decij falſiſsimũ eſt,
quia cùm id ſit peccatum morrale
(vt ſu-

(vt ſuperius dictum eſt) ad peccandum nullus eſt cogendus. Ita reprehendit Ioan. Neuiſa. in ſua ſylua nuptia. fol. meo lib. 116. col. 4. & Caſtillo in l. 62. Tauri, in fine. & facit. l. in re mandata. C. mandati. & l. 2. C. de noxa. actio. l. fi. ti. 7. lib. 4. Fori. Eadem ratione Medicus mortaliter peccat, qui pro ſanitate infirmo ad coitum
32 perſuadet. c. cùm infirmitas. de pœni. & remi. refert Fulgo. in l. fi. in fine. ff. de pig. actio. Ioan. Neuiſ. in ſua Sylua nupt. rub. diuiti non eſt nubendũ. fol. meo lib. 85. col. 4.
33 Ex omnibus ergo ſuperius dictis planè cõſtat de iure ciuili ſex requiſita eſſe neceſſaria, vt filius dicatur naturalis tantùm. Primum, q̃ ſit natus ex ſoluto & ſoluta: ſecundum, q̃ matrimonium inter concubinarium & concubinam, nullo ſtante iuris impedimento, exiſtere poterat. Tertiũ, quòd ſit de vnica concubina. Quartum, quòd talis concubina domi ſit retẽta. Quintum, quòd interueniat proteſtatiõ, ſe talem mulierem in cõcubinam habere. Sextum, quòd filius non ſit habitus ex concubina humili vel abiecta, & à patre in dignitate conſtituto. l. 1. C. de natu. lib. l. 2. ti. 14. part. 4. Optimè Oldra. conſil. 196. factum tale eſt. Cui concluſioni ad-
34 uerſari videtur. l. 1. titu. 14. part. 4. De iure verò nouiſſimo regio, iuxta diſpoſitionem legis ſingularis. 11. Tauri, duo tantùm requiſita ſunt neceſſaria, vt filius ſit naturalis. Primum requiſitum, poſſibilitas matrimonij tẽpore conceptionis vel partus, id eſt, quòd parentes ſiue tempore conceptionis, ſiue partus, matrimonium inter ſe, abſque aliqua diſpenſatione, contrahere poterant. Nam ſi parentes, affines, vel conſanguinei, vel coniugati eſſent, eorum filios non naturales, ſed nefarios vel inceſtuoſos, vel adulterinos eſſe, certum eſt: vt plenè dictum eſt in limine huius libri. c. 1. Secundum requiſitum eſt, quòd pater cognoſcat talem naturalem in filium, & tanquam filium habeat, & nominet, vt inferius latiſſimè in probanda filiatione declarabitur. Ex dicta. l. 11. Tauri, datur intelligi quòd ſi
35 tutor, vel curator contrahat matrimonium cum ſua pupilla, vel eam in concubinam habeat, eius filios non eſſe naturales, cum. l. ciuilis huic matrimonio reſiſtat, & illud inter tutorem & pupillam prohibeat. l. 1. l. ſi tutor. l. fin. C. de interdicto matr. inter pu. & tuto. l. vnica. C. ſi quis cã, cuius ture. fue. corru. l. fi. ff. de lega. pri. l. 6. tit. 17. part. 7. quod de iure canonico arbitror non procedere, cùm inter prædictos matrimonium ſit validum
36 & illud. ius canonicum non irritat, ſed potius approbat. gloſ. fin. in cap. 1. 30. quæſtio. 3. Hoſtienſ in cap. vlti. de ſecun. nup. Salicet. in dict. l. fin. de interdicto matrimonio inter pupi. & tuto. Abb. & Præpoſitus in rub. de cogna. lega. Angel. in. §. illud, in prin. de nuptijs. In qua re ius canonicum, & non ciuile, eſt ſeruandum: vt idem
37 Angelus tenet in prin. de nup. poſt gloſ. ibi. cap. fi. de ſecund. nup. & cap. 2. vbi Abb. nume. 3. de coniu. ſeruo. Authen. de Eccleſ. titu. in princ. vbi optima gloſ. collatio. 9. cap. gemma. de ſponſalibus. l. fina. titu. 10. part. 4. Sequitur etiam ex dict. l. 11. Tauri.
38 Quòd ſi coniugatus cognouerit mulierem ſolutam, & tempore partus erat ſine vxore prædictus cõiugatus, quia eius vxor iam erat mortua: denique tempore cõceptionis filij erat coniugatus, & tempore partus ſolutus. ex dict. l. 11. Tauri apertè colligitur, quòd talis filius dicatur naturalis. ibi. Al tiempo que naſciere, ò fuere cõcebido. Particula enim, o, eſt diſiun-

diſiunctiua, ſeu alternatiua, idemq; Latinè ſignificat, quod aut, vel quod
39 particula, vel: quæ dictiones diſiunctiuæ ſunt. l. hæc verba ille, aut ille. l. ſæpe ita comparatum eſt. ff. de verbo. obli. l. ſi ita ſtipulatus fuero decē. ff. de verbo. oblig. l. ſi ita legatum. ff. de lega. ſecun. l. ſciendum. §. 1. ff. qui ſatis. cogan. & ad veritatem diſiuncti uè ſufficit alterum tantùm eſſe verū. l. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de verborū obliga. l. plerumque. §. pen. ff. de iure
40 do. l. penul. C. de cōdi. indebi. §. ſi plures. inſti. de hære. inſti. c. inter cętera. Vbi latiſsimè Docto. de reſcrip. c. referente. de præben. Qui intellectus ad. d. l. 11. ſatis colligitur ex. l. nuper in fine. C. de natu. lib. & ex Authen. quibus modis natu. effi. ſui. §. ſi quis igitur. colla. 7. §. 1. in ſti. de ingenuis. ibi ſufficit autem liberam fuiſſe matrem eo tempore, quo naſcitur; licèt ancilla conceperit. Quam concluſionem tenent Hoſti. Ioan. Andre. Anto. in. d. c. tanta. vbi Præpoſitus latè. num. 10. Ioan. Faber, & Ange. in. §. ſi. in fine. inſti. de nup. Vbi hanc eſſe cōmunem opinionem affirmant, referendo aliquos iuris Docto. contrariam ſententiam tenentes. Quod tempore etiam conceptionis, eſſet neceſſaria habilitatio matrimonij per legem. Paulus. ff. de ſta. homi. l. ex libera. C. de ſuis & legi. lib. & d. c. tanta. quibus iuribus optimè reſpondet Præpoſitus in prædicto. c. tanta. præſertim in hoc regno Caſtellæ nulla dubitatio eſt inſpecta diſpoſitione dictæ legis. 11. Tauri. in caſu etiā contrario colligitur ex dict. l. 11. Tauri, quòd ſi filius fuerit conceptus ex ſoluto & ſoluta, & tempore partus parentes, vel alter eorum eſſet coniugatus, talis filius diceretur naturalis
41 tantum per. d. l. 11. Tauri conſiderando eius verba, vt ſuperius à me fuit expoſitum. Pro hac concluſione eſt. l. diui Conſtanti. in prin. C de natur. lib. l. Paulus. ff. de ſtatu homi. §. 1. inſti tu. de ingenuis. tex. ſingu. à nullo allegatus in. c. 2. qui filij ſunt legi. ibi. filij eorum, qui ante diuortium habuerant, & qui concepti fuerant. Illud etenim tempus quod partui vtilius eſt, inſpicitur, atque partus pro nato
42 cenſetur quoties de eius commodo agitur. l. qui in vtero. ff. de ſtatu homi. l. emancipatum. §. ſi quis conceptus ſit. ff. de ſenato. §. 1. inſti. de inge. l. cùm addes. §. ſi quis mulierem. ff. lo cati. & ita vtilius eſt partui, vt tēpus conceptionis conſideretur: vt in. d. l. 11. decidıtur, per quā hodie approbatur opinio. Sali. in. d. l. nuper. C. de natu. lib. vbi optimè de eius materia ſcripſit. Sequitur Caſti. in. d. l. 11. ibi.
43 juſtamente ſin diſpenſacion. Quòd ſi aliquis juſta ignorantia ductus concubinam habuiſſet, nō credens eſſe affinem, conſanguineam, vel coniugatam, filius ex tali muliere, quod nō erit naturalis tantum, ſed potius inceſtuoſus, ex eo quòd neque tempore conceptionis, neque natiuitatis inter prædictos licitè, ac ſine diſpenſatione matrimonium exiſtere poterat. glo. & clarius ibi Ioan. Andre. & Anto. & Abb. nu. 8. in. d. c. tāta. & pleniſsimè Xuarez in. l. 1. tit. 6. verſic. ad prædicta, vt de naturalibus. lib. 3. fori. Caſtillo in. d. l. 11. in verbo podriā caſar. vbi Pala. Rub. nu. 16. Quod aliter dicendum eſt in matrimonio, fa-
44 uore eius & prolis, veluti ſi quis ignoranter cōtrahat matrimonium cum coniugata, vel cōſanguinea, propter eorum, vel alterius ignorantiam filij inde geniti legitimi & naturales iudicātur. c. 2. e. ex tenore. qui filij ſunt legimi. l. 3. tit. 15. par. 4. l. 4. tit. 6. lib. 3. fori. de qua concluſione latius à me in. ca. 2. examinatum eſt. Rationem verò

verò diuerſitatis inter hos caſus ſcripſit Abbas in.d.c.tãta.& Tellius Fernan. in.l.6.Tauri.nu.7.dicẽtes, quòd quando vir habet mulierem in con-
45 cubinam citra matrimonium,cũ det operam rei illicitæ,marito eius ignorantia non prodeſt: quod aliter eſt ſi matrimonium interueniſſet, & ne ex delicto ſuo præmium conſequatur.c. ſuſcepimus.c dilectus.c.tua.de homicidio. ca.intelleximus.de iudi.

46 Quod attinet ad ſecundum requiſitum.in.d.l.11.Tauri poſitum,id eſt, ad probationem filiationis, propter recognitionem & nominationẽ paternam, per quam probatur filiatio. Idem probat.l fin.&. l.etiam matris. ff.de probatio.l.1.§ Iulianus.ff.de lib. agno.l. non nudis.l. non epiſtolis.C. de proba.l.neque profeſsio. C.de teſta.§.fi. inſti.de adoptio.l.fi.tit.7.pa.6. l.8.&.9.tit 14.par.3. Veruntamẽ ſola nominatio parentum debilis & infir
47 ma eſt filiationis probatio, vt docet Bar.in.l.2.§. idem per cõtrarium.nu. 2.ff.de lib.agno.Bal.in.d.l.non nudis. Anto.in.c.Michael.de filijs presbyte. quam dixit eſſe communem opinionẽ.Decius in.c.per tuas.nu.7.Vbi Feli.nu.16.de proba. magis enim præſumitur filius illius à quo alimentatur, quàm ſi filius nominetur:blando enĩ & charitatiuo ſermone extraneos e-
48 tiam vocamus filios.Sed alimentatio eſt magis coniuncta naturali charita
49 ti, quàm ſola nominatio. Ita inquit Bal in.l.nõ ignoret, in prin.C.qui accu. non poſ.Iaſ.in.l.ſi poſthumus. §.ſi quis ita.nu.11.ff.de lib & poſthu.Decius conſ. 54.in cauſa domini Antonij,nu.3. Gabriel Paleo.de lib.nothis. c.23. Menchaca in controuerſia.85. nu.20. Pala. Rub. in rub. de dona inter vi.& vxo.§.60.nu.13. Formam verò ac practicam probandi filiationẽ ſcripſit Bar. in.l.filium eũ diffinimus,
50 in prin. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu.videlicèt quòd filius probet ſe eſſe natum ex Titio & Seya, & fuiſſe, & eſſe in quaſi poſſeſsione filiationis,& quòd prædicti Titius & Seya eius parentes vt filium ſuum tractauerunt, & tractant,& tanquam filium educabant, & ſuum filium appellabant, & nominabant, & eorum filius ab omnibus publicè ac ſecretè reputabatur & tenebatur. Eandemq́; articulandi practicam in probanda filiatione ſcripſit idem Bar in.l.2.§.item per contrarium.in fine.ff.de lib.agno & in.l.1.§.ad quæſtionẽ.nu.3. ff. de quæſtio.dicens, quòd hac practica quotidie vtuntur aduocati ad probandam filiationem. Idem Bar.in l.1.nu.3.C. quorum bo.& in.d.l.non nudis. & in tracta.de tyrannide,in fine. Floria.in l.quidam. ff. de probatio.Iaſan. d §.ſi quis ita.num.10. Abb.Feli. & Decius in. d.c.per tuas,nu.9.idem Abb. in.c. per tuas. qui filij ſunt legitimi.& in dict. c.Michael.& in.c.intelleximus. de adul. Lamfra. in. c.quoniam contra, in parte, teſtiũ depoſitiones.nu. 179.de proba. Alex.conſi. 51.viſo & diſcuſſo proceſſu, nu.3.vol.1.& conſi. 90.in cauſa & lite.in prin. vol.2.& cõſi.74. viſo proceſſu. vol.2.& conſi.25. in cauſa vertente. nu.7. vol.4.vbi la-
51 tiſsimè examinat,an ad improbandã filiationem ſit ſufficiens ſola fama antiqua.Idem Alex.conſi.88.omiſsis tribus. nu. 8.&. 11. volu.7. Ancharran. conſi. 225. videtur prima facie, nu.6. Decius conſi. 54.in cauſa domini Antonij. & conſi. 272. viſo proceſſu. & conſi.188.quęritur.in princi.Sebaſt. Sapi. in. l. ſi emancipati.nu.33.C.de colla. Ioa.Cora.in.d.l.filium eũ diffinimus.Paul.Pari.conſi.11.nu.10.vol. 2.Gozadinus conſi. 13. in hac cauſa. nume. 21.& num. 29. vbi pleniſsimè ſcripſit qualiter probetur filiatio naturalis,

52 turalis, vel ſpurij filij. Regulariter verò eiſdē modis probaf filiatio filiorū naturalium, quibus filiorū legitimorum & naturalium filiatio probatur. glo. eſt ſingul. in. d. c. Michael, quam dixit ſingu. Abb. in. dict. c. per tuas. in prin. & in. c. penul. adulte. & in. c. officij. de pœni. & remi. & in. c. tranſmiſſæ. nu. 9. qui filij ſunt legi. Bal. in d. l. ſi vicinis. in prin. Iaſ. in. l. ſi quis ex argētarijs. §. Prætor ait. nume. 20. ff. de edendo. Ancharran. in. d. conſi. 225. in fine. Lamfran. in. d. c. quoniam contra. in verbo. teſtiū depoſitiones. nu. 181. Hippo. in. l. 1. §. ad quæſtionem. nu. 20. ff. de quæſtio. Palat. Rub. in. d. §. 60. nu. 13. Et Menchaca in dicta cōtrouerſia. 85. num. 20. Per omnes er-
53 go ſupradictos modos & formas probatur filiatio præſumptiuè, ſed non verè: nam reſpectu patris directè nullo modo probari poteſt filiatio, niſi per coniecturas & præſumptiones ſuperius dictas. gloſſa ſingu. in. l. 1. ff. de proba. gloſ. fin. per tex. ibi in. l. Lucius. ff. de condi. & demonſtra. glo. in dicto cap. Michael. Bald. in. l. nā hoc. in fine. C. vnde cogna. Felin. in. ca in
54 præſentia. num. 15. de probatiō. Huic tamen præſumptioni ſtandum eſt, donec contrarium probetur. Bene ergo aduerſus hanc probationem admittitur probatio in contrariū text. gloſ. Barto. Bald. & Salice. in. l. neque profeſsio. C. de teſtamen. & in dict. l. non epiſtolis. Bart. in. l. 2. §. idem per cōtrarium in fine, & in. §. Iulianus. de lib. agno. Anto. in. d. ca. per tuas, & in dict. cap. tranſmiſſæ vbi optima gloſ. in verbo negabāt. l. ſingu. Regia. fin.
55 titu. 7. part. 6. l. 13. Tauri. Probatio in contrarium fieri poteſt per abſentiam diutinam concubinarij, vel concubinæ, vel propter infirmitatem, vel impotentiam generandi, vel temporis breuitatem, veluti ſi intra quatuor, vel quinque menſes à tempore quo concubinarius in ſuam concubinam accepit ipſa peperit. Atque ita diebus prçteritis in Senatu regio Pinciæ, in cauſa ardua Franciſci à blanco fuit iudicatum in qua cauſa dubium
56 etiam fuit, an ſi alicui tanquam filio à patre aliquid in teſtamento fuit relictum, & non conſtat illum non fuiſſe teſtatoris filiū, an ei debeatur tale legatum, & videtur, quòd non. l. Si mater. l. nec apud. C. de hære. inſti. l. fina. tit. 7. par. 6. ita in caſu prædicto conſuluit Alex. conſi. 88. omiſsis. vol. 7. Caſtillo. in. d. l. 11. Tauri. in verbo. fuerē
57 concebidos, in fine. Vnum tamen caſum ſcripſit Bar. in. l. 1. in prin. C. quorum bonorū, in quo reſpectu patris probatur filiatio non ſolùm præſumptiua, ſed directa, & neceſſaria veluti: ſi vir & mulier fuerint in carcerati, & recluſi per annum, & duo ſteterunt ad cuſtodiam, quo tempore natus fuit filius, illi duo poſſunt verè teſtificari de directa probatione filiationis, ſi nullus alius intrauit, neq; ingredi potuiſſet. Qui caſus licèt Bartolo placeat, mihi tamē profectò Metaphyſicus videtur.

SVMMARIVM.

1 *De iure digeſtorum ſucceſſio filiorum naturalium non erat expreſſè ſtatuta.*
2 *De iure. C. ſucceſsio naturalium eſt vnica vncia, legitima etiam prole exiſtente.*
3 *An vltra vnciam aliquid cauſa adimplendæ conditionis relinqui poterit.*
4 *Filius ancillæ non erit hæres cum filio liberæ.*
5 *Statutum inualidum eſſe, quòd naturales cū legitimis ſuccedant.*
6 *Natus de adulterio hæres eſſe non poteſt.*
7 *Contra bonos mores eſſe naturales ſimul cum legitimis ſuccedere.*
8 *Aequale commodum non affert luxuria, & caſtitas.*

Verbum

9 *Verbum, volo, non præciſam neceſſitatẽ, ſed liberam voluntatem ſignificat.*
10 *Verbum, licet, abſolutam volun:atẽ denotat.*
11 *Intellectus ad.l.10.Tauri.*
12 *Aduerſus teſtamentum paternum, nullũ remedium filio natutali competit.*
13 *Neque dicendi nullũ, neque querela, neq; contra tabulas filio naturali competit.*
14 *Naturalis legitimatus cum legitimis ſuccedit.*
15 *Legitimatus cenſetur verè legitimus.*
16 *Legitimatus primogenitus, legitimo in Maioricatu præfertur.*
17 *Nullum inter legitimos, & legitimatos ex teſtamento & abinteſtato diſcrimen eſt.*
18 *Legitimis iuſtè exhæredatis, naturales ſuccedunt.*
19 *Exhæredatus pro mortuo cenſetur.*
20 *Qui non facit partẽ, non admittitur ad partẽ.*
21 *Verba ciuiliter, & non naturaliter ſunt intelligenda.*
22 *Aliquod non præſtat impedimẽtum, quod de iure nullum operatur effectum.*
23 *Inutilia nõ ſunt in aliqua iuris cõſideratione.*
24 *Qaando naturales cum legitimis ſuccedant.*
25 *Naturales curiæ traditi, an cum legitimis ſuccedant.*
26 *Naturalis ratione ſubſtitutionis pupillaris ſuccedit.*
27 *Naturales ſuccedunt quãdo filij legitimi ſunt monachi.*
28 *Monachi de generali Franciæ conſuetudine non ſuccedunt.*
29 *Statuta quæ excludũt fœminas ſtãtib9 maſculis, ſunt intelligenda ſi maſculi ſunt capaces.*
30 *Naturalis, hæres hæredis eſſe non prohibetur.*
31 *Spurius ab extraneo non prohibetur inſtitui.*
32 *Legitimati principis reſcripto cum legitimis ſuccedunt, & nu.33.*
34 *Plures fallẽtias in quibus naturales ſuccedũt.*
35 *De iure regio in quinta bonorum parte naturales ſuis parentibus ſuccedere poſſunt.*
36 *Succeſſio naturalium de iure regio in libera parentum voluntate eſt.*
37 *Verbum poteſt, affirmatiuè prolatum, non inducit neceſſitatem.*
38 *Ius alendi liberos à iure naturali deriuatur.*
39 *Naturale ius omnibus filijs commune eſt.*
40 *Alimenta omnibus filijs etiam nefarijs, & inceſtuoſis debentur.*

Cap. vndecimum.

1 CApitulo ſuperiori,
qui filij dicãtur na-
turales tantùm ſa-
tis ſuperq́; demon-
ſtrauimus: nunc ve
rò eorum ex teſta-
mento & abinteſtato ſucceſsionẽ pa
ternã, ac deinceps maternã explica-
bimus. De iure digeſtorum, vt dicit
Bar. in.l. Lucius.ff.de vul.filiorũ natu
ralium ſucceſsio nõ erat expreſſa, ne
que à iure ſtatuta, quod optimè de-
clarat ibi Iaſ.nu. 6. idẽ Iaſ.in.l.ſi is qui
ex bonis.in prin.ff.de vul.& pupi.ſub
ſti.optimè Gabriel Paleo. de filijs no-
this.c.37.vbi veram & nouã declara-
tionem ſcripſit ad. d.l.Lucius.de iure
verò codicis & Authenticorũ ex te-
ſtamento legitimis filijs & naturali-
2 bus, vel nepotib9 vno, pluribusve exi
ſtentibus in vna tantùm vncia, id eſt,
in duodecima parte totius ſubſtãtiæ
paternę. Filius naturalis à patre eſt in
ſtituendus, vel quouis alio titulo præ
dicta vna vncia à patre relinquenda,
quæ vncia inter filiũ naturalẽ, & ſuã
matrẽ erat diuidenda.l.2. C.de natu.
lib. Authen. quibus modis natu. effi.
ſui.§.diſcretis.col.7.Auth.de trien.&
ſem. §. conſideremus, colũ.3. gloſ.in
verb. primũ caſum in.d.l. Lucius.vbi
Bart. Imola. & Iaſ.glo.t.in.l. cogi.§.ij
qui ſolidũ. ff.ad Treb.gloſ.ſingu.in.l.
qui teſtamentũ.ff.de proba.gloſ.fi.in
§.fi.inſti.de nup.Barto.in.d.l. Si is qui
ex bonis. Socin.regu.352.pater filijs
naturalibus. Frã. Mar.deciſione. 12.
incip: quæritur parte pri. l.8. titu.13.
par.6.& vltra prędictam vnã vnciam
3 filio naturali, cauſa etiã adimplendæ

conditionis relinqui non poteſt. Vbi oprimè declarat Iaſ.in.l.pro hærede. §.Papinianus,nu.3.ff.de acqui. hære. Deci.conſi.433.viſa copia, nume.16. Alex.conſi.134.animaduerſis,nu.13. vol.6.iniuſtum enim eſſet eiuſdẽ for tunæ, & condirionis filios naturales tantùm ac filios legitimos,& naturales cenſeri:vt in Geneſi.c.21.legitur, & refert Paulus ad Galathas.c.4.Ecce ancillam & filium eius nõ erit hæres
4 filius ancillæ, cum filio liberæ. habetur in.c.dicat aliquis.32.quęſt.4.& in c.non omnis mulier.32.quæſt.2. Bar. in.l.3.in fine.ff.de teſta. Vbi referendo dictam authoritatem ſacræ ſcripturæ,affirmat non valere ſtatutum,
5 in quo cauetur quòd filij naturales tantùm ſimul cum filijs legitimis & naturalibus ſuccedant, cùm id contra ius diuinum ſit.Et in lib.Iudicũ.c. 11.legitur, quòd filij legitimi Galaad
6 dixerunt fratri ſuo ſpurio Iephte,hęres in domo patris noſtri eſſe non potes, quia de adultera matre natus es. Idem tenetBald.in.l.1.num.13.C.de ſumma trini.& fide Catho.dicens,tale ſtatutum eſſe nutritiuum peccati, & quod inuitat ad delinquendũ. Idẽ Bald.in.l.finali.nu.2.C.de natu.lib.& in.l.1.nu.9.de his quæ penè nomi.relin.dicens, hoc eſſe ſtatutum contra bonos mores.& in.l.1.num.3.de iure aureo.annulo. Ancharra.in.ca.1.10.
7 quæſt. de conſtirutio. hanc tandem eſſe communem opinionẽ affirmat Barba.in.c.in pręſentia.nu.90.de proba.Et ibi Decius,nu.43.Ioan. Duran. de arte reſtandi titu.1.caurela.14.Iaſ. conſi. 26. nu.13.vol.1.contrà Calde. qui contrariam tenuit ſentẽtiam. Et ne inter naturales tantùm & legitimos & naturales ſit æqualitas in ſucceſsiõe, ſi duodecim filios legitimos teſtator habuiſſet, & vnũ tantùm naturalẽ,non poterit filio naturali pręter dictã vnam vnciã relinquere.l.communiũ,in fi.C.de natu.lib. Aurhẽ.de nup. §.quoniã variæ.colla.4.Albe.in Authẽ.licet.C.de natu.lib.Xuarez in l.1.tit.6.num.12.lib.3.Fori.ne plus habeat naturalis,quàm legitimus, & æquale cõmodum afferat luxuria& caſtitas,vt inquit Authen.de reſtitu. & ea quæ parit.in.11.men.§.fin.colla.4. glo.in verbo. volumus.in.c. ſtarutũ. in. 2.de hære. lib.6.Bal in.l. quis quis. C.ad.l. Iul.Maieſ. Alex.in.l.2.nu.11. ff. de in ius vocan. & in conſi. 60. viſa legirimatione.nu.13.vol.2.Si veró aliquid vltra prædictã vnciam filijs naturalibus in vita, ſiue in vltima volũtate directè,vel obliquè per interpoſitã perſonã fuerit à parentibus relictum à prædictis filijs naturalibus aufertur,atq; filijs legirimis & naturalibus dabitur.l.1.C.de naru.lib.Aurhẽ. quibus modis natu. effi. ſui.§.diſcretis.colla.7.l.fi.tiru.7.par.6.& quod dictũ eſt, quòd filijs naturalibus, legitimis exiſtẽtibus vnica tanrùm vncia à parentibus relinquẽda ſit, eſt intelligendum,ſi parentes relinquere voluerint: nam id in eorum voluntate exiſtit.l. humanitatis intuitu. C. de natu.lib.ibi.Si hoc pater naturalis vo
9 luerit,verbum illud voluerit, nõ pręciſam neceſsitatem importar, ſed liberam & abſolutam voluntatem.l. fideicommiſſa.§. ſic fideicõmiſſum. ff.de lega.3.ibi.quanquam fideicommiſſum ira relictum,ſi volueris nõ debetur.l.fideicommiſſaria libertas, in 2.in princi.ff.de fideicommiſ.liber.l. cùm quidam.l. Senarus.§. legatum. ff.de lega.2.l.vtrum.§.cùm quidam. ff. de rebus dub. l.centeſimis.§.fina. vbi Barto. nume. 8. de verbo.obliga. l.hæc venditio.vbi gloſ.&Barto.ff.de contra.emptio.idem Barro.in extraua. ad reprimendum in parte. videbitur.Quomodo in crimi.læſæ Maieſtatis,

ſtatis, procc.Iaſ.in.l.ſi domus. nu.24.
ff.de lega. 1. & in.l.ſi ſic legatum.nu-
me.27.ff.eo.tit.Idem quòd dict.l.hu-
manitatis probat. l.iubemus.C.de na
tu.lib.ibi.ſi voluerit transferre.&.l.fi.
C.eodem tit. Authen. quibus modis
natu.effi.ſui.§.ſi quis igitur. Vbi Bart.
in fine.colla.7.& Authen.licet.C.eo.
titu.de natu.lib.conſiderando verbũ
10 illud,licet, quod abſolutam volunta-
tẽ denotat.l.licet. C. de aſſeſſo. Abb.
in c.magnè. nume. 3. de voto. Iaſſ.
in dict.l.ſi ſic legatum. nume. 20.&.l.
10.Tauri,ita intelligenda eſt.ibi.Pue
11 da mandar, id eſt, ſi voluerit non ta-
men aliquid relinquere præciſe tene
tur.vnde inquit gloſ.ſingu.verbo.na
turales,in.l.1.ff.de bono.poſſe.cõtra
tab.quòd licet ex teſtamento filius
naturalis patri ſuo in vna vncia ſuc-
12 cedat. Sed contra teſtamentũ pater-
nũ nullum remedium habet, quam-
uis in eo nihil à parente relictũ ſit, &
in eo exhæredatus,vel præteritus exi
ſtat,ſi verè præteritio, vel exhæreda-
tio de filio naturali dici poſsit. Aduer
ſus quod teſtamentum, neque ius di-
condi nullitati,neque querela,neque
13 contra tabulas, neque aliud ſimile re
medium filio naturali competit, ita
inquit prædicta gloſ.quam ibi Barto.
ſequitur idem in. l. Gallus. §.etiam ſi
parente. nume.2.ff.de lib. & poſthu.
& in Authen. quibus modis natu.ef-
fi.ſui.§.Si quis igitur,nume.8.colũ.7.
Bald. in d.l.fina. nume.8. C. vnde legi.
& in. l. 1. in prin. C.quorum bonorũ,
& in.l.liquidam,& in.l.fi.in prin. C.de
natu.lib.dicens, naturalibus tantùm
nullam deberi ex teſtamento, ſeu ab
inteſtato legitimam. Socin.in. l.cùm
auus, nume.55.ff.de condi.& demõ-
ſtra. Albert.in.l.ſi ſuſpecta.§. de inoffi-
cioſo.ff.de inoffi.teſtamen. Iaſſ.in.l.
generaliter.§.cùm autẽ,nume.2.C.
de inſtitu.& ſubſtitu.ſub condi.fact.

&.l.Gallus.§.quidam rectè.nume.22.
ff. de lib. & poſthu. Idem in.l.fratres,
num.6.C.de inoffi.teſta.& in.l.ex fa-
cto,nume.20.ff.de vul.& pupi ſubſti.
Alex.in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus,
num.25. ff. ad Trebe.& in conſi.134.
animaduerſis, num.13.vol.6.Decius
conſi. 264. reuocatur in dubium,nu.
2.Guiller. Benedi.in.c.Raynuntius.§.
ſi abſque liberis.2.num.108.de teſta.
Frã. Mar.deciſione.12.par.1.nu.4.Ti
raquel.in.l.ſi vnquam,in verbo.ſuſce
perit liberos.nu.47. C.de reuoca.do-
na.Qui omnes prædictã gloſſam eſſe
ſingularem fatentur, pro qua eſt.l.ſi
ſuſpecta. §.1.ff.de inoffi.teſtamẽ.glo.
ſimi.in verbo naturales. in.§. 1.inſti-
tuta.de inoffi.teſtamẽ. Habemus er-
go ex ſupradictis regulam cum non-
nullis declarationibus, quòd in ſuc-
ceſſione ex teſtamento,ſtante legiti-
ma prole, vltra vnam vnciam, filys na
turalibus pater relinquere non pote
rit. Quæ regula nonnullas limitatio-
nes & fallentias patitur: quarum pri-
ma eſt, quando filius naturalis effici-
14 tur legitimus per ſubſequens matri-
monium: quo caſu vnà cum filijs legi
timis & naturalibus æquis portioni-
bus ſuis parentibus ſuccedit. l. Diui
Conſtantini, l.cùm quis à muliere. C.
de natu.lib. Authẽ.quibus modis na-
tu.effi. ſui.§.illud tamen. colla.7. Au-
thẽ. quib⁹ mo.natu. effi.legi. in prin.
colũ.5.Authen. de inceſtis nuptijs.§.
dubitatum.col.2.§.fin,inſti.de nup.l.
2. titu.6.lib.3.Fori.l 1.in fine.titu.13.
parti. 4. &.l.12. Tauri. vbi probatur,
quòd matrimonium ſequens perin-
15 de à iure cenſetur, tanquam ſi ab ini-
tio fuiſſet contractum. Ex quo, orta
fuit illa nimis difficilis inter iuris pro
feſſores controuerſia, an præferatur
ſecundogenitus legitimus primoge-
nito per ſubſequens matrimoniũ le-
gitimato: veluti ſi quis haberet pri-

mogenitum naturalem, & poſtea ſe-
cundogenitum legitimũ, & mortua
16 vxore legitima, primogenitũ natura
lẽ per ſubſequens matrimonium le-
gitimauerit, quis corũ ſit pręferẽdus.
Quã quæſtionem pro vtraque parte
examinat Ioan. Andre. in regula ſine
culpa de regulis iuris, lib. 6. & in c. in-
notuit. de electio. Antoni. in d. c. Tã-
ta. Bal. in l. eam quã, nu. 44. C. de fidei
commi. & in l. quoties, nu. 6. C. de rei
vendi. Ioã. de Imo. in l. ex facto. ff. de
vulga. & pupi. Iaco. in. d. Authẽ. qui-
bus modis natu. effi. ſui. §. tribus. Iaſ.
in l. Si is qui pro emptore, nu. 265. ff.
de vſu cap. de qua re latiſsimè Tira-
que. de iure primogeniorũ, quæſtio.
34. Caſti. in l. 13. Tauri, in parte. ſi-
guienre matrimonio. vbi Pala. Rub.
nu. 28. ex quibus omnibus colligere
poſſumus probabiliorem, veriorem,
& communiorem opinionem eſſe, le
gitimũ legitimato per ſubſequẽs ma
trimoniũ in Regno, Ducatu, vel Ma-
17 ioricatu præferri: in alijs verò bonis
in ſucceſsione ex teſtamẽto ſeu ab in
teſtato inter verè legitimos, & legiti
matos ſequuto matrimonio, nullam
differentiã, neq; diſcrimen exiſtere:
omnibus enim æqualia iura, & reme
dia cõpetunt, videlicet, querelã inof-
ficioſi teſtamenti, ſi iniuſtè ſint exhæ
redati, & ius dicendi nullũ, & contra
tabulandi remedium, ſi ſint præteri-
ti. Barto. Authen. de nup. §. dubitatũ,
nume. 3. colla. 3. Bald. in l. Cùm ado-
ptiuis, nu. 5. C. de adoptio. l. certum.
vbi Ange. & Bald. ff. de iniuſ. rup. irri.
fac. teſta. Iaſ. in l. Si is qui pro empto-
re, nume. 236. ff. de vſu cap. & in tub.
ff. de acqui. hære.
18 ¶ Secundò fallit quando filij legiti
mi, & naturales iuſtè eſſent exhære-
dati: quo caſu, vltra prędictam vnciã,
quod voluerit, etiã omnia bona ſua
filijs naturalibus pater poterit relin-
quere: quia filius iuſtè exhæredatus
pro mortuo à iure reputatur, ac per-
inde cenſetur ſi non eſſet in rerũ na-
19 tura. l. 1. §. Si pater emancipatus. ff. de
coniungen. cum eman. lib. eius. l. 1. §.
fina. ff. de bono. poſſe. cõtra tab. Bald.
in d. Authẽ. nouiſsima, num. 8. & in l.
vnica, nu. 10. C. quando non petent.
par. peten. accreſ. Bar. in l. qui in alie-
na. §. inrerdum, in prin. ff. de acqui. hę
re. & in Authẽ. de triẽ. & ſemi. in prin.
nu. 9. col. 3. glo. in parte. que ayan de
heredar. in l. 9. tit. 5. lib. 3. Fori. Guido
Papæ deciſio. 599. incip. item etiam,
nu. 2. Francus, in c. Si pater, nu. 23. de
teſtamẽ. lib. 6. Iaſ. in l. Si quis poſthu-
mus. §. Si filium. nume. 15. ff. de lib. &
poſthu. & in d. l. Si is qui pro empto-
re, nu. 385. & in d. Authẽ. nouiſsima,
20 num. 47. cuius concluſionis ratio eſt,
quia non admittitur ad partem ille,
qui non facit partem. l. planè. §. ſi duo
bus. ff. de lega. pri. §. ſed noſtra inſti.
de ſucce. liberto. patia enim ſunt fi-
21 lios non exiſtere, vel ſtare, & non ſuc
cedere l. 1. §. filium. ff. de contra tab.
l. Si neceſſe. § deportatꝰ, & l. Si ex mo-
dica. §. ſi filiꝰ. ff. de bonis liber. & quia
verba ciuili modo, & non naturaliter
ſunt intelligenda. l. Si cui ſimplici. ff.
de ſeruitu. l. penul. ff. ad exhibẽ. & ita
22 quando dicitur, ſi extãt filij legitimi:
id intelligendũ eſt ciuiliter, & nõ na-
turaliter, quia nomẽ liberorum ad in
tellectũ iuris refertur. l. 1. §. ſi. ff. de cõ
tra tab. illa quæ ſuũ nõ operantur ef-
fectũ, nõ ſunt in iuris cõſideratione. l.
3. §. condemnatũ. ff. de re iudi. l. Non
putabit. ff. cõtra tab. regu. nõ præſtat
de regu. in lib. 6. glo. in verbo. orbitã-
23 tes, in l. ſi. ad. l. Flaui. de pla. ꝙ pater di
citur eſſe ſine filio, & orbatus, licet fi-
lius viuat, quando ſibi eſt inutilis. De
qua re plurima ſcripſit Iaſ. in. d. §. con
demnatum, & in d. l. Si is qui pro em-
ptore, nume. 185. Hippo. ſingu. 431.
dixi

dixi tibi. & ſingu. 274. licet regulari-
ter,& conſi. 120. vol. 2.
24 ¶ Tertiò fallit dicta regula filijs le-
gitimis, & naturalibus conſentienti-
bus, vt ſimul cum eis naturales tantũ
ſuccedãt, cùm id in eorum fauorem
fuit introductum, quòd legitimis nõ
exiſtẽtibus naturalibus tantũ, omnia
bona pater relinquere poterit, vt in-
ferius à nobis erit videndũ, Ideo me-
ritò huic iuri legitimi renunciare va-
lent l. Si quis in conſcribẽdo. C. de pa
ctis. l. Si iudex. ff. de mino. l. fina. §. pe-
nultimo. ff. ad Velleia. cap. gratum.
de offi. de lega. cap. ad Apoſtolicam.
de regula.
25 Quartò fallit in caſu legis. commu
niũ rerum. §. fi. C. de natu. lib. in filijs
naturalibus curiæ traditis, quibus le-
gitima etiã prole exiſtente vltra vnã
vnciam legitima debetur, & ij ſimul
cum legitimis æqua lance ſuccedũt,
quod de iure regio arbitror non pro-
cedere. per. l. 12. Tauri.
26 ¶ Quintò fallit in caſu legis, ſi is
qui ex bonis ff. de vul. & pupi. ſubſti.
quæ lex eſt ſingu. ſecundum Bal. & a-
lios. ibi. vbi ratione pupilaris ſubſtitu
tionis vltra dictam vnam vnciã filio
naturali poterit aliquid relinqui: ve-
luti ſi quis filium tantùm naturalem
& legitimũ, & naturalẽ habuerit, po-
terit legitimum & naturalẽ vniuerſa
lem hæredem pater inſtituere, & na-
turalem tantùm pupillariter ei ſub-
ſtituere, & ſic propter ſubſtitutionẽ,
naturalis tantùm vltra prædictã vn-
ciam ſuccedit, vt in d. l. Si is qui ex bo
nis. glo. & communiter Docto. in. l. 2.
C. de natu. lib. gloſ. in verbo. partici-
pium. in Authen. quibus modis natu.
effi. ſui. §. fi. col. 7. Bar. in. l. Quòd cõdi-
tionis. ff. de cõditiõe cauſa mortis. So
ci. regu. 352. pater filijs naturalibus.
Guillermus Benedi. in. d. c. Rainun-
tius. verbo. ſi abſq;. liberis, in. 2. nu. 74.
Gabri. Paleo. de filijs nothis. c. 37.
27 ¶ Sextò fallit quando filij legitimi
& naturales eſſent monachi ordinis
minorũ Diui Franciſci. Bald. in. d. Au
then. nouiſsima, nu. 8. & in. l. Papinia
nus. §. vnde ſi quis. ff. de inoffi. teſta.
& in. l. vnica. §. in primo. nu. 11. C. de
cadu. tollẽ. & in. l. cùm acutiſſimi, nu.
22. C. de fideicõmi. gloſ. in verbo. de
la quinta parte, in. l. 9. tit. 5. lib. 3. Fori.
Guido Papæ deciſio. 599. incip. Item
etiam. Fran. cap. Si pater. de teſtamẽ.
lib. 6. in regno Frãciæ, in alijs quibuſ-
cunque monachis cuiuſcunque ordi
28 nis ſint, idem dicendum erit, quia de
generali cõſuetudine regni Franciæ,
monachi non ſuccedũt: vt refert Gui
llermus Benedic. in. d. c. Rainuntius,
in prin. 220. Autrerius de ſtylo Parla-
menti. 4. parte. §. 56. Maſuerius, tit. de
ſucceſsionib⁹, fol. 84. Nicola. Boe. de
ſtatu, & vita eremitarum, nu 23. non
enim facit partem, qui non admitti-
tur ad partem. l. plane. §. ſi duobus. ff.
de lega. pri. & in. §. ſed noſtra. inſti. de
29 ſucce. liberto. vnde eſt, quod ſtante
ſtatuto, quod maſculi ſuccedant ex-
cluſis fœminis, vel quod cognati ſuc-
cedant excluſa matre, intelligenda
ſunt huiuſmodi ſtatuta, ſi maſculi
ſunt capaces, & poſſunt ſuccedere.
Barto. in. l. 2. §. ſi duo in fine. ff. de col-
la. bono. in. l. 2. §. & videndum. ff. de
Tertu. optimè. Decius, conſi. 375. vi-
ſo motiuo, num. 3.
30 ¶ Septimò fallit in caſu legis. qui
Titij teſtamentum. ff. de his quibus,
vt indig. vbi vltra modum taxatum
à iure hæres patris naturalis poteſt fi-
lios naturales, vel ſpurios, hæredes in
ſtituere in bonis à teſtatore habitis,
dummodo tacitã fidem de reſtituen
do filio naturali, vel ſpurio in fraudẽ
non accommodaſſet. Bart. in. d. l. Si is
qui ex bonis. nume. 3. Bal. in. d. l. eam
quam. nume. 54. Alex. in addi. ad Bar.

in.l.1.de iure fiſci.& in conſi.51.viſo
themate.nu.3.vol.2.vbi ad hoc alle-
gat glo.ſingu. in authé. quib⁹ modis
natu.effi.ſui.§.fi.col.7.q. non eſt pro-
32 hibitum naturalem, vel ſpuriũ ab ex-
traneo hæredem inſtitui, quam glo.
allegat Bar.in.l.fi.nu.9. ff. de his qui-
bus vt indig.Abb.in.c.cùm haberet.
in fi. de eo qui duxit in ma. Sylueſ. in
ſua ſumma.verbo.filij.quæſt.4.

33 ¶Octauó fallit, quando filius natu
ralis Principis reſcripto fuiſſet legiti
matus, quo caſu legitimati ſuccedũt
cum filijs legitimis & naturalibus.l.ſi
parens. C.de ſuis & legi.lib. Authen.
Præterea.de natu.lib.c. per venerabi
lem, qui filij ſunt legi.l.fi.tit.15.par.4.
plures alias fallentias ad dictam regu
lam ſuperius poſitam ſcripſit Galden
34 ſis in arte teſtandi.tit.1.cautela.14.&
Cepola. cau.38.Gabriel Pal. de filijs
nothis.c.45.Segura in.l.cohæredi.§.
cùm filiæ. nu.122.cum ſequen. ff.de
vul.& pupi.ſubſti. Couarru.in.4.par.
2.cap.8.§.5.nume.11. De iure verò
noſtro Regio, ſtante etiam legitima
prole, alia forma & modo filij natura
35 les ex teſtamẽto patris ſui ſuccedũt,
videlicet in quinta bonorum parte,
quam in vita pro alimentis dare, vel
in morte relinquere patri permiſsũ
eſt.l.9.tit.5.lib.3.Fori.l.1.titu.6.lib.3.
Fori.l.9.&.10.&.12.&.28.Tauri. Sed
id in libera patris voluntate relinqui
36 tur, niſi tantùm alimenta: vt inferius
in materia alimentorũ à nobis latiùs
37 erit differendum. Quod rectè colli-
gitur ex tenore.d.l.9.Tauri.ibi. Pue-
dan mandar. Nam verbũ, poteſt, affir
matiuè prolatum, non neceſsitatem,
ſed voluntatem inducit.glo.ſingu.c.
1.de regu.iu.lib.6.quam pro ſingu.re
fert Abb.in.c.1.nu.4.de cau. poſſe.&
prop.& in.c.1.de fide inſtru. & in.c.ſi
quis contra clericũ.in fi.de foro cõp.
Iaſ.in.l.1.nu.3.ff.de iuriſ.omni iud.&
in.l.ſed & ſi quis.§.quæſitũ. nu.26. ff.
ſi quis cau. Anto. Corſe.in ſingulari.
in verbo. poteſt. Sed ad alimẽta filijs
naturalibus præſtanda pater compel
lendus eſt. l. ſi quis á liberis.§.1.vel.§.
Item reſcriptum. ff. de lib.agno.Bal.
in Authen. ex complexu.C.de ince-
ſti.nup.c.cũ haberet. de eo qui dux.
in matri. quam pol.l.8.in fine. tit.13.
part.6.l.5.tit.19.par.4.l.fin.tit.8.lib.3.
38 Fori. Nam hoc ius alendi liberos deri
uatur à quodã iure naturali.l.1.§.ius
naturale. ff.de iuſti.& iu.& in prin.in
ſti.de iure natu.gen.& ciui.l.2.tit.19.
par.4.ibi. Por el mouimiẽto natural.
Quod ius naturale omnibus filijs, tã
legitimis, quàm naturalibus tantùm
39 cõmune eſt.l.hos accuſare.§.omnib⁹
ff.de accu.ibi. Natura omnibus. com
munis eſt. Authen.quibus modis na-
40 tu.effi.legi.§.ſi quis verò, col.6.Bal.in
l.Executorẽ.nu.32. C.de execu.rei iu
dica. Ideo meritò omnibus filijs, etiã
nefarijs, & inceſtuoſis alimenta de-
bentur: vt inferius in materia alimẽ-
torum latiſsimè explicabimus.

S V M M A R I V M.

1 *De ſucceſsione filiorum naturalium abinte-ſtato, legitima prole non exiſtente.*

2 *Naturales tres vncias habere olim poterant.*

3 *Pater de iure Authen. omnia bona naturalibus relinquere poterat.*

4 *Lex decima Tauri ius commune corrigit.*

5 *Parentum legitima in bonis filiorum de iure Digeſtorum erat quarta pars.*

6 *De iure Authenticorum eſt tertia pars.*

7 *Legis ſextæ Tauri declaratio.*

8 *An lex ſexta Tauri per legem decimam Taurinam corrigatur.*

9 *Doctor à Caſtillo reprehenditur, & meritò.*

10 *Plures notãdi intellectus ad legẽ ſextã Tauri.*

11 *Parentibus an in vita ſit permiſſum omnia bona naturalibus donare.*

12 *Donatio omnium bonorum non eſt permiſſa.*

13 *Doctor*

13 *Doctor à Caſtillo iterum hallucinatur.*
14 *An lex.79.Tauri ius commune corrigat.*

Cap. XII.

1 HActenus de ſucceſ-
ſione filiorum na-
turalium ex teſta-
mẽto,legitima pro
le exiſtẽte, dictum
eſt:nunc verò qua-
liter prædicti filij naturales, etiam ex
teſtamento,nulla prole legitima ſtã-
te,patribus ſuis ſuccedãt, ſummatim
hîc erit examinandum. De iure anti-
2 quo, legitimis filijs & naturalibus nõ
exiſtentibus, parentibuſque teſtato-
ris iam defunctis, patri permiſſum e-
rat inter viros donare, vel in vltima
voluntate filijs naturalib⁹ tres vncias
tãtùm relinquere, & de iure Codicis
ſex vncias. Hæc omnia probat.l.hu-
manitatis intuitu.C.de natu.lib.l.fin.
vbi glo.& Doct.C.de teſta.tute.l.fin.
C. quãdo mulier offi. tute. fungi. po.
l.generaliter.§.cùm autẽ. C.de inſti.
& ſubſti. ſub condi.fac. Authenti. de
trien. & ſemi.§.conſideremus. col.3.
glo.in.l.qui teſtamentũ. ff. de proba.
3 glo.in.c.fi.de nup. De iure verò Au-
thenticotum filijs legitimis & aſcen-
dentibus non extantibus, patri per-
miſſum erat totã ſuã ſubſtantiã,& bo
na filijs ſuis naturalibus in vita largi-
ri,vel in morte relinquere. Authenti.
quibus modis natu.effi. ſui. §.nec igi-
tur. col. 7.ibi.Si filios non habuerit.l.
iubem⁹. &.l fi. C.de natu.lib. Authẽ.
licet.eo.tit.C.glo in.l.fi.C.de confir.
tuto.glo.in.§.fi.de nup.l.8.tit.13.par.
6.l.6.tit.15.par.4.l.10.Tauri. quæ lex
Taurina eſt ſingularis, & noua deci-
ſio, corrigẽs in hoc ius commune, de
4 quo cautũ erat, quòd ſtantibus aſcen
dentibus, non erat aliçui permiſſum
omnia bona ſua filio naturali relin-
quere, ſed legitima parẽtibus erat re-
linquenda,& reſiduũ bonorũ, vel hæ
reditatis, filijs naturalibus relinquere
licebat. Id probat.d.Authen.licet.&
Authẽ.de triẽ.&ſemi.§.1.col.3.&.l.8.
5 tit.13.part.6. Legitima verò parentũ
in bonis ſuorum filiorum ex teſtamẽ
to de iure Digeſtorũ erat quarta pars
bonorũ filiorũ.l.nã & ſi parẽtibus.ff.
de inoffi. teſta.l. Papinian⁹.§ quoniã
autẽ quarta.ff.eo.tit.Bar.in.l.pater fi-
lium.nu.6.ff.eo.tit. & de iure Authẽ-
ticorũ, eſt parentum legitima tertia
pars bonorũ filij. Authẽ.de triẽ. & ſe-
6 mi.§.1.col.3.glo.in.l. Pantonius. ff.ſi
quis à parentib⁹ fuerit manumiſ. glo.
in.d.Authẽ.nouiſsima. Vbi Iaſ.nu.36
hãc dixit eſſe cõmunem opinionem.
& Alex. in.l.in ratione.§.quæ vulgo.
nu.12.ff.ad.l.Falci.Fran. in.c.ſi pater.
nu.22.de teſta.lib.6.l.8.tit.13.part.6.
7 Quod aliter eſt de iure nouiſsimo re-
gio, vt in.l.6. Tauri, quam inferius in
materia ſucceſsionũ aſcendentiũ ple
niùs explicabimus. Quæ quidẽ tertia
pars tãquam parentum legitima ne-
ceſſariò eis erat relinquenda, & reſi-
duum filijs naturalibus dare lic bat.
Quæ iura hodie arbitror eſſe corre-
cta per.l.10.Tauri. In qua lege expreſ
8 ſe cauetur patrem iuſtè poſſe, exiſtẽ-
tibus etiam aſcẽdentibus, omnia bo-
na ſua filijs naturalibus relinquere.
Veruntamen huic cõcluſioni nimis
aduerſari videtur.d.l.6.Tauri.ibi. De
ſcẽdiẽtes legitimos. & ibi. O que ayã
derecho de les heredar. Nã aſcenden
tes ex teſtamẽto & abinteſtato, ſunt
legitimi hæredes, filijs nõ exiſtẽtibus
legitimis, ſed filios naturales tãtùm,
neq; ius ſuccedẽdi habere, neq; que-
relã, neq; contra tabulandi ius, neq;
aliud remediũ aduerſus teſtamentũ
paternum, obtinere certum eſt: vt
plenius ſupra. cap. 11. demonſtraui-
mus. Cùm nullum ergo ius ſucceden

di filijs naturalibus competat, eos ex
cludere debent aſcendentes. Doctor
Caſti in.d.l.10.Tauri, in verbo. Todo
lo que quiſiere. inaduertenter reſpō
9 dit, quòd olim filij naturales ius ſuc-
cedēdi in bonis patris habebant, quā
do erant hæredes inſtituti. Quæ ſolu
tio minimè quo ad.d.l.6. Tauri pro-
cedit. Tum quia. d.l.6. Tauri, tam in
ſucceſsione ex teſtamento, quàm ab
inteſtato loquitur. Tum etiam quia
extraneus & penitùs ignotus, ſi defi-
cientibus legitimis hæredibus, hæ-
res inſtitutus eſſet, ius ſuccedendi ha
beret. Nō tamē ex eo ſequitur, quòd
extraneus aſcendentes excludat, vt
vt in. d. Authen. de trien. & ſemi. §.1.
col.3. & in. d. Authē. licet. Ideo pro ſo
lutione dicēdum eſſe arbitror quod
illa alternatiua, o, que ayan derecho
de les heredar. poſita in.d.l.6. Tauri.
quæ communiter in omnibus ferè le
gibus reperitur impreſſorum incu-
ria ſit poſita, quæ ſublata illa alterna-
tiua, o, litera illius legis ſextę Tauri e-
10 rit plana, & erit ſenſus aſcendētes ex
teſtamento & abinteſtato ſunt legi-
tim[illegible] [illegible]æredes, ſi nō ſunt filij legitimi,
& [illegible]ſcendentes, qui ius ſuccedendi
habeant: quia forſitan erant iuſtè ex-
hæredati, vel aliter incapaces, quo ca
ſu cum ius ſuccedendi legitimi filij
non habeant dict. l. 6. Tauri voluit,
quod in iſto caſu aſcendentes deſcen
dentes excludant. vel quod illa alter-
natiua (o) intelligatur de hæredibus
ſubſtitutis, filijs legitimis datis, & nō
de filijs naturalibus, vel quòd filij na-
turales ius ſuccedendi dicantur ha-
bere, cum abinteſtato, ſtantibus etiā
aſcendentibus, ad duas vncias vocen
tur: vt in. d. Authen. licet, & in.l.8. tit.
13. part.6. quo d aliter eſt in quolibet
extraneo, vel quòd verba illius legis.
6. Tauri intelligātur iuxta tenorem
dictæ. l.10. Tauri: vt omnis contro-
uerſia & obiectio ceſſet. In hoc omit
11 tendum nō eſt, quòd licet de iure cō
muni omnia bona ſua filijs naturali-
bus, legitima prole non ſtante, pater
poterit donare: vt in. d. Authē. licet.
& in Authent. de trien. & ſemi. §. nec
igitur. & in. d.l.8. partitæ. De iure ta-
men Regio arbitror hoc non proce-
dere, de quo patri minimè licet om-
12 nia bona ſua inter viuos filijs natura-
libus largiri, etiam ſi bona tātùm ſint
præſentia, & nō futura, per.l.69. Tau-
ri: per quā arbitror dicta iura eſſe cor
recta. Qua in re fuit hallucinatus Ca-
ſtillo in.d.l.10. Tauri, in parte. Lo pue
da mandar. dicens, etiam hodie poſſe
13 filio naturali omnia bona ſua inter vi
uos patrem donare. Quod me latet
qua ratione illud de iure procedat,
propter.d.l.69. Tauri, per.l.7. titu.12.
lib.3. Fori. quòd donatio omniū bo-
norum eſt nullius momenti, licet nul
los donator habeat filios. Quod ali-
ter erat de iure communi. l. omnes.
§. Lucius. ff. de his quæ in frau. credi.
14 glo. Vbi Docto. in.l.fi.C. de pac. Alex.
Iaſ. & alij in. l. ſtipulatio hoc modo
concepta. de verbo. obliga. Et hāc di
cit eſſe communem Abb. in cōſi. 48.
Videtur volu.2. Iaſ. in dict. l. ſtipula-
tio. nume.20. & in conſi.5. volu.3. De
cius conſilio.225. in cauſa. nume.4.l.
1. tit.4. part.5.

SVMMARIVM.

1 *De ſucceſsione filiorū naturaliū abinteſtato.*
2 *Naturales abinteſtato ad duas vncias tātùm vocantur.*
3 *An naturalibus vltra duas vncias alimenta ſint danda.*
4 *Naturales legitima prole exiſtente, in nihilū patri abinteſtato ſuccedunt.*
5 *Diſpoſitum in ſenſu directo, oppoſitū arguit in ſenſu contrario.*
6 *An vxor defuncti excludat filios naturales.*

7 *Filius adoptiuus naturalem excludit.*
8 *Filij adoptiui ſimul cum legitimis ſuccedunt.*
9 *A pari potentia cauſæ par effectus producitur. & nu. 10.*
11 *Qualiter naturales cũ aſcendẽtibus ſuccedãt.*
12 *Poſito vno correlatiuorum reliquum per conſequens cenſetur eſſe poſitum.*
13 *Aſcendentes & deſcendentes in ſucceſſione æquiparantur.*
14 *Excluſio vnius, eſt excluſio alterius.*
15 *Argumentum de legitima patronorum, ad legitimam parentum vſitatum eſt.*
16 *An fratres ſimul cum aſcendentibus ad hæreditatem vocentur.*

Cap. XIII.

1 Viſa ex teſtamento
filiorum naturaliũ
ſucceſſione ſuper-
eſt, vt de eorum ab
inteſtato ſucceſſio
ne loquamur. De
iure communi prædicti filij natura-
les abinteſtato ad duas tãtùm vncias
ad bona paterna vocantur. Dummo
2 do filij legitimi & naturales, & cõiux
legitima non exiſtant. Authen. licet.
C. de natu. lib. Authen quibus modis
natu. effi. ſui. §. ſi quis autem defunct°
col. 7. Authen. de trien. & ſemi. §. con
ſideremus. col. 3. l. 8 tit. 13. par. 6. glo.
ſingu. in l. qui teſtamentũ. ff. de pro-
ba. glo. in verbo, cum legitimis in l. ſi
qua illuſtris. C. ad Orſi. glo in verbo.
admitti. in §. nouiſſimè. inſti. eo. titu.
glo. in §. ſi. inſti. de nup. glo. in verbo.
mãzeres, in c. niſi cùm pridem. de re-
nuntia. glo. in verbo. repellendus, in
cap. tanta. qui filij ſunt legi. quæ duæ
vnciæ, vt probant prædicta iura, in-
ter prædictos filios naturales & ma-
trẽ ſunt diuidendæ: & vltra has duas
3 vncias, filijs naturalibus ſunt alimen
ta præſtanda. vt voluit gloſ. ſingu. in
verbo. vncias. & ibi Barto. nume. 2.
in Authenti. quibus modis natu. effi.
ſui. §. ſi quis autem defunctus. colũ. 7.
4 & idem Bar. in d. §. conſideremus. per
tex. ibi. col. 3. ſi verò legitima ſtat pro
les patri ab inteſtato morienti, filij na-
turales in nihilum ſuccedunt. vt pro
bant iura ſupra allegata. & gloſ. in. d.
l. qui teſtamentũ. & gloſ. in. d. l. ſi qua
illuſtris. & gloſ. in. d. §. nouiſsimè. Sali.
& alij in. l. humanitatis. C. de natu.
lib. ſed eis tantùm alimenta ſunt dan
da. vt probat dict. l. 8. in fine, & infe-
riùs in materia alimentorum decla-
rabitur. Idemq; dicendum eſt de iu-
re communi, ſi tantùm coniux legiti
ma iſtius ab inteſtato morientis exi-
ſtat, quòd in nihilum filij naturales
ſuccedant, quod ſatis colligitur ex. d.
Authen. licet. per argumentũ à con-
trario ſenſu, & in. d. §. ſi quis autẽ de-
functus. Quę iura dicunt, quòd ſi cõ-
iux legitima non eſt in duas vncias,
filij naturales abinteſtato ſuccedunt.
A cõtrario ergo ſenſu coniuge legiti
5 ma ſtante, in nihilũ ſuccedant, diſpo
ſitum enim in caſu directo oppoſitũ
arguit in ſenſu contrario. l. 1. §. huius
rei. ff. de offi. eius cui man. eſt eius iu-
ris. l. qui teſtamẽto. §. mulier. ff. de te-
ſtamẽtis. l ſi procuratorem. § ignorã
tes. ff. manda. Et hanc cõcluſionem,
quòd ſtante muliere legitima, natu-
rales non ſuccedãt. tenuit glo. in ver
bo. manzeres. in. c. niſi cùm pridẽ. de
renun. glo. fi. in. c. authoritate Marti-
ni. de conce. præbe. lib. 6. Ioã. Andre.
in. c. lator. qui filij ſunt legi. Sali & alij
in. d. Authẽ licet. per tex. ibi. quòd ali
ter videtur dicẽdũ de iure regio. l. 9.
tit. 13. par. 6. quæ diſponit, quòd vxor
6 legitima defuncti non excludit filiũ
naturalẽ, vt non ſuccedat in duas vn
cias paternæ ſubſtãtię. Quod dictum
eſt. quòd legitima prole exiſtente, in
7 nihilum filij naturales abinteſtato
ſuccedant: ampliandum eſt etiam ſi
filij

7 filij adoptiui exiſtāt, ita Ange. in Au-
then. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi.
col. 7. text. in d. Authē. licet. ibi. cùm
deſit ſoboles ciuilis, id eſt, fili⁹ adopti
uus, qui eſt ſoboles ciuilis vt in. §. 1. in
ſti. de hæredi. quæ ab inteſta. deſe.
8 Quod patet ratione, quia filij adopti
ui ab inteſtato ſimul cum filijs legiti-
mis, & naturalibus ſuccedunt. l. cū in
adoptiuis. & ibi glo. C. de adoptio. §.
adoptiui. inſti. de hære. quali. & diffe.
glo. in Authē. in ſucceſsione. C de ſuis
& legi. lib l. 9. tit. 16. part. 4. Sed filij le-
gitimi & naturales, naturales tātùm
ab inteſtato in totū excludunt, vt ſu-
9 perius dictū eſt. Eadem ergo ratione
filij adoptiui: nā à pari potentia cauſę
par effectus producitur. l. 1. §. vete-
10 res. ff. de acqui. poſſeſ. l. ſi ſocer. ff. ſolu.
matri. l. ſi mater. C. de inſti. & ſubſti.
ſub condi. fac. Sed meo iudicio diffi-
11 cilis eſt quæſtio, qualiter filij natura-
les cū aſcendētibus ſuccedant, veluti
ſi aliquis relictis tantū aſcendētibus,
& filijs naturalibus inteſtatus moria-
tur. gloſ. in. §. fi. inſtitu. de nup. tenuit
quòd in nihilū ſuccedant in hoc caſu
naturales. & gloſ. in l. 8. titu. 13. par. 6.
Hāc opinionē tenuit Ange. in d. Au-
thē. quib⁹ modis natu. eff. ſui. §. fi. col.
7. Palat. Rube in l. 10. Tauri. num. 49.
Quæ opinio hac iuuatur ratione, po-
ſito vno correlatiuorū, per cōſequēs
reliquum cenſetur eſſe poſitū. l. fi. ff.
12 de accepti. l. fi. C. de indic. vidui. tollē.
l. 1. C. de cypreſsis. lib. 11. glo. in prin.
inſti. de ſucceſ. ſubla. Bar. in. l. fi. de ex-
acto. tribu. lib. 10. Abb. in rub. proœ.
decre. 2. lectu. nu. 10. Iaſ. in Authē. no
uiſſima. nu. 38. C de inoffi. teſta. Hip-
po. in l. circūcidere. §. Serno. nu. 5. ff.
de ſica. Sed exiſtēte filio legitimo nō
ſuccedunt filij naturales (vt ſuperius
dictum eſt) Per conſequēs ergo neq;
parente exiſtente cùm ſint correlati
ui parentes & filij. Item aſcendentes
13 & deſcendētes quo ad ſucceſſionem
in iure æquiparātur. l. nam etſi paren
tibus. & ibi Bar. ff. de inoffi. teſta. Au-
then. de hære. & falci. §. 1. col. 1. glo. in
d. Authē. nouiſſima. l. 6. Tauri. diſpo-
nens quòd eadē forma & modo, quo,
ex teſtamēto & ab inteſtato deſcen-
dētes aſcendētibus ſunt legitimi hæ-
redes, eodē itaque modo aſcenden-
tes deſcendentibus: ſed deſcendētes
legitimi naturales in totū excludūt:
ergo per conſequens aſcendentes.
Contrariā verò ſententiā tenuit Cy
nus in illa magiſtrali diſtinctiōe, quā
ſcripſit in Authē. itaque. C. cōmu de
ſucce. verſi. ſecundo caſu. dicens, filiū
naturalē in duas etiam vncias in bo-
nis patris ab inteſtato ſuccedere: ſtan
tibus etiam aſcendentibus defuncti.
Pro qua opinione conſideratur tex.
in. d. Authē. licet. in eo quòd probat,
quòd ſtante legitima prole filij natu-
rales ab inteſtato in nihilo ſuccedūt:
ergo extra illū caſum quādo non eſt
legitima proles, licet ſint aſcendētes:
filios naturales. d. Authen. licet. vide
tur admittere, & nō excludere. Exclu
ſio itaq; vnius caſus, eſt alterius inclu
ſio. l. cùm Prætor. ff. de iudi. l. quæſitū.
14 §. idem reſpondit. ff. de fun. inſtru. in-
ſti. lega. l. ex eo. ff. de teſti. Item facit
Authenti. quibus modis natu. effi.
ſui. §. ſi quis autem. ibi. aut etiam ma-
numiſſor. columna. 7. vbi probatur,
quòd ſtante manumiſſore, in dictas
duas vncias. ab inteſtato naturales
ſuccedunt. Eodem ergo modo ſtan-
te patre illius ab inteſtato morientis,
qui manumiſſor pater quoque à iu-
re vocatur. l. 1. §. ſi parentes. vbi glo.
ff. ſi à parente quis fue. manumiſ. præ-
ſertim quòd argumentum de legiti-
15 ma patronorum ad legitimam pa-
rentum validum & vſitatum eſt in iu
re. l. ſi patronus. ff. de dona. l. cùm pa-
tronus. vbi latè Segura. nu. 9. & c. ff.
de lega.

de lega.ſecun. l. Diuus. vbi glo. in ver
bo. cõſtituti. ff. ſi à parẽ. quis fue. ma
nu. §. præterea. vbi glo. in verbo. pa-
trono. inſti. quibus modis ius patri.
poteſ. ſol. ſed legitima pattonorũ nõ
impedit filium naturalem in prædi-
ctas duas vncias ſuccedere. Eadẽ er-
go ratione neque legitima parentũ
data (vt prædiximus) terminorum pa
16 ritate. Id etiã patet alia ratione, quod
agnati, ſeu cognati: & aſcẽdentes de-
functi quo ad eius ſucceſsionem ad
paria iudicantur: cùm fratres vel ſo-
rores ſimul cum aſcendẽtibus ad hæ-
reditatem vocentur. Authen. de hæ-
redi. ab inteſta. veni. §. conſequens.
colũ. 9. Authen. defuncto. C. ad ſena.
conſul. Textu l. 4 tit. 13. part. 6. quod
hodie prorſus eſt mutatum (vt infe-
rius ſuo loco declarabitur) Sed agna-
ti quo ad prædictas duas vncias filios
naturales non excludunt. vt in. d. Au
then. licet. vbi glo. communiter rece
pta in verbo. coniux. l. 8. tit. 13. par. 6.
Ergo neque aſcendentes propter ſu-
pradicta. Quam concluſionem veriſ-
ſimam eſſe arbitror, inſpecto iure an
tiquo, vt dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Naturales ex teſtamẽto & ab inteſtato vnà cum legitimis, matribus ſuis ſuccedunt.*
2 *Mater ſemper eſt certa, pater verò incertus.*
3 *Naturalis matri etiam illuſtri ſuccedit.*
4 *Verus ſenſus ad. l. ſi qua illuſtris. C. ad Orficia.*
5 *Naturales iure nouiſsimo regio, exiſtente legitima prole, neque ex teſtamento, neque ab inteſtato, matribus ſuccedunt.*
6 *Naturales, ſi non eſt legitima proles, matrib⁹, legitimi ſunt hæredes.*
7 *Naturales cognatos, & agnatos matris excludunt.*
8 *Præteritio matris pro exhæredatione habetur*
9 *Naturalibus remedium. l. fi. C. de edict. Diui Adriani competit.*
10 *Filij naturalis natiuitate, annullatur teſtamẽtum maternum.*
11 *Mater in cura & tutela naturalium, alijs præfertur.*
12 *Natiuitate filiorum naturalium, donatio materna reuocatur.*
13 *An naturales excludant ſubſtitutum.*
14 *Mulier luxurioſa & incõtinens, maximũ totius cognationis eſt dedecus & ignominia.*
15 *Maior caſtitas in fœminis, quàm in maſculis requiritur.*
16 *Optima declaratio ad. l. 9. Tauri.*
17 *Pater ſuas filias dotare compellitur.*
18 *Turpe nimis eſt, aliorum ſcripta tantùm referre, & nihil noui addere.*

Cap. XIIII.

1 EA verò quæ de ſuc
ceſſione filiorũ na
turalium ſuperius
ſcripſimus, locum
in ſucceſſione pa-
terna tantùm ha-
bent: ideo nobis neceſſarius eſt tran-
ſitus ad ſucceſſionem dictorũ filiorũ
naturaliũ in bonis maternis. De iure
cõmuni filij naturales ſeu nepotes,
vel deinceps ex teſtamẽto & abinte-
ſtato, matri & auiæ, alijſq́; per lineam
fœmininã aſcẽdẽtibus ſimul cũ filijs
legitimis & naturalib⁹ ſuccedũt: per-
inde ac ſi verè filij legitimi & natura-
les eſſent, excluſis aſcẽdentibus & a-
gnatis, & cognatis. l. hac parte. l. Mo-
deſtin⁹. ff. vnde cogna. l. 1. §. ſed & vul
go. ff ad Orficia. l. 2. in prin. ff. eo tit. l.
ſi qua illuſtris. C. eo. tit. & in. §. nouiſsi
mè. inſtitutа. eo. tit. l. 11. tit. 13. par. 6.
ponens rationẽ diuerſitatis, cur tam
variè inter ſucceſsionem paternam
& maternam à iure fuit ſtatutum,
dicens, quod mater ſemper eſt cer-
2 ta, pater verò incertus. l. quia ſemper
mater eſt certa. ff. de in ius vocan. l.
vulgo cõcepti. ff. de ſtatu homi. l. 5. in
fine.

in fine.tit.19.par.4. Ideo naturales tã
tùm cum filijs ex legitimo matrimo-
nio habitis ſimul matri ſuccedebanr.
3 Quod ampliari poterir etiam ſi ma-
rer eſſet illuſtris perſona, naturales tã
rùm vnà cum filijs legitimis & natu-
ralibus ad hæreditatem matris illu-
ſtris vocantur. Ange.in.d.§.nouiſsi-
mè.col.2.Bar.in.l.fi.nu.4.ff. de his qui
bus vt indig. Probat.d.l.1.in fine.tit.
13. par. 6. & ex tenore.d.l. ſi qua illu-
4 ſtris. Secundum verũ ſenſum id colli
gitur, quæ lex de filio ſpurio, & nõ de
naturali, tãtùm loquirur: inter quos
filios ſpurios & narurales magna eſt
differentia & diſerimen, vt ſuo loco
inferius dicemus.
5 ¶ De iure verò nouiſsimo Regio
filij narurales ranrùm, neque ex reſta
mento, neque ab inteſtato matri ſuæ
cũ filijs legitimis & naturalibus ſuc-
cedunt: ſed in vita, ſeu in morris arti-
culo, eorum mater eis quintam bo-
norum partem, legitimis ſtanribus,
relinquere poterit.l.9.Tauti. Per quã
legem omnia iura ſuperius à me rela
ta, in hac parre ſunr correcta: & vltra
dictam quintam partem, neque ra-
tione alimentorum, neque alterius
rei, filijs naturalibus aliquid mater re
linquendi facultatem habet. Legiri-
6 ma verò prole non exiſtente natura-
les tantùm verè ex teſtamento, & ab
inreſtato, in bonis maternis ſunt legi
timi hæredes, & omnes aſcendẽtes le
girimos & agnatos, & cognãros ex
parte materna excludunr: vt in.d.l.9.
Tauri. Ex qua ſequitur, quòd ſi filij
7 naturales iniuſtè eſſent exhæredati
per quetelam inofficioſi teſtamenti,
teſtamenrum maternũ rumperetur,
& ab inteſtato erunr ſuceeſſuri.l. ſi ſu
ſpecta.in fine.ff.de inoffi.teſta.§.tam
autem.inſti.eo.titu.Plate.& Ange.&
alij in.d.§.nouiſsimè. Eadẽ ratione, ſi
naturales filij fuerint à matre ptære-
riri, eis competit aduetſus teſtamen-
tum maternũ querela inofficioſi te-
ſtamenti, & non bonorum poſſeſsio
8 cõtra tabulas: quia præreritio matris
pro exhæredatione habetur.l.filiam
præteritã. C.de inoffi.teſta.l.fi. C.de
ſuis & legi.hære.l.illud.§.ad teſtamẽ-
ra. vbi gloſ.ff. cõtra rabu. §.fi.inſti.de
exhæred.libe. cùm remediũ quod ex
hæredatis, vel ijs qui pro exhęredatis
habenrut, nõ ſir contra tabulandi re-
mediũ, ſed querela inofficioſi teſta-
menti.l.1.l.non putabit.ff.contra ta-
bu.§.ſin autẽ.inſti.eo.tit. ſequitur e-
tiã ex.d.l.9.filijs naturalibus ad conſe
9 quenda bona materna remediũ.l.fi.
C.de edic.di.Adri.Tollen.compete-
re. vt declarat Bal.in.l.3. C.de inoffi.
reſta. Sequitur etiam ex prædicta.l.9.
Tauri. donationem immenſam, vel
inofficioſam vni ex filijs factam, poſ-
ſe per alium filium naruralem reuo-
cari: de qua donatione loquitur Au-
then. vnde ſi parẽs.C.de inoffi.teſta.
l.1.&.2.C.de inoffi.dona. quod ſem-
per inrelligendum eſt, filijs legitimis
non exiſtentibus. vt in.d.l.9.expreſsè
habetur. Sequitur etiam ex prædicta
l.9.quod quemadmodum natiuitate
10 filij legitimi annullarur reſtamẽtum
maretnum, ita eodem modo natiui-
tate filij naruralis.l.ſi marer. C.de in-
offi. reſtamen.l. poſthumus. ff. eo-
dem rit.Plat. in prin.inſti.quibus mo
dis teſta.infir. cùm narurales legiti-
mi hæredes matri exiſtanr: vt in d.l.
11 9.Tauri. Ex qua etiã deducitur, quòd
ſicur mater in tutela & cura legiri-
morum filiorum alijs tutoribus legi-
timis & datiuis præfertur. Aurhe.ma
rri, & auiæ.C.quando mulier offi.tu-
te.fungi poteſt.Authen.de hære.ab-
inteſt.veni.§. ex his.col.9.l.4.titu.16.
par.6.glo.& Doct. in.c.ex parte.in.2.
de appellation. Ira in turela & cura
filiorum naruralium.l.fin.C.quando
mu.tute.

mu.tute.offi.fun.poteſt Authẽ. vt ſine prohibi.mat.debito.&credi.tute. gerant.mino.glo.& docẽtes in.d. Authen.matri & auiæ. Albe.in.l.ſi qua illuſtris.in fine. C. ad Orficia. Itẽ ſicut
12 donatio facta alicui, natiuitate filij legitimi reuocat.l.ſi vnquã C.de reuocan.dona.l.ſi totas.C.de inoffi.dona. l.8.tit.4.par.5. Ita eodem modo natiuitate filij naturalis donatio facta à matre reuocatur per rationem dictæ legis.9.& eius diſpoſitionem. De qua re.de iure communi eſt videndus Oldra.conſi. 278.licet quantum Pleni⁹ Barba.in.l.cùm acutiſsimi.nu. 219.C. de fideicõmi Gabriel Paleo.de filijs nothis c.34. Latiſsimè omnium Tiraque.in. d.l.ſi vnquam.in verbo.ſuſceperit liberos. nu. 56. cum ſequen. Et quod dictum eſt, naturales matri ex teſtamento & abinteſtato legitimos eſſe hæredes, prole legitima deficiente:id intelligendum eſſe cenſeo, niſi mater hac lege & conditione hæres fuiſſet inſtituta: vt ſi ſine filijs deceſſerit hæreditas ad ſubſtitutum perueniat, quo caſu naturales ſubſtitutũ nõ excludũt.Bart.in.l.hæredib⁹. §.Titius.nu.2.ff.ad Trebe. Ange.Imola,& Alexã.in.3.fallen.in.l.ex facto.§. ſi quis rogatus.ff.ad Trebe. Abb.in.c. in præſentia.nu 21.de proba. Vbi Decius.nu.41.hanc fatetur eſſe communem opinionem, reprobata glo.contrarium tenente.in.l.hæredibus.§.Titius. verbo. conditioni.ff.ad Trebel. & Barto.ſibi contrarius in hoc meretur reprehendi. in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.num.4.&Caſtillo in.l.9.Tauri.in parte. Herederos legitimos.quę eſt notãda limitatio ad dict.§.ſi quis rogatus.& ad.l.Cùm pater. §.volo.& ad.l.Lucius.§.vltimo.ff.de lega.ſecũ. & ad.l.1. C.de condi.inſer. & ad glo. in verbo. filium in cap. Rainuntius. de teſtamen.& ad glo.1.in cap.in prę-
13 ſentia.de proba. Quę omnia iura probant, quòd natiuitate filij naturalis omnis euaneſcit ſubſtitutio,& ſecundum ſupradicta eſt intelligenda.l. cùm auus. ff.de condi & demonſtra. & dict.l.cùm acutiſsimi,&.l.generaliter.§.cùm autem.C.de inſti. & ſubſti. ſub condi.fac.l.10.tit.4.parti.6. Quæ iura in maſculis, & non in fœminis inſtitutis ſunt intelligenda. Rationẽ diuerſitatis ſcripſit Barto.in dict.§.Titius, nu.2.quia magna ignominia &
14 dedecus eſt totius cognationis fœminas filios naturales habere, vt inquit l.vnica. C.de ſena.Conſul. Clau.Tollen.dicens, quòd mulier luxurioſa & incontinens totius cognationis eſt dedecus, & ignominia. Maior enim
15 caſtitas in fœminis, quàm in maſculis requiritur.l.palam. §.qui in adulterio. vbi glo. ff. de ri.nupti.l.penul.C. ad Orfi.l.2.in fine.titu.15.lib.8. Ordi. Iaſ.in.l.in arenam.nume.10.C.de inoffi.teſtamen.& in Eccleſiaſtico cap. 42. habetur, quòd melior iniquitas
16 viri, quàm mulier benefaciens. Item ex dict.l.9. Tauri facilè etiam deducitur, matrem filiam tantùm naturalẽ teneri dotare, & ad id compelli, cùm ei naturales ex teſtamento & abinteſtato ſunt legitimi hęredes. Quem-
17 admodum pater ad filias ſuas dotandas compellitur.l.qui liberos. ff.de ri. nupti. l. dotem dedit. ff. de colla. bono.l.fina.C. de dotis promiſsione.l.8. titu.11.par.4.de qua dote filiabus naturalibus danda, optimè ſcripſit Bar. in.l.vxor.§.naturalis.ff.de lega.3.Bal. in.l.neque mater. C.de iure doti.in.l. fina.C.de dotis promi.Iaſ.in.§.fuerat. nu. 104.cũ ſequẽ.inſti.de actio. Pala. Rub.in.dict. cap.per veſtras.§.9. &.§. 23.nu.4.fol. 97.in quo loco latiſsimè hanc ſcripſit materiã, quam hìc non refero, quia mei moris non eſt, aliorum ſcripta tãtùm referre:nihil noui addendo

addendo vel declarando, vt ſequar doctrinam Bal.in.l.non eſt dubium. num.28.C.de legi.& in repe.l.1.in fine.C. de Sacroſanct. Eccle. dicentis, turpe eſſe aliorum ſcripta tantùm referre, & nihil noui addere: qualiter verò cõſanguineis ſuis naturales ſuccedant, interius in materia ſucceſſionum collateralium erit videndum.

SVMMARIVM.

1 *Naturales an nobilitate paterna gaudeant.*
2 *Naturales non veniunt appellatione liberorum.*
3 *Naturales nobilitatem patris, & non matris ſequuntur.*
4 *Omne agens nobilius eſt ſuo patiente.*
5 *Nobilior & potentior eſt forma, quàm materia.*
6 *Filius ex matre nobili & patre plebeio nõ eſt nobilis.*
7 *Adumbratur nobilitas mulieris, ſi plebeio nupſerit.*
8 *Illegitimi infames infamia facti cenſentur.*
9 *Filij ex meretricibus degeneres & ignobiles naſcuntur.*
10 *Infames honores non merentur.*
11 *Paterna flagitia hæreditaria ſucceßione deſcendunt.*
12 *Filius imitator incontinentiæ paternæ præſumitur.*
13 *Qui viret in folijs, venit à radicibus humor, & patrum in natos abeunt cũ ſemine mores.*
14 *Non ingrediatur manzer in Eccleſiam Dei, vſque ad.10.generationem.*
15 *Illegitimi ſunt manifeſti teſtes iniquitatis paternæ: & euidens argumentum eius incontinentiæ.*
16 *Illegitimi non ſunt honorabiles, neque Deo amabiles, neque in bello fortes, neque in fide ſtabiles.*
17 *Qui vocat alium ſpurium actione iniuriarũ tenetur.*
18 *Quàmplurimi illegitimi inſignes fuerunt, legitimoſque natos antecedere merentur.*
19 *Chriſtophorus à Rojas Epiſcopus Cordubenſis, & Ioannes a Ribera Epiſcopus Pacenſis laudantur.*
20 *Hieronymi Manrrique Inquiſitoris Valentini laus.*
21 *Notandæ ſolutiones ad iura Regia ex diametro diſtantia.*
22 *Illegitimi de generali cõſuetudine nomẽ & nobilitatem, & arma ſuorum parentum retinent.*
23 *Spurij ſigno quodam in ſcuto vtuntur ad cognoſcendam ſpuritatem.*
24 *Filij ex damnato coitu, omni prorſus priuilegio carent.*
25 *Pragmatica Pinciana, anno.1542.*
26 *Adulterij pœna, eſt mors.*
27 *Diſpenſatio reſtringenda eſt.*
28 *Qui ex damnato & punibili coitu dicantur.*

Cap. XV.

1 PRopter mutuã duarum legum partitarum in ſe repugnantiã opportunè hoc in loco excutere operæpretiũ eſſe duximus, an filij naturales tantùm, nobilitate, immunitate, paternaq; ingenuitate gaudeant. Qua in re Bart. inquit, quòd naturales paternis priuilegijs & dignitatibus, & immunitatibus non potiuntur.in.l. Tutelas.nu.4.ff.de capi.dimi.& melius in.l.1.nu.50.C.de digni.lib.12.& in.l.fi.in prin. C. de verbo.ſigni. & in.l. pronunciatio.ff.eo.tit.& in.l.1.in fine.ff.ad munici.& in tracta.de inſig.& armis.nu.11.Bald.in.l.id quod pauperibus.nu.35. C. de epiſ.& cleri.& in.l.cùm pater.§.volo.ff.de lega.2.& in.l.cùm legitimæ.ff.de ſtatu homi.& in.l.generaliter.§.cùm autem.in fine.C.de inſti.& ſubſti.ſub condi.fac. Ioa.de Pla. in.l.ſi ſenator in fin.C.de dign.lib.12. hãc fatetur eſſe com.opinionẽ.Alex. in.l.

in.l.ex facto.§.qui rogatus.nu.54.ff. ad Trebel dicens,quòd nobilitas paterna non tranſit ad naturales ſeu baſtardos.& in conſi.25. circa primum. nu.7.volu.1.Iaſ.in.l.fi.nume.13.C.de verbo. ſigni. Præpo.in. c.per venerabilem.num.9.vbi Abb.nu.34.qui filij ſunt legi.Guido Papæ deciſio.580.an baſtardus.Felin.in.c.in preſentia.nu. 23.de proba.& in.c.ſuper eo in.2.nu. 5.de teſti. latè Seguta in.l.cohæredi. §.cùm filiæ.nu.122.ff.de vul.& pupi. Pala.Rub.in.c.per veſtras.§.10.nu.5. &.14.de dona.inter virũ & vxo.Pluri ma circa hoc ſcripſit Tiraque.in tractà.de nobilita.ca.14.&.15.nu.10.cũ ſequen.Gabriel Paleotus de filijs nothis.c.60. Iacobus de Villalpãdo in.l. 22.tit.1.par.7.parte.2.nume.4.plenè gloſſator ordinamẽti in.l.1. verſi.eſt tamen dubium.tit.1.de los Caualleros.lib.4.ordi.gloſ.1.in.l.ſecunda.§. in filijs.ff.Decurio.gloſ.ſingu.in Cle. vnica.in verbo.liberi.in fine.de baptiſ.gloſſa.in verbo.volumus.in cap. ſtatutum.in.2.de hære.lib.6.quod appella.liberorum quantum ad honores& eorum commoda naturales nõ veniunt,refert Iaſ.in.l.fina.num.13. C.de verborum ſignifi.Ripa.in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.nume.62.ff.ad Trebe.glo.ſingu.in parte del.5.l.1.titu.6.lib.3.Fori.pro quibus eſt.l.cùm legitimæ.ff.de ſtatu homi.cuius verba ſunt. Cùm legitimæ nuptiæ factæ ſunt, patrem liberi ſequuntur. Ergo ſi nõ ſunt legitimæ nuptiæ patris,cõ di: nem non ſequuntur.Nam quo ad ho: ores& dignitates,ac immunitates,filij legitimi ſequuntur conditionem ac nobilitatem patris,& non
3 matris.l.nullus in.2.&.l.exemplo.C. de Decurio.lib.10.l.fin.C.de murile. lib.11.l.filiam,&.l.liberos.ff.de ſenatu.glo.in.l.partũ.C.de rei vendi.glo. in.l.fina.C.de ſeruis fugiti.l.2.tit.21. part.4.ibi. Siguen la condiciõ del padre,quanto a las honras y fuero del ſiglo.l.5.in fin.tit.1.lib.4.Ordi.Idem probat.l.humilem.C.de inceſ.nup. ibi ex ingenuis parentibus.l.liberos. vbi glo.in verbo naturales.ff.de ſenato.l.ex libera.vbi Bald.C.de ſuis & legi.lib.l.3.titu.15.parc.4.l.2.tit.13.ea-
4 dem part.4.& ratio eſt, quia omne agens nobilius eſt ſuo patiente,& po
5 tentior eſt forma,quàm materia: vt inquit Bald.in dict.l.fina.C.de ſeruis fugi.refert Iaſ.in.l.1.nume.21.ff.de verbo.obliga.Feli.in.c.nouit.nume.
6 2.de iudicijs. Vnde filij nati ex muliere nobili & patre plebeio nõ ſunt nobiles per dictam legem.exemplo.& tenet Bald.in dict.l.fina.de ſeruis fugi.& in.l.2.de iure emphi.Feli.in.ca. ſuper eo,in.2.nume.5.de teſti.nam adumbratur nobilias mulieris,ſi plebeio nupſerit.l.fœminæ.ff.de ſenato,
7 quia nobilitas non prouenit ex genere materno,ſed paterno: vt in.d.l. exemplo.l.liberos.ff.de ſenatu.latè Pala.Rub.in rub.de dõna.inter virũ & vxo.§.32.& ratio quòd naturales nobilitate paterna non gaudeant,ea potiſsima eſt,vt ab omni fornicatione & illicita copula homines coerceantur: vel quia illegitimi infames
8 infamia facti cenſentur: vt inquit Azo.in ſumma.C.ex quibus cauſis in fa.irroga.Bald.in.l.1.nu.2.de iure aure.Ann.Hoſtien.in ſumma.de filijs presbyterorum.§.quæ ex cauſa prohibitionis.Abb.in.c.per venerabilẽ. nu.3.qui filij ſunt legi.Iaſ.in.l.ſi is qui pro emptore.nu.260.ff.de vſucapi. & in.l.fratres.in fine.C.de inoffi.teſta.Caccialupus in.l.ſi qua illuſtris. nu.7.ad Orfi.Alex.conſi.60.nu.5.volu.2.latè Tiraque.de nobilitate.quæſtione.15.num.14.Hippo.ſingulari. 273.notiſsimũ.Vnde inquit Cardinalis in.c.ſi gens Anglorũ.56.diſt.quòd nati

9 nati ex meretrice viles,&degeneres,
& ignobiles cõmuniter ſunt.c.ſi quis
cũ militib⁹.6.quęſt.1.Latè Pala.Rub.
in.c.per veſtras.§.10.nu.3.fol.89.de
dona.inter vir.& vxo.eſt.l.ſingu.2.ti
10 tu.6.part.7.& infames indignos eſſe
honorib⁹, dignitatibus,ac ingenuita
tibus certũ eſt.l.vnica.C.de infami.
lib.10.l.infamia.l.neq; infames.C.De
curio.eo.lib.10.Ideo meritò illegiti-
mi honores paternos, & dignitates
habere non merentur,vt dixit tex.in
c.penul.56.diſt.adulterorũ filij abo-
minatio ſunt Domino,& paterna fla
gitia hæreditaria ſucceſsione deſcen
dunt.Meritò à iure præſumitur is in-
11 continens, cuius pater fuit inconti-
nens:c.1.c.ſi gens Anglorum.56.diſt.
Alcia.de præſump.regu.1.præſump.
12 24.Et ſæpe ſolet filius ſimilis eſſe pa-
tri.glo.in.l.quod ſi nolit.§.ſi manci-
pia.ff.de ędili.edic.glo.verbo.proge-
nitores.in.c.venerabilem.de electio.
Vnde verſus Mantuani.

13 *Qui viret in folijs venit à radicibus humor,*
Et patrum in natos abeũt cũ ſemine mores.

14 Et in Deuterono.ca.23.legitur:Non
ingrediatur manzer in Eccleſiã Do-
mini vſque ad decimam generatio-
nem.Vnde tex.in.c.priuſquàm.24.di
ſtin.inquit, quòd filij illegitimi ſunt
manifeſti teſtes iniquitatis paternæ,
& euidens argumentum eius incon
15 tinentiæ.c.veſtra.c.ſi.de vita & hone
ſta.cleri.Abb.in.c.cùm dilectus.nu.
4.de purga.Cano.Et Bonifacius mar
tyr ſcribens ad Regem Anglorum,
affirmat hanc prolem illegitimã non
16 eſſe honorabilem hominibus,neque
Deo amabilem, neque in bello ſecu-
lari fortem, neque in fide ſtabilem:
vt habetur in.c.ſi gens Anglorũ.56.
diſt.quod refert Bal.in.l.1.num.9.de
his quæ penè no.relin.Et Ioan.Cota.
in.l.hæres.inſtitu.nu.5.C.de impube
rũ,& alijs ſubſti.Rochus de Curte,de
iure patro.verbo.competens alicui.
nu.6.Curtius Iunior conſi.35.ſtatu-
to.verſi.non ſunt Deo amabiles.Re-
buffus in praxi beneficiali tit.de di-
ſpẽſatione ſuper defectu nataliũ.nu.
5.Caſti.in.l.9.Tauri.in princi.Pala.
Rub.in.d.c.per veſtras.§.10.nu.2.fol.
89.Vnde inquit André.de Iſer.in.c.
17 1.§.iniuria.de pace iuramento fir-
mã.in vſi.feudo. Quẽ ſequitur.Abb.
in.c.cùm te.nu.27.de re iudi.Iaſ.in.l.
etſi præceperit.nu.7.ff.de lib.& po-
ſthu.& in.l.turpia.nu.7.ff.de lega.pri.
Thomas Gramma.deciſio.307.ma-
gnificns.nu.10.quòd qui vocat aliũ.
ſpurium, etiam ſi ſit ſpurius, tenetur
actione iniuriarum.

18 ¶Quam plurimos tamen illegiti-
mos,ſeu naturales tãtùm,multis ma-
gniſque animi virtutibus,diuinarum
ac humanarum literis, fortitudine,
conſilio, ac prudentia pollere legi-
mus, legitimoſque natos antecede-
re.ca.Oſius Papa.56.diſt.qui tex.plu-
res ſummos Pontifices,qui illegitimi
fuerunt,refert.Et Gratianus copilla-
tor Decreti, & eius frattes Petrus Lõ-
bardus, qui Magiſter ſententiarum
vulgo nuncupatur, fuerunt illegiti-
mi.Et Ioã.Andre.fuit ſpurius, vt ipſe
refert in additio.ad Spe.titu.de filijs
presby.in rub.Abb.in cap.inter cæte
ras.primo nota.de reſcrip.Et Home-
rus, Demoſthenes,Bar.Iaſ.& Eraſm⁹
Roterodamus. De Bar.Ipſemet affir
mat in.l.quidam cùm filium.nu.8.de
verbo.obli.alios refert Bonus Decur.
de nobili.3.parte.nu.67.Et Nicol.Du
bal.de ſucceſ.abinteſt.in.1.parte.in
4.ſpecie filiorum.Et Tiraque.de no-
bili.c.15.num.30.eum ſequen.& ple-
niſſimè Gabriel Pale.de filijs nothis.
c.ſi.Et Iepte filius Galaad natus ex a-
dultera matre, qui fuit vir fortiſſim⁹
atque pugnator magnus, vt legitur
in lib.Iudicum.c.11.& vir ille fortiſsi
mus

mus Goliath fuit ſpurius, vt in lib. 1. Regum.c.17.habetur, & refert Bald. in.c.ſuper eo,de electio. His ergo omiſsis. ex ſuperioribus liquidè conſtat, præſertim ex.d.l.3.tit.15. part.4. & ex.l.2.tit.13.pat.4.filios tantùm naturales paternis honoribus, & immunitatibus minimè frui.Contrariũ verò expreſsè probat.l.1.tit.11.par.7.videlicet filium eſſe nobilem ſeu patritium,ſeu vulgari nomine filium Dalgo,natum ex concubina,dummodo eius pater eſſet nobilis. Ad idem.l.fi. in fine.titu.22.lib.4. Foti.l.12. Tauri. in fine.diſponens nullam eſſe differentiam,neque diſcrimen quo ad honores conſequendos, & immunita-
21 tes habendas inter filios illegitimos, & legimè natos. Ecce repugnãtiam, & expreſſam duarum legum partitarum contradictionem,quę ſanè ex diametro diſtant. Sit igitur prima ad d.ll.ſolutio & concordia, quòd.d.l.3. titu.15.par.4.&.l.2.titu.13.eadē pat. procedāt de iure,&.d.l.1.tit.11.part. 7.procedant de conſuetudine,ita af-
22 firmat Guido Papæ quod fuit iudicatum, deciſione.580.an baſtardus, & quòd de conſuetudine generali baſtardi retineant nobilitatem generis,& nomen,& arma ſuorum parentum,& quòd alijs priuilegijs & prærogatiuis gaudeant,& ſecus de iure. tenuit Batto. de inſignis & armis.num. 11. Decius conſi.85.& diligenter in fine. Otalora de nobilitate.2.parte tertię partis principalis.cap.3.nume. 3. Melius Tiraque. de nobilitate.ca. 15.num.30.Gabriel Paleo.de filijs nothis.cap.60.nume.6.dicens, quòd de iure ſpurij gentilitia inſignia & arma
23 ferre non poſſunt. Secus de conſuetudine, vt in Germania, & in Gallia, & in alijs Prouincijs, in quibus linea tranſuerſa in ſcuto, & inſignibus ponitur, quod eſt ſignum iniuſtorũ natalium.Secunda ſolutio colligitur ex dict.l.3.tit.15.part.4. quòd quãdo nobilitas & immunitas ratione priuilegij ad patrem pertinebat, quòd tale priuilegium, vel immunitas ad filios naturales non extendatur. & dic.l.1. titu.11.par.7. procedat quoties nobilitas prouenit ex genere & ratione ſanguinis, quo caſu nobilitate & immunitate gaudeant naturales.l.ius agnationis. ff. de pactis.l. iura ſanguinis. ff. de regu.iu. Quæ ſolutio ſatis colligitur ex traditis à Bald.in.l.generaliter.§. cùm autem.nume.5.C.de inſtitu.& ſubſti.ſub condi.fac. Tertia & veriſsima erit ſolutio ad.d.ll.regias. quòd.d.l.3.loquatur & procedat in filijs ſpurijs & adulterinis, ſeu nefarijs, ſeu inceſtuoſis. & dict.l.1 titu.11.part.7.in filijs naturalibus tantùm ex concubina genitis,quod ſatis ex verbis dict.l.1.conſtat.ibi.amiga que tenga conoſcidamēte por ſuya. Inter quos naturales & legitimos, parum intereſt: quod aliter eſt in filijs ex damnato & punibili coitu,qui om-
24 ni protſus beneficio carēt, vt inquit. d.Authen.licet. C.de natu.lib.ita tenet Pala.Rub.in dict.§.10.nume.7.& Gregorius Lopez.in.l.1.in verbo.amiga.titu.2.part.7. & Otalora de nobilitate.2.par.3.par.prin.cap.3.num.3. Ioan. ab Orozco in.l.eùm legitimæ. nume.20.ff.de ſtatu hominum. Didacus Perez.in.l.1.in fine.titu.1.lib.4. ordina. Et propter repugnantiam dictarum legum partitarum condita fuit.l.12.Tauri.diſponens,quòd quãtum ad honores & dignitates paternas nulla ſit differentia inter filios illegitimos, & filios ex legitimo matrimonio natos. Sed adhuc facta illa lege, dubium erat, vtrum filij nefarij,
25 ſeu adulterini, vel inceſtuoſi nobilitate, priuilegijſque paternis gauderent.Ob id facta fuit Pinciæ quędam

pragmaticea. Anno. 1542. quæ habetur in ordinamẽto nouo.in.l. 2.rir. 2. libro.4.illius ordi quod omnes filij illegirimi ſint nobiles & immunes: ſicut eorum patres, priuilegijs, paterniſque prærogatiuis omnino vtãtur, ac fruantur,niſi ex damnato & punibili coitu ſint geniti,etiã ſi ſint principis priuilegio legirimati. Ex qua ſanctione Pinciana,iunctalege.9.Tauri.facilè ſequitur,filios ex conſanguinea, vel affini genitos nobilitate,paterniſque priuilegijs non gaudere, cùm pœna inceſtus, ſit pœna adulterij.l. ſi adulterium cum inceſtu. in fine. &.§. nonnunquam. vbi glo. ff.de adulte.l. inrer liberas.§.1.vbi glo. ff.
26 eodem titu.l.3.titu.18.par.7.& pœna adulterij,eſt pœna mortis.l.Graech°. C.de adulte.l.13.titu.17.par.7.l.2.tit. 15.lib. 8.ordi.l.1.tit 7.lib.4. Fori.l.81. &.82.Tauri.neque hodie obſtat tex. in Authen. vt nulli iudicum.§.ſi verò quando.col. 9.& Aurhen.ſed hodie. C. de adulte.l.15.titu.17.part.7.quæ iura probant mulierem adulteram pœna mortis non puniri,ſed verberatam in monaſterium recludi.Nam d.iura hodie videntur eſſe correcta per.l.1.titu.7.libro.4. Fori.quæ eſt ex expreſsè approbata per. d.l. 81.Tauri.atq; ita pœna adulterij,de iure Regio, eſt pœna mortis, & per conſequens iuxta tenorem dict.l.9. Tauri. idem dicendum eſt de filijs inceſtuoſis & adulterinis. Deducitur etiam ex.d.pragmatica ſanctione.filium ex damnaro & punibili coitu natũ, principis reſcripto etiam legitimatũ, priuilegijs, honoribus, immunitatibus paternis non gaudere, niſi in legitimatione id expreſsè dictum fuerit. Notat Prępoſitus in cap.per venerabilem.§. quod autem.nume.112.qui
27 filij ſunt legiti. Legitimatio enim eſt quædam iuris diſpenſatio, quæ regulariter reſtringẽda eſt.c.1.§.1.de filijs presby.lib.6.cap.non poteſt.de præben.eo.lib.cap.quod dilectio.de conſan.& affini. ex quibus omnibus conſtat filios illegitimos, præter illos qui ex damnato & punibili coitu ſunt ge-
28 niti,dignitates,prærogatiuas,immunitates,& priuilegia parerna habere. & qui dicantur ex damnato & punibili coitu optimè declaratur, in Authen.quibus modis natu.effi.ſui.§.ſina. col.7. glo.Bald.in.l.ſi qua illuſtris. vbi latiſsimè Baptiſ.Caecialup.num. 75.cũ ſequen. C.ad Orſi.glo.Ange.& alij in.§. nouiſsimè.inſti.eo.tit.l.11.titu.13.par.7.&.d.l.9.Tauri.

SVMMARIVM.

1 *Arrogati filij qui dicantur, atque de eorum diffinitione.*
2 *Arrogatio qua ratione à iure fuit inuenta.*
3 *Arrogatio vnde originem habuit.*
4 *Arrogare, nihil aliud eſt quàm valde rogare.*
5 *Mulier aliquem arrogare non poterit.*
6 *Fœmina filios in poteſtate non habet.*
7 *Iuſta cauſa in arrogatione requiritur.*
8 *Filiorum procreatio humano generi immortalitatem tribuit.*
9 *Habenti.12.filios.à muneribus de iure conceditur immunitas.*
10 *An talis immunitas ſit realis, vel perſonalis.*
11 *Habens filios, non habenti in honoribus publicis præfertur.*
12 *Mulier ſterilis, maledicta & infamis in lege veteri cenſebatur.*
13 *In arrogatione, principis authoritas eſt neceſſaria.*
14 *Arrogatum ſui iuris eſſe oportet.*
15 *In arrogatione ſolennis fieri debet ſcriptura.*
16 *In arrogatione an conſenſus tacitus ſufficiat.*
17 *Adoptio eſt nomen generale, & in eo differt ab arrogatione, quod genus ab ſpecie.*
18 *13.notandæ differentiæ inter adoptionem & arrogationem.*

Cap.

Cap. XVI.

1 POſt filios naturales de legitimis filijs tā tùm, id eſt, de adoptiuis & arrogatis, eorumq; ex teſtamento & abinteſtato ſucceſſione, hoc in loco videndum eſt. Filij arrogati dicuntur illi, quos vir Sexagenarius principis authoritate in filios ſolenniter recipit: interueniente eorum expreſſo conſenſu. Quam definitionem probat.l. ſi Paterfamilias. §.fi.l. neq; ei permittitur.§.1.ff.de adoptio.l.2.l.arrogationes.C.de adoptio.glo.in.§.1.inſti.eo.tit.glo.in.c.vnico de cogna.lega.glo. in ſumma. 3.quæſtio. 3. Azo in ſumma de adoptio. Ange. & Plat.in.§.1. in prin.inſti.de adoptio. Abb.& Præpoſitus.in rub.de cogna.lega.Ioā.Cora.in rub.ff.de adoptio.nume.2.l.7.ti

2 tu.16.par.4. Et hæc filiorum ſpecies hac ratione à iure fuit inuenta, ad ſolatium eorum,qui filios non habent, nec habere poſſunt: vt facta arrogatione filiorum naturalium,triſtitiam atque deſiderium amittant.l.nec ei. §.1.ff.de adoptio.l.mulierem.C.eo.titu.Et ex eo arrogati dicūtur,quia pa-

3 ter legalis tempore arrogationis interrogabatur, an velit eum quem arrogat ſibi iuſtum filium eſſe.vt in.§. 1.vbi glo. & Docto. inſti. de adoptio. vel dicitur à rogatione,id eſt, ſuppli-

4 catione,quæ principi vel populo fieri ſolebat, vt concederetur reſcriptū ad faciendam prædictam arrogationē: nā arrogare nihil aliud eſt, quàm valde rogare,vt Nebriſſenſis in Lexico iuris ciuilis,verbo arrogare decla-

5 rat. Item dictum fuit in diffinitione, quos vir ſexagenari⁹, quia mulier aliquē in filium arrogare non poterit.l. mulierem.l. in adoptionem. in.2. C. de adoptio.l.nam & fœminæ. ff.eo.titu.§.fœminæ.inſtit.eo.tit.l.2.titu.16. par.4.l.4.titu.22.lib.4.Fori. Ratio eſt, quia filius arrogatus,& eius liberi trāſeunt in arrogantis poteſtatem. l.2.l. ſi Paterfami. ff. de adoptio. l.cùm in adoptiuis.§.fi.C.eo.titu.§.illud.inſti.

6 eo.tit.l.7.tit.16.par.4. Et cū fœminæ filios in poteſtate nō habeant. l.nulla fœmina.ff.de ſuis & legi.hære.l.illud. §.ad teſtamenta.ff.contra tabu.§.fœminæ.inſti.de adoptio.l.7.tit. 17.par. 4.ideo aliquem arrogare fœminæ nō poterunt. Dicitur in diffinitione Sexagenarius, quia minor ſexaginta annorum regulariter arrogare non poteſt.l. fi. Paterfamilias.§.fi. ff.de adoptio.quam affirmat eſſe ſingu. Iaſ.in reperi.ſi arrogator.num.3. ff.de adoptio. niſi ſit coniuncta perſona arro-

7 gantis, vel infirmus ſit arrogator,vel alia iuſta cauſa ſubſit, propter quam in quacūque ætate etiam minori poterit quis arrogare.vt in.d.l.ſi Paterfamilias.§. fi.magis enim Reipub.inter eſt filios procreare, quàm liberos arrogare.l.1.ff.ſolu.matri.l.hoc modo. §.fi.ff.de condi.& demōſtra.ſola filio-

8 rum procreatio humano generi immortalitatem tribuit, vt vtar verbis Authenti. de nuptijs. in prin. col.4.l. cùm ratio. §. penul. ff. de bo.damna. Propter hoc commodum & vtilitatē quæ ex filiorū procreatione ad Rem-

9 pub.prouenit,habenti.12.filios à muneribus realibus & patrimonialibus datur immunitas,licet non ſit Decurio.l.ſemper. §.1.vbi Barto.ff.de iure immu.l.ſi quis Decurio. C. de Decu. libro.10. & eſt communis ſententia ſecundum Ange.& Plate.in prin. inſti.de excuſa.tuto.& Ioan.de Ana.in conſi. fi.per totū.reprobata glo.contrariū tenente in.l.1.C.de his qui.nu. lib.excu.Meren. lib.10.in qua re diebus præteritis Pincię per conſiliarios

10 Regios fuit iudicatũ huiuſmodi im-
munitatem tantùm eſſe perſonalem
& ad filios non tranſmitti. vt voluit
glo. in dict. l. ſi quis Decurio, dicens,
quòd patre viuente, filij hac immuni
tate gaudent. Vnde etiam eſt, quòd
in honoribus in Repub. adipiſcendis
& ordinę ſedendi, & ſcribendi pręfer
11 tur is qui habet filios, non habenti. l.
in albo Decurionum. C. de Decu. lib.
10. Iaſ. in. l. 1. lectu. 1. nu. 13. ff ſol. ma-
tri. Rauena. in Alphabeto Aureo. fol.
153. col. 4. & in. l veteri, mulier ſteri-
12 lis maledicta dicebatur & infamis, vt
in Deutero. c. 7. c. recurrat. §. is itaq;.
22. quæſt. 4. vbi optima. glo. in verbo.
maledicta. Inſuper in diffinitione di-
citur, principis authoritate, quia prin
13 cipis reſcriptum, ſeu eius authoritas
in arrogatione eſt neceſſaria. l. 2. l. fi.
ff. de adoptio. l. 2. &. 3. l. arrogatiões. l.
adoptatum. C. de adoptio. §. 1. inſti.
eo. tit. poterit ſimiliter fieri apud iu-
dicem competentem. l. 1. l. adoptio.
C. de adoptio. quod ſecus eſt in ado-
ptione, vt in. d. §. 1. inſti. eo. tit. & in. l.
4. tit. 16. par. 4. Item addendum eſt in
diffinitione, ſi ſui iuris eſſent. ad hoc
enim quod habeat locum arrogatio,
14 neceſſe eſt filium arrogatum ſui iu-
ris eſſe. l. 2. ff. de adoptio. l. cũ adopti-
uis. §. fi. C. eo. tit. §. 1. inſti. eo. tit. l. 1. &
7. titu. 16. par. 4. quod aliter eſt in filio
adoptato. Rurſus in diffinitione di-
ctũ fuit, ſolẽniter recipit, ex eo quòd
ſolennis ſtipulatio requiritur, videli-
cet quod arrogator interrogetur, an
vellet eum qui arrogãdus eſt in filiũ
& is qui arrogatur, an id fieri patiat. l.
2. ff. de adoptio. & de hac re ſolennis
15 fieri debet ſcriptura. l. nec ei permit-
titur. §. 1. ff. de adoptio. l. fi. C. eo. tit. l.
4. titu. 16. par. 4. Finaliter dicitur in
diffinitione, interueniente eorũ ex-
preſſo conſenſu, ex eo quòd in arro-
gatione conſenſus expreſſus arroga-
toris, & illius qui arrogatur, requiri-
tur. l. in adoptionibus, vbi gloſ. & Bar
to. ff. de adoptio. quod aliter eſt in a-
doptione, vt ibi deciditur. l. 2. titu. 16.
16 par. 4. in qua arrogatione tacitus etiã
conſenſus ſufficit. Arrogatio ab ado-
17 ptione eo differt, quòd genus ab ſpe-
cie, adoptionis nomen generale eſt,
& nõ arrogationis. l. 1. ff. de adoptio.
§. 1. inſti. eo. titu. nonnullæ in iure cõ-
ſtituuntur differentiæ inter arroga-
18 tionem, & adoptionem, quarum pri-
ma eſt proxime dicta.

¶ Secunda differentia inter arro-
gationem, & adoptionem eſt, quòd
adoptio fit de filiofamilias: arrogatio
verò de eo qui ſui iuris eſt. l. 1. ff. de ar
roga. l. cum in adoptionis. C. eodem
titu. vnde verſus quem refert. gloſ. in
§. 1. inſtitu. de adoptio. & gloſ. in cap.
vnico. de cognatione lega. arrogo
qui ſuus eſt, ſed habet meus eſſe ne-
ceſſe: patris adopto ſuum, ſed patris
permanet idem.

¶ Tertia differentia, quòd tam ar-
rogatus, quàm eius filij tranſeunt in
poteſtatem arrogãtis, ſed adoptatus
non mutat patriam poteſtatem, ne-
que in adoptantis poteſtatem tran-
ſit, niſi ab auo, vel alio aſcẽdente fue-
rit adoptatus. l. Si paterfamilias. l. ar-
rogato patre. ff. de adoptio. l. cùm in
adoptiuis. §. Si verò pater naturalis.
C. eodem titu. §. illud. §. Sed hodie. §.
in primis. inſtitu. eodem titu. §. Sed &
ſi pater. inſtitu. Quibus modis ius pa.
poteſ. ſol. l. 9. titu. 16. par. 4. & talis ado
ptatus à patre, vel aſcendentibus po-
tiùs dicitur verus filius, quàm filius
adoptiuus. l. filio quem pater. ff. de
lib. & poſthu. Nam quando concur-
runt cauſa naturalis, & accidentalis,
præualet naturalis, & potentior eſt. l.
qui habet. ff. de tute. l. profectitia. §.
fina. ff. de iure dotiũ. ne imagine na-
turæ veritas obumbretur, vt inquit

dict. l

dict.l.filio quem pater.

¶ Quarta differentia, in arrogatione requiritur principis reſcriptum, in adoptione verò cuiuſuis iudicis competentis licentia ſufficit.l.2.ff.de adoptio.§.1.inſti.cod.tit.l.8.tit.16.par.4. l.6.tit.22.lib.4.Fori.

¶ Quinta differētia eſt quo ad modum ſuccedendi, vt inferius cap.proximo declarabitur.

¶ Sexta differētia, quod in arrogatione expreſſus conſenſus tā arrogātis, quàm arrogati requiritur. In adoptione verò ſufficit præſumptus.l.in adoptionibus.l. Si pater naturalis.ff. de adoptio.l.1.tit.16.part.4.

¶ Septima differētia, quòd infans, id eſt, minor ſeptem annorum in adoptionem, & non in arrogationem dari poteſt. l. etiam vbi gloſ.& Doct. & in.l.in adoptionibus.ff.de adoptio. gloſ.1.vbi docentes in.l.2.ff.eod.titu. l.4.tit.16.par.4.

¶ Octaua differentia, quòd arrogatio ſine iuſta, & legitima cauſa non diſſoluitur, ſed adoptio ad libitum, & voluntatem adoptantis, diſſoluitur. §.cum autem impubes. inſti. de adoptio. Azo in ſumma.C.eo.tit.num.6. expreſsè.l.8.tit.16.par.4.

¶ Nona differētia, quòd libert⁹ alienus arrogatur, ſed non adoptatur.l. fi.vbi gloſ. & Doct. ff. de adoptio.l.Si paterfamilias.§.fin.ff.eo.titu.

¶ Decima differētia, quòd filio arrogato fit ſubſtitutio pupillaris, cùm ſit in poteſtate arrogantis, & non filio adoptato, qui eſt extra poteſtatē. l. Si arrogator. ff. de adoptio.l. Sed ſi plures. §. in arrogato.ff.de vul. & pupi.ſubſti.l.9.tit.5.par.6.

¶ Vndecima differētia ſatis colligitur ex.l. in adoptionib⁹.ff. de adopt.

¶ Duodecima differentia ſumitur ex.l.neque ei permittitur.§.1.ff.de adoptio.iuncta.l.4.tit.16.par.4.

¶ Decimātertiā differentiam ſcripſit Ioā.de Pla.in.§.tam autē, nu.8.in ſti.de inoffi. teſta.dicens, quòd arrogato competit querela contra teſtamentum arrogantis, & non filio adoptato: quæ ſanè differentiæ ſunt notandæ, quia ab aliquo ſcriptæ non reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *De teſtamentaria arrogatorum ſucceſſione.*
2 *Arrogata bona arrogatori olim acquirebātur*
3 *An arrogator hodie vſumfructum tantum obtineat, & num.4.*
5 *Pater non habet vſumfructum in bonis filij primæ tonſuræ.*
6 *Filio arrogato quarta debetur propter commoditatem vſusfructus.*
7 *Patria poteſtas prodeſt ad acquirendum, & effectum operatur ad ſuccedendum.*
8 *Arrogato quarta qua actione acquiratur.*
9 *Querela eſt remedium ſubſidiarium.*
10 *An in fraudē alienata ab arrogato reuocētur.*
11 *Arrogati bona vltra quartā ei ſūt reſtituēda.*
12 *Arrogatus in quarta non poteſt grauari.*
13 *Feudum ad filios adoptiuos tranſit.*
14 *Adoptiuus originem patris naturalis nō amittit, & domicilium adoptantis conſequitur.*
15 *Et nomen, & arma patris adoptantis.*
16 *Arrogato quartā debetur, ſtātibus etiam filijs legitimis.*
17 *Arrogato quarta ex diſpoſitione legis, & nō teſtatoris debetur.*
18 *Quarta ex potentia ſuitatis tranſmittitur.*
19 *Filius arrogatus alienata in fraudē reuocat.*
20 *Arrogatus an conſanguineis arrogantis ſuccedant.*
21 *Per arrogationem rumpitur teſtamentum prius factum.*
22 *An quarta hodie ſit aucta vſque ad trientē.*
23 *An arrogato de iure regio quarta debeatur.*
24 *Arrogatus extraneo in nihilum ſuccedit.*
25 *De adoptione Regi Alphōſo ab Aragonia facta, à Regina Ioanna Neapolitana.*
26 *Propter ingratitudinem arrogatus nō ſucce-*

dit arrogatori, ibidem an iuſtè fuit exhæreda tus Rex Alfonſus qui à Regina Ioanna ad regnum Neapolitanum fuit adoptatus.

27 *Arrogati plus iuris quam legitimi nō habēt.*
28 *Arrogatis quarta quoquo titulo relinquitur.*
29 *Quarta arrogatis de omnib⁹ bonis nō debetur*
30 *Adoptiui non excludunt ſubſtitutum.*

Cap. XVII.

1 Quod ad ſucceſsionē verò attinet filij arrogati ex teſtamento in quartam partem omniū bonorum patris arrogatoris ſuccedūt. Itaq; arrogator hāc quartā filio arrogato in vita dare, vel in morte relinquere tenetur. l. Si arrogator. ff. de adoptio. l. Papinian⁹. §. Si quis impubes. ff. de inoffi. teſta. l. 1. §. Si impuberi arrogato. ff. de colla. bono. l. fi. ff. Si quid in frau Pat. fac. ſit. l. Si te parens. C. de ſuis, & legi. lib. l. 2. C. de adoptio. §. cùm autē impubes. inſti. de adoptio. §. 1. vbi gloſ. in verbo. adoptati. inſti. de inoffi. teſta. §. adoptiui. inſti. de exhæreda. lib. & in prin. inſti. quibus modis teſta. infir. l. 8. & 9. tit. 16. par. 4. l. 5. tit. 22. lib. 4. Fori. Bar. & alij in d. l. Si arrogator. Bal. & Sali. in. l. 2. C. de adoptio. Ange. in d. §. cū autem. Dinus in tract. de ſucce. ab inteſt. nu. 9. Præpoſitus in. c. per venerabilē. §. quod autem. nu. 59. qui filij ſunt legi. Segura in. l. cohæredi. §. cū filiæ. nu. 217. cum ſequen. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Ratio eſt, quòd hæc quarta pars debeatur arrogato, quia olim
2 omnia bona iſtius filij arrogati, arrogatori acquirebantur. l. ſi paterfamilias. l. arrogato patre. ff. de adoptio. l. ſi adoptauero. ff. de precario. l. in arrogatorē. ff. de pecu. §. ſed hodie inſti. de adoptio. §. ſed etſi patet. inſti. qui-
3 bus modis ius Pa. poteſta. ſol. & illud quo ad proprietatem, & vſumfructū ad arrogatorem olim pertinebat: ſed hodie tantùm quo ad vſumfructum, vt in prin. inſti de acquiſi. per arroga. l. 8. tit. 16. par. 4. & ita arrogator in bonis filij arrogati vſumfructum obtinet, ad ſimilitudinem patris natura-
4 lis. l. 1. l. cùm oportet. C. de boniſque lib. l. 1. l ſi viua matre. C. de bonis mater. §. igitur. §. hoc quoque inſti. per quas perſo. nobis acqui. l. 5. & 6. titu. 17. par. 4. & l. 24. tit. 13. par. 5. l. 7. tit. 4. lib. 3 Fori. quod ſingulariter limitandum & intelligendum eſt, niſi filius
5 ſit clericus primæ tonſuræ, quo caſu in bonis filij, ſiue intuitu eccleſiæ, vel maternis, vel aliunde à filio clerico in poteſtate paterna exiſtente acquiſitis, pater non habet vſumfructum. Authen. presbyteros. vbi Bald C. de epiſco. & cleri. idem Bal. in. l. ſacroſanctæ. nu. 4. C. eo. tit. Innocentius Hoſti Abb. in. c. quia nos. de teſta. idem Abb. in. c. in præſentia. nu. 56. de proba. & in. c. conſtitutus. in fin. de in integrum reſti. Iaſ. in. l. fi. nu. 4. & 5. C. qui teſta. face. poſ. & in. l. licet. nu. 6. C. de colla. Pala. Rub. in rub. de dona. inter vi. & vxo §. 24. nu. 6. Segura in. l. Imperator. nu. 68. ff. ad Trebe. Optimè Xuarez in illa allegatione, an pater habeat vſumfructū in bonis Maioricatus. nu. 31. cum ſequen. vbi affirmat ita iudicatum fuiſſe in fauorē. Ioan. de Oualle clerici in minoribus ordinibus conſtituti. de qua re eſt optima. l. 3. tit. 22 par. 1. Bar. tamen cōtrariam tenuit ſententiam. in. d. l. ſacroſanctæ. in prin dicens, quod in bonis filij Clerici intuitu eccleſiæ acquiſitis, pater tātùm habet vſumfructū: ſed non in alijs bonis. ſed cōmuniter in hoc per Doctores ſuperius relatos. Bar. reprehenditur, quòd non ſolùm in filio clerico locum habet, ſed etiā in filio clerico arrogato. vt prin. inſti. de

6 de acqui-per arrogationẽ. Ideo hæc
quarta filio arrogato debetur pro-
pter commoditatem vſusfructus,qui
vſusfructus in bonis arrogati arroga-
tori acquiritur,vt dictum eſt. Et quia
parer in hoc honorat, meritò in præ-
dicta quarta grauatur. l. vnica. §. pro
ſecundo. C. de cadu. tollen. l. fina. §.
ſed cùm in ſecũdam. C. de furtis, vel
alia efficacior poterit eſſe ratio pro-
pter patriam poteſtatem, quæ pro-
deſt ad acquirẽdum:& operatur vin-
7 culum ad ſuccedendum, vt dicit Bal.
per text.ibi.in.l.cùm adoptiuis.num.
4.C.de adoptio.quãuis glo. in verbo.
dentur.in.l.1.§. ſi impuberi. ff.de col
la.bono.dicat quòd non eſt laboran-
dum, qua actione vel iure hæc quar-
ta in teſtamento arrogatoris eſt pe-
tenda, ſed quòd ſat eſt,quod actione
8 ex teſtamenro peti poſsit. Barto. in
dict.l.ſi arrogator.in lectu.in fine, &
in repeti. num.14. quam opinionem
eſſe communem affirmant Albe.ibi.
& Iaſ.nume.51.Sed ſi filius arrogatus
ſine aliqua iuſta cauſa, à prædicta
quata fuetir excluſus, ſeu exhæreda-
tus,ſi eſt impubes,ad conſequendam
quartam habet remedium ordina-
rium ex cõſtitutione diui Pij, de qua
in.l.Papinianus.§.ſi quis impubes. ff.
de inoffici. teſta. & in.l.fi. ff. ſi quid in
frau.patro fac.ſit.& cùm hoc compe
tat remedium,ceſſat querela,quę eſt
ſubſidiaria,quę cum remedio ordina
9 rio nõ concurrir,vt in.§.1.inſti. de in-
offi.reſta. Sin autem filius pubes fue-
rit,competit querela cùm aliud ei re
medium nõ competat.l.2.C.de ado-
ptio. Iaſ.in repe.l.ſi arrogator. nu.53.
ff. de adoptio. & ita eſt intelligenda.
l. Papinianus.§.ſi quis impubes. ff.de
inoffi. teſta.&.§.tam autem inſti.eo.
tit. Inter quæ remedia hoc intereſt,
10 quòd impubes reuocar alienata in
fraudem,& non pubes.vt in. d.l.fin.ſi
quid in frau. patro.quæ lex & iura ſi-
milia,in impubere tãtùm ſunt intel-
ligenda.ſed ſi filius arrogatus fuerit
præteritus,cùm ſit ſuus & in poteſta-
te rumpit teſtamenrum.l.filium quẽ
pater.§.fina.vbi glo.ſi.ff.de lib. & po-
ſthu. §.adoptiui. inſti.de exhære.lib.
&.§.1.&.§.eadem hæc.inſti.de hære.
quæ ab inteſta defe.ſimiliter compe-
tit bonorũ poſſeſsio contra tabulas.
l. nõ putauit.§. in adoptionẽ.l.ſi poſt
§.ſi in adoprione. ff. de bono poſſe.
contra tab. Ex ſuperioribus dictis re-
gu. & vnam amphationem habem⁹,
videlicet quòd quarta in bonis arro-
gatoris, non tantùm filio impuberi,
ſed etiam puberi eſt debita.
11 ¶ Secũdò dicta regula ampliatur,
quòd vltra dictam quartam, omnia
bona arrogari ſunt ei,vel eius hæredi
bus reſtituenda l. non enim aliter.l.
his verbis.ff.de adoptio.l.2. C. eo.tit.
§. cùm autem.in fine. inſti.eo.tit.l.4.
&.8.tit.16.par.4.
12 ¶ Tertiò ampliatur,quòd filius ar-
rogatus in.d. quarta,non poteſt gra-
uari.l.ſi arrogator. vbi glo.& Bar.nu.
9.& Iaſ.nume.26.ff.de adoptio.Salic.
in.l.2. C.eo.titu.Idem Iaſ.in.l.cùm fi-
liusfamilias. nu.45. ff. de lega. pri. ad
ſimilitudinẽ filiorum legitimorum
qui in ſuis legitimis grauari neque-
unt.l.omnimodo.l.ſcimus.§.cùm au-
tem.l.quoniam in prioribus. C.de in-
offi. teſta. Nam filij arrogati ſunt ad
imaginem filij legitimi & naturalis,
vt inquir glo. & Platea. ibi in. l. cùm
adoptionem.C.de Decuri.lib.10.Vbi
alex.in addi.ab Bar.inquir, quòd quã
13 do reſcripto Principis alicui conce-
ditur feudum,quòd illud tranſit ad
filios etiam adoptiuos. l. 2. §.in filijs.
ff.de Decurio. Et priuilegium mili-
tis:ne torqueatur, tranſit etiam ad
filios adoptiuos. Fran. Mar. deciſio-
ne. 887. quæritur, an priuilegium

in prin. parte. 1. nam adoptio imitatur naturam. §. minorem natu. inſti. de adoptio. non tamen propter ſuperius dicta adoptatus amittit originẽ, & nobilitatem patris naturalis. l. origine. §. fi ff. ad munici. & conſequitur domicilium, nomen, & arma patris adoptantis. l. ciues. C. de inco. lib. 10. glo. Bar. & Plate. in l. filios. C. de munici. & origina. lib. 10. Fran. Mar. deciſione. 881. quæritur, an per adoptionem. parte. 1.

14

15

16 ¶Quartò ampliatur dictam quartam habere locum, ſtantibus etiam filijs legitimis, & naturalibus ipſius arrogatoris, ſiue ante arrogationem natis, ſiue poſt. l. ſi te parens. C. de ſuis & legi. lib. §. cùm autẽ. vbi glo. inſti. de adoptio. §. adoptiui. inſti. de exhæreda. lib. glo. Bart. & alij in d. l. ſi arrogator. glo. in verbo. ſola. in Authenti. in ſucceſsione. C. de ſuis & legi. lib. De iure verò regio aliter videtur, quòd ſtantibus filijs legitimis & naturalibus, quòd hæc quarta filio arrogato non ſit debita. l. 5. tit. 6. lib. 3. Fori. Clarius in ſucceſſione ex teſtamento, in l. 1. tit. 22. lib. 4. Fori Segura in l. cohæredi. §. cùm filiæ. à num. 217. vſque ad nu. 224. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Quo in loco iura regia & communia nititur concordare. Mihi ſanè videtur, omiſsis in hac re ſolutionibus, ius cõmune in hac parte, per ll. regias corrigi, dummodo in viridi ſint obſeruantia, cùm ſint leges Fori ſecundum tenorem legis primæ Tauri. Præſertim quòd ſtantibus filijs legitimis, & naturalibus, vltra quintum bonorum, pater nullam prorſus teſtandi, ſeu diſponendi facultatem habeat. l. 9. tit. 5. lib. 3. Fori. l. 7. tit. 12. eo. lib. Fori. l. 1. tit. 21. lib. 4. Fori. l. 28. Tauri. Ad quam partem quinti de iure regio arrogatus tantùm poteſt admitti. De quo quinto ſubtrahenda funeraria, & aliæ donationes liberales ſunt, ſecundum. l. 30. Tauri. de cuius intellectu latiùs ſuperius ſcripſimus.

17 ¶Quintò ampliatur, quòd dicta quarta nõ ex diſpoſitione teſtatoris, ſed legis, filio arrogato debetur. l. 1. §. ſi impuberi. ff. de colla. bono. l. fina. ſi quid in frau. patro. l. cùm in adoptiuis. C. de adoptio. Effectus enim maximus eſt, nam illud quod effertur à lege, & non à diſpoſitione hominis iudicatur æs alienum. l ſi. C. de indic. vidui tollen. Bald. in l. ſi tum dotem. §. cùm pater. ff. ſolu. matri. Latè Segura in l. cohæredi. §. cùm filiæ. nu. 213. ff. de vul. & pupi.

81 ¶Sextò ampliatur dicta regula, quòd hæc quarta, licet non ſit agnita ex potentia ſuitatis, cùm ſit ſuus, vt dictũ eſt, trãſmittitur. l. apud hoſtes. C. de ſuis & legit. lib. l. ex militari. §. ſi. ff. de teſta. mili. l. vnica. C. de his qui ante apet. tabu. l. ſi arrogator. ff. de adoptio. Vbi Bar. in repe. nota. 2. & Iaſ. nume. 13. & de materia trãſmiſsionis vltra tradita in d. l. vnica, & in l. ventre. ff. de acqui. hæredi. & in l ſi infanti. C. de iu. delibe. Latè Iaſ. in l. emancipata. nu. 4. C. qui admitti. & in l. Lucius Titius. num. 34. ff. de vul. & pupi. & in dict. l. ſi arrogator. num. 14. cum ſequen. Soci. regu. 168. hæreditas & regu. 173. hæres ſuus. Caſtillo. l. 13. Tauri. De qua re eſt ſingu. l. 2. titu. 6. part. 6.

19 ¶Septimò ampliatur dicta cõcluſio, quòd fili⁹ arrogatus poterit reuocare alienata per ſuũ arrogatorem in fraudẽ dictæ quartæ. l. fi. ff. ſi quid in frau. patro. glo. in verbo. raptam. Vbi Docto. in l. 2. C. ſi in frau. patro. à libe. alie. fac. ſit. Barto. in l. non vſque. ff. ſi quis à paren. fue. manu & in d. l. ſi arrogator. in repe. nu. 8. Vbi Iaſ. nu. 23. idem Iaſ. in. §. Item ſi quis in fraudẽ. nu. 9. cum ſequen. inſti. de actio.

¶Octauò

20 ¶Octauò ampliatur, quòd vltra prædictam quartam, patri legitimo & naturali, alijſque conſanguineis arrogatus ſuccedit. l. cùm in adoptiuis. C. de adoptio.

21 ¶Nonò ampliatur, teſtamentum prius ab arrogato conditum, facta arrogatione rumpi. l. non putauit. §. ſi quis emancipatum. ff. contra tab. & in prin. inſti. quibus modis teſtamentum infirmetur. Alex. & Iaſ. in rub. de lib. & poſthu.

22 ¶Decimò ampliatur, ſecundum opinionem Cyni. in. l. 2. C. de adoptio. & Albe. in dict. l. ſi arrogator, hodie hanc quartam eſſe auctam vſque ad trientem, ſicut in filijs legitimis & naturalibus. Contrariam verò ſentẽtiam tenuit glo. in verbo. hoc obſeruando. in Authenti. de trien. & ſemi. §. 1. colla. 3. glo. in. l. 5. tit. 22. lib. 4. Fori. Barro. & Bald. in dict. l. ſi arrogator. vbi. Iaſ. nume. 53. hanc fatetur eſſe communem opinionem, Contra Cynum. quæ regula nonnullas patitur exceptiones & fallentias.

23 ¶Primò, dicta regula limitatur locum non habere de iure noſtro Regio, filijs legitimis & naturalibus exiſtentibus, vt ſuperius ampliatione quarta aperrè oſtendimus.

24 ¶Secundò limitatur in filio adoptiuo, qui patri ſuo extraneo adoptatori ex teſtamento in nihilũ ſuccedit. l. cùm in adoptiuis. §. ſed ne articulum. C. de adoptionibus. notant Alex. & Iaſ. in rub. de lib. & poſthu. nume. 17. §. ſed hodie. inſtitu. de adoptio. l. 8. tit. 16. par. 4.

25 ¶Tertiò, dicta regula fallit in feudo, quia filius ſiue adoptatus, ſiue arrogatus ſit, ad ſucceſſionem feudi non admittitur, neque ex feudo prędicta quarta detrahitur, cap. 1. §. adoptiuus filius. ſi de feudo fuerit contro. inter domi. & agna. vaſſa. cap. 1. de ſucceſsione feudi. in vſibus feudorum. notat Ioan. Faber. & Ange. in §. 1. in prin. inſtitu. de hære. quæ ab inteſta. defe. Decius conſi. 399. concluſionem. num. 3. quod intelligendum eſt, niſi hac lege & conditione fuiſſet adoptatus, vt in feudo ſuccedat, vt fuit rex Alphonſus ab Aragonia à Ioãna Regina Neapolitana. Hanc dixit eſſe communem opinionem Curſi. Iunior. Conſi. 138. nume. 7.

26 ¶Quartò fallit, quãdo aliqua ingratitudinis cauſa à filio arrogato in arrogatorem fuerit commiſſa, quo caſu ceſſat prædicta quarta. l. fina. ff. Si quid in frau. patro. ibi. Sed ſi cauſa cognita fuerit emancipatus quartã perdit. l. nonnunquam. ff. de adoptio. §. cum autem. in fine. inſti. eo tit. l. 7. titu. 16. par. 4. & propter eaſdem cauſas, propter quas filius legitimus, & naturalis poterit exhæredari, de quibus in Authen. cùm de appellatione cognoſcitur. §. cauſas autem iuſtas. col. 8. Authen. licet. C. de lib. præte. vel exhære. glo. in. §. ſi. inſti. de inoffi. teſta. gloſ. magna in. c. Quinrauallis, de iureiu. l. 4. 5. & 6. tit. 7. par. 6. ex eiſdem cauſis filius adoptiuus poterit exhæredari. gloſ. vbi Docto. in. l. quidam cùm filium. ff. de verbo. obliga. Imò maior vrget ratio exhæredationis, in filijs adoptiuis, quàm in filijs legitimis. Ne eũdem effectum veritas & fictio operetur, ideo iuſtè fuit exhæredatus Rex Alphonſus ab Aragonia, qui fuit adoptatus à Regina Ioãna ad regnum Neapolitanum, quia dictus Rex inſidiabatur vitæ Reginę, & eius ſtatui, vt refert Archiepiſcop° Antoni. in. 3. par. titu. 22. c. 8. §. 6. & 7. & Frã. Mar. deciſione. 884. incip. quæritur, an filius adoptiuus, in fine, parte. 1. Sed id ex Chronicis non cõſtat, ideo arbitror non eſſe verum.

27 ¶Quintò fallit, quando arrogator

ſex

ſex vel plures filios legitimos,& natu
rales habuiſſet, ne illud incōueniens
ſequatur, filiū arrogatum plus iuris,
quàm legitimū & natutalē habere.
gloſ.Bar. & docto.in.d.l.ſi arrogator.
§. Sed hodie. inſti. de adoptio. glo.in
verbo.quartā.in.§.cum autē,inſti.eo
dē tit.facit.l.communium,in fine.C.
de natu.lib.Albe.in Authen.licet.C.
eo.tit.Xuarez in.l.1.verſi. viſo qui di-
cantur.tit.6.lib.3.Fori.

28 ¶Sextò, dicta regula limitatur,
quòd prædicta quarta titulo inſtitu-
tionis non eſt relinquenda, ſed alio
quouis titulo particulari tenet Cy-
nus in.l.2.C.de adoptio. vbi Sali.nu.
4.& alij communiter.

26 ¶Septimò,concluſionē limita prę
dictam,quòd hæc quarta non eſt om
nium bonorum arrogatoris,ſed illius
partis, quā habuiſſet, ſi arrogator ab-
inteſtato eſſet moriturus.glo. in par-
te quartā. in. d.l. Si arrogator,gloſ.in
d.§.cū autem.Bar.&Bal.in.d.l.Si arro
gator,vbi Iaſ.nu.52.hanc fatetur eſſe
communem opinionem cōtra gloſ.
in verbo. liberis.in Authen. de hære.
& Falci. §. 1.col.1. quæ gloſ.commu-
niter reprehenditur.

30 ¶Octauò limita, filium arrogatū,
ſiue adoptatum ſubſtitutum non ex-
cludere.l. Si ita quis §.is cui. ff.de le-
ga.ſecū.l.fideicōmiſſum.ff.de condi.
& demonſtra. Bar.in.l. Si cognatis.in
prin. ff.de rebus du. optimè Decius,
conſi.393.incip.concluſionem.

S V M M A R I V M.

1 *De ſucceßione arrogatorum abinteſtato.*

2 *Adoptiui in omnibus bonis abinteſtato ſuc-
cedunt.*

3 *Adoptiui de iure regio cum legitimis nō ſuc-
cedunt.*

4 *Leges Fori quando ſunt in vſu & viridi ob-
ſeruantia, ab omnibus ſunt ſeruandæ.*

5 *Allegβnti leges Fori onus probādi eſſe in vſu
& obſeruantia incumbit.*

6 *Teſtes deponentes de vſu & conſuetudine Fo
ri,rationem dicti ſui reddere tenentur.*

7 *Facta non præſumantur,niſi probentur.*

8 *Leges ſtili ſunt legum fori declarationes.*

Cap. XVIII.

1 ABinteſtato verò tā
filij adoptiui,quàm
arrogati vnà cum
filijs legitimis,& na
turalibus ęquis por
tionibus patri arro
gatori etiam extraneo ſuccedunt.l.
Si te parens. C. de ſuis & legi. lib.l.cū
in adoptiuis.§. Sed ne articulum.C.
de adoptio.l.1.§.ſuos hæredes. ff.de
ſuis & legi.hæredi.§.1.§.eadem hæc.
§.ſed ea omnia.inſti.de hære.quæ ab-
inteſta. defe.& in prin. inſti. quibus
modis teſta.infir.§.adoptiui de exhæ
re.lib.l.8.&.9.titu.16.par.4.quod de
iure communi ampliatur,ſiue legiti-
2 mi, & naturales ſint ante,vel poſt ar-
rogationem nati.d.l.Si parens,&.d.l.
8.&.9.tit.16.par.4.in quibus etiam iu
ribus probatur filios adoptatos, ſeu
arrogatos legitima prole non exiſtē-
te in omnibus bonis arrogatoris ab-
inteſtato ſuccedere,filijs verò, vel cō
ſanguineis adoptantis arrogati in ni-
hilum ſuccedunt,vt in.l.cum in ado-
ptiuis.§.ſed ne articulum. C. de ado-
ptio.§. Sed ea omnia. vbi glo. in ver-
bo. abinteſtato. inſti. de hæredi. quæ
abinteſta. defe.l.9.in fine.tit. 16.par.
4.l.5.titu.22.lib.4.Fori, quod aliter e-
rat ſtatutum de iure antiquo.l.1.§.co
gnationem.ff.vnde cogna.l.qui in a-
3 doptionem.ff.de adoptio. De iure ve
rò noſtro regio legitimis filijs & natu
ralibus exiſtentibus,filij arrogati, ſeu
adoptati abinteſtato nō ſuccedunt.
l.5.titu.6.lib.3. Fori, quæ loquitur in
ſucceſsio-

ſucceſsione abinteſtato, & ita gloſſa eam intelligit, dicens, quod in hoc. d. l. Fori ius commune, & partitarũ cor
4 rigat. Idem probat. l. 1. titu. 22. lib. 4. Fori. gloſ. in. l. 5. titu. 22. eodem lib. 4. Fori, quam opinionem veriſsimam eſſe arbitror in his locis, in quibus. d. ll. Fori ſunt in vſu, & viridi obſeruantia, vt dicitur in. l. 4. titu. 4. lib. 1. Ordi. & in. l. 1. Tauri. & ei ſiue actori, ſiue reo qui intentionem ſuam in vſu, & obſeruantia legum fori fundat onus
5 probandi incumbit, & non aſſerenti dictas leges Fori non eſſe in vſu. l. 1. vbi gloſ. verbo. probatis, & Bal. num. 3. C. quę ſit lon. conſue. l. pręſcriptione. vbi gloſ. C. Si contra ius, vel vtili. publi. Barto. in. l. omnes populi, num. 67. ff. de iuſti & iu. Decius conſi. 215. in cauſa, nume. 3. latiſsimè Xuarez in proœmio legum Fori, vbi concludit
6 prædictas leges Fori eſſe in vſu & obſeruantia probandas, & Decius vbi ſupra, nume. 3. inquit, allegando Bar. & alios, quod teſtes deponentes de vſu & conſuetudine Fori tenẽtur rationem dicti ſui reddere, aliàs nõ pro
7 bant. Ratio eſt, quia illud ex facto pẽdet, ideo ab eo qui factum allegat illud eſt probandum. l. Si emancipati. C. de colla. l. in bello. §. factæ. ff. de capti. & poſt lim. reuer. Bal. in rub. C. de fideiuſſo. quòd facta non præſumuntur niſi probẽtur. Eadem ratione idẽ in legibus ſtili dicendum eſt: leges enim ſtili legum Fori ſunt declarationes, vt in earum ſubſcriptione legũ
8 ſtili apparet, & titulus quo nominantur earum naturam, & vim indicat. l. 2. de ſtatu hominum. l. fina. ff. de hære inſti. l. imperator. ff. de in diem adiect. latè Iaſ. in princi. inſtitu. de actionibus, nume. 14. cum ſequen. ita expreſsè tenuit Caſtillo in tractatu rationum, quarta parte propè finem, dicens, quòd leges ſtili, vt pro legibus ſeruentur, requiritur quòd ſint vſitatæ, & in vſu & obſeruantia. Vnde re-
8 uocatis legibus ſeu ſtatutis, per conſequens omnes reformationes ac declarationes earum cenſentur eſſe reuocatæ. l. vnica in prin. vbi Bald. nota. 3. C. de latina libertate tollen. l. vnica. in prin. C. de cadu. tollẽ. Bart. in d. l. omnes populi. nu. 31. ac ita leges ſtili tanquam legum Fori declarationes virtualiter continentur in prohibitione contenta, in. l. 4. titu. 4. lib. 1. ordi. & in. l. 1. Tauri licet de illis expreſsè non fuiſſet cautum, ſed tãtùm de legibus Fori, quæ requiruntur, vt ſint in vſu & viridi obſeruantia.

SVMMARIVM.

1 *Spurius Filius qui ſit, & vnde illud nomẽ fuerit deductum.*
2 *Spurij nomen non Latinum, ſed Græcum eſt.*
3 *Spurius quaſi ſine patre filius.*
4 *Spurius dicitur quaſi de ſpuma riualium.*
5 *Nomen Spurius eſt nimis generale, & aliquã do in genere, & aliquando in ſpecie ſumitur.*
6 *Spurius aliquando pro vulgo concepto accipitur.*
7 *Spurius aliquando dicitur filius inceſtuoſus, ſacrilegus, vel nefarius.*
8 *Spurius aliquando dicitur filius naturalis.*
9 *Argumentum de ſpecie ad genus affirmatiuè validum eſt.*
10 *Prædictum argumentum negatiuè prolatum minimè procedit.*
11 *Argumentum de genere ad ſpeciem affirmatiue efficax non eſt.*
12 *Remoto genere, per conſequens omnes eius ſpecies remouentur.*
13 *Vera filiorum ſpuriorum diffinitio.*
14 *Gloſſa in. c. niſi cum pridem. de renuntia. defenditur.*

Cap.

Cap. XIX.

1 Post filios legitimos
& naturales, & na-
turales tãtùm, & a-
doptiuos, & arroga
tos, eorumque ex
teſtamento & abin
teſtato ſucceſsionẽ, operæpretiũ erit
de alijs filijs, id eſt, ſpurijs & nefarijs,
& eorum ſucceſſione nunc ſcribere.
Spurij verò nomen, non eſt latinum,
ſed Grçcum, quo proprer proprij vo-
cabuli penuriã authores Latini vtun
tur, vt inquit Quintilianus libro.3.in
ſtitutionum.c.6.in fine. Alciatus lib.
1.prætermiſſorum in dictione ſpurius,
& appellãtur ſpurij Græcè ϖαρϑένων σπο-
ρῶν & ἀπάτορες quaſi ſine patre filij, ex
2 eo quòd pater eſt incertus.l.vulgo cõ-
cepti. ff. de ſtatu homi. §. ſi aduerſus
inſti.de nup. Et vt quidã putant ſpu-
rij dicuntur, quaſi extra puritatẽ ma-
trimonij nati. Abb.in.c.niſi cum pri-
dem.§.perſonæ verò.nume.20.de re
nuntiatione, & ibi Antonius de Bu.
Iaſ.in.l.2.nume.4.ff.de verborũ obli-
ga.Baptiſta Caccialup. in repeti.l. Si
qua illuſtris, nume.2. C.ad Orfi. Ca-
ſtillo in.l.9.Tauri.in fine.Couarru.in
4.parte.2.cap.8.§.5.allegando Budæ-
um & Alciatum. Sed rectius arbirror
hoc nomen ſpirius dici ab infinitiuo
Grçco σποραδὴν, id eſt, ſporadin, quod
3 ſignificat vulgo conceptum, quaſi ſi-
nę patre filium, vt voluit Alciatus vbi
ſupra, vel deriuatur à genitiuo Græ-
co σπορᾶς, id eſt, ſporu, hoc eſt, à ſemine
proptio: quia nihil habet à patre, niſi
tantùm ſemen, ira hoc nomen inter-
pretatur Calepinus. verbo ſpurius,
& Catellianus Cotta, & Iacobus Spie
gel in dictione ſpurium, & aliter in-
rerpretatur Cardinalis in cap.liberi.
4 32.quæſtio.4. quod ſpurij dicuntur,
quaſi de ſpuma riualium, pro vera hu
ius nominis intelligentia, quod iſte
terminus, ſpurius eſt nimis genera-
lis, & aliquando accipitur in genere,
& aliquando in ſpecie: in genere om
nes filios natos ex quocunque dam-
5 nato coitu, ſiue nefario, ſiue adulte-
rino, ſiue inceſtuoſo comprehendit,
& omnes qui ex legitimo matrimo-
nio nati non ſunt, ac ira ſpurij quan-
doque naturales licet impropriè vo-
cãtur: vt inferius declarabitur. in ſpe-
cie verò ſpurius accipitur pro filio
vulgo quęſito habito ex meretrice &
patre incerto. l. Si ſpurius. ff. vnde co
6 gn.l.vulgo cõcepti. ff. de ſtatu homi.
l. Si qua illuſtris. C.ad Orfi.l.1.titu.15.
par.4.l.3.tit.14. par.4.l.11.in fine.tit.
13.par.6.ibi.ſpurio, es llamado el que
naſcio de muger puta que ſe da a mu
chos, & plerumque filium de adul-
terio genitum hoc nomen ſpurius ſi-
7 gnificat, cap. tanta. qui filij ſint legi-
timi, quod notat ibi Anto. de Bu.no-
ta.3.l.3. C.ſolu.matri.l.generaliter.§.
ſpurios. ff. de decu. Authenti. quibus
modis natu. effi.ſui.§.fin: colla.7.no-
tat gloſ. in verbo. coniugata, in.c.in-
notuit.de electione. Ancharran.con
ſi.401.& in cõſi. 337. viſo diligentet.
in prin. Decius conſi.306.in caſu pro
poſito.num.5.Caccialup.in.d.l.ſi qua
illuſtris. in prin.Bal.conſi. 31. volu.1.
Gabriel Paleo. de filijs nothis.ca.16.
nu.4. Interdum etiam filius ex cõſan
guinea, vel affini, vel ſacerdote, vel
moniali, vel nefario coitu genitus, di
citur ſpurius. §. ſi aduerſus. inſti. de
nup.c.ad abolendam.de filijs presby
te.expreſsè Bar.in.l.fina.in prin. ff. de
his quibus vt indign.glo in.d.l.vulgo
concepti. Præpoſitus in.d.c.tanta.nu
me.11.&.13.Dinus de ſucceſ. abinte
ſta.num.12.Idem Prępoſi.in.c.tranſ-
miſſæ. nume.7.& in cap. per venera-
bilem.§. quod aurem. nu.21. qui filij
ſint legiti. Cardinalis in.c.liberi. 32.
quæſtio.

quæſtio.4.Iaſ.in.l.2.nu.4.de verbo.o-
bliga.Ange.in.l.ſi ſuſpecta.§.de inof-
ficioſo.ff.de inoffi.teſta. Guido Papæ
deciſione.280.incip. Titius coniuga.
Couarru.in.4.par.2.c. 8.§.5. Xuarez.
in.l.1.tit.6.lib.3.Fori.verſi.qui autem
dicantur filij. Caſtillo in.l.9.in fine
Tauri. Aliquãdo dicitur ſpurius nat⁹
ex ſeruo & libera.l.ex libera. C. de
8 ſuis & legi.hære.glo.in verbo. con pa
rienta.in.l.10. titu.5.lib.3.Fori.& ali-
quãdo dicitur filius naturalis ſpuri⁹.
glo.verbo.naturalem.in.c. per vene-
rabilem.qui filij ſint legi.Alex. conſi.
2.viſis codicillis.nu.58.vol.1.Gabriel
Paleo.de filijs nothis.c.16.ex quibus
apertè conſtat nomẽ ſpurius eſſe ge-
nerale,comprehendens ſub ſe plures
filiorum ſpecies,& haber ſe tanquam
9 genus ad ſuas ſpecies,ideò ex eo ſumi
tur argumentum de ſpecie ad genus
affirmatiuè.l.ſi quid earum.§.1.ff.de
lega. 3.l.2.§. doli mali. ff.de vi.bono.
rap.l.inter agna. ff.vnde legi.l.3.§.ge
nera. ff. de acqui.poſſe. Hoc ergo ar-
gumenrum affirmatiuè rectè proce-
dit, veluti filius eſt inceſtuoſus, ergo
per conſequens ſpurius, eſt adulteri-
10 nus, igitur ſpurius rectè dicim⁹, & ſic
de alijs filiorum ſpeciebus. Quod ſa-
nè argumentum negatiuè prolatum
minimè procedere poterit.l.duob⁹.
§.ſi quis iurauetir.ff.de iurciu. notat.
glo.& Ange. in.§. plebiſcitũ.inſti.de
iure natu.genti.& ciui.Decius in.l.in
roto. ff.de regu.iu.Ioã. Neuiſa in Syl-
ua. nupti.fol.49.2.colu. veluti ſi quiſ-
piam dixerit inceſtuoſus filius nõ eſt,
ergo neque ſpurius:non ſequitur: nã
poterat eſſe adulterinus, vel vulgo
11 quæſitus,& ita eſſet ſpurius.De gene
re verò ad ſpeciem affirmatiuè argu-
mentum non procedit.l.ſi quid ea-
rum.§.1. ff.de lega.3.nota. Bart.in.d.
§. doli mali. & in. l.iuris gentium.§.
Sed ſi fraudandi. ff. de pac.Iaſ.in.l.1.
nume. 20.ff. ſi cert.pera. Exemplum
eſt filius eſſe ſpurius Ergo adulteri-
nus non ſequitur, quia poterat eſſe
inceſtuoſus. Ad poſitionem enim ge
neris, nõ ſequitur poſitio ſpecierum,
vt probant iura modo allegata:remo
to tamen genere,per cõſequẽs om-
12 nes eius ſpecies remouentur.l.fin. C.
de rebus alienis nõ alien. c.denique.
4.diſtinctio.gloſ.& Docto.in.l.ſi cau-
ſa cognita. C. de tranſac. Et ita argu-
mentum negatiuè poſitum eſt infal-
libile:vt non eſt ſpurius,igitur neque
13 adulterinus, neque inceſtuoſus, ne-
que vulgo quæſitus. Remoto itaque
genere, omnes per conſequens ſpe-
cies remouentur. Definitio verò fi-
liorum ſpuriorum ex prædictis clarè
colligitur, videlicet quòd propriè fi-
lius ſpurius dicitur ille, qui eſt natus
ex coitu ab vtroque iure reprobato:
Hanc diffinitionem ſcripſit Barto.in
l.fina. in princi.ff. de his quibus vt in-
dig.gloſ.in cap.tanta. Vbi Abb.num.
13.& propoſitus num.28.qui filij ſint
legitimi.Idem Præpoſi.in cap.per ve
nerabilem.§.quod autem.nume.11.
eodem titu. & in cap. cùm haberet.
num.9.de eo qui duxit in ma.quã pol
luit per adul. Ponuntur in diffinitio-
ne verba illa, ex coitu ab vtroque iu-
re reprobato:vt in his verbis omnes
filiorum ſpecies, de quibus ſuperius
dictum eſt, comprehendãtur, & etiã
cauſa differentiæ filiorum, qui ex iu-
ſtis nuptijs ſunt procreati. Authen.
de nup. in prin.col.4. & in prin.inſti.
de parri. poteſt. & in prin de nup.ca.
gaudemus. de diuor. Item in diffini-
tione ob id verba illa ſcripta fue-
runt, vt filij ſpurij à filijs naturalibus
tantùm diſtinguantur, qui natura-
les non ſunt nati ex coitu ab vtro-
que iure reprobato: ſed potiùs à iu-
re ciuili permiſſo, & iure Canonico
reprobato.l. in concubinatu in fine.
ff.de

ff.de concub.l.1.C.eodem tit. gloſ.in
l.in liberc.ff. de ript.nupt.gloſ.fin.in
prin.inſtitu.de patri:poteſta.l. 2.titu:
14.part 4. Ex quo valde redditur du-
bia gloſſa in verbo.manzeres.in cap.
niſi cũ pridem.de renun. dicẽs, quòd
ſpurius dicitur natus ex concubina;
quam.gloſ.reprobat: Barto.in.l.fina:
in prin.ff.de his quibus, vt indig. Sed
aliquo modo prædicta gloſ. poterit
ſuſtineri, ſi intelligatur ex concubi-
14 na, non in domo retenta, quaſi loco
vxoris:tunc enim non ſpurius, ſed na
turalis filius diceretur. Authen.qui-
bus modis natu. effi. ſui. §.diſcreris:
colla.7.Authen.de trien.& ſemi.§.cõ
ſideremus.colũ.3. Sed ex concubina
extra domum habitante, quæ cũ plu
ribus coeundi conſuetudinem habe.
bat.l. vulgo concepti. ff.de ſtatu ho-
mi.l.11.in fine titu.13.par.6.quod de
iure nouo regio aliter dicendum pu-
to, iuxta tenorem.l.11.Tauri.

SVMMARIVM.

1 *Regula tum.44.ampliationibus & declarationibus conſtituitur.*
2 *Quòd ſpurius eſt omnino incapax hæreditatis paternæ.*
3 *Spurius de foro Cantabriæ, & Valentiæ hæreditatis etiam maternæ eſt incapax.*
4 *Paternum vitium, in filijs puniendum eſſe.*
5 *Spurij ſunt geniti in offenſam Dei, & in contemptum matrimonij.*
6 *Adulterorum filij abominatio ſunt Domino.*
7 *Manzer in Eccleſiam Dei non ingrediatur, vſque ad.10.generationem.*
8 *Spurius non ſolùm humano, ſed etiam diuino iure à ſucceſſione paterna repellitur.*
9 *Non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ.*
10 *Illegitimos neque in bello fortes eſſe, neque in fide ſtabiles, neque Deo amabiles, neque hominibus honorabiles.*
11 *Spurios de iure etiam canonico eſſe incapaces.*
12 *Filius ſpurius lege municipali non poteſt effici capax ſucceſſionis.*
13 *Statutum admittens ſpurios ad ſucceſſionem, eſſe contra bonos mores.*
14 *Spurius non efficitur capax per ſtatutum diſponens etiam per modum pœnæ.*
15 *Inſtitutio facta de ſpurio eſt ipſo facto, & iure nulla.*
16 *Verba præſentis temporis ſignificãt ipſo iure.*
17 *Verbum irritum quid operetur.*
18 *Duo notandi effectus quòd actus ſit ipſo iure nullus.*
19 *Quod ſpurio relinquitur proximioribus teſtatoris defertur.*
20 *Spurios nulla etiam prole exiſtente non ſuccedere.*
21 *Nepos ſpurius ex filio ſpurio ſeu legitimo, an auo ſuccedat.*
22 *Nepos legitimus, an poſſit ab auo hæres inſtitui.*
23 *Prohibitio facta de filio, vtrùm ad nepotem extendatur.*
24 *Incapacitas patris filio non nocet.*
25 *Dictio, ex, denotat cauſam proximam, & immediatam, & non remotam.*
26 *Odia reſtringi, & non ampliari oportet.*
27 *Filiorum appellatione in odioſis nepotes non comprehenduntur.*
28 *Prohibitio alienationis facta familiæ, vltra quartum gradum non extenditur.*
29 *Quicquid acquirit filius in poteſtate, ſuo patri acquirit.*
30 *Opinio verior contra Bald. & Ange.*
31 *Nepos ex filio inceſtuoſo, non poteſt hæres inſtitui.*
32 *Verus ac germanus ſenſus ad.l.ſi quis inceſti. C.de inceſti.nup.*
33 *Nepos ex filio ex conſanguinea genito, hæres non poteſt inſtitui.*
34 *Idem dicendum eſt, ſi impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ eſſet.*
35 *Filius clerici in ſacris ordinibus conſtituti, nõ dicitur inceſtuoſus.*
36 *Nepos filij clerici ab auo poteſt hæres inſtitui.*
37 *Clericus, an vxorem filij ſui ſpurij inſtituere poterit.*
38 *Gloſſator ordi.opinione ſua fuit deceptus.*

39 Gloſſa

39 *Gloſſa in l. 2. C. de Epiſ. & Cle. defenditur.*

40 *Spurij non ſunt de familia, neque de cognatione parentum.*

41 *Spurij non continentur in diſpoſitione facta de parentela, vel conſanguinitate.*

42 *Spurij quo ad ius ſanguinis coniuncti & conſanguinei dicuntur.*

43 *Spurios eſſe incapaces etiam ſucceſſionis conſanguineorum patris.*

44 *Spurij ſuccedunt cognatis, & conſanguineis maternis.*

45 *Spurij inter ſe mutuò ſuccedunt.*

46 *Agnati & conſanguinei bona ſua ſpurijs relinquere poſſunt.*

47 *Spurius reſpectu agnatorum extraneus cenſetur.*

48 *Spurius etiam ex ſubſtitutione vulgari bona paterna capere non poteſt.*

49 *Per ſubſtitutionem vulgarem ſucceditur teſtatori.*

50 *Spurius ex ſubſtitutione pupillari bona paterna capere poteſt.*

51 *Pupillo & non teſtatori per ſubſtitutionem pupillarem ſucceditur.*

52 *Spurius etiam eſt incapax ſubſtitutionis fidei commiſſariæ.*

53 *Pater filio ſpurio neque per ſe, neq; per interpoſitam perſonam aliquid relinquere poteſt.*

54 *Quod directo quis conſequi non poteſt, neque per obliquum.*

55 *Quod quis non poteſt per ſe, neque per alium.*

56 *Propter fraudem eſt locus delationi in fiſcum.*

57 *Spurius neque cauſa implendæ conditionis inſtituitur, vel ei aliquid relinquitur.*

58 *Spurius neque prætextu adoptionis efficitur capax ſucceſſionis paternæ.*

59 *Spurius neque titulo donationis, ſeu venditionis paterna bona capere poteſt.*

60 *Confeſſio paterna iureiurando etiam confirmata filio ſpurio non prodeſt.*

61 *Gloſſa in l. qui teſtamentum. ff. de proba. cõmuniter à Doctoribus reprehenditur.*

62 *Gloſſa ſupradicta in aliquibus caſibus ſuſtinetur.*

63 *Fraus & dolus regulariter non præſumũtur.*

64 *Error vel ignorantia potiùs eſt præſumenda, quàm fraus vel dolus.*

65 *Confeſſio mutui vel venditionis, eſt de fraude ſuſpecta.*

66 *Fraus legi fit, ſi is, cui aliquid donatum eſt, incontinenti id filio ſpurio dederit.*

67 *Spurius bona illa habere nõ poteſt, quæ ſuo nomine à patre fuerunt empta.*

68 *Spurius omni fraude ceſſante titulo onero ſo à patre, & ab alijs extraneis lucratiuo, bona capere poteſt.*

69 *Inſtitutio pupillaris, vel exemplaris à patre filio ſpurio fieri nequit.*

70 *Filius ſpurius, vel naturalis, non eſt in poteſtate paterna.*

71 *In ſubſtitutione pupillari, vel exemplari patria poteſtas eſt neceſſaria.*

72 *Filio ſpurio non datur tutor teſtamentarius.*

73 *Quod aliter eſt in filijs naturalibus.*

74 *Dummodo decretum iudicis interueniat.*

75 *Conſanguinei, vel affines ſpurij ad eius tutelam non admittuntur.*

76 *Spurius factus executor teſtamentarius, nullum ex officio executoris commodum conſequi poteſt.*

77 *Pater executor à teſtatore nominatus, ad bona ſua diſtribuenda, filio ſuo ſpurio bona donare non poterit.*

78 *Nicolaus Boerius meritò reprehenditur.*

79 *Spurius immunitatibus, priuilegijſque paternis non gaudet.*

80 *Spurius à ferendo teſtimonio repellitur.*

81 *Iuramentum non defertur in defectum probationis habenti vnum teſtem ſpurium.*

82 *Filius Spurius eſt incapax gradus Doctorat.*

83 *Doctoratus gradus eſt dignitas.*

84 *Spurius tanquam coniuncta perſona in iudicio ſine mandato non admittitur.*

85 *Spurius non eſt de familia, neque de cognatione paterna.*

86 *Spurius arma & inſignia generis & familiæ non poteſt ferre.*

87 *Spurius in feudo non ſuccedit.*

88 *Spurius non eſt capax ſucceſſionis Regni, Ducatus, ſeu Maioricatus.*

89 *Argumentum de feudo ad Maioricatum validum & vſitatum eſt.*

90 *Spurij ad ſucceſſionem emphyteuſis eccleſiaſticæ non admittuntur.*

91 *Emphyteuſis pro ſe & filijs ſuis ad ſpurium non extenditur.*

92 *Spurius neque ad ius patronatus admittitur,*

93 *Spurij vel illegitimi in diſpoſitione legali appellatione filiorum non continentur.*

94 *Ius patronatus rebus ſpiritualib⁹ eſt annexū.*

95 *Habentes defectum natalium, rerum ſpiritualium ſunt incapaces.*

96 *Ius patronatus eſt honorificum.*

97 *Spurij ad honores & dignitates non admittuntur.*

98 *Spurius non eſt legitimus teſtis.*

99 *Spurius eſt infamis infamia facti.*

100 *Nati ex meretricio viles & degeneres, & ignobiles ſunt,*

101 *Infamia facti teſtem à teſtimonio repellit.*

102 *Qui vocat alium ſpurium actione iniuriarum tenetur.*

103 *Spurius non admittitur ad retractum.*

104 *Ius retractus qua ratione fuit inſtitutum.*

105 *Spurij non merentur nuncupari filij.*

106 *Ius retractus ſequitur ius ſucceſſionis.*

107 *Gloſſa in.l.3.titu.10.lib.3.Fori defenditur.*

108 *Spurius non ſuccedit in ius accuſandi mortem patris.*

109 *Spurius in paternis dignitatibus atque beneficijs eccleſiaſticis non ſuccedit.*

110 *Dictū ſing. Inno.in.c. dilectus.in.3. de præben.*

111 *Omnes diſpenſationes ſunt odioſæ.*

112 *Nepotes ex filio Spurio ad dignitates, & eccleſiaſtica beneficia aui non admittuntur.*

113 *Sanctuarium Dei iure hæreditario non poſſideatur.*

114 *Extrauagans Clementis.7.contra filios, & nepotes Clericorum.*

115 *Spurij, legitimis etiā non exiſtentibus, in Regno, Ducatu, vel Maioricatu non ſuccedunt.*

116 *Illegitimi non dicuntur de domo, neque de cognatione parentum.*

117 *Plures illegitimos in regnis ſucceſſiſſe refertur.*

118 *Spurios tutores dari non poſſe.*

119 *Neque ad legitimam conſanguineorum tutelam admitti.*

120 *Spurios ad ius ſepeliendi in ſepulchro parentum non admitti.*

121 *Ius ſepeliendi hæredibus, & ijs qui ſunt de cognatione & familia competit.*

122 *Spurius ſubſtitutum non excludit.*

123 *Spurius bona paterna præſcribere nō poterit.*

124 *Præſcriptio abſque iuſto titulo minimè procedit.*

125 *Alienationis verbū vſucapionē continet.*

126 *Alienatione prohibita, per conſequens vſucapio cenſetur eſſe prohibita.*

127 *An dos præſcribi poſſit.*

128 *An dos alienari poſſit.*

129 *Opinio Angeli, quod Spurius poteſt præſcribere.*

130 *De præſcriptione immemoriali.*

131 *Spurio de facto hæredi inſtituto non competit remediū.l.fi.C.de edict.Diui Adri.tollen.*

132 *Spurios in ius cōpromittendi non ſuccedere.*

133 *Carolus Ruinus reprehenditur & meritò.*

134 *Spurius inter coniunctos maternos ad compromittendum compellitur.*

135 *Pater filio ſuo Spurio non ſuccedit.*

136 *Inter patrem, & filium Spurium nullum ius agnationis, vel cognationis ineſt.*

137 *Succeſſio aſcendentium & deſcendentium æquiparatur.*

138 *Correlatiuorum eadem eſt ratio.*

139 *Spurius non poteſt in foro conſcientiæ poſſidere bona parentum.*

140 *Omnis lex humana iuſta & rationabilis, quæ diſponit per rationem, & non per præſumptionem, obligat in Foro animæ.*

141 *Cor regis in manu Dei eſt, & vbi voluerit inclinabit illud.*

142 *Statuta municipalia iuſta, ſeruanda etiam ſunt in foro animæ.*

143 *Leges prohibentes filios inſtitui, ſunt iuſtæ & ob id in foro conſcientiæ ſeruandæ.*

144 *Dominicus à Soto, ſalua eius ſumma extimatione, & auctoritate, ſua opinione fuit deceptus.*

145 *Spurius, legitima etiam prole non exiſtente, eſt incapax ſucceſſionis paternæ contra doctiſſimum fratrem Dominicum à Soto.*

146 *Legis.9.&.10.Tauri declaratio.*

147 *Filius Spurius ante ſententiæ declarationem bona paterna reſtituere tenetur.*

148 *Leges etiam pœnales in conſcientia obligāt.*
149 *Plures notandæ declarationes ad gloſ. vulgatam, in cap. fraternitas. 12. quæſt. 2.*
150 *Leges pœnales quæ aliquem incapacem vel inhabilem reddunt, in conſcientia, obligant abſque iudicis declaratione.*
151 *Leges impeditiuæ tranſlationis dominij ſtatim obligant.*
152 *Quid agendum ſit quando patri data eſt tacita, vel expreſſa fides reſtituendi bona filio ſpurio.*
153 *Egregius Doctor à Couarru. meritò reprehenditur.*
154 *Hæres tutò bona poſſidet, quamuis eſſet veriſimilis coniectura, quòd bona relinquuntur, vt ſpurio daret.*
155 *Propoſitum in mente retentum nihil prorſus operatur.*
156 *Præſumptio in foro conſcientiæ non obligat.*
157 *Forus conſcientiæ, eſt forus boni, & æqui cōiunctim, tribunal veritatis, & nō fictionis.*
158 *Conſcientia eſt quædam conſonantia animæ ad Deum, ex cōcordia ſpiritus, & volūtatis.*
159 *Bona cui reſtituenda ſunt, quæ contra prohibitionem relinquuntur.*
160 *An maius delictū ſit publicū, quàm occultū.*
161 *Bona clerici delinquentis, an ad fiſcum Eccleſiaſticum, vel regium pertineant.*
162 *Fructus etiam reſtituendi ſunt.*
163 *Prædo tenetur fructus perceptos, & percipiendos reſtituere.*
164 *Fructus partes rei eſſe dicuntur.*

Cap. XX.

1 HIs itaque præmiſ-
ſis, conſequens eſt
vt ad eorum ſuc-
ceſsionem trāſea-
mus. Et vt omnia
clarius ac facilius
percipi valeant, regulam, &. 44. am-
pliationes, ac nonnullas fallēcias re-
ferā. Sit igitur in hac noſtra materia
2 regula, filios ſpurios ex teſtamēto &
ab inteſtato, eſſe omnino incapaces,
nullamq; in bonis paternis ſucceſsio-
nem habere. l. ſi quis inceſ. in princi.
& l. qui contra. Authenti. ex com-
plexu. C. de inceſ. nup. l. 2. C. de hære.
inſtitu. l. 1. Authenti. licet. in fine.
C. de natu. lib. l. ex liberta. C. de ſuis &
legi. lib. Authen. quibus modis natu.
effi. ſui. §. fi. col. 7. Authen. quibus mo
dis natu. effi. legi. §. fi. col. 6. l. non in-
telligitur. ff. de iure fiſci. in prin. inſti.
de fideicommiſſarijs hære. glo. fi. in. §.
fi. inſti. de nup. gloſ. in verbo. teſtamē
ti. in. §. legari. inſti de lega. glo. fi. in. c.
tanta. qui filij ſint legi. l. 4. tit. 3. par. 6.
l. 10. tit. 13. par. 6. l. 17. tit. 6. lib. 3. Fori.
l. 10. tit. 5. lib. 3. Fori. l. 11. tit. 20. in foro
3 Cantabriæ. Idemq; ſtatutū eſt in Fo-
ro regni Valentię, in Foro qui incipit.
Lo fill que ſera procreat e nat. tit. De
his quibus vt indignis. Qui Forus vſ-
que adeò ſpurium excludit à ſucceſ-
ſione, qui expreſsè diſponit, quod nō
ſolùm à ſucceſsione paterna, ſed etiā
à materna ſucceſsione ſpurius exclu-
datur. Ratio noſtræ regulæ & conclu
ſionis eſt. de lege fi. C. de natu. lib. ibi.
4 quia vitium parentum refrēnādum
eſſe exiſtimauerunt. Iaſ. in l. Gallus. §.
& quid ſi tantùm. num. 18. ff. de lib. &
5 poſthu. Et quia filij ſpurij ſunt geniti
in offenſam Dei, & contemptū matri
monij, vt inquit Cardinalis in cap. ſi
gens Anglorum. 56. diſ. allegādo. c. ſi
quis cū mulieribus. 6. quæſt. 1. & eſt
6 tex. in. c. penul. 56. diſ. dicēs, adultero
rū filij, abominatio ſunt Domino, &
paterna flagitia hæreditaria ſucceſ-
ſione deſcendunt. & in Deute. c. 23.
7 legitur, non ingrediatur manzer in
eccleſiā Domini vſque ad decimā ge
nerationē. tranſumptiuè habetur in
c. per venerabilem. qui filij ſunt legi.

¶Primò ampliatur, non ſolùm in
ſucceſsione ex teſtamēto, ſed etiam
in ſucceſsione ab inteſtato. l. fi. C. de
natu. lib. Authē. quibus modis natu.

effi. ſui.§.fillum:col.7.& in omnibus
ferè iuribus ſuperius allegatis.
8 ¶Secundò ampliatur, iure etiã di-
uino, filius ſpurius à ſucceſsione re-
pellitur iuxta illud, eijce ancillam &
9 filium eius, non erit hæres filius an-
cillæ cum filio liberæ. vt Gene.cá.21.
& Paulus ad Galatas.c.4.Et habetur
in.c.non omnis.32.quæſt.2.& in.c.di
cat aliqnis.32.quæſt.4.& filij legitimi
Galaad dixerũt fratri ſuo ſpurio Ieph
te: hæres in domo patris noſtri eſſe
non poteris, quia de meretrice natus
es.Et in libr. Sapientiæ cap.3.legitur:
Adulterórum filij abominatio ſunt
Deo.& habetur in.c.penul.56.diſtin.
10 & in Deuterono.c.3. Non ingredia-
tur manzer.&c. Bonifacius martyr
ſcribens ad Regem Anglorũ, inquit:
Filios illegitimos, neque in bello for-
tes, neque in fide ſtabiles, neque Deo
amabiles, neque hominibus honora-
biles: Et habetur in c.ſi gens Anglo-
rum.56.diſ.& Paulus in epiſt.1.ad Co
rinthios.c.7.inquit: Filij veſtri illegi-
gimi immundi ſunt. Et Diuus Augu-
ſtinus ſuper Leuitico.c.77.quòd ta-
les filij non reputantur filij, & quòd
nullo iure parentibus ſuccedunt.&
dicitur nullo iure, id eſt, nullo iure di
uino & humano.c.1.35.quæſt.7.ex-
preſsè Bal.hos filios ſpurios de iure e-
tiam diuino eſſe incapaces in.l.eam
quam nume.33.C.de fideicommi.&
in.l.1.nume.29.C.de ſumma trini.&
fide Catholl.Nicola de Vbal.de ſuc-
ceſ.ab inteſt.par.1.nu.40.Gabriel.Pa-
leo.de filijs nothis.c.54.
11 ¶Tertiò ampliatur, id etiam de iu
re canonico procedere. ca. dicat ali-
quis.32.quæſt 4.c.quid eſt.35. quæſt.
7.c.deinde.26.diſt.c.cùm multæ.15.
quęſt.8.c.vidua.34.diſt.c.per venera
bilem.§.fi.ca.tanta.c.ceſente.c.lator.
qui filij ſunt legiti.c.cùm haberet. de
eo qui dux.in ma.quam pol.per adul.

gloſ.in verbo.volumus.in.c.ſtatutũ.
in.2.de hæreticis.lib.6.
12 ¶Quartò ampliat, ſtatuto aliquo,
lege, vel cõſuetudine induci nõ poſ-
ſe, quòd filij ſpurij ſuis parentibus ſuc
cedant.Bar.in.l.teſtamenti factio.nu
me.7.ff.de teſta.Bald.in.l.1.nu.13.C.
de ſumma Trini.& fide Catho.dicẽs,
13 tale ſtatutum eſſe nutritiuum pecca
ti.& in.l.1.nu.9.C.de his quæ pœnę.
nomi.relin.quod ſtatutum eſſet con
tra bonos mores.& in.l.1.nu.3.C.de
iu.aure anu.& in l.eam quam.nu.33.
C.de fideicommi.Plate.in.l.vnica.in
fine.C.de his qui ſe deferunt.lib.10.
dicentes non valere ſtatutum: quòd
ſpurij ſuccedant parentibus ſuis, &
quòd tale ſtatutum tanquam nutriti
uum peccati Epiſcopus poterit an-
nullare.Petrus de Rauc.de cõſue.nu
me.25.Gabri.Paleo.de filijs nothis.c.
54.Nicola.de Vbal.de ſucce.ab inteſt.
parte 1.nume.40.Guiller.Bene.in.c.
Raynuntius.in prin.nu.39.de teſta.
Nicola.Boeri.deciſione.127.Decius
in.c.in pręſentia.nu.43.de proba.vbi
hanc affirmat eſſe communem opi-
nionem.& Aretinus in.l.cunctos po
pulos.nu.15.C.de ſumma Trini.& fi-
de Catho.Thomas Ferra.cau.41.in-
cip.Doctores.Ioan.Duran.in arte te-
ſtandi.titu.1.cau.14.Iaſ.in.l.Gallus.§.
& quid ſi tantùm.nu.115.ff.de lib.&
poſthu.& in.l.air Prætor.nu.12.de iu
reiu.& in conſi.26.nu.13.volu.1.Fer-
dinã.à Loazes de matrimonio.ſecun
do dubio.§.5.nu.7.Couarru.in.4.c.8.
§.5.nu.6.Pala.Rub.in.c.per veſtras.§.
9.nu.12.de dona.inter vir.& vxo.nu.
14 90.Qui omnes concludunt hãc eſſe
communem opinionem, quod am-
pliandum eſt, quod etiam per modũ
pœnæ, lege municipali effici non po
teſt, vt filius ſit capax ſucceſsionis pa
ternę.veluti ſi ſtatutũ diſponat, quod
quicunque obiecerit talem eſſe ſpu-
rium,

rium, tali pœna puniatur. Bar. in. l. Se-
nius & Augerius. ff. ad. l. falci. vbi. Im-
mola. Pau. & alij communiter & latè.
Mēchaca de ſucce. crea. lib. 1. §. 7. nu.
35. ſed Calderinus tenuit contrarium
in conſi. 4. an valeat ſtatutum ſub tit.
de conſti. dicēs, quòd quemadmodū
omnes ſucceſsiones ſunt inuentæ de
iure ciuili, eodem modo earum pro-
hibitiones. Et Decius ſibi contrarius,
in conſi. 271. nu. 13. vbi plurimis ra-
tionibus. & fundamentis nititur im-
pugnare iſtam communem opinio-
nem contra Marchionem de Tarifa,
& in fauorem Ducis Metinę Sidonię,
ſed communis opinio indubitatè ſe-
quenda eſt.

15 ¶Quintò ampliatur, quòd inſtitu
rio huiuſmodi facta de ipſo ſpurio, eſt
ipſo iure nulla, & ipſo facto, & iure fi-
lius ſpurius eſt incapax. l. 1. Authen.
licet. in fine. C. de natu. lib. Authen.
quibus modis natu. effi. ſui. §. fi. col. 7.
Authē. ex cōplexu. C. de inceſ. nup. l.
ſi pater. vbi glo. C. de hæredi. inſti. l. ſi
ſpurius. ff. vnde cogna. quòd optimè
declarat Lance. Galia. in. l. Gallus. §.
quidam rectè. ff. de lib. & poſthu. &
quoties. l. loquitur per verbum præ-
ſentis temporis, intelligitur ipſo iu-
re, & non ope exceptionis. 1. gloſ. in
16 verbo. habeatur in. l. in criminali. C.
de iuriſdi. omn. iudi. glo. verbo. afficę
rentur in. l. 1. C. ne liceat potentiori-
bus. gloſ. magna in. l. Si quis in tantā.
C. vnde vi. glo. & Bart. in. l. Iubemus.
in. 2. §. ſanè de ſacro. eccle. glo. in re-
gu. in pœnis de regu. lib. 6. Abb. in. c.
cęterum. nu. 5. de reſcrip. Iaſ. in. l. non
dubium. nu. 25. C. de legi. & in. l. cum
poſteaquam. nume. 4. C. de pact. vbi
examinat, an verbum irritum ſigni-
17 ficet ipſo iure. effectus huius rei erit,
quòd quando ipſo iure nō eſt neceſ-
ſaria ſententia declaratoria: quòd ali-
ter eſt quādo ope exceptionis, vt vo-
lunt gloſſæ, & Docto. modò relati. a-
liùs etiam effectus erit, quòd quando
18 ope exceptionis, ſi non opponatur à
parte proceſſus, & omnia geſta valēt:
quod aliter eſt quando ipſo iure, vt
optimè exemplificat Abb. in. d. c. Cæ
terum. nume. 5.

19 ¶Sextò ampliatur, quòd ſi aliquid
de facto à patre filio ſpurio fuerit reli
ctum, id legitimis liberis, vel agnatis
proximioribus de iure defertur. l. 1.
vbi Bal. & Sal. C. de natu. lib. Barto. in
l. fin. in fine. ff. de his quibus, vt indig.
Decius conſi. 311. in caſu propoſito.
Gabri. Paleo. de lib. nothis. c. 43. hanc
dixit eſſe communem opinionem.
Alexan. in. l. hæreditas. C. de ijs quib⁹,
vt indig. & in conſi. 74. nu. 6. volu. 3 22
Iaſ. in. l. 2. nu. 9. C. de hære. inſti. Sed ſi
intra duos mēſes filij legitimi; vel ve-
nientes abinteſta. noluerint contra
ſpurium agere, admittitur fiſcus, &
ad eum bona pertinent. l. 1. §. qui-
bus tacentibus. C. de natu. lib. Bald.
in. l. certum. nume. 27. C. vnde legi.
Ludouicus de Sar. de natu. lib. in fi-
ne, quod probare videtur. l. 10. titu.
13. par. 6.

20 ¶Septimò ampliatur etiam aſcen
dente, vel deſcendente, vel conſan-
guineo teſtatoris non exiſtente, Spu
rius neque ex teſtamento, neque ab-
inteſta. ſuccedere. l. 1. C. de natu. lib.
l. 10. tit. 13. par. 6. circa quod tāquam
notiſsimum non inſiſto.

21 ¶Octauò ampliatur dicta conclu
ſio, quæ non ſolùm locum habet in
filio ſpurio, ſed etiam in nepote, ſiue
ex legitimo filio, ſiue ex ſpurio nato;
qui nepos abinteſtato ad ſucceſsio-
nem aui, vel proaui ſui non admittit.
l. Si quis inceſt. C. de inceſt. nup. l. fi.
C. de natu. lib. ca. ex tenore. vbi Abb.
in princi. qui filij ſint legi. Idem Abb.
in. c. lator. nu. 2. eo. tit. Bal. in. l. fi. in fi-
ne. C. de verbo. ſigni. Alex. conſi. 174.

ſuper eo. volu.5.Soci.conſi.148.me-
mini iam.vol.1.Decius conſi.472.vi-
ſa legitimatione.nu.16.&conſi.45.&
diligenrer. nu.9.Ioan. Cora.in.l. hæ-
res.inſtituta.nu.5.C.de impu.& alijs
ſubſt.Bap.Caccia.in.l.Si qua illuſtris.
nu.55.&.82.C.ad Orfi.Hippo. ſingu.
245.filio baſtardo. Pala. Rub.in.l.10.
Tauri,nu.15.gloſ in verbo.en adulte
rio.in.l.10.tit.5.lib.3.Fori.l.22.titu.3.
lib.5.Ordi.l.2.tit.3.lib.5.Ordi. Ciſuē-
tes in.l.9.Tauri.nepos enim ad ſucceſ
ſionē ſui aui vocari non poterat, niſi
ex perſona patris ſui: ſed pater nō ad-
mittit᷑ per iura ſuperius allegata, per
conſequens ergo neq; eius filius, quę
cōcluſio in ſucceſsio abinteſtato in-
22 dubitata eſt in iure, ex teſtamēto ve-
ro difficilis, ambigua, & nondū à no-
ſtris iuris profeſſoribus bene intelle-
cta eſt quęſtio.in qua cōcluſione ſum
matim vera & neceſſaria referendo
procedā.Bar.Ioā de Imo.Areti.Alex.
& Iaſ.in.l.Gallus.§.quod ſi is qui.ff.de
lib.& poſthu.poſt.glo.ibi tenēt nepo
tem legitimum, vel naturalē, vel ſpu-
rium ex filio ſpurio genitum poſſe ab
auo ſuo hæredē inſtitui, legitima pro
le deficiēte. Idē Bar.Albe. Bal.& Sali.
in.l.fi. C.de natu.lib.Idem Bar. in cōſi.
218.incip. Odocius habens filiū. vbi
pro vtraq; parte plures ratiōes & fun
damenta ſcripſit,& tandē in hac opi-
nione reſidet dicēs, quòd ita fuit iudi
catum. Quā opinionē fatetur eſſe cō
munem Iaſ.in.l.hæreditas, nu.7.&.8.
C.de his quib⁹, vt indig. Bap. Caccia.
in d.l.Si qua illuſtris, num.82.Corne.
conſi.25 in præſenti conſultatione.
nu.10.volu.1.Bal.conſi.487.quæritur
vtrùm.vol.4.Alex.conſi.74.circa pri-
mum dubium volu.3.& in conſi.158
viſo teſtamento.nu.3.vol.7.Fede.de
ſe.conſi.57.Decius conſi.462.viſa le-
gitimatione, nu.20.Ioan.Durā. in ar-
te teſtan.tit.1.cau.14.nu.12. Guiller.
Bene.in.ca.Rainuntius.verbo.vxorē
nomine Adelaſiam.deciſio.5.nu.131
Nicola. Boe. deciſio.127.nu.16. qui
omnes hanc dicūt eſſe communem
opinionem.& Xua.in.l.1.nu.16.tit.6.
lib.3.Fori.idem in.l.9.nu.5.tit.11.lib.
1.Fori.ll. Caſtillo in.l.9. Tauri.in par-
te ex teſtamento.col.4. vbi Ciſuētes,
nu.7. Segura in.l.cohæredi.§.cùm fi-
liæ.num.77.ff.de vul.& pupi.ſubſ.Co
uarru. ſuper.4.parte.2.c.8.§.5.nu.13.
pro qua communi concluſione eſt
tex.& ibi.glo.fin.in.l.fina.C.de natu.
lib.ibi.in nepotibus autem non eadē
23 obſeruatio,& ibi, quia vitium paren-
tum refrænandum eſſe exiſtimaue-
rūt, vbi probatur prohibitionem de
filio non extendi ad nepotē.glo.in.l.
Gallus.§.quòd ſi is qui.ff.de lib.& po-
ſthu.glo in parte de nepotibus.in Au
then.quibus modis natu.effi. ſui.§.Si
quis igitur.col.7.gloſ.Authen. de re-
ſti. fideicōmi.§. nos igitur.col.9.glo.
in.l.9.tit.5.lib.3. Fori.facit.l.1.§.fi.ff.
de bono. poſſe.contra tabu.ibi.veri⁹
eſt in vtroque caſu nepotem admit-
tendum.l.Si necem.§.deportatus. ff.
de bonis liber. vbi habens filium de-
portatum, eum hæredem inſtituere
non poterit l.denique.§.1.ff.de pœ-
nis.l.1.C.de hęre.inſti.l.4.tit.3.par.6.
nepotem tamen ex prędicto filio de-
portato hæredem inſtituere optimè
poterit, vt in. d.l.1.§.fi.& in.d.§.de-
portatus quibus accedat. l.cognoui-
mus, & Authen.de Neſtorianis.C.de
hære.&.l.4.tit.3.par.6.&.l.10. titu.5.
lib.3.Fori.&.l.16.titu.6.eo.lib.3.For.
vbi probat᷑ patri eſſe prohibitū filiū
ſuū hæreticū, vel Iudæū hęredē inſti-
tuere, ſed nō ſuū nepotē orthodoxū.
24 Itaque incapacitas patris eius filio, id
eſt, nepoti nō nocet, ad idem Authē.
ex complexu. in princi. C.de inceſt.
nup. qui text. tantùm loquitur de fi-
lijs ex nefario aut dānato coitu natis,
& non

& nõ de nepotibus. Illa enim dictio,
ex, denotat cauſam proximam, & im
25 mediatam, & non remotam, & me-
diatam. l. 1. §. ex incendio. ff. de incẽ.
rui. nau. l. ex eo tempore. ff. de pecu. l.
1. §. nunc videamus. ff. de coniun. cũ
emãci. lib. eius. l. vnica. vbi Bald. C.
ſi ſer. exte. ſe emi. manda. Bal. in. l. nõ
dubium. nume. 23. C. de legi. vbi latè
Iaſ. nume. 24. Barto. in l. ex hoc iure.
ff. de iuſti. & iu. in. l. ex placito. C. de
re. permu. præſertim, quòd ſumus in
26 materia odioſa & pœnali, & ob id re-
ſtringenda, & non extendẽda ad ne-
potes. l. cùm quidam. ff. de lib. & po-
ſthu. l. cùm hi. §. qui tranſigit. ff. de
tranſa. l. legatis. ff. de adimẽ. lega. &
filiorum appellatione in pœnalibus
27 & odioſis nepotes non comprendun-
tur. l. quòd ſi nepotes. ff. de teſta. tu-
te. Barto. in. l. liberorum. ff. de verbo-
rum ſigni. Abb. in. c. ad extirpandas,
nume. 8. de filijs presbyterorum, quẽ
28 admodum prohibitio alienationis fa
cta filijs ad nepotes non extenditur,
& facta familiæ quartum gradum nõ
egreditur. Iaſ. in. l. filiusfamilias. §.
Diui. in. 2. ff. de lega. pri. hanc dixit
eſſe communem opinionem Cur.
Iunior. conſi. 111. & Decius cõſi. 373.
Præterea pro hac parte ſuffragatur ſe
quens ratio, quòd licèt bona profe-
ctitia acquiſita per filium in poteſta-
29 te patri ſuo quo ad proprietatem, &
vſumfructum adquirantur. l. cùm o-
portet. C. de bonis quæ lib. l. placet. ff.
de acqui. hære. §. 1. inſti. per quas per.
nobis adqui. l. 5. tit. 17. par. 4. l. 7. tit. 4.
lib. 3. Fori. ea tamen quæ auus nepoti
ſuo reliquiſſet, dicuntur aduentitia,
& nõ profectitia. Ideo earum rerum
proprietas ad patrem non pertinet,
niſi ad nepotem, cui fuerunt relicta.
glo. ſingu. in verbo. faciet hæredem.
in. l. qui in aliena. §. interdum. ff. de ac
qui. hære. Vbi Bald. Ange. Alex. & Iaſ.
nu. 27. affirmant eſſe communiter re
ceptam. Idẽ Iaſ. in. d. l. Gallus. §. quod
ſi is. nu. 22. gloſ. ſimi. in verbo. ſeruo.
in. l. quæſitum. ff. de lega. pri. glo. in
verbo. Sed quidam putant in d. l. Gal
lus. §. quidam rectè. glo. in. l. auus. ff.
de iure do. Sed in caſu noſtro neque
proprietas, neq; vſusfructus filio ſpu-
rio acquiritur harum rerum, quæ ne
poti ab auo relinquuntur, vt modo
dictum eſt, & tenuit Barto. in dict. §.
quod ſi is. in fine. vbi Iaſ. nume. 18. &
Decius cõſi. 462. viſa legitimatione.
in fine. meritò prohibitio ad nepo-
tes non extenditur, vt communis te-
ſtatur opinio. Sed rectius ſemper eſſe
arbitror, vt omnis fraus, & ſuſpicio
ceſſet. Quòd expreſsè auus in inſtitu
tione de nepote prohibeat vſumfru-
ctum, ſeu proprietatem filio ſpurio
adquiri, præſertim quando nepos in
poteſtate filij ſpurij eſſet, vt innuit
Bart. in. d. conſi. 118. Odu. Quæ con-
cluſio intelligenda & amplianda in
30 nepote etiam ſpurio, vt tenuit Ioan.
de Imo. in. d. §. quòd ſi is qui. & Pau. &
Alexan. ibi. per text. in. l. fi. C. de natu.
lib. contra Bald. in. d. l. Gallus. §. quidã
rectè. & contra Ange. in. l. fi. nume. 5.
C. de nat. lib. & hanc opinionem con
tra Bal. & Ange. videtur tenere Xuar.
in. l. 1. nu. 17. tit. 6. lib. 3. Fori. & Caſti.
in. l. 9. Tauri. in verbo. ex teſtamento.
& hanc arbitror eſſe veriorem opi-
nionem, propter. d. l. fi. qui videtur ea
ſus expreſſus pro ea. Et quia omnia
fundamenta, iura, & rationes ſupe-
rius pro nepote naturali, vel legiti-
mo relatę ſimili modo vrgent pro ne
31 pote ſpurio. Sed id limitandum & in-
telligendũ eſt, niſi talis nepos, ſiue le
gitimus, ſiue naturalis ſit ex filio ince
ſtuoſo natꝰ, quo caſu nullo modo ab
auo hæres inſtitui poteſt, tenuit ſin-
gulariter Bal. in. l. ſi quis inceſtu. nu.
2. per tex. ibi. C. de inceſ. nup. & in ca.

in præſentia.nu.35.de proba. dicens,
quòd ad id eſt caſus vnicus in iure.in
d.l.ſi quis inceſti.Quod dictum Bald.
ſequitur, ibi Barba.& in additionib⁹
ad Bald.in.d.l.fin.& Sali.in.d.l.ſi quis
inceſti. & Alexã.in.d.§.quod ſi is qui.
Guiller.Bene. in.c.Rainũtius. verbo.
vxorem nomine Adelaſiam.⁹deciſio.
5.nu.131.Marti.Laudẽ. de legitima..
nu.73.Corne.conſi.25.in præſenti cõ
ſultatione.nu.15.vol.1.Plate.in ptin.
inſti.ad Orſi. Anto.Corſe.ſingu.ver-
bo hæres licet nepos. Hippo. ſingu.
143.filio baſtardo.Xua.in.l.1.tit.6.li-
bro.3.Fori.nu.18.Caſti.in.d.l.9.Tau-
ri.in parte.ex teſtamento.col.4.& ibi
Cifuentes.nu.7.Couarru.ſuper.4.par
te.2.ca.8.§.5.nu.13.dicens, hanc eſſe
communem opinionem. & Dueñas
in regu.366.filius ſpurius limitatio-
ne.2. aduerſus quam opinionem te-
nuit Pau.Caſtren.in.d.§.quòd ſi is.vbi
Iaſ.nu.25.quæ opinio iuuatur ex eo,
quòd.d.l.ſi quis inceſti.in qua princi-
32 paliter Bal.& communis opinio fun-
datur,id ſi rectè inſpiciatur, non pro-
bat:nam ob id in illa lege contrahẽs
inceſtuoſas nuptias,neque vxorẽ, ne
que aliquem hæredem extraneũ in-
ſtituere poteſt: præter perſonas in.d.
l.contẽtas, quia bona illius inceſtuo-
ſas nuptias contrahentis, ad fiſcũ per
tinent. Authen.inceſtuoſas nuptias.
C.de inceſ.nup.Authẽ.de inceſ.nup.
§.1.col.2.l.2.&.3.tit.18.par.7.l.5.titu.
15.lib.8.ordi.Sed ſi aliqua bona eſſẽt
quæ ad fiſcum non pertinerẽt, vt pu-
ta. quia nuptiæ inceſtuoſæ ignoran-
ter fuiſſent contractæ, vel poſt con-
demnationem & reſtitutionem bo-
na aliqua adquiſita fuiſſent. In illa.l.
non negatur hæredem extraneum.
& per conſequens, nepotem ex filio
inceſtuoſo tãquam extraneum poſſe
in illis bonis inſtitui. Præterea con-
tra communem vrget text.in.d.l.fin.
C.de natu.libe.ibi.quia vitium pater
num refrænandum eſſe exiſtimaue-
runt: ſed auus reſpectu ſui nepotis,
nullum vitium in eius generatione
contraxit, ideò in nepote filij ince-
ſtuoſi ratio in. d.l.ſi poſita ceſſat. Itẽ
omnia fundamenta ſuperius de inſti
tutione nepotis filij vulgò quæſiti, vel
adulterini, ſimili modo militant pro
33 nepote ex filio inceſtuoſo genito. Ijs
verò non obſtantibus, communis o-
pinio ſequenda eſt, ex qua facile de-
ducitur nepotem ex filio, ex conſan-
guinea vel affini, intra quartum gra-
dum genitum ab auo, hæredem inſti
tui nõ poſſe, prole etiam legitima de
ficiente, cùm talis filius ſit inceſtuo-
ſus.l.ſi adulteriũ cum inceſtu.in prin.
ff.de adulte.§.ergo. inſt.de nup.c.lex
illa. §. inceſtus. 36. quæſtio. 1.gloſ.in
rub. C.de inceſt.nup.l.1.&.2.titu.18.
par.7.l.5.titu.15.lib.8.ordi.Ex quo ſi-
mili modo infertur,quòd ſi aliquis fi-
liũ, & ex eo nepotem ex vxore vel cõ
cubina habuiſſet, cuius conſangui-
neã prius carnaliter cognouit, quòd
filius eſſet inceſtuoſus, tanquam ex
affini natus. cap. diſcretionem. c.pe-
nul.cap.fina.de eo qui cognouit con
ſanguineam vxoris ſuæ.l.5.tit.6.par.
4. Et talis nepos, iuxta communem
opinionem ſuperius poſitam, ſucceſ-
34 ſionis ex teſtamento & abinteſtato
erit incapax.Idemque dicendum eſt
ſi ſubeſt impedimentum publicæ ho
neſtatis iuſtitiæ, cùm talis coitus à iu-
re cenſeatur inceſtuoſus. cap. refe-
rente qui filij ſint legitimi.ca.lex illa.
§. inceſtus.36.quæſtio. 1. quod du-
bium eſſe iudico, ex eo quòd impro-
priè talis coitus dicitur inceſtuo-
ſus, & ſumus in materia pœnali, quæ
videtur non extendenda ad impe-
dimentum publicæ honeſtatis iu-
ſtitiæ, iuxta gloſ.ſingula. in clemen.
vnica de conſanguinita.& affin. Obi
ter etiã infertur, quòd clericus in ſa-
35 cris nepotẽ ex filio ſpurio inſtituere
non

non poterit.cùm filiuſclerici in ſacris
natus ex inceſtu dicatur.glo.in verb.
filij.in.l.2.C.de epiſ.& cle. quam ibi
Bar.Pau.& Ang.ſequũtur.Sed ibi Sa-
lice.inquit, quòd gl.illa communiter
reprobatur. & Corſe. in ſing. incip.
fornicatio.in fine.Feli.in.c.cùm dile-
ctus.nu.6.de accuſa.Ideo cùm non ſit
filius ſacerdotis inceſtuoſus, ſed po-
tius ſpurius,vt voluit gl.in.l.vulgo. cõ
cepti.ff.de ſtat.homi.in.l.fi.nu.2.ff.de
his quibus vt indig.vel adulterinus fi
lius,vt inquit glo.in.c. per venerabi-
lem.§.quod autem.vbi Abb.n.32.qui
filij ſint legi.Ideo opinio Bal. & cõmu
nis,quæ loquitur de nepote ex filio in
ceſtuoſo,in nepote filij ſacerdotis lo-
cum non habet,vt affirmat Couarru.
in.4.2.parte.c.8.§.nume.14. Xuar.in
l.9.col.2.verſi.ſubdit elegantiùs.titu.
11.lib.1.fori. vbi allegat Ange.in.l.&
qui vxores. ff.de adoptio. Vbi Ange.
dat remedium & cautelam vt ſacer-
dos nepotem ex filio inſtituere poſ-
ſit, videlicet vt nepotem adoptet, &
36 facta adoptione eũ inſtituat. Sed hac
cautela & remedio ſecundum Xuar.
vbi ſupra,opus non eſt,cùm poſsit ne
pos filij clerici ab auo ſuo abſque ali-
qua cautela inſtitui. Hanc dixit eſſe
communem Cifuentes,in.l.9. Tauri.
nu.7. & ibi Anto. Go. nu.17. Et prius
hoc tenuit Corſe.in dict.ſingu.incip.
fornicatio. & Couarru.in.4.parte.2.
c.8.§.5.num.11. & Didacus Perez,in.
l.22.tit.3.lib.1.ordi. & Dueñas in reg.
346.incip.filius ſpurius. fallen.1.in fi-
37 ne. In quo loco tenuit, quod dato ꝙ
clericus non poſsit filium ſuum inſti-
tuere, poſsit tamen vxorem filij ſui
ſpurij inſtituere, quia vxor cenſetur
extranea, & extranei non prohiben-
tur à iure inſtitui: & quòd lex eſt pœ-
nalis,& non extendenda vltra caſum
& perſonas in lege pœnali expreſſas.
cap.ſtatutum.de elec.lib.6.glo.in ver
bo. obſeruare. in cle. vnica de vſuris.
Sed arbitror quòd gloſſator ordi in
38 hoc deceptus fuit. Et Dueñas vbi ſu-
pra. Nam quemadmodum clericus
non poteſt donare, vel inſtituere fi-
lium ſpurium, eodem modo, eadem
que ratione nec nurum, id eſt, vxorẽ
ſui filij ſpurij. Tenuerunt expreſsè
Hoſti.& Ioa. Andr.in cap.1.de teſta.
quos ſequitur ibi Cardinalis. num.3.
tum quia talis inſtitutio, vel donatio
cenſetur fraudulẽta, tum etiam quia
ex tali inſtitutione adquiritur com-
39 modũ ipſi filio ſpurio, & opinio gloſ-
ſæ in dict.l.2.C.de epiſcop.& cler.po-
terit ſuſtineri, quando ſacerdos ex
filia ſpirituali filium habuiſſet.c.om-
nes.c.ſi quis ſacerdos.30.quæſt.1.An-
to. Corſ.in dict.ſingu. incip.fornica-
tio.in fine.

40 ¶ Nono ampliat, quod filij ſpurij
& illegitimi,nõ ſunt de parentela, ne
que de familia,neque de cognatione
parentũ, ideo non dicuntur conſan-
guinei.l.ſi ſpurius.l.hac parte.C.vnde
cogna.l.tutelas.Vbi Bar.ff.de capi.di-
mi.& in.l.pronunciatio.§.familiæ.de
verb.ſign.Bal.in.l. humanitatis. n.44.
C.de impu.& alijs ſubſti.Alex.in.l.ex
facto.§.ſi quis rogatus.n.56.ff.ad Tre-
be.Ant.de.Bu.in.c.per venerabilem.
qui filij ſint legi. Feli. in. c. præſentia.
n.22.de proba.Ideo in diſpoſitione fa
41 cta de parẽtela,vel de conſanguineis,
nõ veniũt filij illegitimi, vt tenẽt Do-
cto.modò citati, & Roch' de Cur. de
iure patronatus.in verbo.ipſe, vel is à
quo cauſam habuit.n.13. & gloſſator
ordi.in.l.1.verſi.2. cõcluſio, tit.1.li.1.
ordi. Quòd verũ eſſe intelligo quòad
ſucceſſiones, & tutelas, & alia huiuſ-
modi: ſecus quòad ius ſanguinis,& cõ
42 ſanguinitatem. Tales enim filij ſpurij
& illegitimi dicuntur coniuncti & cõ
ſanguinei.l.iura ſanguinis. ff. de reg.
iuris.l.non facilè.§.affines. vbi.gloſ.ff.

de gradibus. & in. §. ſed maxima. vbi
glo. inſt. de capitis dimi. & ita intelli-
genda eſt. d. l. ſi ſpurius.
43 ¶ Decimò ampliatur, dictos filios
ſpurios nullum ius ſuccedendi abin-
teſtato in bonis conſanguineorum,
vel coniunctorum ex parte patris ha
bere. l. fi. C. de natu. lib. Authen. qui-
bus modis natu. effi. ſui. §. filium ve-
rò. col. 7. §. vulgo quæſitos. inſtitu. de
ſucceſsio. cogna. l. fi. tit. 13. par. 6. Si ve
44 rò ſunt cognati, vel conſanguinei ex
parte matris, eis filij ſpurij ſuccedunt
vt inferiùs ſuo loco examinabimus.
& optimè declarat Caccia. in. l. ſi qua
illuſtris. nu. 79. C. ad Orfi. & Iacobus
de Villalpando in. l. 22. titu. 1. par. 7.
par. 2. §. 24. num. 9. ſed inuicem inter
ſe ſpurij rectè ſuccedunt. l. ſi ſpuri⁹. l.
45 hac parte. ff. vnde cogna. l. ſi is qui ex
bonis. vbi. Bar. ff. de vul. & pupi. §. pe-
nul. de ſuc. cogna l. fi. titu. 13. part. 6.
Quod intelligendum eſt quando ex
eadē matre filij ſpurij ſunt nati: vide-
licet quòd ſint vterini fratres: ſecùs ſi
ex diuerſis matribus & eodem patre
ſint nati. d. l. hac parte. vbi glo. in ver-
bo. naſcitur. quod optimè declarat
Dinus, de ſucceſsionibus abinteſta-
to. nu. 21. Alexan. conſi. 174. ſuper eo
vol. 5. Cacci. in. d. l. ſi qua illuſtris. nu.
66. Sed ex teſtamento non eſt prohi-
46 bitum agnatis vel conſanguineis, fi-
lijs ſpurijs bona ſua relinquere. glo.
eſt ſingu. in verbo. participium. in Au
then. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi.
colla. 7. dicens, quòd licet à patre fi-
lio ſpurio aliquid nō poſsit relinqui, à
47 quocunq; tamē extraneo hoc nō eſt
prohibitū: ſed reſpectu agnatorū, ſeu
conſanguineorum patris, quo ad ſuc
ceſsiones, vt dictū eſt, ſpurius eſt om-
nino extraneus. l. ſi ſpuri⁹. ff. vnde co-
gna. §. pen. inſti. de ſucce. cogna. Ideo
meritò glo. ſupra allegata diſponit
ſpuriū à conſanguineis poſſe inſtitui.
Quā glo. affirmat eſſe ſingularē. Bar.
in. l. d. ſi is q. ex bonis. vbi Iaſ. nu. 3. Idē
Bar. in. l. quòd conditionis. num. 2. de
cond. cau. mortis. & in. l. 1. in prin. de
iure. fiſci. & in. l. ſi nu. 9. ff. de his qui-
bus, vt indig. & Bal. in. l. eā quā. nu. 54.
C. de fidei commi. & in. c. naturales. ſi
de feudo. fuerit cōtro. inter domi. &
agna. Alex. cōſi. 51. viſo themate. nu.
3. vol. 2. Frāc. Mar. deciſio. 258. incip.
quæritur. parte. 1. Abb. in. c. cùm ha-
beret. in fin. de eo qui dux. in mā. quā
pol. per adul. Syluester in ſua ſumma.
verbo. filij. quæſtio. 4.
48 ¶ Vndecimo ampliatur, quòd ne-
que ratione ſubſtitutionis vulgaris
ſpurius ſuccedit patri. glo. in verbo.
participium. in Authen. quibus mo-
dis natu. effi. ſui. §. fin. col. 7. Itaque pa
ter non poterit hæredi ab eo inſtitu-
to filium ſpuriū vulgariter ſubſtitue-
re. l. ſi is qui ex bonis. & l. Luci⁹. ff. de
vul. & pupi. ſubſti. Et ibi Bar. Idē in. l.
fi. nu. 3. & 9. ff. de his quibus, vt indig.
Bal. in. l. eam quā. nu. 52. C. de fideicō
mi. Segura in. l. cohæredi. §. cùm filiæ.
num. 115. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Co
uarru. in. 4. par. 2. ca. 8. §. 5. nu. 4. Ratio
eſt, quia per ſubſtitutionē vulgarem
49 ſucceditur teſtatori. l fi. C. de inſti. &
ſub. ſub conditione. fac. & in prin. in-
ſti. de pup. ſub. Bart. in. l. 1. nu. 38. & in
d. l. ſi is qui ex bonis. ff. de vul. & pupi.
Ob id meritò prohibetur filius ſpuri⁹
patri ſuo ſuccedere ratione ſubſtitu-
tionis vulgaris: quod aliter eſt in ſub-
ſtitutiōe pupillari, in qua ſpurius à pa
50 tre poteſt ſubſtitui: veluti ſi teſtator
dixerit: Inſtituo filium meum legiti
mum, etſi in ætate pupillari deceſſe-
rit ſubſtituo ei filiū meum ſpurium.
tex. eſt ſingu. in. d. l. ſi is qui ex bonis.
vbi Barto. Bal. Ang. & alij. Idem Ang.
in. l. 2. C. de hęredi. inſt. Bald. in. l. eam
quam. nu. 53. C. de fideicommi. & in.
c. ſolicitudinē. in fi. de appella. Bar. in
l. quod

l.quod. cõditionis. num.3. de condi. cauſa mor. Guilier. Bene. in. c. Rainũtius. verbo. ſi abſque liberis. in.2.nu.74. de teſtamentis. Gabri. Palęo. de filijs nothis. c.37. vbi refert bonum intellectum ad dict. l. Lucius. & Couarru. in. d. §.5. nu.4. Et eſt gl. in. d. Auth. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi. Ratio diuerſitatis inter prædictas ſubſtitu-
51 tiones eſt, quia pupillo, & non teſtato ri per ſubſtitutionem pupillarem ſuccedit ur. l. ſed & ſi plures. ff. de vul. & pupi. ſubſti. & in prin. inſti. de pupi. ſubſti. c. ſi pater. de teſta. lib.6. Bar. in. l.2. nu.29. vbi recentiores. ff. de vul. & pupi. ſubſti. quod ſecus eſt in vulgari ſubſtitutione, vt ſuperius dictum eſt.

52 ¶ Duodecimo, quòd etiam filius ſpurius eſt incapax ſuſtitutionis fideicommiſſariæ, videlicet, ſi inſtituatur per fideicommiſſum, vt alteri reſtituat hæreditatem, quia non ſolũ quòad ſe, ſed etiam quòad alium eſt omnino incapax. gl. magna. in. l. eam quam. Vbi Bal. & alij. C. de fideicommi. glo. in. l. cogi. §. hi qui ſolidum. ff. ad Trebe. hanc dixit eſſe communẽ opinionem. Xuarez in allega.27. numer.22.

53 ¶ Decimotertio ampliatur, quod neque per aliũ, neque per interpoſitã perſonam filio ſpurio aliquid à patre relinqui poſsit. l.1. §. ſiue itaque. C. de natu. li. l. ſi quis inceſti. in prin. C. de inceſ. nup. l. neque per ſe. C. de hære. inſti. l. vnica. in fine. de contractibus iudicũ. l. penul. C. de ijs quę vi me. ve cau. fi. l. pupillus. §. itẽ ipſe teſtator. ibi ſed ſi per interpoſitam perſonam. ff. de autho. tuto. & curato. Ratio eſt, quia ſi directo hoc cõſequi nõ poteſt
54 filius ſpurius, neque per obliquum, id eſt, per aliũ. l. ſi tibi & mihi. §. regula. ff. de lega.1. l. quæ ſub conditione. §. ſi quis ſub iuriſiurandi. ff. de condi. inſti. l. quæritur. ff. de bonis liber. l. fi. C. ſi manu. ita ven. ne proſti. l. Ariſto. in fine. quæ res pignori obli. po. regu. cũ quid de regu. iu. li.6. illud enim quod quis non poteſt per ſe, neque poterit per alium. l. ſi ſpõſus. ff. de dona. inter
55 vi. & vxo. l. ſi minor. vbi, Iaſ. plenè in prin. ff. de verb. obli. l. nõ minus. ff. de hære. inſti. ex quo ſingulariter affirmat Ioa. de Plat. in. l. vnica. in fine. C. de his qui ſe deferunt. lib.10. allegando Bar. & alios, quòd ſi pater filij ſpurij donauit bona ſua alicui extraneo, qui extraneus poſt mortem patris de proximo bona vendidit, vel donauit filio ſpurio, propter illam fraudẽ præ-
56 ſumptam, eſt locus delationi in fiſcũ. Sed ſi omni fraude & dolo ceſſante hæres ſcriptus à teſtatore dat hæreditatem ſpurio, nulla vt dictum eſt, habita fide de reſtitutione, hoc caſu optimè adquirit ſpurio hæreditas: quia eã nõ capit à teſtatore, ſed ab eius hærede, & ſic ab extraneo. glo. in Auth. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi. col.7. l. ſi is qui. ff. de vul. & pupi. Frãc. Mar. deciſione. 238. quærit an hæres ſcriptus. in.1. parte. & in deciſione. 841. quæritur circa leg. nu.6.

57 ¶ Decimoquarto ampliatur, quòd neque ſpurio cauſa implendæ conditionis aliquid relinqui poteſt: velut ſi centum ei relinquatur ea lege & conditione, vt ſepulchrũ cõſtruat, vel ſub alia conditione. gloſ. ſingu. in verbo. non poteſt in. l. quòd conditionis. & ibi Bar. ff. de dona. cau. mor. Idẽ Bar. in l. ſi is qui ex bonis. 1. oppoſitione. ff. de vul. & pup. ſubſti. Bal. in. l. eam quam. nu.55. C. de fideicõmi. & in. c.1. §. naturales. ſi de feudo fue. contro. inter domi. & agna. Iaſ. in. l. pro hærede. §. Papinianus. n.3. ff. de acqui. hære. Ratio eſt ſecundum glo. modò citatam, ne fraus legi fiat. l. contra legem. ff. de legi. l. non dubium. C. eodẽ. titul. l. ſi quis id quod. ff. de iu. om. iudi. Id eſt, ne hac

ne hac occaſione, vel prætextu filij
ſpurij à parentibus inſtituantur, &
prohibitioni legis fraus fiat.
58 ¶ Decimoquinto ampliatur, etiã
ſi filius ſpurius à patre adoptetur, ni-
hilominus patri ſuo eſt inſucceſsibi-
lis, & talis adoptio eſt nullius momen
ti. l. legem. C. de natu. li. Auth. quibus
modis natu. effi. legi. §. & vos latuit.
coll. 6. quę iura ad hoc refert Lud. Ro.
ſing. 621. incip. an naturalis. Franc.
Mar. deciſione. 883. quæritur. num. 4.
parte. 1. Gabriel Palæo. de filijs nothis
cap. 43. nu. 7.
59 ¶ Decimoſexto ampliatur, quòd
neque tit. donationis, vel venditionis
filius ſpurius ex cõtractu oneroſo, ſeu
lucratiuo, per ſe, vel per aliũ bona pa-
terna poterit obtinere. l. 1. C. de na-
tu. li. ibi, quicquid talibus li. pater do-
nauerit. & ibi, vel emptione collatũ.
l. ſi quis inceſt. in prin. C. de inceſ. nu-
pt. l. 10. tit. 13. par. 6. l. fi. tit. 3. li. 5. ordi.
Bar. in. l. ſi is qui ex bonis. in fine. ff. de
vul. & pupi. ſubſti. Idem in. l. qui teſta
mẽtũ. ff. de proba. Bal. in. l. iubemus. §.
in ſupradictis nu. 4. C. ad Trebe. Ga-
briel Palæo. de filijs nothis. c. 42. Alex.
conſi. 18. conſideratis ijs. in prin. vol.
3. Decius conſi. 311. in caſu propoſi-
to. vbi poſt longã diſputationẽ cõclu
dit confeſsionem patris, iuramento
etiã firmatã, filio ſpurio nõ prodeſſe,
60 in qua pater iureiurãdo fatetur ſe de-
bere ratione mutui, vel conditionis
centum. ſingu. l. cùm quis decedens.
§. titia. Vbi Bar. ff. de lega. 3. reprobata
glo. contrarium tenente, in. d. l. qui te
61 ſtamentum. quæ glo. magis commu-
niter reprobať, vt affirmat Alex. vbi
ſupra. & Ioa. Galden. in arte teſtandi.
tit. 1. cauſ. 14. nu. 3. Iacob. in. d. l. qui te
ſtamentum. nu. 8. Guilier. Bene. in. c.
Rainuntius. in verbo. vxorem, nomĩ-
ne Adelaſiam. deciſione. 5. nu. 109. &
Thomas. Ferra. cau. 41. incip. Doctõ.
conantur. Caſti. in. l. 9. Tauri. in ver-
bo. la quinta parte. & Dueñas regula.
366. incip. filius ſpurius ampliatione.
11. ſed in caſu in quo Alex. in. d. conſi.
18. loquitur prædicta glo. aliquo mo-
62 do poteſt ſuſtineri: ſi non ſunt conie-
cturę aduerſus venditionem, vel do-
nationem paternam, quas coniectu-
ras refert Iaſ. in. d. l. ſi is qui ex bonis &
poterit ſimiliter dict. glo. ſuſtineri in
caſibus quos refert Thomas Ferra. in.
d. cautė. 41. & Caſti. vbi ſupra: videli-
cet ꝙ filius bona illa aliunde habuiſ-
ſet, vt ceſſet aduerſus eũ omnis pror-
ſus ſiniſtra ſuſpicio. De qua re optimè
Ioa. de Plate. in. §. Item ſi quis nu. 23.
inſti. de inuti. ſtipula. Iaſ. in. l. ſi arroga
tor. nume. 24. ff. de adoptio & in. l. 1.
nu. 5. ff. de eo per quem. fac. erit. & in
Authen. vnde ſi parens. nu. 4. C. de in
offi. teſta. Segura in. l. cohæredi. §. cũ
63 filiæ. num. 127. ff. de vul. & pupi. ſubſti.
Ratio prædictorũ eſt, quia licet fraus
vel dolus in iure regulariter non præ
ſumatur. l. quoties. §. qui dolo. ff. de
proba. l. merito. ff. pro ſoci. l. elegan-
ter. §. qui reprobos. ff. de pig. acti. cap.
fin. vbi gl. & Doct. de renunciatione.
lib. 6. potiùs enim error vel ignoran-
tia eſt præſumenda, quàm fraus vel
dolus. l. penu. C. de his qui ſibi aſcri.
64 inteſ. Hip. in. rub. ff. de falſis. nume. 7.
Tamen inter perſonas, inter quas à
iure eſt prohibita donatio vel hære-
dis inſtitutio, confeſſio mutui vel ven
65 ditionis eſt ſuſpecta đ fraude, & fraus
in ea pręſumitur. l. cum quis decedẽs.
§. titia. ff. de lega. 3. l. ſi forte. vbi. Bar.
ff. de Caſt. pecu. l. nõ ſolum. vbi Bar. ff.
de rip. nup. idẽ Bar. per tex. ibi. in. l. qui
teſtamẽtũ. ff. de prob. Iaſ. in. l. ſi dona-
tione. nu. 4. C. de coll. Alex. in. d. con-
ſil. 18. vol. 3. Hip. ſing. 610. incip. non
ſtatur aſſertioni patris. ideo inquit
Bartol. in dict. l. qui teſtamentum in
66 ſecundo nota. Quòd quando bona
patris

patris penes filium ſpurium reperiun
tur: quod eſt euidens præſumptio cō
tra filium, quod aliqua fraude ſeu ma
chinatione filius ſpurius illa bona ob
tinet.

67 ¶ Decimoſeptimo quòd neque fi-
lius ſpurius poſsit habere illa bona,
quæ nomine dicti filij pater emit,
quia in fraudem talis emptio nomi-
ne filiorum, vel concubinæ facta præ-
ſumitur, & filij legitimi vel conſan-
guinei dicta bona poſſunt repetere.
l. 1. C. de uatu. lib. l. 16. titul. 13. partit.
6. optimè Pala. Rubeus, in cap. per ve-
ſtras. §. 27. in fine. fol. 65. Cepola de ſi-
mula. contrac. c. præſumptio. 9. ſed Gā
68 bri. Palæo. de filijs nothis. c. 43. in fine
affirmat, quòd omni fraude ceſſante
titulo oneroſo, & ab alijs extraneis. ti
tulo lucratiuo, res paternas filius ſpu
rius capere poteſt.

69 ¶ Decimooctauo ampliatur, quòd
filio ſpurio vel naturali ſubſtitutio pu
pillaris, vel exemplaris à patre fieri nō
poteſt. l. Lucius. ff. de vul. & pupi. ſub
ſti. Bar. in. l. 2. nu. 3. ff. eo. titu. & in. l. 3.
nu. 3. ff. de his qui ſunt ſui, vel ali. iu. &
in. l. ex facto. nu. 7. ff. de vulga. Bal. in.
l. 2. in fine. C. de hære. inſti. & in. l. hu-
manitatis. C. de impub. & alijs ſubſti.
70 & in. d. l. Lucius, nu. 4. & in. d. l. ex fa-
cto. nu. 10. ratio eſt, quia filij ſpurij vel
naturales non ſunt in poteſtate pater
na. l. itē in poteſtate. ff. de his qui ſunt
ſui vel alie. iu. & in prin. inſti. de patri.
poteſ. glo. in verbo. volumus. in cap.
ſtatutum. in. 2. de hæreticis. lib. 2. l. 2.
tit. 17. par. 4. & neceſſe eſt vt filius ſit
in poteſtate, vt ei fiat ſubſtitutio pu-
71 pillaris. l. 2. ff. de vul. & pupi. ſubſti. l. 2.
& l. quamuis. C. de impub. & alijs ſub-
ſti. & in prin. inſti. de pupi. ſubſti. l. 5. &
10. titu. 5. par. 6.

72 ¶ Decimonono ampliatur, quòd
neque pater filio ſuo ſpurio poterit tu
torem dare. l. fi. vbi Doct. de confirmā
do tuto. glo. in verbo. parentibus. in. l.
1. ff. de teſta. tute. Bar. in. l. 3. nu. 3. ff. de
his qui ſunt ſui, vel alie. iu. Romanus
ſingulari. 82. incipit. quòd ſpurio. vbi
ad id allegat. l. ſiquidem. ff. de teſta. tu
73 te. Ratio eſt illa, de qua ſupra, quia iſti
filij ſpurij non ſunt in poteſtate pater
na, & filijs in poteſtate non exiſtenti
bus, non datur tutor teſtamentarius.
l. 1. ff. de teſta. tute. §. permiſſum eſt in
ſti. de tuto. l. 3. tit. 16. par. 6. quod aliter
videtur in filijs naturalibus tantum,
quibus pater poterit in teſtamento
ſuo tutorem conſtituere; ſed talis tu-
tela à iudice erit confirmāda. l. natura
74 libus C. de cōfir. tuto. l. 2. tit. 16. par. 6.
Frā. Mar. deciſio. 11. incip. quæritur
an officiū tutelę. Gabri. Palæo. de filijs
nothis. c. 52. Qui omnes dicunt, quòd
ſi inteſtatus pater moriatur, vel cum
75 teſtamento filijs ſpurijs relictis, ne ta-
les filij indefenſi remaneant à iudice,
debet tutor ſeu curator decerni, ſed
conſanguinei vel affines ad hoc mu-
nus tutelæ ratione conſanguinitatis
de iure non vocantur, quemadmodū
neq; ad eorū ſucceſſionē. l. ſi ſororis.
C. qui dare tutores poſſunt, & in prin.
inſti. de Attilia. tuto.

76 ¶ Vigeſimo ampliatur, q̄ licet fili⁹
ſpurius ad diſtribuēda bona paterna
executor ſit nominatus ſeu elect⁹, nul
lū tamen cōmodū ex hoc executoris
officio cōſequi poterit. l. ſi quis quos.
ff. de lega. 2. quā ad id allegat Bal. in. l.
ab eo. nu. 5. C. de fideicōmi. Ange. &
Imol. in. l. in tēpus. ff. de hęre. inſti. op
timè. Pala. Rub. in. c. per veſtras. §. 16.
n. 12. fol. 90. de dona. inter vi. & vxo.

77 ¶ Vigeſimoprimo ampliatur, ex
ſcriptis per Bal. in. l. id quod pauperi-
bus. num. 34. C. de epi. & cle. quod ſi
aliquis fuerit datus executor à teſta-
tore, ad bona ſua diuidēda, non pote-
ſit executor bona teſtatoris eius filio
largiri, quia nō videtur datū arbitriū
execu-

executori, vt contra ius, diſponat.l.
quanquam. ff.de rip.nup.l.Lucius.ff.
ad munici. Idem quod in hac amplia
tione tenuit ipſemet Bal.in.l.illa inſti
turio.verſi.circa hoc.ff.de hęre. inſti.
Barba. in.c.cùm tibi.num. 14.de reſt.
Philip.Cor.conſi.236.volu.2.Alex.cõ
ſi.54.in prin. volu.7.Guiller. Bene. in
cap. Raiauntius. verbo. vxorem nomine
Adelaſiam.deciſio.5.num.122.
de teſtamẽtis. Gabriel Paleo. de filijs
nothis.ca.44.nu.4. Xuarez.in.l.1. nu.
21.ritu. 6.lib.3.Fori.Pala.Rub.in.l.9.
nu.16.Tauri.contra Nicola.Boer.qui
78 contrarium & malè conſuluit. deciſio.
127. nu.10.& Alex.ſibi contrariꝰ
in.l.ſi is qui in fine.ff.de vulga.& Romanus.
conſi.436. neque liceret patri,
tanquam executori inter filium
ſuum bona teſtatoris diſtribuere: &
proprium filium eligere, potius expilator,
quàm diſtributor bonorum
diceretur, quaſi in rem ſuam bona defuncti
conuertendo, vt inquit Bald.
in repeti.l.1.nu.48. C.de ſacroſanct.
eccle. & Gabriel Paleo. de filijs nothis.c.44.nu.4.

79 ¶Vigeſimoſecũdo ampliaṫ, quòd
neque in dignitatibus, immunitatibus,
priuilegijs, honoribuſq́; paternis
filius ſpurius ſuccedit.l.cũ legitimè.
ff.de ſtatu homi.l.liberos.ff.de Senat.
l. ex libera. vbi Bald.C.de ſuis & legi.
lib.gloſ.in verbo. volumus.in.c.ſtatutum.
in ſecũdo de hæreticis.lib.6.l.3.
tit.15.par.4.l.2.tit.13.eadem.4.part.
Bar.in.l.tutelas.nu.3.de capitis dimi.
& in.l.1.num.50.de dignitatibus.lib.
12. & in tractatu de inſigni. & armis.
nu.11. De qua re pleniſsimè à nobis
dictum fuit ſupra.c.15. vbi duæ leges
partitæ inuicem contrariæ ad cõcordiam
à nobis redactæ ſunt.

80 ¶Vigeſimotertio ampliatur, filiũ
ſpurium à teſtimonio etiam ferendo
repelli.Bal.in.l.cùm acutiſsimi. nu.9.
C. de fideicommi.gloſ in.c.teſtimonium
de teſtibus, ca.præceptum.32.
quæſt.5.Pala.Rub.in.c.per veſtras.§.
10.fol.89.de dona.inter vi.& vxo. vn
81 de affirmat Ludouicus Romanus in
l.admonendi.nu.83.de iureiurando.
quòd ſi quis haberet pro ſe vnum teſtem
ſpurium, non defertur ei iuramentum
in defectum probationis.
Sequitur Hippo.ſingu.273. incip.no
tiſsimùm.& Pala Rub. vbi ſupra. quæ
eſt optima declaratio ad.d.l.admonẽdi.
& ad.l.in bonæ fidei. de rebus cre.
& iu.& ad.c.ſi.§. fina.de iureiuran.&
ad.l.2.tit.11.par.3.

82 ¶Vigeſimoquarto ampliaṫ, quòd
filius ſpurius ſimiliter non poterit doctorari.
Cardinalis in proœ. cle.num.
4. allegando. l.generaliter. §.ſpurios.
ff.de Decuri.Feli.in.c. quanto de magiſtris.
nu.2. Ancharra.in proœ.6.Barto.
in procę.Codicis.num.10.& ratio
83 eſt, quia doctoratus eſt dignitas, vt in
d. c. quanto.& tenet Bar. in proœ. ff.
nu.12.& in.l.generaliter. in fi.de Decuri.
lib.10.& in.l.fi.C.de Iudęis. Alexan.
conſi.94. conſideratis his. vol.1.
Abb.in.c.ꝓpoſuiſti.nu.15.de proba.

¶Vigeſimoquinto ampliaṫ, quòd
neque ſpurius tanquam coniuncta
perſona in iudicio pro patre vel conſanguineo
ſine mandato comparere
poterit. Inno. in ca. nonnulli. in fine.
de reſcriptis. Bart.in.l.2. ff. de accuſa.
Bal.in.l. cùm acutiſsimi. num. 8.C.de
fideicommi. Angel.in.l.1.&.2. ff de libera.
cau. Iaſ. in.l.exigendi. nume. 9.
85 C. de. procura. Ratio eſt, quia ſpurij
non ſunt de familia, vel cognatione,
neque perſonæ coniunctę dicuntur.
l.ſi ſpuriꝰ.l.hac parte.ff.vnde cogna.l.
tutelas. vbi Bar. ff.de cap.dimi.& in.l.
pronunciatio.§.familiæ. ff.de verbo.
ſigni.Bal.in.l.humanitatis.nume.44.
C.de impub. & alijs ſubſti. Feli. in ca.
in præſentia.nume.22.de proba. quæ
eſt

eſt optima declaratio ad.d.l. exigendi. & ad.l.ſed & hæ perſonæ. ff. de procura. & ad.l.10. titul.5. partit.3. & l.5. titu.8. lib.1. Fori.

86 ¶Vigeſimoſextò ampliatur per rationem proximè dictam, quod ſpurij cùm non ſint de genere, neque de familia, vel cognatione armis ſui generis & familiæ vti non poterint, neque inſignijs nobilium. Bar. de inſigni. & armis. nu.10. Guido Papæ deciſione. 580. incip. an baſtardus. Decius cõſi. 85. & diligẽter Tiraque. tracta. de nobili. ca.15. nu.13. Nicolaus de Vbal. in tracta. de ſucce. ab inteſt. 1. par. nu.53. Gabri. Palęo. de filijs nothis. c.60. n.6. vbi inquit, quod ſpurius gentilitia arma, & inſignia familiæ nõ poſsit ferre, ſed in Gallia, & Germania, & in alijs prouincijs linea quædam tranſuerſa ponitur in ſcuto, quod eſt ſignum iniuſtorum natalium. Otalloia de nobili. 2. parte. 3. partis cap.3. num.3. Franc. Marc. deciſio. 1140. incip. quęritur an arma. parte.1.

87 ¶Vigeſimoſeptimo ampliatur, quod filius ſpurius ſeu naturalis in feudo, ſimiliter non ſuccedit. c.1. §. naturales, ſi de feudo fue. contro. inter domi. & agna. vaſſa. Bar. in.l. ex facto. nu.7. ad Trebe. Bal. in.l. generaliter. §. cùm autem. nume.2. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fac. & in.l. eam quam. nu.39. C. de fideicommi. Alex. conſi.2. viſis codicillis. nume.11. volu.1. Abb. in.c. cũ vintonienſem. n.2. de electio. Præpoſitus in.c. tator. nu.43. qui filij ſunt legitimi. Guilliel. Bene. in.c. Rainũtius. verbo. vxorem nomine Adelaſiã. deciſio.5. nume.191. Pala. Rube. in dict. cap. per veſtras. §.10. nu.4. fol.89. & in.l.12. Tauri. num.21. & 38.

88 Vigeſimooctauo ampliatur ſpuriũ ſimili modo in Maioricatu, ſeu Ducatu, ſeu Marchionatu non ſuccedere, tex. & gl. in.d.c.1. §. naturales. Ioa. Andre. in reg. ſine culpa. de regu. iu. li.6. Bal. in.d.l. eã quã. nu.43. Decius. cõſi. 269. conſultus ab illuſtri. n.19. Barba. in.l. cum acutiſsimi. n.261. C. de fidei cõmi. circa quod quàmplurima ſcrip-

89 ſit. Tiraque. de iure primigeniorum. quæſt.34. Et argumentum de feudo ad Maioricatum validũ eſt, vt refert Pala. Rub. in repe. rub. de dona. inter vi. & vxo. §.69. nu.36. Coua. li.1. reſo. cap.15. nume.14.

90 ¶Vigeſimonono ampliatur, quòd neque ad ſucceſsionem emphiteuſis eccleſiaſticæ filij ſpurij, vel naturales admittuntur. Bald. vbi ſubdit rationẽ in.l. generaliter. §. cùm autem. nu.2. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fac. idẽ in addi. ad Spe. tit. de locato. verſi. emphiteuſis Eccleſię. & in Authẽ. ſi quas ruinas. nu.3. C. de ſacroſanct. Eccle. Bar. in.l. ex facto. §. ſi quis rogatus. nu. 8. ff. ad Trebe. Ancha. conſi.306. circa primum. Alex. conſi.128. conſideratis verbis. nu.14. volu.1. Iaſ. in rep.l.2. nu.205. C. de iu. emphi. Vnde ſequitur quòd ſi aliquis pro ſe, & filijs ſuis emphiteuſin Eccleſiaſticam accipiat filij ſpurij ad talem emphiteuſin non admittuntur. vt affirmat Alex. vbi ſu-

91 pra. & Bar. in.d. §. ſi quis rogatus. vbi latè Ripa. nu.62. & Barba. in.c. in præſentia. nu.100. de proba. gloſſator ordi. in.l.1. in fine. titu.1. li.4. ordi. niſi in caſu poſito à Bal. in.d.l. eam quam. nume.39. & in alijs quinq; caſibus, quos ſcripſit Bernar. Diaz de Lueo, in reg. 231. incip. emphiteuſi Eccleſiaſtica.

92 ¶Trigeſimo ampliatur quòd filius ſpurius neque ad ius patronatus admittitur. Ita cõſuluit Bal. cõſi.375. incip. præmittendũ. in fine vol. 1. quẽ ſequitur Cęſar Lãbe. de iure patr. 2. par. 2. quęſtionis prin. art.26. n.2. Roch. de Cur. de iure patr. verb. cõpetẽs alicui nu.6.

nu.6. Præpoſit.in.c.1.nume.16.. o.di
ſtin.Ioan.Bertachi.in repertorio. ver
bo.Baſtardus.in fine. Pala.Rub.in.c.
per veſtras.§.1c.in fine.fol.90.de do-
na. inter vir. & vxo. gloſſator ordi.in
l.1.titu.6. de los Patronos.verſi. pul-
chra eſt quæſtio.libr.1.ordi. & in.l.1.
verſi.hinc etiam eſt.titu.1.lib.4.ordi.
pro qua concluſione eſt.l.ſi patronus
teſtamento.§. ſi quis non mala men-
te.ff.de bonis liber. Ratio huius con-
cluſionis eſt. Quia licet regulariter
filij ad ſucceſſionem iuris patronatus
Eccleſiaſtici vocentur.ca.filij vel ne-
potes.16.quæſt.7.c.quia clerici. de iu
re patro.Filiorum tamen appellatio-
93 ne in diſpoſitione legali filij ſpurij vel
illegitimi non continentur.l.cùm le-
gitimæ. de ſtatu homi. glo.ſingu. cō-
muniter recepta. in clementina vni-
ca.in verbo.liberi de baptiſmo.gloſ.
in verbo. volumus. in.c.ſtatutum.in
2. de hæreticis.lib.6. Ioan.de Imo.in
l.ex facto.§. ſi quis rogatus. nu.56.ff.
ad Trebe. niſi in quinque caſibus re-
latis per Alexan. conſi.60. viſa legiti-
matione.nu.19.volu.2. Et quia vt di-
94 ctum eſt illegitimi nō ſunt de domo,
neque de familia, neque de cogna-
tione. Et quia ius patronatus rebus
ſpiritualibus eſt annexum.c.quanto
de iudi.c.de iure patro.Sed patientes
defectum natalium rerum ſpiritua-
lium non ſunt capaces.c.1.&.2.c.lite
95 ras de filijs presbyterorum.c.2.eo.ti-
tu.lib.6. Per conſequens ergo,neque
capaces annexorum.l.quæ religioſis.
ff.de rei vendi.cap.quod in dubijs de
96 cōſecratione Eccle. vel alta. Item ius
patronatus eſt honorificum,vt ex eiꝰ
definitione conſtat,quā ſcripſit Abb.
in rub. de iure patro. & Rochus de
97 Cur.vbi ſupra in prin.ſed ſpurij nō ad
mittuntur ad honores & dignitates.
l.generaliter.§.ſpurios.ff.de decu.vt
ſuperius abundè dictum eſt,neq; ad-
ferendum teſtimonium admittun-
tur.c.præceptum.22.quæſt.5.gloſ.in
98 c.teſtimoniū de teſtibus, præſertim
in illis caſibus,in quibus teſtes omni
exceptione maiores requiruntur.vt
refert Hippolitus ſingu.273.allegan
do Ludouicum Romanum, & alios.
Idem tenuit Pala. Rub.in.d.c.per ve
ſtras.§.10. num.5.fol.89.ex eo quòd
99 ſpurij infames infamia facti cenſen-
tur.Bal.in.l.1.in prin.C.de iure aure.
annu. & in.l.generaliter.§. cùm au-
tem.C.de inſti. & ſubſti. ſub condi.
fac.Iaſ in.l.fratres.in fine. C.de ipoſ-
ſi. teſta. & in.l. ſi is qui pro emptore.
nu.260.ff.de vſucap.Caccialup.in.l.
ſi qua illuſtris.nu.76.C.ad Orfi. Ale-
xan.conſi.60.viſa legitimatione.nu.
5.volu.2. Tiraquel.de nobili.quæſt.
15.nu.14.c.ſi quis Anglorum.56.di-
100 ſtin. Quòd nati ex meretricio ſunt
viles & degeneres, & ignobiles.l.re-
gia.2.tit.6.par.7.ibi.Infamado es de
derecho aquel que no naſce de caſa-
miento, ſegun manda la ſancta ma-
dre Igleſia.& ſola infamia facti repel
lit aliquem à teſtimonio. glo.in ver-
bo. turpitudinem.in.l. Caſsius.ff.de
101 ſena.gloſ.1.in.l.1. ff.de his qui notan
tur infa.Barto.in.l.cunctos populos.
nu.12.C.de ſumma Trini.& fide Ca
tho. vbi Iaſ.1.lectu. nu.68.&.2.lect.
nu.51. Hippo. conſi. 101.incip.illu-
mina quæſo.nu.8.Ideo meritò ſpurij
tanquam infames ad teſtimoniū nō
admittuntur (vt dictū eſt) Vnde ſin-
gulariter affirmat Iſernia in.c.1.§.in
iuria de pace iuramento firman.in
vſi.feu.quém ſequitur Thomas Grā
mati.deciſio. 37.num. 10.quod tene
102 tur actione iniuriarū, qui alium vo-
cat ſpurium; licet ſit ſpurius. quod
prius tenuit Abb.in.c.cùm te.num.
27.de re iudi.

103 ¶ Trigeſimoprimo ampliatur, fi-
lios ſpurios ſimili modo non ſucce-
dere

dere in ius rettahendi rem auitam,
vel paternam venditam, pro eodem
pretio, pro quo fuit vendita, vt con-
cludit Andręas Tiraque. de vtroque
retractu. §. 1. glo. 8. in prin. nu. 6. Co-
uarr. in. 4. 2. par. c. 8. § 10. nu. 3. gloſſa
tor ordi. in. l. 1. verſi. infertur. 2. tit. 1.
104 libr. 4. ordi. Ratio euidēs eſt, quia ob
id ius retractus fuit inſtitutum & in-
uentum, vt res vēdita in familia, vel
cognatione remaneat. Sed ſpurij nō
ſunt de cognatiōe & familia. l. ſi ſpu-
rius. l. hac parte. ff. vnde cogna. l. tu-
telas. Vbi Barto. ff. de cap. dimi. idem
in. l. pronunciatio. § familiæ. in prin-
ci. ff. de verborum ſignifica. Bald. in
l. fina. C. de verbo. ſignifi. & in. l. hu-
manitatis. nume. 44. C. de impub. &
alijs ſubſti. Alexan. in. l. ex facto. §. ſi
quis rogatus. nume. 56. ff. ad Trebe.
Neque ſpurij merentur nuncupati
filij Authen. ex complexu. C. de in-
105 ceſt. nup. Authen. quibus modis na-
tu. effi. ſui. §. fin. colla. 7. & quia retra-
ctus ſequitur per omnia ius ſucceſ-
ſionis, vt latè ſcripſit Tiraque. in. d.
106 tractatu. §. 26. in princi. Pala. Rub. in
l. 73. Tauri. num. 3. Sed ſucceſsio ſpu-
rijs non competit, igitur neque re-
tractus. & ita intelligenda eſt. l. 13. ti
tu. 10. lib. 3. fori. & l. 6. & 7. tit. 7. lib. 5
ordi. & 230. ſtili. & l. 70. cum ſequē.
Cōtrariā verò ſentētiam tenuit glo.
in verbo. cābiar. in. d. l. 13. tit. 10. lib.
3. Fori. quòd ſpurij admittantur ad
107 retractum. & Pala. Rub. in. l. 9. Tau-
ri. nu. 12. & Ciſuentes in. l. 70. Tauri.
quæſt. 5. quæ opinio mihi nunquam
placuit, niſi intelligatur in re vendi-
ta à matre, cùm ei ſpurij ſint hære-
des: & per conſequens à retractu nō
repellendi.
108 ¶Trigeſimoſecundo ampliatur,
quòd neque filij ſpurij ſuccedunt in
ius accuſandi mortem patris. Bald.
in. l. id quod pauperibus. num. 36. C.
de ſacroſāct. eccleſi. & in. l. quiſquis.
nume. 6. C. ad. l. Iuliam. maieſta. & in
l. cùm acutiſsimi. C. de fideicommi.
Hanc fatetur eſſe communem opi-
nionem Iacobus de Villalpan. in. l.
22. titu. 1. par. 7. parte. 2. § 4. in nume.
7. & 9. vbi diſputat, an idem ſit in fi-
lijs naturalibus. Contrariū conſuluit
& malè Carol⁹ Rui. cōſi. 9. incip. quæ
ſtio. 1. num. 6. & 7. vol. 4. qui in hoc,
meo iudicio, meretur reprehendi.
109 ¶Trigeſimotertio ampliatur, ſpu
rios in paternis dignitatibus, atque
beneficijs eccleſiaſticis, citra diſpen
ſationem Apoſtolicam minimè ſuc-
cedere. c. præſentium, c. ex tranſmiſ-
ſa. c. Michael. c. dilectus. de filijs preſ-
byt. c. ex parte. 1. de teſti. c. Apoſtoli-
ca. 8. quæſt. 1. glo. in verbo volumus
in. c. ſtatutū. in. 2. de hęre. lib. 6. Vnde
110 inquit Inno. in. c. dilect⁹. in. 3. de prę-
bendis. quòd ſi aliquis filius ſacerdo-
tis à ſummo Pontifice ſit diſpenſat⁹,
ad omnem dignitatem obtinendā,
non obſtante defectu nataliū, quòd
propter hāc diſpenſationem, nō po-
terit habere beneficium eccleſiaſti-
cum, niſi de eo ſpecialem diſpenſa-
tionem obtineat. Quod ſequitur Fe
li. in. c. veniens. in. 1. de accuſa. Hip-
111 po. ſingu. 293. incip. baſtardus. Ratio
eſt, quia omnes diſpēſationes ſūt ex-
orbitantes à iure cōmuni, & odioſæ.
c. nō poteſt. de præbē. lib. 6. c. 1. §. fin.
de filijs presby. eo. lib. Ideo huiuſmo
di diſpēſationes ſunt reſtringendę. l.
cùm quidam, ff. de lib. & poſthu. reg.
odia. de regu. iu. lib. 6. Et quod dictū
eſt de filijs presbyterorū, idē & meri
tò dicendū eſt de eorum nepotibus
etiam legitimis ex filio ſpurio natis,
112 q ad beneficia eccleſiaſtica, & ad di-
gnitates habēdas nō admittūt. c. ad
extirpandas. vbi glo. & Inno. & Abb.
nu. 8. de filijs presbyterorū. glo. in. d.
c. Apoſtolica. ne beneficia eccleſia-

ſtica iure hæreditario poßideantur.
113 c.1.de præben.c.ex rranſmiſſa.c. cõquerenre.de filijs presbyterorum.& ne ſanctuariũ Dei iure hæreditario habeatur.c.ad decorẽ.de inſti.c.con ſuluit de iure patronatus plures.alias rationes ſcripſit Petrus Rebuffus in praxi bene.titu.l de diſpenſat. ſuper defectum nataliũ. in prin.quod hodie extenditur & ampliatur per ex-
114 trauagantẽ Clemẽtis.7. quod nullo vnquã tempore neq; mediatè, neq; immediatè fili⁹, vel nepos clerici beneficia eccleſiaſtica patris,ſeu aui ha bere poterit: quam exrrauagan. refert Rebuffus, vbi ſupra.num. 24.& DoctorNauarro,in.c. ſi quãdo. de re ſcriptis.in quo loco de verbo ad ver bũ prædictam extrauagantẽ refert.
115 ¶Trigeſimoquarto ampliat, neo ſpurios in Regno, Ducatu, vel Maioricatu, legirimis filijs etiam non exiſtentibus, ſuccedere.c.1.§.naturales.vbi gloſ. ſi de feudo fuerir controuer. inter domi. & agna. vaſſal. Bal.in.l.eam quam.nu.43.C.de fidei commi. Barba. in.l. cùm aeutiſsimi. nu.271.C.de fideicommi.Decius cõ ſi.269.conſultus ab illuſtri.nu.19.Ti raque. de iure primigeni. quæſt.34.
116 Ratio eſt,vt pluries dictũ eſt,quia ille gitimi nõ dicũtur de domo, neq; de cognatione parentũ.l.ſi ſpuri⁹.ff. vnde cogna.Bar.in.l.tutelas.in prin.de eap.dimi.& in.l.pronuntiatio.§.familiæ.de verbo.ſigni.& in.l.fi. C.eo. rir. & in.l.humanitatis.nu. 44. C.de impub. & alijs ſubſti. Alexan. in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.num. 56.ff.ad Trebel. Tiraque. de nobili.c.15.nu. 12. nonnullos tñ illegitimos ac ſpurios in Regnis ſucceſsiſſe legimus: vt
117 fuit Artaxerxes,& Alexander,Seuerus Imperator, & Alexan.à Medicis Dux Florentiæ. & Conſtantinus Magnus Imperator,& Rex Dati⁹,& Hẽricus ſecũdus Rex Caſtellæ,& Ferdinãdus Rex Neapolitanus. & Io. Rex Portugalliæ, & Ramirus primus hoc nomine,& alij plures,quos refert Gabriel Paleo.de filijs nothis.c.66.
118 ¶Trigeſimoquinto ampliat, ſpurios ad legitimas tutelas non admitti, neque in teſtamẽto paterno filijs legitimis tutores dari poſſe.l.teſtamento tutores.ff. de reſtamentaria rutela.vbi gloſ.& gloſ.in verbo.parẽ tibus.in.l.1.vbi Bar.ff.eo.tit.Idẽ Bar. in conſi.143.incip.Paulus in fi.Alex. conſi.4.ponderatis verbis.vol.4.Rui nus conſi.9.incip.quæſtio prima.nu
119 me.4.volu.4. Ratio eſt,quia hi ad legitimam conſanguineorum tutelam admittuntur,qui ad eorum ſucceſsionem à iure vocantur.l.1.l.tute la legitima.ff. de legiti.tuto.& in.§. vnico.inſti. de legi.patro.tute.& in §. vnico.inſtitu. de legi.paren.tute. Sed ſpurij ad hæreditatem conſanguineorum abinteſtato non vocantur (vt ſuperius abundè demonſtrauimus) ergo neq; ad eorum tutelas.
120 ¶Trigeſimoſexto ampliatur, ſpurios neque in ius funerandi, ſeu ſepe liendi in ſepulchro parentum ſuccedere. l.ſi ſepulchrum.l.ius ſepulchri. C.de reli.& ſump.fune.Syluester.in verbo.ſepultura.quæſtione.8.diſt.4. ratio eſt, quia ius ſepeliendi compe rit hæredibus, & his qui ſunt de co-
121 gnatione,& familia:ſed ſpurij nõ ſũt, neque eſſe poſſunt hæredes,neque de cognatione, & familia, vt ſuperi⁹ pluries dictum eſt, ideo eis hoc ius ſe peliendi non competit.
¶Trigeſimoſeptimo ampliat, ſpu
122 rios nõ excludere ſubſtitutũ.l.generaliter.§.cũ autẽ. C.de inſti. & ſubſti. ſub cõdi.fac.Latè Bal.in. l.cũ acutiſsi mi.num.7.vbi Barba.num.219.C.de fideicommi. Tiraquel.in.l.ſi vnquã. in verbo ſuſceperit liberos. nume. 56.C.

56.C.de reuocã. dona.Carolus Rui.
conſi.87.quia Matthæus.nu.13. vol.
3.& in conſi.106.nu.5.vol.3.Gabriel
Paleo.de filis nothis.c.34.
123 ¶Trigeſimooctauo ampliat, quòd
vſque adeo ſpuri⁹ eſt incapax ad bo-
na paterna obtinenda, quòd ea non
poterit tempore.10. annorum inter
præſentes,&.20.inter abſentes præ-
ſcribere, etiam ſi ſpurius arbitretur
ſe eſſe legitimũ.l.nemo poteſt. Vbi
optima glo. ff. de vſu cap.pro lega.
Bal.in.l.nullo iuſto.nu.4. C.de rei vẽ
di.& in.l.id quod pauperibus.nu.34.
in fi.C. de epiſ.& cler.& in.c.1.§.na-
turales,ſi de feu.fuerit contro. inter
domi.& agna. Hippo.ſingu.478.in-
ci.ſpurius.gloſ.in.l.10.tit.5.lib.3.Fo-
ri. Sali.in.l.1. C.de vſucap. pro hære.
Alexã.in addi.ad Bart.in.l.1. ff.de iu-
re fiſ. idem Alex. conſi.74.circa pri-
mũ.in fin.vol.3.Fran.Bal. de vſucap.
in.4.parte quintæ partis principalis,
quæſtio.28.Gabriel Paleo.de filijs no
this.c.51.Philipp.Cor.conſi.236.nu
me.4.vol.2.Ciſuentes.in.l.9. Tauri.
124 Ratio eſt, quia præſcriptio ſine iuſto
titulo minimè ꝓcedit.l.celſus. ff.de
vſu cap.l.nullo iuſto tit.C.de rei ven
di.l.diutina.C.de præſcrip.lõgi tem.
& in prin. & in. §. error.inſti.de vſu-
cap.l.9.tit.29.par.3.Sed iuſtum titu-
lum ſpurius habere non poterit, vi-
delicet nec pro hærede, nec pro lega
to, nec pro donato titulus ei compe-
tit.& tali titulo ius reſiſtit.Ergo præ-
ſcriptio à filio ſpurio fieri nõ poteſt,
præſertim quòd expreſsè leges pro-
hibẽt hæreditatis paternæ dominiũ
in filios ſpurios transferre, vt in prin
cipio dictum eſt, per conſequens er-
go videtur prohibere vſucapionem,
125 ſeu præſcriptionem, alienationis enĩ
verbum vſucapionem continet. vt
inquit.l.alienationis verbum.de ver
bo. ſign. l.vbi lex inhibet. ff.de vſu-
cap.l.3.§.res quæ. ff. ad treb.vbi eſt
glo.ſing.in. d.l. vbi lex quod cũ pro-
126 hibita ſit alienatio rerũ minoris, per
conſequens earũ vſucapio eſt prohi-
bita.quã glo.dixit eſſe notabilẽ Bart.
ibi.& Abb.in.c.cũ nõ liceat.nu.7.de
præſcriptionibus. Nicola. Euerar.in
topicis iuris.c.52.Iaſ.in Authent. res
quæ.in prin.C.cõmunia.de lega.Vn
127 de videtur dicendũ, quòd prohibita
alienatione à teſtatore, per cõſequẽs
cenſeatur ꝓhibita vſucapio. l.2.vbi
gloſ.& Bar.C.de vſucap.pro empto-
re.& Bar.in.d.l.vbi.lex.gloſ.& Ange.
in.l.1. de præſcrip. longi. tem.Iaſ.in
d.Authen.res quæ.in prin. Ideo quẽ
admodum dos nõ poteſt alienari, vt
in.l.3.de fundo dotali.l.lex Iulia.ff.
128 eo.tit.l.1.C.eo.tit.& in prin.inſtitu.
Quibus alienare licet, vel non: ita ne
que præſcribi; ſi de facto à marito fue
rit alienata.l.ſi fũdũ.ff. de fũdo dota.
ibi. pertineat etiã ad huiuſmodi acq
ſitionẽ.l.in reb⁹. C. de iure do.ibi.ſi-
ue per vſucapionẽ.&.d.l.cùm notiſ-
ſimi.§.illud.de præſcrip.30.vel.40.an
no. Iaſ. in rub.ſol.matri. ff.2.lectu.in
prin. ex quibus omnibus habemus
ſpurios bona paterna non poſſe præ
ſcribere. Contrariam verò ſenten-
tiam tenuit Ange. in. d.l.nemo po-
129 teſt. ff.de vſucap.pro legato, allegan
do.glo.fi.in.l.1.ff.de vſucap. pro do-
re. Sed hæc opinio Angeli poterit
procedere in præſcriptione.30. vel
40.annorum. In qua ſaltẽ quantũ ad
ius excipiendi, non requiritur titul⁹.
quod ſecus videtur quo ad effectum
agendi.l.ſi quis emptionis. C.de præ
ſcrip.30.vel.40.anno.glo.& Doct.in
c.1.de præſcriptionib⁹ ita tenuit Bal.
in. d.l.nullo iuſto.nu.4.& in. d.l.id q
150 pauperibus. nu. 34.& Hippo.ſingu.
478.incipit. ſpurius. à fortiori ergo
dicendum eſt de præſcriptione im-
memoriali, de qua.l.hoc iure.§.du-

ctus atque. ff. de aqua plu. arce. c. ſu-
per quibuſdam. §. præterea. de ver-
bo. ſigni. c. dudum. de decimis. ca. 1.
de præſcrip. lib. 6.

131 ¶Trigeſimonono ampliat, quòd
filio ſpurio de facto à patre hærede
inſtituto, non competit remedium.
l. fi. C. de edicto diui Adri. tollen. Ita
Bal. in. l. 2. ff. de peti. hære. & in. l. fi. C.
fami. herci. & latè Vbertus Zucar. in
repetitione. d. l. fin. C. de edicto diui
Adri. tollen. nu. 350.

132 ¶Quadrageſimo ampliatur, ſpu-
rios non ſuccedere in ius cõpromit-
tendi, quando viget ſtatutum prout
in ciuitatibus Italiæ, quod ſuper con
trouerſijs & litigijs inter conſangui-
neos ortis, fiat cõpromiſſum. ita Bal.
in. d. l. id quod pauperibus. nu. 36. &
in. l. cùm acutiſsimi. nu. 8. C. de fidei-
commi. Guiller. Bene. in. c. Rainũti⁹,
in verbo. declara. nume. 23. de teſta.
Hippo. ſingu. 467. incip. viget ſtatu-
tum. Feli. in. c. in præſentia. nu. 22. in
fine. de proba. vbi hanc dixit eſſe cõ
munem opinionẽ. Et Petrus de Ra-
uena in Alphabeto aureo. verbo. ba-
ſtardus. Robertus Maranta de ordi-
ne iudiciorum. fol. 196. nu. 20. col. 1.
133 Ratio eſt, quia ſpurius non eſt coniũ
ctus, vt ſæpè dictum eſt. & inter con
iunctos viget prædictum compro-
miſſum. Contra hoc expreſsè conſu
luit Carolus Rui. conſi. 9. incip. quæ-
ſtio. 1. vol. 4. non nullis motiuis & ra-
tionibus motus. Quod ſanè conſiliũ
nullo modo poteſt ſuſtineri, niſi tale
compromiſſum ſit inter coniunctos
134 & cognatos ex parte matris, quo ca-
ſu bene ad compromittendum ſpu-
rius & coniuncti compelluntur: vt
concludit Alex. in. l. ex facto. §. ſi quis
rogatus. nu. 50. ff. ad trebel. & in con
ſi. 60. nu. 8. 2. volu.

135 ¶Quadrageſimoſecundo amplia
tur è conuerſo, quòd neq; pater ſuc-
cedit filio ſuo ſpurio. Azo in ſumma.
C. de hęre. inſt. Bal. in Authẽ. licet. C.
de natu. lib. dicens, quòd ex eo, quòd
inter patrẽ & filiũ nullũ ius cogna-
tionis reperitur, ideo inter eos nõ da
136 tur ſucceſsio. l. ſi ſpurius. l. hac parte.
ff. vnde cogna. Hanc noſtrã amplia-
tionem tenuit Bart. in. l. fi. nu. 5. ff. de
his quibus vt indig. Matheſi. de ſuc-
ce. ab inteſta. 2. membro. 2. arti. prin-
ci. nu. 6. Iaſ. in. §. pœnales. nu. 61. inſt.
de actio. Guiller. Bene. in. c. Rainun-
tius. verbo. vxorẽ nomine Adelaſiã.
nu. 133. de teſta. Caccial. in. l. ſi qua il
luſtris. nu. 77. C. ad Orfi. Et quia ſuc-
ceſsio aſcendentiũ & deſcendentiũ
137 per omnia ferè ęquiparatur, & ad pa
ria iudicatur. l. nam etſi parentibus.
ff. de inoffi. teſt. Auth. de hære. & fal-
ci. §. primũ itaque. colla. 1. Authẽ. vt
cùm de appella. cogno. §. ſiue igitur.
coll. 8. l. 6. Tauri. & pater & filius ſunt
correlatiui, & ſtatutũ in vno, per cõ-
138 ſequens cenſetur ſtatutũ in reliquo.
l. fi. C. de indic. vidui. tollen. l. fi. ff. de
accepti. Bart. in. l. fi. C. de exacto. tri-
bu. lib. 10. latè Hipp. in. l. circũcidere.
§. ſeruo. nu. 4. cum ſequen. ff. de ſica.

139 ¶Quadrageſimotertio ampliat
ſpuriũ non ſolùm in foro exteriori,
ſed etiã in foro conſciẽtiæ, non poſſe
relicta, ſeu donata à parente obtine-
re. Sed ſtatim ea reſtituere eſſe ob-
noxiũ. Bar. in. l. fi. nu. 9. ff. de his quib⁹
vt indig. Frater Domini. Soto de iu-
ſti. & iu. lib. 4. quæſt. 5. arti. 1. ad. 4. ar-
gu. Couarr. in. 4. 2. part. c. 8. §. 5. nu. 8.
Ratio eſt, quia omnis lex humana iu
ſta condita ab habẽte poteſtatẽ, quę
140 diſponit per rationẽ, & non per prę-
ſumptionẽ, obligat in foro cõſciẽtię.
Inno. in. c. q̃a pleriq; in fin. de immu.
eccle. Bal. poſt glo. ibi. in. c. quæ in ec
cleſiarũ. de conſtitutionibus. & in. l.
cũ quis. nu. 14. C. de in. & fac. igno. &
in. l. quidam cum teſtamento. §. illo
videlicet

videlicet. C.de necc.ſer.hære. inſti.
Bar.in.l.ſi quis pro co.num.9. ff. de fi
deiuſſo.in.l.nemo martyres.C.de ſa
croſã. eccle. Meliùs in tub.de acqui.
hære. vbi Iaſ.nu.24.& in.l.ſi poſt diui
ſionem.vbi Iaſ.nu.6.C.de iu.& fac.i-
gno.Idem Iaſ.in.l.fin.nu.14.C.vnde
legi. Abb. in. 2.proœ. decre. nu.4.&
in.c.1.nu.9.de conſti.Vbi plenè Feli.
nu. 47. quod authoritate ſacræ ſcri-
pturæ probatur, Prouer.c.8. Per me
141 Reges regnant,& legũ cõditores iu-
ſta decernũt,quod tranſumptiuè ha
betur in epiſtola inter claras. C. de
ſumma Trin.& fide catho.&Prouer.
c.21. Cor Regis in manu Dei eſt, &
vbi voluerit inclinabit illud. & in li-
bro.1.Regũ c.13.habetur, qui nõ o-
bedierit principi morte moriatur. c.
142 2.de maio.&obed.&etiã ſtatuta mu
nicipalia iuſta ſeruanda ſunt,& obli-
gant in foro conſcientiæ.glo. eſt ſin-
143 gu.1.in ordine, in.c.quæ in eccleſia-
rum. de conſti. quã Bal.ibi dixit non
eſſe.alibi Iaſ.in. l.fi.nu.14.C. vnde le
gi. & in. d. l.ſi poſt diuiſionem. nu.8.
& in rub.de acqui.hęre.num.24.Sed
prædictæ leges prohibentes filios in
ſtitui,ſunt iuſtæ & conditæ ab habẽ-
te poteſtatẽ legem condendi.l. fi.C.
de legi.ibi. leges condere Imperato-
ri conceſſum eſt.§.ſed & quod prin-
cipi placuit. inſti. de iu.natu & ciui.
Et has leges eſſe iuſtas in limine hu-
ius.c.apertiùs oſtẽdimus. ideo in cõ-
ſcientia meritò ſunt ſeruãdæ. Sed in
144 hoc Frater Domini.de Soto,ſalua ei⁹
ſumma æſtimatione & authoritate,
ſua opinione fuit deceptus, dicens,
quòd de iure cõmuni nihil expreſſũ
reperitur, quo parentes prohibean-
tur extra teſtamẽtũ filijs ſpurijs, aut
viuentes donare, aut moriẽtes relin
quere.&ita donatiõis titulo, vel quo
uis alio extra teſtamentũ pater filio
ſpurio recta cõſcientia poterit largi-
ri,&filiũ citra peccatũ bona paterna
poſsidere. Ita Dominic⁹ à Soto in.d.
quæſt.5.ar.1.ad.4.argu. Miror equi-
dẽ doctiſsimũ & religioſiſsimũ virũ
hunc magnũ errorẽ protuliſſe, cùm
ſint.ll.regiæ & iuris cõmunis contra
riũ expreſsè probantes. videlicet.l.ſi
quis inceſti.C.de inceſ. nup.ibi.neq;
ſuperſtes donet, neq; moriturus re-
linquat.l. 1. C. de natu.lib.ibi.quic-
quid talibus liberis pater donauerit.
l.10.tit.13.par.6.l.9.Tauri. Bar.in.l.ſi
is qui ex bonis.in fi. ff.de vul. & pup.
ſubſti.Decius conſi.311.in caſu prò-
poſito.Sed cũ ſit extra cancellos ſuæ
profeſsionis Frater Dominicus à So
to aliquantulum eius error ſubleuã-
dus eſt. Quo in loco aliud non min⁹
erroneum, quàm falſum ſcripſit, di-
145 cens, quòd legitimis filijs non exiſtẽ
tibus, pater filijs ex adulterio conce
ptis omnia bona ſuá poterit dare, &
per conſequens amicus, cuius fidei
bona ſua teſtator commiſit, vt det fi
lio ex adulterio genito, quòd talis a-
micus licitè ac iuſtè filio adulterino
hęc bona poterit dare. Quod vtrũq;
mea quidẽ ſententia,& omniũ rectè
ſentientium, falſiſsimum eſſe cen-
ſeo: quod euidenter apparet ex.l.1.
§. ſiue itaque. C. de natu.lib. ibi.aut
ſi non exiſtant fiſci iuribus vendica-
bunt.l. 10.tit.13.par.6.l. fi.C.de.na-
tu. lib. l.9. &. 10. Tauri. Quod aliter
eſt in filio naturali, legitima prole
146 nõ exiſtẽte, qui naturalis ex teſtamẽ
to omniũ bonorum ſui patris eſt ca-
pax. Authẽ.licet. C.de natu.lib. Au-
thẽ. quib⁹ modis natu. effi. ſui.§.nec
igitur.verſi.ſi filius nõ habuerit. col-
la.7.l.8.tit.13.par. 6. etiã ſi aſcẽdẽtes
teſtatori exiſtant.l.10.Tauri, quæ in
hoc eſt nimis ſingu. q̃ plenius ſupra
in materia ſucceſsionis naturaliũ ex
poſuim⁹. Quod ad reſtitutionẽ verò
attinet, fili⁹ ſpurius, qui contra legis

humanæ prohibitionem bona paterna poſsidet, ea in conſcientia nul
147 la iudicis ſententia expectata reſtituere tenetur. Ita Dominicus à Soto vbi ſupra. Segura in. l. cohæredi. §. cùm filiæ. nu 124. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Couarru. in. d. §. 5. nu. 8. & ratio eſt de qua ſupra, quia agit contra prohibitionem legum ciuilium, quę in foro conſcientiæ obligant, vt di-
148 ctum eſt, neque dictæ concluſioni obſtat, quòd tales leges ſint pœnales & odioſæ, & ob id ante iudicis cõdemnationem in conſcientia ad reſtitutionem non obligare. Sanctus Thomas. 2. ſecundæ quæſt. 62. arti. 3. Syluester in ſumma. verbo. lex. quæſtio. 9. fallen. 7. Bal. in. d. l. id quod pauperibus. nume. 22. & in. l. poſt deciſionem. in fine. C. de fur. glo. vulgata. in. c. fraternitas. 12. quæſt. 2. quã dicit ſingu. Bald. in. d. l. poſt deciſio-
149 nem. in fine. & in. l. 2. C. de vecti. & commi. & in dict. l. id quod pauperibus. nume. 22. Ioan. de Imo. in. l. ſi pené. ff. de cõdi. inde Romanus in rub. ff. de arbi. Iaſ. in. l. fina. num. 16. C. vnde legi. & in. d. l. ſi poſt diuiſionem. nume. 7. & in. l. ex hoc iure. in fine. ff. de iuſ & iu. Deci⁹ in. l. quod à quoquam nume. 3. ff. de regu. iu. Abb. in 2. proœ. decre. nume. 4. & in. c. 1. nu. 10. de conſti. vbi Feli. num. 43. quinque fallentias ad dictam glo. ſcripſit. Idem Abb. in. d. c. quia plerique. nu. 41. & in. c. Reinaldus. nume. 25. & in c. tuam. nu. 3. de pœnis. & in rub. de appell. nu. 16. & in. c. fina. nu. 6. de ſepulturis. & in. c. ſi egreſſus. in fine de iniurijs. Optimè Fel. vbi quinque rationes, & totidem fallentias refert in. c. audiuimus. de ſimonia. Hippo. in. l. patre, vel marito. nume. 6. ff. de quæſt. Adria. Papa. in quolibeto. 11. Nauarro in. c. ſacerdos. num. 148. de pænitentijs. diſt. 6. Caſtro de. l. pœna li. lib. 2. c. 9. Dominic⁹ à Soto de iuſt. & iu. lib. 1. quæſt. 6. arti. 6. Couarr. ſuper. 4. 2. parte. c. 8. §. 5. num. 8. Berna. Diez de Luco, in regu. 544. incip. pœ
150 na. Cui obiectioni facilè poſſum⁹ reſpondere, quòd. d. gloſ. & ſequaces procedũt in legibus pœnalibus, quæ executionem iudicis requirũt, & nõ in legibus pœnalibus, quæ nõ requirunt aliquem actum iudicis, ſed quẽpiam inhabilem & incapacem alicuius actus reddũt. Quo caſu ille inhabilis & incapax abſq; aliqua iudicis ſentẽtia ab illo actu tenetur abſtinere, pro vt eſt in caſu noſtro. Vel aliter dicendum eſſe cenſemus, quòd prædictæ leges nõ ſolùm ſunt pœnales,
151 ſed etiã impeditiuæ traſlationis dominij: veluti ſi pupillus donaret, vel ſimoniacus, vel vſurarius aliquid cũ vſura ſuſciperet. c. dilect⁹. c. ſicut. de ſimonia. c. cũ tu. c. cõſuluit. c. qa fruſtra. de vſuris. Qui vſurarij, vel ſimoniaci in foro animæ abſq; aliqua iudicis condemnatione res ſimonia, vel vſura adquiſitas reſtituere tenẽtur, idemq́; meo iudicio, dicẽdum eſt in caſu, in quo teſtatoris amicus ab eo fuiſſet rogatus & inſtitutus ſub conditione, vt filio ſuo ſpurio poſt eius mortẽ hæreditatem reſtituat: quod talis amicus in foro animæ dicta bo-
152 na non poterit retinere, neque filio ſpurio dare, iuxta præceptũ teſtatoris. Ita Bar. in. l. fi. nu. 9. ff. de his quib⁹ vt indig. Fel. in. c. intimauit. nu. 4. de teſtibus. Syluester in verbo. filij. quęſtio. 4. in. fin. Dominicus à Soto de iuſti. & iure. lib. 4. quæſt. 2. articu. 1. ad quartũ argu. 2. col. Sũma roſæ, in verbo. filij. verſi. quæro q, debeat. Segura in. l. cũ filiæ. §. cohęredi. nu. 124. ff. de vul. Bernar. de Luc. in practica criminal. c. 58. in fi. Grego. in. l. 13. tit. 7.
153 par. 6. qui in hoc reprehendit, & merito, Couarru. in. 4. 2. parte. c. 8. §. 5. nu. 9.

nume. 9. qui affirmat, quòd hæres
ſcriptus, qui promiſerat teſtatori re-
ſtituere hæreditatem filio ſuo ſpu-
rio, in foro conſcientiæ non tenetur
ad reſtitutionem, donec à iudice
fuerit condemnatus. Quam opinio
nem ſequutus fuit gloſſator ordi. in
l. 22. circa finem. titu. 3. de los Prela-
dos. lib. 1. ordi. qui in hoc ambo me-
rentur reprehẽdi. & eſt text. expreſ-
ſus aduerſus eos, in l. prædonis. ff. de
peti. hæredi. Verba huius legis ſequẽ
tia ſunt. Prædonis loco intelligen-
dus eſt, qui tacitam fidem interpo-
ſuerit, vt non capaci reſtituat hære-
ditatem. Et ratio primæ partis hu-
ius concluſionis eſt, quia ſi amicus
ſpurio bona reſtitueret, ageret con-
tra prohibitionem legis ciuilis, de
qua in. l. 1. §. ſiue itaque. C. de natu.
lib. ibi. neque per alium, vel interpo-
ſitam perſonam. l. ſi quis inceſti. in
prin. C. de inceſ. nup. & leges, vt ſæ-
pe dictum eſt, in foro animæ obli-
gant. Et contra opinionem egregij
Doctoris de Couarru. eſt euidens ra
tio. indubitatum eſt ſine voluntate
& conſenſu veri domini, quempiam
in foro animæ rem ſuam retinere
non poſſe. l. nunquam nuda. l. ſi ſer-
uus. ff. de acqui. rerum domi. l. ſi quis
vi. §. differentia. ff. de acquiren. poſ-
ſe. Sed in caſu propoſito voluntas
teſtatoris, ex qua dominium cau-
ſatur, non interfuit, ſed potius vo-
luntas expreſſa contraria, videlicet
quòd amicus bona non retineat, ſed
ſpurio reſtituat, ergo quum domi-
nium non obtineat, conſequens eſt,
vt reſtitutioni in foro animæ ſit ob-
noxius, vt expreſsè tenuit Bart. in d.
l. fi. nu. 9. & Fel. in d. c. intimauit. nu.
4. & in c. de quarta. nu. 33. in fine de
præſcriptionibus. Sed ſi abſolutè abſ
154 q; aliqua lege, & conditione bona à
teſtatore amico ſuo fuerint relicta,
quãuis teſtator habuiſſet certã fidu-
ciã, quòd amicus filio ſpurio eſſet re
ſtituturus, & ſit aliqua veriſimilis cõ
iectura, q; alioquin bona amico non
fuiſſent relicta, amicus tamen licitè
ac iuſtè in foro animæ dicta bona po
terit retinere. Ita affirmat Dominic⁹
à Soto vbi ſupra. Et ratio eſt, quia illa
voluntas, vel illud teſtatoris propoſi
155 tũ in mẽte retentũ, neq; verbis, nec
alio quouis modo expreſſum, nihil
prorſus operatur. l. ſi repetẽdæ. C. de
cõdic. ob cau. l. ſi mater. C. de dona.
ante nup. l. dedit tibi. § ſi quis quaſi
ff. de cõdi. cau. data. cau. non ſe. Eſt &
alia ratio, quia quædã tantùm præſũ
ptio de inſtitutione facta de amico
ineſt, quòd ob id bona ei fuerũt reli-
156 cta, vt daret filio ſuo ſpurio. Quæ qui
dẽ præſumptio in foro conſciẽtiæ nõ
obligat. Innocentius in c. quia pleri
que. in prin. de immunitate eccleſia
rũ. Bal. in. l. cùm quis. nu. 14. C. de iu.
& fac. igno. & in. l. ea quæ. nu. 2. C. de
condi. Inde Abb. in c. is qui fidem. de
ſponſa. Decius in c. 1. nu. 18. prima le
ctu. & in. 2. nu. 10. de conſti. & in ca.
nouit. num. 16. de iudicijs. & in d. l. ſi
poſt diuiſionẽ. nu. 6. & in rub. de ac-
qui. hære. nu. 25. vbi optimam huius
concluſionis reddit rationẽ. Et ratio
rationis eſt, quia forus conſcientiæ,
eſt forus boni & æqui coniuncti, tri-
157 bunal veritatis & nõ fictionis. Bal. in
l. vnica. nu. 6. C. de confeſsis. & in c.
mulieri. de iureiurando. in quo loco
inquit, quòd conſcientia eſt quædã
158 conſonantia animæ ad Deũ ex con-
cordia ſpiritus & voluntatis. Plures
alias notãdas conſcientiæ diffinitiõ-
nes refert abundè Iaſ. in. l. quib. de ac
qui. poſſe. nu. 20. ac melius in §. ſed
iſte quidẽ. nu. 101. cũ ſequẽ. inſt. de
actio. Cui verò horũ bonorũ reſtitu
tio eſt faciẽda tã in foro cõtentioſo,
quã in foro cõſciẽtiæ pro vera intelli

gentia diſtinguendũ eſt. Quod quã-
do publicè ac palam cõtra legis pro-
hibitioné à teſtatore bona fuerunt
relicta amico, vt illa reſtituat ſuo fi-
159 lio ſpurio. Hoc caſu venientibus ab-
inteſtato bona ſunt reſtituenda, ſin
autem clam & occultè fuerunt ami-
co relicta, fiſco ſunt reſtituenda. l. nõ
intelligitur. §. ſi quis palam. ff. de iure
fiſci. l. in tacitis. l. Lucius. §. in teſta-
mento. ff. de lega. pri. l. ſi in fraudem.
ff. de his quibus vt indig. l. etiam. C.
ad legem falci. glo. Barto. & alij in. l.
hæreditas. C. de his quibus vt indig.
Barto. Bald. Ange. & Salice. in. l. ſi pa
ter C. de hære. inſti. Melius idem Bar
to. in. l. fina. nume. 8. C. de his quibus
vt indig. & in. d. l. Lucius. §. in teſtamẽ
to. & in. l. 1. C. de natu. lib. Decius cõ
ſi. 311. viſo propoſito. nume. 5. Fran.
Mar. in deciſio. 256. incip. quæritur.
vol. 1. Gabriel Paleo. de filijs nothis.
160 c. 43. & ratio diuerſitatis inter prædi
ctos caſus eſt, quia plus deliquit qui
clam deliquit, quàm qui publicè &
palam. l. non exiſtimo. ff. de admi. tu
to. l. fina. ff. de ri. nup. Abb. ſingu. in
161 c. cùm quidam. nu. 3. de iureiu. Et an
prædicta bona ad fiſcum eccleſiæ,
vel ad fiſcum regium pertineãt. Bal.
diſtinguit, quòd ſi eſt clericus delin-
quens ad fiſcum eccleſiæ bona per-
tinent, ſin autem laicus ad fiſcum re
gium, in. l. ſi quis presbyter. in. 2 C.
de epiſ. & cler. & in. l. teſtamenti fa-
ctio. ff. de teſta. Feli. in. c. quia v, nu. 5.
de iudicijs. Segu. in. l. 3. §. fi. nu. 545.
ff. de lib. & poſthu. Chaſſanc. in con-
ſue. Burgun. rub. 8. §. 5. nume. 8. Pala.
Rub. in rub. de dona. inter vi. & vxo.
§. 39. nu. 9. Couarru. in. 4. parte. 2. c. 8.
§. 5. nume. 10. Anto. Go. in. l. 9. Tauri.
nu. 29. Didacus Perez in. l. 21. verſic.
quæritur. vlterius tit. 13. lib. 1. ordi.
162 ¶ Quadrageſimoquarto ampliat,
quòd non ſolùm ſpurius, ſeu amicus
ad reſtitutionem rerum tenentur,
iuxta diſtinctionem ſuperius tradi-
tam: ſed etiam ad fructus perceptos
& percipiendos. l. eum qui tacitam.
ff. de his quibus vt indig. ibi. fructus
quos ante litem motam perceperit
reſtituere. l. prædonis. ff. de peti. hæ-
re. hiſce verbis: Prædonis loco habe-
tur, qui fidem ſuam interpoſuit, vt
163 reſtituat hæreditatem incapaci. Sed
prędo tenetur reſtituere fructus per
ceptos & percipiendos. l. ſed & ſi le-
ge. §. quod autem ait. ff. de peti. hæ-
re. l. ſi de poſſeſsione. C. vnde vi. cap.
grauis. de reſti. ſpo. l. 39. tit. 28. par. 3.
Eodem ergo modo ille qui loco præ
donis habetur: quemadmodum te-
netur ad reſtitutionem rei, eodem
modo ad fructus, qui ſunt partes rei.
l. 4. ff. de vſufruct. declarat Iaſ. in. l. ſi
quis filiũfamilias. nu. 6. ff. de acqui.
164 hęre. Deci⁹ in. l. in toto. ff. de regu. iu.

SVMMARIVM.

1 *Regula cum. 30. ampliationibus & declarationibus ſcribitur.*
2 *Filij ſpurij à parentibus ſunt alendi.*
3 *Pater pro alimentis filio ſpurio rem aliquam, & filiæ pro dote relinquere poteſt.*
4 *Liberorum educatio eſt de iure naturali.*
5 *Alimenta filijs à parentibus debentur, de iure naturali, cauſali, & formali.*
6 *A natura ipſa impellimur, vt eos quos genuimus, amemus, & nutriamus.*
7 *Beſtiæ pro ſuo partu ita propugnant, vt vulnera recipiant.*
8 *Natura communis eſt legitimis & ſpurijs.*
9 *Naturali iure tantùm inſpecto, nulla differẽtia eſt inter legitimos & illegitimos.*
10 *Inhumanum nimis eſt, & contra dictamen rationis naturalis, ſpurios non alere.*
11 *Filius à legitima excluſus, ab alimentis non cenſetur eſſe excluſus.*
12 *Ferdinandus à Menchaca tenens contra communem more ſuo, meritò reprehenditur.*

13 *Verus*

13 *Verus ſenſus ad.c.ius naturale.pri.diſ.*

14 *Iterum Ferdinandus à Menchaca ſua opinione fuit deceptus.*

15 *Alimenta ſpurijs danda ſunt, perſpecta parẽtum, & filiorum qualitate & conditione.*

16 *In alimentis præſtandis, non inſpiciendus eſt valor patrimonij, ſed quantitas redditũum.*

17 *Doctor à Couarruuias maximum noſtræ Hiſpaniæ decus, & ornamentum.*

18 *Doctor à Couarruuias maxima cum ratione reprehenditur.*

19 *Filij ſpurij etiam ex damnato coitu cõcepti de vtroque iure à parentibus ſunt alendi.*

20 *Spurij nefarij & inceſtuoſi de iure ciuili non alebantur.*

21 *Miſericordia digni ſunt qui alieno vitio laborant.*

22 *Qui alimenta denegat, necare videtur, & tenetur lege Corne. de ſicarijs.*

23 *Alimentorum priuatio eſt terribilis ſpecies tormentorum.*

24 *Quando vertitur animæ periculũ ius canonicum, in vtroque foro eſt ſeruandum.*

25 *Pater pro alimentis ſpurio annuos cenſus relinquere poteſt.*

26 *Alimẽta pleno iure in vſufructu & proprietate filijs ſpurijs debentur de iure Regio, quod aliter erat de iure communi.*

27 *Spurius alimentorum legatum ſtatim conſequitur.*

28 *Nepotes ſpurij ab eorum auis, ſeu proauis ſunt alendi.*

29 *Tale eſt officium aui circa nepotes, quale eſt patris erga filios.*

30 *Vxor etiam & familia ſpurij eſt alenda.*

31 *Spurius etiam excommunicatus, vel alio modo incapax, eſt alendus.*

32 *Filio etiam ſpirituali alimenta debentur.*

33 *Spurijs non tantùm alimenta debentur, ſed etiã habitatio, veſtes, & lectus, ac medicinæ.*

34 *Alimentorum appellatione venit etiã potus.*

35 *Ius alendi ſpurios, eorum pacto & conuentione tolli nequit.*

36 *Pactum huiuſmodi eſſe contra bonos mores.*

37 *Leges ac conſuetudines alimenta ſpurijs negantes, iniquas eſſe, & ob id non ſeruandas.*

38 *Ferdinandus à Menchaca tenens contra communem, maxima cum ratione reprehẽditur.*

39 *Filius ſpurius non ſolùm eſt alẽdus, ſed etiam filia ſpuria dotanda.*

40 *Ferdinandus à Menchaca iure optimo confutatur.*

41 *Alimenta filijs ſpurijs debita quacunq; tranſactione tolli non poſſunt.*

42 *An talis tranſactio iuramento firmata ſit ſeruanda.*

43 *Iuramentum ſeruandum eſt, quando non vergit in interitum ſalutis æternæ.*

44 *Relaxatio iuramenti qua forma concedenda eſt.*

45 *Auctor huius libri Prouiſor ac Vicarius generalis Epiſcopatus Zamorenſis fuit.*

46 *Spurij etiam nefarij ſeu inceſtuoſi, vel ex quocunque damnato coitu geniti, à parentibus ſunt alendi.*

47 *Ferdinandus à Menchaca opinione ſua fuit deceptus.*

48 *Exemplum ab animalibus irrationalibus ſumendum eſt.*

49 *Peccatum non in educatione ſpuriorum, ſed in eorum generatione ineſt.*

50 *Spurijs alimenta debentur, etiam ſi pater expreſſe in teſtamento dare prohibuiſſet.*

51 *Prohibitionem huiuſmodi contra æquitatem naturalem, & paternam pietatem eſſe.*

52 *Filij iterum alendi ſunt, quamuis alimenta ſemel iam conſtituta ludo, vel alio quouis modo dilapidauerint.*

53 *Naturalis obligatio, atque eius vinculum omni tempore obligat.*

54 *Impius & male meritus in egeſtate laboret.*

55 *Spurijs in vita parentum alimenta ſunt præſtanda.*

56 *Filij ſpurij ab hæredibus parentum ſunt alendi, & ad eos onus alendi tranſit.*

57 *Onus alendi liberos eſt reale, contra Ferdinãdum à Menchaca.*

58 *Hæres & defunctus vna & eadem perſona cenſentur.*

59 *Alimenta boni viri arbitrio ſunt præſtanda, perſpecta parentum & filiorum qualitate & conditione, & patrimonij quantitate.*

60 *Creſcente ætate ſpurij, eius alimenta creſcunt.*

61 *Pro alimentis nobili debent dari pulli & gallinæ: ruſtico verò caſeus, cepa, & faba.*

72 *Alimenta ſpurio, vt ſpurio, & non vt legitimo præſtanda ſunt.*

63 *Alimenta ſunt æſtimanda ſecundum quantitatem fructuum, & non ſecundum proprietatis valorem.*

64 *Quando fructus non ſufficiunt, non ſunt bona vendenda pro alimentis præſtandis.*

65 *Spurius ex bonis etiam intuitu Eccleſiæ acquiſitis eſt alendus.*

66 *Alimenta debentur in minus ſolenni voluntate relicta.*

67 *Alimenta quouſque cum Titio fuerit aliquis moratus relicta, poſt mortem Titij etiam debentur.*

68 *Alimentorum fauore compromiſſum in eorũ præiudicium factum, eſt nullius momenti.*

69 *Tale compromiſſum iuris auctoritate eſſe validum.*

70 *Spurius, lite etiam pendente, ſuper alimentis eſt alendus.*

71 *Alimentorum cauſa per appellationem non ſuſpenditur.*

72 *Alimentorum cauſa omni breuitate eſt terminanda.*

73 *Alimenta præterita peti poſſunt.*

74 *Spurio extra domum hæredis alimenta ſunt præſtanda.*

75 *Quando alimenta extra domum hæredis ſunt præſtanda?*

76 *Alendus tenetur laborare.*

77 *Differentia inter legatum alimentorum voluntarium & neceſſarium.*

78 *Renuncians hæreditati paternæ, iuri alimentorum non videtur renunciare.*

79 *Quando plures ſunt hæredes, vnus eorum ad danda alimenta compellitur.*

80 *Alimentorum cauſa dicitur pia.*

81 *Fundus pro alimentis legatus tacitè eſt hypothecatus.*

82 *Cauſa naturalis, accidentali præfertur.*

83 *Filio ingredienti in monaſterium, alimenta ſunt danda.*

84 *Alimẽtorum legatum filio factum, eius morte non extinguitur.*

85 *Filio ſpurio pro cibo ſpirituali aliquid pater poteſt relinquere. & num. 86.*

87 *Omnia alimentorum priuilegia remiſsiuè.*

88 *Alimentorum cauſa fauorabilior eſt cauſa ſucceſsionis.*

Cap. XXI.

1 REgula cum.44.ampliationibus capitulo pręcedente radicitùs à nobis iam explicata, ad eiuſdem regulæ excceptiones, & fallentias nobis neceſſarius eſt tranſitus. Qua in re prima ſit fallentia cum.50.ampliationibus, & declarationibus, videlicet quòd pro alimentis, filijs ſpurijs adulterinis, ſeu
2 nefarijs, ſeu ex quocunque damnato coitu natis alimentorum quantitatẽ ſufficientem in vita dare, vel in morte relinquere pater poterit. Alimentorum enim legati filij ſpurij ſunt capaces. c. cùm haberet. de eo qui dux. ma. quam pol. per adul. c. per venerabilem. in fine. qui filij ſunt legi. l. 5. tit. 19. part 4. l. 2. titu. 7. par. 2. l. 9. Tauri. l. 11. in fi. ti. 20. in foro Cãtabrię. Bar. in l. ex cõplexu. nu. 4. C. de inceſ. nup. dicens, quòd ipſe conſuluit, quòd pa-
3 ter pro alimentis filio ſpurio aliquam rem poteſt relinquere, & filiæ ſpuriæ pro dote ſua. Idem Bar. in l. Mella. nu. 5. ff. de ali. & ciba. leg. & in l. fi. nu. 7. ff. de ijs quibus vt indig. & in. l. ſi quis à liberis. §. verũ. nu. 2. ff. de lib. agno. Idem Bar. in. l. Męuius. §. duobus. nu. 18. ff. de lega. 2. & in. l. ſi fraudator. §. ſi à ſocero. in fine. ff. de his qui in frau. credi. & in Authenti. quibus modis natu effi. ſui. §. fina. nume. 4. col. 6. & in tracta. de alimen. nume. 17. & in tracta. diffe. iu. ciui. & cano. num. 60.

Bal.

Bal.in l.eam quam.nu.41.C.de fidei-
commi. & in.l.id quod pauperibus.
nu.34.C.de Epiſ.& cle.Roma.Ioa.de
Imo.in.l.1.ff.ſolu.matri. Idem Ro-
manus cõſi.43. Caccialup.in.l.ſi qua
illuſtris.nu.92.C.ad Orſi.Abb.conſi.
50.videtur in prin.&conſi.115.nu 2.
volum.2.Iaſ.in Authen.res quæ nu.
8.C.commu.de ſucce. Ange.in prin.
nu.5.inſti.de iu.natu.& ciui. Alex.cõ
ſi.74.viſo proceſſu.nu.4.vol.2.Deci'
conſi.611.magnificus.Hippo.ſingu.
358.pater de iure. Cepolla.cau.38.
nunc videamus. Pala.Rub.in rub.de
dona.inter vir.& vxo.§.50.nu.27.&
in.c.§.23.nu.4.fol.97. Segura in.l.co-
hæredi.§.cùm filiæ.nu.144.ff.de vul.
&in.l.vnum ex familia.nu.75.ff.de le
ga.2.Xua.in.l.1.tit.6.lib.3.Fori.Mon-
tal.in.l.ſi.tit.8.lib.3.Fori. Couarru.in
4.parte.2.c.8.§.6.Fanc.Mar.deciſio-
ne.441.quæritur circa legatũ.1.par-
te.Docto.Hiſpani.in.l.10.Tauri.Pe-
trus Dueñas in regu.367.filius ſpu-
4 rius. Ratio eſt, quia hoc ius alendi fi-
lios deriuatur à quodam iure natura-
li.l.ſcripto hærede.ff.vnde lib.l.eas
obligationes.ff.de cap.diminu.l.1.§.
ius naturale.ff.de iuſt.&iu.in prin.in
ſti.de iu.natu.gen.& ciui.l.2.titu.7.
par.2.Bar.in.l.ſi quis à liberis.§.parẽs.
ff.de lib.agno.Bal.in.l.ſi.§.ipſum au-
tem filium.C.de bonis quæ liberis.
5 vbi per tex.ibi.inquit, quòd à paren-
tibus debentur alimenta filijs iure
naturali,cauſali,& formali.Iaſ.in Au-
thenti.quod locum.nu.8.C.de colla.
Alex.conſi.134.animaduerſis.num.
36.vol.6.glo.in Authen.quibus mo-
dis natu.effi.ſui.§.liceat.col.7.& Cice
6 ro in.3.lib.de Finibus inquit:A natu-
ra ipſa impellimur,vt eos,quos genui
mus, nutriamus,& amemus.Et in li-
bro.1.officiorum ait:Commune om
nium animantium, eſt cõiunctionis
appetitus procreandi cauſa,& cura
quædam eorum quæ procreata ſunt.
7 Et in.5.Tuſculanarũ:Beſtiæ pro ſuo
partu ita propugnant, vt vulnera re-
cipiant,nullos impetus, nulloſque ca
ſus reformident. Et alibi inquit:Ni-
hil dulcius hominum generi à natu-
ra datum, quàm ſui cuique liberi.Et
cùm hęc educatio naturalis proficiſ-
catur à iure naturali, quod commu-
ne eſt tam filijs legitimis, quàm il-
legitimis, vt inquit.l.hos accuſare.§.
in omnibus.ff.de accuſa.ibi.natura
omnibus eſt communis.l.tutelas.ff.
de cap.dimi. Itaque iure naturali tan
tùm inſpecto,nulla differentia eſt in-
9 ter legitimos,& illegitimos Authen.
quibus modis natu.effi.ſui.§.natura
ſiquidem.col.7.Bald.in.l.executorẽ.
nume.32.C.de execu.rei iudi & in.l.
humanitatis.nume.44.C.de impub.
& alijs ſubſti.& in.l.cùm acutiſſimi.
nu.8.C.de fideicommi.& in.l.quiſ-
quis.nu.6.ad legem Iuliam mai.& in
l.1.nu.33.C.qui accuſa.nõ poſ Alex.
conſi.60.viſa legitimatione.num.13.
vol.2.Ideo meritò filijs ſiue legitimis
ſiue ſpurijs debentur à parentibus ali
10 menta. Nimis enim inhumanum eſ-
ſet, & contra dictamen rationis natu
ralis, vt filij ſpurij alimentis priuati fa
me pereant, vt inquit Abb.in dict.c.
cùm haberet.nu.5.& in.c.1.nume.4.
11 de cohabi.cleri.& muli.Pala.Rub.in
dict.c.per veſtras.§.23.nu.13.fol.97.
Ideo filius excluſus à legitima nõ cen
ſetur ab alimentis excluſus, neq; pri-
uatus. Bad.in.l.cùm ſcimus.quæſt.6.
C.de inoffi.teſta.Tiraque.de iure pri-
migeni.quæſt.62.num.16. Segura in
dict.l.Imperator.nume.115.Sed con
tra proximè dicta, videlicet quòd ali-
12 menta filijs iure naturali debeantur.
Tenuit Ferdinan. à Menchaca, qui
more Barbacij & Antonij Gomecij
leuibus & arundineis fundamentis
ſemper nititur tenere contra com-
munem

munem, dicens, quòd quandocunq; liberi ſunt talis ætatis, vt ſibi alimenta quærere nequeunt, in hoc caſu alimenta ſunt de iure naturali, & non aliàs. allegat ipſe. c. ius naturale. prima diſtinctione. ibi. puerorũ educatio. Ergo ſi non ſunt pueri, eis non debetur educatio. Ita affirmat de ſucceſsionũ creatione, lib. 2. §. 20. nume.
13 311. Sed reuera canon ille intelligendus eſt ſecundum legem primam. §. ius naturale. ibi. liberorum educatio. ff. de iuſt. & iu. & in princi. inſti. de iu. natu. gen. & ciui. & aduerſus eũdem Menchacam ſunt omnia iura ſuperius in prin. huius. c. à me relata: quibus nititur ipſe Menchaca vno verbo reſpondere, quo tempore Romanorum non erat in vſu, quòd homi-
14 nes liberi ſeruirent. Quod ſimiliter falſiſsimum eſſe cenſeo per legem in operis. ff. locati l. cõtinuus. §. cùm ita. ff. de verbo. oblig. præſertim quòd artificio & arte propria filijs ſe alere poterant, tempore etiam Romanorũ, & ita ceſſat fundamentũ & ratio prædicti Ferdinandi à Menchaca.
15 ¶ Quantitas verò alimentorum, neque à iure ciuili, neque canonico erat certa & determinata, ſed boni viri arbitrio pro modo facultatum, & iuxta perſonæ gradum & dignitatẽ, ſunt alimenta filijs miniſtranda. l. ſi quis à liberis. §. ſi vel parens. ff. de lib. agno. l. ſi competenti. & l. fi. C. de aleu. lib. l. cùm alimenta. ff. de ali. & ciba. leg. Authent. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi. col. 7. c. cùm haberet. in fine. de eo qui dux. in ma. quã pol. per adul l. 24. tit. 9. par. 6. & in præſtandis
16 huiuſmodi alimentis, non inſpiciendus eſt valor patrimoñij, ſed quantitas redditũum. text. ſingu. vbi glo. & Bart. in. l. qui bonis. ff. de ceſsio. bono. ſed hodie per legem Regiam. 10. Tau expreſsè cautum eſt, patrem poſſe filijs ſuis ſpurijs pro alimentis, ſtante etiam legitima prole, quintam bonorum partem, & non vltra relinquere.
17 Doctor verò à Couarruuias, vir profectò in omni ſcientiarum genere cõſummatiſsimus, ac noſtræ Hiſpaniæ decus & ornamẽtum, tenuit in. 4. de ſpon. part. 2. c. 8. §. 6. nu. 8. quòd ſi hæc quinta pars alimentorum non ſufficeret ad alimenta, vltra quintum, tenebitur pater dare, ex eo quòd alimẽta debentur de iure naturali. allegat ipſe Pala. Rub. in. c. per veſtras. 3. notab. §. 24. in fin. de dona. inter vir. Sed ſalua tanti viri authoritate, illud falſum eſſe exiſtimo, quia id eſſet in pręiudicium legitimę filiorum legitimorum, qui in ſuis legitimis filij grauarẽtur, præſertim quòd. d. l. 10. Tauri expreſsè prohibeat, quod pater (vltra quintum) filio ſpurio pro alimentis dare poſsit. ibi. No pueda mandar mas de haſta el quinto. Et dato quòd ius alimentorum ſit de iure naturali (vt dictum eſt) hoc ius naturale poterit ius ciuile reſtringere, interpretari, & declarare. Ideò maxima cum ratione
18 in hoc Couarruuias meretur reprehendi, prout eum reprehendit Tellius Fernã. in. l. 10. Tauri. nu. 3. quam opinionem Doctoris à Couarru. ſequutus fuit & malè gloſſator ordi. in l. 22. verſi. Verſatur etiã aliud dubiũ in fin. tit. 3. lib. 1. ordi.
19 ¶ Primò ampliatur dicta concluſio, quòd non ſolùm de iure canonico, ſed etiã de iure ciuili in terris Imperij inter meros laicos alimẽta filijs ſpurijs etiam ex damnato coitu genitis debentur. Abb. in. d. c. cùm haberet. nu. 5. poſt. glo. Cardi. & Anto. ibi. Bar. in. d. Authen. ex complexu. Decius conſi. 611. magnificus. num. 5. in conſi. 576. pro reſolutione. in princi. Ang. in prin. inſti. de iu. nat gen. & ciui. num. 5. Ludo. à Sar. de nat. lib. rub. de

de obli. inter pat. & fili. nu. 4. Hanc dixit eſſe communem opinionem Alcia. in rub. de ver. obli. num. 2. vbi Ripa. nu. 58. & in. l. ſi vnquam. quęſt. 27. nu. 68. C. de reuocan. dona. & in l. 1. ff. ſol. matri. nu. 65. Ioan. Neuiz. in Sylua nup. lib. 3. nu. 25. Decius in. c. clerici. nu. 2. de iudicijs. & in. c. in præſentia. num. 39. de prob. Fort. Garc. de vltimo fine. illa. 7. Anto. Capi. deciſione. 144. Hippo. ſingu. 358. incip. pater. Pala. Rub. in. d. c. per veſtras. §. 10 fol. 90. Xua. in. l. 1. num. 21. tit. 6. lib. 3. Fori. Qui omnes concludunt ius ciuile, per ius canonicum, in hac parte.
20 corrigi. De iure enim ciuili ſpurios, nefarios, & inceſtuoſos filios à ſuis parentibus non eſſe alendos erat ſtatutum. Authen. licet. in fin. C. de natu. lib. Authenti. ex complexu. C. de inceſt. nup. Authen. quibus modis natu. effi. ſui. §. fina. col. 7. Contra quam concluſionem tenuit Bar. in. l. ſi fraudator. §. ſi à ſocero. in fin. ff. de his qui in frau. credi. & Ioã. de Imola. in. l. ex facto. §. ſi quis rogat⁹. col. 6. ff. ad Trebel. Alexã. conſi. 74. circa primum. 3. volu. Felin. c. Eccleſia ſancta Mariæ. nume. 45. de conſti. Mencha. de ſuc. crea. lib. 2. §. 20. nume. 31. 3. dicentes Canones de hoc loquentes in terris tantùm Eccleſiæ procedere, & nõ in terris Imperij. & quòd ius ciuile in terris Imperij eſt obſeruandum (ſed communis opinio ſemper eſt tenenda) nam filius ſpurius potius culpa a-
21 liena, id eſt, ſui patris, quàm propria laborat. Ideò miſericordia digni ſũt, qui alieno vitio laborant, vt inquit. l. legem Anaſtaſij. C. de natu. lib. c. dilectus. de purga. cano. c. naſci. 56. diſ. &
22 quia qui alimenta denegat, necare videtur. & teneiur de ſicarijs. l. ſi victum. ff. de re iudi. l. necare. vide tun. ff. de lib. agn. l. 2. §. ſi Publicanus. ff. de vi bono. rap. l. de pecoribus. C. ad legem Aqui. cap. paſce fame morientem. 86. diſtin. ca. admonere. 33. quæſtio. 2. Vnde inquit gloſ. in verbo. dicunt in. l. item apud Labeonẽ. §. quæ-
23 ſtionẽ. ff. de iniu. & glo. in verbo. tormentis. in cle. 1. de hære. quas ſequitur Hippo. in. l. 1. nume. 28. ff. de quęſtio. quòd priuatio alimentorum eſt terribilis ſpecies tormentorum. Ideo
24 que cùm ſimus in materia concernẽte peccatum æquitas canonica in vtroque foro ſeruanda eſt. glo. in cap. poſſeſſor. de regu. iu. lib. 6. tex. pro ca. vbi Abb. in. c. fina. de præſcrip. Bal. in l. priuilegia. nu. 3. C. de ſacroſanct. eccle. & in. l. 2. C. quemadmodum teſta. ape. Fel. in. c. 2. nume. 5. de teſti. & in. c. in cauſis. in prin. eo. tit. & in. c. ec
25 cleſia ſanctæ Mariæ. nume. 42. de cõſti. glo. ſimilis. in. §. hactenus. inſti. de gradi.

¶ Secundò ampliatur, quòd etiam emphyteoſim vel annuos cenſus pater pro alimentis filio ſuo ſpurio poterit relinquere, dummodo illa quãtitas legitimum alimentorum modũ non excedat. ita Gabriel Paleo. de filijs nothis. c. 45. nume. 8. Matthæ. de Afflic. deciſio. 99. incip. ſi pater dicẽs, quòd ita bis Capuæ fuit iudicatum, quòd pater poterit emphyteoſim pro ſe, & filio ſuo ſpurio recipere: &
26 mortuo patre fili⁹ habebit ipſam emphyteoſim. allegat Bal. in. l. 2. C. de iure emphy. præſertim hodie inſpecta lege. 9. & 16. Tauri. Quòd pleno iure in proprietate & vſufructũ alimenta adquiruntur filijs ſpurijs, quod aliter
27 erat de iure cõmuni. l. Titio vſusfructus. ff. de vſufructu legato. Bald. in. l. cùm quidam. nu. 41. C. de fideicommi.
3 ¶ Tertiò ampliatur, quòd ſi filiæ ſpuriæ pro alimentis, vel pro maritanda legatum fuerit relictũ, ſtatim poterit peti præſtita cautione de adimplendo conditionem, ſi eſt iam nubilis

lis.Batto.& Pau.in.l.Titio.§.Titio genero. in fine.ff.de condi.& demonſtra.Franc.Mar.deciſione.841.quæritur circa legatum.in prin.vol.1.

28 ¶Quartò ampliatur, quòd non ſolùm filijs ſpurijs alimenta debenrur, ſed etiam nepotibus & pronepotib⁹: l.ſi quis à liberis.in prin. ff.de lib.agn. Authenti.ſi pater.C.diuor.fac.apud quem filij edu.deb.l.4.tit.19.part.4. Barto.de alimentis.nume.9.Bald.in Authen.res quæ.nume.12.C.cõmu. de lega.Abb.in.d.ca.cùm haberet.in fin.Soci.conſi.161.volu.2.Couarr.in 4.part.2.c.8.§.6.num.16.vbi reſpondet ad legem.5.titu.19.par.4.quæ videtur probare contrarium Caſtillo in.l.10.Tauri.dicens, quòd nihil intereſt, an nepotes ſint nati ex filijs legitimis, ſiue illegitimis, & etiam ſi pater ſit viuus, dũmodo ſit inops, auus tenetur alere nepotes, nam tale de-
29 bet eſſe officium aui circa nepotes, quale eſt patris erga filios.l.dotem de dit.ff.de colla.bono.l.cognouimus. C.de hære.l.hac edictali.vbi Bald.nu. 12.C.de ſecũ.nup.charitatem quam debemus filijs, debemus etiam nepotibus ac pronepotibus, & hanc arbitror eſſe communem opinionem, ſecundũ Doct.modo citatos: aduerſus quam more ſuo tenuit Menchaca de ſucceſ.crea.lib.2.§.20.nu.318.dicẽs, quòd auus nõ tenetur alere nepotẽ.

30 ¶Quintò ampliatur, quòd non ſolùm pater tenetur alere ſpurium (vt dictum eſt) ſed etiam eius vxorem & familiam.l.ſi filia nupta.§.1.ff.famil. herciſ.l.penul.ff.de lib.agno.gloſ.in verbo.cætera.in.l.ſi quis à liberis.§.ſi vel parens.ff.de lib.agno.gloſſ.in verbo.parrõ.in.c.admonere.33.quæſtio.2.Bald.in.l.vbi adhuc.verſi.iſta quæſtio.C.de iu.do.Abb.in.c.ex literis.num.5.de conuer.infide.Ange.in prin.nu.5.inſti.de iu.natu.gen.& ciui.Barto.tractã.de ali.in prin.Gabriel Paleo.de filijs nothis.c.47.num.6.Nicola.de Vbal.de ſucceſsio.abinteſta. par.1.nu.17,Petrus Rebu.in commẽta.ad conſtitu.regi.tit.de ſententijs. arti.1.gloſ.2.nu.7.Dueñas regu.367. filius ſpurius ampliat.7.

31 ¶Sextò ampliatur, etiam ſi fili⁹ ſit excommunicatus, vel alio modo incapax, reſpectu alimentorum efficit̃ capax, vt ei alimenta à patre debeantur.l.cognouimus.C.de hæredi.l.ſeruos.ff.de ali.& ciba.lega.Iaſ.in.§.fuerat.nu.114.inſti.de actio.gloſ.in verbo.poſtulat.in.c.quieſcamus.42.diſt. l.8.tit.24.par.1.l.34.tit.9.par.1.Abb. in.c.ſi quis.& in.c.in eos.in princi.de hære.Pala.Rub.in rub.de dona.inter vir.& vxo.§.21.nu.4.

32 ¶Septimò ampliatur, quòd nõ ſolùm filium carnalem pater tenetur alere, ſed etiam ſpiritualem, ſi egeat. Bald.expreſsè in Authen.niſi rogati. nu.10.C.ad Trebe.Ioan.Faber in.l.1. C.de alen.lib.Fran.in.c.1.num.5.de cogna.ſpiritu.lib.6.Fran.Cur.de teſtibus, quæſt.30.nu.67.Cateli.Cotta in memorabilibus ſuis.verbo.cõmater.Tiraque.in.l.ſi vnquam.verbo.ſuſceperit filios.nu.26.C.de reuocan. dona.& in tract.de pœnis temperandis.cau.21.nu.9.Ripa.in.l.ita tamen. §.ſi quis rogatus.nu.43.ff.ad Trebel. Guozan.conſi.13.in hac cauſa.nu.18 Pala.Rub.in.l.10.Tauri.nu.7.contrariũ verò tenuit Benedict.in.d.c.Rainuntius.in verbo.vxorem nomine Adelaſiam.nu.767.

33 ¶Octauò ampliatur, quòd non tãtùm alimenta filijs ſpurijs ſunt debita, ſed etiam habitatio, victus, lectus, veſtes.ac medicinæ, ſi forſan infirm⁹ fuerit, & ſumptus pro diſcẽda aliqua ſcientia iuxta facultates, & perſonarum dignitates, & reliqua omnia, ſine quibus quis commodè viuere nõ po

poterit. l. ſi quis à liberis. §. ſi vel parens. ibi. non tantùm alimenta. ff. de lib. agno. l. legatis. l. cùm aliméta. ff. de ali. & ciba. lega. l. ſi cùm dotem. §. ſin autem. ff. ſolu. matri. l. quos nos. §. verbum viuere. l. verbo vict⁹. ff. de verbo. ſigni. glo. in. l. cùm ij. §. qui trãſigit. vbi Barto. Ange. & Iaſ. ff. de tranſa. l. ſicut impẽdia. ff. de vſufruct. glo. in. c. Epiſcopus. 10. quæſtio. 2. l. ſingu. regia. 5. titu. 33. par. 7. Barto. de ali. in prin. Cor. conſi. 145. in hac conſultatione. vol. 2. Petrus Rebu. in. d. tit. de ſententijs. art. 1. glo. 2. Gabriel Paleo. de filijs nothis. c. 47. nu. 7. Archidiaconus in. c. omnino. 31. diſt. vbi inquit,
34 quòd etiam alimentorum appellatione venit potus. allegat. l. legat⁹. ff. de ali. & ciba. lega.

35 ¶Nono ampliatur, pactum & conuẽtionem inter patrem & filium initam, vt pater alimenta filio non præbeat, nullius eſſe momẽti. l. alia. §. eleganter. vbi ſingu. Alex. ff. ſolu. matri. Bar. in. d. §. ſi vel parens. in fine. & in. l. mella. ff. de ali. & ciba. lega. Albe. in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iuſt. & iu. Bal. in l. pactũ quod dotali. nu. 17. C. de colla. dicens, quòd alimentorum iuri filius non poterit renunciare, neq; pacto aliquo partium ius alimentorum tolli. l. cùm hi. vbi Barto. ff. de tranſa. Alex. in. l. ſi cùm dotẽ. §. 1. nu. 9. ff. ſolu. matri. & in. d. l. alia. §. eleganter. nume. 22. Decius in. l. iura ſanguinis. nume. 4. ff. de regu. iu. Petrus de Raue. in Alphabeto aureo. verbo. filiatio. Feli. in. c. ſi diligenti. nume. 5. de foro cõpetenti. Guiller. Bene. in. d. c. Rainuntius. verbo. in eodem teſtamento. in. 1. nu. 222. de teſta. Etiam ſi tale pactum iureiurando ſit confirmatũ. c. cùm quidam. vbi Bal. & Feli. nu. 11. de iureiu. Georgius Natan. in. c. quãuis pactum. limita. 5. de pactis. libr. 6. Iaſ. in. l. cùm hi. nu. 11. ff. de tranſa. & in Authen. quod locum. nume. 8. C. de colla. Feli. in. c. ex reſcripto. nu. 12. de iureiu. Couarru. in. 4. 2. part. c. 8. §. 6. nu. 3. Alcia. in. c. cùm contingat. nume. 192. de iureiu. Caſti. in. l. 10. Tau-
36 ri. Et ratio eſt, quia tale pactum eſt cõtra bonos mores, vt filij alimentis priuati fame pereant. c. Quintauallis de iureiu. l. alia. §. eleganter. ff. ſolu. matri. l. pacta quę contra. C. de pac. contrariam verò opinionem, valere pactum ſuper alimentis iuramento firmatum tenuit Alex. in. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. quã opinionem dixit eſſe communẽ Hieronymus Gigas de penſionibus. quæſtio. 45. in fine. quas opiniones nitit̃ concordare Couarru. in. d. c. quamuis pactum. 2. parte. §. 6. nu. 7.

37 ¶Decimo ampliatur, lege, ſtatuto, conſuetudineve aliqua fieri non poſſe, quòd pater non teneatur filios ſuos educare. Ita Iacobus de Are. in d. l. ſi quis à liberis. Alberi. in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iuſ. & iu. & in. 1. parte. ſtatu. quæſtio. 40. verſic. item quæro. Bar. in. l. 1. de conſti. prin. dicẽs, quòd princeps non poteſt facere quòd alimenta nõ dentur filijs, cùm à iure naturali proueniant. Abb. in. c. fina. nu. 22. de conſuetu. vbi pleniſsimè Rochus de Cur. nu. 436. Bald. in. d. §. ius natu. in fine. Decius in. d. l. iura ſanguinis. in prin. Couarru. in. 4. parte. 2.
38 c. 8. §. 6. num. 4. Sed Menchaca more ſuo contra prædictam communem opinionem tenuit de ſucce. crea. lib. 2. §. 20. nu. 311. vbi allegat ad probandam ſuam opinionem. l. 2. & 4. tit. 1. lib. 5. ordi. Quæ leges nihil omnino illud probant, ſed tantùm quòd famulus cũ filia, vel ancilla, vel pupilla, matrimonium non contrahat abſque licentia domini vel tutoris, ſub pœna ibi expreſſa. Guiller. tamen Bene. in d. c. Rainunti⁹. verbo. vxorẽ nomine

Ade-

Adelaſiam. num. 709. & Ioan. Cora. in. l. hæres. inſtituta. nu. 5. de impub. & alijs ſubſti. affirmant quòd in Regno Galliæ viget ſtatutum, quòd filijs ſpurijs non dentur alimenta. de cuius ſtatuti validitate profectò dubito.

39 ¶ Vndecimo ampliatur, quòd nō ſolùm ſpurius eſt à patre alendus, ſed etiam filia dotāda, quamuis ex damnato & vetito coitu ſit genita, etiam in foro Cæſaris. Bar. in Authen. ex cō plexu. C. de inceſ. nup. & in. l. fina. ff. de his quibus vt indig. & in. l. fina. §. ſi à ſocero. ff. de his qui in frau. cred. Cepola. cau. 38. Fortu. Garci. de vltimo fine. illatiōe. 9. Matthæ. notabili. 147. Abb. in. d. c. cùm haberet. nume. 5. Pala. Rub. in. d. c. per veſtras. nota. 3. §. 9. &. 23. vbi hanc fatetur eſſe commu-
40 nem opinionem. & Alex. in. l. 1. num. 8. ff. ſolu. matri. vbi. Ripa. nu. 65. Couartu. in. 4. parte. 2. c. 8. §. 6. nu. 11. cōtra quā tenuit more ſuo nouitatū amator Ferdi. à Mēcha. de ſucce. crea. lib. 2. §. 20. nume. 214. quippè qui proprio ore communibus Doct. aſſertionib⁹ paſsim aduerſari ſe iactat, vt patet in. d. §. 20. num. 323. contra præceptum Imperatoris. in. l. 1. C. de vete. iure enucle. quod per varias Docto. opiniones totum penè ius conturbatum eſt. Vnde fit, quòd nulla lex, vel concluſio certam contineat veritatem, & vt alijs ſubtiliorem vnuſquiſque ſe oſtendat, non minimam iuriū confuſionem generat.

41 ¶ Duodecimo ampliatur, quòd nō obſtante quacunque tranſactione ſuper alimentis futuris facta, alimenta peti poſſunt. l. cùm hi. in prin. & in. §. 1. &. 2. ff. de tranſa. l. de alimentis. C. eo. titu. quod aliter eſſet, ſi iudicis authoritate dicta tranſactio fuiſſet facta, vt in iuribus modo citatis, & quādocunque in aliquo actu ad eius vali-
42 dationem requiritur authoritas iudicis, ſemper intelligenda eſt, cum cauſæ cognitione. tex. vbi Bar. in. d. l. cùm hi. §. vult igitur. gloſ. in. l. 24. tit. 9. par. 6. Sed ſi talis tranſactio cum iuramento facta fuerit, valida eſt, Barto. in. l. ſi quis pro eo. num. 17. ff. de fideiu. Alexā. in. l. qui Romæ. §. duos fratres. quæſtio. 5. ff. de verbo. obliga. Iaſ. in. l. cū hi. num. 11. ff. de tranſac. & in. l. de alimentis. nu. 3. C. eo. tit. Ioan. de Imo. in. c. cùm contingat. fina. col. vbi Anto. & Abb. num. 3. de iureiu. Anchar. in reg. acceſſorium. col. 7. de regu. iu. lib. 6. quam opinionem eſſe communem affirmat Alciatus in. d. c. cùm cōtingat. num. 192. & Couarru. in. d. ca. quamuis pactum. parte. 2. §. 6. num. 7. contrariam verò opinionem ſibi cōtrarius tenuit Bart. in. l. cùm hi. nu. 7. Bald. in. l. pactum. num. 17. C. de colla. Tiraque. in. d. l. ſi vnquam. in prin.
43 nume. 136. Ratio eſt, quia hæc prohibitio eſt ob priuatam vtilitatem, & ſine interitu ſalutis æternę ſeruari poterit, vt in. d. c. cùm cōtingat. & licet mulieres. eo. titu. lib. 6. c. quamuis pactum de pactis. lib. 6. Sed primam opinionem veriorem eſſe cēſeo, quia tale iuramentum eſt contra ius naturale, vt alimenta indigenti negentur, & hac renuntiatione quis incidit in periculum famis, ſeu mortis. l. necare videtur qui alimenta denegat. ff. de lib. agno. Ideo ſi tempore renunciationis iureiurādo factæ vrget ino-
44 pia, vel poſtea renuncians inopia, vel nimia paupertate laborat, poterit coram iudice Eccleſiaſtico relaxationē iuramenti ad effectum tantùm agendi poſtulare, & iudex habita pri⁹ ſummaria cognitione de renunciatione
45 & paupertate prædictam relaxationē concedat, ita pluries à me exiſtēte Prouiſore Zamorēſi fuit conceſſum, nam facilè propter præſentem ſubuētionem

tionem paruo pretio futuris alimen-
tis renunciare quis poterit: famis e-
nim acutiſsimus eſt enſis, vt inquit
Bal. in d. l. pactum quod dotali. & pro
uerbium perantiquum eſt, ingens te-
lum neceſsitas.
46 ¶Decimotertio ampliatur, ſi filij
ſpurij ſint nefarij ſeu inceſtuoſi, vel
ex quocunque damnato coitu nati, à
parentibus ſunt alendi. tex. ſecundũ
verum intellectum in d. c. cùm habe
ret. vbi Abb. nu. 5. Ioa. de Imola in l.
ex facto. §. ſi quis rogatus. nu. 7. ff. ad
Treb. Decius conſi. 611. magnificus.
Anto. Capi. deciſio. 168. in cauſa. n. 7.
Mathę. Mathę. nota. 147. incipit, ſin-
gulare dictũ. Segura in l. cohæredi. §.
cũ filiæ. n. 123. ff. de vul. Fortuni⁹ Gar
cia de vltimo fine. n. 114. Gab. Palæo.
de filijs nothis. c. 46. n. 5. Pala. Rub. in
dict. c. per veſtras. §. 23. nu. 12. fol. 97.
Couarru. in c. quãuis pactũ. parte. 2.
§. 6. n. 7. Petrus à Dueñas regn. 367. in
cip. filius ſpurius. amplia. 5. Cõtrariã
verò opinionem tenuit Bal. in dict.
Authẽ. ex complexu. in prin. dicens,
quòd non ſolùm de iure ciuili, ſed e-
tiam de iure canonico filij inceſtuoſi
& nefarij alendi à parentibus nõ ſunt
Quam opinionem ſequitur Alex. in
l. 2. nu. 13. ff. de in ius vocan. & Men-
chaca de ſucceſ. crea. lib. 2. §. 20. num.
313. Sed prima opinio tanquam ve-
rior & æquior tenenda eſt. Impium
enim & inhumanum eſſet prolem ge
47 nerare, & ſtatim eam fame necare.
Exemplum ab animalibus ratione ca
rentibus ſumendũ eſt, vt inquit Oui-
dius in 1. lib. Amorum. reg. 10. dicens
Sumite in exemplum pecudes ratio-
48 ne carentes. Turpe erit ingenium mi
tius eſſe feris. c. admonere. 33. quæſt.
2. vbi tex. inquit, quòd omni beſtia
crudelior eſt qui filijs alimenta dene-
49 gat: non enim in educatione, ſed in
generatione ineſt peccatum, ſed po-

rius educatio eſt meritũ & actus pie-
tatis. c. paſce. c. non ſatis. 86. diſtin.
50 ¶Decimoquarto ampliatur, quòd
etiam ſi pater expreſsè prohibuiſſet
in ſuo teſtamẽto filijs ſuis ſpurijs ali-
mẽta non eſſe dãda, nihilominus eis
alimẽta ſunt præſtanda. Bal. in l. id q̃
pauperibus. nu. 37. C. de Epiſ. & cler.
& in Authen. licet. nu. 2. C. de natu. li.
& in c. cùm quidam. vbi Feli. nu. 11.
de iureiu. & eſt tex. in d. c. cùm habe-
ret. Iaſ. in conſi. 26. volu. 1. Hippo. ſin-
gu. 358. incipit. pater. in fine. & Mat-
51 thæ. ſingu. 147. incip. nota ſingu. di-
ctũ. Gabrie. Palæo. de filijs nothis. c.
47. nu. 6. Ratio eſt, quia talis prohibi-
tio eſt contra æquitatem naturalem,
& paternam pietatem. Ob id meritò
talis prohibitio non eſt ſeruanda.
52 ¶Decimoquinto ampliatur patrẽ
etiam teneri ad educationem filiorũ
ſuorum, quamuis res à parentibus iã
cõſtituras in ludo, vel in re alia inho-
neſta filij diſsipauerint. Bal. in. l. 1. §.
ius naturale. verſi. quęro quid ſi filius.
ff. de iuſt. & iu. & in Authen. contrà
rogatus. n. 8. ad Trebe. & in Authen.
ſi captiui. per tex. ibi. C. d Epiſ. & cler.
Petrus de Raue. in Alphabeto aureo.
verb. alimenta. Matthæ. ſing. 148. in-
cip. nota q̃ iſtud. Decius in l. iura ſan-
guinis. n. 3. ff. de regu. iu. Guilie. Bene.
in c. Raiunti. in verb. in eodem. te-
ſta. in. 1. n. 222. de teſta. vbi ad id alle-
53 gat. l. ſi libertus. ff. de ope. liber. Hip-
po. ſingu. 104. incip. pater tenetur.
Ratio eſt, quia naturalis obligatio, ſeu
vinculum naturale, omni tempore
obligat. l. eas obligationes. ff. de cap.
dimi. l. 2. tit. 7. par. 2. contra quod vide
tur. l. bona fides. ff. depoſi. dicẽs hiſce
verbis: Impius & male meritus in ege
ſtate laboret & pereat. l. fideiuſſor. ff.
54 qui ſatis. cogan. neque ei æquum eſt
ſuccurri, qui in neceſsitate ſe dolo vel
lata culpa poſuit. His itaque legibus

non obſtātibus ęquitati naturali con
ſonum eſt, quòd filij alantur, vt ſupe-
rius dictum eſt.
55 ¶Decimoſexto ampliat̃ filios ſpu-
rios in vita ſuorum parentum alimē-
ta petere poſſe. Bal.in.l.quamuis.nu.
6.C.de fideicommi.& in Authenti.ſi
quà mulier.vbi.Bar.num.22.C.de ſa-
croſan.eccle.& in.l.quanquam.C.ad
l.Falci.& in.l.1.ff.de lib.agnoſ.& in.l.
cùm oportet.§.cùm autem.C.de bo-
nis quæ liberis. Caſtillo in.l.10. Tau-
ri, quòd data paupertate in filijs dubi
tatum eſt.
56 ¶Decimoſeptimo ampliat̃, quòd
ſi in vita, vel in morte filijs ſpurijs ali-
menta à parentibus non fuiſſent reli
cta, onus alendi eos tranſir contra hæ
redes etiam extraneos.l.ſi quis à libe
ris.§.item reſcriptum.ff.de lib.agno.
l.1.ff.eod.tit.l.8.in fi.tit.13.par.6.Bal.
in Authen.licet.num.2.C.de nat.lib.
Matthæ.ſingu.148.Soci.in.l.alimen-
ta.de negotijs geſtis.Ripa in.l.filiusfa
milias.§.diui.in.2.nu.42.ff.de lega-
tis.pri.Ludo.à Sar.de natu.lib.rub.de
obliga.inter pa.& fil.nu.4.Anto.Ca-
pi.deciſione.164.in cauſa.Ioan.nu.3.
Gabri.Pale.de filijs nothis.c.47.nu.8.
Cato.Rui.conſi.124.nu.12.vol.1.Ca
ſti.in.l.10.Tauri. Et iſta eſt commu-
57 nis opinio ſecundum prædictos. Ad-
uerſus quā, more ſuo, & malè tenuit
Menchaca, de ſuc.crea.lib.2.§.20.nu.
315.& ratio cōmunis opiniōis eſt, qa
hoc onus alendi liberos, eſt onus rea-
le, & tranſit ad hæredes.l.1.§.ſi hætes.
ptæcepto fundo.ff.ad Treb.l.ſi fidei-
commiſſum.ff.de iudicijs.Iaſ.in rub.
ff.ſi cer.peta.& quemadmodum te-
58 nebatur defunctus, ita eius hæres,
qui in ei⁹ locū ſuccedit, & quo ad iu-
ris interpretationem hæres eadem
perſona cum defuncto cenſetur.l.
poſtulante.ff.ad Trebellianum Au-
thenti.de iureiurā.à morien.præſ.§.
1.l.hæredē.ff.de regu.iu. etiam ſi po-
nātur dictiones taxatiuæ, virtualiter
cōprehenditur perſona hæredis.Bal.
in.l.fi.C.de actio.empti.Alex.cōſi.13
perſpectis his.& in conſi.18.attentis
narratis.vol.5.Iaſ.in.d.l.hęredem.nū
me.7.Xua.in.l.poſt rē iudicatā.1.am-
59 plia.ff.de re iudi. Quæ alimenta arbi-
trio boni viri ſunt præſtāda, inſpecta
qualitate patrimonij, & qualitate per
ſonarū, & ætate. Itaque creſcēte æta-
te, maiora dentur alimenta.l.3.l.fi.C.
de alen.lib.l.cùm alimēta.l.alimēta.
§.baſilicę.ff.de ali.ciba.lega.Authen.
60 quibus modis natu.effi.ſui.§.fi.colla.
7.glo.verbo.legitima.Authē.de triē.
& ſemi.§.conſideremus.colla.3.glo.
ſingu.in verbo.cibarijs.in.l.ſeruis vr-
banis.ff.de lega.3.dicens, quòd nobi-
li pro alimentis debent dari pulli &
61 gallinę: ruſtico verò caſeus, cepa, & fa
ba.l.24.tit.9.par.6.glo.ſingu.in.c.Epi
ſcopus.10.quæſt.2.glo.in.c.ſtatutū.§.
inſuper.verbo.moderatas.de reſcrip.
lib.6.& in alimentorū ęſtimatiōe cō-
62 ſiderandū eſt, vt dentur alimēta ſpu-
rio.vt ſpurio, & nō vt legitimo ſing.l.
ſed & ſi quid.in.1.§.ſufficiēter.ff.de
vſufruct.verba hu⁹.§.ſunt, ſufficiēter
autē alere, & veſtire debet ſecūdum
ordinē & dignitatē.c.non cogantur.
41.diſt. Optimè Areti.cōſi.17.nu.20.
63 quòd ſecundum facultates teſtatoris
ſunt alimēta danda, & bona ſunt æſti
māda ſecundū quantitatem fructuū,
& non ſecundum proprietatis valo-
rem.l.qui bonis.ff.de ceſſione bono-
rum.Bar.in.l.cùm alimenta.ff.de ali.
& ciba.lega.Bald.in.l.Imperator. Vbi
optimè Angelus.ff.ad Trebel. Idem
Bal.in.l.fin.§.ipſum autem in prin.ff.
de bonis quæ lib.Ange.in.l.1.nume.
5.C.de lega.vbi dictam.l.qui bonis
dixit eſſe ſingu.& quòd quando fru-
64 ctus non ſufficiunt, non eſt cogēdus
qui alimenta pręſtat Bar.in.d.l.alimē
ta

ta. Ange. & Imola in. l. Necennius. §. fi. ff. de re iudi. & gloſſ. in. l. 2. titul. 7. part. 4.

65 ¶Decimooctauo ampliatur, quòd
etiam ex bonis intuitu Eccleſiæ ad
quiſitis & de redditibus beneficiorũ
filius ſpurius à ſuo patre clerico eſt a-
lendus. c. omnino. vbi glo. in verb. vt
mercede. 31. diſ. Abb. in. c. 1. nu. 4. de
coha. cleri. & muli. dicens, quòd licet
clericus filios generãdo male faciat.
Sed tamen quia ſunt geniti, non ſunt
perdendi. Idem Pala. Rub. in. d. c. per
veſtras. §. 23. n. 13. fol. 97. contrariũ vi
detur tenere Caſtillo in. l. 10. Tauri.
fol. 60. col. 4. ſed lex partitæ, & alia iu-
ra, quæ ibi allegat, nihil omnino pro-
bant.

66 ¶Decimonono ampliatur, alimen
ta etiam deberi in minus ſolenni vo-
luntate relicta. l. 1. C. de fideicommi.
Bar. in. l. Mella. n. 5. ff. de ali. & ciba. le-
ga. Alex. in. l. 1. n. 41. ff. ſolu. matrimo-
nio. & d. l. 1. C. de fideicõmi. quatuor
modis ampliat & limitat. Iaſ. in. l. ſi cer
tis annis. n. 4. C. de pac. Ber. de Luco.
regu. 31. incip. alimentorum.

67 ¶Vigeſimo ampliatur, quod alimẽ
ta alicui relicta, quouſq; cũ Titio mo-
tus fuerit, vel cũ eo habitauerit, debẽ
tur etiã huiuſmodi alimẽta poſt mor-
tẽ Titij. caſus ſingu. in. l. Caio. §. Impe
rat. ff. de ali. & ciba. lega. Bal. Ange. &
alij in. l. 1. C. de lega.

68 ¶Vigeſimoprimo ampliatur, com-
promiſſum ſuper alimentis factum,
fauore alimentorum, nullius eſſe mo
menti. Spe. tit. de arbitris. §. reſtat vi-
dere. Albe. in. d. l. cũ hi. vbi Iaſ. in prin.
ff. de tranſa. Idem Iaſ. in. l. de alimen-
tis. n. 2. C. eo. tit. per rationes per eum
69 ibi relatas, niſi tale cõpromiſſum au-
ctoritate iudicis ſit factum.

70 ¶Vigeſimoſecũdo ampliat. quod
interim q. lis, & cauſa ſuper præſtatio
ne alimẽtorũ pendet, filius ſpurius li-
te pendẽte alendus eſt. l. ſi neger. ff. de
lib. agno. & ibi Bar. Idẽ Bar. vbi glo. in
verb. neq; decernent. in. l. ſi quis à li-
beris. §. ſi vel parens. ff. eo. tit. gl. fi. in. l.
fi. C. de alen. lib. 2. §. idẽ Iulianus. ff. eo
dẽ tit. l. ſi inſtituta. §. de inofficioſo. ff.
de inoffi. teſta. l. fi. tit. 19. pat. 4. Ratio
eſt, quia cauſa alimentorũ per appel-
lationẽ non ſuſpenditur, ne interim
appellatione pendente, filius famẽ
71 pereat. Bar. in tracta. de ali. n. 47. Iaſ. in
l. de alimentis. n. 6. C. de tranſa. l. 1. ff.
de appel. reſcin. glo. in verbo. reuolue
re. in. l. nemo clericus. C. de ſumma tri
ni. & fide catho. Abb. in. c. de appella-
tionibus. nu. 4. de appella. glo. in. l. 24.
tit. 9. par. 6. l. 8. tit. 15. li. 2. Fori. Et quia
alimẽtorum cauſa ſummatim, & om
ni breuitate eſt terminãda. d. l. ſi quis
72 à liberis. §. ſi vel parens. gloſſ. in verb.
ſummatim. in. l. 3. §. fin. ff. ad exhiben-
dum. gloſſ. fin. in. l. fi. C. de alen. lib. gl.
in. l. iudices. C. de iudicijs. ſing. l. 6. tit.
22. pat. 3. l. fi. tit. 19. par. 4. glo. in. l. 24.
tit. 9. pat. 6. l. 6. tit. 22. pat. 3.

73 ¶Vigeſimotertio ampliatur nõ ſo
lum à filio ſpurio alimenta futura, ſed
etiam præterita peti poſſe. l. libertis
quos. §. manumiſsis. ff. de ali. & ciba.
lega. l. 1. C. de fideicommiſ. ubi ſi qua in
præteritum præſtita non ſunt vt exol
uantur. l. cùm notiſsimi. §. in his etiã.
C. de præſ. 30. vel. 40. anno. Bar. in cõ-
ſil. 211. incip. quidam. nu. 4. Tiraque.
de iure primige. quæſt. 75. n. 4. aduer-
ſus quam concluſionem videtur te-
nere Abb. in. d. c. cùm haberet. n. 10.
dicens, quòd ſi iam filius eſt nutritus,
tacitè alimentis præteritis videtur re
nuntiare. Sed forſan propter alimen-
ta præterita filius debitis eſt grauã-
tus. Ideo meritò alimenta præterita
pro ſoluendis debitis ac mutuis, ab eo
peti poſſunt, vt inquit Bar. in. d. §. mã-
numiſsis. & Iaſ. in. l. de alimentis. nu.
6. C. de tranſact.

74 ¶Vigeſimoquarto ampliat', quòd
filius ſpurius, cui alimenta in teſta-
mento paterno ſunt relicta, non te-
netur ſtare in domo hęredis, & ibi ab
hærede alimenta percipere, ſed vbi
voluerit ei ſunt alimenta in pecunia
pręſtanda.l.cùm ij.§. vult igitur.ff.de
tranſ.vbi.Iaſ.num. 10.& Ange.ibi in-
quit, quòd pluries vidit de facto ita
ſeruari.Bar.in.l.libertis.§.fin.ff.de ali.
& ciba.lega.& in. l.diuortio. in prin.
ff.ſolu.matri.Bal.in Authẽ. hoc locũ.
C.de ſecun.nup.nu. 3. & in.l.ſi ea.C.
de cõdi.incer. Carolus Rui. latiſsimè
conſi.85.vol.2.Sed ſi teſtator dixerit,
75 quòd alimẽta dentur alicui in domo
hæredis, vel in certo loco. ibi alimẽta
debentur, & non alibi. Faciliùs enim
quis poterit aliquẽ alere in domo ſua
quàm extra domũ. Præſertim quòd
alendus tenetur laborare ſecundum
eius qualitatem. Bar.in.l. Caio.§.ſer-
76 uo.ff.de ali.& ciba.lega.& in dict. l.di
uortio. in prin: niſi forſitã honeſtum
non eſſet in domo hæredis alimenta
percipere: veluti ſi eſſet mulier pul-
77 chra, & hæres, vel eius filij eſſẽt iuue-
nes, vt inquit Bart.in.d.l.diuortio. &
in.d.l.libertis.§.fi. Et Ange.ad Sali.in
l.1.C.de fideicommiſ.quod intelligo
in legato alimentorum volũtario, &
nõ præciſo & neceſſario, prout ſunt
alimenta, quæ filijs ſpurijs debentur.
79 ¶Vigeſimoquinto ampliat', quod
filius qui renunciauit iureiurãdo hę-
reditati paternæ, non obſtante iura-
mento; ſi egeat poterit alimenta pe-
tere.Speculator.tit.qui filij ſunt legi.
nu.12. Bal. in.l.pactum.col.fi. de col-
la.Dominicus in.c.quamuis pactum.
nu.6.C.de pact.Ioã.de Imola in.l.ſti-
pulatio hoc modo concepta. vbi Ale
xan.nu.9.ff.de verbo.obliga. Anton.
Gome.in.l.22.Tauri.nu.12.
79 ¶Vigeſimoſexto ampliatur, quòd
ſi à pluribus hæredibus alimenta ali-
cui ſunt præſtanda, quia difficilis eſt
talis præſtatio, vnus hæres à iudice e-
ligendus eſt, à quo alimenta ſunt exi-
genda, alijs conferentibus.l.ſolent.in
princi.ff.de alimen.& ciba.lega.Bar-
to.de alimen.nume.19.Iaſ.in.l.ſtipu-
lationes non diuiduntur.nu.30.ff.de
verbo. obliga. Carolus Rui. conſi.81.
nume.4.vol.2.alimentorum enim fa
uore id ſtatutum eſt, cùm cauſa ali-
mẽtorum dicatur pia. glo. in.l.ſi quis
80 Titio.ff.de lega.2.glo.1.in. l.ſi cui an-
num.ff.de annu.lega.glo. in verbo.li
centia.in.l.nulli licere. C.de epiſco.
& cle.Barto.de alimen.nu.23.dicens
quòd quando ratione paupertatis a-
limenta alicui relinquuntur, dicitur
cauſa pia. Iaſ.in.l.2.nu.7.de feri. & in
l.cùm is qui.§.ſi mulier.ff.de condi.in
deb.& in.l.de alimẽtis.nu.5.C.de trã-
ſa.& in.l.cũ hi.nu.9.& omnia piæ cau
ſæ priuilegia refert Romanus in Au-
thẽ. ſimiliter. C.ad.l.falci.Soci.regu.
382. incip, priuilegia. Hippo.ſingu.
568.incip. pia cauſa. Latiſsimè Tira-
quel.in tracta.de priuile.piæ cauſæ.
81 ¶Vigeſimoſeptimo ampliat', quòd
ſi pater in ſuo teſtamento iuſsit, vt fi-
lio ſpurio alimenta dentur ex certo
fundo, ille fundus pro alimentis præ-
ſtandis tacitè eſt hipothecatus.l.Lu-
cius.vbi Bart,num.2.ff.de ali. & ciba.
leg.l.cùm hi.§.ſi vni pluribuſve. vbi
glo.ff.de trãſ.Feli.in.c.ad audientiã.
82 in.2.nu.6.de reſcrip. Et quãdo ſimpli
citer & abſolutè filio ſuo ſpurio egẽti
pater aliquid relinquit in ſuo teſta-
mẽto, videt' in cauſam alimentorũ re
liquiſſe, q̃a hæc eſt cauſa naturalis, &
potiùs hæc eſt præſumẽda, quam alia
quęuis cauſa.l.q̃ habet ff.de tut.l.pro
fectitia.§.fi.ff.de iure do.ita cõſuluit
Pau.Caſ.conſi.5.col.2.vol.1.refert Ti
raque.in.l.ſi vnquã.verbo. donatiõe
largitus.nu.64.C.de reuo.dona.
83 ¶Vigeſimooctauo ampliat', quòd
etiam

etiam filio ingredienti in monaſteriũ
danda ſunt alimenta à patre.l. ſi quis
à liberis.§.item reſcriptum. & ibi ex-
preſsè Bar.ff. de li.agn. gloſſ.in Aut.ſi
qua mulier.vbi latè Iaſ.num.57.C.de
ſac.eccl.
84 ¶ Vigeſimonono ampliatur, quòd
alimenta quæ filio debentur, pleno iu
re ad filium pertinent, in proprietate
& vſufructu. Itaque ſi fundus pro ali-
mentis fuerit relictus morte filij, hu-
iuſmodi alimentorum legatum non
extinguitur, ſed ad eius hæredes trã ſ-
fertur.l.regia.10.Tauri.quæ in hoc eſt
85 noua deciſio, & notatu digna, quæ in
hac parte ius commune corrigit. vt
pater.in.l.Titio vſusfructus. ff.de vſu
fru.leg.ibi.legatũ alimentorũ factum
alicui, eius morte finitur.l. cum hi.§.
ſi vni pluribuſve. ff.de tranſa.l.domi-
nus.ff.de vſufruc.Bal.in.l.eam quam.
nu.41.C.de fideicommi.& in Authẽ.
cui relictum in fin.C.de indic. vidui.
rollen.Bar.in l.donationes.§. ſpecies.
ff.de dona.
86 ¶ Trigeſimò ampliatur, quòd non
ſolùm pro cibo temporali poſſunt pa
rentes filijs ſuis ſpurijs aliquid relin-
quere, ſed etiam pro cibo ſpirituali, vi
delicet pro anima filij iam defuncti.
Ioa.Faber.in.§.pęnales.inſti.de actio.
plenè Guilier. Bene.in.c.Rainuntius.
verbo.vxorem nomine Adelaſiã. de-
ciſio.5. nu.125.de teſta. nolumus hoc
in loco alimentorum priuilegia tranſ
87 cribere, quæ refert Bar.in.l.mella.nu.
8.cum ſequẽ.ff. de ali. & ciba. lega.&
Iaſ.in.l.talis ſcriptura.nu.25. ff. de le-
ga. pri. & duodecim alimentorum
priuilegia congeſsit. Ioa. Bertachi.in
ſuo repertorio.verbo. alimentorum
priuilegia. gloſſ. ſingu.in.l.24.titul.9.
par.6.Alex.conſi.214.num.11. vol.6.
88 Caſtillo.in.l.10.Tauri.in verbo.alimẽ
tos. Sed tantũ quæ neceſſaria ſunt &
vtilia pro noſtro inſtituto ſcripſimus.

Fateor tamen quòd alimentorũ cau-
ſa fauorabilior eſt, quàm cauſa ſucceſ
ſionis, quia multis alimenta deben-
tur, quibus prohibetur ſucceſsio. vt in
Auth.quibus modis natu. effi ſui.§.ſi
quis igitur.col.7.Authen.licet. C.de
nat.lib.c.cum haberet.de coqui dux.
matri: quam pol.per adul. cum alijs
pleriſque iuribus.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta filio non debentur, ſi ille habeat vn-
de poſsit ſeipſum alere.*

2 *Alimenta debentur filio nobili, cui dedecus
& ignominia eſſet aliquam artem exer-
cere.*

3 *Id dicimus poſſe, quod licitè & honeſtè poſſu-
mus.*

4 *Egregius Doctor à Couarruuias maxima cũ
ratione reprehenditur.*

5 *Spurijs ea potiſsima ratione alimenta dantur,
ne ipſi fame pereant.*

6 *Verus ſenſus & intellectus ad.l.10.Tauri.*

7 *Notanda differentia inter alimenta quæ ex di
ſpoſitione legis & hominis debentur.*

8 *Pater inops & pauper ad alendum filium non
eſt cogendus:*

9 *Charitas bene ac rectè ordinata, à ſeipſo in-
cipit.*

10 *Alimenta quibus ex cauſis filijs negari poſ-
ſint.*

11 *Onus alendi liberos intra triennium, ad ma-
trem pertinet.*

12 *Pater etiam intra triennium tenetur filios ale
re, ſi mater eſt pauper.*

13 *Etiam matrem pauperem pater tenetur a-
lere.*

14 *Auctor huius libri fuit Prouiſor ac Vicarius
Generalis Pampilonenſis.*

15 *Mater diues etiam vltra triennium filios ale-
re tenetur, data in patre paupertate.*

16 *An legatum alimentorum filio diuiti relictũ
euaneſcat, & apud hæredes remaneat*

Cap. XXII.

1 OMNIA ſanè in ſuperiori capitulo dicta intelligenda & limitanda ſunt, quando filius ſpurius proprijs bonis, vel ex artificio aliquo, vel aliunde honeſtè ſeipſum alere poſsit: quo caſu alimenta filio ſpurio à patre non debentur.l.ſi quis à liberis.§.ſed ſi filius.§.ſolent.ff. de lib.agno.l.vnica.vbi Bat.nu.7.C. de mend.vali.li.11.Idem Bar.in.d.§. ſed & ſi filius.& in Authen.res quæ num.6.C.communia.de lega.& in.l. extraneo.ff.de ven.in poſſe.mitten. & in tract.de alimen.num.12.glo.in verbo.educatio.Et ibi Ange.nu.5.in prin.inſti.de iu.natu.& ciui.Abb.in dict.c.cùm haberet.nu.10.& in.c.ſi. n.5.de cõuer.infide.Iaſ.in.§.fuerat.n. 101.&.110.inſt.de acti.& in.d.Auth. res quæ.nume.11.&.17.Caccial.in.l. ſi qua illuſtris.n.93.C.ad Orfi.Rebuffus in commẽtarijs ad conſti.regi.tit. de ſententijs arti.1.gloſſ.2.nume.23. Alex.conſi.7.viſis diligenter.num.3. volum.1.& conſi.47.viſo ſtatuto.nu. 2.vol.3.Decius conſi.578.pro reſolutione.num.3.l.4.in fine.& clariùs.l.6. tit.19.part.4.gloſſ 1.in.l.1.titu.8.lib.
2 3.Fori. Quod intelligendum eſt, niſi filius ſpurius eſſet nobilis, cui ſtante etiam ſpuritate, dedecus & ignominia eſſet artem aliquã exercere, qua ſeipſum alere poſsit. Nam in hoc caſu filio ſpurio etiam debentur alimenta.Bar.in dict.§.ſed ſi filius.in fine.& in.d.l.vnica.C.de mẽdicanti.validis. lib.11.& in tracta.de ali.num.12.Bal. in.l.ſi quis ad declinandam.nu.5.C. de Epiſ.& cle.Abb.in.d.c.cùm haberet.num.10.& in.d.c.fin.n.5.Pala.Rube.in.d.c.per veſtras.§.23.n.8.fol.97.
3 Quia illud dicimus poſſe, quod cõmodè & honeſtè poſſumus.l.nepos proculo.ff.de verbor.ſignifi.l.filius qui fuit in poteſtate.ff.de condi.inſti.l.penul.ff.de fur.c.faciat homo.22.queſt. 2.Circa quod opportunè ſilẽtio omittendum non eſt quod ſcripſit egregius Doctor à Couar.in.4.de ſponſali. par.2.c.8.§.6.nu.10.dicens, ꝙ etiam ſi filius ſpurius habeat patrimonium & bona ex quibus valeat ſeipſum alere, & ſit ditiſsim⁹, eius pater poterit quintã bonorũ partem relinquere. in quo loco allegat ad ſuam opinionem Ay-
4 mon Crauc.cõſi.197. Sed re vera hoc dictum omni prorſus caret fundamẽto, & eſt de directo contra legem.10. Tauri.ibi.en caſo q̃ el padre, o la madre ſea obligado. Sed quando filius habet vnde ſe alat, patet non tenetur eum alere.vt in dict.§.ſed et ſi filius.& in iuribus ſuperius allegatis, præſertim in.l.6.titu.19.par.4. Et ea potiſsima ratione à iure fuit diffinitum, vt alimenta filijs ſpurijs dentur, ne fame
5 pereant. Sed quando filius habet vnde ſe alat, ceſſat ratio finalis & obligatio, ſuper qua.l.principaliter fundatur & iſte eſt verus ſenſus & intelle-
6 ctus ad.d.l.10. Tauri ſecũdum Telliũ Fernan.ibi.num.6.contra Doctorem à Couarruuias, qui in hoc meretur reprehendi. Præſertim quòd quando alimenta alicui debentur ex diſpoſitio-
7 ne legis, vel iudicis officio, vt in noſtro caſu, ſi aliunde quis poteſt ſe alere, ei non debentur alimenta, quod aliter eſt quando ſunt debita ex conuentione, vel ratione legati, vel donationis.ita Bar.in.l.libertis quos.§.1.ff. de ali.& ciba.lega.Pau.Caſtren.in.l. diuortio.in principio.ff.ſolu.matri. Caro.Rui.conſi.80.pro clariori intelligentia.num.5.volu.2.ex quibus omnibus apertè confutatur opinio Doctoris à Couarruuias ſuperius relata.
8 ¶ Quod dictum eſt de alimentis filio

filio ſpurio præſtandis, intelligendũ
eſſe cenſemus, niſi data pauperate in
patre. Quo caſu ſi pauper & inops eſt
pater, alimenta dare minimè cogen-
dus eſt.d.l.ſi quis à liberis.§. ſi vel pa-
rens.&.l.penul.in fine.ff.de lib.agno.
l.2.C.de alen.lib. Authen.ſi pater. C,
diuor.fac.apud quem lib.edu.debe.l.
3.&.4.tit.19.par.4.glo.& Abb.in.d.c.
cũ habetet , etiã ſi aliqua bona pater
poſsideat,ſed illa ſibi tantùm ſunt ne-
ceſſaria, & ad educationem vtriuſq;
videlicet patris & filij non ſufficiunt,
quo caſu filio alimenta petenti, pater
iure optimo poterit dicere illud Mat
thæ.c.22.ne fortè nobis & vobis non
ſufficiat,ite potiùs ad vendentes.&c.
potiùs ſibi,quàm filio prouidere tene
tur. gloſſ.in verbo. liberto. in dict.l.ſi
quis à lib.§. fin.l. Iulianus. ff. ſi quis
omiſſa cauſa teſtamenti. Bal. in.l.1.in
prin.ff.de inoffi.do. Matthæ.de Affli.
deciſio.290.in fin.quia charitas ordi-
nata à ſeipſo incipit.l. præſes.C.de ſer
ui.& aqua.c.niſi ſpecialis.de autho.&
9 vſu.pa.ca.ſi non licet.23. quæſt.5.ſex
caſus, in quibus ad danda alimenta fi
lijs ſpurijs pater non tenetur, refert
Abb.in dict.c.cùm haberet. num.10.
vbi.Præpo.nu.8.Syluester in verbo.fi
lij quæſt.21.l.6.tit.19.par.4.& ex om-
nibus cauſis, ex quibus filius exhære-
10 dari poterit,ex eiſdem cauſis alimẽtis
priuari.gloſ.in verbo. detulerat.in.d.
l.ſi quis à lib.§.ſi vel parens. quam affir
mat eſſe ſingularem Bart.ibi. & idem
Bart.in.l.fi.C.de lib.agno.& in.l.diu⁹.
in fine.ad.l.Pompe.de Patri.& in tra-
ctat. de alim.nu.11.Bal.in Authẽ. res
quæ.C.commu.de lega.Iaſ.in Authẽ.
ſed ſi poſt viginti.num.4. C.de inoffi.
teſt. & in.l.1.n.2. C. vnde vir & vxor.
Decius in.l.nuptias.in fine. & in.l.iu-
ra ſanguinis.nume.3.ff.de tegu.iu.&
in conſi.231.viſo caſu.nume.7.Petrus
Geral.ſingu.1.Franc.Cremen.ſingu.
19.incip.tu ſcis.Abb.in dict.c.cùm ha
beret.nume.10.vbi Præpo. num.8.&
in.c. Quintauallis.nu.5. de iureiurã.
Iaſ.in.l.ius ciuile.nume.27. ff.de iuſti.
& iur.Syluest.in verbo.filij.quæſt.21.
Pala.Rub.in dict.c.per veſtras.§.5.nu
me.2.fol.88.&.§.13. fol.90. & in.l.10.
Tauri.num.8.Caſ.in.l.10.fol58. col.4.
Tauri. Dueñas regu.367.incip. filius
ſpurius.glo.eſt ſimilis.in verbo. habe
re.in Authẽ.vt cùm de appel.cogno.
§.ſiue igitur.col.8.glo.1.in.l.fin. C. de
alen.lib.glo.in.l.6.tit.19.par.4.gloſ.in
parte.Eu quanto pudiere. in.l.2. titu.
11 9.lib.3.Fori.Et hoc onus alendi, ſupe
rius dictum.intra triennium, ad ma-
trem pertinet, poſt triennium verò
ad patrem.l.nec filium.C.de patri.po
teſt.l.2.C.de infan.expo.c.fin. de con
uer.infide. vnde verſus,quos gloſſ.pe
nu.ibi refert. Mater alit puerũ trimũ,
trimoq́; minorẽ,Maiorem verò paſce
12 re,patris erit.Ratio huius rei manife-
ſta eſt,nam intra triẽnium puer lacte
principaliter alimentatur, ideò ma-
ter ex vberibus ſuis lactat puerum,
quæ alimentãdi ratio ceſſat in patre,
13 ſed ſi mater eſſet adeò inops & pau-
per, quã oporteret manibus operari,
vt ipſa poſſet ſe & puerum alere, ne
fortè ambo fame pereant, hoc caſu
pater etiam intra triennium tenetur
alere puerum & matrem. Bal.in.l.ali-
menta.nume.2. C.de negotijs geſ.di-
cens, quòd propter hoc mulieres pau
peres poſſunt reddere etiam intra
trienium filios ſuos ſcholaribus, vt eos
alant. Idem Bald. in dict.l.nec filium.
in princi. Alexand. in.l.ſed ſi hæredi-
tas.§.fi. ff. ad exhib. vbi Bal. & Bar.de
alimen.num.13. Ioa. Neuiz. in Sylua
nup.in parte.eſt nubendum.fol.meo
li.97.& ita in actu practico bis in Reg
no Nauarræ id obtinui, exiſtens ibi-
14 dem Prouiſor ac Vicarius generalis
illius Regni, contra duos clericos ad-

uerſus quos duæ mulieres pauperes,
ratione ſtupri dotem ſibi, & alimen
ta filijs ſuis petebant. Iam diu expe-
rientia mihi, vt iudici compertũ eſt,
quòd ſi clerici cõcubinarij, vel quia
forrè honeſtè viuere deſiderant, cõ-
cubinas dimittunt, vel quia alias iu-
niores concubinas recipiunt, primæ
relictæ ad accuſandum eos cotam iu
dice, maxima profectò iracundia
mox feſtinant. Eadem quoque ra-
tione ſuperiùs dicta, ſi pater inopia
15 laborat, & mulier eſt diues, vltra triẽ
nium teneretur mater filium alere.
Barto. de alimen. nu. 13. vbi allegat.
l. 1. §. ſi mulier. ff. de lib. agno. Bal. in.
d. l. nec filium. in fin. quæ omnia ra-
tione naturali ſunt conſona, ſicut in
auibus. quòd quãdo partus indiget
ad tempus maris & fœminæ admini
culo, maſculus & fœmina in educa-
tione prolis concurrunt, vt in hirun
dine, columba, turture, & ciconia,
& in lupis fœmina partus cuſtodit:
maſculus autem pro catulorum edu
catione cibos ad ipſam defert, & in
multis alijs animalibus: in alijs verò
ſola fœmina alimentat prolem, quia
non eget aliquo auxilio maris, vt in
capra, equa, aſina, & boue videmus,
circa quod omittendum non eſt, q̈,
16 inquit Ioan. de Plate. in l. vnica. in fi.
C. de mendicantibus validis. lib. 10.
quod refert Caccialup. in. l. ſi qua il-
luſtris. nu. 92. C. ad Orfi. & Pala. Rub.
in. d. ca. per veſtras. §. 23. nu. 7. fol. 97.
Quod ſi legatum à patre filio ſpurio
pro alimentis fuerit relictum, & fili⁹
diues factus ſit, quòd huiuſmodi le-
gatum euaneſcit & remanet apud
legitimos hæredes teſtatoris, quod
eſt nimis notandum.

SVMMARIVM.

1 *Principis reſcripto legitimatus, ſucceſsionis ex teſtamento, & abinteſtato efficitur capax, cum. 25. ampliationibus.*

2 *Principis legitimatione primis natalibus ſpurius reſtituitur.*

3 *Nullum inter ſpurios, & naturales, & legitimos, inſpecto iure tantùm naturali, eſt diſcrimen.*

4 *Rex in ſuo regno non minorem authoritatem obtinet, quam Imperator in toto imperio.*

5 *In legitimatione, iuſta & rationabilis legitimandi cauſa requiritur.*

6 *Virtutes & merita filij, legitimæ diſpenſandi cauſæ cenſentur.*

7 *Non eſt tutus in conſcientia, qui ſine cauſa fuit diſpenſatus.*

8 *In legitimatione Romani Pontificis, vel Imperatoris, non requiritur cauſa.*

9 *Facultas diſpenſandi, intelligenda eſt, ſi ſubeſt legitima diſpenſandi cauſa.*

10 *Quando Comes Palatinus, vel inferior, ſine cauſa diſpenſet.*

11 *In legitimatione à Principe conceſſa nulla legitimandi cauſa requiritur.*

12 *In his quæ ſunt iuris poſitiui, ſufficit ſola principis voluntas pro cauſa.*

13 *In actu, in quo interuenit Princeps, omnis ineſt ſolennitas.*

14 *Cauſa ſemper in Principe præſumitur, etiam ſi expreſſè non exprimatur.*

15 *In Principe ſufficit pro ratione voluntas.*

16 *Contra prædictam præſumptionem probatio in contrarium non admittitur.*

17 *In legitimatione omnes nataliũ defectus ſunt exprimendi.*

18 *Cauſa finalis propter quam principaliter conceditur diſpenſatio, exprimenda eſt.*

19 *An in legitimatione inceſtuoſi, gradus inceſtus ſit exprimendus.*

20 *Regula ac quinque declarationes ſunt videndæ.*

21 *Omne tacitum, quo expreſſo non ita de facili legitimatio concederetur, eſt exprimendum.*

22 *Dictum ſingulare Guillermi de Cuneo.*

23 *Patris & filij conſenſus in legitimatione requiritur.*

24 *Item, quòd diſpenſans legitimam diſpenſandi facultatem obtineat.*

Actus

25 *Actus non ponitur in aliquo eſſe, niſi potentia præcedat actum.*

26 *Sublata potentia, per conſequens remouetur cauſa efficiens ab actu.*

27 *Filios legitimos exiſtere, in legitimatione exprimendum eſt.*

28 *Legitimi filij ſunt vocandi in legitimatione naturalium.*

29 *In præiudicium legitimæ prolis, Princeps legitimare poteſt.*

30 *Legitimati cum legitimis iure regio nullo modo ſuccedunt.*

31 *Non legitimantur filij per reſcriptum Principis, ſi per ſubſequens matrimonium poſſunt legitimari.*

32 *Legitimatio Principis reſcripto, eſt ſubſidiaria.*

33 *Prædicta ratione omnes ferè legitimationes vitiantur.*

34 *Legitimati ex teſtamento & abinteſtato iure communi vna cum filijs legitimis & naturalibus ſuccedunt.*

35 *Iura loquentia in legitimis habet locum in legitimatis.*

36 *Argumentum de arrogatione ad legitimationem validum eſt.*

37 *Legitimati in quinta tantum bonorum parte cum legitimis iure regio ſuccedunt.*

38 *Lex. 12. Tauri ius commune & partitarum & fori corrigit.*

39 *Omnia matrimonij priuilegia.*

40 *Princeps per ſuum priuilegium non cenſetur alicui præiudicium generare.*

41 *Etiam ſi priuilegium motu proprio ſit conceſſum.*

42 *Priuilegij verba potius improprientur quàm quod alicui præiudicium inferatur.*

43 *Differentia inter legitimationem factam à Principe, & à Comite Palatino.*

44 *Declaratio ad. l. 12. Tauri.*

45 *Legitimato competit ius dicendi nullum, & querela inofficioſi teſtamenti.*

46 *Legitimatione rumpitur teſtamentum prius factum.*

47 *Legitimati ſuitatis iura obtinent.*

48 *Ex ſuitate & patria poteſtate pendet ius ſucceſſionis.*

49 *Legitimati agnatis & cognatis ſuccedunt.*

50 *Legitimati per oblationem curiæ agnatis non ſuccedunt.*

51 *Legitimatos ex damnato etiam coitu parentibus, & conſanguineis ſuccedere.*

52 *Difficilius conceditur diſpenſatio genitis ex damnato coitu.*

53 *Inſtitutionem de ſpurio ſub conditione, ſi legitimetur validam eſſe.*

54 *Quod pendet à voluntate principis cenſetur impoſſibile.*

55 *Poſt mortem parentum ſpurius legitimatur.*

56 *Facilius tollitur ius quærẽdũ, quã ius quæſitũ.*

57 *Ius adeundi non eſt in bonis noſtris.*

58 *Princeps quæ ſunt de iure ciuili tollere poteſt.*

59 *Iura naturalia immutabilia ſunt.*

60 *Dominium aditione hæreditatis acquiritur,*

61 *Dominium eſt de iure gentium.*

62 *Modi quibus dominium acquiritur, vt vſucapio & hæreditatis aditio ſunt de iure ciuili.*

63 *Hæreditas poſtquam eſt adita non dicitur hæreditas, ſed patrimonium adeuntis.*

64 *Spurius legitimatur poſt hæreditatem etiam aditam.*

65 *An quis re ſua ſine cauſa priuari poſſit.*

66 *Principi nullus dicere poterit, cur ita facis.*

67 *Sacrilegium eſt diſputare de poteſtate Papæ, vel Imperatoris.*

68 *Nemini licet de factis Romani Pontificis dubitare.*

69 *Summus Pontifex contra ius, & ſupra ius, & extra ius omnia poteſt.*

70 *Summus Pontifex eſt Chriſti Vicarius, & Petri ſucceſſor.*

71 *Papa in omnibus diſpenſare poteſt, niſi in articulis fidei.*

72 *Non eſt præſumenda plenitudo poteſtatis, niſi in gratia exprimatur.*

73 *In generali conceſſione non veniunt quæ de plenitudine poteſtatis conceduntur.*

74 *Quando cenſeatur Princeps plenitudine poteſtatis vti.*

75 *Plenitudo poteſtatis eſt arbitrij plenitudo, nulli neceſſitati ſubiecta, nulliſque iuris regulis limitata.*

76 *Clauſula ex certa ſcientia operatur plenitudinem poteſtatis.*
77 *Proprius motus idem operatur quod plenitudo poteſtatis.*
78 *Secunda iuſsio eundem habet effectum, quem motus proprius.*
79 *Legitimationem fieri poſſe lite pendente ſuper bonis.*
80 *Litis pendentia in legitimatione exprimenda eſt.*
81 *Legitimare an quis poſsit proprium filium.*
82 *Dictum Bal. redditur dubium.*
83 *Reges Hiſpaniæ, ac Franciæ in temporalibus ſuperiorem non recognoſcunt.*
84 *Infantem poſſe legitimari.*
85 *An furioſus, vel inuitus legitimetur.*
86 *Legitimatus ſuccedit in feudo, Regno ſeu Maioricatu.*
87 *Alex. Imolen. eſt ſibi contrarius.*
88 *Legitimatus ſubſtitutum excludit.*
89 *Subſtitutus ad legitimationem eſt citandus.*
90 *Statutum excludens fœminas, maſculis exiſtẽtibus, legitimatum non excludit.*
91 *Familia ac nomen teſtatoris per legitimatos conſeruatur.*
92 *Authen. ſi qua mulier, habet locum in filijs legitimatis.*
93 *Inter legitimos & legitimatos quo ad ſolennitatem teſtamentorũ nullum eſſe diſcrimẽ.*
94 *Lex. 3. Tauri, ius commune corrigit.*
95 *Scripturam priuatam patris abſque teſtibus inter liberos eſſe validam.*
96 *Citationem agnatorum in legitimatione filiorum minimè eſſe neceſſariam.*
97 *Priuilegium conceſſum inuito aliquo à fortiori eo non citato.*
98 *Legitimato inſtitutionis titulo, legitima eſt relinquenda.*
99 *Legitimationem ritè factam natiuitate filiorũ non vitiari.*
100 *Lex. 12. Tauri ius commune corrigit.*
101 *Legitimatum ad retractum ex lege regia admitti.*
102 *Legitimatio retrotrahitur.*
103 *Legitimatos ad honores & dignitates admitti.*
104 *Legitimati in ius patronatus ſuccedunt.*
105 *Ius patronatus cum hæreditate tranſit.*
106 *Legitimatus, eſt verè legitimus.*
107 *Spurius legitimus, eſt infamis.*
108 *Legitimatus aſsimilatur homini à morbo medicato, remanente aliqua cicatrice.*
109 *Spurius per ingreſſum religiõis legitimatur.*
110 *Omnis macula per ingreſſum religionis tollitur.*
111 *Monachus profeſſus illegitimus, nulla eget diſpenſatione.*
112 *Romanus Pontifex an quo ad temporalia legitimare poſsit.*
113 *Quando legitimatio dicatur à radice matrimonij procedere.*
114 *Permittitur aliquando incidenter, quod non permittitur principaliter.*
115 *An Romanus Pontifex in terris Imperij poſſit legitimare.*
116 *Qui principibus placet, ambulat inter laudẽ & placentiam, & non circa Veronam.*
117 *Imperator quo ad ſpiritualia non diſpenſat.*
118 *Diuiſum Imperium cum Ioue Cæſar habet.*
119 *Plures legitimandi formas vide.*
120 *Se illegitimum fatetur, qui legitimationis inſtrumentum producit.*
121 *Quibus ex cauſis legitimatio reuocetur.*
122 *Legitimatio reuocata iterum à Principe non conceditur.*

Cap. XXIII.

1 VLtra fallentias ſuperiùs traditas, ad regulam generalẽ quod ſpuri⁹ eſt incapax hæreditatis paternæ, hoc in loco nobis ſe offert alia exceprio & fallentia, videlicet quando filius ſpuri⁹ Principis reſcripro fuerit legitimatus, vt patri ſuo ſuccedat: quo caſu ex teſtamento & ab inteſtato ad bona paterna ſpurius admittitur. l. qui in Prouincia. §. 1. ff. de ri. nup. Authẽ. præterea. vbi Bal. & Salic. C. de natu. liber.

liber. Authenti. quibus mod. natu. effi.legi. §.ſit igitur.verſi.ſi verò ſolũmodo.col. 6. Authen. quibus modis natu.effi.ſui.§.illud tamen.verſicu.Si quis ergo filius. col.7.c. per venerabilem,qui filij ſunt legi.l.4.l.fina.tit.15. par.4.l.9.tit. 18.par. 3.l.17.tit.6.lib.3. Fori.l. 12. Tauri.Bar.in.l. Gallus.§.& quid ſi tantùm,num.14.vbi plenè iuniores.ff.de lib.& poſthu.Bald.in.l. Si quando, in fi.C.de inoffi.teſta. Abb. Anto.Præpo.& alij, in.d.c.per venerabilem. Anto. de Roſe. de legitima. lib.2.de legitim. Principium clementia,& Martin.Laude.de legitima. per reſcriptum principis. Latè Couarru.
2 in.4.part.2.cap.8.§.8. Ratio eſt, quia principis reſcripto primis natalibus filius ſpurius reſtituitur, cùm inſpecto iure naturali tantùm nulla differentia inter ſpurios,&legititimos ſit. l.hos accuſare. §.omnibus.ff. de accuſa. ibi natura omnibus cõmunis eſt.
3 Authen. quibus modis natu. effi.ſui. §.natura ſiquidem. col.7.Bal.in.l.humanitatis,nume. 44. C.de impub.& alijs ſubſti. & in.l.executorem. num. 32.C.de executio.rei iudi.& quod de Imperatore, & Principe in iurib⁹ modo allegatis dicitur, idem intelligendum eſt de quolibet Rege in ſuo regno. Nam quilibet Rex in regno ſuo non minorem habet authorita-
4 tem,quàm Imperator.Bald. in.l.exẽplo.nume.4.C.de proba.& in Authẽ. hoc amplius.num.10. C.de fideicom miſ. Alex. conſi. 2.viſis codicillis.nu. 37.volu.1. Decius conſi. 271.in caſu tranſmiſſo,nu.4.Xua.in queſt.vtrùm pater in bonis Maioricatus habeat vſumfructum.num. 25.& in hac legiti
5 matione cauſa iuſta, ſeu rationabilis requiritur, vt à Principe ſeu Imperatore concedatur. text.in.d.c. per venerabilem. ibi diuerſis cauſis inſpectis.vbi Abb.nu.4.& Præpo.nume.2. idem.Abb.in.c.innotuit.nume. 8.de elect. in. c.quia in tantum.num.3.de præben. Alex.conſi. 94.conſideratis. num. 5. volu.1.Iaſ.in.l. filiusfamilias. §. Diui.in.2.lect.2.nume.6.ff.delega. pri.Anchar.conſi.241.ex tenore priuilegij.num. 4.dicens, quòd cauſa le-
6 gitima diſpenſationis eſt, virtutes,& merita filij diſpenſati. Alexã.optimè conſi. 60. viſa. legitimatione. nu. 34. vol.2.vbi rationem ſcripſit dicens, le-
7 gitimationem vim & naturam diſpẽſationis habere. Sed in diſpenſatione eſt neceſſaria cauſa. c.conuenientibus.§.niſi rigor.cap. tale coniugio. 1. quæſt.7.ca.1.c.magna.de voto.vnde meritò inquit glo.in verbo.adimple-
8 re, in.c.non eſt.de voto, quòd nõ eſt tutus quo ad Deum ille,cum quo Romanus Pontifex ſine aliqua cauſa diſpẽſauerit. quã gloſſam allegat Abb. in.c.cùm veniſſent.nume.8.de voto. & in. c. ſignificaſti.nume.9.de electi. & in.c.de multa.num.20.de præbendis.& in rep.c.extirpandæ.§.quia verò.num.29.in fine.eo.tit. & in.c.cùm ad monaſterium.num.22.de ſta.mona.& in.c.propoſuit.num.12.de conceſſione præben. Feli.in. c.quæ in eccleſiarum. num.25.de conſti. & in.c. ſi quando.nu. 5. de reſcrip.& in.c.ad audientiam.in.2.nu.4.eo.tit.idem ergo in legitimatione dicendum eſt, conceſſa à Comite Palatino, vel ab alio Imperatore, vel Romano Pontifice inferiore. In qua legitimatione legitima diſpenſandi & legitimandi cauſa requiritur.Speculator.tit.de legato.§.qualis.verſi. dicũt autem quidam.Inno.in.c.veniens.de filijs preſbyterorum. Bald. in. l.ſi teſtamentũ. num.2C.de teſta. Alex.in.d. conſi.60 nu. 34.vol.2.Iaſ.in.l. Gallus.§. & quid ſi tantum.nu.116.ff.de lib.& poſthu. & in.d.§.diui.nu.6.dicens.quòd propter hoc quotidie poſſumus annulla re

re omnes ferè legirimationes factas
per Comites Palatinos, & alios infe-
riores.glo.in verbo. à quocunq; in.c.
cõſtitutus.de reli. domi. Addi.Bal. in
l.reicripta.in fi.de precibus.Impe.of-
feren.Decius conſi.343.viio conſi.in
9 prin.Hippo.in.l.1.§.prætereca. nu.76.
ff.de quæſtio.& hanc fatetur eſſe cõ-
munẽ opinionẽ Curſ. Iuni.75.nu.4.
Vnde affirmat Inno. in.c.dudũ.in.2.
nu. 16. de elec. q facultas alicui con-
ceſſa, vt poſsit diſpẽſare cum aliquo,
intelligitur ſi ſubeſt legitima,diſpen-
ſandi cauſa,& nõ aliâs. Sequitur Feli.
in.c. poſtulaſti. nu.9.&.13.de reſc.&
in.c.ecclesia ſanctæ Mariç.circa finẽ.
de conſti. Quæ omnia intelligenda
ſunt, niſi Comes Palatinus, vel alius
inferior expreſſam à Principe, ſeu Ro
mano Pontifice habuiſſet authorita-
10 tẽ ſpurios legitimãdi ſine cauſa. Pau.
Caſtrẽ.in.l,Gallus.§.& quid ſi tãtùm.
col.5.ff.de lib.&poſthu.Alex.conſi.2
viſis codicillis.nu.46.volu.1.Carolus
Rui.conſi.161.nu.14.&.26.vol.2.Lu
do. à Sardis de natu.lib.rub.de legi.p
reſcript.nu.35.in legitimatione verò
à Principe conceſſa nulla requiritur
legitimãdi cauſa. Inno.in.c.dudũ.in
11 2.nu.16.de elec.Bal.in.l.reſcripta.nu
me.9.C.de preci.Impera.offerẽ. An-
to.& Abb. in.d.c.per venerabilẽ. nu.
4.idem Abb.in.d.c.cùm olim.nu.17.
de re iudi.& in.c.innotuit.nu.8.de e-
lect.& in.c.diuerſis.nu.3.de cleri.cõ-
iu.Feli.in.d.c.audientiã.in.2.num.4.
Alex.in.d.conſi.60.nu.34.vol.2.& in
conſi.2.viſis codicillis.nu.46.volu.1.
Et hanc dixit eſſe cõmunem Cur.Iu-
ni.conſi.75.nu.4 nã in diſpenſatione
à Romano Pontifice ſuper prohibi-
12 tis de iure tantùm poſitiuo conceſſa,
ſufficit ſola voluntas pro cauſa. c.pro
poſuit. de conceſ. pręben.ibi.de iure
poſſumus ſupra ius diſpenſare.ca.in-
notuit. de elect.Inno.in.d.c.dudum.
nu.16.& in.c.cùm ad monaſterium.
nu.3.de ſtatu.mona.Abb.in.c.frater-
nitati de ſchiſ. Felin.in.d.c.quæ in ec
cleſiarũ.nu.25.& meliùs in. d.c.ad au
dientiam. nu.4. Hippo.ſingu.599.in-
cip. poteſtas. Ratio rationis eſt, quia
ſicut ſola voluntate à Romano Ponti
fice, vel Imperarore.l. conditur. ita
conrraria voluntate cum ea diſpenſa
tur,præſertim quòd in actu,in quo in
teruenit Princeps,omnis ineſt ſolen-
nitas.l.omnium. C.de teſta.l.1.ff.de
conſti.prin.Bal.in.d.l.reſcripta. nu.6.
13 Et in principe ſemper præſumitur iu
ſta cauſa, etiam ſi ab eo non exprima
tur, vt inquit Bal.in.d.l.reſcripta.nu.
11. Abb. in.c cùm olim.nu.17.de re
iudi. Anto.& Imola in.c.cùm inter.
14 de renuncia. Bernard. de Luco regu.
61.incip.cauſa iuſta.vbi regulã & qua
tuor fallẽtias ſcripſit.in his quæ ſunt
iuris poſitiui,ſola ipſius Principis vo-
luntas dicitur iuſta cauſa,& in eo ſuf-
15 ficit probatione voluntas.glo.ſingu.
in verbo.ex aliqua cauſa.in.l.relega-
ti.vbi Barto.ff.de pœnis. quam refert
Alex in.l.quidam conſulebant.ff.de
re iudi.& in conſi.155. videtur in cõ-
ſultatione.num.18.volu.6.& in con
ſi.223.in re tam graui.num.7.volu.6.
Iaſ.in.l.ſi teſtamentum.num.3.C.de
teſta.&in.l.quominus.nu.6.ff.de flu-
minibus.Decius conſi.241. viſo pun-
cto.nu.5.Guido Papæ de pręſumptio
nibus.num.506.glo.eſt ſimilis. in ver
bo.à Romano pontifice.in.c.ſi gra-
tioſè. de reſcriptis.lib.6.glo.verbo.ex
quauis cauſa.in.c.ſi eo tempore.de e-
lec. lib.6. glo.verbo.à quocunque.in
cap.conſtitutus.de religio.domi.Pro
quibus eſt.l.proſpexit.ff.qui & à qui-
bus.gloſ. in verbo. nã furtiuarũ. in §.
furtiuæ quoque res.inſtit. de vſucap.
Bald. in.l. fina.nu.5. C.ſenten.reſcin.
non po. Alex. conſi. 94.conſideratis.
num.5. volu.1. Et vſque adeo in Prin
cipe

cipe iuſta cauſa à iure præſumitur,
16 quòd in contrarium probatio minimè admittenda eſt. Cynus in. d. l. reſcripta. & in. l. fina. C. ſi contra ius, vel vtili. publi. optimè Hipp. in. l. de vno quoque. nu. 14. ff. de re iudi. & ad validitatem huiuſmodi legitimationis,
17 neceſſe eſt vt in ea petenda exprimatur defectus natalium, quos ſpurius patitur, & omnes qualitates ſpuritatis, & omnes aliæ, quæ principem mouere poſſent, ad denegandam prędictam natalium reſtitutionem, vt puta qui eſt natus ex adulterio ſimplici vel geminato, vel ex inceſtu, vel ex adulterio & inceſtu ſimul, vel ex alio coitu. l. ſed ſi hac. §. patronus. ff. de in ius vocan. & ibi Pau. Caſtren. Bald. in l. eam quam. nu. 36. C. de fideicommi. & in. l. ſi qua illuſtris. num. 5. C. ad Orfi. & in. l. cũ qui. ff. de teſta. homi. & in. l. pręſcriptione. nu. 11. C. ſi con-
18 tra ius, vel vtili. publi. vbi allegat. l. 1. C. de nat. reſti. Et inquit, quòd ſi aliquis à Principe fuerit legitimatus, & in legitimatione ſe natum ex ſoluto & ſoluta aſſeruit, cùm de adulterio eſſet natus, quod nullius eſt momenti talis legitimatio. Oldral. conſi. 248. incip. factum tale eſt. Alex. conſi 37. in cauſa mota. nu. 7. volu. 1. gloſſ. magna. in. l. 10. titu. 5. libr. 3. fori. Carol. Rui. conſi. 74. nu. 27. volu. 2. hãc dixit eſſe communem opinionem Anto. Roſ. de legitima. c. de cau. forma. lib. 2. num. 8. vbi diſputat, an cauſa quare
19 ſit legitimatio, ſit inſerenda in legitimatione. Couarru. in. 4. ſecunda parte. c. 8. §. 9. in prin. vbi nu. 4. affirmat, quòd in petitione legitimationis exprimendus eſt gradus, in quo commiſſus fuerit inceſtus, ex quo inceſtu natus fuit filius. Itẽ exprimẽdum eſt in legitimatione, an filius ex duplici adulterio natus ſit, vel ex vno latere tantũ. Oldra. conſi. 248. Albe. in rub. C. de natu. lib. Iaſ. in. l. ius vocare. §. patronum. in. 2. nu. 4. ff. de in ius vocan. & in. d. l. præſcriptione. nu. 29. Alexã. conſi. 195. aſſummo cõſultationem. nu. 7 vol. 2. Decius conſi. 338. in caſu propoſito. nu. 7. & in conſi. 579. in prę ſenti caſu nu. 4. Hippo. in. l. 1. §. quæſtioni. num. 8. ff. de quæſt. & in ſingu. 492. incip. in legitimatione. hanc dixit eſſe communem Ferdinan. Loa-
20 zes. de matri. dubio. 10. Couarr. in. d. c. 8. §. 9. nu. 3. contra Ang. qui contrarium conſuluit, conſi. 204. in qua materia regulam & quinque notandas declarationes ſcripſit Fel. in. c. poſtu-
21 laſti, nu. 2. de reſcri. & in. c. ſi cautio. nu. 44. de fide inſtru. poſt Abb. in. d. c. per venerabilem. num. 27. Ratio eſt, quia omne tacitum, quo expreſſo nõ ita Princeps de facili legitimationẽ conceſsiſſet, ipſam legitimationem vitiat. l. 1. ff. de nata. reſti. c. poſtulaſti. c. ſuper literis. de reſcrip. clemẽ. 1. de præben. Ioan. Andræ. in. c. 1. de filijs presby. lib. 6. Alex. conſi. 37. in cauſa mota. in fine. vol. 1. Abb. in. c. quia circa. de conſangui. & affi. Latè Manuel à Coſta. in. d. §. & quid ſi tantum. vltima parte. nu. 37. Fran. Mar. deci. 527. nu. 8. par. 1. Vnde ſingu. affirmat Guiller. de Cuneo in. l. 3. per tex. ibi. C. de
22 epiſ. audi. Quòd ſi aliquis à Principe remiſsionẽ de aliquo homicidio impetrauerit, & poſtea aliud homicidiũ fecerit, de quo ſimiliter remiſsionem à Principe habuit, nulla facta mentio de de ſecũdo homicidio, talis remiſſio ſecunda eſt nullius momenti. Nã ſi prima remiſsio expreſſa fuiſſet, difficiliùs Princeps ſecundam remiſsionem cõcederet. Quod dictum ſequitur Barba. in. c. dilectus. in primo. nu. 20. de reſcrip. & Feli. in. c. poſtulaſti. nu. 1. in fine. de reſcrip. Iaſ. in. l. nec dãnoſa. nu. 3. C. de preci. Impe. offeren. Alciatus in. c. cùm non ab homine.

nu.

nu.43.de iudi. Couarru. lib. 1. reſolutionum. c. fin. nu. 3. pro quo dicto eſt.
23 l. 2. titu. 11. lib. 1. ordi. Item conſenſus patris, & filij in legitimatione requiritur. Authen. quibus modis natu. eff. ſi. ſui. §. generaliter. col. 7. Abb. in. d. c. per venerabilem. nu. 28. Decius conſi. 379. in præſenti caſu. nu. 5. & in cõſi. 338. in fine. Anto. Capi. deciſione
24 194. in caſu. num. 4. Item requiritur, quòd diſpenſans habeat diſpenſandi facultatem. Bald. in. l. cum filio. de teſtamento militis. Iaſ. in. l. ſi is qui pro emptore. nu. 249. vbi ad id aliqua iu-
25 ra allegat. ff. de vſu cap. Actus enim nunquam ponitur in aliquo eſſe, niſi potentia præcedat actũ. l. 1. §. ſi fili⁹. ff. de lega 3. l. qui in poteſtate. ff. de teſta. l. furioſum. C. qui teſt. face. poſ. & ſublata potentia, per conſequens remouetur cauſa efficiens ab actu. l. ca lege. vbi Bal. C. de condi. ob cau. l. qui
26 dam referũt. ff. de iure codi. Requiritur enim ad validitatem legitimationis, quòd ſi ſunt filij legitimi incolumes, id expreſſè in poſtulatione legitimationis exprimatur. Speculator de
27 ſucceſſ. ab inteſt. §. 1. Bal. in. d. l. cùm filius. Iaſ. in. l. ex facto. nu. 19. ff. de vul. & in. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu. 102. ff. de lib. & poſthu. Abb. in. d. ca. per venerabilẽ. nu. 27. Decius conſi. 392. quæritur an filia. nu. 4. & conſi. 393. conſului. nu. 3. Carol. Rui. conſi. 28. nu. 10. vol. 5. Corne. conſi. 39. vol. 2. Tiraquel. in. l. ſi vnquam. verbo. donatione largitus. num. 154. C. de reuo can. dona. Xua. in. l. quoniam in prioribus. ampli. 12. nu. 2. C. de inoffi. te-
28 ſta. Couarru. lib. 1. reſolutionum. cap. fina. in fine. & in tali legitimatione facienda filij legitimi ſunt vocandi, cùm eis fiat maximum præiudicium, alioqui legitimatio erit ſurreptitia. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. Bald. in Authen. præterea. in prin. C. de natu. lib. Batt. in. d. §. & quid ſi tantùm. nu. 14. Alexan. in. l. ex facto. nu. 25. ff. de vul. & in conſi. 60. nu. 37. vol. 2. glo. magna. in. l. 17. tit. 6. lib. 3. Fori. & glo. in. l. 5. tit. 22. lib. 4. Fori. Soci. cõſi. 226. præſentis conſultationis. volu. 2. Decius conſi. 393. conſului. nu. 6. & conſi. 307. viſo puncto. num. 4. Caro. Rui. conſi. 88. circa legitimationẽ. nu. 14. vol. 3. & conſi. 161. nu. 26. volu. 2. Sed
29 ſi facta mentione de legitima prole adhuc Princeps, legitimis filijs non vocatis, legitimationem concedat, valet talis legitimatio, etiam quo ad ſucceſſionem in præiudicium legitimæ prolis. Alex. conſi. 287. & 288. volu. 5. Hanc dixit eſſe communem opinionem Iaſ. in. d. §. & quid ſi tantum. nu. 96. & Manuel à Coſta ibi. 2. parte. nu. 132. Hippo. in. l. de vno quoque. nu. 95. ff. de re iudi. glo. magna. in. l. ſi. tit. 6. lib. 3. Fori. Couarru. in. 4. parte.
30 2. c. 8. §. 9. num. 7. de iure tamen regio nullum prorſus fit præiudicium filijs legitimis in ſucceſsione & legitima ſua, propter legitimationem filijs ſpurijs à Principe conceſſam. l. 9. & 12. Tauri. in quibus iuribus liquido conſtat, legitimatos cum legitimis, nullo pacto ſuccedere, & an agnati vel cognati patris ad validitatem legitimationis ſint vocandi, inferiùs latè erit videndum. Et cùm hæc legitimatio reſcripto Principis ſit ſubſidiaria, nunquam à Principe conceditur, niſi
31 ſi in caſu, in quo pater non poſsit matrimonium contrahere cum concubina, & ex qua prolem legitimãdam habuit, niſi forſan fuerit mortua, vel aliquod aliud impedimẽtum ſubeſt. Quandiu enim legitimatio per ſubſequens matrimonium locũ habere poteſt, ceſſat legitimatio per reſcriptum principis. Authen. præterea. C. de natu. lib. Authẽ. quibus modis natu. eff. legi. §. ſi igitur. colum. 6. ibi.

non

nõ permittimus, niſi in ſubſidium.&
32 ibiBar.nu.6.& Angel.nu.10.Bal.in.c. illud.nu.3.de præſũptionibus. & in.c. per tuas.nu. 3.de maio.& obe. hãc di xit eſſe communẽ opinionem Iaſ in d.§.& quid ſi tantũ.num.107.vbi Ma nu.à Coſta.2.parte.nu.96.Gerald. de Petra ſan.ſingul.60.Caſane. de cõſue tu.Burgun.tit.de Succeſsio.rubr.7.§. 3.nu.9.Hippo.ſingul.130.gloſ.in.l.4. tit.15.part.4.gloſ.in.l.17.titu. 6.lib.3. Fori.qui omnes aſſerunt paſsim om nes legitimationes vitiari, niſi in eis
33 expreſsè dictum ſit, quòd pater non poteſt per ſubſequẽs matrimonium ſpurios filios legitimate,& ob id conceditur legitimatio per reſcriptum Principis.

34 ¶Primò ampliatur dicta regula, quòd legitimati reſcripto Principis, ex teſtamento & abinteſtato patrib⁹ ſuis ſuccedunt,etiam cũ filijs verè legitimis & naturalibus l. ſi te parens. vbi Bal. C.de ſuis & legi.lib.Idem Bal. in.l.cũ in adoptiuis.nu.5. C.de adop. & in.l.Imperialis.per tex ibi.nu.2.C. de nup.Bar.in.l.ex facto.num.3.ff.de vul. Iaſ.in. d. l. ſi is qui pro emptore. nu.278.& in rub.nu.9.ff.de lib. & po ſthu. & in. d. §. & quid ſi tantum.nu. 96.Alexã.conſi.67.conſideratis his. vol.1.Decius conſi.286.quæritur.nu me.2.tex.in Authẽ.quibus modis na tu.effi.legi.§.ſit igitur.col. 6.ibi.nihil legitimis filijs differentes. l. ſi.tit.15. par.4.l.ſi.titu.6.lib.3.Fori.ibi. Comò
35 ſi fueſſe de muger de bẽdicion.& om nia iura de filijs verè legitimis loquẽ tia,locum vendicant in legitimatis.l. liberos. C.de iure deli.ibi. ad ſimilitu dinem cæterorum.Bal.in. l.Imperialis.C.de nup.& in.c.in cauſa.in fin.de officio dele. & argumentum de arro gatione ad legitimationẽ, in iure va-
36 lidũ eſt. l.iubemus. C.de nat.lib.glo. fin.in.l.1.ff.ad muni.Bal.in.l.1.in fin. C. de iure aureo. annulo. Iaſ. in rub. nu.7.ff.de libe.& poſthu. Sed filij arrogati ſimul cum filijs legitimis & na turalibus ſuccedunt.l.ſi parens.C.de ſuis & legi.lib.§.cùm autem.vbi gloſ. & Doct. inſti. de adop. & ſuperiùs latiſsimè ſuo loco expoſuimus.À paritate igitur terminorum,idem in filijs legitimatis dicendum eſt,quòd de iure procedit in legitimatione facta, ſiue ante natiuitatem filiorũ legitimo rum,ſiue poſt eorum natiuitatẽ. Bar. Bal. vterq; Imola in.d.l.ex facto.vbi. Iaſ. nu.16.hanc fatetur eſſe communem opinionem idem Iaſ.in.l.vnica. nu.31.C.quando non peten.part. peten.accreſ. Quod intelligendum eſt de iure communi,nã de iure nouiſsimo Regio expreſsè cautum eſt, filios
37 reſcripto Principis legitimatos cũ filijs legitimis & naturalibus parentib⁹ ſuis non ſuccedere, niſi in quinta tan tum parte bonorum, quã pro anima teſtator relinquere potuerat, vt patet in.l. 12.Tauri.quæ.l. in hac parte
38 ius commune, & Partitarum, & Fori corrigit,& meritò fauore legitimorũ filiorum id ſtatutum fuit,nam omnẽ fauorem & prærogatiuam matrimo nium, maxima cum ratione meretur.l. Caius Seius. ff. ſolu. matri. l.Titia.de verbo. obliga. c.ſi.de re iudi.c. videt.
39 qui matri aecu.poſ.c.1.vt lite nõ con teſt. vbi glo. in verbo. ſeruetur. decẽ matrimonij priuilegia refert. & .24. matrimonij priuilegia congeſsit Fe-
40 li.in rub.de ſponſa.nu.4.cum ſequen. Eſt alia ratio pro.l. Regia Taurina, quòd Princeps ſuo priuilegio non videtur alicui præiudicium generare.l. 2.§.ſi quis à Principe.ff.ne quid in loco publico.l.cùm filius.ff.de teſta. mili. l. nec auus. C. de emancip. lib.c.ex tuarum.de aucto. & vſu pa.c.licet de officio Ordinarij.c.ex multiplici de deci.Bart.in.l.ſi.C.ſi contra ius & vtili.

li. publi. Alex. conſi. 94.conſideratis his.nu. 6.vol.1. Iaſ.in.l.quoties. C.de precibus Imperat.offeren.Hippo.ſin gu.440.incip.Princeps.Feli.in.c.quę in Eccleſiarum.nu.40. cum ſequē.de conſti.vbi. 7.limitationes huic cōclu ſioni ſcripſit etiā ſi motu proprio pri-
41 uilegium ſeu gratia fuiſſet conceſſa, Princeps non cenſetur iuri alterius ſuo priuilegio præiudicare.Hoſtien. & Abb.in. c.cauſamquę.in.2.num.3. de teſtibus.Decius conſi. 520.in caſu Piſtorienſi.nu.3.vbi concludit,quòd potiùs verba priuilegij debēt ímpro
42 priari, quàm quod præiudicium alicui tertio inferatur.cap.ſuper eo.vbi. expreſsè Bald. de offi.delega. Decius in.d.conſi. 520. & ius cōmune diſponens legitimatos cum legitimis ſuccedere, intelligēdum eſt, in legitima
43 tione facta à Principe, & non à Comite Palatino.Ita conſuluit Soci. cōſil. 212. prima conſultatione. volu.2. Antoni. Capi. deciſio. 194. in cauſa. nu. 3. vbi allegat. l. qui in Prouincia. ff. de ritu nuptia. & ſimili modo ius commune eſt intelligendum, niſi legitimatio facta fuiſſet hac lege & cōditione, vt non ſuccedat legitimatus cum legitimis, prout hodie communiter ſolent fieri legitimationes. tex. vbi Ange. in. l. ſi ab eo.C. de legi. hære. Xua. in.l.quoniam in priorib⁹. 12. limita.in fin.C. de inoffi.teſta.Sed in regno Caſtellæ, inſpecta diſpoſitione
44 prædictæ legis Taurinæ, minimè op⁹ eſt in legitimationibus prædicta adiectione vti.

45 ¶Secundò ampliatur, legitimatis ſimpliciter & abſolutè Principis reſcripto legitimas deberi, & ob id eis competere ius dicēdi nullum. De iure ciuili, & contra tabulandi remedium de iure Prætorio, ſi ſunt præteriti, & querelam inofficioſi teſtamenti, ſi iniuſtè ſint exhęredati.Bar.in Authen. quibus modis natu. effi.ſui.§.ſi quis igitur. in fine.colla. 7.Bald.in.l. cū in adoptiuis. nu. 5. C.de adoptio. Idem & Ange. per textum.ibi.in.l. certum eſt.ff. de iniuſ.rup. Idem Bal. in addi. ad ſpeculum. tit. de ſucceſsio nib⁹ ab inteſt.verſi. an legitimato debeatur legitima.Iaſ.in.d.l.ſi is qui pro emptore. nu.236.& in rub.ff.de libe. & poſthu. nu.9.& in.l.1 .nu. 14. C.de bono. poſſe. contra tabu. Andre. Tiraque.in.l.ſi vnquam.verbo.ſuſceperit. num. 64.C.de reuocan.dona.Ioā. Cirier. lib. 1. de Primogenitura. quæſtio. 13.Præpoſi.in. c.per venerabilē. §.quod autem.num.106.qui filij ſunt legi. Roma. conſi. 35.licet naturalis. Decius cōſi.576. pro reſolutione.nu. 6.Matthæ.de Affli.deciſio.195.nu.6. Xuarez in.l. quoniam in prioribus. 12.limita. C. de inoffi. teſt.Caſti.in.l. 12.Tauri.in verbo.Para heredar & in verbo.No pueda ſucceder.Couarru. in.4.de ſpon. 2.parte.c .8.§.8.num.2. hanc dixit eſſe communem opinionem Alexan.conſi.139.incip.eleganter. num.2.vol.1.& Iaſ.in.d.rub.ff.de lib. & poſthu. vbi duobus notandis modis eam limitat,

46 ¶Tertiò ampliatur, facta legitimatione rumpi teſtamentū prius factum inſtar poſthumi. Bald. & Imola in. d. l. certum.in prin.Barto. Soci. in rub. ff. de lib. & poſthu. nu.15.vbi Alex. hanc fatetur eſſe communem opinionem. Salic.in.l.item ſi quis.C. de natu. lib.Anto.in.d.c.per venerabilem.propè finem.Hubertus Zucardus in repet.l.poſthumo nato nu.13 & nu.30.C.de bono. poſſe.contra tabu. Deci. conſi. 52. viſo eleganter.in prin. & conſi. 343.viſo conſilio.Abb. conſi.86.in quæſtione.nu.2.vol.1.

47 ¶Quartò ampliatur, legitimatos iura ſuitatis obtinere, ac in poteſtate paterna eſſe, quāuis ſpurij, & naturales

les filij, vt ſuperius ſæpe dictum eſt, nõ
ſint in poteſtate. Authẽ. quibus mod.
natu. effi. legi. §. liceat igitur. colla. 6.
ibi. & ſuos de cætero, & ſub poteſtate
habere. & in rubro, & nigro. in Auth.
quibus modis natu. effi. ſui. & in §. qui
bus connumerari. inſti. de hære. quæ
ab inteſt. defe. ibi ſuorum iura nanciſ-
cuntur. l. certum. ff. de iniuſ. rup. ex-
preſsè Bal. in l. eam quam. in prin. C.
de fideicommi. Iaſ. in dict. l. ſi is qui
pro emptore. nume. 256. & in rub. de
lib. & poſthu. nume. 10. & in Authen.
ſi qua mulier. nu. 48. C. de ſacroſanct.
eccle. & in l. qui ſe patris. num. 13. C.
vnde lib. & in l. hac conſultiſsima. §.
ex imperfecto. num. 2. C. de teſta. Ro-
ma. ſingu. 588. tuſcis. Caro. Rui. conſil.
86. attenta legitimatione. numer. 15.
volu. 3. Palat. Rub. in l. 12. Tauri. num.
13. Bernar. de Luco in regu. 231. in-
cip. emphiteuſis eccleſiaſtica. Nam vt
affirmat Bal. ex ſuitate, & patria pote-
48 tate pendet ius ſuccedendi. Ita inquit
in d. l. tum in adoptiuis. in prin. & in
l. Gallus, in §. in omnibus. ff. de lib. &
poſthu. & in l. 1. ff. de in ius. rup.
49 ¶ Quinto ampliatur, legitimatos Prin
cipis reſcripto non ſolum in bonis pa
ternis ſuccedere; ſed etiam in bonis
ſuorum cognatorum, & agnatorum,
tanquam ſi legitimi eſſent, etiam ſi ta
lis legitimatio abſque eorum conſen-
ſu facta ſit. tex. in Authen. quibus mo.
natu. effi. ſui. §. quapropter. colla. 7.
Bar. & Bal. in l. communium. C. de na
tu. lib. Idem Bar. in Authen. quibus
mo. natu. effi. ſui. §. generaliter. num.
6. col. 7. Præpo. in d. c. per venerabilẽ.
§. quod autẽ. nu. 110. Optimè Alexa.
con. 2. viſis codicillis. n. 37. vol. 1. & cõ
ſil. 139. eleganter. nu. 3. vol. 1. Deci. cõ
ſil. 565. nu. 5. Iaſ. in d. l. ſi is qui pro em-
ptore. nu. 241. Xua. in l. quoniam in
prioribus. limita. 12. C. de inoffi. teſta.
Couarru. in 4. de ſponſa. parte 2. c. 8.
§. 10. nu. 2. de qua re eſt. l. ſingularis. 7.
titu. 15. par. 4. & l. fi. titu. 13. par. 6. & l.
12. Tauri. ibi. Pero en todas las otras
coſas anſi en ſuccedor a los otros pa-
rientes. &c. Quod limitat Iaſ. in. d. l. ſi
is qui pro emptore. nume. 242. id lo-
cum non habere in legitimatis per
50 oblationem curiæ, qui agnatis, & cog
natis non ſuccedunt. Idem affirmat
in l. 1. §. hoc autem. 1. lectu. nume. 16.
& 2. lect. nume. 26. ff. ad Trebe. vbi ad
id allegat Auth. quibus mo. natu. effi.
ſui. §. filiũ verò. col. 7. & in Authẽ. qui-
bus mo. natu. effi. leg. §. 1. col. 6. & alia
iura, & Doctores.
51 ¶ Sexto ampliatur, legitimatos pa-
rentibus & conſanguineis, vt dictum
eſt; ſuccedere, etiam ex quocunque
damnato coitu procreatos, dummo-
do qualitates ſpuritatis & defectus
exprimatur. d. c. per venerabilem. vbi
Abb. nume. 5. filij ſint legi. Bal. in l. eã
quam. num. 36. C. de fideicommi. &
in l. ſi qua illuſtris. nu. 5. C. ad Orfi. Ol
dra. conſi. 248. incip. factum tale eſt.
Alex. conſi. 27. in cauſa mota, in fine.
vol. 1. & conſi. 87. n. 9. volu. 3. vbi affir-
mat, quòd ſpurijs ex damnato coitu
52 genitis, difficilius à Principe concedi-
tur diſpenſatio. Speculator rub. qui fi
lij ſint legi. verſi. quæro ſi natus ex pa-
tre vxorato. Latè Deci. conſi. 556. in
caſu propoſito. num. 7. pleniſsimè Ma
nuel à Coſta, in l. Gallus. in §. & quid
ſi tantum. vltima parte. num. 74. ff. de
lib. & poſthu. vbi affirmat ex ordina-
ria gratia & poteſtate Principis, filios
ex damnato & punibili coitu geni-
tos, non legitimari.
53 ¶ Septimo ampliatur, inſtitutionẽ
de filio ſpurio ſub conditione, ſi legiti
metur, iure optimo valere. ita expreſ
ſe Bal. in l. 1. num. 37. C. de inſti. & ſub
ſti. ſub condic. fac. Paul. Caſt. in l. in
tempus. ff. de hære. inſtit. Latè Deci.
in. l. ea quæ raro. numer. 3. & 4. ff.

de regu.iu. Præpoſi.& Abb.in.c.ſuper
eo.de condi.appo. Neque prædictis
obſtat.l.apud Iulianum.§.conſtat.ff.
de lega.primo. nam illud cenſetur
impoſsibile, quod pendet à volunta-
te Principis, quando Princeps non eſt
ſolitus concedere, vt probant verba.
d.§.conſtat.ibi. diſtrahi non ſoleant.
vt notant ibi Imola & Iaſ.l.ſi maior
54 quinquagenaria.C.de legi.hære.l.1.§.
permittitur.ff.de aqua quoti.& æſtiua.
55 ¶ Octauo ampliatur, filios etiam
poſt mortem parentum ſuorum poſ-
ſe legitimari, ad eorum bona obtinen
da, dummodo talis legitimatio ſit fa-
cta antequam ſit adita & acquiſita hę
reditas ab iis, qui ab inteſtato erãt ſuc
ceſſuri.gl.in.c.1.§.naturales.ſi de feu-
do fuerit contro.inter domi. & agna.
vaſſa.Bar.& Pau.in.l.Gallus.§.& quid
ſi tantum.nu.14.ff.de lib.& poſthu.
Bal.in.l.cũ filiis.ff.de teſta.mili.& in.
l.1.in fine.C.de iu.aure.anu.& in.l.
reſcripta.n.10.C.de preci.impe.offe.
& in.l.2.in fine.C.de iu.& fac.igno.&
in procemio.C.num.9.Sali.in.l.item
ſi quis.C.de natu.lib.optimè Iaſ.in.l.
qui ſe patris.nu.15.C.vnde lib. Alex.
conſi.2.viſis codicillis.n.46.vol.1.De-
ci.conſi.357.in caſu magnifici.n.4.&
in conſi.393.conſului ſuperioribus.n.
3.& conſi.425.in caſu propoſito.Præ-
po.in.d.c.per venerabilẽ.§.q autem.
nu.26.Fel.in.c.quæ in eccleſiarum.n.
49.de conſtitutionibus. Ratio huius
56 concluſionis eſt, quia facilius tollitur
ius quærendum, quam ius iam quæſi
tum.l.patre furioſo.ff.de iis qui ſunt
ſui vel alie.iu.l.ſi ſpõſus.§.maritus.ff.
de dona.inter vi.& vxo.l.fin.C.de ac-
qui.poſſe.latè Fel.in.d.c.quæ in Eccle
ſiarũ.n.50.Iaſ.in.l.is qui hæres.§.1.ff.
de acqui.hære.Hippo.in ſing.194.in
57 cip.magna differentia eſt. & cùm ius
adeundi non ſit in bonis noſtris, niſi
adita hæreditate.l.pretia rerũ.ff.ad.l.
falc.ibi.non eſſe locupletiorem, ante
quam adeam.quam.l.affirmat eſſe no
tabilem.Bal.in.l.2.in fin.C.de iuris.&
fac.igno.& in.l.Deo nobis.col.fin.C.
de Epiſ.& cle.Bart.in.l.poſt emancipa
tionem.§.1.ff.de libe.lega.Iaſ.in.l.cũ
filiofamilias.nu.112.&.114.ff.de leg.
1.& in.l.1.nume.4.ff.de acqui.hære.
Decius in.l.emancipata.numer.7.C.
qui admitti.meritò illud ius adeundi,
legitimationẽ minimè impedit, præ-
58 ſertim quòd Princeps ea quæ ſunt de
iure ciuili ſine cauſa tollere poſſit.gl.
Bar.& alij.in.l.fin.C.ſi contra ius vel
vti.publi.Innocentius in cap.cùm ad
monaſterium.de ſtatu mona.Felin.
in dict.cap.quæ in Eccleſiarum.num.
25.&.32.& in.c.nonnulli.num.18.&
in cap.ad audientiam.num.4.de reſ-
criptis.Hippo.ſingu.199.incipit.po-
teſtates.ſuffragatur.l.Princeps.ff.de
legi.& l.digna vox.C.eo.tit.c.propo-
ſuit.de concè.præbe.l.11.in fine.tit.
1.part.1.& ius adeundi eſt de iure ci-
uili.l.lege obuenire.ff.de verborum
ſignifica.glo.in.l.1.ff.de acqui.rerum
domi.gloſ.Bart.& alij.in.l.ex hoc iu-
re.ff.de iuſtitia & iure.glo.magna.in.
l.frater à fratre.ff.de condi.indebit.
Bar.& alij.in rubr.ff.de acqui.hæred.
optimè Alexand.in dict.conſi.2.viſis
codicillis.nume.46.volu.1.Ob id me-
ritò per Principem illud ius adeundi
legitimatione poſſet tolli, cùm ſit de
iure ciuili, vt dictum eſt, quamuis ea
59 quæ ſunt de iure naturali vel gentiũ
per Principem non mutentur.gloſſ.
magna.in.l.1.de conſtitutionibus
Princi.gl.& Bar.in.d.l.fin.& in procẽ-
mio.ff.veteris.nu.6.Abb.in dict.cap.
quæ in Eccleſiarum.num.11.vbi opti
mè Deci.nume.16.Felin.in ca.1.nu.
60 3.poſt Abb.& alios.de proba.neque
prædictis obſtat, quòd dominium per
aditionem hæreditatis acquiratur.l.
cùm hærede.ff.de acqui.poſſeſſio.l.ſi
de bo-

de bono poſſe.ſecũdum tabu.l. item
videndum.§.ſi.ff.de peti.hære.Quod
ſanè dominium eſt de iure gentium,
vt probat.d.l.ex hoc iure.vbi Bar. idẽ
in.l.reſcripta.C.de precibus Impe.of
feren.Bal.in.l.1.in fine. C. de iure au-
re.anu.& in.l.ſi.n.8.C. ſenten.reſcin.
non poſ.optima glo.in verbo. Ciuita
tis.in.l.1.ff.de acqui.re.domi. quam
magiſtralem eſſe affirmat Iaſ. in rub.
ff.de re iudi nume.16. quæ ſanè gloſ.
& concluſio intelligenda eſt, quoad
modos & formas acquirendi domi-
nium, prout eſt vſucapio, arrogatio,
ſucceſſio, hæreditatis aditio, qui mo-
di dominium acquirendi ſunt de iu-
re ciuili. Sed ipſummet dominium eſt
62 de iure gentium. Ita omnia ſupradi-
cta intelligit & declarat Iaſ. in.d.l. ex
hoc iure.num.43.& in dict.§. & quid
ſi tantum.nume.125. & in. §. omniũ.
nume.72. inſti. de actio.ob id domi-
nium iam quæſitum per Principem
tolli nequit.l.venditor.§.ſi conſtat.ff.
commu.prædiorum.Deci.conſi.271.
in caſu tranſmiſſo.nume.6.l.2.titu.1.
63 part.2.Præſertim quòd hæreditas poſt
quam eſt adita, non dicitur ampliùs
hæreditas, neque teſtatoris bona, ſed
efficitur proprium adeuntis patrimo
nium.gloſ.in verbo.per vnum.in. l.1.
§. veteres. ff. de acqui. poſſe.gloſſ. in
verbo partem.in.l.hæres per ſeruum.
ff.de acqui.hære.glo.in verbo. nõ po-
teſt.in.l.per hæreditarium ſeruum.ff.
de acqui.re.domi.gloſ.in verbo. hęre
ditati.in. l. eius qui in prouincia.ff.ſi
certum peta.pro quibus.l.ſed etſi plu
res.§.filio.ff.de vulgari & pupillari ſub
ſti.l.fin.in fin.C.de inoffi.teſta.§.1.in-
ſti.de hære. quali.differen. ibi. potiùs
hæredis bona, quàm ipſius teſtatoris.
& in.§.1.in fine.quibus ex cauſis. ma-
nu. non lib. Bar. in dict. l. eius qui in
Prouincia nume.31. & in.l.1. in prin-
cipio.ff.ad Tertu.Baldus. & Sali.in.l.ſi

matre.C.de ſuis & legi.lib.Iaſ. in dict.
rubr.de acqui.hære.nume.5.& in.l. ſi
quis filium.§.in omni.nume.20.ff.eo.
tit.& in dict.l.1.§.veteres.num.14. &
in.§.actionum.nu.241.inſti. de actio.
Deci.in.l. hæreditas.ff. de regu. iu. &
in conſi.413.viſa copia.num.4.& con
ſil.655. viſo eleganti conſil.nume.34.
Quæ omnia intelligenda ſunt de po-
teſtate Principis ordinaria, de pleni-
tudine verò poteſtatis, arbitror Prin-
64 cipem ſpurios poſſe legitimare poſt
hæreditatem aditam à venientibus
ab inteſtato, & quoad bona eis iam ac
quiſita.ita Bal.in.l.2.numer.39. C. de
ſerui.& aqua. Pau. Caſtren. in.l. cùm
hæredes.ff.de acqui.poſſeſ. Deci. in.l.
ſi qua ex fœminis. nume.22. C.de ſe-
cũ.nuptijs. Ange.in.l.item ſi verbera
tum.§.1.ff.de rei vendi, & in.l.2.C.de
quadrienna.præſcriptione, in quo lo-
co affirmat, quod mentiuntur qui di-
cunt Imperatorem non poſſe de ple-
nitudine poteſtatis auferre ius iam
quæſitum, refert. Iaſ.in.l. Barbarius.
nume.35. ff.de offi. Prætò.& in.l. fin.
num.3.C.ſi contra ius vel vtili. publi.
Deci.conſi.269. conſultus ab illuſtri.
nume.7.optimè ſuffragatur.tex.in.c.
cuncta per Mundum.&.c.per princi-
palem.9.quæſti.3.gloſ in verbo. con-
ceſſione in.c.dilectus de offi.lega. gl,
magna.in.l.fin.titu.6.lib.3.Fori, quod
ſolus Princeps poteſt aliquem re ſua
priuare, abſque cauſa, quo caſu ſunt
65 intelligenda ea quæ ſcripſit Bald. in
cap.domino guerram.in tit. hic fini-
tur lex, deinde incipiunt conſuetudi-
nes Regni.in prin.in vſibus feudo. &
in.l. cùm filius. de teſt. militis. & in.l.
66 eos.in prin.C.de appella.Quòd quan
do Princeps aliquid de plenitudine
poteſtatis facit, nihil ei opponi poſ-
ſit, quod annullet gratiam, & Prin-
cipi nullus dicere poterit (cur ita fa-
cis) quando ipſe vtitur plenitudine

poteſtatis. Idem in.l.cum in antiquio
ribus.in fine.C.de iure delibe.& in.l.
ſi, num. 5.C.ſenten.rec in.non poſ.&
Iaſ.in.d.l.Barbarius.nu.35. Deci.con
ſi.341.viſo puncto.nu.3.& conſi.655.
viſo eleganti.nu.21. Hippo.in pract.
crimi.§.quæritur nu.18.quo caſu in-
telligenda eſt illa vulgaris regula,
67 quòd diſputare de poteſtate Papæ
vel Imperatoris eſt ſacrilegium, vt in
quit.l. 2. C.de crimi.ſacri.Authen.vt
iudi.ſine quoquo ſuffra.§.cos autem.
col. 1.c.conſtitueretur.50.diſtin.vn-
de dicunt iura; quòd de factis Roma-
68 ni Pontificis, nemini liceat iudicare,
aut dubitare.c. nemini.c.ſi quis ſua-
dente. in fin.16.quæſt.4.Innocen.in
cap. dudum.&.2.nume.16.de electi.
vnde inquit Bald. in.c.cùm ſuper.de
cau.poſſe.& proprie.allegando.l.qui
in Prouincia.§. diuus.ff. de ri.nupti.
69 quòd ſummus Pontifex eſt ſuper om
nia,& contra ius,& ſupra ius,& extra
ius omnia poteſt, & factum à Papa,
conſetur à Deo factum, cùm ſit eius
70 Vicarius,& Petri ſucceſſor. ca.quan-
to.de tranſla.præla.c.vnico.§.porrò.
vt eccleſiaſtica beneficia. optimè De
cius conſi. 137. & diligenter.nu.2.&
dicunt Ioan.Andre.& Abb.in.c.pro-
71 poſuit. de conce.præben. quòd Papa
in omnibus diſpenſare poterit, præ-
terquam in articulis fidei,& quod di-
ctum eſt in ſummo Pōtifice, id etiam
locum habet in Imperatore in rebus
temporalibus. Bald. in.l.reſcripta.C.
de preci. Imperat. offer.refert Deci⁹
conſi. 588. viſo puncto. nu.5.ſed hac
plenitudine poteſtatis, non eſt præ-
72 ſumēdum ſummum Pontificem aut
Imperatorem vti, niſi exprimat.glo.
fi.in.c.ex multiplici.de deci.gloſ.ma-
gna. in.c.fi.de hæreti.lib.6.glo.fin.in
cle.etſi principalis. de reſcri.Inno.in
c.innotuit, nu.5.de electi.Bald.in.l ſi
teſtamentum. in prin. C. de teſta. &
in prooemio feudo. & in.l.bonorum.
C.qui admitti.idem & Ange.in.l.be-
ne à Zenone. nu. 3.C.de quadri.præ-
ſcrip. & in.l.2.nu.3. C.de commu.re.
alie.Abb.in.c.ad hęc, nu.7.de reſcrip.
Fel.in.c.1.nu.17.& in.c.quæ in Eccle
ſiarum. nu.66.de cōſti.& in.c.in cau-
ſis.nume.2.de re iudi.Thomas Ferra.
73 cau. 1. nume. 5.vbi affirmat,quòd in
quauis generali conceſsione non ve-
niunt ea,quæ de plenitudine poteſta
tis fieri poſſunt. latè Fortunius Garc.
in.l. Gallus.§. idem credendum. nu.
304.ff.de lib.& poſthu. Alex.conſi.2.
viſis codicillis.nu.17.volu.1.& conſi.
60.nu.36.volu.2. Hippo.ſingu.86.in-
74 cip.Princeps, vbi refert, quòd quādo
Princeps aliquem fecit actum,qui de
poteſtate ordinaria non poterit ſuſti
neri, niſi de plenitudine poteſtatis,
quòd tunc præſumitur Princeps ple-
nitudine poteſtatis vti. Idē affirmat
in conſil. 107. poſt reditum. conſiliū.
num.23.vbi ad id allegat Paulum Ca
ſtren.in.l.ex imperfecto. C. de teſta.
Alex.in.l.2.C.de teſta.mili.idem te-
nuit Petrus Raue.in. Alphabeto au-
reo.in verbo. Princeps. poſt princi-
pium. de qua re videtur caſus in. d.c.
75 propoſuit.de conce.præben. Plenitu
do autē poteſtatis eſt, vt refert Bal.in
l. 2. nu.40. C.de ſerui.& aqua. arbitrij
plenitudo nulli neceſsitati ſubiecta,
nulliſq; iuris regulis limitata.quā dif-
finitionē Bal.refert. Abb.in.c.ad hæc
num.7.de reſcrip.Deci.in.d.c.quę in
Eccleſiarum. nu.24.Pal.Rub.in.l.12.
Tauri. nu. 5.& quod dictū eſt de ple-
nitudine poteſtatis, idem dicendum
76 eſt de clauſula ex certa ſciētia, nā hęc
clauſula habet vim & naturā clauſu-
lę plenitudinis poteſtatis.glo & Abb.
in. d. c.ad hæc.Bal.in.l.cos. in prin.C.
de appel.optimè Deci.cōſi.271. in ca
ſu trāſmiſſo nu.8.& clauſula ex certa
ſciētia idē operatur,quod clauſula ex
motu

77 motu proprio.gl.in verbo.literarum.
in.c. ſtatutum.§.1.de reſcri.lib.6.Iaſ.
in.l.nec damnoſa.num.3.C.de preci.
Impe.offe. Deci.in conſi.137. & dili-
78 genter.nu.2.& ſecunda iuſsio Princi-
pis idem operatur, quod motus pro-
prius. Authen. vt nulli iudicum.§. &
hoc vero iubemus.iuncta lege prima.
C.de peti.bono.ſubla.li.10.Alexa.in.
l.3.in prin.ff. q; quiſq; iuriſ. Iaſ.in.d.l.
nec damnoſo.& Deci.in.d. cõſi.137.
79 ¶Nono ampliatur, filios ad ſucceſ-
ſionẽ rectè poſſe legitimari, lite etiã
pendente ſuper bonis paternis, inter
ipſos & eorum agnatos. & cognatos.
Albe.in.l. prohibere. §. illud. ff. quod
vi, aut clam. Anto.in.c.fi.vt lite pen-
dẽte.Præpo.in.c.per venerabilem.§.
quod autẽ.uu.25.qui filij ſint legi.vbi
80 id intelligit eſſe verum, ſi in legitima
rione fiat mentio expreſſa de litis pẽ-
dentia.glo.in verb.ſi dicat.in.c. vt de
bitus.de appella.gl.verb. ob cauſam.
in.c.prudentiam.§.ſexta.de offi. dele
ga.gl.in.c.ſuper literis vbi.optime.Fe
li.nu.12.de reſcrip.
81 ¶Decimo ampliatur, Imperatorẽ
vel Regem ſuperiorem in temporali-
b⁹ nõ cognoſcẽtẽ proprios ſuos filios
legitimare poſſe.tex.in.c.per venera
bilem.§.inſuper.vbi expreſsè Abb. &
ibi Præpo.n.121.qui filij ſint legi. Vbi
Rex Franciæ, qui nou recognoſcit in
tẽporalibus ſuperiorem, proprium fi-
lium legitimabit.Iaſ.in.l. Gallus.§. &
quid ſi tantum.num.111. ff. de lib. &
poſthu. & in.l. qui iuriſdictioni.nu.9.
& in.l.eſt receptum.n.8. ff. de iuriſdi.
omni iudi.Ioa.de Annan.conſi.29.vi
ſa Imperiali legitimatione. Anch.cõ
ſil.320.incip.primum dubium.in fin.
Couar.in.4. de ſponſa.2.par.c.8.§.8.
nu.20.vbi limitat, & ſingulariter de-
clarat hunc articulum. neque prædi-
ctis obſtat.gl.in verbo.Regi gratiam.
in.d.§.inſuper.tenens opinionem cõ
trariam, quòd Rex poteſt legitimare
filium alienum, nõ tamen ſuum. quæ
glo.multipliciter eſt intelligenda.Pri
mò, quando in legitimatione requiri
tur aliqua cauſæ cognitio. Item & ſe-
cundò, quod intelligatur de poteſta-
te ordinaria, & nõ de plenitudine po
teſtatis.vt declarat Ancha.in.d.cõſil.
320.Tertiò, ac rectiùs intelligẽda eſt.
d.glo.in Principe, vel Rege, vel Comi
te Palatino, vel alio inferiore, qui ſupe
riorem recognoſcit. Ita eam intelli-
gir.Iaſ.& Deci.in dict.l.qui iuriſdictio
ni.nume.9.Ex quo redditur dubium
82 dictum Bal.in.l.ſi conſul. quæſti.4.ff.
de adoptio.dicentis, Comitem ſacri
palatij proprium ſuum filium poſſe le
gitimare.Ex qua communi ſenrenria
facile deducitur Regem Hiſpaniæ, ac
83 Franciæ in temperalibus ſuperiorem
non cognoſcentes, neque Imperato-
ris ſubditos eſſe, ſuos filios ſpurios poſ
ſe legitimare.glo.vulgara.in.c. Adria
nus. in.2. in verbo. per ſingulas.73.
diſtinct.dict.cap.per venerabilem.§.
inſuper. vbi Abb. numer. 37. Idem
Abb.in cap.nouit. numer.6. de iudi-
cijs.& in cap.ſuper Specula.nume. 3.
de priuile.Bar.in.l. hoſtes.nu. 6. ff.de
capti.& poſt limi.reuer. Oldra.conſi.
69.conſueuit.in prin.Iaſ.in.l.cunctos
populos.1.lectu.nume.10.&.2.lectu.
nume.12. C.de ſumma trinir. & fide
catho.Feli.in cap.cùm non liceat.nu
me.10.de præſcrip. Latè Ioa. Igneus,
in ſua copioſa diſputatione, an Rex
Franciæ recognoſcat ſuperiorem De
ci.conſi.85.& diligenter.nume.9. Se-
gura in.l.Imperator.n.5. ff.ad Trebe.
& latè eius additionator in quæſti.1.
in procemio ordi.gl.magna.in.l.fi.tit.
6.lib.3.Fori.Pal.Rub.in rub.de dona.
inter vi. & vxor.3.euiden.n.19. Mon
tal.in proœ.ll.Fori, in verbo. don Alõ
ſo. Huius enim rei origo ſatis colli-
gitur ex chronica Regis Ferdinandi

primi, & hiſtoria Regũ Caſtellæ, quæ
vulgo Valeriana nuncupatur. 4. par-
te. cap. 38.

84 ¶ Vndecimò ampliatur, filiũ quo-
que infantem poſſe legitimari. l. iube
mus, in fine. vbi Bart. in finalibus ver-
bis inquit, quòd à quodam magno ad
uocato de Thuſcia fuit interrogatus,
an filius ſpurius infans poſsit legiti-
mari, cùm ipſius filij legitimandi con
ſenſus in legitimatione requiratur.
vt in Authen. quibus modis natu. ef-
fi. ſui. §. Illud tamen. col. 7. ipſe tamen
Bar. ibi affirmat poſſe legitimari. & in
l. fi. in. fin. ff. de ijs, qui ſũt ſui vel alie.
iu. & in. l. Imperium. nu. 17. ff. de iu-
riſdict. omni. iudi. Romanus conſi.
194. in propoſita conſultatione. Iaſ.
in. l. eam quam. num. 8. C. de fideicõ-
miſ. Decius cõſi. 367. viſo puncto. vbi
hanc concluſionem multis modis in
telligit, & declarat. & Antoni⁹ de Ro-
ſellis in tractatu de legiti. quæſtione
62. & Martinus Lauden. de legitim.
numero. 147. cum ſequentibus. Præ-
po. in dict. §. quod autem. d. cap. per
venerabilem. nume. 49. vbi latiſsimè
85 examinat, an filius ſpurius mente ca-
ptus, vel furioſus, vel inuitus, poſsit le
gitimari.

86 ¶ Duodecimò ampliatur, filium il
legitimum poſſe à Principe legitima
ri, vt ſuccedat in feudo, Regno, ſeu
Maioricatu, in præiudicium agnato-
rum, quibus ſuccedendi ius poterat
competere. glo. ſingu. in verbo. natu
rales. in fine. vbi optimè Bal. in. c. 1. §.
naturales. ſi de feudo fuerit cõtrouer
ſia inter dominum & agnatos vaſſal-
li. in vſibus feudorum. Ioã. Andre. in
regu. ſine culpa. de regu. iu. lib. 6. Bal.
in. l. eam quam. nu. 43. C. de fideicom
mi. Abb. in. c. tanta. nu 7. qui filij ſint
legi. Barba. in. l. cùm acutiſsimi. num.
272. C. de fideicommi. Alex. conſi. 2.
viſis codicillis. nu. 55. vol. 1. Deci. con
ſi. 279. cõſultus ab illuſtri. nu. 10. Pau.
Pari. conſi. 1. nu. 122. vol. 2. Couarru.
in. 4. de ſponſa. 2. parte. c. 8. §. 10. nu. 2.
87 & in. 3. lib. reſolutio. c. 6. contrariam
verò conſulendo tenuit ſententiam
Alex. ſibi contrarius. conſi. 94. conſi-
deratis. num. 5. vol. 1. & Anton. de Ro
ſe. de legitima. rub. de legitimationis
effectu. nu. 24. qua de re latiſsimè ſcri
pſit Andre. Tiraquel. de iure primige
ni. quæſt. 34.

88 ¶ Decimotertiò ampliatur, quòd
filius ſpurius legitimatus ſubſtitutũ
excludit à ſucceſsione. Bald. in. l. cùm
acutiſsimi. nu. 7. C. fideicommi. Salic.
in. l. generaliter. §. cùm autem. C. de
inſti. & ſubſti. ſub cõdi. fac. vbi Iacob.
nu. 4. allegando Ioan. de Imo. hãc af-
firmat eſſe communem opinionem.
& Iaſ. in. l. 2. nu. 243. C. de iu. emphi. &
in. l. Gallus. §. & quid ſi tantũ. nu. 139.
ff. de lib. & poſthu. Alex. conſi. 2. viſis
codicillis. nu. 41. vol. 1. Decius conſi.
425. in caſu propoſito. nu. 8. & in con
ſi. 366. pro declaratione. nu. 4. & con-
ſi. 557. accuratè. in principio. ac latiùs
conſi. 284. viſo puncto. nu. 9. Caſti. in
l. 12. Tauri. vbi Pala. Rube. nu. 23. Co-
uarru. in. 4. de ſponſa. 2. parte. ca. §. 9.
89 nu. 8. Quo caſu ſubſtitutus in legiti-
matione citandus eſt, cũ de eius præ-
iudicio agatur. Ita conſuluit Anchar.
conſi. 427. & Alexã. conſi. 67. 1. vol. &
eſt communis opinio, ſecundum De
ci. conſi. 445. in caſu propoſito. nu. 10
& conſi. 85. in fin. & hanc ſimiliter cõ
munem opinionẽ eſſe affirmat Curſ.
Iuni. conſi. 83. nu. 10. & Couar. vbi ſu-
pra. in. d. §. 9. nu. 8.

90 ¶ Decimoquartò ampliatur, in ſta
tuto diſponente, quòd ſtantibus filijs
maſculis, filię excludantur, habere e-
tiam locum, ſi filij tantùm legitimati
exiſtãt. Bal. in. d. l. cùm acutiſsimi. nu.
7. & in. l. eam quam. nume. 26. C. eod.
tit. Iaſ. in. l. ſi is qui pro emptore. num.

240.ff.de vſucapi. & in.l.2.nu.5.C. de
bono.poſſe.contra tabu. Alex. conſi.
90. viſa legitimatione. nu.9. vol. 2. &
in.d.conſi.2.nu.33.vol.1.Deci. conſi.
52.viſo eleganter.& conſi.366.prode
claratione.n.4. Hippo.ſingu.303.in-
cip.filiorum appellatione.in fine.Ra-
tio ea potiſsima eſt,nam ob id princi-
paliter huiuſmodi ſtatutū fuit condi
tum,vt ſeruetur agnatio, nomen, &
91 familia teſtatoris, quæ per filios legiti
mos conſeruatur, vt concludit Alex.
conſi.2. viſis codicillis.nume.37.volu.
1.Ex quo facilè deducitur, notandus
intellectus ad poſitionem.l.100.Madri
tij factam, anno.1534.De cuius intel-
lectu plenius ſupra.c.3. diſſeruimus.
92 ¶ Decimoquinto ampliat, Authē-
ticam.ſi qua mulier.C.de ſacroſan. Ec
cle.& Authen.de ſancti.Epiſ.§. ſi qua
mulier. col.9. & c. ſi qua mulier.19.
quæſti. vltima. habere locum in filijs
legitimatis, quòd poſt ingreſſum mo
naſterij poterit pater teſtari,& legiti-
mas integras filijs legitimatis relin-
quere, prout d. iura in filijs ſuis & le-
gitimis diſponūt.Ita affirmat.Iaſ.in.d.
Authē.ſi qua mulier.nu.45.& in.l.ſi is
qui pro emptore.n.238.ff.de vſucapi.
93 ¶ Decimoſexto, ampliatur, quòd
quemadmodùm pater inter ſuos le-
gitimos & naturales teſtatur eos in-
ſtituendo hæredes, cum ſolennitate
duorum tantùm teſtium, iuxta.l. hac
conſultiſsima.§. ex imperfecto. C. de
teſta.l.fin.C.fami.hercis.l.7.tit.1. par.
6.ita eodem modo cum eadem ſolen
nitate inter filios legitimatos.Ita Bal.
in.c.de cauſis.de offi. delega. Iaſ.in.d.
l.ſi is qui pro emptore. nume. 237. &
in dict.§. ex imperfecto. in princi. &
in dict. Authen. ſi qua mulier. nume.
46.Fortu.Gar.in.l.Gallus §.idem cre-
94 dendum.nu. 259.ff. de lib. & poſthu.
Quæ omnia de iure noſtro regio mi-
nimè procedunt, iuxta tenorem.l.3.
Tauri. vbi eadem ſolennitas in teſta-
mento inter liberos, quæ in teſtamē-
to inter extraneos eſt adhibenda. Per
quam legē regiā. ſimiliter non proce-
95 dit dictū notabile Bal.cōſi.396.incip.
quòd ſchedula.volu.4.quos ſequitur
Alex.conſi.115.ſuper his.n.8.volu.7.
Hippo.in rub.C.de proba.n.274.q ſo
la ſcriptura priuata ſine teſtibus ipſi
patris inter ſuos liberos teſtantis, eſt
valida, abſque alia iuris ſolennitate.
96 ¶ Decimoſexto ampliatur, in legi-
timatione obtenta per patrem non
requiri citationem agnatorum vel a-
liorum, quorum intereſt. Simili mo-
do ſi in teſtamēto à teſtatore dictum
fuit, quòd poſt eius mortem filius ſpu
rius legitimetur.Bal.& Iuniores in.d.
l.Gallus.§.& quid ſi tantùm.num.14.
idem per tex.ibi.in.l.3. ff. de in iure.
annu.Bal.in.l.fin.quibus res iudicata
non nocet.& in dict.l.nam ita Diuus.
Iaſ.in.l.2.nu.8.C.de teſtā. Deci.conſi.
207.pulchrum dubium.nu.7. Carol.
Ruin.conſi.88.circa legitimationem
nume.14.vol.3.& conſil.225.num.3.
vol.5.hanc dixit eſſe communem opi
nionem Fran. Curtius Iun.conſil.75.
vol.1. Tiraque.in.l.ſi vnquam.in ver-
bo.ſuſceperit liberos.num.53.C.de re
uocan.dona.Couarru.in.4.de ſponſa.
parte.2.c.8.§.9.nume.8.cum ſequen.
vbi ſingulariter in hoc articulo diſtin
guit,& Ferdi.à Menchca. de ſucceſsio.
97 crea.lib.3.§.26.nume.104. Ratio eſt,
quia cum Princeps in concedendis
priuilegijs ſuo iure vtatur,& in præiu
dicium alterius priuilegium poterit
concedere, à fortiori ergo eo nō citato,cuius intereſt.l.ſi quando.C.de in-
offi.teſtam.&.d.l.nam ita Diuus.&.c.ne
mini iniuriam facit,de reg.iur.lib.6.
98 ¶ Decimoſeptimo ampliatur, legi-
timato inſtitutionis titulo legitimam
eſſe relinquendam. gloſ. communi-
ter recepta. in verbo competere.

in Authē. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccle. quam ibi ſequitur Salicet. & Iaſ. nu. 18. idem Iaſ. in Authē. nouiſsima. nu. 14. C. de inoffi. teſta.

99 ¶Decimooctauo ampliatur, legitimationem ritè factam non vitiati, nec irritari per natiuitatem filiorum legitimorum & naturalium. Bar. & Bal. in l. ex facto. nume. 3. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Cynus & Sal. in l. ſi vnquam. C. de reuocan. dona. vbi Andre. Tiraque. in verbo. donatione largitus. num. 229. hanc fatetur eſſe magis communem opinionem. Abb. in dict. c. per venerabilem. num. 30. Deci. conſi. 307. viſo puncto. num. 13. &

100 conſi. 576. pro reſolutione. n. 5. quod de iure Regio arbitror non procedere iuxta tenorem. l. 12. Tauri.

101 ¶Decimonono ampliatur, legitimatum Principis reſcripto ad retractum ex lege regia admitti. Tenuit Matthæ. de Affli. in tracta. iuris protomiſeos. verſi. item quæro, an conſanguineis. Caro. Moline. in conſue. Pariſi. tit. 1. §. 8. in gl. 1. licet cõtrariũ videatur tenere Tiraquel. in lib. 1. de retra. §. 1. glo. 8. nu. 12. aduerſus quē, & meritò, tenuit Couartu. in. 4. parte. 2. c. 8. §. 10. nu. 3.

102 ¶Vigeſimo ampliatur, legitimationem retrò trahi, tanquam ſi talis filius ſemper fuiſſet legitimatus. Bar. in. l. 2. nu. 10. ff. de vul. & in. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. Anto. de Roſe. de legitimatione. tit. de legitimationis effectu. nu. 20. Pro qua concluſione eſt. l. ſi. ff. de nata. reſti. & cap. 2. de clandeſt. deſpon. & l. qui in prouincia. in fine. ff. de ri. nuptia.

103 ¶Vigeſimoprimo ampliatur, legitimatos non ſolùm ad hæreditatem admitti, ſed etiam ad honores, dignitates, priuilegiaque paterna: quamuis in legitimatione nihil de ijs dictũ ſit. Noua & ſingularis eſt deciſio. l. 12. Tauri. in fine. reiecta prorſus opinione & declaratione circa hunc articulum. Ioa. ab Otallora in tract. de nobili. 2. parte. 3. partis. princi. cap. 3. num. 4.

104 ¶Vigeſimoſecundo ampliatur, in ius pattonatus ſimiliter legitimatos ſuccedete. Bal. in. l. eam quã. in fine. C. de fideicommi. & in cõſi. 323. præmittendum. in prin. vol. 1. Latiſsimè Rochus de Cur. de iure patronatus. in verbo. competens alicui. nume. 8. vbi plures pro vtraque parte rationes & fundamenta referendo affirmat ita fuiſſe iudicatum, legitimatũ

105 eſſe capacem iuris patronatus, cùm ſuccedat in hæreditate, per conſequens in iure patronatus, quod ttanſit cum hæreditate. c. cũ Bertoldus. de re iudi. c. ex literis. de iure patro.

106 ¶Vigeſimotertio ampliatur, ſpurium legitimatum poſt legitimationem non deberi vocari ſpurium: perinde enim eſt cenſendus ac ſi legitimus conceptus fuiſſet dict. l. qui in prouincia. §. ſi. ibi. perinde ac ſi legitimi concepti fuiſſent. Authē. quibus modis natu. effi. ſui. §. adoptionis. & in. §. tribus. vbi Bar. num. 3. col. 7. idē in. l. 2. nume. 10. ff. de vulgari. Bal. in. l. Imperialis. nume. 3. C. de nupti. & in. l. liberos. C. de colla. Soci. in rub. ff. de lib. & poſthu. nume. 14. Deci. conſi. 207. pulchrum eſt. nu. 6. Præpo. in dict. c. per venerabilē. §. quod autem. nume. 77. Abb. conſil. 86. in quæſtio. quæ vertitur. Anto. de Roſe. de legitima. ti. de legitimationis effectu. in prin. Hippo. ſingu. 273. notiſsimum. Xuarez in. l. quoniam in prioribus. 12. limita. co. 2. C. de inoffi. teſta. Tiraque. in. d. l. ſi vnquam. nu. 52. hãc tãdem fatetur eſſe communem opinionē Iaſ. in. l. ſi is qui pro emptore. n. 227. ff. de vſu capi. & Couartu. in. 4. 2. parte. c. 8. §. 8. nume. 3. & hæc opinio, tenen-

tenenda eſt, quicquid dicat Bald. in
l. generaliter. C. de inſti. & ſubſti. ſub
107 condi. fac. Quòd ſpurius etiam legiti
matus eſt infamis. idem in c. fi. 2. col.
de tranſla. Epiſ. quam refert Hippo.
in d. ſingu. 273. incip. notiſsimum,
quòd ſpurius legitimat⁹ aſsimilatur
homini medicato à morbo, remanẽ
108 te aliqua cicatrice.

109 ¶ Vigeſimoquarto ampliatur, ſpu
rium legitimari per ingreſſum reli-
gionis. Bal. in. l. 1. in lectu. nu. 5. C. de
ſacroſã. Eccle. ſequitur Roma. in Au
thenti. ſimiliter. 7. priuilegio. C. ad. l.
Falci. Feli. in. c. teſtimonium. nu. 31.
de teſtibus. & in. c. ex tuæ. de ſimo-
nia. Hippó. ſingu. 273. notiſsimum.
& in ſingu. 501. tritum eſt, & in rub.
ff. de fide. nume. 160. Anto. de Roſe.
de legitima. lib. 3. in fine. vbi id limi-
110 tat, & male, habere locum in filio na
turali tantùm, & non in ſpurio, quod
falſum eſſe cenſeo, nam per ingreſ-
ſum religionis omnis macula tolli-
tur. c. non liceat. 19. quæſt. 3. Authẽ.
de Mona. §. humana col. 1. ex quo iu
ſtè ac iuridicè à me diebus præteritis
fuit reſponſum coram Epiſcopo Za-
morenſi, volenre monachum illegi-
timum ordinis ſancti Dominici ad
111 ordines promouere, quod prędictus
monachus nulla diſpẽſatione ad ob-
tinendos ordines etiam presbytera-
tus egebat, quia per ingreſſum mo-
naſterij, vt dictum eſt, profeſsione ſe
quuta, factus eſt legitim⁹. Quod eſt
notandum ad declarationem. text⁹
in cap. dilectus, de filijs presby. & in
c. 5. eo. tit. lib. 6.

112 ¶ Vigeſimoquinto ampliatur, Ro
manum Pontificem poſſe aliquem
legitimare, etiã quo ad bona & mu-
nera temporalia obtinẽda inter me-
ros laicos, & in terris Imperij opinio
fuit Ioannis gloſſa. in verbo habeat
poteſtatem. in. d. ca. per venerabilẽ.
quam opinionem ſequitur Hoſti. in
ſumma. qui filij ſint legi. §. qualiter.
quæ opinio intelligenda eſt, quãdo
113 diſpenſatio procedit à radice matri-
monij, veluti ſi diſpenſat Papa inter
conſanguineos & alios, inter quos
eſt aliquod impedimentum canoni
cum, ſuper matrimonio contracto,
vel contrahendo, per cõſequens po-
tetit diſpenſare cum prole ſuſcepta,
vel ſuſcipienda quo ad temporalia,
& in terris Imperij: vt tenent Abb.
& alij communiter in. d. c. per venẽ
rabilem. Marti. Lauden. de legitima.
in prin. Bene. de Barzijs de filijs non
legi. na. nu. 44. Couarru. in. 4. 2. par-
114 te. c. 8. §. 8. nu. 4. ſæpe enim quis de a-
liqua re incidenter cognoſcit, cuĩ
nõ permittitur principaliter cogno-
ſcere. l. ſolemus. §. latrunculator. ff.
de iudi. l. interdum. §. qui furem. ff.
de fur. c. de prudentia. de dona. inter
115 vi. & vxo. c. præterea. de offi. delega.
c. ex literis. de iu. patro. cap. cùm Ber-
thol. de re iudi. Ac ita Roman. Ponti
fex, principaliter quo ad hæreditatẽ
& bona temporalia, in terris Impe-
rij legitimare non poterit. Bart. in. l.
cunctos populos. num. 41. C. de ſum
ma Trini. & fide Catho. & in Authẽ.
ex complexu. in fin. C. de inceſ. nup.
& in Authen. quibus modis natu. ef-
fi. ſui. §. tribus. nu. 10. col. 7. vbi ad id
allegat Innocentium. Ioan. Faber.
in. §. fina. num. 4. de nup. Alexander
conſi. 67. conſideratis his. nume. 19.
volu. 1. & conſi. 3. in his quæ in the-
mate. in prin. volu. 5. Decius conſi.
52. viſo eleganter. num. 2. Guid. Pap.
deciſio. 482. verũ legitimatus. Frau.
Mar. deciſio. 841. incipi. quæritur.
circa legatum. in fine par. 1. hanc fa-
tetur eſſe communem opinionem
Phill. Corne. conſi. 93. primo aſpe-
ctu. volum. 2. Tho. Ferra. cau. 1. nu. 6.
vnde inquit Guiller. Bene. in. c. Rai-

nũtius.verbo.vxorem nomine Ade-
laſiam.nu. 198. de teſta.ita in practi-
ca fuiſſe iudicatum, & quòd Docto-
res tenẽtes contrariam opinionem
116 ſunt Doctores, de placebo domino:
quia à tramite veritatis decedunt,
placendo Principibus. Et quod ho-
die qui Principibus vult placere am-
bulet inter laudem & Placentiam,
& non circa Veronam, vt inquit Ae-
neas Syluius, qui poſtea Papa Pi⁹ fuit
nũcupatus, in quadam epiſtola, quã
ſcripſit ad Ducem Ferrarienſem. Ra-
tio dictæ concluſionis eſt, quia Ro-
manus Pontifex, exercitium iuriſdi-
ctionis temporalis in terris Imperij
non habet. c. nouit. de iudic. ca. cau-
ſamque. in. 2. qui filij ſint legi. c. cùm
ad verum. 96. diſtinct. Clemẽ. Paſto-
ralis. in fine. de ſenten. re iudi. l. fin. ti
tu. 15. part. 4. l. 3. & 4. titu. 1. lib. 3. or-
di. l. 7. titu. 3. eod. 1. lib. ordi. l. fina. tit.
6. lib. 3. Fori. quemadmodum Impe-
117 rator in ſpiritualibus etiã inter ſuos
ſubditos non poterit diſpenſare, vi-
delicet quo ad ordines & beneficia
eccleſiaſtica obtinenda. gloſ. 1. in. c.
1. 10. diſtinct. Bald. in procem. C. nu.
9. & in. l. cunctos populos. in prin. C.
de ſumma Trinita. & fide Catho. &
in. l. 1. nu. 4. C. de iu. aureo. anu. Barr.
in. l. q in prouincia. §. 1. ff. de ri. nup.
& in dict. Authẽ. ex complexu. in fi-
ne. & in dict. §. tribus. nu. 10. vbi ad
id allegat glo. in. c. 1. 56. diſtinct. Ale
xan. in dict. conſ. 67. nume. 19. volu.
1. Guiller. Bene. in dict. verbo. vxorẽ
nomine Adelaſiam. eſt. l. ſingu. 4. tit.
15. part. 4. l. fin. titu. 6. lib. 5. fori. Nam
118 diuiſum Imperium cum Ioue Cæſar
habet. c. lator. c. cauſamque in. 2. qui
filij ſint legit. c. ſolitę. de maio. & obe
di. c. ſi duobus. §. fina. de appella. Cle
men. prima. §. porrò de re iudi. Cle-
men. paſtoralis. §. cùm etſi illa. de. re
119 iudi. Formas verò legitimationũ,
& qualiter in legitimationibus peti-
tio & inſtrumentum fit conficien-
dum refert. text. quem ibi notat Bar.
nume. 3. in Authen. qui. mo. na. effi.
ſui. §. Si quis igitur. coly. 7. Bald. in. l.
eam quam. num. 32. C. de fideicom-
miſ. Anton. de Roſe. de legi. lib. 3. nu-
me. 3. caſti. in. l. 12. Tauri. colum. 3. in
princi. eſt. l. ſingularis. 9. titu. 18. part.
3. etſi aliquis aliquod legitimationis
inſtrumentum in iudicio producit,
per conſequens cenſetur fateri, ille-
120 gitimum fuiſſe natum. Bald. per tex.
ibi. in. l. 2. in princi. de iu. aure. anu.
quem Paulus & Alexan. in. l. decem.
ff. de verborum obliga. vbi Iaſ. nu. 18
ſequuntur. Sed Roma. in. l. 1. in prin-
ci. ff. de noui ope. nuntia. affirmat di
ctum Bald. eſſe falſum. Mihi verò o-
pinio Bal. magis, quàm Roma. placet.
Id vnum pro complemento mate-
riæ omittendum non eſt, quod ex
eiſdem cauſis, quibus filius poteſt ex
hæredari, & ex eiſdem legitimatus
121 in priſtinam ſpuritatem poterit re-
uocari. Bald. in. c. 1. §. fin. in fine. ſi de
feu. fue. contro. inter domi. & agna.
in vſi. feu. ſequitur Romanus ſingu.
222. incip. vltimò quæritur. Franciſ.
Cremen. ſingu. 19. incip. tu ſcis. Ge-
ral. de Petra ſancta ſing. 1. Benedi. de
Barzijs de filijs non legit. num. 57. in
fin. Iaſ. in. l. ex hoc iure. num. 54. ff. de
iuſti. & iure. & in. l. naturalis. in prin.
ff. de præſcrip. ver. Andre. Tiraquel.
in. l. ſi vnquam. in verbo. donatione
largitus. nu. 234. C. de reuocan. do-
na. Caro. Moline. de conſue. Pariſiẽ.
tit. 1. §. 30. num. 3. Pala. Rub. in. c. per
veſtras. §. 4. nu. 7. fol. 87. de dona. in-
ter vi. & vxo. In quo loco ſubdit, ꝙ
122 poſtquã legitimatio fuerit reuocata
non poterit ampliùs concedi, nec
filius iterum legitimari. allegat ad
id Bald. in. l. 2. C. de liber. & eorum.
lib. idem tenet Iaſ. in locis modo alle
gatis

gatis, & prædictam concluſionem
de reuocatione legitimationis affir-
mat eſſe communem. Couarru. in
4. de ſponſa. 2. part. c.8. §.2. num. 14.
vbi eam intelligit in legitimatione
per reſcriptum Principis, quæ ob in-
gratitudinem poſſet reuocari quo
ad bona paterna, & non quo ad alia,
& quòd aliter ſit in legitimatione
per ſubſequens matrimonium. Idem
tenuit Bene. de Barzijs in. d. tracta. de
filijs non legiti. na. nume. 57. vbi ad id
allegat Bald. in dict. c. 1. §. fina. ſupe-
rius relatum.

SVMMARIVM.

1 *Iuris prudentia in cauendo, & non decipiendo verſatur.*
2 *Illegitimi ſæpenumero meritis ac virtutibus ſunt præditi.*
3 *Incapax propter ſocium capacem, efficitur capax.*
4 *Hæreditas ſocietati acquiritur.*
5 *Optima cautela inſtituendi ſpurios. d. l. in tempus. ff. de hære. inſti.*
6 *Paria ſunt aliquid fieri tempore permiſſo vel prohibito, dummodo eius effectus in tempus permiſſum conferatur.*
7 *Plures notandæ inſtituendi ſpurios formæ & cautelæ.*

Cap. XXIIII.

1 QVamuis iuris pru-
dentia in cauendo,
& non decipiendo
verſetur. l. ſi quis ta
bulas. l. fin. ff. de do-
lo. lex enim dece-
ptis, & non decipientibus prouidet.
l. 1. C. ſi aduerſus delic. l. 2. & 3. ſi mi-
nor ſe maio. dixe. multoties tamẽ filij
2 illegitimi adeò meritis ac virtutibus
ſunt præditi, vt hæreditatem pater-
nam & alia munera habere merean-
tur. Ideo vltra prædictos modos, ſupe
riùs traditos, videlicet ratione alimẽ-
torum & legitimationis, alij plures
modi, ac variæ formæ, atque cautelæ
à iuris profeſſoribus in varijs locis ad
inſtituendos ſpurios referuntur, qua
rum vna præcipua eſt. de tex. in. l. ſi is
3 qui duos. in fin. ff. de libe. lega. Vbi in
ſocietate ſocius incapax, propter ſo-
cium capacem percipit commodum
hæreditatis & legati. ex qua lege Bar.
poſt antiquos ibi ſcripſit formam &
cautelam, vt poſſet pater filio ſuo ſpu
rio bona ſua relinquere, quòd ſpuri
contrahat ſocietatem cum aliquo a-
mico vel affine, & poſtea ſocium ami
cum vel affinem hæredem inſtituat,
quo caſu bonorum ac hæreditatis ſe-
4 mis, id eſt dimidia pars ad filium ſpu-
rium pertinebit, & alia hæreditatis
dimidia ad ſocium, quia hæredi-
tas ſocietati acquiritur. Ideo vtriuſ-
que communis eſt. l. 3. §. cùm ſpecia-
liter. l. cum duobus. §. idem Pompo-
nius. l. ſi ſocietatem. ff. pro ſocio. &
in. §. manet autem ſocietas. inſti. eod.
tit. l. 9. & 10. titu. 10. par. 5. quam. l. ſi is
qui duos. ad prędictam cautelam alle
gat. Bar. in. l. fi. nu. 6. ff. de ijs quibus vt
indig. Bal. in. l. 1. nume. 16. C. pro ſoci.
Alexã. in. l. 3. §. incertam. ff. de acqui.
poſſe. idem & Iaſ. in. l. 2. in fin. C. de hę
re. inſti. Anania, & Feli. in. c. 2. in. prin
ci. de Iudæ. idem Feli. in. c. 1. nume. 6.
de præſcrip. Roman. conſi. 43. ad pri-
mum quęſitum. nu. 7. Anto. Corſe. in
ſingu. incip. ſpurij. Gabriel Paleo. de
filijs nothis. ca. 45. Hippo. ſingu. 180.
& ſingu. 500. incip. tritum. Præpo. in
c. cùm haberet. num. 3. de eo qui du.
in ma. glo. in verbo. En adulterio. in
l. 10. titu. 5. lib. 3. Fori. Pala. Rub. in re-
5 pe. rub. de dona. inter virum & vxo. §.
65. nume. 11.

¶ Alia pręterea ſumitur cautela in
ſtituẽdo filios ſpurios de. l. in tempus.
ff. de

ff. de hære. inſti. vbi inquit dicta.l.in tempus capacitatis quis hæres inſtitui poteſt, licet tempore inſtitutionis incapax exiſtat. ex qua lege communiter Doctores notant, patrē poſſe filium ſuum ſpurium inſtituere, ea lege & conditione, ſi legitimabitur, & quòd talis inſtitutio eſt valida, & facta legitimatione poſt mortem patris, legitimatus ad bona paterna eſt admittendus, legitimis filijs & naturalibus etiam exiſtentibus. prædictā l. ad hanc cautelā refert gloſ. magna, & gloſ. penultima. in.l. 1.ff. de regu. cato. Bald.in.l.1.nu. 17. C.de inſti.& ſubſti.ſub condi.fac.idem & vterque Immo. in. l. Gallus. §. inſtituens. vbi Iaſ.nu. 5. hanc affirmat eſſe communem opinionem. ff. de lib.& poſthu. idem Iaſ.in.l.idem Iulianus.§.fin.nu. 16.ff.de lega.pri.& in.l.diuortio.nu. 8.ff. de verbo. obliga. & Galiaula.in d.l.Gallus.§ & quid ſi tantùm.nume. 4.idem Iaſ.conſi.117.num. 15.volu.2 Feli.in.c.in præſentia.nume. 25.in fine.de proba.Cæpola cau.38.nunc videamus.in fine. Couarru.in.4.de ſpōſali. par.2.c. 8.§.5.num.12. quia actus cenſetur validus iuxta tēpus,in quod confertur. l.ſi is qui hæres. ff. de vulga.l.ſi ſponſus.§.ſi vxor.vbi Bat.nota. 2.ff.de dona. inter vir.& vxor. l.ſi res æſtimata.ff.de iu.doti.l.ſi ſponſæ.vbi. Bal.C.de dona.ante nup.c. de vxore.
6 vbi Abb. nume.4. de ſepulturis.Ideò cùm in tempus capacitatis inſtitutio facta ſit, meritò valida eſt cenſenda. Paria enim ſunt,quod aliquid fiat tēpore permiſſo, vel fiat tempore prohibito, dummodo eius effectus conferatur in tempus permiſſum per iura modo relata,& l.ſi quis inſtituatur hæres. ff. de hæredi.inſti.vbi.l.inquit hiſce verbis, ſi quis inſtituatur hæres in diem certum vel incertum, is bonorum poſſeſsionem agnoſcere poteſt, & tanquam hæres diſtrahere hæreditatem. Vbi Bald.per tex.ibi affirmat,quòd ſpurius inſtitutus ſub conditione prędicta,pendente adhuc cōditione, poterit petere bonorū poſſeſsionem ſecundum tabulas, & eſt mittendus in poſſeſsionem, & hæreditaria bona adminiſtrare, & omnia agere poterit, quæ quilibet alius hæres inſtitutus ſub cōditione. Idē Bal. Alex.& Areti.in.d.§.inſtituens.& Pala. Rub.in rub. de dona. inter virū &
7 vxo.§.29.num. 3.&.4.quòd eſt notandum.aliam cautelam inſtituendi ſpurios.ſcripſit Bal.in.l.2.per text.ibi.C. de hære. inſti. & aliam in.l.3.§. 1.ff.de lib. & poſthu.&.tres cautelas refert idem Bald.in conſi.146.incip. titulus Principis. num.6.&.7.vol. 1.& conſi. 131. volu. 3. quatuor cautelas refert Bar.in.l.fin.num.6. ff.de ijs qui.vt indig.Roma.conſi.43. ad primum quæſitum.in fine. Alexander in. l.etſi pepercerit. nume. 3.&.4. ff.de liberis & poſthumis.& cōſi.202.perſpectis verbis.volu.6. Quinque alias cautelas refert gloſ. ſingu. in verbo. En adulterio.& in verbo.En parieta.&.12.cautelas in hoc cōgeſsit Cæpolla cau. 38. incip. nunc videamus. & Tho. Ferra. cau. 41.incip. Doctores conantur.& Galden.in arte teſtandi.tit. 1.cau. 14. fol.23.Gabriel Paleot.de filijs nothis. ca. 45. de quarum veritate videndus eſt Ioan.de Plate.in.l.1.de delato.lib. 10.Albe.in.l.humanitatis.C.de natu. lib.Corſe.in ſingu.incip.Spurij.Rolā. in floribus vltimarum voluntatum. rub. 19.fol.21.Mar.Anto.in. §.hæres. inſti.de hęre.inſti.Syluester in verbo filij. quæſt.4. Carolus Rui.conſi.139. nume.9.volum.5.Ioan.Neui.in ſylua nuptiali. 6. in conue. fol. meo lib. 18. Segu. in.l. cohæredi. §.cùm filiæ.nu. 122.cum ſequen.ff.de vulga.Pau.Pari.conſi.11.num.10.volu.2. Pala.Rubeus

beus in.d.rub.§.29.nu.4.&.§.65.nu.
11.Couarru.in.4.de ſponſa.parte.2.
c.8.§.5.nu.11.Xuarez.in.l.1.rit.6.nu.
22.lib.3.Fori.Grego.Lopez in.l.19.ti
tu.3.parte.6.&Gloſſator ordi.in.l.22.
tit.3.lib.1.ordi.

S V M M A R I V M.

1 *Propter benemerita filij ſpurij aliquid ei vltra alimenta à patre relinqui poſſit.*
2 *Merita non præſumuntur, niſi probentur*
3 *Donatio ſeu venditio inter perſonas à iure prohibitas, eſt nimis ſuſpecta.*
4 *Merita ſint æqualia rei donatæ.*
5 *De obligationibus remuneratorijs remiſſiuè.*

Cap. XXV.

1 IVxta prædictam ma
teriã minimè omit-
rendũ eſt, quòd pro
pter merita filij, vl-
rra alimenta parer
aliquid filio ſpurio
in vita, aur in morre poſsit largiri. Ita
inquir Bald.in conſi.406.col.2. vol.1.
Carolus Rui.conſi.124.vol.1.in prin
ci.Gabriel Paleo.de filijs nothis.c.45.
num.12 ſequitur Tiraquel.in.l.ſi vn-
quam.verbo.donatione largitus.nu-
me 21.C.de reuocand.donati.allegã
do Ioan.Andre.in Spe.de ſucceſsio.
ab inteſtato.§.1.Id ſanè intelligendũ
eſt, ſi de bene meritis ac beneficijs fi-
lij conſtat: neque in hoc ſtandum eſt
2 aſſertioni patris dicentis, benemeri-
ta pręciſe, vel aliquid à filio recepiſſe.
nam merita debet probari, neq; præ-
ſumuntur, etiam ſi dicantur. gloſ.Sin
gu.in verbo. poſtulas.in.l.ſi donatio-
ne.C.de colla.quam ibi. Doctores ſe-
3 quuntur. Donatio enim facta inter
perſonas à iure prohibitas, eſt nimis
ſuſpecta, & præſumitur in fraudem fa
cta, niſi de veritate conſtet.l.qui teſta
menrũ.ff.de proba.l.ſi fortè. vbi Bar-
to.ff.de caſtrẽ. pecu.& prædicta gloſ.
in.d.l.ſi donatione procedir, etiam ſi
pater exprimat ſpeciem & qualita-
rem merirorum cum iuramento, re-
quiritur quòd probenrur merita, &
4 ſint æquiualentia & æqualia rei do-
natæ. tex.ſingu.in cap.relatum.in.2.
de teſta. ibi. iuxta ſeruitij merita.Bal.
in.l.iubemus.in.2.num.4.C.de ſacro-
ſanct.Eccleſi.& in.l.illud.vbi Salicet.
C.eod.titu.Mathæus de Afflict.deci
5 ſio.102.incip.legarũ. Quòd optimè
conducit ad obligationes remunera
torias, ſeu antidotales, & earum effe-
ctus, de quibus in.l.ſed etſi lege.§.cõ-
ſuluit. ff. de peti.hære.& in.l.Attilius
Regulus.ff.de dona.18.effectus ſcri-
pſit.Iaſ.in.l.ex hoc iure.num.53.cum
ſequen.ff.de iuſti.& iure.glo.& Do-
cto.in.c.cùm in officijs.de teſta.opti-
mè Palacius Rube.in rub.de dona.in
ter vir.& vxo.§.50.

S V M M A R I V M.

1 *De ſucceſſione ſpuriorum quo ad bona materna.*
2 *Filij ſpurij etiam ex damnato coitu matribus etiam illuſtribus olim ſuccedebant.*
3 *Spurij reſpectu matris inuicem ſunt cognati.*
4 *Reges, Marchiones, & Comites dicuntur illuſtres.*
5 *Conſiliarij Principis dicuntur etiam illuſtres.*
6 *Reprehenditur conſuetudo, quæ in Hiſpania verſatur.*
7 *Illuſtres per alios ſententias proferunt.*
8 *Conſiliarius Principis, pars corporis eius eſſe cenſetur.*
9 *Qui Silentiarij vocentur.*
10 *Doctores dicuntur illuſtres.*
11 *Quando Doctor efficiatur Dux & Comes.*
12 *Maior caſtitas in mulieribus illuſtribus, quã in alijs requiritur.*
13 *Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe crimẽ habet, quãto qui peccat maior habetur.*

Verus

14 *Verus ſenſus ad l. ſi qua illuſtris.*
15 *Iura noua, ſecundum iura antiqua ſunt intelligenda.*
16 *Iura iuribus concordanda ſunt.*
17 *Legum correctio inducenda non eſt.*
18 *Spurij de iure Authenticorum qualiter matribus ſuccedant.*
19 *Filij ex damnato coitu geniti, omni prorſus legis beneficio carent.*
20 *Lex noua Tauri ius commune corrigit.*
21 *Illegitimi de iure Regio, cum legitimis matribus non ſuccedunt.*
22 *Illegitimi ex damnato coitu, de iure etiam Regio, non ſuccedunt.*
23 *Non erit heres filius ancillæ cum filio liberæ.*
24 *Illegitimi conſanguineis maternis non ſuccedunt, legitima prole exiſtente.*
25 *Per medium inhabile impeditur acquiſitio extremorum, & nu. 49.*
26 *Illegitimi an ſibi inuicem ſuccedant.*
27 *Matthæi de Afflictis opinio reprehenditur.*
28 *L. ſi qua illuſtris. per. l. 9. Tauri corrigitur.*
29 *Filius adulterinus, neque ex teſtamento, neque abinteſtato, matri ſuccedit.*
30 *Pœna adulterij, reſpectu vxoris, eſt pœna mortis.*
31 *Verus ſenſus ad nonnulla iura Regia.*
32 *De iure communi adultera nõ patiebatur pœnam mortis.*
33 *Natus ex adulterio & inceſtu, ſimul de iure etiam communi, matri eſt inſucceſſibilis.*
34 *Intellectus ad. l. 1. tit. 15. lib. 8. ordina.*
35 *Tellius Fernandez meritò reprehenditur.*
36 *De iure Regio, filij ex damnato & punibili coitu, quintæ partis bonorum patris ſunt capaces.*
37 *Filius inceſtuoſus matri non ſuccedit.*
38 *Filius ex proprio ſeruo genitus eſt inſucceſſibilis.*
39 *Relictum pro alimentis, pleno iure, ad filium pertinet.*
40 *Filij illegitimi, dummodo ex damnato & punibili coitu non ſint, ex teſtamento & abinteſtato matri ſuccedunt.*
41 *Filij illegitimi habent aduerſus teſtamentum querelam.*
42 *Præterito matris pro exheredatione habetur.*
43 *Nepotibus & pronepotibus competit etiã prædictum remedium.*
44 *Liberorum appellatione nepotes comprehenduntur.*
45 *Filiabus etiam ſpurijs eadem competunt remedia.*
46 *Spurij ad ſucceſſionem cognatorum abinteſtato vocantur.*
47 *Excluſa radice, quicquid ex ea oritur, videtur eſſe excluſum.*
48 *Quando ſucceſſio in capite non habet principium, vlterius progredi non poteſt.*
49 *Per medium inhabile extrema non coniunguntur.*
50 *In legibus correctorijs ex identitate rationis, non fit extenſio.*
51 *Interpretatio intellectiua & virtualis nunquam cenſetur eſſe excluſa.*
52 *An ſpurius ſubſtitutum excludat.*
53 *Inſpecta lege naturali, nullum eſt inter legitimos & ſpurios diſcrimen.*
54 *Teſtator in caſu dubio videtur velle id, quod iura diſponunt.*
55 *Teſtator præſumitur diſponere, ſecundum id quod ius diſponit.*
56 *Spurij reſpectu matris dicuntur de eius genere & cognatione. & nume. 68.*
57 *Soboles illegitima teſtatori, eiuſque generi eſt ignominioſa.*
58 *Maior caſtitas requiritur in fœminis, quàm in maſculis.*
59 *Natiuitate poſthumi ſpurij rumpitur teſtamẽtum maternum.*
60 *Præteritio materna pro exheredatione habetur.*
61 *Omnia bona materna, deducto quinto filiorũ ſpuriorum, ſunt legitimæ.*
62 *Spurij bona materna in fraudem alienata reuocare poſſunt.*
63 *Spurij à matre ſunt inſtituendi.*
64 *Spurijs legitima materna ſine grauamine ac conditione debetur.*
65 *Spurijs legitima debetur, nullo etiam ab eis facto inuentario.*
66 *Mater inter ſpurios cum ſolennitate duorum tantùm*

tantùm teſtatur teſtatur.

67 *Spurius ad ius retractus admittitur.*

68 *Spurius matris reſpectu eſt de eius genere, cognatione, & familia.*

69 *Ius retractus ſequitur per omnia ius ſucceſſionis.*

70 *Spurius in ſucceßione materna aſcendentes, & cognatos excludit.*

71 *Naturales tantùm matribus etiam illuſtribus ſuccedunt.*

72 *Verus ſenſus ad d.l. ſi qua illuſtris.*

73 *Antonius Gomezius maxima cum ratione reprehenditur.*

74 *Spurius in ſucceßione materna marito & fiſco præfertur.*

75 *Spurius ex coniugato & ſoluta matri ſuccedit.*

76 *Spurius vt matri non ſuccedat, requiritur vt ea ex eo concubitu pœnam mortis incurratur.*

77 *Spurius in ius accuſandi parentum mortem ſuccedit.*

78 *Affectio circa filios etiã naturales verſatur.*

79 *Spurios vterinos inuicem inter ſe abinteſtato ſuccedere.*

80 *Fratres ex teſtamento non ſunt legitimi hæredes.*

81 *Matres ad tutelam ſuorum filiorum admitti.*

82 *Is admittitur ad tutelam, qui ad ſucceßionẽ.*

83 *An naturales in iudicio ſine mandato admittantur.*

Cap. XXVI.

1 HActenus de ſucceſ-
ſione ſpuriorũ quo
ad bona paterna,
eorumque alimen
tis & legitimatio-
ne pleniſsimè tra-
ditum eſt; reliquum eſt vt de ſucceſ-
ſione materna tã ex teſtamento, quã
abinteſtato iura digeſtorum, codicis
authenticorum, & regni videamus.
De iure verò digeſtorum filij ſpurij
2 ex quocunque etiam damnato & pu
nibili coitu nati, ex teſtamento & ab
inteſtato, ſimul cum filijs legitimis &
naturalibus, matribus ſuis etiam illu-
ſtribus ſuccedebant. l. hac parte. l. ſi
ſpurius. l. modeſtinus. ff. vnde cogna.
l. 1. §. ſed & vulgo quæſiti. ff. ad ſena.
conſult. Tertu. l. ſi ſuſpecta. ff. de in-
offi. teſtamẽ. §. nouiſsimè. vbi optima
gloſ. inſti. ad Orfi. §. vulgo quæſitos.
inſti. de ſucce. cognato. ac ita prædi-
cta iura intelligit glo. in verbo. cũ le-
gitimis. in. l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi.
glo. in. d. l. ſi ſuſpecta. Et clarius gloſ.
in. d. §. nouiſsimè. Soci. conſi. 148. me
mini iam. vol. 1. Optimè Caſti. in. l. 9.
3 Tauri, in fine, rationem ſcripſit dicta
l. hac parte. ibi. quia ſunt inuicem ſibi
cognati. De iure verò codicis, ſpurios
matribus ſuis illuſtribus iuſtis liberis
exiſtentibus, neque ex teſtamento,
neque abinteſtato ſuccedere indubi
tatum eſt. l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi.
l. fin. tit. 14. par. 4. l. 11. tit. 13. par. 6. per
4 ſonæ illuſtres dicuntur Reges, Mar-
chiones, Comites, aliæque perſonæ
in magna dignitate conſtitutæ: quas
refert tex. in Authẽ. vt ab illuſtribus,
& qui ſuper eam dig. ſunt. col. 5. l. qui
cunq;. C. de procu. l. vnica. C. de præ-
po. labo. lib. 12. & fi. tit. 14. par. 4. & con-
5 ſiliarij Principis dicuntur illuſtres. l.
quiſquis. vbi Ange. C. ad. l. iuli. maieſ.
Iaſ. in. l. 1. num. 19. ff. de offi. eius cui
manda. eſt iu. & in. l. quidam cùm fi-
lium. num. 36. ff. de verbo. obliga. Ale
xan. conſi. 94. conſideratis his. nume.
2. volu. 1. ex quo deducere poſſumus
6 non eſſe iuridicam conſuetudinem,
quæ in tota Hiſpania verſatur, quod
conſiliarij & auditores Regij per ſe-
ipſos, & per alios ſententias proferãt,
7 cùm ad id de iure, vtpote illuſtres nõ
teneantur. l. 2. C. de ſenten. ex breui.
reci. c. fi. de ſenten. & re iudic. lib. 6.
l. 4. titu. 22. par. 3. niſi prædicta iura in
Conſiliarijs ſupremi Senatus tantùm
8 intelligantur, qui Regij Conſiliarij
partes

partes corporis Principis eſſe cenſen
tur, vt inquit.d.l.quiſquis, & alio no-
mine in iure Silentiarij vocantur, eò
9 quòd Principis ſecreta ſeruare ſunt
obnoxij, vt in rubro & nigro.C.de Si-
lentiarijs, & Decurio eorum. lib. 12. l.
iuriſperitos.ff.de excuſa.tuto: gloſ.in
verbo deponere. in.l. verum. §.ex fa-
cto.ff.de mino. Doctores ſimiliter di-
10 cuntur illuſtres in rub. procemij. ff. ve
teris.vbi Barto.nume. 12. idẽ in procę
mio. C. nume. 10. Et quando Doctor
11 tempore viginti annorum publicè
in ſcholis legiſſet, tunc efficitur Dux
& Comes.l.vnica.vbi.gloſ.& Bart.C.
de profe.qui in vr.Conſtan.lib. 12.idẽ
Bar.in.l.ex eo tempore.nume.4.ff.de
teſtamẽ.mili.Ioan.Faber & Ange. in
proœ.inſtitu.Iaſ.in.l.2.num.11.ff.de
offi.eius, cui man.eſt iu.Abb.in rubr.
proœ. decreta. nume.6. & in.c.cleri-
ci.nume.3.de iudi.& in ca. propoſui-
ſti. nume.15. de proba. & in.c.capel-
lanus.in prin.de ferijs.Andre.Sicu.in
c.fi.col.fin.de offi.delega.Paris de Pu
teo, de re militari.lib.6.in princi.nu-
me.37.Feli.in rub.de magiſ.Alex. cõ-
ſi.32.viſa conceſsione.nume.5. volu.
5. Pala. Rub.in rub.de dona.inter.vi.
& vxorem. §. 37. nu.18.de qua re eſt
de iure Regio.l.ſingu.8.tit.fina. parc.
2. & l.1.tit.1.libr.4.ordi.ea potiſsima
ratione ſpurius matri illuſtri non ſuc
12 cedit, ſecundùm Albe.& Sali.in.d.l.ſi
qua illuſtris: quia in mulieribus illu-
ſtribus ac nobilibus maior caſtitas,
quàm in alijs requiritur, ob id maius
delictum in eis iudicatur. l.presbyte-
13 ri.C.de Epiſco.& cle.c.cùm quidam.
de iu.iuran.ca.ſi.44.diſti.vnde inquit
Iuuenalis, Satyra octaua.

Omne animi vitium, tãto conſpectius in ſe
Crimẽ habet, quãto maior qui peccat habetur.

Quos verſus refert glo.in.c.2.§.ſanè
de tranſla.Epiſ.in verbo. tanquã ma-
iores. Vnde inquit lex. omne delictũ.
§.1.ff. de re mili. Quanto gradus al-
tior eſt, tanto lapſus grauior eſt.l.aut
facta.§.perſona.ff.de pœnis.cap.cùm
non ab homine. de ſenten. excom-
mu.l.2.titu.28.in qua re regulam.&
9.fallen.ſcripſit Felin.in. c.paſtoralis.
in prin.de offi. delega. Si verò mater
non ſit illuſtris, ſpurij ex teſtamento
14 & abinteſtato cum legitimis matri-
bus ſuis ſuccedunt, quod ſatis colligi-
tur ex. d.l.ſiqua illuſtris à contrario
ſenſu.tenent Albe.Ange.& Pau.in.d.
l.ſi ſuſpecta.§.de inofficioſo. ff.de in-
offi.teſtamen. Cynus in Authen.ita-
que.verſi.quarto caſu. C.commu.de
ſucce. Iaſ.in addi. ad Chriſto.in prin.
inſti.ad Orfi. Anto.in,d.c.tanta.colu.
2.glo.fi.in.l.10.titul.5.lib.3. Fori. Sed
quia adhuc non erat certum, ſed po-
tiùs dubium iura Codicis corrigere
ius digeſtorum, & an filij nati ex adul
terio vel inceſtu, vna cum filijs legiti
mis matribus ſuis non illuſtribus ſuc-
cedant, cùm appellatione ſpuriorum
veniant omnes ex adulterio, inceſtu,
nefario coitu nati.l.3.C.ſolu.matri.
d.c.tanta.vbi optimè Anto. nota.3.c.
ad abolendam. de filijs presbyte. §.ſi
aduerſus.inſti de nup. Ange. in. d.§.
de inoffi. Cardi. in. c. liberi.32.quæ-
ſtio.4.& quòd.d.l.ſiqua illuſtris, eſſet
15 intelligenda ſecundum iura digeſto-
rum. vt in. d.l.hac parte. & d.l.ſi ſpu-
rius. Iura enim noua ita intelligenda
ſunt, vt per ea ius antiquum non cor-
rigatur.l.præcipimus.§.fina. C. de ap
pella.l.ſancimus.C.de teſtamẽ.l.non
eſt nouum. & l.ſed & poſteriores.ff.
de legi. Iaſ.in Authen.quas actiones.
C.de ſacroſan. Eccle. & in rub. ff. de
re iudi. nume. 11. in.l.de quibus.nu-
16 me.21.ff. de legi. Iura enim iuribus
concordanda ſunt.l.vnica.C.de inof-
fi.doti. c. cùm expediat.de electi. lib.
6.c.periculoſè, de pœni.diſtin.1.c.cũ
dilectus.vbi glo.de conſuetu.c.ad no
ſtram

ſtram vbi optima glo. de iure iu. legũ
17 enim correctio, de facili inducenda
non eſt.l.ſi quando.C.de inoffi.teſta.
Authen. quibus mo. naru. effi. ſui.§.
tribus.col.7.Authen de hære.abinte-
ſta.veni. vbi glo.in verb. vacantibus.
col.9.gl.1.in.l.ſciendũ.ff.qui ſatiſdar.
cog.glo.magna.in.l.ſi.ff.fini. Regun.
glo.ſingu.in.c.cupiẽtes.§. quòd ſi per
viginti.de elec.lib.6. optimè Bart.in
extraua. ad reprimendum. in verbo.
nou obſtantibus,quomo.in cri.lę.m a
ieſt.proce. Abb.in cap.1.nume.14.de
reſcrip. Iaſ.in.l. filium quem haben-
tem.in fine. C.fami.hereiſ. Ob id me
ritò ad remouendam hanc dubitatio
nem,& varias Doctorum opiniones,
ius nouum, Authen. & partitarum di
ſpoſuit filios ſpurios, ex damnato &
18 punibili coitu, vt pote inceſtuoſos,
adulterinos,& nefarios, neque ex te-
ſtamento, neque abinteſtato, matri-
bus etiam non illuſtribus, prole legi-
tima non exiſtente,ſuccedere. Auth.
quibus mo.natu.effi.ſui.§. fin,colu.7.
gloſſ.fin. in dict.l. ſi qua illuſtris. quæ
lex ita intelligenda eſt,ſecundum ve-
rum ſenſum.gloſſ.in dict.§. de inoffi-
cioſo.glo.in Authen:ex complexu.C.
de inceſt.nup.gloſſ. in dict.§. nouiſsi-
mè.gloſſ.in verbo. Ni en parienta. in.
l.10.titul.5.lib. Fori. notat expreſsè
Bar.in.l.fin.numer.4.ff. de ijs qui no-
tan.infa. Dynus de ſucce. abinteſtat.
num.13.Bal.in.l.eam quam.num.25.
C.de fideicommi.Ange.in dict.§.fin.
in dict. Authen.quibus mo.natu. effi.
ſui.Abb.in dic.c.tanta.nu.13.& in.d.
ca.cùm haberet.in fine.Bapt.Caccia-
lu.in dict.l.ſi qua illuſtris.nu.75.Ioan.
Cora.in.l.hæres.inſtituta. nu.5.C. de
impu.& alijs ſubſ.hanc dixit eſſe com
munem opinionem Socy.conſi. 188.
memini iam.volu.1.Alex.conſil.174.
ſuper eod.in fine.vol.5.Gabriel.de fi-
lijs no.cap.43.nume.2. Couarru.in.4.
de ſponſa.2.parte.cap.8.§.5.nu.15.ra
19 tio eſt quam ſcripſit Ange.in.d.§. no-
uiſsimè.in prin.Quia ij filij ſunt à iure
nimis odioſi.& omni prorſus legis be
neficio carent,vt inquit tex.in Auth.
licet. C. de nat.lib. ibi. omni prorſus
beneficio excluduntur. & in Authẽ.
ex complexu. C. de inceſ. nup. & in
Authen. quibus mo. natu. effi. ſui. §.
fin.l.9.titu.13.par.6.ſed nouiſsima.l.
20 9. Tauri. quãplurima corrigit in hac
materia,quæ de iure communi erant
ſtatuta.quæ.l.9.Tauri, vt radicitùs in
telligatur, ſummatim ex ea regulam
generalem deduco, & vnam fallen-
21 tiam cum declaratione ad eam. Re-
gula igitur eſt illegitimos cuiuſcun-
que qualitatis ſint,fratribus legitimis
exiſtentibus, matribus ſuis non ſuc-
cedere ex teſtamento,neque abinte-
ſtato. Fallentia dictæ regulæ eſt,quòd
prædicti filij illegitimi, ſi matribus
non ſunt filij legitimi, ex teſtamen-
to, & abinteſtato, matribus ſucce-
dunt. Declaratio & limitatio ad
prædictam fallentiam erit, quòd
quando filius illegitimus eſt ex dam-
nato & punibili coitu, ex parte ma-
tris taliter,quod mater pœnam mor-
tis mereatur, etiam ſi legitima pro-
les non ſubſiſtat, matri neque ex te-
ſtamento, neque abinteſtato ſucce-
dit.ex qua.l.9.
22 Primo infertur, ius commune &
partitarum corrigi, quo cautum erat
ſpurios matribus ſuis ex teſtamento,
& abinteſtato, ſimul cum filijs legiti-
mis & naturalibus ſuccedere, dum-
modo ex damnato & punibili coitu
non eſſent geniti.vt in.d. Auth.ſi qua
illuſtris.vbi glo. & Doct. & in dict.l.ſi
ſuſpecta.§.de inoff. & in. d.§. nouiſsi-
mè.& in.l.11.tit.13.par.6.quę omnia
per prædictã legẽ.9. Tau. maxima cũ
ratione ſunt correcta.iuxta illud Ge-
23 ne.cap 21.non ſit hæres filius ancillæ

cum filio liberæ. habetur in.c.dicat aliquis.22.quæſt.4.c.non omnis mulier.32.quæſt.2.referr Bart.in.l.teſtamenti factio.in fine.ff.de teſta.& habetur in lib. Iudicum.c.11.quòd filij legitimi Galaad dixerunt fratri ſuo ſpurio Iephte, hæres in domo patris noſtri eſſe non potes,quia de adultera matre natus es.

24 ¶Secundò infertur, quòd de iure communi definitum erat, ſpurios à ſucceſsiõe cognatorum ex linea materna ſimul cum filijs legitimis & naturalibus non admitti. l.hac parte.ff. vnde cogna.l.ſi ſpurius.ff.eo.tit.l.fin. tit.13.part.6.notat Albe.in.l.ſi qua illuſtris.C.ad Orfi.Ange.in.d.§.nouiſſimè. quod aliter eſt de iure Regio. d.l.9.Tauri.Quæ licet de conſanguineis nihil diſponat,tamen cùm à ſucceſsione materna, legitima prole exiſtente, ſpurius excludatur, per conſequens à ſucceſsione cognatorũ. Deſiccata enim radice,id eſt ſucceſsione materna non poterit fructus in ramis naſci.l.fin.C.de natu.liber.l.2. C.
25 de liber.& eo.lib.& propter medium inhabile impeditur acquiſitio extremorum.l.fina. ff. flumini.l. qui ſella. §.finali. ff. de ſeruitu.ruſtico. prædi. Quod adeò verum eſſe cenſeo,quòd ſi ſputij eſſent ex damnato & punibi
26 li coitu, neque ſibi inuicem abinteſtato, neque conſanguineis maternis ſuccedunt. Vt optimè concludit Albe.in.d.l.ſi qua illuſtris, & clariùs. Ioan.Bapt. Caccial. ibi. nu. 66.& nu.
27 79. & Gabriel Paleo. de fi. no.c.43.in prin. Contrarium verò tenuit Matthæ.de Afflic. deciſio. 96. incip. fuit in ſacro Conſilio.vbi inquit,quod ſecundum ſuam ſententiam & opinionem fuit in Regia Curia iudicatum, & meo iudicio male.

28 ¶Tertiò infertur per.d.l.9. Tauri. legem ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. corrigi. quæ diſcrimen in ſucceſsione materna illuſtri, vel non illuſtri aſsignabat.

29 ¶Quartò infertur, filium ex muliere adultera genitum ex teſtamento & abinteſtato matri ſuæ non ſuccedere,legitima etiam ſobole deficiẽte,cùm de iure noſtro nouiſsimo Re-
30 gio pœna adulterij ex parte vxoris ſit pœna mortis.l.1.titu.7.lib.4. Fori.l.2. in fine.tit.15.lib.8.ordi.l.80.1.&.2.in ll. Tauri. Neque obſtat, quòd prædictæ leges liberam marito occidendi vxorem adulteram facultatem relinquant, quia maritus non ſua, ſed publica authoritate id agit. & ſat eſt, quo ad dict.l.9.Tauri coitus ex parte
31 mulieris ſit punibilis pœna mortis,vt cõcludit Medina in lib.de reſti.c.de duodecim cauſis.quæſt.3.cauſa.4. Et poſt longam diſputationem pro vtraque parte concludit Tellius Ferdi.in 9.Tauri. nu. 14.in fine tenens, filium adulteræ hodie eſſe inſucceſsibilem, quia mater eius incurrit pœnã mortis, quamuis glo. ſingu.in.l.11.tit.13. part.6. affirmet hunc articulum eſſe pulchrum, & tandem cogitandum relinquat. De iure verò communi,& partitarum pœna mortis in adulteram non erat ſtatuta, vt in Authentica. Sed hodie. C.de adulte. in.l.15
32 titu.18.part.7. De qua re abundè ſcripſit Tiraque.de.ll.connubialibus.l.13.nume.19.cum ſequen.

33 ¶Quinto infertur ex.d.l.9.Tauri natum ex adulterio,& inceſtu ſimul, etiam de iure communi eſſe inſucceſsibilem, quia mater de iure communi, propter criminum commixtionem pœnam mortis incurrit.l.ſi adulterium cum inceſtu. Vbi glo.& Bart.ff.de adulterijs.glo.in.l. Claudi⁹. ff.de ijs qui.vt indig.

34 ¶Sextò infertur, filium natum ex ſimplici fornicatione per famulum cum

cum filia cōſanguinea virgine, quam hetus domi habebat, matri non ſuccedere, iuxta tenorem.l.1.tit.15.li.8. ordi.quā.l.optimè declarat Pala. Ru. in repe.c.per veſtras.parte.2.§.8.in fine. Tellius Fernan.in.l.9. Tauri. nu.8.
35 vbi hanc concluſionem tenet, & mea quidem ſententia arbitror nō eſſe veram, ob id quòd pœna mortis in dict. l.1.ordi.ſtatuta non eſt aduerſus ancillam, vel conſanguineam, & ſic non ex parte matris, ſed aduerſus famulum. Et in.l.9. Tauri, quod ad hoc q; filius matri non ſit ſucceſsibilis, requiritur quod mater mereatur pœnam mortis.

36 ¶Septimo infertur, ex dict.l.9. Tauri, ex illis verbis.ibi.illegitimi cuiuſcū que qualitatis ſint, quòd filijs ex damnato, & punibili coitu natis, quintam bonorum partem legitimis etiam filijs exiſtētibus in vita dare, vel in morte pater relinquere poterit, quod aliter de iure communi erat ſtatutum. authen.ex cōplexu. C. de inceſ. nup. Authen.licet. C.de natu.lib.ibi, omni prorſus beneficio excluduntur, & in dict. Authen.qui.mo.natu. eſſi.ſui. §.fi.gl.in.d.l.ſi qua illuſtris.Bar.in. d. l.fi.n.4.ff.de ijs, qui notan.infa. Alex. conſili.174.ſuper eo.in fine.volum. quinto.

37 ¶Octauo infertur, filium inceſtuo ſum matri non ſuccedere. l.1.tit.13. part.6.l.5.tit.18.par.7.& alia iura, quę refert Tellius Fernan.in dict.l.9. Tauri.num.6.

38 Nono infertur, filium natum ex muliere, quæ proprio ſermo ſe iniunxit matri, neque ex teſtamento, neque ab inteſtato ſuccedere.l.vnica.C. de mulier. quę ſe pro.ſer. iniun. Alb. in dict.l.ſi qua illuſtris in fine.gloſſ.in verb.ex damnato coitu.in.l.1.tit. titu. 13. 6. part. Tellius Fernan.in dict.l.9. Tauri.nu.4.

39 ¶Decimo infertur, ex dict.l.9. Tauri, ex illis verbis y de la tal parte pueden diſponer en ſu vida, ó al tiempo de ſu muerte, quod legatum alimentorum filio ſpurio relictum pleno iure quoad proprietatem & vſumfructum pertinet. Quod aliter videtur, de iure communi fuiſſe ſtatutum.l. cum hi.§.ſi vni pluribusve.ff.de tranſa.l.dominus in fine.ff.de vſufruct. Bald.in l. eam quā. nume 41.C.de fideicomiſſ. & in Authen. cui relictum.in fine. C. de indic.vidui.tollē. Bar.in.l. donationes.§.ſpecies.ff.de dona.quod latius à me in materia alimentorum ſuperius traditum.eſt.

40 ¶Ex prædicta igitur lege.9. Tauri, regula generalis deducitur, quòd filij illegitimi cuiuſcunq; qualitatis ſint, dummodo non ſint geniti ex damnato & punibili coitu, propter quem matres mereantur pœnam mortis, legitima prole non exiſtente, ex teſtamento & ab inteſtato matribus ſuis legitimi ſunt hæredes.

41 ¶Primo, dicta regula ampliatur, quod vſque adeò id verum eſſe cenſeo, quod ſi huiuſmodi filij illegitimi à matre iniuſtè ſint exhæredati, querela inofficioſi teſtamenti impugnare teſtamentum maternum poſſint.l.ſi ſuſpecta.§.de inofficioſo.ff.de inoffi. teſta.gloſ.in verbo.naturalis.§.1.inſti. eodem.titul.gloſſ.iuncto textu.in.l. 1.C.vnde vir & vxor. Albor. & Salicet.in dict.l.ſi qua illuſtris. Idem & meritò dicendum eſt, ſi à matre fuiſſent præteriti, cum præteritio matris pro exhæredatione habeatur. l.
42 non putauit.l.illud.§.ad teſtamenta. ff.de bono.poſſe.contra tabu.l.filiam præteritam.C.de inoffi.teſta.§.fin.in ſti.de exhære.libe.

43 ¶Secondo ampliatur prædicta regula, nō ſolùm in filijs ſpurijs, ſed etiā in nepotibus & pnepotib⁹ locū habe

re,qui ſane nepotes ex teſtamento &
abinteſtaro legitimi matribus ſunt
hæredes.l.Modeſtinus.l.hac parte.ff.
vnde cogna.ibi mater talium libero-
rum. appellatione enim liberorum,
nepotes, ac pronepotes cæteroſque
deſcendentes comprehendi certum
eſt. l. liberorum appellatione. ff. de
44 verbo. ſignific.l. filium habeo. ff. ad
Macedo.l.Lucius.in.2. ff.de hæred.in
ſtit. declarat Bar.in.l. Gallus. §. inſti-
tuens.ff.de libe.& poſthum.Ange. in
dict.§.nouiſsimè.Deci.conſil.372. vi-
ſis & diligenter.l.3. titu.13. par.6.l.9.
tit.5.lib.3.Fori.l.1.&.7.tit.6.eod.lib.3
Fori.l.40.Tauri.

45 ¶Tertio ampliatur dictam regulã
in filiabus ſpurijs etiam locum habe-
re.l.12. tabularum. C. de legi. hęre. l.
maximum vitium. C.de li. præte. vel
exhære.Authen.in ſucceſſione. C.de
ſuis & legi. hære. Authen. defuncto.
C.ad Tertu. Authen. de hæred.abin-
teſtat.veni.§. nullam. collat.9.l.3.tit.
13.part.6.

46 ¶Quarto ampliatur prædicta con
cluſio,quòd etiam ſpurij ad ſucceſſio
nem cognatorum ac coniunctorum
per lineam maternam abinteſtato
vocantur.l.ſi ſpurius.l. Modeſtinus.l.
hac parte.ff. vnde cogn.l.fin.titu.13.
part.6.Albe.in dict.l. ſi qua illuſtris in
princ.& Ang.in dict.§.nouiſsimè.ne-
que ijs obſtant omnia ſuperius à me
ſcripta in illatione ſecunda ad. l.9.
Tauri.quia.l.9. Tauri, & omnia à me
ſuperius relata intelligenda ſunt de
prole illegitima ex damnato & puni-
bili coitu genita,quæ quidem cum à
ſucceſsione materna excludatur iux-
ta dict.l.9.Tauri,per conſeques à ſuc-
47 ceſſione cognatorum. Excluſa enim
radice quicquid ex ea oritur, videtur
eſſe excluſum.l. Si viua matre. C.de
bon. mater. Bald. & Salice. in dict.l.
maximum vitium.num.3.nam quan

do ſucceſſio in ſuo capite principium
non aſſumit, vlterius progredi non
48 poterit.l.2.C.de liber.& eo.lib.l.quæ-
cunque gerimus. ff. de actio. & obli.
ac propter medium inhabile impedi-
tur acquiſitio extremorum.l. fina. ff.
49 de flumi.l.qui ſella.§. fina. ff. de ſerui.
ruſtic.prædi.neque prædictis obſtat ſi
quiſpiam dixerit,quod dict.l.9. Tauri
eſt iuris communis correctoria,vt ſu-
perius viſum eſt, & in.ll. correctorijs,
ex identitate etiam rationis non ſit li
cita extenſio. Authen. quas actiones.
50 C. de ſacroſanc. eccle. Bal.in.l.præci-
pimus.§.fin. C. de appella. Iaſ.in.l. de
quibus.numer.21.ff. de legibus.& in
rub.de ré iudic.nume.11.quia hæc in
terpretatio non eſt extenſiua, ſed in-
tellectiua,& virtualis, quæ nunquam
à.l.etiam correctoria cenſetur eſſe ex
51 cluſa.gloſſ.in verbo,Italiæ,in capit.1.
de tempor. ordina.lib.6.gloſſ. in ver-
bo,mente,in cap. poſtquam. de elec.
eod.lib. Bal.in.l. poſt fratres. C.de le-
gi.hære.Deci.conſi.372.viſis, & dili-
genter.n.7.Hippo.conſi.61.poſt red-
ditum.nu.6.vol.1.

52 ¶Quinto,ampliatur,quod filij ſpu
rij, dummodo ex damnato, & puni-
bili coitu nõ ſint geniti, ſubſtitutum
matri datum excludunt. Videlicet ſi
mulier fuerit grauata, ſi ſine liberis
moriatur alicui reſtituat hæredita-
tem, filij illegitimi iſtius mulieris ſub
ſtitutum excludunt,ac conditionem
extingunt.tex. ſecundum vnum in-
tellectum. gloſſ. magnæ.ibi, in.l. hæ-
redibus.§. Titius.ff. ad Treb. Bar.in.l.
ex facto. §. ſi quis rogatus, in primo.
nume.4.ff.eod.titu.Ludo.à Sar.de na
tu.lib.par.2.tit.de appellá.natu.num.
8.Gabrie. Pale.de filijs nothis. ca.27.
nu.9.vbi ad id allegat tex.in.l.pen.C.
ad Orfi.& quod.l.generaliter. §. cùm
autem.C.de inſti.& ſubſti.ſub condi.
fac.intelligat in maſculo inſtituto, &

non in fęmina. Pro qua opinione eſt.
dict.l.ſi ſpurius.&.l.hac parte. ff.vnde
cogn.&.d.l.9.Tauri,quod ex teſtamē
to & abinteſtato, legitima prole non
exiſtente, ſpurij matribus legitimi
ſunt hæredes,& quia inſpecta lege na
turali non eſt differētia inter ſpurios
& legitimos. l. hos accuſare.§.omni-
bus.ff.de accuſa.ibi. natura omnibus
filijs communis eſt.l.tutelas. ff. de ca.
dimi. Bal.in.l.cum acutiſsimi. nume.
53 8.C.de fideicommi.& in.l.quiſquis.n.
6.C.ad.l. Iuli. maieſ. & in.l. executio-
nem.nume.32.C.de execu.rei iudi.&
in.l.humanitatis.num.44.C.de impu.
& alijs ſubſti.& ita videtur quòd ver-
ba illa teſtatoris, ſi ſine liberis inſtitu-
ta moriatur,naturaliter eſſe intelligē
da.l.fideicommiſſum. ff.de condi. &
54 demonſtra.l.ex ea parte.§.in inſulam.
ff.de verbo.obliga. & quia teſtator in
caſu dubio id videtur velle quod iura
diſponunt.l.cum quidam.§. quemad
modum. ff.de verbor. ſignifi.Bald.in.
l.precibus. nume.44. C.de Impub. &
in.l.quidam elegio.num.3.in fine. C.
55 de Iu.delibe. Vnde meritò inquit Bal.
in.l.2.C.de condi.inſer.quod in dubio
teſtator præſumitur diſponere ſecun
dum,quod ius diſponit.Pau.Caſtren.
in Authen.defuncto.C.ad Tertul.De-
ci.conſil.153.in effectu quæritur. nu-
mer.4.præſertim quòd ſpurius & na-
56 turalis reſpectu matris dicitur de ge-
nere,& cognatione ſua.l.ſæpe.vbi gl.
in verbo. gentilium. ff. de verbo. ſig-
nifi. glo.in.l.1.ff.de proba. tradit opti-
mè Alex.in dict.§. ſi quis rogatus. nu-
mer.36.&.52.Contrariam verò ſentē
tiam,quòd ſpurius, aut naturalis filiæ
inſtitutæ ndo. excludat ſubſtitutum
tenuit Bart. ſibi contrarius,in.d.l.hæ-
redibus.§.1.in princip. & Angel. &
Ioan.de Imo.in dict.§.Si quis rogatus.
vbi Alex.nume.6. inquit, quod cum
hac opinione tranſeunt communi-
ter omnes ſcribentes. & Iacob, & alij
in dict.l.generaliter.§.cum autem.nu
me.3. & Abb.in cap.in præſentia.nu-
me.21.de proba.vbi.Deci.numer.41.
hanc fatetur eſſe communem opinio
nem.Ratio communis eſt, quia non
eſt credendum, patrem ſenſiſſe de li-
beris ex reprobata fornicatione con-
ceptis,cùm ſit ſoboles ignominioſa fa
mæ ipſius teſtatoris, & ſui generis ac
57 totius cognationis. dict.l. Si qua illu-
ſtris.l.ſingularis vnica. vbi Bald. C. de
Sena.Conſul.Claudi. quod mulier in
continens eſt dedecus totius cogna-
tionis & familiæ,& maior caſtitas, &
58 honeſtas requiritur in fœmina,quàm
in maſculo.l. Palam.§.fi. ff. de ri.nup.
quam ad hoc allegat Paul.Caſtren. in
l.ex facto.§.1.in fin.ff.ad Trebe.Alex.
in dict.§. Si quis rogatus nume.6. Iaſ.
in.l.in arenam.nume.10. C.de inoffi.
teſta.Deci.in.l.fœminæ.numer.63.ff.
de regul.iur.Marc. Anton.in.l.hac cō
ſultiſsima.§.ex imperfecto.nume 47.
C.de teſta. Ioa. Neui. in Sylua nup.
fol.120.in lib. paruo.eſt.l.2. in fine tit.
15.lib.8. Ordina.Sed prima opinio in
muliere extranea inſtituta, cui datus
fuit ſubſtitutus, ſi ſine filijs deceſſerit
poterit ſuſtineri ſecundum Bart. Ale-
xand. & alios in dict. §. Si quis roga-
tus.num.7.
59 ¶ Sextò ampliatur, quod ſi ſpurius
à matre fuerit præteritus, ſi fuerit po-
ſthumus eius natiuitate querela rum
pitur teſtamentum maternum.l. Si
mater.C.de inoffic.teſta.l.poſthum⁹.
ff.eodē titul. præteritio enim matris
60 pro exhæredatione habetur.l. filiam
præteritam. C. de inoffi.teſta.l.illud.
§. ad teſtamenta. ff. de bono poſſe.
contra tab.§. mater.inſtitu. de exhæ-
red.lib.
61 ¶ Septimo ampliatur, quod cùm
ſpurij legitima ꝓle deficiēte ex teſta-
mētó & abinteſtato legitimi matrib⁹

hæredes exiſtant, omnia bona materna, abinteſtato & ex teſtamento, deducto quinto, horum filiorum eſſe legitimam. l. 9. titu. 5. lib. 3. Fori. l. 4. titu. 12. lib. 3. Fori. l. 28. Tauri. gloſ. in. l. 17. titu. 1. part. 6. Seguta in. l. cohæredi. §. cùm filiæ. numero. 33. &. 239. ff. de vulga. & pupil. ſubſti. & in. l. vnum ex familia. §. Si fundum. nume. 88. ff. de lega. ſecun.

62 ¶ Octauò ampliatur, ſpurios bona alienata à matre in eorum fraudem vſque ad ſuas legitimas poſſe reuocare. Bart. in. l. non vſque. ff. Si quis à pa. ſuc. manu. & in. l. hæreditarium. ff. de bo. autho. Iudi. poſsi. Iaſ. in. l. qui ſe patri. nume. 26. C. vnde lib. & in Authẽ. nouiſsima. nu. 40. C. de inoffic. teſta. & in. l. ait prætor. §. Sed etſi quis. ff. de iureiuran. & in. §. Si quis in fraudem, in princi. inſti. de actio. & in. l. filium quem habentem. nu. 9. C. fami. Herciſ. Barba. in. l. cum acutiſsimi. nume. 47. C. de fideicommi. Ioann. Nicola. in. l. generaliter. nũm. 226. C. de ſecũ. nup. Xua. in. l. Quoniam in priorib⁹. amplia. 16. nume. 9. C. de inoffi. teſta. Alexander conſi. 47. volu. 1. Decius conſi. 231. viſo caſu. nume. 7. l. 4. in fine. titu. 15. par. 6. l. 7. titu. de las donaciones. lib. 3. Fori.

63 ¶ Nonò ampliat̃, filios ſpurios honorabili inſtitutionis titulo à matre eſſe inſtituendos inſtar legitimorum legitima prole deficiente, vt ſæpe dictum eſt. Authẽ. Vt cum de appella. cogno. §. illud quoque capitulum. colla. 8. Authenti. nouiſsima. C. de inoffic. teſtamen. l. 5. titu. 8. par. 6. Bart. in. l. Papinianus. §. Si conditioni. ff. de inoffic. teſta. Vt etque Imo. & Iaſ. in. l. inter cætera. ff. de lib. & poſthu. Decius conſi. 228. in caſu propoſito. latè Xua. in. l. quoniam in prioribus in. 5. limitat. C. de inoffic. teſta.

64 ¶ Decimò ampliatur, ſpurijs, legitimas deberi, eiſq; relinquendas eſſe ſine grauamine & conditione iuxta legem, quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſta. l. 11. titu. 4. part. 6. legitima enim per prædicta iura non patitur onus, neq; in quantitate, neq; in tempore, neque in loco, neque in modo, vt latè ſcripſit Menchã. de ſucceſsio. crea. lib. 1. nu. 180. cum ſequen.

65 ¶ Vndecimò ampliatur, ſpurios legitimam matris non admittere, nullo etiam ab eis inuentario facto. l. fin. §. ſin autem. Vbi glo. in verbo. ſacramento. Vbi Alexand. num. 8. C. de iu. delibe. gloſ. in verbo. intra annum. in Authentic. hoc amplius. C. de fideicommiſ. hanc affirmat eſſe communem opinionem Bald. in. l. filiũ quem habentem. nume. 37. C. fami. herciſ. Guido Papæ deciſio. 53. Alexander conſilio. 67. viſis & ponderatis. volumine. 4. & conſilio. 139. eleganter volu. 1. Segu. in. l. 3. §. fina. nume. 112. ff. de libe. & poſthu.

66 ¶ Duodecimò ampliatur, matrem inter ſuos filios illegitimos cum ſolẽnitate tantùm duorum teſtium poſſe teſtari. l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. Vbi expreſsè Bald. nu. 7. C. de teſta. Idem in. d. l. ſi qua illuſtris. nu. 8. allegando Speculatorem. & in. l. fi. C. fami. herciſ. Alexan. & Corne. in dict. §. ex imperfecto. & latiùs ibi. Mar. Anto. nu. 78. vbi in fine nititur tenere contra communẽ. Tiraquel. in. l. ſi vnquam. verbo. ſuſceperit liberos. nu. 51. C. de reuocan. dona. Hippo. in rub. C. de proba. nu. 274. quod de iure nouiſsimo regio non procedere indubitatum eſt, per. l. 3. Tauri.

67 ¶ Decimotertiò ampliat̃, ſpurios admitti ad ius retractus, in re à matre, vel à cognatis maternis vendita. Ioan. de Imo. in. d. §. ſi quis rogatus. in primo. glo. magna. in verbo. cambiar. in. l. 13. titu. 10. libro. 3. Fori. Pala.

Rub.

Rub.in.l.9.Tauri.nu.12. Vbi Caſti. in verbo.heтederos. Ratio eſt de qua ſupra, quòd reſpectu matris, ac lineę maternæ dicuntur de genere & cognatione ſua, vt in. d.l.Si ſpurius. Et quia
68 ius retractus ſequitur per omnia ius ſucceſſionis, vt latiſsime ſcripſit Tiraquel.de vtroq; retractu.§.26. in prin. & cum hi adſucceſſionem maternam admittantur, per conſequens ad ius retractus.

69 ¶ Decimoquarto ampliatur, ſpurios ex teſtamento & abinteſtato matribus ſuis ſuccedere, aſcendentibus etiam & agnatis maternis exiſtentibus.l.1.§.Sed & vulgò quæſiti. &.l.2. in princ.ff.ad Sena.conſul. Orfi.l.hac parte.l.Modeſtinus.ff. vnde cogna.l.11.tit.13.par.6.&.d.l.9.Tauri, ibi.aunque tenga padre, o madre.

70 ¶ Decimoquinto ampliatur, naturales tantùm, matribus etiam illuſtribus ex teſtamento & abinteſtato ſuccedere.Bar.in.l. fin. numer.4.ff. de ijs qui.vt indig.Ange.in.d.§. nouiſsimè, quod apertè probat.l.11.in fine. titu.13.par.6.Neque prędictis aduerſatur. dict.l. Si qua illuſtris, quæ ſecundum Alberi.& alios ibi.In filio ſpurio, & nõ in naturali tantùm eſt intelligenda, & quando matri legitima proles exiſtit; vt ibi.conſiderat Caccialu.num.69.&.73.& Corra.in.l. hæres inſtituta.nume.5.C.de impube.Gabrie. Paleo.de filijs nothis, cap.41.nu.3. Sed Gom.in.l.9. Tauri.nume. 10.tenuit, quod filius ſpurius, etiam filijs legitimis deficientibus, matri illuſtri non
71 ſuccedat.& fundatur in ratione dict. l.Si qua illuſtris.ibi. nominari ſpurios ſatis iniurioſum. ſatiſque acerbum eſſe iudicamus.quæ ratio militat, ſiue legitimi exiſtant, ſine non. Sed ex dict. l.Si qua illuſtris, quæ diſponit conditionaliter, ibi.iuſtis liberis exiſtentibus aliquid, &c. Contrarium videtur. ac ita in hoc reprehenditur Anton.
72 Gomez, per Tellium Ferdi.ibid.in princ.& prædicta.l.9.eſt expreſſe cõtra opinionem Anto.Gomez.ibi. De qualquiet calidad que ſean.& ibi. En caſo que no tenga hijos. Ideo meritò in hoc Antoni. Gome. reprehenditur.

74 ¶ Decimoſexto ampliatur, naturales admitti ad ſucceſsionem maternã, tam ex teſtamento, quàm abſtinteſtato marito & fiſco excluſis.l.1.C.Vnde vir, & vxor.latè Matthæ.de Afflict.deciſſio.96.quod aliter videtur in ſucceſſione paterna.Auth.licet.C. de natu. li.l.11.tit.13.par.6.

75 ¶ Decimoſeptimo ampliatur, ſpurios ex viro coniugato, & muliere ſoluta genitos ex teſtamento & abinteſtato matri ſuccedere.Albe.& Salice. in.d.l.Si qua illuſtris.Idem Salice.in.l.1.C.de adulte.Angel.in dict.§. nouiſſimè.Ioan.de Plate.in princ.inſtit ad Orfi.allegando ad id.d.l.1. C.de adul. Socin.conſi.148. memini iã poſt principi.volum.1.Deci.conſi.306. in caſu propoſito, in princ. Palac. Rub.in.l.9. Tauri.num.27.quam concluſionem de iure regio indubitatam eſſe arbitror per prædictam.l.9.Tauri, quæ ex-
76 preſsè ſtatuit, quod ad hoc quod ſpurius matri non ſuccedat requiritur, quod ipſa mater pœnam mortis mereatur ex tali concubitu, quæ pęna in mulierem ſolutam non eſt ſtatuta per iura notiſsima.Contrarium vero con ſulendo tenuit Alexan.con.60.viſa legitimatione, nu.32.vol.2.

77 ¶ Decimooctauo ampliatur, ſpurios in ius accuſandi mortem ſuorum parentum, ſuccedere.l. hos accuſare. §.omnibus.Vbi.Bart. ff.de accuſa. idẽ in.l.2.ff.eod.titu.Bald.in.l.1.num.33. C.qui accuſa.non poſ.Ioa. de Imo.in dict.§. Si quis rogatus. vbi Alexand. numer. 39. idem Alexand. conſilio.

60. viſa legitimatione.num.12.volu. 2.Gabriel Paleotus, de filijs nothis.c. 33. nu.3. ratio eſt, de qua ſupra, quia cognati & coniuncti reſpectu matris dicuntur. Et quia.l.affectionem conſiderat, quæ affectio etiam circa natu
78 rales verſatur, vt poſsint parentũ ſuo rum necem vindicare. vt inquit Bar. in dict.l.2.ff.de accuſa. & de validitate concordiæ, & pacis à filio ſpurio factæ ſuper morte patris cum occiſoribus, latè ſcripſit Ioannes de Imola, in conſil.71.in caſu præmiſſo, & Alexan.in.d.§.Si quis rogatus.

79 ¶Decimonono ampliatur, ſpurios vterinos inuicem inter ſe abintestato ſuccedere. l.Si ſpurius.l.hac parte. ff. vnde cogna. §. vulgo quæſitos. Vbi gloſ. inſtitu.de ſucceſſ.cognat.l. fina.titu.13.par.6. Bart. in dict.l.fina. de his quibus, vt indig. Dinus de ſucceſ.abinteſta.nume.22.Cynus in Authen.itaque. Verſi.terrio caſu. C.cõmunia de ſucceſſ. Angel. in dict. Authen.quibus modis natu. effi. ſui.§.fi. Platea in princip.inſtitu.ad Orſi.Caccialu. in dict.Si qua illuſtris. num.66. Alexan.conſi. 174. Super eo.volum. 5. Qui ferè omnes concludunt id nõ habere locum in ſpurijs, ex damnato & punibili coitu genitis. De qua re pro vtraque parte opiniones, & plures rationes refert Matthæ.de afflict. in deciſio.96.incip.fuit in ſacro conſilio, & in hac ampliatione dictum fuit
80 abinteſtato ſuccedere, quia ex teſtamento fratres non ſunt legitimi hæredes, cum exhæreditati cum cauſa, vel ſine ea, & extranei inſtitui poſſint. l. extraneum. C. de hære.inſti.l. fratres vel ſorores. C. de inoffi.teſtamen.l.12. titu.7.part. 6.l.2.&.3.titul. 8.part.6.

81 ¶Vigeſimo ampliatur, matres admitti ad tutelas filiorum ſpuriorum: l.fina.C.quando mu.offi.fun.poſ.Albe.in.d.l.Si qua illuſtris.in fine Caſti. in dict.l.9. Tauri. Nam is admittitur ad tutelam legitimam, qui admitti-
82 tur ad ſucceſsionem.l.1.§. tutela legitima. ff. de legi. tuto.§.vnico.de legi. patro.tute.inſti.Alexan.conſi.4. ponderatis verbis.nume.14.volu.4.& an
83 naturales in iudicio ſine mandato audiantur. Inno.Hoſti.& alij, in.c.nonnulli. de reſcrip. Alexã.in.d.§.Si quis rogatus. nu.42. Iaſ. in.l.exigendi. C. de procu. videntur cõcludere, quod pro parte matris admittantur.

SVMMARIVM.

1 *Filius clerici, an ſucceſsionis maternæ ſit capax, & num.2.*
3 *Verus & germanus ſenſus ad.l.9.Tauri.*
4 *Verba aliquem operari debent effectum.*
5 *Exceptionem de regula eſſe oportet.*
6 *Filius clerici in ſacris ex teſtamento, & abinteſtato matri ſolutæ ſuccedit.*
7 *Intellectus ad.l.11.titu.13.par.6.*
8 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius, & cõtra.*
9 *Matrimonium ſpirituale inter clericum & eccleſiam contrahitur.*
10 *Naſci de adulterio non eſt culpa illius qui naſcitur, ſed illius qui generat.*
11 *An diſpoſitum in ſenſu directo ſit oppoſitum in ſenſu contrario.*
12 *Leges antiquæ per leges nouas corriguntur.*
13 *Maior honeſtas in clericis, quàm in alijs requiritur.*
14 *Clericus in omnibus ſui corporis membris à planta pedis, vſque ab verticem capitis honeſtatem oſtendat.*
15 *Mundamini qui fertis vaſa Domini.*
16 *Si ſacerdos qui eſt vnctus peccauerit, faciet delinquere populum.*
17 *Clericorum filij ſunt ſerui Eccleſiæ.*
18 *Verus ſenſus ad cap.cum multæ. 15. quæſt.ſi.*
19 *Motus proprius aduerſus clericos filios habentes.*
20 *Opinio Barto.in.l.in concubinatu.num.5.ff. de concu.*

Opinio

21 *Opinio contraria aduerſus Bart. & ſequaces.*
22 *Bart. opinio meritò reprobatur.*
23 *Clericus in minoribus etiam beneficiatus matrimonium contrahere poteſt.*

Cap. XXVII.

1 NObis ſe offert iuxta
prędictam materiã
examinanda quæ-
ſtio, de qua non eſt
parua inter iuris
profeſſores contro
uerſia, an filius clerici teſtatæ ſeu inte
ſtatæ matris ſucceſsionis ſit capax.
Qua in re partem negatiuã affirmat
2 Abb. Vtriuſque ſucceſsionis eſſe in-
capacem, in cap. per venerabilem,
nu. 32. qui filij ſint legi. Idem & Car-
di. & Præpo. in cap. cum haberet, in
fine, de eo qui du. in matri. quam pol.
per adul. Idem Abb. in cap. innotuit.
nume. 19. de Elect. Ioan. de Plate. in
prin. inſti. ad Orfi. Xua. in. l. 1. num. 29
tit. 3. lib. 3. Forl. Syluest. in ſumma. in
verbo. filij. quæſt. 7. de qua re eſt. l. ex-
preſſa. in. l. 9. Tauri. in fine, in eo quod
prædicta lex diſponit, dicens. Volu-
mus quod ſeruetur illud, quod diſpo-
3 ſitum eſt in. l. facta à Rege Ioanne pri
mo, circa ſucceſsionem filiorum cle-
ricorum. Mens ergo & intentio illius
legis. 9. Tauri, eſt extẽdere & amplia-
re. l. 22. titu. 3. lib. 1. Ordin. & l. fin. tit.
3. lib. 5. ordin. quod quemadmodum
in his legibus filius clerici non ſucce-
dit patri, ita eodem modo matri non
ſuccedat, licet filiꝰ clerici, quo ad ma-
trem non dicatur de damnato & pu-
nibili coitu genitus, & hunc intelle-
ctum ad. d. l. 9. Tauri tenuere, ibi. Pala
cius Rub. Caſti. Gome. & melius Tel
li. Fernand. nume. 34. & Xua. in. l. 1. in
fine, titu. 6. lib. 3. Fori. Qui ſanè intel-
lectus optima iuuatur ratione. nam
dict. l. 9. Tauri, cum velit ſpuriorũ ſuc
ceſsionem, quo ad matrem declara-
re, & in eius ſerie de ſucceſsione ma-
terna ſemper loquatur. Veriſimile
nõ eſt, quòd in fine. l. prædicta. 9. Tau
ri, redeat ad ſucceſsionem paternã.
quibuſdam tamen ille intellectus ad
dict. l. 9. Tauri, non placet, ſed quod
tantùm. l. Tauri leges ordinamẽti ap
probet, nihil noui addendo. Mihi ve-
ro ſemper placuit primus ſenſus & in
4 tellectus. nam fruſtra verba prædicta
in præfata. l. 9. Tauri eſſent adiecta, &
de nihilo penitùs ſeruirent, quod ſa-
tis abſurdum eſſe arbitror. l. Si quan-
do. ff. de lega. pri. l. 4. ff. de vſu. l. quod
Labeo. ff. de carbo. edic. cap. ſi Papa,
de priui. l. 6. & verba prædicta. d. l. 9.
Tauri, pro declaratione & exceptio-
ne in ea ponuntur, quam exceptio-
5 nem de regula eſſe oportet, alioquin
eſſet inepta, vt inquit gloſ. in rub. de
regu. iur. lib. 6. Bart. in. l. in his, in fine.
ff. de legi. Abb. in cap. 1. num. 8. de fe-
rijs dicens, non eſſe congruam exce-
ptionem & fallentiam, ſi quiſpiam di
xerit, omnes libri ſunt mei, excepta
domo, aut omnis homo currit, niſi a-
ſinus. Itaque cum regula & conclu-
ſio poſita in. d. l. expreſsè loquatur in
ſucceſsione materna, non eſt exce-
ptio intelligenda de ſucceſsione pa-
terna. Id etiã conſtat ex dict. l. 9. Tau-
ri, quod meo iudicio eſt nimis notan
6 dum, quòd filius genitus ex clerico
in ſacris, & ex muliere etiam ſoluta,
neque ex teſtamento, neque ab inte-
ſtato matri ſolutæ ſuccedat. Quod
probatur ex illis verbis prædictæ. l. 9.
Tauri. ibi, etiam ſi coïtus clericorum
quo ad matrem non dicatur damna-
tus & punibilis, volens expreſsè diſpo
nere. d. l. 9. Quod etiam ſi mater non
ſit coniugata, vel conſanguinea, ſed
tantùm ſoluta, diſpoſitum in. d. l. 9. in
filijs ex damnato, & punibili coitu ge
nitis, cenſeatur etiam diſpoſitum in

partes corporis Principis eſſe cenſen
tur, vt inquit.d.l.quiſquis, & alio no-
mine in iure Silentiarij vocantur, eò
9 quòd Principis ſecreta ſeruare ſunt
obnoxij, vt in rubro & nigro.C.de Si-
lentiarijs, & Decurio eorum. lib.12.l.
iuriſperitos.ff.de excuſa.tuto. gloſ.in
verbo deponere. in.l.verum.§.ex fa-
cto.ff.de mino. Doctores ſimiliter di-
10 cuntur illuſtres in rub.procemij.ff.ve
teris.vbi Barto.nume.12.idẽ in procę
mio.C.nume.10. Et quando Doctor
11 tempore viginti annorum publicè
in ſcholis legiſſet, tunc efficitur Dux
& Comes.l.vnica.vbi.gloſ.& Bart.C.
de profe.qui in vr.Conſtan.lib.12.idẽ
Bar.in.l.ex eo tempore.nume.4.ff.de
teſtamẽ.mili.Ioan.Faber & Ange. in
procę.inſtitu.Iaſ.in.l.s.num.11.ff.de
offi.eius,cui man.eſt iu.Abb.in rubr.
procę. decreta. nume.6. & in.c.cleri-
ci.nume.3.de iudi.& in ca. propoſui-
ſti. nume.15. de proba & in.c.capel-
lanus.in prin.de ferijs.Andre.Sicu.in
c.fi.col.fin.de offi.delega.Paris de Pu
teo, de re militari.lib.6.in princi.nu-
me.37.Feli.in rub.de magiſ.Alex.cõ-
ſi.32.viſa conceſsione.nume.5.volu.
5.Pala.Rub.in rub.de dona.inter.vi.
& vxorem.§.37.nu.18.de qua re eſt
de iure Regio.l.ſingu.8.tit.fina. part.
2.&.l.1.tit.1.libr.4.ordi.ea potiſsima
ratione ſpurius matri illuſtri non ſuc
12 cedit, ſecundùm Albe.& Sali.in.d.l.ſi
qua illuſtris. quia in mulieribus illu-
ſtribus ac nobilibus maior caſtitas,
quàm in alijs requiritur, ob id maius
delictum in eis iudicatur.l.presbyte-
13 ri.C.de Epiſco.& cle.c.cùm quidam.
de iu.iuran.ca.fi.44.diſti.vnde inquit
Iuuenalis, Satyra octaua.

Omne animi vitium, tãto conſpectius in ſe
Crimẽ habet, quãto maior qui peccat habetur.

Quos verſus refert glo.in.c.2.§.ſanè.
de tranſla.Epiſ.in verbo. tanquã ma-
iores. Vnde inquit lex.omne delictũ.

§.1.ff. de re mili. Quanto gradus al-
tior eſt, tanto lapſus grauior eſt.l.aut
facta.§.perſona,ff.de pœnis.cap.cùm
non ab homine. de ſenten. excom-
mu.l.2.titu.28.in qua re regulam.&
9.fallen.ſcripſit Felin.in. c.paſtoralis.
in prin.de offi. delega. Si verò mater
non ſit illuſtris, ſpurij ex teſtamento
14 & abinteſtato cum legitimis matri-
bus ſuis ſuccedunt, quod ſatis colligi-
tur ex. d.l. ſiqua illuſtris à contrario
ſenſu.tenent Albe.Ange.& Pau.in.d.
l. ſi ſuſpecta.§.de inofficioſo. ff.de in-
offi.teſtamen. Cynus in Authen.ita-
que.verſi.quarto caſu. C.commu.de
ſucce. Iaſ.in addi. ad Chriſto.in prin.
inſti.ad Orfi. Anto.in,d.c.tanta.colu.
2.glo.fi.in.l.10.titul.5.lib.3. Fori. Sed
quia adhuc non erat certum, ſed po-
tiùs dubium iura Codicis corrigere
ius digeſtorum, & an filij nati ex adul
terio vel inceſtu, vna cum filijs legiti
mis matribus ſuis non illuſtribus ſuc-
cedant, cùm appellatione ſpuriorum
veniant omnes ex adulterio, inceſtu,
nefario coitu nati.l.3.C.ſolu.matri.
d.c.tanta.vbi optimè Anto. nota.3.c.
ad abolendam. de filijs presbyte. §.ſi
aduerſus.inſti. de nup. Ange. in. d.§.
de inoffi. Cardi. in. c. liberi.32.quæ-
ſtio.4.& quòd d.l.ſiqua illuſtris, eſſet
15 intelligenda ſecundum iura digeſto-
rum. vt in. d.l.hac parte. & d.l.ſi ſpu-
rius. Iura enim noua ita intelligenda
ſunt, vt per ea ius antiquum non cor-
rigatur.l.præcipimus.§.fina. C. de ap
pella.l.ſancimus.C.de teſtamẽ.l.non
eſt nouum. &.l. ſed & poſteriores.ff.
de legi. Iaſ.in Authen.quas actiones.
C.de ſacroſan. Eccle. & in rub. ff. de
re iudi. nume. 11. in.l.de quibus.nu-
16 me.21.ff. de legi. Iura enim iuribus
concordanda ſunt.l.vnica.C.de inof-
fi.doti.c.cùm expediat.de electi. lib.
6.c.periculoſè, de pœni.diſtin.1.c.cũ
dilectus.vbi glo.de conſuetu.c.ad no
ſtram

ſtram vbi optima glo. de iure iu. legũ
17 enim correctio, de facili inducenda
non eſt.l.ſi quando.C.de inoffi.teſta.
Authen. quibus mo. natu. effi. ſui.§.
tribus.col.7.Authen de hære.abinte.
ſta.veni.vbi glo.in verb. vacantibus.
col.9.gl.1.in.l.ſciendũ.ff.qui ſatiſdar.
cog.glo.magna.in.l.ſi.ff.fini. Regun.
glo.ſingu.in.c.cupiẽtes.§. quòd ſi per
viginti.de elec.lib. 6. optimè Bart.in
extraua. ad reprimendum. in verbo.
non obſtantibus,quomo.in cri.lę.ma
ieſt.proce.Abb.in cap.1.nume.14.de
reſcrip. Iaſ.in.l. filium quem haben-
tem.in fine. C.fami.hercif. Ob id mo
ritò ad remouendam hanc dubitatio
nem,& varias Doctorum opiniones,
ius nouum, Authen. & partitarum di
ſpoſuit filios ſpurios, ex damnato &
18 punibili coitu , vt pote inceſtuoſos,
adulterinos,& nefarios, neque ex te-
ſtamento, neque abinteſtato, matri-
bus etiam non illuſtribus, prole legi-
tima non exiſtente,ſuccedere. Auth.
quibus mo.natu.effi.ſui.§. fin.colu.7.
gloſſ.fin. in dict.l. ſi quà illuſtris. quæ
lex ita intelligenda eſt,ſecundum ve-
rum ſenſum.gloſſ.in dict.§. de inoffi-
cioſo.glo.in Authen.ex complexu.C.
de inceſt.nup.gloſſ. in dict.§. nouiſsi-
mè.gloſſ.in verbo. Ni en parienta. in.
l.10.titul. 5.lib. Fori. notat expreſsè
Bar.in.l.fin.numer.4.ff. de ijs qui no-
tan.infa. Dynus de ſucce. abinteſtat.
num.13.Bal.in.l.eam quam.num.25.
C.de fideicommi.Ange.in dict.§.fin.
in dict. Authen.quibus mo.natu. effi.
ſui.Abb.in dict.c.tanta.nu.13.& in.d.
ca.cùm haberet.in fine.Bapt.Caccia-
lu.in dict.l.ſi qua illuſtris.nu.75.Ioan.
Cora.in.l.hæres.inſtituta. nu. 5. C. de
impu.& alijs ſubſ.hanc dixit eſſe com
munem opinionem Socy.conſi. 188.
memini iam.volu.1.Alex.conſil.174.
ſuper eod.in fine.vol.5.Gabriel.de fi-
lijs no.cap.43.nume.2. Couarru.in.4.
de ſponſa.2.parte.cap.8.§.5. nu.15.ra
tio eſt quam ſcripſit Ange.in.d.§. no-
19 uiſsimè.in prin.Quia ij filij ſunt à iure
nimis odioſi.& omni prorſus legis be
neficio carent,vt inquit tex.in Auth.
licet. C. de nat.lib. ibi. omni prorſus
beneficio excluduntur. & in Authẽ.
ex complexu. C. de inceſ. nup. & in
Authen. quibus mo. natu. effi. ſui.§.
fin.l.9.titu.13.par.6. ſed nouiſsima.l.
20 9. Tauri. quãplurima corrigit in hac
materia,quæ de iure communi erant
ſtatuta.quæ.l.9.Tauri, vt radicitùs in
telligatur, ſummatim ex ea regulam
generalem deduco, & vnam fallen-
21 tiam cum declaratione ad eam. Re-
gula igitur eſt illegitimos cuiuſcun-
que qualitatis ſint,fratribus legitimis
exiſtentibus, matribus ſuis non ſuc-
cedere ex teſtamento,neque abinte-
ſtato. Fallentia dictæ regulæ eſt,quòd
prædicti filij illegitimi , ſi matribus
non ſunt filij legitimi, ex teſtamen-
to , & abinteſtato, matribus ſucce-
dunt. Declaratio & limitatio ad
prædictam fallentiam erit , quòd
quando filius illegitimus eſt ex dam-
nato & punibili coitu, ex parte ma-
tris taliter,quod mater pœnam mor-
tis mereatur , etiam ſi legitima pro-
les non ſubſiſtat, matri neque ex te-
ſtamento, neque abinteſtato ſucce-
dit.ex qua.l.9.
22 Primo infertur, ius commune &
partitarum corrigi, quo cautum erat
ſpurios matribus ſuis ex teſtamento,
& abinteſtato, ſimul cum filijs legiti-
mis & naturalibus ſuccedere, dum-
modo ex damnato & punibili coitu
non eſſent geniti.vt in.d.Auth.ſi qua
illuſtris.vbi glo. & Doct. & in dict.l.ſi
ſuſpecta.§.de inoff. & in. d.§. nouiſsi-
mè.& in.l.15.tit.13.par.6.quę omnia
per prædictã legẽ.9. Tau. maxima cũ
ratione ſunt correcta.iuxta illud Ge-
23 ne.cap 21.non ſit hæres filius ancillæ

De ſucceſſ L cum

cum filio liberæ. habetur in. c. dicat aliquis. 22. quæſt. 4. c. non omnis mulier. 32. quæſt. 2. referr Bart. in. l. teſtamenti factio. in fine. ff. de teſta. & habetur in lib. Iudicum. c. 11. quòd filij legitimi Galaad dixerunt fratri ſuo ſpurio Iepthe, hæres in domo patris noſtri eſſe non potes, quia de adultera matre natus es.

24 ¶Secundò infertur, quòd de iure communi definitum erat, ſpurios à ſucceſsiõe cognatorum ex linea materna ſimul cum filijs legitimis & naturalibus non admitti. l. hac parte. ff. vnde cogna. l. ſi ſpurius. ff. eo. tit. l. fin. tit. 13. part. 6. notat Albe. in. l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. Ange. in. d. §. nouiſſimè. quod aliter eſt de iure Regio. d. l. 9. Tauri. Quæ licet de conſanguineis nihil diſponat, tamen cùm à ſucceſsione materna, legitima prole exiſtente, ſpurius excludatur, per conſequens à ſucceſsione cognatorũ. Deſiccata enim radice, id eſt ſucceſsione materna non poterit fructus in ramis naſci. l. fin. C. de natu. liber. l. 2. C.

25 de liber. & eo. lib. & propter medium inhabile impeditur acquiſitio extremorum. l. fina. ff. flumini. l. qui ſella. §. finali. ff. de ſeruitu. ruſtico. prædi. Quod adeò verum eſſe cenſeo, quòd ſi ſpurij eſſent ex damnato & punibi

26 li coitu, neque ſibi inuicem abinteſtato, neque conſanguineis maternis ſuccedunt. Vt optimè concludit Albe. in. d. l. ſi qua illuſtris, & clariùs Ioan. Bapt. Caccial. ibi. nu. 66. & nu.

27 79. & Gabriel Paleo. de fi. no. c. 43. in prin. Contrarium verò tenuit Matthæ. de Afflic. deciſio. 96. incip. fuit in ſacro Conſilio. vbi inquit, quod ſecundum ſuam ſententiam & opinionem fuit in Regia Curia iudicatum, & meo iudicio male.

28 ¶Tertiò infertur per. d. l. 9. Tauri. legem ſi qua illuſtris. C. ad Orſi. corrigi. quæ diſcrimen in ſucceſsione materna illuſtri, vel non illuſtri aſsignabat.

29 ¶Quartò infertur, filium ex muliere adultera genitum ex teſtamento & abinteſtato matri ſuæ non ſuccedere, legitima etiam ſobole deficiẽte, cùm de iure noſtro nouiſsimo Re-

30 gio pœna adulterij ex parte vxoris ſit pœna mortis. l. 1. titu. 7. lib. 4. Fori. l. 2. in fine. tit. 15. lib. 8. ordi. l. 80. 1. & 2. in ll. Tauri. Neque obſtat, quòd prædictæ leges liberam marito occidendi vxorem adulteram facultatem relinquant, quia maritus non ſua, ſed publica authoritate id agit. & ſat eſt, quo ad dict. l. 9. Tauri coitus ex parte

31 mulieris ſit punibilis pœna mortis, vt cõcludit Medina in lib. de reſti. c. de duodecim cauſis. quæſt. 3. cauſa. 4. Et poſt longam diſputationem pro vtraque parte concludit Tellius Ferdi. in 9. Tauri. nu. 14. in fine tenens, filium adulteræ hodie eſſe inſucceſsibilem, quia mater eius incurrit pœnã mortis, quamuis glo. ſingu. in. l. 11. tit. 13. part. 6. affirmet hunc articulum eſſe pulchrum, & tandem cogitandum relinquat. De iure verò communi, & partitarum pœna mortis in adulteram non erat ſtatuta, vt in Authentica. Sed hodie. C. de adulte. in. l. 15

32 titu. 18. part. 7. De qua re abundè ſcripſit Tiraque. de. ll. connubialibus. l. 1 13. nume. 19. cum ſequen.

33 ¶Quinto infertur ex. d. l. 9. Tauri natum ex adulterio, & inceſtu ſimul, etiam de iure communi eſſe inſucceſsibilem, quia mater de iure communi, propter criminum commixtionem pœnam mortis incurrit. l. ſi adulterium cum inceſtu. Vbi glo. & Bart. ff. de adulterijs. glo. in. l. Claudi⁹. ff. de ijs qui. vt indig.

34 ¶Sextò infertur, filium natum ex ſimplici fornicatione per famulum

cum

cum filia cõſanguinea virgine, quam
herus domi habebat, matri non ſuc-
cedere, iuxta tenorem.l.1.tit.15.li.8.
ordi.quã.l.optimè declarat Pala. Ru.
in repe.c.per veſtras.parte.2.§.8.in fi-
ne.Tellius Fernan.in.l.9. Tauri. nu.8.
35 vbi hanc concluſionem tenet,& mea
quidem ſententia arbitror nõ eſſe ve
ram, ob id quòd pœna mortis in dict.
l.1.ordi. ſtatuta non eſt aduerſus an-
cillam,vel conſanguineam,& ſic non
ex parte matris, ſed aduerſus famu-
lum. Et in.l.9. Tauri, quod ad hoc q́
filius matri non ſit ſucceſsibilis,ſequi
tur quod mater mereatur pœnam
mortis.

36 ¶Septimo infertur,ex dict.l.9.Tau
ri,ex illis verbis.ibi.illegitimi cuiuſcũ
que qualitatis ſint, quòd filijs ex dam
nato,& punibili coitu natis, quintam
bonorum partem legitimis etiam fi-
lijs exiſtẽtibus in vita dare,vel in mor
te pater relinquere poterit, quod ali-
ter de iure communi erat ſtatutum.
authen.ex cõplexu. C. de inceſ. nup.
Authen.licet. C.de natu.lib.ibi, om-
ni prorſus beneficio excluduntur, &
in dict.Authen.qui.mo.natu. effi.ſui.
§. fi.gl.in.d.l.ſi qua illuſtris.Bar.in. d.
l.fi.n.4.ff.de ijs, qui notan.infa. Alex.
conſili.174.ſuper eo. in fine. volum.
quinto.

37 ¶Octauo infertur, filium inceſtuo
ſum matri non ſuccedere.l.1.tit.13.
part.6.l.5.tit.18.par.7.& alia iura,quę
refert Tellius Fernan.in dict.l.9. Tau
ri.num.6.

38 Nono infertur, filium natum ex
muliere, quæ proprio ſeruo ſe iniun-
xit matri, neque ex teſtamento, ne-
que ab inteſtato ſuccedere.l.vnica.C.
de mulier. quę ſe pro.ſer. iniun. Alb.
in dict.l.ſi qua illuſtris in fine.gloſſ.in
verb. ex damnato coitu.in.l.11.titu.
13. 6. part. Tellius Fernan.in dict.l.9.
Tauri.nu.4.

39 ¶Decimo infertur,ex dict.l.9.Tau
ri, ex illis verbis y de la tal parte pue-
den diſponer en ſu vida, o al tiempo
de ſu muerto, quod legatum alimen-
torum filio ſpurio relictum pleno iu-
re quòad proprietatem & vſumfru-
ctum pertinet. Quod aliter videtur,
de iure communi fuiſſe ſtatutum. l.
cum hi.§. ſi vni pluribusve. ff.de tran
ſa.l. dominus in fine. ff. de vſufruct.
Bald.in l. eam quã. nume 41.C.de fi-
deicomiſ. & in Authen. cui reli-
ctum.in fine. C. de indic.vidui.tollẽ.
Bar.in. l. donationes. §. ſpecies. ff. de
dona.quod latius à me in materia ali-
mentorum ſuperius traditum eſt.

40 ¶Ex prædicta igitur lege.9. Tauri,
regula generalis deducitur,quòd filij
illegitimi cuiuſcunq; qualitatis ſint,
dummodo non ſint geniti ex damna-
to & punibili coitu, propter quem
matres mereantur pœnam mortis, le-
gitima prole non exiſtente, ex teſta-
mentò & ab inteſtato matribus ſuis
legitimi ſunt hæredes.

41 ¶Primo, dicta regula ampliatur,
quod vſque adeò id verum eſſe cen-
ſeo,quod ſi huiuſmodi filij illegitimi à
matre iniuſtè ſint exhæredati, quere
la inofficioſi teſtamenti impugnare
teſtamentum maternum poſſint.l.ſi
ſuſpecta.§.de inofficioſo. ff. de inoffi.
teſta.gloſ.in verbo.naturalis.§.1.inſti.
eodem. titul. gloſſ.iuncto textu.in.l.
1.C.vnde vir & vxor. Albor. & Sali-
cet.in dict.l. ſi qua illuſtris. Idem &
meritò dicendum eſt, ſi à matre fuiſ-
ſent præteriti, cum præteritio ma-
tris pro exhæredatione habeatur. l.
42 non putauit.l.illud.§. ad teſtamenta.
ff.de bono.poſſe.contra tabu.l.filiam
præteritam. C.de inoffi.teſta.§.fin. in
ſti.de exhære.libe.

43 ¶Secundo ampliatur prædicta re
gula, nõ ſolùm in filijs ſpurijs, ſed etiã
in nepotibus & pnepotib⁹ locũ habe

re,qui ſane nepotes ex teſtamento &
abinteſtato legitimi matribus ſunt
hæredes.l.Modeſtinus.l.hac parte.ff.
vnde cogna.ibi marer talium libero-
rum. appellatione enim liberorum,
nepotes, ac pronepotes cæteroſque
deſcendentes comprehendi certum
eſt. l. liberorum appellatione. ff. de
44 verbo. ſignific.l. filium habeo. ff. ad
Macedo.l.Lucius.in.2. ff.de hæred.in
ſtit. declarat Bat.in.l. Gallus. §. inſti-
tuens.ff.de libe.& poſthum.Ange.in
dict.§.nouiſsimè.Deci.conſil.372. vi-
ſis & diligenter.l.3. titu.13. pár.6.l.9.
tit.5.lib.3.Fori.l.1.&.7.tit.6.cod.lib.3
Fori.l.40.Tauri.
45 ¶ Tertio ampliatur dictam regulã
in filiabus ſpurijs etiam locum habe-
re.l.12. tabularum. C. de legi. hęre. l.
maximum vitium. C.de li. præte. vel
exhære.Authen.in ſucceſſione. C.de
ſuis & legi. hære. Authen. defuncto.
C.ad Tertu. Authen. de hæred.abin-
teſtat.veni.§. nullam. collat.9.l.3.tit.
13.part.6.
46 ¶ Quarto ampliatur prædicta con
cluſio,quòd etiam ſpurij ad ſucceſſio
nem cognatorum ac coniunctorum
per lineam maternam abinteſtato
vocantur.l.ſi ſpurius.l. Modeſtinus.l.
hac parte.ff. vnde cogn.l.fin.titu.13.
part.6.Albe.in dict.l. ſi qua illuſtris in
princ.& Ang.in dict.§.nouiſsimè.ne-
que ijs obſtant omnia ſuperius à me
ſcripta in illatione ſecunda ad. l.9.
Tauri.quia.l.9. Tauri, & omnia à me
ſuperius relata intelligenda ſunt de
prole illegitima ex damnato & puni-
bili coitu genita,quæ quidem cum à
ſucceſsione materna excludatur iux-
ta dict.l.9.Tauri,per conſeques à ſuc-
47 ceſſione cognatorum. Excluſa enim
radice quicquid ex ea oritur, videtur
eſſe excluſum.l. Si viua matre. C. de
bon. mater. Bald. & Salice. in dict.l.
maximum vitium.num.3.nam quan
do ſucceſſio in ſuo capite principium
non aſſumit, vlterius progredi non
48 poterit.l.2.C.de liber.& eo.lib.l.qua-
cunque gerimus. ff. de actio. & obli.
ac propter medium inhabile impedi-
tur acquiſitio extremorum.l. fina. ff.
49 de flumi.l.qui ſella.§. fina. ff. de ſerui.
ruſtic.prædi.neque prædictis obſtat ſi
quiſpiam dixerit,quod dict.l.9. Tauri
eſt iuris communis correctoria,vt ſu-
perius viſum eſt, & in.ll. correctorijs,
ex identitate etiam rationis non ſit li
cita extenſio. Authen. quas actiones.
50 C. de ſacroſanc. eccle. Bal.in.l.præci-
pimus.§.fin. C. de appella. Iaſ.in.l. de
quibus.numer.21.ff. de legibus. & in
rub. de ré iudic.nume.11.quia hæc in
terpretatio non eſt extenſiua, ſed in-
tellectiua,& virtualis, quæ nunquam
à l.etiam correctoria cenſetur eſſe ex
51 cluſa.gloſſ.in verbo,Italiæ,in capit.1.
de tempor. ordina.lib.6. gloſſ. in ver-
bo,mente,in cap. poſtquam. de elec.
eod.lib. Bal.in.l. poſt fratres. C. de le-
gi.hære.Deci.conſi.372.viſis, & dili-
genter.n.7.Hippo.conſi.61.poſt red-
ditum.nu.6.vol.1.
52 ¶ Quinto,ampliatur,quod filij ſpu
rij, dummodo ex damnato, & puni-
bili coitu nõ ſint geniti, ſubſtitutum
matri datum excludunt. Videlicet ſi
mulier fuerit grauata, ſi ſine liberis
moriatur alicui reſtituat hæredita-
tem, filij illegitimi iſtius mulieris ſub
ſtitutum excludunt,ac conditionem
extingunt.tex. ſecundum vnum in-
tellectum. gloſſ. magnæ.ibi, in.l. hæ-
redibus.§. Titius.ff. ad Treb. Bar.in.l.
ex facto.§. ſi quis rogatus, in primo.
nume.4.ff. eod.titu.Ludo.à Sar.de na
tu.lib.par.2.tit.de appella.natu.num.
8.Gabrie. Pale.de filijs nothis. ca.27.
nu.9.vbi ad id allegat tex.in.l. peni.C.
ad Orfi.& quod.l.generaliter.§. cum
autem.C. de inſti.& ſubſti.ſub condi.
fac.intelligat in maſculo inſtituto, &
non

non in fęmina. Pro qua opinione eſt.
dict.l.ſi ſpurius.&.l.hac parte. ff.vnde
cogn.&.d.l.9.Tauri,quod ex teſtamē
to & abinteſtato, legitima prole non
exiſtente, ſpurij matribus legitimi
ſunt hæredes,& quia inſpecta lege na
turali non eſt differētia inter ſpurios
& legitimos.l. hos accuſare.§.omni-
bus.ff.de accuſa.ibi.natura omnibus
filijs communis eſt.l.tutelas.ff. de ca.
dimi.Bal.in.l.cum acutiſsimi. nume.
53 8.C.de fideicommi·& in.l.quiſquis.n.
6.C.ad.l. Iuli. maieſ.& in.l. executio-
nem.nume.32.C.de execu.rei iudi.&
in.l.humanitatis.num.44.C.de impu.
& alijs ſubſti.& ita videtur quòd ver-
ba illa teſtatoris, ſi ſine liberis inſtitu-
ta moriatur,naturaliter eſſe intelligē
da.l.fideicommiſſum. ff.de condi. &
54 demonſtra.l.ex ea parte.§.in inſulam.
ff.de verbo.obliga.& quia teſtator in
caſu dubio id videtur velle quod iura
diſponunt.l.cum quidam.§. quemad
modum.ff.de verbor.ſignifi.Bald.in.
l.precibus.nume.44. C.de Impub. &
in.l.quidam elegio.num.3.in fine.C.
55 de Iu.delibe.Vnde meritò inquit Bal.
in.l.2.C.de condi.inſer.quod in dubio
teſtator præſumitur diſponere ſecun
dum,quod ius diſponit.Pau.Caſtren.
in Authen.defuncto.C.ad Tertul.De-
ci.conſil.153.in effectu quæritur.nu-
mer.4.præſertim quòd ſpurius & na-
56 turalis reſpectu matris dicitur de ge-
nere,& cognatione ſua.l.ſæpe.vbi gl.
in verbo.gentilium.ff.de verbo.ſig-
nifi.glo.in.l.1.ff.de proba.tradit opti-
mè Alex.in dict.§.ſi quis rogatus.nu-
mer.36.&.52.Contrariam verò ſentē
tiam,quòd ſpurius,aut naturalis filiæ
inſtitutæ non excludat ſubſtitutum
tenuit Bart.ſibi contrarius,in.d.l.hæ-
redibus.§.1.in princip.& Angel. &
Ioan.de Imo.in dict.§.Si quis rogatus.
vbi Alex.nume.6.inquit,quod cum
hac opinione tranſeunt communi-
ter omnes ſcribentes.& Iacob,& alij
in dict.l.generaliter.§.cum autem.nu
me.3.& Abb.in cap.in præſentia.nu-
me.21.de proba.vbi.Deci.numer.41.
hanc fatetur eſſe communem opinio
nem.Ratio communis eſt, quia non
eſt credendum, patrem ſenſiſſe de li-
beris ex reprobata fornicatione con-
ceptis,cùm ſit ſoboles ignominioſa fa
mæ ipſius teſtatoris,& ſui generis ac
57 totius cognationis.dict.l. Si qua illu-
ſtris.l.ſingularis vnica. vbi Bald.C.de
Sena.Conſul.Claudi.quod mulier in
continens eſt dedecus totius cogna-
tionis & familiæ,& maior caſtitas, &
58 honeſtas requiritur in fœmina,quàm
in maſculo.l. Palam.§.fi.ff.de ri.nup.
quam ad hoc allegat Paul.Caſtren.in
l.ex facto.§.1.in fin.ff.ad Trebe.Alex.
in dict.§. Si quis rogatus nume.6.Iaſ.
in.l.in arenam.nume.10.C.de inoffi.
teſta.Deci.in.l.fœminæ.numer.63.ff.
de regul.iur.Marc.Anton.in.l.hac cō
ſultiſsima.§.ex imperfecto.nume 47.
C.de teſta.Ioa. Neui.in Sylua nup.
fol.120.in lib.paruo.eſt.l.2.in fine tit.
15.lib.8.Ordina.Sed prima opinio in
muliere extranea inſtituta, cui datus
fuit ſubſtitutus, ſi ſine filijs deceſſerit
poterit ſuſtineri ſecundum Bart.Ale-
xand. & alios in dict.§. Si quis roga-
tus.num.7.
59 ¶ Sextò ampliatur, quod ſi ſpurius
à matre fuerit præteritus, ſi fuerit po-
ſthumus eius natiuitate querelarum
pitur teſtamentum maternum.l. Si
mater.C.de inoffic.teſta.l.poſthumus.
ff.eodē titul. præteritio enim matris
60 pro exhæredatione habetur.l. filiam
præteritam.C.de inoffi.teſta.l.illud.
§.ad teſtamenta. ff. de bono poſſe.
contra tab.§.mater.inſtitu.de exhæ-
red.lib.
61 ¶ Septimo ampliatur, quod cùm
ſpurij legitima ꝓle deficiēte ex teſta-
mēto & abinteſtato legitimi matribus

hæredes exiſtant, omnia bona matet
na, abinteſtato & ex teſtamento, de-
ducto quinto, horum filiorum eſſe le
gitimam. l. 9. titu. 5. lib. 3. Fori. l. 4. titu.
12. lib. 3. Fori. l. 28. Tauri. gloſ. in. l. 17.
titu. 1. part. 6. Segura in. l. cohæredi. §.
cùm filiæ. numero. 33. & 239. ff. de
vulga. & pupil. ſubſti. & in. l. vnum ex
familia. §. Si fundum. nume. 88. ff. de
lega. ſecun.

62 ¶ Octauò ampliatur, ſpurios bona
alienata à matre in eorum fraudem
vſque ad ſuas legitimas poſſe reuoca
re. Bart. in. l. non vſque. ff. Si quis à pa.
ſue. manu. & in. l. hæreditarium. ff. de
bo. autho. Iudi. poſsi. Iaſ. in. l. qui ſe pa
tri. nume. 26. C. vnde lib. & in Authē.
nouiſsima. nu. 40. C. de inoffic. teſta.
& in. l. ait prætor. §. Sed etſi quis. ff. de
iureiuran. & in. §. Si quis in fraudem,
in princi. inſti. de actio. & in. l. filium
quem habentem. nu. 9. C. faml. Her-
ciſ. Barba. in. l. cum acutiſsimi. nume.
47. C. de fideicommi. Ioann. Nicola.
in. l. generaliter. num. 226. C. de ſecū.
nup. Xua. in. l. Quoniam in priorib⁹.
amplia. 16. nume. 9. C. de inoffi. teſta.
Alexander conſi. 47. volu. 1. Decius
conſi. 231. viſo caſu. nume. 7. l. 4. in fi-
ne. titu. 15. par. 6. l. 7. titu. de las dona-
ciones. lib. 3. Fori.

63 ¶ Nonò ampliat᷑, filios ſpurios ho-
norabili inſtitutionis titulo à matre
eſſe inſtituendos inſtar legitimorum
legitima prole deficiente, vt ſæpe di-
ctum eſt. Authē. Vt cum de appella.
cognio. §. illud quoque capitulum.
colla. 8. Authenti. nouiſsima. C. de in
offic. teſtamen. l. 5. titu. 8. par. 6. Bart.
in. l. Papinianus. §. Si conditioni. ff. de
inoffic. teſta. Vterque Imo. & Iaſ. in. l.
inter cætera. ff. de lib. & poſthu. De-
cius conſi. 228. in caſu propoſito. latè
Xua. in. l. quoniam in prioribus in. 5.
limitat. C. de inoffic. teſta.

64 ¶ Decimò ampliatur, ſpurijs, legiti
mas deberi, eiſq́; relinquendas eſſe ſi-
ne grauamine & conditione iuxta le
gem, quoniam in prioribus. C. de in-
offi. teſta. l. 11. titu. 4. part. 6. legitima
enim per prædicta iura non patitur
onus, neq; in quantitate, neq; in tem
pore, neque in loco, neque in modo,
vt latè ſcripſit Mencha. de ſucceſsio.
crea. lib. 1. nu. 180. cum ſequen.

65 ¶ Vndecimò ampliatur, ſpurios le
gitimam matris non admittere, nul-
lo etiam ab eis inuentario facto. l. fin.
§. ſin autem. Vbi glo. in verbo. ſacra-
mento. Vbi Alexand. num. 8. C. de iu.
delibe. gloſ. in verbo. intra annum. in
Authentic. hoc amplius. C. de fidei-
commiſ. hanc affirmat eſſe commu-
nem opinionem Bald. in. l. filiū quem
habentem. nume. 37. C. fami. herciſ.
Guido Papæ deciſio. 53. Alexander
conſilio. 67. viſis & ponderatis. volu-
mine. 4. & conſilio. 139. eleganter vo
lu. 1. Segu. in. l. 3. §. fina. nume. 112. ff.
de libe. & poſthu.

66 ¶ Duodecimò ampliatur, matrem
inter ſuos filios illegitimos cum ſolē-
nitate tantùm duorum teſtium poſ-
ſe teſtari. l. hac conſultiſsima. §. ex im
perfecto. Vbi expreſsè Bald. nu. 7. C.
de teſta. Idem in. d. l. ſi qua illuſtris.
nu. 8. allegando Speculatorem. & in
l. fi. C. fami. herciſ. Alexan. & Corne.
in dict. §. ex imperfecto. & latiùs ibi
Mar. Anto. nu. 78. vbi in fine nititur
tenere contra communē. Tiraquel.
in. l. ſi vnquam. verbo. ſuſceperit libe
ros. nu. 51. C. de reuocan. dona. Hip-
po. in rub. C. de proba. nu. 274. quod
de iure nouiſsimo regio non proce-
dere indubitatum eſt, per. l. 3. Tauri.

67 ¶ Decimotertiò ampliat᷑, ſpurios
admitti ad ius tetractus, in re à ma-
tre, vel à cognatis maternis vendita.
Ioan. de Imo. in. d. §. ſi quis rogatus
in primo. glo. magna. in verbo. cam-
biar. in. l. 13. titu. 10. libro. 3. Fori. Pala.

Rub.

Rub.in.l.9.Tauri.nu.12. Vbi Caſti. in verbo. herederos. Ratio eſt de qua ſupra, quòd reſpectu matris, ac lineæ maternæ dicuntur de genere & cognatione ſua, vt in. d.l. Si ſpurius. Et quia
68 ius retractus ſequitur per omnia ius ſucceſſionis, vt latiſsime ſcripſit Tiraquel. de vtroq; retractu. §.26. in prin. & cum hi ad ſucceſſionem maternam admittantur, per conſequens ad ius retractus.

69 ¶ Decimoquarto ampliatur, ſpurios ex teſtamento & abinteſtato matribus ſuis ſuccedere, aſcendentibus etiam & agnatis maternis exiſtentibus. l.1.§. Sed & vulgò quæſiri. &. l.2. in princ. ff. ad Sena. conſul. Orfi. l. hac parte. l. Modeſtinus. ff. vnde cogna. l. 11. tit. 13. par. 6. &. d.l.9. Tauri, ibi. aun que tenga padre, o madre.

70 ¶ Decimoquinto ampliatur, naturales tantùm, matribus etiam illuſtribus ex teſtamento & abinteſtato ſuccedere. Bar. in. l. fin. numer. 4. ff. de ijs qui. vt indig. Ange. in. d.§. nouiſsimè, quod apertè probat. l.11. in fine. titu. 13. par. 6. Neque prędictis aduerſatur. dict. l. Si qua illuſtris, quæ ſecundum Alberi. & alios ibi. In filio ſpurio, & nō in naturali tantùm eſt intelligenda, & quando matri legitima proles exiſtit; vt ibi. conſiderat Caccialu. num. 69. & .73. & Corra. in. l. hæres inſtituta. nume. 5. C. de impube. Gabrie. Paleo. de filijs nothis, cap. 41. nu. 3. Sed Gom. in. l.9. Tauri. nume. 10. tenuit, quod filius ſpurius, etiam filijs legitimis deficientibus, matri illuſtri non
71 ſuccedat. & fundatur in ratione dict. l. Si qua illuſtris. ibi. nominari ſpurios ſatis iniurioſum. ſatiſque acerbum eſſe iudicamus, quæ ratio militat, ſiue legitimi exiſtant, ſiue non. Sed ex dict. l. Si qua illuſtris, quæ diſponit conditionaliter, ibi. iuſtis liberis exiſtentibus aliquid, &c. Contrarium videtur. ac ita in hoc reprehenditur Anton.
73 Gomez, per Tellium Ferdi. ibid. in princ. & prædicta. l.9. eſt expreſſe cōtra opinionem Anto. Gomez. ibi. De qualquier calidad que ſean. & ibi. En caſo que no tenga hijos. Ideo meritò in hoc Antoni. Gome. reprehenditur.

74 ¶ Decimoſexto ampliatur, naturales admitti ad ſucceſsionem maternā tam ex teſtamento, quàm ab ſtinteſtato marito & fiſco excluſis. l.1. C. Vnde vit, & vxor. latè Matthæ. de Afflict. de ciſſio. 96. quod aliter videtur in ſucceſſione paterna. Auth. licet. C. de natu. li. l.11. tit. 13. par. 6.

75 ¶ Decimoſeptimo ampliatur, ſpurios ex viro coniugato, & muliere ſoluta genitos ex teſtamento & abinteſtato matri ſuccedere. Albe. & Salice. in. d.l. Si qua illuſtris. Idem Salice. in. l. 1. C. de adulte. Angel. in dict. §. nouiſſimè. Ioan. de Plate. in princ. inſtit ad Orfi. allegando ad id. d.l.1. C. de adul. Socin. conſi. 148. memini iā poſt principi: volum. 1. Deci. conſi. 306. in caſu propoſito, in princ. Palac. Rub. in. l.9. Tauri. num. 27. quam concluſionem de iure regio indubitatam eſſe arbitror per prædictam. l.9. Tauri, quæ ex-
76 preſsè ſtatuit, quod ad hoc quod ſpurius matri non ſuccedat requiritur, quod ipſa mater pœnam mortis mereatur ex tali concubitu, quæ pęna in mulierem ſolutam non eſt ſtatuta per iura notiſsima. Contrarium vero con ſulendo tenuit Alexan. con. 60. viſa legitimatione, nu. 32. vol. 2.

77 ¶ Decimooctauo ampliatur, ſpurios in ius accuſandi mortem ſuorum parentum, ſuccedere. l. hos accuſare. §. omnibus. Vbi. Bart. ff. de accuſa. idē in. l.2. ff. eod. ritu. Bald. in. l.1. num. 33. C. qui accuſa. non poſ. Ioa. de Imo. in dict. §. Si quis rogatus. vbi Alexand. numer. 39. idem Alexand. conſilio.

60. viſa legitimatione.num.12.volu.
2.Gabriel Paleotus, de filijs nothis.c.
33. nu. 3. ratio eſt, de qua ſupra, quia
cognati & coniuncti reſpectu matris
dicuntur. Et quia.l.affectionem conſiderat,
quæ affectio etiam circa natu
78 rales verſatur, vt poſsint parentũ ſuorum
necem vindicare. vt inquit Bar.
in dict.l.2.ff.de accuſa. & de validitate
concordiæ, & pacis à filio ſpurio factæ
ſuper morte patris cum occiſoribus,
latè ſcripſit Ioannes de Imola,
in conſil. 71.in caſu præmiſſo, & Alexan.in.d.§.Si
quis rogatus.

79 ¶Decimononò ampliatur, ſpurios
vterinos inuicem inter ſe abinteſtato
ſuccedere. l.Si ſpurius.l.hac parte.
ff. vnde cogna. §. vulgo quæſitos.
Vbi gloſ. inſtitu. de ſucceſſ.cognat.l.
fina.titu.13.par.6. Bart. in dict.l.fina.
de his quibus, vt indig. Dinus de ſucceſ.abinteſta.nume.22.Cynus
in Authen.itaque. Verſi.tertio caſu. C.cõmunia
de ſucceſſ. Angel. in dict. Authen.quibus
modis natu. effi. ſui.§.fi.
Platea in princip.inſtitu.ad Orfi.Caccialu.
in dict.Si qua illuſtris. num.66.
Alexan. conſi. 174. Super eo.volum.
5. Qui ferè omnes concludunt id nõ
habere locum in ſpurijs, ex damnato
& punibili coitu genitis. De qua re
pro vtraque parte opiniones, & plures
rationes refert Matthæ.de afflict.
in deciſio.96.incip.fuit in ſacro conſilio,
& in hac ampliatione dictum fuit
80 abinteſtato ſuccedere, quia ex teſtamento
fratres non ſunt legitimi hæredes,
cum exhæreditati cum cauſa,
vel ſine ea, & extranei inſtitui poſſint.
l. extraneum. C. de hære.inſti.l.
fratres vel ſorores. C. de inoffi.teſtamen.l.12.
titu.7.part. 6.l.2.&.3.titul.
8.part.6.

81 ¶Vigeſimo ampliatur, matres admitti
ad tutelas filiorum ſpuriorum:
l.fina.C.quando mu.offi.fun.poſ.Albe.in.d.l.Si
qua illuſtris.in fine Caſti.
in dict.l.9. Tauri. Nam is admittitur
ad tutelam legitimam, qui admitti-
82 tur ad ſucceſsionem. l.1.§. tutela legitima.
ff. de legi.tuto.§.vnico.de legi.
patro.tute.inſti. Alexan.conſi.4. ponderatis
verbis.nume.14.volu.4.& an
83 naturales in iudicio ſine mandato audiantur.
Inno.Hoſti.& alij,in.c.nonnulli.
de reſcrip. Alexã.in.d.§.Si quis
rogatus. nu. 42. Iaſ. in.l.exigendi. C.
de procu. videntur cõcludere, quod
pro parte matris admittantur.

SVMMARIVM.

1 *Filius clerici, an ſucceſsionis maternæ ſit capax, & num.2.*
3 *Verus & germanus ſenſus ad.l.9.Tauri.*
4 *Verba aliquem operari debent effectum.*
5 *Exceptionem de regula eſſe oportet.*
6 *Filius clerici in ſacris ex teſtamento, & abinteſtato matri ſolutæ ſuccedit.*
7 *Intellectus ad.l.11.titu.13.par.6.*
8 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius, & cõtra.*
9 *Matrimonium ſpirituale inter clericum & eccleſiam contrahitur.*
10 *Naſci de adulterio non eſt culpa illius qui naſcitur, ſed illius qui generat.*
11 *An diſpoſitum in ſenſu directo ſit oppoſitum in ſenſu contrario.*
12 *Leges antiquæ per leges nouas corriguntur.*
13 *Maior honeſtas in clericis, quàm in alijs requiritur.*
14 *Clericus in omnibus ſui corporis membris à planta pedis, vſque ab verticem capitis honeſtatem oſtendat.*
15 *Mundamini qui fertis vaſa Domini.*
16 *Si ſacerdos qui eſt vnctus peccauerit, faciet delinquere populum.*
17 *Clericorum filij ſunt ſerui Eccleſiæ.*
18 *Verus ſenſus ad cap.cum multæ. 15. quæſt.fi.*
19 *Motus proprius aduerſus clericos filios habentes.*
20 *Opinio Barto.in.l.in concubinatu.num.5.ff. de concu.*

21 *Opinio contraria aduerſus Bart. & ſequaces.*
22 *Bart. opinio meritò reprobatur.*
23 *Clericus in minoribus etiam beneficiatus matrimonium contrahere poteſt.*

Cap. XXVII.

1 NObis ſe offert iuxta
prędictam materiā
examinanda quæ-
ſtio, de qua non eſt
parua inter iuris
profeſſores contro
uerſia, an filius clerici teſtatæ ſeu inte
ſtatæ matris ſucceſsionis ſit capax.
Qua in re partem negatiuā affirmat
2 Abb. Vtriuſque ſucceſsionis eſſe in-
capacem, in cap. per venerabilem,
nu. 32. qui filij ſint legi. Idem & Car-
di. & Præpo. in cap. cum haberet, in
fine, de eo qui du. in matri. quam pol.
per adul. Idem Abb. in cap. innotuit.
nume. 19. de Elect. Ioan. de Plate. in
prin. inſti. ad Orfi. Xua. in. l. 1. num. 29
tit. 3. lib. 3. Fori. Sylueſt. in ſumma. in
verbo. filij. quæſt. 7. de qua re eſt. l. ex-
preſſa. in. l. 9. Tauri. in fine, in eo quod
prædicta lex diſponit, dicens. Volu-
mus quod ſeruetur illud, quod diſpo-
3 ſitum eſt in. l. facta à Rege Ioanne pri
mo, circa ſucceſsionem filiorum cle-
ricorum. Mens ergo & intentio illius
legis. 9. Tauri, eſt extēdere & amplia-
re. l. 22. titu. 3. lib. 1. Ordin. & l. fin. tit.
3. lib. 5. ordin. quod quemadmodum
in his legibus filius clerici non ſucce-
dit patri, ita eodem modo matri non
ſuccedat, licet fili⁹ clerici, quo ad ma-
trem non dicatur de damnato & pu-
nibili coitu genitus, & hunc intelle-
ctum ad. d. l. 9. Tauri tenuere, ibi. Pala
cius Rub. Caſti. Gome. & melius Tel
li. Fernand. nume. 34. & Xua. in. l. 1. in
fine. titu. 6. lib. 3. Fori. Qui ſanè intel-
lectus optima iuuatur ratione. nam
dict. l. 9. Tauri, cum velit ſpuriorū ſuc
ceſsionem, quo ad matrem declara-
re, & in eius ſerie de ſucceſsione ma-
terna ſemper loquatur. Veriſimile
nō eſt, quòd in fine. l. prædicta. 9. Tau
ri, redeat ad ſucceſsionem paternā.
quibuſdam tamen ille intellectus ad
dict. l. 9. Tauri, non placet, ſed quod
tantùm. l. Tauri leges ordinamēti ap
probet, nihil noui addendo. Mihi ve-
ro ſemper placuit primus ſenſus & in
4 tellectus. nam fruſtra verba prædicta
in præfata. l. 9. Tauri eſſent adiecta, &
de nihilo penitùs ſeruirent, quod ſa-
ris abſurdum eſſe arbitror. l. Si quan-
do. ff. de lega. pri. l. 4. ff. de vſu. l. quod
Labeo. ff. de carbo. edic. cap. ſi Papa,
de priui. l. 6. & verba prædicta. d. l. 9.
Tauri, pro declaratione & exceptio-
ne in ea ponuntur, quam exceptio-
5 nem de regula eſſe oportet, alioquin
eſſet inepta, vt inquit gloſ. in rub. de
regu. iur. lib. 6. Bart. in. l. in his, in fine.
ff. de legi. Abb. in cap. 1. num. 8. de fe-
rijs dicens, non eſſe congruam exce-
ptionem & fallentiam, ſi quiſpiam di
xerit, omnes libri ſunt mei, excepta
domo, aut omnis homo currit, niſi a-
ſinus. Itaque cum regula & conclu-
ſio poſita in. d. l. expreſsè loquatur in
ſucceſsione materna, non eſt exce-
ptio intelligenda de ſucceſsione pa-
terna. Id etiā conſtat ex dict. l. 9. Tau-
ri, quod meo iudicio eſt nimis notan
6 dum, quòd filius genitus ex clerico
in ſacris, & ex muliere etiam ſoluta,
neque ex teſtamento, neque ab inte-
ſtato matri ſolutæ ſuccedat. Quod
probatur ex illis verbis prædictæ. l. 9.
Tauri. ibi, etiam ſi coitus clericorum
quo ad matrem non dicatur damna-
tus & punibilis, volens expreſsè diſpo
nere. d. l. 9. Quod etiam ſi mater non
ſit coniugata, vel conſanguinea, ſed
tantùm ſoluta, diſpoſitum in. d. l. 9. in
filijs ex damnato, & punibili coitu ge
nitis, cenſeatur etiam diſpoſitum in

filijs clericotum habitis ex mulieri-
bus etiam ſolutis.
7 ¶Non me latet contrariã tenuiſſe
ſententiam. glo. in verbo, adulterio,
in.l.10.tit.5.lib.3.Fori. Pro qua vide-
tur.l.11.tit.13.part.6. quæ lex ſolùm
excludit filium ſpurium à ſucceſsio-
ne materna, quando mater erat con-
iugata, vel religioſa, vel conſangui-
nea. Quod aliter videtur diſponere,
quando mater erat ſoluta. Et.l.fina.ti
tu.3.lib.5.ordi.ibi: No heredẽ los bie-
nes de los clerigos ſus padres. Et.l.22.
tit.3.lib.1.ord.ibi: De ſus padres cleri
gos. Vbi ſucceſsio paterna eſt prohi-
bita: ergo materna nõ cenſetur eſſe
interdicta, ſed potiùs videtur eſſe per
miſſa.l.cùm Prætor.ff.de iudi. l.ex eo
quod. ff. de teſti.l. quæſitum. §.idem
8 reſpondit.ff de fun.inſtru.lega.quod
iuuatur ex textu in.l.1.C.de adulte.
quam allegat Albe. & Sali. in.l. ſi qua
illuſtris. C. ad Orfi. quod filius natus
ex coniugato, & ſoluta matri ſolutæ
ex teſtamento, & abinteſtato ſucce-
dit. Sequitur Ioan. de Plate, in prin. in
ſtit. ad Orfi. & Ange. in. §. nouiſsimè.
inſti.eo.titu. Decius conſi.306.in ca-
ſu propoſito. & Pala. Rub. in dict.l.9.
9 Tauri. nume. 27. Sed filius clerici re-
ſpectu eius patris meritò dici poteſt
natus ex coniugato, cùm clericus cõ
trahat matrimonium cum eccleſia.
cap. per venerabilem. qui filij ſint le-
gi. cap. inter canonicos, de ele. Ergo à
ſucceſsione matris ſolutæ non eſſet
repellendus. Præſertim, quòd hęc eſt
materia odioſa, & pœnalis, vt fili' ex-
cludatur à ſucceſsione, & ob id re-
ſtringenda.l. cùm quidam. ff. de lib.
& poſthu.l. cùm ij.ff. de tranſa.c.odia
reſtringi.de regu.iu.lib.6. Et naſci ex
patre presbytero, non eſt culpa illius
10 qui naſcitur, ſed illius qui generat, vt
hiſce verbis inquit.c.naſci.56. diſtin.
Ideo filio non imputandũ, argu.text.
in.l.quibus diebus.ff. de condi.& de-
monſtra.l. Titia cum teſtamento.§.ſi
ea conditione. ff. de lega. ſecun. Sed
hæc omnia fundamenta, & rationes
tanquam fragiles, & generales reij-
ciendæ ſunt. Et dictæ leges ordina-
mẽti, & partitæ minimè obſtãt dupli-
ci ratione, quia à cõtrario ſenſu indu-
cuntur quod arguendi genus omni-
no ceſſat, quando aliter expreſsè in
11 ſenſu directo diſpoſitum eſt in iure.l.
2. C. de condi.inſer. l. conuenticulã.
C. de Epiſ. & cleri. glo. in.c.vnico.de
ætate & qualitate. lib. 6. cum alijs re-
latis per Iaſ. in.l.1.§.huius rei. nu.47.
ff.de offi. eius, cui mandata eſt iuriſ.
vt expreſsè patet per.d.l.9. Tauri, vt
ſuperius à me dictum eſt. Et quia le-
ges prædictæ ſunt antiquiores, & per
12 d.l.9. Tauri corriguntur. l.nõ eſt no-
uum. ff. de legi. l.vnica.in prin.C.de
cadu.tollen.c.1.de cõſti.lib.6. Quod
maxima cum ratione in odium cleri
corum ſtatutum eſt, in quibus maior
honeſtas, quàm in alijs requiritur: vt
13 inquit Leo Papa. in.c.omnium ſacer
dotum. 32. diſtinct. hiſce verbis, om-
nium ſacerdotum tam excellens eſt
electio, vt hæc, quæ in alijs vacant à
culpa, in illis tamen habeantur illici-
ta. Et Specu. in rub. de vita & hone-
14 ſta.cleri. quem refert Albe. Troti' de
perfecto clerico.c.70.requiſito.12.q.
in omnibus ſui corporis membris à
15 vertice capitis, vſque ad plantam pe-
dis ſacerdotes debent honeſtatem
oſtendere. Vnde Eſaias. c.52. Munda
mini qui fertis vaſa Domini. Habe-
16 tur in.c.neceſſe eſt.1.quæſtio.1.& in
Leuitico habetur.c.4. Si ſacerdos qui
eſt vnctus, peccauerit, faciet delin-
quere populum. ca.magnæ. de voto.
Et Paulus ad Timotheum.1.ca.3. Sic
miniſtrẽt, vt nullum crimen habeãt.
Et adeo clericorum filij odioſi, & exo
17 ſi à iure ſunt, quod ſtatim cum naſcũ
tur

tur efficiuntur ſerui & mancipia ec-
cleſiæ.ca. cum multæ. 15.quæſt. vlti-
ma.glo.1.in.c.eos qui.32.diſtin. Ro-
ma.in ſingu.520.incip. dic quod filij.
allegãdo prædictum textum inquit,
filios ſacerdotis eſſe ſeruos illius ec-
cleſiæ,cuius pater eſt ſacerdos.Et Ioã
nes Faber in.§.ſeruitus.num.6. de iu.
perſo.inſti.affirmat quòd hodie mul-
ti eſſent ſerui eccleſiæ,ſi canõ ille ſer-
uaretur.Sed prædictum textum opti
mè declarat Abb. in. c.2.nu.5.de co-
habi. cleri. & mulie. dicens,quòd cõ-
muniter intelligitur.d.c. cùm multę,
18 quando fœmina ſcienter de facto cõ
traxit matrimonium cum clerico in
ſacris,quo caſu eius filij in ſeruitutem
eccleſiæ rediguntur,ac hodie meritò
19 in eorum odium à ſanctiſsimo Domi
no Pio quinto ſummo Pontifice, Mo
tus proprius eſt promulgatus, quòd
clerici filios habentes ad maiorẽ gra-
dum & dignitatem non tranſeãt, ſed
in ſtatu, gradu, & dignitate, in qua
ſunt,permaneant.

20 ¶Hoc in loco minimè omittenda
eſt doctrina Bart. in. l.in concubina-
tu.nu. 5.ff.de concubi.tenentis quòd
clericus in minoribus tantùm ordini
bus conſtitutus, ſi beneficium eccle-
ſiaſticum habuerit, eius filius neque
ei, neque eius matri eſt ſucceſsibilis
quia non dicitur filius naturalis,& ob
id neque per ſubſequens matrimo-
nium legitimatur, quod ſecus eſt, ſi
beneficium eccleſiaſticum non ha-
buerit. Ratio potiſsima Bart. eſt,quia
rebus ſic ſtantibus, beneficiatus ma-
trimonium contrahere non poteſt.
Hanc opinionem Bart.ſequitur Abb.
in. c.tanta.nu.33. Vbi Anchar.nu.
9.qui filij ſint legi. Idem Abb. in. d.c.
per venerabilem. nume. 3.& Præpo.
ibi in. §.quòd autem.num. 12. Antõ.
de Roſe.de legi. lib.1.c. de cauſa ma-
teriali legitimationis.nume.3.Ludo.

de Sar.de legi. par.2. q.3. tit.de legi.p
ſubſequens matrimoniũ.nu.17.Pala.
Rub.in.c.per veſtras. nota.3.§.21.nu
me.20.de donat.inter vir.& vxo. Idẽ
in.l.9. Tauri.num.39. vbi Ciſuentes,
num.6.& in.l.12.Tauri.num.16.

21 ¶Contrariam verò opinionem,&
veriorem tenuit Ioan. Andreas in re
gula ſine culpa.nu.3.de regu.iu.libro
6. vbi poſt longam diſputationem , ſi-
cautè legitur,concludit, filium cleri-
ci in minoribus tantùm cõſtituti,per
ſubſequens matrimonium legitima-
ri,& patri,& matri eſſe ſucceſsibilem
licet pater clericus beneficium eccle
ſiaſticum obtinuiſſet. Quod ſequi-
tur Bald. in.c.1.§.naturales, ſi de feu.
fue. contro. inter domi.& agna. Vbi
Matthæ. de Afflic.num.38. & Cardi.
& Anto. in. d.c.tanta. Nico.de Vbal.
de ſucce.ab inteſta.num.60. Matthæ.
de Afflic.de ſucceſ.ab inteſta.in.6.ſpẽ
cie filiorum nume.39.& 60.Ioã.Bru-
ne. qui latiſsimè id examinat, de ſpõ.
2.concluſi.num.26.cum ſequenti.de
qua re eſt glo. ſingu.in.l.12.tit. 3.lib.
1.Fori,dicens,quòd ad hoc quod fili⁹
clerici à ſucceſsione matris excludã-
tur,requiritur quòd clericus in ſacris
ordinibus ſit conſtitutus. Xuã. in.l.1.
num.31.tit.6.lib.3.Fori. vbi affirmat
in regia Cancellaria Pinciana ita fuiſ-
ſe in fauorem Mariæ Velez de Gueua
ra iudicatum. Idem tenuit Couarru.
in.4.de ſponſa. parte.2.c. 8.§.2.num.
4.& latius. §.5.nu.17. Et Petrus Due-
ñas in regu. 350.incip. fili⁹ naturalis.
eleganter more ſuo Tellius Fernan.
in.l.9. Tauri. nume.34. Et ita d.l.9.&
ſupradictæ leges ordinamenti, iuxta
verum earum ſenſum de filijs clerico
rum , qui in ſacris ordinibus ſunt con
ſtituti, intelligendæ ſunt. vt à me an-
nis præteritis in Epiſcopatu Zamo-
renſi in cauſa nimis ardua, Prouiſore,
22 ac Vicario generali ibidem exiſtente
contra

contra Bar.& ſequaces fuit iudicatũ.
22 Miror profectò de Bartolo, eiuſq; diuino ingenio in plano ſolo (vt aiunt) ceſpitate , & in re facillima errare, cũ ſit notiſsimum iuris principium, clericum in minoribus etiam beneficiatum poſſe matrimonium conttrahere,licet beneficium amittat. Itaq; neque minores ordines, neque benefi-
23 cium impediunt,matrimonium contrahere.c.1. &.2.de clericis coniugatis. Extraua. Ioan. 22. incip. antiquæ concertationi, de voto. Abb. & Docto. in tub.ne clerici, vel monachi,ac ita clericus in minoribus beneficiatus poteſt matrimonium contrahere abſque aliqua diſpenſatione, & talis filius cenſetur naturalis, & per cõſequẽs per matrimonium ſubſequutum legitimatur. vt expreſsè habetur in.l.11. Tauri. & optimè declarat Fran.de Ripa in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus. nume. 4. ff. ad Trebe. poſt Oldra.conſi,196.

SVMMARIVM.

1 *De ſucceſsione filiorum ſpiritualium.*
2 *Qui ſint filij ſpirituales.*
3 *Omnes parochiani dicuntur Rectoris filij ſpirituales.*
4 *Qua ratione filij ſpirituales neque ex teſtamento, neque abinteſtato ſuccedant.*
5 *Filius ſpurius ſubſtitutum non excludit.*
6 *Pater ſpiritualis filium ſpiritualem pauperem tenetur alere.*
7 *Cognatio ſpiritualis maior eſt quàm carnalis.*
8 *Mulier occiſores compatris ſpiritualis nõ prohibetur accuſare.*
9 *Occidenti patrem ſpiritualem ponitur pœna legis Pompeiæ de parricidijs.*
10 *Filio ſpirituali prohibetur patrem ſpiritualẽ in ius ſine venia vocare.*

Cap. XXVIII.

1 VT nulla prorſus filiorum ſpecies eorumq; ſucceſsio intacta à nobis relinquatur, ideo filiorũ ſpiritualium ſucceſſionem hoc in loco explicare opor-
2 tet. Filij ſpirituales dicuntur,qui mediante aliquo actu ſpirituali efficiuntur:vt ex baptiſmate, confirmatione vel confeſsione ſacramentali.c.ſuper eo.c.veniens. cap.fina.de cogna.ſpiri.c.1.§.fina. eod.titu.lib.6.c. non debet.c.ad limina.c.omnes.30.quęſt.1. c.Si quis ex vna. 30.quæſt.4.l.6.tit.4.
3 part.1.& omnes diœceſani dicuntur filij Epiſcopi, & parochiani filij ſpirituales ſacerdotis parochiæ. c.omnes. c. fina.30.quæſt.1.Abb.in.d.c. tanta. nu.11.& huiuſmodi filij ſpirituales in nihilum ex teſtamento,& abinteſta-
4 to parentibus ſpiritualibus neq; contra ſuccedunt. Bald.in Authẽ.niſi rogati.num.19.C.ad Trebel. Abb.in.d. c. tanta.nume.11. Vbi Præpo.nu.27. Sylueſt.in ſumma.in verbo.filij.quęſtio.2. ratio prædictorum eſt, quia cũ iſta cognatio conſiſtat in ſpiritu, extendi non debet ad bona temporalia exteriora. Hinc eſt quòd filius ſpiri-
5 tualis ſubſtitutum non excludit. Bal. in.d.Authen.niſi rogati.num.19. Decius conſi. 399.cõcluſionem. in fine. nume.2.latè Tiraquel.in.l. Si vnquã. in verbo. ſuſceperit liberos.num.24. C.de reuocã.dona. Eademq; ratione filius ſpiritualis à teſtimonio in cauſa patris ſpiritualis,& è contra non repellitur. Bald.in.l. parentes.nume.3. & ibi Sali. C. de teſti. Flória.in.l.teſtis idoneus.ff.eod.titu.Roma.Alexand. & Iaſ. in.l.generaliter. ff.de in ius vocan. Idem Iaſ.in.§.pœnales.num.69. inſti.de actio.Guiller.Bene.in.c. Rainuntius.

nuntius. in verbo. vxorem nomine Adelaſiam.nume.767.de teſtamētis. Alex.conſi.42.in cauſa,lite vertente. nume.12.volu.3. Cato.Rui. conſi.81. viſo proceſſu.nume.19.vol.3.Abb.in cap.cum nuntius.& ibi Feli.nume.2. de teſti. hanc fatetur eſſe communē opinionem Lanfran. in ca.quoniam contra. verbo.teſtium depoſitiones. nume.97.de proba.& Tiraque.de pœnis temperandis.cauſa.21.num.7.reprobato Bart.ſibi contrario,in.d.l.generaliter, & Saliceto ſibi etiam contrario.in. l. teſtis idoneus. ff. de teſti. & Alexan.conſi.34.viſo proceſſu.nume.5.volu.3.& Tiraquello ſibi etiam contrario in dict.l.Si vnquam.in verbo.ſuſceperit liberos.nume.25.ratio communis concluſionis eſt, quod edictum de teſtibus eſt prohibitoriū. Nā omnis perſona, quę expreſsè non reperitur prohibita, teſtificari poterit. l. 1.vbi gloſ.& Docto. ff.de teſti.l. quoniam.in fine. C.de hæreti. Iuxta noſtram materiam ſilentio minimè relinquendum eſt dictum notabile Baldi,in Authen.niſi rogati.num.19.

6 C.ad Trebel.dicentis, quòd pater ſpiritualis tenetur alere filium ſpiritualem egentem,& pauperem. Idem tenuit Ioan.Faber.in.l.1.C.de alen.lib. Sequitur Ripa.in.l.ex facto.§.Si quis rogatus.nume.43.ff.ad Trebel.Ludoui.Goza.conſi.25.in hac cauſa, num. 18. Philip.Fran.in cap. 1.nume. 5.de cogna.Spirit.lib.6.Tiraquel.in dict.l. Si vnquam. in verbo. ſuſceperit liberos.num.26.& in tracta.de pœnis tēpe.cau.21.num.9. Franc. Curti.de teſti. nume.67.Palat.Rub.in.l.10. Tauri. nume.7.

7 quia cognatio ſpiritualis maior eſt, quàm carnalis.gloſ.in cap. qui dormierit.27.quæſt.2.&cap.ita diligēter. 30. quæſt.3.Vnde inquit Bal. in.l. 1.nume.36.C.qui accu.non poſ. quod mulier, quæ prohibetur accuſa

8 re niſi ſuam,vel ſuorum iniuriā proſequatur, poterit occiſores compatris ſui ſpiritualis accuſare. Sequitur Iaſ. in dict. l.. generaliter.in prin.& in.d. §.pœnales.nume.66.Alexand. conſi. 34. viſo proceſſu. nume. 5.volu.3. ex quo affirmat Alexand. in apoſtilis ad Bar.in.l.Diuus.ff.ad.l.Pompeiam, de parri. quem ſequitur Hippo. ibi. nu. 19.& Tiraque.in dict.l.Si vnquam.in verbo.ſuſceperit liberos.nume.22.& in tract. de pœnis temperan. cau.21. nume.2. Quod quemadmodum oc-

9 cidēti patrem carnalem ponitur pœna legis Pompei.de parricidijs, ita eodem modo occidenti patrem ſpiritualem, & prohibetur filius ſpiritua-

10 lis vocare patrem ſpiritualem in ius ſine venia: vt concludunt Bald. Pau. Ange.& Iaſ.in dict.l.generaliter. Idē Ange.in.l.adoptiuum. ff.de in ius vocand.Ioan.de Plate.in.§.fina.inſti.de pœna teme. liti. Hanc affirmat eſſe communem opinionem Iaſ.in.d.§. pœnales.num.64.& Andre.Tiraque. de pœnis tempè.cau.21.nume.4.contra Ioan. Fab. Roma. & alios à Iaſ.& Tiraquel.relatos.

S V M M A R I V M.

1 *De ſucceſsionē aſcendentium in bonis deſcendentium.*

2 *Quanta ſit aſcendentium de iure. codicis & digeſtorum legitima.*

3 *Et de iure authenticorum quanta ſit.*

4 *De iure Fori regni Caſtellæ.*

5 *De iure municipali regni Valentiæ ex teſtamento.*

6 *Et quid abinteſtato.*

7 *De ſtatuto Florētino circa legitimas parentū.*

8 *De ſtatuto Senenſi ibi tradit ura.*

9 *Ac de ſtatuto, & conſuetudine Neapolitana.*

10 *De iure nouiſsimo regio Caſtellæ aſcendentes ex teſtamento & abinteſtato deſcendentibus ſuccedunt.*

Correla-

11 *Correlatiuorum æqualis eſt diſpoſitio.*
12 *Ordine turbato ſuccedis Bulgare nato.*
13 *Pater hæreditatem in ſolatium filij amiſſi poſsideat.*
14 *Afflictis non eſt danda afflictio.*
15 *Querela inofficioſi teſtamenti parentibus cõpetit.*
16 *Statuta eſſe iniqua, quæ parentes à ſucceſsione filiorum excludunt.*
17 *An ſit validum ſtatum Albernia.*
18 *Parentes filijs etiam emancipatis legitimos eſſe hæredes.*
19 *Filius in poteſtate, patre etiam permittente, ſe ſtari non poterat.*
20 *Lex.5.Tauri ius commune corrigit.*
21 *Pater ad hæreditatem emancipati olim non admittebatur.*
22 *Nullum hodie eſt diſcrimen emancipationis, & patriæ poteſtatis.*
23 *Aſcendentes ſuccedunt pleno iure deſcendentibus.*
24 *Morte filij vſusfructus paternus non extinguitur.*
25 *Antonius Gomezius maxima cum ratione reprehenditur.*
26 *Priuilegium ſine præiudicio alterius intelligendum eſt.*
27 *Nemo reliquit id quod non habet.*
28 *Antonius Gomezius ſibi contrarius.*
29 *Etiam matres ad ſucceſsionem filiorum admitti. & .30.*
31 *Matris ſucceſsio nate per Orficianum, inuidiam portat è contra Tertullianum.*
32 *Qualiter aſcendentes paterni vna cum maternis ſuccedant.*
33 *Opinio Bald. communiter reprobatur.*
34 *Proximior in gradu remotiorem excludit.*
35 *Aſcendentes fratribus ac ſororibus defunctis præferri.*
36 *Olim aſcendentes vna cum fratribus ſuccedebant.*
37 *Non ſolùm patrem & matrem, ſed etiam alios aſcendentes ad ſucceſsionem filiorum admitti.*
38 *Quomodo aſcendentes in æquali, vel diſpari gradu ſuccedant.*
39 *Opinio Bald. de iure regio probatur.*
40 *Monaſterium parentes a ſuis legitimis non excludit.*
41 *Monaſterium in caſibus tantùm à iure expreſsis loco filij habetur.*
42 *Parentibus titulo inſtitutionis legitimã eſſe relinquendam.*
43 *Inſtitutionis titulus eſt honorabilis.*
44 *Parentibus à filijs honor & reuerentia debetur.*
45 *Omne grauamen conditionis, vel temporis, vel alterius oneris à legitima tollitur.*
46 *Pactum per quod pater à legitima priuatur nullum robur ac firmitatem obtinere.*
47 *Principis facultas teſtandi ſine præiudicio legitima intelligenda eſt.*
48 *Priuilegium principis nemini debet eſſe damnoſum.*
49 *Aſcendentes filijs etiam clericis in ſacris ſuccedunt.*
50 *Patrem ſuccedere filio ſtatim etiam mortuo.*
51 *Patres ſuccedere non obſtante renunciatione à filijs facta.*

Cap. XXIX.

1 Explicata filiorũ ſucceſsiõe in bonis parẽtum, ſupereſt vt de eorum ſucceſsione in bonis filiorũ loquamur, & in limine videndum eſt, qualis, & quanta ſit parentum legitima, tam de iure communi, quam regio. Deinceps differentia, ac diſcrimina inter legitimas parentum & filiorum ſubijciam. Poſtremò nonnullas quæſtiones vtiles, & neceſſarias, ac notatu dignas annectam.

2 ¶ De iure igitur codicis & digeſtorum ex teſtamento, aſcendentiũ legitima, dũmodo ſint deſcendentes legitimi & naturales, eſt quarta pars bonorum filiorum. l. Papinianus. §. quoniam autem. & §. quarta. ff. de inoffi. teſta.

teſta.l.nam etſi parentibus.ff.eod. titu.l.Si à milite.§.patri. ff.de teſtamẽto militis.gloſ. in verbo.titulo. Vbi Bald.Pau.Alexand.& Iaſ.in Authenti.nouiſsima.C.de inoffic.teſtamen. Barto.in.l.pater filium.num.6.C.eo. titu. Ioannes Andre.in cap.Si pater. Vbi optimè Fran.nume.23.de teſtamen.libr.6.Palacius Rub.in.l.6.Tauri,in prin.

3 ¶De iure verò Authenticorũ parentum legitima ex teſtamento eſt tertia pars bonorum filij. Authen.de trien.& ſemi.§.1.col.3.gloſ.vbi.Bald. & communiter docentes in dict Authen.nouiſsima.glo.in.d.§. patri.glo. in.l.Pantonius.in verbo. conſtitutæ. ff.Si quis à paren.fue.manumi.gloſ. in Authen.de non eligen.ſecũdo nuben.§.cum igitur.colla.1.hanc affirmat eſſe communem opinionẽ Alexan.in.l.in ratione.§.quod vulgo.nume.12.ff.ad.l.falcidiam.Iaſ.in.d.Authen.nouiſsima.nume.36.Fran.in.d. cap. Si pater.nume.23.Quam communem opinionem approbat.l.8.titu.13.part.6.

4 ¶De iure verò Fori regni Caſtellę parentes in bonis ſuorum filiorum, nulla etiam legitima prole exiſtente, ex teſtamento in nihilum ſuccedebant.Sed libera filijs facultas conceſſa erat,de omnibus ſuis bonis ad libitum teſtari,aſcendentibus etiam exiſtentibus.l.1.tit.6.lib.3.Fori.

5 ¶De iure verò municipali huius regni Valentiæ filius ætatis quindecim annorum ſiue in poteſtate,ſiue emancipatus vſque ad ætatem.22.annorum, poterit de omnibus bonis teſtari,dummodo quatuor partes patri vel matri,vel alijs aſcendentibus ſuis cognatis,relinquantur. Reliqua verò bona,quibus voluerit liberè relinquere poterit. Eſt Forus primus Regis Alphonſi tertij, ſub titu.de teſta.& Forus quintus,in tit.qui teſta.facẽ. poſſunt,in nouis. Sed poſt vigeſimũ ſecundum annum liberè poterit fili⁹ patrem,& aſcendentes,à tota hæreditate excludere,dummodo expreſſè nominentur in teſtamento. Et eſt Forus Regis Petri ſecundi,in titu.de teſtamen.

6 ¶Ab inteſtaro verò de iure huius regni Valentiæ aſcendentes paterni ſecundum eorum gradus,& prærogatiuas filijs pupillis vſq; ad decimũ quintum annum in bonis,quæ eis ex parte patris peruenerunt,ſuccedũt. Vel eorum coniuncti ex linea paterna.Sed ſi bona peruenerunt ex parte matris,coniuncti ex parte matris ſuccedunt: ſalua tamen in his bonis legitima patris, quæ eſt tertia pars bonorum, iuxta tenorem Fori ſeptimi in ordine,in rubli.de teſta.in antiquis. in alijs verò bonis, quæ aliunde dicto pupillo obuenerunt,ſuccedũt æqualiter pater,& mater,& alij aſcendentes. Sed ſi maior quindecim annorũ filius moriatur,parentes,& alij aſcendentes,ſimul cum fratribus vtrinq; 11 coniuncti ſuccedunt: vt habetur in Foro primo de inteſta.& in Foro tertio.de colla.

7 ¶In ciuitate verò Florentina expreſſo ſtatuto cautum eſt, matrem à ſucceſsione ſuorum filiorum excludi extantibus agnatis vſque ad tertiũ gradum,vt refert Barto.in.l.2.§.vidẽdum. ff.ad Tertul.& ibi latiùs in eius Apoſtilis Alexan.de Validitate prædicti ſtatuti latè ſcripſit Chaſſane⁹ in conſuetudi.Burgundiæ,rub.7.§.6.in prin.Guiller.Bened.in repe.c.Rainũtius. verbo vxorem nomine Adelaſiam,nu.8.de teſta.

8 ¶Id etiam cautum eſt in ſtatuto Senenſi,in quo mater excluditur à ſucceſsione filij. Quod ſtatutum refert Iaſ.in.l.Si quando.§.fina.in fine. C.de

C.de inoffi.teſta.Abb.in conſi.75.vo
lu.1.Caſſan.in.d.rub.7.§.6.nu.8.

9 ¶Atque in Neapolitano regno ſta
rutum,& conſuetudo verſatur,quod
in bonis paternis ſuccedunt aſcendẽ
res, vel proximiores ex parte patris.
Et in bonis maternis proximiores ex
parte matris:vt habetur in ſtatuto. 2.
ſub titu. de ſucceſsio.abinteſt. Quod
refert Matthæ. de Afflic. in conſtitu.
Neapolitanis.lib.2.rub.24.de ſucceſ-
ſio.nobilium.nu.25.

10 ¶Sed de iure recentiori noſtro re
gio regni Caſtellę,meritò diſpoſitum
eſt aſcendentes deſcendentibus legi
timos ex teſtamento, & abinteſtato
eſſe hæredes, in omnibus bonis cu-
iuſcunque qualitatis ſint,ſicuti deſcẽ-
dentes,ſuis aſcendentibus, niſi in ter
tia bonorum parte,quam liberè in vi
ta, ſeu in motte deſcendentes, cui
voluerint relinquere poterint l. eſt
ſingularis.6.Tauri.&.l.10.Tauri in fi-
ne. Rationem ſcripſit Papinianus iu-
riſconſul.in.l.ſcripto hærede. ff.vnde
liberi.hiſce verbis, nam quemadmo-
11 dum naturæ ſimul & patenrum com
mune votum liberos ad eorum hære
ditatem vocat, ita & ratio miſeratio-
nis parentes ad luctuoſam liberorum
ſucceſsionẽ admittit.Idem Papinian⁹
in.l. Nã etſi parẽtib⁹. ff.de inoffi. teſt.
his verbis, Nã etſi parentibus non de
beatur filiorũ hæreditas propter vo-
tum parentum,& naturalem erga fi-
lios charitatẽm; turbato tamen ordi
ne mortalitatis non minus parenti-
bus quàm liberis piè relinqui debet.
Vbi glo. ibi in verbo, turbato tamen
12 ordine,inquit,quod Bulgaro Docto-
ri antiquo, cum prius eius filius de-
ceſsiſſet ſequẽs verſus dictus fuit, Or-
dine turbato ſuccedis Bulgare nato.
13 Vt parentes hæreditatem in ſolatiũ
filij amiſsi poſsideant. l.iure ſuccurſũ
eſt.ff.de iure do.vbi Pompo.Iuriſcon
ſultus, inquit,iure ſuccurſum eſt pa-
tri, vt filio amiſſo ſolatij loco ſuccede
ret. l. nihil eſt. ff. de bo. liber. l.pater
filium. ff. de inoffici. teſta. & habeãt
aſcendentes in ſolatium triſtitiæ ſuæ
hæreditatem,quibus meritò conſulẽ
dũ eſt,vt hiſce verbis inquit lex vni-
ca in fine. C. de iјs, qui ante aper. ta-
bu.hæredi.tranſmi. Afflictis enim nõ
14 eſt danda afflictio. dict.l.Iure ſuccur-
ſum e.⁊.cap.ex parte de clerico ægro
tante.

15 ¶Primò amplia dictam concluſio
nem, quòd ſi parentibus legitima à
filijs non fuerit relicta,id eſt,duæ par-
tes totius hæreditatis aduerſus filio-
rum teſtamentum competit quere-
la inoffic.teſta.l.1.l.pater filiũ.&.l.nã
etſi parẽtibus.ff.de inoffi.teſt. l.cũ fi-
liũ.C.eo.tit.§.fi.inſti.de exhæreda.li-
be.l.1.in fi.tit.8.par.6.l.8.ti.13.par.6.
16 ¶Secundò ampliatur,iura & ſtatu
ta per quæ aſcendentes à ſucceſsione
ſuorum filiorum excludũtur,eſſe ini-
qua, & contra naturalem rationem.
Valdè enim inhumanum eſt paren-
tes filio ſimul & hæreditate carere.
Bald. conſi. 83.incipi: præmittentes.
5. volu. Caſſane.de conſue. Burgun-
diæ.rub.7.§.6.Matthæus de afflict.ſu-
per conſtitu. Neapolitan.rub.24.lib.
3.nume. 33.Guiller.Bene.in. d.c.Rai-
nuntius,num.35.cum ſequen.vbi la-
tè ſcripſit de hac materia,&in nume.
49. examinat an ſit valida conſuetu-
17 do,& ſtatutum Alberniæ;quod pater
& mater non ſuccedant liberis abin-
teſtato,ſed deficientibus deſcenden
tibus hæreditas ad fiſcum pertineat.
Quam conſuetudinem refert Man-
ſuetus de ſucce. §.item de conſuetu-
dine Alberniæ.

18 ¶Tertiò ampliatur, patres ſuis fi-
lijs eſſe legitimos hæredes, ſiue filij
ſint in poteſtate,ſiue emancipati. De
iure enim communi patri præterito,
vel

vel à filio in poteſtate exhæredato
querela inofficioſi teſtamenti non cõ
petit,ſed teſtamentum ipſo facto, &
iure redditur nullum. Itaque paren-
tes omnia bona iure peculij occupare
poſſunt.l.2.vbi gl.Bart.& alij.ff.de Ca
ſtren.pecu.gl.& Bart.in.l.1. ff.de inof
fi.teſta Idem Bart.in.l.pater filium.n.
5.ff.eo.titu.nã filijs in poteſtate,patre
etiam permittente teſtandi facultas
19 de iure cõmuni non erat cõceſſa.l.te
ſtamenti factio.l. qui in poteſtate.ff.
de teſta.l.3.C.qui teſta.face.poſ.& in
prin.inſti.qui non eſt permi.face. te-
ſta.l.13.titu.1. part.6.quæ iura hodie
ſunt correcta per.l.5.Tauri,in qua de
20 ciditur filium familias legitimæ æta-
tis,id eſt,quatuordecim annorum, ſi
fuerit maſculus,ſi verò fœmina.12.
poſſe teſtari,ac ſi extra patriam pote-
ſtatem eſſet. De iure antiquo paren-
tes ad hæreditatem filij emancipati
non admittebantur,niſi in emancipa
tione eſſet contracta fiducia, videli-
cet quod dictum ſit tempore emanci
21 pationis, quod ſuccedendi ius teſer-
uatur.l.fin.C.de emancip.libe.§.fina.
inſti.de legi.agna.ſucce. Quæ ſolenni
tas eſt hodie ſublata,vt patet in.l.1.ff.
Si quis à paren.fue.manumi.gl. mag-
na,in Authen.ex cauſa.C.de lib.præ-
te. vel exhæred.l.15. titul. 18.part.4.
nulla ergo hodie eſt differentia præ-
22 ſertim in ſucceſſione ex teſtamento
emancipationis & patriæ poteſtatis.
Authẽ.de hære.ab inteſta.veni.§.nul-
lam verò.col.9. Auth. in ſucceſſione.
C.de ſuis & legi.hær. Auth. defuncto.
C. ad Tertu.§. Sed hæc quidem.inſti.
de exhære.lib.§.emãcipati.inſt.de hę
re.quæ ab inte. deſe.gl. in verbo.emã
cipatus,in.l. Gallus.§. Et quid ſi tan-
tum.ff.de lib.& poſth.gloſſ.in verbo.
venientem.in.l. ſi emancipari. C. de
colla. gloſſ. in verbo irritum, in dict.
Authen.ex cauſa.glo.in verbo.aſsig-
nationis,in.l.fi.C.de codici. Bart.in.l.
2.nume.7.ff.de vulga.& pupi. Iaſ.in.l.
Qui ſe patris.nu.26.C.Vnde lib.& in.
l.emancipata.n.6.C. qui admitti. Vbi
hanc affirmat eſſe communem opi-
nionem,& Couarru.in cap. Rainun-
tius.nu.5.de teſta.
23 ¶ Quarto ampliatur parentes ſuc-
cedere in bonis ſuorum filiorum, nõ
ſolum in proprietate,ſed etiam in vſu
fructu. Dicimus in vſufructu, illius ter
tiæ partis,de qua filius poterit teſtari,
iuxta dict.l.6. Tauri. Taliter,quod ille
cui.d.3. pars à filio fuit relicta pleno
iure eam non conſequitur, niſi tantũ
in proprietate, & non in vſufructu,
24 Qui ſanè vſusfructus ad patrem poſt
mortem etiam filij pertinet,quemad
modum filio viuente ad eum pertine
bat. Ita Bald.in.l. Si quæramus in fine.
ff.de teſta.dicens, quod ſtante ſtatu-
to, filium familias poſſe teſtari, illud
ſtatutum intelligendum eſt ſine præ-
iudicio patris, reſpectu iuris, quod in
bonis filij pater obtinet. Idem tenet
Ioan.de Imola,in cap. quia ingredien
tibus.numero vigeſimo octauo. de te
ſta.Francus in rub.eod.titu.num.45.
lib,6.Guilier.Bene.in dict.cap. Rainũ
tius, in verbo, matrem in ſuper cle-
ram. nu.24. Idem tenuit idem Bald.
in.l.Si quando.nume.2.C.de inoffi.te
ſta. Ang. Areti. in tracta. de teſta. nu.
12.in.2.parte, dicens, quod vſusfru-
ctus, quem habet pater in bonis ad-
uenticijs ipſius filij,non finitur morte
filij.gloſſ.in.l.Si patri. C. de vſufruct.
gloſ. in verbo. defuncto. Vbi Bart. &
Salice.in.l.2. C. de bonis mater.l.3.&
4. C.de bon. quæ libe.l.fin. C.ad Ter-
tu. Contrariam vero opinionem te-
nuit Anto.Gomezius in.l.6.Tauri,nu
mero decimoquarto.dicẽs,quod ple-
no iure in proprietate,& in vſufructu
de prædicto tertio filius poterit teſta-
ri,etiam in præiudiciũ patris reſpectu

vſusfructus.Et poſt lõgam diſputatio
nem hanc affirmat eſſe veriſsimam
concluſionem,dicens,quòd conclu-
ſio expreſsè probatur ex.d.l.5. Tauri,
ibi.pueda hazer teſtamento, como ſi
eſtuuiera fuera de ſu padre. Et ex.d.l.
6.Tauri.ibi.pueda diſponer de la ter-
cia parte de ſus bienes, de qualquier
calidad que ſean. Aduerſus Anto. Go
me. tenuit Tellius Fernãdez, in dict.
l.5.Tauri.nume.3. Inter hos iuris pro
feſſores noſtros Hiſpanos auſus ſum
25 meum interponere iudicium, & re-
uera ſemper mihi diſplicuit in hac
parte opinio Anto. Gome. aduerſus
quem eſt.l.Si quando.C.de inoffi.te-
ſtamen. Vbi quando.l. permittit ali-
cui teſtati id intelligendum eſt, vt ſe-
cundum ius commune teſtentur, &
tantum diſpenſat lex circa facultatẽ
teſtandi, in cæteris verò iuris ſolenni
tates ſeruentur, ac ita; meo iudicio,
dictæ leges Taurinæ ſunt intelligen-
dæ. In caſu ſimili ſuffragatur textus
in Authenti. de monachis:§.illud.in
2.colum. 1.quod filius ingrediens re-
ligionem poteſt teſtari de proprieta-
te, non tamen de vſufructu patris, &
hanc dixit eſſe communem Decius,
in cap. in præſentia, nume.62.vbi la-
tiùs Auguſtinus Beroius, nume.526.
de proba. Couarru.in cap. Quia nos
26 in princi. de teſtamen. Atque priui-
legium alicui conceſſum ſemper in-
telligendum eſt ſine præiudicio alte-
riꝰ.l. 2.§.Si quis à Principe.ff.ne quid
in loco publico.l.nec auus. C.de emã
cipa. libe. cap. ex multiplici.de deci-
27 mis. Ratio etiam eſt, quia de illo tan-
tum iure quod ſibi competit teſtari
poterit, & non de alieno. l. vxor pa-
trui:C.de lega.l.qui tabernas.ff.de cõ
trahen. emptio.l. Mæuius.§.penulti-
mo. ff. de lega. 2. nemo enim relin-
quit, quod non habet, vt inquit.l. Si
vniuerſæ. C. de lega.l.ſucceſſores.C.
ad.l.falcidiam. Authenti.ingreſsi, in
ſua ratione. C. de ſacroſanct. Eccle.
Sed cùm filiusfamilias non habeat
vſumfructum, niſi pater, meritò ergo
28 de eo non poterit filius teſtari. Ac ita
Antonius Gomezius ſua opinione
fuit deceptus, & in hoc meretur re-
prehendi, & eſt etiam ſibi contrarius
prædictus Gome. in.l.48. Tauri, nu-
mero.7. præſertim quòd morte pro-
proprietarij non extinguitur vſusfru
ctus. ſed morte vſufructuarij. §.finitꝰ
autẽ vſusfructus inſtit.de vſusfruct.l.
2.vbi Doctores.C.de bonis maternis.
Ideo morte filij nõ fuit extinctꝰ vſus
fructus bonorũ aduentitiorum, qui
erat penes patrem: vt optimè ſcripſit
Mattheſi. de ſucceſsione abinteſt. 2.
art principa.nu.3.& Guiller. Bene.in
dict.c.Rainuntius, verbo matrem in-
ſuper cleram.nu.15.cum ſequen.
29 ¶ Quintò ampliatur, parentes fi-
lijs ſuccedere, non ſolùm maſculos,
ſed etiam fœminas, videlicet, matres
& inter eos æqualiter hæreditas eſt
diuidenda. Authenti.defuncto.C.ad
Tertullianum. Authen. poſt fratres.
in.2 C.de legi. hæredi. Authenti.de
hæredi.abinteſt.veni. §.conſequens.
colum.9.l.4.titu.13.part. 6.l.1.in fine
titu.6.lib.3.Fori.& prædicta.l.6.Tau-
ri. per quæ iura leges antiquæ exclu-
dentes matres à ſucceſsione filiorum
30 corrigũtur. l.2.C.ad Tertu.& in prin
ci.& in.§.prçferuntur, ibi.pater verò,
atque auus, & proauus matri antepo
nitur.inſti.de Sena.Conſul.Tertul.Id
etiam ſtatutũ erat de.l.12.tabu. Sed
poſtea ſuperuenit Senatus Conſultũ
Tertullianũ, per quod matres ad hæ-
reditatem filiorũ admittuntur, pro-
pter ſolatium liberorum amiſſorum,
vt dicitur in.d. prin.inſti.de Sena. Cõ
31 ſul. Tertu. Vnde verſus, matri ſucce-
des, ô nate per Orficianum, inuidiam
portat, è contra Tertullianum. Quos
refert

refert.glo.in rub.C.ad Sena:Conſ.Or
fi.& glo.in prin.eo.titu.inſti.Ideo ho-
diè ſublata eſt differentia ſexus, & pa
triæ poteſtatis.& bonorum, quæ ſiue
ex linea materna, ſiue paterna, ſiue a-
liunde deueniant aſcendentes æqua
liter ſuccedunt. Quod ſatis colligitur
ex.d.l.6. Tauri, ibi. En todos ſus bie-
32 nes de qualquier calidad que ſean.
Quod aliter de iure communi erat de
ciſum, quod in bonis à patre proue-
nientibus, pater vel aſcendentes pa-
terni in totum ſuccedebant. In bonis
vero prouenientibus à matre aui ma-
terni tantum, & in bonis aliunde quę
ſitis æqualiter ſuccedebant aſcenden
tes tã paterni, quàm materni.l.quod
ſcitis. Vbi Bart & alij. C.de bonis quæ
liberis. Idem Bar. in Auth. itaque. C.
commu.de ſucc. Bal.in.d. Authẽ. de-
functo. Mattheſi.de ſucce.abinteſt.2.
art.principa.nu.7. Chaſſa. in conſue.
Burgun.rub.7.§.6.nu.7.contra Bal.
qui contrariam tenuit ſententiam.in
dict.l.quod ſcitis, quod vndecunque
bona proueniant diuidenda ſunt in-
33 ter aſcendentes, præterquã in lucris
nuptialibus. Sed Bal.in hoc communi
ter, reprehenditur, vt conſtat ex tra-
ditis per Mattheſi.in loco modo cita-
to. Veruntamen quando aſcendentes
ſunt in diſpari gradu æqualiter ad ſuc
34 ceſsionem deſcendentium non ad-
mittuntur, ſed proximior in gradu re
motiorem excludit, vt puta mater,
auum paternum, vel èconta etiam
quo ad bona quęſita ex linea paterna.
Auth.defuncto. C.ad Sena. Conſul.
Tert. ibi. ſalua ſui gradus prærogati-
ua. Et ibi.glo.& docentes.gl.in Auth.
de hæredi.abinteſt. veni.§. cõſequẽs
colum.9. Alexand.conſi.115.circa du
bitationem.de qua quæritur in prin.
volum.2.& in conſi.80.colu.1.vol.1.
Mattheſi.in.d.art.2.princi.n.4. Rolã.
Bononienſis, de ſucce, abinteſta.nu.
8.&.9.&.Chaſſane.in dict.§.6.nume.
8.contra Iacobum Butri, qui contra-
riũ tenuit, vt refert Bald.in.d. Authẽ.
defuncto.
35 ¶Sexto ampliatur, aſcendentes in
ſucceſſione fratribus & ſororibus de-
functi præferri, eoſque excludere.l.
nam etſi parentibus.l.pater filium. ff.
de inoffi.teſta.& in prin.inſti.quibus
non eſt permiſſum facere teſtamen.
l.6.&.7.Tau.l.1.tit.6.li.3. Fori. Quod
aliter erat ſtatutum de iure Codicis,
& Authenticorum, quo ſimul pater
& mater ſuccedebant vnà cum fra-
36 tribus, & ſororibus defuncti.l.ſi quis.
& Authen. defuncto. C.ad Sena.Con
ſul.Tertu. Authen. ceſſante. C. de le-
gi. hære. Authen. de hæredi. abinte-
ſta. Veni.§.conſequens. col.9.§. Sed
cum antea.inſti.de Sena.Conſul. Ter
tul.& in princ.inſti.quibus nõ eſt per
miſſum facere teſtamentum.l.4.titu.
13. part.6. optime Mattheſi. de ſuc-
ceſſio.abinteſt.2.arti.principa.num.
9.& Chaſſane.in conſue.Burgundię.
rub.7.§.6.in gl.ne ſuccedens, num.8.
&.7.& ita ius nouiſsimum regium cõ
cordat cum iure digeſtorum, corrẽ-
cto in hoc iure Codicis, & Authen-
ticorum.
37 ¶Septimo ampliatur, non ſolum
patrem & matrem eſſe in ſucceſſione
filiorum legitimos hæredes, ſed etiã
auum & auiam, proauum, & proauiã,
aliosque aſcendentes ad hæreditatẽ
nepotum, pronepotum, aliorumque
deſcendentium legitima prole non
exiſtente, admitti l.1.§. enumeran-
tur.ff. Si quis à paren.fue.manumiſ.&
l.pater filium.ff.de inoffi.teſta.§.præ-
feruntur.inſti.de. Sena. conſul.Ter-
tu.& in princ.inſti.quibus non eſt per
mi.face. teſta.l.1. titul.6.lib.3. Fori. l.
4.titul.13.part.6.& dict.l.6.Tauri. Ita
38 tamen. quod in bonis prouenienti-
bus à patre ſuccedunt aui, vel aſcen-

dentes paterni:in prouenientibus ve
ro à matre, aui & proaui materni, &
in bonis aliunde quæſitis æqualiter
tam aui materni, quam paterni in
æquali gradu ſuccedunt. l. quod ſci-
tis.§.Sinautem. C. de bonis quæ libe.
vbi Bar.ad id fatetur eſſe caſum ſingu
larem,& non ſcire alium. Idem Bart.
in Authen.itaque. Vbi gloſſ. magna.
C. commu. de ſucceſ. & in.l.poſt do-
tem in fine.Vbi latè.Iaſ.nume.106.ff.
Solu.matri:gl.in Anthẽ.poſt fratres.
C.de legi. hæred. Sequitur Roma. in
conſi.40.Mattheſi.de ſucce.abinteſt.
2.arti.principa.nume.7. Chaſſane.in
conſue.Burgundiæ, rub.7.§.6.nume.
7.Boerius deciſio.185.Palaci.Rub.in
rub.de dona.inter vi.& vxo.§.39.nu-
mer.10.l.10.titu.6.lib.3.Fori.Contra
riam verò opinionem tenuit expreſ-
39 ſe Bald.in Authen.defuncto.nume.3.
C. ad Tertu. dicens, quod æqualiter
nulla facta differentia bonorum aui,
& proaui,aſcendentes in bonis ſuorũ
deſcendentium ſuccedunt, pro hac
Bald. opinione contra communem,
eſt.l.4.tit.13.par.6.&.l.6. Tauri. Vbi
Pala.Rub.nume.19. vt ſuperius à me
dictum fuit,& hæc opinio in actu ver
ſatur practicò relecta commũni opi-
nione.
40 ¶ Octauo ampliatur,legitimam pa
rentum in bonis filij monaſterium in
gredičtis deberi. Monaſterium enim
parentes à ſuis legitimis non exclu-
dit.Bart.in Authen.Si qua mulier,nu
me.18.vbi Salice.& Iaſ.numer.36. C.
de ſacroſanct.Eccle.Bald. in Authen.
niſi rogati.C.ad Treb.Innocen.Ioan.
Andre.in cap.in præſentia,de proba.
Vbi Abb.num:53. hanc affirmat eſſe
communem per textum in Authen.
presbyteros.C.de Epiſco.& cle. Con-
tra glo.in verb.liberos.in dict.Authẽ.
41 Si qua mulier. & glo.in.c. Si qua mu-
lier.19.quæſti.vltima. quia in hoc ca-
ſu monaſterium loco filij non habe-
tur,niſi in caſibus tantũ à iure expreſ-
ſis ſecundũ Doctores modò citatos.
42 ¶ Nono ampliatur, legitimam pa-
rentibus titulo inſtitutionis eſſe relin
quẽdam,alioquin remedium iuris di-
cendi nullum,& alia iuris remedia eis
competunt Bald.qui ita conſuluit in.
l.omnimodo.num.2. C.de inoffici.te
ſta.& in.l.1.in fin.C.de bon. poſſe.cõ-
tra tabu.glo.magna.in fine in Authẽ.
ex cauſa. C. de lib. præte. vel exhære.
gloſſ.in verbo. Padre.in.l.1.titu.6.lib.
3.Fori.Pau.Alexand.& alij. in Authẽ.
nouiſsima. C. de inoffi.teſta. Vbi Iaſ.
nume.36.hanc eſſe communem opi-
nionem affirmat. Xua.in.l.quoniam
in prioribus. 16. amplia.in prin. C. de
inoffi.teſta.Pala.Rub.in.l.6. Tauri.nu
mer.3.Qui omnes tenẽt contra Bart.
in.d.Authen.nouiſsima.Et Barba.in.
l.cum acutiſsimi.numer. 51. C. de fi-
deicommi. Pro communi ſententia
eſt tex.in Authen.cũ de appella. cog-
no.§.Siue igitur.col.8.vbi diſpoſita in
legitima filiorum locum habent in
43 parentum legitima.Et.in.§.cęterum.
in dict. Authen.ibi. ſola enim noſtræ
ſerenitatis intentio eſt à parentibus,
& liberis iniuriam præteritionis & ex
hæredationis auferre. Et ſubdit ibi.
tex.parentes optẽt à filio honorari,&
titulus inſtitutionis eſt titulus hono-
rabilis.l.filium.§. Sed etſi portio. Vbi
gloſſ. ff. de lega. præſtan. l. cum qui-
dam. C. de lega. & parentibus à filijs
honor & reuerentia debetur. l. fina.
44 C.de in ius vocand.l. veluti. ff. de iu-
ſtit.& iur. Ideo meritò inſtitutionis
titulo legitima parentibus eſt relin-
quenda.
45 ¶ Decimo ampliatur,in parentum
legitima omne grauamen conditio-
nis,vel temporis,alteriusve cuiuſque
oneris tolli.gloſſ.ſingu.in Authen.de
hære.& Falci.§.Si vero expreſsim.col.
1.tex.

1.tex.vbi glo.in verbo.conſtitute.in. l.Pantonius.ff.Si quis à parẽ.ſue.manumiſ.& in d.iam noſtro.§.ſi.iuncta glo. ibi. C.de inoffi.teſta. De qua re ſatis diffuſe ſcripſit Xua.in dict.l. Quoniã in prioribus.in.26.amplia.& Menchaca de ſucceſſ.creatib.in expoſitione.d. l.quoniam in prioribus.à nu.180.vſq; ad nu.270. Vbi plures ampliationes & limitationes refert.

46 ¶ Vndecimò ampliatur, quod quẽ admodum pactum inter patrem & filium, per quod filius à legitima excluditur, nullius eſt momẽti, vt ſuperius à me cap.7.dictum eſt, eodem modo, eademque ratione pactum & conuẽtio per quam patern à legitima priuatur nullum robur, & firmitatem obtinet.gloſſ.in verb. iudicium.in dict.l. Si quando. & alia glo.in.d.§.& generaliter. C.de inoffi.teſta. Xuare.in dict.l. Quoniam in prioribus.26.ampliat.nume.9. Vbi affirmat, ita ſe in ciuitate Burgenſi conſuluiſſe: Quod ſanè eſt nimis notandum, & illud ſequitur Tellius Fer.in.l.6.n.64.Tauri.

47 ¶ Duodecimo ampliatur, facultatem à principe alicui teſtanti conceſſam, intelligendam eſſe, reſeruata parentibus legitima.l. Si quando. C.de inoffi.teſta.l.ex facto.ff.de vulga.& pupil.ſubſti.nam principis priuilegiũ

48 ita intelligendum eſt, vt nemini fiat damnum, nec præiudicium.l.2.§.Si quis à principe.&.§.meritò.ff.ne quid in loco publico.l.ſi filiusfamilias.ff. de teſta.l.nec auus. C.de emancipa. libe.c.ex multiplici.de decimis.

49 ¶ Decimotertio ampliatur, aſcendentes ſuccedere filijs etiam clericis ac in ſacris ordinibus conſtitutis, dũmodo ſint bona patrimonialia, & nõ intuitu eccleſiæ acquiſita. Authen. presbyteros. Vbi Bar.Bal.& Salice.C. de Epiſ.& cleri.declarat optimè Cifuentes in.l.9.Tauri,in fine,& Couarru.in cap.quia nos.de teſta. Vbi Abb. videtur tenere contrarium, & tamen cõſtituetur, vt docet in regno in rubrica ne,& Pala.Rub.in rub.de dona.inter vi.& vxo.§.42.nume.7.& Caſtillo in l. Tauri, in verbo. Succedant, & ibi Pa... ... Quinimo clericus poteſt aſcendentes ſine cauſa præterire, vt ... Quam opinionem nimis dubiam eſſe arbitror propter tex.in dict.Authen.presbyteros.in fine.

50 ¶ Decimoquarto ampliatur, patrẽ ſuccedere filio, etiam ſi ſtatim poſt natiuitatem moriatur.l.quod certatum eſt.C.de poſthum.hære.inſtit.l.1.6.tit. 6.part.6.&.l.3.tit.6.lib.3.Fori. Quod hodie iure recentiori clarius expoſitum eſt, vt patet in.l.16.Tauri.

51 ¶ Decimoquinto ampliatur, parẽtes ſuccedere in bonis filiorum, non obſtante renunciatione à filijs facta in præiudicium ſuorum parentum: vt optimè declarat Pau.Caſtren.in.l. fin.num.5.C.de bonis quæ libe.Tellius Fernan.in.l.6.Tau.n.54.cũ ſequẽt.

S V M M A R I V M.

1 *Viginti tres caſus in quibus aſcendentes non ſuccedunt deſcendentibus.*
2 *De Foro municipali de Sepulueda, & de Molina.*
3 *De Foro, & conſuetudine ſuccedendi in Cantabria.*
4 *Quæ bona ſint de trunco, vel de radice.*
5 *An bona de nouo acquiſita ſint de trunco.*
6 *Forus municipalis de Sepulueda iuri communi eſt contrarius.*
7 *Extenſio in legibus correctorijs minimè facienda eſt.*
8 *Statutum pœnale tãquam odioſum eſt reſtringendum.*
9 *Priuatio præſupponit habitum.*
10 *Clauſula in fine poſita ad omnia præcedentia refertur.*
11 *Verbũ reddẽdi dãdi etiã ſignificationẽ cõtinet.*

12 *An Forus de Sepulueda ad bona albi ſita extendatur.*
13 *De teſtamento Stephani centurionis Ianuẽſis.*
14 *Forus de Sepulueda, in ſucceßione tãtum abintestato locum habet.*
15 *Quæ bona dicantur mobilia.*
16 *Nomina debitorum an ſint mobilia, vel immobilia.*
17 *Qui actionem habet ad rem, ipſam rem habere videtur.*
18 *Iura & actiones ſunt tertia bonorum ſpecies.*
19 *Duæ opiniones contrariæ concordantur.*
20 *Verbum videtur, fictionem ſignificat.*
21 *In confiſcatione omnium bonorum, nomina debitorum non confiſcantur.*
22 *In ſubſtitutione de omnibus; bonis facta, iura & actiones non continentur.*
23 *Verba in teſtamentis propriè & nõ fictè ſunt intelligenda.*
24 *Cenſus & annui reditus inter immobilia cõputantur.*
25 *Qualiter debita hæreditaria ſunt perſoluẽda.*
26 *Pater in bonis filij ſpurij non ſuccedit.*
27 *Ius ſuccedendi eſt reciprocum.*
28 *Dicta regula procedit tam affirmatiuè, quàm negatiuè.*
29 *Correlatiuorum diffinitio.*
30 *De priuilegio teſtandi filio fami. conceſſo.*
31 *Aſcendentes ad ſecunda vota migrantes an deſcendentibus ſuccedant.*
32 *Parentes luxurioſè viuentes an priuentur ſucceßione deſcendentium.*
33 *Quid ſi mater poſt annum luctus luxurioſè viuat.*
34 *Et quid in patre inhoneſtè viuente.*
35 *Pinelus Luſitanus cõmuniter reprehẽditur.*
36 *Mater non ſuccedit pupillo morienti, cui tutorem non petijt.*
37 *Pater filio abortiuo non ſuccedit.*
38 *An pater ſuccedat filio ex matrimonio inualido nato.*
39 *Eſt quid monſtruoſum, vt quis pro parte legitimus, & pro parte illegitimus ſit.*
40 *Vna eadẽque res diuerſo iure cẽſeri nõ debet.*
41 *In bonis feudalibus aſcendentes deſcendentibus non ſuccedunt.*

Cap. XXX.

1 COnclusio, cum quin
decim ampliationi-
bus ſuperius ſcripta.
23. fallentias & limi-
tationes patit. Qua-
rũ ſeptem refert tex.
in Authen. vt cum de appella. cogn.
§. & hoc quidem. col. 8. Authe. inteſta
mento. C. ad Tertu. glo. in Authen.
non licet. C. de libe. præte. vel exhæ-
re. gloſſ. fin. in. §. fin. inſti. de inoffi. te-
ſta. l. 11. tit. 17. par. 6. & quindecim fal
lentias refert Caſti. in. l. 6. Tauri. in
verbo. ſuccedãt. & ibi. Palatius. Rub.
2 num. 22. inter quas vna præcipua eſt,
ex dict. l. 6. Taur. in locis, in quibus ſer
uatur conſuetudo, quod aſcenden-
tes tantùm ſuccedant in bonis immo
bilibus filij defuncti, & bona mobilia
ad radicem deuoluantur, videlicet ad
conſanguineos paternos, ſi bona fue
runt paterna, ſi verò materna ad ma-
ternos: vt eſt forus municipalis de Se
pulueda, & Molina, qui in maiori reg
ni Caſtellæ parte eſt in vſu, & conſue
tudine, cuius fori tenor talis eſt. Si fi-
1 lius moriatur relicto tantùm patre, &
aſcendentibus, vel cõſanguineis, ma-
ternis, pater ſuccedit in bonis mobili
bus filij. Auunculi, verò vel conſan-
guinei materni in immobilibus bo-
nis, quæ ſunt de trunco & de radice.
Qui forus eſt approbatus per dict. l. 6.
Tauri, in fine. Quæ ſanè conſuetudo
3 ſuccedendi viget in Cantabria, vt pa
tet in. l. 18. titu. 20. in Foro Cantabriæ.
Et hanc ſuccedendi conſuetudinem
refert Chaſſane. in conſue. Burgun.
rub. 7. §. 6. circa finem. Et quia paſsim
in forenſibus iudicijs plures lites ac
dubitationes circa interpretationem
prædicti Fori verſantur. Ob id hoc in
loco neceſſarium exponere arbitra-
mur, quæ bona dicantur de trunco
vel

vel de radice,& ad quas perſonas præ
dicta bona de trunco deuoluantur;
& qualiter inter eas huiuſmodi bona
ſint diuidenda, bona immobilia aui-
ta vel paterna dici de trunco & de ra
dice certum eſt: vt illa bona deuoluā
tur ad proprium fontem vnde exie-
runt. Sed magis dubium eſt, an bona
quæſita à parentibus, de radice, vel
5 de trunco dicantur. Huius rei exem
plum ſubijcio, vt rectius intelligatur
prædictus Forus. Quidam à maiori-
bus ſuis quædam bona immobilia hę
reditaria poſsidebat, deinde alia bo-
na immobilia acquiſiuit ſuo labore
& induſtria. Poſtea vxoratus alia bo-
na immobilia conſtante matrimo-
nio fuit lucratus. Ex quo matrimo-
nio filius fuit procreatus. Patre ita-
que mortuo, ac deinceps filio, mater
ſuperſtes iuxta prædictam legem mu
nicipalem, vult in omnibus bonis
mobilibus ſuccedere, & ſimiliter in
alijs bonis immobilibus, in iuuentu-
te ac durante matrimonio acquiſi-
tis, dicens, talia bona non eſſe de trū-
co vel de radice, quia à maioribus nō
deuenerunt, ſed de nouo fuerunt ac-
quiſita. Ex aduerſo verò aſcendentes
paterni & agnati nituntur prædicta
bona eſſe de trunco & de radice, tan
quam ex linea paterna deſcenden-
tia. Pro parte matris videtur, quod
cum prædictus forus municipalis ſit
iuri communi contrarius & odioſus,
6 ob id reſtringendus, & non exten-
dendus ad omnia prædicta bona. l. 1.
§. Si quis hoc interdicto. Vbi Bart. ff.
de itine. actuque priua. & in Authen
ti. quiſ C. de ſacroſanct. eccle Bald.
in. l. Si quas ruinas, num. 2. C. eod. tit.
Innocen. in cap. fin. de offi. Archidia.
& in cap. dilectus, de capel. mona. ca.
auditis; vbi Abb. de præſcrip. & in c.
quod tranſlationem, nume. 4. de offi.
lega. & in legibus correctorijs iuris
communis, extenſio minimè facien-
7 da eſt. Bald. in. l. præcipimus, §. fina.
C. de appella. & in authen. quas actio
nes. C. de ſacroſanct. eccle. Iaſ. in rub.
nume. 11. de re iudi. ff. & in. l. de qui-
bus. numero. 15. ff. de legi. & in. l. Si is
qui hæres. poſt Pau. de Caſtro. ibi. ff.
de vulga. & pupi. Subſti. dicēs, ſtatu
tum quod priuat aſcendentes à ſuc-
ceſsione deſcendentium eſſe pœna-
le, & odioſum & ob id reſtringendū.
8 Matthæ. de Afflict. in conſuetudine
Neapolitan. libro. 3. rubr. 24. nume.
28. Chaſſane. in conſuetudine Bur-
gundiæ. rub. 7. §. 6. in princi. late Guil
lerm. Bene. in cap. Rainutius, ver-
bo. vxorem nomine Adelaſiam. nu-
me. 8. de teſta.
¶ Præterea cum dict. l. municipa-
lis, & d. l. 6. Tauri affirment, quod bo-
na immobilia ad truncum & radicē
redeant, dicta iura ſupponunt bona,
quæ ex radice & trunco exierunt ea
9 verò quæ non venerunt, & de nouo
fuerunt acquiſita non dicuntur redi
re. l. cum pater. §. rogo. ff. de lega. ſe-
cun. l. 1. §. eleganter. ff. depoſiti argu-
mento legis, decem. ff. de verborum
obliga. §. Seruus. inſti. de capi. dimi.
Abb. in c. cura paſtoralis, in fin. de iu-
re patro. Iaſ. in. l. qui in aliena. §. in-
terdum. ff. de acqui. poſſe. optima
gloſ. in cap. contra Chriſtianos de hæ
re. lib. 6.
10 ¶ Contrariam verò opinionem vi
detur tenere Caſti. in d. l. 6. Tauri, in
fi. & ad id cōſiderari poteſt d. l. 6. Tau
ri, referendo verba in fi. d. l. poſita ad
verba illa in principio. ibi. De qual-
quier calidad que ſean, iuxta regulā,
clauſulam in fine poſitam ad omnia
præcedentia referri. l. quoties. C. fa-
mil. hercíſ. cap. 2. requiris. cap. inqui-
ſitioni de appella. Bartho. in. l. Si ſti-
pulatus. §. Chryſogonus. ff. de verbo.
obliga. plenè Felin. in. c. cauſam quæ.

num.4.cum ſequen.de reſcrip.

11 ¶Item verba redeant ad truncum
& radicem non tantùm ſignificant
bona,quæ exierunt de trunco,ſed e-
tiam quæ de nouo fuerunt acquiſita.
Verbum Reddendi, dandi etiam ſig-
nificationem cõtinet.l. cum quidam
in prima.ff.de lega.ſecun.l.Lucius.§.
1.ff.de lega.3.verbum Reddendi. ff.
de verbo.ſignifi.præſertim quod præ
dicta bona à patre de nouo acquiſita
antequam ad filium peruenerunt,de
cuius ſucceſſione eſt quęſtio,fuerunt
in poteſtate paterna & reſpectu filij
erant in trunco, & ad patrem tanquã
radicem,& truncum , & per conſe-
quens ad conſanguineos paternos de
bent reddi, & hunc arbitror eſſe ve-
rum ſenſum & intellectum ad prædi-
ctum forum municipalem. Quod ali
ter forſitan eſſet, ſi bona illa à filio eſ-
ſent acquiſita,de cuius hęreditate agi
tur. Pro qua declaratione eſt.l. quod
ſcitis. Vbi Bart. C. de bonis quæ libe.
& ea,quæ ſcripſit Matthæ.de Afflict.
in d.rub.24.nu.25. Rurſus circa præ-
dictũ forum , & legem municipalem
apud peritos aduocatos dubitari ſo-
let,an prædictus forus extendatur ad
12 bona in alio territorio,ſeu regno exi-
ſtentia, in quo non viget prædicta cõ
ſuetudo & forus, niſi tantum in loco
& territorio, in quo tempore mortis
teſtator habebat domicilium. In qua
re pro parte negatiua concludẽdum
eſt. Quod ſtatutum, ſeu lex munici-
palis non extenditur extra ſuum ter-
ritorium.l.fin.ff.de iuriſdic.omni.iu-
dic.l.cũ vnus.§.penultimo.ff.de bo-
nis autho.iudic.poſsi.cap.fin.de con-
ſtit.libro.6.cap.fin.de Foro compe-
tenti.ac ita concludit Barth.in.l.cun-
ctos populos.nu.quadrageſimoſecũ-
do. Vbi iuniores. C.de ſumma trinit.
& fide catho.Alex.cõſil.44.incipi.vi-
detur.volu.5.ac ita in iudicio in teſta
13 mento cuiuſdam Stephani Centurio
nis Ianuenſis,conſuluit Pariſius,con-
ſil.12.volum.3. Guozandi.conſil.49.
Telli.Fernan.in dict.l.6.Tauri.num.
70.optima glo.in verbo.hæredem.in
l.1.ti.6.lib.3.Fori.

14 ¶Præterea ſilentio omittendum
non eſt prædictum forum de Sepul-
ueda,& de Molina locum tantùm ha
bere abinteſtato , ex teſtamento ius
commune ſeruandum eſt, ita diebus
præteritis Pinciæ fuit iudicatum. te-
net expreſsè Caſti.in dict.l.ſexta.Tau
ri, in verbo.el fuero. Suffragatur di-
ctum Bald.in.l.1.numer.5.C.de legi.
hære.& in.l.fin.C.de pact.dicentis ſta
tutum.Quod agnati, & aliqui ſucce-
dant, intelligendum eſt abinteſtato,
& non ex teſtamento.ne alicui libera
teſtandi facultas tollatur.l.prima. C.
de ſacroſan.eccle.l.illa inſtitutio.ff.de
hære.inſti.

15 ¶Bona verò dicũtur mobilia, quæ
ſecundum ſuam naturam apta ſunt
moueri,vt pecunia,libri,veſtes, & res
huiuſmodi , & bona mouentia ſunt
quæ ſeipſa mouẽt:vt equus,canis. in-
ter quæ bona hoc intereſt, quod bo-
na mouentia habent actiuam ſignifi-
cationem, & mobilia paſsiuam, & bo
na immobilia dicuntur , quæ à loco
moueri non poſſunt. Omnia prædi-
cta probat.l.mouentium,vbi glo.Bar.
& alij.ff.de verb.ſigni.l.à Diuo Pio.§.
in venditione.ff.de re iud.l.Si chorus.
§.1.ff.de lega.3.l.lõge.ff.de diuer.&
tempo.præſcrip.cap.nulli liceat. Vbi
Abb.num.9.de rebus eccle.non alie.
Oldra.conſil.219.factum tale eſt.nu-
mero ſecundo.l.10.titu.33.par.7.l.4.
titu.29.part.3.

16 ¶Nomina verò debitorum iura &
actiones aliquando inter mobilia, &
interdum inter immobilia compu-
tantur, ſi pro re mobili alicui actio
cõpetit,actio cẽſetur mobilis,ſi pro re
immo-

immobili immobilis iudicatur. Nam qui actionem habet ad rē proſequen
17 dam, ipſam rem habere videtur. l. rē in bonis. ff. de acqui. rerum domi. l. Si quis vi. ff. de acqui. poſſe. l. qui actionem haber. ff. de regu. iu. in hunc modum diſtinguit. glo. ſingu. in verbo. numerandā. in Authent. de non alie. vel permutan. rebus eccleſiæ. §. 1. colum. 2. gloſ. in verbo. veteris. in. l. 1. C. Si aduerſus tranſactionem. glo. in. l. iubemus. in. 2. C. de Sacroſanct. Eccl. glo. in verbo. iura. in cap. fina. de reb⁹ eccle. nōn alie. lib. 6. Barto. in. l. poteſt in prin. ff. de Autho. tuto. & in. l. 2. nume. 9. C. Vbi in rem actio, & in. l. ſcientium. num. 10. ff. qui ſatiſd. coga. & in conſi. 50. filius patri. num. 2. Alexan. conſi. 49. Viſo proceſſu. nume. 2. volumi. 1. Decius in dict. l. qui actionem. nume. 2. Andre. Alcia. in dict. l. mouentium. In quo loco Barto. poſt gloſ. ibi. aliam opinionem renuit, quòd nomina debitorum, iura & actiones non ſint bona mobilia, neque immobilia,
18 ſed tertia bonorum ſpecies, allegat legem à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi. &. l. quam Tuberonis. §. in peculio. ff. de pecu. quia cum incorporalia ſint, locum non occupant. l. 1. §. Si hęres. ff. ad Trebel. l. fina. C. de præſcriptio. lon. tem. & in prin. inſtit. de rebus corporalibus, & incorporalibus. ob id ad neutrum extremorū accedunt, ſed eſt tertium bonorum genus. Oldra. conſi. 219. factum tale eſt. Fede. de Se. conſi. 10. Bald. & Ange. in. l. Si conſtante. §. fina. ff. ſolu. matri. Iaſ. in dict. §. in venditione. nume. 7. & in. d. l. cunctos populos. num. 92. Alexan. conſi. 45. habita ſuper ijs. nume. 12. volum. 1. & conſi. 52. Viſo themate. nume. 2. & conſi. 49. Viſo proceſſu. volu. 1. Decius conſi. 387. quæritur. num. 4. Abb. in cap. nulli liceat. nume. 9. de rebus eccle. non alienan.

Feli in cap. omnes leges. in fin. prima diſtin. optima gloſ. in verbo, de mueble. in. l. 1. titu. 20. lib. 3. Fori. pro dictarum opinionum concordia dicendū eſſe arbitror, quòd prima procedat ex interpretatione ac iuris fictione,
19 Quod qui actionem habet ad rē proſequendam, ipſam rem habere videtur. Videlicet fictè, & non verè. Vt affirmant glo. Decius, & alij in. d. l. qui actionem. Et id ſignificat illud verbum. videtur. l. naturaliter. vbi glo. &
20 Barto. ff. de acqui. poſſe. l. bonorum. §. fina. ff. de verbo. ſigni. gloſ. fina. in. l. ſi duo. ff. de acqui. hære. gloſ. in. l. 1. §. deieciſſe. ff. de vi & vi armata. & in. l. Si is qui pro emptore, propè finem. ff. de vſu capi. Iaſ. in. l. ſi quis filium fami. §. in omni. num. 11. ff. de acqui. hęredi. & in. l. cum quis. num. 5. de iuris, & fac. igno. &. 2. opinio. quod ex vi & propria nominis ſignificatione, ac verè bonorum mobilium, & immobilium appellatione non comprehendantur iura & actiones, ſed quod ſit tertia bonorum ſpecies per ſe, vt inquit Oldra. in dict. conſi. 219. & Abb. in. d. ca. nulli. nume. 9. & alij ſuperius relati. Vnde meritò affirmant Bal. & Ange. in dict. l. ſi conſtante. §. fi. Quod ſequitur Alexand. conſi. 55. habita ſuper his. nume. 13. volu. 1. quod in cōfiſcatione omnium bonorum mobilium & immobilium nomina debito-
21 rum non cenſentur confiſcatā, & in ſubſtitutione de omnibus bonis mobilibus, & immobilibus iura & actiones ad ſubſtitutum non pertinent,
22 vt optimè ſcripſit Bar. in. l. Centurio. num. 28. ff. de vulga. & pupil. Iaſ. in. d. §. in venditione. nume. 7. quia verba in teſtamentis verè & propriè, & nō fictè ſunt intelligenda. l. qui hæredi. l. Mæuius. ff. de condi. & demōſtr. ſed cēſus & annuus reditus inter immobilia computari certum eſt. Authen.

de non alie. vel permu. rebus eccle. §.
vult enim. colu. 2. l. iubemus. in. 2. vbi
Bal. nota. pri. C. de ſacroſã. eccle. Cle.
exiui. §. cumq; annui reditus, de ver-
bo. ſigni. Bar. in. d. l. ſciendum. nu. 10.
Fede. de Senis, conſi. 42. Roma. conſi.
187. glo. in verbo. de mueble. in. l. 1. ti
tu. 20. lib. 3. Fori. glo. in. l. 4. tit. 29. par.
3. & qualiter debita hæreditaria à pa-
rente ſuccedente in mobilibus, & ab
alijs conſanguineis filij mortui in im
25 mobilibus ſuccedentibus ſunt per-
ſoluenda. Quidam arbitrantur, quod
quando debita reſpiciunt immobilia
ſoluenda ſunt de immobilibus. Si ve-
rò mobilia, de bonis mobilibus per. l.
hinc quæritur. §. poteſt. ff. de peculio.
l. ſi certarunt. §. 1. ff. de teſta. mili. Sed
Pau. de Caſt. in. d. §. poteſt allegando
Guiller. Docto. antiquũ. in Authent.
hoc ius porrectum. C. de ſacroſanct.
eccle. tenet, quod æqualiter debita
hæreditaria debent perſolui, & non
proportionibus hæreditarijs. Quia
quantum ad ius hæreditarium æqua
lance ſunt hæredes, & id quod plus
vnus obtinet, quàm alius iure præle-
gati videtur habere. l. ex facto. ff. de
hære. inſti. Vbi æqualiter hæredes ad
debita perſoluenda tenentur. Sed Al
be. in. d. §. poteſt, & in tract. ſtatuto. 2.
parte quæſt. 105. Alexand. conſi. 111.
viſo themate. nu. 12. volu. 4. & conſil.
91. viſo titulo. nume. 16. volu. 1. Tira-
quel. de iu. primige. quæſt. 35. nume.
28. in quibus locis affirmãt, q; ſi ratio-
ne ſtatuti bona mobilia alijs deferun
tur, & immobilia ad alios pertinent,
omnia prædicta bona æſtimari debẽt.
Et ſecundum bonorum æſtimationẽ
debita perſolui. taliter, quod qui plu-
ra bona poſsidet plura debita perſol-
uat. l. Celſus. ff. de religio. & ſump. fu-
ne. l. ſi vir. vxori. ff. ad. l. Falci. Quæ o-
pinio tanquam iuri, & rationi conſo-
na tenenda eſt.

26 ¶Decimoſextò fallit, in bonis filij
ſpurij, in quibus pater non eſt legiti-
mus hæres, quemadmodũ filius ſpu-
rius patri ſuo non ſuccedit, ita eodẽ
modo pater filio ſpurio. Azo in ſum-
ma. C. de legi. hære. Bart. in. l. fina. nu.
5. ff. de his quibus. vt indign. & in. l. 1.
nume. 2. de bono. poſſe. contra tabu.
Bald. in Authen. licet. in fine per tex-
tum ibi. C. de natu. lib. & in. l. Gallus.
§. 1. ff. de libe. & poſthu. Authen. qui-
mo. effi. ſui. §. filium. col. 7. l. 8. in fi. tit.
13. par. 6. Alex. conſi. 139. eleganter.
nu. 3. vol. 1. cõſi. 150. nu. 6. vol. 2. Cac-
cia. in. l. Si qua illuſtris. num. 63. C. ad
Orfi. Iaſ. in. §. pœnales. nu. 61. inſti. de
actio. Hippo. in. l. Si quis viduam, nu.
16. ff. de quæſt. & in. l. circũcidere §.
Seruo. nu. 7. ff. de ſicca. Fran. Mat. de-
ciſio. 12. in fine. parte. 1. Caſtiũ. in. l. 12.
Tauri. in fine. & Pala. Rub. in. l. 9. Tau-
ri. Telli. Fernan. in. l. 6. Tauri. num. 6.
27 Ratio ea potiſsima eſt, quia ius ſucce
dendi eſt reciprocum. Et quemad-
modum tu potes ſuccedere mihi, &
ego tibi. l. lege. 12. tabularum. C. de le
gi. hære. l. communium. C. de natu.
lib. §. ſunt autẽ. inſti. de bono. poſſe.
& Iaſ. in rub. de acqui. poſſe. ff. nume.
21. Vbi affirmat hanc regulam tã af-
firmatiuè quàm negatiuè eſſe verã,
28 niſi in caſibus à iure expreſsis. & quia
in ſucceſsione ſeruetur æqualitas. l. fi.
C. commu. vtriuſq; iudi. l. inter filios.
C. fami. hercíſ. Authen. de nuptijs. §.
fi. colu. 4. & correlatiuorum idem eſt
29 iudicium. Correlatiua dicuntur illa,
quæ neceſſario ſimul requiruntur, &
vnum ſine alio eſſe nõ poteſt. vt ſunt
pater & filius, dominus & ſeruus, ma-
ritus & vxor, emptor & venditor. l. 1.
C. de cupreſſis. lib. 11. l. fin. C. de indi.
uidui. tollen. Abb. in cap. cum con-
tingat. nume. 6. de iureiuran. ſtatutũ
in vno ex correlatiuis, per conſequẽs
in reliquo cenſetur eſſe ſtatutum,

vt in dict. l. fin. & in. l. r. ff. de accepti.
latè Hippo. in dict. §. ſeruo. nume. 4.
cum ſequen.

30 ¶Decimoſeptimò fallit, in caſu
quem ſcripſit Bald. in. l. Si quando in
prin. C. de inoffici. teſta. l. Si non ſpe-
ciali. & l. fina. C. de teſta. Caſti. in. l. 5.
in princi. Tauri. Videlicet quando fi-
liofamilias conceſſum fuit priuilegiũ
liberè teſtandi, nulla relicta parenti-
bus legitima.

31 ¶Decimooctauò fallit, in aſcendẽ
tibus ad ſecundas nuptias migranti-
bus, qui in bonis ſuorum deſcenden-
tium primi matrimonij non ſucce-
dunt. l. fœminæ. §. illud. & l. generali-
ter. & Authen. ex teſtamento. C. de ſe
cun. nupt. Authen. de nup. §. hinc no
bis. col. 4. l. fina. tit. 12. par. 4. l. 15. Tau-
ri. Barto. & Pau. in. l. de emancipatis.
C. de legi. hæredi. Idem Pau. in. l. Pa-
ter. C. ad Tertul. Ioannes Nicola. in
dict. l. generaliter. nume. 17. Decius
conſi. 230. proponitur. Boerius deci-
ſio. 185. Fran. Mar. deciſio. 881. parte
1. Pala. Rub. in rub. de dona. inter vir.
& vxo. §. 50. nume. 35. Telli. Fernan.
in. l. 6. Tauri. nume. 16. vbi optimè di
ſtinguit inter ſucceſsionem ex teſta-
mento, & abinteſtato, cum in ſucceſ-
ſione ex teſtamento filiorum, etiam
ſi aſcendentes ad ſecundas nuptias
tranſierint, nihilominus tamen ſuo-
rum deſcẽdentium ſunt legitimi hæ-
redes, ſecus in ſucceſsione abinteſta-
to, in qua priuantur ſucceſsione filij,
reſeruato vſufructu tantùm alijs filijs
ex primo matrimonio remanentib⁹.

32 ¶Decimononò fallit, in matre lu-
xurioſè viuente, quæ ſucceſsione ſui
filij priuatur. Authen. ijſdem pœnis.
C. de ſecun. nupt. Abb. in cap. ex par-
te de appella. Ioan. de Garo. in rub. de
ſecun. nup. nu. 69. Matthæ. de Afflict.
de ſucceſsio. abinteſta. 2. articu. prin-
cipa. in prin. Chaſſane. in conſuetu.
Burgun. §. 6. num. 7. Telli. Fernan. in
dict. l. 6. Tauri. nume. 21. Vbi affirmat
hanc eſſe concluſionem indubitatã.
Ratio eſt ſecundum prædictos. Nam
ſi aſcendentes per tranſitum ad ſecũ
das nuptias ſucceſsione deſcenden-
tium, vt dictum eſt, priuantur, à for-
tiori debent priuari luxurioſè viuen-
tes, ne luxuria habeat plus, quàm ca-
ſtitas. l. palam. ff. de ritu nupti. Authẽ
ti. de non eligen. Secun. nuben. §.
Vnum ſiquidem. & §. cum igitur. co-
lum. 1. vbi gloſ. in dict. §. vnum ſiqui-
33 dem. Videtur tenere quod non pri-
uetur mater ſucceſsione filij, ſi poſt
annum luctus luxurioſè viuat, & nõ
infra annum. quam gloſſam ibi Iaco
bus de Bellouiſu. & Ange. ibi ſequun
tur, & Corneus in. l. fideicõmiſſum.
num. 2. C. de fideicommi. & Ioan. Ar-
letanus in dict. Authẽ. ijſdem pœnis.
nume. 17. & Telli. Fernan. in. d. l. 6. nu
me. 21. in fine. Idemque dicendũ eſt
34 in patre inhoneſtè viuente, qui ſuc-
ceſsione filij priuetur. Bart. Ange. &
Salice. in. l. his ſolis. C. de reuocan. do
na. Matthe ſi. in dict. articulo. 2. prin-
cipa. Ioan. Arleta. in. d. l. generaliter.
nume. 15. & 28. Ripa. in. d. l. fœminæ.
in princi. Vbi hanc fatetur eſſe com-
munem opinionem, quòd ęqualis ſit
pœna viri, & vxoris luxurioſè viuen-
tium. Ciſuentes in. l. 15. Tauri, in fine.
& Boe. deciſio. 180. ex ſupradicta con
cluſione. nume. 2. Telli. Fernan. in. d.
l. 6. Tauri. num. 22. contra hanc com
munem opinionem tenet Pinelus, in
35 l. 4. nume. 19. C. de bonis mater. non-
nullis rationibus & fundamentis mo
tus, quibus ſufficienter reſpõdet Tel-
li. Fernan. in. d. l. 6. Tauri. nu. 22.

36 ¶Vigeſimo fallit, in matre quæ fi-
lio pupillo morienti non petijt intra
annum tutorem ei non ſuccedit. l.

ſciant qui. C. de legi. hære. l. omnem.
C. ad Tertul. & in dict. Authent. iiſdē
pœnis. §. Sed quemadmodum inſtit.
ad Tertul. Chaſſane. in conſuetu. Bur-
gun. rubr. 7. §. 6. nume. 7. Matthæ. de
Afflict. in d. artic. 2. principa. Roland.
Bononien. de ſucceſ. ab inteſta. num.
12. Vbi quatuor requiſita refert, quæ
ſunt neceſſaria, vt mater repellatur à
ſucceſsione filij propter tutorem nō
petitum. Sylua nuptialis, in verbo. Vi-
duæ non eſt nubendum. vbi. 11. am-
pliationes atque. 14. fallentias ad hoc
ſcripſit, & Telli. Fernand. in dict. l. 6.
Tauri. num. 28.

37 ¶ Vigeſimoprimò fallit, quādo fi-
lius naſcitur mortuus, vel abortiuus,
vel viuus, ſed ſtatim moritur. l. qui
mortui. ff. de verbo. ſigni. l. vxoris ab-
ortu. l. quod certum eſt. C. de poſth.
hære. inſti. l. 16. tit. 6. par. 6. l. 3. titu. 6. li-
br. 3. Fori, quod hodie clarius & aper-
tius deciſum eſt in. l. 13. Tauri.

38 ¶ Vigeſimoſecundò fallit, in filio
qui natus eſt ex matrimonio, in quo
canonicum erat impedimentum, &
pater prædicti impedimenti notitiā
habuiſſet, ac malam fidem obtinuiſ-
ſet, propterquam & propter contem-
ptum matrimonij pater repellitur à
ſucceſsione filij. Ita Bart. in. l. auuncu-
lo. ff. de condi. ſine cau. qui ad id alle-
gat. l. qui in prouincia. §. fin. ff. de ritu
nupti. nam reſpectu patris, qui mala
fide contraxit matrimonium, filius
ei erit illegitimus, quanquam reſpe-
ctu filij & alterius coniugis ignoran-
tis impedimentum filius eſt legiti-
mus. c. cum inter. c. ex tenore. qui fi-
lij ſint legi. l. 2. tit. 15. par. 4. l. 1. titu. 13.
part. 4. & l. 4. tit. 6. lib. 3. Fori. Quam o-
pinionem Bart. ſequitur Telli. Fernā.
dicens, eam eſſe veram rationi & æ-
quitati conſonam. in. l. 6. Tauri. num.
7. cum ſequen. mea quidem ſenten-
tia dictam opinionem ſatis dubiam
eſſe arbitror, quòd reſpectu patris fi-
lius cenſeatur illegitimus, & reſpectu
39 ipſius & matris legitimus. Nam eſſet
quid monſtruoſum, vt pro parte legi-
timus, & pro parte quis illegitimus
ſit. l. eum qui. ff. de vſu capi. glo. & do-
40 centes. in cap. per venerabilem. qui
filij ſint legi. & vna eademque res di-
uerſo iure cenſeri non debet. c. cum
in tua. de decimis. cap. cognouimus.
12. quæſtio. 2.

41 ¶ Vigeſimotertiò fallit, in bonis
feudalibus, in quibus aſcendentes de-
ſcendentibus non ſuccedunt. ca. 1. in
princi. de natu. ſucceſ. feud. in vſi. feu-
do. Vbi Præpoſitus, & latiùs Matthæ.
de Afflict. in conſue. Neapolitan. lib.
3. rub. 24. de ſucceſsione nobilium in
feudis. nume. 28. vbi nume. 30. dubi-
tat, an in feudis antiquis pater ſucce-
dat filio. & Chaſſane. in conſue. Bur-
gun. rubr. 7. §. 6. in glo. Et les enfans.
nu. 3. cum ſequen. vbi ad id notandas
declarationes, & fallentias ſcripſit.

SVMMARIVM.

1 *Viginti ſex diſcrimina ac differentias in ſuc-
ceſsione aſcendentium & deſcendentiū vide.*
2 *Statutum diſponens in ſucceſsione vnius, in-
telligitur æqualiter in ſucceſsione alterius.*
3 *Quod procedit in ſtatuto tam affirmatiuo,
quam negatiuo.*
4 *In quantitate legitimæ etiam eſt diſcrimen
inter aſcendentes & deſcendentes.*
5 *De iure regio omnia parentum bona, præter
quintum, ex teſtamento ſunt filiorum legi-
timæ.*
6 *De iure nouiſsimo regio omnia filiorum bona
præter tertium ſunt parentum legitimæ.*
7 *Parentibus legitimam de iure naturali nō eſſe
debitam.*
8 *Parentibus legitimam inſtitutionis titulo nō
eſſe relinquendam.*
9 *Bart. in ſua opinione communiter reprehen-
ditur.*

Paren-

10 *Parentum legitimas lege conſuetudine, ſtatuto ue in totum tolli.*
11 *Pater, viuente filio, non dicitur dominus bonorum filij.*
12 *Teſtamentum in quo pater eſt hæres inſtitutus iuris communis ſolennitatem requirit.*
13 *Lex.3.Tauri ius commune corrigit.*
14 *Parentes ſimul cum fratribus filio mortuo ſuccedunt.*
15 *Leges ſexta & ſeptima Tauri iuris communis ſunt correctoriæ.*
16 *Filius duas quartas detrahit, quod ſecus eſt in patre.*
17 *Diuerſæ ſunt exhæredationis cauſæ inter patrem & filium.*
18 *Caſus.l.fina.C.de repu.hære.in aſcendentibus locum non habet.*
19 *Legem, cum acutiſsimi & iura ſimilia ad aſcendentes non extendi.*
20 *Inter aſcendentes an ſit locus collationi.*
21 *Angelus communiter reprehenditur.*
22 *An fructus in Falcidiam ſint computandi.*
23 *Ius alendi liberos à iure naturali deriuatur.*
24 *Educatio parentum non eſt de iure naturali.*
25 *Pauper potius à patre, quàm à filio alendus eſt.*
26 *Ciconiarum filij parentes ſenes alunt.*
27 *Filium hæreditati paternæ renunciare non poſſe.*
28 *Quod aliter eſt in renunciatione à parentibus facta.*
29 *Parentes exhæredatos querelam non tranſmittere.*
30 *Deſcendentes in locum parentum ſuorum vocantur.*
31 *Proximior in gradu remotiorem excludit.*
32 *An bona in fraudem legitimæ alienata reuocentur.*
33 *Aliud diſcrimen eſt in ſubſtitutione exemplari.*
34 *An teſtamentum in quo pater non eſt inſtitutus ſit ipſo iure nullum.*
35 *Filius ad dotandam matrem etiam pauperem non tenetur.*
36 *An filij ſpurij ad alendos patres ſpurios ſint compellendi.*
37 *Filius illegitimus beneficium eccleſiaſticum paternum habere non poteſt.*
38 *Id cenſetur eſſe permiſſum, quod non inuenitur expreſsè prohibitum.*
39 *In bonis feudalibus aſcendentes deſcendentibus non ſuccedunt.*
40 *Parentes ſecundum forum municipalem de Sepulueda, & Molina filijs non ſuccedunt.*
41 *Effectus ſuitatis remiſsiuè.*

Cap. XXXI.

1 Viſa parentum ex teſtamento & ab inteſtato cum.15.ampliationibus, &.23.
limitationibus ſucceſsione, reliquum
eſt.26.diſcrimina, & differencias tan
quam Sybillæ folia à me collectas, inter
ſucceſsionem filiorum, & ſucceſ-
ſionem parentum referre. In primis
omittendum non eſt, æqualem eſſe
ſucceſsionem aſcendentium, & de-
ſcendentium, & regulariter. ſucceſ-
ſio aſcendentium, & deſcendentiũ
per omnia ferè æquiparatur, & ad pa
ria iudicatur. l. nam etſi parentibus.
2 ff. de inoffi. teſta. Authen. de hære. &
falci. §. 1. colu. 1. Authenticum de ap-
pella. cogno. §. illud quoque capitu-
lum. colu. 8. l. 6. Tauri. Ideo ſtatutum
diſponens in ſucceſsione aſcenden-
tium intelligitur in ſucceſsione de-
ſcendentium, vt æqualis fiat ſucceſ-
3 ſio. Quod procedit in ſtatuto nega-
tiuo, ſeu affirmatiuo. Azo in ſumma
de legi. hære. Bart. in. l. fin. nume. 5. C.
de his quibus, vt indig. Decius conſi.
311. in prin. Gabriel Paleo. de lib. no.
quæſt. 39. Hippo. in. l. circumcidere.
§. Seruo. num. 4. ff. de ſicca. Telli. Fer-
nan. in. l. 6. Tauri. num. 13.
4 ¶ Quæ regula primo fallit in quan
titate. legitima enim filiorum in bo-
nis ſuorum parentum de iure dige-
ſtorum, & codicis, eſt quarta bonorũ
pars.

pars. l. Papinianus. §. quoniam, &c. §.
quarta autem. ff. de inoffici. teſtamẽ.
l. cum quæritur. l. & parentibus. C. eo
dem titu. & iure Authen. ſecundum
numerum filiorum legitima auge-
tur, vel diminuitur. Authen. nouiſsi-
ma. C. eo. titu. Autenti. de trien. & ſe-
5 mi. §. 1. colu. 3. l. 17. tit. 1. par. 6. & de iu
re recentiori regio omnia bona pa-
rentum, præter quintum in ſucceſ-
ſione ex teſtamento ſunt filiorum le
gitima: l. 9. titu. 5. libr. 3. Fori. l. 7. titu.
12. libr. 3. Fori. Quæ leges hodie ſunt
approbatæ per legẽ. 28. Tauri. Quod
aliter eſt in legitima parentum, quæ
de iure Authenticorũ eſt tertia pars
bonorum filij. Authenti. de trien. &
ſemi. §. 1. gloſ. vbi Bald. & alij. in dicta
Authenti. nouiſsima, glo. in. l. Panto-
nius. ff. ſi quis à paren. ſuo. manu. l. 8.
tit. 15. part. 6. ac de iure nouiſsimo re-
gio omnia filiorũ bona, ſunt parentũ
6 legitimæ, præter tertiũ. l. 6. Tauri. de
qua latiùs à me ſupra. c. 3. ſcriptũ eſt.
ex quibus omnibus apertè cõſtat di-
uerſitatem de vtroq; iure communi,
& regio inter has ſucceſsiones eſſe.

¶ Secunda differentia eſt, filijs le-
7 gitimam eſſe debitam de iure natu-
rali. l. cum ratio. ff. de bo. damna. l. fi-
na. C. quorum bono. l. ſcripto hære-
de. in fine. ff. vnde libe. l. fina. §. ipſum
autem. C. de bon. quæ libe. cap. Rai-
nuntius, de teſta. l. 2. tit. 1. par. 1. l. 2. ti-
tu. 19. par. 4. l. 17. tit. 1. par. 6. cum alijs.
plenius. à me ſupra cap. 7. relatis. Sed
legitima parentum in bonis filiorum
non de iure naturali, ſed de iure ciui-
li debetur: vt inquit Bald. in. l. de emã
cipatis. C. de legi. hæred. & in. l. quam
uis, in fine. C. de fideicommi. Bart. in
l. Si quis à liberis. §. parens. ff. de libr.
agno. glo. in verbo. Padre. in. l. 1. titu.
6. lib. 3. Fori.

¶ Tertia differentia eſt, filijs legiti
8 mam inſtitutionis titulo, & non alio
quouis titulo eſſe relinquendam. Au
then. vt cum. de appella. cogno. §. il-
lud quoque capitulum. colu. 8. glo. &
Docto. in dict. Authent. nouiſsima. l.
5. titu. 8. part. 6. & eſt communis opi-
nio, vt conſtat per ea, quæ diffuſo à
me ſupra cap. 8. ſcripta ſunt. Quod ſe
cus eſt in parentum legitima, vt affir-
mat Bar. in. d. Authen. nouiſsima. nu.
4. & in. l. Siue libertus. §. excluditur.
ff. de iure patro. glo. in. l. 1. §. 1. ff. Si qs
à paren. ſue. manu. Sed in hoc Barto.
9 communiter reprehenditur, vt affir-
mans Bald. & Alexan. in. l. 1. C. de bo-
no. poſſe. cõtra tabu. & Iaſ. in dict. Au
then. nouiſsima. nu. 37. Barba. in. l. cũ
acutiſsimi. nu. 51. C. de fideicommiſ.
Xua. in. l. quoniam in prioribus. 16.
amplia. C. de inoffic. teſta. Pala. Rub.
in. l. 6. Tauri. nu. 3. & ſupra à me latiùs
dictum eſt. cap. 29. amplia. 9.

10 ¶ Quarta differentia eſt, filiorum
legitimam ſtatuto, lege, conſuetudi-
neve tolli non poſſe. Dinus in regu.
indultum. de regu. iur. lib. 6. Bar. in. l.
Titio centum. §. Titio genero. nu. 6.
ff. de condi. & demonſtra. Abb. in. c.
fi. nu. 23. de conſue. cõmuniorẽ opi-
nionẽ eſſe affirmat Iaſ. in. d. Auth. no
uiſsima. nu. 56. Pala. Rub. in. c. per ve-
ſtras. §. 4. num. 3. fol. 87. de dona. inter
vi. & vxo. q; ſecus eſt legitima paren-
tũ. Quæ legitima lege, conſuetudine,
vel ſtatuto in totũ tollitur. Bal. in. l. 1.
§. ius naturale. ff. de iuſti. & iure. Ang.
cõſi. 105. hanc affirmat eſſe cõmunẽ
opinionẽ. Cor. cõſi. 107. hac cõſulta-
tione. in prin. vol. 2. pro qua aſſertio-
ne communi eſt. d. l. 6. Tauri, quæ fo-
rum municipalem de Sepulueda ex-
cludentem aſcendentes à ſucceſsio-
ne deſcendentiũ expreſsè approbat.

11 ¶ Quinta differentia eſt, quod fi-
lius in vita patris dicitur dominus re-
rum patris. l. in ſuis. ff. de libe. & po-
ſthum. §. Sui. inſtitu. de hære. quali. &
diffe.

diſſe.l.21.titu.3.par.6.Bart.in rub.nume.5.ff.de peculio. Vnde inquit glo. & ibi. Archi. in cap.fina.24. quæſt.1. Bald.& Iaſ.in.d.l.in ſuis.num.9.quod filius Regis, viuente patre vocatur Rex, & filius Comitis eo viuente dicitur Comes. Sed pater non dicitur dominus bonorum filiorũ, vt inquit expreſsè Bald. in.l.fina.nume.5.C.de pact.eſt.l. nam etſi parentibus. ff. de inoffi.teſta.

12 ¶Sexta differentia eſt, teſtamentum, in quo filij hæredes ſunt inſtituti cum ſolennitate duorum tantùm teſtium eſſe validum.l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto. C.de teſta.l.fina. C.fami. herciſ.l. 7.titu. 1.part.6. Quod ſecus eſt in teſtamentis à filijs factis, in quibus eorum patres hæredes ſunt ſcripti. Quod ſolennitas ſeptem teſtium in eis eſt neceſſaria, vt in dict.l.hac cõſultiſsima.§. Si quis autem.Vbi Bald in princi.idem & Salic. in dict.l.fina.Idem Bald.in.l. Si qua illuſtris.nu.7.C.ad Orfi.Iaſ.in dict.§ ex imperfecto.nume.4.& in.d.Authen. nouiſsima. nume.40. Idem Iaſ in.l.Si qua mulier. nu.34. C.de ſacroſan.eccle. & in.l. Si emancipati.num.27.C. de col. & in. l. filium quem habentẽ. nume.9. C.fami.herciſ.Xua.in dict.l. Quoniam in priorib°.amplia.16.nu.
13 6. Sed hodie quo ad prædictam ſolennitatem nullum eſt in teſtamento inter liberos,& extraneos, diſcrimẽ per l.3.Tauri.

14 ¶Septima differentia eſt, quo ad ſucceſsionem deſcendentium ſoli liberi,& non collaterales,nullaque interpoſita perſona admittuntur. Authen.de hære.abinteſta.veni.§.1.col. 9.Authent.In ſucceſsione. C.de ſuis, & legi. lib.l.inter cætera. ff.de libe.& poſthum.l.3.titu.13.part.6.l.53.titu. 6.par.1. Quod longe aliter eſt,quando agitur de ſucceſsione deſcendentium, quod de iure communi parentes ſimul cum fratribus & ſororibus filij mortui ſuccedũt. Authen.defun-
15 cto.C.ad Tertul.& in.d.Authent.de hære.abinteſta.veni.§.conſequens.l. 4.titu.13.part.6.l.6.titu.6.libr.3.Fori. Quæ omnia de iure recentiori regio ſunt correcta per.l.6.&.7.Tauri.

16 ¶Octaua differentia eſt, quod fili° fideicommiſſo grauatus vltra ſuam legitimam quartam Trebellianicam detrahere poteſt, cap.Rainuntius.in fin.Vbi gloſ.in verbo. legitimã. de teſta.gloſ.in verbo.Trebellianicæ,in.c. Si pater.eod.titu.lib.6.Bald.& Ange. in.l.Papinianus.§.meminiſſe. ff.de inoffici.teſta. Idem Bald.in. d.l. filium quem habentem. nu.27.& in.l.quanquam in prin.C.ad.l.falci.dicẽs,quod filius legitimam detrahit, vt ſuus. Et Trebellianicam,vt quilibet alius extraneus hæres.Iaſ.in Authen.res quę nume. 3.C. commu. de lega. Vbi tripliciter id limitat. Idem Iaſ.in dict.l. filium quem habentẽ.nu.9. in fi.Vbi hanc teſtatur eſſe communem opinionem.Sed pater alijque aſcendentes vnam tantùm partem detrahũt. Bald in.l.Si à milite. §.fi.ff.de teſta.ſequitur Iaſ.in dict.l.filium quem habẽtem. nu.9.& in.d.l. Si qua mulier.nu. 35.& in.d.Authen.nouiſsima. nu.39. & in.l.qui ſe patris.nu.62.C.vnde lib. Alexand.in.l.in ratione.§.quod vulgo.ff.ad.l.Falci.Xua.in.d.l.Quoniam in prioribus. 16.amplia. nu.6.contra Cuma.& Ange.in.d.l.ſi à milite.§.fin.

17 ¶Nona differentia eſt, filios propter.14.cauſas à iure expreſſas,à parẽtibus iuſtè exhæredari poſſe. Authenti. vt cum.de appella.cogno.§.cauſas autem iuſtas, col.8.Authẽ.non licet. C.de lib.præte.vel exhære.gloſ.fin.in §.fin.inſti.de inoffi.teſta.glo.magna. in cap.Quintauallis.de iureiu.l.4.5.& 6.tit.7.par.6.Sed parentes propter.7. tantum

tantum cauſas à filijs exhæredantur.
Authen.vt cum de appella. cogno.§.
& hoc quidem.col.8.Authenti. inte-
ſtato.C.ad Tertu.glo.in.d.Authenti.
non licet,alia in.d.§.fin.inſti.de inoſ-
fi.teſta.l.11.tit.7.par.6.
18 ¶Decima differenria eſt in caſu.l.
fina.C.de repudi.hæredi.ſecundum
Bal.ibi.nu.5.dicentem, deciſionem il
lius legis locum non habere in aſcen
dentibus repudianribus, quod ſecus
eſt in filijs: quibus delata eſt hæredi-
tas, quod intra annum eſt locus pœ-
nirentiæ ſecundum diſtinctionẽ præ
dictæ legis finalis. Idẽ tenet ipſemet
Bald.in.l.nõ iuſtam.in fine.C.ad Tre
bel.Sequitur Xua.in dict.l.Quoniam
in prioribus.16.ampli.nu.6.
19 ¶Vndecima differentia eſt, quod
quando filij ſunt à parentibus graua-
ti, vt poſt mortem aliqui hæreditarẽ
reſtituant, intelligantur grauati,etiã
ſi id non exprimatur, ſi ſine filijs de-
ceſſerinr.Quia non eſt veriſsimile re-
ſtatorẽ voluiſſe alienas ſucceſsiones
proprijs anteponere.l.cum auus.ff.
de condi.& demonſtra.l.cum acutiſ-
ſimi.C.de fideicommi.l.generaliter.
§.cum autem.C.de inſti.& ſubſti.ſub
condi.fac.l.10.titu.4.par.6. quod ali-
ter eſt in parentibus à filijs inſtitutis,
vt poſt mortem,parentes alicui reſti-
ruant hæredirarem.glo.in.l.ex facto.
§.Si quis rogatus,in primo.ff.ad Tre-
bel.Bart. in dict.l.cum auus.nume.2.
vbi Ioan.de Imola. & Socin.nume.7.
Fulgo. in dict.§.cum autem.Alexan.
in.d.§.Si quis rogatus.glo.in.l.10.tit.
4.part.6.hanc faterur eſſe communẽ
opinionem Barba.in dict.l.cnm acu-
tiſsimi. nu.45.Quamuis ipſe niratur
tenere contra communem,quam cõ
munem ſequitur Xua.in.d.l.Quoniã
in prioribus.16.ampli.nu.4.
20 ¶Duodecima differentia eſt, col-
lationem locum habere in ſucceſsio-
ne filiorum. Videlicet quando inter
ſe filij ſuccedunt.Authen.ex teſtamẽ
to.C.de col.l.filiæ dotem.C.eo.titu.l.
4.&.5.titul.15.part.6.l.29.Tauri. Sed
quando parentes filijs ſuccedunr, in-
ter eos collationi locus non eſt.Bald.
in.l.Si emancipati.num.3.C. de col-
la.& in rubr.in fine.C. eo.titu.& in.l.
quoniam nouella.nu.4.C.de inoffic.
teſta.Pau.Roma. Alexan.& commu-
niter alij in.d.l.Si emancipari.Iaſ.in
dict. Authent.nouiſsima.nu.41.& in
Authen.Si qua mulier,nu.39.C.de ſa
croſan.eccle.& in.l.filium quem ha-
bentem.nu.10.C.fami.hercis.Xua.
in.d.l.Quoniam in prioribus.nu.7.&
21 iſta eſt communis opinio contra An-
ge.in.l.vt liberis.in fine.C.de colla.
Qui communiter reprehenditur ſe-
cundum Alexan. & alios ſuperius re-
latos.
22 ¶Decimatertia differentia eſt, ꝙ
filij in Falcidiam ſeu Trebellianicam
fructus non computant.l.Iubemus.
C.ad Trebel.l.Scimus.in fine.C.de
inoffi.teſta.l.quod de bonis.§.quod
auus.ff.ad.l.Fal.glo.1.in.l.in fideicõ-
miſſariam.ff.ad Trebel. Quod ſecus
eſt in parentibus.Bart.in.l.filiusfami
lias in fine.Quem ibi Ange.& vterq;
Imola ſequũtur.ff.ad.l.Falci.Alex.in
d.l.in fideicommiſſariam.Iaſ.in.l.qui
ſe patris.in fi.C.vnde lib.Barba.in.d.
l.cum acutiſsimi.num.44.Xua.in.d.l.
quoniam in prioribus.16.amplia.nu
mero.5.
23 ¶Decimaquarta differentia eſt,
quo ad alimenta, ius enim alendi fi-
lios à iure naturali deriuatur.l.1.§.ius
naturale.ff.de iuſti.& iur.in prin.in-
ſti.eo.titu.l.Scripto hærede.ff.vnde
lib.l.eas obligationes.ff.de cap.dimi.
24 l.2.titu.7.par.2.Educatio verò paren
tum non eſt de iure naturali.Bar.in.l.
Si quis à liberis.§.parens.ff.de lib.a-
gno.Bald.in.l.de emancipatis.C.de
legi.

legi.hære.Roma.conſi.32.incip. viſa municipali.Deci.in.l.Iura ſanguinis. in fine.Gabri. Paleo.de lib.nothis.ca. 46.Unde ſi aliquis pauper patrē & filiū habet diuites,potius à patre,quàm
25 à filio eſt alendus.Bart.in.l.nam quēadmodū. de lib. agno. Petrus de Rauen.in alphabeto aureo.in verbo.alimēta,colum.4. & olim lege Solonis ſancitum erat, filium non debere patri alimēta,neq; alia vitę neceſſaria, ſi à patre nullā viuēdi artē filius accepiſſet.refert Iaſ.in.l. quidam cū filium. num.33.ff.de verbo.obligatio.Forru. Garcia.in.l.1.§.ius naturale.nu.105. ff.de iuſti.& iur.Ratio huius differentiæ eſt, quia educatio circa parentes alijs animalibus non cōuenit, quemadmodū educatio erga filios. Plinius verò in lib.10.de naturali hiſtoria,ca.
26 23.refert,quod Ciconiarum filij parentes ſenes alūt, & eos inter omnia animalia cognoſcunt, & volandi impotentes humeris ſuis geſtant.

27 ¶Decimaquinta differentia eſt, filium hæreditati paternæ renunciare non poſſe.l.Si quando.§.illud.C.de inoffi.teſta.l.pactū dotali.C.de colla. ca.quamuis pactum.de pact.lib.6. Pater verò hæreditati filij optimè renūciare poterit.l.1.§.Si vel parens.ff.Si quis à parē.fue.manu.glo. magna. in. d.l.pactum dotali.glo.in verbo.lex ciuilis.in.d.c.quamuis pactum.Bal.in. l.quamuis.in fine.C.de fideicommiſ. Paulus Caſtren.in.l.2.in prin. & in.l.
28 in ratione.ff.ad.l.falcid.Et hanc arbitror eſſe veram opinionem, contra quam cōſuluit Xuar. vt ipſe affirmat in.dict.l.quoniam in prioribus,in.16. amplia.num.3.&.10.

29 ¶Decimaſexta differentia eſt, filios iniuſtè exhæredatos querelā non præparatam tranſmittere.l.ſi paret. in,1.l.ſcimus, in fine. l.ſi quis filium. C.de inoffi.teſt.glo.&Doct.in.l.cùm mota.C.de tranſa. Sed parētes exhæredati querelam ad ſuos non traſmittunt.Et affirmat Ange.in.l.nam ex his.ff.de inoffi.teſta. Iaſ.in.d.l.ſi quis filium.Xua.in.d.amplia.16.nu.8.Caſti.in.l.24. Tauri. Bernar.diez de Luco,in regu.635.incip. querela etiam non præparata.limi.2.

30 ¶Decimaſeptima differentia eſt, quòd filij,ſeu nepotes, & alij deſcendētes ad hæreditatē ſuorū aſcendentium in locum ſuorum parētum per repræſentationē vocantur.l.ſed etſi cōditioni.§.nepotes.ff.de hęred.inſti tu.l.1.§.ſciendum.ff.de ſuis & legi.hęred.l.2.C.de legi.hęre.§.cum filius.§. fin.de hæred.quæ abinteſ.defe.l.2.& 3.tit.13.par.6.l.9.tit.5.lib.3.fori.l.1.& 7.tit.6.eodem lib.3.fori. Sed patres & alij aſcendentes in ſucceſsione deſcēdentium ſecundum gradus proximitatem ſuccedunt,nulla habita repræſentatione. Ideo pater excludit auū maternum, & auus proauum. Itaq;
31 proximior in gradu remotiorem excludit. Authe. defuncto. vbi gloſſa in verbo. gradus. Authen. de hæredi.abinteſt.veni.§.conſequēs.coll. 9.l.4.tit.13.par.6.Alex. in cōſi.80.vol. 1.& in conſi.115.circa dubitationē. in prin.vol.2. Mattheſi. de ſucceſsi. abinteſt.2.ar.principa.nu.4.Caſſane. in cōſue.Burgun.rub.7.§.6.nu.8.Rolandi.Bononiēſis de ſucceſ.abin teſta. nu.8.&.9.Tellius Fernan.in.l.6.Tauri.num.16.Et ibi Gome.nu.5.&Xua. in dict.amplia.16.nu.6.in fine.

32 ¶Decimaoctaua differentia eſt, quòd filius bona à patre in fraudem alienata vſque ad ſuam legitimam reuocat. Bar in.l.non vſque,& in.l. hæreditarium. ff. ſi quis à parent. fue. manu. Abb.in.c. Rainūtius nu. 23.de teſta.Iaſ.in.l.qui ſe patris.num. 62.C.vnde li.& in.l.ait Pretor.§.ſed etſi quis iureiurando.in prin.ff.de iu-

reiu.& in.l. filium quem habentem. num.9.C.famil.herciſ.& in Authen. nouiſsima.num.40.C.de inoffi.teſta Cepola.cau.22.incip.pater volēs. Alexan.conſi.47.circa primum.vol.1.Deci.conſi.231.viſo caſu.num.7.Soci.regu.& tres fallentias in hoc ſcripſit, in regu.350.incip. pater. Ioan.Nicola.in.l. generaliter nume.226.C. de ſecun.nup. Paul. de Monte pico in Authen. præterea.nume.36.C.vnde vir & vxor.ſed pater bona à filio alienata etiam in fraudem minimè vſq; ad ſuam legitimam reuocat. Bar.in. dict.l.non vſque.per tex.ibi Iaſ.in.d. l.filium quem habentem.nume.9.& in.dict.Authen. nouiſsima.num.40. & in.l.qui ſe patris.nume.62.C. vnde lib.Barba.in.l.cum acutiſsimi.nu.47. C.de fideicommi.Xna.in.d.amplia. 16.num 9.vbi latiùs de hac re ſcripſit.

33 ¶Decimanona differentia eſt, in ſubſtitutione exemplari, quæ fit à patre filio mente capto, & non contra. l.ex facto.ff.de vulga.& pupi.ſubſti. l.humanitatis. C.de impub.& alijs ſubſtitu. §. qua ratione.inſtit.de pupil.ſubſtitu l.11.titul.5.part.6.hanc in ſpecie differentiam ſcripſit Bald. in.dict.l.humanitatis. num. 42.& Bart.in.d.l.ex facto.nume.8.vbi Alexand.num.30.hãc eſſe communem opinionem affirmat.

34 Vigeſima differentia eſt, teſtamentum in quo filius eſt præteritus, & nõ inſtitutus, vel nominatim exhæredatus, nullum ipſo iure eſſe.l.vnica.§.fi. ff.ſi tabulę teſta.nullę exta.l.fi.ff.de li. & poſthu.& in prin.inſti de exhære. libe.Quod aliter in præteritione patris eſt dicendum: quamuis querela, & contra tabulandi remedium patri competat.l.filioque.§.1.ff de inoffi.teſta.l.illud.§.ad teſtamentum. ff.de bono. poſſe. contra tabu. Soci. in.l.cùm auus.num.7.ff.de condi.&

demonſtra. Ratio eſt, quia non ita hæreditas aſcendentibus ſicut deſcẽdentibus eſt debita.

35 Vigeſimaprima differentia eſt, quòd filius ad dotãdam matrem etiã pauperem ad ſecundum matrimonium tranſeũtem compellendus nõ eſt.Baldus in.l.1.in fine. C.de inofficio.doti.&.in.l.qui liberos.ff.de ri.nup.&in.l.1.§.pręterea.ff.de tute.Iaſ. in.§.fuerat.nu.121.inſti.de actio.Guilier.Bene.in ca.Rainũtius, verbo dotẽ quã ei dederat.nu.70.de teſta.hãc eſſe cõmunẽ opinionẽ affirmat & eiꝰ rationẽ refert Tiraquel.in.ll.cõnubia libꝰ.lege.2.nu.6.quod lõgè aliter eſt in parẽtibus, qui ad dotãdas filias cõpellũtur.l.qui liberos.ff.de ritu.nup. l.dotẽ dedit.de colla.bono.l.fi.C.de dotis promi.l.8.&.9.titu.11.par.4.& ſuperiùs à me cap.5.latiùs dictũ eſt.

36 Vigeſimaſecunda differentia eſt, in caſu quẽ ſcripſit Ludo.à Sardis, de natu.li.rub.de obligatione inter patrẽ & filiũ.nu.4.dicẽs, quòd ad alẽdos patres ſpurios filij ſpurij nõ ſunt cõpellẽdi.Idẽ tenuit Anto.Ca.deciſio.164. in cauſa Ioãnis.in fine, dicẽs non eſſe eandẽ rationẽ in alẽdis parẽtibus quę eſt in alendis liberis ſpurijs, & quia id in iure nõ reperitur expreſſum, & ꝙ in educatiõe filiorũ ſpuriorũ ſtatutũ fuit, vt latiùs ſupra ca.21.à me dictum eſt, extẽdendũ ad educationẽ parẽtũ minimè eſt. Quod ſanè nimis durũ eſſe arbitror, niſi prędicta cõcluſio in nefarijs, & inceſtuoſis filijs intelligatur.

37 ¶Vigeſimatertia differentia eſt, quod filiꝰ illegitimus beneficiũ ſui patris abſq; legitima diſpẽſatione habere nõ poterit.c.præſentiũ.c.ex tranſmiſſa.c.Michael.de filijs presby.per rationes à me plenius ſupra ca.20.nu. 109.relatas, ſed pater beneficium ſui filij citra diſpenſationem habere poterit, vt concludit Petrus Reb.

in pra-

in praxi beneficiali. titu. de diſpenſatione ſuper defect. nata. nu. 29. dicẽs,
38 quòd ob id permittitur, quia non inuenitur expreſſe prohibitum, & cum ſit id odioſum, iuxta notiſsimam iuris regulam reſtringendum eſt.

39 ¶ Vigeſimaquarta differentia eſt in bonis feudalibus, in quibus aſcendẽtes deſcẽdentibus nõ ſuccedũt. ca. 1. in prin. de natu. ſuc. feu. in vſi. feu. Chaſſane. in cõſue. Burgun. rub. 7. §. 6. Matt. de Affiict. in cõſue. Neapoli. lib. 3. rub. 24. num. 28.

40 ¶ Vigeſimaquinta differẽtia eſt, in bonis, quæ ſecundum vſum & conſuetudinem municipalem fori de Sepulueda & de Molina ad truncum & radicem redeunt, vt pleniſsimè à me ſupra cap. 30. expoſitum eſt.

41 ¶ Vigeſimaſexta differentia eſt, quod ad omnes effectus ſuitatis, de quibus in. l. ſi emancipati. C. de colla. & in. l. apud hoſtes. C. de ſuis & legi. li. & in. l. vnica. C. de ijs qui ante aper. tab. pro vt lariſsimè ſuprà cap. 4. à me ſcriptum eſt.

SVMMARIVM.

1 *De ſucceßione collateralium.*
2 *Aſcendentibus, & deſcendentibus non exiſtentibus extranei & penitus ignoti hæredes poſſunt inſtitui, & nu. 3.*
4 *Qui extraneos hæredes inſtituit, omißis conſanguineis indigentibus, peccat mortaliter.*
5 *Potiùs conſanguineis, quàm extraneis ſubueniendum eſt.*
6 *Fratrem pauperem frater tenetur alere.*
7 *Clericus de reditibus eccleſiæ dotare ſororem tenetur*
8 *Conſanguinei in gradu proximiores ad hæreditatem conſanguineorum vocantur.*
9 *Nullũ agnationis & cognationis eſt diſcrimẽ.*
10 *Proximior in gradu remotiorem excludit.*
11 *Conſanguineis ſimpliciter inſtitutis, cẽſentur inſtituti ij, qui gradu proximiores ſunt.*
12 *De cauſa & opulenta hæreditate Cordubẽſi.*
13 *Teſtator videtur id velle quod lex diſponit.*
14 *Proximiores in gradu dicuntur reſpectu teſtatoris.*
15 *Verba dubia potiùs ad teſtatorem quàm ad hæredem ſunt referenda.*
16 *Teſtator maiorem dilectionẽ erga proximiores cenſetur habere.*
17 *Quomodo filij duorum fratrum inter ſe ab inteſtato ſuccedant.*
18 *Opinio contraria refertur.*
19 *Tot ſunt partes in ſucceßione, quot ſunt perſonæ ſuccedentes.*
20 *Lex. 9. Tauri ius commune non corrigit.*
21 *Antonius Gomez ius ſua opinione fuit deceptus, ideo meritò reprehenditur.*
22 *Quando proximitas gradus non attenditur.*
23 *Conſanguinei vſque decimum gradum incluſiue admittuntur.*
24 *Verus ſenſus ad. l. 6. titul. 13. par. 6.*
25 *Conſanguinei vſque ad centeſimum ac milleſimum gradum ad ſucceßionẽ regni vel Maioricatus admittuntur.*
26 *De computatione graduum.*

Cap. XXXII.

1 PRo noſtri inſtituti complemento ſucceſsio collarераliũ, ſeu conſanguineorum explicãda eſt, ex teſtamento aſcẽdentibus, ac deſcendentibus nõ exiſtentibus extranei, & penitus ignoti inſtitui poſſunt, & conſanguinei ſeu collaterales præteriri & cum cauſa, vel ſine ea exhæredari, ſi exhæredationis nomẽ hoc habere meretur.
2 l. extraneum. C. de hære. inſti. l. fratres. C. de inoffi. teſta. l. 12. titu. 7. par. 6. l. 2. & 3. tit. 8. par. 6. de quadam tamen æquitate nimis graue eſſe videtur, bona venientibus ab inteſtato auferri: vt inquit. l. ſi. C. de teſta. mili. Quã ad hoc allegat Bald. in. l. humani

tatis.nu.7.C.de impub.& alijs ſubſti. & in.l.fi.per tex.ibi.C.quo.bono. Vbi inquit, non ſtantibus, aſcendẽribus neq; deſcendẽtibus ſucceſsio conſan
3 guineis eſt quaſi debita de iure naturali.gloſ. in verbo.debita.in.l.fi.C.de codi.latè.Fortu. Garci.in.l.Gallus.§. idẽ credendũ.ff.de libe.& poſth & legitur in lib. numerorum. cap.27. Da-
4 bitur hæreditas ijs, qui proximi ſunt. Vnde meritò inquit Ioan Faber.in.§.1.in fine inſti.de hære.quę abinteſta. defe.allegando textum in.c.ſi quis reliquerit.30.diſtin. Quod qui inſtituit extraneos hęredes, omiſsis cõſanguineis indigentibus, facit contra officium pietatis, & mortaliter peccat.& Petrus Ancha.in regu. poſſeſſor.quæſtio.1.de regu.iu.lib.6. Quod qui moriens relinquit fratres, vel conſanguineos indigentes & extraneum diuitem hæredem inſtituit, inſtitutus bona conſcientia hæreditatem nõ poſsidet.gloſ.in.l.13.tit.6.lib.3.Fori.Pala.
5 Rub.in.l.7. Tauri, in fin. Potiùs enim conſanguineis, quàm extraneis ſubueniendum eſt.c.1.Vbi Abb.nu.4.de cohabi.cleri.& muli.& in.c.Vt ſuper. in fi.de rebus eccle. non alie.c.non ſatis.86. diſt. c.quieſcamus. vbi glo.42. diſt.S. Tho.2.2.q.32.art.9.hinc eſt, ꝙ frater compellendus eſt alere fratrẽ, ſeu ſororem inopem etiam vterinã.
6 tex.ſingu.vbi glo.fi.& Bal.ibi.in.l.qui filiũ.ff.vbi pupi.edu.debe.glo.in verbo.iuſtè.in.l.ſi quis à liberis.§.idẽ ſcripſit.ff.de lib.agno.glo.in.l.1.C.eo.tit. glo.fi.in.l.nõ omni.C.de adminiſ.tuto.glo.in verbo. alio patre.in.l.cùm plures.§.cũ tutor.ff.eo.ti.l.1.§.1.ff.de tute.& ratio.diſtra.ibi, matri aut ſorori, quæ aliter ſe tueri non poſſunt.l. quamuis.ff.ſolu.matri.ibi, aut fratribus, aut parentibus conſulere.l.8.tit. 16.par.6.Bal.in.l.fi.nu.7.C.dotis promi.& in Authẽ.res quæ.nu.18.C.cõmu.de lega.Bar.in.l.quæſitum.ff.vbi pupi.edu.debe.& in rub.procemij.ff. vete.nu. 14. & in tracta.de ali.nu.15. Iaſ.in.d.Authen.res quæ.nu.10.& in l.1.nu.29.ff.ſolu.marri.& in.§.fuerat. nu.105.inſtit.de actio.Ancha.conſi. 434.ex narratis.nu.3.Soci.conſi.57. nu.4.Xua.in.d.l.quoniam. in prioribus limitatio.2.Pala.Rub.in.c.per veſtras.§.20.nu.6.in fin.fol.92.de dona. inter vi.& vxo.vbi allegat Antoni.de
7 Bu.& Abb. quòd frater cleric⁹ de redditibus etiam eccleſię ſororem dotare tenetur, ſi illa non habet vnde ſe dotet, quia clericus magis tenetur exercere actum charitatis circa conſanguineos & proximos, quam alius.ca. relatũ.ne clerici, vel monachi.Optimè Stepha. Aufre.in aditio. ad capc. Tolo.deciſio.289.in fine.

8 ¶Hactenus dictum eſt in ſucceſſione ex teſtamento: abinteſtato verò aſcendentibus, & deſcendentibus deficientibus, collaterales vt puta agnati, vel cognati in gradu proximiores ad hæreditatem ſuorum conſanguineorum vocantur.l.1.l.cõſanguinitatis.Authen.ceſſante.Authẽ.poſt fratres.C.de legi.hære.l.2.ff.eo.tit.& in prin.inſt.de legi.agna.ſucce.l.5.& 6.tit.13.par.6.l.10.tit.6.lib.3.fori.nullo habito diſcrimine agnatiõis, & co-
9 gnationis.in. d.Authẽ. ceſſante.in fi. Authen.de hæredi.abinteſta. veni.§. nullam. colla.9.l.fi.C.vnde legi.& in prin.inſti.de ſucc.cogn. quod etiam in ſucceſsione ex teſtamento procedit, proximiorẽ in gradu potiorẽ eſſe in ſucceſsione, & alios remotiores ex-
10 cludere. veluti ſi auus inſtituat filiũ & nepotẽ hæredes, primo loco cenſetur vocatus pater, poſtea vero nepos. l.peto.§.fratre.ff.de lega.ſecũ.l.fi.C. de verbo.ſigni.d.Authẽ. poſt fratres. Iaſ.hanc fatetur eſſe cõmunem in.l. Gallus.§. quidam rectè.ff. de lib. & poſthu.

poſthu.Alex.conſi. 14. ſuper quæſtio
ne propoſita.nu.4.vol.4.Ideo ſi teſta-
tor ſimpliciter inſtituit vel ſubſtituit
11 conſanguineos,intelliguntur inſtitu
ti cõſanguinei qui proximiores ſunt,
& qui abinteſtato erant ſucceſſuri.
Bald.in.l.1.nume.7.per tex.ibi. C.de
ſecun. nup. Iaſ. in.d.§.quidam rectè.
num. 18.ob id meritò in Senatu Gra-
12 natenſi ſuper pingui & opulenta hæ-
reditate fuit iudicatum:quod merca
tor quidam Cordubenſis interroga-
tus tempore mortis in teſtamento,
quos hæredes habere voluiſſet,dixit,
quod fratres ſuos, & teſtatores erant
fratres vtrinque coniuncti, & alij fra
tres vterini tãtum. Fratres vtrinque
coniunctos hæredes eſſe, & non vte-
rinos.vt affirmat Telli.Fernan.in.l.8.
13 Tauri, quia teſtator videtur id velle,
quod.l. diſponit.l. cum quidam.§.
quemadmodum.de verbo.ſigni.Bal.
in.l.precibus. nu.44. C.de impub.&
alijs ſubſtitu. & in.l. quidam elogio.
nu.3.in fine.C.de iure delib. Alexan.
conſi.55.nu.17.volu.4. Decius conſi.
133. in effectu quæritur. nu. 4.vbi ad
id allegat Pau. Caſtren. in Authenti.
defuncto. C. ad Tertul.& quia in du-
14 bio teſtator præſumitur diſponere ſe
cundum quod ius diſponit, vt inquit
Bald. in.l.2.C.de condi.inſer. & opti-
mè Decius in dict. conſi.153. nu.4.&
hæc proximitas conſideratur reſpe-
ctu teſtatoris & non reſpectu hære-
dis. Veluti,ſi quiſpiam in ſuo teſtamẽ
to dixerit, deficiente prole legitima,
vel in alio caſu,bona vel Maioricatus
ad hæredes, vel conſanguineos per-
ueniant,id intelligendum eſt de pro
ximioribus teſtatoris, & nõ hæredis.
glo. eſt ſingu. quam pluries in praxi
vidi, in.l.ex facto, in verbo, ſua,ibi,id
eſt rogantis.ff.ad Trebel. Bart.in.l.cũ
in teſtamento.per text.ibi.ff.de auro
& argento legato. Ioan. de Imola.in
d.l.ex facto. Ripa.in.l.filijsfamilias.§.
Diui.num.31.ff.de lega.pri. Iaſ.in.l.ſi
pecuniam. in fine.ff. Si cer.peta.Ale-
xan. conſi.56.conſideratis in prin.vo
lu.1.& conſi.23.col.1.volu.2.Hippo.
Sing.21.Couarru.in quæſt.practi.ca.
fin.nu.4.Telli.Fernan. in.l.27. Tauri.
nu.7. Idem dicendum eſt, quãdo ver
15 ba dubia referri poſſunt ad teſtatorẽ
& ad hęredem,potiùs referenda ſunt
ad teſtatorem, quàm ad hæredem.
Bart.in.d.l.ex facto.& Iaſ.in.d.l.Si pe-
cuniam. Ratio omnium prædictorũ
eſſe poterit, quia maiorem dilectio-
nem & affectionem præſumitur de-
functus circa proximiores, quàm er-
16 ga remotiores habere.l.hęredes mei.
§. fi. ff.ad Trebel. l. 3.§.ſi duo.ff.de le-
gi.tuto. §.ſi plures.inſti.de legi.agna.
tute. quæ regula locum non habet,
quando datur in ſucceſsione repræ-
ſentatio & vnus in locũ alterius ſuc-
cedit,vt puta in fratribus legitimis &
naturalibus vtrinq; coniunctis,quan
do filij fratris præmortui ad hæredita
tem patrui ſimul cum patruo ſuper-
ſtite in ſtirpes,& non in capita vocan
tur,& eam portionem habebũt, quã
eorum pater ſi viueret habiturus fuiſ-
ſet. Authen. ceſſante. Vbi glo. Bart.&
alij.C.de legi.hære. Authen. de hære.
abinteſt. veni.§.reliquum.colla. 9.&
in.d. Authen.poſt fratres.l.5.titu. 13.
par.6.l.8. Tauri. Ratio eſt, propter re-
præſentationem, & quia in locum &
perſonam ſui patris ſuccedunt, ideo
eodem iure vtuntur.l.1.§. Si quis per
cepto fundo.ff.ad Trebel.l.qui in ius.
17 ff.de regu. iu. Idemque de iure com-
muni dicendum eſt, quando filij duo
rum, vel trium fratrum inter ſe abin-
teſtato ſuccedunt, quod in ſtirpes & non
in capita ſuccedant. glo. Bart.& Ang.
& cõmuniter alij, in.d. Authẽ. ceſſan
te. Idem Bar.in.l.1.§.interdũ.in fi.ff.ſi
pars hære. petat. & in.l. poſt conſan-
guineos.

guineos.§.hæreditas.ff.de ſuis & legi. hære. Auth. de hære. abinteſt. venien. §.reliquum. Vbi Ang. Colla. 9. Dinus de ſucce. abinteſta. num. 5. Mattheſi. de ſucce. abinteſt. art. 3. principa. nu. 12. Rolã. Bononien. de ſucce. abinteſto. nu. 17. Guido. Papæ, deciſio. 134. incip. Sed qualiter, vbi inquit ita fuiſſe iudicatum, hanc affirmat eſſe communem opinionem. Alex. conſil. 29. perſpectis, num. 2. volu. 5. & conſi. 55. vol. 4. num. 5. Chaſſane. conſi. 47. nu. 29. Boeri. in quodam conſilio poſito poſt lecturam Dini, de regu. iu. lib. 6. eſt glo. in verb. vt puta & alia. in verb. hæreditatis: & alia in verb. vendicationem, in. l. 1. §. ſi. ff. ſi pars hære. peta. gloſ. in verbo. ſi autem, in dict. Auth. de hæredi. abinteſta. veni. §. Si igitut.

18 ¶ Contrariam vero ſententiam, quod filij fratrum inter ſe ſuccedant in capita, & non in ſtirpes, tenuit glo. in verb. ſuperſtites. in. §. hoc etiam. in ſti. de legi. agna. ſucce. Bald. in dict. Authen. ceſſante. nume. 2. Vbi Salice. & Ang. in. §. cum filius. inſti. de hære. quæ abinteſt. defe. & hanc opinionẽ approbat. l. 15. titul. 13. part. 6. & l. 13. titul. 6. lib. 3. Fori. Ratio eſt; quia omnes in pari ſunt gradu, eodemque gradu à defuncto diſtant, merito inter eos æqualis ſetuatur ſucceſſio. l. 2. §. hæreditas. ff. de ſuis & legi. hære. l. cõſanguinitatis. C. eodem titul. Authẽ. de hęrede. abinteſt. veni. §. ſi vero neque fratres. colla. 9. §. ſi plures, inſti. de

19 legi. agna. ſucce. Ideo tot erunt partes in ſucceſſione, quot ſunt perſonæ ſuccedentes, & vnuſquiſque ſuccedit ex perſona ſua, & nulla datut inter eos reprę́ſentatio. Anto. verò Gome. cum ſit ſuapte natura nouitatis amator, tenuit in. l. 8. num. 10. Tauri, prædictam legem. 8. corrigere hanc opinionem, & dictam. l. 15. titul. 13. par. 6. Quam opinionem nimis erroneam & falſam eſſe cenſeo, quia prædicta. l. 8. Tauri tantũ loquitur in ſucceſſione patruorum, quod conſobrini ſuccedant cum patruo ſuperſtite in ſtirpes, & non in capita, cũ ſint in diſpari gradu. Quo caſu datur reprę́ſentatio vlterioribus cum proximioribus. Sed quãdo ſucceſſio eſt inter eoſ

20 dem eiuſdem gradus, vt in noſtro caſu, nihil prorſus de hoc diſponit. dict.

21 l. 8. Tauri. Ideo ius commune ſeruandum eſt. & Anto. Gom. reprehendi meretur, vt eum merito reprehendit Telli. Fetnan. in. l. 8. Tauri. nu. 3.

22 ¶ Sed quando nepotes, pronepotes, alij vè deſcendentes ad hæreditatem aui, vel aliorum aſcẽdentium cũ patruis concurrunt propter reprę́ſentationem proximitas gradus non attenditur. l. vt inteſtato. C. de ſuis & legi. hære. l. 2. & . 3. C. de ſuis & legi. lib. & in dict. §. cum filius. l. 3. titu. 13. part. 6. l. 7. titu. 6. lib. 3. Fori. & quando agitur de ſucceſſione patrui, non conſideratur proximitas graduum, ſed repræſentatio. Ideo conſobrini in locũ ſuorum parentum ſuccedunt. d. Authẽ. poſt fratres. Vbi Bart. Bald. & Salice. Ange. in dict. §. reliquum. Iaſ. in. l. iſpo teſt. num. 53. ff. de acqui. hære. Alex. conſi. 44. videtur prima facie. nu. 15. vol. 5. Deci. conſi. 1. & conſi. 217. in caſu propoſito. nu. 2. & conſi. 484. æquitate. nume. 7. & conſi. 527. in ciuitate Rauenæ. num. 9. & conſi. 555. in ciuitate Lucana. in princi. Vbi plures rationes & iura ad id allegat, denique quando agitur de ſucceſſione aſcendentium, & de ſucceſſione patrui, in his duobus tantum caſibus datur repręſentatio, & non in alijs, vt concludit Deci. in locis ſuperius allegatis, & nulla data repręſentatione, qui proximior eſt in gradu ex agnatis, ſeu cognatis potentior eſt in ſucceſsione, & alios remotiores excludit. dict. l. conſangui-

ſanguinitatis. dict. Authen. poſt fratres in. 2. l. 6. titul. 13. par. 6. & numer. cap. 17. habetur, dabitur hæreditas ijs qui proximiores ſunt, & agnati & cognati, nullo inter eos diſcrimine quoad ſexus habito: vſque ad decimum gra-
23 dum incluſiuè ab inteſtato ſuccedũt. §. fin. Inſti. de ſucce. cogna. §. ſunt autem. inſti. de bono. poſſe. Bart. in. l. fi. C. vnde. legi. gloſſ. Abb. & alij, in cap. poſtremo. de appella. latè Mattheſi. de ſucce. abinteſt. 3. arti. principa. nu. 30. l. 6. titul. 13. partit. in qua impreſſorum vitio poſitum eſt, haſta el dozeno
24 grado. Et legendum eſt ſecũdum verum ſenſum, haſta el dezeno grado, & ita cum iure communi concordat dict. l. partitæ.

25 ¶ In ſucceſsione verò Regni, Ducatus, Baroniæ, ſeu Maioricatus etiã ſi in centenſimo vel milleſimo gradu conſanguinei diſtent, non ob id ab his ſucceſsionibus ſunt repellẽdi, ſed admittendi. Ita egregiè inquit Bald. in ca. 1. §. Capitanei. verſi. Item opponitur de feudo marchiæ in. vſi. feu. quem ibi in fine ſequitur Iaco. Alua. & Iaſ. in. l. fin. numer. 3. C. vnde legi. Deci. conſi. 85. diligenter. nume. 3. & 4. Guillier. à Monſerrat de ſucce. regum. nume. 39. vbi plenè de hoc Hippo. Singu. 422. incip. agnati. Couarru. lib. 3. reſolu. cap. 5, nume. 4. verſi. 5. &
26 graduum cõputatio qualiter fiat, habetur in. l. Iuris Conſultus. Vbi gloſſ. magna. ff. de gradi. gloſſ. & ſcri. in. l. fi. C. de ſucceſſorio edicto. Rolan. Bononien. de ſucceſ. abinteſta. numer. 22. Mattheſi. de ſucceſ. abinteſta. 3. arti. principa. nume. 32.

SVMMARIVM.

1 *Maritus & Vxor ſibi inuicẽ abinteſtato ſuccedunt excluſo fiſco.*
2 *Quotidiana memoriæ potiùs ſunt cõmittẽda.*
3 *Omnia priuilegia dotis.*
4 *Vxor ſoluto matrimonio viginti duo commoda ex bonis mariti conſequi poteſt.*
5 *Vxori ſua dos integra reſtituenda eſt.*
6 *Dotis cauſa eſt ſummaria, & omni breuitate eſt terminanda.*
7 *Dotis cauſa dicitur pia.*
8 *An & quando cauſa dotis cenſeatur eſſe pia.*
9 *Quilibet hæres inſolidum pro dote ab Vxore conueniendus eſt.*
10 *Doctores contrariam aſſertionem tenentes.*
11 *Declaratio ad. l. cum ab vno. ff. de lega. ſecun.*
12 *Vxor an propria ſua authoritate dotem capere poſſit.*
13 *Vxori ſumptus & expenſæ ad conſequendam dotem ſunt miniſtrandæ.*
14 *Idem dicendum eſt in priuato litigante ſuper re communi.*
15 *Et in paupere litigante aduerſus diuitem.*
16 *Medietas lucrorum, quæ conſtante matrimonio fuerunt acquiſita ad vxorem pertinet.*
17 *Maritus & Vxor ſunt ſocij diuinæ & humanæ ſocietatis.*
18 *Leonina eſt ſocietas ſi lucra inuicem non communicantur.*
19 *Differentia inter ius commune & regium.*
20 *Alphonſus à Montaluo meritò reprehẽditur.*
21 *Bona potiùs præſumuntur eſſe mariti, quàm vxoris.*
22 *Lex. 203. ſtyli, eſt in vſu & obſeruantia.*
23 *Declaratio ad quædam iura regia.*
24 *Donare nihil aliud eſſe, quam perdere.*
25 *Antonius Gomc. maxima cum ratione reprehenditur.*
26 *Quædam concordia ad conciliandas opiniones contrarias.*
27 *Vxor an interesse rerum dotalium propter moram petere poſſit.*
28 *Vxor propter dotem non ſolutam vſuras non lucratur.*
29 *Quod aliter eſt in marito.*
30 *Mulier indotata à ſuo contemnitur viro.*
31 *Maritus vxorem expellere poteſt, ſi dos ſibi promiſſa non ſoluatur.*
32 *Vxor fructus rerum dotalium à die ſoluti matrimonij perceptos conſequitur.*

33 *Vxor iuxta forum Valentinum dotis augmentum lucratur, vulgo el creix.*

34 *Vxor etiam conſequitur arras datas ſeu promiſſas.*

35 *Arræ in præmium pudicitiæ & virginitatis conceduntur.*

36 *Diſcrimina inter arras, & donationes propter nuptias.*

37 *Arrarum promiſsio eſt hodie limitata.*

38 *Vxor anulos lucratur.*

39 *An anuli quotidiani tantùm ad vxorem pertineant.*

40 *Donatiões propter nuptias ad vxorẽ pertinẽt.*

41 *Iocalia ad vxorem pertinent.*

42 *Petitio. 101. Mãtuæ Carpẽtanæ anno. 1534.*

43 *Vxor bona paraphernalia lucratur.*

45 *Quæ dicantur bona paraphernalia.*

45 *An ad vxorem bona aduentitia pertineant.*

46 *Sponſalitia largitas an ſit vxoris.*

47 *Vxor etiam conſequitur veſtes quotidianas.*

48 *Lectum etiam quotidianũ vxor conſequitur.*

49 *Vxor veſtes lugubres petere poteſt.*

50 *Alenda eſt vxor ab hæredibus viri intra annum luctus.*

51 *Si dos ſtatim reſtituitur minimè vxor eſt alenda.*

52 *Vxor lucratur etiam omnes donationes à marito in vita factas.*

53 *Vxor conſequitur etiam omnia legata à marito relicta.*

54 *Vxor marito ſuccedit iuxta Authen. præterea C. vnde vir & vxor.*

55 *Prædia empta ex pecunia dotali vxoris efficiuntur.*

56 *Ventri alimenta ſunt præſtanda.*

Cap. XXXIII.

1 Deficientibus agnatis & cognatis vſq; ad decimum gradum, maritus & vxor abinteſtato inuicem ſibi inſolidũ fiſco excluſo, ſuccedunt. l. vnica. ff. vnde vir & vxor. l. 1. C. eo. titu. §. aliã. inſti. de bono. poſſe. l. 6. in fine. tit. 13. par. 6. de qua ſucceſsione quampluri ma ſcripſit Mattheſi. de ſucceſ. abinteſta. 4. arti. principa. & Nicolaus de Vbaldis de ſucceſ. abinteſta. in. 4. parte. Decius conſi. 24. per totum. Segura in. l. cohæredi. §. cum filiæ. nu. 210. ff. de vulga. Caſti. in. l. 30. Tauri. Iaſ. latiſsimè omnium, in. l. 1. col. 1. & 2. C. vnde vir & vxor. Vbi regulam & ſeptem fallentias in hoc refert. Hæc ſanè ſucceſsio, quod poſt agnatos & cognatos admittatur vxor, raró in iudicijs agitatur. Ob id opportunè nimis vtile ac neceſſarium hoc in loco mihi viſum fuit omnia referre, quæ ſoluto matrimonio, mulier ex bonis mariti conſequi poſsit, quæ alibi ſcripta non reperiuntur: & frequẽter ac paſſim in forenſibus cõtrouerſijs verſantur, meritò tanquam quotidiana ſilentio relinquenda non ſunt, ſed memoriæ tradenda, vt inquit Paulus iuriſconſultus in. l. legati. in princip. ff.
2 de libe. lega. hiſce verbis. Plenius rogo quæ ad hæc ſpectãt attingas, quo-
3 tidiana enim ſunt. &c. Meum tamen
inſtitutum non eſt, priuilegia dotis
enumerare, quæ ſcripſit Specu. in tit.
de dote poſt diuortium reſtituẽ. glo.
Bart. Bald. Pau. & vterque Imola in. l.
1. ff. ſolut. matri. Bald. & Salice. in rub.
C. de priui. dotis. Pala. Rub. in rub. de
dona. inter vi. & vxo. §. 13. cũ ſequen.
Nicolaus Euerar. in locis argumen.
de dote ad argumenta. fol. 307. & Iaco. Butri. de dote. Baptiſ. de ſancto Bla
ſio, in ſingu. ſuo tractatu de priuile-
gijs dotalibus. Et Ioan. Campe. de do
te. ac lætiſsimè omnium Bal. Noue in
tract. de dote. vbi. 355. priuilegia do-
tis congeſsit. Volumus hoc in loco tã
4 tantùm referre, omnia quæ vxor ſolu
to matrimonio ex bonis mariti pete-
re poſsit, quæ ſunt. 22. ſequentia.
5 ¶ Primo vxor dotem ſuam petere
poteſt

poteſt ſibi integram reſtitui.l.1.&.2.
C. ſolu.matri.l. iure ſuccurſum eſt.ff.
de iure dotium.c.1.de dona.inter vi.
& vxorem.l.23.&.26.&.30.&.31.tit.
11.part.4.l.17. Tauri. Et quando dos
in rebus immobilibus cõſiſtit ſtatim
vxori eſt reſtituẽda. Si verò in rebus
mobilibus intra annum.l.vnica.§.ex
contrario.C.de rei vxo.actio.l.31.tit.
6 11.par.4.l.3.titu.2.lib.3.fori.& cauſa
dotis eſt ſummaria, & omni breuita-
te terminanda. & in ea dilationes &
termini debent abbreuiari per iudi-
cem.Bar.in.l.1.ff.ſolu.matri.& in.l.2.
ff. de re iudi Pala. Rub.in cap.per ve-
ſtras. 1.parte. §.15.nume. 6. de dona.
inter vir. & vxor. De qua re latè ſcri-
pſi in meis ſingularibus.ſingu.14.nu.
7 11.cum cauſa dotis dicatur cauſa pia.
l.cum ijs. §. ſi mulier.ibi.pietatis cau-
ſa, ex qua ſolutum repeti nõ poterit.
ff.de condi. indebi. glo.in.§.is quoq;.
in verbo.cepiſſet.inſti. quibus mo.re
cõtra.obliga. & alia glo.in verbo.per
errorem.inſti.de obliga. quæ ex qua-
ſi contra. naſ.l.35.tit.14.par. 5.Bar.in
l.ſi conſtante.nume.42. & 45.ff.ſolu.
matri. & in.l.ſi ego.in prin. & in.§.1.
ff.de iure do.& in.l.2.§.Titio.ff.de do
na.Quod intelligendum eſt,quando
8 dos relinquitur mulieri pauperi pro
ea maritanda, quia tunc reſpectu di-
uini nominis cenſerur relicta. quod
aliter eſt in alia dote, vel in ea quæ
cauſa amicitiæ, vel affinitatis relin-
quitur. text.in.l.Mela.ibi.pietatis in-
tuitu ff.de alimen.& ciba.lega.Bal.in
l.poſt mortem.in fine.C.de fideicom
miſ. Bart. vbi plenè Iaſ. in. d.§.ſi mu-
lier.in fine.Ludo.Roma.in repe. Au-
then.ſimiliter.colu.3.C.ad.l.falcidiã.
Guiller. Bene.in.d.ca.Rainuntius, in
verbo. & ſoboles, quam geſtabar in
vtero.num.5.Pala.Rub.in repe.rubr.
de dona. inter vir.& vxor. §.49. & ſu-
9 per.c.per veſtras.§.12.fol.90.col.3.&

aduerſus quemlibet hæredem in ſoli-
dum pro ſua dote poteſt mulier age-
re.Bar.in.l.cùm ab vno.in princip ff.
de lega. 2. per text.ibi, allegando Di-
num & Cynum idem tenentes.& Al
beri. ibi ſuper glo. 3. & Ioan de Imo-
la. ibi.nota. 2.allegando ad id.l.ſeruo
legato. §. ſi teſtator. ff. de lega. 1. &
Pau. de Caſ.in.d.l.cùm ab vno. in fin.
affirmat hanc opinionem tenere om
nes Doctores.& in.l.debitorum poſt
principium.C.de pac.Petrus de Raue
na in Alphabeto aureo.fol.77.colu.2.
& Euerar.in Topicis iuris,loco.25.
10 ¶ Contrariam verò opinionem te
nuit Bal.in.d.l.cùm ab vno.in pri.op-
po. & in.l.pro hæreditarijs.num.6.C.
de hære.actio. vbi reprehendit tenẽ-
tes contrariam opinionem. pro qua
eſt gloſ. magna in. d. l. pro hæredita-
rijs. & glo. in verbo.ſuo iure. alia glo.
in verbo. actiones.in.l.vnica.§.videa
mus. C. de rei. vxo. actio.Er hanc ar-
bitror eſſe veram & iuridicam opi-
nionem. cui non obſtat d.l.cùm ab
11 vno,ſuper qua Bart.principalirer fun
datur, quia ibi de voluntate teſtato-
ris contra vnum hęredem inſolidum
actum fuit,quod iure fieri poteſt, per
l.ſeruo legato.§.ſi teſtator. Et ne den
tur tot ſpecialitates cõtra.l.1.C.de do
tis promi.Bar.in.l. repeti.ff.de quæſt.
Abb.in.c.1.nume.7.C.de conſe.opti
mè Alex.conſi.117.nu.3.vol.5.
12 ¶ Atque vxor propria authoritate
abſque iudicis mandato, res dotales
capere poteſt, dummodo vacua ſit
poſſeſsio.Bal.in.l.cum tibi.C.qui po-
tiores in pig.habe.& in.l.penultima.
in prin. C.de non nume.pecu.& in.l.
1.nume.4.C.de ſeruo pign.dato ma-
nu.& in.l.penultima.num.2.C.de pi.
gno. actio. Vbi inquit, quòd mortuo
marito poteſt vxor ſua proptia aucto
ritate abſque aliqua iudicis licentia
remanere in detentione domus, quã

cum marito viuente habitabat iure
familiaritatis, tanquam vxor & eam
propria authoritate poteſt pro dote
ſua retinere & poſsidere. Bald. Nooe.
ſequitur in tracta. de dote. 6. priui. 13.
limita. Iaſ. in. §. Item Seruiana, nume.
72. inſtitu. de actio. Socin. conſil. 131.
nume. 7. volum. 1. Decius conſi. 232.
nume. 2. Iaſ. conſi. 85. in fine. volu. 3.
optimè Pala. Rub. in rub. de dona. in-
ter vir. & vxor. §. 59. Xua. in. l. 8. tit. de
las herencias. lib. 3. Fori.
13 ¶ Secundò, poteſt vxor petere à
marito, vel eius hæredibus ſomptus
& expenſas neceſſarias ad conſequē-
dam dotem; cùm vxor nulla alia bo-
na niſi dotalia obtineat. Ita ſingulari
ter Alb. affirmat in. l. Vbi adhuc. fina.
col. verſi. ſed cuius expenſis. C. de iu-
re do. allegando ad id. l. fin. in fi. C. de
ordi. cog. pro qua cōcluſione eſt tex.
in. l. ſi inſtituta. §. de inofficioſo. ff. de
inoffici. teſtamen. & cap. ex parte. ca.
olim. de accuſa. De qua re Specu. in ri
tu. de inquiſitione. §. fina. Hoſtien. in
ſumma de accuſa. §. 1. Franciſ. Areti.
in cap. Si qui teſtium. penul. col. de te
ſti. Præpo. in. c. ex parte. nume. 11. de
ſpōſa. Caſti. in. l. 81. Tauri. in fin. opti-
mè Pala. Rub. in repet. c. per veſtras. ſ.
part. §. 39. fol. 75. 3. & 4. colum. de do-
na. inter virum & vxor. Vbi conclu-
dit, quod idem eſt quando priuatus
14 litigat ſuper bonis, quæ prætēdit eſſe
communia, vel ad ſe pertinere ſi ali-
qua præſumptio eſt pro ipſo, debent
ſibi miniſtrari expenſæ litis de illis
bonis, vt puta ſi lata fuit ſententia
in eius fauorem, à qua fuit appella-
tum. Et quod idem dicendum eſt,
quando diues litigat cum paupere,
15 quod cogendus eſt diues dare expen
ſas neceſſarias litis pauperi propter
eius paupertatem & inopiam, vt ibi
latiùs concludit Pala. Rub.
16 ¶ Tertiò, vxor lucratur medietatē
omnium fructuum, qui durantē ma-
trimonio fuerunt acquiſiti. c. 2. de do
na. inter vir. & vxo. l. 1. tit. 3. de las ga-
nancias. lib. 3. Fori. l. 11. tit. 4. de las la-
uores y particiones. libr. 3. Fori. l. 3. &
4. tit. 4 de las ganancias del marido, e
de la muger. libr. 5. ordi. l. 203. & 205.
Styli. l. 14. & l. 16. & l. 53. in legibus
17 Tauri. Ratio eſt, quia vxor & maritus
ſunt ſocij diuinæ & humanæ ſocieta-
tis. l. aduerſus. C. de cri. expila. hære-
di. l. 1. ff. rerum amo. cap. 2. de ſponſa.
ibi, inſtar eorum qui matrimonium
contraxerunt, & de natura ſocietatis
eſt, vt adinuicem lucra communicē-
18 tur, aliâs eſſet leonina ſocietas. l. ſi. 1. l.
communicari. l. ſi nō fuerit. ff. pro ſo-
cio. Quę ſanè concluſio de iure regio
procedit, & non de iure communi.
nam bona conſtante matrimonio ac
quiſita inter virum & vxorem non
erant diuidenda, vt ſcripſit Pala. Rub.
19 in repe. rub. de dona. inter vir. & vxo.
§. 62. nu. 5. quod arbitror eſſe verum
contra opinionem Alphonſi de Mō-
20 taluo, in. l. 1. in verbo. de conſuno. tit.
3. de las ganancias. libr. 3. Fori. Vbi af-
firmat prædicta iura regia non eſſe
contraria iuri communi, allegando
tex. in. d. c. 2. de dona. inter. vi. & vxo.
Qui ſanè text. ſecundum verum ſen-
ſum gloſſæ, & Doctorū, ibi intelligen
dus eſt de conſuetudine, & non de iu
re. Et omnia bona, quæ in domo ma-
riti, & vxoris ſimul habitantium repe
21 riuntur, præſumuntur potiùs mariti,
quàm vxoris, niſi contrarium probe-
tur. tex. & ibi glo. in. l. ob maritorum.
C. ne vxor pro marito. l. ſi ego. §. do-
tis. ff. de iure do. l. etiā. C. de dona. in-
ter vi. & vxo. l. Quintus Mutius. ff. eo.
tit. quod quidquid, durāte matrimo-
nio acquiritur de bonis mariti, præſu
mitur eſſe quæſitum. De iure verò re
gio prędicta bona nō pręſumunt eſſe
mariti. ſed communia vxoris & viri,
niſi

niſi probet vnuſquiſque coniugum ſua eſſe.l.eſt ſingula.ſtyli.203.in or-
22 din. quæ ita in vſu & practica in iudicijs verſatur,vt affirmat gloſ.in.d.l.1. in verbo.de conſuno.tit.3.lib.3. fori. & Pala.Rub. in.d.rub.de dona.inter vir.&vxor.§.7.nume.21.Et quamuis maritus constante matrimonio bona acquiſita in eodem matrimonio alienare poſsit,citra dolum& fraudẽ. l.4.titu.4.de las ganancias.lib.5.ordi. &.l.205.ſtyli,non tamen donare poterit quo ad medietatem mulieris,
23 quia donare nihil aliud eſt,quàm perdere.l.filiusfamilias.in prin.ff.de dona.l.contra iuris ciuilis regulas.§.ſi filius.ff.de pactis. Et donare non eſt adminiſtrare patrimonium, ſed illud di
24 lapidare.l.creditor.§.Lucius.ff.mandati.l.Imperator.ff.ad Trebel.ita bal. conſi.235.libr.2.Xua.in.l.1.titu. 3.de las ganancias.num.52.lib.3. Fori.Co uarru.in libr.3.reſolutionum cap.19. nu.2. Tellius Fernan.in.l.19.Tauri. nu.3.cum ſequen.
25 ¶Contrariam verò opinionem tenuit Antonius Gome.in.l.53.Tauri. num.73.vbi affirmat maritum poſſe donare bona acquiſita conſtante matrimonio,& quod iſta eſt veritas quæ ſequenda eſt in conſulendo & iudicando.Chaſſane.huic opinioni adhęret in conſtitu.Burgun.rub.4.§.3.dicens,quòd ſtante lege,quod bona acquiſita conſtante matrimonio ſint communia & alia inſuper lege exiſtẽte,qua permiſſum eſt marito prædicta bona alienare,quod maritus prædicta bona acquiſita poſsit donare. Idem videtur tenere Nicolaus Boeri. in conſuetu. Bituricen.tit.des coſtumes concernens les mariages.§.2. Quam opinionem erroneam & falſam eſſe cenſeo,per iura & rationes ſuperius relatas.nam prędicta iura regia,in quib⁹ Gome. principaliter fundatur, non probant ſuam concluſionem,ſed potius cõtrariam,in his verbis,ſaluo ſi ſe prouare que lo hizo cautelosamente. quia ſi donare poterat nulla prorſus in donatione adeſt cautela, cùm maritus donando ſuo iure ex legis permiſsione vtatur, ac ita hanc opinionem contra Gome.& ſequaces, vltra Doctores ſuperius relatos tenuêre Pala.Rub. in rub. de dona.inter vir. & vxor. §.66.num.29 & Didacus de Segura in tracta.de bo.lu
26 cra.conſtan.matri.nume.44.cum ſequen. Quæ opinio tenenda eſt quicquid Gome.& cæteri contrariam opinionem tenentes dixerint, qui in hoc iure optimo merentur reprehendi, niſi eorum concluſio intelligatur, quando in donatione aliqua ſubeſt cauſa;vt puta,quia facta fuit benemerito, vel ob aliquam cauſam per.l. vnius.ff.ſi quid in frau.patro.l.ſi pater. ff.quæ in frau.cred..
27 ¶Quartò, vxor intereſſe rerũ dotalium ab hæredibus viri petere poterit, quãdo hæredes ſunt in mora reſtituendi dotem. l.in inſulam.§.vſuras. & ibi Bart. ff. ſolu. matri.l.2.§. fina.ff. de eo quod certo loco. Paulus de Caſtro in.l.diuortio.ff.ſolut.matri.Iaſ.in §.fuerat.nume.16.inſti.de actio. Matthæ.de Afflict.deciſio.93.&.284.optime Thom. Gra.deciſio.103.num.92. Pala.Rub.in repet.c.per veſtras.in.6. notabili.num.8.vbi hãc affirmat eſſe communem opinionẽ,& quamplurima de hac reſcripſit, quãuis regulari-
28 ter vxor pro dote non ſoluta,intereſſe, aut vſuras conſequi non poſsit:vt tenent Innocen. Cardi. in.c.ſalubriter, de vſuris. & ibi Anto. de Butri.& Ancha.nume.4.Ange.in.l. Titia.nume.3. ff.de ſolu.vbi concludit nõ valere ſtatutum Parauinum diſponens mortuo viro præſtari vſuras vxori,do
29 nec dos reſtituatur. Quod aliter eſt in

in marito,qui vſuras poteſt conſequi pro dote ſibi non ſoluta. c.ſalubriter. vbi Innocen. in prin. & Abb.num.3. & Anto.de Butrio. nu.4. &.8.de vſuris.Bar.in.l.in inſulam.§.vſuras. nu.3. & ibi Pau.num.4.& Alexan.& alij.ff. ſolu.matri.Bal.noue.de dote.7.patt. & in.3.priuilegio dotis.Roma.conſi. 417. nume.4.&.5.cum ſequen. Hippo.ſingu.360.incip.ſcribitur.Latiſsimè omnium Caro. Moli.de vſuris.q. 74.nu.495.&.523. Ratio eſt de.l. pro oneribus.C de iure do.& de.l. Si cùm dotem.§.ſin autem. ff. ſolu.matri.& quia mulier indotata à ſuo contem-
30 nitur viro.l.fina. C. ad Velleia.l.ſeruo legato.§.ſi teſtator.in fine. ff.de lega. pri.& ne maritus vxorē expellat pro-
31 pter dotem non ſolutam, quod iuſtè facere poteſt. c. per tuas.de dona.inter virum & vxo. ibi ne occaſione dotis detenta vxor à viro dimiſſa.Bald. noue.de dote parte.6.43.priui. col.2. Xua.in.l.1.num.39.titu.3.libr.3.fori. Pala. Rub.in.d.ca.per veſtras. vltimo nota.§.1.fol.84. col.2. & latè. Couarru.in.4.2.par.c.7.nu.2.

32 ¶Quintò,ſimili modo cōſequi poteſt vxor fructus rerum dotaliū à die ſoluti matrimonij perceptos, quādo dos fuit inæſtimata.l. de diuiſione.l. fructus.l.diuortio.l.impendia.§.fina. ff.ſolu.matri.l.26.titu.11.part.4.quæ lex ſcripſit formam diuidendi fruct⁹ inter vxorem & hæredes viri.

33 ¶Sextò, poteſt cōſequi vxor iuxta foros Valentinos vltra dotem dotis augmentum, quod vulgo creix nuncupatur, quod eſt dimidiū totius dotis. Eſt forus ſecundus & quartus regis Iacobi primi, ſub titu. de arris, & ſponſa.qui forus locum habebat,ſiue mulier eſſet vidua, ſiue virgo.poſtea verò per forum legis Alphonſi primi, ſub titulo ſolut.matrimo.diſpoſitum eſt prædictum augmentum dotis in virgine tantùm habere locum, & nō in vidua. quo augmento vxores vtūtur ac fruuntur earum vita durante. Poſt mortem verò proprietatem hæredibus viri reſtituere tenentur. qui forus Valentinus de iure procedit, & illum approbat. l. 23.tit.11,part.4.de quo Xuarez in.l.1.tit. 3.de las ganancias.nu.43.lib.3.fori.

34 ¶Septimò, conſequitur etiā vxor arras datas ſeu promiſſas. l. arris.l.fin. C.de ſponſa.l.1.titu. 2.de las arras.lib. 3.fori.l.1.titu.11.part.4.l.50.&.51.in legibus Tauri. Et arræ vxori dantur
35 in præmium ſuæ pudicitiæ & virginitatis. l. res vxoris. ibi, pudicitiæ præmio.C. de dona.inter vit.& vxor.l.cū multæ. C. de donat.ante nup. Sed de iure regio huiuſmodi arræ dari, vel promitti poſſunt mulieri corruptæ, vel viduæ.l.1.tit.2.lib.3.fori. De quo iure arræ dicuntur donationes propter nuptias, vt in.d.l.1.tit.11.4.part. Couarru.in.4.2.parte.c.3.§.7. nu.12.
36 vbi diſcrimen inter arras & donationes propter nuptias ſcripſit. Et Xua. in.d.l. 1.num.30.tit.2 de las arras. lib. 3.fori.Et Pal.Rub.in repe.rub.de dona.inter vi.& vxo.§.24.&.25.vbi tres notandas differētias inter arras & donationes propter nuptias refert.Et vltra decimam ſuorum bonorum partem quis pro arris promittere nō poteſt per dictam.l.1.fori legum.&.l.50
37 Tauri.de quib⁹ legib⁹ optimè Xua.in d.l.1.fori.nu.4. 10.&.23.& Pala. Rub. in.d.§.24.ne coniuges mutuo amore ſe inuicem ſpolient, vt inquit.l.1.ff. de dona.inter vi.& vxo.

38 ¶Octauò, mulier conſequitur & lucratur anulos, quos dedit maritus. l. ſi donatæ res. §. 1. ff. de dona. inter vi.&vxo.l.cùm veterum.l.ſi à ſponſo. C.de donat.ante nupt.Roma.conſil. 146.in prin.Pala.Rub.in.d.repetitione,de dona.inter vi. & vxo. §.4.nu.3. &.§.

&.§.11. num. 9. vbi id limitat in anu-
39 lis quotidianis tantùm locum habe-
re, & non in alijs, allegando Sal.in.l.
ſicut,in fi. C.de dona.inter vi. & vxo.
40 ¶Nonò, conſequitur etiam vxor
donationes propter nuptias ab hære
dibus viri, ſi interueniſſet inter vxo-
rem & eius virum carnalis copula.l.ſi.
à ſponſo. C. de dona.ante nup.l.5.tit.
2.de las arras.lib.3.fori.&.l.3.titu.6.4.
par. &.l.5. tit.1.lib.3.in foro iuzgo. q
nouiſſimè limitatũ eſt per.l.52.Tau-
ri. de qua vltra gloſſatores ibi. Pala-
cius Rub.in dict.repeti.rub.§.4.&.17.
cum ſequen.
41 ¶Decimò, vxor conſequitur om-
nia iocalia, & ornamenta, quæ à ſuo
ſponſo fuerunt donata.l.penul.§.ſer-
uis. ff. ſolut. matri.l.cùm te.&.l.cum
veterem. C. de dona. ante nup.l. 52.
Tauri. quod hodie eſt limitatum per
l. regiam factam Mantuæ Carpenta-
42 næ, vulgo Madrid. cap. 101. in ordi-
ne, anno Virginei partus. 1534. quæ
diſponit, neminem poſſe vltra octa-
uam partem dotis, quam à ſua vxore
recepit ornamenta, ſeu iocalia dare.
43 ¶Vndecimò, vxor ſimili modo lu-
cratur bona paraphernalia. l. hac le-
ge.l.vltima. C.de pac.conuẽ.l.ſi ego.
§.dotis.ff.de iure dotium.l.17. tit.11.
par.4.l.3.tit.de las ganancias. lib.5.or
di.& dicuntur bona paraphernalia, à
para, quod eſt iuxta, & pherna, dos,
44 quaſi iuxta dotem, ſcilicet quæ bona
vxor præter dotem ſecum ducit.vt in
d.l.hac lege.l.fina. in princ. C.de do-
na. ante nup. & in.d.l.17. Campe.de
dote.7.quæſt.in princ. latè.Tiraquel.
in.ll.Connubialibus,in glo.7.ſuper le
ge vltima Connubiali.vbi concludit
plurima referendo, fructus prædicta-
rum rerum paraphernalium ad mari
tum pertinere. Hanc fatetur eſſe cõ-
munem opinionem Couarru. in.4.in
2.parte. cap.7.§.1.nu.2.pro qua com
muni opinione eſt.l.2.tit.4. de las ga-
nancias.lib.5.ordi.
45 ¶Duodecimò, conſequitur etiam
vxor bona aduentitia, quæ titulo hę-
reditario vel legati ad eam peruene-
runt.l.hac lege.&.l.fi. C. de pac.con-
uen.l.2.titu.3.de las ganancias.lib.3.
fori.l.2.tit.4.lib.5.ordi.
46 ¶Decimotertiò, vxor cõſequitur
ſponſalitiam largitatem iuxta diſtin-
ctionem legis, ſi à ſponſo.C.de dona.
ante nup.l.5.titu.2.lib.3.fori.l.3.titu.
11.par.4.quod intelligendum eſt ſe-
cundum legem.52.Tauri,de qua per
Pala.Rub.in repe. rub.de dona. inter
vi.& vxo.§.11.vbi optimè.
47 ¶Decimoquartò, vxor conſequi
poteſt veſtes quotidianas. glo. Bart.
Bal.Ange.& Pau.in.l.penul.§.ſeruus.
ff.ſolu.matri.vbi Bar.nu.3.affirmat ſe
pluries conſuluiſſe, quod veſtes quo-
tidianæ datæ vxori, ſunt vxoris: pre-
cioſæ verò & feſtiuæ ſunt hæredis vi-
ri.idem tenuit Bal.in.l.cum te. in fin.
C.de dona.ante nup.Roma.cõſi.251.
Alexan.conſi.21.in fine.4. volu. opti-
mè in deciſione capellæ Tholoſonæ.
336. vbi additionator hanc affirmat
eſſe communem opinionem. Pala.
Rub.in repe.rub.de dona. inter vi.&
vxo.§.11.nume.3.pro qua communi
eſt.l. 23.in fine, quæ incipit, paños, o
veſtiduras.tit.11.part.4.& ſingu.glo.
magna,in.l.6.tit.6.lib.3.fori.
48 ¶Decimoquintò, poteſt petere v-
xor lectum quotidianum, ſiue pretio
ſum, ſiue non precioſum.l. 6.tit.6.lib.
3.fori. quem etiam lucratur maritus
mortua vxore. Caſti.in.l.15.Tauri.in
prin.& in.l.30.in verbo, è gaſtos. Gloſ
ſator ordi. in.l.7.in verbo, veſtir por
luto.titu.1.lib.1.ordi.Pala. Rub.in re
pe. rub.de dona.inter vi.& vxo. §.11.
nu.9.In quo loco illud intelligit pro-
cedere in lecto, qui viduæ conuenit,
& non in eo qui habet culcitram ſeri
ceam.

ceam. Illa enim cum viduæ non conueniat, ad eam non pertinebit. allegat Bal. & Ange. in. l. plenum. §. equitij. ff. de vſu. & habita.

49 ¶Decimoſextò, conſequitur vxor veſtes vidnales lugubres de bonis mariti. l. ſi ex re domini. §. illud quæſitũ, iuncta gloſſa, ibi, in verbo, funeſta. ff. de ope. liber. Bal. in. l. 1. C. de ſecund. nup. & Bart. & Ange. in. l. decreto. C. de ijs, qui nota. infa. Alexand. in. l. ſi is qui quadraginta. §. fina. nume. 5. ff. ad l. falci. glo. magna. in. l. 6. tit. 6. lib. 3. fori. l. 3. tit. 2. par. 4. Capi. deciſio. 26. Caſti. in. d. l. 30. Tauri, in verbo, gaſtos. Pala. Rub. in. d. §. 11. nu. 8. & glo. ordi. in. d. l. 7. in verbo, veſtir por luto.

50 ¶Decimoſeptimò, poteſt vxor ab hæredibus viri intra annum luctus alimenta conſequi. glo. in. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. actio. l. diuortio. ff. ſolu. matri. Iaſ. in. l. de alimentis. C. de tranſact. nu. 6. & in. §. fuerat. nu. 13. & nu. 23. inſti. de actio. Capi. deciſio. 24. in cauſa Lucẽtis. & deciſio. 65. Quod intelligendum & limitandum

51 eſt, niſi hæredes viri ſtatim & in continenti reſtituãt dotem in rebus mobilibus conſiſtentem vxori non expectato anno Q[illegible]o caſu vxor non eſt alenda etiam [illegible]tra annum. Ita inquit Bal. in Authe[illegible]. Et qui iurat. nu. 39. C. de bo. autho. iudi. poſ. Sequitur Alex. in. l. diuortio. poſt principium. ff. ſolu. matri. Iaſ. in. l. qui Romæ. num. 6. ff. de verbo. obliga. Fran. Aretin. conſi. 98. in prin.

52 ¶Decimooctauò, vxor lucratur etiam omnes donationes à marito ſibi factas, traditas, ac morte confirmatas. l. Papinianus. ff. de dona. inter vi. & vxo. cap. fin. eo. tit. l. 1. & . 3. C. eo. titu. l. 4. tit. 11. par. 4. Latè Pala. Rub. in d rub. §. 69. 1. & . 2. col.

53 ¶Decimononò, conſequitur vxor omnia legata à marito ſuo relicta vltra dotem. l. vnica. §. primum itaque. C. de rei vxo. actio. l. creditorem. ff. de lega. ſecun. Alexan. in. l. ſi cum dotem. §. ſi pater. nume. 6. ff. ſolu. matri. Plenè Iaſ. in Authen. præterea. nu. 26. C. vnde vir & vxor. Vbi Corne. num. 12. Abb. in. c. officij. vbi latiùs Couarru. num. 7. de teſtamen. Xua. in. l. 1. ritu. de las ganancias. lib. 3. fori nouiſsimè eſt. l. ſingu. 6. Tauri. vbi latiſsimè interpretes.

54 ¶Vigeſimò, vxor conſequi poteſt quartam partem bonorũ mariti iuxta Authenti. præterea. C. vnde vir. & vxor. Authenti. de exhiben. & introdu. reis. §. quoniam verò. colla. 5. l. 7. titu. 13. par. 6. de qua latè Segu. in. l. cohæredi. §. cum filię. num. 210. cum ſequen. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Decius conſil. 24. Caſti. in. l. 30. Tauri. Palaci. Rub. in rep. rubr. de donatione inter virũ & vxorem. §. 55. nu. 5.

55 ¶Vigeſimoprimò, conſequitur vxor prædia empta ex pecunia dotali, quæ efficiuntur dotalia, licet à principio nihil fuerit cõuentum. l. ſi ex pecunia. l. ſi inter virum. C. de iure do. l. vxor viro. ff. de dona. inter vi. & vxo. Bal. Noue. in tracta. de dote. par. 7. priui. 15. Pala. Rub. in repe. d. c. de dona. inter vi. & vxo. part. 1. §. 22. & melius §. 36. vbi optimè diſtinguit. & in rub. eiuſdem repe. §. 62. nu. 4.

56 ¶Vigeſimoſecundò, vxor ſi remanet prægnans poterit alimenta ventri petere. l. curator ventris. ff. de ventre in poſſe. mitten. l. 1. ff. ſi ventris nomine mulier in poſſeſ. miſſa. quia partus iuxta regulam iuris quo ad ſuum commodum pro nato habetur. l. qui in vtero. ff. de ſta. homi. quod intelligendum eſt iuxta diſtinctionem. glo. in. l. in extraneo. ff. de ven. in poſſe. mitten. & glo. in dict. §. exactio.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus poſt agnatos & cognatos ac vxorem ſuccedit.*
2 *Defuncti plurimum intereſt hæredem habere.*
3 *In fiſcum tranſeunt omnes actiones actiuæ & paſſiuæ.*
4 *Fiſcus non faciens inuentarium vltra vires hæreditarias non tenetur.*
5 *Tres notandæ differentiæ inter fiſcum & hæredem.*
6 *Bona vacantia ſunt iura regalia.*
7 *Imperator dicitur mundi dominus.*
8 *Reditus regni, quos Rex in ſuo regno obtinet, inſtituti ſunt, vt iuſtitiam faciat, & pacem conſtituat.*
9 *Regum officium proprium, eſt facere iuſtitiã, & liberare de manu calumniantium vi oppreſſos.*
10 *Iuſtitia regnantis vtilior eſt ſubiectis, quàm fertilitas temporis.*
11 *Illuſtriſſimi Cardinalis D. Didaci à Spinoſa laus.*
12 *Inuictiſſimus Rex noſter Philippus noctes ducit inſomnes, vt ſui ſubditi in omni pace & tranquillitate viuant.*
13 *Nihil eſt in Principe quod luce clariore præfulgeat, quam catholica fides.*
14 *Rex in quibus bonis fundatam intentionem de iure communi habeat.*
15 *Optima occupandi bona vacantia practica.*
16 *Hæres abſens an contra fiſcum ſit audiendus.*
17 *Regula cum. 12. fallentijs, quod fiſcus decedẽtibus abinteſtato ſuccedat.*
18 *Collegium excludit fiſcum.*
19 *Tutor fiſco præfertur.*
20 *Vniuerſitas, ſcholaribus abinteſtato ſuccedit, & non fiſcus.*
21 *Nauicularij & fabricenſes ſibi mutuo ſuccedunt fiſco excluſo.*
22 *Fiſcus peregrinis non ſuccedit.*
23 *Nobiles vaſſallis ſuis ſuccedunt, & nõ fiſcus.*
24 *In feudalibus fiſcus non ſuccedit.*
25 *In bonis præſcriptis ſimili modo non ſuccedit, & nu. 29.*
26 *Neque in nauibus naufragio fractis.*
27 *Actione furti tenetur qui occupat res in littore maris inuentas.*
28 *In vnoquoque portu maris Hiſpaniæ, depoſitarij à Rege ſunt conſtituti pro ſeruãdis bonis naufragio deductis.*
29 *An aduerſus fiſcum præſcriptio procedat.*
30 *Bona regalia non præſcribuntur.*
31 *Quæ ſunt reſeruata in ſignum dominij vniuerſalis non præſcribuntur.*
32 *An ſcientia officialium Regis in præſcriptione ſufficiat.*
33 *Succeſſor in regno alienationem iurium regalium reuocare poterit.*
34 *Regalia alienare, eſt Regiam maieſtatem minuere.*
35 *Salinaria ſunt iura regalia, ob id merito à Rege annis præteritis fuerunt reuocata.*
36 *Regularibus ſuccedit monaſterium, & non fiſcus.*
37 *Clericus non ſuccedit fiſcus regius, ſed Epiſcopus.*
38 *Clerico beneficiato ſua eccleſia, & non Epiſcopus ſuccedit.*
39 *An ſit valida conſuetudo Hiſpaniæ, quòd clerici de bonis eccleſiaſticis teſtari poſſint, & abinteſtato eis conſanguinei ſuccedere.*
40 *Doctores qui præfatã conſuetudinẽ approbãt.*
41 *Iura pro hac conſuetudine.*
42 *Iura etiam regia hãc conſuetudinẽ approbãt.*
43 *Omnes ſucceſſiones ſunt de iure poſitiuo.*

Cap. XXXIIII.

1 POſt aſcendentes ac deſcendentes in infinitum & agnatos & cognatos vſque ad decimum gradũ ac poſt vxorẽ fiſcus decedentibus abinteſtato ſuccedit. l. 1. C. vnde vir. & vxor. l. 1. & l. vacantia. C. de bo. vacan. lib. 10. c. vnico. in verbo, bona vacantia, quæ ſunt regalia in vſibus feudorum. l. 6. in fine. titul. 13. part. 6. ibi, herede todos los bienes

bienes la camara del Rey. Ratio eſt, quia fiſcus in ſubſidium ſuccedit præ
2 dictis perſonis deficientibus, quia de functi plurimum intereſt hæredem habere.l.& quia hoc defunctorum in tereſt.ff.de inte.actio.l.1.in princi.ff. de ſucce. edic. & in. §.1.in fine inſtit. qui.ex cau. manu. non li.& in fiſcum
3 tranſeunt omnes actiones actiuæ & paſsiuæ.l. 2. §. cum ex cauſa. ff. de iu. fiſ.l.quoties.in fine.&.l.nouatio.ff.de noua. Alexand.in.l.3.§.illud.ff.quod quiſque iuris.& in.l.ſi marito.1.&.2. colum. ff. ſolut. matri. vbi id limitat. Ioannes de Pla. in.l. 1.in princi. C.de bo.vacan.lib.10.Matthæ.de afflict.in d.c.vnico.§.vacantia. Ægidius Boſsi' de fiſco & eius priuilegijs. nu.78.vbi nu.74.concludit quod fiſcus qui non confecit inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditarias. allegat Bart.
4 in.l. 1. §. an bona. ff. de iu. fiſ.& Matthæ. de Afflict. in.d.ca.vnico.§.bona vacantia.num.20.& plate.in.d.l.1.C.
5 de bo.vacan. vbi tres notandas differentias ſcripſit Inter fiſcum hæredem & priuatum.

6 ¶Alia etiam ratio eſt, quia prædicta bona vacantia ſunt iura regalia, ob id meritò ad fiſcum regium pertinent, vt in.d.c.vnico.§.bona vacantia. tit. quæ ſunt regalia.l. bene à Zenone.C.de quadri.præſcrip.ibi, cum omnia Principis eſſe intelligantur.l. deprecatio. ff.ad.l. Rhodiam. de iactu.ibi, ego quidem mūdi dominus. in extrauagante ad reprimendum.in
7 prin. Quomodo in læſæ maieſta.crimi.proce.nam vt refert Lucas de Penna in.l.neminem.C.de ſuſcepto.& Archa.lib.11.quem allegat Matthæ. de Afflict.in rub.de pace tenenda, & ei' viola.nu.10.prędicta bona ac reditus
8 regni ſunt regis ſtipendia, vt iuſtitiā faciat,& pacem conſtituat, vt legitur ſecūdo lib.Regum.c.10.princeps poſitus eſt vt faciat iuſtitiam & iuſtum
9 iudicium. ca. regum. 23.quæſt.5.vbi Hieronymus hiſce verbis inquit:Regum proprium officium eſt,facere iudicium atq; iuſtitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppreſſos. l.5.tit.1.libr.2.ordi. & Ariſtoteles ad
10 Alexandrum, ſcripſit,iuſtitia regnantis, vtilior eſt ſubiectis, quàm fertilitas temporis. quam profectò noſtra tempeſtate proprijs oculis, ab inuictiſsimo Rege noſtro Philippo. II.ſeruari perſpicimus, conſilio, induſtria,
11 ac prudentia Illuſtriſsimi Cardinalis D.Didaci à Spinoſa,de quo meritò dici poſſunt Maronis verſus lib.8.Æneidos, Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat,Aureaq; (vt perhibēt) illo ſub rege fuēre Secula ſic placida populos in pace regebat.Cui rectè etiam conueniunt verba Imperatoris
12 Iuſtiniani,in Authen. vt iudices ſine quoquo ſuffragio, in prin. colla.2.dicentis, noctes ducimus inſomnes, vt noſtri ſubditi in pace & tranquillitate viuant,atq; ſummi Pontificis Ioannis.2.ad eundem Iuſtinianum Imperatorem in epiſtola, Inter claras. C. de ſumma Trini.& fide Catho. ibi,ni
13 hil eſt quod lumine clarione præfulgeat,quàm recta fides in Principe.

¶Quod ſuperius dictum eſt omnia bona Regis ac Principis cenſeri, vt in. d.l.deprecatio.& in. d. l.bene.à Zenone, id intelligendum eſt in ijs bonis vacātibus,vel fiſcalibus,ſeu patrimonialibus Regis, in quibus Rex habet intentionem fundatam de iure communi, & non in bonis priuatis ſeu particularibus. Illa enim bona
14 ciuitatum vel ciuiū ſunt, penes quos eſt poſſeſsio dictorum bonorum.l.in tantum. in prin. ff. de rerum diui.l.1. §.per hanc.ff.de rei vendi. §.ſingulorum.inſtitu.de re.diui. & regula iuris notiſsima, Princeps vel Imperator

eſt

eſt dominus mundi, vt in. d. l. depre-
catio, intelligenda eſt in vniuerſo, nõ
tamen in particulari. & quò ad prote
ctionem & iuriſdictionẽ, & non quo
ad bona particularia. gl. ſingu. 1. in or
dine. vbi Albe. & Bar. num. 3. in proœ
mio. ff. veteris. & in. l. 1. §. per hanc. ff.
de rei vendi. & in extrauagante ad re
primendũ in verbo, totius orbis, quo
modo in crimine læſę maieſtatis pro
cedatur. glo. in verbo, omnia princi-
pis, in. d. l. bene à Zenone. Bal. & alij
in. l. 1. C. de ſumma Trini. & fide ca-
tho. Abb. in. c. nimis. in prin. de iure-
iu. & in. cap. ſi diligẽti. num. 2. de prę-
ſcrip. Matthæ. de Afflic. deciſio. 267.
incip. vidi in conſilio. nu. 5. Deci. con
ſi. 528. pro reſolutione. nu. 9. Stepha-
nus Bertrandus conſi. 37. in prin. vol.
1. Nicolaus Bellonus conſi. 10. in cau
ſa Caſtren. num. 9. cum ſequentibus.
Petrus Belluga in ſpeculo principũ.
rub. 46. §. don ſi appellatur. & latiſſimè
omnium frater Domini. à Soto de Iu
ſti. & iu. li. 4. q. 4. ar. 2. per totum.

15 ¶ Optima verò ac iuridica occupã
di bona vacantia practica eſt, quòd
ante apprehenſionem per fiſcũ, pro-
ponatur edictum ſeu proclama cum
termino competente, vt ſi quis ſit hę
res compareat, facta prius bonorum
deſcriptione, ac nemine comparen-
te fiſcus apprehendat bona ſcripta. l.
ſi eo tempore. C. de remi. pigno. l. dif
famari. C. de inge. & manumi. Hanc
procedendi formam ſcripſit Bart. in.
l. ſancimus. §. cum autem. nu. 2. C. ad
Trebel. Ægidius Boſsius in practica.
criminali. titu. de bonis vacantibus.
num. 4. &. 12. & Matthæ. de Afflictis.
in dict. §. bona vacantia. num. 11. Ia-
cobi. in. l. ſi vacantia, in prin. C. de bo.
16 vacan. lib. 10. vbi inquit, quòd tem-
pore etiam tranſacto, ſi adhuc bona
per fiſcum non fuerint occupata, eſt
audiẽdus hæres, allegat. l. mancipio-
rum. ff. de alimen. lega. quod expreſ-
ſe probat. dict. l. ſi eo tempore. vbi
qui non apparet in termino ſtatuto,
ſi res adhuc eſt integra auditur poſt
terminum. de qua re optimè. Iaſ. in. l.
decem. num. 41. ff. de verbo. obliga.
& in. l. nec quicquam. num. 33. de of-
17 fi. procon. & lega. & Guilier. Bene-
dict. in cap. Raynuntius, in verbo, &
vxorem nomine Adelaſiam, nu. 942.
de teſta. Prædicta vero regula, quòd
fiſcus decedentibus abinteſtato ſuc-
cedat. 12. fallẽtias & exceptiões patiť

18 Primò fallit, quòd collegiũ in hac
ſucceſsione excludit fiſcum & ei præ
fertur. l. 1. vbi Bar. & Bal. C. de hæredi-
ta. decurio. dicentes, quòd collegiũ
doctorũ ſuccedit doctori collegiato,
ſi moriatur abinteſtato ſine legitimo
hęrede. Bar. in. l. ſi quis á filio. §. ei' qui
ff. de iniuſto rupto irri. teſta. vbi ipſe
& Ang. tenẽt, q ſi vnus de vna arte ſi-
ne agnatis & cognatis vſque ad deci-
mũ gradum abinteſtato decedat, col
legiũ illius artis pręfertur fiſco, Bal. in
l. Receptitia. nu. 11. in fine. C. de cõſti.
pecu. q ſi decedat mercator ſine hæ-
rede, collegiũ illius mercãtiæ ei ſucce
dit excluſo fiſco, quod ſequitur Iaſ.
quamuis corruptè allegat Bal. in. l. 1.
nu. 10. C. vnde vir & vxo. Alex. in ad-
ditionibus ad Bar. in. l. 1. num. 2. C. de
bo. vacã. li. 10. Nicola. de Vbal. de ſuc
ce. abinteſt. vltima parte. nu. 3. Ægi-
dius Boſsi. in practica criminali. tit. de
bonis vacan. nu. 5. Matt. de Afflic. in.
d. c. vnico. § bona vacãtia. nu. 6. &. 10
vbi. nu. 15. affirmat per tex. ibi, quod
ſi collegiũ aliquod diſſoluatur bona
illius collegij pertinẽt ad fiſcũ, ſi fue-
rit ſeculare, ſin autem eccleſiaſticum
ad ſummum Pontificem, in quo loco
nonnulla iura ad id allegat.

19 ¶ Secundo fallit, in pupillo decedẽ
te cũ tutore, qui ſanè tutor ei ſucce-
dit excluſo fiſco, glo. eſt ſingu. 1. in or

dine in illis verbis, ibi, ſi nullꝰ ſit agnatus datiuus, vel teſtamẽtarius admittitur ad hæreditatem in.l.quo tutela. ff.de regu.iu. Quæ glo.non reperitur alibi ſecundum Dinum, ibi, & Albe. in.l.1.C.vnde vir.& vxor.eam ſequitur Bal.in.l.fi.num.14.C.vnde legi.& in.l.ſi quis filio.§.eius qui. ff.de iniuſ. rupto.& in.l.ſi qua illuſtris.num.6.C. ad Orſi. Matthæ.de Afflict.in.d.§.bona vacantia.nu.7.Iaſ.in.l.1.nu.10.C. vnde vir.& vxor. vbi nonnullos iuris interpretes contrariam opinionem tenentes refert.

20 ¶Tertiò fallit, in ſcholaribus abinteſtato decedentibus, quibus vniuerſitas & non fiſcus ſuccedit.l.1.vbi expreſſè Guiller.de Cu.C.de hæredi.decurio.glo.& ibi Ange. in.l.ſi quando. C.de bonis vacantibus.Marti.Laudẽ. de fiſco.q.139. optimè Bald. in. d.l.ſi qua illuſtris.nu.7.vbi inquit quod ex poſitis apud hoſpitale miſericordiæ ſuccedit hoſpitale fiſco excluſo. optimè Guiller.bene.in.d.verbo, vxorem nomine Adelaſiam.nu.818.

21 ¶Quartò fallit, in nauicularijs, choartalibus, & fabricenſibus, qui ſibi inuicem ſuccedunt fiſco excluſo.l. 1.& 2. C.de hæredi.de curio. Angel. in.l.nutriroribus.& in Auth.oẽs peregrini. C.commu. de ſucce. Marti. Lau. de fiſco. in.d.q.139. Fran.Lucas de fiſco & eius priuilegijs.2.par.nu.18.

22 ¶Quintò fallit in caſu Authenticæ, omnes peregrini. C.commu. de ſucceſ. vbi dicitur, quòd ſi peregrinꝰ abinteſtato in peregrinatione deceſſerit, hæredibus abinteſtato non exiſtentibus, bona eius per Epiſcopum in pias cauſas diſtribuantur.cum prædicta Authentica concordat.l.31.tit. 1.part.6.& l.4.tit.25.par.1.& l.3.titu. 24.lib.4.fori.& l.2.& 3.tit.2.lib. 5.ordi.de qua re Nicola.de Vbal.de ſucce. abinteſta. vltima parte.nu. 5.& Matthæ. de ſucce. abinteſta.4.art.principa.num.31.cum ſequent.Guiller.Bene.in. d.c.Rainuntius.in verbo. & vxorem nomine Adelaſiam.nu.819.

23 ¶Sextò fallit, quòd nobiles ſuccedunt hominibus ſuis decedentibus ſine ſucceſſore & fiſcum excludunt. Bal.in.l.1.C.de hæredi.decurio. Alexan.in additionibꝰ ad Bar.in.l.1.n.13 C.de bo. vacan.libr.10. Guido Papæ deciſio.361.dicens, ita eſſe de conſuetudine & vſu in Delphinato, quòd dominus ſuccedat pageſio ſuo abinteſtato decedenti. Sequitur Guil.Bene. in. d. c. Rainuntius.§.vxorem nomine Adelaſiam. nu.953.& Matthæ.de Afflict.in.d.§.bona vacantia.nu.9.

24 ¶Septimò fallit, in feudalibus & emphyteoticarijs bonis, in quibꝰ domini vtiles fiſco in ſucceſsione præferuntur, & dominium dictorum bonorum vtile ſuo directo cõſolidatur. Bal.in.d.l.1. Alex.in.d.l.1.nu.2.in additio. ad Bar. C.de bo.vacan.libr.10. optimè Guil.Bene.in. d.verbo, vxorem nomine Adelaſiam.nu.948.

25 ¶Octauò fallit, quando filius, vel proximus defuncti abinteſtato morientis, tempore eius mortis erat abſens, & bona fuerunt à fiſco occupata, quòd adhuc filius, vel proximus audiendus eſt ſecundum diſtinctionẽ.l.1.& l.omnes.C. de quadri.præſcrip. Maſue. de empti.& vendi.§.itẽ ſi bona mobilia.Guiller.Benè.in dict. verbo, vxorem nomine Adelaſiam. nume.942. vbi examinat, an ſi hæres qui erat abinteſtato ſucceſſurus aduerſus fiſcum eſſet reſtituẽdus.Quod inferius in materia præſcriptionis bonorum vacantium aduerſus fiſcum latiùs erit differendum.

26 ¶Nonò fallit, in nauibꝰ naufragio fractis, & in alijs bonis ad littus maris delatis, quæ ad fiſcum non pertinent, ſed ad eum qui naufragium

paſſus

paſſus eſt.l.2.in fine.C.ad.l. Rhodi.
de iact. Authen.nauigia.C.de furtis.
l.1.C.de naufra.lib.11.§.ſi.inſti.de re
rum diui.l.7.&.11.titul.9.par.5.l.2.
&.3.&.9.tit.1.lib.6.ordi.l.1.&.2.ti-
tu.24.lib.4.fori.& tenetur actione
furti,qui occupat res inuentas in lit-
27 tore iacētes.l.2.&.3.ff.de incen. rui.
& naufra.l.in cū qui.C.de fur.l.7.tit.
9.par.5.niſi eas capiat eo animo vt ei,
cuius ſunt reſtituat. Ideo libellum pu
blicè,vt appareat verus dominus pro
ponere tenetur.l.falſus.§.ſi alienū.
ff.de fur. & in.d.§.ſi.inſti.de rerū di-
ui.Ideo Ioā.de Plate.inquit,in.d.l.1.
C.de naufra.lib.11.quòd male faciūt
reges Hiſpaniæ qui naues fractas oc-
cupant.ad id allega.glo.in.c.diſpen-
ſationes.1.q.7.Idē renuit Gui.Bene.
28 in.d.verbo,vxorē nomine Adelaſiā.
nu.936.Sed gloſſa in.d.cap.diſpenſa-
tiones,& eius ſequaces in hoc fue-
rūt decepti. nā in vno quoque portu
maris Hiſpaniæ, depoſitarij à regia
maieſtate conſtituti ſunt, vt naues
fractas & merces naufragio ad littus
maris delatas ſub fideli cuſtodia reci
piant atq; veris dominis reſtituant.
29 ¶ Decimò fallit quando hæreditas
fiſco delata,ab aliquo tēpore quadriē
nij à die denūciationis eſſet præſcri-
pta, quo caſu quadriēnio lapſo poſ-
ſeſſorē minimè moleſtare poterit.l.1
vbi Bal.C.de quadri.præſcrip.l.in-
tra quatuor in prin. & in.§.1.ff.de di
uer.& tempora.præſcrip.l.1.§.diuus.
&.§.fin.vbi glo.& Bar.ff.de iu.fiſ.glo.
vbi Bar.& Plate.in.l.1.C.de bonis va-
can.li.10. Quod intelligendum eſt
niſi præſcribens habeat titulum, quo
caſu abſq; aliquā denunciatione de
cem annis inter præſentes,& viginti
inter abſentes præſcribit iuxta ſingu
larem theoricam Bar.in.l.in omnib⁹.
ff.de diuer.& tempora.præſcrip.glo.
vbi Doct.in.§.res fiſci.inſti.de vſuca
pi.Abb.in.c.cum nobis.num.11.de
præſcrip.Fran.Bal.de præſcrip.2.par.
5.par.princi.num.4.Ægidi.Boci.de
fiſco & eius priuilegijs.nu.51.&.61.
Iacō.Rebu.in.d.l.1.num.3.C.de bo.
vacan.lib.10.Guil.Bene.in.dict.ver-
bo,& vxorem nomine Adelaſiā.nu.
942.Matthę.de Afflic.in.d.§.bona va
canti.num.14. Nec prædictis obſtat,
30 ſi quiſpiam dixerit prædicta bona præ
ſcribi non poſſe,cum ſint regalia, vt
in.d.c.1.quæ ſunt Regalia in vſibus
feudorum,vbi bona regalia, ac prin-
cipi reſeruata nō præſcribuntur,Bar.
in.l.licitatio alias locatio.§.earum re
rum.ff.de publi.& vectiga.num.3.l.
comperit. vbi Bar.& Bal.C.de præ-
ſcrip.30.anno.Iaſ.in.l.imperium.nu-
me.20 ff.de iuriſdic.omni.iudi.Abb.
in.dict.c.cum nobis.num.11.& in.c.
cūm non liceat.num.6.de præſcrip.
Ex quibus omnibus facile colligitur
31 ſolutio ad prædictam obiectionem,
quòd prædicta bona vacātia nō ſunt
principi reſeruata in ſignum ſubie-
ctionis & dominij vniuerſalis,& hæc
etiam præſcribuntur tempore cuius
initij memoria non exiſtat.ca.ſuper
quibuſdam.§.præterea.de verbo.ſi-
32 gni.data ſcientia & tolerantia princi
pis,vel ſaltem ejus officialium.Bar.in
l.publicanus.§.in vectigalibus.num.
2.ff.de publi.& vectiga.& in.l.1.nu.
50.C.de ſumma Trinit.& fide catho.
Alex.conſi.16.num.23.vol.5.& con-
ſi.13.vol.6.& conſi.60.vol.1.Abb.in.
cap.ad audientiam.in prin.de præ-
ſcrip.latiſsime Feli.in.c.cum non li-
ceat.eo.tit.Decius.conſi.272.incip.
Superiori anno.num.15.& huiuſmo
di regalia alicui priuato à principe cō
ceſſa facile ab eodem principe reuo-
cantur. Inno.in.cap.intellecto.de
iureiur.Andre.de Iſernia in rub.quæ
ſunt rega.vbi optime Matthæus de
Afflictis.nu.71.&.74.cum ſeq.Ægi.

Boci.

Boci.in practica criminali.tit.de regalijs. num. 27. & ſucceſſor in Regno alienationem iurium regalium reuocare poterit. Albe.in.l.digna vox. C.
33 de legi.& in.d.l.bene à Zenone. Matthæ.de Afflictis.in.d.rub.quæ ſunt regalia.num.66.& Ægidi.Boci. de principe,& eius priuilegijs in fine. num. 384. quia regalia alienare, eſt regiam maieſtatem minuere:vt concludunt
34 Afflictus & Ægidi. Boci. in locis modò citatis.pro vt in emptione ac recuperatione ſalinarum in regno Caſtellæ annis præteritis ab officialibus regis,iuſto pro eis pretio ſoluto,iuridice factum fuit,cum ſalinaria ſint iura
35 regalia,vt in.d.c. vnico, in verbo, & ſalinarum. vbi Matthæ. de Affict. in prin.ſcripſit, quod priuatus non poteſt alicui vendere ſalem ſine expreſſa licentia regia.& quod ita eſt de antiqua conſuetudine in regno Neapolitano à tempore Federici Imperatoris.

36 ¶Vndecimo, Fallit, in monachis & regularibus,quibus ſuccedit monaſterium & non fiſcus. Authen.ingreſſi.& Authent.ſi qua mulier. C.de ſacroſancta eccleſia, capitul. quia ingredientibus. de teſta.cap. in præſentia.de proba.l.2.tit.7.par.1.late Nicola.de Vbal.de ſucce.abinteſt.in.5.parte.& Anto.de Roſe.de ſucce.abinteſ. num. 198. cum ſequen. Deci.conſi. 330.incip.conclu num.4.

37 ¶Duodecimo, Fallit,in clerico ſine agnatis & cognatis abinteſtato decedente, cui in bonis eius patrimonialibus non ſuccedit fiſcus,ſed Epiſcopus.glo.eſt ſingu.in verbo. præter eius.in.cap.quia diuerſitatem. de cōceſsio.præbē. Inno.in. c.inſinuante, qui clerici,vel vouētes. Bar.in.l.1.nu. 2.C.de bo.vacan. lib. 10. Federic. de Se.conſi.20.Matthæ. de Afflic.in.d. c.vnico.§.bona vacantia.tit.quæ ſint regalia.nu.11. in vſibus feudo. Co-
38 uar.in.lib.2.reſolu.c.9. nu.11. Quod intelligendū eſt,ſi clericus non habe ret eccleſiā propriā in rit.alias ipſa eccleſia ſuccederet, & nō Epiſcopus.c. 1.de ſucce.abinteſta.c.vlti.12.q.ſi.Authē.de eccle.tit.§.ſi quis Epiſcopo col la.9. Abb.in.d.c.quia diuerſitate. Bal. in.l.1. C. de hære. decurio. & in.l. ſi quis presbyter.C.de Epiſc.& cle.Mat. de Afflic.in.d.§.bona vacanti.nu.11. & Nico.de Vbal. in.d.tract. de ſucce. abinteſtato.in. 5.par. in prin. & hoc in bonis patrimonialibus intelligendū eſt,& non in acquiſitis intuitu eccleſiæ,quæ diuidēda ſunt iuxta diſtinctionē tex.in.c.2.de ſucce. abinteſta. neq; de his bonis clericus teſtari poterit.c.1. c.cū in officijs.c.ad hæc.c.relatū.in.2.de teſt.l.53.tit.6.par.1. In qua re à pleriſque non immeritò ſolet du
39 bitari de validitate conſuetudinis, quæ in tota ferè Hiſpania verſatur, clericos de reditibus eccleſiarum teſtari poſſe,& abinteſtato conſanguineos proximiores,& non Epiſcopum vel eccleſiam ſuccedere. Hanc conſuetudinem reprobat glo.ſingu.cum diſtinctione ibi poſita in. c. præſenti, in verbo,reſeruari, de officio Ordinarij.lib.6. Archi. in ſumma. 12. quæſt. 5. Francus in Rub.de teſta. in. 6. nu. 55. Abb.in.cap.cùm eſſes,in repe.nu. 21.de teſta.& in.c. cæterum, per tex. ibi.num.3.de dona. & in.c. cum in officijs,de teſta. nu. 5. & in.c.cùm tibi. nu.2.de verbo. ſigni. & in. c.ſi.de pecu.cleri.& in.c.ſi.nu.5.de pigno. Rochus de Curtie.in.c.ſi.de conſue.nu. 540.cum ſequen. Barba. de præſtantia Cardi.1.par.q.4.Syluester in verbo, clericus.4.q.2.& Ang. in verbo, clericus.2.§.13. Menchaca de ſucce. crea.§.22.nu.57.Quorū opinio magis cōmunis eſt, vt ex præmiſsis Doctoribus apertè cōſtat,cui cōmunis ſuffragatur

40 gatur text.in.cap.relatum.in.2.de te
ſta'. vbi approbatur illa conſuetudo
tantùm, quæ permittit clericis in
pios vſus teſtari. Nonnulli tamen iu-
ris interpretes præfatam conſuetudi
nem approbant, videlicet Ioan. An-
dre.in regu.nemo plus. de regu. iu.
lib.16.Fran.in.d.cap.præſenti.de of-
fi.ordi.lib.6.Guido Papæ deciſio.115.
Hoſtien.in.cap.fin.de pecu. cleri. &
Nicola.de Vbal.in tracta.de ſucceſſ.
clericorum,part.vlti.nume.22.in fin.
Vnde Guido Papæ,deciſi.110.incip.
an clerici poſsint teſtari,inquit,quòd
in regno Franciæ de fructibus ſuorũ
beneficiorum clerici teſtari poterũt.
& quòd opinio Hoſtien. ſeruatur de
conſuetudine. Idem affirmat Guil.
Bene.in.d.cap. Raynuncius, in ver-
bo,& vxorẽ nomine Adelaſiam.nu.
265.cum ſequen. Quæ opinio egre-
gio Doctori à Couarr. non diſplicet,
& eam defendit in.cap. cum in offi-
cijs.nu.9.de teſta. Pro qua opinione
eſt tex.in.c.quia ſæpe.de præben.lib.
6.& cap.ſi propter.de reſcriptis.eo.li.
&.cap.1.de conſue.eo.lib. &. cap. ex
41 parte Aſtenſis. in fine. de conceſsio.
præben. & extrauagans. Ioan. 22. in
cip.ſuſcepti. de electio. diſponens,cõ
ſuetudinem valere,qua inductum ſit
fructus beneficij vacãtis, per aliquod
42 tempus ad defunctum pertinere, &
hanc conſuetudinem iura Regia ap-
probant, vt patet in petitione. 47. fa-
cta Pinciæ, anno. 1523. &. 19. facta
Mantuæ Carpentanæ, vulgò, Ma-
drid, anno. 1534. & in. l. 2. tit. 1. lib. 5.
in ordi. nouo. Præſertim quòd om-
43 nes ſucceſsiones ſunt de iure poſiti-
uo,& ob id legibus, conſuetudinibùs
ue mutari poſſunt.l.2.&.3.ff.de peti.
hære.l.1.C.de natu.lib. notat Bal.in.
l.meminimus.C.de legi.hære.Bar.in
l.ex hoc iure.num.5.ff.de iu. & iu.op
timè Nico.de Vbal.de ſucce.abinte-
ſta.parte.1.num.39.cum ſequen.&.
Guil.in.d.verbo.& vxorem nomine
Adelaſiam.num.949. Quæ opinio tã
quam verior ſemper mihi pla-
cuit contra diſtinctio. gloſſ.
in dicto. capitu. præſen-
ti, & eius ſequa-
ces.

Finis.

DE HAERETICIS, EORVMQVE IMPIA INTENTIONE, ET CREDVLItate, cum quinquaginta Analyticis aſſertionibus, quibus vniuerſæ fidei cauſæ facilè definiri valeant.

Authore Domino Ioanne à Rojas Iuris vtriuſque Licenciato, Inquiſitore hæreticæ prauitatis Valentino.

1 IPSIS rerum ex-
perimentis cogno-
uimus (vt verbis di-
ui Marci Imperato-
ris in.l.2.C.vt in poſ-
ſeſs.legar.vtar.) quã
plurimos in carceribus ſancti officij
Inquiſitionis hæreticæ prauitatis de-
tentos, facta ac verba hæretica inge-
nuè confiteri, credulitatem verò pra
uamque intentionem prorſus abne-
gare. Et quoniam in cauſis fidei defi-
2 niendis, an iſti ſint cenſendi hæreti-
ci, & qua pœna puniendi, varia ac di-
uerſa, & ex diametro oppoſita Inqui-
ſitorum & Conſultorum ſuffragia ſæ
pe vidimus. Ideo hunc articulum ni-
mis ambiguum atque difficilem, & à
noſtris iuris profeſſoribus (ni fallor)
non rectè intellectum, radicitus (an-
nuente Deo) explicare mira breuita-
te conabor. Primo pro parte negati-
ua, iura & rationes referam, deinceps
pro parte affirmatiua veras conclu-
ſiones ſubijciam: poſtremò nonnul-
las quæſtiones vtiles ac neceſſarias
notatuque dignas annectam, cum
quinquaginta Analyticis aſſertioni-
bus: quibus facilè vniuerſæ fidei cau-
ſæ definiri valeant.

3 ¶Quicquid dixero cenſuræ ſan-
ctæ matris Eccleſiæ libẽter ſubmitto,
& proteſtor me firmiter credere, ac
ſemper habere quod tenet, prædicat
& docet ſacroſancta Romana Eccle-
ſia mater omnium fidelium, & ma-
giſtra. Et vt omnia clariùs & faciliùs
percipi valeant, nonnulla præſentis
controuerſię exempla non dedigna-
bor referre. Veluti ſi quiſpiam confi-
teatur dixiſſe (vt pluries in examinã-
dis fidei cauſis vidi) quemlibet poſſe
ſaluari in ſua ſecta, ſeu opinione: Iu-
dæum, in lege Iudaica: Sarracenum,
in ſecta Mahometica: & Lutheranũ,
4 in ſecta Lutherana. Nã aliquãdo reus
eodem contextu fatetur inaduerten
ter, & lapſu linguæ prædicta verba
protuliſſe: & interdum ab Inquiſito-
ribus hæreticæ prauitatis interroga-
tus, an talia credit, dicit quòd nun-
quam talia credidit: ſed ſemper te-
nuit, quod ſancta Romana Eccleſia
prædicat & docet. Denique negat in
tentionem, & ſolùm verba confite-
tur, quæ eſſe hæretica non eſt dubiũ.
c. firmiter. de ſumma Tri. & fide ca-
tho. ibi. Vna verò eſt fidelium vniuer
ſalis Eccleſia, extra quam nullus om-
nino ſaluatur. ca. Eccleſia, de conſec.

5 diſt.4.Et in Symbolo Athanaſij, Qui
cunq; vult ſaluus eſſe, ante omnia
opus eſt vt teneat catholicam fidem.
Et Paulus Apoſt.Doctor Gentium ad
Ephe.ca.4. Vnus dominus, vna fides,
vnum baptiſma, vnus Deus & pater
omnium. &c. Id etiam multis ratio-
nibus explicat Card. de poteſtate Pa-
pæ lib.1.cap.21.& S.Tho.2.2.quæſt.
4.articu.6. dicens quòd impoſsibile
eſt plures eſſe fides, ſed vnam tãtum
6 fidem, cùm fides ſit quidam habitus,
& habitus diſtinguatur ſecundum di
uerſa obiecta, vnde neceſſe eſt quòd
vbi vnum eſt obiectum, ibi ſit vnus
habitus, Sed obiectum formale fidei
eſt veritas prima, ſeu diuina, ſub qua
conſtituuntur multi fidei Catholicæ
articuli: ergo cùm vna ſit ratio forma
lis fidei, conſequens eſt vnam eſſe fi-
dem, vt optimè declarat Alberti. de
agnoſ.aſſer.c.22.num.4. & latius in
rep.rub.de hæreti.li.6,q.2.nu.61.
7 Præterea eſt aliud exemplum de
eo qui confitetur ſe dixiſſe ſimplicẽ
fornicationem non eſſe peccatum
mortale, & credulitatem & errorem
in intellectu negat, aſſerens cauſa la-
ſciuiæ loquẽdo cum mulierculis ver-
ba prædicta protuliſſe. Quæ ſanè ver-
ba hæretica ſunt, cùm ſint contra
præceptum Dei, Non mœchaberis,
Exo.ca.20.Cle. ad noſtram de hæret.
Vbi damnantur octo errores Begar-
8 dorum & Beguinarũ Alemanię, quo
rum vnus erat, oſculum mulieris eſſe
peccatum, actum autem carnalẽm
nõ. Cõtra quos inquit Paulus Apoſt.
1.Cor.cap.6. fugite fornicationem,
qui autem fornicatur, in corpus ſuũ
peccat. Et in Deut.c.23.habetur. Nõ
erit meretrix de filiabus Iſrael. c. me-
retrices.32.q.4.S.Tho.2.2.q.154.art.
4.Cardi.in ſumm de Eccle.lib.4.par.
2.cap.7.Aufrerius, deciſ.346.Alberti.
de agnoſcen.aſſer.quæſt.22.nu.36.&
quæſt.fin.in fine.Franciſc. Squilacẽ.
9 de fide catho.cap.18.Iulius Clarus.in
prac.crim.§.hæreſis,in prin.dicens eſ
ſe communem opinionem, eſſe hære
ticum dicere periurium non eſſe pec
catum mortale, allegando Bellonum
conſ.78.nu.8.
10 ¶ Exemplum de facto hæretico,
erit de eo qui cum baptizatus ſit, po-
ſtea fuit circunciſus & ieiunium vul-
gò *del ramadan* & Paſchata modo Ma-
hometico obſeruauit, atq; zalã in do
11 mo ſua, vel Meſquitis, loto prius cor-
pore, maximè partibus pudẽdis, geni
bus flexis humiliando & extollendo
caput fecit, & carnibus *al Achible* oc-
12 ciſis veſcitur. Multos alios ritus ſacri-
legos & nefandos neophyti in his
Regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Gra-
natæ publicè obſeruant, in offenſam
diuini nominis, & opprobrium fidei
Chriſtianæ, quod ſine lachrymis mi-
nime hic erat referendum. Neque
erit temerarium, ſed potius iuri & ra
13 tioni conſonum, aſſerere Prælatos ac
dominos temporales non eſſe in con
ſcientijs tutos, qui in diœceſibus, ter
ris, & dominijs ſibi ſubiectis talia pu-
blicè perpetrari patiuntur, quod aſſe
rit Ioan.And.& Archid.in.c.2.num.
6.de hæret.lib.6.tex.in.l.2.&.l.pla-
cuit.&.l.pen.C.de Paga. Cle. vni. de
Iudæ.& Sarra.c. excommunicamus.
1.§.adijcimus de hæret.ibi, Epiſcopo
rum munus eſt fidem plantare, & hæ
reſes à ſuis diœceſibus extirpare.cap.
pen.de reg.iur.in antiq. De prædictis
& alijs falſis cæremonijs & erroribus
Sarracenorum, & quòd anno.615.ha
14 buit principium hæc maledicta ſecta
ſcripſit.S.Tho.lib.1.c.6.contra Gen-
tiles. Vincentius in Specu. hiſtor.lib.
24.Archi.Floren.2.par.hiſto titu.14.
cap.5.& in.4.par.ſum.titu.11.c.6.§.1.
Iac.de Voragi.in hiſto.5.Pelagij Pa-
pæ plenius Paulus Burgen. ſuper
Apo-

Apocaly.c.13.Paulus Æmilius in hi-
ſto. Fraucorum.libr.7.Pe.de la.Caua-
lleria contra Iudæos. c.de repro.ſect.
Mahomet. Hoſtien. in rub.de Sarra-
cenis,Gard.in Clemen.vni.co.tit. Al-
berr.de agnoſ.aſſer.c.13.num.31.La
tius in rub.de hæret. lib.6.q.2.nu.52.
cum ſequen.Iac.Septi.in inſti.catho.
ca. 35. & directorium Inquiſitorum,
par.2.c.45.

15 ¶Aliud quoque exemplum omit-
tendum non eſt de eo, præſertim ſi
eſt de genere Iudæorum, qui Sabba-
rum celebrat ceſſando ab omni ope-
re, vt Exod.c.35.& Leuit.c.23.taliter
quòd in Sabbato non colligat ligna,
vt Num.c.15.neque ambulet in Sab
16 bato vltra mille paſſ°, vt eſt glo.inter-
linealis in. c.1.in Acti. Apoſtolorũ,in
verbis Sabbati habens iter,quę cuius
ſit authoris ignoratur, vt ibi,& Alber
17 ti.de agnoſ.aſſer.q.32.num.3.&.4.ac
etiam ventrem non purget in Sabba
to, vt refert Alber.in rub.de hęreti.q.
11.num.11.quæ ſanè erat celebris Iu
18 dæorũ cæremonia, vt ibi dicit᷑. Quòd
Sabbatum datum fuit in lege in me-
moriam creationis rerum. Ac etiam
alia feſta & ieiunia legis Moyſi obſer-
uat, videlicet illa tria feſta, quæ Deus
in lege vereri præcepit Iudæis cele-
19 brare, vt Leuit.c.23.in menſe Septem
bri, qui apud Hebræos dicitur Betha
nim vel Ethanim, vt.3.Regum.c.8.a-
liâs Tiſri,& eſt ſeptimus menſis anni,
incipiendo à menſe Martio, qui erat
primus in menſibus anni, vt Exod.c.
20 12.& apud Hebræos dicitur Niſan,
vt in lib. Eſther.ca.1. Et erat primum
feſtum primus dies menſis Septem-
bris Sabbatum memoriale clangen-
tibus tubis, dicebatur feſtum clango
ris ſiue tubarum, Hebraice Teruach,
vulgo *del cuerno*, in memoriam libera-
tionis Iſaac de ſacrificio, pro quo aries
21 fuit immolatus, vt Gene.c.22. Et iſte
menſis September apud Iudæos in
computarione vulgari negotiorum
ſecularium, & in ipſa etiam annorũ
computationė dicitur primus anni
menſis, & ſic alio nomine feſtum tu-
barum, apud Hebræos vocabatur
Rosha ſana, id eſt, caput anni Iubilei:
& iſte menſis magna ex parte con-
currit cum noſtro Septembri: incipit
enim à nouilunio propinquiori æqui
noctio autũnali, ſiue præcedat ipſum
22 æquinoctium ſiue ſequatur. Secun-
dum feſtũ erat, expiationis ſiue pro-
pitiationis, Hebraicè Cipurim, quod
celebrabatur decima die eiuſdē men
ſis Septembris, propter propitiationē
filiorum Iſrael, quando Deus propi-
tiatus eſt pro peccato vituli confla-
tilis, vt Exod. cap.32. quod alio nomi-
ne inter Hebræos dicitur *Thaum*, vel
23 *Cenquipur*. Tertium feſtum nimis ce-
lebre Iudæorum erat feſtum Taber-
naculorum apud Hebræos Succoth,
& alio nomine Cimharora, id eſt, ma
gna lætitia, vulgo *de las Cabanillas*, quod
celebrabatur quinta decima die di-
cti menſis Septembris, in memoriam
Tabetnaculorum, in quibus habita-
uerant quadraginta annis in deſer-
to, vt num.cap.29, & alio nomine
iſtud feſtum appellabatur *Scenophegia*
à figendis Tabernaculis, ac ita totus
iſte menſis September Iudæis erat
valdè feſtiuus, & vocabatur menſis
quietis & lætitiæ, ratione illarum fe-
ſtiuitatum.

24 ¶Aliud quoque feſtũ in quinta de
cima die lunæ mēſis Martij, quod vo-
catur nomine Hebræo *peſach*, aliâs pa
ſcha, vulgo, *del pan cenceño*, in memoriã
exitus de Ægypto, vt Exod.cap.12.&
Deuterono.cap.23. Qui menſis con-
currit magna ex parte cum noſtro
Martio. Incipit eñ à nouilunio pro-
pinquiori Æquinoctio verno, ſiue pcę
cedat, ſiue ſequat᷑ ipſum Æquinoctiũ

25 Alias autem feſtiuitates, præter da-
tas in lege, tractu temporis addide-
runt Iudæi, propter varios caſus & e-
uentus, vt fuit feſtum Phurim, vel Pu
rim: & alio nomine feſtum Reginæ
Eſther, ex eo quòd tempore regis Aſ-
ſueri per reginam Eſther à morte fue
runt liberati, in cuius memoriam Iu-
dæi ieiunabant, & vocatur ieiunium
reginæ Eſther, vt in libro Eſther. c.3.
&.4. in fine. &. c.9. Quod feſtum erat
decimatertia die Lunæ menſis Apri-
lis: & ſecundum alios interpretes de-
cimaquarta die mẽſis Februarij. Alia
verò plurima ieiunia celebrabant Iu
dæi, non ex præcepto legis Moyſi da-
tæ: ſed potiùs ex eorum voto, vt ha-
bentur in directo. Inquiſito loco ſu-
26 pra citato. Aliud feſtum reperi à Do-
ctoribus non relatum, quod ſerua-
bant Iudæi, & dicebatur feſtum Lu-
minum, propter memoriam reædifi-
cationis templi, vel propter lampa-
das ibidẽ exiſtentes. Celebrabatur à
Iudæis per octo dies, in viceſimaquin
ta die menſis Nouembris, atque in
quolibet die ac nocte vnica tantùm
lucerna erat incenſa prope limina do
mus: ac vltimo & octauo die omnes
octo lucernæ, vt lib.2. Macha. ca.1. &
27 10. habetur. Et multa prohibebãtur
in lege Moſayca Iudęis comedere, vt
caro cum ſanguine & pinguedine, &
alia: vt Gene. c.9. & Leui. c.7. &. 11. &
12. & Deutero. c.14. Et Iudæi hac no-
ſtra tempeſtate ſcindunt fœmur arie
tis, vel alterius animalis, cuius carni-
bus veſci volunt, & eijciunt parũ car
nis in modum auellanæ ibi repertæ,
vt illam carnem non comedant, quæ
dicitur vulgo *la landrezilla*, & apud He
bræos *Gid hanaſſe*, aliâs *dinarnaxe*, vt ha
betur Gene. ca.32. in fine, ibi. Quã ob
cauſam non comedunt neruum filij
Iſraël, qui emarcuit in fœmore Ia-
cob, vſque in præſentẽ diẽ. Multę alię
cerimoniæ celebrabantur à Iudæis,
quæ in quinque libris Moyſi ſcriptæ
29 ſunt. Et plures aliæ etiam celebrabã-
tur ex eorum traditionibus: vt muliẽ
res poſtquam piſtauerũt, antequam
panes faciãt, accipere ſolent de maſ-
ſa illa aliquã particulam, & proijcere
in ignẽ: vt habetur Num. c.27. & ora-
re apertis feneſtris tribus horis ver-
29 ſus Orientem: vt lib 3. Reg. ca.8. Vſq;
adeò autem execrabilis eſt Iudæorũ
perfidia, vt inquit tex. in. c. Etſi Iudæ-
os. de Iud. quòd filiorum ſuorum nu-
trices Chriſtianas in die reſurrectio-
nis Dominicæ, quando ipſe corpus &
ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti recipiebãt, per triduum ante quã
pueros lactarent lac effundere Iudæi
30 faciebant in latrinam. Meritò ſancta
Romana Eccleſia in die Veneris ſan-
cta, quamuis orat pro Paganis, hæreti
cis, & ſchiſmaticis genu flexo, non ta
men pro Iudæis genua flectit, vt ha-
betur in Miſſali & cæremoniali Ro-
mano. & tradit Oldr. conſi. 51. incip.
Iudæus tranſiuit. & Albert. de agnoſ.
aſſer. quæſt. 23. nu. 57. nam eſt gene-
ratio praua & adultera, vt in Euange
lio legitur.
31 ¶ Iudæorum verò errores, in qui-
bus præcipuè ſua perfidia & pertina-
cia verſatur, ſunt octo. Primus, quòd
credunt legem Moyſi fuiſſe datã gra
tia ſui, & nõ propter alium finem. Se-
cundus error, quòd putant ipſam in
æternum duraturam. Tertius error,
quòd non credunt Chriſtum Ieſum
fuiſſe Meſsiam in lege promiſſum.
Quartus error, quòd nõ credunt Sab
batum & otia ceſſare, & loco illius ce
lebrandam eſſe diem Dominicam.
Quintus error, quòd arbitrantur ter-
ram illam Chanaan, & Ieruſalem eſſe
eis promiſſam, cum omnibus fructi-
bus, in præmium obſeruationis legis
Moyſi. Sextus error, quòd non pu-
tant

tant tempus Meſsiæ adhuc veniſſe. Septimus error, quòd credunt Meſſiam eos liberaturum ab omni captiuitate, & reducturum eos in terram Chanaam. Octauus error, quòd credunt legem Euangelicam eſſe imperfectam & falſam. Plures alij ſunt eorũ errores, qui ex prædictis deducũtur: de quibus, atque eorum feſtiuitatibus, ieiunijs, & cæremonijs latè ſcripſit Ioſephus de antiquitat. Iudai. lib. 12. cap. 10. latiùs Hugo Card. & Burgeñ. & Nicol. de Lyra in Leuit. c. 12. & Deutero. cap. 14. Idem Burgeñ. in ſuo ſcrutinio ſcripturarum, diſtin. 3. S. Thom. 1. 2. q. 102. art. 4. Turt. Crem. in c. 1. de conſecr. diſtin. 3. Tertull. aduerſus Iudæos. Archi. Flor. 2. parte ſumm. tit. 12. cap. 7. §. 4. Optimè Ia. de Valentia in ſuis quinque quæſtionibus contra Iudęos: & in Pſalm. 80. incip. Exultate Deo. Et ſuper Pſalm. 83. Quàm dilecta tabernacula tua. Vide ri. Zaz. de Iudæis. q. 1. & 2. & Archiepiſcopus Hiſpaleñ. in tractatu contra Iudæos, & Petrus de la Caualleria, in ſuo libello contra Iudæos. latiſsimè omnium Alberti. in rub. de hæreti. libro. 6. q. 12. vbi quàm vberrimè, & de agnoſ. aſſer. q. 25. & melius. q. 32. & in repet. Inquiſitorum, in verb. cæremonia, & in verb. Iudæi, ac melius & latius in verb. nomina, & in directo. inquiſit. parte. 2. q. 44. & omnia ſupra dicta plenius habentur apud Hebræos in ſuo magno libro vocato Thalmuth.

33 ¶ Et hęc quæſtio ſuperius propoſita, in exemplis explicandis differatur, videlicet, an is qui verba hæretica ac ritus & cæremonias modo relatas dixiſſe & feciſſe fatetur, credulitatem verò & intentionem atque errorem in intellectu prorſus negat, dicens, inaduertenter ac ignoranter id dixiſſe, vel feciſſe, & ſe eſſe paratum ad correctionem Eccleſiæ, hæreticus ſit cenſendus? etiam ſi legitimis teſtibus non ſit conuictus.

34 ¶ Primò, videtur quòd non ſit hæreticus ille qui confitetur ſe verba hæretica dixiſſe, & prauam intentionem errorem & in intellectu, & malã credulitatem abnegat, neque pœna hæreticorum ſit plectendus. Nam hæreticus eſt qui circa ea quæ ſunt fidei errat per intellectũ, & pertinaciter adhæret errori per voluntatem, approbans falſa pro veris, & vera pro falſis, certa pro incertis, aut incerta pro certis. Itaque nullum opus externum, quãtumuis horrendum, eſt hæreſis abſq; errore in intellectu, ſiue abſolutè error ſit in intellectu, ſiue in eo, vt moto à voluntate eligente, taliter quòd in hæretico requiritur falſa credulitas ex parte rationis, & peruerſa volũtas ex parte concupiſcibili. cap. dixit Apoſto. 24. q. 3. ibi, qui errant & parati ſunt corrigi nequaquam inter hæreticos ſunt computandi. c. excommunicamus. 1. §. credentes. de hęret. Archi. & alij. c. quicunque. de hæret. in. 6. Ioan. An. Inno. & Anto. in c. firmiter. in fin. de ſumma. Trini. & fide Catho. Bal. & Paul. in rub. C. eo. titu. Caſtro. de Iuſt. hæret. puni. lib. 1. ca. 1. prope finem, & c. 7. & aduerſus hæreſes libr. 1. ca. 1. in fine. Fran. Squillãte de fide Catho. c. 4. & S. Thom. 2. 2. q. 11. artic. 1. Alexan. de Ales. 2. part. q. 181. memb. 1. Archiepiſcopus Flo. 2. par. ſum. titu. 12. ca. 4. in princi. Syluest. in verb. hæreſis. 1. Conradus Brunus de hæret. lib. 1. c. 2. Pala. Rub. in alleg. hæreſis. §. 3. & 4. Alphon. Aluar Guetrero, in theſauro religionis Chriſtianæ. tit. de hæret. nume. 20. & hanc dixit eſſe communem opinionem Iulius Clarus in pract. Crimi. §. hęrẽſis. verſ. ad hoc autem, Albert. de agnoſ. aſſertio. q. 6. nu. 8. & q. 23. num. 52. & idem

q. 2.

q. 2. nume. 12. allegans. conſil. Oldra:
210. incip. Regularis habet traditio.
quod crimen hæreſis habet princi-
38 pium & complemētum, principiūm
in errore in intellectu, complemen-
tum in pertinacia in volūtate. Idem
Albert. in repe. rubr. de hære. lib. 6. q.
1. nu. 12. &. 19. Et latiùs. q. 13. num. 4.
cum ſequen. vbi affirmat quinq; eſſe
neceſſaria, vt quis propriè dicatur hæ
39 reticus. Quæ omnia ſurripuit, tacito
authore, ab Archiepiſcopo Flor. in. 2.
par. ſumm. tit. 12. c. 5. §. 1. cū ſequent.
40 ¶Primùm, quòd quis profeſſus
fuerit catholicam fidem: ſecundùm,
quòd aliquam veritatem credat de
fide catholica: nam ſi à fide catholica
omnino receſſerit, potiùs Apoſtata,
quàm hæreticus eſt cenſendus. Ter-
tiùm, quòd habeat errorem in intel-
lectu, vt dictum eſt. Quartùm, quòd
talis error ſit contra articulos fidei,
vel contra determinationem Eccle-
ſiæ; in his quæ pertinent ad fidem &
bonos mores: nam in his Eccleſia nō
poteſt errare. ca. à recta ergo fide. 24.
q. 1. ca. maiores. de bap. vbi Abb. & in
c. à nobis. 2. de ſen. excōmu. Et latiùs
41 tradidi in ſing. meo. 146. Quintùm,
quòd talem errorem pertinaciter de
42 fendat, itaque de neceſsitate requi-
ritur ad conſtituendam hæreſim er-
ror in intellectu, & nullū factum ab-
ſolutè, quamuis horrendum, & exe-
crabile ſit, abſque errore intellectus
facit aliquem hæreticum: quia hære-
43 ſis non in opere, ſed in errore intelle-
ctus cōſiſtit. Nam qui fornicatur, aut
occidit, aut aliud ſimile crimē ab Ec-
cleſia prohibitum committit, nō ob
44 id hæreticus eſt cenſendus, niſi hoc
impune fieri poſſe crediderit. Sed ſi
inaduertērer ignorātia, vel ioco, vel
lubrico linguæ ſermone aliquid fidei
contrarium quis proferat, ſi errorem
non habeat, & emendare quod pec-
cauerat ſit paratus, nō eſt hæreticus.
45 Quanquam propter ignorantiam, le-
uitatem, & incuriam arbitrio iudicis
pœna extraordinaria eſt puniendus.
46 c. dixit Apoſtolus. 24. q. 3. S. Thom. 3.
par. diſtin. 13. q. 2. artic. 1. Et in quoli-
bet. 3. art. 2. Card. in Clem. vni. §. ſanè,
de vſuris. Archi. & Ioan. And in. c. 2.
nu. 6. de hæret. in. 6. Gundi. de hæret.
q. 1. in princi. Inno. in dict. c. firmiter.
Pala. Rub. in dict. allegat. hæreſis. Cō-
ra. Bru. de hæret. libro. 1. ca. 2. Pulchrè
Turr. Crema. in ſumm. de Eccleſia.
par. 2. lib. 4. ca. 1. &. 4. &. 13. Alberti. d.
q. 13. nume. 8. &. 14. & Caſtro in locis
ſupra citatis.
47 ¶Ideo meritò diuus Auguſtinus
inquit in libr. 1. de Trini. errare pote-
ro, ſed hæreticus non ero. Quod di-
ctum refert Card. de Turre Crem. in
d. part. 2. lib. 4. c. 1. Et Archiepiſcopus
Floren. in. 2. par. ſumm. tit. 12. de ma-
teria hæreſis. c. 5. Et Albert. in rub. de
hæret. lib. 6. q. 1. nume. 19. &. q. 13. nu.
14. Et idem de agnoſce. aſſer. q. 2. nu.
11. &. q. 6. nu. 8. & in. q. 23. nu. 53. Et Ia
cob. Septi. Epiſco. Paccē. in inſtitu. ca
tho. c. 31. nu. 7. &. c. 25. nu. 2. Et in En-
chiridio. titu. 49. nume. 4. Ambro. Ca-
the. in Speculo hæreticorum, conſi-
deratione. 7.
48 ¶Vnde facilè deducitur Marcelli
num Summum Pontificem, qui tem
pore Diocletiani, & Maximiani Imp.
à Paganis compulſus & coactus, eorū
templum fuit ingreſſus, & ſuis Idolis
thurificauit, non fuiſſe hæreticum.
Ita fuit per Concil. generale decretū,
vt habetur in. c. nunc autem. 21. diſt.
vt optimè tradidit Decius conſi. 151.
incip. Maximi pōderis. in princip. Et
Albert. in rub. de hæret. in. 6. q. 13. nu.
67. quia compulſus vi Idola adorauit,
& fidem Chriſti in mente habuit, &
non peruerſum dogma, vel errorem
49 in intellectu. Nam vbi eſt metus vel
coactio

coactio, deeſt conſenſus. l. interpoſitas. C. de tranſac. c. 2. de his quæ vi. c. cùm locum, de ſpõſal. ſed nimis vtile eſſet, quòd de intentione, & animo conſtaret per proteſtationem ab eo etiam clandeſtinè factam. cap. 1. Vbi glo. & Abb. de his quæ vi. & in. c. cùm M. Ferrarien. num. 19. de conſtit. Bar. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi Prætori. quæſt. 11. nu. 6. de noui ope. nu. Bald. in. l. repetendi, in fine. C. de condic. ob cau. Decius conſil. 219. viſo puncto. num. 5. Non tamẽ debuerat Marcellinus, ꝑpter fugiẽdam mortem corporalẽ, Idolis ſacrificare, ſanctius
50 ac melius erat mori, & omnia mala pati, quàm peccatum mortale operari. ca. Inquiſitioni. de ſentẽ. excom. c. ſacris. de his quæ vi. c. literas. de reſti. ſpoli. Et eius peccatum fuit grauiſsimum, non tamen peccatum hæreſis. c. poteſt fieri. vbi glo. de pœnit. diſt. 1. c. ſicut ſanctius. 32. q. 4.

51 ¶ Hinc etiam eſt Diuum Cyprianum tenẽtem illam erroneam & falſam opinionem, quòd baptizati ab hæreticis erant iterum rebaptizandi, & in hac opinione perſeuerauit: vt patet in. cap. ſi quis inquit. 1. q. 1. non fuiſſe hæreticum, & eum reprehendit Auguſt. in lib. 5. de bap. c. 20. & habetur in. c. quomodo exaudir. de conſecra. diſtin. 4. dicens errorem Cypriani, falſæ paſsionis eſſe remotum, & in lib. 6. contra Donatiſtas. c. 23.

52 ¶ Nam ſi quis dixerit baptiſmum ab hæreticis miniſtratum, in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti, cùm intentione faciendi quod facit Eccleſia, non eſſe verum baptiſmum, anathema ſit. vt in. c. Romanus. de conſecra. diſtin. 4. & nouiſsimè. in conſilio Trident. Seſs. 7. de bapt. ca. 4. idem refert. & Conra. Brunen. de hære. lib. 1. c. 2. & Fran. à Victoria, in ſumm. de ſacramen. de bapt. c. 28. Ia. Septi. in in-
53 ſtitu. catho. c. 25. num. 2. non ob id diuus Cyprianus de hæreſi eſt ſuſpect', quia non pertinaciter, ſed inaduertẽter illud protulit, & meritò inter Doctores approbatos eruditos & ſãctos primus nominatur Cyprianus, vt in decreto Gelaſij Papæ, quod habetur. cap. ſancta Romana Eccleſia. 15. diſt. Et Do. Soto referendo dictum errorem Cypriani multa in eius honorem ſcripſit, in. 4. diſt. 1. q. 5. art. 5. & 9.

54 ¶ Beatus quoque Paulus doctrinã ſancti Petri Apoſtoli reprehendit, ex eo quòd Petrus ſentiebat legalia nõ eſſe ſeruanda, vt habetur in. cap. 2. ad Galat. de qua re non parua controuerſia orta eſt inter ſanctiſsimos & grauiſsimos Doctores, Hierony. & & Auguſt. vt latiſsimè ſcripſit S. Tho. ſuper dicto. ca. 2. ad Galat. lect. 3. & in c. 3. Epiſt. 1. ad Timotheum, in verbis illis, oportet Epiſcopũ eſſe vnius vxo
55 ris virum. Vnde Hieronymus & Auguſtinus fuerunt inuicem contrarij, & contrarias ſententias protulerunt: vt habetur. ca. 1. 26. diſtin. vbi glo. inquit, quod male ſentit hîc Hieronymus. Latius idem Auguſtinus. lib. de bono. coniug. c. 18. Villadiego de hæret. q. 7. num. 7.

56 ¶ Præterea Petrus Lombardus Epiſcopus Pariſienſis, qui propter ſummam eius doctrinam magiſter ſentẽtiarum nuncupatur in ſtudijs generalibus, ex mandato Apoſtolico, magna cum veneratione legitur.

57 ¶ Plures tamẽ eius opiniones ſunt erroneæ, vt eſt illa opinio, quam tenuit in. 3. libro. ſenten. diſtin. 22. ca. 1. quòd Chriſtus in triduo mortuus fuit homo: & alibi lib. 1. ſenten. diſtin. 27. cap. 2. quòd charitas qua diligimus Deum, & proximum, eſt Spiritus ſanctus: & alios plures errores tenuit, qui habenrur in illo libello, de erroribus per vniuerſitatem Pariſien. condemnatis.

natis. Quorum nonnullos refert Archiepiſcopus Flo. 2. par. ſum. tit. 12. c. 5. in prin. Ioan. And. & Anto. in. c. debitum, de biga. & Alber. in rub. de hæret. lib. 6. q. 13. nu. 54.

58 ¶Idem dicendum eſt de Gratiano authore copilationis Decreti, qui in pluribus cõtra ſacram ſcripturam errauit: vt in. c. ſi illic. §. obijciuntur. 23. q. 4. vbi ſcripſit, quòd tempore Regis Achab fuerũt miſsi duo quinquagenarij ad Heliam, quòd eſt falſum, quia non rex Achab miſit illos quinquagenarios, ſed rex Ochozias, neq; illud cõtigit tempore Achab, ſed ſub Ochozia, ideo meritò glo. ibi in verbo, Achab, inquit, quòd Gratianus id inaduertenter refert, & hiſtoriam cõ

59 fundit. Aliam opinionem Gratiani reprobatam refert glo. in ſumm. 13. diſtin. Et aliam glo. in ſumm. 18. diſtin. aliam glo. 2. in cap. ſicut Chriſtus. 1.

60 quæſt. 1. Et quadraginta ac plures errores Gratiani congeſsit Feli. in cap. ex parte. 1. nume. 43. de reſcrip. non tamen ob id hæreticus, ſed potius Catholicus eſt cenſendus, quia inaduertenter, & non pertinaciter illud dixit.

61 ¶Idem etiam ſecundũ aliquos eſt dicendum de Abbate Ioachim, qui quamuis eius libellus, quem fecit cõtra Petrum Lombardum, fuerit damnatus, vt doctrina hæretica: tamen quia ſe, & opera ſua correctioni Roma. Eccleſiæ ſubmiſit, nõ fuit ipſe hæreticus iudicatus. c. dãnamus. de ſumma. Trini. & fide Catho. S. Tho. 1. 2. q. 27. art. 3. dicens, quòd iſte Abbas Ioachim fuit valde rudis in ſubtilibus fidei dogmatibus, & reprehendit duos eius errores. Et optimè Archiepiſcopus Flo. in. 1. par. ſumm. tit. 6. c. 2. §. 5. in fine. Et in. 3. par. tit. 12. c. 4. in prin. Et. 4. part. titu. 11. Abb. verò videtur contrarium tenere in dict. c. damnamus. in fine. Quod prædictus Abbas Ioachim fuit hæretic⁹. Sed prima opinio magis placet, quam defendit Felinus in. c. 1. nu. 2. de hære. Et Alber. de agnoſcen. aſſer. q. 29. nume. 7. dicens: Quòd licet Abbas Ioachim errarat, ex eo quòd in fine erat paratus corrigi, nõ fuit damnatus hæreticus. Et in q. 11. nu. 10. quòd prætextu proteſtationis ab eo factæ non iudicatur hæ-

62 reticus. Quem autem effectum operetur proteſtatio generalis, vel ſpecialis ad liberandum aliquem, qui in aſſertione catholica errauit, Alber. ſcripſit in rub. in fin. de hære. in. 6. Baldus & iuniores in rub. de ſumm. Trini. & fide Catho. Cardi. & Inno. in. d. c. damnamus. Idem Cardi. in Clem. 1. §. Porro. col. fin. eo. tit. Cæpola, caut. 155. in cip. bonum & vtile. Pleniſsimè Alberti. de agnoſce. aſſer. q. 12. per totam,

63 &. q. 29. nu. 13. cum ſequentibus. De proteſtationibus verò in cauſis profanis extra fidem, latè Bart. & moder. in. l. non ſolum. §. morte. ff de noui ope. nunti. Abb. & iuniores in. c. cum M. Ferrarien. de conſtit.

64 ¶Ex hac autem ratione bene infertur, verum & rationabile eſſe dictum Inno. in. c. firmiter. nu. 6. de ſumma Trini. & fide Catho. dicẽtis: Quòd ſi aliquis credit quicquid Eccleſia credit, ſed falſo opinatur ratione naturali motus, quòd pater vel maior, vel prior ſit filio: vel quòd tres perſonæ ſunt tres res, à ſe inuicem diſtinctæ, quod non eſt hæreticus, nec peccat: quia credit Eccleſiam ſic credere, & ſuã opinionem fidei Eccleſiæ ſupponit, quia licet male opinetur, tamen nõ eſt fides ſua, imò fides ſua fides eſt Eccleſiæ. Omnia prędicta ſunt verba originalia Inno. quem ſequitur Paulus de Caſtro in rub. de ſum. Trini. & fide Catho. C. vbi Bal. in final. verbis

65 inquit, quòd hoc dictũ Inno. eſt valdè notan-

notandum ad defendendum ruſti-
ços,vel idiotas perſonas,quæ ſæpe im
petuntur ab Inquiſitoribus hæreticę
prauitatis: & Alberi. de Roſate. in.3.
par. ſtatu. q.32. affirmat per hoc dictũ
in Curia Romana coram domino Pa
pa defendiſſe quoſdam Mediolanen
ſes de hæreſi impetitos. Quod dictũ
Inno. refert etiam Cæpol. caut. 153.
incip. bonum & vtile cõſilium. Et ea-
dem caut. habetur in ordine. 183. An
to. Cardi. Abb. in. d. rubr. de ſumma
Trini. & fide Catho. Ana. in. d. ca. fir-
miter. Idem Cardi. in Clem. 1. §. por-
ro. eo. titu. & in Clem. j. §. fina. q.2. in
fine. de vſuris. Domi. in rub. & in. c.2.
nu.4. de hæret. lib.6. Feli. in. c.1. nu.2.
de hære. Pala. Ruui. in fauorem ruſti-
ci Roderici de Carrion, in allegatio-
ne hæreſis. §. 4. Alber. de agnoſ. aſſer.
q.12. nu.4. &. 5. & q.23. nu.6. &. q.36.
nu.6. Ludo. Carrer. de hęre. §. circa ſe-
cundum. nu. 8. Iac. Septi. in inſtit. ca-
tho. c.25. nu.4. & in Enchirid. titu.49.
num.3. Nico. Boer. deciſio. 341. incip.
Et iſta quæſtio, in fine. text. & glo. in
verbo, pertinacis. in. ca. dixit Apoſto-
lus. 24. q.3. glo. in verb. emendari. 24.
66 q.1. glo. in. ca. ſi Papa. 40. diſt. Nam lu-
bricum, vel lubricitas linguæ ad pœ-
nam facilè trahendnm non eſt. l. fa-
moſi. ff. ad. l. Iul. maieſta. l. 2. C. qui
bon. ced. poſ. Card. in Clemen. fin. in
fine. de hæret. & in Clem. vni, §. ſanè.
de vſur. Villadiego. de hæret. q.1. nu.
7. &. q.8. num.6. Iaco. Septi. in inſtitu.
catho. c.45. nu. 30. Inſtruct. Toletan.
4. c.8. dicentes pœna extraordinaria
eſſe puniendum. Quapropter con-
ſentaneum eſſe cenſeo, quòd in de-
fenſionibus reorum de eorum ruſti-
citate & imprudentia conſtet, vt pœ
67 na ſit temperanda. Iudices verò, præ-
ſertim Inquiſitores hæreticæ prauita
tis, propter diminutam & truncatam
reorum defenſionem, ſint nimis ſoli-
citi & diligentes in ſcrutandis, & in-
68 ueſtigandis eorum defenſionibus, e-
tiam ex officio, parte non petenre, &
etiam renuente. l. ſi non defendan-
tur. ff. de pœn. ibi, debet de innocen-
tia eorũ quærere. l. 1. §. ſi. ff. de quæſt.
l. non tantum. ff. de appellat. Hippo.
latè in. l. ſi quis ne quæſtio. nu. 101. ff.
de quæſtio. & in conſi. 51. incip. licet
ne dum. nu.60. cum ſequen. Et in in-
ſtructio. de Madrid, anno 1561. c.38.
69 ¶Neque prædictis obſtat ſingula-
ris deciſio Rotæ in antiquis. 875. in-
cip. accuſatus. de hæreſi, in tit. de hæ-
ret. Et eadem etiam deciſio. habetur
in deciſionibus collectis per Bernar-
dum de Biſnieto. eo. tit. de hæret. vbi
dicitur. Quòd ſi accuſatus de hæreſi,
& per teſtes, vel aliter eſt legitimè cõ
uictus, & negat ſe talia hæreticalia di
xiſſe vel crediſſe, quamuis aſſerat
ſe credere, & credidiſſe, quod credit
Eccleſia, nihilominus, vt hæreticus
negatiuus. & impœnitens eſt condẽ
nandus, & brachio ſeculari tradẽdus.
Iſtam deciſionem ſequitur Hoſtien.
in ſum. de hęret. col.2. & Ioã. de Ana.
in cap. excommunicamus. 2. §. adij-
cientes. nu.6. Calde. in conſi. 2. ſub ti-
tu. de hæret. Et eam allegat Matthæ.
de Afflict. in conſti. Neapo. de hæret.
nu.35. & Nico. Boer. deciſio. 343. in-
70 cip. Et videtur in prin. & Pet. Rebuff.
in prax. benefi. tit. de modis amitten-
di beneficia. nu. 23. dicens ſe vidiſſe il
lam deciſionem ſeruari contra quen
dam aſtutum hæreticum. Eam etiam
allegat & declarat Alber. in rep. rub.
de hæret. lib.6. q. 13. num. 50. in fine.
& in. c.1. in prin. & nume. 44. eo. titu.
Idem etiam Albert. de agnoſ. aſſer. q.
7. nu.6. & q.8. nu.7. cum ſequent. vbi
optimè & q. 12. num.9. & q.22. num.
28. & q.29. nu.14. & q.34. nu.5. & q.
36. nume. 1. in fine. Et Ia. Septi. in in-
ſtit. catho. c.47. num.20. & in Enchi-
rid.

rid. Inquiſit.c.53.num.10.&.cap.61.
nu.2. Et Iulius Clarus in pract.crim.
71 §.hæreſis.verſi. Et nota.in hoc propo
ſito, vbi allegando dictam deciſioñe
inquit, quòd ſemper illa deciſio Ro-
tæ ſibi viſa fuit nimis rigoroſa. Et etiã
cõtra eam tenuit expreſsè idem Boc
rius, ſibi contrarius, deciſi.341.incip.
Et iſta quæſtio.nu.4.in fine, vbi affir-
mat, quòd iura ab eo allegata domini
de Rota non videtunt. Sed Iulius Cla
rus, & Boerius in hoc verè hallucinã-
tur, & maxima cum ratione merẽtur
72 reprehendi. Non enim indulgenda
eſt venia ei, qui non cognoſcit pecca
tum ſuum; quia tanquam alter Cain
illud negat: nam Cain indignus miſe
73 ricordiæ iudicatus fuit, quia crimen
fratricidij negauit, dicẽs: Neſcio Do-
mine, nũquid ego cuſtos ſum fratris
mei? Gene.cap.4. Et.c.ſerpens.c.nun
74 quid Cain.de pœniten.diſtin.1. Neq;
hæreticus dicitur ſatisfacere negan-
do, ſed recognoſcendo crimina ſua,
& ea abiurando.c.ad abolendam.§.il
los quoque de hæret.c. Ego Berenga
rius.de conſe.diſtin.2.c.ſi quis volue-
rit.c.ſi quis Epiſco.1.q.7.c.quem pœ-
75 nitet.c.veritas.de pœnit.diſtin.1. Nõ
enim eſt minima pars pœnitẽtię con
feſsio peccati.c.nõ poteſt.c.agite pœ
nitentiam.c.perfecta pœnitentia.de
pœniten.diſtin.1. vbi hiſce verbis in-
quit text. Perfecta pœnitentia cogit
peccatorem omnia libenter ſuffer-
76 re: in corde enim contritio, in ore cõ-
feſsio, in opere tota humilitas, hæc
eſt fructifera pœnitentia, ergo qui fu
git erubeſcentiam peccati, non con-
fitendo illud, meritò tanquam perti-
nax & impœnitens eſt condemnan-
dus, cùm ſit teſtibus conuictus. Nam
77 potius teſtibus quibus reus conuict⁹
eſt, quã ipſi reo in proprio facto fides
eſt adhibenda. c. in omni negotio.c.
licet vniuerſis.de teſt.c.cùm eſſes.de
.b 1

teſta. Et vt ſubtiliter inquit D. Hiero
nymus in Epiſtola ad Pannuncium,
78 frequenter inquit hæretici palliant
errores ſuos verbis æquiuocis & fi-
ctis: nam quemadmodum Catholi-
cus dicens ſe habere & tenere ſuam
79 Eccleſiam Catholicã, & intelligit Ec-
cleſiam Romanam, ita hæreticus in-
tendit dicere, fidem ſuam eſſe illã hæ
80 reſim, & Eccleſiam Catholicam eſſe
ſuam ſectam, itaque verbis ſimulant,
& corde negant, & magnum habent
artificium in ſuadendo & docendo,
vt affirmat Tertul.aduerſus Valenti-
nianos, in prin.& Auguſt.de ciui.Dei
lib.16.c.2.inquit, genus hæreticorũ
81 eſſe calidum, vnde meritò in iure lu-
pi rapaces & vulpes nuncupantur.c.
ſunt quidã.c.25.q.1.inter ſolicitudi-
nes.de purg. cano.& alijs nominibus
82 vocantur, de quibus per Brunum de
hæret.libro.1.c.3.&.13.& Ia.Septi.in
inſti.Catho.c.31.num.10. Ex quibus
omnibus ſuperius relatis facilè colli-
gitur prædictam deciſiõ. Rotę eſſe iu
ri & rationi conſonam, & hodie re-
83 ceptam & approbatam per primam
inſtructionem Hiſpalen.cap.14.eam
que in diffiniendis Fidei cauſis quo-
tidie ſeruare ſolemus.
84 ¶ Non verò me latet quinque eſſe
neceſſaria vt prædicta deciſio Rotæ
procedat. Primum, quòd ſit accuſa-
tus de vera & formata hæreſi, & non
de aſſertione ſcandaloſa, aut temera-
ria, aut blaſphemia, vt infra latius de-
clarabitur. Secũdùm, quòd verba hæ
reticalia ſint clara & certa, & non du
bia, vel ambigua, vt infr. plenius.nu-
me.366. explicabit. Tertiùm, quòd
crimen hæreſis per teſtes idoneos,
non inimicos, vel ſingulares ſit planè
probatum. Quartùm, quòd accuſa-
tus neget illud factum, vel verba hæ-
reticalia dixiſſe cũ proteſtatione ge-
85 nerali ſupradicta, contra Alber.in.d.
q.34.

85 quæſt.34.nu.51. qui declarando di-
ctam deciſionem aſſerit eſſe neceſſa
rium, quod accuſatus dicat illa cre-
dere. Quintũ, quòd factum illud ſit
recẽs & non antiquũ; taliter quòd
86 ſit veriſimile accuſatũ non eſſe obli
tum illa hæreticalia dixiſſe & credi-
diſſe, vt Bar. in l. ſi res. nu. 1. de legat.
1. & Alciat. de præſump. in prin. nu.
60. quòd etiam ex tenore dictæ deci
ſionis colligitur in fine, ibi, de facto
recẽti hîc agitur, & ibi, nec debet eſ-
87 ſe veriſimiliter oblitus, quàm opti-
mè declarat Albert. in d. q. 13. nu. 50
& de agnoſ. aſſer. q. 7. nu. 8. & q. 8. nu.
10. Nã in facto antiquo obliuio præ-
ſumitur, & etiã per lapſum duorũ tã-
tùm annorũ in facto proprio. l. ſi ar-
biter. ff. de prob. l. 3. §. duæ autẽ ſunt
cauſæ. ff. de Carbo. edic. l. peregrè.
ff. de acquir. poſſeſ. Bart. in l. ſi quis
delegauerit. ff. de noua. Couar. in. c.
88 poſſeſ. par. 2. §. 8. in princ. de reg. iu-
ris libr. 6. Thom. Gram. deciſi. 60. in
cauſa excellentis. nu. 8. Quod etiam
ex tractu tẽporis in teſte præſumi-
tur obliuio, & eſt notatu dignum ad
liberandos teſtes varios; cùm homi-
num memoria labilis ſit. l. 2. §. ſi quid
autẽ. C. de vet. iur. enu. glo. in. c. cùm
adeò, de reſcrip. glo. in. c. tertio, loco
de proba. gloſſ. in. cap. porrecta. de
cõfir. vtil. vel inuti. glo. in. c. illud de
cle. exco. vel depo. minis. Sed in reb⁹
89 arduis, vt Plinius affirmat, non lædi-
tur memoria. Verũ glo. in. l. licet. &
ibi Bal. C. de acq. poſſeſs. tenẽt quòd
per decẽniũ inducatur obliuio. Sed
90 glo. ſingularis in. l. furtũ, §. 1. ff. de vſu
cap. inquit, id arbitrio iudicis eſſe re
linquendum, & ſequitur idipſum In
no. in. c. querelam. de electio. & re-
fert eſſe cõmunem opinionem Iaſ.
91 in. l. 1. nu. 47. C. de ſeru. fugit. iuxta no
tiſsimam iuris regulam, quòd quan-
do tẽpus non eſt certum, neq; à iure
92 limitatum arbitrio iudicis relinqui-
tur, inſpectis perſonæ & negotij cir-
cũſtantijs. l. 1. ff. de iu. delib. l. 1. & gl.
& Bal. C. ſi aduer. vẽd. pig. c. de cauſis
de offi. deleg. c. pen. vbi glo. de tẽp.
ordi. latiſsimè Tiraquel. in. l. ſi vn-
quam, verbo omnia vel partem ali-
quam, num. 61. cum ſequen. C. de re-
uo. donat.
93 ¶ Præterea hæc concluſio, de qua
eſt noſtra principalis cõtrouerſia, vi
delicet quòd non ſit cẽſendus hære-
ticus, qui errores hæreticos confite-
tur, & negat intentionẽ & credulita
tem: iuuatur etiã ratione. Nam ſicut
fides perficitur aſſenſu intellectus
ex conſenſu voluntatis, ita ex oppo-
94 ſito hæreſis perficitur diſſenſu & er-
rore intellectus cũ conſenſu volun-
tatis, quia cõtrariorũ contrarij ſunt
effectus, & contraria eſt ratio ac na-
tura. l. etſi cõtra tabulas. ff. de vulga.
& pupil. l. qui accuſare. ff. de accuſat.
l. ſi. ff. de calumniat. & cognito vno
95 de contrarijs, facilè cognoſcitur &
reliquum. l. 2. de his qui ſunt ſui, vel
alie. iur. & in prin. inſtit. eo. tit. & in
96 prin. de tutel. Et quemadmodũ fides
eſt in intellectu, ſicut in ſubiecto, in
voluntate autem ſicut in primo mo
tu, ita hæreſis, quæ eſt actus infideli
tatis, qui ex diametro opponitur fi-
dei. Vnde infallibiliter ſequitur pro
ferẽtem verba hæretica nõ eſſe iudi
cãdum hæreticum, ſi de errore in in
97 tellectu non conſtat per cõfeſsionẽ
ipſius rei, ſecundum caſum ſupra in
principio relatum. Nam potius mẽs
98 proferentis, quàm eius verba ſunt
conſiderãda. l. ſcire oportet. §. aliud
etiam inuenimus. ff. de excuſ. tuto.
ibi, ſed etſi maximè verba legis hũc
habeant intellectũ, tamen mẽs legiſ
latoris aliud vult, quę mens ſenſibus
69 dominat', & in actibus humanis pri-
mũ obtinet locũ. l. in cõditionib⁹. ff.

de cond. & demonſt. l. cum acutiſſi-
100 mi. C. de fideicõmiſ. l. ex facto. 2. & l.
fin. ff. de hære. inſti. Quia in actib⁹ ex
animo pendentibus magis attendi-
tur intẽtio, quàm factũ. l. etiam. §. 1.
vbi Bal. & Alex. in 4. nota. ff. ſolut. ma
tri. l. 1. §. diuus. ff. de ſicar. vulgata re-
101 gula, tolle voluntatem de medio, &
omnis actus erit indifferẽs. l. fœdiſſi
mam. C. de adul. l. 2. C. de contrahe.
emp. Vnde inquit. l. vulgata ſcire le-
ges. ff. de legi. hiſce verbis, ſcire leges
102 non eſt verba earum tenere, ſed vim
& poteſtatẽ. Sicut enim anima cor-
pori præfertur, ita mẽs & ſenſus prę-
fertur verbis. l. in vẽditionibus. ff. de
contrahẽ. emp. l. 1. C. de neceſſ. ſeru.
hęred. inſt. c. intelligẽtia. c. prętereà.
de verb. ſigni. c. Marchion. 1. quæ. 1.
& virtus verborũ in intellectu mẽte,
103 & ſenſu potius quàm in eorũ cortice
conſiſtit. l. non dubium. C. de legi. c.
ſecundò requiris. de appel. regul. cer
tum eſt, de regul. iur. libr. 6. c. huma-
næ aures. 22. q. 5. Bald. in. l. 1. circa fi-
nem. C. de ſeru. fugit. quem refert e-
104 tiam Iaſ. in. d. l. non dubium. nu. 28.
Ideo ſummopere oportet, vt Inquiſi
tores hęreticę prauitatis in examinã
dis reis ſint nimis cauti, in quęrẽdo
de intentione & credulitate reorũ,
& de magiſtris, & ſocijs, & perſonis,
quibus illos errores communicarũt,
& de tempore, & cauſa credendi, &
de occaſione, qua talia verba hære-
ticalia protulerunt, ac omnia debẽt
plena Inquiſitione diſcutere, inter-
rogando, reſpondendo, & obijcien-
do. l. vbicunque. ff. de interrog. acti.
c. cum Ioannes, de fid. inſti. c. iudicã
105 tem. 30. quæſt. vltim. Qua in re, & in
cauſis ſancti Officij decernendis, &
in omnibus denique alijs rebus ge-
rendis Licentiatum Andream San-
ctum, virum vtiq; doctiſſimum, mul
tiſq; nominibus obſeruandum, nũc
Corduben. Inquiſitorem meritiſſi-
mum, anniſque proximè præteritis
collegam meum Valentin. (reuera)
ſumma dexteritate, facilitateq; in-
audita cognouimus, atq; in indagan
dis fidei cauſis diſertiſſimum: qui ſo-
lebat dicere, quòd Inquiſitores hęre
ticæ prauitatis ab abſoluendis, & re-
conciliandis reis huiuſmodi, qui fa-
ctum hæreticum confitentur, & in-
tentionẽ & credulitatem abnegant,
106 debent omnino abſtinere, etiam ad
cautelam, nã plurimi in hoc decipiũ
tur. Quia perfecta & integra debet
eſſe cõfeſſio, vt beneficiũ abſolutio-
nis reus mereatur. c. perfecta, de pœ-
107 nit. diſt. 1. c. ad abolendã, de hæret. c.
vt officium, eo. tit. lib. 6. nã falſa cre-
dulitas, & non factũ hæreticũ, vt ſu-
pra dictum eſt, aliquem hæreticum
conſtituit.
108 ¶ Vnde ſi captus à Sarracenis (vt
quotidie vidimus) metu mortis, vel
tormentorum Fidem Chriſtianam
compellitur abnegare, & ad eorum
ritus tranſire, ſed corde & animo
109 Fidem Catholicã tenet, is neque eſt
hæreticus, neq; reconciliandus: ſed
in loco religioſo per aliquod temp⁹
reponẽdus, & in Fide orthodoxa in-
ſtruendus, præſertim ſi illo tempore
minor ætate erat, quando captus à
110 Sarracenis fuit. Nam maiores, vt mi
hi relatũ fuit ab ipſis Sarracenis, ad
111 id non compelluntur. Et quod nõ ſit
recõciliãdus quãdo vi & metu quis,
vt dicitur, trãſit ad ritus Sarracenorũ
voluit Calder. conſi. 4. tit. de hæreti.
glo. in. c. non ſolùm. & in. c. fin. 11. q.
3. Brunus de hęret. lib. 1. c. 4. Alberti.
in rub. de hæret. lib. 6. q. 12. num. 12.
in fine. & quæſt. 13. nume. 68. & de
Agnoſ. aſſer. q. 23. n. 56. cũ ſequẽ. Ia.
Septi. in inſt. Cath. c. 26. n. 18. Sylue.
verb. apoſtaſia. q. 1. ſolet ad id allega
ri tex. in cap. presbyteros. 50. diſtin.
Sed

112 Sed Iulius Clarus in pract. crimi. §.
hæreſis, verſ. Sed nũquid, affirmat
quòd iſte talis eſt reconciliandus, &
quòd ab Epiſc. abſolutionis & recõ-
ciliationis literas impetrare ſolet;
quod ſanè eſt nimis abſurdũ & omni
113 iuri & rationi cõtrarium. Ex corde
enim procedũt hæreſes, nõ ex ore tã-
tùm, & ratio formalis hæreſis nõ in fa-
ctis, aut dictis, ſed in errore & volũta-
te cõſiſtit, ideo qui vi, aut metu mor-
tis alicuius tyrãni, vt illi ſolũmodo ſa-
tisfaciat, hæreticũ aliquid perpetra-
114 uerit; ſi animo & corde á fide catho-
lica nõ diſcedit, hæreticus nõ eſt cẽ-
ſendus, neq; pœnis hæreticorũ ple-
ctẽdus, & per cõſequẽs excõmunica-
tionis vinculo nõ eſt innodatus, nul-
la igitur abſolutione & recõciliatio-
ne indiget: neq; ad cautelam, vt qui-
dam malè opinantur.

115 ¶ Neque obſtat ſi quiſpiam dixe-
rit, quòd recõciliatio eſt fauorabilis,
cùm ſit excommunicationis abſolu-
tio, vt in dictis iuribus allegatis, nam
ſimul cũ recõciliatione bonorũ pu-
blicatio vnà cũ carcere perpetuò ve-
nit, de hoc vltimo eſt tex. in. c. excõ-
116 municamus. 2. de hære. &. c. 1. eo. ti.
lib. 6. de bonorũ publicatione. c. ver
gẽtis. c. excõmunicamus. 1. de hæret.
in. §. dãnati, &. c. accuſatus. §. ſi verò,
c. cùm ſecundũ leges. eo. ti. li. 6. l. Ma-
nichæos. C. eo. l. 2. &. 3. titu. 26. par. 7.
117 Sed Iulius Clarus in prac. crim. §. hæ
reſis, verſ. ſed quarto. inquit, quòd ſi
hæreticus non relapſus, eſt pœnite-
re paratus, & hæreſes abiurare, non
modo euitat pœnã mortis, ſed etiã
confiſcationẽ bonorũ, quod falſiſſi-
mum eſſe iudico, & præfatus Iulius
Clarus ſua opinione fuit deceptus.
118 Nã licet hæreticus ſpõtè, & ante ſen
tentiã ad fidẽ Catholicam velit redi-
re, non tamẽ ob id euitat publicatio-
nẽ bonorũ. ita Anto. Io. de Imola, &

Abbas, in. d. c. vergentis. nu. 2. Dñi-
cus in. d. c. accuſatus. §. ſi verò. nu. 5.
119 & in. d. c. cũ ſecundũ leges. nu. 4. &
5. Pau. Grillan. de hæret. q. 6. optimè
Brunus de hæret. li. 5. c. 6. Et hæc opi-
nio cõmuniter eſt recepta, vt teſta-
tur. Ia. Scpu. in inſti. Catho. c. 9. nu. 8.
allegãdo ad id primã inſtru. Hiſpa-
leñ. c. 3. &. 7. & Pragmaticã Cordu-
120 beñ. factã anno. 1487. Quã opinio-
nẽ tanquã iuri & rationi cõſonã paſ-
ſim in iudicãdo ſequimur, cõtra præ-
dictũ Iuliũ Clarũ, & cõtra Reuerẽdi.
Archie. Toletañ. Bartholomæũ Car-
rançã de Mirãda, in quatto cõcil. To-
letañ. Cañ. 59. dicentẽ, quòd ſpſedoſt
derat obſeruari, vt propter perfidiã
parentum eorũ bona in præiudiciũ
filiorũ Catholicorũ nõ publicẽtur.
121 Sed iuſtũ eſt quòd impij & malè me-
riti in egeſtate, & paupertate pereãt
vt hiſce verbis inquit. l. bonæ fides,
ff. de poſiti. cap. nouimus. §. 1. de ver.
ſignifi. Et cùm bona hæreticorum
ſint ipſo iure confiſcata: vt d. c. cũ ſe-
cundũ leges, illud ius quæſitum fiſco
per pœnitentiã, & reconciliationẽ
nõ tollitur. l. nec damnoſa. C. de prec.
Imp. offer. l. fin. C. ſi contra ius, vel
vtil. pub.

122 ¶ Neq; proximè dictis obſtat tex.
in. c. cõtra Chriſtianos, de hæret. lib.
6. vbi trãſiens vel rediens ad ritus iu-
dæorum poteſt tanquam hæreticus
condẽnari, ſi de hoc fuerit cõuictus,
vel cõfeſſus, qui tex. eſt intelligẽdus,
123 niſi illud metu vel vi faciat ad eui-
tandam mortem, tenens ſemper in
corde ſuo veram fidem, vt optimè
declarat Albertin. in locis ſupra rela-
tis: præſertim in. d. q. 15. nu. 68. in fi-
124 ne. Quamuis in. d. c. dicatur ſolũmo-
do de tranſeũte ad ritus Iudæorũ. Idẽ
dicendum eſt de trãſeunte ad ritus
125 Sarracenorum: quia ex identitate ra-
tiõis, etiã in pœnalibus fauore fidei

fit extenſio.Hoſtiẽ.& Abb.in.c.2.de
diuor. Iaſ. in.l.cum quidam, in fine.
ff.de lib. & poſthu.& Decius in.l.fa-
ctum.§.in pœnalibus.ff.de regu.iur.
Alber.de agnoſ.aſſer.q.23.nume.56.
Abb.in.c.ex tenore.Qui fil.ſint legi.
glo.in.c.ſciant cuncti.de elect.Quã-
do verò aliquis caſus ratione frequẽ-
tioris vſus in lege vel canone expri-
mit,non ob id alij caſus ſimiles nõ ex
126 preſsi cenſentur excluſi,vt inquit Vl
pianus in.l.neq; leges,& in.l.nõ poſ-
ſunt. ff.de legib. glo.in verb.ſpõſam.
in.l. vni. C. de rap. virg glo.1.in Au-
then. caſſa & irrita. C. de ſacroſan.
Eccle.glo.in.l.1.C.de his qui ad Eccl.
confug. glo. in.c.2.de confeſs.libr.6.
glo. in. c.vnico.de ret.per.eo. libr.6.
glo.incip.præſidentes,in Clem.1.de
reſcrip. glo. in Clem. 1. de ſup. neg.
Prælat.glo. præclara.in.c.Diaconus.
27.diſtin.

127 ¶Item, quòd is ex facto,vel verbis
hæreticis,non eſt iudicandus hæreti
cus, ſi de eius intentione & falſa cre
dulitate non conſtat, hoc vtiq; pro-
127 batur. Nam principalis prima & po-
tiſsima actuum humanorum regula
eſt,agentis voluntas,& conſenſus iu
re munitus ſiue vallatus, quo ſublato
omnis actus redditur informis atq;
indifferens, & inanimatus.l.obliga-
tionum ſubſtantia.ff. de act.&oblig.
l.non omnis.ff.ſi cert.pet.l.interpoſi
tas. C. de tranſact. l. 2. C. de contra.
empt. Id etiam voluit notiſsima illa
129 iuris regula, quod voluntate & pro-
poſito maleficia diſtinguantur: nam
intentio diſcernit actum bonum à
malo. l. qui iniuriæ. ff. de furt. l. 1.C.
de ſiccar.l.fœdiſsimam.C.de adulte.
c.cum voluntate.de ſen. excommu.
Quia ſicut in rebus naturalibus id
130 quod eſt per accidens non conſti-
tuit ſpeciem intẽtionis, ita in rebus
moralibus quod ſequitur præter in-
tentionem,eſt quaſi per accidẽs,nul
lumque iuris effectum operatur.l.2.
in fine.ff.de condi. & demonſtr. ibi,
nam ſi facto fecerit non videtur ob-
temperaſſe volũtati. Vbi Titius,cui
factum fuit legatum ſub conditione
ſi in capitolium aſcenderit, etiam ſi
131 facto præter intentionem adimplen
dæ conditionis in Capitolium aſcen
dat,non habebit Legatum, neq; ob-
temperaſſe voluntati defuncti, vide
tur ad idem.l.hæres inſtitutus. ff.de
acquir. hæred. l.diem proferre ff.de
recep.arbitr.Ad cor enim & ad ſpon
132 taneas voluntates reſpicit Deus, &
non ad actus. c. contra animum.50.
diſtin.c.1.15.quæſt. 6.nam quicquid
agunt homines, intẽtio iudicat om-
nes.l.ſi non conuicij, C.de iniur.l.di-
133 uus. ff. de ſiccar.cap.non eſt.15.q.1.
Et hunc verſum refert Bald.in.c.vi-
gilanti.nu.5.de præſcrip.non eſt cõ-
ſiderandum factum, ſed animus fa-
134 cientis, Deus non reſpicit quod fit,
ſed quo animo fit. c.1.de colla.dete-
gen. c. qui ex timore. de regu.iur.in
antiq.c.non ſatis.86.diſtin.

135 ¶Ideò qui citra animum & volũ-
tatem occidendi alium percuſsit, e-
tiã ſi ex percuſsione mors ſequatur,
136 pœna homicidij minimè puniendus
eſt,dummodo circunſtantijs,& qua
litatibus debitis res perpendi poſsit.
vt puta ſi occiſus erat eius amicus,
aut affinis, vel conſanguineus, vt vo
luit glo.in.l.1.C.de ſiccar.quam opti
mè ibi.nu.85.Hippo declarat,referẽ
do plures dd.allegatiões, & quod ſta
137 tur iuramento vulnerãtis, quòd non
vulnerauit animo occidendi, latè
Ludo. Carrer.in pract. cri.§.homici-
dij autem ſpecies.nu.71.cum ſequẽ.
fol. 105. & dictam glo.Lud. Roman.
affirmat eſſe ſingularem, & valdè no
tandã in.l. in illa ſtipulatione.nu.41.
de verb.oblig.Bal.in.l.fin.C.de hær.
inſtit.

inſtit.20.Oppoſ.Iaſ. in.l.1.num. 22.
ff.de leg.idem affirmat Cæpola con
ſil.2.in fine.Thom.Grā.cōſ.68. Ant.
Gom.lib.3.reſolut.cap.3.nu.17.idē
Iaſ.in rep.l. admonendi. nu. 310.de
iur.iuran.ff.& in.§. Sed iſtæ quidem
actiones. num.90. inſtit. de action.
Probatur etiam quòd non animo
occidendi hominem percuſſerit,
quando percuſsit calce, vel ligone,
vel pugno,etiam armato, vel pomo
enſis, vel lapide habens in latere gla
138 dium,vel proijcit lapidem aduerſus
canem & hominē tranſeuntem oc-
cidit,vel alio inſtrumēto, vel modo
ex quo animus & voluntas non occi
dendi colligatur,ita tenēt Bart. in.l.
1.§.1.nu.3.ff.ſi quis teſtam.liber eſſe
iuſſ.fuer.& Alberi. & Angel. in. l.le-
ge Cornelia. ff. de ſicar. per tex.ibi,
& Bal.in.l. data opera. num.11.&
53. C. qui accuſ. non poſſ.& in.l.2.
C.de nox.vbi Salicet. num.10. &.
Paul.Caſtren.in.l. ſi fugitiui,nu.6.C.
de ſer.fugit.& in.l.etſi ſeuerior.C.ex
quib. cauſ. infam. irrogat. & in.l.
1. C. vbi ſenat. vel clar. Iaſ. in.l. in
actionibus.num.26. ff. de in lite iu-
ran.& in.l. 3.§.quod Prætor.nu.3.ff.
ſi quis eum qui in ius vocat. eſt vi
exim. & in.l.1.nume.19.ff.de legib.
Hippol.in l.1. nu.83. C. de ſicar.&
in.l.de minore.num.18.ff.de quæſt.
& in.l.1.§.præterea.num.12. ff. ad.l.
Cor.de ſicar.& in conſil.67. nu. 18.
& in ſingular.176.incip.voluntas &
propoſitum. Latiſsimè Lud.Carrer.
vbi ſupra nu.46.cum ſequen. Card.
Anan.& Felin.in.ca.lator. de hom.
Ægid.Boſſ.in pra.crim. de hom.nu.
20.&.36.&.55.&.68. Thom. Gram.
optimè,con.29.incipit.in cauſa ma-
gnifici Triſtani.nu19.&121.cūſeq.&
ſingulariter in voto.23.incip.in cau
ſa magnificæ Lauinæ, Couarruu. in
Clemē.ſi furioſus,part.2.§.4.nume.
3.
4.cum ſequen. Tiraquel. de pœn.
temper.cauſ.2.&.13. Anto.Gom.3.
lib.reſol.cap.3.de hom.num.15.cū
ſequen.Iul.Clarus in pract.crim.§.
homicidium,verſi.dicitur etiam cul
poſum homicidium, Decius conſi.
34.incip.in effectu quæritur. Alex.
conſil.140. videtur in cauſa propo-
ſit. Albert. de agnoſ. aſſer. quæſt. 7.
nume.12.&.13. allegat deciſionem
Bart.in.l.reſpiciendum.§.delinquūt
139 in fina verb.ff.de pœn. Quæ deciſio
(vt dicunt doctores) iudices malefi
ciorū ponit in magno periculo. Vult
enim Bart.ibi,quòd ſi quis vult occi-
dere Titiū,& errore ductus Sempro
140 niū occidat,pœna ordinaria homici
dij puniēdus eſt, ex eo quod dabat
operam rei illicitæ. Sed in hoc Bar-
tolus communiter reprehenditur,
quia reſpectu Sempronij non ha-
buit animum occidēdi, ideo potius
culpa quàm dolo fuit homicidium
141 commiſſum. ita Florian.tenet con-
tra Bart.in.l.ſciētiam.§.ſed ſi defen-
dendi.ff.ad.l.aquil.ſequitur Iaſ.in.l.
ſi per errorē.nu.17.ff.de iuris.omni.
iud.idē Iaſ.in.l.1. nu.16.de legib.di-
142 cens,quòd cōmuniter tenetur con-
tra Bart. Ægid.Boſſ.in pract.crim.de
hom.nu.73.Thom.Gram.conſi.5.in
cauſa Antonij.nu.7.Lud. Carrer. in
pract.§.vndecimo excuſat ignoran
tia,in prin. Et hanc etiam fatentur
143 eſſe communem contra Bartolum
Minchaca in controuerſia.96.num.
33.& Plaça lib.1.delictorum.c.27.in
prin.Sed prædictam Bartoli opinio-
nem nititur defendere Anto.Gom.
nonnullis iuribus & rationibus, lib.
144 3.reſol.c.3.de hom.nu.34. & Iulius
Clarus in pract.crim. §. homicidiū,
verſi.dicunt autem aliqui. Sed re ve
ra ſi verba Bar.rectè inſpiciātur non
145 meretur reprehēdi:nam ipſe in. d.§.
delinquūt,nō ſcripſit, q. prædictus

delinqueris pœna ordinaria ſit pu-
niẽdus, ſed ſimpliciter inquit quòd
puniatur, & poteſt intelligi pœna ex
traordinaria, vt teſtatur comunis
opinio, vt ipſe latius retuli in ſingu-
146 lat. meis in fidei fauor. ſingul. 56. in-
cip. errans in delictis, Non enim in
hoc eſt omittendũ ſingulare dictũ
Bald. in. l. vnica. nu. 46. C. de confeſs.
quod ſufficit ſemiplenè probare nõ
habuiſſe animũ occidẽdi, & admitti
tur probatio circa hoc per coniectu
tas, quę iudicis arbitrio relinquũtur.
147 Hoc dictũ Bal. ſequitur Thom. Grã.
in. d. conſi. 29. nu. 38. & Lud. Carter.
in pract. crim. §. homicidij autem. in
fine. fol. 107. col. 2. in priu. vbi alios
ad id refert. Anto. Gom. etiam in li.
3. reſol. capi. 3. num. 27. &. 28. dicit
148 etiam probari per teſtes aliás inhabi
les & deponẽtes de credulitate. Iaſ.
in. l. vt vim. num. 7. ff. de iuſt. & iure.
& in rub. de iur. iur. nu. 7. & in. l. ſed
& ſi quis. ff. ſi q. caut. Hippol. in rub.
C. de probat. num. 10.
149 ¶ Rurſus, quòd non ſit cenſendus
hæreticus, qui factum, vel verba hæ
retica confitetur, & intẽtionem at-
que prauam credulitatem habuiſſe
abnegat, id ſequenti iuuatur ratio-
ne. Nam voluntatem & confeſsionẽ
150 propriam de iure quis poteſt decla-
rare & interpretari, non tamen pe-
rimere. ca. cum dilecti. de accuſ. vbi
ille Epiſcopus Agateñ. ſuam declara
uit confeſsionem, quæ ad bonum &
malum poterat retorqueri. ca. cum
clamor, de teſtib. cap. præterea, de
teſtib. cogen. c. fi. de iur. iuran. lib.
6. Bal. in. c. 1. §. item vaſallus, in prin.
de contr. in veſtit. in vſib. feud. & in.
l. 2. in fine, C. de cuſt. reor. Innoc. in.
cap. dudum, de elect. Alex. conſi. 1.
num. 40. vol. 1. & conſ. 15. viſo pro-
ceſſu. nu. 7. vol. 3. Thom. Gram. cõſi.
10. cęleſtis curię. num. 31. Lud. Cart.
in pract. crim. §. circa ſextum. num.
151 8. Alciat. de præſump. reg. 3. præ-
ſump. 1. nu. 9. Nemò enim prohibe-
tur voluntatem ſuam declarare. l.
nepos Proculo. ff. de verb. ſig. l. Lu-
cius. vbi glo. ff. de legat. 1. verba nãq;
ſecundũ mentẽ proferentis ſunt in-
telligẽda. l. verum. ff. de furt. l. ſiquis
152 intentione ambigua. ff. de iudic. l.
ſemper in ſtipulationibus. ff. de re-
gul. iur. in. c. intelligentia. c. præte-
rea. de ver. ſig. Iſta verò cõfeſsio pro-
pter intentionẽ negantis & factum
cõcedentis non eſt ſimplex, & pura,
& abſoluta, ſed limitata, & modifi-
cata, & cum illa qualitate & condi-
153 tione, quæ in effectu nihil ponit in
eſſe. l. ſiquis ſub conditione. ff. ſi quis
omiſ. cauſ. teſtam. l. 2. ff. de in diem
adiectione. l. cum liberã. C. de fidei-
cõmiſs. libert. l. is damnum. §. quod
pendet. ff. de reg. iur. c. præterea. de
154 appell. c. ſi pro te, de reſcrip. lib. 6. cõ-
feſsionẽ enim cũ aliqua conditione
vel qualitate factam nõ poterit pars
aduerſa, vel Fiſcalis confeſsionẽ hu-
iuſmodi acceptare, & illam qualita-
tem reijcere vel negare, ſed omni-
no illam, cum qualitatibus ſuis am
plecti vel intotum reijcere. l. non
vtique. ff. de excep. c. exceptionem
obijciẽs. de regul. iur. lib. 6. glo. ſing.
in proprijs terminis in. l. ſiquidem.
C. de excep. glo. vbi Bal. in. l. 2. C. de
donat. ante nup. Bart. in. l. cum qui.
ff. de iur. iurã. & in. l. proinde. §. no-
tandum. ff. ad. l. Aquil. & in. l. contra
negantem, in prin. C. eod. tit. & in. l.
ea quæ. q. 7. C. de condict. indeb. Ab-
bas in. c. bonæ. 2. de poſt. prælat. Fe-
lin. in. c. de hoc. nu. 5. de ſimo. Alex.
conſi. 80. in cauſa, & lite. volum. 7.
Hippol. conſi. 136. incip. Conſului
proximis diebus. nu. 28. cum ſequẽ.
19 Tiraquel. de pœn. moderã. cau. 30. n.
17. Frã. Mar. deciſi. 60. incip. quæri
tur

155 tur quando aliquis. nu.5. &.6.vol.1.
Quia voluntas ex qua oritur confeſ
ſio eſt indiuidua.l. ſi is qui legem. ff.
de teſtam .l.fidei commiſſa.§.1.ff.de
legat.3.l.ius noſtrum.ff.de regu.iur.
l.in hoc iudicio. ff.famil.Herciſ.l.di-
156 cere.ff.de arbitr. ideo ſeparari ſeu di
uidi nõ poteſt, ne vna & eadẽ res di-
uerſo iure cẽſeatur. l. cũ qui, in fine.
ff.de vſucap.c.cũ in tua. de decim.c.
157 cognouimus. 12.q.2. Nam qualitas
illa non poteſt à ſuo ſubiecto ſepara-
ri.l.4.§.fin.ff.de actioni. empt.& vẽ.
l.fi.ff.de coll.bon.l.Pomponius.§.cũ
quis.ff.de acquit.hæredit.
158 ¶Ex quibus redditur dubia deci-
ſio ſing.Bart.in.l.Aurelius.§.idẽ quę
ſijt.nu.2.ff.de libe.legat. quòd ſi tu
cõfitearis te occidiſſe hominem ad
tuã defenſionẽ, poſſum ſtare tuæ cõ
159 feſſioni in quantum dicis te occidiſ-
ſe hominem, ſed non cogor ſtare in
quantum dicis ad tuam defenſionẽ,
quia ius præſumit contra te, & ex ta
li confeſſione pœna ordinaria pote
160 tis puniri: ſequitur id etiam Bald.in.
l. vnica.num.42. C.de confeſs.& in.
cap.dudum.num.35. de elect. & in.
cap.cùm veniſſent.de inſtit.Lanfrã.
in.c.quoniam cõtra falſam, in verb.
confeſſionis. num. 19. cum ſequen.
de probat. Hippol. in.l.1. num. 30.
ff.de quæſt.& in pract.§. poſtquam.
nu.23.Angel.& Alex.in.l.1.§.ſi quis
ſimpliciter.nu.7.ff.de verb.oblig. &
in.l.decẽ.ff.eo.Alex.cõſi.80.in cau-
ſa & lite.vol.7.Felin.in.c.cum vene
rabilis.nu.12.de excep.in.c.cũ dile-
cti.nu.18.de accuſat. Thom. Gram.
voto.2.in cauſa Coſmi, vbi optimè
Iaſ.in.l.vt vim.nu.13.ff.de iuſt.& iu.
161 dicens quòd hoc dictum Bart. eſt cõ
muniter approbatũ, & Nicol.Boer.
deciſ.164. incip. videtur quòd non:
num.10.dicens opinionem Bart. ſer
uari in practica. Sed contra cum te-
162 net expreſſe Salicet.in.l. vni. C.de
confeſſi.in.4.oppoſit. Alexan.conſi.
1.nu.40.vol.5. Hippol.conſil.36.in
cip Conſului proximis diebus. num.
30.dicens eſſe cõmunem.dd.opinio
163 nẽ contra Bart. Et idẽ Bar.ſibi cõtra-
rius cõtrariam tenuit ſententiã in.l.
cũ qui de iur.iuran.& Bal. ſibi cõtra-
rius in.§.itẽ vaſſallus.c.1.de contr.in
ueſt.in vſib.feud.& in.l.nõ codicil-
164 los.nu.2.C.de codicill. dicens quòd
ſi quis cõfitetur homicidiũ feciſſe
ad ſuã defenſionem potius videtur
negare quàm homicidium confite-
ri quia remouet culpam ab actu, &
165 in.l.ſiquidẽ.nu.4. C. de except. dans
cautelã, quod quis nõ cõfiteatur de-
lictum, neq; ad ſuã defenſionẽ feciſ-
ſe dicat, quia poterit condemnari, &
in.l.1.in prin.C.de ædil.actio. Alex.
etiam ſibi contrarius fuit in dict.
conſ.1.num.40.
166 ¶Ex tanta igitur. dd. diuerſitate
& diſcrimine ſequentes analyticæ,
& veræ cõcluſiones eliciuntur. Pri-
ma ſit concluſio. Quòd ſi de delicto
conſtat per legitimas & veras proba
tiones, & reus confitetur illud factũ
167 ad ſuam defenſionem, etſi de hoc
aliter non conſtat quàm per eius
verbum, nihil omnino reo prodeſt
illa confeſſio cum illa qualitate, &
hoc caſu procedit dictum Bar.in.d.
§.idem quæſijt.& ſequacium.
168 ¶Secunda cõcluſio, ſi delictũ non
eſt plenè probatũ & reus primò cõfi
tetur delictũ, deinde in alio capitu-
lo, vel diuerſo loco, vel tẽpore addit
ſe feciſſe illud ad ſuam defenſionẽ,
169 poterit, tunc propter illam confeſ-
ſionem pœna ordinaria puniri, Bar.
in.l.diuus.ff.de re iud.c.præterea.2.de
tranſ. Bal.in.d.l.vnica.C.de confeſ.
num.43.& in.d.l.dicen.ff. de verb.
obliga. Deci. in dict.cap. venerabi-
lis.nu.20.in fine.Iaſ. in.l. vt vim. ff.

de inſtit. & iur. Rom.conſi.167.An-
tonius accuſatus in prin. Lud. Carr.
in pract.crim.fol.184.colum. 1.cum
ſequen. Lanfran. in. d. verb. confeſ-
170 ſiones.nume.19.Id autem intelligē-
dū eſt, niſi ad ſui defenſionē reus id
feciſſe probauerit. Nam in quacun-
que proceſſus parte, ſiue negato, ſi-
ue conceſſo à principio delicto, reus
171 probare poterit illud feciſſe ad ſui
defenſionem.Bart.in.l.nemo ex his.
ff. de regu. iur. Boetius deciſio. 164.
incip. videtur quòd non. nume. 15.
vbi optimè diſtinguit Ægid. Boſſ. in
pract.tit.de defenſ.reor.nume.4.Iu-
lius Clar.in pract.§.homicidium.ver
172 ſi.ſed hic occurrit.Decius autē hanc
fatetur eſſe communem opinionē
in. c. Paſtoralis.nu.15.de excep. Iſta
173 verò ſecunda concluſio mihi profe-
ctò eſt dubia, propter tex.ſing.in.c.
cum dilecti.de accuſ.

174 ¶Tertia concluſio, quando deli-
ctum per ſolam confeſsionem par-
tis tantùm conſtat, & illa confeſsio
non eſt ſimplex & pura, ſed cum illa
qualitate & limitatione in eadē ora-
tione & vnico verborum contextu,
videlicet hominem occidiſſe ad ſui
defenſionem,etiam non probata de
fenſione pœna ordinaria non eſt pu
niendus: dictum eſt ſingu. Abbatis
in. c. auditis.nume. 32. de præſcrip.
quod reputat mirabile,ibi Felin. nu.
16.&.30.in.d.c.cum venerabilis.nu.
15.& in.c.cum dilecti.num.18.de ac
cuſat.& in. c. afferte.de præſump.in
fi.& in.c.ſignificaſti.in. 2.de homici
175 di. Iaſ.in. dict.l.vt vim.nume. 13.di-
cens, quòd illa deciſio Abb.in actu
practico,fecit ſibi magnum honorē,
& in.l.1.nume.23. C. de fur. Hippo.
176 in pract. crim.§.poſtquam. num.24.
affirmans,per illud dictum euaſiſſe
quempiam à pœna mortis,& in.l.re-
peti. nume. 30. ff.de quæſt.& conſil.
129.num.2.& in ſing.185.incip. con
feſsio inquiſiti. Rom. ſing.28.accuſa
tus de homicidio. Lanfran.in.c.quo
niam contra falſam, in verb.confeſ-
ſiones. num.12.de prob. Ber. de Lu-
co. reg. 122. incip. confeſsio facta.
Thom.Gram.voto. 2.incip.in cauſa
Coſmi.nume.2.&.3.& Decius vbi ſu
pra. nu. 13. Ferrar. Cautel.5.Latiſsi-
mè Lud. Carr. in pract. crim.§.circa
ſextum. fol. 184.cum ſequen.& fol.
181.nume.73.optimè Nicol.Boer.in
d.deciſio. 164. & Anton. Gome. 3.
lib. Reſol.ca.3.de hom.nu.26. Ratio
autem concludens & ſatis iuridica
eſt,quòd ex ſola confeſsione qualifi-
177 cata, nunquam poteſt quis capitali-
ter condemnari, ex eo quod in cri-
minibus probationes luce meridia-
na clariores requiruntur. l.fin. C.de
prob.l.qui ſententiam. C.de pœn.c.
literas,de præſump.Et contra confi-
tentem non ſunt probationes,ſed tā-
tùm ſua confeſsio non ſimplex ſed
178 qualificata,& conditionalis,per quā
effectualiter potius videtur inten-
tionem aduerſarij negare, quàm
179 confiteri. Sed cōtra prędictam Abb.
doctrinam tenet Socinus in.l.1.nu.
15.ff.ſi cert.petat.& in.l.non vtique.
ff.de excep.Decius in.d.l.vt vim nu.
20.qui ſibi contrarius; optimis iuri-
180 bus & rationibus Abbatem defen-
dit in.d.c.cum venerabilis.nu. 19.de
excep.Is verò qui ad ſuam defenſio-
nem confitetur feciſſe homicidium
in caſu in quo loquitur Abb. ad tor-
181 turam ponendus eſt ad veritatem
eruendam, vt abſolutè confiteatur,
& non ad ſuam defenſionem.ita Bal.
in. d. l. vnica.C.de confeſ.nume.45.
& in.l. fi.vbi Pau. Caſtrē.C.de prob.
Lanfran.in.d.c.quoniam cōtra. ver-
bo.confeſsiones.nu.13.Nicol.Boer.
d.deciſio.164.num.15. Alciat.in.l.1.
182 §.ſi quis ſimpliciter.col.6.ff.de verb.
dicto

oblig. Tho.Gram. dubitat de hoc di.
183 ćto in.d.voto.2.nu.12.ſed Boer.in.d.
nu.15.in fine affirmat eſſe veriſsimũ
& clarum,quod mihi etiá viſum eſt.
184 ¶ Pari ratione, idem dicendũ eſt
in crimine hæreſis, quod in conclu-
ſionibus proximè relatis. Quòd ſi hę
reſis crimen eſt plenè probatum, &
reus confitetur verba hæretica di-
185 xiſſe,& intentionem, & prauam cre
dulitatem negat,tanquam negatiu⁹
& in parte ſubſtantiali diminutus,
eſt relaxandus, cum intentio & cre-
dulitas,ſit ſubſtãtia & medulla mor-
borum, vt ſuperius referendo, non-
nulla iura ſæpe dictum eſt. Ita hanc
concluſionem tenuit Iaco. Septi.in
186 inſti. Catho.c.24. num.22.quamuis
ipſe oppoſitum videtur tenere ſibi
contrarius, in.d.lib.inſtit.c.26.nu.7.
187 Prima verò opinio in iudicando ſem
per mihi placuit, quæ iuuatur ex eo
quòd quãdo ſponte confitetur de-
lictum reus, negat tamen qualitaté
delictum ipſum alterantem, tunc ſi
eſt plene conuictus ęquè punitur ac
ſi omnino negaſſet. Bart.in diſput.8.
incip.Per Italiam communiter ſunt
ſtatuta, idem in.l.cum. qui.ff.de iur.
iuran. & in.l. proinde. §.notandum.
ff.ad.l. Aquil.Bal.in.l.ea quæ.num.7.
C.de condict.indeb.& in.l.cõtra ne-
gantem, in prin. C.ad l.Aquil.Felin.
in.c.de hoc.nume.5.de ſimon. Tira-
quel. de pœni.temper.cau. 30.num.
17.Quia negans ſubſtantialem qua-
litatem,perinde habetur ac ſi totum
188 factum negaſſet, præſertim quando
plene de delicto conſtat, nam talis
confeſsio cum illa qualitate eſt ina-
189 nis & impertinens, & non tollit legi
timas probatiões,ſed potius eas cor-
roborat. Sed ſi non conſtat per legi-
timas probationes de crimine hære
ſis,reus torquendus eſt ad declaran-
190 dam credulitatem,animum,& inté-
tionem,quam ipſe negat,& factum,
vel verba dixiſſe confitetur, ita in-
quit Alber. de agnoſ.aſſer.q.fin.Alle-
gando. l.pen. ff.de cond. ob cauſ. &
191 Car.in Clem.fin.de vſur.Sed ipſe Al-
bert. ſibi contrarius opinionem te-
nuit contrariam in rub. de hæret.li-
bro.6.q.2.nu.61. de qua re inferius à
nobis pro parte affirmatiua plenius
erit diſſerendum.
192 ¶ Inſuper cõcluſioni noſtræ prin-
cipali, quod non eſt iudicandus, ne-
que puniẽdus, vt hæreticus,qui ver-
ba hæretica confitetur, & intentio-
nem negat, ſuffragatur text.ſing.in
l.quod adhibitus,ibi, in quam credo
te magis errore, quàm malitia inci-
diſſe. C. de ijs qui ſibi aſcrib.in teſt.
Quia in caſu dubio potius error, vel
193 ignorantia, quàm dolus præſumen-
dus eſt. quem text.dicit eſſe notabi-
lem. Bal. in.l.1.in fine. ff.de legib.&
in. l. obſeruare. §. proficiſci. q. 39. ff.
de offi. procon.& legat.Bar.in.l quo
ties.§.1.ff.de hæred.inſtit. & in.l.ſi li
brarius. ff. de regul.iur.Iaſ.in.l.ſi per
errorem.nume.10.ff.de iur.om. iud.
Alexan.conſi.65.habita ſuper cõtré
tis.num.11.vol.1.& conſi.27.in cau-
ſa & lite,in prin.vol.2.Decius conſil.
175.in cauſa falſitatis.nu. 5.Hippol.
in rubr. ff. de falſ.nume.7.& in.l.qui
ignorans. nu. 9.ff. eo. Thom.Gram.
deciſio.60.in cauſa excellẽtis.nume.
194 6. Atque ego nonnulla in hoc retuli
in meis ſingularibus in crimine hæ-
reſis.ſingul.56.
195 ¶ Ideo qui dolum, & malum ani-
mum allegat,tenetur illum probare
eique incumbit onus probandi.d.l.
quoties. §.qui dolũ.l.dolus.ff.mãd.l.
dolum. C.de dolo.c.fi.de renun.lib.
6. glo.in. c.ſedes.alia in. c.ſuper lite-
ris.de reſcrip.c.accedẽs: vbi Abb.de
crim.falſ. magiſtraliter in hoc diſtin
guit. idem Abb. in.c. cum quidam.

 nu.3.

num.3.de iur.iuran.poſt Bal.in.l.nemo Clericns.C.de ſumma Trinit.&
196 fide Catho.& Alexã.conſi.31.incip. habita pro viribus.volu.7. Regulam in hoc & octo fallentias ſcripſerunt: Felin. & Decius in.c.ſi autem.col.1. & 2.de reſcrip.&.23.fallentiæ repe-
197 riuntur ſcriptæ per Lucam de Pena. in.l. quemadmodnm. C.de agricol. & cenſit.libr.11.& per Alciatum de præſump.reg.3.præſump.2.num.8.
198 Non enim præſumendum eſt delictum,ſed ſemper præſumptio, fit in meliorem partem.l.merito.ff.pro ſocio.l. Arrianus. ff.de act. & obliga.l. ſemper in obſcuris. ff. de regu. iur.c. dudũ.de præſump. c.eſtote de regu. iu.in antiquis.Bal.in.l.1.nu.7.&.14. C.de ſeruis fugir.vbi latè Iaſ.& Deci. in.l.ſi emancipati.col.4. C.de collat. & conſi. 175.in cauſa falſitatis.num. 5.& conſi.234.in effectu quæritur,in prin.Alexan.conſil.128.quoniam abunde,in prin.volu.4.Hippo.latè in l.1.num.68.C.ad.l. Corne. de ſicar. & in rub.ff.de fideiuſ.nume.47.cum ſequen.Latius in ſing. 218.incip. regulã habẽs,pleni⁹ Alciat.de præſum. reg.3.præſump.prima.Alberti.de agnoſ.aſſer.q.25.nu. 17.cum ſequen.
199 ¶Ob id autem, quando aliquis actus eſt dubius, qui poteſt ad delictũ & non delictum referri,illa via capiẽda eſt, vt excludatur delictũ.l.ſi quis intentione. ff.de iudi.Inno.in.c.dudum,de elect.Bart.in.l.non ſolum.§. ſed vt probari. ff. de no. oper. nun. Bal.in.l.1.num.23.C.de ſer.fug.& in l.1.in fine.C.de verbo.ſigni. Alexan. conſi. 15. viſo proceſſu.nu.7.volu.3. Roma.conſil.353. Quo ad primum, in fine. Decius in.d.conſi.175.num. 5.Alciat.de præſump.reg.3.præſ.35. nume.10.
200 ¶Id etiam meritò dicendum eſt in verbis dubijs in delictis, quæ ſanè in mitiorem partem ſunt capienda, ne ſequatur delictum.Bart.in dict.§. ſed vt probari. Iaſ. in.l. diuortio.nu. 15.ff.ſolut.matri.& in.l.captatorias. nume.12.C.de teſt.milit. Hipo.in.l. 1.nume. 68.&.74. C. de ſiccar.& in rub. ff. de fideiuſſor.nume.55.&.59. & conſil. 2. oppoſita animaduerſionum.2.& conſi. 104.circa Inquiſitionem.nu. 28.Alciat.de præſump.reg. 3.præſump.1.in prin.Thom. Gram. voto.10.Cæleſtis curiæ.nu.31. Lud. Carr.in pract.crim.§.circa ſecundũ. num.33.fol.143.
201 ¶Quod ſimili modo in ſpecie & indiuiduo in crimine hæreſis affirmat eſſe verum Albert.de agnoſ.aſſert.q.29.num. 19.&.q.8.num.11.& latius ac melius.q.34.nume.48.cum ſequen.& in rub.de hæret.libro.6.q. 13.num. 19.dicens, quòd ſi verba ali
202 cuins propoſitionis duplicem habẽt ſenſum, Catholicum videlicet & hæreticum, potius in ſenſum catholicum, quàm hæreticum, ſunt intelligenda,fauore rei,ne præſumatur delictum,& ita verba dubia ſunt interpretanda.l.hodie.l.præſes.l.interpretatione legum. ff. de pœnis ſing.caſus in.c.cum dilecti,de accuſat.Nam quod multipliciter intelligitur, vt inquit Boetius, eius veritas ignora-
203 tur.Refert Baldus.in.l.ſcire leges nu. 3.ff.de legib.& in.l.teſtium.num.10. C.de teſtib. Bart.in.l.in ambiguo.ff. de reb. dub. dicens legem,vel canonem, plures & varios intellectus habentes, non poſſe allegari ad deciſio-
204 nem cauſarum. Bald. in.l.2.C.quan. pronoc.non eſt neceſſ.& in.l.captatorias:vbi Iaſ.nu.12.C.de teſt. milit. & idem etiam Iaſ. in.l. admonendi in lectura.num.68.de iur.iuran.Decins in.l. quoties idem ſermo.ff. de regu.iur.
205 ¶Quod intelligendnm & limitã dum

dum eſſe cenſeo, niſi ſit aliqua ſini-
ſtra ſuſpicio, vel præſumptio contra
proferentem verba dubia vel ambi-
gua, quo caſu non in meliorem, ſed
in deteriorem partem ſunt intelli-
genda. Velutiſi iſte talis eſſet de ge-
nere Iudæorum, vel Maurorum, vel
ex aliqua regione, Prouincia, vel Re
gno hæreſibus infecto: vt ex Anglia,
Vngaria, Germania, vel Gallia. l. aut
facta. §. perſona. ff. de pœn. l. quod ſi
nolit. §. qui mācipia. ff. de ædil. edict.
ibi, ſeruos bonos eſſe, quia nationis
non infamatæ, quoſdam malos vide
ri, quia ea natione ſunt, quæ magis
infamis eſt. l. 1. C. vbi pupil. educ.
deb. ibi, inſpecta perſonarum quali-
tate. l. viduæ. C. de nup. ibi, ſi huius
206 rei ſuſpicio præceſſerit. Ex qualitate
enim perſonæ præſumitur dolus &
malus animus, Authen. quibuſcun-
que. C. de ſacroſanct. Eccle. glo. Bar.
Bald. & Paul. in l. inciuile. C. de fur-
tis. Idem Bal. in l. fin. ff. de hæred. in-
ſti. optimè Alberic. in l. dolum. C. de
dolo. Decius in c. ſin autem. num. 3.
de reſcrip. Hippo. in l. qui falſam mo
netam. num. 115. ff. de falſ. & conſil.
52. incip. miſericordia. nu. 30. & 40.
& conſi. 82. Munda cor meum, in fi-
ne. & ſing. 392. incip. aductas. Tho.
Gram. conſi. 47. incip. in cauſa hono
rabilium. nu. 19. Alciat. de præſum.
reg. 3. præſump. 29. in princi. Alber.
de agnoſ. aſſer. q. 25. num. 14. in fine.
& optimè. q. 32. num. 19. allegando.
d. §. qui mancipia. l. quod ſi nolit. ff.
de ędil. edic. iuxta vulgatum prouer
bium, qualis eſt vir, talis præſumitur
207 eius oratio vel locutio. Quod vtique
verum eſt, præſertim hac noſtra mi-
ſerrima tempeſtate in hæreticis, &
Lutheranis, qui verba obſcura & am
bigua paſsim ad decipiendos, & in-
quinandos Catholicorum animos
208 proferre ſolent. Ideò non erit iudi-
cium temerarium, ſed iuris conſo-
num, verba dubia ab homine Gallo,
Anglico, vel Germanico prolata in
deteriorem partē interpretari. per
d. §. qui mancipia. & c. 1. vbi glo. 2.
de Cle. nō reſid. & c. 2. 14. diſt. Abb.
in. c. eſtote. nu. 5. de regul. iu. cum a-
lijs ſupra relatis.
209 ¶ Poſtremò animus, intentio, bo-
na vel falſa credulitas per teſtes pro-
210 bari non poteſt. Nam intentio eſt,
quædam res intrinſeca, inuiſibilis, la
tens in corde & in intellectu, quę ali
quo ſenſu corporeo non percipitur,
& quæ ſoli Deo cognita eſt. Quonā
verò pacto de ijs quæ homo non vi-
det, nec audit, nec ſentit, neque ali-
qua eſt certitudo, teſtimonium fer-
re poteſt? vt. l. qui teſtamento. §. fin.
ff. de teſtam. ibi, vel ſenſu percipiat. l.
1. ff. de his quæ in teſt. delen. ibi, ocu-
lis perſpici, & c. Deus quando. 24. q.
3. ibi, neque enim propoſitum men-
temque alterius alius videre poteſt,
aut cognoſcere. Inno. etiam in c. ſu-
per hoc. num. 2. de renun. idem affir-
mat. Quem magiſtraliter declarat
Bald. in diuino conſi. ſchiſmatis, po-
ſito in rub. C. ſi quis aliq. teſt. prohib.
nu. 22. & in l. de quibus. ff. de legib.
& in l. 3. C. eo. optimè in rub. C. ſi ex
211 falſ. inſtrum. hoc dictum Inno. ſequi
tur idem Bald. in l. ſi quis in hoc ge-
nus. nu. 4. C. de Epiſ. & Cler. Iaſ. in l.
interpoſitas. nu. 5. C. de tranſ. & in l.
ſed etſi quis. §. quæſitum. num. 11. ff.
ſi q. caut. Cæpol. caut. 144. incip. Tē-
pore meo. Decius in. l. in omnibus
cauſis. nume. 8. ff. de regu. iur. Thom.
Grā. deciſio. 103. incip. Illuſtris Mar-
chioniſſa. nu. 60. Albert. de agnoſ. aſ-
ſer. q. 25. nume. 15. Si enim nemo a-
lienam conſcientiam, & intentionē
nouit, cuilibet ergo credendum, &
fides adhibenda eſt de intentione,
212 & credulitate propria: qua ſcilicet
inten-

inrentione,& ctedulitate verba hæ-
rerica protuliſſet, per noriſsimam
iuris regnlam, quæ dicit, quòd ea
quæ in mente & inrellectu conſi-
ſtunr proprio iuramento probārur,
cùm aliud probationis genus inue-
213 niri nequeat.l.non omnes.§.à Barba
ris.ff.de re milit.ibi, affitmationi ei⁹
credatur.l.ſi turor peritus.C.de pe-
ric.tur. c. qua propter.§.illud autem
de elect.ibi, fidem faciar iuramenro.
c. ptæſentium.de teſtib. c.Paſtoralis
de excep.c.ſi verò.2.de ſenren. excō
mu.c.fin.qui matr.accuſ.poſſ.ibi,ni-
ſi proprio firmauerit iuramento,
quòd ad hoc ex malitia non proce-
dat.c.nulli licete.de elect.libr.6.ibi,
fidem faciat proprio iuramento.c.
propoſuiſti.82.diſtin.glo.in verb.ſi
eſt iſta, in cap.ſignificaſti.1.de hom.
glo.in verb.ignorantia.in cap.inno-
tuir.de elect.glo.in verb. non pro-
batur.in.d.c.propoſuiſti.glo.in ver-
bo.doceat.in.l.ſi cui ctimē.§.ijſdem
eriminibus.ff.de accuſ.glo.magna
in.§.ſed iſtę quidem inſtit.de action.
cùm alijs rraditis per Hippol.in rub.
C.de probat.nume.122.cum ſequē.
& in.l.qui ignorans.nume.20.ff.de
falſ.Iaſ.in dict.§.ſed iſtæ quidem.nu.
89.Abb.in.c.2.num.9 de conſti.vbi
eius additio.& Felin.duodecim fal-
lentias referunt.Alciar.de pręſump.
reg.3.præſump.16.Couatru.lib.2.re
ſolu.c.10.

¶Ob id tamen qnando teſtimo-
214 nium de conſcientia alicuius requi-
ritur, cuiq; de ſe ipſo creditʳ.l. Theo-
pompus.ff.de dote prælég.l.fina.C.
ad.l.Iul.reperun.c.ſi.de voto.ibi,cō-
ſcientiæ veſtræ duximus relinquen-
dum.c.mulieri,de iur.iuran.c.in no-
ſtra.de procūr.Bal.in.d.cōſi.ſchiſm.
nu.21.allegādo.c.ſtatutum.§.aſſeſ-
ſorem, de reſcrip.libr.6.Archid. in
ca.in primis.2.quæſtione.1. Decius
conſilio.160.incip.in cauſa mona-
ſterij.

215 ¶Cùm enim conſcientia ſir dicta
men rationis, cognitioq; ſui proprij
cordis, vt egregiè inquir Bald.in.d.
conſi.ſchiſm.nu.4.& in.l.ſi quis filio
216 exhæredato.§.irrirum.ff.de iniuſto
rup.irritoq; fac.teſtam.quia conſciē
tia eſt quid intrinſecus latens in mē
te.Idem Bald.in.l.fin.§.ſed & ſi quis.
217 num.26.C.commu.de legar.dicens:
quòd conſcientia eſt lex intellectus
noſtri,& in.l.2.notab.2.C.de fideicō
218 miſ.dicir, conſcientia eſt Angelus hu
manæ vitæ præſidens: Et in auten.
ad hæc.nu.6.C.de vſur.inquir, quòd
conſcientia eſt ſenſus animi cogno-
219 ſcentis bonum & malum. Et in.l.vni
ca.nu.6.C.de confeſſ.dicit, quòd cō
220 ſcientia eſt forus boni, & æqui con-
iunctim, tribunal veritatis & non fi-
ctiōis. & in.c.bonæ.1.nu.13.de poſt.
221 pręlat.ait, quòd conſcientia eſt con-
ſonantia voluntatis & inrellectus:&
in.c.innotuit.nu.2.de elect.aſſerit
quòd conſcientia eſt ſcientia in mē-
te recluſa, quam Deus aſſociauit ani
mæ, vt eam reprehenderet de erro-
ribus, & etiam dicit, quòd conſcien-
222 tia eſt de apicibus animæ. Et in.c.ſi
pto debilitate.nu.6.de offic.deleg.
ait, quòd conſciētia eſt paſsio animi
ſuggerens bona, malaq; diſſuadens.
223 Et in.c.ſi Sacerdos de offic.ordina.
not.1.dicit, quòd conſciētia eſt cor-
dis ſcientia, & eſſe debet ſicut ſpe-
224 culum ſine macula:& nume.3.ibi in
quit, quòd conſcientia Iudicat de oc
cultis, & quòd vnus & idem homo
poreſt habere rres conſcientias, vnā
225 videlicet, vt Deus quando eſt con-
feſſor, aliam quando rem ipſam vi-
dit proprijs oculis, tertiam ex actis,
& probationibus coram ſe quando
eſt iudex. Et in rub.de pactis.in de-
cretalibus.nu.17.air, quòd conſcien

tia

tia eſt paſsio animæ rationabilis ſu-
226 per omnem irrationabilem concu-
piſcentiam habens prædominium,
& virtutem, & in.c.mulieri.de iur.iu
ran. dicit, quòd conſcientia dicitur,
quaſi quędam conſcientia animę ad
eum, ex concordia ſpiritus & volun-
227 tatis, & quod omnis conſcientia eſt
intra nos, & non quærit alteri ſuffra-
gium. Et in c. vigilanti.nu.5.de præ-
ſcrip. inquit, quod conſciētia eſt cor
dis ſcientia quæ habet teſtem intrin
ſecum, ſibi cohęrētem atque etiam
iudicem, & ſubiacet foro Cœli. & in
228 c.conſtitutis.2.not.1.de appellat.di-
cit, quòd conſcientia eſt habitus per
fectionis in mente syncéra, vel quòd
229 conſcientia eſt motus pungens, exi-
ſtens in mente humana, vel paſsio
230 mentis quæ ſemper eſt in actu. Et Di
uus Paul. ad Rom.ca.2.inquit: Eſt in
gentibus conſcientia factum accu-
ſans vel defendens. Nonnullas tamē
conſcientię diffinitiones ſuperius re
latas congeſsit. Iaſ. in.§.ſed iſtæ qui-
dem. num.101.cum ſequen.inſt.de
action.
231 ¶Ex quibus liquidò conſtat ani-
mum intentionem bonam, vel ma-
lam credulitatem, in proprio ſenſu,
conſcientia, corde & intellectu exi-
ſtere. Quæ ſanè peruerſa credulitas
errorque in intellectu, & non hære-
ticum factum, vel verbum, quem-
piam hæreticum conſtituunt, tali-
232 ter quod per ſolum errorem in in-
tellectu cauſatum contrahitur cri-
men hæreſis, etiam ſi per opus exte-
rius, vel loquelam, vel per ſcripturā,
vel aliâs non fuerit proceſſum ad a-
ctum. c.excommunicamus.1.§.cre-
dentes.de hæret.c.quicunque eo.ti-
tu.lib.6.glo.in verb.eo ipſo, in Clem.
1.de hæret.glo.in.c.cogitationis, de
pœnit.diſt.1.
233 ¶Vnde inquit Bal.in.l.ſi quis non
dicam rapere. in fine. C. de Epiſc. &
Cler. His verbis in delictis punien-
dis iure fori inſpicimus quod actum
eſt, nam ex delicto mētali nullus pa-
titur, & nemo offenditur, meritò nō
234 punitur. Iſtud tamen fallit in hæreſi,
quia ibi deliberatio mētis ſufficit ad
perpetrationem delicti, ex eo quòd
delictum non requirit aliquid ab ex
tra, ſed perficitur ſola mentis cogi-
235 tatione. Vnde Inquiſitor hæreticæ
prauitatis benè punit hæreticum in
mente, licet in eo non appareant ſi-
gna de hæreſi. Hoc autem poteſt li-
quere Inquiſitori per confeſsionem
hæretici, quia aliter non poteſt pro-
236 bari cogitatio mentis, quam ſolus
Deus ſcrutatur. Idem Bald. ibidē nu.
9.ſcripſit, quòd quidam cogitant, &
non perſeuerant in cogitatione, &
237 iſti non puniuntur, neque à Deo, ne
que ab homine: quidam autem per-
ſeuerant in morosa cogitatione, &
in deliberatione mentis, & iſti pu-
niuntur in foro pœnitentiali, non in
238 foro iudiciali. Quòd profectò fallit
in crimine hæreſis, quia illud delictū
committitur intra ſeipſum in men-
te, neque opus eſt actu exteriori, ver
ba ſunt. Bal. in loco modo citato. Idē
tenuit Card. in Clemen. vnica. §.ſa-
nè.num.2.de vſu. & in Clem. 1. §.ve
rum. nu.7. de hæret. vbi glo. ad hoc
allegando.20.Iura. hanc etiam ſequi
tur opinionem Anan. in.c.ſi quis Epi
ſcopus. in fin. de hæret. & in.c.conſu
luit. de vſur. Ludo. Carrer. in pract.
crim. fol.75. num.4. & fol.237.num.
81. & in tit. de hæret. in prin. nu.6. &
in.§.verſa autem vice. nu.4. Ioan. Ni
col. de hæret. not.9. incip. notiſsima.
Felin. in.c.1.nu.7.de pręſump. Fran.
in.c.1. in fine, de ſumma Trini. & fi-
de Catho. in.6. dicens, quòd non de-
bet imponi tanta pœnitentia pro de
239 licto cogitato & occulto, quàm pro
alio

alio delicto publico. Prædictã doct.
ſequitur Hippol.in.l.qui falſam.nu.
15.ff.de falſ. Alber.de agnoſ.aſſer.q.
8.nu.10.&.q.22.nu.28.&.q.25.nu.
5.&.q.33.num.38.
240 ¶Oritur tamẽ ex hac controuer-
ſia magnum diſcrimen & differen-
tia inter iuris canoni.& ſacræ Theo-
lo.profeſſores. Theologi communi-
ter tenent hæreticos omnino occul
tos,non eſſe excõmunicatos.vt ſen-
tit S. Thom.1.2.q.91.artic.4.clarius
id affirmat Caietanus.2.2.q.11.arti.
3.in S. Thom.Et eam etiam teſtatur
eſſe communem Palud.in.4.ſenten.
diſtin.13.& Archiepiſco. Flo.3.part.
ſumm.titu.24.c.4.Angel.de Clauaſ.
in ſumm.in verb.hæreticus.num.1.
Sylueſt.in ſumm.in verb,excommu
nicatio. 7.nume.3.&.4. Armilla Au-
rea.verb. hæreſis in princ. & nu. 19.
Al.Caſtr.de leg.pœn.libr.1.c.fina.&
de iuſta hæret.puni.libr. 2.c.12. Etiã
affirmat eſſe cõmunem Iac.Almain.
in.4.ſenten.diſtin.17.artic. 1.& Iac.
241 Sep.in inſt. Catho.c.42.nu.3. Et eo-
rum ratio ea potiſsimũ eſt,quòd Ec-
cleſia non iudicat de occultis, ſed de
manifeſtis.cap.ſicut tuis in fin.c.tua
nos.de ſimon.ibi,nobis datum eſt dè
manifeſtis tantũmodo iudicare. c.à
nobis. 2.de ſenten.excõmu. c.erube
ſcãt. 32.diſt. qa cogitatiõis pœnã ne
242 mo meret.l.cogitatiõis.ff.de pœn.c.
cogitationis de pęni.diſt. 1. Occulta
243 eñ & incognita illi ſunt reſeruata,
qui ſol9 nouit corda fideliũ hominũ.
c.ſi quando. 15. q.6. c.conſuluiſti. 2.
q.5. Quòd etiam alia iuuatur ratio-
nẽ,ex eo quod non ſcãdalizatur Ec-
244 cleſia, ex voluntate quę non proce-
dit ad actum exteriorẽ.c. Deus quã
do.24.q.3.c. Archidiaconus. 85.diſt.
245 ¶Hinc eſt quod inquit glo.in ver
bo. tuo nomine.in cap. cum quis.de
ſenten.excommu.lib.6.Quòd habẽs
ratam percuſsionem clerici in cor-
de tantum non incidit in excommu
nicationem quo ad Eccleſiam, etiã
ſi eius amicus, vel ſeruus Clericum
percuſsiſſet. Hoſti.in.c.mulieres.de
ſenten. excommu. ſequitur opinio-
nem glo. Sylueſt. in.d.verb.excom-
municatio.7.nu.4.in fine.& Albert.
de agnoſ.aſſer.quæſt.33.nu.7.
246 ¶Oppoſitam verò aſſertionem,
quod hæreticus omnino occultus
ſit excõmunicatus, tenuit glo. ſing.
in verb.eo ipſo,in Clemen.1.§.verũ.
de hæret.quam ſequitur ibi Card.An
char.Ioan.de Imol.& Bon. de Virab
& eam affirmat eſſe ſingularẽ Abb.
in procem.decret.nu.8.& in.c.extir
pandę.§.qui q verò.num.11.de præ-
ben. & Felin.in.c.fin.de hæret.& in
c.ſi verò.1.de ſenten. excõmu.Mar.
Azpil.Nauarr. de pœnit. diſt.5.pag.
7.num. 21.& Hippo.in.l.qui falſam.
num.15.ff.de falſis.glo.in ſumm.24.
q.1.glo.in.c.cogitationis, de pœnit.
diſtin.1.Idem Card.in Clem.vnica.
§.verum.nu.7.de vſur.Abb. & Ioan.
de Anan.& Felin. in.c.fin. de hæret.
Idem Felin.in.c.1.nu.7.de præſump.
hanc fatetur eſſe communem opi-
nionem,refutando opinionem Ca-
ieta.& aliorum Theologorum,& Al
247 bert.de agnoſ.aſſer.q.33.num.27.&
29.&.32.& Adrian. qui in vtroq; iu-
re fuit peritus in quodlibeto.8.litera
g.idem affirmant. Pro qua opinione
eſt caſus in.c.nouerint.de ſenten.ex
commu.& in.c.excommunicamus.
1.de hæret.& in.d.Clem.1.§.verum.
ibi,excommunicationis ſententiam
248 eo ipſo hæretici incurrant. In pœnis
autem quæ ipſo iure contrahuntur,
hominis miniſterio opus nõ eſt. Ioã.
And.in.c.1.in fine.de homi.libr.6.&
in.c.commiſſa.de elect.eod.lib. Ple-
nius Tiraquel.in.l.ſi vnquam.in ver
bo.reuertat. nu. 240.C.de reuocen.
don.

249 don. Nam quemadmodum ſola vo-
luntate quis incidit in hæreſim, vt ſu
perius abundè dictum eſt, ita eadem
ratione eo ipſo quòd ſola voluntate
credit erroribus hæreticis, incidit in
excommunicationē, præſertim quia
excommunicatio ſecum paratā tra-
hit executionem & hæreſi cohæret,
ſicut lepra leproſo, & homini vmbra
c. paſtoralis. de appell. & d. Clemen.
1. in fine de hæret. ibi, eo ipſo excom
municationis ſententiam. & l. alie-
natio. ff. de cont. emp. c. ex literis de
250 pignor. Quia qualitas illa excommu
nicationis, non poteſt à ſuo ſubiecto
ſeparari. Arg. l. 4. §. fin. de act. emp. &
ven. ff. l. fina. ff. de collat. bonor. Gra-
ue enim abſurdum (ſi cōmunis Theo
logorum ſententia eſſet vera) ſeque
retur, nam ſi quiſpiam in mēte & in-
tellectu hæreſim contraxerit, credē-
do Deum nō fuiſſe incarnatum, vel
ſanctam Mariam non fuiſſe virginē,
& non proceſsit ad actum exteriorē
ſibi, vel alteri aliquid proferēdo, ſed
ſolùm in corde errorem, & hæreſin
prædictam conceptam retinuit, po-
ſtea verò meliori conſilio ductus re-
ſipiuit & pœnituit, accedenſque ad
Inquiſitores hæreticæ prauitatis (vt
pluries vidi) confitetur prædictos er
rores habuiſſe, & credidiſſe, petēs ab
eis abſolutionem atque pœnitentiā
ſalutarem concedi, nōne iſte fuit hæ
reticus? quamuis omnino & totali-
ter occultus & mentalis? & per con-
ſequens excommunicatus, & eſt ab-
ſoluendus?
251 ¶ Neque prædictis obſtant Theo
logorum fundamenta quibus reſpō
dere facillimum eſſe arbitror videli-
cet, quod Eccleſia non iudicat de oc
cultis. Quod fundamentum proce-
dit, quando agitur de iudicio fori,
quod ex actore, reo, iudice & teſtib9
conſtat. c. forus. de verbo. ſignifi. l. in
ter ligatores. ff. de iud. quod decla-
252 rant Abb. & alij in rub. de iud. Sed tā
men hæreſis omnino occultum non
requirit aliquid ab extra, quia eſt de
lictum mentale, & ſola mentis cogi-
tatione perficitur, ergo Eccleſia be-
ne poteſt ſine iudicio fori iudicare
de illo, & pari ratione de excommu-
nicatiōe quæ hæreſi cohæret. Theo-
logorum verò argumentum huiuſ-
modi libet mihi in eū, in hūc modū
253 retorquere. Si Eccleſia de occultis iu
dicare non potuiſſet, neque interio-
res actus animi prohibere: ergo neq;
hæreticum occultum, vel mētalem
cōſtituere. Sed de hac re tā occulta,
& mentali iudicat, & hæreticum oc
cultum & mentalem conſtituit, cur
254 ergo de excommunicationis vincu-
lo, quod hæreſi cohæret non iudi-
255 cabit? Nam cùm quid conceditur, &
id quod ex eo ſequi ſolet. l. quoties.
C. de iudic. l. 2. ff. de iur. om. iud. cap.
præterea. de offic. delegat.
256 ¶ Præterea nec obſtat debile cōtra
riæ partis fundamētum, quòd per ſo
lam voluntatem, quæ non proceſsit
ad actum exteriorem non ſcandali-
zat Eccleſiā, vt in iuribus ſuperiùs ci
tatis. Quia dicta voluntas licet nō ſit
in actu, eſt tamen in potentia ſcāda-
257 lizandi. Et quāuis ea quæ ſunt in po-
tentia de actu non diſponant. l. 1. C.
an ſer. ex ſuo fact. l. quod ab alio. ff. de
258 conditione furt. Idem tamen opera
tur potentia in habitu, quod opera-
tur potentia in actu. l. pen. vbi Bar. ff.
de milit. teſtam. Iaſ. in l. diuortio. §.
interdum. ff. ſolu. matrim. Decius in
c. paſtoralis. §. quoniam. 2. not. de re-
ſcrip. Hippol. ſing. 325. cum alijs rela
tis per Albert. in dict. quęſt. 33. num.
38. hæreſis enim res eſt contagioſa.
259 c. reſecandæ. 24. quæſt. 3. c. inter ſoli-
citudines. de purg. canon. c. etſi Iu-
260 dæos. de Iudæis. Et ſicut cancer ſer-
pit,

pit,vt inquit Paulus Apoſtolus.
261 ¶Et operationes animæ ſunt ve-
lociores quàm quæuis corporales a-
ctiones.c.fin.24.quæſt.3.c.ſed illud.
45.diſt.c.ea quę deſtat. Monach.vn-
de in talibus potentia,quæ eſt in ha-
bitu operatur idem quod ea,quæ eſt
262 in actu,vt ex ſuperioribus patet. Et
dato ac non conceſſo quod hæc cau
ſa & ratio in præmiſsis ceſſaſſet,non
ob id aliæ plures cauſæ & rationes,
pro hac opinióe ſuperius relatæ ceſ-
263 ſant.Quia,quando plures cauſæ con
currunt ad vnum effectum vna ceſ-
ſante,non ceſſant aliarum effectus,
niſi omnes cauſę ſimul & cõiunctim
conſiderentur.l.1.in prin.ff.ſi quis à
parent.fuer.manumiſs.l.ſi non lex
alia.ff.de hæredi.inſtitu.glo.in ver-
bo.deductus,in.l.liberos.§.1.ff.de
cap.dimin.glo.in verb.credere.in.l.
ſi ventri.§.in bonis.vbi optimè Bart.
Alberic.& Angel.ff.de priuile.cred.
glo.fin.& ibi text.in.§.affinitatis,in-
ſtit.de nup.glo.in Authen.de nup.§.
ſed & ſi quis.colu.4.cũ alijs plurimis,
vberrimè congeſtis per Tiraquel.in
tract.de ceſſãte cauſa limitatiõe.22.
264 ¶Item huic ſententię minimè ob
ſtat dicta regula,cogitationis pœnã
nemo patitur.Ea enim non intelligi
tur habere locum in crimine hære-
ſis,vt inquit glo.in.d.c.cogitationis:
dicens hoc eſſe ſpeciale in crimine
hæreſis,quæ ſolo interiori mentis a-
ctu contrahitur,allegando ad id.d.
265 §.credent ſe. Neque id mirum eſt
cùm multa alia ſpecialia in hoc cri-
mine reperiantur in iure,vt in meo
tractatu de ſingularibus iuris,in cau
ſa Fidei,in quo vberrimè.215.ſingu-
laria alphabetico ordine congeſsi in
deteſtationem tãti criminis. Quod
266 Deus omnipotens apertè oſtendit
in Core & Dathan,& Abiron,quos
terra viuos cum vxoribus & liberis,
Tabernaculis & vniuerſa ſubſtantia
ſua deuorauit. vt habetur num.c.16
& Deutero.c.11.&.c.deniq;.7.q.1.
267 ¶Hanc igitur ex ſupradictis ve-
riſsimam exiſtimo eſſe concluſionẽ.
Hæreticum ſiue ſua natura occultũ,
ſiue omnino,& totaliter occultum,
ſiue per accidens,eſſe excommuni-
catum. Relicta prorſus diſtinctione
doctiſsimi.Iaco.Septimi.in inſtit.Ca-
tholi.c.42.inter occultum ſua natu-
ra & per accidens;qui.nu.9.in hunc
modum,inſtru.Hiſpalen.in.c.5.in-
terpretari nititur,vt procedat in oc-
culto per ſe,& ſua natura,qui Inqui-
ſitorum abſolutione non indiget.
268 Imò dicta inſtructio expreſsè eſt pro
noſtra aſſertione contra opinionem
Theologorum,cùm in ea ſit diſpoſi-
tum,quòd quando crimen hæreſis
ita eſt occultum,quod nullus illud
ſcit,nec ſcire poteſt,ſed ſolus pœni-
tens,non ſolemnis,ſed ſecreta abiu-
ratio & reconciliatio ab Inquiſitori-
bus fiat. Si ergo iſte talis eſt abſoluẽ-
dus & reconciliandus ſecreta abiura
269 tione & reconciliatione,ſequitur
quòd erat excommunicatus:quan-
tumuis omnino & totaliter occult'
& mentalis eſſet hæreticus,cum pre
dicta inſtructio dicat.Si crimen fue-
rit tale,quod nullus ſcit,neque ſciri
poteſt,omnem igitur potentiã ſciẽ-
di crimen remouet,niſi per ſolã pœ-
nitentis confeſsionem.Vnde glo.ſin
gularis in verb.poſtulauit,in.c.vene
rabilem,de elect.vbi Hoſtien.& Io.
de Imol.inquiunt,quòd qui petit ab
ſolutionem ab excommunicatione,
fatetur ſe eſſe excommunicatum &
ligatum:id etiam tenet.Ioan.Andr.
270 in.c.cùm dilectus.de ordin.cognit.
Bart.in.l.decem.num.4.ff.de verbo.
obligat.per regulam illius.l.vulgatã
quòd priuatio præſupponit habitũ.
l.manumiſsionis.ff.de iuſt.& iur.§.
ſeruus.

ſeruus.inſti.de ca.dimin.c. ad diſſol-
uendum,de deſponſ. impub.
271 ¶ Quod ſanè intelligendum eſt
in hæretico occulto & mentali, qui
habuit hæreſim in mente formatam
per errorem in intellectu & pertina
ciam in voluntate, vt ſæpe dictũ eſt.
Et de dubitante in Fide, qui habet in
ſe firmitatem animi, & quandam
pertinaciam ſemper perſeuerans in
illa dubitatione. Quæ ſanè dubita-
172 tio tacitam affirmatiuam in ſe con-
tinet. Quod aliter eſt in ſimplici du-
bitatione proueniẽte ex primis mo-
tibus, quibus non aſsiſtit, ſed potius
reſiſtit, tenendo ſemper Fidem Ca-
tholicã: Iſte talis non dicitur hæreti-
cus ex ſimplici dubitatione prædi-
cta, ſed potius meretur, quàm de me
retur, cũ primi motus vt inquit phi-
lo. nõ ſint in poteſtate hominũ. c. ſed
274 penſandũ. 6. diſ. c. ſciendũ. c. tẽtatio.
de pœnit. diſt. 2. ita intelligendus eſt
tex. in. c. 1. de heret. Quod dubius in
Fide infidelis eſt, vt optimè ibi de-
clarant. Ioan. An. & Abb. nu. 1. Lud.
275 Carrer. de hæret. §. circa ſecundum.
nu. 6. Palat. Ru. in allegat hæreſis. §.
pœn. Alſ. Guer. in Theſ. relig. Chriſt.
titul. de hæret. num. 22. Arch. Flo. 3.
par. ſumm. titul. 22. cap. 5. §. 10. Al-
bert. de agnoſ. aſſer. q. 33. num. 4. &
ipſe retuli in ſingulari meo. 56. incip.
errans. in fine.
276 ¶ Nobis neceſſarius eſt tranſitus
ad alteram noſtræ principalis con-
trouerſiæ partem, videlicet affirma-
tiuam. Quòd qui factum hereticũ
confitetur, & prauam intentionem
& credulitatem negat, tanquam ne
gatiuus relaxandus ſit, etiã ſi de illo
delicto non ſit plenè conuictus. Al-
277 tius iſtã materiam repetendo dici-
mus, quòd homo ex duabus rebus
cõpoſitus eſt, anima videlicet & cor
pore, quæ etſi diuerſa & ſeparata ſint
l. ſancimus. C. de Epiſcop. & Cler. c.
cum infirmitas. de pœnit. & remiſ. ta
278 men anima ad ſuprema Cæleſtia tẽ-
dit, corpus verò circa infima hæc &
terrena verſatur. Inter ipſa verò tan
ta eſt coniũctio & conglutinatio, &
quaſi neceſſariũ quoddam vinculũ,
279 vt quẽadmodũ actiuè anima corpo-
ris miniſterio ad diuinarũ rerum co-
gnitionem eget, vt inquit Ariſtote.
lib. 3. de anim. cap. 8. oportet intelli-
280 gentem phantaſmata ſpeculari, &
nihil eſt in intellectu quin prius fue-
rit in ſenſu. l. alioquin. ff. de cõtrahẽ.
emp. l. diſcretis. C. qui teſt. facere
poſſ. Vnde Diuus Paulus ad Roma-
281 nos. cap. 1. inuiſibilia Dei à creatura
mundi, per ea quæ facta ſunt intelle
cta conſpiciuntur. &c. Ita è conuer-
ſo paſsiuæ animæ operationes, vt vo
lũtas, animus & intellectus, quæ in-
terius operantur, minimè cognoſci
poſſunt, niſi per ſigna & actus exte-
282 riores perpendi valeant, atq; per ri-
tus, cæremonias & cultus exteriores
religionem cultumq; interiorem de
monſtrantes cognoſcãtur. Nulla ita
283 que gens tam barbara ab omni ratio
ne aliena fuit quæ ad cognitionem
ſuæ gentilitatis falſæq; religionis vi
ſibilibus aliquibus ſignis exteriori-
busque cæremonijs non vſa fuerit.
Vt Valer. Maxim. teſtatur. lib. 1. cap.
11. & Auguſt. de Ciuitate Dei lib.
10. cap. 1. Id etiam ex teſtamento ve
teri, & nouo conſtat Exod. ca. 18. &
Deuter. c. 4. & 3. lib. reg. cap. 2. & in
Euange. Marci. c. 14. & Lucæ. capit.
284 22. & 1. Corint. c. 11. Qualitas enim
factorum demonſtrat intentionẽ,
animum & voluntatem actorum. l.
quod ait lex. §. illud rectiſsimè. ff. de
diuort. ibi animum habuiſſe caſus
ſing. l. militis codicilis. §. veteranus.
ff. de milit. teſtam. per extrinſeca fa-
285 cilè intrinſeca cognoſcuntur, & ex-

teriora indicant ſecreta animi interiora.l.ſi tamen ſine culpa.§.ei qui ſeruum.ff.de ædil.edicto.ibi, multo enim amplius eſt id facere quàm pronuntiare, &c.§.Pauonũ.inſtit.de rer.diuiſ.l.quidam in ſuo.ff.de con-
286 di.inſtit.Et quod interiora animi per exteriora demõſtrentur, iuxta illud intima per mores cognoſcimus exteriores, patet in.c.ex ſtudijs de præſump.cap.eſtote.de reg.iur.in antiq.cap.ſiquis Diaconus.50.diſt.cap.qui viderit.32.quæſt.5.Plus enim eſt aliquid factis demonſtrare, quàm verbis enucleate, vt in.d.§.ei qui ſeruũ,
287 & in.l.reprehendenda.C.de inſtit.& ſubſt.ibi, tu verò voluntatem eius diuortio comprobaſti.cap.ad audiẽtiam:cap.dilecti filij.2.de appellat.
288 ibi, plus eſt ad Sedem Apoſtolicam facto prouocare, quâm verbo. Et alibi etiam dicitur quòd fortiora ſunt facta ad demonſtrandum animum,
289 quàm verba.l.noſtram prouiſionẽ.C.de teſtã.l.de quibus in fine.ff.de leg: vbi facta loquũtur minime ver
290 bis opus eſt.l.3.§.falſus.ff.rem.rat.haberi.l.fin.§.fin.C.de repud.hæred.Ex factis & geſtis exterioribus ani-
291 mus & voluntas intelligitur.l.nutu.ff.de legat.3.cap.vidua.de regular.& talis præſumitur animus, qualia
292 ſunt facta.cap.exiſtimant.11.quæſt.3.cap.cauete.22.q.5.nam qualis eſt actus talis eſt iudicandus animus.l.
293 ſi non conuitij.C.de iniur.l.ſi propo nis.§.1.ff.de inoffi.teſt.quia rei qualitas agentis intentionem demonſtrat, caſus ſing.in.l.non codicillum.
294 C.de teſtam.& ex qualitate diſpoſitionis facile colligitur ſpecies intentionis.l.cum debitum paternum.C.de iure deliber.l.parentibus.C.
295 de inoffic.teſtam. Vnde optimè affirmat Ambroſius in ſermone de Abraham, vt habetur in.c.cauete fratres.22.quæſt.5.quòd quis opere loquitur, & Hieronymus in omnibus, quæ peruerſa ſunt factis Deum negari aſſerit, vt in.c.exiſtimant quidam.vbi Archidia.poſt.glo.ibi.11.q.3.c.ſit rector.43.diſt.& dicit text.in.cap.quòd Dei timorem.de ſtat.
296 Monachor.quòd opera quæ facis teſtimonium perhibent veritati.cap.eſtote miſericordes.de regul.iur.in antiq.& ex fructibus eorum cognoſcetis eos, vt in Euang. Matthæi.ca.8.c.Apoſtolus.81.diſt.Et ſicut bona, vel mala arbor ex fructibus cognoſcitur, ita homo an ſit bonus, vel malus, ex eius operibus intelligitur.ca.
297 cum in iuuentute.de purgat.canon.c.clericus.91.diſt.ſing.tex.in Clem.exiui de Paradiſo.§.cum enim ad veritatem, de verb.ſignific.hiſce verbis, cùm enim ad veritatem vitę pertineat, vt id quod exterius agitur interiorem mentis diſpoſitionem & habitum repræſentet.&c.

298 ¶Id in ſpecie affirmant Archid.Io.An.Domin.& alij in.c.2.nu.3.&.4.de hære.lib.6.Et libet mihi præter morem meum hoc in loco verba formalia Archidiaconi referre ex eo, quod omnes ſcribentes ea ſequẽdo tranſcribunt.Inquit Archid.credentes hæreticorum dicuntur qui ore proprio dicunt ſe credere erroribus eorũ.de pœnit.diſ.1.c.poteſt fieri.verſ.quid ergo.& verſ.ſe fatentur.c in actione.24.q.3.c.cũ paruulis.ca.ſi qua mulier.de conſecrar.diſ.
299 4.vbi dicitur, quòd vnicuique propria voluntas in confeſsione monſtranda eſt.c.is autẽ.22.q.2.& tales hæretici iudicantur.c.excõmunicamus.2.§.fin.de hęret.c.ſuper quibuſdam.de verb.ſignif.& hoc indubitatum eſt & probatione nõ eget. Qui verò adorauerunt & reuerentiam ſuo morę exhibuerunt, conſolationem

tionē vel communionē ab hereticis
300 acceperunt, vel ſimilia perpetrant
quæ ad ritum eorū pertinent, credē
tes meritò debent dici: nā ſ factis præ
ſumitur de affectu. 2 2. q. 5. c. qui vi-
derit. l. de dolum. C. de dolo. cap. nu
301 per. de bigam. Nam plus eſt facto
quàm verbo aliquid facere. cap. dile
cti. de appellat. nec refert an quis vo
luntatem ſuam verbis exprimat an
factis. l. de quibus. ff. de legib. & col-
ligitur & notatur. 20. quæſt. 1. capit.
302 quam progenitores. Et negare & cō
fiteri poſſumus nō ſolùm verbis ſed
etiam factis. 1 1. quæſt. 3. cap. exiſti-
mant. Quod de factis intelligitur in
quibus animus exprimitur, vt in exem
plis ſupra poſitis, quæ exempla ad ri-
tum errantium pertinent. Albert.
idem affirmat de agnoſc. aſſer. quæſt.
8. num. 12. vbi inquit hiſce verbis, ſi
verò eſſemus in facto hæretico vt pū
ta in tranſitu, vel reditu ad ritus Iu-
dæorum, tunc ſufficeret accuſatum
conuinci de illo facto quamuis non
conſter de credulitate, vel intentio-
ne ad hoc vt hæreticus damnetur.
cap. contra Chriſtianos de hæret. li.
303 6. Quod ſecus eſt in verbis, quia
plus eſt facto, quàm verbis delinque
re. l. Paulus. ff. rem rat. haberi. Idem
Alber. in dict. tractatu. quæſt. 25. nu.
14. dicens, ex hoc ſolo quòd quis fa-
cit ritum Iudæorum, condemnatur
vt hæreticus, cùm id videatur inten
tione iudaizandi feciſſe.
304 ¶ Iudaizare autem eſt id facere,
quod ſoli Iudæi facere ſolent. Ex tali
ergo facto quod non niſi per Iudæos
fieri ſolet arguitur iudaizandi inten
tio vel volūtas, Mox ibidem ſubdit.
Siue ergo quis faciat actum, ſiue cō-
mittat facere ea intentione, vt lega
lia obſeruet dicitur iudaizare, Quòd
ſi de intentione non apparet, in du-
bio præſumitur ea intentione iudai-
zādi feciſſe, vel cōmiſiſſe conſtito
de actu vel commiſſione per eius
confeſsionem, vel per teſtes, & præ
ſertim ſi eſt perſona ſuſpecta, videtur
hoc ſufficere ad illius condemnatio-
305 nem. Quinimo ſi quis confitetur
factū hæreticale & negaret intentio-
nem, quæ eſt qualitas afficiens illud
factum, vt ſit punibile, vel impunibi
le, vt hæreticus negatiuus fortaſſe poſ
ſet damnari, Idē Albert. in præd. tra-
ctatu quæſt. 25. nu. 17. dicens, Quòd
ſi quis ſeruaret Sabbatum, vel alias cę
remonias Iudæorum, et ſi de inten-
tione formaliter non conſtaret con
tra eū, tanquā contra hæreticū pro-
cedi poſſet, quia interpretatione
ſiue iuris præſumptione intentio iu
daizandi in illa obſeruantia concur-
rit, idē Albert. q. 34. nu. 53. hiſce ver
bis. Si verò eſſemus in facto hæreti-
co, vt in tranſitu, ſeu reditu ad ritum
Iudæorum, ſeu Paganorum, tunc
306 ſufficeret accuſatum conuinci de il-
lo facto ad hoc vt hæreticus damne
tur, quamuis de credulitate non cō
ſtet, Idem Albert. quæſt. 36. num.
18. in fine ibi, ſi autem eſſemus in fa
cto, puta quia confitetur ſe feciſſe ri
tū Iudæorum, negat tamē intentio-
nem, in tali caſu intentio probatur
ex qualitate facti, vt hæreticus eſt
puniendus, etiam ſi neget intentio-
nem. Animus enim ex factis & ex
307 modo faciendi perpenditur, allegat.
l. 1. §. Adrianus. ff. ad. l. Cornel. de
ſic. Ioā. de Imol. in ca. literas de præ-
ſum. in quo loco nullum verbum de
illa re Imola ſcripſit. Idē Albert. q.
308 23. num. 51. cum ſequē. dicēs. Quòd
plus eſt factis demōſtrare quàm ver
bis. & ex factis animus declaratur. &
in rub. de hæret. lib. 6. quæ. 2. nu. 61.
& q. 13. num. 68. ibi, exterior cultus
eſt euidēs ſignum interioris cultus.
& num. 69. & 70. nonnulla notatu

309 digna referendo inquit. Quòd quãdo factum de per ſe eſt damnatũ, pręſumitur mala intentio in faciente. l. ſi nõ conuitij. C. de iniur. c. 1. de præſump. optimè Abb. in. c. cum te. nu. 29. de re iud. & in. c. ad hęc. 1. num. 3. 310 de appellat. Omne enim maleficiũ praua intentione & voluntate præſumitur factum. l. nam Iudus. l. item Mela. ff. ad. l. aquil.

311 ¶ Hanc igitur aſſertionem, quòd ſi reus confiteatur factum hæreticũ & neget prauam intẽtionem & crędulitatem ſit relaxandus, ſequitur etiam Anan. in. c. excommunicamus. 1. §. credentes. num. 11. de hæret. Io. de Imol. in Clem. 1. §. fin. de vſur. Sylueſt. in verbo hæreſis. 1. q. 7. num. 10. repert. Inquiſit. verbo. hæreſis, verſ. item nota, quòd nedum verbo, ſed facto. &c. Et Ioã. Nicol. de hære. not. 5. Fran. Squill. de fide Catho. cap. 15. Turr. Crem. in ſumm. de Eccleſ. libr. 4. c. 4. & c. 13. Palat. Rub. in alleg. hæreſis. §. 7. dicens, quòd ſi de intentione non conſtat præſumitur factum intentione Iudaizandi, præſertim in perſona ſuſpecta. Caſtro. de iuſta hær. pun. lib. 1. c. 1. & c. 7. Iaco. Sep. in inſtit. Catholi. c. 47. num. 22. meliùs in Enchir. titu. 40. de præſump. & in inſtitu. Catho. c. 10. nu. 2. cum ſequẽ. cõtra ea quę ſcripſit in inſtitu. Cath. c. 26. nu. 7. Quod expreſſe probat. c. fin. 30. diſt. ibi. Qui pro quadam religione ieiunauerit ſicut Manichęi, 312 anathema ſit. Vbi hæreticus iudicatur, qui Manichęorum ieiunia & ſuperſtitiones ſequitur. c. humanæ aures. 22. q. 4. cuius verba ſunt. humanæ aures verba noſtra iudicant qualia foris ſonant. c. exiſtimant. 11. q. 3. ibi, in omnibus quæ peruerſa ſunt fa- 313 ctis Deum negamus. Vbi Archid. inquit, quod quis opere negat loquitur, confitetur & prędicat. c. cauete. 22. q. 5. c. cum annis. 1. q. 1. c. 2. de hęret. lib. 6. ibi, Eccleſiaſticę tradere ſepulturæ. c. filij vel hæredes. eo. titu. ibi, per manus impoſitionem ſecundum peſsimam conſuetudinem eorum. c. contra Chriſtianos. eo. tit. ibi, erit tanquam contra hæreticos procedendum. ea. cum contumacia. eo. tit. ibi, aut cõtumaciter ſe abſentat. c. accuſatus. §. ille quoque. eod. titu. quem ibi in fine notat Anchar. Cle. ad noſtram de hæret. ibi, faciunt & committunt. c. vidua. c. extirpandæ de regul. caſus ſing. in cap. tua nos de ſponſal. l. cum debitum. C. de iure deliberã. l. ſi quis extraneus. ff. de acqui. hæred. l. ſi quis filium. C. de lib. præter. vel exhæred. Id etiam probatur in Epiſ. Diui Pauli ad Coloſſen. c. 2. ibi: Nemo ergo vos ſeducat in cibo vel potu, aut in parte diei feſti, aut Neomeniæ, aut Sabbatorum. Et inſtruct. Hiſpalen. facta anno. 1484. ca. 2. ibi, *e ceremonias de Iudios*: & inſtruct. *de Madrid*, año. 1561. c. 2. ibi, *ceremonias de Iudios o Moros*.

314 ¶ Ratio autem prædictorum eſt: quia ieiunia feſtiuitates, orationes, aliæq́; cæremonię ſunt quidam ritus externi, mores & obſeruationes ad obſeruandam quampiam religionẽ, eiuſque cultum celebrandum. Vnde rectè ſequitur, talem quis religionem habere creditur, quibus ieiunijs orationibus atque cæremonijs vtitur. Ideo ſi quis Iudæorũ, ſeu Ma- 315 humetanorum, ſeu Lutheranorum ritus & cæremonias ſeruauerit, eo ipſo illius ſectæ hæreticus ſeu apoſtata eſſe cenſebitur. c. fin. 30. diſt. in. c. 2. c. filij. c. contra Chriſtianos de hęret. lib. 6. vbi meritò Archid. exponit, ritus, id eſt, mores & obſeruationes. c. fin. de Baptiſ. c. fin. de diuor. ca. ſæpe. 27. q. 1. & l. prophanos vſus. C. de Pagan. glo. in rub. de ritu nup. ff.

¶ Neque

316 ¶Neque prædictis obſtat regula
communiter recepta. Quòd facta
etiã horrẽda & deteſtabilia nõ ſunt
hæreſes, cùm nullum opus exterius
quantumuis nephandum, abſq; er-
rore intellectus, ſit hæreſis. Vt ſiquis
Sacratiſsimam Euchariſtiæ Hoſtiã
ſurripuiſſet, quod tenet Archiepiſc.
Flor.2.par.ſumm.titul.12.cap.5.§.
1. Caſtro.lib.1.aduerſus hæreſes.ca.
1.& de iuſt.hæret.pun.lib.1.cap.1.
&.7. Turrecrem.in ſumm.de Eccleſ.
par.2.lib.4.c.4.&.c.13. Lupus in alle
gat hæreſis.§.2. Sylueſt. in verb.hæ-
reſis.1.quæſt.2. Iac.Sep.in inſt. Ca-
th.cap.31.num.5.& in Enchirid. tit.
8.nu.12.

317 ¶Pro ſolutione minimè hoc in lo
co omittenda eſt notabilis diſtin-
ctio Alfon.de Caſtro, in.d.lib.1.c.1.
&.7.de iuſta hæret.pun.& in li.1.ad
uerſ.hæreſ.c.1. dicentis, quòd quæ-
dam ſunt peccata ad quæ (natura ip
ſa) proni homines ſunt, vt in auari-
tiam, gulam, venerem, homicidiũ,
furtum, & alia id genus in quæ capti
voluptate quæ eſt omnium malorũ
radix, homines ruunt. c. quia radix.
318 de pœnit.diſt.2.c.bonorum.17.diſt.
Et in procem.decretal.in prin. Meri
tò in his prauis & reprobatis factis
hęreſis neutiquam præſumenda eſt,
niſi quis hoc impune fieri poſſe cre-
diderit. Alia ſunt peccata, quæ natu
319 ra non appetit, imò apetitus homi
niſq; voluptas repugnat & aduerſa-
tur, vt tempore ieiunij non comede
re vſque ad noctem, vel orare, vel
carnem ſuillam non edere, neq; vi-
num bibere, prauaſq; cæremonias
ſeruare more Mahomethanorũ vel
Iudæorũ, in electione enim ſimiliũ
rerum voluntas indubitanter regi-
tur ab intellectu, ideo in earum ob-
ſeruatione praua intentio & credu-
litas ineſt, imò homines contra
naturalem inclinationem & appeti
tum illa operantur. Vnde aliam me
liorem coniecturam elicere non poſ
ſumus, niſi propter deprauatã inten
tionẽ & voluntatem, quod longè
aliter eſt in alijs delictis ſuperius rela
tis, quia natura ipſa homines ſunt
proni ad ea perpetranda, & ſuſpica-
ri poſſumus, quòd ira, vel auaritia,
ad ea mouentur, & non quòd cre-
dunt id impunè fieri poſſe. Et cùm
huiuſmodi cauſa & præſumptio ſit
320 naturalis alijs cauſis præferenda eſt.
l.qui habebat.ff.de tutel. l. profecti-
tia.§.fin.ff.de iure dot. Prædictã di-
ſtinctionem. Alfon.de Caſt.ſequũ
tur. dd. ſupracitati, & Iac. Sep.in
dict.capit.31.nume.5.& in.d.titul.
8.nume.12.
321 ¶Hæc igitur præſumptio contra
ſeruãtes hæreticorũ ritus & cęremo
nias, quòd in earum obſeruatione
mala credulitas, & deprauatus ani-
mus ineſt, pro manifeſta probatio-
ne & veritate habetur, cùm ſit iuris
322 prēſumptio. Legum enim præſum-
ptiones veræ & propriæ probatio-
nes dicũtur: caſus notab.in.l.fin.in
fine.ff.de probat. Quam legem glo-
riatur Iaſ.ſe didiciſſe à quodam ma-
gno Aduocato Papiẽ. vt ipſe refert in
l.1.nu.9.C.de milit.teſt.& in.l.licet
Imperator.num.8.ff.de legat.1. Pro
qua eſt gloſ.fin. communiter rece-
323 pta in.l. ſi tutor petitus.C.de peric.
tutor. quòd pręſumptiones legum
ſunt liquidiſsimæ probationes. Quã
gloſ.affirmat eſſe ſing. Bal in rub.de.
præſump.nu.5.& in.l.ita demũ.in fi.
C.de procur.& in.l.1.3.oppoſ.C.ſi in
fraud.patron. Io.de Imol.in.l.quæſi-
tum.ff.de re iud & in.l.in tempus.§
1.ff.de hæred.inſtit. Iaſ.in.l.licet im
perator.numer.8.de legat.1.& in.l.
manifeſtæ turpitudinis eſt.num.4.
ff.de iur.iuran.& in.l.1.num.9.C.

de teſta. milit. & in.l.non hoc.num.
15. C. vnde legit. Hippo. in rubr. C.
de prob. nu. 183. & nu. 202. vbi plu-
res alias gloſſas ad id refert. Pleni⁹ Ti-
raquell. in. l. ſi vnquam. verb. dona-
tione largitus. nu. 158. cum ſequen.
C. de reuocan. donat. Alciat. de præ-
ſump. reg. 1. præſump. 3. Iaco. Sep. in
Enchi. tit. 40. nu. 8. dicens. huic præ-
324 ſumptioni ſtandum eſſe, niſi contra
rium probetur, cùm ſit tantùm præ-
ſumptio iuris quæ trãsfert onus pro-
bandi in aduerſarium, vt notant Bar.
Iaſ. & alij in. d. l. licet Imperator. per
text. ibi, & Bald. in dict. rubr. de præ-
ſump. in prin. & Alciat. de præſump.
3. par. in introit. Quòd aliter eſt, ſi eſ-
325 ſet præſumptio iuris & de iure: nam
quando ius præſumit & ſtatuit, tunc
dicitur manifeſta probatio, vt in. l.
ſi ij qui adulterij. C. de adulte. cap. ſu
per eo. c. accuſatus. de hæret. libr. 6.
c. ad abolendam. §. illos quoque. eo.
titu. in antiquis. glo. not. vbi Barto.
in. l. fina. ff. de eo quod met. cauſ. glo.
in. l. ſiue poſsidetis. C. de probat. glo.
in. c. is qui fidem de ſponſal. glo. in. c.
ferrum. 50. diſtinct. cum alijs relatis
per Hippo. in dict. rub. C. de probar.
nu. 72. cum ſequen.
326 ¶ Me latet profectò quonam pa-
cto contrarium in caſu noſtro poſsit
probari contra iſtam iuris præſum-
ptionem. Nam animus, voluntas &
credulitas à ſolo Deo cognoſcũtur,
& ſunt quid inuiſibile. c. nũquid. de
pœni. diſtin. 1. & per teſtes minimè
probari poteſt, vt inquit Inno. in. c.
ſuper hoc. de renũ. & glo. in. l. 2. ff. de
interrog. action. Hippol. in. l. 1. §. Di-
uus Adrianus. nu. 36. ff. ad. l. Cornel.
de ſicar. & in. l. 1. nume. 28. C. eo. ne-
327 que per proprium iuramẽtum, cùm
ſit præſumptio iuris contra iuramen
tũ in præſenti caſu. glo. ſing. in verb.
non probatur. in fine. in. c. propoſui-
ſti. 82. diſt. Bart. in. l. inter omnes. §.
rectè. ff. de furt. & in. l. 1. nume. 15. ff.
ſi cert. petat. & in. l. quemadmodum.
col. 1. de agric. & cenſit. lib. 11. C. Iaſ.
in. l. is poteſt. num. 62. ff. de acquir.
hæred. melius in. §. iſtæ quidem. nu-
me. 92. inſtit. de action. Felin. in. c. ſi-
gnificaſti. 1. de hom. & in. c. Inquiſi-
tionis. §. 2. de accuſ. Alciat. de præ-
ſump. regu. 3. præſump. 16. nume. 2.
optimè Decius in. c. ad hæc. nu. 6. de
poſt. prælat. Ita limitanda & intelli-
328 gẽda eſt vulgata iuris regula. Quod
ea quæ in animo & intellectu conſi-
ſtunt proprio iuramento proban-
tur. iuxta glo. in dict. §. ſed iſte qui-
dem cum alijs plenius à me ſupra. nu
me. 213. relatis. niſi in delictis, in qui
bus malus animus, & dolus ſemper
præſumitur. l. ſi non conuitij. C. de
iniur. cap. 1. vbi Felin. nu. 16. de præ-
ſump. & Bald. in. l. vnica circa finem.
329 C. de confeſſ. inquit. Quod in dubio
in delictis ineſt dolus. idem refert
Iaſ. in. §. ex maleficijs. numero. 71.
inſtitu. de action. Felin. & Decius in
cap. ſin autem. colum. 1. & 2. de re-
ſcrip. vbi regulam cum. 12. fallentijs
reſcripſere.
330 ¶ Non tamen inficior accuſatum
de improbis obſeruationibus & cæ-
remonijs, per veriſimiles coniectu-
ras & pręſumptiones animum ſuum
eſſe bonum probare poſſe per glo.
not. in verb. animo in. l. 1. C. de ſicar.
quam ſing. eſſe affirmat Roman. in
l. in illa ſtipulatione. nume. 41. ff. de
verb. oblig. & Iaſ. in. §. ſed iſtæ quidẽ.
nu 90. inſtit. de action. & ſecundum
illam glo. iudicauit Cæpola. conſi. 2.
in fine. & Thom. Gram. conſil. 68. &
331 alij relati ſupra. nume. 136. Animus
enim & voluntas per indicia, & præ-
ſumptiones probantur. l. dolum. C.
de dolo. Barto. in extrauagan. ad re-
primendum. verb. denuntiationem
quomodo.

quomod.in crimi.læſ.maieſt.procedat.Felin.in.c.ſignificaſti.1.de hom. Hippol. in rub. C. de probat.nume. 123.Thom.Gram.conſi. 31.in cauſa magnifici.num.3.& in.d.conſ.68.in cauſa Petri.in prin.vt puta quòd pro pter infirmitatem, in die non come
332 debat vſque ad noctem, vel propter aliam rationabilē cauſam. Vna verò præſumptio tollitur per aliam, & vnum indicium per aliud, & vna cõiectura per aliam, & vna probatio per aliam fortiorem.l.licet impera tor.ff.de leg.1.l.diuus.ff.de in integ.reſtitut.cap.auditis.de crim.fal. cap.tuam.vbi glo.de ſponſal. glo. fi. in.cap.tranſmiſſæ qui fil. ſint legit. Bal.in.l.fin.C.de hæred.inſtit.num. 1.&.20.Alex. conſil. 103.videtur in fin.1. vol. Hippol.in. l. 1. ff. diuus Adrianus.num.18.ff.de ſicar.& in. l.1.num.50.C.eod.pulchrè Thom. Gram.vot.3.in cauſa inquiſitionis, num.12.cum ſequen.plenè Tiraquel.in.l.ſi vnquam.verb.donatione largitus.nu.156.C.de reuoc.donat. Et ideo pluribus rationibus & fundamentis id concludit Hippol. in pract.crim.§.diligēter.num.190.
333 quem ſequitur Nicol. Boer. deciſ. 165. Et dicendum eſt.num.9.dicēs, quod quando ſunt aliqua indicia cõtra reum ad torturam, & aliqua pro reo, & in eius fauorem, reus non eſt torquēdus, ſed abſoluēdus; Quod eſt nimis ſingulare ac paſsim in actu practico verſatur.
334 ¶ Vnde meritò inquit Bal. in. l. ſi vt poſsideres. in fine. C. de probat. quòd ſimilitudo maior tollit minorem, Id etiam refert Iaſ.in.l.1.nu.31. ff.de vul.& pupil.& in.l.ſi extraneus, num.6.&.17. ff. de cond. cauſ.dat. cauſ.nõ ſequut.Latè Hipp.in practi.
335 crim.§.diligēter.vbi nu.196.inquit quòd præſumptio delicti tollitur ex præſumptione bonæ vitæ vt nõ torqueatur, & ad id allegat plures dd. allegationes, Nouiſsimè id etiam ſequitur Thom. Gram. conſi. 38. formata Inquiſitione. nu. 17. Nã quodlibet indiciũ, vel præſumptio vt iuuet, vel noceat eſt probandum per duos teſtes. & ſi vnus teſtis deponit
336 de vno indicio, & alius teſtis de alio, nõn propter hoc probatur indiciũ. gloſ.eſt ſing.ſecundum Bart.ibi.in.l. fin.in verb.vel indicijs. C.fam. herciſ. Quam pro notab. refert idem Bart.in.l.fin.num.7.ff.de quæſt. Bal. in.l.ſi quis ex argentarijs.§.1.num.4. ff.de edendo. Angel. in.l.3. C.ad.L. iul.maieſ.& in.l.fi.ff.quod met.cauſ. Paul.Caſ.& Io.de Imol. in.l.cum pro ponebatur.ff.de leg.2. Iaſ.in.l.admonendi.lec.2.num. 253.ff. de iur.iurãn.Hippol.in.l.1.§. idem Cornelio in prin.& in.l.de minore.§.plurimũ. nu.9.& in.l.vnius.§.teſtes.num.1.& in.l.fi.num.6.ff.de quæſt.& in.conſ. 59.nu.6.& conſi.84.num.9. Anton. Gom.lib.3.reſol. cap. 13.nume.18. Alber.in rub.de hæret.in.6.q.45.nu. 18.& de agnoſ.aſſer.q.85.nu.19.
337 ¶ Illæ autem præſumptiones ſunt fortiores, quę fuerint veriſimiliores. Bald.in.l. fin.in princ.& nu. 20.C.de hæred.inſtit. Præſumptio enim nihil aliud eſt, quám quædam ratiocinatio de re veriſimili, vt Bald. verbis vtar in rub. in princ. de præſump. Quem ſequitur Alciat.de præſump. in introitu par.3.in princ. Iac. Sep. in Enchir.dict.40. num. 15.& idem
338 Bald.in rub.C.de probat.inquit.Pręſumptio eſt animi applicatio ad veriſimile. Ideò id quod non eſt veriſimile, eſt quedã falſitatis imago. Bal. in.l.2.C.de ſicar. & in.l.1. C.de ſer. fugit.& in.cap.quia veriſimile.de præſump. Tiraquel. in.l. ſi vnquã. in princip.num.37. cum ſequentib.

339 C.de reuoc.don.& Alciat.vbi ſupra.
Nã experimẽtũ veri ſermonis eſt,cõ
cordare cum rebus ſenſatis.l.ſi ita
quis, ibi, quòd nemo ſanus dixerit.
ff. de cuict.l. non eſt veriſimile. ff.
quod met.cauſ. Veriſimile enim idẽ
340 eſt,quod credibile,& è conuerſo.l.
miles.C.de quæſt.l.athletas. in prin.
ff.de his qui not.infam. cap. inſpicimus.de
regu.iu.li.6.Plenè Tiraquel.
in.d.l.ſi vnquã.in prin.num.60. & in
341 verb.abſque liberis.nu.13.
¶ Superiùs dicta intelligẽda eſſe.
cenſeo,niſi præſumptio contra accu
ſatum eſſet in ſpecie,quæ fortior eſt
præſumptione in eius fauorem in
genere. Præſumptio enim cõtraria
342 in ſpecie tollit præſumptionem fa-
uorabilẽ in genere.ita Bal.in.l.ſiue
poſsideris.in prin.oppoſ.vlt.C.depro
ba.allegando.l.cùm de indebito.ff.
eo.vbi.nu.4.inquit. quòd quædam
343 eſt præſumptio,quæ dicitur temera
ria,quæ ratione caret,& iſta non di-
citur propriè præſumptio, cùm nul-
lum habeat effectũ, & proinde nec
nomen meretur habere.de qua in.l.
344 non eſt veriſimile.ff.quod met.cauſ.
Alia eſt etiam præſumptio probabi-
lis,quæ aliqua ratione munitur, &
de hac præſumptione eſt noſtra con
trouerſia,& iſta eſt propriè præſum-
345 ptio, alia verò eſt præſumptio violẽ
ta,quæ eſt efficax ad condemnatio-
nem.de qua in.c.afferte.& in.c.lite-
ris.de præſump.& in.l.ſi ij qui adul-
terij.C.de adult.
346 ¶ Ad dictum Bal.in.d.l.ſiue poſsi
detis.addendum eſt notabile dictũ
Inno.in.cap.auditis.nu.4.de præſ-
crip.& in.c.inquiſitiõis.& in.c.cùm
oporteat.de accuſa.dicentis, quòd
maior fides adhibetur duobus teſti-
347 bus deponentibus in ſpecie, quàm
pluribus deponentibus in genere.
Quã opinionem ſequitur Nicol.de
Neap.in.l.turpia legata.in prin.ff.
de leg.1.Alex.conſi.77.videndũ eſt.
nu.9.vol.1.& cõſi.148.excellentiſsi
mæ dominæ.nu.4.volu,2.Rom. con
ſil.167.Antonius accuſatus. in fine.
Hipp. in.l.de minore.§. plurimum.
nu.62.ff.de quæſt.& in.d.§.diligen-
ter.nu.199.Palat.Rub.in allega.hæ-
reſis.§.7.Nicol.Boer.deciſ.23.Chri-
ſti benedicti.nu.45.dicẽs id eſſe ve-
rũ,etiã ſi ſint mille teſtes deponen-
tes in genere, allegando Alberic.in.
d.l.turpia legata.
348 ¶ Ex qua concluſione optimè de
ducitur cõuicto,vel ſuſpecto de hæ-
reſi, qui dixiſſe conuincitur Rom.
Pont.indulgẽtias,iubilea,vel Bullas
nullas eſſe,vel rem diuinam,aut con
feſsionem vocalem non eſſe neceſ-
ſariam,nihil omnino probationẽ bo
næ vitæ & orthodoxæ Fidei,bonę fa
349 mæ, & morũ ſuffragari.Et teſtes de
ponentes de mala fama, alicuius vi-
delicet de certo homicidio, vel fur-
to præferri debere deponentibus
de bona fama in genere, vt cõcludit
Rom.in.d.conſil.167.& Hippol. in.
350 d.§.diligẽter.nu.197.Probatio enim
bonæ opinionis & famæ in genere
parum aut nihil probanti prodeſt.
Cũ nullus adeò improbus homo ſit
etiã ſi ſit diabolus (vt humano more
loquar) qui nõ inueniſſet teſtes dicẽ
tes eſſe bonæ opinionis & famæ.
351 ¶ Imo deteriores ſunt hæretici
bonæ vitæ & opinionis, eis qui malæ
ſunt vitæ. Quia in iſtis ſic ſimulatis
per bonam vitã & opinionẽ, plus in
doctrina ſua apparet ſanctitatis au-
toritas, & ſic ipſi catholicorum vi-
tas ſua conuerſatione maculant,
quàm qui vitæ peſsimæ ſunt. Nã illi
non ita facile homines ad falſam do-
ctrinam ſolicitãt, vt inquit Origen.
in Ezechiel.hom.7.& refert Conra.
Brun.de hæret.lib.1.cap.7.Io.Sep.in
Enchir.

352 Enchit.titul.3.nume.3.& omnes hæ
retici hypocritæ ſunt, qui aliud a-
353 gunt,& aliud ſimulant. Sunt em̃ cal-
lidi & ſe eſſe Chriſtianos,& nobis cõ
ſentire fingunt, pacem & amicitiam
ſimulantes, blanda & bona verba dã
tes, mel quidem in ore, fel autem in
pectore geſtant,& ſunt acerrimi Ec-
cleſiæ hoſtes,& in via Cain, ac in cõ-
tradictione Core exiſtunt. vt nu. c.
16.& explicat Conra.Brun.de hære.
354 lib.1.c.9.&.16. Multò enim nequior
eſt hoſtis occultus, quàm publicus,
& nulla maior peſtis eſt, quàm fami-
liaris inimicus,& nullum odium gra
355 uius, quàm ſimulatus amor.c. etſi Iu
dæos. de Iudæis. c. ſi inimicus.94.di-
ſtin. c. certe. 12. quæſt. 2. c.non om-
nis.5.quæſt.5.
356 ¶Præterea noſtra principalis aſ-
ſertio, quòd ex prauis cæremonijs &
ritibus exterioribus malus animus
& praua intentio præſumatur, ſequẽ
357 ti comprobatur ratione. In his quæ
ſunt de genere prohibitorum, dolus
& malus delinquendi animus à iure
præſumitur. Sed ritus obſeruationis
& cæremoniæ Iudæorum & hæreti-
corum, ſunt de genere prohibitorũ,
rectè igitur ſequitur in earum obſer
uatione prauam intẽtionem,& cre-
dulitatem ineſſe. Maior propoſitio
probatur per text. in.l.1.C.de ſicar.
&.l.vni.C.de famoſ.libell.ſi non cõ
ſtitij.vbi glo. C.de iniur.l.1.§.cùm a-
rietes. ff.ſi quad.paup.fecit.ſ.dica.c.1.
de præſump. Minorem probat text.
in.c.filij, vel hæredes.c.contra Chri-
ſtianos, de hæret.libr.6.c.fin.50.diſt.
conſequentia verò per ſe nota eſt.
358 ¶Id procul dubio intelligendum
eſt, quando ille actus eſt iniectdictus,
& de genere, vt dictum eſt, prohibi-
359 torum. Secus eſt ſi fuerit indifferens
qui pariter ad bonum & malum in-
differenter ſe habere poteſt, quo ca-
ſu delictum minimè præſumendum
eſt, ſed facta, ſeu verba dubia, vel am
bigua in partem meliorem interpre
tari tenemur.l. vulgata merito. ff.
pro ſocio. vbi re communi vtens, a-
ctione furti non tenetur.l. interpre-
tatione. ff. de pœn.c.vni.de ſcrut.in
ord.facien. c. eſtote. de regul.iur.in
antiq.c.cum dilecti.de accuſar. c.du
dum. de præſump.Bald.in.l.1.nu.13.
C. de ſer. fug. Bart. in.l.non ſolum.§.
ſed vt probari poſsit.num.4. ff.de no
360 ui op. nun. Nam in criminibus pro-
bationes non dubiæ, ſed luce meri-
diana clariores ſunt neceſſariæ.l.fin.
C.de probat.l.addictos.C.de Epiſco.
aud.l.qui ſententiam. C.de pœn.c.li
teras. de præſump. c.ſciant cuncti.2.
q.8.c.Epiphanium.5.q.fin. Oportet
enim probationem eſſe neceſſario
concludentem, & non de contingẽ
361 ti. Probatio autem, quæ procedit ex
fallibili, non eſt bona: ex eo quòd nõ
eſt efficax, vel neceſſaria iuxta illud
vulgatum, nõ probat hoc eſſe, quod
362 ab hoc contingit abeſſe.l.neque na-
tales. C. de probat. l.non hoc. C.vn-
de legit. c.in præſentia. de probat.c.
363 cum tu.de teſtib. Probatio verò non
concludens, non dicitur probatio,
neque nomen probationis habere
meretur, & nõ facit rem dubiam de
iure, vel de facto.l.matrem.vbi Bald.
in prin. C.de probat.idem in.l.2.in fi
ne. C. de bon.poſſeſ.ſecũ. tab.refert
Iaſ.in. d.l. nam hoc.nu.3.&.6. quòd
364 actor qui non probat clarè & apertè
intentionem ſuam ſuccumbit.l.1.&
l.matrem.&.l.ad probationem.2.C.
de probat.c.auditis.de præſcrip.
365 ¶Ideò meritò voluit glo. ſing.in
verb. dubium. in. c. in præſentia. de
probat. quòd dubia probatio ſem-
per interpretetur contra producen
tem probationem, quam pro nota-
bili refert Bal.in.l.quotiens.§.ſi quis

ita. ff.de hæred.inſtit. Bart.in.l.inter
ſtipulantem.§.1.in finc. ff.de verbo.
obligat. & in.l.ſi quis intentione am
bigua.ff.de iud.Iaſ.in.d.l.nō hoc.nu.
4.Hippol.in rub. C.de probat.num.
350. & in ſing. 267.incip. dubia pro-
batio.Abb.in.d.c.auditis.num.4.De
cius.conſi.531.incip.accuratè. nu.5.
366 ¶Ex proximè dictis liquidò con-
ſtat,verba dubia,vel ambigua,alicu-
ius propoſitionis, habētia duplicem
ſenſum,Catholicum videlicet,& hę
reticum,potius in Catholico, quàm
hæretico ſenſu eſſe intelligenda. Ve
luti ſi quis dixerit, Deus nō facit ma-
la, intelligendo de malo culpæ, eſt
Catholica, & de malo pœnæ eſt hæ-
retica. Vel dixerit, vt pluries vidi-
mus,Lutheranos eſſe nobiliores, (id
eſt ſecundum ſenſum Catholicum)
proceres & nobiles in Gallia po-
tiùs quàm plebeios eſſe Lutheranos,
nō eſt hæretica. Si verò intelligatur
de nobilitate virtutum & morū, eſt
ſuſpecta, ſi de nobilitate religionis,
hæretica cenſetur. Prædictam regu-
lam ſcripſit Innocentius in. c.dudū.
2.de elect. Bart.in.l.non ſolùm. §.ſed
vt probari poſsit. nume.4.ff.de noui
op. nun. & in.l.inter ſtipulantem.§.
1.ff.de verborum obliga.Bald.in.l.1.
nume.13.C.de ſeru. fugiti.& in.l.1.
in fine. C.de verbo. ſigni.Iaſ.in.l.di-
uortio, nu. 15.ff.ſolu.mat.& in.l.ca-
ptatorias. nu, 12. C.de mil.teſt.& in
d.l.non hoc,num.4. Felin. in rub.de
præſumpt.nu.16.Decius in.c.in præ
ſentia. nume.14.de probat. Alexan.
conſi.15.viſo proceſſu.num.7.vol.3.
Thom.Gram.voto.10.Cæleſtis cu-
riæ.num. 31. Hippol.in rub.de fide-
iuſ. ff. nume 55.&.59.& conſi. 2.ap-
poſita animaduerſione.nu. 2.& con
ſil. 104.circa Inquiſitionem.num.28.
Carre. in pract.cri.§.circa ſecūdum.
fol.143.nu.33.

367 ¶Id in ſpecie in crimine hæreſis
tenuit ſingulariter Albert.de agnoſ.
aſſer.q.7.per totam quæſtio.&.q.24.
num. 48.&.q.29.nu.19.&.q.8.num.
11.&.q.25.nu.17.&.q.33.nu.23.&in
rubr.de hæret.q.13.num.19.& in.d.
q.7.poſt longam diſputationē con-
368 cludit, quòd cum hoc delictum ſit
mentale.glo. in cap.cogitationis.de
pœnit.diſtin.1.Bal.in.l.ſi quis non di
cam rapere.nu.1.&.9.C.de Epiſco.&
369 cler.verba dubia iuxta loquentis ſen
ſum,& intentionem eſſe intelligen-
da. vt inquit iure conſul.in.l.in am-
biguis.ff.de reg.iur.in ambiguis ora-
tionibus maximè ſententia ſpectan
da eſt,eius qui eas protuliſſet.
370 ¶Prædictorum ratio eſt iuxta di-
ctum Boetij, quod multipliciter in-
telligitur eius veritas ignorat: quod
dictum Boetij refert Bald. in. l. te-
ſtium.nu.10.C.de teſtib.& in.l.ſcire
leges. nume.3.ff.de legib.& in.l.nec
371 quicquam.§.vbi decretum. ff.de of-
fic.proconſ.& legati.Bart. in.l.in am
biguo.ff.de reb.dubijs: ob id lex,vel
canon,qui habet plures intellectus
ad deciſionem cauſarum non mere-
tur allegari.vt inquit Barto.in.d.l.in
ambiguo. & in. l.eum prolatis per
tex.ibi.ff.de re iud. Bald.in.l.2.num.
5.C.quan.prouoc.non eſt neceſſ.Iaſ.
in. l. captatorias. in fine. C. de teſta-
men.milib.& in.l.admonendi.in le-
ctura. num. 86. ff.de iur.iuran.Deci.
in. l.quotiens idem ſermo.num.4.ff.
de reg.iur.text.in.l.benignius.ff.de
legib.l.ſemper in obſcuris. ff.de reg.
iur.c.cum dilecti.de accuſat.ibi,quæ
ad bonum & malum valeant retor-
372 queri. Id etiam probat iuris regula,
quæ diſponit iura promptiora eſſe
ad abſoluendum,quàm ad condem-
nandum. l.abſentem.l.reſpiciendū.
ff.de pœn.l. Arrianus.ff. de action.&
obligat. cap. ex literis. de probat.ca.
inter

inter dilectos. in fine.de fide. inſtru.
373 Quod ſane intelligendum eſt ad ple
nam delicti probationem, ſecus ta-
men quo ad præſumptionem, vt tor
queatur, præſertim ſi eſt perſona ſu-
374 ſpecta. Nam in dubio præſumẽdum
eſt pro hæreſi, atque ſi nimis vrgent
indicia, iſte talis torquẽdus eſt, cum
de eius animę ſalute agatur, vt in tor
tura confiteatur & reconcilietur, ac
pœnitentia ei iniungatur, ſi paratus
ſit corrigi, vt ſpiritus eius ſaluus fiat,
teſte Diuo Paulo Apoſtolo: ita Cardi.
Ioan. de Imo. in Clem. 1. §. verum. de
hæret. Pet. de Anchar. conſil. 179. in
375 fine. dicens. l. merito. ff. pro ſocio nõ
habere locum, vbi agitur de ſalute
animarum. Decius in. c. in pręſentia.
num. 15. de probat. Albert. de agnoſ.
aſſer. q. 33. num. 21. cum ſequen. vbi
alia circa hoc notatu digna refert.
376 ¶ Quamobrem diebus retro ela-
pſis auſus ſum affirmare non eſſe de
hęreſi ſuſpectum, qui volens ſacram
Miſſam in quadam Eccleſia audire,
& ad eam acceſsiſſet, & ſacram Miſ-
ſam celebrari non inueniſſet, qoia ſe
ro erat, & dixiſſe fertur hæc verba, ſo
la fides ſufficit. Quia non cẽſetur di-
xiſſe ſolam fidem ſine operibus ſuffi
377 cere, quod eſſet hæreticũ. Verba du-
bia vel prægnantia, in dobio intelli-
genda ſunt secũdum ſubiectam ma-
teriam, de qua agitur etiam ſi impro
prientur. l. ſi vno anno. ff. locati. vbi
verbum, donatio, interpretatur pro
tranſactione ſecundum ſubiectam
materiã. l. ſi ex legati cauſa. ff. de ver-
bo. obliga. l. ſi ſtipulatus. ff. de vſor. l.
damni infecti ſtipulatio. in princi. ff.
de dam. infecto. Bart. in. l. omnes po-
puli. num. 58. ff. de iuſt. & iur. Bald. in
rub. C. de contr. empt. q. 9. Iaſ. in. l. is
qui putat in fin. ff. de acqui. hæred. &
in. l. cum quis. nu. 6. C. de ior. fac. ign.
Abb. in. c. exhibita not. 2. de iudic.
Decius in. d. l. quotiens idem ſermo.
Hippo. in rub. C. de probat. nu. 13. &
in ſing. 510. incip. verba in dubio. Pa
la. Rub. in rub. de dona. inter virum
& vxo. §. 7.
378 ¶ Illud verò inprimis quòd in ne-
gotijs ſancti officij Inquiſitionis hæ-
reticæ prauitatis paſsim cõtingit mi
nimè omittendum eſt: quòd in ex-
379 ponendis propoſitionum verbis at-
tendenda ſit loquentium qualitas &
conditio, vt ſi verba ſunt prolata ab
homine ruſtico & groſsi (vt ita dicã)
ingenij groſſo modo, & citra dolum
& malam credulitatem, ſi verò ab ho
mine docto & ſubtilis ingenij ſubti-
li modo, quia tunc nõ ſine dolo ſunt
intelligẽda. l. quod ſi nepos. vbi glo.
1. ibi, talis dicendi modus non cadit
in idiotam. ff. de teſtamen. tutel. l. ſi
quis id quod: ibi, per imperitiam, vel
ruſticitatem. ff. de iur. om. iud. l. ſi. C.
de teſtam. ibi, neceſſarium duximus
ſimplicitati ſubuenire. cap. ſolitæ. in
prin. ibi, perſonam loquentis. de ma
ior. & obed. cap. paſtoralis. de donat.
ibi ſimplicitate verborum. ca. ad au-
dientiam. de appellat. ibi ex ſimplici
tate fortè verborum. l. ferè in omni-
bus. ff. de regul. iur. Iaſ. in Authen. in
greſsi. num. 35. C. de ſacroſanct. Eccl.
Roma. conſi. 4. ſecundum ſentẽtiam
periti. poſt prin. Alexan. conſi. 43. vi-
ſis meritis. in ſi. vol. 4. optimè Alber.
de agnoſ. aſſer. q. 7. nu. 24. Decius in
d. l quotiens idem ſermo. nu. 3. Co-
uarru. in. 4. decretal. par. 2. c. 4. §. 1. in
prin. Pala. Rub. optimè in alleg. hære
ſis. in fauorem illius ruſtici Roderici
de Carrion. allegando illud dictum
ſing. Inno. in. c. 1. num. 4. de ſum. Tri
ni. & fide Catholi. quod ſatis abunde
ſuperius. nume. 64. cum ſequen. exa
minauimus.
380 ¶ Sed ſecundum communẽ vſum
loquendi, verba ſunt intelligenda:
qui

qui communis vſus, plerunque proprio ſignificato derogat. l. cum de la
381 nionis. §. aſinam molendinariam. ff. de fun. inſtruct. quia multoties dum proprietas verborum attēditur, ſenſus veritatis amittitur. c. intelligentia. c. præterea. de verbo. ſigni. c. Marchion. 1. q. 1. l. labeo. ff. de ſupel. leg. glo. not. in. l. librorum. §. quod tamē Caſsius. ff. de legat. 3. c. ex literis. 1. de
382 ſponſ. Regulariter verò à propria ſignificatione non eſt recedendum. l. non aliter. ff. de leg. 3. l. ſi quis ſtipulatus ſit. ff. de verbo. obligat. l. diligenter. ff. mand. c. cū dilecta. de reſcript. c. ad audientiam, de decim. c. porrò. de priuil. De hac re, regulam & ſeptem fallenrias ſcripſit Iaſ. in. l. non dubium. num. 41. cum ſequen. C. de legib. & Socin. reg. 536. verborum proprietas. & Ber. de Luco. reg. 639. recedere.

383 Prouidi enim & circunſpecti hæreticæ prauitatis Inquiſitores, atque ſacræ Theologiæ profeſſores in qualificandis propoſitionum verbis, per ſonarum qualitates, modum, & occaſionem loquendi, an aſſertiuè, vel interrogatiuè, vel narratiuè, nationem, & patriam, vbi pullulant hæreſes, vt in Anglia, Gallia, & Germania. l. quod ſi nolit. §. qui mancipia. ff. de ædil. edi ca. excommunicamus. 1. §. qui autem. de hæret. c. ſi gens Anglorum. 56. diſtin. & omnes alias circunſtancias plurimum conſiderare debent. l. aut facta. ff. de pœn. c. ſicut dignum. in princi. de hom. c. cum cauſam. 1. de teſtib.

384 ¶In exponendis verò verbis dubijs agnoſcendiſq; factis, vel Catholicis dictis, aut ſuſpectis, vel hereticis periti ſacræ Theologiæ profeſſores ſunt vocandi, qui vulgo Qualificatores nuncupantur, quorum aſſertionibus omnimodam Inquiſitores adhibeant fidem. l. ſeptimo menſe, vbi Bald. ff. de ſtat. homi. l. 1. in prin. ff. de vent. inſpi. l. ſemel. C. de re milit. lib. 12. c. cauſam matrimonij. c. propoſuiſti. de probar. c. fraternitatis. ca. ſi. de fri. & malefi. cap. ſignificaſti. 2. de
385 hom. Nam quilibet experto & perito in arte ſua credendum eſt. Bart. in proœm. ff. vet. §. 1. num. 8. plenè Ange. in. l. ſi vacanria. C. de bon. vacan. lib. 10. Iaſ. in rep. l. admonendi. num. 195. cum ſequen. ff. de iur. iuran. Albert. in. c. 1. q. 10. nume. 17. de hære. libr. 6. & melius de agnoſ. aſſer. q. 10. per totam. Archiep. Flor. 3. par. ſum. tit. 5. c. 2. §. 2. Vnde Bart. in. l. poſsideri. num. 6. ff. de acquir. poſſeſ. & in. l. inter ſtipulantem. §. ſacrā. ff. de verbo. obliga. quæſtionem de Baptiſmo ad Theologos, & Canoniſtas remittit. Ideo affirmat Domin. c. ſtatutū. num. 13. de reſcript. lib. 6. allegando
386 ibi Lapum. Quod ſi cauſa eſt merè canonica & ſpiritualis, & aſſeſſor eſt merè legiſta: poterit vt ſuſpectus recuſari. Id etiam ſequitur Decius in c. ſciſcitatus. num. 13. de reſcrip. Pal. Rub. in præfatiō. ad rubr. de dona. inter vir. & vxor. nu. 4. Alber. de agnoſ. aſſer. q. 10. nu. 3. In materia teſtamētorum, contractuum, ac donationū, in qua parum, aut nihil iura canonica ſtatuerunt ad legiſtas, potiùs quā ad Canoniſtas recurrendum eſt, & è contra in cauſis vſurarum, decimarum, matrimoniorum atque beneficiorum ad Canoniſtas, potiùs quàm ad Legiſtas recurrendum eſt. Nō tamen propter hoc pudeat Canoniſtā conſulete Legiſtam in materia legali, neque Legiſtam Canoniſtā in materia Canonica. Ita inquit Anton. in c. Clerici. de Iudic. & in rub. de precar. vbi Barbat. Alex. in. l. ſi prius in ſi. ff. de noui op. nun. & Palat. Rub. vbi
387 ſupra. num. 2. Et ſicut ex Philoſophia

& Medi-

& Medicina fit perfectus Medicus,
ita ex ſcientia iuris Canonici, & Ciui
lis efficitur perfectus Iuriſconſultus.
Bal. in. c. cum cauſam, num. 2. de pro
388 bat. Nam iuris Canonici ſanctitas Iu
ris ciuilis ſubtilitate decoratur, & Iu
ris ciuilis maieſtas Canonum autho
ritate firmatur. Verba ſunt Bald. in
proœm. ſuo ſuper Decret. nu. 2.
389 ¶Hinc eſt quod ſcripſit Hoſtien.
in. c. 1. vbi optimè Abb. nu. 9. de con
ſangui. & affini. Quòd in locis, in qui
bus pullulant hæreſes, Theologi ad
Epiſcopatus præferendi ſunt, ſin au-
tem cauſarum iurgia, & lites verſan-
tur. (vt in Hiſpania) Iuris Canonici
profeſſores Theologos præcedant,
vt optimè Decius in. c. clerici. num.
7. de Iudic. Alberr. in. d. q. 20. nume.
390 14. Ad ſcientiam enim Theologicã
pertinet interpretatio Iuris diuini,
& ita eſt alijs ſcientijs nobilior, nam
quælibet ſcientia dicitur nobilior,
quanto ipſius ſubiectum eſt nobili⁹,
& ita Theologiæ ſubiectum eſt co-
gnitio Dei, obiectũ verò ciuilis ſcien
tiæ eſt bonum ciuile, & ſic ſupponi-
tur Ethicæ, id eſt morali ſcientiæ, &
Politicæ, & œconomicæ. l. 1. C. de ſe
cun. nup. ibi, legibus noſtris mores
corrigere intendimus. c. 1. 4. diſt. ibi,
hoc verborum tenore factæ ſunt le-
ges, vt earũ metu humana coerceã-
tur audacia. Ob id pœnæ dicuntur
391 medicinales, vt homo malus, bonus
efficiatur. l. 1. in princi. ff. de iuſt. &
iur. l. vni. C. de emen. propinq. ca. vt
clericorum. de vita & hone. cler. c. 1.
392 de ſenten. excommu. lib. 6. ad hoc tẽ
dunt leges & hoc volunt, incolumẽ
eſſe ciuium coniunctionem ait Ci-
cero libr. 3. offic. Authen. vt iud. ſine
quoquo ſuffrag. in princ. coll. 2. vbi.
Imp. inquit, noctes ducimus inſom-
nes, vt ſubditi in pace, & tranquilli-
tate viuant.

393 ¶Obiectum verò iuris Canonici
eſt quoddam mixtum ex ſcientia le-
gali, & Theologica, vt patet in pro-
œm. decretal. ibi, apperitus noxius
ſub iuris regula limitetur. & text. in
c. qualiter, & quando. 2. de accuſat.
ibi, ex authoritatibus noui & vete-
ris teſtamenti, ex quibus poſtea pro-
394 ceſſerũt canonicæ ſanctiones. c. per
venerabilem, qui fil. ſint legit. ca. vt
noſtrum. de appell. cap. vni. vt eccle.
395 bene ſine dim. confer. Hanc igitur o-
pinionem, quod ad Theologos perti
neat diſcutere, an propoſitiones ſint
hæreticæ, vel Catholicę nõnullis fun
damentis affirmat Ocham, in dialo-
go. 1. & Ioan. Gerſon. in quadam ora-
tione recommendatiria. par. 2. qui-
bus accedat quod ſcripſit Anchar. in
ſua diſp. incip. in antiquis & moder-
nis temporibus, quam opinionẽ re-
fert etiam Alex. conſi. 1. circa primũ
dubium. nume. 36. vol. 2. vbi inquit,
quòd magiſtri ſacræ Theologiæ in
396 dubijs, quę occurrunt ſuper decimis
& teſtamentis, communiter errant.
Decius conſi. 111. pro tenui faculta-
te. 2. col. iuxta illud prouerbium an-
397 tiquum, ne vltra crepidam ſutor. l. il-
licitas. §. ſicuti. ff. de off. præſi. l. item
quæritur. §. ſi gemina. ff. ad. l. aquil. l.
culpa eſt. ff. de regu. iur. & tractent
398 fabrilia fabri. l. 1. ff. quod quis iur. l.
doli mali. §. fi. ff. de donat. c. tua nos.
de hom. ca. non eſt ſine culpa. de re-
gu. iur. lib. 6.
399 ¶Verùm vt radicitus ſuperiùs di-
cta intelligantur, diſtinguendũ eſſe
arbitror (dicente Philoſopho) in lib.
8. Metaphyſic. qui diſtinguit proxi-
mus eſt veritati, & qui neſcit diſtin-
guere omne diſputationis genus
400 prorſus ignorat. Videlicet ſi in du-
bium vertitur aliquam aſſertionem
eſſe expreſsè damnatam vt hæreti-
cam, huiuſmodi cognitio ad iuris
Canoni-

Canonici peritos pertinet, quia hæ-
reſes damnatæ in Decretalibus ſex-
to, & Clementinis, extrauagãtibus,
& Concilijs generalibus reperiũtur.
vt patet in.c. quidam autem hæreti-
401 ci.24.q.3. Sin autem expreſsè deciſa
non eſt huiuſmodi aſſertio, tunc ad
ſacræ paginæ profeſſores, vt ſuperi⁹
402 dictũ eſt, pertinet. Sed de vſu & con
ſuetudine iam diu recepta indiſtin-
ctè & abſolutè cuiuſuis propoſitio-
nis declaratio ad Theologos attinet
ſpectat: & ab eorum aſſertionibus
cauſis fidei iudicandis minimè eſt
cedendum: vt in inſtruct. de Ma-
tid. anno.1561. cap.1. Quod etiam
er prudentiſsimos conſiliarios ſu-
remi conſilij generalis Inquiſitio-
nis pleniùs decretum eſt.
403 ¶ Proprium verò Inquiſitorũ hæ-
reticæ prauitatis munus & officium
eſt, ordinem iudiciarium contra hæ-
reticos præſentes & abſentes ſerua-
re in eorum capturis, accuſationib⁹,
eſtiumq; publicationibus, & in ſen-
entijs tam diffinitiuis, quàm inter-
ocutorijs, cum conſilio iuris perito-
rum, qui Conſultores vocantur. De
his omnibus ſacræ paginæ profeſſo-
res ſunt penitus ignari. Et ideo Ar-
chid. Ioan. Andr. & Domin. in. c. vt
commiſsi.§. aduocandi. de hære. lib.
6. exponendo verba illius.§. aduocã-
di quoque peritos quoslibet, vt vo-
404 bis aſsiſtant, & in ferendis ſententijs
præbeant conſilium opportunum,
dicunt quòd etiam laici coniugati,
qui ſunt in iure Canonico & ciuili
periti cõprehenduntur. Ita ſunt om
nes ferè Conſultores, qui eligendi
ſunt viri prouidi, honeſti & periti:
nã in tam graui crimine magno &
maturo conſilio procedi oportet. c.
vt officium.§. 1. & c. per hoc. de hæ-
405 ret lib.6. l. diuortium. ff. de diuor. Nã
ibi erit ſalus, vbi multa conſilia. Pro-
uerb. c. 11. & .14. & .ca.13. qui cuncta
agit cum conſilio, regitur à ſapien-
tia. & .c.20. bonum conſilium quàm
plurimos à morte liberauit, & .c.15.
406 dicitur, diſsipantur cogitationes vbi
non eſt conſilium. Vbi verò ſunt plu-
res conſiliarij confirmatur, & quod
à pluribus quæritur ſapientibus, facì-
lius inuenitur. c. de quibus. 20. diſt. &.
407 extra conſcientiam. 64. diſtin. perfe-
ctiſsima veritas per ampliores homi-
nes reuelatur, vt inquit diſtin. Ia in ſingul.
408 C. de fideicommi. nam integrum eſt
iudicium, quod plurimorum ſenten-
tijs cõfirmatur. c. cauſam matrimo-
nij. c. prudentiam. de offi. deleg. l. ma
giſtros. C. de profeſ. & medic. lib. 10.
409 ¶ Inquiſitores verò hæreticæ pra-
uitatis conſilium peritorum, vulgo
Conſultorum, ſequi non tenentur,
cùm eorum ſit ſuffragium conſulti-
uum, & non deciſiuum. c. cum olim.
de arbit. vbi qui tenetur eligere cũ
conſilio aliquorum, tenetur tempo-
re electionis illorum conſilium re-
quirere: ſed illud ſequi non adſtrin-
gitur. c. cùm in veteri. de elect. vbi ir-
ritatur elect. non ex eo quòd conſi-
lium non fuit ſecutum, ſed quia non
fuit requiſitum congruo loco & tẽ-
pore. c. Venerabili. de offi. delega. ca.
ſi. iux. com. intellect. de his quæ ſiũt
410 à prǽl. ſine conſ. ca. vbi dicitur, quòd
capitula cathedralium eccleſiarum
ad concilia prouincialia ſunt vocan-
da, & ad tractandum, & non ad defi-
411 niendum admittenda, quia conſiliũ
non eſt de ſubſtãtia actus: ſecus ſi di-
catur de conſenſu. Bal. in. l. fin: §. ne-
ceſsitatem. C. de bonis quæ lib. Ar-
chid. in. c. Archiepiſcoporum. 18. di-
412 ſtin. Ratio autem noſtræ concluſio-
nis eſt, quòd Conſultor nullam ha-
bet iuriſdictionem ordinariã, neque
delegatam. Barto. in. l. 1. ff. de offi. aſ-
ſeſ. Bald. in. c. ſi pro debilitate. nu.3.

vbi

vbi optimè Decius.nu.7.de offi.de-
leg.Iaſ.in.l.fin.nu.59.ff.de ferijs.
413 ¶Oppoſitum tamen videtur pro-
bare.l.impuberibus.ff.de ſuſpe.tut.
vbi pubetes curatorem ſuſpectum
accuſare poſſunt eum conſilio con-
ſanguineorum, & illud cõſilium eſt
neceſſarium.l.Titium & Mçuium.in
414 prin.ff. de adminiſtra.tut.vbi factũ
ſine conſilio Mçuij eſt nullum.ca.2.
de ſtat.Mon.ibi, de cõſilio fratrum:
nam fruſtratorium eſſet petere peri
torum conſiliũ,quod quis ſequi non
tenetur.l.fi. C.de bonis quæ lib.l.ad
415 probationẽ.C.de probat. Quia lex
& natura nihil fecerunt fruſtra.l.ſi
idem. C.de codicill.l.ſi quando.ff.
de legat. 1. c.ſi Papa.de priuil. libr.6.
416 Hanc verò concluſionem, quòd pe-
ritorum conſilium ſit ſequẽdum te-
nuit Bar.in.d.l.impuberibus.&in.l.1
§.ſi plures.nu.4.&.11.&.15.ff. de ex
ercit.act. Et magiſtraliter diſtinguit
Abb.in.d.ca.cùm in veteri.de elect.
Ioan. Andr.in.c.ex parte.de reſcrip.
Decius in.d.c.ſi pro debilitate.nu.9.
417 ¶In ſpecie autem quòd in cauſa
hæreſis Conſultorum conſilium ſit
ſequendum,tenuit expreſsè Albert.
in.c.1.num.2.&.17.de hæret.libr.6.
Meliùs de agnoſc.aſſer.q.26.nu.11.
&.12.&.15.& poſt longam examina
tionem concludit, quòd cùm ſtatu-
tum ſit, vt in.c.vt commiſsi.§.aduo-
candi.& in.c.fina.§.iubemus.de hæ-
ret.lib.6. quòd cauſæ hæreticæ praui
tatis de conſilio peritorum terminẽ
tur. Inquiſitores debent requirere
conſilium peritorum, & illud ſequi.
Et ibidem in finalibus verbis, ſtoma
chatur ipſe Albert.contra quendam
Licentiatum aſſerentem inquiſito-
res non teneri ſtare conſilio Conſul-
torum, nullam tamen rationem alle
gantem,& pro ſua opinione ipſe Al-
bert.duplici fundatur ratione: qua-
418 rum prima eſt,quia quando manda-
tur aliquid fieri de conſilio alicuius,
talis perſona cenſetur eſſe electa. ca.
fina.de offi.delegat.l. inter artifices.
419 ff.de ſolut. Secunda ratio eſt effica-
cior,nam illud quòd requiratur con
ſilium, eſt diſpoſitum à lege,& ob id
eſt neceſſarium.d.l.impuberibus.§.
impuberes. de ſuſp.tut.Bart.in.d.§.ſi
plures.nu.2. Et propter naturam di-
ctionis, de, quæ particula denotat
420 cauſam proximam, & materialem,
& de ſua natura auget.l.1.ff.depoſi-
ti.l. ſi ſeruum.§.ſtichum.ff. de legat.
421 1.c.Epiſcopus.35.diſtin.Et dicere de
conſilio perinde eſt,ac ſi diceres, cõ-
ſilium eſt de materia eius quod ſit,
quod aliter eſſet, ſi diceretur cũ con
ſilio. vt refert Barth.in.d.§.ſi plures.
num.4.Iaco.Sep.in inſtit.catho.ca.
14.nu.12.tenuit,de honeſtate, & nõ
de neceſsitate conſilium Conſulto-
422 rum eſſe ſequendum. Nam Inquiſi-
torum eſt iuriſdictio,& non Conſul-
torum, & quod illud iam per proce-
res ſupremi, generaliſq; Inquiſitio-
nis Senatus decretum eſt, vt ipſi in-
quiſitores, auditis peritorum ſuffra-
gijs, auctorumq; meritis radicitùs in
ſpectis, fidei cauſas meliùs & certiùs
diffinire valeant, & hoc noſtris præ-
ſertim temporibus, quando hæreti-
cæ prauitatis Inquiſitores ſunt iuris
periti, & non Theologi, vnde meri-
423 tò Conſultorũ vota & ſuffragia ſunt
conſultiua,& non deciſiua,& hoc iu
re vtimur de communi vſu & cõſue
tudine, quæ ſane eſt optima legum
interpres.l.ſi de interpretatione.ff.
de legib.c.cùm dilectus.de conſuet.
424 ¶Si hæreticæ prauitatis Inquiſi-
tores ſuo, vel Conſultorum conſilio
ducti in diffinendis fidei cauſis erra-
uerint, animaduerſione digni ſunt,
neque peritorum ſuffragia eos excu
ſant. l. quidam decedens. §.pater.&
l.Titium

l.Titium & Męuium.in prin.ff.de ex
cuſ.tut. Et hoc tenuit Bart.allegãdo
iſta iura.in.l.ſi conuenerit. nume.4.
ff.de re iud. vbi latè Alexan.& idem
Bar.in.l.1.§.ſi plures.nu.10.ff.de ex-
erc.act.Bald.in.l. manifeſtiſsimi.§.
pen.in fine.C.de furt.Anton.in.c.in
timaſti.col.2.de appellat. Abb.in.c.
ſi pro debilitate. Vbi plenè Decius.
nu.10.de offi.deleg.Et idem Decius
in.l.conſilij non fraudulenti.nu.3.
ff.de regu.iur. Felin.in.c.de quarta.
num.28.de præſcrip. Albert.in.c.1.
q.10.num.4.cum ſequen.de hæret.
lib.6.& de agnoſc.aſſer.q.26.nume.
10.Iac.Sept.in inſt.catho.c.41.num.
12.Et pleniùs Tiraquel.poſt leges cõ
nubiales.glo.4.

425 ¶Ratio enim manifeſta eſt, quia
exploraré quis apud ſeipſum debue-
rat, an conſilium illud ſibi expediret
vel non.l.2.§.fina.ff.mand.l.conſilij
426 ff.de reg.iur.cum conſilium neminẽ
neceſsitet.c.cùm olim.de arbitr.ca.
427 quod præcipitur.14.q.1.Et eſt igno-
rantia iuris, quæ neminem excuſat.
l.2.l.cùm quis.C.de iur. & fac.igno.l.
iuris ignorantia. C. qui admit. ad
bon.poſſeſ.l.leges ſacratiſsimę.C.de
legib.cap.ignorantia.de regu.iur.li-
bro 6. Ob id meritò Quintus Mu-
tius Iur.conſul.Seruium Sulpitium
reprehẽdit, dicens: Turpe eſt Patri-
428 tio & nobili viro ignorantia iuris, in
quo verſatur, vt refert Pomponius
in.l.2.§.Seruius autem Sulpitius.ff.
de orig.iur.

¶Sed ſi quæſtio eſſet nimis diffi-
429 cilis & ardua, propter facti contingẽ
tiam, vel varias Doctorum opinio-
nes, aliquo modo Inquiſitores ob iu
ris obſcuri ignorantiam excuſantur.
glo.eſt ſing.communiter recepta in
verb. videbitur.in princ.inſtit.de o-
blig. quæ ex q.delict.naſ. vbi ſubdit
exemplũ circa intellectum legis Gal
lus.ff.de lib.& poſthu.Illam glo.alle-
gat ad hoc Bald.in.l.mancipia.nu.3.
C.de ſeru.fugit.Ioan.de Imol.in.l.4.
§.in eum qui.ff.de damn.infec.Iaſ.in
l.1.nu.22.ff.de tranſact.& in.l.eum
ptolatis.nu.18.ff.de re iud.Felin.in
c.1.nu.15.de re iud.& in.c.de quar-
ta.nu.27.de pręſcrip.& in.c.quoniã.
nu.7.cum.ſequen.de ſimon. vbi re-
430 gulam, & plures fallentias ſcripſit,
Hippol.in pract.§.nunc videndum.
nu.17.cum ſequen.

431 ¶Iudices verò imperiti & ignari,
pro vt ſunt Præſides prouinciarum,
vulgo Gubernatores, qui non prohi
bentur eſſe iudices.l.certi iuris.vbi
glo.C.de iudic.c.ſciſcitatus.vbi Abb.
432 & Decius,de reſcrip.Et idem Decius
in rub.de fide inſtru.in decretal. nu-
me.27. ſequendo conſilium etiam
iniuſtum ſui Aſſeſſoris in ſyndicatu,
non puniuntur. Barto. in.l.ſtatu-
tis.C.de ſent.ex Breuic.recitan.glo.
Barto.& alij.in.l.2.ff.quòd quiſque
iur.Felin.in dict.ca.de quarta.num.
28.Anto.de But.in.d.cap.cùm olim,
in fine.Catelinian' Cotta in memo-
rabil.ſuis verb.ſtatuto Mediolanen-
ſi.Albert.de agnoſ.aſſer.q.26.nume.
14.& in cap.1.quæſt.10.nume.9.de
hæret.lib.6.vbi allegat Bart. idem te
nentem in.l.expertes. C.de decur.li
bro.10.In quo loco nullum verbum
de re illa ſcripſit.

433 ¶Denique hunc mirabilem effe-
ctum Conſultorum, nempe conſiliũ
etiam iniuſtum operatur: quòd pro-
pter errorem non eſt in Inquiſitori-
bus præſumendus dolus, ſed tantùm
culpa.glo.in.l.2.§.qui magiſtratum.
ff.quod q;.iur.Barto.in.d.§.ſi plures.
Angel.ſing.in.l.ſed ſi lege.§.ſcire.ff.
de pet.hæred.Iaſ.in.l.iuris ignoran-
tia.nume.9.& in.l.ſi conuenerit. nu-
me.18.ff.de re iud. Feli.in.d.c.1.nu.
28.& Albert.in.d.quæſt.10.num.16.

Præſertim

434 Pręſertim quòd conſultores nõ ſunt
ab Inquiſitoribus, ſed à Præſide ſu-
premi generaliſq; Inquiſitionis Se-
natus electi, argu.text.in.l.1.&.2.ff.
de offi. Aſſeſ.l.1.ff.de inſt. act.l.ſi pro
curatorem.§.ſi tutores.ff.mand. Ale
xan. in.l.properandum.§.ſin autem
alterutra parte. C. de iudic. Alberti.
in.d.q.10.nu.12.

435 ¶Rectiùs tamẽ & vtilius eſſe cen
ſeo in rebus arduis & ambiguis, vt in
captura nobilium & religioſorum,
& in relaxatione reorum, vt nuper-
rimè per epiſtolas ſupremi Senatus
decretum fuit, ad ſuperiores nego-
tium omnibus meritis atque ſuffra-
gijs inſtructum remittere, & ante
eius executionem eos conſulere.l.
ſolent. l.ſi quid erit. ff. de offi.procu.
436 & leg.hoc verborum tenore. Si quid
erit quod maiorem animaduerſio-
nẽ exigat remittere legatus ad pro-
cõſulem debet.l.diui fratres.l.ad be-
ſtias. ff. de pœn.l.1.&.l.fi. C.de relat.
cap. Inquiſitores. de hæreti. libro. 6.
ibi, tenebitur ſedi Apoſtolicæ nun-
tiare.ca.fina.vbi Abb.num. 14.de re
iud. Et id habetur Exod. cap. 18.ibi,
maiora autem referãt ad te.Ia. Sept.
in Enchirid.titu.7.nu. 6.& in inſtru.
Granatæ, anno.1499.c.13.& Hiſpa-
len. anno. 1500.& de Madrid, anno.
437 1561.ca.5.&.66. In quacunque verò
cauſa, etiam minima, ſi Inquiſitores
& Ordinarius, vel alter eorũ diſcor-
dant, proceſſus ſufficienter inſtru-
ctus ad Inquiſitorem generalem, &
proceres ſupremi Senatus Inquiſi-
tionis remittendus eſt. cap. per hoc.
de hæret. libro. 6. cap. ab arbitris. de
offi. deleg. eod.lib.6.l.duo ex tribus.
ff.de re iud.l.ſi in tres.ff.de recep. ar-
bit.cap.fin.vbi Abb.& alij. de re iud.
d. inſtruct. de Madrid. cap. 66. quod
in ſacro Inquiſitorum foro nimis v-
ſitatum eſt.

438 ¶Quod ſolummodo in cauſis fi-
dei procedere intelligendum eſt, in
quib[9] Inquiſitores ſunt Iudices Apo
ſtolicæ ſedis delegati ad vniuerſita-
tem cauſarum. glo. in verb. ipſorum
in Clem. nolẽtes. de hæret. Io. Andr.
Peruſ. & alij in. c. ne aliquit. de hæret.
lib. 6. contra Archid. ibi. Abbas in. c.
cauſam matrimonij. nume.7. de offi.
deleg. & in. c. cũ.1.&.2. num.19.& in
c.fi.nu.14.&.19.de re iud. & in. c. cau
ſam reſtitutiõis. in prin. de in integ.
reſti. Decius conſilio. 137. & diligen-
ter. num.3. Villadiego de hęret. q.23
nu. 6. dixit eſſe communem. Alciat.
in rub. de offi. ordina. in antiquit. nu.
19. Ia. Sep. in inſti. Catho. ca.34.nu.6.
439 Nam Inquiſitorib[9] iuriſdictio ſimul
& in ſolidum competit. c. vt officiũ.
c. vt commiſſi. in prin. de hæret. libr.
6. Abb. in. d. c. fi. nu. 19. & in. d. c. cau-
ſam matrimonij. nu. 10. vbi pleniùs
Decius, & Albert. in. c. 1. q. 6. nu. 6. de
hæret. libro. 6. Dicimus in ſolidum, ſi
ſolus iuriſdictioni in diffiniendis fi-
440 dei negotijs præeſt, nam collega in
ciuitate, vel territorio exiſtens, nul-
lum in cauſis iam deciſis ſuffragium
habet: vt cautum eſt in. 4. inſtruct.
Toletan. capit. 1. quam refert Iacob.
Sept. in inſtitu. Catho. cap. 34. num.
17. Quod nuperrimè per epiſtolas
ſupremi Senatus ſãctæ Inquiſitio-
441 nis comprobatum eſt. Sin autem
omnes eſſent præſentes, alter ſine al
tero ad capturam reorum, publica-
tionem teſtium, torturam, purgatio
nem indicendam atque ſententiam
diffinitiuam proferendam minimè
procedat. vt in Clem. 1. de hæret. &
in dict. 4. inſtruct. Toletan. & in alia
Granaten. anno. 1499. ca. 1. & in alia
de Madrid, anno. 1561. cap. 32. & ca-
442 pit. 48. Et quo ad Ordinarios attinet,
Inquiſitores iuriſdictionem habent
cumulatiuam, & non priuatiuam, in

in his tantùm articulis, videlicet in
proferendis ſententijs tormentorũ,
& alijs ram diffinitiuis, quàm ab in-
443 ſtantia iudicij. In omnibus verò alijs
articulis Inquiſitoribus competit iu
riſdictio priuatiua, & non cumulati-
ua. Clem. 1. §. 1. de hæret. extrauag.
Bonifacij Papæ. 8. Ex eo quòd de hæ-
rét. inter. comm. ibi, dummodo te-
neantur ſibi inuicem communica-
re proceſſus.
444 ¶ In alijs enim cauſis ciuilibus, ac
criminalibus non tangentibus fidẽ,
Inquiſitores. ſine Epiſcopo proce-
dunt: quia earum cognitio potiùs ex
Regia, quàm Apoſtolica authoritate
comperit, vel ex diutina conſuetu-
dine, præſertim in hoc regno Valen-
445 tiæ, Aragoniæ, & in principatu Ca-
thaloniæ, quæ ſanè conſuetudo iu-
riſdictionem tribuit. l. 1. & fin. C. de
eman. liber. c. dilecti. de arbit. c. irre-
fragabili. de offic. ordin. c. cùm con-
446 tingat. de foro com. Proch dolor no
ſtra hac tempeſtate huiuſmodi iuriſ-
dictio quàm deſtructa, debilis, & in-
firma ſit aliquorum incuria, nõ ſine
paruo negotiorum fidei detrimen-
to referre pudet. Veriſsimam hac in
re Philoſophi ſententiam non reme
re cenſeo, ſcilicet accidentia pluri-
mum conferre ad res peragendas, vt
inquit Philoſ. 1. libr. de anima. & re-
fert Bald. in. l. conuenticula. nu. 7. in
447 fin. C. de Epiſ & cler. Nam omnes iu
dices tenentur ſuam defendere iu-
riſdictionem pro viribus pœnali iu-
dicio vſq; ad ſanguinis effuſionem.
l. 1. ff. ſi quis ius dicen. non obten. l.
obſeruandum. ff. de offic. præſid.
448 ¶ In cauſis huiuſmodi diffiniẽdis
quod à maiori Inquiſitorũ parte fue
rit iudicatum, habita etiam diſcor-
dia, ſine remiſsione executioni tra-
dendum eſt. l. Pomponius. vbi glo.
&. dd. & l. duo ex tribus. ff. de re iud.
l. ſi pater. ff. de liber. cauſ. Ita anno
præterito per prudentiſsimos fidei
defenſores ſupremi Senatus proce-
res fuit definitum: vt habetur. 2. vo-
lum. literarum huius ſancti officij
Valen. fol. 190. Quod ipſiusmet prin
cipis præceptum eſſe cenſetur, cùm
ſint de latere principis. Et quòd hu-
449 iuſmodi decretum legis authorita-
tem, & vim in omnibus alijs ſimili-
bus cauſis obtineat. eſt. l. fina. C. de
legib. §. ſed & quod Principi placuit.
inſtitu. de iur. natu. gen. & ciuil. cap.
in cauſis. de re iud. cap. conſultatio-
ni. de frig. & malefic.
450 ¶ Præterea, vt ad noſtrum princi-
pale inſtitutum reuertamur, videli-
cet, qui factum hæreticum confite-
tur, prauamque intentionem, & cre
dulitatem abnegat, tanquam nega-
tiuus, & verè hæreticus eſt relaxan-
dus. Hæc ſiquidem concluſio ſubtili
451 iuuatur ratione. Ex pluribus actioni
bus fidei cognoſcitur fides, cũ fides
ſine operibus ſit mortua, vt dicitur
in epiſtola diui Iacobi. cap. 2. & in. c.
Sicut vrgeri. 1. q. 1. & in cap. non eſt
452 mirum. de pœnit. diſtin. 2. Iuſtus eñ
ex fide viuit. ad Hæbr. c. 10. c. vbi ſa-
na fides. 24. q. 1. Et ſine fide impoſsi-
bile eſt placere Deo. 1. Pet. 2. Vnde
dicit Chryſoſto. quem refert Cardi.
in Clem. vni. nu. 5. de ſum. Trinit. &
453 fide Catho. quod fides religionis Ca
tholicæ eſt lumen animæ, oſtium vi-
tæ, & fundamentum ſalutis æternæ.
Itaq; cõfeſsio exterior fidei, ſiue fiat
verbis, ſiue operibus, aut alijs ſignis,
eſt actio fidei, vt dictum eſt: ergo ex
454 operibus & actibus exterioribus co-
gnoſcitur fides, quæ eſt in mente, &
455 per contrarium infidelitas. Nam co-
gnito vno de cõtrarijs, cognoſcitur
& reliquum. l. etſi contra tabulas. in
fine. ff. de vulga. & pupil. l. ſi hæres in
ſtitutus. ff. ad. l. falcid. l. Si mandato.
§. quoties.

ſ. quotiēs. ff. mand. cum contrario-
rum iuxta regulam vulgatam eadē
456 ſit diſciplina, quoad cognitionem. l.
1. Vbi Bal. ff. de his qui ſui, vel alie.
iur. ſunt. & in prin. inſtit. eod. tit. &
de tutel. in prin. quia quod operatur
457 propoſitum in propoſito, idem ope-
ratur oppoſitum in oppoſito, l. fin. §.
fin. qui ſatiſd. cog. ff. de legat. 3. §.
458 plus autem inſtit. de action. Et ſi con
tingit vnum oppoſitorum eſſe mul-
tiplex, reliquum per conſequens eſt
multiplex. l. cùm proponebatur, vbi
glo. ff. de legat. 2. quam allegat Bald.
ad ſing. q. in l. ſi. C. de fideicō. Alex. in
rub. ff. de acquir. poſſeſ.
459 ¶ Rectè igitur prædictum argu-
mentum ſequitur, cùm hæreſis ſit
ſpecies infidelitatis, quæ opponitur
fidei. S. Tho. 2. 2. q. 10. Card. de Tur.
Crem. in ſum. de Eccle. lib. 4. par. 2. c.
460 1. & c. 6. Id verò intereſt inter infide
litatem & hæreſim, quod inter ge-
nus & ſpeciem, nam ad poſitionem
generis non ſequitur poſitio ſpeciei.
l. fina. C. de reb. alien. non alien.
glo. in l. ſi cauſa cognita. C. de trāſ.
alia glo. in §. plebiſcitum. inſt. de iur.
nat. gen. & ciuil. Decius in l. in to-
to. ff. de regul. iur. latius ipſe retuli
in mea Epitome ſucceſſionum cap.
19. nu. 8. cum ſequen. Ita conſequen
tia nō eſt bona, quia fallibilis eſt iſte
infidelis, ergo eſt hæreticus, non ſe-
quitur, ex eo quia poterit eſſe Sarra-
cenus, vel Paganus, & non baptiza-
461 tus. Ad hoc autem vt aliquis ſit hæ-
reticus requiritur, quod ſit baptiza-
tus, vt ab Inquiſitoribus poſſit puni-
ri. cap. contra Chriſtianos. de hæret.
libro. 6. cap. maiores. §. ſin autem. de
bapt. cap. qui ſincera. & licet. 45. diſt.
glo. in Clem. vni. de vſur. Villadiego,
de hæret. q. 3. in princi. Nam de his
qui foris ſunt, nihil ad nos. Paulus
Apoſtolus prima ad Corinth. cap. 5.

& c. gaudemus. de diuor.
462 ¶ Neque iſte qui non eſt baptiza-
tus poteſt dici diuiſus ab Eccleſia;
quia nunquam in ea fuit. d. c. gaude-
mus. de diuortiis. nolt. .... Et
463 nullus inuitus ad fidem eſt cogendus.
ca. maiores. §. item quæritur. de bap.
c. de Iudæis. 45. diſt. in d. Albert. de a-
gnoſ. aſſertionum. ... Cleberrimè
Ferdi. d. Loazes in ſuo tract. de con-
464 uerſ. ad fid. E contra affirmatiuè ſpe-
cies rectè comprehenduntur ſub ge
nere. l. 2. § doli mali. ff. de vi bon. rap.
l. ſi quid eorum. §. 1. ff. de legat. 2. &
ita, eſt hæreticus, ergo eſt infidelis,
465 rectè ſequitur. Negatiuè verò de ſpe
cie ad genus argumentum, minimè
procedit, ſed è contra d. §. ſi
quis iurauerit. ff. de iur. iurand. glo. &
Angel. in dict. §. plebiſcitum, verbi:
non eſt hæreticus, igitur neque infi-
delis nō ſequitur, ... ſed
è conuerſo.
466 ¶ Error quoque reſpectu hæreſis
eſt genus, & ob id ſpecies continē-
tur ſub genere. l. fin. C. de reb. alien.
non alien. vt puta omnis hæreſis eſt
467 error, & non vice verſa, cum hære-
ſis ſit falſum dogma fidei orthodo-
xæ repugnans. cap. hæc eſt fides. 24.
quæſtio. 1. vt plenius in prin. q. i. expo-
ſuimus. Error verò eſt falſi pro ve-
468 ro approbatio, vel aliter vera pro fal
ſa, aut falſa pro vera aſſertio, vel cer-
ta pro incerta, aut incerta pro cer-
ta affirmatio, docet Auguſtinus in
Enchiridio cap. 17. & in libr. de aca-
dem. optimè declarat Cardinal. de
Turre. Crem. in ſum. de Eccle. lib. 4.
par. 2. cap. 1. & 12. Archiepiſco. Flor.
2. part. ſum. tit. 12. cap. 3. in princi. &
Alphon. de Caſtro aduerſus omnes
hæreſes, libro 1. cap. 1. pag. 22. & in
2. lib. verb. anima in fine. pag. 285. l.
error. C. de iu. & fac. ignor. l. errore.
C. de teſtamē. l. 1. C. de errore. Cal.

ſi per errorem.ff.de iur.om.iud.l.bar
barius.ff.de offic.prætor. vt ſunt er-
rores circa interpretationem iuris
Canonici, vel Ciuilis, de his quæ fi-
dei catholicæ non ſunt contraria, &
errores de rebus naturalibus vt de
numero elementorum, de effectu
& ordine ſyderum, & de figura cæ-
li: vel de generatione & natura ani-
malium, de quibus fides orthodoxa
nihil contrarium aſſerit, ſeu de alijs
ſcientijs.
469 ¶Itaque hæreticũ non facit qui-
cunque error, veluti ſi quis affirma-
uerit terram ſole eſſe maiorem con
tra communem Aſtrologorum ſen
tentiam, quod refert.glo.in.c.ſolitę.
de maior.& obed. in verb. inter ſo-
lem & lunã. Et quãuis ſit error hoc aſ
ſerere, non ob id eſt hæreſis, quia nõ
eſt de his quæ ſunt fidei. Sicque non
omnis error eſt hęreſis, ſed omnis hę
reſis eſt error, cũ hæreſis ſit ſpecies,
470 quæ ſub ſuo genere continetur. Ita
Archiep.Flor.vbi ſupra. & Caſtro in.
d.pag.185.Albert. in rub. de hæret.
lib.6.quæſt.2.num.47.melius in. ca.
1.q.13.nu.9.cũ ſequẽ. & de agnoſc.
aſſer.q.1.nu.3.&.q.6.nu.8. Ia.Sep.in
inſt.catho.c.24.nu.5.& in Enchi.tit.
24.nu.5.&.tit.48.nu.2.&.3.
471 ¶Aliud etiam inter errorem & hę
reſim eſt diſcrimen. Hæreſis, vt plu-
ries dictum eſt, habet principium, &
complementum: principium in in-
tellectu, cõplemẽtum in voluntate:
hæreſis enim ſecundũ. D. Hierony-
mum ſuper epiſto. ad Galat. & habe
472 tur.in.c.hæreſis.24.q.3.ab electione
dicitur: quia vnuſquiſque eam eligit
diſciplinam, quam putat meliorem,
electio autem habet firmam animi
& voluntatis adhæſionem. in errore
verò non eſt voluntas, vt inquit Iu-
reconſ. nihil tam contrarium eſt vo-
473 luntati, quàm error. l. non fatetur
qui errat. ff.de confeſſ. l. Si per erro-
rem. ff.de iur.om.iud. Et in hũc mo-
dum intelligendũ eſt vulgatũ dictũ
D.Auguſt.li.1.de Trinit. errare pote
ro, ſed hęreticus nõ ero. de quo ſupra
latiùs. nu.47.& ſequent.
474 ¶Vel aliter dicendum eſſe arbi-
tror, quòd propriè propoſitio hære
tica eſt illa, quæ in aliquo aduerſatur
articulis fidei, vel ſacramentis Ec-
cleſiæ, vel eius traditionibus aut dif-
finitionibus, vel concilijs generali-
bus legitimè congregatis, in his quę
ad fidem pertinent. cap. ad abolen-
dam in prin.de hæter. Innoc. Io. de
Imol.& alij in. c.1.de ſum.Trin.& fi-
de catho. Iac. Sep. in enchirid. titu.
475 24. in prin. Sed ſi aliqua in ſacra pa-
gina proponuntur credenda, non
principaliter propter ſe, ſed pro-
pter aliud, & de re non graui &
ponderoſa, aſſertio contraria po-
tiùs erit error, quàm hæreſis. Ve-
luti ſi quis errore etiam cum creduli
tate ductus dixiſſet Iſaac non fuiſſe
filium Abrahæ. quod eſt falſum &
ſacræ paginæ contrarium, vt Gen.
c.21. vel quod Thobias non habuit
Canem, vel Aaron, quòd non habuit
barbam: iſte eſt propriè error, & non
hæreſis, vel dicere quòd non cor-
rumpunt bonos mores colloquia
praua, contra aſſertionem Pauli
Apoſtoli.1.ad Corint.cap.15. quia
iſta nõ ſunt principaliter de his, quæ
ad fidem pertinent, & non ſunt de
501 re graui & ponderoſa, vt voluit Al-
bert.in.d.q.13.num.14.& de agnoſ.
aſſer.q.30.num.15.quapropter hunc
abſolutione & reconciliatione non
indigere arbitror, data etiam credu
litate, quòd longè aliter eſſet, ſi aſſe
reret non eſſe Purgatorium, aut nõ
eſſe neceſſariam confeſsionem vo-
calem, vel aliud quid ſimile hæreti-
cum formale.

Erudi-

476 ¶Eruditiſsimus verò dominus Iac.
Sept. Epiſcopus Paceñ. in ſuo enchir.
titu.24.num.5.inquit, quòd erronea
propoſitio, in quo ab hæretica diffe-
rat Theologi certant, & adhuc ſub
iudice lis eſt. Erronea quidem pro-
poſitio minus ſignificare videtur,
477 quàm hæretica, & ea fortè eſt, quæ
continet errorem contra veritatem
aliquam, nondum plenè ab Eccle-
ſia diffinitam, vel obſcuram, & non
omnibus manifeſtam. Quam theo-
ricam iuri & rationi conſonam eſſe
cenſeo, quamuis in iure reperio hære
478 ſim & errorem eſſe nomina ſynony
ma idẽ iuxta ſubiectam materiam ſi
gnificantia, ac iura vno pro alio, &
vice verſa paſsim vtuntur, vt patet.
in.c.ad abolendam. & in.c.excom-
municamus.2.§.fi. de hæret. c.accu-
ſatus.§.ille quoq;.eo.titu.lib. 6. & in
extrauag. vas electionis.eod.titu.In-
ter com.

479 ¶Solet ſimili modo in dubiũ ver
ti in quo, ſecta ab hæreſi differat.
Qua in re dicendũ eſt, quòd ſecta tã-
quam genus comprehendit ſub ſe
plures ſpecies, vidilicet, hæreticos,
Iudæos, Sarracenos, gẽtiles, & alios
infideles: ſed hæreſis tantum Chri-
480 ſtianos comprehendit. cap. accuſa-
tus.§.cui verò.de hæret.lib.6.glo.in
verb.ſecta.in clem. ne in agro.§.ſta-
tuimus.de ſtat.monach. glo.in.cap.
quibuſdam.32.diſt.Nam ſicut hære
481 ſis dicitur ab eligendo, ita ſecta à ſe-
quendo. Secta autẽ eſt quidam habi
482 tus animorum ad malum, circa fal-
ſam diſciplinã, & ita ij dicuntur ſecti,
id eſt, ſeparati, ſeu diuiſi ab vnitate
Eccleſiæ & fidei. Ita Iſidor. in li. Ethy
molo. S. Thom.2.2. quæſt. 11. artic.
1.&. 3. Card. de Turr. Crem. in ſum.
Eccl.lib. 4. par. 2. capitul. 4. Albert.
de Roſate in ſuo dictionario, verbo,
ſecta. Caſtro li. 1. ca. 1. aduer. om. hæ-
reſes. Alberti. in rub. de hæret. lib. 6.
q. 2. in prin. Multoties verò ſecta ca-
483 pitur pro religiõe. l. falſi quidẽ crim.
ibi, ſecta mea non patitur. C. de fal. l.
fin. C. de pact. l. fin. in fine. ibi, ſectæ
temporum noſtrorum non pati-
tur. C. de pact. iuncta. l. vni. C. de ſe-
nat. conſult. cland. tollen. ibi, religio
temporũ meorum nullo modo pati
tur. l. in honoribus. § philoſophis. ff.
de vacat. & excuſat. munerum
Alberic. in. d. verb. ſecta. Lucas de
Penna. in. l. 2. C. de delator. lib. 10.

484 ¶Maximum etiam diſcrimen eſt
inter hæreticum & apoſtatam. Apo
ſtata enim vox Græca eſt, Latinè ve
rò ſonat defectio, & ita omnis apo-
ſtata eſt hæreticus: non tamẽ è con-
tra omnis hæreticus eſt apoſtata.
Ideo apoſtaſiã deterior eſt quacun-
485 que hæreſi, loquimur tamen de pro
prio apoſtata, qui eſt ille qui in totũ
à fide catholica recedit, vt fuit Iulia-
nus apoſtata cap. non poteſt. 2. q. 7.
cap. Iulianus. 11. quæſt. 3. Diffinitio
486 autẽ propria apoſtaſiæ eſt, temera-
rius à ſtatu fidei catholicæ receſſus,
taliter quòd à fide orthodoxa in to-
tũ recedat. Veluti ſi aliquis de Chri-
ſtiano Iudæus, vel Sarracenus effi-
ciatur, vt ſunt omnes neophyti hu-
ius regni Valentiæ, qui potiùs apoſta
tæ, quàm hæretici ſunt cenſendi,
quia in totum à fide catholica rece-
487 dunt. Hæreticus verò in aliquo, vel
aliquibus fidei articulis errat, & nõ
in totum à fide deuiat. cap. non po-
teſt. 2. q. 7. c. beatus. 3. q. 4 c. nõ obſer
uetis. 16. q. fin. c. contra Chriſtianos.
de hæret. lib. 6. l. 1. C. de apoſtat. In-
noc. Abb. & alij in. c. 1. de apoſtar.
Bar. in rub. C. de apoſtat. Ang. in rub.
de ſchiſmat. S. Thom. 2. 2. q. 12. art. 1.
Alex. de Ales. 2. part. q. 183. Alfon.
Caſtro de iuſta hæret. punit. libro.
1. capitulo. 7. & 23. Lud. Carre. de

hæret. §. circa ſecundum. nume.73.
Paul. Grillan. de hæret. q.2. nu.8. Vi-
lladie. de hæret. q.20. Albert. in rub.
de hæret. lib.6. q. 11. nu.4. Iaco. Sept.
in inſtit. catho. ca.7. & in enchiri. tit.
4. Hoſtien. Sylueſt. atque alij ſummi
ſtæ, in verbo apoſtaſia.

488 ¶Veruntamen glo. 1. in cap. 1. de
apoſtat. quam Doctores modo cita-
ti ſequendo referũt, inquit, quod tri
plex eſt apoſtaſia. Prima, quãdo om-
nino receditur à fide, de qua eſt no-
ſtra controuerſia; ſecunda eſt inobe
dientiæ, qua quis ſponte tranſgredi-
tur præceptum Dei, vt parres nóſtri
Adam & Eua, Gene. c.3. c. ſi quis ve-
nerit. ca. illud. de maior. & obedien.
Tertia eſt irregularitatis, qua retro-
cedirur ab ſtatu ordinis, vel religio-
nis. c. 1. & 2. de apoſtat. c. placuit, &
489 c. fin. 50. diſt. Prima verò apoſtaſia &
hæreſis à pari procedunt, eiſdemq́;
pœnis puniuntur. Contra tamẽ hos
apoſtaras à fide catholica receden-
tes tanquam contra veros & forma-
tos hæreticos Inquiſitores hæreticæ
prauitatis procedunt. l. nos redden-
tes. §. manifeſtum. C. de ſumma Tri-
nita. & fide Cátho. ibi, Iudaicæ atque
apoſtaſiæ. ca. contra Chriſtianos. de
hæreti. lib.6. & patet in ſupraſcriptio
nibus, text. cap. filij, vel hæredes. &
cap. vt commiſsi. de hæret. lib.6. vbi
490 dicitur, Inquiſitoribus hæreticæ pra
uitatis. Denique vt vnica omne apo
ſtaſiæ genus diffinitione amplecta-
tur, dicendum eſt, quòd apoſtaſia eſt
temerarius à ſtatu fidei, obedientiæ,
vel ordinis receſſus, quæ diffinitio
ex iuribus ſupra citatis probatur.

491 ¶Non verò me latet vltra differẽ
tiam hæreſis & apoſtaſiæ ſuperius à
me relatam, Matthæ. de Afflictis in
conſtit. Neapol. libr. 3. rub. 3. in prin.
alias differentias, meo iudicio non
iuridicas, ſcripſiſſe. Quarum prima
eſt, quòd hæretico pœnitenti ac con
uerſo Eccleſia non claudit gremium
ſuum. cap. ad abolendam. de hæret.
ſed apoſtatis pœnitentibus & con-
uerſis non parcit. l. 2. & l. hi qui. C. de
492 apoſtat. Quod omnino falſum eſſe
cenſeo per tex. expreſſum. in. c. à no-
bis de apoſtat. ibi, vita ſibi miſera re-
ſeruetur, vbi glo. & dd. Delicti tamẽ
veniam pœnitentibus nõ negamus,
ait Impera. in. l. Manichæos. C. de hæ
ret. c. quod quidam. de pœnit. & re-
miſſ. c. vni. de ſchiſmat. lib. 6. reg. pec
cati venia de regu. iur. libr. 6. Hiere.
c. 3. dicens, tu fornicata es cum ama
toribus multis, tamen reuertere ad
me, & ego ſuſcipiam te. Et Prophe-
ta Malach. ca. 3. Reuertimini ad me,
& ego reuertar ad vos. cap. reuerti-
mini. 16. quæſt. 1. Epiſtola Inter cla-
ras. in fine. C. de ſumma Trini. & fi-
de Carholi.

493 ¶Aliam etiam differẽtiam refert
idem Matthæ. de afflictis, in loco ſu
pra citato. nume. 3. dicens, quòd cõ-
tra hæreticos mortuos poteſt proce
di, vt damnetur eorum memoria, &
etiam reſpectu bonorum vſque ad
triginta annos. l. Manichæos. C. de
hæret. notatur in. l. quiſquis. C. ad. l.
Iul. maieſt. vt concludit Alber. de Ro
ſat. in. l. 1. C. de apoſtat. ſed cõtra apo-
ſtatam mortuum ſolum intra quin-
que annos poteſt procedi, poſt quin
quennium verò talium memoria nõ
accuſatur. Poterat Afflictus allegare
494 text. in. l. 2. C. de apoſtat. vbi Barto. &
Salicetus dicunt, nota ex iſta lege,
quòd leges & canones, qui diſpo-
nunt, quòd de crimine hæreſis po-
teſt cognoſci poſt mortem, debent
intelligi intra quinquennium, quod
tene menti propter Inquiſitores,
qui inquirunt poſt mortem, & pu-
blicant bona. idem tenuit ipſe Bart.
& Alexander in. l. fina. ff. de ſicar. &

Phil.

Phil.Fran.in.c.2.de præſcrip.lib 6.&
glo.ſing.in.l.Manichæos.C.de hæ-
ret.& Angel.in tract.maleficiorum,
in verbo, che hay tradita la tua pa-
tria.num.17.Rom.ſingu.431.incip.
de crimine.Thom.Gram.deciſ.105.
incip.magnificus.num.12. Et hanc
affirmat eſſe communem opinionē
Frā.Balbus.de præſcrip.par.5.par.
prin.quæſt.1.
495 ¶ Contrarium verò expreſſe pro
bat tex.in.c.2.de præſcrip.in 6.quòd
bona hæreticorum etiam ſi nunc de
tegantur hæretici extitiſſe, publica-
ri debeanr, dummodo bona fide à fi
lijs, vel alijs quadraginta annorum
ſpatio, & non minori tempore eorū
bona fuiſſent poſſeſſa.quo caſu pro-
pter huiuſmodi præſcriptionem, bo
na non publicarentur, vt eſt glo.ad
id in verb.poſt mortem.in.ca.accu-
ſatus.§.in eo verò caſu.de hæret.in.
6.glo.in ſumm.24.q.3.Angel.& Al-
beric.in.l.1.C.de apoſtat.Abb.in.c.
cùm nobis.nu.8.vbi Felin.num.11.
&.12.de præſcrip.licet nitatur hoc
ſoluere diſtinguendò inter ius ciui-
le & canonicum. Conrad.Brun.de
hæret.lib.5.c.17.Villadiego.de hæ-
ret.q.22.Repert.Inquiſit.verb.præ-
ſcriptio.verſ.ſed dato quòd quadra-
genalis.Iac.Sep.in inſti.catho.ca.7.
num.4.& melius.c.17.num.7.affir-
mans hanc opinionem eſſe veriorē,
& allegat ad id inſtruct.Hiſpalen.r.
c.20.Quam quæſtionē in ſex conclu
ſionibus vberrime examinauit Li-
centiatus Quemada in ſuis quæſtio
nibus.quæſt.16.
496 ¶ Hæc tamen opinio vltima mihi
ſemper placuit, propter tex. expreſ-
ſum in.d.c.fi.de præſcrip.in.6.cui⁹ di
ſpoſitio in vtroq; iure eſt ſeruanda,
cùm ad Eccleſiam pertineat huiuſ-
modi criminis cognitio.c.vt Inquiſi
tionis.§.prohibemus.de hæret.in.6.
Bal.in.l.priuilegia.num.3.C.de ſacr.
ſanc.Eccleſ.glo.in.c.poſſeſſor.de
reg.iur.in.6.gloſ.in.§.hactenus.in-
ſtit.de gradib.affin.Abb.in.c.fin.de
præſcrip.Feli.in.c.2.nu.3.de teſtib.
& in.c.Eccleſia ſanctæ Mariæ.num.
497 42.de conſtit. Nam vt inquit glo.fi.
in.capit.fin.29.diſtin.inepte agunt
qui ad canones & leges concordan-
das dicunt, aliud eſt ſecūdum leges,
& aliud ſecundum canones. Quam
glo.refert Iaſ.in.l.filium quem ha-
bentem.num.28.C.famil.herci-
ſcun.& in auten.nouiſsima.C.de
inoffi.teſtamen. Et ego id latiùs re-
tuli in mea Epitome ſucceſſ.c.8.nu.
10.cum ſequent.
498 ¶ Omnes denique differentias in
ter hæreſim, & errorem, ſectam, at-
que apoſtaſiam latè ſupra ſcripſi-
mus, modò quid interſit inter hære-
ſim & ſchiſma eſt vidēdū.Diuus Hie
ronymus in Epiſtola.1.Pauli ad Ti-
tum.cap.3.huiuſmodi differenriam
499 ſcripſit dicens; inter hæreſim & ſchiſ
ma hoc intereſſe arbitror, quòd hære
ſis peruerſum dogma habeat, ſchiſ-
ma propter Epiſcopalem diſſenſio-
nem ab Eccleſia pariter ſeparat. &
habetur in.c.inter hæreſim & ſchiſ-
ma.24.quæſtione.3.ſchiſma enim
500 nomen Græcum eſt, Latinè ſciſſu-
ram ſignificat.c.ſchiſma.c.quicun-
que.24.q.1. Eſt autē ſchiſma ſecun-
dū Hoſtien.in ſum.de ſchiſ.in prin.
illicita diuiſio per in obedientiam
ab vnitate Eccleſiæ facta.quā diffini
tionē probat.cap.loquitur.ca.alie-
501 nus.24.q.1.c.vni.in prin.de ſchiſm.
in.6.S.Thom.2.2.q.39.art.1. Alex.
de Ales.part.2.quæſt.182.S.Bona-
uent.in.4.diſt.13.Vbi Gabr.Biel la-
tius.q.2.Et Alph.de Caſtro aduerſ.
hæreſ.libro.1.capit.9.Cardi.de Tur-
re Crem.in ſum.de Eccleſi.libr.4.
part.1.c.1.Archiepiſc.Flor.2.part.

ſum.tit.3.c.11.Felician.Ninguarda,
de hæret.art.10.primę confeſsionis.
fol.50.cum ſequen.repert.Inquiſit.
verbo ſchiſma.Innoc.Abb.& Anan.
in rubr.de ſchiſmat.Idem Abb.in c.
quia diligentia.de elect.latius in lectura ſuper concil.Baſilien.Paul.Grillan.de hæret.q.2.nu.6.Villadieg.de
hæreti.q.13.Lud.Carrer.de hæreti.§.
circa ſecundum.nu.5.cum ſequen.
Bal.in ſuo diuino conſil.ſchiſmat.tit.
C.ſi quis aliq.teſtat.prohib.Ioã.Lop.
de reten.& iure regni Nauarræ.par.
5.§.7.Bernar.Diez in practica crim.canon.c.105.Albert.in rubr.de hæret.
lib.6.q.1.& 2.col.Iac.Sep.in inſtit.cathol.c.56.per totum,& in Enchiridi
Inquiſit.tit.5.Conrad.Brun.de hæret.lib.3.c.18.& in libr.1.c.16.Deci.
conſil.151.incip.maximi ponderis.
nume.8.

502 ¶Quæ ſanè diffinitio inter cæteras à Doctoribus relatas,præſertim à
Turre Crem.vbi ſupra,ſufficienter
comprehendit vim & naturam proprij ſchiſmatis,& cauſam eius originalem.Loco enim generis ponũtur
illa verba illicita diuiſio,quia nõ omnis diuiſio eſt ſchiſma,ſed illicita diuiſio per inobedientiam.Et poterit
tribus modis diuiſio illicita contin-
503 gere,ſeu conſiderari.Primò largiſsimè dicuntur diuiſi omnes cõſtituti
in peccato mortali,quia ſunt extra
charitatem.c.audi denique.11.q.3.
504 c.dixit.24.q.3.Secundò largè dicuntur diuiſi,ſeu ſchiſmatici omnes excommunicati,quia ſunt extra Eccleſiam,& communionem fidelium.c.
ſi quem.de ſentẽ.excõmu.c.ad mẽ
ſam.&.ca.cum excommunicato.11.q.
505 3.Tertiò propriè & ſtrictè dicitur diuiſus,& ſchiſmaticus,qui ſponte &
intentione ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat,& ſummo Põtifici renuit obedire,vt fuerunt Ioannes & Petrus de
Columna de quibus in c.vnico de
ſchiſmat.libro.6.& Epiſcopus Aquileien.de quo in c.quia diligentia,de
elect.& Guido,& Octauian.Epiſco-
506 pi.de quibus in.c.1.de ſchiſmat.Nã
de neceſsitate ſalutis eſt obedire ſummo Romano Pontifici extrauaga.
Vnam ſanctam.de maior.& obed.inter commu.

507 ¶Alij autem impropriè dicũtur
ſchiſmatici,nulliſque pœnis ſunt obnoxij,quotiens ambiguam electionem duo aut plures de Pontificatu
contendunt,vt tempore Vrbani Papæ.6.contigit,& vnus illorũ,pro vero Pontifice,& Vicario Chriſti habebatur.Tunc etiam illum ſequentes
non intendentes ſe diuidere ab Eccleſia Romana(vt fecerunt Græci tẽpore ſchiſmatis)ſed ſemper vnitati
Eccleſiæ inhærentes credũt electionem illam,tanquam canonicam probabiliter eſſe ſequendam.glo.ſing.
in verbo qui verò in c.1.24.q.1.quã
pro ſing.refert Abb.in rub.de ſchiſmat.& in c.quia diligentia.nume.2.
de elect.Paul.Grillan.de hæret.q.2.
Lud.Carre.vbi ſupra n.51.& repert.
Inquiſit.verb.ſchiſma.Franc.Marc.
decíſ.949.incip.quæritur an ſchiſmatici.nu.5.Idem tenuit Caſtro aduerſus om.hæres.lib.1.c.9.& Picus Mirãdul.de fide.Theore.17.Sylueſt.verb.
ſchiſma.q.5.Iaco.Sep.d.c.56.nume.
6.& in Enchir.tit.de ſchiſmat.nu.2.
Turr.Crem.vbi ſupra.p.10.& melius
508 c.13.Archiepiſc.Flor.2.par.ſum.tit.
3.c.11.§.6.ſicut contigit anno.1378
vt refert Platina in vita Vrbani.6.&
Turr.Crem.vbi ſupra.ca.12.& Bal.in
d.conſi.ſchiſmatis.& Archiepi.Flor.
in loco modo citato.c.11.§.6.& Frã.
Marc.deciſ.838.incip.quando aliquis eſt electus.al.938.

509 ¶Mortuo enim Gregorio.11.Cardinales metu,vel violentia forſitan
coacti,

coacti, quia Romani armati procla-
mabant ad Conclaue; *Romano lo volemo al manco Italiano*, elegerunt in Pon-
tificem Archiepiſcopum Barenſem
Italicum, qui Vrbanus 6. fuit dictus.
Et lapſis aliquibus menſibus in ciui-
510 tate Fundenſi Cardinales præfati a-
lium in Pontificem elegerunt, qui
fuit vocatus Clemens 6. qui tranſtu-
lit curiam ſuam in Auinionem, cui
vniuerſa Hiſpania, Francia, & Catha-
lonia obediebat. Vrbano verò 6. obe-
diebat Italia, Alemania, & Vngaria.
511 Quod horrendum ſchiſma in Eccle-
ſia triginta annis, & vltra permanſit,
ex eo quòd ex vna parte Vrbano ſuc-
ceſsit Bonifacius 9. & Bonifacio In-
nocentius 6. & Innocentio Grego-
rius 12. Ex alia verò parte Clementi
ſucceſsit Petrus de Luna regni Ara-
512 goniæ dictus Benedictus 13. Sub
his Gregorio 12. & Benedicto 13.
protenſum fuit ſchiſma vſque ad annũ
1410. quo tempore Piſis, per Cardi-
nales depoſitis illis duobus, videli-
cet Gregorio, & Benedicto electus
513 fuit in Pontificem Petrus de Candia
ordinis minorum, Alexander 5. nun-
cupatus, quo mortuo ſucceſsit Ioan-
nes 23. Bononiæ electus, cui om-
nes ferè Principes Chriſtiani, dimiſ-
ſo Gregorio & Benedicto, obedien-
tiam præſtiterunt. Et propter ma-
gnum ſcandalum, quod in Eccleſia
oriebatur, quia vltra Ioannẽ 23. Gre-
gorius & Benedict⁹ præfati, pro ſum-
mis Pontificibus ſe gerebant, cōgre-
gatum fuit concilium Conſtantien.
514 per Imperatorem Sigiſmundum, vbi
Gregorius 12. ſponte iuri ſuo renun-
ciauit. Ioannes verò 23. & Benedict⁹
13. fuerunt depoſiti atque commu-
ni voto totius concilij aſſumpti fue-
runt ex omni natione, videlicet ex
Hiſpania, Gallia, Alemania, Anglia,
& Italia, nonnulli prudentia, ac reli-
gione præſtantiores viri, qui ſimul
cum Cardinalibus vocem in electio-
515 ne ſummi Pontificis haberent. Tã-
dem communi verò & canonicè ele-
ctus fuit in Pontificem Cardinalis
Otho cognominato Columna, qui vo-
catus fuit Martinus Papa 5. quia in
feſto ſancti Martini, menſe Nouembri
anno Dñi 1415. fuit celebrata præ-
dicta electio. Sic habetus ſuit ab
omnibus electoribus & vniuerſis Principibus
Chriſtianis, pro vero & indubitato
Pontifice, Petri ſucceſſore, ac Chri-
ſti vicario, permanente pertinacia Aucto-
ris & pertinacia Petri de Luna, Be-
nedicti 13. nuncupati, in ſuo ca-
516 ſtro de Paniſcola regni Valen. Poſt
cuius mortem à pauciſsimis fuit ele-
ctus quidam canonicus Barchino-
nen. Antipapa dictus Clemens, ſed ſta-
tim iuri ſuo ſponte renunciauit, &
omne ſchiſma euanuit.
517 ¶ Vnde illi qui Vrbano prædi-
cto, vel alij qui ex alia parte Clemen-
ti adhærebant, non fuerunt propriè
ſchiſmatici, quia præter intentionẽ
& voluntatem eorum fuit illa diui-
ſio & ſchiſma, at dubium erat, ipſis
eorum rectè, & canonicè fuiſſet ele-
ctus. Et an fuiſſet metu, vel ſine eo fa-
cta electio prædicta, & ſic ignorãtia
facti dubij excuſaret; cùm in hoc etiam
ignorantia prudentiſsimos ſæpè fal-
lit, vt inquit Iuriſconſul. in l. 2. ff. de
iur. & fact. ignor. l. fin. ff. pro ſuo. & in-
ferius eſt videndum.
518 ¶ Aduertendum tamen eſt, quòd
quando duo, vel plures in ſummos
Pontifices, vt in ſchiſmate ſuperius
dicto eliguntur, Concilium genera-
le eſt congregandum, ad huiuſmo-
di ſeditionem ſedandam, & tunc ille
erit verus Romanus Pontifex, quem
Conciliũ approbauerit. Arg. eſt text.
in c. ſi duo forte contra fas. 79. diſt.
519 vbi glo. Hugu. & Archidiaco. dicunt,

519 quòd ad collegium Cardinalium per-
tinet in huiuſmodi caſu concilium
generale congregare, quem tex. pro
ſing. allegat ad hoc Abb. in. c. quia di
ligentia. num. 5. de elect. & in. c. licet
de vitanda. nu. 8. eo. tit. dicens, quòd
520 in prædictis Concilijs Piſis, & Con-
ſtantiæ congregatis prædictus text.
ab omnibus iuriſperitis, pro ſingula-
ri fuit allegatus. Idem Abb. in. c. cùm
veniſſent. nume. 7. de Iudic. Archid.
in. c. in fidei fauorem. de hæret. in. 6.
Turr. Crem. in. d. ſum. lib. 4. par. 1. cã.
10. Archiep. Flor. in. d. 2. par. tit. 3. cã.
11. §. 6. in prin. Fran. Marc. deciſ. 937.
521 in fine. & deciſ. 942. incip. quæritur
quando fit electio. num. 2. nam non
poſſunt eſſe ſimul duo Romani Pon
tifices: vt Cantic. cap. 6. Vna eſt colũ
ba mea, perfecta mea, vna eſt matri
ſuæ electa genitrici ſuæ. ca. aliud eſt.
de conſecr. diſt. 4. c. loquitur. 24. q. 1.
522 Paul. ad Epheſ. cap. 4. Vnum corpus,
vnus ſpiritus, vnus dominus, vna fi-
des, vnũ baptiſma, vnus Deus, & ha-
betur id in. c. hanc regulam. 1. q. 1. &
523 in dict. c. loquitur. Et quoniam ſicut
Domini veſtimentum ſciſſum non
eſt, ita neque Eccleſia ſcindi debet.
c. ſicut. 16. q. 7. quia eſt vnum ouile,
& vnus paſtor. Ioan. c. 10. & in Nice-
na Synodo dicitur. Et vnam ſanctam
Catholicam, & Apoſtolicam Eccle-
ſiam. &c. Vnde inquit Bald. in. c. pa-
ſtoralis. nu. 7. de reſcript. quod ſchiſ-
ma eſt velut vnum monſtrum in na
tura, ſicut quando vnum corpus, ha-
524 bet duo capita, & ad id licet non al-
legauit, poterat tamen ipſe Bald. allè
gare. l. quæret aliquis. ff. dè verbo. ſi-
gnific. & l. non ſunt liberi. ff. de ſtat.
homi. qui text. hoc exactiſsimè pro-
bant.
525 ¶ Hæreſis autem & ſchiſma ſecũ-
dum ea, in quibus per ſe, & directè
opponuntur, in hoc differunt. Nam
hæreſis per ſe opponitur fidei, ſchiſ-
ma verò opponitur vnitati Eccleſia-
ſticæ charitatis. Quia ſicut fides &
charitas ſunt diuerſæ virtutes, quam
uis quicunque caret fide, careat etiã
charitate, ita hæreſis & ſchiſma ſunt
526 diuerſa, & quicunque eſt hæreticus,
eſt ſchiſmaticus: ſed non è contra.
Verba ſunt formalia diui Thom. 2. 2.
q. 39. art. 1. in fine. quem referẽdo ſe
quitur Archiep. Floren. in. d. c. 11. in
princ. Turr. Crem. in dict. ſum. lib. 4.
par. 1. cap. 4. & 6. & Marian. Socin. in
rub. de hæret. nu. 6. & in rub. de ſchiſ-
mat. nume. 5. Villadiego de hæret. q.
3. Albert. in rubr. de hæret. libro. 6. q.
11. nume. 2. Nam hæreſis, vt ſæpiſsi-
mè dictũ eſt, peruerſum eſt dogma
circa ea quę ſunt fidei: ſchiſma verò,
vt in diffinitione ſuperius tradita,
eſt quædam illicita ſciſſura ab vnita-
527 te Eccleſiæ, & ita eſt intelligendus,
tex. in. d. c. inter hæreſim & ſchiſma.
24. quæſt. 3. quia hæreſis ſe habet ad
ſchiſma per additionem: & omne, q
ſe habet per additionem ad aliud (vt
diui Thomæ verbis vtar) potentius,
528 & efficacius eſt illo, cui additur ſiue
in bono, ſiue in malo. l. nunquã plu-
ra delicta. ff. de priuat. delict. l. & ſi cõ
tra tabulas. in fine. ff. de vulga. & pu-
pil. ibi, portio accreſcens auget. l. ſi
hæres inſtitutus. ff. ad. l. falcid.
529 ¶ Ob id maxima cũ ratione ſchiſ-
ma maius peccatum eſt, quàm hære
ſis, quia grauiori pœna punitur iux-
ta illud Deutero. c. 25. pro menſura
peccati erit & plagarum modus: pœ
na enim delicto commenſurãda eſt.
l. reſpiciendum. ff. de pœn. l. ſancimus.
530 C. eo. & ex genere pœnarum cogno
ſcuntur qualitates delictorum. l. ne-
mo clericus. vbi Bald. nume. 6. C. de
ſumma Trinita. l. 2. ff. de pub. iud. ſed
ſchiſmatis crimen grauiori vindicta
punitur, vt patet in Nume. c. 16. & in
Deute-

Deutero.c.11.& in Pſalm.105.tran-
ſumptiuè in cap. licet deuitanda. de
elect. & in. c. denique. 7.q.1.& in.c.
didiſcimus.24.q.1.vbi Dathã & Abì
ron,& Chore fecerunt ſchiſma in de
531 ſerto contra Moyſen & Aaron,quæ-
rentes ſibi ducatum & Principatum
pro Moyſe vſurpare, & ſummum ſa-
cerdotiũ pro Aaron,qui propter hoc
grauiter fuerunt puniti à Deo,quan
do vniuerſo populo ſeparato à taber
naculis Chore, Dathan, & Abiron,
confeſtim dirrupta eſt terra ſub pe-
dibus eorum,& aperiens os ſuum de
uorauit illos, cum tabernaculis ſuis,
& vniuerſa ſubſtantia eorum,deſcẽ-
deruntq́; viui in infernum. Et ſchiſ-
matici etiam ipſo iure ſunt excom-
municati.c.quia diligentia.de elect.
c.2.de ſchiſmat.c.de Liguribus.23.q.
5.Abb.in rub.de ſchiſmat.vbi pleni⁹
Maria.Socin.nume.7.Paul.Grillã.de
hæret.q.2.nume.2.latiſsimè Conrad.
Brun. de hæret.lib.5.c.18. Turr.Crẽ.
532 in.d.ſum.lib.4.part.1.c.8.vbi inquit,
quòd ſchiſmaticus eſt etiam depo-
nendus.allegat.c.in nomine Domi-
ni.23. diſtin. poterat etiam allegare.
c. ſi quis presbyter.11.q.3.& c.licet
de elect.& ca.vni.de ſchiſmat.lib.6.
idẽ verò Cardin.Turr. Crem.in præ
dicto loco.c.9.magiſtraliter.22.ſchiſ
mata ſcripſit quæ fuerunt in Dei Ec
cleſia,quæ nota,& tene menti.
533 ¶Inſuper vt ad meam ſentẽtiam
reuertar quòd ex prauis & reproba-
tis actibus, prauus præſumatur ani-
mus,probatur ſic. Voluntas & cõſen
ſus interior interiùs operantur,ſi ni-
hil exteriùs infunditur:& iſta volun
tas quo ad iuris effectum non eſt vo
luntas,neque conſenſus iuxta notiſ-
ſimam iuris regulam, qua voluntas
in mente retenta, nihil operatur.l.ſi
534 repetendi.C.de cõdic.ob turp.cauſ.
l.ſi mater.C.de donat.ant.nup.l.qui
dam cùm filiũ.vbi Bart. ff.de hæred.
inſtit. Sed quando volũtas operatur
exteriùs, & ad facta procedit, validũ
535 habet conſenſum. Nam in factis præ
ſumitur animus & voluntas operan
tis, niſi in contrarium ipſe fuerit pro
teſtatus.l.repetenda.C.de inſtitu.&
ſubſtit.ſub con.fact.l.vnica.§.ſed &
qui domini.ibi,fiant itaque ciues.C.
de latina libert. tollen. Quia volun-
tas in actibus humanis complendis
debet eſſe extrinſeca & ſenſibilis, &
non interior & ſpiritualis,vel menta
lis tantùm. l.Paulus. ff.rem ratã hab.
l.recuſari. vbi glo. & Bartolus, ff, de
536 acquiran. hæred. Quæ ſanè volũtas
cùm ſit inuiſibilis per actus exterio-
res cognoſcitur in quibus animi ef-
fectus exprimuntur.l.plures.§.ſi pa-
rentes.ff.de adminiſt.tut.l.cùm debi
tum.C.de iur.delibe. Qui actus cum
ſint manifeſta quædam ſigna inte-
rioris diſpoſitionis, & verum experi
537 mẽtum animi & voluntatis,eſt con-
cordare cum rebus ſenſatis.l.confi-
ciuntur.ff.de iur.codicill.l.nõ aliter.
ff.de leg.3.vnde colligitur quòd qua
litas factorum apertè demonſtret in
tentionem actorum.
538 ¶Vſque adeo id verum eſſe dici-
mus, quia ex propria vi & natura fa-
ctum in ſe includit animum & volũ-
tatem: nam impoſsibile eſt probare
animum à voluntate abeſſe. Hoc au
tem optimè probant duo iura ſing.
videlicet,c.tua nos.de ſpõſal.ibi,nec
habebat propoſitum contrahendi,
& ibi,qualiter conſtet non videmus.
Vbi iudicatur validum & perfectum
eſſe matrimonium, etiam ſi contra-
hens animum, & voluntatem con-
trahendi non habuiſſe affirmet. tex.
in.c.vidua de regular.id etiam pro-
bat, vbi vidua, quæ ſponte ſe ingerit
actibus profeſſarum cenſetur pro-
feſſa, & non auditur etiam ſi proba-

re voluerit, talem animum, & volun
tatem abfuiſſe.

539 ¶Ex actu etiam nullo & inualido,
ac minus ſolenni agentis intentio,
& voluntas colligitur. l. fin. ff. de reb.
cor. qui ſub tutel. & cura ſunt. l. qui
teſtamento. ff. de fideicommiſſ. liber.
Authent. ex cauſa. C. de libr. præter.
vel exhæred. & in facto etiam pro-
pter aliud emiſſo ineſt voluntas præ
ſumpta. l. pro hærede. §. 1. ff. de acqui
ren. hæred. l. cum debitum. C. de iur.
deliber. vbi ſoluendo debitum hære
ditarium animum adeundi hæredi-
tatem habere videtur. c. accedenti-
bus. de priuileg. ca. ex ore, de his quæ
fiunt à maior. par. ca. c. ſolicitudinē.
de appellat. vbi ſi appellans ab infe-
riori, coram eo ſuper concernenti-
bus ipſam appellationem cōpareat,
ipſi appellationi renuntiare videtur.
Vnde in facto nō propter ſe, ſed pro-
pter aliud emiſſo, quadā iuris fictio-
ne agentis animus, & præſumpta vo
luntas ineſt.

540 ¶Ex quo meritò à noſtri iuris pro
feſſoribus traditum eſt, contrahen-
tem ſecundum matrimonium pri-
ma vxore viuente, ab inquiſitoribus
hæreticæ prauitatis poſſe puniri, qua
ſi non rectè ſentientem de ſacramē-
tò matrimonij. Ita Domin. & Philip.
Fran. in. c. accuſatus. §. ſanè. nume. 7.
de hæret. in. 6. allegando Lapum. ibi.
Villadiego. de hæret. q. 9. num. 5. Fe-
lin. in. c. ad abolendam. in prin. de hę
ret. Franc. Squill. de fide Catho. c. 15.
nume. 2. Alphon. de Caſtro. de iuſt.
hæret. pun. lib. 1. c. 1. Conta. Brun. de
hære. lib. 1. c. 2. ſumma Roſella. in ver
bo, hæreticus nu. 6. repert. inquiſit.
verb. hęreticus. verſ. ex quibus ſupra
traditis. Ioan. Lupus in dict. c. per ve
ſtras. §. 12. nu. 25. Lud. Carret. de hæ-
ret. §. circa ſecundum. nu. 60. in fine.
Couarru. in. 4. decretal. par. 2. ca. 7. §.
3. num. 6. Albert. pleniſsimè omniū,
de agnoſ. aſſer. q. 23. per totam quæ-
ſtionem. Iac. Sep. in enchi. tit. 12. di-
541 cens, quòd omnino reijcienda eſt o-
pinio multorum diſtinguentium in
ter matrimonium occultum, vel pu
blicum: quæ opinio omni ratione ca
ret. Et ab eo illa opinio plenius fuit
confutata, in inſtitu. catho. c. 40. nu.
3. & hoc iure vtimur ſiue matrimo-
nium occultè, aut publicè fuerit cō-
tractum. Nam ad Inquiſitores hære-
ticæ prauitatis cognitio huiuſmodi
delicti pertinet, contra diſtinctionē
per Doctores modo citatos relatam
inter publicum & occultum matri-
monium, præſertim quia per concil.
Triden. ſeſsio. 24. cap. 1. de reformat.
matrimonij, clandeſtina matrimo-
nia ſunt nulla.

542 ¶Communiter autem iuris pro-
feſſores affirmant cognitionem hu-
ius criminis eſſe mixti fori, & conſe-
quenter inter Inquiſitores, Epiſco-
pum, & iudices ſeculares locum eſſe
præuentioni, vt concludit Abb. per
text. ibi. in. c. 1. de offic. ordina. idem
in. c. cùm ſit generale. de for. comp.
& in. c. cum haberet. nu. 3. de eo qui
dux. in matri. quam poll. per adulte.
Albet. de agnoſ. aſſer. q. 23. nume. 76
& Couarru. in. d. c. 7. §. 3. num. 6. alle-
gando Rom. ſing. 531. de qua re eſt
l. eum qui duas. C. de adulter. ex qua
l. iuncta glo. in verbo infertur, cōtra-
hens ſecundum matrimonium, vi-
543 uente prima coniuge, verberatur
cum relegatione ad quinquennium.
& amiſsione dimidiæ partis bonorū.
Alexan. optimè, conſil. 165. vol. 7. Re
gia. l. 2. titu. 19. part. 7. De iure autem
nouiſsimo regio regni Caſtellæ con
trahenti binas nuptias candenti fer
ro in fronte imprimitur litera. q. vt
habetur. l. 6. titul. 15. libro. 8. ordin. &
544 l. 3. titu. 1. lib. 5. ordin. Quidam verò
putant

putant prædictam legem vitio ſcri-
ptorum eſſe deprauatam,& quod in
codicibus antiquis hoc ſignum. ij. e-
rat poſitum,quaſi duas haberet vxo-
res, & ex his duobus characteribus.
ij. in parte ſuperiori iunctis propter
nimiam ſimilitudinem, facta fuit li-
tera.q. Et iſta pœna in regno Caſtel-
læ ad praxim recepta eſt. Didacus Co
uarruuias inſignis Doctor in. d.ca.7.
nume. 7. in fine, refert in vetuſtiſsi-
mis ordinationibus regni Caſtellæ
loco literæ. q. ſignum ✠ inueniſſe;
quaſi contrahens binas nuptias ma-
le ſentire videatur de ſigno crucis.
In hoc verò regno Valentiæ eſt pœ-
na pecuniaria mille ſolidorum, cum
relegatione à toto regno, & eſt fo-
rus. 44. Regis Iacobi. 1. ſub tit. de cri-
minibus.

545 ¶ De iure verò canonico per iudi
ces eccleſiaſticos publica ignomi-
nia imponitur. c. de benedicto. 32. q.
1. vbi glo. in verbo & caluatos, quia
pannis abſciſsis, id eſt, dehoneſtatis
veſtes, & capilli inciduntur ante &
retro in ignominiam, etiam ſi ſit mu
lier. c. Epiſcopi. 26. q. 1. c. nuper. de bi
gam. refert Abb. in dict. c. cùm habe
ret. nu. 3. & Couarru. vbi ſupra. Vſus
tamen obtinuit hos & ſortilegos, ac
diuinatores in ſcala ante portas Ec-
cleſiæ poni.

546 ¶ In ſacroſancto Inquiſitionis hæ
reticæ prauitatis officio, contrahen-
tes binas nuptias, primis vxoribus vi
uentibus, fuſtibus cædi ſolent, cum
relegatione ad tempus, vt refert Ia-
co. Sept. in inſtit. catho. c. 40. num. 1.
in fine. Sed in Enchirid. tit. 12. num.
6. inquit, quòd plebei flagellis cæſi
ad remos, vel triremes dimittantur,
nobiliores verò alijs iuſtis pœnis
coerceantur. Et quòd ad triremes hi
condẽnentur, ſic nuperrimè per æ-
quiſsimos ac prudentiſsimos fideiq;
defenſores Regij ſenatus ſacroſancti
officij generalis Inquiſitionis conſi-
liarios ſuperioribus hiſce diebus de-
cretum eſt. Quòd ſanè decretũ vim
legis, & authoritatẽ Canonis, & con
ſtitutionis in omnibus alijs ſimilib⁹
547 cauſis obtinet. l. fin. C. de legib. ca in
cauſis. de re iud. ca. conſultationi. de
548 frig. & malefi. Nam pœnarum gene-
ra ſunt diſtinguẽda ex qualitate per
ſonarum. l. aut facta. §. perſona. ff. de
pœn. l. pedius. & . l. fina. de incend.
ruin. & nauf. l. fin. C. ad. l. Fa. de plag.
c. cum quidam. de iur. iuran. ca. ſicut
dignum de homicidio. Et eſt aduer-
tendum, quòd in caſu dubio conſue
tudo in pœnis imponendis eſt ſeruã
da. l. hodie. iuncta glo. fina. ibi. ff. de
pœn. & glo. in. ca. cum venerabilem.
verb. migraſſe. vbi Abb. de conſuetu
di. Idem Abb. in. c. inter cætera. vbi
Felin. in fin. de reſcrip. & in. c. de cau
ſis. de offic. delegat. Idem Abb. per
text. ibi in. c. 1. de ſecun. nup. Bald. in
l. etſi ſeuerior. C. ex quibus cauſ. in-
fam. irrog. & in. l. quid ego. §. pœna
grauior. ff. de his qui not. infam. Ple-
nè Tiraquell. de pœn. temperan. in
549 præfat. num. 4. & in cauſa. 42. Cogni-
tionem tamen huius criminis ſuſpi-
cor ad ſolos Inquiſitores hodie per-
tinere per extrauag. Clementis. 6.
per Albert. relatam, in libr. de agno-
ſcen. aſſer. q. 23. num. 75. in fin. Quia
iſte talis qui duas vxores ſimul ha-
bet, interrogandus eſt de intentio-
ne, ſi credit ſibi id licere, vt cõſtitua-
tur verè hæreticus: quia male vide-
tur ſentire de illo ſacramento Eccle
ſiæ. c. ad abolendam in princi. de hæ-
ret. Alber. de agnoſ aſſer. q. 23. num.
53. cum ſequent.

550 ¶ Et eadem ratione contra cleri-
cos in ſacris ordinibus conſtitutos,
& monachos profeſſos, contrahen-
tes de facto matrimonium, Inquiſi-
tores

tores hæreticæ prauitatis procedũt.
Bal. in. l. nemo clericus. num. 5. &. 6.
vbi Paul. de Caſtro. & Salice. C. de ſũ-
ma. Trini. & fide Catho. Abb. in cap.
cum quidam. nume. 4. de iureiurand.
& in. c. 4. de homine. de celeb. miſſar.
Squillacen. de fide Catholi. c. 15. nu.
2. Felin. in. d. c. ad abolẽdam. in prin-
ci. vbi plenius Ioan. de Anan. nume.
27. Ludo. Carrer. de hæret. §. circa ſe-
cundum. nume. 60. Bernar. Diez. in
practica crim. canon. c. 74. poſt prin.
Alberti. in rubr. de hæret. in. 6. q. 13.
num. 36. & de agnoſ. aſſer. quæſt. 23.
num. 54. Iacob. Septim. in. d. c. 40. nu
me. 1. &. 2. & in Enchiridi. Inquiſit.
tit. 12. in princip. Matthæ. de Afflict.
in conſtit. Siciliæ lib. 1. titu. 1. nume.
25. Abb. verò in cap. licet de vitan-
551 da. num. 4. de elect. inquit, quòd Pe-
trus habebat vxorem quando fuit
promotus in Pontificem. Vbi Philip
pus Decius dicit. nume. 9. quòd con
tra Papam electum non poteſt poni
quòd ſit vxoratus, allegat glo. magi.
in. c. ſi quis pecunia. 79. diſtin. Idem
Abb. in cap. Ioannes. de regular. ait,
quod intelligendum eſt iuxta diſtin
ctionem glo. in. d. ca. ſi quis pecunia.
Martin. Laudẽ. de Principibus not.
250. pleniſsimè de ſacerdotum cœli
batu. Felician. Minguarda. in aſſer.
Catho. fidei. par. 1. ar. 9.

552 ¶Neque hoc in loco prætermit-
tendum eſt tanquã in hoc regno Va
lentiæ quotidianũ Inquiſitores pre-
fatos optimè procedere poſſe cõtra
Iudæos, vel Sarracenos, vel alios infi-
deles nõ baptizatos dogmatizãtes,
inter Chriſtianos, præſertim ſi ſunt il
li qui vulgo Alfaquini vocãtur. glo.
eſt celeb. in verb. hæreticum. in fin.
in Clem. vni. §. fina. vbi Card. nu. 10.
de vſur. idem Ioan. An. in cap. quod
ſuper his. poſt Innoc. ibi. nume. 8. de
voto. & idem Io. Andr. in. ca. contra
Chriſtianos. de hæret. in. 6. vbi adid
allegat quaſdam ſum. Pontifi. extra-
uag. Optimè Oldrad. conſi. 36. incip.
infraſcripti ſunt articuli, per totum
conſil. Felin. in. c. poſtulaſti. nume. 4.
de Iudæis. Villad. de hæret. q. 9. in fi.
Conrad. Brun. de hæret. lib. 4. ca. 2.
Bald. conſi. 355. incip. Iudæis tutela.
volu. 1. & conſi. 156. incip. quia ſæpe
reuocatur in dubium volu. 1. Albert.
in rub. de hæret. in. 6. q. 3. in fin. & q.
2. num. 51. & q. 7. num. 6. Ioan. Beita
chin. de Gabellis. 7. part. principali.
num. 39. repert. Inquiſit. verbo. cære
moniæ in fine.

553 ¶Item Inquiſitores præfati pro-
cedunt cõtra Iudæos, & Sarracenos
non baptizatos, impedientes iuriſdi
ctionem ſancti officij Inquiſitionis
hæreticæ prauitatis. c. vt officium. §.
compeſcendi. de hæreti. in. 6. tenet
Innocen. in. d. ca. quod ſuper his. nu-
me. 8. de voto. Abb. in. c. gaudemus.
num. 12. de diuort. repert. Inquiſit.
verbo. Iudæus. verſ. an ex qua cauſa
554 Inquiſitorum. Ratio tamen eſt, quia
Inquiſitores ſunt fidei defenſores, at
que eis commiſſa eſt religionis Chri
ſtianæ defenſio. c. accuſatus. §. ſanè.
&. §. de quæſtionibus. & cap. vt offi-
cium. §. deniq;. de hæret. in. 6. Clem.
1. de hæret. Et per conſequens cen-
ſentur omnia eis conceſſa, ſine qui-
bus iuriſdictio exerceri non poteſt.
l. 2. ff. de iuriſ. om. iudi. c. preterea. ca.
ſuſpicionis. de offi. delegat. huic enim
concluſioni ſuffragatur text. in. c. 11.
& in. c. ſignificaſti. & in cap. pruden
tia. de offic. delegat. vbi delegatus
555 non ſolùm iuriſdictionem contra
partes in reſcripto contẽtas obtinet
ſed etiam contra alios quoſcunque
impedientes ſuam iuriſdictionem.
Ideo meritò inquit Innocen. in. c. di
lectus. de pœn. quẽ ſequitur Stepha-
nus Aufrer. nonnulla notatu digna
referen-

referendo in tractatu de poteſtate ſeculari ſuper Eccleſiaſticas perſonas.nume.23.dicens,ordinatio omnimodam iuriſdictionem competere contra extraneos,& exēptos ſuā
556 iuriſdictionem impedientes. Quod ego ipſe exiſtens in epiſcopatu Pampilon.Prouiſor,ac Vicarius generalis pluries in praxi contra Canonicos regulares illius Eccleſiæ,& quoſdam monachos diui Bernardi obtinui.

557 ¶Inſuper Inquiſitores fidei procedunt contra Iudæos, Sarracenos, vel alios infideles nō baptizatos,circuncidantes pueros,& contra hæreticorum receptatores,& contra cōpellētes aliquem, vt fidem abneget, vel inducentes illum ad eorum ritus, & publicas cæremonias, aut ad alia ſimilia in offenſam diuini nominis, & opprobrium noſtræ fidei Chriſtianę,vt eſt tex. in cap. nonnullis de Iudæis.& in Clem. vniuerſa eo. titu. ita tenet Oldral. in dict. conſil. 35. Conrad.Brun.optimè lib.4.de hæret.c.2. Villadieg. de hæret. q.9.nu.11. Cardi.in.d.Clem.vnica.de Iudæis.num. 1.in fine.per tex.ibi in illis verbis,nominis ipſius ſacrilegi Mahometi publicè.&c.Et Alberi. de Roſate in ſuo diction. verb. Sarraceni. Hoſtien.in rub. de Sarracen. Alber.in.d.rub.de hæreti.q.3.& reperr. Inquiſitorū verbo.cæremoniæ,& verbo Iudæus. Io. Bertachin. de Gabell.7.par. princip. nu.39.Belluga.in ſpecul.princip. tit. de propo.graua.§.viſo.rub.11.num. 21.Contrariū verò tenuit Iaco. Sep. in inſtit.Catho.c.35.num.8.& in En
558 chirid.Inquiſit. titu.17.nu.2.dicens, Inquiſitores contra prędictos minimè poſſe procedere, cuius opinio, ſalua ſumma eius authoritate, reijcienda eſt,& etiam opinio.Bart. Socin.in conſi. 119.incip. præſupponitur.volu. 4. vbi referendo pro parte affirmatiua.14. fundamenta, & pro negatiua.18.concludit Iudæum illū dicentem aduerſus Chriſtianum illa verba turpiſsima videlicet, *La fede veſtra, è fede di carzi*, ab Inquiſitoribus non poſſe puniri.Idem tenuit Areti nus.conſi.157.incip.copioſe & ſubtiliter.Et Anchar.conſi.15.vbi conſuluit, quod iudex ſecularis debet punire Iudæum, qui proiecit immunditias ſuper crucem, quæ in litanijs
559 deferebatur. Quod conſi.non rectè allegatum refert Felin. in dict.c.poſtulaſti.nu.5.

560 ¶Sed tutius eſt opinionem primam ſupra relatam ſequi, nam illius non debemus diſsimulare opprobrium, qui probra noſtra deleuit, vt inquit texr.in dict.c.nonnullis.Quia quod in religionem diuinam committitur in omnium fertur iniuriā.l. Arriani.l. Manichæos. C.de hæret.l. 2. C. de apoſt.& in Leuit.c.24.habetur de illo homine alienigena,qui in deſerto maledixit Deo Iſrael, quem Deus mādauit lapidari. Et eadem ratione, qui vicem Dei gerit in terris, pro vt eſt ſummus Pontifex. c.ſignificaſti.de elect.ca.ſolitæ.de maior.& obedien.ca.2.de maledic.poteſt punire huiuſmodi delictum. Nam text. in.c. 2. de maledic. indefinitè,& generaliter loquitur, & ſic in omni caſu eſt intelligendus.l. ſi plures.ff.de legar.3.l.1.§.& generaliter.ff.de legat. præſtan. ca. ſi Romanorum. 19. diſtin.quia vbi lex non diſtinguit,ne
561 que nos diſtinguere debemus.l.de pretio.ff.de pub.in rem act.Maximè quando certum eſt quòd ratione delicti eccleſiaſtici, id eſt, ad forum eccleſiaſticum ſpectantis, delinquens efficitur de foro Eccleſiæ.cap.Iudæi. 2. c.ad hæc.c.poſtulaſti.de Iudæ.vbi in illis delictis Eccleſia punit Iudæos & in alijs relatis per glo.ſing.verbo, princi-

principũ.in Clem.1.de teſtib.Et horum omnium optima ratio eſt illa, quæ pro religione facit, vt hiſce verbis inquit.l.ſunt perſonę.ff.de religi. & ſump.fun.Et præſertim quia ad id
562 eſt quædam conſti. Nicolai Papæ quarti,quæ habetur in direct.Inquiſit.& eam refert Iac.Sep.d.tit.18.in princ.Aliæ etiam extant conſtitutiones Gregorij.x.& Clementis.6.quas refert Io.An.in.d.c.contra Chriſtianos.& Villad.de hære.quęſt.9.in fin.
563 ¶Neque prædictis obſtat notiſsima iuris regula,dicens, quòd de his qui foris ſunt nihil ad nos attinet iudicare, vt inquit Paul. Apoſt.1.Corint. cap.5.&.ca.gaudemus.de diuort.ca.multi.2.q.1.Nam illud intelligendũ eſt,quòd Iudæos,vel infideles excommunicare,vel ad fidem ſuſcipiẽdam compellere minimè poſſumus. c.ſicut.de Iudæis.c.maiores.§.Item quæritur.de baptiſ.c.ad fidem.23.q.5.c.de Iudæis.45.diſtin. Et ita quoad hæc nihil ad nos:quia tales non ſunt de Eccleſia.& ſic Innoc.in.d.c.quod ſuper.de voto.Abb.in.c.gaudemus. num.12.de diuor.&.in.c.poſtulaſti. nu.2.de Iudæis. vbi pleniùs Felin. & Marian. Socin. per tex. ibi quod Iudęus percutiens clericum,in excommunicationem non incidit:ſed pœna pecuniaria vel corporali eſt puniendus.
564 ¶Sed indubitatum exiſtimo per principes & iudices ſeculares, poſſe Iudæos paganos ſeu infideles in huiuſmodi delinquentes puniri.l.nullus.l.Iudæos.C.de Iudæis.l.3.&.l.nemo.C.de pag. capit. ſicut Iudæi. de Iudæis,Nam ratione delicti efficiuntur de eorum iuriſdictione.l.fin.ff. de accuſat.auth.qua in prouincia.C. vbi de crim.agi oport.c.poſtulaſti. c. fin.de foro compe. Ob id meritò Iudæi à regibus & principibus Chriſtianis expelli à ſuis regnis & prouin-
565 cijs poſſunt,ne ſua perfidia noceant catholicis.Imò in concil.6.Toleta. ſub Honorio Papa celebrato.c.3.cautũ eſt,quod Hiſpaniarum reges tempore adipiſcendæ regni poſſeſsionis iuramentũ præſtare teneãtur,de expellẽdis à ſuo regno infidelibus.Quo ſaluberrimo ſtatuto Chriſtianiſsimus rex Ferdinandus cognomento Catholicus,anno ſalutis.1492.vſus fuit. Qui à tota ditione ſua omnes Iudęos
656 expulit,edita ſuper hoc pragmatica ſanctione Granatẽſi,vltima die Martij dicti anni.1492.& alia anno.1499 Quod vtiq; maximis laudibus refert Picus Mirandulan. libr. 5. aduerſus aſtrologos. c. 12. & Bartholomæus Miranda,nunc Archiepiſcopus Toletanus in ſumma parua Concil. ſuper.d.ca.3.& repert. Inquiſit. verbo
567 Iudæus.verſ.ſed an poſſunt Iudæi expelli. Et fuerunt tunc expulſi quadringenta viginti millia Iudæorum, & refert Albert. in rub.de hæret. q. 3.num.6.& Iac.Sep.in inſtit.cathol. capit.35.num.7 & in Enchirid. tit. 17.in fine. Et tempore religioſiſsimi Hiſpaniarum regis Siſebuti ,Iudæi coacti fuerunt baptizari,vt refer.ca. 35.concil.4.Toletan.&.capit. de Iudæis.45.dist.
568 ¶Sed qua ratione hodie in ciuitate Romana, atque in aliquibus Italiæ partibus, ſicut olim in Hiſpania ante prohibitionem religioſiſsimi principis Ferdinandi, Iudæi habitare,& ſuos ritus,& feſtiuitates celebrare permittuntur, potiùs quàm Sarraceni,vel alij infideles,vt in.ca. Iudæi de ciuitate.&.c. conſuluit. de Iudæis. Probant enim veteres Synagogas Iudęos poſſe habere.&.c.ſicut Iudæi.eo. tit. quòd Iudæi in feſtiuitatum ſuarũ celebratione à Chriſtianis minimè moleſtentur. &. l. Iudæos. C.de

C.de Iudæis. quòd Iudæi ritus ſuos & conſuetudines citra contemptũ Chriſtianæ religionis retineant. &. l. die ſabbato. C. eod. tit. quòd Iudæi in die ſabbati, & in alijs ſuis feſtiuitatibus non poſſunt conueniri, neque ad iudicium trahi. Et in. cap. qui ad ſyncera. 45. diſt. Gregorius Papa ſcripſit Epiſcopo Neapolita. dicẽs quòd
569 nullo modo permittat Iudæos Neapolitanos in terris Chriſtianorũ ſuas feſtiuitates celebrantes moleſtari, ſed quòd prædicti Iudæi liberam habeant facultatem ſuos ritus & feſtiuitates celebrandi: quod aliter eſt in Sarracenis, & alijs infidelibus. l. 2. C. de pagan. l. 2. C. de ſumm. trin. & fid. catho. l. conuenticula. C. de Epiſ. & cleric. clem. vnica. de Iudæis. vbi Card. nu. 3. & Ioan. de Imol. referũt rationem diſcriminis, videlicet, quia Iudæi colunt Deum vnum & verũ,
570 Sarraceni verò Mahometum hominem facinoroſum & nefandum. Et Ioan. An. & Abb. in. d. cap. conſuluit. de Iudæis. dicunt quòd ex eo Iudæi ſuſtinentur, quia eſt ſpes de eorum conuerſione, atque vt faciliùs ad fidem trahantur. Bald. in. dict. l. 2. C. de ſumm. Trinit. nu. 4. inquit quòd Iudæi non ſunt adeò deteſtabiles ſicut hæretici: quia fides Iudæorum habuit principium veritatis. Felin. in rub. de Iudæis. latè Petrus de Carcaſſona in. l. quoniam. in fin. C. de hæret. Paul. ad Hæbreòs. cap. 7. ex tribu Iuda ortus eſt Dominus noſter. & in Euangelio Ioã. cap. 4. Salus ex Iudæis eſt.

572 ¶Item comprobatur principalis noſtræ cõtrouerſię aſſertio per tex. in. l. Si tamen ſine culpa. §. ei qui ſeruũ. ff. de ædil. edict. ibi, multò enim amplius eſt id facere quàm pronunciare. l. qui ſtatuas. &. l. famoſi. §. fin. ibi, crimen maieſtatis facto committitur violatis ſtatuis & imaginibus principis. l. 1. ff. ad. l. Iul. maieſt. A fortiori igitur hæreſeos crimen ſolo facto perpetratur, cùm longè grauiùs ſit diuinam, quàm temporalem lædere maieſtatem. ca. vergentis. de
573 hæret. cap. ſicut qui Eccleſiam. 17. q. 4. Æquum enim eſt, vt tantò grauior ſit in Deum iniuria, quãtò Deus eſt homine ſuperior. l. aut facta. §. perſona. ff. de pœn. l. omnis. §. 1. ff. de re milit. Nobilitas enim ſubiecti delictum auget & aggrauat. l. atrocem. C. de iniur. l. Prætor edixit. §. atrocem. ff. eo. auth. vt non lux. hom. cõt. nat. in prin. col. 6. Hæretici ponũt os
574 in cælum, alij verò delinquentes in homines, ideo Bald. in. l. 1. num. 31. in fine. C. de his qui accuſ. non poſſ. affirmat hæreſim, in quam quis ex lu
575 brico ignorantiæ cadit grauius delictum eſſe, quàm doloſum homicidium, refert Anani. in rub. de hæret. num. 2. & Conrad. Brun. de hæret. lib. 1. cap. 3. in prin. Si enim læſæ maieſtatis humanæ crimen grauiſsimũ in iure cenſetur ex eo quòd honor & gloria principis detrahitur, vel eius ſtatuæ corrumpuntur, vel conſilio, vel dolo malo quicquam in Rempub. fuerit perpetratum, vt in. l. 1. & 2. & in. d. l. qui ſtatuas. ff. ad. l. Iul. maieſt. quantò magis erit grauiſsimum crimen eorum, qui ipſam diuinam maieſtatem lędunt, & Eccleſię ſacramenta, ſacrificia & cæremonias ad gloriã & honorẽ Dei pertinẽtes corrumpunt, & omnino ſubuertunt?

576 ¶Et quia hæretici ipſa Chriſtianæ religionis fundaméta radicitùs conantur euellere, meritò ſancti Patres, hæreticos fures, latrones, ſacrilegos, lupos rapaces, canes rabidos, vaſa iræ, pſeudoprophetas, & organa diaboli vocarunt, vt refert Faber contra Lutherum, tract. 5. text. 5. &. 16.

&c. 16.&c.25. Conrad. Brun.in.d.c.3.
&c.13.& Iac.Sep.in inſtitu.Catho.ca.
31.num.10. Ex genere enim pœna-
rum, quibus hæretici & ſchiſmatici
puniuntur qualitates delictorũ co-
gnoſcuntur.l.2.ff.de pub. iud.l.reſpi
577 ciendum. ff. de pœn. vt patet in Da-
tan,& Abiron,& Core, quos tanquã
hæreticos & ſchiſmaticos terra de-
uorauit cũ tabernaculis ſuis, & vni-
uerſa ſubſtantia eorum, vt in Deute-
ronomio.c.11.& Num.c.16.& habe
tur in. c. licet. de elect. c. didicimus.
24.q.1.hoc autem tam deteſtabile
crimen inultum & impunitũ eſſet,
ſi per ſigna & actus exteriores ani-
mus, intentio, & voluntas non pro-
barentur. Quę alioquin eſſent diffi-
cilis ſeu impoſsibilis probationis, cũ
in animo & intellectu cõſiſtant, quæ
578 à ſolo Deo, vt dictum eſt, cognoſcun
tur, meritò per actus exteriores de-
claratur, & euidenter probatur mẽs
& voluntas alicuius, vt in dict.c.tua
nos, de ſponſal.& in. c.accuſatus.de
hæret.in.6.c.à nobis.2.de ſenten.ex
comm.quem tex. ibi notat Marian.
Socin. not.7.&. Palat. Rub.in alleg.
hæreſis.§.7.in fin.dicẽs, quòd ea quæ
in animo conſiſtunt, probantur per
ſigna exteriora. l. ob quæ vitia. ff. de
ædil.edict.l.quidam in ſuo.ff.de cõd.
inſtitu. vbi furor & dementia, quæ
in mente,& in intellectu ineſt, & ſo-
579 li Deo cognita eſt, & tanquam rem
inuiſibilem neque oculus videt, ne-
que aures audiunt, nihilominus te-
ſtibus per actus exteriores proban-
tur, vt docet Bart.in tract. de teſtib.
§.oppoſitã prudentiæ.num.95.& in
l.fin.ff. de bon. poſſeſſ.furioſ.vel in-
fan. delar. Optimè declarat Curtius
Iunior, conſi. 151. nu.8.& Corneus
conſi.85.nu.5.vol.2.
580 ¶ Et quamuis furor & dementia
ſint res quæ in intellectu conſiſtunt,
tamẽ ex his quę ſenſu corporeo per-
cipiuntur, per teſtes probantur, ab-
ſque alia ratione cauſæ. Quo caſu te
ſtis teſtificari videtur per ſenſum cor
poreum, ſaltim ſenſu intellectus: nã
iuris præſumptione actus interior
præſumitur, & per conſequens pro-
batio etiam, ſi teſtis in noſtro caſu
de credulitate deponat, nullam a-
liam ſuæ credulitatis cauſam reddẽs,
niſi quòd credit illum eſſe hæreticũ,
ex eo quòd ritus, & cæremonias hæ-
reticales fecit.Bald.in. l.conuenticu
la.nume.5. C. de Epiſcopis & cleric.
& in.l.data opera.nume.35.C.de his
qui accuſ.nõ poſſ. Ioã. de Imol.ſing.
in. c. literis poſt glo.ibi. num.4.&.5.
de præſump. & in. c. quotiens.nu.7.
de teſtib.ſing. Anton.Gabriel.in ſuis
com.opinion.pag.386.verbo, teſtis.
581 Nam in actibus qui nõ cadũt in ſen-
ſum corporalem teſtium, prout eſt
actus credulitatis, dementiæ, doli bo
ni vel mali, ſat eſt teſtes de actibus
exterioribus deponere, quos ſenſu
corporeo percipere valent, ex qui-
bus iuris præſumptione concluda-
tur actus intrinſecus, de quo quæri-
582 tur. Talia enim ſunt, vel eſſe præſu-
muntur ſubiecta, qualia eorum præ-
dicata demonſtrant.l.hæredes pa-
lam.§.1.in fina.ff.de teſtamẽ.l.cùm
quid.ff.ſi cert.petar.l.3.ff.de legat.3.
Ex quibus apertè cõmunis.dd.theo
rica declaratur, quòd quamuis regu
lariter teſtimonium de credulitaté
non ſit efficax ad probandum.l.te-
ſtium.C.de teſtib.c.cùm cauſam.1.
de teſtib. Abb.in.c.quotiẽs.nu.6.de
teſtib & in.c.vnico.nu.27.de lit.con
583 teſt. neque fidem teſtibus eſſe adhi-
bendam, nõ reddentibus rationem
per ſenſum corporeum: puta per vi-
ſum, auditum, guſtum, odoratũ, vel
tactum. l.diem proferre.§.corám. ff.
de recep. arbit. l. teſtiũ. C.de teſtib.
c.cum

c.cũ cauſam.1.vbi Innoc.& alij, præ
ſertim Felin.num.5.de teſtib. Subti
liter Bal.in rub.C.ſi ex falſ. inſtr. vel
teſtim.iud.ſit.Tamen illud limitan-
dum & intelligendum eſt, niſi teſtes
deponant de actibus qui ſuapte na-
tura in ſenſum corporeum non ca-
dunt, vt proximè dictum eſt.
584 ¶ Prędictorum autem ratio ea eſt
quòd iura ſecundùm diuerſas rerum
ac negotiorum qualitates, diuerſas
formas ac varios probandi modos
ſtatuerunt. Ita inquit Feder.de Sen.
conſ.119.incip.nulli dubiũ eſt.quod
refert Felin.in.cap.veniens.nu.21.
de teſtib. de quo pleniùs per me in
585 ſing.meo.189.incip.teſtis crimino-
ſus.nu.25.Et ob id probationum ma
teria in iudicantis arbitrio conſiſtit,
& eius iudicio relinquitur.l.3.ibi,tu
magis ſcire potes.ff.de teſtib.l capit.
cõſtitutus.in fin.de fideiuſſor. Paul.
Caſtren.in.l.admonendi.ff. de iure-
iuran.Nicol.Boet.deciſi.101.incip.
586 difficile eſſe.nu.8.Indiciorũ quoque
materia eſt arbitraria Bart.in. l. fin.
nume.5. ff. de quæſtion. Bald.in.l. 1.
nu.21.C.de confeſs. Io. An. in reg.
cum in contemplatione.de reg. iur.
Thom.Gram.conſi. 57. in cauſa mi-
hi tranſmiſſa.num.24.
587 ¶ Vſque adeo id verum eſſe cen-
ſemus, quod pulchrè inquit Bart.in.
l.Lucius Titius.nu.3.in fin. ff. de his
qui.no.infam.in arbitrio iudicis eſſe
nõ adhibere fidem teſtibus clarè &
apertè deponẽtibus, dummodo cau
ſam in ſententia ne puniatur in ſyn-
dicatu exprimat. Idem tenuit Bal.in
l.cum magiſtratus.nu.6.C.quã. pro-
uoc.nõ eſt neceſſ. Sequitur Paris de
Puteo de ſyndicatu.verbo,poteſtas.
& verbo.conſulo.Felin.in.cap.licet
cauſam.num.5.& in cap. quoniam
cõtra.nu.49.de probat.& in.c.de cę-
tero.& in.ca.ſicut.de re iudic.Quod
vtique dictum Bart.dixit eſſe ſtupẽ-
dũ. Thom.Grã.vbi alios refert voto.
588 14.nu.20.Tutiùs tamẽ eſſe arbitror,
quòd etiam in præſentia teſtium eo
rum vacillationes & trepidationes,
aliaq; ſigna, quibus iudicis animus
formatur, in ſcriptis reddantur, vt
docet Innoc.in.d.cap.quoniam con
tra.num.5.vbi latiùs Felin. num.49.
idem Felin.in capit. ſicut. nu. 16. de
re iudicata.Hyppol. in.l. eos qui di-
uerſa.ff. de falſ. & in ſing. 103. incip.
varietas, iuxta illud, ò quàm diffici-
589 le eſt crimen non prodere vultu.l. 3.
ff.de teſtib.auth. apud eloquentiſsi-
mum.C.de fide inſtr.c.in capite qua
drageſimæ.50.diſt.
590 ¶ Poſtremò noſtra aſſertio apertè
conſtat, ex eo quòd qui facta, vel ver
ba hæretica dixiſſe, ſeu commiſiſſe
inficiatur, negatque ſtante legitima
probatione, tanquam impœnitens
& negatiuus eſt relaxãdus.c.ad abo-
lendam.in prin.de hæret cap. ſuper
quibuſdam.de verb.ſig.c.cõuenien-
tibus.ca.quotiens.1.q.7. Verùm qui
591 factum hęreticum confitetur, eiuſq;
intentionem impiam & prauam cre
dulitatẽ tenuit, virtualiter & in effe
ctu, cùm credulitas & intentio ſit
principalis forma & ſubſtantia, quæ
dat eſſe rei. l. Iulianus.ff.ad exhiben.
l.verum. l. qui iniuriæ. ff. de furtis
totum factum & delictum negare
videtur, vt docet Bart.in.l.inter ſti-
pulantem.in princ.ff.de verb.oblig.
& in.l. fin. §. fin. poſt gloſ.ibi. ff. de
doli mal.& met.excep. Optimè De-
cius in capi.cum venerabilis.nu. 20.
de excep.Felin.in cap. de hoc. nu. 5.
de ſimon.plenè Tiraquel.de pœn.tẽ
per.cauſ.30.num.17.
592 ¶ Ratio prędictorum euidens eſt,
quia in parte ſubſtãtiali, videlicet in
credulitate & intẽtione eſt diminu-
tus, ac per cõſequens pertinax & ne-

gatiuus eſt cenſendus. cap. perfecta
pœnitentia.de pœnit.diſt.1.c.fin.de
pœnit.diſt.5.Neceſſaria enim eſt pec
cati confeſsio ad pœnitentiam,neq;
veniam meretur qui peccatum non
agnoſcit.c.ſuper quibuſdā. de verb.
ſig.c.non poteſt.c. ſerpens. de pœni-
593 ten. diſt. 1. regul. peccati venia. de
reg.iur.in.6.Nam corde creditur ad
iuſtitiam,ore autem confeſsio fit ad
ſalutem.Paul.ad Rom.cap. 10. & ca.
quis aliquando de pœni.diſt. 1. & in
pſal. 50. quoniam iniquitatem meā
ego cognoſco. & pſal. 31. delictum
meũ cognitum tibi feci, & iniuſtitiā
594 meam non abſcondi.c.fin de pœnit.
diſt. 1. Quia taciturnitas peccati ex
ſuperbia cordis naſcitur, vt inquit
tex.in.d.c.quis aliquando. & omnes
hæretici ſunt ſuperbi. ca. hæreticus.
24.q.3. Optimè Philaſtrius Brixiēſis
de hæret.pag.66.qui in illo tract. 27.
hæreſes quæ ante aduentum Chriſti
ſaluatoris noſtri.&.128. poſt aduen-
tum ſcripſit.

595 ¶Eadem ratione dicēdum eſt de
eo qui pluribus erroribus plenè con
uictus nonnullos confitetur, alios
verò negat;qui tanquam impęnitēs,
& in parte ſubſtantiali diminutus,
eſt relaxandus.ca.quem pœnitet de
pœnit.diſt.1.hiſce verbis,quem pœ-
nitet omnino pœniteat,& dolorem
lachrymis oſtēdat.vbi glo. in verbo,
omnino pœniteat,inquit,id eſt,per-
fectè conteratur de omnibus pecca-
tis.cap.ſunt plures. de pœnit. diſt. 3.
c.conſideret de pœnit.diſt.5. ca. qui
vult.de pœnit.di.6.c.omnis vtriuſq;
ſexus.de pœnit.& remiſs.ibi, omnia
596 ſua peccata.Impium enim eſt mediā
ſperare veniam.c.ſunt plures. de pœ
nit.diſt.3.c.fin.de pœnit.di.5.quo ca
ſu præſumitur ficta & ſimulata con-
uerſio,& locum ſibi vēdicat deciſio
tex.in capit.vt officium.verſ. proui-
ſo ſoletter.de hæret.lib.6.

597 ¶Quidam ſimili modo arbitran-
tur non confitentes omne errorum
tempus,de quo per legitimos teſtes
plenè conſtat eſſe impęnitētes dimi
nutos & negatiuos,& iudicio ſecula
ri tradendos,vt voluit Ia.Sep. in inſti
tu.catho.c.47.nu.22.in fine. Quod
neque iuri, neque rationi coſonum
eſſe arbitror.Inquit enim Ariſt. lib.
598 1.Ethi.ca.4.vero omnia conſonant,
falſo autem cito diſſonat verum:nā
ratio eſt adæquatio ad intellectum.
Bal. in.l.omnes populi. 3.oppo.ff.de
iuſt.& iur. & in. l. non omnium. ff
de legib. Quia non eſt veriſimile,
quòd qui omnes errores confitetur,
ſi longioris temporis eſſet memor,
illud occultaret,cum ob id neque au
599 genda,neq; diminuenda eſſet pœna
ideo potiùs obliuio in hoc caſu præ-
ſumenda eſt,facilè enim tēpus à me-
moria hominũ recedit,vt inquit In-
noc.in.c.qualiter & quādo. 2. de ac-
cuſ.nu.4.Bal.in.l.1.num.45.C. de his
qui accuſ.nō poſs.& in auth. presby
teri.nu.6.C.de Epiſc.& cler.Proptc-
rea teſtis non dicitur ſingularis, ne-
600 que eius dictum vitiatur, ſi non de
ponat de tempore quo res fuit geſta,
& interrogatus iureiurādo affirmet
ſe non recordari.c.cùm Ioannes. de
fide inſtrum.ibi, anni verò,vel men
ſis, vel diei quo venditio facta fuit
ijdem teſtes dixerunt minimè re-
cordari. glo. fin.in. l. ob carnem. §.
fin.ff. de teſtib.glo. in verbo, præſto.
in.l.teſtium. C. de teſtib. Innoc. &
Bal.in locis modò citatis. Bart. in.l. ſi
librarius in fin.ff. de reg. iur. & in. l.
in ſumma.§. idem Labeo.ff. de aqua
plu.arcen. Lanfran. in capit. quo-
niam contra falſam.in verbo, teſtiũ
depoſitiones.nu.154.de probat. Fe-
lin.in.c.ex tenore.nu. 3.& in. c. cum
cauſā.1.nu.13.de teſt.vbi hāc fatetur
eſſe

eſſe communem opinionem & regulam,& nonnullas fallentias ibidē ſcripſit:quarum vna eſt quando tempus eſt de ſubſtantia probationis, & principalis controuerſia eſt de probando tēpore, ad effectum probādi negatiuam,& ad alios iuris effectus: tunc ita intelligendus eſt rex.in. ca. ex tenore.&.c.cùm cauſam. de teſtib.&.c.ſi à ſede Apoſtolica.de præ-
601 ben.in.6.&.cap.duobus. de reſcrip. eo. lib. Meritò tamen ipſemet Iac. Sep. meliori ductus conſilio ſibi contrarius oppoſitam tenuit ſententiā in Enchirid. tit.16.nu.5.dicens non eſſe diminutum qui non confitetur omne tempus ſuorum errorum.
602 ¶Et quemadmodum ex factis & cæremonijs reprobatis & hæreticis quiſpiam hæreticus, vt ſuperius latè dictum eſt,iudicatur,ita pari ratione ex verbis hæreticis cenſendus eſt hæreticus. cùm in eis violentiſsima iuris præſumptione malus animus peruerſa atque impia intentio & credulitas præſumatur. l.ſi non conuitij. C.de iniur. l. non aliter.l. ille aut ille.ff. de legat.3.cap.1.de præſump.
603 cap. is autem. cap. humanæ aures. 22.q.4.hoc verborum tenore,humanæ aures talia verba noſtra iudicant, qualia foris ſonant. nec eſt præſumēdus quiſquā dicere, quòd non priùs mente cogitauerit.l. Labeo.§.idem Tubero.ff.de ſupellect. legat. quam ad id allegat Bal. in.d. conſ.ehiſmat. poſito in rub. C. ſi quis.aliq.teſt. prohib.numer.21.&in.l. voluntatis. in prin. C. de fideicom. & in. l. de quibus. in fin. ff. de legib.&. cap.1. nu. 15. de conſtit.Felin. in rub. in prin. de fid.inſtrum. Decius in.l. ſemper in ſtipulationibus.num.4. ff. de reg. iur.Thom.Gram.voto.22.nu. 16.& in deciſ.37.nu.6.&.9. Palac. Rubin alleg. hæreſis.§.7. Hippol. in.l. 1.§. dinus Adrianus.nu.8. ff. de ſicariis, & in.l.1.num.31.C.eo.& conſ.21.incip.vocem meam.nu.12.Boerius de ciſ.1.nu.8. Albert. de agnoſ. aſſer. q. 22.nu.35.&.q.25.nu.10.Lud. Carrer. in prac.crim.§.homicidij autem.fol. 105.nu.75.repert.Inquiſ.verbo,credētes.Iac.Sep.in Inſtit.cath.c.49.nu. 11.& in enchirid.tit.29.nu.7.& tit. 40.num.13.Tiraquel.in glo.5.poſt. l.connubial.num.51.Latiſsimè omnium in.l.ſi.vnquā.in verbo, libertis nu.17.eū ſequēs C. de reuoc. donat. vbi plurimas allegationes dd. ad id refert.
604 ¶Idem aurē quod prędictus.§.idē Tubero, probat.l.in ambiguo.ff.de reb. dub. &. l.nepos proculo.ff. de verbo.ſign.&.l.fideiuſſores magiſtratuum.ff.de fideiuſſ. &.l.ſi quis ſtipulatus ſit Stichum. ff. de verbo. obli. &.l. fin. C. com. vtriuſque iud. &.l. 1.C. ſi quis impl male. Vnde egregiè inquit Bal. allegando dictum Caſsiodori, quod nullum maius mētis & fidei noſtræ eſt teſtimonium,
605 quàm qualitas inſpecta verborum, in.l. generaliter.prim. not.C.de non num. pecun. & in.l. tres denuntiationes.numer.5. C. quom.& quan. iud.& in.l.ad cognoſcendos.in prin. C.de ingen. & manumiſſ.& in. cap. ſuper literis.num.11.de reſcrip.& in rub.de teſtib. in decretal. Iaſ. in. l. neq; profeſsio.nu.6. C.de teſtam. & in.l.ſi quis filium.in fine.C.de li.preter.vel exhæred.Decius in. d. l. ſemper in ſtipulationibus.nu.4.vbi alios referr. latiùs Tiraquel. in.d.l. ſi vnquam.in verbo,libertis.nu.18.C.de reuoc.donat.
606 ¶Alibi ipſemet Bal. inquit, quòd ſi habemus ſonum verborū, nō egemus interprete.Bal.in.c.1.nu.15. de cōſtit.quē Iaſ.in locis modò citatis refert, & Thom. Gram. voto 22. in

cauſa deuotæ mulieris.nu.16. & vo-
607 to.23.in cauſa magnificæ. nu. 8. Idẽ
Bal.in.c.mãdatum.in prin. de reſcri.
dicit quòd mens eſt radix verborũ,
& eius ſubſtantia prima;& cor eſt im
perator linguæ, & eam habet ſicut
608 dominus mancipium ſub iuriſdictio
ne ſua 1.& voces ſunt notæ earum
quæ in anima ſunt paſſionum, vt ait
Ariſt. allegat ad hoc. d.§. id Tube-
ro. Idem refert in. d. l. de quibus. in
fine.& in.l.vnica.§.ſin autem ad deſi
cientis.in prin.C. de caducis tollen.
& in.ca.bonæ.2.nu.3.de poſtul.præ-
lat.& conſ.160.facta fuit.vol.1.&.in.
d.conſ. ſchiſmat. nume. 27. dicens
quòd lingua eſt nuntius & organum
intellectus, & tuba & præco.Et in.
l.ea quæ numer.2.C.quom.& quan.
609 iud.quòd vox eſt mentis euidentiſ-
ſimum argumentum.Idem Bal.in.c.
ex trãſmiſſa.numer.2.de reſtit. ſpo-
liat.ait, quòd vox eſt inſtrumentum
noſtræ voluntatis & intellectus; &
data fuit ad ſignificandum per labia
cor & voluntatem hominibus.Et in
d. l. voluntatis. in prin. dicit, quòd
non credimus hominem velle, niſi
illud verbis exprimat.l.ſi repetendi.
610 C.de cond.ob cauſ.l.quicquid aſtrin
gendæ. ff. de verb. oblig. Idem Bal.
in. l. ſed & reprobari. in princ. per
tex.ibi,ff.de excuſ.tutor.ait,quòd ex
loquela hominis animus iudicatur,
& ob id ſunt nomina & verba in-
uenta, vt oſtendatur voluntas di-
centis: vt in Euang. dicitur, loque-
la tua manifeſtum te facit, Matthęi.
cap.16. Tradit Tullius lib. 1.de leg.
orationẽ eſſe mentis interpretem,
iuxta vulgare prouerbium, loquere
& cognoſcam te.quod refert Bal. in
rub.de teſtib.in fin.verbis.& in.c. ſu
611 per literis.num.11.de reſcrip.Et auis
cognoſcitur à cantu. refert idem
Bal.in.l.comparationes.num. 18.C.
de fid.inſtru. Ex aſpectu quoq; ho-
mo cognoſcitur, iuxta illud, ô quàm
difficile eſt crimen non prodere vul
612 tu, refert Alberic. in. d. l. Labeo. in
fine. Fertur etiam in prouerbium,
qualis vir, talis eius oratio ſeu locu-
tio: ex abundantia enim cordis os lo
quitur. l. nepos proculo. ff. de verb.
ſig.l.fin.C. co. vtriuſq; iud. Omne ſu
613 peruacuum, inquit Horatius, pleno
de pectore manat.atq; in Euangelio
dicitur, Lucæ.c.19.ex ore tuo te iudi
co ſerue nequã. Et bonus homo ex
bono theſauro cordis ſui profert bo-
na,& malus homo ex malo theſauro
cordis profert mala. Et mala mens
614 malam linguam prodit.c.et ſi Chri-
ſtus.de iureiuran.ibi, ſicut procedit
ex ore, ita procedit ex corde.c.homi
615 nes.12.q.2.Per auditũ cognoſcimus
intellectum.Bal.in.d.conſ.ſchiſmat.
nu.27.qui allegat.l. qui teſtamento.
§.fin.ff.de teſtam.&.d.c.humanę au
res.Itaq; in malis verbis ſeu malis fa-
ctis malus præſumitur animus.
616 ¶Ratio autem prædictorum eſt
quia in opere, ſeu verborũ prolatio-
ne, animus, intellectus, ratio, & vo-
luntas concurrunt. Intellectus exa-
minat & illuminat, ratio determi-
nat, voluntas operando ſeu loquẽdo
acceptat: ideo quicquid eſt in ver-
bis, dicitur eſſe in mente, & qui con-
trarium allegat, apertè confitetur ſe
mẽtiri, & expreſſiſſe falſę vocis actũ.
& tanquam ſibi ipſi contrarius mi-
nimè audiendus eſt.l.j. C. de ſerr. l.
profeſsio ſua.C. de mu. patri.libro.
10. l. quod in hæredem. §. eligere.
ff.ad Trebell.maximè quia turpitu-
dinem ſuam allegat.l.cum precum.
C. de lib. cauſ. c. ſolicitudinem. in
fin. de appellat.cap. vnico. §. omni-
bus.vt Eccleſ.benef.ſine dimi.cõfer.
617 Voces enim ſine mẽte, & voluntate
ſunt fictitię & ſimulatę, & ſine radi-
ce.l.

ce.l. 1. &. 2. C. plus val. quod agit. l.
diuus. ff. de teſtam. milit. quia verbũ
procedit de corde, & ſcriptura de v-
troque. Bald. in. d. conſil. ſchiſmatis
part. 2. nu. 12.
618 ¶ Ex omnibus igitur ſuperiùs di-
ctis liquidò conſtat, impiam intẽtio-
nem, peſsimamq́; credulitatẽ, ex fa-
ctis ſeu verbis hæreticis (violentiſsi-
ma iuris præſumptione) probari. Præ
ſertim ſi verba ſeu facta fuerint ge-
minata, quæ maiorẽ animi affectum
& deliberationem oſtendunt, & eſt
perſona ſuſpecta, veluti ſi eſt de re-
gno vel prouincia, in qua vigent hæ
619 reſes, vt Anglicus, ſeu Gallus, vel Ger
manus. l. quod ſi nolit. §. qui manci-
pia. ff. de ædil. edict. ca. excõmunica-
mus. 1. §. qui autem. ibi, ſuſpicionis,
& qualitatem perſonæ. de hæret. c. ſi
gens Anglorum. 56. diſt. Plenè Tira-
quel. de nobilit. c. 12. Alber. de agno
ſcen. aſſer. q. 25. nu. 14. Palat. Rub. in
allegat. hæreſis. §. 7. Iac. Sep. in inſtit.
Catho. c. 49. nu. 7. & in Enchiri. tit. 40
620 nu. 13. De factis autem & verbis ge-
minatis eſt. l. fi. C. ad. l. Fal. l. antiquæ.
C. ad Velleian. l. 3. C. de Epiſcop. aud.
l. cũ ſeim⁹. vbi Bar. n. 7. & pleni⁹ Alex.
C. de agric. & cenſ. lib. 11. l. eum qui.
ff. de cõſti. pecun. l. balliſta. ff. ad Tre
bel. c. ſuper eo. c. accuſatus. §. 1. de hæ
ret. in. 6. Bal. in. l. nec damnoſa. C. de
pre. imper. offeren. Ioann. de Plat. in
l. 1. per text. ibi. C. de ſup. exacto. li-
bro. 10. Iaſ. in. l. cùm procurator. §. ſi
dominus. nume. 6. cum ſequenti. ff.
de no. oper. nunt. Hippol. in. l. 1. §.
quæſtioni. num. 4. cum ſequen. ff. de
quæſtion. & in conſi. 2. opportuna a-
nimaduerſione. nu. 58. & in ſing. 378
incip. geminatio actus. Albert. de a-
gnoſ. aſſer. quæſt. 32. num. 18. Latiſsi-
mè omnium Anto. Corſetus in trac.
ſuo de verb. geminat. & habetur in. 1
volu. tractar.

621 ¶ Vnde meritò inquit glo. in ver-
bo, iterare, in c. ſi quis iratus. 2. q. 3. cõ
feſsionem geminatam, tanquam cũ
deliberatione factam, prætextu erro
ris non poſſe reuocari. quam pro ſin
gulari refert Bal. in procem. ff. Alexã.
in. l. vnica. C. de error. calcul. Decius
in. l. quicquid iracundiæ. in princi. ff.
de regu. iur. Hippo. in. d. §. quæſtioni.
nu. 7. & 10. Pala. Rub. in repe. rub. de
donat. inter virum & vxor. §. 17. nu-
me. 14. Anton. Corſet. in. d. tractat.
nu. 20. Idem dicendum eſt, quando
reo datus fuit terminus ad deliberã
622 dum & reſpondendum: quia confeſ-
ſio poſt deliberationẽ facta, propter
errorem non reuocatur. glo. eſt ni-
mis ſing. in verbo, ad moniti. in. c. ex
literis. de diuort. quam allegat Bal. in
l. cum precũ. nu. 6. C. de liber. cauſ. &
in. l. ſiquidem. in fine. nu. 6. de exce-
ptio. & in. l. vnica. colu. 10. C. de con-
feſſ. & in. c. dudum. 2. de electio. Ar-
chid. in. c. fin. de iure iuran. in. 6. & in
c. 1. de accuſ. eo. lib. 6. Decius in. d. l.
quicquid. num. 5. Hippo. in. d. §. quæ-
ſtioni. nu. 11. & in rub. C. de probat.
nu. 102. Abb. in. c. fin. nu. 11. de con-
feſſ. & in. c. cũ venerabilis. poſt glo.
2. ibi, de exception.
623 ¶ Veruntamen aduerſus prædi-
ctam glo. in. d. c. ex literis (eam repro
bando) tenuit Bart. in. l. error. in fine,
vbi latè Iaſ. num. 28. C. de iur. & fact.
ignor. Bald. in. l. iureiurandum, & ad
pecunias. ff. de iureiuran. & in cap. fi
na. nume. 21. de confeſ. optimè Lu-
do. Roman. in. l. ſi verò. §. de viro. fal-
len. 31. ff. ſolut. matrimo. dicens, ſe
ira de facto Florentiæ conſuluiſſe, &
in conſilio. 391. incip. vt propoſita
624 conſultatio. Etiam ſi talis confeſsio
eſſet iurata, tãquam erronea poteſt
reuocari, vt concludit Iaſ. in. d. l. er-
ror. nume. 30. & in. l. ſerui electione.
nu. 29. ff. de legat. 1. Tho. Grã. voto.

625 10. cæleſtis curiæ. num. 33. Denique vnico tantùm verbo omnibus iuribus, rationibus, & fundamentis pro contraria parte adductis reſpondetur, quòd omnia ſupradicta procedunt, dummodo non ſit proteruus atque pertinax, obſtinatus, vel induratus, aut incorrigibilis hæreticus, cùm paratus ſit corrigi. Sed certum eſt eum qui errorem habuit in intellectu eſſe, vel fuiſſe hæreticum. Et ne longiùs noſter protendatur ſermo, ſub breui verborum laconiſmo, quinquaginta aſſertiões analyticas hoc in loco annectã, quibus omnes fidei cauſæ, quæ in ſacroſancto Inquiſitionis foro paſsim verſantur, facile definiri valeant.

FINIS.

SECVNDA PARS DE hæreticis.

SEQVITVR SECVNDA PARS huius tractatus, in qua continentur quinquaginta analyticæ aſſertiones, quibus omnes fidei cauſæ facilè diffiniri valcant.

ASSERTIO PRIMA.

1 *¶Quæ ſummaria cognitio ad hæreticorũ capturam ſit neceſſaria, Inquiſitorum arbitrio, inſpecta delicti, & perſonæ qualitate, relinquitur.*

2 IN omnibus cauſis, tã ciuilibus, quàm criminalibus à captura reotum minimè inchoandum eſt, niſi præhabita priùs de maleficio contra reum aliquali ſummaria Inquiſitione. l. nullus in carcerẽ. l. fin. vbi Bart. Bald. & Salicet. C. de exhib. & trãſ. reis. l. nemo. carcerẽ. C. de exacto. tribu. libro. 10. & l. 1. C. de execut. rei iudicat. Bal. in. l. quod euitandi. nume. 2. in fine. C. de cond. ob 3 turp. cauſ. dicens, quòd reus non debet capi ante ſummariam informationem, niſi ſit probabilis ſuſpicio de receſſu, & in. l. ſeruum quoque. §. publicè. ff. de procurat. Salice. in. l. abſentem. num. 9. C. de accuſ. Iaſ. in. l. plerique. nume. 12. ff. de in ius vocan. & in l. vinum. nu. 4. ff. ſi cert. petat. Archid. in. c. 1. de iudicijs, in. 6. Idem Ioan. Andre. in. c. ſi clericos. de ſentẽ. excom. in. 6. Felin. ni. c. cum non ab homine, num. 2. de iudi. Sebaſtian. Bancius de nullitate proceſſus ex defectu citat. nu. 32. Ægid. Boſ. de captura reorũ. num. 3. & in tit. de indicijs ante torturam. num. 180. Anto. Gome. lib. 3. reſolut. c. 9. colu. 1. & 2. Hippo. in. l. 1. in prin. ff. de quæſtion. & in pract. §. conſtante. nu. 5. & in ſingul. 93. incip. iudex. Frã. Marc. deciſ. 946. & 912. part. 1. optimè Nicol. Boer. deciſ. 215. incipit. & ante quàm veniam. nume. 34. vbi refert quatuor eſſe in captura reorum neceſſaria.

4 ¶Bald. verò ſibi contrarius in. l. cõſentaneum. num. 14. C. quom. & quãdo iud. inquit, quòd quando iudici viſum fuerit, ipſe poterit in criminalibus ad capturam non præcedentibus indicijs procedere, & in. l. 2. nume. 5. C. de his qui latro. occulta. Ange. in. l. item apud Labeonem. §. quæſtionis. ff. de iniur. Plenè Robert. Maranta de ordin. iudicior. par. 6. memb. 1. nu. 5 6. Thom. Gram. conſi. 56. inci. proponitur dubium. nu. 6. dicit rurius eſſe iudici primam tenere opinionem, niſi ſit perſona ſuſpecta, vel ſit timor de fuga. l. ait prætor. §. ſi debitorem. vbi Bat. ff. de his quæ in fraud. credit. Bal.

in.d.l.conſentaneum.nu.32.Hippol.
in.d.§.conſtante.num.5.Iaſ.in.l.ple-
rique.nu.26.ff.de in ius vocan.& in.l.
2.nu.15.ff.de iur.omni.iudi.& in.d.l.
vinum.ff.ſi cert.petat.& in princ.in-
ſtit.de actionib.nu.70.cum ſequen.
vbi ſingulares declarationes & limi-
6 tationes ſcripſit.Sed ſi in fragranti de
licto reus fuerit inuentus, eo in caſu
quilibet etiam priuatus de populo de-
linquentem capere poterit, & iudici
infra 20.horas præſentare.l.capite
quinto vbi glo.Bar.& alij.ff.de adulte.
l.interdũ.2.§.qui furẽ.ff.de furt.l.v-
nica.C.de priuat.carcer.quam ibi no
tat.Bal.nu.4.& in.l.nec timorem.ff.
quod met.cauſ.& in.c.1.§.ſi quis ve-
rò.1.nu.6.de pace iurament.firman.
Iaſ.in prin.inſtitu.de actionib.nume.
7 68.Anto.Gome.in.d.c.9.num.3.vbi
concludit quòd id licet etiam ex in-
teruallo non ſolùm in delictis publi-
cis, ſed etiam priuatis.

¶Ideo meritò cuilibet de populo
hæreticum manifeſtum comprehen
dere, & ſtatim coram Inquiſitoribus
fidei trahere permiſſum eſt: quia hæ-
reticus eſt hoſtis communis, Authẽt.
9 Gazaros.C.de hæret.Hoſtien.in ſum
ma.tit.de hæret.§.qualiter deuiten-
tur.Alberic.in rub.C.de hæret.num.
5.Iaco.Sep.in inſtitu.Catho.c.16.in
10 prin.Nam cùm liceat propria autho-
ritate hæreticum occidere, à fortio-
ri capere.d.Authen.Gazaros, ibi, diſ-
fidamus atque bannimus.c.excõmu
nicamus.2.§.Catholici.de hæreti.Io-
an.Andr.in.c.præſidentes.de hæret.
in.6.Villadieg.de hæret.q.24.Ludo.
Carret.de hæreti.§.nunc de pœnis.
nume.7.& habetur in lib.Numer.ca.
25.ibi, occidat vnuſquiſq; proximos
ſuos qui adorauerunt Deos alienos.
& in.4.lib.Reg.c.22.& c.23.& in libro.
Machabæo.ca.2.c.ſi audieris.vbi glo.
in verbo, mœchaberis.23.quæſtio.5.

11 Archid.verò in.d.cap.præſidentes, in
quit tutiùs eſſe omnia proximè dicta
iudicis authoritate, & non propria
fieri: quod mihi placet, niſi ſit proba-
bilis ſuſpicio de fuga, vt paulò ante di
ximus.

12 ¶In ſacroſancto Inquiſitionis offi-
cio mos iuri atque rationi conſonus
viget, vt receptis teſtibus, propoſitio
nibuſque qualificatis, Promotor fi-
ſcalis coram Inquiſitoribus petat in-
quiſitos comprehendi, & carceribus
mancipari, vt animaduerſione debi-
13 ta puniãtur. Inquiſitores verò in cau
ſis arduis, ratione delicti, vel perſona-
tum (vt puta) ſi inquiſiti ſunt religio-
ſi, vel nobiles ſimul cum Conſultori-
bus excuſſis informationibus delibe
rare debent, atque ſuperiores ante 1
executionem conſulere, an rei in car
cerem ſint mittendi, iuxta inſtruct.
14 de Madrid, anno.1561.c.4.& 5.Nam
in tã graui crimine oportet cum ma-
gna cautela procedi.c.vt officium.§.
15 vetum.de hæret.in.6.ob idque in reo
rum captura magna prudentia & de
16 liberatione opus eſt: quia ſola captu-
ra pro crimine hæreſis vehementer
infamat, vt inquit Villadiego, de hæ-
ret.q.11.Iacob.Sept.in Enchiri.titul.
25.nume.3.allegando.l.1.§.diligens.
17 ff.de ſer.fugit.quod ſecus eſt in alijs
criminibus.l.1.C.ex quibus cauſis in-
fam.irrog.vbi ob id ſolũ quod in car-
cerem quis coniectus eſt, famæ detri-
mentum minimè patitur.

18 ¶Cùm enim maior ratio in crimi-
ne hæreſeos, quàm in alijs criminibus
vrgeat, maiori inquiſitione atq; ſum-
maria cognitione ad capiendos reos
opus eſt.c.ad abolendam.c.excõmu-
nicamus.1.§.adijcimus.de hæret.Vi-
lladiego de hæret.q.11.nu.4.Alberti.
de agnoſ.aſſer.q.32.num.22.& quæ-
ſtio.34.nu.21.Iac.Sep.in inſti.catho.
c.16.in princi.repett.inquiſit.verbo,
captu

captura. Et ipſe Sep. in Enchirid. titu.
25. inſtruct. Hiſpalen. anno Virginei
partus. 1484. c. 2. inſtruct. Abulen. an
no. 1498. ca. 3. inſtruc. de Madrid. an-
19 no. 1561. c. 4. Ideo propter leuia deli-
cta, ſeu propoſitiones male ſonantes,
vel ſcandaloſas, vel blaſphemas, vel
alias, quibus hæreſes formatæ non cō
cluduntur, non facilè quis in carceri-
bus ſecretis mancipandus eſt, ſed in
aliquo monaſterio, vel propria do-
mo, ſeu ciuitate detrudendus eſt. l. le-
uia crimina. ff. de accuſat. l. reſpicien-
dum. §. 1. ff. de pœni. & dict. inſtruct.
Hiſpalen. c. 4. optimè Alex. conſil. 13.
num. 11. vol. 6.
20 ¶ Nam certum & indubitatum eſt
Inquiſitores fidei contra aliquem in
crimine hæreſis poſſe ex leui, & mo-
dica ſuſpicione procedere, vt ſuſpe-
ctus interrogetur quid ſentiat de fi-
de, caſus eſt in. c. accuſatus de hæret.
in. 6. ibi, ſi autem leuis, & modica ſu-
ſpicio, vbi Dominic. & alij. num. 2. no
tant ad hoc. c. vt officium. eo. titul. in
6. & Matth. de Afflict. in conſtit. Nea
polita. rub. 1. num. 58. allegando Au-
then. Gazaros. C. de hęret. Fran. Squi
lacen. de fide Catholi. cap. 26. Ludo.
Carter. de hęret. nu. 116. Iacob. Sept.
in inſtit. Catho. cap. 49. num. 20. dicēs
21 illud eſſe intelligendum ex iuſta cau
ſa, & cū homine alioqui abiecto. Sed
quādo quis dicatur leuiter, vel vehe-
menter ſuſpectus de hæreſi optimè
explicat Alberti. de agnoſ. aſſer. q. 34.
nume. 46.
22 ¶ Solet plerunque iuxta ſuperiùs
dicta dubitari quot teſtes, vel indicia
ad reos pro crimine hæreſis compre-
hendendos ſint neceſſaria: & videtur
tres teſtes eſſe neceſſarios. cap. excō-
municamus. 1. §. adijcimus. de hæret.
ibi, tres, aut plures boni teſtimonij vi
23 ros. Ille verò text. ſecundum verum
eius intellectum, in Inquiſitione ge-
nerali eſt intelligendus. Iacob. Sep. in
Enchirid. Inquiſit. titu. 25. num. 5. in-
quit, duorum vel trium teſtium teſti
monio opus eſſe, allegat. c. accuſatio.
2. q. 7. quod procedit in presbytero
accuſato, vt de eius tenore apparet.
24 Meo quidem iudicio vnius teſtimo-
nium omni exceptione maioris de-
ponentis de viſu, vel auditu proprio
ſufficere, non temere arbitror, cùm
vnus integer teſtis ſufficiat ad tortu-
ram. glo. communiter recepta. in. l. 3.
in verbo, conuictus. C. ad. l. Iul. maie-
ſtat. Bart. in. l. maritus. in princi. poſt
glo. ibi. in verbo à quæſtionibus. ff. de
quæſtioni. Hippol. poſt Bart. & dd. in
l. fin. nume. 5. cum ſequen. ff. eo. & in
pract. in. §. diligenter. in prin. & nu. 6.
&. 12. Bald. in. l. miles. C. eo. Abb. & a-
lij in. c. cùm in contemplatione. de re
gu. iur. Ludo. Carter. in pract. §. qui au
tem. fol. 48. Ægid. Boſ. in pract. titu. de
25 indicijs ante torturam. num. 16. Tho.
Gram. optimè voto. 3. num. 21. etiam
in cauſa hæreſis. Card. & Ioā. de Imol.
in Clem. 1. de hæret. Fran. Squillacē.
de fide Catholi. c. 31. Iacob. Sep. in in-
26 ſtitu. Cathol. c. 63. nume. 13. à fortiori
igitur ad reorum capturam vnius te-
ſtimonium eſſet ſufficiens, cùm ma-
27 ior ſolennitas in tortura, quam in ca-
ptura à iure requiratur. Clemē. 1. de
hæreti. & 4. inſtru. Tolerana, vbi In-
quiſitores ſine Epiſcopo ad reorum
capturam, & non ad reorum torturā
28 procedere valent, cùm grauior ſit tor
tura, quàm captura. l. 1. §. quæſtioni.
ff. de quæſt. vnde Bal. in. l. 1. in fine. C.
vnde vi. dicit, quòd cruciatus corpo-
29 ris morti æquiparatur, & grauior eſt
tortura, quàm vtriuſque manus ab-
ſciſsio. Authen. vt nulli iudi. §. fin. col
lat. 9. Hippo. in. l. diuus. nume. 2. ff. de
quæſtio. & in. l. 1. §. præterea. nume. 8.
ff. ad. l. Cornel. de ſicar. Præterea in-
ſtruct. Hiſpalen. anno noſtræ ſalutis.
1484.

1484.& alia Granaten.anno. 1499 &
inſtruct.de Madrid,anno.1561.c.61.
30 diſponunt plenam probationem re-
quiri,vt aduerſus defunctum hæreti-
cum procedatur, videlicet, ſi duo le-
gitimi teſtes exiſtant.ca.in omni ne-
gotio.c.licet.1.de reſtib.c.cùm eſſes.
31 c.relatum.1.de teſtament. Per argu-
mentum autem ab ſpeciali ſatis colli
gitur contra nõ defunctum ſemiple-
nam probationem ſufficere, quæ vni
co integro teſtimonio fit. glo.in ver-
bo, conuictus.l.3.C.ad.l.Iul.maieſta.
glo. vbi Bart.num.36.in.l.admonen-
di.ff.de iureiutan.& Iaſ.ibi.in.2.lectu
ra.num.187.& Franciſ.de Cur. num.
204.glo.in.l.in bonę fidei. C.de rebus
credi.

32 ¶Item ad id conſidero prædictam
inſtruct.de Madrid.c.4.ibi; *ſi la teſtifi-
cacion no fuere baſtante para priſion.* Quæ
ſanè inſtructio in numero ſingulari
loquitur,& id annuere videtur, ſcili-
cet vnicum legitimum teſtimonium
ad capturam ſufficere, præſertim ſi
eſt abiecta, vilis, & ſuſpecta perſona,
(prout ſunt) in ſecta Mahometica
omnes huius regni Valentiæ neophi
33 ti,& in ſecta Lutherana,Galli,& Ger-
mani:in illis enim prouincijs ſectaLu
therana, & hæreſes pullulãt,vt refert
Caſſaneus in conſuetu. Burgun.rub.
1.in prin.nu.44.l.quod ſi nolit.§.qui
mancipia.ff.de ædil.edicto.c.excom-
municamus.1.§. cùm autem.de hæ-
34 ret.c.ſi gens Anglorum.56.diſtin.Sin
autem accuſatus eſſet nobilis ac bo-
næ opinionis, & famæ,ad eius captu-
ram vnius teſtis dictum minimè ſuf-
ficeret,ſed plures teſtes & indicia.ca-
ſus ſing. in.c,accuſario. 2. q.7.meritò
id inſpecta delicti, & perſonæ qualita
te iudicantis arbitrio relinquitur, vt
35 in noſtra habetur aſſertione, dũmo-
do fidei Inquiſitores ad reos capien-
dos non ſint proni, ſed magno conſi-
lio,prudentia,& deliberatione vtan-
tur,quia ſola captura pro crimine hæ
reſis,vt ſæpe dictum eſt,vehementer
infamat.

36 ¶Inquiſitores verò hæreticæ pra-
uitatis in tam graui crimine ſint om-
ni tempore prouidi atque circunſpe-
cti, præſertim in teſtibus examinan-
dis:qui in primis teſtes moneant,quã
horrendum & nefandũ ſcelus ſit fal-
ſum teſtimonium proferre in omni-
bus cauſis, maximè in ſancto Inquiſi
tionis officio:& Deum atque eius ter
ribile ac tremendum iudicium præ
oculis habeant, ne prece, vel pretio,
odio, aut coniuratione, aliove iniu-
ſto affectu, de tanto crimine innocẽ-
tem infament. c.dignum eſt.c.horta
mur.3.q.9.diligentiſsimeq; ad eliciẽ-
37 dam veritatem teſtes interrogent de
antea dictis & inde ſecuris,& qua oc-
caſione, vel cauſa illa verba hæretica
38 fuerunt prolata. Nam ſequentia de-
clarare ſolent præcedentia,& præce-
dentia ſequentia, vt inquit iurecon-
ſul.Papinian.in.l.cùm pater.§.cũ im-
perfecta ſcriptura. ff. de legat.2.l.qui
filiabus. in prin.l.ſi ſeruus plutium.§.
fina. ff. de legat. 1. c.clericum nullus.
ij.11.q.1.ibi,ex ſequentibus datur in-
telligi.&c. ſicut vna pars legis per a-
liam declaratur. l. verùm. vbi Bart.in
prin. ff.de petit.hæreditat. l. inciuile
eſt.ff.de legib. Item teſtes prudenter
39 interrogẽt de loco,tempore,viſu,au-
ditu, an ſemel, vel pluries actum ite-
rauerit, aut hæretica verba protule-
rit, & qua pertinacia ſeu furore affir-
mauerit, & de alijs perſonis ibidẽ præ
ſentibus,de cauſis & rationibus,& oc
caſione qua prę ſentes fuerũt,ac de a-
lijs neceſſarijs circunſtantijs,ad hoc,
vt veritas, vel mẽdacium detegatur,
docet tex. in.c.cùm cauſam quæ.1.c.
cum clamor.de teſtib. l.vbicunque.
ff.de interrogat.actionibus.

¶Iudican

40 ¶Iudicantem enim oportet cun-
cta rimati, & ordinem rerum plena
inquiſitione diſcutere.ca.cùm Ioan-
nes.in fine.de fide inſtrum.c.iudican
tem. 30.quæſt.fin. & quo vultu,qua-
41 ve trepidatione, vel verbis teſtes de-
ponant, ſummopere eſt conſiderandũ
vt ſi ſunt ridentes, vel lachrymantes,
vel triſtes,aut pallentes,ſeu ſaliuã de-
42 glutientes. Nam ex modo loquendi
facilè deprehenditur falſitas. l. 3.§.1.
ff.de teſtib.& cũcta hæc plenè in pro
ceſſu conſcribantur.d.c.cùm cauſam
43 quæ.1.&.d.l.3.vbi optima glo.in ver-
bo,inimicitiæ.ff.de teſtib. Bald.in.l.
presbyteri.in princi.C.de Epiſcop.&
cleri.dicit quod pallor, & trepidatio,
44 vacillatio, & mutatio coloris in facie
ſunt ſigna falſi teſtimonij. Inocen.
& alij in.c.quoniam contra.de proba
ti.Felin.in.c.ſicut.num.16.de re iudi.
Hippo.ſingu.103.incip.varietas. Ia-
cob.Sept.in inſtit.Cathol.c.62.nu.7.

ASSERTIO. II.

45 ¶*Bonorum ſequeſtrationem pro hæreſi*
vera & formata ſolummodo fieri.

46 QVando reus comprehenditur,
& carceribus ſancti Officij
mancipatur,ſtatim fieri debet ſeque
ſtratio bonorum illius,ne bona ſurri-
piantur, vel abſcondantur, & penes
aliquam perſonam idoneam coram
tabellione, & executore ponantur,
quæ perſona eorum cuſtodiam & cu
47 ram habeat. Et illa bona quæ ſeruan-
do ſeruari non poſſunt, Inquiſitorũ
mandato per cuſtodem vendantur.
l.fin.ff.de requirend.reis. & in.l.1.C.
eod.vbi Salic.& nu.5.l.ſi quis contra.
C.de bon.proſcrip.inſtruct. Hiſpalẽ.
anno ſalutis. 1485. alia Abulen.anno
48 1498. alia de Madrid,anno.1561.c.7.
&.8. In omnibus verò caſibus,in qui-
bus propter enormitatem delicti bo
na delinquentis confiſcantur,vt in.l.
quis quis.C.ad.l.Iul.maieſt.& in Au-
thenti. inceſtas nuptias.C.de inceſt.
nupt.& in.l.aufertur.§.in reatu.ff.de
iur.fiſ.& alijs quàm plurimis cõgeſtis
per Matth.de Afflict.in conſtit.Nea-
polita.lib.1.rub.2.nu.13.cum ſequẽ.
neceſſe eſt in his criminibus quòd
præcedat bonorum deſcriptio, quæ
eſt ad confiſcationem præparatoria.
Idem meritò dicendum eſt in crimi-
ne hæreſeos, vt expreſsè deciſum eſt
in.d.inſtruct.de Madrid.ca.6.in qua
principaliter noſtra fundatur aſſer-
49 tio. imò in hoc crimine maior ratio
vrget, cum ſint ipſo iure bona hæreti
ci confiſcata.c.cùm ſecundum leges.
de hæret.in.6.

50 ¶Ex quibus optimè deducitur bo
norum ſequeſtrationem, ſeu deſcri-
ptionem minimè fieri,quoties Inqui-
ſitores contra blaſphemos,ſeu ſortile
gos procedunt, ſeu contra ſecundò
nubentes, prioribus vxoribus viuen-
tibus,ſeu contra clericos in ſacris, vel
monachos profeſſos matrimonium
contrahentes, ſeu contra proferẽtes
propoſitiones temerarias, vel ſcanda
51 loſas,ſeu iniurioſas, vel male ſonãtes,
& in omnibus denique cauſis,in qui-
bus non ineſt de iure bonorum pu-
blicatio, eius præparatoria, quæ eſt
deſcriptio, per conſequens ceſſat. Id
etiam iure communi cõprobari po-
teſt.c.vergentis.ca.excõmunicamus
1.§.damnati.de hæret.cap.ſuper qui-
buſdam.de verbo.ſignifica.& in.d.c.
cùm ſecundum leges.nam ibi hæreti
52 corum bona publicantur. Sed prædi-
cti & alij ſimiles propriè & verè non
ſunt hæretici: ergo eorum bona non
debent publicari, neque aliqua opus
eſt in ijs bonorum deſcriptione. Quia
diſpo-

1484.& alia Granaten.anno. 1499 &
inſtruct.de Madrid,anno.1561.c.61.
30 diſponunt plenam probationem re-
quiri,vt aduerſus defunctum hæreti-
cum procedatur, videlicet, ſi duo le-
gitimi teſtes exiſtant.ca.in omni ne-
gotio.c.licet.1.de teſtib.c.cùm eſſes.
31 c.relatum.1.de teſtament. Per argu-
mentum autem ab ſpeciali ſatis colli
gitur contra nō defunctum ſemiple-
nam probationem ſufficere, quæ vni
co integro teſtimonio fit. glo.in ver-
bo, conuictus.l.3.C.ad.l.Iul.maieſta.
glo. vbi Bart.num.36.in.l.admonen-
di.ff.de iureiuran.& Iaſ.ibi.in.2.lectu
ra.num.187.& Franciſ.de Cut. num.
204.glo.in.l.in bonę fidei. C.de rebus
credi.

32 ¶Item ad id conſidero prædictam
inſtruct.de Madrid.c.4.ibi, *ſi la teſtifi-
cacion no fuere baſtante para priſion.* Quæ
ſanè inſtructio in numero ſingulari
loquitur,& id annuere videtur, ſcili-
cet vnicum legitimum teſtimonium
ad capturam ſufficere, præſertim ſi
eſt abiecta, vilis, & ſuſpecta perſona,
(prout ſunt) in ſecta Mahometica
omnes huius regni Valentiæ neophi
33 ti,& in ſecta Lutherana,Galli,& Ger-
mani:in illis enim prouincijs ſecta Lu
therana, & hæreſes pullulāt,vt refert
Caſſaneus in conſuetu. Burgun.rub.
1.in prin. nu. 44. l.quod ſi nolit.§.qui
mancipia.ff.de ædil.edicto.c.excom-
municamus. 1.§. cùm autem.de hæ-
34 ret.c.ſi gens Anglorum.56.diſtin.Sin
autem accuſatus eſſet nobilis ac bo-
næ opinionis, & famæ,ad eius captu-
ram vnius teſtis dictum minimè ſuf-
ficeret,ſed plures teſtes & indicia.ca-
ſus ſing. in.c.accuſatio. 2. q.7. meritò
id inſpecta delicti, & perſonæ qualita
te iudicantis arbitrio relinquitur, vt
35 in noſtra habetur aſſertione, dūmo-
do fidei Inquiſitores ad reos capien-
dos non ſint proni, ſed magno conſi-
lio,prudentia,& deliberatione vtan-
tur,quia ſola captura pro crimine hæ
reſis,vt ſæpe dictum eſt,vehementer
infamat.

36 ¶Inquiſitores verò hæreticæ pra-
uitatis in tam graui crimine ſint om-
ni tempore prouidi atque circunſpe-
cti, præſertim in teſtibus examinan-
dis:qui in primis teſtes moneant,quā
horrendum & nefandū ſcelus ſit fal-
ſum teſtimonium proferre in omni-
bus cauſis, maximè in ſancto Inquiſi
tionis officio:& Deum atque eius ter
ribile ac tremendum iudicium præ
oculis habeant, ne prece, vel pretio,
odio, aut coniuratione, aliove iniu-
ſto affectu, de tanto crimine innocē-
tem infament. c.dignum eſt.c.horta
mur.3.q.9.diligentiſsimeq́; ad eliciē-
37 dam veritatem teſtes interrogent de
antea dictis & inde ſecutis,& qua oc-
caſione, vel cauſa illa verba hæretica
38 fuerunt prolata. Nam ſequentia de-
clarare ſolent præcedentia,& præce-
dentia ſequentia, vt inquit iurecon-
ſul.Papinian.in.l.cùm pater.§.cū im-
perfecta ſcriptura. ff. de legat.2.l.qui
filiabus.in prin.l.ſi ſeruus plurium.§.
fina. ff.de legat.1.c.clericum nullus.
ij.11.q.1.ibi,ex ſequentibus datur in-
telligi.&c. ſicut vna pars legis per a-
liam declaratur. l. verùm. vbi Bart.in
prin. ff.de petit.hæreditat. l. inciuile
eſt.ff.de legib.Item teſtes prudenter
39 interrogēt de loco,tempore,viſu,au-
ditu, an ſemel, vel pluries actum ite-
rauerit, aut hæretica verba protule-
rit,& qua pertinacia ſeu furore affir-
mauerit, & de alijs perſonis ibidē præ
ſentibus,de cauſis & rationibus,& oc
caſione qua pręſentes fuerūt,ac de a-
lijs neceſſarijs circunſtantijs,ad hoc,
vt veritas, vel mēdacium detegatur,
docet tex.in.c.cùm cauſam quæ.1.c.
cum clamor.de teſtib. l.vbicunque.
ff.de interrogat.actionibus.

40 ¶Iudicantem enim oportet cun-
cta rimari; & ordinem rerum plena
inquiſitione diſcutere.ca.cùm Ioan-
nes.in fine.de fide inſtrum.c.iudican
tem. 30. quæſt.fin. & quo vultu,qua-
41 ve trepidatione, vel verbis teſtes de-
ponant, ſummopere eſt conſiderandũ
vt ſi ſunt ridentes, vel lachrymantes,
vel triſtes, aut pallentes, ſeu ſaliuã de-
42 glutientes. Nam ex modo loquendi
facilè deprehenditur falſitas. l. 3.§.1.
ff.de teſtib. & cũcta hæc plenè in pro
ceſſu conſcribantur.d.c.cùm cauſam
43 quæ.1.&.d.l.3.vbi optima glo.in ver-
bo, inimicitiæ. ff. de teſtib. Bald.in.l.
presbyteri.in princi.C.de Epiſcop.&
cleri.dicit quod pallor, & trepidatio,
44 vacillatio, & mutatio coloris in facie
ſunt ſigna falſi teſtimonij. Innocen.
& alij in.c.quoniam contra.de proba
ti.Felin.in.c.ſicut.num.16.de reiudi.
Hippo.ſingu.103.incip.varietas.Ia-
cob.Sept.in inſtit.Cathol.c.62.nu.7.

ASSERTIO. II.

45 ¶*Bonorum ſequeſtrationem pro hæreſi vera & formata ſolummodo fieri.*

46 QVando reus comprehenditur,
& carceribus ſancti Officij
mancipatur, ſtatim fieri debet ſeque
ſtratio bonorum illius, ne bona ſurri-
piantur, vel abſcondantur, & penes
aliquam perſonam idoneam coram
tabellione, & executore ponantur,
quæ perſona eorum cuſtodiam & cu
47 ram habeat. Et illa bona quæ ſeruan-
do ſeruari non poſſunt, Inquiſitorũ
mandato per cuſtodem vendantur.
l.fin.ff.de requirend. reis. & in.l.1.C.
eod.vbi Salic.& nu.5.l.ſi quis contra.
C.de bon.proſcrip.inſtruct. Hiſpalẽ.
anno ſalutis. 1485. alia Abulen.anno
48 1498. alia de Madrid, anno.1561.c.7.
&.8. In omnibus verò caſibus, in qui-
bus propter enormitatem delicti bo
na delinquentis confiſcantur, vt in.l.
quiſquis. C.ad.l.Iul.maieſt.& in Au-
thenti. inceſtas nuptias.C.de inceſt.
nupt.& in.l.aufertur.§.in reatu.ff.de
iur. fiſ.& alijs quàm plurimis cõgeſtis
per Matth.de Afflict.in conſtit.Nea-
polita. lib.1.rub.2.nu.13.cum ſequẽ.
neceſſe eſt in his criminibus quòd
præcedat bonorum deſcriptio, quæ
eſt ad confiſcationem præparatoria.
Idem meritò dicendum eſt in crimi-
ne hæreſeos, vt expreſsè deciſum eſt
in.d.inſtruct.de Madrid.ca.6.in qua
principaliter noſtra fundatur aſſer-
49 tio. imò in hoc crimine maior ratio
vrget, cum ſint ipſo iure bona hæreti
ci confiſcata.c.cùm ſecundum leges.
de hæret.in.6.
50 ¶Ex quibus optimè deducitur bo
norum ſequeſtrationem, ſeu deſcri-
ptionem minimè fieri, quoties Inqui
ſitores contra blaſphemos, ſeu ſortile
gos procedunt, ſeu contra ſecundò
nubentes, prioribus vxoribus viuen-
tibus, ſeu contra clericos in ſacris, vel
monachos profeſſos matrimonium
contrahentes, ſeu contra proferẽtes
propoſitiones temerarias, vel ſcanda
51 loſas, ſeu iniurioſas, vel male ſonãtes,
& in omnibus denique cauſis, in qui-
bus non ineſt de iure bonorum pu-
blicatio, eius præparatoria, quæ eſt
deſcriptio, per conſequens ceſſat. Id
etiam iure communi cõprobari po-
teſt.c.vergentis.ca.excõmunicamus
1.§.damnati.de hæret.cap.ſuper qui-
buſdam.de verbo.ſignifica. & in.d.c.
cùm ſecundum leges.nam ibi hæreti
52 corum bona publicantur. Sed prædi-
cti & alij ſimiles propriè & verè non
ſunt hæretici: ergo eorum bona non
debent publicari, neque aliqua opus
eſt in ijs bonorum deſcriptione. Quia
diſpo-

diſpoſitum in ſenſu directo, oppoſitũ
arguit in ſenſu contrario. l. qui teſta-
53 mento. §. mulier. ff. de teſtamen. l. 1. §
huius rei. ff. de offi. eius cui mand. eſt
iuriſdict.

ASSERTIO. III.

54 ¶*Hæreticum etiam emendatum coram*
Inquiſitoribus fidei eſſe neceſſario denun-
tiandum, contra nonnullos contrarium te-
nentes.

55 OMnes Catholici neceſſario te-
nẽtur indicare Inquiſitoribus
fidei hæreticos, etiam occultos. ca. 2.
vbi glo. &. dd. de hæreti. Innocen. in
c. 1. num. 4. de teſtib. cogen. S. Thom.
2. 2. quæſt. 70. artic. 1. Archid. in. ca. ſi
peccauerit. num. 29. 2. quæſt. 1. Abb.
in. c. 1. num. 9. de reſtit. ſpoliar. Villa-
diego de hæret. q. 6. nume. 9. &. q. 10.
num. 7. Soto de iuſt. & iure. lib. 5. q. 5.
art. 2. Caſtro de iuſta hæretic. punit.
lib. 2. c. 25. Iacob. Sept. in inſtitu. Ca-
56 tholi. cap. 18. &. c. 42. num. 10. & in En
chirid. Inquiſi. titul. 23. nam pro ſalu-
te communi vna omnibus deber eſſe
vigilantia. l. Arriani. l. Manichæos. C.
de hæreti. l. quiſquis. §. fin. C. ad. l. Iul.
57 maieſtat. Neque caret ſcrupulo ſocie
tatis occultæ, qui manifeſto facinori
deſinit obuiare, vt inquit tex. hoc ver
borum tenore in. c. negligere. 2. q. 7.
58 & error cui non reſiſtirur, approba-
tur. c. error. 83. diſtin. Quia qui alios
cum poteſt ab errore non reuocat,
ſeipſum errare demonſtrat. cap. 2. de
hæreti. ca. Etſi Iudæos. de Iudæ. Et in
Leuiti. c. 5. ibi, niſi indicauerir, porta-
bit iniquitatem ſuam. Et in Deutero
nomio cap. 13. ibi, ſi tibi voluerir per-
ſuadere frater tuus, aur filius, vel filia
tua, ſeu vxor quæ eſt in ſinu tuo, aut
amicus quem diligis, vt animam tuã,
clam dicens, eamus, & ſeruiamus dijs
alienis, non acquieſcas ei, neq; audias
neq; parcat ei oculus tuus, vt miſerea
59 ris, & occultes eũ. De hac re regulã &
octo ampliationes, & tres fallentias,
in meis ſpecialibus in fidei fauorẽ in
verbo, accuſare. ſpeciali. 3. pleniùs
ſcripſi, vbi, num. 32. cum ſequen. con
futaui ſententiam illorum, qui aſſe-
rebant hæreticum emendatũ & cor-
rectum non eſſe coram Inquiſitori-
bus fidei denuntiandum, prout re-
nuit Domin. de Soto, de iuſti. & iure.
lib. 5. quæſt. 5. art. 1. & Mincha. cõtro-
uer. 16. nu. 4.
60 ¶Ratio autem aduerſus prædictos
euidens eſt, nam hæretici ſuapte na-
tura ſunt callidi, vt inquit Conra. Bru
nen. libr. 1. de hæret. c. 7. &. 8. & Epy-
phanius, de hæret. lib. 1. tom. 3. hære-
61 ſi. 38. & libro. 2. tom. 1. hæreſi. 59. Et
hæretici etiam fingunt ſe eſſe corre-
ctos & emendatos, vt hoc pacto Ca-
tholicos decipiant, qui bona fide &
ſynceritate credunt hæreticos iam
eſſe emendatos (& re vera) non ſunt,
cùm peruerſi difficillimè corrigan-
tur. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re
milit. l. ſi aliquid. C. de ſuſcep. & ar-
62 ca. libro. 10. nam ſemel malus, ſem-
per præſumitur malus. cap. illo vos.
de pignori. regula ſemel malus. de re
63 gu. iur. in. 6. Et ita qui ſemel fuit hæ-
reticus, ſemper præſumitur hæreti-
cus. Bald. expreſsè in. l. non ignora-
bit. num. 5. C. ad exhiben. Alberti. de
agnoſ. aſſer. q. 25. nume. 14. Sed qui
64 nunc eſt hæreticus, non præſumitur
retro fuiſſe hæreticus, vt optimè tra-
dit Bal. in. d. l. non ignorabit. nume. 4.
quia hæreſis eſt qualitas accidentalis
& non naturalis.
65 ¶Et quanquam huiuſmodi hære-
tici eſſent correcti, nihilominus ni-
mis vtile ac neceſſarium eſſe arbi-
tror denuntiandos fore, vt Inquiſito
res fidei eos interrogent, quos magi-
ſtros

ſtros illorum errorum habuerũt, vel
quos diſcipulos ante ſuam conuerſio
nem docuerũt, vel ſi aliqui amici, vel
familiares ſua peruerſa doctrina fue-
66 runt corrupti. Operationes enim ani
mæ velociores ſunt operationibus
67 corporis, vt Paul. Apoſtol. ait. 2. ad Ti-
mo. cap. 2. & hæreſis, vt cancer ſerpit,
& modicum fermētum totam maſ-
ſam corrumpit. 1. Corinth. ca. 5. Sca-
bioſa enim ouis à caulis eſt repellen-
68 da. c. reſecandæ. 24. q. 3. Nam morbi-
da ſola pecus inficit omne pecus. c. ea
quæ. de ſtatu monacho. ca. ſed illud.
45. diſtinct. ca. ſæpe malorum. 28. q. 1.
69 hoc verborum tenore, ſępe malorum
conſortia etiam bonos corrumpunt.
Vnde Dominus per Moyſen. Num.
16. inquit, recedite à tabernaculis ho
minum impiorum, & nolite tangere
quæ ad eos pertinent, ne inuoluami-
ni in peccatis eorum. Et leproſus ex-
tra caſtra & ciuitatem propter vitan
dam cōtagionem ponebatur, donec
70 mundaretur. Nume. cap. 12. Ideo hæ-
reſis in iure aliquando peſtis appella
tur. ca. accuſatus. §. ſane ibi, impediri
peſtis. de hæret. in. 6. c. excommuni-
71 camus. 1. §. credētes. de hæret. Labes
quoque & prauitas, hæreſis vocatur.
Clem. 1. §. verum. de hæret. Paul. Gri-
llan. de hæret. q. 1. nu. 2.
72 ¶Minimè hac in re omittendum
eſt illud memorabile exemplum. ca.
omnis qui. 24. quæſt. 1. de ſanctiſsimo
illo viro Polycarpo, qui cùm apud
Epheſum balneum lauandi cauſa in-
greſſus fuiſſet, & vidiſſet inde Che-
rinthum hæreticum exire, continuo
non lotus diſceſsit, dicens, fugiamus
hinc, ne & balnea ipſa nos corrūpāt,
in quibus Cherinthus lauatur inimi-
73 cus veritatis. Vitanda enim eſt hære-
ticorum communicatio. nam qui te-
tigerit picem inquinabitur ab ea, &
qui cōmunicauerit ſuperbo, induet
ſuperbiam. Eccleſiaſt. ca. 13. & qui cū
ſapientibus graditur, ſapiēs erit: ami-
cus ſtultorum ſimilis efficietur. Pro-
uerb. c. 13. & cum ſancto ſanctus eris,
74 & cum peruerſo peruerteris. Pſal. 17.
inſtar regis Saulis, qui cum Prophetis
prophetabat, & cum iniquis inſanie-
75 bat. libro. 1. Reg. cap. 10. ſiniſtra verò
oritur ſuſpicio cōtra aliquem ex mu-
tua communicatione cum malis ho-
minibus. l. ædiles. §. Pedius. ff. de ædil.
edic. l. ſi plures. §. quamuis. ff. de admi
76 niſtra. tutor. & in. c. etſi Iudæos. de Iu
dæis. dicente, illam retributionem ſo
lent impij exhibere ſuis hoſpitibus,
quam mus in pera, ſerpens in gremio
& ignis in ſinu.
77 ¶Vnde text. ſingu. in. c. inter ſoli-
citudines. de purga. canoni. ibi, in pœ
nam autem familiaritatis illi⁹, quam
cum hæretico ſcienter habuiſſe di-
gnoſcitur: probat magnam ſuſpicio-
nem contra aliquem oriri ex familia-
ritate, & hæreticorum conuerſatio-
ne. Et ita per d. text. tenuit Hoſtien.
in ſumma de hæret. §. qualiter depre-
hendatur. num. 4. Alphon. Guerrero
in theſa. relig. Chriſtianæ. titul. de hæ
ret. num. 9. in fine. Caſtro. de iuſta hæ
78 ret. puni. lib. 2. c. 17. Bal. conſi. 79. vol.
3. vbi cōſuluit quendam Epiſcopum
poſſe torquere aliquem conuerſan-
tem cum hæretico, ſi de hæreſi accu-
ſaretur. Quod conſi. refert. Lud. Car
rer. in pract. crim. folio. 63. vigeſimo
quinto indicio. ſicut contigit duab⁹
ciuitatibus propinquis & vicinis So-
domorum, quæ propter vicinitatem
ſimiliter perierunt. Geneſ. cap. 19. ca.
ſed & cōtinuò. de pœnit. diſt. 1. c. cleri
79 ci. de exceſ. prelato. nam cùm pronio
res ſint homines ad malum, faciliùs
alliciuntur & trahuntur ad illud, quā
ad bonum. cap. procliuius. 20. quæſt.
3. c. 1. 12. q. 1.
80 ¶Simili modo violenta oritur ſu-
ſpicio

ſpicio contra eum qui nouit aliquem eſſe in hæreſim lapſum, & illum iudici ſtatim non manifeſtat. Alphonſus de Caſtro.de iuſta hæret. punit.lib.2. c.25.quem refert Iacob. Sep. in inſtitu.Catholi.c.18.num.2.dicens,quòd ex varijs circunſtantijs, maior vel mi
81 nor ſuſpicio poteſt oriri, ex quo ſumpta eſt Inquiſitorum fidei conſuetudo puniendi, vel ſaltem reprehendēdi teſtes tardiùs denuntiantes, nā ad id quilibet tenetur nulla monitione, ſeu fraterna correctione præcedente. Villadiego de hæret. quæſt.10.nume.6.optimè Caſtro in dict.c.25.vbi plures rationes & fundamenta ſcripſit.Iacob.Sep.in inſtitu.Catholi.ca.42.num.10.&in Enchirid.Inquiſi.titu. 24.nu. 5.&.6. Domin.de Soto,de ratione tegendi ſecretum. 2.mem.q. 4. Dictum autem Alphon. de Caſtro iuuatur ex ſingu.dicto.Bart.in.l.vtrū.
82 num.3.ff.ad.l.Pompe.de parricid. dicentis,quòd ſciens proditionem contra Principem,vel rempub. ſi non reuelauerit, pœna capitali eſt puniendus: quem optimè ſequitur Salice.in l. quis quis.in fin. C.ad.l.Iul.maieſta. vbi Angel. inquit, illam opinionem
83 Bart. ſeruari in practica. Contra eam tenet Hippo.in.d.l.vtrùm.in prin. & in ſing.164.nemo debet. Anā.in rub. de his qui.fil.occid.num.6.referendo quoddam conſi. Bal. quod non reperitur, dicentis propter illam opinionem animam Barto. ſepultam eſſe in inferno. Ioan. de Neuizanis, in ſylua nup. fol.22.Angel.de malefic.verbo, *che hai tradita la tua patria* in fin.Felin.in cap. de cætero num. 17.de re iudica.
84 Concludendum igitur cum noſtra aſſertione eſt, hæreticos etiam correctos, & emendatos eſſe denunciandos: quod ſatis colligitur ex inſtructio.de Madrid,anno ſalutis.1561.ca. 53.in fine.

ASSERTIO. IIII.

85 ¶ *Per duos tantùm teſtes omni exceptione maiores hæreſis crimen plene probari contra Hoſtien. Alberti. & alios.*

86 COMMVNIS.dd. extat opinio, duos teſtes legitimos, omniq; exceptione maiores, ad integrā probationem in hoc crimine ſufficere. Ioan. Andr. Domin.in.c.vt officiū. vbi Philip. Franc.num. 3.de hæret.in 6.Card.in Clem.1.§ verum.eod.titu. Hanc fatentur eſſe communem Marian. Socin. & Felin.in. c.excommunicamus. 1.nu.27.de hæret. vbi Ioan. de Anan. nu. 2. Villadiego de hæreti. q.13.num. 9.Ludo.Carrer.de hæret. nu.126. Alphon.Guerrero, in Theſau. relig.Chriſt.titu.de hæret.nu.20.Cōrad. Brun. libr.4.de hæret.c.9.Nicol. Boer. deciſ. 341.incip. & videtur. Albert.de agnoſ.aſſer.q.34.In prin.& in rep.c.1.de hęret.lib.6.q.16.num.4.& 25.Syluest.in ſumma.verbo, hæreſis. 2.q.4.Villad.de hæret.q.13.num.9.Iacob.Sep.in inſtit. Catholi.c.50.num. 3.&in Enchirid.tit.34.num.4. Palat. Rub.in allegat.hęreſis.§.13.Ægidius Boſ.de hæret. nu. 4. Anto.Gabriel.in ſuis communibus opinionibus, verbo, teſtes duo. pag. 395. Iul. Clar. in pract.§.hæreſis.verſ.habet etiam.per regulam vulgatam, in ore duorum, vel trium teſtium, ſtat omne verbum cap. in omni negotio. cap. licet.1.de teſtibus.

87 ¶ Duo legitimi teſtes, etiam contra ſummum Romanum Pontificem vel Imperatorem, in hoc crimine plene probant. glo. 1.in. c.præſul.2.q.5. quam pro ſing.refert Abb.in.c.tertio loco.nu.3.de probat.& in.c.at ſi clerici. num.3.de iudic.& in. c.quoties.in prin. & in.c.ſuper eo.2.nume.2.& in c.licet vniuerſis.in princ. de teſtibus

c.1.

c.1.nu.5.de procurat.in rep.c.cùm
eſſes.nu.16.de teſtamen.in.cap.per
tuas. vbi plenè Felin. de maiori. &
obediẽ.Petr.de Rauen. in alphabe.
aureo.verbo. teſtis. Anto. Corſetus
in ſingu.incip. Papa poteſt. Ægid.
Boſ.de hæret.nu.5.& in tit. de cõfeſ-
ſis,in prin.Albert.in.c.1.q.16.nu.8.
de hæret.in.6.Villad. de hæret.q.13.
nu.9.Decius conſi.100.in cauſa in-
quiſitionis,in prin.& conſi.342.Ber
nar.diaz de Luco in practi.capitu.
120.in fine.Anto. Gabriel.in loco ſu
pra citato.

88 ¶Teſtes dicuntur legitimi, vel le
galiſsimi,omniq; exceptione maio-
res, qui aliqua exceptione repelli
non poſſunt, neq; cõtra eos aliquis
affectus opponi valeat.glo. ordina-
ria,in verbo,maiores.in.c.1.de con-
ſan.& affinita.quam allegat Bald.in.
l.optimam.C.de contrahen.& com
mitten.ſtipul. vbi ad id eſt text.&
glo.& Bal.nu.8.inquit quòd ille te-
ſtis eſt omni exceptione maior, qui
89 omnem friuolam exceptionem ſu-
perat,& nulla ei exceptio vera,vel le
gitima opponi poteſt.prædictã glo.
etiã refert Abb.in.c. at ſi clerici. nu.
32.de iudic.Feli.vbi optimè in.cap.
cùm Ioannes.nu.44.de fide inſtru-
men.Hippo.in.l.de minore.§.pluri-
mũ.nu.57.ff.de quæſt.Alex.con.70.
nume.12.volum.2.Matth.de Afflic.
in conſt.Neapol.li.1.rub.79.nu.31.
Pala.Rub.in alleg.hæreſis.§.13.Al-
berti.de agnoſ.aſſer.q.34.nu.5.Tho.
Gram. conſ.35.in cauſa magnifici.
nu.35.Lud. Carrer.in pract.fol.72.
nu.26.Fran.Cur.in trac.de teſtib.nu
me.73.gloſſ.eſt ſimilis in verbo ido-
neos,in.§.Item verborum.inſtit.de
inutil.ſtipul.alias refert Alex.& Frã.
de Cur.in locis modò citatis. Ideo
meritò ſuperioribus annis fui in hac
opinione per duos teſtes minores vi-
ginti quinq; annis crimen hæreſis
non fuiſſe plenè probatum, cùm in
90 criminalibus minores viginti quin-
que annis,licet aliâs ſint idonei,non
tamen ſunt legitimi teſtes.l.3.§.lege
Iulia.ff.de teſtib.l.in teſtamentis.ff.
de teſtam.c.ſi teſtis.§.cùm teſtimo-
niũ.4.q.3.l.3.tit.16.par.5.Alberi.in.
d.§.lege Iulia.Lanfran.in.c.quoniã
cõtra.§.teſtiũ depoſitiones.nu.142.
de probat.& tres fortaſsis non ſuffi-
cerent,vt infra aſſertione quinta.

91 ¶Neque Promotor fiſcalis aſtrin
gitur probare teſtes contra hæreti-
cos productos eſſe idoneos. De iure
enim teſtes præſumũtur eſſe omni
exceptione maiores, niſi contrariũ
probetur.glo.in verbo,idonei.in.c.
1.de teſtib.pro qua eſt tex.in.c.præ-
ſentiũ.de teſtib.l.ſi quis teſtibus. C.
eo.vbi dictis teſtium ſtandum eſt, ſi
nihil in eorũ perſonas fuerit obiectũ
nam quilibet bonus & idoneus præ
ſumitur.l.nõ omnes.§.à barbaris.ff.
de re milit.l.cùm pater.§.rogo.ff.de
legat.2.c.dudum.de præſump.cap.
vnico.de ſeruti.in ordi.facien.Bal.in
l.neque natales.nume.10.C.de pro
bat.Ancharr.in clem.1.de conceſsi.
præben.vbi Ioan.de Imol.nu.12.la-
tè Fel.in.d.c.dudum.Alciat.de præ-
ſump.re.3.præſumpti.3.d.glo.in.d.
c.1.de teſtib.Sequitur Ioan.de Imol.
in.l.1.§.ſi quis neget.in fine.ff.quem
admo.teſtam.aperian.Fran.de Cur.
Iunior.in.d.tract.de teſtib.nu.75.&
ſenior conſ.56.ſuper proceſſu.Lud.
Carrer.in practi.crim.fol.72.nu.27.
Thom.Gram.conſ.35.in cauſa mag-
nifici.num.39.Alberti.in.c.1.q.15.
num.28.de hæret.in.6.

92 ¶Et ratio prædictæ rationis eſt,
quia idoneitas eſt qualitas naturalis
intrinſeca, quæ ſemper præſumi-
tur.auth.contra qui propriam.C.de
non num.pecun.c.ſicut.1.q.1.glo.

in.l.ſi verò.§.1.ff.qui ſat. dare cogan.
glo.vbi optimè Abb.in.c.fin.de ſuc-
ceſ. ab inteſtat. melior glo.in verbo,
ſcientiæ.in.c. ſi fortè. de elect. in.6.
Non verò me latet contrarium te-
nuiſſe Angel.in.l.tabularum.ff.quē-
ad.teſtam.aper.quem ſequitur Hip
po. & alij ab eo relati.in.l.ſi quis ne-
que quæſtio. num.136.cum ſequen.
ff. de quæſtioni.ſolutionem, vel po-
tiùs eius reprobationem vide per
Fran.de Cur.Iunior.& Albert. in lo-
cis ſupra citatis.
93 ¶Hoſtien. verò in ſum.de hæret.
§. qualiter deprehendatur. nu. 4.te-
nuit ad probandum crimen hæreſis
duos tantùm teſtes nō ſufficere, ſed
tres, vel plures requiri, quia durum
eſt hominē bonæ famæ duobus tan-
tùm teſtibus conuictum de tāto cri-
mine condemnari. Cui opinioni ad
hæret Conrād. Brun. lib.4. de hæret.
c.9.& Nicol.Aymer.in direct. Inqui
ſit. part. 3. quæſtio. 71. Archiep. Flo-
ren.in. 3.part.ſum.tit.18.c.2.§.5. Io-
an.de Tabia.in ſua ſumma, verbo, In
quiſitor.num.37.dicens opinionem
Hoſtien.procedere de æquitate.cō-
munem verò opinionem de rigore.
glo.magna.in.5.q.in fine.in.l.1.titu.
26.par.7.dicens, quòd ad minus tres
teſtes in hoc crimine requiruntur:
quia de maiori præiudicio agitur,
quàm in alio delicto. Alberti. de a-
gnoſce.aſſer. q. 34. nu.5.inquit opi-
nionem Hoſtien.ſeruari in practica,
& ea communiter Inquiſitores fidei
94 vti, & nō communi opinione. Idem
Alberti in repe.c.1.q.16.num. 12.de
hæret.in.6.opinionem communem
ſibi non placere affirmat, referendo
præfatum dictum Hoſtien. pro quo
ſolet allegari text.in.c.excommuni-
camus. 1.§. adijcimus. de hæret.ibi,
tres aut plures boni teſtimonij vi-
95 ros. Sed ille.§.adijcimus, loquitur de
inquiſitione generali, quàm Inqui-
ſitores viſitando ſuas prouincias per
tres, vel plures teſtes in hæreſibus in
quirendis informationem recipiūt,
& non de probatione particulari, de
qua eſt noſtra quæſtio.
96 ¶Vehementer illud contra com-
munem Doctorum ſententiam, &
in fauorem Hoſtien. vrget. Nam in
cauſis fidei teſtium tantùm dicta, &
non eorum nomina reo publicātur,
tacitis etiam omnibus circunſtan-
tijs, quibus de teſtibus reus ſuſpicari
poſsit, eorum dicta eduntur & pu-
blicantur. c.fina.de hæret.in. 6.præ-
ſertim quando teſtium & accuſan-
tium imminet periculum, vt ibi di-
97 citur. Et idem eſt in alijs quibuſcun-
que delictis, quando hoc periculum
ineſt. Ioan. Andr.in.c.quoniam fre-
quenter.in prin. vt lite non conſtet.
tex.in.c.prætera.2.vbi Abb.nu.4.&
7.& alij, de ſpōſali. reperto. Inquiſit.
verbo, nomina. verſi. ex prædictis.
98 Ceſſante etiā omni periculo hodie
nomina teſtium publicare minimè
tenentur Inquiſitores, pro vt per ex
trauag. Innocētij ſexti, ibi, ſanè volu
m⁹, vt nomina tā accuſantiū prauita
tē hæreticā, quàm teſtificātiū ſuper
ea, nullatenus publicentur, propter
ſcandalum, vel periculū, quod ex publi-
catione huiuſmodi ſequi poſsit. Quā
extrauagantē refert Nico. Aymeric.
in direct. Inquiſit. part.1.in fi. Et Pet.
Paul.Pariſi.conſ.2.vol.4. Iaco. Sep.in
Enchiri.Inquiſit.tit.35.nu.15.& Re
pert. inquiſit.verbo, nomina.verſic.
nunc videndū eſt. Et expreſsè cautū
eſt in inſtruc. Hiſpalen. anno Virgi-
nei partus. 1484.& in alia Mantuæ
Carpentanæ, vulgo Madrid, anno
1561.cap.31.quia ſemper imminere
periculum præſumitur, & vt maior
99 teſtificantibus contra hæreticos auda-
cia & ſecuritas teſtibus tribuatur,

nomina

nominà teſtium reis occultari ſolet; eisq; integra defenſionis facultas tollitur: ac proinde diminuta & trũcata eſt reorum defenſio.

100 ¶Quonam ergo pacto delatus, in carceribus ſecretis detentus, amicorum, & conſanguineorum ſuorum, atq; procuratorum ſolatio & cõſilio deſtitutus, defectus & obiecta aduerſus teſtes obijcere poterit, cùm eorum nomina ignoret? Si forte ſunt eius inimici, vel crimino ſi, vel infames, vel excõmunicati, vel aliàs inhabiles. Nam in tam graui crimine, in quo omnia pœnarum genera cõcurrunt; videlicet, excõmunicatio, bonorum publicatio, perſonæ relaxatio, perpetua ſua & ſuorum infamia. c. ad abolendam. c. excommunicamus. 2. in prin. & in. §. fin. de hæret. c. ſuper quibuſdam. de verb. ſig. c. cùm ſecundum leges. de hæret. in. 6. maiores probatiões, quàm in alijs
101 criminibus ſunt neceſſariȩ, vt inquit Oldra. conſi. 210. incip. regularis habet traditio. Bal. in. l. fin. nu. 4. C. de probat. dicens pleniores probationes eſſe neceſſarias, vbi maiores ſunt condẽnationes. Idẽ Bal. & glo. in l. in bonȩ fidei. C. de reb. credit. Alber. de agnoſ. aſſer. q. 34. num. 24.

102 ¶Neque erit temerarium aſſerere teſtes, quorum nomina non publicantur, reſpectu rei non eſſe omni exceptione maiores, cùm nõ poſſit delatus propter ignorantiam, aduerſus eos aliquid obijcere: ſiquidẽ illi dicuntur omni exceptione maiores (vt ſuperius dictum eſt) qui aliqua exceptione repelli non poſſunt, & ſic propter omiſſam iuris ſolennitatẽ, quia eorũ nomina non exhibẽtur, minus poſſunt opponi crimina defectus & obiecta. cap. qualiter & quãdo. 2. §. debẽt. de accuſat. Abb. in
103 c. olim. nu. 8. eo. tit. ſed poſtea quàm verba dictæ extrauag. Innoc. 6. conſiderauit ibi, & adhibeatur dictis huiuſmodi teſtium nihilominus plena fides, ob id paratus ſum palinodiam recantare: nam vt inquit Tullius in Philippicis, poſteriores cogitationes ſolent eſſe ſapientiores. Verùm meo tenuiſsimo ingenio, nõ auderem in tam graui crimine truncata atque diminuta rei defenſione duobus tãtùm legitimis teſtibus quempiam condemnare: ſed opinionẽ Hoſtiẽ. tanquã æquiorem ipſe ſequerer, niſi delatus eſſet malæ opinionis & famȩ vel alia adminicula contra eum concurrerent, quo caſu communis Doctorum opinio eſſet tenenda.

104 ¶Pleriq; tamen arbitrantur illam ſolennitatem, quæ in reproductione teſtium adhiberi ſolet, quòd teſtes reproducantur, & in iudicio plenario coram Inquiſitoribus, ac duabus perſonis religioſis examinentur. c. vt officium. §. verum. de hæreti. in 6. & inſtruc. Toletana. c. 14. ſupplere ſolemnitatem aliam omiſſam de nõ exhibendis nominibus teſtium in eorum publicatione, qui ſanè, meo iudicio, hallucinantur, ex eo quòd ſolennitas omiſſa eſt de ordine ſubſtantiali iudiciario. vt in. d. cap qualiter & quando, & illa ſolẽnitas de religioſis perſonis, vt experientia docet, parui, vel nullius eſt effectus: Nã ea ſolet communiter eſſe hominum conditio in ſua aſſertione, vel infi-
105 ciatione vera vel falſa perſiſtere, & ſatis dicitur lucra capere qui voluntatem ſuam adimplet glo. in. l. Paulus. 1. ff. de ſoluti. gloſſ. fina. in. l. fina. ff. de condic. cauſ. dat. l. 3. l. cum qui. ff. de probat. maximè vbi periurij periculum vertitur. l. eos qui diuerſa. ff. de fal. authen. de teſtib. §. qui verò collat. 7. Et illa ſolennitas in omnibus alijs etiam cauſis

poterit adhiberi, Bal. in l. nullum. nu
106 me. 5. C. de teſtib. præbens iudicibus conſilium, quòd in cauſis arduis & pôderoſis teſtes examinêtur coram aliquibus fide dignis perſonis. Abb. in d. c. cum cauſam. Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. §. ſi quis neget. ff. quemad. teſtam. aper. Boer. Deciſ. 1. num. 51. Fran. Mar. deciſ. 900. incip. quæri tur. parte. 1.

107 ¶Teſtes verò in iudicio ſũmario recepti minimè probant, niſi reproducantur in plenario, prolata iã ſententia interlocutoria ad probandũ l. ſi quando. C. de teſtib. c. veniens. 2. c. cũ in tua. de teſtib. Bar. in l. marit⁹. nu. 3. & in l. fi. nume. 8. ff. de quæſtio. Abb. in c. ſi clericus. num. 15. de foro compet. Boer. deciſ. 43. nu. 3. Hippo. ſing. 95. & ſingu. 580. incip. acta facta in iudicio ſummario. Alberti latiſsimè omniũ. de agnoſ. aſſer. q. 34. nu. 16. cum ſequen. & in c. 1. de hæret. in. 6. q. 16. nu. 17. Villadie. de hæret. q. 10. Iac. Sep. in inſtit. Catho. ca. 61. nu. 16. & in Enchiri. tit. 35. nu. 10.

108 ¶Vſque adeò id verum eſſe cenſeo, quòd neque operatur indicium teſtis non reproductus. Bal. in l. iubemus. nu. 4. C. de proba. Bar. in d. l. maritus. nu. 3. & in. d. l. fi. allegando ad hoc. l. ſi quis adulterium. ff. de adult. Sali. in l. fina. C. de quæſti. Inno. in c. per inquiſitionem. de electio. Alber. de agnoſ. aſſer. q. 34. nu. 9 Sed ſumma cura aduertendum eſt in reproductione teſtium, vt prudenter & cautè ipſi examinêtur, & quòd priora teſtimonia eis non oſtendantur, ſed ſaltim ſummatim prius repetant teſtes quicquid de re illa fuerunt teſtificati. Nam ex eorum variatione, ſeu contradictione, vel trepidatione diſcretus & circunſpectus Inquiſitor facilè ſuſpicari poterit, quanta fides eis eſt adhibenda, & an aliqua falſitatis ſuſpicio ſubſit intelligatur.
109 Quæ omnia in actis proceſſus conſcribantur, quia fidei eorum detrahitur, & non eſt parua ſuſpicio. de mendacio. l. 2. in fine. ff. de teſtibus. c. ſi teſtes. §. qui falsò, vel variè. 4. quæſtio. tertia, docet Bartolus in dicta lege fina. numero tertio. ff. de quæſtion. Felinus in cap. cùm in tua. nume. 4. de teſtib. Boeri. deciſ. 108. Iaco. Sept.
110 in Enchirid. tit. 35. num. 10. Hoc pacto teſtes eſſe mendaces deprehenduntur, ſi obliti eorum quæ prius dixerunt, diuerſa prioribus lóquantur. Nam iuxta vetus prouerbium, mendaces memores eſſe oportet, licet poſteriori, & non priori dicto ſtandum ſit. cap. accuſatus. §. licet. de hæret. in. 6. Ioann. Nicol. de hæret. not. 13. Alberti. in c. 1. quæſt. 16. num. 79. de hæret. in. 6. & de agnoſ. aſſer. quæſtio. 34. nume. 41. fatetur hanc eſſe communem opinionem. Couarru. libro. 2. reſolut. ca. 13. nume. 9. declarando. d. §. licet.

111 ¶Nulli iudicum, præcipuè Inquiſitorum fidei, liceat teſtes pro ratificatis à reis haberi, nec tres monitiones ſolitas, & teſtium publicationẽ omittere, quamuis delati plenè & ſponte delictum ſint confeſsi: quia ſæpe ſolent ſuas reuocare confeſsio-
112 nes, & proceſſus, & teſtificationes abſque fide & probatione, vt ſuperius dictum eſt, remanent. Id meritò ea potiſsimum ratione fieri non debet, quia rei in cauſis criminalibus
113 defenſionibus renuntiare nequeũt; maximè ſi pœna corporali ſunt plectẽdi. glo eſt ſing. communiter recepta. in l. pactũ inter hæredem. in verbo, cũ liceat. ff. de pact. quã pro ſing. allegat. Bart. in. l. qui vltimo ſupplicio. in fi. ff. de pœn. Iaſ. in. l. ſi quis in conſcribendo. num. 18. C. de pact. & in Authen. iubemus. nu. 7. C. de iudi.

Felin.

Felin.in.c.ſi diligenti.nu.3.de foro
compete. & in.c.cùm dilecti.de ac-
cuſar.vbi octo fallentias ad eam ſcri
pſit.Refert etiam Hippol.in.l.1.§.ſi
quis vltrò.nume.63.& in.l.vnius.§.
cognituram, nu.56.ff.de quæſtio.&
in pract.crimi.§.examinanda.num.
4.Ludo.Carrer.de hæret.§.circa igi-
tur.num.70.Thom.Gram.voto.7.
in cauſa nobilis.nu.6.Iac.Sep in in-
ſtit.catho.c.62.nu.38.& in.c.26.nu.
29.& in enchirid.titu.35.nu.11.pro
qua eſt ſing.tex.in.l.non tantum.ff.
de appellat.Sed text.videtur contra
ſupra dicta,vt in.c.vt inquiſitionis.
de hæret.in.6.ibi, non obſtantibus
114 appellationibus, vbi tollitur appella
tionis remedium, quod eſt quædam
naturalis defenſio. Abb.in.c.1.nu.2.
de reſcrip.Felin.in.d.ca.ſi diligenti.
nu.7.Primum tenendum eſt, nam
ſolutio omnibus notiſsima eſt.

ASSERTIO. V.

115 ¶*Hæreſis crimen tribus tantùm minus
idoneis teſtibus plenè nō probari.cōtra Frāc.
de Aretio.& Alberti.& Lud.Carrer.*

PVlchrè inquit iureconſultus Ar-
cadius in.l.ob carmē.§.fin.ff.de
teſtib.quòd non ad multitudinem
teſtium reſpici oportet,ſed ad corū
mores,dignitatem, & autoritatem.
c.in noſtra.de teſtib.c.ſi teſtes.§.in
criminali.4.quęſt.3.Bal.in.l.teſtium.
num.21.C.de teſtib.& in.l.in bonæ
116 fidei.nu.10.C.de reb.credit.dicens
duos teſtes omni exceptione maio-
res multis ſuſpectis præferri, & pau-
cos nobiles multis ruſticis, & duos
Cardinales multis pannoſis clericis.
Vnde inquit ipſe Bal.in.c.ad noſtrā.
in prin.de probat.quòd neq; in cau-
ſa criminali, nec ciuili ardua, pluri-
mi teſtes infames, vel minus idonei
plenè probant, neque numerus eo-
rum defectus ſupplet, allegat tex.in
117 c.licet cauſam.§.quāquā.de probat.
Dictū Bal.ſequitur Iaſ.in.l.1.in pri-
ma lectura.nu.68.C.de ſum.Trin.&
fid.cath.& in auth.ſi verò.nume.6.
C.de iudi.Felin.in.c.teſtimonium.
num.5.de teſtib.Decius in.d.c.licet
cauſam.nu.8.& in cōſi.133.viſo pro
ceſſu.nu.3.Hippol.con.109.audito.
nu.5.& in rub.C.de probat.nu.312.
& pract.crimi.§.expedita.nu.82.&
in ſing.437.in cauſis, & ſing.477.in
teſtibus.Ruinus,conſil.149.volu.
quinto.Anton.Gab.de teſtibus.cō-
cluſione.6.
118 ¶Neq; prædictis obſtat glo.ordi-
naria.in.l.3.in verbo, numerus.ff.de
teſtib,quæ in cauſis ciuilibus,& non
in criminalibus, intelligenda eſt ſe-
cundum Bal.in.d.c.ad noſtram, &
doctores ſuperius citatos.& Bart.in
l.excuſantur.nu.7.ff.de excuſa.tu-
tor.Fran.Squilla.de fide catho.ca.
34.Pal.Rub.in alleg.hæreſis.§.fina.
optimè Hippol.in.d.ſing.477.& in
pract.§.expedita.num.82.Thom.
Gram.deciſ.11.num.2.& conſi.26.
in cauſa matrimonij.nu.50.& Fran.
de Curte.de teſtib.concluſ.16.Alex.
conſi.4.nume.10.vol.6.Socin.Iu-
nior.conſi.146.in cauſa turbatæ poſ
ſeſsionis.nu.15.vol.1.Neq; huic cō-
119 cluſioni aduerſatur tex.in.c.in fidei
fauorem.de hæret.in.6.quia ex eius
tenore apparet, quòd vltra nume-
rum teſtium, aliæ præſumptiones
ſunt neceſſariæ.ibi, ex numero te-
ſtium,& perſonarum qualitate, &
alijs circunſtantijs.&c.Noſtra verò
aſſertio loquitur quando tantùm
ſunt tres teſtes minus idonei contra
Fran.de Aretio.in.c.fi.de teſtib.& Al
bert.de agnoſ.aſſer,quæſt.34.num.
3.& Lud.Carrer.de hæret.§.circa igi
tur.num.52.

ASSERTIO. VI.

120 *¶ Per teſtes ſingulares hæreſis crimẽ non plenè probari contra Iac. Butrig. Bal. Salic. ac plures alios, dicentes in genere probari. Quam ſanè probationem ad pœnam delicti ordinariam prorſus eſſe reiiciendam.*

NOtiſsima eſt iuris regula, teſteſq́; ſingulares in omnibus cauſis tam ciuilibus, quam criminalibus plenam probationem non facere. c. bonæ. 1. §. contra verò. de electio. c. cùm Eccleſia Sutrina. §. nos igitur. de cau. poſſeſ. & prop. c. licet cauſam. §. quanquã. de probat. ca. cùm dilecti. de accuſat. ca. nihilominus. vbi glo. & Archid. optimè. 3. q. 9. l. qui falſa, vel varia. ff. de teſti. Et ratio eſt, quia non eſt conteſtatio inter eos, nec numerus, nec pluralitas reſpectu vnius actus, cùm ſinguli diuerſa, vel ſeparata dicãt, facit eos cõteſtari. Ob id meritò tantùm probant mille teſtes ſingulares quantum vnus teſtis; imò

121 ſi eſt ſingularitas obſtatiua minus probant mille, quàm vnus: nam dictum vnius debilitat dictũ alterius. Bald. in. l. iuriſiurandi. nume. 4. C. de teſtib. & in. l. de quibus. in fine. ff. de legibus. Iaſ. in repet. l. admonendi, num. 256. ff. de iureiuran. Alex. conſ. 19. in his quæ in themate. num. 22. vol. 4. & conſi. 81. eo. volum. Decius conſi. 189. in caſu propoſito. num. 8. & conſi. 310. viſis diligenter. num. 7. & conſ. 534. procedendo breuiter. num. 12. Paul. Pariſ. conſi. 57. volum. 1. Hippoly. conſ. 109. audito & intellecto. nu. 3. & in ſing. 114. incip. vulgatum. Nicol. Boer. deciſ. 341. & videtur. num. 2.

122 ¶ Tria ſunt in teſtibus ſingularitatum genera, quarũ vna eſt ſingularitas obſtatiua, alia ſubalterna, alia adminiculatiua, id eſt, quòd aliquando ſingularitas eſt cum contrarietate: vt ſi vnus ait, alter negat quo caſu dictũ vnius dictum alterius debilitat. Aliquãdo cum diuerſitate, quo caſu dictum vnius non infringit dictum alterius, imò adiuuat, ſi vnus teſtis deponat de vno actu poſſeſsionis, alius de alio. Interdum eſt cum connexitate, vt puta ſi vnus deponit de veritate facti, alius de fama, iſta etiam ſingularitas adiuuat. Ita ſingulariter in effectu docet Bald. in cap. licet cauſam. num. 11. de probat. & in. d. l. de quibus. & in. ca. bonę 1. de electio & in. l. teſtium. C. de teſtib. num. 9. & nu. 14. Subtiliter mo-

123 re ſuo decem prædicamenta in exponenda ſingularitate teſtium refert, quòd optimè declarat Cæpola conſ. ciuili. 3. in ordine. nu. 9. & Aymõ. Craue. de antiquit. tempor. par. 4. nu. 157. Felin. in. c. licet ex quadã de teſtib. nu. 2. & Decius in. d. c. licet cauſam. nu. 7. Alber. in. c. 1. q. 16. nu. 61. de hæret. in. 6. Fran. de Curt. de teſtib. nu. 92. optimè Fran. Blan. in. l. ſi. ff. de quæſtio. nu. 366.

124 ¶ Teſtes verò conteſtes & nõ ſingulares in dubio præſumuntur, ita in caſu dubio eorum dicta interpretari tenemur. Inno. in. c. qualiter & quando. 2. de accuſat. Bal. in. d. l. de quibus. Iaſ. in. l. finali. nume. 14. C. de bon. poſſeſs. cont. tab. Abb. in ca. cùm Ioannes. nu. 6. de fide inſtrum. Alex. conſi. 146. vol. 5. Aymõ. Craue. conſ. 78. num. 9. & conſi. 151. nume. 15. Albert. in. c. 1. q. 16. nu. 57. de hæret. in. 6. Fran. de Cur. de teſti. num. 28. & 73. Ratio eſt, quia non præſu-

125 mitur pluralitas actuum. l. fina. C. ſi cert. petat. l. omnium. vbi optima glo. C. de teſtam. cap. in præſentia. §. verum. 2. vbi. dd. de probar. & etiam quia teſtes, ſi id cõmodè fieri poteſt, ad concordiam ſunt reducendi. cap. cùm

126 cùm tu.de teſti.c.pericoloſe. vbi op-
tima glo.de pœnit.diſt.1.Bal.in.c.fi.
in fine.de cõſuet.Iaſ. in.l. interpoſi-
tas.nu.3.C.de tranſa.& in.l. ſi is qui
pro emptore.nu.10.ff.de vſucap.in.
l.3.§.ex cõtrario.nu.87. ff.de acquir.
poſſeſs.Hippoly.ſing.418. incip.di-
cta teſtium.& ſing.571.incip.audiui
ſemel.Ideo teſtis non dicitur ſingu-
laris quãuis alios conteſtes non alle-
get,& dicat de pręſentia aliorum nõ
recordari. Paul. Caſtrẽ. in.l.fin.in fi-
127 ne.C.de bono.poſſeſs ſecum.tab.Fe
lin.in.d.c.licet ex quadam. nume.2.
Alex.conſ.185.vol.7. Carol. Ruin.
cõſ.36.vol.4.Hippol.qui alios refert.
ſing.401.incip.neſcio aliquem.Simi
li modo teſtes dicuntur conteſtes,&
non ſingulares,quãdo in facto prin-
cipali, in quo negotij ſubſtãtia prin-
cipaliter conſiſtit,cõcordant per ea-
128 dem,vel æquipollentia verba, licet
in alijs diſcordent.c. nihil obſtat nar
randi diuerſitas.de verb.ſignifi.l.qui
ſententiam. C. de pœnis.l. quicun-
que.§.idcirco.Vbi Salicet. C.de hæ-
ret.glo.in verbo ſubſtantia.in.c.du
dum.de conuerſ.coniug. glo.in ver-
bo.Vacillaſſe.in. c. cum eccleſia Su-
trina.de cauſ.poſſeſs.& propri. Bal.
in.d.l.teſtium.nume.13.Iaſ.in.l.quæ
extrinſecus.num.5.ff.de verb.oblig.
cũ alijs à me relatis in ſpeciali meo.
204.incip.teſtes ſingulares, nume-
ro nono.
129 ¶Sed Anto.de Butrio.& Abb. in.
d.c.nihil.num.2.dicunt, quòd ſi eſt
quæſtio de probandis verbis formali
bus alicuius propoſitionis, per eadẽ
verba formalia, & non æquipollen-
tia, teſtes teſtificari tenentur alio-
quin non probant. Alex. in addit.ad
Bart.in.l.teſtium.§.ideoq́; ff. de te-
ſtib.Fran.de Curte. de teſtib. num.
24.Iaſ.in.l.fin.num.18.C.de bonor.
poſſeſs.ſecun.tab. Nicol. Verardus
in Topicis iuris.in loco ab æquipol-
lentibus.vbi allegat Bal.in. c. bonæ.
1. de electio. idem tenet Catalian.
Cotta.in memorabilib.ſuis verbo, te
ſtis. Albert.in.d.c.1.q.16.num.42.&
de agnoſ.aſſer. q.34.num.47.vbi al-
legando quoddam conſ.Domini.de
S.Gemini.130.in ordine,per ſupradi
130 cta affirmat,vnum meo iudicio, ſa-
tis ſtupendum,quòd ad probandam
propoſitionem aliquam hæreticam,
ſi teſtes in verborũ forma ſunt diuer
ſi,quia non teſtificantur per eadem
verba formata, non plenè probant,
quia eſt de verbis quæſtio: idem te-
nuit in dicto tractatu de agnoſ.aſſer.
131 q.35.num.7. Quam ſententiam,ſal-
ua ſumma eius autoritate, tanquam
falſam reijciendam prorſus cenſeo,
nam virtus & ſubſtantia verborum
nõ in eorum cortice, vel ſuperficie,
ſed in ſenſu & intentione conſiſtit,
cap.intelligentia.capit.præterea.de
verb.ſign.ca.Marchion.1.q.1.& nõ
ſunt verba intelligenda Iudaicè, ſed
Iuridicè, vt Baldi verbis vtar in.l. qui
cunque.colum.6.C.de ſer.fugit.quẽ
refert Iaſ.in.l.non dubium. nume.
28.C.de legib.nam Iudæi nimis in-
hærent cortici verborum & literæ.
Et nihil refert vt docet iuris regula,
quòd aliquid ex æquipollentibus
fiat.l.mulier.ff.ad Trebell.l.ſi mater.
C. de inſtit. & ſubſtit.l.ſub cond.
fact. ea denique eſt natura verbo-
rum æquipollentium.l.2. C. de vſu-
cap.pro empt.o.capit. licet ex qua-
dam.de teſtib. Quare meritò teſtes
non dicuntur ſingulares, ſi in effe-
132 ctu & verborum ſubſtantia concor-
dant,quamuis verbis vtantur diuer
ſis, veluti ſi duo teſtes producti,
vnus dicat audiuiſſe Titium dicen-
tem indulgentias ſummorum Pon-
tificũ nullas eſſe; alter verò eodem
tẽpore & loco audiuiſſe affirmet di-

ctum Titium dixiſſe nullam vim & virtutem ſummorum Põtificum indulgẽtias habere. Huiuſmodi enim teſtes concordes,& conteſtes in probanda dicta propoſitione hæretica ſunt & nõ ſingulares, per.d.l.qui ſententiam.&.c.nihil.& per alia iura ſu
133 periùs relata. Imò quãdo teſtes vno codemq; præmeditato ſermone teſtificantur, præſumuntur ſuſpecti.l. 3.§.1.ff.de teſtib.Abb.in.d.ca.nihil. nume.3.Hippo.latè in rub.C.de probat.num.358.cum ſequent.Fran.de Cur.de teſtib.num.29.
134 ¶Noſtram igitur aſſertionem, teſtes videlicet ſingulares,& varios, crimen hæreſis non plenè probare, tenet Ioan.Andr.in.c.vt officium.§.1. in prin.de hæret.in.6.Bal.in.l.ob carmen.§.fin.ff.de teſtib.Anto.de But. in.c.veniens.1.de teſtib.& in.c.cum oporteat.de accuſat.Card.in Clem. 1.§.verùm de hæret.Conrad Brun. de hæret.libr.4.c.9.Pala.rub.in allegat.hæreſis.§.12.Alexan.conſi.19.in his quæ in themate.num.22.volu.4. & conſi.72.&.100.ſuper primo.nu. 6.vol.1.Paul.Pariſius conſi.2.volu.4. Abb.conſi.42.volu.1.Hippo.conſi. 90.audito.num.7.Nico.Boer.deciſ. 342.Hanc fatetur communem eſſe opinionem Pala.Rub.in allegat.hæreſis.§.12.Albert.de agnoſ.aſſer.q. 34.num.9.Latiùs in.c.1.q.16.nu.49. de hæret.in.6.Iul.Clar.in pract.crimin.§.fin.q.53.verſicul.dixi etiam. Boer.deciſ.342.& videtur.nu.2.qui reſpondit fundamẽtis contrariæ opinionis.Iacob.Sept.in inſtitut.Catholi.c.62.num.18.&.nu.25.affirmat hanc opinionem ſeruari in practica. & in.c.50.nume.1.& in Enchiridio Inquiſit.titul.37.Minchac.de ſucceſſio.crea.libr.1.§.4.nu.49.Nicol.Aymeric.in director.Inquiſit.part.3.q. 72.vbi literas Papæ Clementis, Ale-
135 xandri,& Vrbani.4.ſummatim refert.Ratio eſt, quia ſi in alijs criminibus teſtes ſingulares non probant, à fortiori in crimine hæreſis, in quo vberiores probationes ſunt neceſſariæ,tum propter truncatam,& dimi nutam reorum defenſionem, cùm nomina teſtium non publicentur: tum etiam quia in hoc crimine omnia pœnarum genera concurrunt, vt ſuperius abunde retuli.num.100. part.2.
136 ¶Illa tamen hoc in loco doctrina Ioan.Andr.communiter recepta obliuioni minimè tradenda eſt.in.c. vt officium.in prin.de hæret.libr.6. quem ſequitur Domini.ibi in.§.verum.nume.6.Anto.in.c.cum oportet.de accuſat.Oldrad.conſilio.120. Abb.conſi.42.incipi.ex multis cogitatis, vol.1.& dixit communem Pala.Rub.in allegat.hæreſis.§.12.Iaco. Sep.in inſtitu.Catho.c.50.in princi. & Iul.Clar.in pract.crim.§.fin.q.53. verſi.dixi etiam, in fine.quòd etiam ſi fama delicti ſimul cum teſtibus ſingularibus cõcurrat, nihilominus hæreſis crimen nõ plene probatur. Hu-
137 ius rei ratio euidẽs eſt, quia in criminalibus ex pluribus imperfectis probationibus, nõ fit vna integra & perfecta probatio.glo.eſt ſing.in verbo illorum.in.c.veniens.de teſtib. Gandin.in rub.de præſumpt.& indicijs. Bald.in.c.1.de appellat.vbi optimè Decius nu.31.Idem Bal.in.l.2.§.1.ff. de excuſat.tutor.& in.l.ſi quis ex argentarijs.§.1.ff.de edendo.Hippol. in rub.C.de probat.nume.310.& in conſi.20.in hac præſenti.nu.48.quo caſu locum non habet vulgata iuris regula, ſingula quę nõ proſunt, multa collecta iuuant.l.rationes.l.inſtrumenta.C.de probat.quòd longè ali-
138 ter eſt in ciuilibus cauſis.glo.ſing.in verbo.legitimis teſtibus in.l.2.ff.de
excu-

excuſat.tutor.glo.in verbo.numer⁹.
in.l.3.ff de teſtib.glo.fin. in.c.cũ cau
ſam. de probat. de quib⁹ plenius per
Deciũ, & Hippo. in locis paulò ante
citatis, & per Franc.de Curte.de te-
ſtib.nu.92. cum ſequen. plura enim
imperfecta, nõ faciunt vnum perfe-
ctum.l. vnica. C. qui nume. tutel. ſe
excuſ.l.ſi idem cum eodem.ff.de iur.
omni.iudi.
139 ¶Contrariam verò ſentẽtiam te-
nuere plures iuris profeſſores, neq;
numero, neq; authoritate proximè
dictis inferiores, videlicet, quòd ad
probandum aliquem eſſe hæreticũ
in genere, ſufficere per teſtes ſingu-
res probare diuerſas illius hęreſes: vt
luri ſi quiſpiam dixerit audiuiſſe Lu-
therum dicentem, nõ eſſe obedien-
dum Papæ: alius teſtis inquit eundẽ
dixiſſe vota caſtitatis neminem obli
gare, & alij de alijs diuerſis hæreſibus
quòd tales teſtes ſingulares probant
in genere illum eſſe hęreticum. Hãc
tenuit opinionem Iacob. Butrig.in
l. Arriani. C.de hæret.Bal.in.l.actor.
nu.4.C.de probat.dicens, quòd ſi vo
lo probare aliquem eſſe hæreticum
in genere, produco duos teſtes, vnus
deponit de hæreſi in vno articulo fi-
dei, alter de alio articulo: iſti teſtes
probãt identitatẽ generis per diuer
ſitatem ſpecierum. Idem Bald. in l.
vnica.in fine. C. qui num.tutel.ſe ex
cuſ.hoc verborum tenore ait. Si vn⁹
teſtis dixit aliquem eſſe hæreticum,
quia audiuit eum dicentem, nõ cre-
do in vnum Deum: & alius dixit, nõ
credo in Catholicam Eccleſiam, iſti
teſtes plenè probant, quia ſunt con-
teſtes in genere. & in.l.actor.nume.
4. C. de probat. & in. c. cum omnes.
nume. 28. de conſtit.ibi; ſufficit pro-
batio generalis ad probandum quẽ
eſſe furem manifeſtum, vel hæreti-
cũ: quia omnes hæretici caudas ha-
140 bent ad inuicem colligatas. Sequi-
tur Salice.in.l.quicunque. C.de hæ-
ret.Ioan.Imol.in.d.c.cùm oporteat.
Anan. in.c.1.nume.7.in fine.de hæ-
ret.Decanus Segouien.de hæret.ca.
12.Iaſ.in repet.l.admonendi. nume.
256. ff. de iureiuran. Felin.in.c.licet
ex quadam. in fine de teſtib. Decius
in.c.licet cauſam.num.7.de probat.
Alexan.conſi.141. & conſi.72.num.
4.vol.1.Calcan.conſi.19. Hippo.cõ-
ſi.1.nume.28.&.41. Aymon. Crauc.
conſil. 78. plenius in libr.de antiqui.
tempor.parte.4.§.ſed enim.num.11.
Anton.Gab.in comm. opinio. titul.
141 de teſtib. concluſi.2.nu.40. Et hanc
fatetur eſſe communem Anto. Go-
me.libr.3.reſolut.c.12.nume.12. Al-
bert.in.d.c.1.q.16.num.31.affirmat
hanc opinionem in actu practico ſer
uari: rationẽ huius concluſionis aſsi-
gnans, quoniam omnes hæreſes con
nexæ ſunt, & inuicem colligatæ.ca.
excommunicamus. 1.de hæret.c.ac
cuſatus.eo.tit.in.6.
142 ¶Diutius hàc in re mecum cogi-
taui, quonam pacto prædicta cõclu-
ſio, tanto egregiorum Doctorũ ſuf-
fragio munita, eſſet intelligenda. Iu
re optimo dicere poſſem, quod La-
beoni Celſus iureconſultus reſpon-
dit; dicens, aut non intelligo quid ſit
de quo me conſulis, aut valdè ſtulta
eſt conſultatio tua, vt ipſe refert in.l.
Domitius Labeo.ff.de teſtam. Dice-
re profectò vellem, in quo diſtet hæ-
reticus in genere ab hæretico in ſpe-
cie, cum impoſsibile ſit quempiam
eſſe hæreticum in genere. Nam indi-
143 uiduum, vt Petrus, vel Ioãnes genus
eſſe non poteſt, cùm indiuiduum ſit
collectio proprietatum, quæ alteri
non conuenit, & de vno tantùm prę
dicatur, vt ait Philoſophus in lib. prę
dicabilium.c.de Specie. Probatio ve-
rò in genere, Petro, vel Ioanni, qui

T 5 ſunt

ſunt ſpecies, minimè nocet: ſequere
tur igitur quòd Petrus, vel Ioannes,
tãquam genus, per probationem in
genere factam damnarentur, quod
144 eſt ineptiſsimum & abſurdũ. Quia
hæreſes in ſpecie, & in errore alicu-
ius articuli fidei ſunt probandæ, ac
in ſpecie ſimili modo teſtes teſtifica-
ri tenentur. Ideo opinionem dicen-
tium per teſtes ſingulares probari a-
liquem eſſe hæreticũ in genere, ſal-
ua ſumma eorum authoritate, ſom-
nium & chimeram eſſe arbitror, præ
ſertim quòd probatio in genere nul
lo modo inueniri poteſt, vt conclu-
dit Deci. in rub. de probat. num. 3. in
decretal. Boer. in. d. deciſ. 342. opti-
mè fundamentis contrariæ opinio-
nis reſpondet. In probãda igitur hę-
reſi à regulis iuris communis nõ eſt
recedendum, imò in hoc crimine v-
beriores probationes quàm in adul-
terio, vel furto, vel alijs criminibus
requiruntur, propter grauitatem de
licti, & pœnarum, & truncatam atq;
diminutam reorum defenſionem.

145 ¶ Ex ſupradictis redditur dubia
opinio Reuerendiſs. ac meritiſs. D.
Epiſcop. Pacen. in Enchirid. Inquiſit.
tit. 37. nu. 8. in quo loco inquit, quòd
ſi teſtes de eadem hæreſi ſunt cõcor-
des, ſed eam quiſque audiuit in va-
rio loco & diuerſo tempore, ſi alio-
qui ſunt fide digni, credendum eſt
eis, & plenam probationem faciũt.
Quæ opinio periculoſa mihi vide-
tur cùm teſtes loco, & tempore ſint
ſingulares, vt fuerunt teſtes deponẽ
tes cõtra Suſannam. c. cum cauſam.
1. de teſtib. c. nihilominus. 3. q. 9. ca.
de parentela. 25. q. 6. Bart. in. l. ſi plu-
res. in prin. ff. de iniurijs. Bald. in. d. l.
teſtium. num. 14. Alex. conſi. 94. viſo
proceſſu. volu. 6. Fran. de Gur. de te-
ſtib. num. 106.

146 ¶ Deducitur etiam ex ſupradictis
falſam eſſe opinionem Alberti. in re
petit. c. 1. q. 16. nu. 62. de hæreti. in. 6.
dicentis, tres teſtes ſingulares ad cõ-
demnationẽ in crimine hæreſis ſuffi
cere, nam ex pluribus diuerſis, nun-
quam reſultat vnum integrale. l. ſan
cimus. §. ſi quis autem. C. de donat. l.
vſuræ. C. de vſur. & plura imperfecta
non faciunt vnum perfectum. l. vni-
ca. quæ ita ſumatur. C. qui num. tu-
tel. ſe excuſ. l. ſi idem cum eodem. ff.
147 de iuriſd. om. iudi. Huic proxima eſt
iuris regula, quòd probatiões in ſua
ſpecie imperfectæ, in criminalibus
ad plenam probationem nõ coniun
guntur. glo. ſing. in verbo, illorum.
in. c. veniens. 1. de teſtib. Bart. in. l. ſi
quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden.
Fran. à Ripa in. l. admonendi. nume.
209. ff. de iureiurã. Alberti. de agnoſ.
aſſer. q. 25. nu. 21. & q. 35. num. 8. La-
tè Decius in. c. 1. num. 21. de appella.
latiùs Hippo. in rub. C. de probat nu
me. 309. cum ſequen. Dixit eſſe com
munem opinionem Iac. Sept. in En-
chirid. inquiſit. tit. 34. nu. 3. & in inſti
tu. Catho. c. 50. nu. 2. Antonius verò
Gabriel in communibus concluſio-
nibus. titu. de teſtib. concluſ. 2. latiſ-
ſimè omnium. dd. 21. caſus cum. 12.
fallentijs congeſsit, in quibus teſtes
ſingulares plenè probant.

148 ¶ Neque prædictis obſtat. l. 2. C.
de hæret. ibi, qui leui argumento à
iudicio Catholicæ religionis: quæ
lex in ſuo intellectu cenſetur diffici-
lis, ex eo quòd probare videt̃, quòd
qui leui argumento à fide Catholica
deuiat, iudicatur hæreticus. prædi-
149 ctam legem allegat glo. 2. in. c. 1. de
hæret. exponens leui, id eſt, tenui ar
gumento. & glo. in verbo, vehemen-
tem, in. c. literas. de præſumpt. dicẽs,
quòd ex leui cauſa probatur quis hæ
reticus, quantum ad hoc vt ſuſpect⁹
de hæreſi habeatur, & procedatur
contra

contra ſuſpectum: ſed non vt condē netur de hæreſi. Allegat etiam Innocen.in. c.ſicut.1.de ſimo. quòd leuia ſigna ſufficiunt ad præſumēdum aliquem hæreticū. Sed illa ſigna oportet plenè probari. Ioan. de Anan.in rub. de hæret.num. 3.allegando.d.l. 2. & Ioan. de Fantu. in.c.qui hæretici.24.q.3.inquit, quòd illud quod in d.l.2.dicitur leui argumento, exponendum eſt, id eſt, probabili, & quod de facili appareat, ita vocatur leue argumentum propter leuem probationem. Ioan. Anan.in.c.excommunicamus. 1.§.adijcimus.nu.4.de hæret. Ægid.Boſ.in practi.titu.de indicijs ante torturam.nume.22.Alberti.in.c.1.q.13.nu.18.cum ſequen.de
149 hæret. in.6. refert plures intellectus ad.d.l.2. tandem inquit eſſe verum intellectum, quòd qui motus aliquo leui argumento, id eſt, ratione, vel fundamento non ſubſiſtenti, & forſan fatuo, à fide Catholica deuiat nō eſt hæreticus. Sed verus ſenſus, qui in praxi in ſacroſancto Inquiſitionis foro paſsim ſeruatur. ad. d.l. 2.& ad dictum Inno.in.d.c.ſicut.1.eſt, quòd ſufficit quem leui argumento de hæreſi eſſe ſuſpectum, vt contra eū procedatur ad inquirendum, vel purgationem faciendam, ſeu ad pœnitentiam iniūgendam: nō tamen ad pœnam delicti ordinariam ponendam.
150 Nam ſi in alijs criminibus neceſſariæ ſunt ad condemnationem probationes luce clariores.l.fi.C.de probat.l.ad dictos.C.de appellat. c.ſciāt cuncti.2.q.8.à fortiori in probandis hæreſibus clariores & vberiores requiruntur probationes, cùm de maiori agatur præiudicio, & omnia pœnarum genera in hoc crimine concurrant, quas plenè & eruditè con-
151 geſsit Bal.in.l.1.num.7.C.de ſumm. Trinit.& fide Catholi. Anan in. c.ex communicamus. 1.§.credētes.à nu. 3.vſque.12.de hæret. Iac. Sep.in Enchirid.tit.67. Fortalitium fidei.lib.2. conſideratione. 11. Et in hunc modum.d.l.2.& dictum Innocē.intelligunt.Abb.Feli.& alij in.d.ca.literas. Oldra.conſi.210. Domin.in.c.vt officium.§.verum.nu.6.de hæret.in.6. Franc.in.c.accuſatus.nu.3.co.tit.& lib. Ioan. Imol. in Clem.1.in fine.de hæret. Villadieg. de hæret. q.13.nu. 9.Conra.Brun.de hæret.lib. 4.c.9.Pa l4. Rub, in allegat. hæreſis.§. 12.Alber.de agnoſ.aſſer.q.25.nume.21.& plenius in.c.1.q.13.nu.18.Ægid. Boſ.in pract.tit.de hæret.nu.5.Ludo. Carrer.de hæret.§.circa igitur.num. 51.Matth. de Afflict, in conſtit.Siciliæ lib.1.rub.1.nume.58.Iul. Clar.in pract.§.hæreſis.verſi.habet etiam.& in.§.fin. q.6, verſ.item ſcias.Iac. Sep. in inſtit.Catho.c.50.num.5.& in En
152 chirid.inquiſit.tit.34.nu. 6.in quo loco doctiſsimè, more ſuo, inquit. d.l. 2.in codicibus vulgatis eſſe deprauatam, & in libris emendatis verba dictæ legis eſſe, hæreticus eſt qui vel paululum à Catholica declinat fide, vel qui ab orthodoxa fide nimiū declinat, id eſt, hæreticus qui lineas Catholicæ fidei paululum, vel nimium fuerit tranſgreſſus. Qui ſanè ſenſus & litera mihi placet, quia illic non agitur de probanda hæreſi, ſed de diffinitione hæretici.

ASSERTIO. VII.

153 ¶ *In negotijs fidei, ſocio criminis etiam ſine tortura, fidem eſſe adhibendam, contra nonnullos contrarium tenentes.*

Socius & particeps criminis regulariter ad teſtimonium nō admittitur. ca.veniens.1.de teſtib.c.1. de confeſsis.c.ſi teſtes.§.item liberi. 4.q.

4.q.3.l.1.§.diu' Antoninus.ff.de quę
154 ſtio.l.fina.C.de accuſat.l.quia liberi. C.de teſtib. niſi in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, aut humanæ, & in alijs caſibus relatis per gloſſas &c. dd. in intibus modo citatis. Et in his criminibus exceptis, ſocio criminis nõ creditur contra ſocium eiuſdem criminis, niſi dictum ſuum dixerit in tortura. glo. in verbo, palam.ibi, niſi in caſibus modo notatis, & tũc cùm tormentis fortè. in.l.3. §. lege Iulia. vbi Bald.ff.de teſtib.Idem Bald. in.l. 1. nume. 5. in fine.ibi, cùm tormentis adhibetur iſtis teſtibus fides. C. de ſumma Trinita.& fide Catholi.Salic.in.l.fina.in fine.C.de accuſat.Tenuit expreſsè id Rapha. Fulgo. conſi. 173. in cauſa inquiſitionis.in prin. Hippo.conſi.109.incip.audito & intellecto.num.14.qui loquitur in crimine hæreſis. Idem in.l.fina.nume. 16. C. de ſicar.& in pract.§. diligenter.nume.62.&.83.&in.§. expedita. nume.84. Quod dixit eſſe indubitatum, etiam in criminibus exceptis. Ægidius Boſſ. in practi.titu.de indi-
155 cijs ante torturam. nume. 151.& de tortura teſtium. nu.3. Contrarium, & meritò tenuit Villad. de hæret.q. 13. nume.15.Anto. Gom.lib.3.reſolut. c.12.nume. 16.& Iacob. Sept.in inſtit. Catho. c. 61.nu.3.dicẽs,quòd conſuetudo & vſus iudiciorum dictam opinionem nõ admittit, niſi teſtis ſit vilis,& vacillet. Idẽ Iac.Sep.in tractatu contra Zanchinũ.c.2.dicẽs, in crimine hæreſis ſocium criminis ad teſtimoniũ, vt faciat indiciũ eſſe admittendum, etiam ſi nõ torqueatur, quia plus credendum eſt ſpontaneo teſti,quàm coacto,& opinio cõtraria omni ratione caret.

ASSERTIO. VIII.

156 ¶ *Teſtem falſum in crimine hæreſis ad veniam nullo modo eſſe recipiendum, ſed pœna talionis plectendum.*

ID etiam cautnm erat in Deutero. c.19. & in Daniele.c.13.text.ſing. in.c.ſatis hic.33.q.5.ibi, qui teſtimonio falſo cuiquam nocuerit, ius ſit occidendi, eadem plecti iubetur pœna qua fuerat (ſi verum eſſet) ipſe plectendus.c. hæc imago. ea.cauſa &.q. l.1.§. præterea. vbi latè Hippo. ff.de ſicar. ibi, vel falſum teſtimoniũ dolo malo dixerit, lege Corneliade ſicarijs tenetur, quam legem pro ſingulari allegat Anto. Corſet. ſing.in verbo,teſtis falſus.l.qui falſo.vbi glo. ff.de teſtib.Bal.in.l.presbyteri.num. 10.C.de Epiſco.& cleri.vbi ad id allegat. glo.ſing.in.c.1.2.q.3. Pulchrè in
157 l.data opera.nu.20. C. de his qui accuſ. non poſſ. Idem Salicet.in.l.2.C. de reb.credit.Iaſ.in.l.etſi legibus. nume.6. C.ſi cont.ius vel vtili. publi.& in.l.diuus. ff.de re iudica.Ægid.Boſſ. de falſis. nume.138.& nume. 169.c. ſicut. vbi latè Felin.not. 3.num.2.de teſtib.Idem Bal.in.c.1.§.homicidiũ. de pace iura.firman.Anan.in.c.1.nume.7. de crim. falſi. glo. ſing.in verbo, puniendi.in cap.nihilominus. 3. q.9. vbi ad id allegat text. in dict.ca. hæc imago. 33. q. 5. optimè Iaſ.in.§. item ſi quis poſtulante. nume.64.in ſtit.de actionib. Alex.conſi.55.vol.7 Hippol. in.l.qui falſam.in fine.ff.de falſis. Ludo. Carrer. de hæret.§.modo qualiter. nu.29. Felin.in ca.ſicut. nu.2. de teſti.l.regia.taurina. 83.vbi plenè interpretes Hiſpani, pręſertim Iacob. Sep.in inſtit.Catho.c. 62.nu. 33. vbi allegat inſtructionẽ.4. Toletan.c.11. Idem in Enchirid.Inquiſit. tit.38. vbi nu.3. allegat cõſtitutionẽ Papæ Leonis decimi, in qua decretũ eſt teſtem falſum, qui Innocentẽ opprimere tanquam hęreticum voluit relin-

relinquendum eſſe curiæ ſeculari.
158 Hanc fatetur eſſe communem opi-
nionem Socin.conſi.185.lib.2.&Co
uarru.in.c.quamuis pactum.de pa-
ctis.in.6.parte.2.§.7.num.6.vbi opti
mè Bernar.Diaz,in pract.cano.c.87.
meritò eodem ſupplicio falſus teſtis
puniendus eſt, quo reus erat punien
dus, ſi verum eſſet eius teſtimoniū,
& patiatur id quod fratri ſuo facere
voluit. Neque ad gremium Eccleſiæ
recipiēdus eſt, petens veniam, ſicut
hæreticus pœnitens, ſed tanquam
159 impœnitens puniendus. Ratio autē
ſingularis eſt, nam ſi is contra quem
falſum teſtimonium protulit veniā
illius criminis, quod non commiſit,
petere minimè poterat, eadem ra-
tione falſus teſtis veniam petens au
diendus nō eſt, in hoc præcipuè gra-
uiſsimo falſitatis crimine, in quo cō-
tra nequiſsimos homines, qui (præ-
textu religionis) propter odium &
vindictam propriam, innocentes &
Catholicos in ſacroſancto & inuiola-
to Inquiſitionis foro infamant, ar-
manda ſunt iura (vt verbis Impera-
toris Conſtantini vtar) & acrius in
eos & ſeuerius procedendū, vt qua-
lia teſtis falſus fecit, vel facere tenta-
uerit, talia patiatur.l.3.C.de Epiſco.
audi.c.1.23.q.5.& curiæ ſeculari tra-
dendus eſt, ſi ſuper hæreſi formata
160 depoſuit, vt in.d.c.ſatis. Et vrget ma
ior ratio pœnæ talionis in hoc crimi
ne, quàm in alijs, cùm in eo teſtium
nomina non publicantur. c.fina.de
hæret.in.6.& daretur maior occaſio
ferendi falſum teſtimonium. Quæ
pœna locum habet, etiam ſi accuſa-
tus non fuit punitus: nam illud fuit
præter intentionem teſtis & per ac-
accidens, quod non mutat naturā
ſubiecti.l.naturaliter.§.apum.
ff. de acquiren. rerum
domin.

ASSERTIO IX.

161 *¶ Maiorem fidem primo teſtimonio corā*
iudice, quàm ſecundo contrario, etiam in ar-
ticulo mortis, in cauſis fidei eſſe adhibendam
contra Conrad. Brun. Hippo. & alios.

SI teſtis in crimine hæreſis teſti-
monium coram iudice protulit,
& poſtea in articulo mortis illud re-
uocat; priori teſtimonio ſtādum eſt,
vtpotè iurato, & ſolenni, & coram
iudice facto. Bart. & cōmuniter om-
nes in.l.eos qui diuerſa. num.4.ff.de
fal. Bald.& Salicet.in.l.nullum.C.de
teſtib.Bart.Roma.& Ioan. Igneus in
l.ſi quis in graui.§.ſi quis moriens.ff.
ad Syllania. Abb.& Decius in.c.per
tuas.de probat.Felin.in.c.literas.nu
me.20.de præſumpt.& in cap.exhi-
bita.in princip.de homici.Boer.de-
ciſio.180.Hippol.in pract.§.reſtat.
nume.3.Alberti.in cap.1.de hæret.
in.6.quæſt.16.nume.72.Iacob.Sep.
in inſtit.Catholi.c.62.num.29.& in
162 Enchirid titu.46.in prin.Hanc dixit
eſſe communem opinionem Couar
ru.lib.2.reſolutio.c.8.& Iul.Clarus
in pract.crim.§.fina.quæſt 51.verſi
quartus eſt caſus. Contrariū tenuit
in ſpecie Conrad. Brun.de hæret.li-
bro.4.c.9.& Hippo.conſi.109.incip.
audito & intellecto. defendendo
quoſdam ciues Mirandulenſes accu
ſatos de crimine hæreſis. in quo con
ſilio non fuit memor allegare pro
ſua opinione text. in.c.accuſatus.§.
163 licet.de hæret.in.6. Sed rectè intelle
ctus ille textus procedit, quando ſe-
cundum teſtimonium fuit etiam iu
diciale, de quo eſt caſus expreſſus in
c.literas.de præſumpt.vbi glo.& do-
centes, quod vtique latius in ſpecia-
libus meis, ſpeciali.206.expoſui.

ASSER-

ASSERTIO X.

¶ *Verba omnino dubia, vel ambigua po-*
164 *tius in ſenſum Catholicum, quàm hæreticum ſunt exponenda.*

OPtimè hanc aſſertionem explicat Alberti. in rub. de hæret. in 6. q. 13. nume. 19. melius de agnoſ. aſſer. q. 7. per totam quæſtionem. &. q. 24. num. 28. &. q. 29. num. 19. &. q. 25 nu. 17. &. q. 33. num. 23. quod intelligendum eſt quando verba omnino ſunt dubia, ſecus ſi ſecundum communem ſenſum ſunt hæretica, nam iuxta communem intelligendi ſenſum ſunt exponenda. ca. ex literis. 1. de ſponſal. l. Labeo. ff. de ſupellect. legata. l. librorum. §. quod tamen Caſsius. ff. de legat. 3. l. cùm delanionis. §. aſinam molendinariam. ff.
165 de fun. inſtruct. Vnde pulchrè & eruditè inquit doctiſsi. Melchior Cano, de locis Theologicis. lib. 12. c. 11. nihil tam abſurdum dici, aut excogitari poterit, quod ſi in aliquem ſenſum fictum detorqueas, verum non ſit, ac rationi tam humanæ, quàm diuinæ conſonum. Veluti in illa propoſitione, Chriſtus eſt creatura, quæ eſt hæretica, vt in concilio Niceno, & in alio ſenſu, quatenus homo eſt, cenſetur Catholica: ſed quia abſolutè prolata habet ſenſum hæreticum, iudicandus eſt hæreticus qui eam protuliſſet. Quia hæretici verba ſua ambiguè & verſutè proferre ſolēt: vt optimè declarat Frater Bunderius à Gādauo, de modernis hæreticis. titu. 4. artic. 12. & tit. 26. art. 1. dicens, quod inſtar anguillæ per caudam hæreticus labitur. Quæ omnia copioſè à nobis ſuperius ſcripta ſunt in prima parte. nume. 201. &. 366. cum ſequē.

ASSERTIO XI.

166 ¶ *Conſultorum ſuffragia non eſſe deciſiua, ſed tantùm conſultiua, contra Alberti. & alios.*

PEt multa de hac re ſuperiùs in prima parte huius tractatus. nume. 409. cum ſequē. ſcripſimus, quæ hoc in loco non ſunt repetenda, contra Alberti. dicentem Conſultorū ſuffragia eſſe deciſiua: quia cōtra eum eſt expreſſa inſtructio de Madrid, anno 1561. c. 66.

ASSERTIO XII.

167 ¶ *Inquiſitores fidei contra blaſphemos & ſortilegos procedere, regulariter non valent.*

ID probat cap. accuſatus. §. ſanè, de hæret. in. 6. ne per alias occupationes negotium fidei impediatur. qui text. loquitur in ſortilegijs & diuinationibus non ſapientibus hæreſim manifeſtam, alioquin ad Inquiſitores pertinet cognitio & punitio. Veluti ſi quis conſulat dæmones, vel re ſacra ad ſortilegia vtatur, vt notant glo. & dd. in d. §. ſanè. verbo ſaperēt, de quo optimè Fran. Squill. de fide Catholi. ca. 12. Domini. conſi. 53. incip. quidam Sacerdos Matth. de Afflict. in conſtitu. Siciliæ lib. 1. rubr. 1, nume. 17. Alphon. à Caſtro, de iuſta hęret. punit. cap. 13. Albert. in. c. 1. q, 10. nu. 10. de hæret. in. 6. & de agnoſ. aſſer. q. 11. num. 3. & ſequen. vbi plenè & eruditè explicat & limitat. d. §. ſanè. & d. glo. &. q. 23. in prĩnc. meli⁹, nume. 68. Iul. Clarus in pract. verbo, blaſphemia. in prin. Paul. Grillan. de ſortile. q. 10. nu. 18. Villadieg. de hæret. q. 9. num. 6. Iac. Sep. in inſtit. Catholi. c. 60. num. 6. & in Enchitid. tit. 11. Sylua Nuptia. lib. 4. num. 126. Couarru. in. c. quamuis pactum. part. 1. §. 1. num. 10. de pact. in. 6.

168 ¶ Eadem ratione idem dicendum eſt

eſt de blaſphemijs hæreticalibus,ſeu
hæreſim ſapientibus, quarum cogni
tio & punitio ad Inquiſitores fidei
pertinet per rationem tex.in.d.§.ſa-
nè. Caſtro de iuſta hæret. puniti.lib.
1.c.12. circa finem, ibi, blaſphemia
autem,quę habet quandam cum hę
reſi vicinitatem, vel connexionem,
hæc meritò ad Inquiſitores pertinet
vt de illa inquirant, iudicent, & pu-
niant. Cardi.in Clem.1.§.ſanè.de v-
ſuris.Fran.Squillacen.de fide Catho
li.ca.16.Alberti.de agnoſ.aſſer.q.6.
nu.24.&.q.22.nu.63.&.q.27.vbi ple
niſſimè omnium per totam quæſtio
nem.&.q.36.num.18.Matth.de Af-
flict.vbi ſupra.num.53.Iac.Sep.in in
ſtitu.Catholi.c.8.num.8.& in Enchi
rid.tit.9.Conrad.Brun.de hæret.lib.
5.c.20.optimè Couarru.in.c.quam-
uis pactum.de pact.in.6.parte.1.§.7.
nu.8.& ſequen.vbi pulchrè pragma
169 ticas Caſtellæ,& leges regias decla-
rat dicens, hanc blaſphemiam eſſe
apoſtaſiæ crimen,& quòd verba hæ-
reticalia aduerſantur confeſſioni fi-
170 dei. Plerunque tamē in ſacroſancto
Inquiſitionis foro ſolet in dubium
verti,quæ blaſphemiæ dicantur hæ-
reticales, vt earum cognitio ad In-
quiſitores pertineat, praxis verò cō-
munis iuri & rationi conſona rece-
pit illa verba, abnego Deum, nō cre-
do in Deum, Hiſpanè, *deſcreo de Dios,*
no creo en Dios, reniego de Dios, o reniego de
la Fe, o de la Cruz, o Chriſma que tengo en la
frente, ò reniego de la puridad de nueſtra Se
ñora. Nam verba hæc dicuntur hære
ticales blaſphemiæ, & de ijs Inquiſi-
tores cognoſcunt,quia habent ſigni
ficationem infidelitatis, & fidei ab-
negationem,& directè opponuntur
171 fidei cōfeſsioni. Aliæ autem blaſphe-
miæ, videlicet, *peſe a Dios, por vida de*
Dios, voto a Dios, malgrado aya Dios, ò de-
ſpecho de Dios. Et ſimiles non ſunt hæ-
reticales, quia fidei confeſsioni non
opponuntur, quamuis abſolutè ſint
blaſphemiæ, quia negant aliquid in
Deo, quod ei conuenit, aut tribuūt
aliquid Deo,quod ei nequaquā con
uenit:harum punitio ad iudices or-
dinarios pertinet.ca.2.de maledicis.
c.non ſolùm.11.q.3.Scripſit S.Tho-
mas.2.2.q.13.art.1.& in quolibetó.
9.art.14.& Caſtro ind.c.12.Soto de
iuſti.& iure.lib.8.q.2.art.3.Syluester
& alij ſummiſtæ in verbo, blaſphe-
mia.in prin.Bart.in.l.item apud La-
beonem.§.ait prætor.ff.de iniur.Lu-
do.Carret.de hæret.§.circa ſecun-
dum.Iaſ.in.§.item ſi quis poſtulan-
te.num.57.& ſequent.inſtitu.de a-
ctionib.Matth.de Afflict.in conſtit.
Siciliç.lib.3.rub.54.Caſſaneus conſi.
1.Nicol.Boer.deciſ.30.Thom.Grā.
deciſ.50.incip.Marcus Spartanus, vbi
bene examinat illa verba, *Deſpetto de*
Dio, an ſit blaſphemia. Bernar.Diaz,
in pract.c.103.& Alberti.Iaco.Sept.
& Couarru.in locis ſupra citatis,vbi
referunt quandam conſtitutionem
Papæ Leonis.10.cōtra blaſphemos:
in quibus locis concludunt calorem
iracundiæ nō excuſare blaſphemū
172 à pœna, præſertim Alberti.in.d.q.27
nu.3. Aliàs nullum homicidiū eſſet
puniendum, quia plerunque iracun
dia committitur, vt dicit Decius in
l.quicquid calore iracundiæ.ff.de re
gul.iuris. Contrarium tamen vide-
tur diſponere in inſtruct. Hiſpalen.
anno.1550.c.4.ibi. *En blaſphemias di-*
chas con enojo, no ſe entremetan los Inquiſi-
dores, quæ inſtructio in blaſphemijs
non hæreticalibus eſt intelligenda,
vt ſuperius dictum eſt.
173 ¶ Etiā ab Inquiſitoribus fidei pu-
nienda eſt blaſphemia hæreticalis
ſub conditione prolata, prout ſolet
communiter proferri (vt puta) non
credo in Deum, niſi te pereiuſtam,
aut

aut veritatem dico:quia ſub hac forma non allegat Deum in teſtem,ſed potiùs eius nomen blaſphematur, vt ait Couarru. ſupra in loco citato. Vel meliùs dicendum eſt, quia hæc
174 blaſphemia conditionalis habet in ſe puram implicitatem affirmatiuã, videlicet,quòd ſi ad occidendum illum opus fuerit in Deum non credere, paratus eſt id libenter facere: & ita ineſt deprauata voluntas,ſicut in ſimili ſolemus dicere, quòd in actu conditionali eſt voluntas de præſenti.l.2.vbi glo.ff.de cõtr.emptio.quæ eſt notanda declaratio ad notiſsimã iuris regulam, quòd ea quæ ſunt in conditione, nõ ſunt in diſpoſitione:
175 quia cõditio nihil ponit in eſſe. l.qui bus diebus. §. fina.l.qui hæredi.ff.de cond.& demonſtr.l.is damnum dat.
176 §.quod pendet.ff.de regu.iur.Pœna blaſphemantis eſt,ſi perſona eſt vilis & abiecta, flagellis cędendus eſt eũ publica pœnitentia, in publico ſpectaculo,lingua ferro,vel ligno comprehenſa, cum abiuratione de leui, & ad triremes pro graui blaſphemia poterit cõdemnari. Iul. Clarus in. d. §.blaſphemia.in fine. Si nobilis, pœna pecuniaria condemnandus,& in monaſterium ad certum tempus de
177 trudendus. Ex conſuetudine verò blaſphemandi creſcit pœna, vt notant.dd.ſupra citati,præſertim Iaco. Sept.in.d. c.8.nume.14.& in.d.titu. 9.num.4.vbi ait aliquando blaſphemum ad triremes eſſe damnandum quæ omnia iudicantis arbitrio relinquuntur, in lege veteri erat pœna mortis,vt Leuit.cap.24.ibi:Qui blaſphemauerit nomen Domini, morte moriatur:& de iure ciuili eſt eadẽ pœna, vt in Authen. vt non luxur.
178 homi.contra natu.in princ.col.6. Et quòd propter blaſphemos fames, terræmotus,& peſtes ſint in terris.l.2.titu.28.part.7.De iure verò canonico mitius cum blaſphemis agitur. c.2. de maledi.d.Authen.&.c.ſi quis per
179 capillum.22.q.1.Eſt etiam acerrimè procedendum contra execrabilem conſuetudinem, quæ irrepſit in Regnis Aragoniæ & Valentiæ, iurandi per membra Dei, quæ eſt magna blaſphemia,& per membra Chriſti, quę eſt grauis irreuerẽtia, vt optimè ſcripſit Albertin.d.q.27.nam diſsimulare non debemus illius opprobriũ, qui probra noſtra deleuit in cruce. c.in nõnullis de Iudæis. Et ſecundũ ſuperius dicta eſt intelligenda.5.inſtruct.Hiſpalen. c.4.& alia apud Madrid.1561.c.65. Meritò Inquiſitores Fidei de his blaſphemis hæreticalibus cognoſcunt, quia ex eis magna
180 hæreſis ſuſpicio oritur. Nam non ſolùm contra hæreticos, ſed etiam cõtra ſuſpectos de hæreſi, etiam ex leui & modica ſuſpicione Inquiſitores procedunt.c.accuſatus. de hæret.in 6. ibi, leuis & modica ſuſpicio. ca.vt officium.eo.titu. & lib.ibi contra infamatos & ſuſpectos, Fran. Squillac. de fide Catho.c.26.Iac. Sept.in inſtitu.Catho.c.49.nume.20.Alberti.de agnoſ.aſſert. q.22.nume.63.melius quæſtione.34.num.46.Ideo blaſphemantis intentio inquirenda eſt, & ſi per eius confeſsionem conſtat de errore, verè hæreticus eſt,& hæreticorum pœna puniendus.

ASSERTIO. XIII.

181 ¶ *Inquiſitores fidei poſſe contra infideles nõ baptizatos dogmatizantes, ſeu eorum iuriſdictionem impedientes, vel prophanos ſuos ritus publicè celebrantes, rectè procedere. cõtra Iac. Sept. & alios.*

182 DE infidelibus dogmatizãtibus eſt glo.ſingu.in verbo, hæreticum.

cum.in clem.vnica. §. fin. vbi Card. num.10.de vſuris.Ioan.An.in. c.contra Chriſtianos.de hęret.in.6.vbi ad id allegat quaſdam ſummorum Pontificum extrauagantes. Villadie. de hæret. quæſt.9. in fine. Contra. Bru. de hæret.lib.4. cap. 2. & plures alij à me ſupra nu.554.& ſequent. part.1. relati.vbi de receptatoribus, & impedientibus ſancti Officij iuriſdictionem pleniùs dictum eſt.contra Barr. Socin. conſil. 119. præſupponitur. volum.4.& contra Iac.Sep.in inſtit. cath.cap.35.num.8.& in enchirid. tit.17.num.2.

ASSERTIO. XIIII.

¶Qui in carcere pro hæreſi detentus ſeipſum occiderit, eius tanquam impœnitens imago relaxanda eſt.

183 QVod dictum vſque adeò verũ
eſſe cenſeo, etiam ſi delictũ
ſuum reus confeſſus fuiſſet, & ſe pœ
nitere affirmauerit.c.Iudas.c.nihil.
de pœnit.diſtin.3.hoc verborũ teno
re: Nihil Iudæ profuit egiſſe pœnitẽ
tiã, per quã ſcelus corrigere non po-
tuit. Noſtrã aſſertionẽ probat.l.3.§.1.
ff.de bon.eorũ, qui ante ſen.mor.ſibi
conſci.glo.ſing.vbi Bart.in. l. fin.C.
de iure fiſci.lib.10.Alberic. in rub.ff.
de bon.eorum, qui ante ſenten. Villa
dieg.de hæret.q.22.in prin. Couar-
ru.li.2.reſolutio.c.2.in fine.Iac.Sep.
in inſtit.catho.c.17.num.16.& in en
chirid.tit.62.nu.10.Iaſ.& alij in.l.2.
C.qui teſtamen.facere poſſ. Decius
conſ.438. Pau.Pariſ.conſ.155. vol.4.
Latè Ioan.Agneus in.l.1.§.ſi tibi ma
nus.nu.16.ff.ad Syllania.l.24.titu.1.
part.7.l.9.titu.13.& l.fin.titulo.fin.
184 verſ. *todo hombre que ſe matare*.lib.8. or
dina. Iſtius delinquentis imago (vul-
gò *ſtatua*) relaxanda eſt; vt notant

Ioan.de Imola in.l. defuncto. ff. de pub.iudicijs.& Villadieg. & Couarru. in locis modò citatis, vbi affirmãt hæredes poſſe innocentiam rei purgare, quòd furore vel mentis alienatione defunctus ſe occidit, quod ſanè probationis genus difficillimũ eſſe arbitror.

ASSERTIO. XV.

185 *¶Captus pro hæreſi, fugiens à carceribus neque pro conuicto, neque pro confeſſo ob id damnandus eſt. Contra nonnullos contrariũ tenentes.*

IN omnibus alijs delictis, citra crimen hæreſis, fugiens à carcere, in
quo incluſus erat, pro conuicto habendus eſt, & crimen illud confi-
teri videtur.l in eos. ff. de cuſto.reo-
rum.glo.& Bart.in.l. milites agrũ.§.
pe.ff.de re milit.Iaſ.in.l. admonẽdi.
nu.90.& in repet.nu.172.ff.de iure-
iurã. vbi latè Fran. Curtius, nu.169.
Hippol.in practi.crim. §. diligenter.
num.46.& in.§. attingam. num. 44.
& in rub.C.de probat.num.262.Op-
timè Nicol.Boer.deciſ.215.incip.an
tequã veniã. Quinq; notandas am-
186 pliationes; & ſex limitationes ſcrip-
ſit Pet. Dueñas in regul.392.incip.
fuga quæ fit ex carceribus, quod me
ritò limitandũ eſt, niſi pro hæreſi ſit
captus qui fugit, qui pro conuicto ha
bẽdus non eſt, ſed fuſtibus, vel alijs
pœnis puniendus pro criminis quali
tate, vel contra eum, ſi capi non po-
terit, tãquam contra contumacẽ hæ
reticum procedendum eo ordine
187 quo contra abſentes de iure procedi
tur. Nihil enim commune habet hæ-
reſis cum fuga vel effractione carce
ris: nam ſi effractor carceris pro con
feſſo haberetur, reconciliandus &
abſoluendus eſſet, & petere veniam

aſtringeretur de hæreſi, quam nun-
quam fuit confeſſus. Ideò potius iſti
fugitiui, vel effractores carcerum,
quàm hæretici ſunt cenſendi. ita ſa-
tis erudite tenuit Iac. Sep. in inſtit.
cath.c.16.n.12. & in tractatu aduer-
ſus Zanchinum.c. 8.contrarium te-
nuit & minus benè Io.Nicol.de hær.
notab.6.& Io.de Anani.in.c. excom
municamus.2.nu.3. de hæret. & Ca-
millus Campegius in addi. ad Zan-
chinum.tit.de hæreti.c.10.

ASSERTIO. XVI.

¶ Qui errores hæreticos eorumq; impiam credulitatem confitetur, cum habitu & carcere perpetuo ac bonorum confiſcatione, abiuratis primo erroribus publicè reconciliandus eſt, contra Cardi. Ancharra: & alios dicentes bona recuperari.

188 HÆc Aſſertio tam iuri, quàm ra
tioni vſuique communi con-
ſona eſt, quam probat.c. ad abolen-
dam.§.præſenti.&.c.vergentis. iun-
cto. c. excommunicamus.2. §.fin.de
hæreti.c.ſuper quibuſdam. de verb.
ſigni.c. vt commiſsi.§. necnon. c.cũ
ſecundum leges.de hæret. in.6. cle.
1.§. duro tamen. de hæret.c. conue-
nientibus.c. quotiens. c. ſiquis Epiſ-
copus.c. ſaluberrimum. 1.q.7.c. ego
Berengarius.de conſecra. diſt.2. au-
th.Gazaros.C.de hæret.l.fin. C. ad.
189 l.Iul. maieſt. inſtruc. Abulen. anno ſa
lutis noſtrę.1498.c.5.&inſtru.Hiſpa
lẽ.anno.1484.c.4.Ratio eſt quòd hæ
reticus qui hæreſim atq; impiã cre-
dulitatem cõfitetur, ſi pœnitere &
abiurare paratus eſt, pœnam mortis
euitat: quia Eccleſia nulli ad ſe reuer
tenti claudit gremium ſuum.l.fin.in
fine.C.de ſumm. Trin. & fide catho.
l.Manichæos.C.de hæret.c.ſuper eo.
de hæret.in.6.c.quieſcamus.42.diſt.
c.reuertimini. 16.q.1.non tamen in
totum hæreticis ignoſcitur, ſed indu
190 ti ſacco, qui habitus eſt pœnitentiæ,
duplici cruce ſignatus, ad perpetuũ
carcerem cum confiſcatione bono-
rũ damnandi ſunt, vt iuribus paulò
ante citatis decretum eſt, ad eorum
correctionem, & aliorum ædificatio
nem & terrorem, vt alij eorum exẽ-
plo perterriti, à ſimilibus arceantur.
c.clericos.in fine.de cohabita. cleri.
& mulier.l.aut facta.§.fin.&.l.capita
lium.§.famoſos.ff. de pœnis.l.1. C.ad
l.Iul.repetun.& vt impij & malè me
riti in egeſtate & penuria laborent.
verba ſunt.l.bona fides.ff.depoſiti.l.
quiſquis.C.ad.l.Iul.maieſt. ibi, vt his
in perpetua egeſtate ſordentibus ſit
mors ſolatium; & vita ſupplicium.
Plures alias rationes ſcripſit Alfon.
de Caſtro. de iuſta hæret. punit.lib.
2.capitulo. 5. & Iac.Sep. in inſti. ca-
tho.capitu.9.
191 ¶ Etiam ſi hæreticus filios habeat
catholicos, eius bona confiſcantur,
auth.Gazaros.C.de hæret.glo. in.d.
c.vergentis.alia in.d. ca. cùm ſecun-
dũ leges. Conra. Brun. de hæret.lib.
5.c.5.Pala.Rub.in rep.c. per veſtras.
de donat.inter vir.& vxo.§.72.num.
15. Hanc fatetur eſſe communem.
Iac. Sep.in inſtit.catho.c. 9. num.2.
etiam ſi conuertantur hęretici, & ad
fidem catholicam redeãt, bona non
recuperãt. Dominic. in.d. cap. accu-
ſatus.§.ſi verò.nu.5. & in.d.c.cùm ſe
cundum leges. nu.4. vbi optimè Pe-
ruſin.in fine. Ludo.Carrer.de hęret.
§.modò qualiter.nũ.16. Ægid.Boſſ.
de hæret.nu.18. Conra. Brun. de hæ
ret.lib.5.c.6.Paul.Grillã. de hæret.q.
6.Iac.Sep.in inſtit.cath.c.46.num.5.
& in.c.9.num.8. vbi hanc teſtatur eſ
ſe communem. pro qua eſt inſtruct.
Hiſpalen. capitulo.3.&.7. Alia Cor-
dub.poſita in fine inſtructionũ ſan-
cti Offi-

cti Officij.cōtra Ancharr. in.c.accu-
ſatus.§.ſanè de hæret.in. 6. & Card.
in clem.2.num.6.eo.tit. & Iul. Clar.
in pract.crim. §. hæreſis. verſic. ſed
quæro.in fine.vbi falſò refert eſſe cō
munem opinionē, quòd hęreticus,
qui ad fidem conuertitur, recupe-
rat bona, allegat conſil. Pauli Pariſ.
185.volum.4.
192 ¶Non parua inter iuris profeſſo-
res ſolet eſſe cōtrouerſia vſq; ad quē
terminum & tempus hæretici con-
uerſi recipiēdi ſunt. Abb. in.c.ad abo
lendam.nu.5.de hæret. per tex. ibi,
ſi continuò poſt deprehenſionē er-
roris ſpontè redierint, à contrario
ſenſu notat, quòd ex interuallo non
eſt admittendus. Vnde falſò opina
tur Paul.Grillan.hanc opinionem eſ
ſe communem.de hæret. q. 5. quia
idem Abb.ſibi contrarius, in.c.excō
municamus.1.num..10. de hæret.al
legando glo.in.c.pen.eod.titu. dicit
quòd etiā poſt ſententiam poſſunt
hæretici redire ad fidem, & ſunt ad
mittendi,& pœnā relaxationis eua-
dunt.Sequitur Anan.ibi.nu.7.Card.
in.d.c.ad abolendā. in prin. Sylue-
ſter in verbo,hæreſis.1.q. 12. Alber-
tin.in.c.1.q.12.nu. 8. de hæret. in. 6.
Ludo.Carrer.de hæret.§.modò qua-
liter. num. 13. Bonifac. de Vital de
hæret.q.1.nu.11. Optimè Lud Car-
rer.de hæret.§.fin.Matthæ. de Affli.
in conſti.Neapo.tit.de hæret.nu. 36.
Nico Boer.deciſ.343. incip. & vide-
tur.nu. 4. hanc aſſerit communem
opinionē,pro qua eſt.c.ſuper eod.&
c.accuſatus.de hæret.in. 6. vbi rela-
pſi ſolummodo non admittuntur,ſe
mel verò lapſi admittendi ſunt. Cui
aduerſatur Iac.Sep.in inſtit.catho.c.
46.num.9.& num. 11. affirmans ve-
riorem eſſe opinionem, quod vſque
ad prolationem ſententiæ tantùm
recipiantur. de qua re eſt inſtruct.
Hiſpalē.c.12.Nouiſsimè eſt inſtruct.
Mantuæ Carpētanæ, vulgò Madrid,
anno.1561.c.25. Quòd ſi in publico
193 actu fidei hæretici negatiui conuer-
tuntur,eorum conuerſio ficta & ſi-
mulata præſumitur, & quòd metu
mortis,potiùs quàm fidei catholicæ
zelo conuertuntur:ob id perquàm
rarò,aut nunquam huiuſmodi con-
uerſio admittenda eſt, niſi vrgentiſ-
ſimæ cauſæ ſubeāt:veluti ſi quis mul
tis lacrymis & ſignis ſuos confitea-
tur errores,non ſolùm de quibus eſt
accuſatus,ſed etiam de alijs, & dete-
gat alios complices,præſertim perſo
nas ſibi coniunctas & dilectas, ex his
194 & ex alijs quæ Inquiſitorum fidei ar
bitrio relinquuntur,vera,vel ficta cō
uerſio perpendi poteſt. Et ſic dicta
inſtructio Mantuana in hunc mo-
dum eſt intelligenda. Hac in re In-
quiſitores fidei præ oculis omni tem
pore habeant.d.cap.vt officium. §. ſi
verò. verſi.prouiſo ſolerter.qui ver-
ſiculus prouiſo ſolerter eſt firmiſsi-
195 mus Inquiſitorum baculus. Nam ſi-
cut vera pœnitentia veniam merea-
196 tur, ſimulata Deum irritat.capitul.
inter hæc.2.de pœnit.diſt. 3. cap.ſa-
cerdos.50.diſt.
197 ¶Quamuis in omni iudicij parte
hæreticorum conuerſio,& eorū con
feſsio ſit admittēda, tamē qui in limi
ne iudicij ante accuſationē confite-
tur, ad carcerem temporalem cum
habitu pœnitentiali pro breui tem-
pore eſt condēnandus, ſi verò poſt
198 accuſationem, augenda erit pœna
& pœnitentia, qui verò poſt publi-
cationem teſtium hæreſes confite-
tur,ad perpetuū carcerem damnan-
dus eſt,quia præſumitur quod metu
probationum confitetur & talis cō-
uerſio nō caret ſuſpicione, inſtruc.
Hiſpalen.anno.1484.c.14.In omni-
bus caſibus ſupradictis bona publicā

tur.Hoſtien.in ſumma de hæret.§. qualiter deprehẽſus. Villadie. de hæret. q.20.nume.11.Alberti.in.c.1.q. 12.num.3.de hæret.in.6.Iac.Sept.in inſtit. Catho.c.16.nu.9.& in Enchirid. tit. 58. nu.7.dicens,quod ita cõmuniter ab omnibus Inquiſitoribus
199 ſeruatur. Nam arbitrio Epiſcopi & Inquiſitorum eſt pœnam mitigandi, vel mutandi poteſtas, lata etiam ſententia.c.vt commiſsi.§.nec non. de hæret.in.6.Anan.in.c.excommunicamus.2.nu.3.de hæret. Albert.in d.c.1.q.12.nume.13.allegando.d.§. necnon. Villadieg.de hæret.q.8.nu. 7.&.q.17.nu.5.&.q.20.nu.12.Fran. Squillac.de fide Catho.c.27.&.c.42. prima inſtruct.Hiſpalen.ca.8.&.11.
200 quod arbitrium ante ſententiæ prolationem hodie locum habet, lata verò ſententia, ſolus Inquiſitor generalis diſpenſare & mutare poterit quinta inſtruct.Hiſpalen.cap.7.&.4 inſtruct. Toletan. c.9. quas ad id retulit Iacob. Sept.in dict.c.16.nume.
201 10. In confiſcatione verò bonorum nullum vnquam Inquiſitorum arbitrium eſt, ſed ius commune omni tẽpore ſeruandum, cùm à tẽpore commiſsi criminis ipſo iure hæreticorũ bona ſint confiſcata, vt in d.c.cùm ſecundum leges. ideo illud ius fiſci tollere minimè poſſunt.
202 ¶Praxis verò nimis frequens atq; viſitata in ſacroſancto Inquiſitionis foro verſatur cum damnato ad perpetuos carceres poſt lapſum triennij Inquiſitorem generalem ſolitum eſſe diſpenſare, ſed ſi ad perpetuos & irremiſsibiles carceres quiſpiam fuerit condemnatus, ſi humilis & verus pœnitens apparuerit, lapſis octo
203 annis diſpenſatur. Hodie verò loco perpetui carceris hæretici ad triremes condemnantur, dummodo debiles, aut ſenes non ſint, & huiuſmodi condemnatio fit non ad minus, quam ad triennium, ne fiſcus propter expenſas plus incommodi, quã commodi ſecum afferat. Ita ſuperioribus annis per prudentiſsimos ſupremi Senatus ſacroſancti generaliſque Inquiſitionis proceres, maxima cum ratione decretum fuit. Idq; iure communi iuuatur.c.circumcelliones. 23.q.5. ibi, alicui vtili operi deputentur. vbi diuus Auguſtinus conſuluit Marcellino Comiti, quòd illi hæretici Donatiſtæ non occidantur, ſed alicui vtili operi publico deputentur. l. quidam ſuor. l. ſeruus.l. in metallum.ff.de pœn.

ASSERTIO. XVII.

204 *¶Si reus confitetur factum hæreticum, & prauam intentionem abnegat, quamuis non ſit plenè conuictus, relaxandus eſt: maximè ſi actus fuit iteratus, & aliæ contra eũ ſunt ſiniſtræ præſumptiones.*

205 QVi facta hæretica cõfitetur, & prauam intẽtionem negat, non eſt audiendus: nam in malis & reprobatis factis & cæremonijs malus animus iuris præſumptione præ-
206 ſumitur. Ideo talem quis religionẽ tenere creditur, quibus cæremonijs ac ritibus vtitur. Archi.Ioã.And.Domin.& alij,in.c.2.nu.2.3.de hæret. in 6. Alberti.de agnoſ.aſſer.q.8.nu.12. &.q.25.nu.14.&.q.33.num.17.&.q. 34.nu.13.&.q.fin.nu.18.Ioã.Nicol. de hæret.nota.5.Caſtro de iuſta hæret. punit.lib.1.c.1.&.cap.7.Turre. Crem.in ſumma de Eccle.par.2.lib. 4.c.4.&.13. Palac.Rub.in allegat.hæreſis.§.7.Iacob.Sept.in Enchirid.tit. 29. nume.7.& titu.40.num.13.& in inſtit.Catho.c.10.nu.2.&.ca.47.nu. 22. contra ea, quæ priùs ſcripſit in.c. 26.num.7. De hac re eſt inſtruct.Hiſpalen. anno.1484.c.2.ibi, cæremonias

nias de Iudio, & alia de Madrid, anno.1561.vt ſuperius,nu.276.cum ſequent.par.1.plenius ſcripſi.

ASSERTIO. XVIII.

207 ¶*Si verba hæretica reus confitetur, eorumque impiam intentionem abnegat, torquendus eſt.*

208 OMnes doctores,paulò ante citati,hanc docēt aſſertionem, præſertim Alberti.d.q.8.nu.12.&.q.fin.nu.18.Sed Iac. Sep. in enchirid. tit.52.num.27.hiſce, inquit, verbis, qui confitetur ſe dixiſſe hæreſim, & negat intentionem impiā; quęſtioni ſubijci poteſt, niſi fortè ſit plenè conuictus,& quòd ita vtimur, allegat Cardi.in clem.fin.de vſur.& Alberti.in.d.q.fin.in fine.Idē Iac. Sep. in inſtit.catho.c.13.nu.4.dicēs quòd cùm animi iudicium & intentio ali-
209 ter probari non poſsit, ſi illa excuſatio, vel exceptio admitteretur, videlicet quòd non habuit prauam intētionem,ſed ioco, vel inaduertenter verba illa hæretica protuliſſet, eo velamine & excuſatione omnes hæretici debitam condemnationē eluderent,& impuniti euaderēt: quòd ſatis abſurdum eſſet. Mea equidem ſententia,æquiorem opinionē ſemper indicaui,quod etiam ſi delictum ſit plenè probatum,& reus confitea-
210 tur verba,& neget intentionem, nihilominus torqueatur: quia maiorē animi voluntatem & deliberationē facta,quàm verba oſtendunt. ca. filij, vel hæredes.c.cōtra Chriſtianos. de hæret.in.6.c.dilecti.2.de appellat cap.fin.30.diſtin.l.Paulus.ff.rem ratam haberi.niſi ſit aliàs perſona ſuſpecta:quo caſu præſumitur praua intētio etiam in verbis: vt teſtatur Iac. Sep.in.dict.cap.13.num.4.de qua re videnda ſunt plurima à me ſcripta ſupra nu.276,& ſequent. part.1.

ASSERTIO. XIX.

211 ¶*Hæreticum facti, ſeu intentionis negatiuum,neque ad cautelam eſſe reconciliādum,vt quidam non rectè opinantur.*

212 QVi facta hæretica confitetur, prauamq; intentionem negat.virtualiter rem ipſam negare videtur, cùm intentio & credulitas ſit ſubſtantia & fundamentum actus. l.fœdiſsimam.C.de adulter.l.1.vbi glo.C.de ſicar.l.qui iniuriæ. ff. de furtis. Ideo tanquam diminutus & negatiuus in parte ſubſtantiali relaxandus eſt,vt ſuperius à me nu. 590. vſque ad nu.625.parte.1.dictū eſt,& nullo modo ad cautelam eſt abſoluendus,vt nonnulli imperiti iudices arbitrantur.

ASSERTIO. XX.

213 ¶*Negans facta, ſeu verba hæretica, de quibus plenè fuerit conuictus,relaxandus eſt.* 12

214 ILle vulgo appellatur negatiuus & de iure impœnitens,ſeu pertinax, qui eos errores,de quibus plenè conuictus eſt,confiteri volet:ſed illos cōmiſiſſe abnegat, qui tanquam pertinax impœnitens, negatiuus & proteruus iudici ſeculari eſt tradēdus. c.ad abolendā.§.præſenti.de hæret. c.ſuper quibuſdam.ca.nouimus. de verb.ſignifi.c. vt officium.§.ſi verò. de hæret.in.6.c.ſiquis Epiſcopus. c. ſaluberrimum.1.q.7.c.ego Berengarius.de conſ.diſt.2.expreſſa inſtruct. Hiſpalen.anno.1484.c.14.& alia de Madrid.anno.1561.c.45.
215 ¶Pertinax autem eſt qui perſiſtit in negatione,ſeu errore, quē de ne-

ceſsitate tenetur dimittere, vt refert ſingulariter Turr. Crem. in ſumma de Eccleſia. lib. 4. part. 2. c. 16. vbi ſatis erudité viginti modos pertinaciæ refert. & Alphonſus Guerrero in theſ. religio. Chriſtia. titu. de hæret. nu. 20. & ſequen. Vnde nullo modo ei habenda eſt miſericordia, nec venia concedēda: quia peccatum ſuũ non cognoſcit. c. perfecta pœnitentia. de pœnit. diſtin. 3. c. fin. 23. q. 5. c. quod quidē. de pœnit. & remiſsio. Si
216 ne confeſsione oris, & ſatisfactione operis peccatum non remittitur. c. nemo poteſt. c. voluiſſent. de pœni. diſt. 1. vbi dicitur, quòd cōfeſsio paradiſum aperit, & veniā acquirit, & cùm hæreticus ſit ipſo iure excōmunicatus. ca. excōmunicamus. 1. & 2. de hæret. c. debent. 11. q. 3. clem. 1. §. fi. de hęret. indiget abſolutione, quã nullo modo conſequi poteſt, niſi reatum ſuum confiteatur, & ſit paratus abiurare, & iniunctam pœnitētiam adimplere. c. cùm deſideres. de ſent. excom. c. veritatis. c. agite pœniten-
217 tiam. de pœnit. diſt. 1. Nã actus actiuorum ſunt in patiente bene diſpoſito. c. venerabilē. de electio. l. teſtamento Centurio. ff. de manumiſs. teſtam. & inſtar regis Dauid iniquitates ſuas manifeſtet, vt poſtea iuſtificetur, dicēs: Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco. &c. Pſal. 50. & 2. lib. Reg. c. 12. vbi poſt confeſsionē Dauid meruit audire, Dominus trāſtulit peccatum tuum. c. ſi peccatũ. de pœnit. diſtin. 1. & in Pſal. 129. De profundis clamaui ad te Domine. & non ſit in via Cain, & in cōtradictione Core. Geneſ. c. 4. & Nume. c. 16.
218 Taciturnitas peccati ex ſuperbia cordis oritur. ca. quis aliquando. §. fi. & d. c. voluiſſent. §. denique. de pœnit. diſt. 1. quia hæretici ſuapte natura ſunt ſuperbi & elati, inanis gloriæ cupidi, pertinaces, inobedientes, incontinentes, vt inquit Paul. 2. ad Timothe. c. 3. in nouiſsimis temporib⁹ inſtabunt tempora periculoſa, & erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, proterui, inuidi, voluptatum amatores.
219 Quod optimè declarat Conrad. Bru. lib. 1. de hæret. c. 5. nam hęreſes ex ſuperbia oritur. c. excommunicamus. 1. in prin. ibi, extollentē ſe. & ibi notat Anan. de hæret. Villadieg. de hæret. q. 1. nu. 37. & Epiphanius. de hæret. lib. 1. tomo. 1. c. hæreticus eſt. 24.
220 q. 3. Et in Euangelio Ioan. c. 7. E contrario in confeſsione eſt humilitas, & erubeſcentia, quæ eſt magna pars remiſsionis. c. quem pœnitet, de pœniten. diſtinct. 1. c. conſideret. de pœnit. diſt. 5. Ob id meritò impœnitēs, pertinax, & negatiuus, ſeculari pote
221 ſtati tradendus eſt: cùm Eccleſia factis monitionibus, non habet vltra quid faciat. ca. cùm n[illegible] ab homine. de iudicijs. c. ſi quis ſa[illegible]erdotum. 11. q. 1. c. nec licuit. 17. diſt. Sed tāquam membrum putridum eſt abſcindendum, ne Catholicos inficiat. ca. reſecādę. 24. q. 3. c. etſi Iudæos. de Iudęis. ca. inter ſollicitudines. de purg. ca-
222 non. Ferro abſcindenda ſunt vulnera, quæ medicamenta non recipiũt. c. ecce autem. 24. q. 3. c. in canonib⁹. 16. q. 1. c. reperiuntur. 1. q. 5. Et habetur in determinationibus ſcholæ Pariſienſis aduerſus Eraſmum. titu. 23. cenſura. 3.
223 ¶Veruntamen Inquiſitores fidei in omnibus cauſis, præcipuè eorum qui negatiui, pertinaces, proterui, & impœnitentes ſunt, tam in examinandis teſtibus, quàm defendendis
224 reis, vigilātiſsimos eſſe oportet. Nã ſi reus innocens eſt, & falſis teſtimonijs fortaſsis accuſatur, conſtantiſsimè crimen negare debet, potiuſquè omnia

omnia mala pati, quàm falſum teſti-
monium contra ſe proferre.c.ſacris.
de his quæ vi,metuſue cau. fiunt.ca.
225 inquiſitioni. de ſen.excom. Quia ſi
falſum teſtimonium contra proxi-
mum ſuum quis dicere prohibetur,
multò magis contra ſeipſum. c. ſi nõ
licet.c.placuit.25. q. 5. Charitas be-
ne ordinata à ſeipſo incipit.l.præſes.
226 C.de ſeruit.& aqua.c.qui vult. de pœ
nit.diſt.3.Propterea rei ab Inquiſito
ribus magno affectu ſummaq; ope,
tempore præcipuè torturæ,monen-
di ſunt, vt nullo pacto falſum teſti-
moniũ contra ſe,vel alios metu pœ-
narum,vel tormẽtorum, ſed tãtùm
227 veritatem dicant. Nec Inquiſitores
promittant veniam, ſeu impunita-
tem delicti,vt reos cõpellant ad con
fitenda crimina, quæ non commiſe
runt zelo inquirendæ veritatis:nam
ille zelus non eſt ſecundum ſcien-
tiam,vt ait Paul.Apoſtolus. Et huiuſ
modi confeſsionẽ delatus impunè
poterit reuocare.ita Io.de Imola cõ-
ſil.109.viſa inquiſitione. refert Hip-
pol.in rub.C.de probat.nu.115.&in
ſing.201.in confeſſum.Iac.Septi. in
inſt.catho.c.13.num.3. & eſt inſtru.
Hiſpalen.cap.9.Ægid.Boſſ. de con-
228 feſsis per torturã. num. 17. Quando
reus ſuum delictum plenè confite-
tur,Inquiſitorum animus conquie-
ſcit,omnisq; dubitandi de falſitate
teſtium anſa remouetur: reo autem
negatiuo exiſtente nõ eſt præcipitã
da,ſed differenda ſententia,ne fortè
innocẽs, qui ſe plenè defendere ne-
quit,iniuſtè dãnetur. Interim diligẽ
tiſsimè Inquiſitores de eius innocẽ-
tia inquirant,ad id ex officio tenen-
tur.l.ſi nõ defendãtur. ff.de pœnis.l.
229 2.§.fi. vbi Bart.ff.de quæſtio. Decius
con.429.Hippol.conſi.39. meliùs cõ
ſil.60.attento tenore.nu.3. Ripa in.
l.4.§.hoc autem indicium. numero.
77.ff.de damno infecto. Ægidi. Boſ.
in practi.tit.de confeſſ.num. 12. vbi
inquit,quòd iudex ad id tenetur nõ
ſolùm in his quæ ſunt iuris, ſed etiã
in his,quæ in facto conſiſtunt. Iac.
Sep.in inſtit.cath.ca.26.nu.6.Quod
in hoc grauiſsimo crimine indubita
ter procedit, in quo truncata atque
diminuta reorum defenſio eſt,ob id
que maiori prudẽtia & deliberatio-
ne iudices reorum innocẽtiam inue
ſtigare & inquirere debent,docet in
ſtruct.Hiſpalen.1.cap.14. & inſtruc.
de Madrid anno noſtræ ſalutis.1561
230 c.58.diſponens quòd in reorũ defen
ſionibus Inquiſitores omnino conſi
derẽt quòd rei in carceribus ſecre-
tis detenti ſe defendere commodè
nequeũt,eorumque impedimen-
tũ ſua diligẽtia & prudẽtia ſuppleãt,
inquirẽdo præcipuè de vita,moribꝰ
inimicitia,ſeu conſpiratione teſtiũ.
Teſtis enim inimicus etiam in hoc
231 crimine à teſtimonio repellitur. ca.
per tuas.vbi Feli. de ſimonia. Villa-
die.de hæret.quæſt.13.num.13.Fed.
de Senis.conſi.252.in fine. Boſſi. in
practi.de oppoſitionibus contra te-
232 ſtes.nu.52.Iac.Sep.in inſtit.cathol.c.
25.nu.18 &.c.62.nu.31. etiã cũ tor-
tura,& in articulo mortis,nulla fides
inimico adhibenda eſt, etiam in cri-
minibus exceptis.ca. per tuas. de ſi-
mo.Inno.in.c. cũ.p.de accuſat.Boſſ.
in practi.tit.de inquiſitione. nu. 52.
233 & titu. de indicijs ante torturam.
nu.188.Hippo.in.l.1.§.præterea.nu.
7.ff.de quæſtio. Latè Fran. Blan.in
rep.l.fin.nu.270. ff. de quæſti. Amor
enim & odium ſeparant homines à
rectitudine.l.3.in prin. ff. de teſtib.
234 c.repellantur.c.meminimus. c.cum
oporteat.de accuſat. Etiam ſi inimi-
cus ſit nouiter reconciliatus à teſti-
monio repellitur.tex.ſin.in.c.accuſa
toris.1.3.q.5.Inno.& Abb.in. d. cap.

cùm oporteat.in prin. Roma. ſing.
315.Inno.in.c.cū.i.&.a.de ſon.& re
iudi.Alex.conſi.99.incip.in cauſa in
quiſitionis.in fine. vol. 2. Hippo.in.
d.§.prætcrea.num.4.Anto. Gom.li.
3.reſolut.c.12.nu.14.

ASSERTIO. XXI.

235 ¶ *Accuſatus de pluribus erroribus hære-
ticis, de quibus legitimè fuerit conuictus, ſi
nonnullos confitetur, alios verò abneget, tan
quā negatiuus & diminutus eſt relaxādus.*

236 HOdie vltimo die Nouēbris die
ſancti Andreæ Apoſtoli, anno
virginei partus. 1571. precibus ac ſa
crificijs priùs ad Deum oblatis, om-
nes Valentini magno exultātes ani-
mo luminaria, ludos, & ſpectacula va
rij generis, maximo apparatu, maxi-
misque ſumptibus fecerunt, pro mi
rabili & glorioſa victoria, quam Sere
niſsimus Dominus Ioannes ab Au-
ſtria Philippi Regis & domini noſtri
germanus ſeptimo die Octobris pro
ximi præteriti, & huius anni contra
Turcas & Mauros nefandiſsimæ ſe-
ctæ Mahometanæ cultores, in mari
Ægeo, prope portum vulgò Lepan
to fuit adeptus: qui in illo prælio om
nes Turcarum regis claſſes & vires
fortiſsimè ſtrenuèque ſuperauit,
captis ab eodem. 170. triremibus Re
gijs, & viginti alijs minoribus. Mor
tui fuerunt ex hoſtibus plus quam
decem milia, & captiui tria milia ho
minū: inter quos erant plurimi Du-
ces principales, vulgò Baxaes. Re-
gulus autem de Argel, dictus Ocha
li, cum nouem triremibus fugit.
Multa maiora ab hoc Principe omni
bus naturæ dotibus ornatiſsimo, an
nuente Deo, præclarè gerenda in
honorem Dei, noſtræq; religionis au
gmentum ſperamus.

237 ¶ Is qui omnia crimina, de qui-
bus plenè eſt cōuictus nō fatetur, di-
citur vulgò hæreticus diminutus:
nā confeſsio debet eſſe integra, &
nō diminuta, vt ſit fructuoſa. ca. quē
pœnitet. de pœnit. diſt. 1. quòd om-
nino quis pœnitere & cōteri perfe-
ctè debet de omnibus. c. fin. de pœ-
nit. diſt. 5. Iniuſtū eſt enim dimidiā
ſpectare veniā. c. ſunt plures. de pœ-
nit. diſt. 3. c. omnis vtriuſq; ſexus. de
238 pœnit. & remiſsi. ibi, omnia ſua pec-
cata. Optimè Epiphanus li. 2. de hæ-
ret. tomo. 1. hæreſi. 59. Noſtra aſſer-
tio indubitata eſt, quando in parte
ſubſtantiali eſt diminutio in hæreſi,
videlicet vera & formata ac plenè
probata. inſtruc. Hiſpalē. anno Dñi.
1484. ca. 13. ibi, *en actos graues y ſeñala-*
239 *dos, en los quales no ſe preſume oluido*. Ra-
tio noſtræ aſſertionis eſt, quia bonū
procedit ex integra cauſa, malum
verò ex defectu vnius, vel ex mul-
tis particularibus defectibus, vt ait
Dionyſius Areopagita de diuinis no
minibus. part. 3. capit. 4. circa finem.
quem refert S. Thom. 1. 2. quæſt. 18.
arti. 4. & quæſt. 19. arti. 6. & q. 20. art.
2. cap. fratres. de pœnit. diſt. 5. ca. de-
fleat. de regul. iuris. in antiq. mul-
tisque modis diminutio ſolet cōtin-
gere. de quibus optimè Iac. Sep. in
inſtit. catho. c. 47. nu. 22. & ſequen.
& in enchirid. titul. 61. numero. 4.
d. inſtru. Hiſpalēſi. anno. 1484. c. 13.

ASSERTIO. XXII.

240 ¶ *Hæreticus pertinax ac vere diminu-
tus non eſt, qui alios complices, vel omne de-
licti tempus non reuelat.*

241 PLurimum intereſt omne tēpus
delicti confiteri propter aliena-
tiones factas poſt delictum hæreſis
commiſſum. l. fin. C. ad l. Iul. maieſt.
l. Mani-

l.Manichæos.C.de hæret.c.cum ſecundum leges.de hæret.in.6.vbi Archidia. Ioan. Andr. Dominic.Bal.in l.fina.§.fin.nume.6. C.commu.delegat.Latè Tiraquel.in.l.ſi vnquã. verbo,reuertatur. nu.267. C. de reuoc. donat·Iacob.Sep.in inſtit.Cathol.c. 9. nume. 22.& ſequent. Licentiatus Quemada in ſuis quæſtionibus. q.7. affirmat eſſe communem opinionẽ alienationem ab hæretico factã eſſe nullam,& fiſcum bona alienata poſſe recuperare, nullo precio reſtituto:etiam ſi illud in vtilitatem fiſci eſ-
242 ſet cõuerſum.Ratio noſtræ aſſertionis eſt,quia non eſt veriſimile, quòd qui delictum ſuum ingenuè confitetur.partem temporis, cùm ſit res minoris momẽti occultet, vel alios hęreticos non manifeſtet.d. inſtruct. Hiſpalen.c.13.ibi, *que lo dexaron de dezir por malicia*. Iacob. Sept. in Enchiri.
243 titu.61.nume.5.in fin. Vbi etiam inquit hunc eſſe torquendum,vt alios hæreticos manifeſtet. quæ opinio non eſt tenenda per.l.repeti.§.is qui de ſe.ff.de quæſtio. qui de ſe confeſſus eſt in caput alienum non torquetur inſtruct.de Madrid, anno.1561. c.45. Et facit cõtra ea,quæ ipſe priùs tenuit in d.Enchirid.tit.52.num.31 dicens,naturalis ratio nobis perſuadet,quòd qui contra ſe confeſſus eſt contra alios multò magis confite-
244 retur, ſi eſſet memor. Item ſibi etiã fuit contrarius in inſtitu. Catho.c. 47.num.22.in fine,affirmans eſſe hęreticum diminutum,qui non omne tempus errorum confitetur. Et oppoſitam tenuit ſententiam in d.tit. 61.nume. 5.quam rationibus modò relatis ſuſpicor eſſe veriorem, cum temporis facilè homines naturali-
245 ter obliuiſci ſoleant. Inno.in.c.qualiter&quãdo.2.nu.4.de accuſat.Bald. in Authen. Presbyteri.num.6. C.de Epiſcop. & clerio.& in.l.1.nu.45.C. de his qui accuſ. non poſſunt. Felin. in.c.cùm cauſam.1.nume. 13.de teſtib. Alex.conſil.65.nume.2.volu.1. vbi optimè. viginti autẽ modis quis dicitur pertinax,quos refert Turre. Crem.in ſumm.de Eccleſ.lib.4.part. 2.cap.16.& Alphon.Aluarez, in theſau.religio.Chriſtianæ.tit.de hæret. nume.20.& ſequen.

ASSERTIO XXIII.

246 ¶*Accuſatus de pluribus factis, ſeu dictis hæreticis non plenè probatis, ſi nonnulla confitetur, pro alijs torquendus eſt.*

247 BOnum procedit ex integra cauſa, malum verò ex particularibus defectibus, vel ex defectu vnius rei, vt pulchrè teſtatur Dionyſius Areopagita,de diuinis nominibus. par. 3. c.4.circa finem.quem refert S. Tho. 1.2.q.18.artic.4.&.q.20.art.2.c.fratres.de pœni.diſtinct.5.c.defleat.de regu.iuris.in antiq. Vnde errans circa vnum articulum fidei, totaliter amittit fidem,vt docet S.Thom.2.2 q. 5.artic.3.probat. d.c.defleat.quia bonum,vt modo dictum eſt,ex integra cauſa procedit, ob id confeſsio debet eſſe integra,& non diminuta, vt ſit fructuoſa. c. quem pœnitet. de pœniten.diſtinct.1.c.omnis vtriuſq; ſexus.ibi, omnia peccata ſua.de pœnit. & remiſsio. Abſurdum enim eſt dimidiam ſperare veniã.ca.ſunt plures.de pœnit.diſt.3.c.fina.de pœnit. diſtinct.5. tenuit expreſsè Alberi. in
248 rub.C.de hæret. num.9.dicẽs, quòd iudex proteſtetur quòd non intendit reũ torquere ſuper articulo probato, ſed ſuper alijs. ſequitur Nicol. Boer.deciſ.163.nume.3.& Iul.Clar. in practi.crim.§.fin.q.64. verſi. veritas eſt. Quod vtique notiſsima iuris

regula iuuatur: nam quod iuris eſt de toto quo ad totum, idē iuris eſſe debet de parte quo ad partem. l. quæ de tota. vbi glo. & Bart. ff. de rei vendica. c. ſuper quæſtionum. §. fin. c. pa paſtoralis. §. Item cùm totū. vbi dd. de officio delegati. Si omnes articuli & propoſitiones legitimæ non eſſent probatæ, reum eſſe torquendū indubitatum eſt. l. edictum. l. fina. ff. de quæſtio. vt latiùs infra in aſſertione. 31. ſcriptum eſt. Idem meritò dicēdum eſt de aliquibus, quòd de om
249 nibus, inſtar illius qui de duobus homicidijs eſt accuſatus: quorum vnū plenè eſt probatū, alterū verò ſemiplenè, & neceſſe eſt vt noſtra procedat aſſertio, quòd hæreſis ſit formata, quia aliter eſſet, ſi eſſet ſcandaloſa, vel blaſphema, vel ſuſpecta. Item quòd articuli ſuper quibus reus eſt torquendus non ſint plenè probati:
250 item ſi in alijs articulis eſt plenè conuictus & eſt negatiuus, eo caſu pro alijs non plenè probatis minimè torquēdus eſt in caput proprium, quia nullum prorſus operatur effectum tortura, cùm ſit relaxādus. c. ad abolēdam. §. 1. de hæret. c. nec licuit. 17. diſt. Non tamen inficior reum in noſtro caſu abſque tortura poſſe reconciliari, cùm verè diminutus non ſit: ſiquidē articuli illi, ſuper quibus torquetur nō ſint plenè probati, vt pluries vidimus: ſed eùm Inquiſitorum officium ſit inquirere. cap. excommunicamus. 1. §. adijcimus. de hæret. tutius eſt reum torquere, præſertim ſi poſt teſtium publicationem fuit confeſſus articulos aliâs plenè probatos, & aliâs non plenè probatos negauit.

ASSERTIO XXIIII.

252 *¶ Qui hæreſim à ſe prolatam in continēti corrigit atque reuocat, non eſt aliqua pœna damnandus.*

253 DE hac aſſertione eſt. l. famoſi. ad. l. Iul. maieſt. l. Si hic uſimò Pamphilus. ff. de manumiſſ. teſtam. Quia lubricum linguæ ad pœnā minimè trahendum eſt. Impunè quis ſuam aſſertionem incontinenti mutare & corrigere poteſt, nullo probato errore. c. preterea. de teſtib. cogē. ibi, in proferendo errauerint ſe incōtinenti correxerit in. c. olim. de cenſi. glo. fin. in. c. fin. de iureiuran. libro 6. glo. notab. in. c. apud miſericordē. in verbo, reuertitur. 32. q. 1. Abb. in d. c. præterea. num. 4. In ſpecie notat Iac. Sep. in Enchiri. tit. 47. nume. 16. Paul. Grillan. de hæret. q. 1. nu. 6. Latè habetur in repertorio Inquiſitorum, verbo, hæreticus. verſi. ſed Andreas de Iſernia. Quod iuuatur ex dicto ſingulari Angelici de Peruſio, in
254 l. ſi non cōuicij. C. de iniurijs. Quòd ſi verbum iniurioſum ſtatim reuocatur petendo veniam, dicendo, quòd fuit malè dictum, ceſſat actio iniuriarum. Hoc ſequitur Felin. in. c. dilecti filij. nume. 16. de excep. & in. c. cùm te. de re iudica. De quo dicto exclamant Lanfran. in. c. quoniam cōtra. verbo, confeſsiones. nu. 3. de probati. Albert. de agnoſ. aſſer. q. 23. num. 9. Thom. Ferrarien. cau. 39. incip. ſi quis dixit alicui. Sed Fran. Squillacē. de fide Catholi. cap. 20. inquit, in crimine hæreſis hunc pœna leui eſſe puniendum.

ASSERTIO. XXV.

255 *¶ Qui errores hæreticos in iudicio confitetur, poſtea confeſsionem reuocat, tanquam negatiuus eſt relaxandus, niſi de errore conſtet.*

CONfeſſus in iure pro iudicato habetur, quodāmodo ſua ſententia dānantur. l. 1. ff. de confeſsis. l. vnica.

l. vnica. C.eo.l.poſt rem iudicatam.
ff. de re iudica.l.proinde.2.§.notan-
dum.ff.ad.l.Aquil.In Euange.Luc.
19. habetur ex ore tuo te iudico ſer-
ue nequam. In cõfeſſum nullæ ſunt
partes iudicis,niſi in condemnando
l.Iulianus.ff.de confeſsis.l.debitori-
bus. ff. de re iudica.l.de ætate. §.1.ff.
257 de interroga.actio.Nulla clarior aut
efficacior eſt probatio, quam partis
confeſsio, & inter omnes probatio-
nis ſpecies, tanquam probationum
regina principatum obtinet.l.gene
raliter. C. de non numer. pecun.ca.
per tuas.de probat.cap.nos in quen-
quam. 2. q. 1.& per cõfeſsionem res
efficitur notoria. c.veſtra.c.fi.de co-
habit. cleri. & muli. c. cùm olim. de
verb.ſignifi.ca.ſi ſacerdos. de officio
258 ordina. c.hoc videtur.22.q.5. In cri-
mine etiam hæreſis confeſsio dici-
tur legitima probatio.d. c.ad abolẽ-
dam. vbi ſing. glo. in verbo, depre-
henſi.ſing. tex.in.c.nunc autem.21.
diſt.Hippol.in rub.C.de probat.nu.
70.& Alberti.de agnoſ.aſſer.q.29.nu
me.28.Iacob.Sept.in inſtit. Cathol.
c.13.in prin. nam non eſt præſumen
dum, quòd quis cõtra ſe mentiatur.
l.fin. C.arbitri.tutelæ. &.d.l.genera-
liter. Etiam ſi proceſſus ſit nullus,&
non fuerit ſeruatus in eo ordo iudi-
cialis, confeſsio nihilominus nocet
confitenti:quia confeſsio tollit om-
259 nem ineptitudinem proceſſus. di-
ctum eſt ſing.Inno. in.c.qualiter, &
quando.2.nu.7.de accuſa. Bart.in.l.
ſi cõfeſſus. ff.de cuſto.reorum.Abb.
in. c.fin.notab. vlti.de reſtit.ſpoliat.
& in.c.1.in fine.de excep.& in.c.cau
ſam matrimonij. nume. 4.de officio
delegati.Francus in.c.1.in princ.per
text.ibi.de accuſat.in. 6.idem Abb.
per text. in.c.Piſanis.de reſtitu.ſpo-
liat.Matheſila notab.53.incip.nota
vtilem regulam. Guido Papæ. deciſ.
120.Hippo.conſi.29.&.130.nu.3.&
4.Ægid. Boſsi.de confeſsis.nu.4.De
cius in rub. de probar.nume.8.& in
c.at ſi clerici. nume. 3.de iudicijs,di-
cens, quòd cõmuniter approbatur.
vbi. 9.limitationes ſcripſit,licet Xua
rez.in.l.poſt rem iudicatam.nota.3.
num.5.fol.120.ff.de re iudica. videa
tur tenere contra prædictum dictũ
260 Innocentij.Quæ ſanè confeſsio ſi in
continenti in præſentia iudicis fue-
rit reuocata, non nocet confitenti,
etiam non probato errore: quia la-
pſu linguæ, & propter errorem præ-
ſumitur facta. glo. eſt ſing.in verbo,
iuſta cauſa.in.c.fina.de iureiuran.in
6.quam pro ſing.refert Bald. in repe
titio. l.edita actio.num.102.C.de e-
dendo.& in.l.1.num.18.C.de furtis.
Inno. in. c.præterea.de teſtib.cogẽ.
Iaſ.in l.error.num.6.C.de iuris & fa
cti ignora. meliùs in.l. quicquid a-
ſtringendæ.nu.10.ff.de verbo. obli-
ga. Abb. in. c.ſcriptum.nu.9.de ele-
ctio. Anto.de Butrio. & alij in.c.ex li
teris.de diuortijs. Feli.in. c.qualiter,
& quando. 1.& in. c.cùm dilecti.de
accuſat. & in.c.fin.de confeſsis.Phi-
lip.Frã.in.c.1.de accuſat.in. 6.& hæc
261 eſt communis doctorum opinio: Et
dicitur reuocatio facta incontinen-
ti intra triduum. Alex.conſi.71. vol.
3. Anto. Gabriel in.2.volu.commu-
nium opinionum. titu.de confeſsis.
conclu.6.num.13.Sed glo.in verbo,
incontinẽti.in.c.præterea.de teſtib.
cogen.inquit,quòd dicitur inconti-
nenti, antequam recedat à præſen-
tia iudicis. Inno. in.c.cùm dilecti. de
accuſat. optimè id declarat. Philip.
Fran.in.c.fin.de iureiuran.in. 6.nu.
6.& ſequen. & Thom. Gram.conſil.
262 15.num.7.Sin autẽ confeſsio incon-
tinenti non fuerit reuocata, vſq; ad
ſententiam diffinitiuam in crimina
libus cauſis, probato errore, poterit
reuocari,

reuocari etiam ſi ſit deliberata & iu-
rata, & acceptata, & in ſcriptis reda-
cta. l. error. C. de iuris & facti ignora
ra. Bar. in. l. non fatetur. num. 4. ff. de
confeſsis. Bal. in. d. l. edita. num. 102.
Roma. in. l. 1. §. ſi quis ſimpliciter. nu
me. 13. ff. de verbo. obligatio. Philip.
Franc. in. c. 1. in prin. de accuſat. in. 6
& in. c. fina. de confeſsis. nu. 6. co. lib.
6. Abb. in. c. cùm olim. de verb. ſigni-
fi. Felin. in. c. cùm dilecti. nume. 3. in
fine. de accuſat. Thom. Gram. voto.
16. in cauſa illuſtriſ. nu. 12. & ſequen.
& voto. 10. num. 33. vbi optimè Lu-
do. Carrer. in practi. §. vndecimo ex-
cuſat. in fine. fol. 188. Hippol. in pra-
cti. §. quoniam. num. 6. & §. ſequens.
nu. 23. Alberti. de agnoſ. aſſer. q. 29.
num. 28. Hanc fatetur eſſe commu-
nem opinionem Ægid. Boſsi. in pra-
cti. tit. de confeſsis. num. 60. Id etiam
annuere videtur Anto. Gabriel. in
263 locó ſupra citato. vbi inquit, quòd
cõmuniter reprobatur. glo. ordina-
ria in. c. ex literis. de diuortijs. quia
loquitur de confeſsione deliberata,
quæ prætextu erroris nõ poterat re-
uocari. In criminalibus enim nihil
intereſt, an confeſsio ſit acceptata,
vel nõ: probato verò errore reuocat.
Error autem tunc probatur, ſi cõtra
rium illius rei, quam quis confeſſus
fuit, demonſtratur. glo. in. d. l. non
fatetur, vbi Bart. num. 10. & ſequen.
eleganter diſtinguit glo. in. l. de æ-
taté. §. qui iuſto. ff. de interrogat.
actio. glo. in. l. cum de indebito. ff.
de probat. pro quibus eſt. l. ſi poſt
diuiſionem. C. de iuris & facti igno-
ra. Felin. in. d. ca. cùm dilecti. nume.
3. Ægid. Boſsi. vbi ſupra. num. 61. Lan
fran. in. c. quoniã contra. verbo, con
feſsionis. nu. 53. & ſequẽ. de probat.
264 ¶ Opportunè hoc in loco referã,
quod eleganter ſcripſit Ioan. de Imo
la, conſi. 109. viſa inquiſitione. Con-
feſsionem factam ſub ſpe veniæ à iu-
dice promiſſæ confitenti non noce-
re, veluti ſi iudex reo polliceatur im
punitatem & remiſsionem delicti, ſi
ipſe delictum confitetur, huiuſmodi
cõfeſsionem impunè poterit reuo-
care. Quod dictum ſequitur Hippo.
in rub. C. de probat. nume. 115. & in
l. 1. §. quæſtioni. nume. 12. ff. de quæ-
ſtio. & in ſing. 291. In confeſſum. Lã
fran. in. d. verbo confeſsiones. num.
54. Iac. Sept. in inſtitu. Cathol. c. 13.
num. 3. ad id eſt. l. 2. & ibi glo. in ver-
bo, rectè. in fine. ff. quando actio de
pecu. eſt ann. quòd confeſsio perſua
ſione aduerſarij facta, poteſt reuoca
ri, quam glo. corruptè allegat Bar. in
d. l. non fatetur. num. 6. & 10. & in. d.
l. error. Nico. Milis in repertorio. ver
bo, confeſsio. Hippo. in. d. §. quæſtio-
ni. nume. 12. vbi alios caſus refert, in
quibus confeſsio iudicialis eſt reuo-
cabilis, prædictum conſilium. Ioan.
de Imola videtur etiam approbare.
d. inſtruct. Hiſpalen. c. 9. Ob id nimis
periculoſum eſſe cenſeo Inquiſito-
res veniam, ſeu nimiam miſericor-
diam, & impunitatem reo polliceri,
ſi delicta plenè cõfiteatur: ſeu quod
ſtatim à carceribus ſub fideiuſſorib⁹
erit relaxandus: ſed tãtùm illam mi-
ſericordiam, & remiſsionem promit
tant, qua cum verè conuerſis, ac be-
ne confitentibus ſacroſanctũ Inqui-
ſitionis officium vti ſolet.
265 ¶ Ratio potiſsima noſtræ aſſertio
nis eſt, quia delictum per confeſsio
nem plenè conſtat, vt in iuribus ſu-
periùs relatis, & per reuocationem
reus efficitur pertinax, impœnitens
& negatiuus. c. ad abolendam. §. præ
ſenti. de hæret. c. vt officium. §. ſi ve-
rò. eo. tit. in. 6. vt pleniùs ſupra aſſer-
tione vndecima retuli. Idcircò non
probato errore, relaxandus eſt, quã-
uis aliter de delicto plenè non con-
ſtet

ſtet; & facta ſit confeſsio in tortura cum legitima ratihabitione: nã perinde eſt, ac ſi libera & ſpontanea eſſet: quamuis poſtea reuocetur non conſtito de errore. Id in ſpecie tenuit Bald.in.l.fin.nume.2.C.de probat.& in.l.bonæ fidei.nume.5.C.de reb.credit.& in c.fin.num.2.de confeſsis.Ludoui.Carret.in practi.fol.2. nume.14.meliùs fol.75.nume.5.Palac.Rub.in allegat.hæreſis.§.8.Albert.de agnoſ.aſſe.q.30.num.38.di-
266 cens primæ aſſertioni ſtandum eſſe. Iacob. Sept.in inſtitu.Catholi.c.47. num.25.Areti.affirmat eſſe communem in.d.c.cum dilecti.in fine.Ægidius Boſsi.de confeſsis.num.60.& ti-
267 tu.de tortura.num.49.Etiam minor in atrocibus, non probato errore, ad reuocandam ſuam confeſsionẽ non auditur. Bart.ſing.in.l.auxilium.nu. 6.ff.de minoribus.refert Hippo.in.l. de minore.nume.35.ff.de quæſtio. Contrarium tenuit ipſe Iac.Sept.in d.c.13.nu.2.in fine.allegando glo.in c.2.de confeſsis.in.6.

268 ¶Quæ omnia intelligenda ſunt de confeſsione certa & manifeſta, & non de æquiuoca, vel dubia. l.Iulianus.l.certum.ff.de confeſsis. glo.in l. vnica. C. de confeſsis.Bald.in Authen.Sed nouo iure. C.de ſer.fugiti. Felin.in.d.c.at ſi clerici.in prin.Iac. Sept.in inſtitu.Catholi.c.13.nume. 2.Rodericus Xuarez in.d.l.poſt rem iudicatam.notab.3.nu.13.

ASSERTIO XXVI.

269 *¶Qui per ignorantiam, vel ruſticitatem ſe verba hæretica dixiſſe affirmat, ſi id in eius defenſionibus conſtat, pœna extraordinaria puniendus eſt.*

DIctum eſt egregium Innoc.in c. firmiter.nume.6.de ſumma Trinita.& fide Catho.in quo noſtra fundatur principaliter aſſertio, in cuius elucidatione quàm plurima notatu digna ſupra nu.64.& ſequẽt. in prima parte pleniùs retuli. Qui enim ignorantia errat, in his quæ etiam explicita fide ſcire tenebatur,
270 peccat ignorantiæ, & negligentiæ peccato, non tamen eſt hæreticus, dummodo pertinacia careat.c.dixit Apoſtol⁹.24.q.3.c.1.29.q.1.Caſtro. aduerſus hæreſes.libr.1.ca.9.optimè Cano de locis Theologicis.lib.12.c. 8.Alberti.de agnoſ.aſſer.q.12.nu.4. &.q.23.nu.3.Pala.Rub.in allegatio. hæreſis.§.4.Ludo.Carrer.de hæret. §.circa ſecundum.nu.8.Iac.Sept.in Enchirid.tit.49.num.4.&.5.Ignorãtia eorum, quæ fidei ſunt, non excuſat, ne puniatur vt ignarus.glo.& ſing.1.in ordine.& alia in verbo
271 ignorantia.in.c.ſchiſma.24.q.1.quã dixit eſſe notabilem Alberti.in.c.1. q.13.num.50.de hæret.in.6.& de agnoſ.aſſer.q.22.nu.27.in fine.

ASSERTIO. XXVII.

272 *¶Qui vltro coram Inquiſitoribus errores omnino occultos confitetur, occulta ei reconciliatio eſt iniungenda.*

SI errores vſque adeò ſunt occulti, quòd in alicuius notitiam nũquam peruenerunt, eoſq; ſponte abſque indicijs quis confitetur, & paratus ſit abiurare, ſecretè, & non publicè recõciliandus eſt. c.presbyter.82 diſtinct.c.quæſitum.de pœnit.& remiſsio.Archid.in.c.filij, vel heredes. de hæret.in.6.Repertorium Inquiſitorum, in verbo, occulta, & in verbo, miſericordia. Alphon. Guerrero in theſau.religio.Chriſtia.tit.de hæret.nu.9.Matth.de Afflict.in conſti. Neapolita.titu.de hæret.nu.31.Iac. Sept.

Sept.in inſtitu.Catholi.c.1.num.21
&c. c.42.in prin.Alberti. in.c.1.q.12.
num.5.de hæret.in.6.eſt inſtruct.Hi
ſpalen.c.5.& alia Pinciana.c.12. Iac.
Sept. in.d.c.42.in princi. in caſu no-
ſtræ aſſertionis,inquit, hæreticū om
nino occultum nullam pœnam inci
dere. Ipſe verò ſemper dubitaui de
pœna confiſcationis bonorum,quia
ipſo iure ſunt confiſcata.d.c.cum ſe-
273 cundum leges.& quando pœna ipſo
iure imponitur,illa nō mutatur pro-
pter ſpontaneam confeſsionem.l.id
quod ſeruo.§.1.vbi Bart. ff.de pecul.
legato.l.palam.§.fina.ff.de ritu nup.
Hippo.in.l.de vno quoque.num.88
ff.de re iudica.& in rub.ff.de fideiuſ-
ſori. nu.142.& in.l.vnica.nume. 66.
C. de rapt. virgin.Felin.in.c.de hoc.
de ſimo.num.5.Decius in.c.at ſi cle-
rici. num. 5.in fin. de iudi.Latiſsimè
omnium Tiraquel. de pœn.tempe-
ran.cauſa.30.num.14.& ſequent. di
cens, ius iam fiſco eſſe quæſitū. ideo
pœna nō diminuitur per ſpontaneā
confeſsionem, quod verum eſt de
iuris rigore:de quadam verò æquita
te contrarium vidi ſeruari, quia mi-
tiùs agendum eſt cum ſponrè con-
feſſo,quàm cum cōuicto, præſertim
in re tam occulta. c.de hoc.de ſimo.
cap. in primis. 2.q.1. Tiraquel.in lo-
co modo citato.

274 ¶Ratio noſtræ aſſertiōis eſt, quia
peccata ſecreta, confeſsione ſecre-
ta, & occulta ſatisfactione ſunt pur-
ganda.c.nouit.de iudi. c.quis aliquā
do. de pœnit.diſt.1.c.ſi peccauerit.2
q.1. quod intelligendum eſt de hæ-
reſi omnino ſua narura occulta,quæ
nullo modo naturaliter ſciri potuit,
niſi per illam confeſsionem ſponra-
neam.Et in hoc caſu prædictę inſtru
ctiones loquuntur. Quod aliter eſt
quando hæreſis eſſet occulta per ac
cidens, quando nō ſolùm corde, ſed
voce & opere exteriùs procedit: vi-
delicet, propter defectum probatio
nis ignoratur. Et in hac ſpecie ſe-
quens aſſertio procedit. Ideo nullū
eſt diſcrimen inter has aſſertiones,
de quibus plenè nume. 267.ſupra re
tuli.parte.1.

ASSERTIO. XXVIII.

276 ¶*Si ſpontè quis errores occultos confite-
tur, cum bonorum confiſcatione publicè eſt
reconciliandus.*

HAnc aſſerrionem optimè ex-
plicat Card.in Clem. 1.§.ve-
rum.num. 7.de hæret.& in Clem v-
nica.§.ſanè.num. 2.de vſur.Alberti.
de agnoſ.aſſer.q.33.Iac. Sept.in.d.c.
42.Nicol.Beltran in repe.c.vt inqui
ſitionis.in præfatione.q.9. de hæret.
in.6. Id probat.d.inſtruct. Hiſpalen.
ca.5.&.8. nam cum iſto ſponte con-
feſſo,non ita ſenerè agendum eſt. Si
cut cum conuicto.d.ca.de hoc.de ſi-
monia.vbi plenè Feli.& Tiraquel.in
d.cauſa.30.nu.9.& ſequen.

ASSERTIO XXIX.

276 ¶*Qui metu mortis, vel nimia ſæuitia, re
mota credulitate, ad ritus tranſeunt Sarrace
norum, neque reconciliandi, neque graui pœ
na puniendi, ſed in loco religioſo ſunt in-
ſtruendi.*

DE his qui metu mortis impium
aliquod faciūt, vel ad ritus trā-
ſeunt Iudæorum, vt puta pueris à Pa
ganis captis. eſt text.ſing.in.c.nunc
autem. 21.diſtin. de Papa Marcelli-
no, qui à Paganis compulſus Idolis
thurificauit.Albert.in rub.de hęret.
in.6.q.13.num.67.& de agnoſ.aſſer.
q.23.num.56.Iac.Sept.in inſtitu.Ca
tholi.c.26.nume.18.& in Enchirid.
tit.47.

titu. 47.num.20.Conra.Brun.de hæ
ret.libr.1.c.4. Decius conſi.151.ma-
ximi ponderis.in prin. & pleniùs re-
tuli ſupra num.108. & ſequen.in pri
277 ma parte huius tractatus, contra Iu-
lium Clarum,in practi.§.hæreſis.ver
ſi. Sed nunquid ille. dicẽtem minus
bene prædictos eſſe reconciliandos.

ASSERTIO XXX.

278 *¶Si delictum hæreſis eſt plenè probatum & reus fuerit negatiuus, relaxandus eſt, etiam ſi ab eo proteſtatio facta ſit, de qua in deciſione Rotæ. 875. in antiquis, contra Nicol. Boer. & alios.*

HÆc mirabilis Rotę deciſio.875
in antiqu.incipiẽs: Accuſatus
de hæreſi, frequenter in ſacroſancto
Inquiſitionis foro verſatur in praxi,
cum qua concordat inſtruct. de ma-
drid, anno.1561.c.43.& alia Hiſpa-
lẽ.anno. 1484.c.14. tenet Calderin.
conſi. 2. tit.de hæret. Matth.de Af-
flict.in conſtitu.Neapol.titu.de hæ-
ret.nu.53.allegat eam Alberti. de a-
gnoſ. aſſer.q.8.num.7.&.q. 12.nu.9.
&.q. 29.nu.14,& in rub.de hæret.in
6.q. 13.num.50.Iac.Sep.in Inſtit.Ca
tho.c. 47.nu.20.& in Enchirid. titu.
53. num.10. & tit.61.nu.2.ac plures
alij iuris interpretes pleniùs à me ſu-
pra.num.69,& ſequent. 1.par.relati;
ibidem nonnullos notandos intelle
ctus ad prædictam deciſionem Rotę
reperies. Proteſtatio de qua hîc, &
in dicta deciſione Rotæ habita eſt
quæſtio,huiuſmodi eſt. Si hæreticus
negatiuus plenè conuictus affirmat
ſe omni tempore catholicum fuiſſe
& eſſe, & in fide orthodoxa ſe viue-
re ac mori velle proteſtetur, hæc ſa-
nè proteſtatio nihil prorſus prote-
ſtanti prodeſt. contra Nicol. Boer.
279 deciſ.341.num.4.incip. Et iſta quæ-
ſtio. Qui perperam & inſolenter af-
firmat dominos de Rota iura quæ
ipſe allegat non vidiſſe. In eodẽ fuit
errore Iul. Clarus in practi.crim. §.
hæreſis. verſi. & nota in hoc propo-
ſito.

ASSERTIO. XXXI.

280 *¶Crimine hæreſis non plenè probato, torquendus eſt reus, qui ſi in tortura confiteatur cum legitima ratihabitione, reconciliandus eſt: reuocata verò confeſſione ante ratihabitionem, iterum torquendus.*

QVando reus delicta ſibi obie-
cta nõ plenè probata abne-
gat, ad inquirendam veritatem tor-
quendus eſt.l.1.l.edictum.l.fin.ff.de
281 quęſtio. Tortura eſt remedium ſub-
ſidiarium, quo vtimur quando veri-
tas aliter haberi non poteſt d. l.edi-
ctũ. Quod efficaciſsimum genus ad
eliciendã veritatem eſt tortura, ſi ali
ter maleficia explorari nõ poſſunt.
l.diuus Pius. ff.eo.ibi. ſi aliter veritas
inueniri non poſsit, niſi per tormen-
ta.l.quoties.C.eo.c.illi qui.5.q.5.Vn
de meritò inquit Alberti.in rubr. C.
de quæſtio.nu.9.& in.l.1.& in.l.fi. ff.
eo. quòd fatuus iudex eſt qui reũ de
282 maleficio plenè conuictum torquet
Bal. in.l.1.nu.9. C.de iureiurã. prop.
calũ. dan. inquit, quòd qui petit ali-
quẽ torqueri, tenetur primò iurare
quòd non habet alias probationes
quã torturã, Angel.& pleniùs Ioan.
Igneus in.l.etſi certus.num.10.ff.ad
Syllania. dicũt, quòd ſi delictum eſt
certũ, & conſtat per alias probatio-
nes, malè fecit iudex ponendo reũ
in tortura, & poterit in ſyndicatu pu
niri, & proinde cauti iudices in actis
proceſſus conſcribi iubent, quòd cũ
aliter de delicto non conſtat, decla-
rat ad torturam eſſe deueniendum.
Idẽ Alber. tenet in rub. de quæſtio.
in prin.

in prin. Bal. in l. qui ſentẽtiam. C. de pœnis. Curtius, de indicijs & tortu-
283 ra. q. 5. nu. 16. Lud. Carrer. in practi. crim. in prin. nu. 188. Nicol. Boer. deciſ. 163. num. 3. quòd iudex proteſtetur, quòd non intẽdit reum torquere ſuper probatis. Hippo. in practi. §. nunc videndum. nu. 25. & conſi. 15. nu. 51. & in. l. 1. nu. 7. ff. de quæſtio. vbi hanc teſtatur eſſe communem opinionem.

284 ¶Vſque adeò id verum eſſe cenſeo, quòd ſi reus ſtantibus legitimis probationibus torquetur, & delictũ negat, ipſo facto & iure eneruantur, & eliduntur probationes legitimæ, taliter quòd ex eis nullo modo eſt condemnandus, ſed potiùs abſoluẽdus. Alberi. & Hippo. in. d. l. edictũ. per text. ibi, idem Hippo. in. d. §. nũc videndum. nu. 26. Nico. Boer. deciſ. 163. nu. 17. Thom. Ferrarien. cau. 5. Cæpola. conſi. crimin. 32. in. 3. dubio quam opinionem nonnullis fundamentis & rationibus impugnare nititur Anto. Gome. lib. 3. reſolut. cap. 13. nu. 20. & Thom. Gram. conſil. 12. in cauſa.

285 ¶Sed Bald. in. l. obſeruare. num. 9. C. quorum appel. non recipi. Inquit, iudices bene facere quando ipſi habent certitudinem de maleficio reũ torquere, etiã ſi delictũ ſit plenè pro batum, quo ad effectum, ſi confitetur ne poſsit appellare, & ſit conuictus & confeſſus, quia tunc non auditur appellãs. l. 1. C. quorum appel. non recipi. & quòd ita ſeruatur in practica. Idem tenuit Hippo. in. d. l. 1. nu. 7. & in ſing. 108. Aliàs fuit interrogatus. Thom. Gram. voto. 1. & d. conſi. 12. in cauſa. nume. 24. Quorum opinionem falſam & iniquam eſſe arbitror, & contra eam tenuit Anto. Gome. vbi ſupra. & Tho. Grã. cõſ. 64. nu. 10. Hippo. ſing. 262. q. potui nolui, niſi aliquando id liceat ad tollendã calumniã, & ne punitio differatur. & Alberi. in. d. rub. C. de pro
286 bat. nu. 9. inquit, quòd cautus iudex quando torquet reũ de delicto plenè probato, proteſtetur quòd nõ intẽdit eũ torquere ſuper probatis, & talis proteſtatio appareat in actis cauſæ, vt refert Iul. Clar. in practi. §. fi. q. 64. verſ. veritas eſt. In delictis enormiſsimis prout Hippol. in. d. l. 1. nu. 7. loquitur, in quibus leges inrerdũ tranſgredi licet, iuxta notiſsimũ
287 dictũ Inno. in. c. 1. de conſtitu. Bal. in l. erſi ſeuerior. C. de his qui notá. infamia. Iaſ. in. l. 1. nu. 3. & ſequẽ. C. de precib. Imper. offeren. pro quo eſt. l. hodie. & l. reſpiciendũ. ff. de pœnis.

288 ¶Octo vero ſunt in tortura neceſſaria, quæ præcedere ipſam quæſtionem, ſeu torturam debent, quæ ſatis plenè ſcripſit Hippo. in. d. l. 1. num. 2 vſque ad. 12. ff. de quæſtio. Vnum potiſsimum eſt, quòd ſint indicia probata per duos teſtes. glo. in. l. fina. C. famil. herciſ. quæ eſt communis ſecundũ Anto. Gom. vbi ſupra. nu. 18. & ſecundum Iac. Sep. in Enchirid. titu. 52. nu. 6. de qua ſuperius. nu. 335. par. 1. & Hippo. ſing. 476. incip. audiuiſti. inquit. d. glo. procedere etiam ſi indicia non ſint propinqua, & teſtes non ſint idonei, vt familiares, in
289 fames, dummodo ſint conteſtes. & in practi. §. diligenter. nume. 8. Ægidius Boſsi. in pract. de indicijs ante torturã. nu. 15. Vel vnus teſtis de viſu, vel auditu, omni exceptione maior. glo. in verbo, conuictus. in. l. 3. C. ad. l. Iul. maieſtat. l. 1. §. idem Cornelio. vbi Bart. ff. de quæſtio. & in. l. maritus. ff. eo. Bal. in. l. milites. C. eo. Boſſi. in titu. de indicijs ante torturam. nu. 14. Hippol. in. d. ſing. 476. Dictũ
290 enim ſocij, vel participis eiuſdem criminis, nõ eſt ſufficiens indicium ad

ad torturam,etiam in crimine hęre-
ſis,niſi alia etiam indicia concurrāt,
vt puta, quòd reus ſit de prouincia
infecta.Cynus in.l.fin.C.de accuſa.
Anto.de Butrio.in.cap.1.de confeſ-
ſis.Hippo.in.l.1.§.diuus Antoninus
num.3.ff.de quæſtio. melius in pra-
cti.§.diligenter.num.59.& ſequent.
Fran.Blan.in.l.fin.nu.378.ff.de quæ
ſtio.Iac.Sep.in enchirid.titu.52.nu.
291 14.Deniq; iudicis arbitrio relinqui-
tur quòd indicium ſit ſufficiēs ad tor
turam.Io.An.in regula.cùm in con-
templatione.de regu.iur.in antiq.
Bart.& Paul.Caſtren.l.Lucius.ff.de
his qui not.infa.& in.d.l.admonen
di.Idem Bart.in.l.fin.ff.de quæſtio.
Thom.Gram.voto.24.nu.19.& cōſ.
57.in cauſa mihi tranſmiſſa,Ægid.
Boſsi.vbi ſupra.nu.30.

292 ¶Si verò reus in tortura hæreſim
confiteatur cum legitima ratihabi-
tione recōciliandus eſt, vt noſtra te-
ſtatur aſſertio, perinde huiuſmodi
cōfeſsio eſt ac ſi libera & ſpontanea
fuiſſet.l.1.§.diuus.Seuerus.vbi glo.
Bart.& alij,& in.§.ſiquis vltrò.ff.de
quæſti.Bal.in.l.fin.nu.2.C.de prob.
Ægi.Boſ.tit.de cōfeſsis per torturā.
nu.3.&.17.Villad.de hæret.q.13.n.
8.Iac.Sep.in inſt.cath.c.63.nu.42.&
in enchirid.d.tit.52.nu.25.& tit.58.
n.14.expreſſa inſtr.de Madrid.anno.
1561.cap.53.vbi reuocatur quædā
inſtru.antiqua Hiſpalē.c.15.quæ cō
trarium ſtatuebat.Sed Lauren.Syl-
uanus contrarium,& malè cōſuluit.
conſi.89.ita meritò illum reprehen-
dit Iac.Sep.in.d.tit.58.nu.14.

293 ¶Iudices verò, maximè Inquiſito-
res fidei,cautè in tortura reos inter-
rogent,ne occaſio mentiendi cōtra
ſe & alios detur, ideo generaliter,&
non particulariter, vel nominatim
ſunt interrogandi,videlicet vt veri-
tatem dicant de omnibus de quibus
ſunt accuſati & fecerunt, & nullo pa
cto falſum contra ſe & alios profe-
rant. Nam ſi particulariter interro-
gātur de re aliqua,vel perſona, eſſet
potiùs ad falſum incitare & ſuggere
re,quā inquirere, vt inquit.l.1.§.in
cauſa tributorum.ff.de quæſtio.ibi,
magis ſuggerentis, quàm inquiren-
tis videtur.l.3.titu.30.part.7.Opti-
mè Thom.Gram.voto.34.in cauſa
nobilis.nu.9.Anto.Gom.vbi ſupra.
294 nu.23.Iac.Sep.in.d.tit.52.n.28.Ideo
meritò tempore prolationis ſenten-
tiæ reo cauſa, ob quam ipſe torque-
tur,apertè declarāda eſt, vt docet in
ſtruc.Mantuana,anno.1561.ca.49.
& Notarius omnia diligēter & parti-
culariter in actis proceſſus conſeri-
bat: videlicet tēpus quo inchoatur
& finitur tortura, & modū & quali-
tatem torturæ,& interrogationes iu
dicis,atque rei reſponſiones:finitaq;
tortura,quòd reus ſine læſione reco-
gnitus remanet, ita docent Bart.&
Alberi.in.l.quæſtionis modū.ff.de
quæſtio.Hipp.in practi.§.expedita.
num.89.&.d.inſtr.c.53.

295 ¶Quamuis Vlpianus egregiè affir
met in.l.1.§.quæſtioni.ff.de quęſtio.
hoc verborum tenore; quæſtioni fi-
des nō ſemper habenda eſt,res enim
fragilis & periculoſa eſt, & verita-
tem plerunque fallit. Sunt enim ali
qui timidi, qui potiùs mentiri, quā
tormenta pati velint, & falſa pro ve
ris proferre.l.aut damnum.§.hoſtes.
ff.de pœnis.ibi, plerunque dum tor
quentur deficere ſolent. In crimine
tamen hęreſeos iudices ad torturam
296 proniores eſſe oportet, & faciliùs ad
quæſtionem veniendum eſt, quia
eſt crimen ſuapte natura occultū,
& facultas probationis deeſſe ſolet.
l.diuus Pius.ff.de quæſtio.Bal.in.l.ne
mo.num.3.C.de Epiſco.audi.An-
cha.in.cap.in fidei fauorem.in prin.

297 de hæret.in.6.Alex.conſi.77.volu.1.
Decius conſil. 363. Brunus de quæ-
ſtio.8.q.Hippo.in rub. C.de probat.
nu. 12.Thom.Gram.voto. 30.& de-
ciſ.34.num.38.Iaco.Sep.in inſtit Ca
tho.c.63.nu.7.& in Enchirid.tit.52.
nu.26.Boſsi.in practi. tit.de indicijs
ante torturam.nume.180.Hæretici
confeſsio nõ modo Reipublicæ, ſed
ipſimet hæretico eſt plurimum pro-
futura. l. de minore. in princi. ff. de
quæſtio. l. nullus.C.ad.l. Iul.maieſt.
Ideo meritò dicere poſſumus, hoc
remedium torturæ reo eſſe fauora-
bile, cùm de eius conuerſione & ab-
ſolutione agatur.argu.tex.in.c.1.de
ſent.excõmu.in.6.c.multi.2.q.1.

298 ¶Quando reus ſufficiẽter eſt tor
tus, & tormenta negatiuus vincit,
abſoluendus eſt, & non iterum tor-
quendus, etiam ſi contra eum gra-
uiſsima & vrgẽtia eſſent indicia, niſi
de nouo alia ſuperueniant indicia.l.
fina. ff.de calumniat. Alberi. in.l.re-
pet.ff.de quæſtio.& in rub.C.eo.Bal
dus in.l.vnica. nu. 19. C.de confeſ-
ſis. & in.l. 2. nu.7. C.quorum appel.
non recipi. Hanc fatetur eſſe com-
munem Nicol.Boer.deciſio.163.in-
cip.dico præmittendo. nu.12.Boſsi.
de tortura.num.42.Carrer.in pract.
§.circa ſextum. num. 5.Anto.Gom.
vbi ſupra.nume.26. Hippo.in pract.
§.quoniam.nume.2.&.5.& in.d.l.re
peti.nume.10.Sed Barto.in.l.vnius.
§.1.ff.de queſtion.inquit,quòd licet
hæc opinio ſit vera de iure,ſed de cõ
ſuetudine non ſeruatur,verum quæ
299 ſtio repetitur toties, quoties iudici
bene viſum fuerit, vnde. d.l.repeti.
eſt intelligenda, quando reus leui-
ter eſt tortus, vel ſuperueniunt de
nouo indicia, vel non perſeuerat in
confeſsione facta in tortura, quia
tunc iterum & pluries reus torquen
dus eſt, & ita communi opinioni nõ
300 aduerſatur: nam propter variationẽ
ſæpe, & ſæpius reus torquendus eſt.
Bal.in.l.vnica.num.29.C.de confeſ-
ſis. Quòd decem vicibus quis poteſt
torqueri. Thom. Gram.vot.6.num.
27. refert quendam Iacobum de Sa
bia fuiſſe nouem vicibus ſuper eo-
dẽ delicto tortum. Sed communiter
tenent doctores in.d.l.repeti.quòd
tortura ter tantùm eſt adhibenda:
id verò arbitrio iudicis relinquitur,
vt inquit Bal.in.d.l.vnica.nu.20.Lu
do. Carrer. in pract. §. circa ſextum.
in princ.fol.93.Solent periti iudices
proteſtari in actis proceſſus, quòd in
tendunt torturam alijs diebus pro-
301 ſequi, vt poſsint eam repetere. Sunt
tamen nonnulli rei adeò callidi, vt
pluries in actu practico vidi, quòd
poſiti in tortura ſtatim delictũ confi
tentur, & tempore ratihabitionis la
pſis viginti quinque horis reuocant
confeſsionem, & iterum torquẽtur,
& confitentur, & ſimili modo reuo-
cant, & toties, quoties torquentur
idem faciunt, quo caſu ne detur pro
ceſſus in infinitum. c. licet dilectus.
de teſtib. l. fideicommiſſa. §. ſi quis
decem.ff.de legat.3. propter tot va-
riationes, ex quibus ſiniſtræ præſum
ptiones & indicia oriuntur, pœna a-
liqua arbitraria extraordinaria (&
meo iudicio) graui, ſunt puniendi.
Hi enim nimis infeſti & laborioſi
iudicibus eſſe ſolent. Ita Boer. in.d.
deciſ. 163.in fin. Anto. Gom. in loco
ſupra citato. nu.28.in fine.Iac.Sept.
in. d.c.63.num.45.vbi allegat quan-
dam inſtruct.Hiſpalen.quæ illud nõ
302 probat. Nam ea ratione qua quis ite
rum poſsit torqueri, poterit etiam
pœna extra ordinaria puniri, vt con
cludit Iac.Sep.in.d.Enchiri.titu. 67.
nu. 10.meliùs tit.54.nume. 16 & in-
ſtruct.de Madrid,anno.1561.c.54.

303 ¶Omittẽdum minimè eſt, quòd
ele-

eleganter ſcripſit Bal.in.d.l.obſerua re. nu.5. C.quorum appel.non recipian.quòd in caſu quo quis non poſſit torqueri, vt puta, quia eſt ſenex, vel iuuenis, vel nõ ſunt indicia adeò vrgentia vt poſsit torqueri,vultus iudicis in talibus debet apparere terribilis. tex.ſing.in.l.1.§.impuberi.ff. ad Syllanian. l. item apud Labeonẽ. §.quæſtionem. ff.de iniurijs. Abb.in c.afferte.nota.2. de præſumpt.Boſsi. in pract. titul. de tortura.nume.20. Anto. Gom. vbi ſupra.nume.4.Ideo non erit inconueniens reum veſtibus ſpoliatum ponere in loco torturæ ad terrorem: nam maiora indicia maioribus & ſeuerioribus tormentis ſunt purganda:& leuia indicia cõminatione tormentorum purgari. oportet.ita Bald.in.c.1.§.ſi vaſſallus. de contro. inueſtitu. in vſib. feudorum. refert Iacob.Sep.in.d. titul.52. nume.33.

ASSERTIO. XXXII.

304 *¶Pro hæreſi non plenè probata pœna extraordinaria iniungenda eſt cum abiuratione de leui, vel vehementi, iuxta qualitatem delicti,ſine habitu pœnitentiali, qui reconciliatis tantùm de iure imponitur.*

PRimam iſtius aſſertionis partẽ probat. c.literas.in fine. de præſump.c.accuſatus.in prin. de hæret. in.6.inſtru.Abulen.Anno.1498.& prima inſtruct. Hiſpalen. c.15.& inſtruc.de Madrid,anno.1561.c.46.& c.54.Inno.in.c.ſicut.1.de ſimo.Cardi.& Io.de Imo.in Clem.fin. in fi.de hæret.Fran.Squil.de fide Catho. ca. 34.Lup.in alleg. hæreſis.§.12.Boer, deciſ.164.Hippol.in rub.C.de probat.nu.241.&in.l.1.§.Itẽ diuus. nu. 37. ff.ad.l.Cornel.de ſicarijs.& in.l. 1.nu.57.C.eo. Tiraquel.de pœn.tẽperan.cau.27.Villad.de hæret.q.8. Bernar.diez in pract.c.134.Couarr. lib.2.reſolut.c.9.Iac. Sept.in inſtitu. Catholi.c.59.nu.14.&.c.50.num.6.
305 &in Enchirid.tit.40.nu.17.c.67.nu. 10. dicens quòd ſi vehementer quis eſt ſuſpectus,ad triremes, vel ad carcerem, aut abiurationem, & ad pœnas pecuniarias,& alias extraordinarias arbitrio iudicis condemnandus eſt, & id vſu quotidiano receptum eſt. Sed in caſu noſtrę aſſertionis Inquiſitores potiùs ad torturã, quàm ad alia iuris remedia ſint proniores, cùm eorum ſit officium veritatẽ inquirere, & reorum conuerſionem
306 quęrere. Sed quãdo non eſt ſufficiẽter,ſed leuiter quis tortus, pœna extraordinaria etiã eſt puniẽdus, vt in præcedẽti aſſertione dictũ eſt,&purgatiõe canonica vſu, & cõſuetudine ſublata vtendum nõ eſt, vt teſtatur Iac. Sep.in inſtit.Cathol.c.54.nu.16
307 ¶Sed ſi ſuſpectus de hęreſi,lite pẽdẽte mortuus fuerit, eius memoria condemnanda, vel abſoluenda eſt, & non ſunt eius hæredes in pecunia vel alia quauis pœna propter ſolas ſuſpiciones condemnandi.c.accuſat⁹. §. ſi verò. verſi. porrò. in fine.de hæret.in.6. Bal.in.l.1.C.ne ex delic.defuncto.Anania in.c.ſi quis Epiſcop⁹. nume. 8. de hæret. Bellamera deciſ. 677.&.680.Ia.Sep.in Enchiri.tit.62.
308 nu.6. Nam contra defunctum minimè procedi poteſt,niſi ſit plena & legitima probatio, cùm ſe defendere nequit.inſtruc. Hiſpalen. c.20. & alia Abulen.c.4.alia Toletan.c.7. Iac. Sep.optimè in inſtit.Catho.c.17.nume.5.& in.d.tit.62.nu.5.
309 ¶Secũdam aſſertionis partẽ probat.c.in capite quadrageſimæ.50.diſtin. c.Achab Rex.de pœnitent.diſt. 3. inſtru. apud Madrid, anno.1561. c.81.Et habetur.2.Reg.c.3.&.3. Regum.c.20.&.4.Regum.cap.19.&in

quòd ſocios criminis habet, in capita aliena torquetur, vt ſocios & alios hæreticos manifeſtet. l. ex libero. l. vnius. §. teſtes. ff. de quæſtio. l. etſi certus. ff. ad Syllanian. inſtruct. de Madrid, anno. 1561. cap. 45. de qua re plurima ſcripſit Hippol. in. l. 1. §. diuus Antonnius. &. d. l. repeti. nu. 39. & ſequen. ff. de quæſtio. Boſsi. in tit. de tortura teſtium. Iac. Sep. in enchirid. tit. 52. nu. 31. & titu. 61. num.
316 5. in fine. Ratio diſcriminis inter prędictos caſus eſt, quia qui contra ſe confitetur, à fortiori ſi ſciret alios eſſe hæreticos cõtra eos confiteretur, quod ſecus eſt quando negatiuus exiſtit.

ASSERTIO. XXXV.

317 ¶ *Reconciliatus ab Inquiſitoribus fidei eadem crimina proprio parocho tenetur ſacramentaliter confiteri.*

DE hac aſſertione S. Thom. in. 4. ſen. diſt. 18. q. 2. art. 2. Durã. in. 4. ſen. diſt. 13. q. 15. Adria. in. 4. ſen. de confeſsione. q. 4. Abb. in. c. de his de accu. num. 4. Azpil. in cap. ſacerdos. num. 94. de pœnit. diſt. 6. Eſt expreſſa inſtruc. de Madrid, anno noſtræ ſalutis. 1561. cap. 71. in fine. Et hæc aſſertio tanquam indubitata maiori elucidatione non indiget.

ASSERTIO. XXXVI.

318 ¶ *Puberes hæreticos plenè confitentes reconciliandos eſſe, in alijs verò pœnis ætati ſubueniendum eſſe.*

ID optimè probat. l. auxilium. §. in delictis. ff. de minor. ibi, ætatis miſeratio ad mediocrem pœnam iudicem perducere debet. l. excipiuntur ff. ad Syllaniani. l. ferè in omnibus. & l. pupillũ. ff. de regu. iuris. capi. 1. de delict. pueror. expreſſa inſtruc. Pinciana, anno. 1488. cap. 12. plenè Hippol. in. l. de minore. ff. de quęſtio. & in. l. ſi quis te. nu. 8. C. de ſicarijs. Matth. de Afflictis, deciſ. 208. Thom. Gram̃. deciſ. 23. nu. 12. & voto. 14. Latiſsimè omnium Anto. Gom. lib. 3. reſolut. cap. 1. à nu. 55. vſque ad. 67. Tiraquel de pœ. tempora. cau. 44. num. 43. & ſequent. Iac. Sep. in enchirid. titu. 44. vbi inquit, in cauſis etiam fidei minoribus vigintiquinque annis dandum eſſe omnino curatorem, vt nouiſsimè cautũ eſt inſtruc. apud Madrid, anno. 1561. c. 25. l. clarũ. l. fin. C. de autho. præſtan. l. cũ & minores. C. ſi aduerſ. rem iudi. teſtit. poſtu. Et hoc iure vtimur.

ASSERTIO. XXXVII.

319 ¶ *Hæreticum omnino occultum eſſe excommunicatum, & ob id reconciliandum iuxta communem iuriſperitorum ſententiã, contra communem Theologorum.*

IN hac fuerunt ſententia Cardi. Ioa. de Imola. Bonif. de Vitalin. in clem. 1. §. verũ. poſt gl. ibi, de hæret. quòd hæreticus omnino occultus ſit excõmunicatus. Quã opinionem fatetur eſſe cõmunem Alberti. de agnoſc. aſſer. q. [illegible]. nu. 27. & . 29. &. 32. Pro qua eſt expreſſa inſtruc. Hiſpalen. anno. 1484. c. 2. Oppoſitam verò opinionem Theologorum eſſe communẽ affirmat Iaco. Almayn. in. 4. Sent. diſt. 17. art. 1. Iac. Sep. in inſtit. catho. c. 42. nu. 3. & Iuli. Clar. in practi. §. hæreſis. verſi. quæro an occultus hæreticus. Rationes, iura, & fundamenta pro vtraq; opinione plenè ſupra num. 240. & ſequen. in. 1. par. ſcripſi. Ideo hoc in loco noluimus eadem repetere, & lectorem eiſdem verbis onerare.

A.SSERT. XXXVIII.

320 ¶*Hæreticos morientes à quolibet ſacer-
dote, non exiſtentibus Inquiſitoribus, poſſe
abſolui.*

ID probat. c. is qui tempore. ibi, à ſi
de diſcedendo. &. c. ſi aliquis fue-
rit. 26. q. 6. & in conci. Arauſicano. c.
2. expreſsè habetur, quòd ſi deſunt
Inquiſitores in extremo periculo,
quilibet ſacerdos hæreticum poſsit
abſoluere, & non aliter. Ad id alle-
gat. d. concil. Iac. Sept. in inſtit. Ca-
tho. c. 3. nu. 2. & in Enchirid. titu. 51.
num. 6. De qua re eſt inſtru. expreſ-
ſa de Madrid, anno. 1561. c. 71. in fi-
ne. Quibus videtur aduerſari. c. 7. in
fine. ſeſſ. 14. concil. Trident. Sed pri-
ma opinio videtur tutior.

ASSERTIO XXXIX.

321 ¶*Per facultatem, quamuis generalē ab-
ſoluendi à quibuſcunque criminibus, hæreti
corum abſolutio minimè cenſetur conceſſa.
Contra Domini. de Soto, & alios.*

ID probat. ca. frater noſter. 16. q. 1.
vbi generalis commiſsio facta le-
gato per ſummum Pontificem non
extenditur ad cauſas fidei, quæ ſpe-
cialiter Inquiſitoribus ſunt cōmiſſæ
c. ſi Epiſcopus. de pœnit. & remiſsio.
in. 6. facit. l. obligatione generali. ff.
de pigno. & l. ſi quando. C. de inoffi.
teſtamen. tenuit Felin. in. c. Apoſto
licæ. in princ. de excep. Archiepiſco.
Floren. 3. part. ſummæ. tit. 24. c. 77. §.
1. Iac. Sept. in Enchirid. tit. 51. num.
4. ſatis copioſè & eruditè Couarru.
in. c. alma mater. par. 1. §. 11. num. 15
vbi ſingularibus fundamentis indu
bitāter tenuit ſacerdotem electum
virtute iubilei & literarū ſedis Apo-
ſtolicæ de abſoluendo à quibuſcun-
que criminibus & cenſuris, nō poſſe
abſoluere ab excommunicatione
322 cōtracta ex crimine hæreſis, niſi ſpe-
cialiter id exprimeretur. Contrariū
videtur tenere Abb. in. c. de cætero.
de ſen. excō. & Domin. de Soto. in. 4.
ſent. diſt. 22. q 2. art. 3. Sed prima opi
nio ſemper mihi placuit.

ASSERTIO. XL.

323 ¶*Maritum conſtante etiam matrimo-
nio hæreticæ vxoris dote priuari, cōtra Chaſ-
ſaneum, & alios.*

DOtem vxoris hæreticæ confi-
ſcari certum eſt. l. quinque le-
gibus. ff. de bon. damnato. vbi pro-
pter crimē læſæ maieſtatis humanæ
dos confiſcatur: à fortiori igitur pro
crimine læſæ maieſtatis diuinæ, nā
longè grauius eſt diuinam, quàm tē
poralem lædere maieſtatem. ca. ver-
gentis. de hæret. Authen. vt non lu-
xuri. homi. contra natu. in princ. Ita
expreſsè tenuit Cardi. in. c. fi. de con
uerſi. coniugato. Anchatra. in. c. de-
creuit. de hęret. in. 6. Iac. Sep. in inſti
tu. Catho. c. 9. nu. 11. Villadie. de hæ-
ret. q. 15. nu. 9. Bart. & Alberi. in. d. l.
quinque legibus. & Reperto. Inqui-
ſito. verbo, dotes. verſi. an autē pro-
pter vxoris hæreſim. Couarru. in. 4.
decretali, par. 2. c. 7. §. 5. nume. 5. Pal.
324 in. l. 78. Tauri. nu. 2. gloſſator ordina
menti, in. l. 1. tit. 1. lib. 1. ordinamen-
ti, pag. 33. Contrarium tenuit Caſſa
neus in conſuetu. Burdegalē. rub. 2.
§. 2. nume. 5. fol. 96. & alij, quos ipſe
ibidem refert.

325 ¶Neque maritus cogendus eſt
ad cohabitandum cum muliere in
hæreſim lapſa, etiam reconciliata. c.
de illa. vbi Abb. de diuor. Idem Abb.
in. c. fin. contra glo. ibi, de conuerſi.
coniugat. Alphō. de Caſtro, de iuſta
hæreti-

hæreticorum punitio. lib. 2. c. 7. Couarru. in loco ſupra citato. Iul. Cla. in practi. §. hæreſis. verſi. Item propter hæreſim. neque eam maritus alere tenetur. l. fin. C. ad Velleian. Alex. in l. quod in vxorem. C. de nego. geſtis. Nico. Boer. deciſ. 22. incip. dico quòd licet. num. 3. Pala. Rub. in rub. de donat. inter virum & vxorẽ §. 46. & in c. per veſtras. §. 49. Iac. Sep. in inſtit. catho. cap. 16. num. 8. Quia cùm eius dos pro hæreſi fuit publicata d. c. cùm ſecundum leges. ca. vergentis. de hæret. culpa ſua indotata remanet, & mulierem indotatam alere maritus minimè tenetur. l. pro oneribus. C. de iure dotium. cap. per veſtras. in fine. de donat. inter virũ & vxo. glo. ſing. in verbo, onera matrimonij. in auth. de non eligend. ſecun. nuben. §. fin. collat. 1. cũ alijs traditis per Boet. in dict. deciſ. 22. & in mea Epito. ſucceſſ. c. 33. num. 31. vbi nonnulla in hoc retuli.

ASSERTIO. XLI.

6 *¶ Relapſus, ſiue negatiuus, ſiue confeſſus, ſtante legitima probatione, eſt relaxandus.*

HAnc concluſionem probat. c. ad abolendam. §. illos quoque de hæret. c. ſuper eo. c. accuſatus. §. 1. & 2. de hæret. in 6. inſtructi. de Madrid, anno. 1561. c. 41. in fin. Calder. conſ. 2. de hęret. in fine. Villadieg. de hæret. q. 11. nu. 2. & q. 20. nu. 5. Paul. Grillan. de hęret. q. 10. Fran. Squil. de fide catho. c. 19. nu. 3. Matth. de Afflic. in conſti. Siciliæ. lib. 1. rub. 1. nu. 63. Abert. de agno aſſer. q. 25. nu. 25. & ſequẽt. Optimè Ludo. Carre. de hęret. §. modo qualiter. num. 50. & ſequen. Caſtro de iuſta hæret. punitio. lib. 2. ca. 2. Guid. Camelita. in ſumma de hæreſibus. cap. 10. Palude in. 4. Sen. diſt. 13. q. 3. reperto. Inquiſito. verbo relapſus. Optimè Nicol. Aymeric in directorio. par. 3. q. 98. cum quatuor quæſtionibus ſequen. & habetur in fortalitio fidei. li. 1. conſideratione. 12. Bunderius de Gandauo, de modernis hæreticis. tit. 33. art. 8. in fine. Iac. Sep. in inſtit. catho. c. 50 in fine. melius c. 55. & in enchirid. titu. 60. Ægidi. Boſsi. tit. de hæret. nu. 24. Ioan. Nicol. de hæret. nota. 6. incipi. non recedant à memoria. & nota. 42. incipi. l. Reuocabis. l. Iulius Clar. in practic. §. hæreſis. verſic. Idẽ etiam dicendum eſt. Nonnulla ego tradidi in meo Spec. 175. incip. Relapſus dicitur.

327 ¶ Ratio aſſertionis eſt, quia delictum geminatum veniam non meretur. l. 3. C. de Epiſcop. audien. l. quicunque. C. de ſeruis fugit. l. capitaliũ. §. ſolent. ff. de pœnis. plenè Tho. Gram. in. deciſ. 16. & voto. 17. num. 12. Ludo. Carret. in practic. criminali.

328 § penul. per totum. Alia quoque eſt ratio, nam actus præſens præteritam intẽtionem declarat, ſingula. l. ſi hi qui adulterij. C. de adulter. l. cùm quis. C. de natura. liber. Quia per iterationem delicti apertè oſtenditur & declaratur qualis fuit abiurantis

329 animus tempore ſuæ abiurationis, nam non amore ſeu zelo fidei, ſed ficta & ſimulata conuerſione, ad pœnam tantùm delicti euitandam ad fidem fuit conuerſus. cap. accuſatus. cap. vt officium. §. prouiſo ſolerter. de hæret. in. 6. Doctores ſupra citati, præſertim Ioan. Nicol. in. d. nota. 42. & Paul. Grillan. in. d. q. fin. vbi concludit hanc præſumptionem eſſe iuris & de iure, contra quam probatio in contrarium non admittitur. l. antiquæ. C. ad Velleian. dict.

330 l. ſi hi qui adulterij. cap. is qui fidẽ. cũ alijs. de ſponſali. Ideo non auditur

volens iterum abiurare, ſed abſque aliqua audientia relaxandus eſt. d. §. illos quoque. &c. d. c. ſuper eo. Nã ſicut vera pœnitentia veniam promeretur, ita ſimulata Deum irritat. c. inter hæc. 2. de pœnit. diſt. 3. ca. oſtenditur. de conſecratio. diſtinct. 4.

331 ¶ Abiuratio verò de vehementi, vel ſimpliciter, ſeu generaliter facta prout eſt illa, quæ à reconciliatis efficitur, & non de leui, cõſtituit aliquẽ relapſum, ſi ille in abiuratam hæreſim, vel in aliam relabitur. d. c. accuſatus. §. 1. vbi Ancharra. num. 2. quia potiùs abiuratio, quàm condemnatio hunc effectum operatur: nam in abiuratione ſub pœna relapſi, lapſus

332 iureiurando obligatur. Sed neceſſe eſt quòd conſtet reum fuiſſe lapſum & nunc eſſe relapſum. De primo verè, vel præſumptiuè, de ſecundo legitimè debet conſtare. d. c. accuſat°. c. literas. de preſump. l. fin. C. de probat. Ideo ſit cautus Promotor fiſcalis in accuſando etiam reum de primo lapſu, ne tantùm præſentare primã ſententiam contra relapſum prolatã teneatur, ſed per confeſsionẽ rei, & inſtrumentum ſententiæ conſtet reum in hæreſim fuiſſe lapſum, & ab iuraſſe: ſed reus tunc audiendus eſt, volens innocentiam ſuam allegare & probare. Clem. paſtoralis. de re iudica. ca. 1. de cauſa poſſeſ. & propri. Villadie. de hæret. q. 11. nume. 3. Iacob. Sept. in. d. c. 55. nume. 14. reperto. Inquiſito. verbo, relapſus. verſic. ſed circa prædicta.

333 ¶ Facilè ex ſupra dictis deducitur argumentum ad confutandas quatuor cõcluſiones, quas doctiſsimus Alphon. de Caſtro tenuit in d. lib. 2. c. 2. de iuſta hæret punit. Quarũ prima eſt, quòd quis tanquam relapſus punitur, ſi de primo lapſu fuit conuictus, & de ſecundo vehementer ſuſpectus, quod eſt contra. d. c. literas. &c. dd. ſupra citatos, & extrauagan. Alex. Papæ. 4. quam refert Reperto. Inquiſito. verbo, relapſus. verſic. nota quòd ad hoc. Secunda eius cõcluſio eſt, illum non eſſe relapſum, qui poſt abiuratam hęreſim lapſus eſt in eandem, ſi ſpontè, & ſine vlla accuſatione accedit ad Inquiſitores, & coram illis peccatum ſuum humiliter cõfiteatur, quam opinionem etiam tenuit Alberti. de agnoſc. aſſertio. q. 25. nume. 25. & ſequenr. & Alphon. Guerrero, de hæret. num. 9. Contra quam opinionem eſt quædam inſtructi. 5. Hiſpalen. Tertia fuit illius aſſertio, eſſe relapſum, qui poſt abiurationem, & detruſionem in perpetuum carcerem, inde fugit. Vltima eſt eius aſſertio, relapſo Eccleſiaſticam ſepulturam eſſe concedendã. Ignoro equidem quomodo ſepeliri debeat cùm igni tradendus ſit relapſus, itaque in omnibus ſupra dictis maxima cũ ratione mererur reprehendi, ſalua eius ſumma authoritate. Vnde optimis iuribus, & rationibus meritò eum reprehendit Iacob. Sept. in inſtitu. Catholi. c. 16. nu. 13. meliùs. c. 55. num. 4. &. 6. &. 13. & in Enchiridio. titu. 60. num. 6. & tit. 61. nume. 8. Illam tamẽ opinionẽ, quòd fugiens à carceribus perpetuis ſit relapſus, tenent Archid. Ioan. And. Domini. in. c. vt commiſſi. §. nec nõ. de hæret. in. 6. Annan. & Felin. in. c. excommunicamus. 2. Nicol. Arela. de

334 hæret. nota. 5. atque in praxi verſatur: ea fortaſsis ratione, quia tempore abiurationis ad omnia illa ſeruanda ſub pœna relapſi iureiurando aſtringitur reus & obligatur, aliâs potiùs fugitiuus, vel impœnitens eſt cẽſendus, quàm relapſus: quia in hęreſim non iterum labitur. Sed ſi diceretur quòd præſumptione, vel fictio ne

ne iuris cenſetur relapſus, huiuſmodi præſumptio, vel fictio non eſt ſufficiens ad pœnam delicti ordinariã, vt pleniùs ſuperiùs tradidi.

335 ¶Cum relapſis minimè Inquiſitores fidei diſpenſare poſſunt. c.excõmunicamus.1.&.2.in princi.notant Iac.Sep.vbi ſupra,& repertor. Inquiſito.in.d.verbo,relapſus.verſic.item nota. Nõ enim iudex debet eſſe mitior lege, neque à iure ſcripto recedere.l.1.C.de legib.l.proſpexit.ff. qui & à quibus. In hac Inquiſitione Valentina eſt indultum Apoſtolicũ, quo cautum eſt, relapſos ſi ſint de genere Maurorum, & verè pœnitẽtes, ab Inquiſitoribus poſſe iterum reconciliari; quia cum Neophytis mitiùs agendum eſt.c. Deus qui.de pœnit.& remiſsio.cap.nouit.12.diſtin. ibi,quę adhuc in fide noua eſt.reperto.Inquiſit.in verbo,pœna.verſi. Itẽ nota, quòd in nouis,facit.l.deſertorem.§.ſi plures.ibi,ſed tyronib' parcendum eſt.&.l qui cum vno.in fin. ff.de re milita. Priùs tamen Inquiſitores ſuper his ſupremi ſenatus proceres ſanctæ Inquiſitionis iuxta eorum decretum,quod in.2.volu.Epiſtolarum Inqũſitionis Valentinę habetur,conſulere tenentur.

ASSERTIO. XLII.

336 *¶Filios ac nepotes relapſorũ, etiam ſi verè correcti & pœnitentes exiſtant omnibus iuris pœnis eſſe obnoxios, contra Domini. & nonnullos alios.*

337 FIlij hæreticorum, qui non fuerũt correcti & incorporati vnitati Eccleſiæ, vſque ad ſecundam lineã paternam, & ad primam maternam, ſunt inhabiles ad beneficia eccleſiaſtica, & officia ſecularia publica aſſequenda.c.2.§.hæretic. ſtatutum.2 de hæret.in.6.l.quiſquis.C.ad.l.Iul. maieſtat. Villadie. de hæret.q.23.in prin.Iacob.Sept.in inſtit.Catholi.c. 29.ſing.inſtru.Pinciana,anno.1488. c.11. Quæ omnes prohibitiones in filios & nepotes hæreticorum, de iure & conſuetudine ſtatutas plenè refert. Quę iura ſecundum verum ſenſum intelligenda ſunt in hęreticis ſemel lapſis,& non in relapſis, qui etiã ſi correcti & pœnitentes ſint, eorũ filij,& nepotes iuris prohibitionibus ſunt obnoxij,glo.in verbo,reincorporatos.in.d.c.ſtatutum.2.quam ſequitur ibi Ioan.Andr.& Francus.nume.4.& Iacob.Sept.in Enchirid.tit.
338 63.num.7. Sed Dominic.in.d.c.ſtatutum.2.§.ſanè.num.2. Oppoſitam tenet ſententiam,& Iacob.Sept.ſibi contrarius.in inſtit.Catho.c.29.nu. 2.in fine. Et Decanus Segouienſis,in tractatu de hæreticis.c.18. Qui ſanè tractatus per Gloſſatorem tranſcriptus fuit in.l.1.&.2.tit.26.par.7. Ratio noſtræ aſſertionis eſt contra prædictos.dd. Quia relapſi non reincorporantur vnitati Eccleſiæ, ſed ſine audiẽtia Curiæ ſeculari traduntur, etiam ſi ſint emendati.c.ad abolendam.§.illos quoque.de hæret.c.ſuper eo.co.tit.in.6.quamuis eis, vt ibi dicitur, ſacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ concedantur. Vtrunq; tamen in.d.c.ſtatutum.2.requiritur videlicet, quòd ſint emendati,& reincorporati.

ASSERTIO. XLIII.

¶Dogmatiſta, prout iura Cæſarea diſponunt (quæ in vſu ſeruantur) relaxandus eſt.

339 LEx diuina magiſtris errorũ (vulgo dogmatiſtis) nullo modo pepercit. Deuter.c.13.ibi, ſi tibi voluerit perſuadere, clam dicens: Eamus, & ſequa-

& ſequamur deos alienos, ſtatim interficies eum. & Numero.c.25.&.4. lib.Regum.cap.2.&.23. & Machab. 1.c.2.l.quicunque.in fi. C.de hæret. Vbi docentes vltimo ſupplicio damnantur, adhærẽtes verò in decem libris aur, & glo.ibi, notabilis.in verbo damnetur.l.eum qui ſeruum.C. de apoſta. vbi perſuadens ſeruo, vel libero, vt à fide Catholica recedat, capite punitur.l.fin.in fine.C.de Iudæis.l.2.in.fin.C.ne ſacrum bapt.itere.c.aliquanti clerici tibi, conſulere, vel docere. vbi optima glo.26.q.5. glo.in verbo.audieris.in.c.necabis 23.q.5.glo.in parte.puniendi.in.c.ex communicamus.2.de hæret.l.2.tit. 26.part.7. Albert. de agnoſ.aſſer.q. 30.num.60.Reper.Inquiſito.verbo, docere. & in verbo. hereſiarcha. & habetur in determinationibus ſcholæ Pariſien.contra Eraſmum. tit.23. cenſura. 1.Iac.Septa.in Enchirid.tit. 4. & ſequent. & in tractatu de patre hæretico.nu. 15.contra ea quę priùs ſcripſit in inſtit.Cathol.c.45.numo.
340 12.in quo loco affirmat, hereſiarchã non pertinacem, ſed cõuerſum, pœnam ignis euadere: quod annuere videntur iura Canonica, videlicet, c.ad abolendam.de hæret.ibi, ſentire, vel docere.c.ſuper quibuſdam.de verb.ſignifi.ibi, publicè prædicant, id expreſſè eſt deciſum. in concilio Tarraconen.relato in directo. Inquiſito. part.2.fol.86. Ob id meritò noſtra aſſertio diſcrimen inter ius Canonicũ & Ciuile hac in re aſsignat. Quòd ius Ciuile de vſu & conſuetudine maxima cum ratione ſeruatur,
341 nam maiori pœna dignus eſt, qui audaciam & occaſionem damnationis alijs tribuit. c.qui aliorũ.24.q.3.hoc verborum tenore. Qui aliorum defendit errores multò magis damnabilior eſt illis qui errant, quia non ſolùm errat, ſed etiam alijs offendicula erroris præparat & confirmat: vnde quia magiſter eſt, non tantùm hęreticus, ſed etiam hæreſiarcha dicendus eſt. maior enim pœna à iure ſeductoribus, quàm delinquentibus imponitur.ca.qui conſentit.11.q.3.
342 glo.ſing.in verbo, defenſauerit. in Clem.1. de vſuris. Angel.in.l.vnica. in fine.C.de Nili aggerib. non rumpen. Decius in.c.1.nume.13.de offi. delegati.ne vnus malus, multos bonos perturbet.c.non turbatur.24.q. 1.c.reſecandæ.24.q.3.cap.ea quæ.de ſtatu monacho.
343 ¶ Item ſuperiùs dictis ſequens additur ratio, hæreſis crimen grauiſsimum eſſe certum eſt, tum propter nobilitatem ſubiecti, tum etiam propter nobilitatem rei, quæ offenditur. c.vergentis. de hæret. c. vt officiũ.§.verum quia in tã graui crimine. eo tit.in.6.c.denique.7.q.1. c.in nomine Domini.23.diſtinct. Vnde meritò inquit Bal.in.l.1.num.45.C. qui accuſ. non poſſ. quòd delictum hæreſis etiam ignoranter prolatum, grauius eſt, quam doloſum homici-
344 dium: quia hæreticus ponit os in cælum, refert Anani.in rub. de hæret. num.2.& Conrad.Brun.lib.1.de hæret. c.3.in prin. Burgen.in fortalicio fidei.lib.2.conſideratione.12. Si ille qui occidit homines nulla venia dignus eſt.l.3.C.de Epiſcop. audien.l. quoniam multa. C. ad.l.Iul.de vi publi. quanto magis qui impio dogmate non corpora, ſed animas, non leui morte, ſed ſempiterna occidit.
345 ¶ Addendum etiam eſt, quòd ſi aliquando delinquẽtibus venia conceditur (vt puta) propter multitudinem, vel aliam cauſam, ducibus tamen, & ſeductoribus, primiſque authoribus non ſolet ignoſci, quia hi longè magis delinqunt, & vt cæteri magis

magis deterreantur. d. l. quoniã mul ta. ſing. l. ſiue ex Prætoriano officio. ibi, prioribus eius militiæ. C. de exacto. & executori. libro. 12. vbi illum tex. Ioan. de Plat. col. 2. nonnullis iuribus & fundamentis affirmat in ſeditione facta in ciuitate, duces, conſiliarios & officiales ciuitatis eſſe puniendos. Abb. in. c. lator. 3. nota. de cleri. excomm. latè Tiraquel. de pœnis. temperã. cau. 47. nu. 7. & ſequẽ.

346 ¶Præterea id alia iuuatur ratione. Iura quæ de crimine ſimpliciter loquuntur, non ſunt in fauorabilibus ad crimina qualificata extendẽda, quando ſimul alia delicta concurrunt, vt de fornicatione ad adulterium, de homicidio ad parricidium: ita neque de hęretico ſimpliciter ad dogmatiſtam. l. ſi adulterium cum inceſtu. l. vim paſſam. §. præſcriptione. ff. de adulter. l. nũquam plura. ff. de priuat. delict. Bar. in. l. Senatus. ff. de accuſat. Bald. in caſu ſimili in. l. eã quam. nume. 36. C. de fideicommiſ. & in. l. ſi qua illuſtris. nu. 5. C. de offician. Alex. conſi. 37. vol. 2. Iaco. Sept. in ſpecie, in. d. tit. 59. nu. 5. quod pleniùs ipſe retuli in Epitome ſucceſsionum, c. 23. nu. 17. & ſequent.

347 ¶Ratio rationis eſt, nam qualitas adueniens, vel adiuncta enti, qualificat illud, & reponit in diuerſa ſpecie. l. mariti lenocinium. §. fin. ff. de adulte. l. item apud Labeonem. §. ſi quis virgines. ff. de iniurijs. Bart. in. l. 1. C. de ero. mili. anno. lib. 12. latè Hippo. in ſing. 520. incip. qualitas.

348 ¶Vnde facilè infertur ad declarationem indulti Apoſtolici fe. re. Pauli Papæ. 3. & Regij priuilegij, quibus prohibetur Inquiſitoribus fidei, contra neophytos, ſeu conuerſos de genere Maurorum iſtius regni Valentiæ ſuper hæreſi, ſeu apoſtaſia Maumethica procedere, quòd dictum indultum & priuilegium minimè ſit per ſupra dicta extendẽdum ad dogmatiſtas, vulgo Alfaquins, cùm de eis nulla prorſus in prædictis cõceſſionibus fiat mentio, & in generali conceſsione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. l. obligatione. ff. de pigno. ca. ſi Epiſcopus. de pœnit. & remiſsio. in. 6. c. in generali. de regul.

349 iur. eo libr. 6. Albericus in rub. C. de natu. liber. latè Fel. in. c. poſtulaſti. 1. colu. 2. de reſcrip. cùm dogmatizate ſit delictum qualificatum vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ nimis pernicioſum, & non ſolùm iſte eſt hæreticus, ſed hoſtis communis Reipublicæ. Ideo meritò contra dogmatiſtas ſeu dogmatizantes, etiam non baptizatos procedere iura permittũt.

350 glo. in verbo, hæreticum. in Clem. vnica. §. fin. de vſuris. Villadie. de hæret. q. 9. in fine. Conrad Brun. de hæret. lib. 4. c. 2. Albert. in rub. de hęret. in. 6. q. 3. in fine. & ſupra par. 1. num.

351 552. alios retuli. vbi. nu. 557. ſcripſi, idem dicendum contra celebrãtes ſuos ritus, & cæremonias publicas.

352 ¶Neque meæ aduerſatur aſſertioni trita iuris regula, quòd ius canonicum potius quàm ciuile in foro canonico eſſet ſeruandum, cùm crimen hæreſis ſit merè Eccleſiaſticum, & ad iudices Eccleſiaſticos, & nõ ſeculares ſpectet illius cognitio. c. vt Inquiſitionis. §. prohibemus. de hæret. in. 6. vbi neque indirectè iudex ſecularis de hoc crimine poteſt cognoſcere. Barto. & alij in. l. magiſtratibus. ff. de iuriſ. om. iudi. Franc. Squillacen. de fide Catholi. c. 30. Marian. Socin. in. c. excommunicam⁹. 1. num. 8. de hæret. Abb. in. c. ad abolendã. in fine. de hæret. & in. c. cùm

353 ſit generale. de foro competent. Nã lex canonica adiuuari poteſt per ciuilem

uilem per pœnæ impoſitionem.glo. ſingul. in verbo, tolli. in Clement. ne Romani.de electio n.Ioan.Andr. in.c. fina.de offi.Archidia.eam allegat. Abb.in.c.prudentiam.nume.5. de offi.delegati.& in.c.licet.numer. 2.in fine.de offi.ordina.Decius conſil.11.incip.& pro tenui facultate. nume. 10. Ludo.Carrer. de hæret.§. circa itaque.nu.7. Doctores Hiſpani in.l.49.Tauri.

ASSERTIO. XLIIII.

354 *¶Filios hæreticorum,etiã natos ante crimen commiſſum,ſub pœnis, & prohibitionibus canonicis comprehendi. Contra Calderin.Anani.& alios.*

HAc in te magna inter iuris profeſſores eſt controuerſia, Calder.titu.de hæret.conſil.3.tenuit fi-
355 lios ante natos non comprehendi, ſequitur Anani.in.c. vergentis.nu. 18.de hæret. Præpoſit.in.c.hoc iure. in fine.8.diſtin. Tiraquel.de iure primoge.q.31.num.4.hanc fatetur eſſe communem opinionem Alciat. cõſi.467. num.7.& Iac. Sept.in inſtitu. Catholi.c.29.num.4.putat hanc ſententiam eſſe veriorem & benigniorem.& in Enchitid.titu.63.num.19. Idem affirmat Iul. Clarus in practi. §. hæreſis. verſi. quæro nunc. & in.§.
356 læſæ maieſtatis.verſi.fuit etiam. Sed magis communis opinio, & vſu, & conſuetudine recepta eſt, omnes filios tam natos, quàm naſcituros cõprehẽdi.ita Ioan.And.&Dominic, in.c.vt commiſsi.de hæret.in.6. Villadię.de hætet.q.13.num.5. Caſtro de iuſta hæret.puniti.lib.2.c.fi.& de poteſta.legis pœnalis.libr.1. c.7.Couarru.lib.2.reſolut.c.8.nume.4. magis communem etiam affirmat Iac. Sept.in.d.c.29.nu.3.& Claud. Aquẽ. in.l.ſi quis id quod.num.14.ff.de Iuriſd.omni.iudi.& Ioan.Gigas,de crimine læſæ maieſtatis.q.5.nu.2.Ioan. Lup. de iuſti.& iure regni Nauarræ, par.5.§.8.obiectio.4.& Gloſſator ordinamenti in.l.1.in fine.tit.1.lib.1. ordinamen.meliùs in.l.3.tit.9.lib.4. ordinament. Pleniùs retuli in ſing. meo. 68. Ratio eſt, quia hæreſis eſt crimen ſpirituale, & non trahit originem à carne, ideo nihil intereſt, an filij ſint ex radice infecta, vel non nati.

ASSERTIO XLV.

357 *¶Pertinax non tantùm eſt relaxandus, ſed etiam viuus à ſeculari poteſtate comburendus.*

358 DOcet diu⁹ Iſidorus lib.10. Etymologiarum, quòd pertinax dicitur qui aliquid imprudenter tenet,quaſi per omnia tenax: & quem admodum perſeuerantia eſt in virtute,pertinacia eſt in vitio. Ideo propriè hæreticus pertinax eſt ille, qui perſiſtit in errore, vel hæreſi,quã de neceſsitate debet dimittere. c.ad abolendam.§.1.de hæret.c.qui in Eccleſia.24.q.3.ibi, qui ſua peſtifera & mortifera dogmata emendare nolunt, ſed defenſare perſiſtunt.c.nec licuit alicui.17.diſtin.ibi,qui obſtinati & cõtumaces extiterint, vt doceri non velint. Clem. vnica.§.porrò,de ſumma Trinita.& fide Catho.
359 ibi,defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit. vbi glo. in verbo, pertinaciter, inquit, quòd pertinax eſt obſtinatus, durus, irreuocabilis, & indocilis.allegat Clem.ex graui.§ penult.de vſuris. Vbi optimè Ioã.de Imo. S. Thom.2.2.q.138.ſub titu. de vitijs oppoſitis perſeuerantiæ. art.2. Albert. de agnoſcen. aſſer. q.29.nu.

29. &. 30. cum ſequent. Latiùs in. q.
30. per totum illam. q. & in. cit. q. 12.
nume. 7. de hæret. in. 6. Fran. Squilla-
cen. de fide Catho. c. 25. & 28. Cano.
lib. 12. de locis Theologicis. c. 8. Iac.
Sep. in Enchirid. titu. 30. in prin. & ti
tu. 31. & titu. 67. nu. 2. vbi refert bea-
tum Gregorium in dialogis, dicen-
tem quoſdam hæreticos viuos Ro-
360 mæ eſſe concrematos. & in inſtit. Ca
tho. c 45. num. 12. & c. 47. num. 3. &
4. dicens, quòd quicunque obſtina-
to animo defendunt hæreſes, & dæ-
monis inſtar ſunt pertinaces, indu-
rati, & obſtinati, ore obſtructo & lin
gua ligata, ne alios valeant ſcandali-
zare, viui concremandi ſunt, vt fue-
runt Aceſius Epiſcopus, & Macha-
rius, quos refert etiam Archiep. Flo-
ren. 2. par. ſummæ. tit. 4. c. 6. in tit. de
pertinacia. glo. ſingu. in verbo, perti
naciter. in extrauag. Ioan. 22. incip.
inter nonnullos. de verbo. ſignifica.
Nonnulla in repertorio Inquiſitorũ
habentur, verbo, pertinax. & verbo,
hæreticus. verſi. nunc cõſequenter.
Matth. de Afflictis, in conſtit. Sicilię.
361 titu. de hæreti. nume. 43. Carcaſona
in. l. 4. C. de hæret. dicens, hæreticos
pertinaces viuos in conſpectu popu
li eſſe comburendos, ſimul cum ſuis
libris & ſcripturis, & habetur in de
terminationibus ſcholæ Pariſien. cõ
362 tra Eraſmum. art. 23. Latiſsimè om-
nium Cardi. Turrecrem. in ſumma
de Eccleſia, libr. 4. part. 2. c. 16. vbi vi-
ginti modos refert, quibus in hære-
tico cognoſcitur pertinacia: quos é-
tiam refert Alphon. Guerrero, in the
ſan. relig. Chriſtia. tit. de hęret. num.
20. & ſequen.
363 ¶Patet itaque quod propriè hæ-
reticus pertinax, obſtinatus & pro-
teruus eſt, qui Eccleſiæ iudicio non
vult ſe ſubijcere, & inſtar Pharaonis
induratum eſt cor eius, Exod. cap. 7.
contra pertinaces diuina exclamat
ſcriptura. Qui mentis eſt duræ, cor-
ruet in malum, & cor durũ male ha-
bebit in nouiſsimo. Et Exod. c. 32. di
364 xit Dominꝰ ad Moyſen: Cerno quòd
iſte populus duræ ceruicis ſit, dimit-
te me vt iraſcatur furor meus ſuper
eos, & deleam eos de terra. Pertinax
enim hæreticus eſt inſtar aſpidis ſur
dæ & obturantis aures ſuas; quę non
exaudit vocem incantantium, & ve
nefici incantantis ſapienter, Deus
conteret dentes eorum. &c. Pſalm.
365 57. Vnde Iob. c. 41. cor eius indurabi
tur quaſi lapis. Ideo hæreſis in quan-
tum in ſe habet pertinaciam, eſt ſpe-
cies peccati in Spiritum ſanctum. S.
Thom. in. 4. ſent. diſt. 13. art. 16. in fi-
ne, quem refert. Fran. Squill. de fide
Catho. c. 25. nu. 2. c. diaconi. 93. diſt.
Quod pertinaciter peccantium nõ
miſeretur Deus: nam ferro abſcindē
366 da ſunt vulnera; quæ medicamenta
non recipiunt. c. in canonibus. 16. q.
1. c. reſecandæ. & c. ecce autem. 24.
q. 3. ne modicum fermẽtum totam
maſſam corrumpat, Paul. 1. Corint.
c. 5. declarat Burgen. in fortalitio fi-
dei. lib. 2. conſidera. fin. in fine. & Io.
Bunde. à Gandauo de modernis hæ-
reticis. tit. 33. art. 8.
367 ¶Oritur autem pertinacia ex ſu-
perbia, & elatione, & inani gloria,
qua plus ſibi, quàm omnibꝰ alijs cre-
dit, vt teſtatur S. Thom. & Archiep.
368 Floré. in locis ſupra citatis. Ideo om-
nes hæretici ſunt ſuperbi, & elati. c.
hæreticus. 24. q. 3. ibi, maximè vanæ
glorię. c. excõmunicamus. 1. in prin.
ibi, extollentem ſe. & ibi notat Anã.
de hæret. Villadieg. de hæret. q. 1. nu
me. 3. Epiphanius de hæret. lib. 1. to-
mo. 1. Conrad. Brun. de hæret. lib. 1.
c. 5. Vnde diuus Paulus. 2. ad Timo.
c. 3. in nouiſsimis diebus inſtabunt
tempora periculoſa, & erunt homi-
nes

nes ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſu-
perbi, blaſphemi, proterui, immun-
369 di, voluptatum amatores. Humili-
tas verò oppoſita eſt ſuperbiæ, ex
qua oritur hæreſis. Paul. ad Rom. ca.
12. idipſum inuicem ſentientes non
alta ſapientes, ſed humilibus conſen
tiẽtes. Prouerb. c. 3. ne innitaris pru-
dentiæ tuæ. c. ne innitaris. de conſti-
370 tu. Sed verè humilis & Catholicus
diuum Auguſtinum imitetur, dicen
tem ſe à puero non dũ anniculo eſſe
paratũ corrigi, vt ipſe ſcripſit ad Au-
xilium Epiſcopũ. habetur in. c. ſi ha-
bes. 24. q. 3.
371 ¶Hæretici pertinaces ab Inquiſi
toribus fidei, & perſonis Catholicis,
religioſis, & doctis ſæpe ſunt monen
di, vt reſipiſcant, & conuertantur:
quia in quacunque hora ingemue-
rit peccator, & conuerſus fuerit, vi-
ta viuet, & non morietur. Ezechie. c.
372 33. c. nullus. de pœnit. diſt. 7. Eccleſia
non claudit gremium redeuntibus
ad ſe, Ezechiel. cap. 18. Epiſtola inter
claras. C. de ſumma Trinita. & fide
Catho. c. ad abolendam. §. 1. c. excõ-
373 municamus. 2. §. ſi quis autem. de hæ
ret. c. corrigantur. 24. q. 7. Vſq; adeò
id verũ eſſe cenſet Albert. de agnoſ.
aſſert. q. 30. nu. 79. & ſequent. quod
etiam ſi hæreticus pertinax expreſ-
ſe proteſtetur ſe minimè reuocatu-
rũ ſuos errores, ſi eos reuocauerit ni
hilominus eſt Eccleſiæ reconcilian-
dus. Quia cùm ſit in primo lapſu, ad-
mittendus eſt ad veniam, cùm bo-
norũ confiſcatione, & carcere perpe
tuo, & alijs pœnis, quę huiuſmodi hę
374 reticis redeũtibus infligi ſolent: etiã
ſi conuerſio ante prolationem ſen-
tentiæ ſit facta. Hæc opinio, meo iu-
dicio non caret ſcrupulo, tum quia
per illam proteſtationem firma eius
voluntas oſtenditur. l. qui in aliena.
§. Celſus. ff. de acquiren. hæredi. cap.
cùm. M. Ferrarien. de conſtitu. tum
etiam, quia peruerſi difficillimè cor-
riguntur, & plus nocet falſus Catho
licus, quàm verus & apertus hæreti-
cus, vt inquit Beda ſuper Cantica.
quem refert Fortalitium fidei. lib. 1.
fol. 78. & hæretici ſunt callidi & fal-
laces, & propter euitãdas pœnas ca-
nonicas, fingunt ſe eſſe Catholicos,
& aliud agunt, & aliud ſimulant, mel
375 in ore, fel autem in pectore geſtant:
& quando non eſt ſpes correctionis,
venia potiùs crudelitas dicenda eſt,
quàm æquitas & miſericordia. c. eſt
iniuſta miſericordia. 23. q. 4. c. nõ eſt
crudelis. 23. q. 5. Quia talis confeſsio
potiùs ſimulata & ficta timore mor-
tis, quàm zelo fidei cẽſenda eſt. Bur-
gen. in ſuo fortalitio fidei, lib. 2. con-
ſider. 12. in difficultate. 13. allegãdo.
ca. vt officium. §. prouiſo ſolerter. de
hæret. in. 6. Albert. in. c. 1. q. 12. num.
11. de hæret. in. 6. vbi inquit, quòd
376 Inquiſitores fidei ſemper habeant
ante oculos illum verſiculum, proui
ſo ſolerter, vbi. nu. 10. affirmat allegã
do quandam inſtruct. Hiſpalen. id in
quiſitorum arbitrio relinquendum
eſſe. Alia etiam eſt ad id inſtruct. de
Madrid, anno. 1561. c. 44.

ASSERTIO. XLVI.

¶Hæreticorum defenſiones per teſtes
377 *minus idoneos fieri non poſſe.*

ID probat expreſsè. c. filij, vel hęre-
des, ibi, non familiares, ſed per te-
ſtes alios fide dignos, fideiq; zelato-
res. de hæreti. in. 6. l. 2. ff. de liberali
cau. expreſſa inſtruct. apud Madrid,
anno ſalutis noſtræ. 1561. c. 36. Nico.
Aymeric. in directo. Inquiſito. par. 3.
q. 70. & q. 121. Ægid. Boſsi. in practi.
titu. de hæret. nume. 3. & titu. de de-
fenſionibus reorum. c. 45. Iaco. Sept.
in

in enchirid.tit.35.num.24.& tit.47. nu.8.& in inſtit.catho.ca.62.nu.13. vbi reprobat Feli.contrarium tenen tem,in.c.de cætero.nu.8.de teſtib. & Guiller.Benedic.in.c.Raynũtius. in verbo, qui cum alia.num.250.de teſta.

378 ¶In alijs verò criminibus citra hæ reſis crimen, teſtes inhabiles, & minus idonei ad defenſionem reorum admittũtur.Bal.in.l.parẽtes.C.de teſtib.Iaſ.in.l.vt vim.num.5.ff.de iuſti. & iure.& in.l.non hoc.num.5.C.vnde legiti.Hippol.in.l.1.§.ad quæſtionem.nu.32.ff.de quæſtio. & in ſing. 59.Nicol.Boe.deciſ.165.& dicendũ. num.7.Thom.Gram.deciſ.56.incip. Andreas.num.16.& conſi.32.num. 12.& conſ.69.in cauſa Benedicti.nu. 11.Boſsi.in prac.crim.tit.de fauoribus defenſionis.num.3.vbi.num.5.

379 affirmat quòd etiam poſt publicationem teſtium,& concluſum in cauſa, vſque ad ſententiam teſtes ad defenſionem ſunt recipiendi, alias iudex tenetur in Syndicatu, vt ego latiùs Speciali.189.num.9.retuli.

ASSERTIO. XLVII.

380 ¶*Pœnas ipſo iure in hæreticos ſtatutas neque mutari, neque minui per Inquiſitores & Ordinarios poſſe.*

EXemplum huius aſſertionis eſt de excommunicatione, in quã hæreticus ipſo iure incurrit.c.excõmunicamus.1.&.2.de hæret.c.nouerit.de ſen.excommu. Idem dicendũ eſt de publicatione bonorũ.ca.cùm ſecundum leges.de hęret.in.6.Nam quando pœna ipſo facto & iure ponitur,etiam ex cauſa per iudicem non mutatur, quia quodammodo ius iã fiſco eſt quæſitum.l.id quod Seruo. §.1.ff.de pecul.lega.l.palam.§.fin.ff. de ritu nup. Hippoly.in rub.ff.de fideiuſſo.num.142.& in.l.de vnoquoque.num.88.ff.de re iudi.& in.l.vnica.num.66.C.de rap.virgi.Feli.in.c. de hoc.nu.5.de ſimo.Decius in.cap. at ſi clerici.nu.5.in fine.de iudicijs. Latè Tiraquel.de pœn.moderã.cau. 30.num.14.& ſequent. Neq; prædi

381 ctis aduerſatur.cap.vt commiſsi.§. nec non ibi, mitigandi, vel mutandi de hæret.in.6.qui tex.non eſt intelligendus de pœnis ipſo iure & facto ſtatutis, maximè quia.§.illc.hodie eſt correctus,vt teſtatur Iac.Sep.in inſtit.catho.cap.16.num.10.

ASSERTIO. XLVIII.

382 ¶*Sententias in hæreticos prolatas, ab Inquiſitoribus, & Ordinarijs minimè mutari poſſe.*

HÆc concluſio ſuperiori aſſertioni proxima eſt, de iure cõmuni Inquiſitoribus fidei vna cum Prælatis permiſſum erat mutare,ſeu mitigare ſententias in hæreticos iam prolatas.ca.vt commiſsi.§.nec non. de hæret.in.6.vbi Peruſin.& alij.nu. 4.Feli.in.cap.excommunicamus.2. de hæret. Villadie.de hæret.q.8.nu. 7.&.q.17.num.5.Fran. Squillace.de fide catho.cap.27.num.3.&.cap.42. Albert.in.cap.1.quæſt.12.num. 13. de hæret.in.6. Quod ſanè hodie aliter ſtatutum eſt per inſtruc.Hiſpalẽ.

383 cap.7.& Toletan.cap.9.quas ad id refert Iac.Sep.in inſtit. catho.cap.16. num.10. Nam ad ſolum Inquiſitorẽ generalem id diſpenſationis genus hodie pertinet:quia Inquiſitores & Ordinarij iam functi fuerunt officio ſuo.l.iudex poſteaquam.l.cùm quærebatur.ff.de re iud.l.diui fratres.ff.de pœn.cap.in literis.de offi. delegati.

Aſſer-

ASSERTIO. XLIX.

384 *¶ Abſolutus ſiue ab inſtantia iudicij, ſi-
ue diffinitiuè, iterum de eodem crimine ple-
niori ſuperueniente probatione, poterit con-
demnari. Contra Conrad: Brun. & alios.*

385 ID rectè probat. l. Imperatores. ff.
de re iudi. l. vnica. vbi expreſsè Lu
cas de Penna. per tex. ibi. C. de ſent.
aduerſus fiſ. lat. retract. lib. 10. & in. l.
1. verſ. ſecũdo quæritur. de priuileg.
Scholar. libr. 12. C. & c. vt commiſsi.
§. nec non. de hæret. in. 6. optima gl.
in ſumma. 35. q. 9. glo. in. c. inter mo-
naſteriũ. de re iudi. Hoſtien. & Abb.
in. c. lator. num. 9. & in. c. conſangni-
nei. in fine. de re iudi. Iaſ. in. l. admo-
nendi. in lectu. num. 49. ff. de iureiu-
ran. Hippol. in. l. vnica. nume. 150. C.
de rap. virgin. Iaco. Sep. in inſtit. Ca-
tholi. cap. 47. nume. 24. inſtruct. Pin-
ciana, anno. 1488. c. 3. ibi, *no obſtante
la ſentencia que fue dada.* cõtra Conrad.
Brun. de hæret. lib. 4. c. 8. & Decium
in conſi. 137. incip. & diligenter.

ASSERTIO L.

386 *¶ Condemnatum pœna arbitraria, quia
delictum non fuit plenè probatum, ſuperue-
niente de eodem crimine legitima probatio-
ne, poſſe ordinaria pœna puniri: quia ſenten-
tia fauore fidei in rem iudicatam non trãſit.*

387 NOſtra hæc aſſertio ſæpe in cau
ſis fidei definiẽdis in ſacroſan-
cto Inquiſitionis foro accidit, qua in
re, vtpote difficili & ambigua, diſci-
puli potiùs, quàm magiſtri officio
fungi vellem.
388 ¶ Si in cauſa fiſci propter omiſ-
ſas probationes ſententia retracta-
tur. l. vnica. C. de ſen. aduer. fiſ. lat. re
trac. lib. 10. l. Imperatores. ff. de re iu
di. à fortiori in cauſa fidei, quæ nimis
priuilegiata eſt. c. accuſatus. §. ſanè.
389 c. in fidei fauorẽ. c. fin. de hęret. in. 6.
Præterea ſi in cauſa matrimoniali
ſententia in rem iudicatam, ſi fuerit
contra matrimonium prolata non
tranſit. c. lator. c. conſanguinei. de re
iudi. c. 1. vt lite non conteſta. neque
in cauſa beneficiali. Inno. in. c. cùm
390 olim. & in. c. cùm Bertholdus. de re
iudi. Rebuff. in praxi benefi. titul. de
ſubrogatio. num. 23. contra Abb. in
c. 1. num. 4. de cõceſſ. præben. quod
intelligendum eſt ſecundum ſingu-
latem diſtinctionem. Rob. Marantæ
de ordi. iudi. 3. par. 6. partis principa-
lis. nu. 150. pagina. 536. vbi. num. 147
inquit, quòd vbicunq; imminet pe-
riculum animæ nunquam ſenten-
tia tranſit in rem iudicatam. glo. fin.
c. inter monaſterium. de re iudi. In-
no. in. c. tua nos. de cohabit. cleri. &
mulie. Abb. in. c. exceptionem. nu-
me. 4. de exceptio. Iaſ. in rep. l. admo
nendi. num. 49. ff. de iureiurã. & Ro-
ber. Maran. in loco modo citato re-
fert viginti quatuor caſus, in quibus
ſententia non tranſit in rem iudica-
391 tam. Idem à fortiori dicendum eſt
in cauſis fidei, in quibus animæ peri
culum vertitur, ita in ſpecie tenuit
Iac. de Bellouiſo. in Authent. de pri-
uileg. dotis hæreticis mulier. nõ præ
ſtan. in fin. colla. 8. dicens iſtam quę-
ſtionem de facto habuiſſe in ciuita-
te Bononiæ, in cauſa cuiuſdam hære
tici, cui indicta fuit purgatio, & po-
ſtea probationes ampliores ſuperue
nerunt. quod ſequitur Lucas de Pen
na in. d. l. vnica. Quod forſitan intel-
ligendum eſt, ſi ſint tales probatio-
nes quæ ſuperueniunt, quòd abſque
primis pœna ordinaria poſsit reus
392 puniri, vel res ſit integra, & pœnitẽ-
tia, in qua fuit cõdemnatus, quia de-
lictum non fuit plenè probatum, nõ
ſit adhuc adimpleta, ne de eodẽ de-

licto

licet bis quis puniatur.l.licet.§.fi.ff.
nautæ caup.ſtabul.l.3.C.de accuſa-
tio.c.de his criminibus. de accuſat.
c.fin.de pœniten.diſt.4. Id profectò
aliorũ iudicio relinquo; cùm ſit quę
ſtiõ quæ altiori egeat inueſtigatiõe.
393 ¶Sed quod in principio noſtræ aſ
ſertionis fuit dictum, indubitanter
procedit: Nã ſi in alijs criminibus fa
uore reorũ ſentẽtia nunquã trãſit in
rem iudicatã.l.non tantũ.ff.de ap-
pella.l.vnius.§.cognitorũ.ff.de quæ
ſtio.l.diui fratres.ff.de pœnis. Alex.
in.l. à diuo Pio.in fine.ff.de re iudi.
Ana.in.c.de his.num.8.de accuſat.
Hippo.in.l.vnica.nu.144.C.de rap.
virgi. vbi refert ſexdecim caſus in
quibus ſententia non tranſit in rem
iudicatam. Iaſ. in rep.l.admonendi.
num.45.cùm ſequen.ff.de iureiurã.
vbi ſcripſit plures alios.& Rober.Ma
394 ranta.vbi ſupra, à fortiori igitur fauo
re fidei. Optima nanque ratio eſt il-
la quæ pro religione facit.l.ſunt per
ſonæ.ff.de religioſis; & ſump.fu-
ner.cap.accuſatus.§.ſanè.ibi, quòd
ſummè priuilegiatũ exiſtit.de hære.
in.6.præſertim quòd ſententia in cri
mine hæreſis eſt declaratoria, cùm
iam à Canone ſit condemnatus, vt
voluit Archidiac.in.cap.vt commiſ-
ſi.in prin.& ibi Domini.num.4. Idẽ
395 Dominic.in.cap.fina.§.1.num.3.de
hæret.in.6.

SEQVITVR PRAEDIctarum Aſſertionum epilogus.

396 NOn inutile eſſe exi
ſtimaui, quinqua-
ginta Aſſertiones
ſuperius ſcriptas, vt
lectoris memoriæ
rectiùs adhęreant,
breui verborum laconiſmo hoc in
loco referre. Habita priùs de ver-
bis, ſeu factis hæreticis ſummaria te-
ſtium inquiſitione, qualificatiſque
pro hæreticis propoſitionibus, por-
rectoque à Promotore fiſcali petitio
nis libello, inquiſitores fidei ad cap-
turam reorum, ac bonorum ſeque-
ſtrationem, maturo conſilio & deli-
beratione procedant: cùm ſola cap-
tura in hoc crimine vehementer in
famet. Sin autem ratione delicti, vel
perſonarũ cauſa fuerit nimis ardua,
vt puta, quia inquiſiti ſunt nobiles,
vel religioſi ante eorũ capturas, pro
ceres ſupremi Senatus ſacroſanctæ
generaliſq; Inquiſitionis ſunt conſu
lendi, vt hęc pleniùs dicta ſunt in pri
ma, & ſecunda aſſertione.
397 ¶Si reus errores hæreticos, eorũ-
que impiam intentionem & credu
litatem confitetur, abiuratis primò
erroribus, cum habitu pœnitentiali
& carcere perpetuo, ac bonorum cõ
fiſcatione publicè reconciliandus
eſt, etiam ſi huiuſmodi confeſsio tor
mẽtis ſit extorta, dummodo legiti-
ma interuenerit ratihabitio. Sed nõ
parui refert an in limine, vel in me-
dio, ſeu in fine iudicij facta ſit confeſ
ſio. Nã qui in principio ante accuſa-
tionẽ cõfitetur, bonis publicatis, nõ
ad carcerem & habitum perpetuũ,
398 ſed per aliquod tempus, Inquiſito-
rum arbitrio damnandus eſt. Si ve-
rò poſt accuſationem, aliquatenus
pœna eius ſubleuãda erit, ſed nõ ea-
dem lenitate & æquitate vtendum
eſt. Qui poſt teſtium publicationẽ
confitetur, pœna delicti ordinaria
eſt plectẽdus. Quę omnia pleniùs di
cta ſunt in aſſertione.16.&.27.&.28

399 ¶Qui verò confeſſionem iudicialem ſpontè factã, non cõſtito de errore, reuocauerit, relaxãdus eſt. Idẽ dicendum cenſeo, ſi in tormentis facta fuerit confeſſio, & deinde legitimè ratificata, quæ re uera ſpontanea dici poteſt: vt liquidè conſtat ex ijs quæ à me plenè dicta ſunt in aſſertione.25.&.31.

400 ¶Cæterùm qui factum hæreticũ confitetur, ſed prauam intentionẽ & credulitatẽ abnegat, etiam ſi de delicto aliàs legitimè non conſtiterit, relaxandus eſt, maximè ſi eſt perſona ſuſpecta, & factum fuerit iteratum: quod aliter eſt in confitente verba hæretica, impiamque intentionem negante, qui ſanè torquendus eſt. Ratio diſcriminis eſt, quia maior animi affectus, atque mentis deliberatio in factis, quàm in verbis ineſt: quemadmodum hæc pleniùs ſcripta ſunt in aſſertione.17.&.18.&.19.&.24.&.26.&.29.

401 ¶Qui verò de pluribus erroribus plenè probatis accuſatus, nonnullos confitetur, alios verò inficiatur, tanquam diminutus & negatiuus in re graui, & non diutina relaxandus eſt, dummodo ſolus ille articulus eſſet efficax ad reum negatiuum tradendum Curiæ ſeculari, & non ſit veriſimilis obliuionis præſumptio. Qui ergo omnes complices, vel omne delicti tẽpus non reuelat, non eſt cenſendus diminutus, vt cuncta pleniùs probantur in aſſertione.21.&.22.

402 ¶Prætereà ſi crimẽ hæreſis legitimè fuerit probatũ, & reus eſt negatiuus, relaxãdus eſt, etiam ſi ſe eſſe catholicum dilucidè proteſtetur: vt in aſſertione.20.&.30. ſatis plenè dictum eſt. Atque huiuſmodi crimen legitimè probatur per duos teſtes omni exceptione maiores, & nõ ſingulares, vt latiſſimè in aſſertione 4.&.5.&.6. ſcripſimus.

403 ¶Pertinaces verò & proterui relaxandi ſunt, & à ſeculari poteſtate viui comburendi; vt mea teſtatur aſſertio.45. Quæ omnia intelligenda ſunt, quãdo verba, ſeu facta ſunt hæretica formata, & legitimè probata. nã pro verbis, vel factis temerarijs, iniurioſis, ſcandaloſis, blaſphemis, vel ſimilibus etiam plenè probatis, reus negatiuus pœna extraordinaria cũ abiuratione de leui, vel vehementi puniendus eſt: iſq; rarò carceribus ſecretis mancipandus eſt, niſi ſit perſona abiecta, vt pleniùs dictũ eſt in aſſertione.1.&.2.&.33.

404 ¶Hactenus dictum eſt quando hæreſis crimen eſt plenè probatum, ſin autem legitimè probatum non fuerit, reus eſt torquẽdus. Si autem in tortura confitetur, cum legitima ratihabitione, recõciliandus eſt. Reuocata verò confeſſione, iterum torquẽdus, vel pœna extraordinaria puniendus cum abiuratione de leui, vel vehementi, ſine habitu pœnitentiali, qui recõciliatis tãtùm de iure iniungitur. Purgatione verò canonica vſu & conſuetudine iam ſublata, minimè vtendum eſt. Sed ſi ſufficienter quis eſſet tortus, & tormenta vicerit, ab inſtantia iudicij abſoluẽdus eſt, vt latiùs in aſſertione.31.&.32. diſſeruimus.

405 ¶Relapſus verò ſiue negatiuus, ſiue confeſſus ſit, ſtante legitima probatione, relaxandus eſt. Idem maxima cum ratione de dogmatiſta dicẽdũ eſt, vt in aſſertionibus.41.&.43.

406 ¶Reorum verò defenſiones, in quibus ſumma ab Inquiſitoribus curæ eſt adhibenda, per teſtes minus idoneos nõ poſſe fieri indubitatum eſt, vt in aſſertione.46.

407 ¶Sentẽtiæ in hæreticos prolatæ, ab Inquiſitoribus & Ordinarijs mutari

tari minimè poſſunt, neque pœnæ ipſo iure ſtatutę minui, vt plenius in aſſertione.47.&.48.

408 ¶Abſolutus ab inſtãtia iudicij, ſiue diffinitiuè, de eodem crimine, ſuperueniente pleniori probatione, condemnari poterit, vt in aſſertionibus.49.&.50. latè expoſuimus.

DE PRIVILEGIIS Inquiſitorum.

409 HÆreſeos crimẽ grauiſsimum eſt. opponitur enim fidei, Euangelicæq́; veritati eſt inimicum. Quod nõ ſolùm ipſa Chriſtianę religionis fundamenta conuellere, ſed etiã humanã politiã, ciuiumq́; coniunctionem cõturbare, atque omnino diſsipare cõnatur. Quoſcunque enim ad ſe rapit non tantùm in hoc deteſtabile crimen, ſed in multa alia ruere facit, cùm omnium ſit virtutum diſsipatio. Pro exterminanda igitur hac execrabili peſte, ſacroſanctum Inquiſitionis officium tanquam ſaluberrimum antidotum fuit inſtitutum. cuius miniſtri multis immunitatibus, maximisque priuilegijs meritò ſunt decorati: quorũ nõnulla hoc loco referre mira breuitate decreui.

410 ¶Primum eſt, quòd Inquiſitores hæreticæ prauitatis præſtantiori & digniori nomine quàm alij iudices nuncupantur, videlicet Defenſores fidei & Eccleſiæ. & ſunt deputati ad gloriã Dei, & augmentum fidei.c.vt Inquiſitionis.in prin.de hæret. in.6. clem.multorum. eod.tit. Alberti.in rub.de hær.in.6.quæſt.5.num.3.

411 ¶Item fauore fidei, non habentes Canonicatum, vel dignitatem, poſſunt eſſe Inquiſitores, qui ſunt iudices delegati Apoſtolicæ ſedis ad vniuerſitatem cauſarum. Ita Ludouic.Gome.in.c.ſtatutum. num. 54. de reſcript.in ſexto, vbi allegat Abb. in cap.cùm dilecti.notabil. 1. de accuſatio.

412 ¶Item Inquiſitores tam in vita, quàm in morte plenariã conſequuntur indulgẽtiã, & remiſsionẽ omniũ peccatorũ: in vita, pro exequẽdo Inquiſitionis officio, in morte verò ſi in proſecutione diẽ claudũt extremum: vt expreſsè cautũ eſt in literis Apoſtolicis Clemẽtis.4.& Alexãdri, & Vrbani.4.incipiẽtibus: Præ cũctis noſtræ mẽtis. quas refert Nicolaus Aymericus in directorio Inquiſitorũ.par.2.& in.3.par.q.130.& Ioa. de Tabia.in ſumma. vebo. Inquiſitor. num.39.& Repertorium Inquiſitorum.verbo, indulgentia.

413 ¶Item cõſiliarij, & omnes alij officiales & miniſtri, qui perſonaliter exiſtunt in executione ſancti Officij, tres annos de indulgentia conſequuntur, & ſi in officio moriantur, remiſsionem plenariam omniũ peccatorũ.c.excommunicamus.1.§.catho.de hæret.vbi Anani. in prin. in quit: tempore etiam pacis miniſtros Inquiſitionis gaudere illo priuilegio, quod expreſſe habetur in præfatis cõſtitutionibus ſummorũ Põtificũ modò citatis, quas refert Directoriũ Inquiſitorũ.par.2.&.in.3.par.q.129.

414 ¶Item Inquiſitores in omnibus diebus etiam feriatis, in cauſis fidei procedere valent.c. fin. de ferijs. Io.

Andr.in Clem.ſæpe.verb.ſign. Armilla aurea.verbo, Inquiſitor.nu.19.

415 ¶Item ipſemet Inquiſitor habet poteſtatẽ conferendi indulgentias. 40.dierum, vt patet in præfatis literis Apoſtolicis relatis in Directorio, in.2.par.in prin.& in.3. par.quæſtio. 127.& in Armilla aurea, verbo, inquiſitor.num.20.

¶Item ſoli Inquiſitores, & nõ Ordinarij, edicta contra hæreticos publicate poſſunt. ita nuperrimè meritò fuit reuocatum quoddam edictũ tempore quadrageſimæ iuſſu Ordinarij publicatum.

416 ¶Item ſoli Inquiſitores poſſunt abſoluere ab excõmunicatione pro hæreſi contracta, & non alij virtute Iubilei, vel literarum ſedis Apoſtolicæ, vt eruditè concludit Couarru. in c. alma mater. part.1.§.11.nu.15.de ſent.excommu.in.6.Septimacen.in Enchirid.tit.51.num.4.Latè in aſſertione mea.39. quod hodie pleniùs declaratum eſt per motum propriũ Pij Quinti, datum Romę.3.Calend. Febru.præſentis anni.1572.

¶Item Inquiſitores à iuriſdictio-
417 ne Ordinariorum ſunt exempti, neque ad Romanam curiam citari, vel coram aliquibus iudicibus delegaris conueniri poſſunt, ſub pœnis & cenſuris in literis Leonis Papæ decimi contra Notarios acta & citationes intimantes. Quæ omnia authoritate Regia ſunt confirmata.

418 ¶Item Inquiſitores monachi, vel regulares ſuis Prioribus & Prouincialibus obedite non tenentur, & alios ſui ordinis monachos poſſunt habere, vt in extrauaga. Clementis 4. quam integram refert Nicolaus Aymericus in Directorio Inquiſitorum.par.2.in fine.

419 ¶Item qui per ſe, vel per alios aliquem ex Inquiſitoribus, vel officialibus ſancti Officij occiderit, vel vapulauerit, vel percuſſerit, abſq; aliqua irregularitatis nota, eſt curię ſeculari tradendus, iuxta indultum Leonis Papæ decimi, datum Florentiæ.28. die Ianuarij, anni.1515.

¶Item prædictum indultum hodie extenditur contra damnificantes bona Inquiſitorum, vel officialiũ per motum proprium Pij Quinti, datum Romæ, anno.1569.

420 ¶Item Inquiſitores integros ſuarum præbendarum fructus ſimul cũ diſtributionibus quotidianis in abſentia percipiunt, vt patet in literis Pauli tertij, & Pij Quinti, quæ in primo volumine literarũ huius Inquiſitionis Valentinæ, fol.308.habẽtur, & latiùs retuli in Speciali.96.

421 Item ab omnibus muneribus realibus, & perſonalibus ſunt immunes etiã à iure generalitatis ſpeciali quodam regio priuilegio, quòd ad nonnullos officiales etiam extenditur, vt in dicto primo volumine.fol.283 pleniùs continetur.

422 ¶Item Inquiſitores habent familiam armatã, vulgo Familiares, quibus permiſſum eſt tempore prohibito arma portare. Clem. nolẽtes.§. fi. de hæret. Villadie.de hæreticis.q.11. nu.16. Septimacen.in inſtit.Cathol. c.41.nu.3. Et eorum cauſæ tam ciuiles, quàm criminales in hac Inquiſitione Valẽtina, ad Inquiſitorum cognitionem pertinent, iuxta concordiam nouam & antiquam inter Regiam maieſtatem & Inquiſitionem initam.

423 ¶Item ſi aliquis Inquiſitorum incurrat in irregularitatem, alter eum poterit abſque alia diſpenſatione abſoluere, vt in extrauag. Vrbani Tertij, quæ incipit: Dilectis filijs fratribus ordinis Prædicarorum. quam refert Repertorium Inquiſitorum in

verbo,

verbo, Inquiſitores. in fine. & in verbo, irregularis.

424 ¶ Item Inquiſitoribus, atque eorum officialibus, hoſpitia, & alimenta, & alia neceſſaria iuſto precio ſunt miniſtranda iuxta tenorem priuilegij Reginæ Ioannæ.

425 ¶ Item Inquiſitores ſub pœna excommunicationis poſſunt præcipere vt populus & clerus ſint in eorũ ſermonibus. ca. vt cõmiſsi. de hæret. in. 6. ibi, conuocandi etiam clerũ & populum. & inſtructio Granatenſis, quã refert Repertorium Inquiſitorum, in verbo, prædicare. cõtra Angel. in Summa, in verbo, Inquiſitor.

426 ¶ Item Inquiſitores cum Ordinario poſſunt interpretari ſtatuta edita contra hæreticos, vt patet in literis Innocen. 4. & Alexandri quarti. quas refert Bartholomæus Fumus in ſua Summa, verbo, Inquiſitor. numero. 20.

427 ¶ Itẽ Inquiſitores in cauſis fidei, procedunt ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij. c. fin. de hære. in. 6. Villadie. de hæret. q. 2. Septimacenſis in inſti catho. capitul. 43. numero. 19.

428 ¶ Item Inquiſitores in hoc crimine procedunt ad inquirendum, nulla præcedẽte infamia de delicto. ſingularis eſt tex. & non inuenitur alibi ſecũdum Cardinalem, & Anan. in c. excommunicamus. 1. §. adijcimus. de hæret. Cardinal. in Clem. 1. q. 1. de hæret. Conradus Brun. de hæret. lib. 4. cap. 8. in fine. Barro. in extrauag. ad reprimendum. verbo, Inquiſitionem. in fine. Io. Nicolaus de hæret. notab. 16. in fine.

429 ¶ Item Inquiſitores poſſunt vices ſuas delegare, & Vicarios, vulgò Commiſſarios, in diſtrictu conſtituere. clem. 1. §. porrò. de hæret. glo. ſing. in verbo, ipſorum. in clem. nolentes. eo. tit. Hãc opinionẽ teſtatur eſſe cõmunẽ Villadie. de hæret. q. 7. nu. 13.

430 ¶ Item Inquiſitores pro crimine hæreſis poſſunt cõtra omnes etiã exceptos procedere. ca. vt cõmiſsi. ibi, quoſlibet hæreticos. ca. vt officiũ. in prin. de hære. in. 6. niſi cõtra Epiſcopos. c. Inquiſitores. eod. tit. & lib niſi ſint ſuſpecti de fuga. expreſſè Villadie. de hæret. q. 7. nu. 15. Neq; procedũt contra officiales ſedis Apoſtolicæ ſine eius ſpeciali licentia. Extrauag. cũ Matthæus. de hæret. inter cõmunes. quod optimè declarat Albert. in. capi. 1. quæſt. 7. num. 4. de hæret. in. 6.

431 ¶ Item Inquiſitores ſimul & ſeparatim de cauſis fidei cognoſcere valẽt. vt in. d. c. vt officiũ. & d. c. vt commiſſi. clẽ. 1. §. 1. de hæret. expreſſa inſtructio Abulenſis. anno. 1498. c. 1.

432 ¶ Item Inquiſitoribus cõpetit officium cũ Ordinarijs accumulatiuè, & nõ priuatiuè. c. per hoc. de hæret. in. 6. clem. 1. eo. tit. Extrauag. Benedicti. 2. eod. ti. inter cõmunes niſi poſt octo dies poſtquam Ordinarius fuerit requiſitus, vt in dict. clem. 1.

433 ¶ Item Inquiſitores poſſunt procedere cõtra eũ tanquã ſuſpectum de hæreſi, qui diſcedit à communi vſu & cõuerſatione fidelium, etiam non præcedẽte infamia. c. excõmunicamus. 1. §. adijcimus. de hæret. ibi, à communi cõuerſatione fideliũ vita & moribus diſcedentes. vbi Cardinal. aſſerit quòd non meminit ſe alibi legiſſe. & Ioan. Anan. nu. 2. & Ioan Nicol. de hæret. notab. 16.

434 ¶ Item poſſunt quoſcunque excõmunicatos & inhabiles in teſtes recipere. cap. in fidei fauorem. c. præſidentes. de hæret. in. 6. Villadie. q. 15. nu. 10. Septimacen. in inſtitut. catho. cap. 62. num. 5. Itẽ eos citare extra ſuam diœceſim poſſunt. d. c. vt of-

ficium. vbi g'o. Archi. Ioan. Andr. & alij. Septimaceu. in inſtitu. Catho. c. 34. num. 14.

435 ¶Item Inquiſitores non poſſunt recuſari. Archid. & Domi. in. c. quia pletique. de offic. ordi. in. 6. Optimè Ripa in tract. de peſte. lib. 3. nu. 140. Contrarium tenet Septimaceu. in inſtitutio. Catholi. c. 26. num. 26. de qua re eſt ſingularis inſtructio de Madrid, anno. 1561. c. 52.

436 ¶Item Inquiſitorum officiũ morte concedentis non expirat re etiã integra. ea. ne aliqui. de hæret. in. 6. Ioan. Nicol. de hæret. notab. 4. Septimaceu. in inſtitutio. Catho. c. 34. nume. 7. plenè Decius in. c. cauſam matrimonij. nu. 10. de offi. deleg.

437 ¶Item Inquiſitorũ iuriſdictio extenditur ad negotia non cœpta, & de nouo exorta. d. cap. ne aliqui. vbi glo. Archi. & alij. & Septim. in dict. c. 34. num. 7.

438 ¶Item nomina teſtium in cauſis fidei non publicantur. c. fin. de hæret. in. 6. Villadie. de hæret. q. 10. nu. 4. Septimaceu. in inſtitutio. Cathol. c. 25. num. 28. etiam ſi nullum emineat periculum, vt in extraua. Inno. 6. & in inſtru. de Madrid, anno. 1561 cap. 31.

439 ¶Item hæreticus non ſolùm vbi deliquit, ſed vbicunquè inuenitur, puniri poteſt, & non eſt neceſſaria remiſsio. Alberi. in rub. C. de hæret. Ioan. And. & Francus in. c. vt commiſsi. poſt. glo. ibi in verbo, procedendi. de hæret. in. 6. Villadie. de hæret. q. 8. in fine. Septima. in inſtitut. Catho. c. 2. nu. 3. Latè. Couarru. in quæſtio. pract. c. 11. num. 12.

440 ¶Item Inquiſitores poſſunt ſtatuta aduerſus hæreticos concedere, augẽdo contra eos pœnas. ita tenet Lupus, & Domini. in. c. fin. §. ſtatuto. de hæret. in. 6. & optimè explicat Villadie. de hæret. q. 23. nume. 6.

441 ¶Item iudex publicè excommunicatus, & habens iuriſdictionem de facto, vt eſt tyrannus, poterit iuriſdictionem legitimè exercere contra hæreticos. c. præſidentes. vbi Io. Andr. Domin. & Francus. de hæret. in. 6. Villadie. de hæret q. 19. num. 8.

442 ¶Item monachi etiã ordinis Fratrum minorũ, poſſunt eſſe in ſacroſancto Inquiſitionis foro notarij, & tabelliones. c. vt officium. §. 1. de hæret. in. 6. Ioã. Nicol. de hæret. notab. 27. incipienti: non te lateat. Iaſ. in. l. 1. §. huius ſtudij. num. 8. de iuſt. & iure. Septim. in inſtitu. Catholi. ca. 45. nume. 5.

443 ¶Item hæretico ſpoliato denegatur reſtitutio. glo. vbi. dd. in. c. quo iure. 8. diſtinct. Ioan. Nicol. de hæret. notab. 1. num. 2. & 3. Iacob. Septim. in inſtitu. Catho. c. 45. num. 13. Conrad. Brun. de hæret. lib. 5. c. 10.

444 ¶Item teſtium examinationem in cauſis fidei Inquiſitores poſſunt alijs committere. glo. in verbo, ipſorum. in Clem. nolẽtes. de hæret. Domi. & Peruſi. in. c. præſidentes. nu. 2. de hæret. in. 6. Hanc fatetur eſſe cõmunem Septim. in inſtitu. Catho. c. 34. num. 15. Sed id per inſtructiones ſancti Officij limitatum eſt.

445 ¶Item inquiſitores in cauſis fidei omnes cuiuſcunque ſint gradus, & dignitatis poſſunt torquere. l. 4. C. ad. l. Iul. maieſta. Ludo. Carrerius de hæret. §. circa igitur. nu. 4. Septima. in inſtitu. Catho. c. 63. nu. 26.

446 ¶Item Inquiſitores ſuas ſententias per alios recitare & proferre poſſunt. c. vt commiſsi. in prin. vbi Ioã. Andr. Domi. & alij. de hæret. in. 6. Conra. Brun. de hæret. lib. 4. c. 10. Septim. in inſtitu. Catho. c. 58. in prin. & hoc iure vtimur.

447 ¶Item Inquiſitores cum Ordina

rijs

rijs ſententias diffinitiuas iam prolatas, corrigere & mutare poſſunt. c. vt commiſsi. §. nec non. vbi glo. in verbo, murandi. & Doctores. de hęret. in 6. Villadieg. de hæret. q. 8. nume. 7. & q. 17. num. 5. Fran. Squilla. de fide Catholi. c. 27. nume. 3. & c. 42. Hodie ad Inquiſitorem tantùm generalem id pertinet, vt affirmat Septim. in inſtitu. Catho. c. 16. nume. 10. quod latiùs ſupra aſſertione. 47. & 48. expoſuimus.

448 ¶Item Inquiſitores in cauſis fidei procedunt appellationis remora. ca. vt Inquiſitionis negotium. de hæret. in. 6. ibi, non obſtantibus appellationibus, ſeu proclamationibus. Villadieg. de hæret. quæſt. 18. in prin. & q. 22. Septima. in inſtitut. Catholi. cap. 6. in prin.

449 ¶Item fauore fidei, ſententiæ non tranſeunt in rem iudicatam. probat. d. c. vt commiſsi. tenuit expreſsè Lucas de Penna. in. l. vnica. per text. ibi. C. de ſentē. aduer. fiſ. latis retract. lib. 10. quam deciſionem in caſu nimis arduo retulit meus in hac Inquiſitione Valentina collega Doctor Soto Calderon, vir vtique in actu practico, & theoricò ſatis peritus ac prudens. Eſt ad id expreſſa inſtructio Pinciana, anno. 1488. c. 3. ibi: *no obſtante la ſentencia que fue dada.* Pleniùs hoc expoſuimus in aſſertione. 49. & ſequentibus.

450 ¶Item iudices ſeculares, ab Inquiſitoribus pro exequendis ſuis ſententijs, requiſiti, non poſſunt de cauſa cognoſcere, neque proceſſum petere, ſed ſententias exequi tenentur. c. vt Inquiſitionis. §. prohibemus. vbi glo. & dd. de hæret. in. 6. Iaſ. in. l. magiſtratibus. nume. 10. ff. de iuriſdict. om. iudi. Villadie. de hæret. q. 19. nu. 6. Ægidius Boſsius. de hæret. nu. 10. Hanc fatetur eſſe communem Septim. in inſti. Catho. c. 36. nu. 3.

¶Nolumus hac in re longiùs vagari, ſed qui alia plura ſcire deſiderat, legat meum opuſculum de Specialib⁹ fidei, in quo ordine alphabetico. 215 Specialia fauore fidei congeſsi.

Y 4 AVTHO-

AVTHORIS INTENtio & proteſtatio.

HÆreſis crimen grauiſsimum eſt, & oppoſitum fidei, Euangelicæq́; veritati inimicũ: quod quidem maieſtatem, potentiam, & eſſentiam Dei nititur conuellere. Et ob tanti ſceleris prauitatẽ quàmplurima ſingularia atque à iuris communis tramite exorbitantia in eius deteſtationem maxima cum ratione ſunt ſtatuta: quæ ſummatim in hoc libello ordine Alphabetico collegi. Ideò quicquid dixi, aut dicturus, vel ſcripturus ſum, cenſuræ ſanctæ matris Eccleſiæ libenter ſubmitto. Et proteſtor, me firmiter credere, ac ſemper habere quod tenet, prædicat, & docet ſacroſancta Romana Eccleſia.

❧ INCIPIVNT SINGVLARIA SEV SPECIALIA IVRIS, IN FIDEI fauorem, hæreſiſque deteſtationem: alphabetico ordine collecta.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio vtilis & neceſſaria eſt in crimine hæreſis.*
2 *Vt intelligatur res, de qua diſputatur, oportet ſtatim diffinitionem referre.*
3 *Abiurare eſt iureiurando aliquid negare.*
4 *Abiurare eſt quædam ſolennis hæreſum deteſtatio.*
5 *Abiurationem coram populo facere oportet.*
6 *Abiuratio in Concilijs generalibus olim fieri ſolebat.*
7 *Abiuratio in ſcriptis facienda eſt.*
8 *Quando ſcriptura requiritur, quinque teſtiũ teſtimonia ſufficiunt.*
9 *Probatio quæ fit per inſtrumentum, dicitur probatio probata.*
10 *Probatio per teſtes eſt magis perfecta & naturalis, quàm per inſtrumentum.*
11 *Abiuratio pro leui coram inquiſitoribus domi eſt facienda.*
12 *Delatus an teneatur omnem hæreſim abiurare.*
13 *Abiurandæ ſunt hæreſes nominatim.*
14 *Eccleſia nulli ad ſe reuertenti gremium ſuum claudit.*
15 *Actus præſens præteritam intentionem declarat.*
16 *Omnis controuerſiæ finis, eſt iuramentum.*
17 *Abiurationem quibus de cauſis inſtitutam fuiſſe.*
18 *Plures abiurationis formas vide remiſſiuè.*
19 *Abiurationis forma de ſuſpecto vehemẽter.*
20 *Differentiæ inter abiurationem de leui & de vehementi.*
21 *Quando indulgentiam. 40. dierum inquiſitores conferant.*
22 *Pœna & pœnitentiæ, quæ ſuſpectis de hæreſi iniunguntur.*
23 *Pœna exilij & deportationis aliquando ponitur.*
24 *Habitus qui vulgò Sambenito nuncupatur, qua ratione hoc nomine vocatur, & vnde originem habuit.*
25 *An hæreticus, vel ſuſpectus ad triremes condemnari poſſit.*
26 *Quatuor notandæ differentiæ inter abiurationem, de leui, & de vehementi.*

SINGVLARE. I.

1 ABiuratio, quàm frequens, quàm vſitata ſit in crimine tantum hæreſis, nemo ſanè ambigit: vt potè in tam graui crimine vtilis & neceſſaria. cap. ad abolendam. §. illos quoque de hæret. cap. ſuper eo. & c. accuſatus. eod. tit. lib. 6. & in. c. inter ſolicitudines noſtras de purga. cano. tex. ſingul. in hac materia, in cap. Ego Berengarius. de conſecra. diſt. 2. & in. cap. 1. & in. ca. Si quis voluerit. & in. c. Si quis epiſcopus. 1. q. 7. & huiuſmodi abiurationis vſus in multis ſanè Concilijs receptus fuit, vt in prima Nicena Synodo. cap. 8. & in Epheſina Synodo, ſub Celeſtino primo celebrata, & in Synodo Laodice-

naſub Liberio Papa. c.7. & in Conci-
lio Conſtantienſi de abiuratione Hie
ronymi de Praga.&.in.8. Synodo ge-
nerali de abiuratione Berengarij ha-
betur tranſumptiuè in.d.c.Ego Berē-
garius de conſecra.diſt.2.& Leo papa
ſcribens Ianuario epiſcopo Aquileieñ.
inquit,nullum hæreticum ad vnitatē
eccleſiæ eſſe recipiendum, niſi ad ar-
bitriū ſui Epiſcopi vel inquiſitoris fi-
dei,abiurata, & anathematizata hæ-
reſi. Et habetur in cap. ſaluberrimū.
& in.capitulo donatum. 1.queſt.7.Et
antequàm ad vlteriora hac in re ag-
grediar,pro clariori huius materiæ di
lucidatione,libet mihi ab etymolo-
gia nominis,eiuſq; diffinitione exor-
diri:prout docet Cic.in.lib.1.offi.in
2 princ.digeſ. Omnis enim quæ à ratio
ne ſuſcipitur, de aliqua re inſtitutio:
debet à diffinitione proficiſci : vt in-
telligatur quid ſit id, de quo diſpute-
tur.Quo ſcribēdi methodo vſus fuit
iuriſcōſultus in.l.1.§.dolū.ff.de dolo.
& in.l.1.ff.de teſt.& in.l.1.ff. de tutel.
& in.l.1.ff.de acquir.poſſeſſ. & in. l.1.
& in.l.2.§.appellata.ff.ſi cert.peta. &
3 in pluribus alijs iuribus, in quibus la-
tiſsimè per iuris interpretes. Abiura-
re ergò id ſignificat,quod iureiurādo
aliquid negare.tex.in.ca. cū haberet
de eo qui duxit in matrimo. quā pol-
lu. per adulteriū ibi adulterā abiura-
4 uit.c.Audita de reſti.ſpol. Et abiura-
tionis diffinitio eſt ſolēnis quædā hæ-
reſum deteſtatio cū aſſertione catho
licæ veritatis & obligatione,iuramen
to,& pœna vallata permanēdi in fide
5 Chriſtiana. Quę diffinitio optimè col
ligitur ex omnibus iuribus ſuperiùs
relatis:præſertim ex text.in.d.c. ego
Berēgarius. Et omnia huius diffinitio
nis verba explicādo verbum illud (ſo
6 lennis) ob id in diffinitione inſeritur:
quia publicè facienda eſt talis abiura
tio conuocato populo, præparato
throno & habito ſermone de fide. Or
dinarij & Inquiſitores exiſtentes &
in præſentia omnium ſolenniter fiat
abiuratio.tex.in.cap. ad abolendam.
ibi,ad arbitriū epiſcopi,publicè abiu-
rare.& ibi dic. inter ſolicitudines ibi,
publicè familiaritatē hæreticorum ab
iuret.&in.d.cap.ego Berengarius ibi,
coram.114. factam. Et huiuſcemodi
7 abiuratio olim fieri ſolebat in Conci-
lijs generalibus,aut prouincialibus.vt
in.c.conuenientibus. & in.ca. ſi quis
Epiſcopus.1.quæſt.7.ibi in communi
Concilio porrecto ſuæ fidei libello:
Ex quo tex.etiam deducitur de ſolē-
nitate abiurationis eſſe neceſſarium
libellum propria manu ſubſcriptum.
Taliter quòd ille, qui ab hæreſi reuer
titur ad fidem catholicam, in ſcriptis
tenetur iureiurando negare propriā
hæreſim,videlicet falſam & erroneā
eſſe.tex.in dict.cap.conuenientibus.
1.quæſt.7.ibi,ſcripto negare debent
hæreſim ſuam & confiteri Catholi-
cam fidem & in.c.quotiens ca.cau.&
quæſt.& in.c.ijs qui tempore.26.quæ
ſtio.6.Ideo meritò gloſſ.ſingul. & ma
giſtralis in.c.1.§.poſtquā.in verb. in
ſcriptis de cenſibus.lib.6.quæſt.34.ca
ſus:in quibus neceſſaria eſt ſcriptura,
congeſsit,hunc caſum.5.in ordine re
fert allegādo.d. c. ſaluberrimū. Hoc
in loco omittenda nō eſt illa ſingula-
8 ris regula,quòd quādo à lege vel ſtatu
to requiritur probatio per ſcripturā
& inſtrumentū,vt in prædictis trigin
ta quatuor caſib^9 modo relatis loco in
ſtrumēti ſufficit probatio per quinq;
teſtes & erit plena & valida talis pro-
batio. Hoc eſt ſingulare dictū Cyni.in
l.optimā.n.2.C. de cōtrahē.& cōmit-
tē.ſtipul.allegādo tex.in.l.teſtiū.C.de
teſtib. Quod dictū ſequitur Abb.in.c.
ſicut cōſuetudo.col.fi.& ibi Feli. de p
batio.& in.c.cum Ioannes.nu.32. de
fide.inſtr.& Feli.in.d.c.ſicut conſue-
tudo.

tudo. nu. 13. & in. c. ſi quando. circa
finē. de reſcrip. Hippo. in ſingul. 157.
9 incip. Volo te ſcire. Et licet probatio,
quæ fit per inſtrumentum, dicatur
probatio probata. l. cum precibus. C.
de probatio. l. Antiquæ iuriſdictionis
C. ad ſenat. conſ. Velle. ibi; inſtrumē-
to publicè confecto omnino eſſe cre
dendum. l. optimam. C. de contrahē.
& commit. ſtipul. c. ad audientiam de
præſcrip. tamen Inno. in. c. cum P. ta-
bellio. de fid. inſtru. inquit, quod pro-
batio per inſtrumentum eſt ſuperna
turalis & contrarius: vt credatur pelli
10 animalis mortui. Et probatio per te-
ſtes eſt perfecta & naturalis, & ſecun
dum ius diuinum & humanum. De-
nique in exercendis litibus eandem
vim obtinent, tam fides inſtrumen-
torum, quàm depoſitiones teſtium.
l. in exercendis. C. de fid. inſtru. c. Cū
Ioan. de fid. inſtrumen. Sed propter
labilem hominum memoriam. l. 2. §.
ſi quid. C. de vete. iur. enucle. & bre-
uem eorum vitam: vt inquit text. in
c. licet ex quadam. de teſtibus meri-
tò in actibus humanis inſtrumenta
& ſcripturæ conficiuntur: ideò in re-
bus antiquis maior adhibetur fides
inſtrumento, quam teſtibus. l. ſi arbi-
ter. ff. de probatio. l. 3. §. diuo. ff. de Car
bo. edic. c. cum cauſam de probatio.
Vt ad noſtrum inſtitutum, noſtram-
que materiam noſter reuertatur ſer-
mo: dico eſſe ſimiliter neceſſariam
in abiuratione: vt eam in actis Nota-
rius plenè ſcribat, vt docet text. in d.
c. Ego Berengarius. in fine. & optimè
Alphon. Aluar. Guer. in theſauro reli
gionis Chriſtianæ. tit. de hære. nu. 48.
& in directorio Inquiſitorum in for-
mis proferendi ſententias ſuper abiu
ratione, parte. 3. Et nō eſt ſemper ne-
ceſſarium, quòd abiuratio ſit publi-
ca, & ſolemnis: & in conſpectu populi,
11 videlicet, quotiens quis ob leuem &
modicam ſuſpicionem abiurat hære-
ſim in domo Epiſcopi, vel coram In-
quiſitoribus Chriſtianæ fidei, fit hæc
abiuratio, niſi aliter Epiſcopo, vel In-
quiſitoribus viſum fuerit: vt habetur
in directorio Inquiſitorum, loco mo
dò citato. Et tradit Iacob. Sept. in in-
ſtitu. Catholi. c. 1. nu. 10. Item dicitur
in diffinitione hæreſum deteſtatio.
12 Nam cōdemnatus, vel infamatus in
vna tantum hæreſi, debet nihilomi-
nus abiurare omnem hæreſim, pro-
bat text. in. d. c. Ego Berengarius. Io-
an. Andr. & Dominic. in. c. accuſatus.
§. 1. de hære. lib. 6: vbi probatur, quod
qui in vna hæreſis ſpecie errauit, &
poſtea ſimpliciter, vel generaliter ab
iurauit: & in aliam ſectam, vel ſpeciē
hæreſis diuerſam incidat, eſt relapſus
& tanquam relapſus puniēdus: quia
omnes hæreſes inuicem ſunt colliga
tæ: vt inquit text. in. c. excommuni-
camus, in. 1. in princip. & in. 2. in fine
de hæret. ibi, facies quidem diuerſas
habentes, ſed caudas ad inuicem col
ligatas: quia de vanitate conueniunt
in idipſum. Offendens itaque in vno
vitio, factus eſt omnium reus. cap. fra
tres. de pœni. diſtinct. 5. regu. defleat
peccator, de regul. iur. in decreta. Et
quanquam omnem hæreſim reus te-
neatur abiurare, vt proximè dictū eſt
nominatim ſimiliter, & in forma ſpe-
cifica abiurandi ſunt errores & hære-
13 ſes: vt patet in iuribus in limine hui⁹
ſpecialitatis citatis: & tenuit Rota.
in antiquis. nu. 875. & Decius conſil.
137. & Nicol. Boer. deciſio. 343. inci-
pi. & videtur allegando Calde. in con
ſil. 2. tit. de hære. & Matth. de Afflict.
in conſtitu. Neapoli. titul. de hæreticis
nume. 35. Et Iacob. Septima. in inſti-
tu. Catho. c. 1. nume. 17. quemadmo-
dum ſacerdoti omnia peccata morta
lia nominatim ſunt aperienda & redi
cenda. c. ſunt plures. de pœniten. di
ſtinct. 3.

ſtinct. 3.& in.c.falſas. de pœnitē.diſt.
5.prout iura ciuilia affirmant, quòd
qui ad aliquid faciendum eſt obnö-
xius, pro parte faciendo non libera-
tur.l.in venditione.§.penul.ff.de ver
bo.obliga.l.quàm diu. C. de diſtract.
Pigno.

¶Præterea dicitur in diffinitione
cum aſſertione Catholicæ veritatis,
ex eo quòd hac cōfeſsione ſe eſſe Ca
tholicum manifeſtat, & ad vnitatem
Eccleſiæ velle redire, vt quòd quiſq;
ſua voce dilucidè proteſtat' eſt in cū
dem caſum, non valeat proprio teſti
monio infirmare: vt vtar verbis, text.
in. l. generaliter. C.de non.nu.pecu.
c.per tuas.de probatio.

¶Præterea dicitur in prædi. diffi:
obligatione permanēdi in fide Chri-
ſtiana, propter hæc verba non eſt per
14 tinax & incorrigibilis: & ob id ab Ec-
cleſia Catholica recipitur, quæ nulli
reuertenti ad eam claudit gremium
ſuum.l.fina.in fine.C.de ſumma Tri-
nita.& fide Catholi.c. duo iſta nomi-
na.23.q.4.c.quieſcamus.42.diſtin. &
Hieremi.c.3.declamat, dicēs: Tu for
nicata es cum amatoribus multis; ta-
men reuertere ad me, & ego ſuſcipiā
te. Et propheta Malachias, cap.3.ex
perſona Domini inquit: Reuertimi-
ni ad me, & ego reuertar ad vos: &
habetur in.c.Reuertimini.16.q.1.Et
delicti veniam pœnitentibus non ne
gamus, inquit, Imperator.in l. Mani-
chæos.C.de hæreti.c.quod quidā.de
pœnit.& remiſsio. ca. vnico.de ſchiſ-
ma.lib.6.c.legatur.24.q.2.regu. pec-
cati venia.de regu.iur.lib.6. Item di-
citur in diffinitione pœna & iuramē
to, vallata: vt nulla cauſā, vel ratione
poſsit ſe tueri à pœna contra relapſos
ſtatuta; quæ eſt, quod non audiatur
volens iterum hæreſim abiurare, ſed
ſæculari iudicio ſine vlla penitus au-
dientia tradendus.c. Super eo. de hæ
re.lib.6.c.ad abolendam.§.illos quo-
que.eod.tit. Per hanc enim iteratio-
nem delicti apertè oſtenditur & de-
claratur qualis fuit abiurātis animus
tempore ſuæ abiurationis, videlicet,
non amore, vel zelo fidei Catholicæ,
ſed ficta confeſsione hæreſim abiura
uit, ad euitandam tantum delicti pœ
nam. c.accuſatus, in princip. de hære
ti.lib.6.Paul. Grilla.de hære.quæſt.vl
tima. Ioan.Nicola.de hæret. nota.42.
15 incip. reuocabis. Nam actus præſens
præteritam intentionē declarat. Sin-
gul.eſt caſus in.l. ſi hi qui adulterij. C.
ad. leg. Iul. de adulte. vbi conſangui-
neus accuſatus fuit adulterium com
miſiſſe cū conſanguinea. & eo quod
in loco ſuſpecto erant inuenti, & con
ſanguinitatis pretextu abſolutus fuit
poſtea obtēta diſpenſatione, & mor-
tuo primo marito eam in vxorem du
xit. Vnde oritur præſumptio violen-
tiſsima, quod tempore accuſationis
fuit cognita, & qualis erat eorum ani
mus, quando in loco ſuſpecto erāt in
uenti. Ita inquit text. hiſce verbis, ſi
poſt modum nuptias contraxerunt,
facinus illud, in quo fuerant accuſati
manifeſta fide, atque indicijs euiden
tibus publicabunt de hac præſum-
ptione. Eſt etiam text. in. l.cum quis.
C.de natu.libe.ca.1.24.q.1.&.l.2.titu
17.par.7.additur iuramentum in re-
nunciatione hæreſis propter iuramē
ti vim, & eius efficaciam.l.ait prætor.
&.l. Nam, & poſtea.ff.de iureiur.c.cū
contingat. de iureiur. & quamuis pa-
ctum; de pact.lib.6.& exceptio periu
rij eſt exceptio litis finitæ.l.ſingul.ſi
quis maior. C. de tranſact.c.Paruuli,
22.q.5. vnde inquit Paulus ad Hæbr.
cap.6. Omnis controuerſiæ finis, eſt
iuramētum. Simili quoque modo in
crimine ſchiſmatis fit abiuratio.cap.
omnis cuiuſlibet.1.q.1.& in.ca.quo-
tiens.1.q.7. Vbi Gratianus ex epiſto- 11
la beati

la beati Gregorij. Sic lib. 10. tranſcripſit formã abiurationis, quod ſchiſmaticus promittat ſe ſemper eſſe in vnitate Eccleſiæ ſanctæ Romanæ: & nunquam ad ſchiſma reuerſurum. Et oportet hanc abiurationis formã in proprio idiomate fieri, vt ab reo & vniuerſo populo rectè intelligatur. Et nititur probare Iacob. Septima. in inſtitu. Catho. cap. 1. nu. 5. à ritu & conſuetudine Apoſtolorum abiurationem deſcendiſſe. & Alphon. de Caſtr. de iuſta hęre. puni. lib. 1. c. fin. quod ſi ita eſſet, quod non affirmo, neque inficior, facilè ſequeretur, nõ humanam, ſed diuinam eſſe inſtitu-
17 tionem. Videamus nunc quibus de cauſis & rationibus abiurationẽ hãc fuiſſe inſtitutam. Eam potiſsimam arbirror eſſe cauſam, vt per eam oſtendatur accuſatum, neque incorrigibilem, neque pertinacem eſſe ab erroribus ſuis recedendo, & iureiurando promittendo in fide Catholica eſſe permanſurum. Ideoque qui recuſat ad arbitrium Epiſcopi, & Inquiſitorũ abiurare, & cõgruam ſatisfactionem facere, tanquam pertinax & impœnitens iudici ſeculari relinquẽdus eſt. c. ad abolendam. §. 1. de hæreti. & in c. excommunicamus. 1. §. adijciẽtes: vbi Felin. nu. 4. eod. titu. Gundiſal. de Villadie. de hęreti. quæſt. 15. num. 11 Ludo. Carre. de hæreti. §. modo qualiter. nume. 2. & Iaco. Septima. in inſtitu. Catho. c. 1. num. 25. Alia erit etiam ratio, vt vniuerſus populus hæreſes illas abiuratas, & deteſtatas, falſas, & erroneas, Euangelicæq́ veritati contrarias apertè intelligat, & qui ſimiles errores habebant, facilè ad fidem Catholicam reuertantur, & reſipiſcant. Argumento tex. in. l. capitalium. §. famoſos. ff. de furtis. l. vnica. C. de emenda. propinquorum. Huius autem abiurationis tenor & forma habetur in. d. c. Ego Berengarius. & in. c. Saluberrimum. & in. c. donatum. 1. quæſt. 7. & in Concilio Niceno ſub Conſtantino Magno celebrato. cap. 8. & in Concilio Conſtantiẽſi,
18 & in alijs Concilijs œcumenicis. Atq; nonnullas abiurationis formas ſcripſit Nicolaus Aymeri. in ſuo directorio Inquiſitorum in tertia parte poſt principium: & Gundiſſaluus de Villa. de hæreticis, quæſt. 20. num. 7. Cardi. de Turre Crema. in ſumma de Eccleſia. lib. 2. c. 22. Alphon. Aluarez Guerrero, in Theſauro religionis Chriſtianæ, titulo de hæreticis, num. 39. cum ſequentibus, & Ludouicus Carre. de hæreticis. §. modo qualiter. nu. 15. & Gundiſſaluus de Villadie. de hæreticis, quæſt. 20. nume. 7. Alphonſus de Caſtro, de iuſta hæreticorum punitione, lib. 1. c. fina. in fine: & Iacob. Septima. in inſtitu. Catho. c. 1. nume. 27 & in inſtructionibus hodie noſtro idiomate Hiſpano impreſsis. fol. 13. ſed duas tãtum abiurationis formas in præſentiarum referam, quæ paſſim in actu practico verſantur, quarũ prima eſt de ſuſpicione magna & vehementi, cuius tenor talis eſt.

¶ *Forma abiurationis, quando delatus eſt ſuſpectus vehementer.*

19 EGO Petrus de tali loco, talis diœceſis in iudicio perſonaliter conſtitutus coram venerandis dominis Ordinario, & Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, ſacroſanctis Euangelijs poſitis coram me, & proprijs manib⁹ per me tactis, iuro me credere corde, & profiteor ore illam ſanctam fidem Catholicam & Apoſtolicam, quam ſacroſancta Romana Eccleſia docet, profitetur & prædicat, atque tenet. Item iuro me credere corde & profiteor ore hoc & hoc. Hic explicetur articu-

articulus Catholicus contrarius illi hæreſi, de qua vehementer eſt ſuſpectus: & conſequenter abiuro, abnego, & reuoco ipſam hæreſim. Hic explicetur articulus hęreſis, & omnis alia hæreſis, & iuro quod nũquam prædictæ hæreſi, ſeu hæreſibus credidi, neque credo, neque credam, ne illis adhæſi, nec adhæreo de præſenti, nec adhærere intendo, nec docui, nec docere intendo, nec docebo. Item iuro & promitto, quod talia & talia (hic exprimãtur omnia, de quibus eſt accuſatus) propter quæ habebatis me ſuſpectum de huiuſmodi hæreſi vehementer, nunquam faciam, nec operam, vt fiãt, dabo. Quòd ſi aliquid de prædictis fecerò in futurum (quod Deus auertat) pœnis de iure relapſis debitis, prompto animo me ſubmitto, & paratus ſum ſubire omnem pœnitentiam, quam pro his quæ feci, & dixi (propter quę habebatis me ſuſpectum de dicta hęreſi vehementer) decreueritis mihi iniungere: & illam iuro & promitto pro viribus adimplere, & nullatenus cõtraire. Ita me De⁹ adiuuet, & hęc ſacroſancta Euãgelia. Et iſta abiuratio de vehementi ſuſpitione fit, quotiens accuſatus de hæreſi per legitimos & ſufficientes teſtes non fuit conuictus, neq; ore confeſſus, ſed tantum erat magna & vehemens ſuſpitio contra accuſatum, & hęreſis crimen non erat plenè probatum, ita inquit, tex. in. c. accuſatus de hæret. lib. 6. Sin autem contra reũ leuis & modica ſuſpitio eſt, abiurabit de leui modo, & forma, de qua ſupra.

20 Sed aliqua ſunt mutanda, & nonnullæ ſunt differentiæ, de quibus latius inferius dicendum erit. Et facta prædicta abiuratione, Inquiſitor abiurãti dicat. Fili tu ſuſpitionem, quam de te meritò habebamus, purgaſti per abiurationem quam feciſti: volo te reddere cautiorem, & caue tibi deinceps quomodo ages. Nam ſi de cætero talia agas, vel dicas, propter quæ probetur in futuram hæreſim, vel in aliam hæreſis ſpeciem incideris, ſine aliqua miſericordia pœna relapſis debita punieris, & vt relapſus, tradẽdus eris brachio ſeculari. Et notarius ſit cautus, quòd omnia ſupradicta in actis diffuſè tranſcribat, & poſtea feratur ſententia, ſeu pœnitentia, cuius formam & tenorem refert Archidia. in cap. vt commiſsi. §. nec non. de hære. lib. 6. Et plures ſentiarum notãdas formas ſcripſit directorium Inquiſitorum, par. 3. poſt principium: & Alphonſus Aluarez Guerrero in Theſauro religionis Chriſtianæ. tit. de hęret. nu. 44. & 48. Atque illico Inquiſi-

21 tor conferat indulgentiam quadraginta dierum omnibus & ſingulis, qui ſermoni ſuo, & abiurationi interfuerunt. Et exponat vniuerſo populo, quòd omnes qui conſilium, auxilium, vel fauorem denunciando, vel alio quouis modo, vt prædictus pręfatam abiurationem faceret, tres annos de indulgentia conſequuntur. Et tales ſuſpecti, ſiue leuiter, ſiue vehementer non debent perpetuò immutari, neque carceri perpetuo tradi, neque crucibus conſignandi, ſed ad tempus carceri mancipari, vel

22 ad peregrinationem faciendam, vel quod in diebus ſolennibus habeant inter miſſarum ſolennia cereos, ſuis proprijs manibus ardentes, vel ad ſimilia: prout qualitas negocij requirit. c. excommunicamus in. 2. in fine de hære. & in directorio Inquiſitorũ. 3. parte poſt princip. Et Inquiſitores, ſuſpectos de hæreſi punire poſſunt in pœnis pecuniarijs pro officio exequendo, ſeu in pios vſus conuertendis. Ioan. Andr. in Cle. Nolentes. de hæreticis, & in directorio Inquiſitorum.

rum.par.3.cap.103.Cardi.in Cle. fin. in fine de hęreti. Gundiſſal.de Villad. de hæret.quæſt.8.Ludo.Carre.de hę ret.§.de cuiusnum.24.Iacob.Septi. in inſtitutio.Catholi.c.45.nume. 30. & eſt glo.in.c.ſi vos.23.quęſt.5.& in-
23 ſtructio.Toletana.c.8. Et pœna exilij & deportationis aliquando poni po-teſt.l.Arriani. &.l. quicunque. C. de hæreti.Ludo.Carre.de hæret.§.expe ditæ.in princip.& flagellis puniri c.1 24.q.6.tex.in.c. Archiepiſcopatu, de rapto.ibi, flagellis afficere ex modera tione adhibita, quòd flagella in vindictam ſanguinis tranſire minimè vi deantur. Solet ſimiliter iniungi pœnitentia, vt conuerſi ad fidem, deferant ante, & retro cruces, vulgo ſam benito nuncupatur (id eſt) ſaccus benedictus, vt arbitror, quod nullibi legiſſe, neque ab aliquo audiuiſſe memini. Quia ipſe ſaccus pœnitentibus, & peccata ſua cognoſcentibus iniungitur, ideò meritò ſaccus benedictus
24 nuncupari meretur: vt in libro.3. Regum.c.21.legitur, & habetur in cap. Achab rex impijſsimus de pœnit. diſtin.3.vbi, Achab rex impijſsimus vineam Naboth cruore poſſedit, & de tam graui crimine pœnitētiam agēs ſcidit veſtimenta ſua, & poſuit ſaccū ſuper carnem ſuam, & ieiunauit, & dormiuit in cilicio. & tex. in.c.in capite Quadrageſimæ, ibi ſacco indu-
25 ti.50.d. Item per iudices Eccleſiaſticos poni poterit pœna damnationis ad triremes, & ad remigandum in triremibus, colligitur ex dictis Inno. in c.qualiter,& quando.in.2.de accuſa. quē refert Ioan.Bernat.Diez,in practi.cri. cano.c. 135. vbi ad id allegat text. in ca. 1.23.quæſt. 5. in quo loco optimis nititur rationibus probare talem pœnam, ad triremes presbytero nullo modo eſſe imponendam: & an talis condemnatus loco eius ſer-uum, vel aliam perſonā ponere poſſit: ex cauſa, puta ob infirmitatem vi detur, quod ſic.l. in metallum.ff.de pœnis, explicat optimè Ludo.Carre. in practica criminali.§.fin.a.num. 12. quæ ſanè pœnæ, & pœnitentiæ arbitrio iudicantis, augentur, & minuuntur: ex circunſtantijs cōſiderata cauſa, perſona, loco, tempore, qualitate, quantitate, & euentu.l. aut facta.ff. de pœnis. &.l. reſpiciendum. ff.eod. titu.c.de cauſis.§.fina.de offi.delega. c.ſicut dignum de homi.l.8.titul.31. parr. 7. Superius pollicitus fuit differentias & diſcrimina, inter abiuratio
26 nem de vehementi ſuſpicione, & abiurationem de modica & leui ſuſpicione referre. quæ ſanè differentiæ, ſequentes ſunt.

¶ Prima eſt, in forma & ſerie abiurationis, nam vtraq; abiuratio, non eiſdem verbis formatur: vt ex ſuperioribus apparet.

¶ Secunda differentia, reſpectu loci: nam abiuratio de vehementi fit ſolennis in conſpectu totius populi, ſed de modica & leui in domo Epiſcopi, vel coram Inquiſitoribus Chriſtianę fidei: vt in directorio Inquiſitorū. 3.parte, poſt principium. Et Iacobus Septima. in inſtitut. Catholi. cap. 1. nume.10.

¶ Tertia differētia eſt, quo ad pœnam & pœnitentiam iniungendam, prout modo dictum eſt.

¶ Quarta & principalis differentia eſt, quod abiurans hæreſim propter vehementem ſuſpicionē, ſi iterum labitur in hæreſim, quamuis delictum non fuiſſet plene probatum cenſetur relapſus. Quod aliter eſt, ſi abiuratio propter leuem ſuſpicionē facta fuiſſet, quod non cenſetur abiurans relapſus, neque pœna relapſi puniendus: licet in hæreſim abiuratam reincidat, cap. accuſatus de hæret.lib

re.lib.6.Sed hanc concluſionem limitat Ancharra. in dict. c. accuſatus,& Matth. de Afflictis. conſtitutionibus regni Siciliæ. tit. 1.colum. 8.niſi poſt leuem abiurationem inuentus fuerit verè hæreticus, & per legitimas probationes conſtiterit de illo crimine, de quo facta fuit abiuratio leuiter,quòd puniatur,vt relapſus,quam opinionem erroneam eſſe cenſeo, quia nimis dura eſt,&miſericordiam excludit:& nulla eſſet differentia inter abiurationem vehementem & leuem, quod de directo eſſet contra text.in.d.c.accuſatus, vidēdus eſt ergo de hac concluſione Paul.Grillan. de hæret.q.10. & Iacob.Septi.in inſtitu.Catho.c.1.num.11.

SINGVLARE II.

ABſens in cauſa criminali, ſi per annum in cōtumacia extiterit eius bona publicantur:taliter, quòd ſi poſt annum comparet poſt tria edicta,vel tres citatiōes, nonaginta dies continentes bona non recuperat, & omnes pœnas pecuniarias, à lege vel iudice poſitas luere tenetur. Sed admittitur ad corporalem defenſionē. Solutis prius expenſis,&c. 600.dipondios pro homicidio,&c.60.pro contēptu,quę pœna deſprez vulgariter nūcupatur.l. 1.l.annus.l.fin.ff.de requi. reis.l. 2. C.eodem titu.glo. in verbo, probatum.in.c. veritatis de dolo & contu. glo. ſing.in parte condemnetur, in.c.excommunicamus.in.1.de hæret. lib.7. titu.8.par.3.& latius habetur in pragmatica huius regni, in hoc loco notandum eſt ſing. dictum Bal.in.l.1.nu.7.C.de requi.reis allegādo.l.ſi finita.§.ſi fortè.ff. damno infecto, &.l. 1.ff. ex quibus cau. maio. Quod ſi morbo, vel aliquo iuſto impedimento fuit impeditus, poteſt petere poſt annū reſtitutionem aduerſus annotationem bonorū, & impedimento probato bona conſequi. Et ibidē Bal.infert ad ſtatutū Peruſij, ꝙ in effectu habetur. l. 1.tit.3.lib.3.ordi. quod ſi quis non cōparet intra nouē dies habetur pro cōfeſſo, & in omnibus tanquam contra confeſſum & cōtumacē poteſt procedi:quod ſi talis non potuit propter infirmitatem cōparere, auditur petita reſtitutiōe. Idē tenuit idē Bal.in.l.2.ver. Sed quęro.ff.ſi quis ius vo.nō ierit.Hippo.cōſi. 114. incip.circa quadā.nu.14.quo ad pœnas corporales indubitatū eſt, vt proximè retuli, quod omni tempore eſt audiendus. Et ſententia lata in abſentem, potius præſumitur lata propter contumaciā, quàm propter delictum abſentis.l.ſi adeo. ff.de euictio.l.præſens.C.de pigno.Hippo.ſingu.4.incipien.quamuis.

¶Sed ſupra dicta locū non habent in crimine hęreſis. Nam ſi aliquis cōtumax extiterit per annū continuū, lapſo anno,vt verè hæreticus damnatur.c. Cum contumacia.c.vt inquiſitionis in fine de hære.lib.6.c.excommunicamus,in.1.§.qui autem cod.titu.l.32.titu.9. par.prima.& ita prædictam differentiam inter hoc crimen & alia crimina aſsignat. glo.in verbo condemnatur. in. d. §. qui autem, & Pau.Grilla.de hæret.quæſt.8.num.3. Alphon.Guerrero, in Theſa.religio. Chriſtianæ, titu.de hære.num. 21.& in directorio Inquiſitorum,part. 3.c. 124. & huiuſmodi præſumptio quæ oritur ex contumacia aduerſus hæreticum, eſt præſumptio iuris, & de iure, ideo non admittitur probatio in contrarium.l.antiquæ.C.ad Velleianum, glo.in.l.ſiue poſsidetis. C.de proba.glo.magiſtra.in.c.is qui fidem de ſponſa.glo.in cap.ex parte,de reg. glo.in cap.ferrum.50.diſtinct. ſed hodie

die in noſtra Hiſpania aliter ſtatutũ eſt, quòd quo ad pœnam corporalem auditur poſt annum, de qua re factũ eſt ab inquiſitoribus decretum Barchinonenſe anno. 1533. quod refert. Iaco. Septi. in inſti. catho. capitul. 2. num. 6. & licet communis intellectus ad dictum. cap. cũ contumacia ſit quã do quis pro crimine hęreſis ſit excommunicatus tamen hodie in quolibet excõmunicato videtur habere locũ, pro quacunq; re ſit excõmunicatus, vt patet in conci. Triden. capitu. 3. in fine ibi, quicunq; excommunicatus, & ibi, contra eum tanquàm de hæreſi ſuſpectum ſeſsione. 25. de reformatione ſaltim vt procedatur contra eũ tanquàm ſuſpectum de hæreſi.

SINGVLARE. III. IIII. & V.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare inuitus quis non compellitur.*
2 *Ex litibus, iurgia & contentiones oriuntur.*
3 *Quilibet in crimine hereſis tenetur non ſolũ denuntiare ſed etiam accuſare.*
4 *Quempiam pro reipublicæ defenſione mori oportet.*
5 *Hereſis crimen quaſi cancer ſerpit.*
6 *Non caret ſcrupulo ſocietatis occultæ qui manifeſto facinori deſinit obuiare.*
7 *Error cui non reſiſtitur approbatur.*
8 *Nullum crimen crimine hereſis maius eſt.*
9 *Modicum fermentum (vt ait Paulus) totam maſſam corrumpit.*
10 *Oportet ab ouibus ſanis morbidam ſeparare.*
11 *Differentiæ & diſcrimina inter accuſationẽ & denuntiationem.*
12 *Denuntiationum genera 4. ſunt.*
13 *Regulam & 8. notandas ampliationes. & 3. fallen. vide.*
14 *Vnuſquiſque ſub precepto tenetur coram iudice hereticum denunciare.*
15 *Quod in religionem diuinam committitur in omnium fertur iniuriam.*
16 *Longè grauius eſt diuinam quàm temporalẽ lædere mageſtatem.*
17 *Qui non denunciat hereticum cenſetur ſuſpectus de hereſi.*
18 *Pernicioſa eſt hereticorum familiaritas.*
19 *Hereticus etiam occultus denunciandus eſt.*
20 *Bonum publicum priuato preferendum eſt.*
21 *Abſq; aliqua preuia monitione hereticus eſt denunciandus.*
22 *Nulla præcedente de crimine infamia eſt hæreticus denunciandus.*
23 *Non obſtante quacunq; fide & iuramento de non reuelando tenetur quis hereticum iudici denuntiare.*
24 *Iuramentum temerarium, non eſt ſeruandũ.*
25 *Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.*
26 *De iuramento Gabaonitis præſtito ibi traditur.*
27 *Ignorantia facti prudentiſsimos ſæpe fallit.*
28 *Iuramentum ius ciuile propter eius excellentiam vocat Sacramentum.*
29 *Proprium etiam parentem quis tenetur denunciare.*
30 *Deo potius quàm parentibus obediendum eſt.*
31 *Impunè licet hereticos occidere & bonis ſpoliare.*
32 *Hereticus iam emendatus & correptus an ſit denunciandus.*
33 *Vt medicamenta proſunt morbis, ita iura negotijs.*
34 *Humanum iudicium ſæpe fallit & fallitur.*
35 *An ſeipſum denunciare quis teneatur.*
36 *Crimen hereſis in confeſsione detectum non eſt denunciandum.*
37 *Maius eſt vinculum ſacramenti quolibet alio hominis precepto.*
38 *Albericus reprehenditur & meritò.*
39 *Nonnullos caſus vide in quibus confeſsionem licet detegere.*
40 *Opinio authoris contra communem quòd nul lo caſu confeſsionem detegere liceat.*
41 *Confeſsionis ſigillum eſt de iure diuino ſicut ipſa confeſsio.*

42 *Ius diuinum eſt immutabile.*
43 *Dictio omnino omnem caſum & diſpenſatio*
nem excludit.

1 ACCVSARE inuitus quis nō compellitur.l.vnica & in rubro & nigro.C.vt nemo inuit⁹ agere ſeu accuſare cogatur.l.
fin.ibi compelli non poteſt.C. de vſu
ris pupillaribus. l. creditor. ff. de pig-
no.cap.Si primates.5.q.2.gloſſ.in.ca.
quapropter.2.quæſt. 7. Gloſ. in ca. li-
cet.de accuſa. Gloſ.magna in fine in.
cap.1.de libe.oblā.notat Bart.in.l.in
cum.ff.de accuſa. de qua relatiſsime
Hiero.cagno.in reg. culpa caret. ff.
de re.iu.& Ferdinandus Vazquez de
Minchaca in controuerſia.16.& S.
Tho.2.2.quæſt.68. Soto. de iuſ.& iu-
re.lib.5.quæſt.5.arti.1.&.2. Ratio eſt
propter periculum & pœnam talio-
nis ſi accuſationem ſuam non proba-
uerit, ad quod periculum inuitus nō
eſt cogendus.l.liberorum.l. ſi qui cri
2 men.ff. de accuſa.l.qui crimen.C.
qui accuſa.non poſſunt.capit.tuæ.de
procura.&.cap.qualiter. & quando
in.2.&.ca.ſuper his de accuſa.l. 21.in
fine.tit.1.par.7.& propter moleſtias,
expenſas, vexationes, & ſolicitudi-
nes,quæ ex accuſationibus oriuntur.
l.ſeruus non in omnibus. ff. de actio.
& oblig.l. properandum in prin. C.
de iud.cle. dudum in prin.de ſepul.
Item habetur in lib. Prouerbiorum.
cap.25.Quę viderint oculi tui ne pro
feras in iudicio cito,ne forte emenda
re non poſsis &.cap.11. qui ambulat
fraudulenter, reuelat arcana amici,
qui autem fidelis eſt celat amici com
miſſum capitul. qui ambulat.5.q.5.
ideo nullus inuitus tenetur accuſare.
3 ¶ Quæ regula fallit in crimine hæ-
reſis, quod quidem crimen quilibet
tenetur non tantum denunciare,ſed
etiam accuſare ſi illud teſtibus cōpro
bare poteſt,id aſſerit S.Tho.2.2.quæ
ſtio.68.art.1.dicens hiſce verbis ſi cri
mē fuerit tale quòd vergat in detri-
mentū reipu.tenetur homo ad accu-
ſandum dummodo ſufficienter poſ-
ſit probare,in quo loco Caietanus in-
quit, caue ignorantiam illorum qui
putāt neminem teneri ad accuſatio-
nem.Idem tenet Alexan. de Ales in.
3.par.q.42.& Domi. de Soto de iuſt.
& iure.lib.5.q.5.art.1.& in libro de ra
tione tegendi & detegendi ſecretū
mēbro.2.q.5.concluſione.2.Card.in
c.Si peccauerit in te frater tuus.num.
29.2.q.1.& in.c.1.n.5.2.q.7.& Brunus
de hære.lib.4.cap.7.Iaco.Septi.in in-
ſtitu.catho.c.4 Duo deniq; requirun
tur,vt quiſpiā ſub præcepto teneatur
accuſare,quod crimē exiſtat cōtra bo
num publicū & in publicū detrimen
tum reipu. & quod illud crimen pro-
bari poſsit,& alia via & remedio bo-
no publico perfectè cōſuli nō poteſt,
ſecundū Caie. vbi ſupra. Ratio huius
noſtræ principalis concluſionis eſt,
nam pro defenſione reipu. vnuſquiſ-
que pugnare & etiā mori debet,cum
ſeipſum ſimul & alios,defendat.l.poſt
4 liminiū.§.fili⁹. ff.de capti.& poſt li.re
uerſi.l.veluti.vbi docētes.ff.de iuſt.&
iure.vnde Cicero.lib.1.officiorū vni-
cuiq; noſtrum chari ſunt parētes,cha
ri liberi propinqui & familiares, ſed
omnes omnium charitates vna pa-
tria complexa eſt. Vnde meritò om-
nes ad accuſandum hæreticum ſunt
obnoxij,cum hæreſis crimē reipub.
Chriſtianæ ſit pernicioſiſsimum, vn
de Paulus de hęreticis loquens inquit
epiſtola. 2.ad Timotheum: Sermo
illorum vt Cancer ſerpit, & in Leui-
tico habetur.capitul. 5. Si peccauerit
anima & quis audierit vocem iuran-
tis teſtiſque fuerit quod ipſe vidit
aut conſcius eſt, niſi indicauerit
porta-

portabit iniquitatem ſuam, quod ſa-
ne præceptum quia morale eſt ma-
net in noua lege, tãquàm de iure na-
turæ. Et in Deuteronomio. cap. 13. in
hunc modum ſtatutum eſt. Si tibi vo
luerit perſuadere frater tuus, filius ma
tris tuæ, aut filius tuus : vel filia, ſeu
vxor quæ eſt in ſinu tuo, aut amicus
quem diligis vt animam tuam clam
dicens, eamus, & ſeruiamus dijs alie
nis, non acquieſcas ei neque audias,
neque parcat ei oculus tuus vt miſe-
rearis & occultes eũ. Vnde inquit tex.
in capitu. 2. de hære. hiſce verbis. Qui
6 alios cum poteſt ab errore non reuo-
cat, ſeipſum errare demonſtrat. & ca-
pitul. negligere. 2. quæſt. 7. negligere,
cum poſsis perturbare peruerſos ni-
hil aliud eſt quàm fauere, neque ca-
ret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui
manifeſto facinori deſinit obuiare,
& error cui non reſiſtitur approbatur
text. in. cap. error. 83. diſt. ob id egre-
giè affirmat diuus Ambroſius lib. 2.
officio. cap. 24. quod vbi cõmune pe-
7 riculum eſt id diſsimulare peccatum
non eſt leue, & Paulus ad Roma. cap.
1. non ſolum eos dignos eſſe morte
qui malum faciunt, ſed qui facienti-
bus conſentiunt: vt eſt notiſsima iu-
ris regula: de qua in. cap. 1. de offi. de
leg. & in. cap. mulieres, &. cap. nuper,
&. cap. quantę vbi pleniſsimè docẽtes
de ſententia excom. Et quia nullum
8 crimen grauius eſt, quàm crimen hæ
reſis, ideo confeſtim ſine mora aliqua
ad accuſandum, denuntiandum, pro
perandum eſt. Operationes animæ
multò velocius & citius fiunt, quàm
quæuis corporales actiones. Ideo vbi
maius periculum vertitur cautius &
velocius eſt agendum. l. 1. §. ſed & ſi
quis. ff. de Carbo. edicto. capitul. vbi
periculum de electio. libr. 6. ne modi
cum fermentum vt ait Paulus ad Ga-
la. capitul. 5. totam maſſam corrum-
pat. text. in. c. corripiantur in fine. 24.
9 quæſt. 3. ne per plures ſerpant dira cõ
tagia, ſeparare ab ouibus ſanis morbi
dam: ac pulchrè Hieronymus & ha-
betur in cap. reſecandæ. 24. q. 3. reſe-
candæ ſunt putridæ carnes, & ſcabio-
ſa ouis à caulis repellenda. ne tota do
mus, maſſa, corpus, & pecora ardeãt
corrumpantur, & putreſcant & inte-
10 reant. Arrius in Alexandria vna ſcin
tilla fuit, ſed quoniam ſtatim non fuit
oppreſſus, per totũ orbem eius flam-
ma populata eſt, & iuxta verum ſen-
ſum doctorum. Illud Matthæi. capi.
7. ita intelligendum eſt, attendire à
falſis prophetis, qui veniunt ad vos.
&c. intrinſecus autem ſunt lupi rapa-
ces. Lupi ſanè iſti ſunt hæretici, qui
arcendi ſunt à grege. Hodie verò per
nouiſsimas inſtructiones decretum
eſt, vt ſolus promotor fiſcalis accuſet
hæreticos, vt teſtatur Iaco. Septi. in
inſt. catho. capitu. 4. num. 2. &. 5. in fi-
11 ne: eſt enim maxima differentia & di
ſcrimẽ inter accuſationem, & denun
ciationem. Et tanquàm diuerſa in li-
bro. 5. decretalium dicitur de accuſa
tionibus, & denunciationibus: in ac-
cuſatione principalis intentio accu-
ſantis eſt punitio criminis: in denun-
ciatione verò, emendatio proximi,
illuc tendit & ordinatur denunçia-
tio, vt corrigatur, & emendetur de-
nunciatus. cap. nouit. de iudi. c. Si pec
cauerit. 2. quæſt. 1. & accuſatio eſt ali
cuius criminis coram iudice compe-
tente ad vindictam & punitionem
facta delatio. cap. ſuper his de accuſa.
12 l. cũ rationibus. C. qui accuſa, non
poſſ. denunciationum verò genera.
4. ſunt, euangelica, canonica, iudi-
cialis & regularis. Euangelica eſt illa
quæ continetur Matthæi. cap. 18. &
Lucæ. 17. & in. cap. nouit de iudi. & in
cap. Si peccauerit in te frater tuus. 2.
q. 1. vbi pleniſsimè per iuris interpre

tes:& dicitur euangelica, quia ab euā gelio ſumpta fuit. Et denunciatio canonica eſt, manifeſtatio criminis, nō ad vindictam publicam ſicut accuſatio, ſed vt coerceantur crimina ne vltra procedāt. c. inquiſitionis. c. ſuper his de accuſa. c. licet Heli. de ſimo. & dicitur canonica, quia à iure canonico inuenta. ſed inter hanc & denunciationem fraternam nihil aut parū intereſt. Licet Inno. in dict. capit. nouit, & Dominicus de So. vbi ſup. & ſummiſtæ non nullas differencias nituntur referre: alia eſt denunciatio regularis, quæ fit in religionibus ſecundum conſtitutiones & regulas ſuarū religionum, in qua denunciatione ordinem iudiciarium ſeruare minimè opus eſt. ca. Si homo eſſes. 23. q. 1. ca. ad noſtram de appella. capit. illa prœpoſitorum. vbi. glo. & Doc. de accuſa.

13 4. denunciatio eſt iudicialis quę fit coram iudice de qua noſter ſermo eſt habendus & vt methodice in hoc articulo procedam.

14 ¶ Regulam &. 8. ampliationes atq; tres fallentias conſtituam. Sit igitur regula & axioma, quòd vnuſquiſque tenetur ſub præcepto coram ordinario, vel inquiſitoribus hæreticum denunciare. capitul. ſecundo. vbi gloſſ. & Doct. de hære. capitu. qua propter. 2. quæſt. 7. Inno. in. capitu. 1. de teſti. cogen. S. Tho. 2. 2. quęſt. 70. articu. 1. Archidiaconus, in capit. Si peccauerit. num. 29. 2. quæſt. 1. Gundiſſ. de Villa. de hære. q. 6. num. 4. Alphon. de Caſtro, de iuſta hęret. punitione. lib. 2. c. 25. Domi. de Soto, de iuſtitia & iure. lib. 5. quæſt. 5. atti. 2. Fernandus Vazquez à Menchaca in controueſia. 16. num. 4. Iacob. Septi. in inſtitu. catho. c. 18. Nam pro ſalute communi contra hoſtes communes, eſſe oportet communem omnibus vigilātiam & ſolicitudinem, neque illius diſsimulare debemus opprobrium qui probra noſtra deleuit, vt formalibus verbis textus vtar in. capi. in nonnullis in fine de iudæ. & Sarra. & in aut. vt non luxurientur homines contra naturam. §. 1. colum. 6. & quòd contra religionem diuinam cōmititur in om-

15 nium fertur iniuriam. verba ſunt tex. in capitu. Manichæos. C. de hæretic. l. 2. C. de apoſta. & longè grauius eſt diuinam quàm temporalem lædere maieſtatem. Ita, hiſce verbis inquit tex. in. capitu. vergentis de hære. &

16 In aut. modò citato, ob id hoc crimē eſt publicum & non priuatum, eius accuſatio, denunciatio, & perſecutio omnibus competit. capi. pręſumunt. 2. quæſt. 7. lex regia. 2. titu. 26. par. 7.

17 ¶ Primo ampliatur dicta concluſio, quòd vſq; adeo vetam eſſe dicimus, quòd qui non denunciat, vel reuelat ordinario, vel inquiſitoribus hæreticum, reputatur & ſuſpectus violenter de hæreſi, affirmat Alphon. Caſtro de. iuſt. hæreti. puni. li. 2. ca. 25. poſt prin. cui in hoc articulo aduerſari videtur Iaco. Septi. in inſtitu. catho. cap. 18. in fine, quæ ſane, concluſio maximū in ſe rigorē continet: quod ex eo tantum quòd non reuelat hæreticum, cēſeatur violenter ſuſpectus de hæreſi. Sed in hoc caſu meo iudicio huiuſmodi concl. ſuſtineri poteſt, ſi vltra ſciētiam & taciturnitatem prædictam cum hęretico vel lapſo in hæreſim cōuerſatur, & ei eſt nimis familiaris & amicus, tunc contra non denunciantem violenta oritur præſumptio, ita expreſſe tenuit Hoſti. §. qualiter deprehēdatur. nu. 4. Et Alphonſus Aluarez Guerrero in Theſauro religionis Chriſtianæ. titu. de hære. num. 9. in fine: & idem Alphōſus de Caſtro. de iuſta. hæreti. puni. lib. 2. capitu. 17. iuxta vulgatū prouerbiū, ſimiles cū ſimilib⁹ facillimè cōgregantur, & ſacra teſtat̃ ſcri-

Scriptura: Cum ſancto, ſanctus eris:
& cum peruerſo, peruerteris: & Pro-
uerbiorum. 13. Qui cum ſapientibus
graditur, ſapiens erit, & amicus ſtul-
torum ſimilis efficitur: & cap. 22. No-
li eſſe amicus homini iracundo, neq;
ambules cũ viro furioſo, ne fortè di-
ſcas ſemitas eius.

19 ¶Secundò, dicta regula ampliatur
etiam ſi crimen hęreſis ſit occultum,
nihilominus iudicibus Eccleſiæ illud
vniuſquiſq; tenetur denũciare, quod
probatur in Deutero. ca. 13. ibi, clam
dicens: Eamus, & ſeruiamus dijs alie-
nis, non quieſcas ei, neque audias, ne
que parcat ei oculus tuus, vt miſerea
ris, & occultes eum. S. Tho. 2. 2. q. 33.
art. 3. & q. 70. art. 1. Hoſtiē. in ſumma
de hæret. §. qualiter deuitentur. nu.
5. Inno. in c. 1. de teſti. cogen. Cardi.
in. c. Si peccauerit. num. 29. 2. q. 1. Al-
phon. Caſtr. de iuſta hæreti. puni. lib.
2. c. 25. Gundiſſaluus de Villadieg. de
hæret. q. 6. nume. 4. & q. 10. nume. 7.
Iacobus Septi. in inſtitu Cathol. cap.
18. in fine, & c. 42. nume. 10. vbi alle-
gat Leonem Papam in ſermone. 4. de
collectis, dicentem: Manichæos vbi-
cunque latentes veſtris presbyteris
publicare. magna eſt enim pietas pro
dere latebras impiorum, & ipſum in
eis cui ſeruiunt diabolum debellare,
20 & hoc eſt publicum bonum, quod
priuato præferendum eſt. l. actione.
§. labeo. ff. pro ſoci. cap. ratio nulla de
præben. ideo hæc peſtis reipu. Chri-
ſtianæ nocentiſsima etiam occulta
reſecanda eſt. Quę vt cancer, vt dicit
Apoſtolus, dicitur ſerpere. Sed Ioan.
Andr. in. c. nouit de iudi. tenet quòd
in peccato omnino occulto taliter
quòd probari non poteſt, locum nõ
habere hanc denunciationem, di-
cens, quod talia omnino occulta di-
uino iudicio ſunt relinquenda. ca. Si
omnia. 6. quæſt. 1. & propter charita-
tem peccatum occultum proximi,
tenetur quis celare. cap. Si ſacerdos
de offic. ordi. c. Chriſtus. 1. quæſtio. 1.
quod ſanè iuuatur per text. in. c. qua-
liter, & quando, in primo, in fine de
accuſa. vbi iudex, qui ſuper ſtatum
Eccleſiæ generaliter inquirit, non po
terit teſtes aſtringere ad occulta de-
licta reuelãda, additur text. qui in ſpe
cie, hoc probare videtur in Cle. no-
lentes de hæret. ibi, ſecretè nouerint
talia commiſiſſe, arguere & corrige-
re ſtudeant in ſecreto: vbi probatur,
quòd delictum quod probari nequit
iudici minimè eſt denunciandum.
Quod etiam probatur ratione, ſi de-
lictum eſt omnino occultum, quid
prodeſt denunciatio & iudicialis au-
thoritas, cum deficiẽtibus probatio-
nibus, & indicijs tortura, & alia iuris
remedia ſileant. Peccatum omnino
occultum quadrupliciter conſidera-
tur: vt aſſerit Dominicus de Soto, in
locis ſuperius citatis, & melius atque
elegantius Card. de Turre Cremata;
in. d. c. Si peccauerit. num. 13. vbi ple-
niſsimè de peccato occulto plurima
notatu digna ſcripſit, mea quidẽ ſen-
tentia quocunq; modo conſideretur
peccatum, ſeu crimẽ omnino occul-
tũ, illud, ſi eſt crimen hæreſis quis ſub
præcepto tenet denũciare, nã iura &
rationes modo relatæ in alijs crimini
bus procedũt & tex. in. d. Cle. nolen-
tes procedit; quãdo prætextu officij
officiales & cõmiſſarij hæreticæ pra-
uitatis, munera, aut pecunias acci-
piũt. Nõ tñ ſi in hæreſim ſunt lapſi, &
cũ citra crimẽ hæreſis in alijs delictis
tex. ille loquat, concluſioni noſtræ in
nihilo aduerſatur, quem text. perpe-
ram ac malè intelligit Gundiſſ. de Vi
llad. de hære. q. 3b. num. 8. in fine.
21 ¶Tertiò ampliatur prædicta regu
la, quod abſque aliqua præuia moni-
tione, vnuſquiſque hæreticum tene-

tur denunciare, taliter, quòd non eſt neceſſarium prius admonere, ſeu correctione fraterna corrigere. Gundiſ. de Villâdie, de hæret. quæſt. 10. num. 6. Alphon. de Caſtr. lib. 2. c. 25. de iuſt. hære. puni. Iacob. Sept. in inſtitu. Catho. c. 42. num. 10. cum ſequentibus. Domi. de Soto, de ratione detegendi ſecretum membro. 2. q. 4. regulariter verò in alijs criminibus à denunciatione repellitur, qui non præmonuit. c. 2. c. ſuper his. c. cum dilectis. c. qualiter, & quando, in. 2. de accuſat. quia hoc crimen reipub. Chriſtianæ eſt nimis perniciosum, & mora in nõ denunciando illud potuiſſet eſſe valdè nociua. Sed S. Tho. 2. 2. q. 37. artic. 7. quem Doctores modo citati referunt, tenuit: quod ſi crimen eſſet occultum, & quiſpiã firmiter exiſtimaret, quod ſtatim per ſecretam admonitionem poſſet huiuſmodi mala impedire, & quòd hæreticus emendabitur, & reipu. nocumenta ceſſabunt, quòd in hoc caſu prius eſt monẽdus, vt puta ſecundum Dominicũ de Soto, vbi ſupra. Si corripiẽs eſſet vir magnæ authoritatis, & hæreticus admonendus eſſet homo timidus, ſed in vtroq; caſu tutius & rectius eſt, vt confeſtim abſque monitione aliqua denuncietur, maximè ſi hæreticus ſit dogmatizans, vt ſunt ferè omnes hæretici, neq; huic aduerſat cõcluſioni ſacræ Scripturæ authoritas Matth. c. 18. videlicet: Si peccauerit in te frater tuus, corripe illũ: vbi Saluator noſter nobis præcepit delinquentẽ, ſeu peccatorẽ prius corripere, quàm Eccleſiæ dicere & denũciare: hæretici enĩ nõ cenſent fratres, ſed extranei: quia non filij Dei, quemadmodũ Chriſtiani, ſed filij diaboli cẽſentur, q; probatur authoritate Pauli, Epiſto. 1. ad Corin. c. 5. dicentis: Si quis frater nominatur, &c: vt doctiſsimè & Catholicè more ſuo explicat Alphõ: de Caſtr. in. d. c. 25. prope finem.

22 ¶ Quartò ampliatur dicta regula, quòd in hoc crimine hęreſis ad denũciationẽ, & ad inquiſitionẽ per iudicẽ faciendam proceditur, nulla præcedente de crimine infamia. text. eſt in. c. excõmunicamus, in. 1. §. adijcimus. de hæret. vbi Cardinalis inquit alibi tex. nõ legiſſe. & ibi Ioã. de Ana. nu. 2. idẽ Cardi. in Clem. 2. q. 2. de hæreticis. Bar. in extraua. ad reprimendũ in verbo, inquiſitionẽ. Quomodo in crimine læſæ maieſtatis proce. Ludo. Carre. de hæret. nu. 110. in alijs verò criminibus regulariter oportet ad inquiſitionẽ faciendam, famã, ſeu infamiam delicti pręcedere: c. cũ oporteat. c. qualiter & quãdo. in. 2. c. inquiſitionis, de accu. c. licet Heli. de ſimo. c. Deus omnipotens. 2. quæſt. 1. l. 1. in fine. tit. 17. par. 3.

23 ¶ Quintò ampliatur prædicta regula, quempiam ſub pręcepto teneri hæreticũ iudici denunciare: non obſtante quacunq; fide, aut iuramento de non reuelando, ſeu denũciando, ita docet S. Tho. 2. 2. q. 70. & art. 2. ibi, ſi pertineat ad corruptionẽ ſpiritualem, vel corporalem multitudinis, illud quis propalare tenetur teſtificando, vel denunciando, & cõtra hoc debitum obligari nõ poteſt per ſecretũ commiſſum: nam eſſet frangere fidẽ quam alteri debet, id eſt, bono publico & religioni Chriſtianæ, de quo optimè Barba. in. c. nouit. nu. 250. de iudi. & Iac. Sep. in inſtit. Catho. c. 18. in fin. & c. 45. nu. 14. & quamuis præfati iuris interpretes, ad id, neque iura, neque rationes allegent, ipſe tamen allego tex. in. c. quemadmodum. §. finali, de iureiuran. vbi vir qui iurauit non accuſare vxorem de adulterio, non obſtante iuramento poterit denunciare: item tex. in. c. inter ſuit

de

de teſtibus de eo qui iurauit teſtimo-
nium non dicere. cap. quia propter. 2.
quæſt. 7. glo. fin. in fine in ca. illa præ-
poſitorum. de accuſa. tanquàm reme
ratium huiuſmodi iuramentum, &
contra bonos mores & religionem
Chriſtianam minimè eſt ſeruãdum:
neque iurantem obligat. cap. quinta
vallis. c. ſicut in. 2. c. tua nos de iureiu-
ran. c. 1. 22. quæſt. 4. regula iuris notiſ-
ſima, non eſt obligatorium contra bo
nos mores præſtitum iuramentum.
de regul. iuris. libr. 6. & regul. in malis
24 promiſsis fidem non expedit obſerua
ri. l. generaliter. ff. de verbo. obliga. l.
iure gentium. §. & generaliter. ff. de
pactis & non debet eſſe iuramẽtum
vinculum iniquitatis. cap. quanto. de
iureiuran. cap. inter cætera. 22. quæſt.
4. ibi, iuramentum non fuit inſtitutũ
vt eſſet vinculum iniquitatis, præſer-
tim quòd hoc eſt ius publicum: quòd
quippe, in rebus ſacris, & Sacerdoti-
bus & magiſtratibus cõſiſtit: vt inquit
tex. in. l. 1. §. hui⁹ ſtudij. ff. de iuſt. & iu.
l. 2. §. poſt originem. ff. de ori. iuris. aut.
matri & auiæ. §. fin. col. 8. & ius publi
cum priuatorum pactis mutari ne-
quit. l. ius publicum. l. inter debito-
rem. ff. de pactis. l. teſtamenti factio.
25 ff. de teſta. capitu. ſi diligenti de foro
comp. Si quiſpiam obiecerit de iura-
mento Gabaonitis præſtito, vt habe-
tur in libro Ioſue. capitu. 9. ibi iuraui-
mus eis in nomine Domini, ideo non
poſſumus eos attingere, & tranſum
ptiue in capitul. venerabilem, in fine
de electio. & in capitul. inter cætera,
& cap. innocens. 22. quæſt. 4. vbi Do-
minus præcepit filijs Iſraël, vt non ini
rent fœdus neque amicitias cum Ga-
baonitis. Sed eos in ore gladij occi-
dant, & contra hoc præceptum Do-
minicum eis aſſerentibus ſe eſſe de
partibus longinquis, fœdus & con-
cordia fuit iureiurando inita. Cogni-
ta poſtea fraude, quòd erant Gabao-
26 nitæ pepercit eis Ioſue, propter iura-
mentum ſeniorũ Iſraël: multis enim
de cauſis videtur non fuiſſe huiuſmo
di iuramentum ſeruandum. Primo
quia error fuit in perſona, credendo
non eſſe Gabaonitas: nihil enim con-
ſenſui tam contrarium eſt quàm er-
ror. l. 2. ff. de confeſsis. l. nihil conſen-
ſui. §. non videtur de regu. iur. ff. Secũ
do propter dolum & fraudem quæ
fuit cauſa iuramenti. cap. cum contin
gat. in fine de iureiur. ibi. vi aut dolo
extortum. Tertio quia contra præce
ptum Domini & tale iuramentũ non
eſt obligatorium, vt abundè ſuperius
dictum eſt: his omnibus reſpondere
poſſumus ex mente text. in. dicto. ca.
innocens, in fine, quòd in principio
credebant filij Iſraël ſuum iuramen-
tum eſſe licitum, propter ignoran-
tiam facti, credendo illos non eſſe
Gabaonitas, quæ quidem ingnoran-
tia cum ſit facti excuſat. l. iuris igno-
norantia. C. qui admitti. reg. ignoran
tia facti de. reg. iuris. lib. 6. facti igno-
rantia prudentiſsimos ſæpe fallit, vt
27 inquit iuriſconſultus Neratius in. l.
2. ff. de iuris & facti ignoran. vel quòd
Gabaonitis data fuit mors ciuilis lo-
co mortis naturalis, cum in ſeruitu-
te filiorum Iſrael fuerunt poſiti. Quę
mors ciuilis morti naturali æquipara
tur. l. interdicit in fine. ff. de condi.
& demonſtra. l. ſeruitutem mortali-
tati ferè comparamus. ff. de regulis
iuris. vel quòd illud virtuti & effica-
ciæ iuramenti tribuamus, vt annue-
re videtur tenor literæ in dict. cap. 9.
Ioſue, ibi, iurauimus eis in nomine
Domini, ideo non poſſumus eos con
tingere, ex eo quod nephãdiſsimum
eſſe iudicabant, iuſiurandum: vt po-
28 terem ſacram & religioſiſsimam frã-
gere. Ideo ius ciuile iuramentum, ſa-
cramentũ & iuriſiurandi religionem

vocat. l. 1.ff.de iureiuran.l.2.C.eod.
titu.Aut.Sacramenta puberum.C.ſi
aduerſus vendi.

29 ¶Sextò ampliatur, quòd etiã pro-
prium parentem in hæreſim lapſum
filius tenetur denũciare. Alphon. de
Caſtro,lib.2.de iuſta hæret.pu.ca.fin.
Pala. Rub. in repe.c.per veſtras.§.17.
nume.7.fol.65.de dona.inter virum
& vxorem.Iacob.Septi.in inſtitu.Ca
tholi. cap.29.nu.10.quia potius Deo
quàm parentibus obediendum eſt.
cap. relatum de ſententia excommu
30 nica.ca.quiſquis metu.11.quæſt.3.&
ſi filio liceat occidere patrem oppu-
gnantem patriam.l.minimè.ff.de Re
li. & ſumpt. fune.l.12.titu.18.part.2.
à fortiori licebit patrem fidei Catho-
licæ oppugnatorem, filio denuncia-
re. Doctores modo relati, vnum no-
tatu dignum affirmant, quod filius
qui denũciat patrem hæreticum ab
infamia,& alijs pœnis cõtra filios hæ-
reticorum in iure ſtatutis liberatur,
imò meo iudicio, maximam laudem
& præmium meretur.argu.tex. ſing.
l. quiſquis.§ fina.C.ad.l.Iul.maieſt.l.
5.tit.2.part.7.& quod de filio denun
ciante dictum eſt. Idẽ,de patre,vxo-
re, marito, fratre, & in alijs perſonis
coniunctis meritò dicendum eſt, vt
in.d.ca.13.Deuteronomij, expreſsè
cautum eſt,

¶Septimò ampliatur, etiam ſi im-
mineat periculũ denũcianti. S. Tho.
2.2.q.70.in prin.& Domi.de Soto,in
locis ſupra citatis: in crimine enim
hæreſis agitur de bono communi,
quod particulari bono præferendũ
eſt, per iura ſuperius allegata, ſi pro
defenſione rei,quis tenetur mortem
ſubire.l.minimè. ff. de reli.& ſumpt.
fun.l.12.titu.18.part.2 à fortiori pro
defenſione fidei, & religionis Chri-
ſtianæ.

31 ¶Octauò ampliatur, nõ ſolùm de-
nunciare & accuſare: vt ſatis diffuſè
dictum eſt: ſed propria authoritate
cuilibet Catholi. licet hæret. capere
& bonis ſuis expoliare, & impunè oc
cidere. Aut.gazaros. C. de hæret. ibi.
diffidamus, atq; bãnimus.c.ſi audie-
ris, vbi glo.in verbo necabis. 23.q.5.
cap. excommunicamus.in. 2. §. Ca-
tholi. de hæret. Ioan. Monachus, &
Ioan. Andr. in.c.præſidentes, de hæ-
ret. libro.6.Ludo. Carrer.de hæret.§.
nunc de pœnis. num.7.Gundiſſal.de
Villa. de hæret.q.24. per totam quæ-
ſtionem: & in Deuteronomio.c. 13.
ibi,vt miſerearis & occultes eum.Sed
ſtatim interficies. Sit primum manꝰ
tua ſuper eum,& poſt te omnis popu
lus mittat manũ. &.c.17.ibi, Ad por-
tas ciuitatis lapidibus obruentur.&
4.lib. Regum, ca.12.&. 23.& in libro
Machabæorum.c.2.ibi,Acceſsit qui-
dam Iudæus in omnium oculis ſacri-
ficare idolis, quem vidit Mathathias,
& doluit,& contremuerunt renes e-
ius, & accenſus eſt furor eius, & inſi-
liens trucidauit eum ſuper aram.&
in lib.Nume.c.25.ibi, Occidat vnuſ-
quiſque proximos ſuos, qui adoraue
runt deos alienos: ſed ſecundum Ar-
chidia. in. d.c.præſidentes.de hæret.
libro.6.tutius eſt, quòd omnia ſupra-
dicta authoritate iudicis, & non pro-
pria fiant.

32 ¶Primò, dicta regula fallit, quan-
do certiſsimum eſſet,hæreticum iam
omnino eſſe emendatum; quo caſu,
quis non tenetur eum denunciare:
S.Thom. 2.2.quæſt.53.artic.7.ibi.Si
fortè aliquis firmiter exiſtimaret,
quòd ſtatim per ſecretam admoni-
tionem poſſet huiuſmodi mala impe
dire, quem referendo ſequitur Do-
mini.de Soto, de iuſti.& iure.lib. 5.q.
5. art. 1.poſt principium.& Mincha-
ca in controuerſia. 16.num. 4.in quo
loco id accuratiſsimè explicat, huius
dicti

dicti poterit eſſe ratio de regu. iúris notiſsima, quod deficiẽte cauſa, quæ erat efficax ad aliquem actum, vel effectum producendum, deficit ipſe actus, & eius effectus. l. fina. ff. de teſta. tute. c. cum ceſſante de appella. c. cũ infirmitas de pœni. & remiſſ. Ergo cũ quis iam eſſet emendatus, ceſſat peccatum, & per conſequens eius denũciario, & quæ medicamenta proſunt morbis, hæc iura negocijs, vt Imperatoris verbis vtar in Authen. hæc conſtitutio, quæ innouat conſtitutionẽ in principio, col. 8. c. cæterum de iura. calu. ca. omnis vtriuſque ſexus de
33 pœniten. & remiſsionibus, ibi, more periti medici ſuper infundat vinum, & oleum vulneribus ſauciati, ſed rectè valentes, neque medico, neq; medicamento, vt ſacra teſtatur Scriptura, indigent: eadem ratione correcti, ſeu emendati denunciatione: verum quia difficillimum eſſe iudico, quempiam de conuerſione & correctione alicuius firmam exiſtimationem & credulitatem habere, hominis enim iudicium ſæpe fallit, & fallitur. cap. fraternitatis de frigidis.
34 cap. lator. & c. conſanguinei. de re iudica. ca. à nobis eſt ſæpe quæſitum. de ſententia excommuni. ob id denunciatione in hoc caſu vti, tutius & rectius eſſe arbitror.

35 ¶Secundò fallit in hæretico occulto, qui ſeipſum prodere & denunciare non tenetur. S. Thom. 2. 2. quæſtio. 69. art. 1. & 2. allegando illud Chryſoſtomi, ſuper epiſtolam Pauli ad Hebræos. Non tibi dico, vt te prodas, ſed reuela ante Deum viam tuam, & habetur in. c. quis aliquando. de pœnit. d. 1. vnde facilè colligitur, neminem teneri crimen ſuum reuelare, niſi in ſacramento confeſsionis, quàm opinionem amplectitur Dominicus de Soto, de ratione tegendi & detegendi ſecre. membro. 2. quæſt. 7. & Luco. Septim. qui in ſpecie in crimine hæreſis loquitur in inſtitu. Catho. ca. 42. nume. 12. ſed ſi delictum non eſt occultum, ſed contra reum, de delicto ſunt indicia, vel infamia, iudici veritatem dicere reus tenetur, vt aſſerũt prædicti Doctores, & optimè Bernar. Diez de Luco in practi. Cano. c. 118. allegando Caietanum in. d. quæſtio. 69. quod etiam eo caſu quod præcedat infamia & indicia, debent manifeſtari reo, vt ſciat ſe eſſe in tali articulo conſtitutum, quod tenetur iudici obedire, & vt poſſet ſe purgare, alioquin iudex iniuſtè interrogat, & reus veritatem fateri non tenetur, quæ opinio altiori eget indagine, & tanquam neotherica in actu practico non verſatur.

36 ¶Tertiò fallit, quotiens in confeſſione ſacramentali, crimen hæreſis quis cognouit, quòd confeſsionem & crimen, non obſtante quacunque excommunicatione, vel præcepto iudicis, celare & non prodere tenetur. c. omnis vtriuſque ſexus de pœniten. & remiſsi. ibi, caueat autem omnino ne verbo, vel ſigno, vel quouis alio modo, prodat peccatorem. c. dilect[9] de exceſsi. præla. c. ſacerdos de pœniten. diſtin. 6. vbi doctiſsimè more ſuo Martinus ab Azpilcueta plures hui[9] ſanctiſsimi decreti rationes ſcripſit, videlicet, quòd naturæ iura id præcipiunt. Item quod in illo actu ſacramentali ſacerdos Dei vices gerit. Itẽ quod confeſsio à nemine fieret, & à nemine amaretur, imò eſſet omnib[9] exoſa, niſi ſummè eius ſecretum ſernaretur: & S. Thom. 2. 2. q. 70. arti. 2.
37 inquit hiſce verbis, de his quæ homini ſunt commiſſa in ſecreto per confeſsionem nullo modo debet dicere, neque teſtimoniũ ferre, quia hæc nõ ſcit, vt homo, ſed tanquam Dei miniſter;

ſter, quia maius eſt vinculum ſacramenti, quolibet hominis præcepto, hoc in loco ſilentio omittenda non ſunt verba Alberici de Roſatis, in rubri. C. de hæret. num. 4. dicẽtis: quòd vnum ſpecialiſsimum eſt in hoc crimine hæreſis. Quod ſacerdos confitentem ſibi hæreſim, poteſt manifeſtare, quod non eſt in alijs peccatis, vt notatur per Archid. de pœni. diſt. 6. quæ opinio Alberici erronea eſt, & in concluſione & allegatione meretur

38 reprehendi. Archidia. quem ipſe allegat illam opinionem non renuit ſed oppoſitam, in. d. c. Sacerdos. nu. 3 dicens: pone quod aliquis confitetur incidiſſe in hæreſim, ſed non vult abſtinere, vel vult ſe abſtinere, nõ tamen vult alios hæreticos, vel eorum fauores notificare, quid faciet iſte ſacerdos? dic ſecundum Rainerium, quod poſsit reuelare talibus, qui poſſunt prodeſſe, & non obeſſe. 22. q. 5. cap. hoc videtur, primò præciſe hoc videtur, quod non ſit ſacerdos aſtrictus propter vim pœnitentiæ, tum quia ille non agit pœnitentiam, tum etiam, quia nõ ſeruat fidem, cum ſit hæreticus & infidelis, & ideo tali nõ eſt fides ſeruanda. 23. quæſt. 1. c. noli. alij dicunt, quod ſacerdos debet adire Epiſcopum, & dicere ei, vigila ſuper gregem tuum, quia lupus eſt in grege: & tutius eſt ſecundũ Hoſtienſem, in ſumma de pœniten. & remiſſio. §. in quo tenetur. eſt Hoſtien. ibi. nume. 53. Sed nuper in Concilio Tridentino, ſeſsione. 24. c. 6. de reformatione ſtatutum fuit, quòd de crimine hæreſis ſolus Epiſcopus, & nõ eius Vicarius, ſeu quilibet ſacerdos in foro conſcientiæ poſſet abſoluere. an de obſeruantia illius. c. aliqua inconuenientia oriantur, aliorum iudicio relinquo, nonnullos caſus, in quibus confeſsionem liceat detegere, referunt Doctores in. 4. diſtin. 21. & Abb. & alij in dict. c. omnis. & in dict. c. dilectus de exceſsi. præ. & Martin⁹ Nauarrus in. d. c. Sacerdos. & Siueſter in verbo. confe. 3. num. 4. cum ſequent. Abb. in. c. ſignificaſti de adult. Feli. in c. teſtimonium, circa finem de teſti. Et in. c. 1. de exceptio. Et Iacobus Septi. in inſtitu. Cathò. ca. 42. in fine; & Dominicus de Soto, de ratione tegẽdi ſecretum membro. 3. quęſt. 4. vide licet, quando hæretici ſimulata confeſsione peruertere moliuntur ipſos ſacerdotes, optimè Doctor de Medina. lib. de pœnitentia. titu. de confeſſione celanda. &. 6. caſus, in quibus confeſsionem detegere liceat accuratiſsimè, & ſatis diffuſe refert Fran. de Ripa. in lib. 3. de peſte. nume. 103.

40 cum ſequentibus: mea ſanè ſententia tutius & melius eſſe exiſtimo, ſalua tantorum Doctorum authoritate, quòd nullo vnquam caſu confeſſionem Sacramentalem detegere liceat, tum vt prædicti Doctores fatentur, quia confeſsionis ſigillum eſt de iure diuino, vt ipſamet confeſsio, &

41 ius diuinum eſt immutabile, & omni tempore, & caſu firmum permanet,

42 nulloque pacto, vel lege humana tolli nequit. ca. nulli fas ſit. 25. q. 1. verba formalia ſunt. nulli fas ſit diuinas cõſtitutiones tollere. c. fin. de conſue. & in. §. ſed naturalia quidem iura. inſti. de iure natu. gen. & ciuili, optimè Abb. in. c. quia in Eccleſiarum. num. 18. de conſti. optimè Card. de Turre Crem. in ſumma de eccleſia. lib. 2. ca. 107. Et Dida. de Coua. in lib. 1. reſolu. cap. 17. nume. 8. & in. 4. de ſponſa. fol. 78. Tum etiam quia hoc confeſsionis ſigillum, in fauorem totius religionis Chriſtianæ fuit inſtitutum, ob id priuatorum pactis & conuentionibus non tollitur. c. ſi diligenti. de foro. compe. c. contingit in princi. de ſenten.

ſenten.excommu.l.ius publicum.ff. de pactis.l.nec pignus.§.priuatorum cōuentio.ff.de reg.iuris,& id annuere videtur text. ſi rectè inſpiciatur in d.c.omnis.§.caueat autem omnino ſacerdos, & ibi aliquatenus prodat, ponderando particulas illas aliquatenus, & omnino quæ dictio, omnino, omnē caſum,& diſpēſationem excludit.ca. qualiter, & quādo de iudi.ibi, quod omnino fieri prohibemus, & ibi Abb. nume.18.glo.in verbo omnino, in ca.fina.de offi.delega.lib.6. alia in Clem.1.verbo omnino de vita & honeſta.cleri.diffuſe. Tiraquel.in repet.l.ſi vnquam, in verbo, reuertatur.num.66.C.de reuo.dona. Et quādo ſacerdos reuelauit confeſsionem, cui potius fides adhibenda eſt ſacerdoti aſſerenti illud extra confeſsionem ſciuiſſe; & non in confeſsione, aut pœnitenti dicenti in confeſsione dixiſſe, præſumendum eſt contra ſacerdotem illud habuiſſe in confeſsione, niſi doceat aliunde ſciuiſſe, pœna tamen ordinaria non eſt puniendus, quia apertè non conuincitur de delicto. Hoſti. Abb. & Cardi. in d.c. omnis vtriuſque ſexus. Lapus allega. 94. Feli. in c.1.colum.1.de exceptio. Barba.ſing.in conſi.70.incip.ſapienter.vol.2.mirabiliter Fran.de Ripa.in tractatu de peſte.lib.3.nu.106. Ioan. Bernat. Diez de Luco, in practi.crimi.cap.102.circa finē, Martinus Nauarrus in cap. Sacerdos.num.163.de pœnit.diſtin.6.vbi ad id in caſu ſimili allegat dictum ſing. Inno.in.c.quia veriſimile de præſumptio.

SINGVLARE VI.

SVMMARIVM.

1 *Inſcriptio in accuſatione de iure neceſſaria eſt.*

2 *Qua ratione à iure inſcriptio fuit inuenta.*

3 *Publica fama excuſat à pœna talionis.*

4 *Dictum vnius teſtis à pœna talionis liberat.*

5 *Trahens ad iudicium per calumniam, etiam in cauſa ciuili puniendus eſt: aliàs, nu.2.*

6 *In crimine hæreſis inſcriptio minimè neceſſaria eſt.*

7 *Inſcriptio hodie non eſt de conſuetudine, niſi in curia Romana.*

ACcuſator debet ſe inſcribere ad pœnā talionis,& dare fide iuſſorem de lite proſequenda.l.libellorum.l.ſi cui crimē.ff.de accuſa.l.pen.C.eodem.tit.l.qui crimen.C.qui accuſa.non poſ.c.tuæ de procu. cap.qualiter, & quando, in 2.ibi, niſi legitima præcedat inſcriptio nullatenus admittatur.&.c.ſuper his de accuſa. c.Paulum.ca.ſi quē pœnituerit in princ. 24.3.l.3.titul.9. part.4.l.21.in fin.tit.1.part.7.l.5.titu. 20.lib.4.fori.ll. atque de iure diuino videtur eſſe pœna talionis, vt habetur Exodo.cap.21. ibi, Oculum pro oculo, dentem pro dente, & Deuteronomio.cap.19.ibi, Qui in ueneriſt falſum teſtem dixiſſe contra fratrem ſuum mendacium, reddent ei ſicut fratri ſuo facere cogitauerit: vnde lex Taurina vltima in ordine, meritò & maxima ratione orta fuit, ac ita illud Ouidianum intelligendum eſt. Nec enim lex iuſtior vlla, quàm necis artifices arte perire ſua, vt doctiſsimè explicat Soto, de iuſti.& iure.lib. 5.q.5.artic.4.per totum illum quartum articulum, poſt Thom.2.2.quæſtio.68.arti.vltim. ideo concludit Iacobus de Siman.in inſtitu.Cathol.c. 62.num.35.quod licet pœna talionis contra accuſatorem non ſit in vſu, tamen contra teſtes communiter eſt recepta, quia plus teſtis nocet accuſato,

to, quàm accuſator, & quia in maxi-
mnm diſctimen accuſatum trahit, &
vix ſe defendere poſsit, ſaltim maxi-
ma cum difficultare de teſtibus falſis
& occultis, ideo teſtis falſus in crimi-
ne hæreſis, meritò pœna talionis eſt
puniendus, quod procedit, ſiue deli-
ctum ſit publicum, ſiue priuatũ. l.fin.
2 ff.de priua. deli.l.fi.ff.de furtis. Ob id
ergo à iure fuit inuẽta hæc inſcriptio
ne facilè quis proſilcat ad accuſandũ
cum ſciat nõ inultam calumnioſam
ſuam accuſationem fore. Vt his ver-
bis inquit.d.l.ſi cui crimẽ, & dicit ſin
gul.Bald.in.l.ſi tibi in. 1. per text.ibi.
C. delibe. cauſ. quod illi qui in cauſa
ciuili.per calumniam trahit aliquem
ad iudicium poteſt de illa iniuria cri-
minalitet puniri, vltra ſolutionem ex
pẽſarum, quòd eſt notandũ, ſed opri-
mum ſolet adhiberi remediũ, quòd
quando aliquis falſam accuſationem
proponit, vt non puniatur, vt probet
3 quod de illo crimine erat publica
vox in ciuitate, vel fama; & quòd au-
dinit ab amicis, vel cõſanguineis, vel
perſonis fide dignis, ita Bart. in.l. ve-
rum.ff.de furtis, melius idẽ in.l.fi.per
4 tex.ibi.ff.de hęre.inſti. Et ſimiliter di
ctum vnius teſtis excuſat à pœna ta-
lionis, Bald. in ſpe.tit.de accuſa. circa
finem, refert Hippo.ſing.47.incipi.in
ore duorum.
6 ¶Verum in crimine hęreſis ſpecia
le eſt, quod inſcriprio minimè eſt ne
ceſſaria. l.apoſtatarum. C.de apoſta.
colligitur ex text. in.c.fi.§.iubemus.
de hære.lib.6.notat gloſſa, vbi alia de
licta, quæ inſcriptionem non requi-
runt, refert. in.c.ſuper his de accuſa.
gloſ. in ſumma. 2. q. 8. gloſ. in verbo,
pagina, in dict.l.qui crimen, in ſpecie
tenuit Gundiſſaluus de Villadieg. de
hærer.quæſt.10.nume.4.Iacobus Se-
ptim.in inſtit.Carho.c.4.nu.5.Et ho-
die fateor inſcriptionem, neq; pœnã
talionis eſſe in vſu & conſuetndine,
prout affirmat Bart.in.l.pen.§.ad cri-
men.num.2.ff.de pœnis.& in.l.ſi cui.
num.2.ff.de accuſa.dicens, quod tan
tum in curià Romana eſt in vſu.ſpe.
tit. de liberorum concep.in prin. Sa-
li.in. d.l.qui crimen.vbi Angel.dicit,
quod iam receſsit ab aula.idem Sali.
per tex.ibi, in Authen.ſed nouo iure.
C.de adulte. Alberi.in.l.fina.C.de ac-
cu.Felin.in.d.c.ſupet his.num.5.Co-
uartu.lib.2.reſolut.c.9.in prin.ratio-
nem ſctipſit Felin. in loco retro cita-
to, quod proptet inſcriptionẽ & pœ-
nam talionis, multi ab accuſando re-
trahebantur, & ita ctimina remane-
bant impunita, ſed hac conſuetudi-
ne non obſtante, qui in probatione
criminis deficit, puniendus eſt arbi-
trio iudicis, probat.l.& in priuatis.ff.
ad Tutpillia. &. d. ca.ſuper his.glo.in
verbo, effectum.in.c.tuæ. de procu.
& Couarru. & alij tenuetunt in locis
modo citatis.

SINGVLARE VII.

ACcuſator, ſeu denũciatot in nu
mero teſtium, in illa cauſa non
computatur. c. nullus. 4.q.4.c.fotus,
de vetbo.ſigni. ſed qui denunciat hæ
reticum in numero reſtium compu-
tari debet: id enim facere videtur ze
lo tantum fidei Catholicæ.c.in omni
negocio de teſti.quem tex.ita ibi, in
telligit Anto.de Butrio.& Abbas, nu.
4.& Iaco. Sept.in inſtitu.Catho.c.62.
num. 32.neque prædictis obſtat.reg.
iuris notiſsima, quod idẽ ſit actor, ſeu
denunciator: & teſtis qui ſponte ſe in
gerit ad teſtificandum, vt ſuſpèctus
eſt repellendus, l. quæ omnia: & ibi,
Barr. ff. de procu. Authé. de teſtibus.
§. ſi vero ignoti ibi feſtinantes. col.7.
Barto.in Authenti.ſed nouo iure.co-
lumna.1. C. ſi cert. peta. & in. l.quo-
niam liberi. in. 1.C.de teſti.latiſsimè.

Hippo.

Hippo.in.l.vnius.§ ſeruo.nume.6.ff. de quæſt. & teſtes debent eſſe togati.l. hæredes palam.§.in teſtamentis. ff.de teſti. Authen.togati.C.de teſtibus. Ideo in teſtibus requiritur productio, licet non requiratur citatio. Bald. in Authen. ſed nouo iure. colū. 1. C. ſi cert. peta. vbi, inquit, teſtes eſſe producendos à parte. eſt glo. vbi Bar. in.l. poſt legatum.§. is vero. ff.de his quibus vt indig & optimè Feli. in c. 2. nume. 25. de teſti. vbi. nume. 27. plurima referendo, inquit, quod reſtis ſemper præſumitur rogatus & citatus, & qui tenetur denunciare, ſi ſe offert ad teſtimonium dicendum nō cēſetur ſuſpectus, vt egregie, inquit, Ioan. Andr. in.c. præterea, in.2. de iure patronat. Bald. in. l. nouiſsimè. ff. quod fal. autho. tuto. Feli. in. c. ex parte. nume. 7. de teſtibus: nam ſi is qui denunciat, non prætendit commodum, vel incommodum, laudem, aut vituperium habere, ob ib merito à teſtimonio non eſt repellendus, prout inquit Bald. in rub. ff. de rerum diui. verſic. nunc de quinto, quòd quādo ex teſtimonio immediate & principaliter non acquiritur, teſtificāti ius non repellitur à teſtimonio. Barto. & Pau. in. l. qui teſtamento. ff. de teſtamentis. text. in.c. cum nuncius, & in. c. inſuper de teſti. vbi pleniſsimè docentes, præſertim quando ſumus in materia, in qua agitur de peccato euitando, vel corrigendo: prout eſt noſtra materia, teſti denuncianti crimen, & ſe offerenti plena adhibetur fides, & iſte eſt verus ſenſus ad. d. c. in omni negocio: vbi, inquit, tex. in omni negocio principalis perſona, dicēs veritatem de re ſibi nota rectiſsimè habenda eſt pro teſte, cui adhibito vno, efficiuntur duo teſtes. Et illico ſubdit text. Si peccauerit in te frater tuus, &c. Vbi de peccato corrigendo vel euitando agitur: neque prædictis obſtat text. in ſuo principio, dicens. In omni negocio, nam verba iſta generalia limitantur, & reſtringuntur ſecundum materiam ſubiectam. glo. in verbo, omnes. in. c. ſi vero. in. 1. de ſentētia excō. glo. 1. in. c. nemo preſbyterorū de ſimo. glo. in verbo aliorū. in. c. vt circa de electio. lib. 6. glo. 1. vbi Bart. Bald. & Sali. in. l. 1. C. de ſacroſan. Eccle. glo. in verbo vtilem, in l. 1. vbi Bar. ff. de eo quòd certo loco: idem quod tex. in. d. c. in omni negocio. videtur probare tex. in. c. iurauit de proba. ibi quidam iuramentis, & c. cum in tua. ibi tibi denūciet, & ibi, debes iuramenta parentum ſponte oblata. de ſponſa. &. c. præterea. in. 2. eodem titul. de ſpon. ibi, ſe deliquiſſe proponit, quæ iura probant, quod in numero teſtium denunciator computatur, atque hanc regulam ſcripſit Ioan. de Imola in. d. c. iurauit in prin. de proba. Et Felin. in. c. 2. nu. 23. in f. de teſtibus. & Barba. in. c. nouit. nu. 242. de iudi. & Hippo. in ſing. 140. incip. teſtis qui offert ſe, ex quo infero optimam declarationem ad pragmaticam primam, in ordine regni Caſtellæ, & ad legem Regiam factā Toleti, anno. 1525, & ad petitionem. 26. Mantuæ Carpētanæ, quæ vulgo Madrid nuncupatur, anno. 1534. quòd blaſphemās in Deum & eius ſanctos, pro prima vice puniatur, vt ſit in vinculis & compedibus per menſem: & ſi bis blaſphemauerit, pœna exilij per ſex menſes puniatur, ac pro tertia vice blaſphemantis lingua publicè figatur, niſi ſit aliqua perſona in dignitate cōſtituta. Primus intellectus eſt, ad dicta iura regia, quod quilibet de populo admittitur ad accuſandum & denunciandum iudici blaſphemū: nam omne delictum, quod principaliter reſpicit offenſam Dei dicitur publicum.

blicũ.l.Arriani.l.Manichæos.§.1.C. de apoſta.ca.in nonnullis de Iudæis: ita in ſpecie affirmant Bart.in.l.1.2. col.ff.de publi.iudi.Bald.in.l.reos.C. de accuſa.Angel.in.§.1.colu.fina.inſtit.de publi.iudi.Anania in.c.2.prope finem, de maledicis:nam ex quolibet delicto, etiam priuato duplex iniuria & offenſa oritur, vna parti, alia reipublicæ, & nulla parte offenſa accuſante proceditur contra delinquẽtem. tex.eſt ſingu.in.l.licitatio.§.ſed quod illicitæ.ff.de publi.& vectiga.l.4.§.cum dominus.ff.de noxa.Bart.in l.2.§.ſi publico.ff.de adulterijs, & in l.1.§.nõ vſque adeo.ff.de iniurijs.Salice.in.l.ea quidem.num.45.C.de ac accuſa. optimè Franciſcus Aretinus, in.c.qualiter, & quando, in.2.nume.72. de accuſationi. longè igitur grauius eſt diuinam, quàm terrenã, ſeu temporalem lædere maieſtatem: vt hiſce verbis, inquit text.in.c.vergentis de hæreti. Authen.vt nõ luxurientur homines contra naturam.in prin cipio.colu.6.Sit ſecundus intellectus ad dicta iura regia, quod is, qui blaſphemum denunciat, pro teſte habetur, & in numero teſtium cõputatur per omnia iura & rationes ſuperius dictas, ex quibus idem cenſeo dicendum, quando laicus denunciat clericum de aliquo delicto famoſo, ſeu ſcã daloſo, quod is, qui denunciat pro teſte idoneo iudicabitur, & laicus clericum de talibus delictis non prohibetur accuſare.c.præſumunt Prælati.2.quæſt.7.c.Paulus in.3.vbi, accuſatur quis à ſubditis de lapſu carnis.& cap. ſi quis Epiſcopus eadem cauſa:& quęſtio. vnde inquit, Bald.in.c.ex parte de teſtibus, quòd fornicatio in clerico eſt crimen publicum, & quilibet de populo, dummodo ſit parochianus poterit accuſare, vt Feli.& alij ſequuntur, ibi.nume.11. Sed quia ipſis rerum experimẽtis ſæpiſsimè cognoui clericos à laicis accuſari, non affectu charitatis & correctionis, ſed ex odio, & ira: cum laici oppido ſint infeſti clericis.c.laicos.2.q.7.c.clericis, de immunitate eccleſiarũ.lib.6.ideo non omnino laicis cõtra clericos adhibenda eſt fides, vnde tex.in dict.c. qualiter, & quando, inquit, quòd accuſatio Prælatorũ non facilè admittenda eſt.

SINGVLARE VIII.

Accuſator male deſiſtens in crimine hęreſis ab accuſatione nõ eſt puniendus pœna hæretici, ſed pœna calumniatoris, vel alia pœna arbitrio Inquiſitorum, Ioan.Andr.Anto. Cardi.& Anania in.c.pen.de hæreti. Bald.in.l.fina.C.de accuſatio.Iacob. Septi.in inſtitu.Catho.c.4.& in.c.62. num.35.quod aliter eſt in alijs criminibus.l.ſi cui crimen.ff.de accuſa.c.ſi non probauerit.2.q.3.l.21.in fin.tit. 1.part.7.l.5.tit.20.lib.4.fori.

¶ Accuſatore ſuperueniente ante latam ſententiam ceſſat inquiſitio.l. ſi maritus.§.ſi ante extraneus.vbi Barto.num.2.ff.de adulte.l.ſi cui crimẽ. §.eiſdem criminibus.ff.de accuſa.idẽ Bart.in.l.penult.ff.de ſuſpectis tutoribus. Dinus in regula factum legitimè, in fine de regul.in lib.6.late. Angel.in tractatu malefi.in verbo, Inquiſiit.colum.9.11.verſi.quęro, an inquiſitus poſsit, quia accuſatio, vt potè remedium ordinarium præfertur inquiſitioni, quod ſanè remediũ eſt extraordinarium.l.in prouinciali.in prin.ff.de noui.ope.annuncia.ſed ſingulare eſt in crimine læſæ maieſtatis diuinæ & humanæ, quod accuſatio inquiſitionem non tollit. Angel.in.l. ea quidem.C.de accuſa.& in.l.1.§.1. ff.de rei vendi. Martinus Laudenſis, de

de crimine læſæ maieſtatis, quæſt. 42. Bernar. in addi. ad Ang. vbi ſupra, qui allegat. c. per hoc. de hæret. lib. 6.

SINGVLARE IX.

ACcuſare criminoſus, criminoſū nō poteſt. c. qui ſine. c. poſtulatus. 3. quæſt. 7. c. 1. de accuſa. l. criminis. C. qui accuſa. non poſ. l. 3. & 4. tit. 1. part. 7. nam qui trabem geſtat in oculo ſuo, feſtucā de oculo fratris non poterit eruere. ca. multi. 2. q. 1. ca. qui crimen. 6. q. 1. c. cum eccleſiaſticæ de excep. l. ſi vxor. §. iudex. ff. de adul. vnde dicit Tullius in Tuſculanis, ſtultitiæ proprium eſt aliorum vitia cernere, & ſuorum obliuiſci. Sed ſingulare eſt, quòd hæreticus cū ſit criminoſus, hæreticum accuſare poteſt. cap. ſi hæreticus. 2. quæſt. 7. glo. 1. in. c. ipſa pietas. 23. q. 4. expreſsè. Gundiſſaluus de Villadieg. de hæret. q. 10. nu. 4. ne huiuſmodi delictum tā enorme propter defectum accuſatoris impunitū remaneat.

SINGVLARE X.

ACcuſare ſuum inimicum quilibet prohibetur, etiam ſi crimē ſit notorium, niſi ſuam, vel ſuorum proſequatur iniuriam. c. cū. p. Maniconella. c. meminimus. cap. veniens de accuſa. l. qui accuſare. ff. e. titu. ſed in crimine hæreſis, inimicus inimicū accuſare poteſt. Archidia. in. c. accuſatus. num. 4. de hęreticis. lib. 6. Ioan. Nicolaus de hæret. nota. 10. incip. nō ignoras. vbi allegat Andręam de Iſerni. idem tenentem. Idem tenuit Frā. Squilacen. de fide Catho. c. fina. ratio eſt ſecūdum eum: quia bono animo & zelo fidei videtur accuſare, & ſuā propriam accuſationē cenſetur proſequi: nam ea, quæ in religionem diuinam committuntur, omnium iniuriā reſpiciunt. vt dicit. l. Manichæos. §. 1. de hæret. l. 2. C. de apoſta. & illius diſsimulare nō debemus opprobriū, qui probra noſtra deleuit, vt his verbis inquit text. in. c. in nonnullis, in fine de Iudæ. Authen. vt nō luxu. homi. contra natu. §. 1. col. 6. Ideo hoc crimen eſt publicum, vt latè dicitur in hoc tractatu ſingulari. 51.

SINGVLARE. XI.

ACcuſare quilibet poteſt, dūmodo expreſsè à iure nō prohibeatur. l. qui accuſare. ff. de accuſa. in prin. inſti. de publi. iudi. l. 2. tit. 1. par. 7. l. 1. tit. 20. lib. 4. fori. ll. ſed hæreticus vel paganus ab accuſando repellitur. c. 1. 4. quæſt. 1. c. paganus. cap. alieni. 2. quæſt. 7. Ludouicus Carre. de hæret. §. nunc de pœnis. nume. 2. latè Iacobus Septi. in inſtitu. Catholi. c. 45. nume. 17. l. 2. titu. 20. libr. 4. fori, quæ lex refert alias perſonas prohibitas accuſare: & d. l. 2. titu. 1. par. 7. & cap. prohibētur. 2. q. 1. & 14. perſonas prohibitas accuſare refert gl. magiſtra. in rub. C. de his qui accuſa. non poſ. Spe. titu. de accuſa. §. 1. 30. perſonas refert Alber. de Gandi. in tractatu maleficio. rub. qui accuſa. poſ. vel non. & 50. Alcia. in ſua practica. fol. 130. cum ſequent. & iudex ex officio poterit repellere accuſatorē non idoneum & prohibitū accuſare. l. quos prohibet. ff. de poſtulan. c. alieni. 2. q. 7. notatur per glo. & doct. in. c. nulli epiſcoporū de accuſa.

SINGVLARE XII.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare parentes, filijs nō permittitur.*

2 *Filij, parentes ſuos hæreticos denunciare poſſunt.*

Filijs

3 *Filijs licet occidere parentes patriam oppu-*
gnantes.
4 *Ponitur concordia inter opiniones diuerſas.*
5 *Filij denunciantes parentes hæreticos, liberā-*
tur ab infamia, & ab alijs pœnis contra filios
hæreticorum ſtatutis.
6 *Pater hæreticus à filio delatus, mitius punien-*
dus eſt.

1 ACcuſare parētes, fi-
lijs non eſt permiſ-
ſum. l. hi tamen in
prin. ff. de accuſa. l.
fi. & pe. C. qui accu
ſa. non poſ. l. fi. C. de
in ius vocā. l. 2. tit. 1. par. 7. l. 2. tit. 20. li.
4. fori. natura quippe abhorret vt fi-
lij ſint accuſatores parentum.
2 ¶ Sed in crimine hæreſis ſingulare
videtur, quòd filius ſuū patrem, etiā
occultum hęreticū Inquiſitorib' de-
nunciare tenet, vt affirmat Alphon.
Caſt. lib. 2. de iuſta hæreticorū puni
tione. c. fi. Pala. Rub. in repe. c. per ve-
ſtras. §. 17. nu. 6. & 7. fol. 65. de donat.
inter vir. & vxo. quia potius Deo, quā
parentibus obediendū eſt. c. relatum
de ſententia excommunicationis. c.
3 quiſquis meru. 11. q. 3. Nā ſi pater op-
pugnat patriā, filio licet eum occide
re. l. minimè. ff. de reli. & ſumpt. fune.
l. 12. titu. 18. par. 2. multò ergo magis
tenebitur patrē oppugnatorē fidei
Catholicę: & hęc opinio fauore fidei
verior mihi videtur, quanquā ſubtili
ter Iac. Sept. nonnullis rationibus &
fundamētis motus teneat oppoſitū:
ſed forſitā hæc concordia, inter præ
dictas diuerſas opiniones poteſt da-
4 ri: quòd ſi pater filiū ad peccatum in-
ducebat, & cum aliquā doctrinā, vel
ſectā prauā docebat, prout faciebat
Leonegildus Rex Gothorū in hoc ca
ſu prima opinio procedat, alioquin
ſecūda opinio Iac. Sept. inſti. Catho.
c. 29. nu. 10. in quo loco, num. 16. affir
5 mat vnum ſatis ſingulare, quòd filius
denuncians patrem hæreticum, libe
ratur ab infamia, & ab alijs pœnis cō-
tra filios hæreticos ſtatutis: prius hoc
tenuit Alphon. Caſtren. libr. 2. de iu-
ſta hæreticorū puni. c. fi. & Pala. Rub.
in repet. c. per veſtras. §. 17. nu. 17. fol.
65. allegando extrauagantem Fede-
rici, de dona. inter virum & vxorem:
quia ille, qui charitatis feruore, ac ze
lo fidei & religionis, ſuo patri non pe
percit, præmio quidē dignus eſt, his
annecti poteſt deciſio, text. ſing. in. l.
quiſquis. §. fi. C. ad. l. Iulia. mag. quòd
ſi quis reuelat ſtatim coniurationem
vel tractum in mortē Principis, etiā
ſi ſit particeps liberatur, & præmium
conſequitur. concordat. c. ſi quis Pa-
pa. 79. d. & c. ſi quis cum militibus. 6.
6 q. 1. & l. 5. titu. 2. par. 7. & quando pa-
ter hæreticus delatus eſt à filio Inqui
ſitoribus, vel ècontra, mitius punien
dus eſt, vt affirmat Alphon. Caſtren.
& Iac. Sep. in locis retro citatis, prout
in caſu fere ſimili decidit iuriſconſul
tus Martianus in. l. milites agrum. §.
deſertorem. ff. de re mili. quòd ſi fili'
commiſit delictum morte dignum,
& pater eum iudici deferat, filius nō
morte, ſed alia mitiori pœna, vt puta
exilij puniendus eſt, quā. l. dixit ſing.
Pau. & Sali. in. l. propter inſidias. C. de
his qui accuſare non poſſunt: vbi re-
ferunt dictā. l. habuiſſe in actu practi-
co: & Ange. in. l. ſi adulterium cum in
ceſtu. § liberto. ff. de adul. Iaſo. in. l. 1
nu. 4. C. de his quibus vt indig. Felin.
in. c. quærenti. nume. 6. de offic. de-
leg. & in. c. accuſaſti, nu. 4. de accuſa.
Hippol. in. l. 1. §. ad quæſtionem, nu-
me. 16. & in. l. vnius. §. ſeruus. nume.
7. ff. de quæſtio. Ioannes Neuiza. latè
in ſua ſylua nuptia. fol. meo lib. 9. co-
lum. 1. & 2. Palat. Rub. in cap. per ve-
ſtras §. 17. nume. 4. fol. 65. col. 1. de do
na. inter virum & vxorem. Cępolla.
cautela

cautela prima in ordine, vbi affirmat allegando Paul. Caſtren. & Sali. in dicta. l. propter inſidias, dictum. §. deſertorem habere locum in crimine læſæ maieſtatis.

SINGVLARE. XIII.

ACcuſare hereticum quilibet de populo, cuiuſque ſit conditionis de iure poteſt. cap. præſumunt. 2. quæſt. 7. cap. nos ſequentes. 6. quæſt. 1. l. 2. titulo. 26. parti. 7. Gundiſſal. de Villa. de hæte. quæſt. 10. num. 4. cum ſit crimen publicum, & quod in religionem diuinam committitur, in omniũ fertur iniuriam. l. Arriani. l. Manichæos. §. 1. de hæret. l. 2. C. de apoſta. tex. in. c. in nonnullis de Iudæ. inquit, quòd nõ debemus dimittere inultũ opprobriũ illius qui peccata noſtra deleuit, & lõgè grauius eſt diuinã, quam temporalem offendere maieſtatem. c. vergentis. de hære. auten. vt non luxurientur homines contra naturam in principio, col. 6.

SINGVLARE. XIIII.

ACtor ſiue in reali, ſiue in perſonali actione ſequitur forum rei. l. 2 C. de iuriſ. omni. iudi. l. fi. C. vbi in rem actio c. cum ſit generale de foro cõpe. c. ſi quiſquã. 11. q. 1. l. 32. tit. 2. parc. 3. ſed Iudæus, ſiue actor ſiue reus ſit, coram iudice Chriſtiano cõueniẽdus eſt, & nõ coram ſuis ſenatoribus, vt dicit. l. ſi qua inter Chriſtianos. l. Iudæi in prima. C. de Iudæ. & vltra hanc fallentiam ad dictam regulã. 8. ſcripſit ſoci. in reg. 15. incipit actor regulariter, &. 14. fallentiæ habentur in dicta. l. 32. titu. 2. part. 3.

SINGVLARE. XV.

ADuocati & aſſeſſores & alij literati & periti qui in cauſis fidei ſimul cum Inquiſitoribus aſsiſtunt, non poſſunt aliquo modo petere rationem ſui laboris, niſi liberaliter aliquid ab Inquiſitoribus fuerit datum: quia negotium fidei quilibet gratis tenetur defendere. Ioan. Andre. Domi. & Fran. in. capitul. vt commiſsi. §. aduocandi. de hæreti. libro. 6. Fran. Squilacen. de fide catho. capitul. 39. incip. Item Inquiſitores. Iacob. Sept. in inſtitu. catho. cap. 41. nũ. 10. quòd aliter eſt in alijs aſſeſſoribus aliorum negociorum citra cauſam fidei. l. diẽ functo. ff. de offi. aſſeſ. l. 1. C. de aſſeſ. ſo. quæ lex diſponit quod ſpe præmiorum inuitandus eſt aſſeſſor. tex. in. c. ſtatutum. §. aſſeſſorem de reſcrip. lib. 6. & conſtitui debent mercedes aſſeſſoribus & aduocatis iuxta qualitatem cauſæ & partium conditionem & facundiam, & periciam aſſeſſorum, ac loci conſuetudinem. l. 1. §. in honorarijs. ff. de varijs, & extraordi. cogni. vnde inquit tex. ſin. in. cap. non licet. 11. quæſt. 3. cuius textus verba ſequentia ſunt, non licet iudici vẽdere iuſtum iudicium: & ſi liceat aduocato vendere iuſtum patrocinium, & iuriſconſulto rectum iudicium: ex quo tex. apparet non licere iudici aliquod ius vel ſalarium pro ſentencia proferenda recipere, ſed gratis omnibus æqua lance iuſtitia exhibẽda eſt: ita notat gl. magna in fine. in d. c. nõ liceat, dicens ordinarius iudex pro reddenda iuſtitia nõ poterit expẽſas aliquas petere, quando eis certi redditus ſunt ſtatuti, neq; rationeſeu prætextu ſportularũ ordinarius aliquid pro labore poterit petere iuxta gl. ſing. in verbo præter expenſas, in c. ab omni ſpecie mali de vita & honeſt. cleri. allegando tex. in auten. de mãdatis principum. §. ſit tibi quoque colla. 3. vſq; adeo id verũ eſſe teſtatur Ioan. Andre. in Clem. ſtatutũ, in ver-

bo ex iuriſdictione de elect. quod neque conſuetudine poteſt introduci, quòd iudex ordinarius eccleſiaſticus pro ſententia aliquid poſsit recipere, ſecus in delegato. quam concluſionẽ ſequitur Cardinal. Anton. de Butrio & Panormi. io. d. c. cum ab omni ſpecie mali: & Bonifacius de vita. in d. Cle. ſtatutum. colu. penul. Felin. in. c. ad Apoſtolicã de ſimonia. Sylueſter in verbo iudex. in princi. quæſt. 8. & hanc fatetur eſſe communem opinionem. Ludo. Roma. in ſingu. 180. incip. tu ſcis, quod ius canonicum: & Ægidius Boſſ. in practica criminali. tit. de officialibus corruptis pecunia. nume. 3. cum ſequentibus: nõ me latet contrariam ſeotentiam & opinionem tenuiſſe. glo. in verbo Caſtrenſe. in. l. fori tui. C. de aduocatis diuerſorum iudiciorũ. & glo. in verbo præbitis. in Authent. offeratur. C. de litis conteſta. Hoſtien. Henricus, & Cardi. in. d. c. cum ab omni. & Iaſ. qui hãc affirmat eſſe magis communem opinionem in. §. triplici. col. peoul. inſti. de actio. quæ concluſio mea ſanè ſententia iuuari poteſt ſequẽti ratione. Nam ſi iudicibus licet de iure etiam à litigantibus xenia eſculentum & poculentum recipere (in modica intelligo quantitate). l. ſolent in fine. ff. de offic. proconſu. & lega. l. plebiſcito. ff. de offi. præſi. c. ſtatutum. §. inſuper. de reſcrip. lib. 6. multò magis eis licet ratione laboris pro ſententijs proferendis, maximè ſtante conſuetudine: nam nemo cogendus eſt ſuis ſumptibus laborare. c. cum ex officij. de præſcrip. c. cum ſit Romana de ſimonia, & dignus eſt mercenari⁹ mercede ſua. c. 1. de ſepult. c. precariæ. 10 q. 2. & datur præmium propter onus & laborẽ. tex. eſt ſing. in. l. 2. C. de offi. magiſtri officiorum, ibi, is cæteros antecedat quem ſtipendia longiora, & labor prolixior fecerit anteire. glo. in. c. cum dilecti, in verbo, digniores de electio. glo. vbi docto. in verbo, literatas, in. c. de multa. de præben. hodie verò in prima inſtructione Hiſpalenſi, cap. 16. ſtatutum eſt, quòd detur iuſtum ſalarium aduocatis de bonis hæreticorum, ſi ſint ſoluendo, alioquin de bonis fiſci.

SINGVLARE XVI.

ADuocatus quilibet literatus & peritus eſſe poteſt, l. nemini. C. de aduoca. diuerſ. iudi. l. 1. ff. de poſt. l. 2. titul. 6. parte. 2. quæ. l. regia: hoc ampliat, etiam ſi non ſit in iure peritus, ſi habet peritiam cauſarum: & eſt verſatus in conſuetudine fori, poteſt poſtulare, & per illam. l. in regno Caſtellæ, quamplurimi iuris communis ſaris imperiti, qui partiſtæ vulgari nomine vocãtur, aduocare permittuntur: nã Bat. in. l. 1. ff. de varijs, & extraordi. cog. inquit, quòd nullus poteſt eſſe aduocat⁹, niſi ſtudeat ſaltim per quinquenniũ in iure canonico, vel ciuili: quem ſequitur Abb. in rub. de poſtu. in fine. & Petrus de Rauc. in alpha. aureo, in verbo aduocatus: de qua re eſt lex expreſſa in dict. l. nemini. glo. in. l. 2. tit. 6. par. 3. ſed hæretici, vel infideles quantumcunq; iuriſperiti nõ poſſunt poſtulare. l. fi. C. de poſtulan. Auth. credentes, in fi. C. de hære. c. credentes, eo. tit. glo. 2. in Auth, de priui. dotis. hæte. mulie. præſtã. in prin. colũ. 8. c. nulla officia. 54. diſt. & in directorio Inquiſitorũ. c. 123. in fi. part. 3. quod hodie meritò ampliatũ eſt, vt in. 3. inſtitutione Pinciana. ca. 11. ſub pœna ibi poſita: quia officium aduocatorũ eſt honorificũ, & laudabile. l. laudabile. C. de aduocatis diuerſo. iudi. l. aduocati. l. ſancimus. in prin. C. de aduo. diuerſ. iudic. & cum honores

honores & dignitates hæretici, vel Iudæi non poſsint habere. l. fin. C. de Iudæ. cap. 2. §. filij autẽ. cap. ſtatutum de hære. lib. 6. ideo merito neque officiũ poſtulandi habere poſſunt.

SINGVLARE. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Affectus non ſecuto effectu non punitur.*
2 *In crimine hæreſis, ſolus effectus punitur.*
3 *In atrocibus delictis conatus punitur.*
4 *Mãdans fieri homicidiũ punitur vt homicida.*

1 AFfectus regulariter non punitur non ſecuto effectu. l. qui falſam monetam. ff. de falſis. l. cogitationis. ff. de pœnis. cap.
2 cogitationis pœnã de pœni. diſt. 1. l. 2. titu. 31. par. 7. ſed in crimine hæreſis, ſolus affectus nõ ſecuto effectu punitur. ſola enim voluntas, ſeu animus facit aliquẽ hæreticũ: & ſi de tali volũtate per propriã cõfeſsionẽ inquiſitoribus cõſtat, tales hereticos poſſunt inquiſitores punire, in pœnis etiã tẽporalibus. capitu. excommunicamus, in 1. §. credentes de hære. l. quiſquis. C. ad. l. Iuliã. maieſta. gloſſa in parte eo ipſo, in cle. 1. §. verum de hære. Ioan. Andr. in. capitu. 1. num. 11. de homicid. lib. 9. Bald. in. l. ſi quis non dicam rapere. in prin. C. de Epiſ. & cleri. Anania in. cap. ſi quis epiſcopus. num. 4. de hæreti. & in. capitul. conſuluit. de vſuris. Peru. in. capitu. 1. num. 6. de ſumma tri. & fide catho. & Feli. in ſuo
3 tractatu, quando ſolus conatus ſine affectu puniatur. col. 2. Hipp. in dict. l. qui falſam monetam. nu. 13. Ludo. Carre. de here. §. verſa autẽ vice. nu. 4. quia in atrocibus delictis ſolus affectus non ſecuto effectu punitur. ſing. eſt gloſſ. in parte cogitatione in l. præſenti. C. de his qui ad eccleſi. cõfu. quę allegat. l. 1. ff. de extraordi. cogni. & d. l. quiſquis. quam glo. dixit eſſe peregrinam. Feli. vbi ſupra. verſi. fallit. 4. & Hippo. in. d. l. qui falſam, nu. 7. idem tenuit. Bald. per tex. ibi in. d. l. ſi quis non dicam rapere. Roma. ſing. 570. incip. ſi teſtes aliqui. Ioan. Nico-
4 la. de hære. nota. 9. gloſ. in l. fi. titu. 27. par. 7. ſed multoties ſolus conatus punitur: videlicet in eo qui conatur iudicem pecunia corrumpere, punitur ac ſi corrupiſſet. l. generaliter. ff. de calumnia. Bal. expreſſè in auten. nouo iure. C. de pœna iudi. qui malè iudi. allegando. l. Imperatores. ff. de iure fiſci. ſequitur Hippo. in. l. 1. §. diuus Adrianus. nume. 4. ff. ad. l. Iul. de ſicarijs. vbi ſimiliter affirmat plures doctores referendo, quod mandans fieri homicidium, punitur vt homicida, non ſequuto homicidio. Et idem de illo qui dedit pecuniam pro homicidio perpetrando. & hoc in ſpeciali videndus eſt Feli. in. capitul. 1. de preſcrip. qui regulam, &. 8. fallentias ſcripſit: & in. d. tractatu, quãdo ſolus conatus ſine effectu puniatur. optimè Thomas Grama. in deciſione. 1. per totam illam deciſionem. & regu. 10. fallentias ſcripſit Matthæus de afflictis in conſtitutionibus Neapoli. lib. 1. rub. 1.

SINGVLARE. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta poſt capitale crimen commiſſum valida eſt.*
2 *Alienatio facta poſt delictũ hæreſis eſt nulla.*
3 *Inquiſitores emptoribus precium reſtituere non tenentur.*
4 *Precium reſtituendum eſt ſi preſens eſt, vel in vtilitatem conuerſum.*

1 ALienatio facta poſt
capitale crimen cō-
miſſum, valida eſt. l.
poſt contractum. ff.
de dona. l. reo crimi-
nis. l. ſed nec. ff. de ſo
2 lu. Singulare verò eſt in crimine hęre
ſis, quod alienatio bonorum facta ab
hæretico poſt delictum hæreſis com-
miſſum, eſt ipſo iure nulla. cap. cum
ſecundum leges, de hęre. lib. 6. l. Mani
chæos. C. de hære. l. donationis. §. per
fectè. ff. de dona. l. fi. C. ad. l. Iuliā mai.
l. 2. tit. 2. par. 7. l. 4. in fine. titu. 26. par.
7. quod adeo verum eſt quod bona
hæreticorum ipſo iure confiſcantur,
à tempore commiſſi delicti, quòd hu
iuſmodi bona per iudices eccleſiaſti-
cos vēdicantur à manibus poſſeſſoris
etiam ſi per mille annos talia bona
ſint alienata, nullo dato precio. Ita
Archi. Ioan. Andr. Ancharra. & Do-
mi. in dict. capitu. cum ſecundum le
ges Bertachi. in tractatu. de epiſcop.
4. parte. nume. 120. Bald. in. l. finali. §.
fin. nu. 6. C. commun. de lega. dicēs:
quod quando Inquiſitores reuocant
3 alienata per hæreticos, non tenen-
tur emptoribus ad precium: latè An-
dre. Tiraque. in repe. l. ſi vnquàm, in
verbo reuertatur. num. 267. C. de do-
na. quia alienans non habuit ius alie-
nandi, vel vendendi: ideò contra poſ-
ſeſſorem agitur. l. in cauſæ, in prima.
§. fi. ff. de mino. vbi in integrum reſti
tutio tanquàm actio in rem ſcripta
contra poſſeſſorem pertinet, non da
to precio à minore. l. 2. ſi quis ſub hoc
pacto. ff. de contra. emptio. vbi ſi
hoc pacto, ne ancilla proſtituatur
vendita ſit, & contrá factum fuerit,
inquit dict. l. quòd primo venditori
vendicandi poteſtas eſt: etiam ſi per
plures emptores mancipium concur
reret: ad idem. l. in ciuilem. C. de fur
tis. l. ſi mancipium. C. de rei. vendi. l.
4. tit. 1. par. 7. l. 6. tit. 13. li. 4. fori. l. 78. ſti
li. quòd emēs rem alienam, eam tene
tur reſtituere, neque pro precio eam
poterit retinere: ſed ſi precium, vel ali
4 quid loco precij inter bona hæretico
rum inueniantur, vel in vtilitatem
hæreticorum preciū fuit conuerſum,
in his caſibus ab inquiſitoribus pre-
cium reſtituendum eſt: aliâs, non. ita
Archi. Ioa. Andr. & Domi. in. dict. ca.
cùm ſecundum leges. Bar. in. l. Impe-
rator. ff. de iure fiſci. & in. l. ſi debitor.
in fine. ff. quę in frau. credi. Bertachi.
vbi ſuprà & ſatis eruditè Iac. Sepri. in
inſti. catho. cap. 9. num. 22. cum ſequē
ti. facit. l. ſi cum dote. §. finali. cum. l. ſe
quenti. ff. ſol. matrimo. l. finali. C. de
vſucap. pro emp. vbi emens à pupillo
non tenetur rem reſtituere, donec
precium ſibi ſoluatur: quando pupil-
lus factus fuit locupletior, vel pecu-
nia erit præſens, vel in vtilitatem pu-
pilli verſa. circa ea quę ſuprà Ioan. An
dre. & Archidia. affirmant, quòd talia
bona alienata per mille annos non
pręſcribuntur. Semper de hoc dubita
ui propter tex. in. c. fi. §. fi. de pręſcrip.
lib. 6. & propter ea quæ Abb. ſcripſit
in. c. cùm nobis. nu. 7. de pręſcrip.

SINGVLARE XIX.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio regulariter in quolibet cauſa per-
miſſa eſt.*
2 *Appellatio, eſt quædam defenſio.*
3 *Appellationis remedium eſt fauorabile.*
4 *Appellatio non admittitur in crimine hereſis*
5 *Apellatio non fuit inuenta ad defenſiones ini
quitatis.*
6 *Appellatio in Regno Caſtellæ interponitur
in cauſis fidei ad Inquiſitorem generalem, &
ad eius conſiliarios.*
7 *Appellatio in multis caſibus interdicta eſt re
miſſiuè.*

8 *Appella-*

8 *Appellatione excluſa non cenſetur officium iudicis excluſum.*

1 APpellatio tam in ci-
uilibus quàm in cri-
minalibus cauſis, ſi-
ue paruis, ſiue mag-
nis permiſſa eſt. l. liti
gatoribus. l. & in ma
ioribus. C. de appella. l. 3. in fine. C. de
pœna. iudi. qui malè iudica. cap. de ap
pellationibus pro cauſis, de appella. c.
ad Romanam. 2. quæſt. 6. l. 13. titu. 23.
par. 3. quia appellãdi vſus eſt frequẽs,
& nimis neceſſarius, cum iniquitatẽ
vel imperitiam iudicis à quo tollat,
vt his verbis, inquit Vlpianus in. l. 1.
ff. de appella. l. præfecti. ff. de mino.
capitul. ad noſtram. de appella. cum
ſit appellatio quædam defenſio, & re
2 leuamen oppreſſorum. capitul. ſug-
geſtum. cap. cum ſpeciali. §. porro. de
appella. cap. cum inter. cap. ſignifica-
uerunt de exceptio. vnde dicit Ioan.
Andre. in. cap. fin. de appella. li. 6. hãc
defenſionem appellationis eſſe de iu
re naturali. Abb. in. cap. 1. num. 2. de
reſcrip. Feli in. cap. ſi diligẽti. nu. 7. de
foro. compe. & ſing. dicit Alex. conſi.
97. viſo themate in prin. vol. 6. quòd
hoc remedium appellationis, eſt re-
medium fauorabile, & æquitatem ſa
pit. l. non tantum, &. l. ſerui. ff. de
appella. & capitul. ad noſtram. de ap-
pella. Ideo in dubio fieri debet in-
terpretatio in fauorem appellationis,
vt concedatur, vel quòd non ſit de-
ſerta. Spec. titul. de appella. §. nunc
3 dicamus in princi. Bartol. in. l. 1. ff.
nihil noua. appellatio. pen. Alexan.
in dict. conſil. 97. ideo iudex qui non
detulit appellationi puniendus eſt
iuxta negotij qualitatem. l. quoniam
iudices. C. de appella. vbi Bald. opti-
me diſtinguit & in. l. addictos. C. de.
epiſ. audie. tex. in. c. de priore. vbi do-
cẽtes de appella. & in. l. fi. ff. de varijs.
& extraordi. cogni. Nicola. Boerius
deciſionẽ. 153. incipien. certum eſt.
nu. 4. cum ſequentibus.
4 ¶ Sed ſingulare eſt in crimine hære
ſis, in quo non admittitur appellatio
à ſententijs diffinitiuis, ne diutius pro
rogentur, quia cum magno conſilio
& deliberatione proferũtur. c. vt In-
quiſitionibus. ibi, nõ obſtantibus ap-
pellationibus ſeu proclamationibus
de hęr. li. 6. & ibi Archi. Ioan. And. Do
mi. & Fran, Anania in. c. ad abolendã:
vbi Felin. nu. 3. de hęre. Idem Felinus
in. c. ad probãdum in prin. de re iudi.
in directorio Inquiſitorũ, par. 3. c. 117
Ludo. Carre. de hære. n. 129. Frã. Squil
la. de fide catho. c. 45. Gundiſſ. de Vi-
lla. de hære. q. 18. in prin. & q. 22. in fi-
ne vbi allegat Archi. vbi ſupra. Iaco.
Septi. in inſtit. catho. c. 6. in principio.
vbi omnes cõcludũt, in hoc crimine
à ſententijs interlocutorijs, & non à
diffinitiuis appellationem admitti: &
Gundi. de Villa. vbi ſupra. q. 19. num.
3. affirmat idẽ eſſe in fautoribus & re
ceptatoribus: quibus etiam appella-
tionis remedium eſt interdictũ: quia
appellationis remedium ad præſidiũ
innocentiæ fuit inſtitutum, & non
ad defenſionem iniquitatis. capitu.
cum ſpeciali. §. porrò. capitulo. ſug-
geſtum. capit. ad noſtram de appella.
ſed in Hiſpania Inquiſitor generalis,
cum ſit legatus ad vniuerſitatem
cauſarum, & inquiſitores ab eo eligũ-
tur, ad eum & eius conſiliarios appel-
latio interponitur iuxta formã, quæ
inquiſitoribus traditur. argumen.
text. in. l. imperatores. ff. de appel-
la. capitul. ſuper quæſtionem. §. por-
ro de offic. deleg. caſus in quibus ap-
pellatio non cõceditur à iure haben
tur in. l. obſeruare. C. quorum ap-
pe. non recip. & in. l. 16. & 17. titu.
23. parti. tertia. & 22. caſus refert Lu
do. Carrerius. in practica criminali

 §. 1. cum

§.1.cum ſequentibus, & plures, Ro-
bertus Maranta. in ſua practi. 6. part.
num.255.&.32.caſus, in quibus à iu-
re denegatur, appellatio refert Soci.
in regu.40.incip. appellatio in quali-
bet cauſa: &.33.caſus ſcripſit Hippo.
in.l.vnica.nume.138.cum ſequen.C.
de raptu virgi. &. 121. congeſsit An-
tonius Nicellus in cõcordantijs, gloſ.
concordantia.6.à nume.15.vſque ad
finem, & in prædictis caſibus, in qui-
bus appellatio à iure denegatur, iudi
cis officiũ poteſt implorari: & ita per
viam querelæ comparere coram iu-
dice ſuperiori, vt reſcindatur ſenten-
tia. Bald.in l.fina.nume.44.C.de edi-
cto diui Adria.Tollẽ.Iaſ.in.l.arbitrio.
8 num.7.ff.qui ſatiſdare cog. & in.l.né
mo poteſt, nu.19.poſt Bart. ibi. ff. de
leg.1.nam lex, vel ſtatutum excludés
appellationem, non videtur exclude
re officium iudicis. l.planè.&.l. fin.&
vtrobique Bal.& Ange.ff.de peti.hæ
re. Ioan de Imo.in.c.2.de proba. Ale
xan. in.l.iubemus. C.de iudi. Iaſ.in.l.
vbi pactũ.nu.13.C.de pactis, & in.l.1.
nu.9.ff.de iuriſ. omnium iudicum:
Hippo.in.l.vnica.nu.166.C.de raptu
virgi.& in practi.cau.crimi.§.oppor-
tune. nume.52.cum ſequentibus, &
in ſing.88.incip.ſtante ſtatuto, & ita
poteſt intelligi, & optimè declarari:
l.6.tit.16.lib.3.ordi.&.l.fi.tit.8.libr.3.
ordi.&.l.64.Tauri.&.l.5.tit.3.lib.7.or
di.& alia iura ſimilia regia.

SINGVLARE XX.

ARbiter, vel arbitratores eſſe hæretici, à iure ſunt prohibiti. Authẽ.credentes.C.de hære.l.quoniam multi.C.eod.tit.expreſsè Ioan.Baptiſta, in tractatu de arbitris. libro.4.c.9. Nam cum iura prohibeãt hæreticos iudices eſſe, vt in.d.Authen.credentes.c.fi.de hęre.c.cui ęſt illata.11.q.3. ç.nulla officia.54.diſt.c. cõſtituit.17. q.4 per conſequens, & arbitros, arbitraria enim ad inſtar iudiciorũ ſunt redacta.l.1.l.quamuis.l.idem Pomponius.§.1.ff.de recep.arbi.

SINGVLARE XXI.

SVMMARIVM.

1 *Arma portare de iure prohibitum eſt.*
2 *Malum animum præſumitur habere, qui arma portat.*
3 *Aſsiſtens armatus auxilium maleficio præſtare præſumitur.*
4 *De iure regio vnuſquiſque impunè enſem poteſt ſecum ferre.*
5 *Declarantur quædam iura regia.*
6 *Apprehenſio realis requiritur, vt aliquis propter delationem armorum puniatur.*
7 *Familiares hæreticæ prauitatis in quocunque tempore arma prohibita impunè poſſunt portare.*
8 *Vſus armorũ familiarib⁹ limitatus eſt hodie.*

1 ARma portare cuili-
bet de iure interdi-
ctũ eſt. l.1. vbi Bart.
& Ange. ff.ad.l.Iul.
de vi publi. l. vnica,
vt armorũ vſus in-
ſcio. prin.interdictus ſit.lib.11.Auth.
de armis.§.ſi autem.col.6.glo.in rub.
C.de fabricen.lib.11.c.1.§.ſi quis ru-
ſticus de pace tenen. & eius viola.in
vſibus feu. vbi inquit text, ſi quis ru-
ſticus arma, vel lanceam portauerit,
vel gladium, iudex, in cuius poteſta-
te repertus fuerit, vel arma tollat, vel
viginti ſolidos pro ipſis recipiat.l.33.
titu.13.lib.2.ordin. Abb.in. c.clerici,
in prin.de vita & honeſta.clerico.Ro
ma.in.l.3.§. vtrùm. ff.ad Syllania, & in
ſing. 263.incip.prohibitum eſt arma
portare.Iaſ.in.§.ex maleficijs. nume.
81. cum ſequentibus, inſti. de actio.
latè

latè Hippo.in practi.crimi.§.pro cō-
plemento. Paris de puteo in tracta.
ſindica. in verbo mandauit rex, fol.
meo.lib.104. vnde dicit gloſſ. ſing.in
verbo mercator in d.§.ſi quis ruſticus
2 quod portans arma præſumitur habe
re malum animum, niſi ea portet liga
ta: quam gloſſ.ibi Bald. dicit eſſe ſin-
gul. & Guido. Papæ.in tracta.de præ
ſumptio.num.105.Iaſ.in.§.ex malefi-
cijs.num.80.inſti.de actio. & Hippo.
3 in d.§. pro complemento, nume.41.
hinc eſt quod ſing. dixit Inno.in.cap.
fin.de cleri. percu. quod præſumitur
auxilium præſtare maleficio aſsiſtens
armatus, licet arma non moueat, ne-
que extrahat, quod dictum tanquàm
ſing.ſequitur Bald.in.l.raptores.nu.6
C.de Epiſ.& cleri.& in.l.1.nium. 6. C.
de ſeru. fugi.& in.l.data opera. num.
17.C.qui accuſa.non poſ. Ana.in.cap.
ſi perfodiens de homici. Feli.in.cap.ſi
cut dignum.§. illi autem.num.5. vbi
ad hoc pōderat ibi tex.de homici. Pe-
trus de Rauena, in alpha. aureo, in ver
bo arma. fol.6.colum.3. Cepolla con-
ſil.crimi.nc.2.ſuper caſu.num. 3. Hip-
po.in.l.vnica.num.180. vbi alios præ-
dictum dictum Innocen.commendā
tes refert. C.de rap.virg.& in. l.ſi in ri
xa.nume.40. ff. de ſica. huic proximū
eſt dictum notabile Barto.in.l.3.§.ar-
mis.in fine. ff. de vi.& vi arma. quod il
le qui habet arma ad latus licet manū
ad ea non ponat, dicitur intuliſſe vim
cum armis, quòd ſequitur Roma. ſin-
gul.561. incipit inſultus i Maria. ſoci.
in.cap.qualiter, & quando, in. 2. arti-
culo.60.de accuſa. Feli. in. dict. capit.
ſicut dignum.num.5. Hippoli.in. di-
cta.l. vnica. nu. 180. ſed omnia ſupra
4 dicta intelligenda eſſe arbitror de iu-
re communi, de iure vero regio vnuſ
quiſque citra aliquam pœnam, vnum
enſem, vel gladium poteſt ſecum fer
re, dummodò duæ, vel tres perſonæ
ſocij, vel familiares non comiten-
tur iuxta tenorem petitionis.55. Piu-
ciæ, anno.1523. poſteà additum fuit,
quòd vltra enſem ſine aliqua pœna
poſſet quilibet ſecum portare pugio-
nem: vt in petitione vltima facta To-
5 leti anno.1525. & hoc licet antequā
pulſatum ſit cimbalum, quòd vulga
riter la Queda, nuncupatur, quod
pulſari debet poſt decimam horam
noctis, iuxta dictam petitionem vl-
timam Toletanam, vnde dicunt Bal-
dus. & Paulus Caſtren.in.l.fina. C. ad
ſenatuſconſult. Sillania. & vberri-
mè Ioannes Igne. in.l. prima.§. hoc
autem ſenatus. numero quarto. cum
ſequentibus. ff. eodem titulo. quod
delictum commiſſum poſt ſonum cā
panæ, eſt grauiori pœna puniendum:
ratio eſt; quia concurrunt plures pro
hibitiones, atque in his delictis de
nocte commiſsis, ſufficiunt leuiores
probationes: imò ad id probandum
ſufficiunt coniecturæ, gloſſ. eſt ſing.
in verbo ignorantiam, in.l. ſi cum ex
ceptione.§. in hoc actione. ff. quod
metus cauſ. Bart. in. l. de pupillo.§.ſi
quis ipſi prætori. nume.13.ff.de noui
operis nuncia.& in.l. ſi quando per
text.ibi.C. vnde vi. Alex.conſi.53.in-
cip.viſo themate. vol.2. Tho. gram-
ma.in conſi.primo, & in voto.21.in-
cip.in cauſa inquiſitionis, id fit prop-
ter difficultatem probationū: & poſt
dictam horam decimā, & cimbalū pul
ſatū, qui lucernas inflammatas por-
tant, & artifices, & agricolę, & itine-
rantes: & omnes alij qui cauſa ſui offi-
cij, & laboris mane ſurgūt: omnia præ
dicta arma impune poſſunt portare,
vt deciditur in dict. petitione vltima,
& in petitione. 72. de Madrid, anno.
1534. & hoc probat.l.1. ibi præter
vſum venationis & itineris. ff. ad.l.
Iulia.de vi. pub.& capitul. 1.§.merca
tor de pace tenen.& eius viola. in quo

loco hiſce verbis, inquit text. mercatores negociandi cauſam per prouinciam, pertranſeuntes gladium ſuum ſuæ ſellæ alligent, vel ſuper vehiculũ apponant, non vt lædant innocentẽ; ſed vt à prędone ſe defendant: illud
6 tamen tanquam nimis ſing. prætermittendum nõ eſt, quod, qui portat arma vetita, vel tempore prohibito; vt in pœnam incidat, cum prædictis armis debet capi. Itaque realis apprehenſio requiritur, & non ſufficit ſolus viſus. Bart. in. l. 1. num. 7. C. de petitio. bono. ſubla. li. 10. & in. l. 1. ff. de acqui. poſ. Ange. in. l. qui ſeruum. ff. de verbo. obliga. Petrus de Raue. in ſuo alph. in verbo ſtatutum. fol. 123. col. 1. Hipp. in. l. qui falſam. n. 33. ff. de falſis, & in ſing. 395. incip. dubitauerũt: pro qua opinione eſt. l. ſi verſato rẽ. C. de fideiuſſo. & l. ſi fugitiui. C. de ſer. fugi. de qua re ſatis diffuſè, quã plurima notatu digna infert Fran. de Ripa in tract. de peſ. lib. 2. nume. 334. cum ſequentibus.
7 ¶ Ad rem igitur fauore fidei, & in odium hæreſis ſtatutum eſt, quod nõ obſtante quacunque lege ciuili, vel municipali prohibente delationem armorum, officiales & familiares hæreticæ prauitatis, in quocunque tempore, die, noctuq;, pulſato etiam cimbalo omnia arma prohibita, ſine aliqua pœna poſſunt ferre & portare. cle. nolentes. § fina. de hæret. c. ſtatutum, vbi glo. in parte directè, & alia in verbo, retardetur, de hære. lib. 6. & petitio. 19. facta Toleti, anno. 1525. Hippo. expreſsè in practi. crimina. §. pro complemento. nume. 5. Rauena in ſuo alpha. in verbo arma. fol. 6. colum. 3. Gundiſſaluus de Villadieg. de hæret. q. 11. nume. 16. Iacob. Sept. in inſtit. Cathol. cap. 34. num. 14. & Me-
8 lius. c. 41. num. 3. vbi inquit, allegando pragmaticam factam Pinciæ, anno. 1545. quod hodie vſus armorum quo ad familiares ſancti Officij limitatus eſt, fortaſsis propter eorũ multitudinem. Ludouicus Carre. de hære. §. verſa autem vice. nume. 8. allegando Cardi. in Cle. 2. de hæret. & Petrus à Dueñas, in regu. 55. incip. arma portare, limitatione. 3. vbi reg. & vndecim fallen. ſcripſit poſt Socinum in regu. 30. qui etiam regulam, & 7. limitationes refert.

SINGVLARE XXII.

ATteſtationibus publicatis, alij teſtes in illa cauſa non poſſunt produci. c. fraternitatis. c. intimauit. c. conſtitutis. in. 2. de teſt. cle. fina. eodem titu. l. 37. & l. 39. tit. 16. par. 3. l. 4. tit. 11. lib. 3. ordi. Ideo id ſtatutũ fuit, vt euitetur teſtiũ ſubornatio; prout dicunt iura retro citata.

¶ Verum in cauſis hæreticæ prauitatis, Inquiſitores publicatis etiam atteſtationibus, alios teſtes in cauſa poſſunt recipere Archi. in. c. per hoc, in fine de hæret. libr. 6. Iaco. de Alua. in c. 1. quæ ſit inueſtitura. Albert. in ca. 1. num. 19. de hære. lib. 6. Ludo. Carrerius de hæreti. nu. 124. Gundiſſaluus de Villadieg. de hæret. q. 14. Socin. in reg. 498. incip. teſtibus publicatis, fallen. 11. vbi regulam, & 32. fallentias in hoc cumulauit, quarum nonnullę habentur in. l. 37. & 39. titu. 16. par. 3.

SINGVLARE XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Audientia alicui neganda non eſt.*
2 *Excommunicato, neque diabolo defenſio non aufertur.*
3 *Heretico relapſo, audientia denegatur.*
4 *Ponitur ratio ſpecialitatis.*
5 *Fugientes à carceribus; tanquam relapſi puniuntur.*
6 *Etiam ſi crimen plene non fuit probatum, relapſo*

lapſo audientia denegatur.
7 *Qui facta abiuratione, ſponte lachrymando ad inquiſitores accedit pœnis relapſorum non eſt puniendus.*
8 *Publica pœnitentia dari non debet confitenti ſponte, abſque indicijs erroreim ſuum.*

1 AVdientia ſeu defen-
ſio alicui non eſt ne-
ganda. l. ita diu^s. ff.
de adoptio. c. cauſa. poſſeſ. & pro-
priè. Cle. paſtoralis
de re. iudi. etiam excommunicato,
deneganda non eſt. c. cum inter. §. fi.
de exceptio. cum ſit de iure naturali,
2 vt in d. Cle. paſtoralis. §. cæterum: e-
tiam diabolo ſi litigaſſet ei defenſio,
ſeu audientia auferenda nõ eſt: vt di-
cit Abb. in. c. ſi quis contra clericum
in repeti. nume. 48. de foro compe. al
legando. ca. rorum. 11. quæſt. 3. &. ca.
cum inter. de exceptio. ſed ſi aliquis
hæreticus fit relapſus, qui in abiuratã
3 hæreſim reincidit, ſeculari iudicio ſi-
ne vlla penitùs audientia tradendus
eſt, neque auditur volens iterum hæ-
reſim abiurare, ita inquit tex. in. c. ad
abolendam. §. illos quoque. de hęret.
c. ſuper eo. eodem tit. lib. 6. vbi Archi
4 dia. Ioan. Andr. & alij notant caſum
eſſe ſpecialem in hoc crimine, in quo
denegatur audientia, quia qui gemi-
nat delictum, veniam non meretur,
& grauiùs eſt puniẽdus. l. nemo de in
ceps. C. de epiſ. audi. & aut. facta. §.
quiſquis, &c. l. capitalium. §. 1. ff. de
pœnis. & ex præſenti præſumitur in
præteritum. l. ſi hi qui adulterij. C. de
adulte. l. cũ quis. C. de natu. lib. quòd
per hanc ſecundam reprehẽſionem
in delicto, apertè declaratur primus
animus, quòd malo animo ad euitan
dam tantum pœnam, & non amore
fidei hæreſim abiurabit. c. accuſatus.
in prin. de hæret. lib. 6. Paulus Grilla.
de hæret. quæſt. vlt. in prin. Ioan. Ni-
colaus. de hæret. nota. 41. incip. reuoca
5 bis, idemq; dicendum eſt de eo, qui
poſt abiuratam hęreſim, traditus fuit
perpetuo carceri, & poſtea à carceri-
bus fugit, tanquam relapſus punien-
dus erit. Ioannes Andr. in. c. vt com-
miſſi. §. pen. de hære. lib. 6. Felin. in. c.
excommunicamus. in. 2. nod. tit. Ioã.
Nicolaus, de hære. nota. 6. incipit, nõ
recedant. Iacob. Septi. in inſtitu. Ca-
tholi. cap. 55. nume. 3. cum ſequenti-
bus. & in alijs criminibus effractores
carceris, tanquam confeſſi puniun-
tur. l. in eos. ff. de cuſto. reorum. l. mili
tes agrum. §. eius fugam. ff. de re mili.
ſemper tamen eſt audiẽdus, tex. ſing. 8
in. l. 2. C. de cuſtodia reorum, optimè
explicat. Ioan. Igneus in. l. 3. §. ſubue-
6 nitur. num. 52. ff. ad Sillania. Quod a-
deo verum eſt ſuperius dictum, etiã
ſi crimen hæreſis tempore abiuratio-
nis non erat plene probatum, dũmo-
do non eſſet leuis & parua contra ac-
cuſatum ſuſpicio, etiam in alio articu-
lo hæreſis. c. accuſatus. §. 1. de hæreti.
lib. 6. quem. text. ad hoc allegat An-
tonius de Buttrio. in. c. ad abolendam,
in prin. de hæret. Paul. Grillan. de hæ-
ret. quęſt. fin. num. 2. Ioan. Nicola. no
ta. 42. & Alphonſus Guerrero, in theſ-
ſauro religionis Chriſtianæ, tit. de hæ
ret. nume. 17. quæ ſanè omnia ſupra-
dicta intelligenda ſunt, quando con-
ſtat reum eſſe relapſum, ei tamen nõ
prohibetur innocentiam ſuam alle-
gare & probare, vt dicit Gundiſſal. de
hæret. quæſt. 11. optimè Iacob. Sept.
in inſtitu. Catho. cap. 55. in fine. ęqui-
tati tamen videtur conſonum, quod
ſi aliquis, qui iam de hæreſi fuit con-
demnatus, ſponte venit ad Inquiſito-
res flendo & lachrymando, & ſuum
errorem fatetur, & reconciliari pe-
7 tit, ac ſuum errorem iterum abiura-
re, quòd talis non punitur pœna re-

 lapſi,

lapſi, ita tenuit Alphonſus Caſtr. lib. 2. de iuſta hæreti. punit. c. 2. & glo. expreſſa in. 6. quæſt. verſic. & tamen concluſio in. l. 1. titu. 26. part. 7. ratio poterit eſſe, quia mitius agitur cum ſponte confeſſo, quàm cum conuicto. l. edicto. ff. de iure fiſ. ca. presbyterum. 50. diſtin. cap. non dicatis. 12. q. 1. notatur per gloſ. & doct. in. cap. de hoc, de ſimo. Sed contra hanc cõcluſionem nonnullis rationibus & fundamentis tenuit Iacobus Sept. in inſtitu. Catholi. ca. 55. nume. 5. cùm ſequentibus, vtraque ſentẽtia meo iudicio diſputabilis eſt, quod neque affirmo, neque inficior, id vnum ſcio.

8 Quòd ſi quis ſponte abſque indicijs confiteatur ſuam hęreſim, & paratus ſit corrigi, publica pœnitentia ei dari non debet. c. ſi peccauerit. 2. quęſt. 1. Archid. in cap. filij de hæret. libr. 6. Septi. in inſtitu. Catho. ca. t. num. 21. Alphonſus Guerrero, in theſauro religio. Chriſti. titu. de hæret. nume. 9. quod ſanè conſilium errantibus in fide optimum eſt.

SINGVLARE XXIIII.

Beneficijs Eccleſiaſticis & honoribus, publicis iam obtẽtis, quis nõ priuatur, quando efficitur indignus propter aliquod delictum ad obtinẽda prædicta. gloſ. eſt ſingu. in verbo obtinenda in Cle. 1. §. ipſius filij, de pœnis. quam ibi Cardi. & Ioann. de Imo. ſequuntur, & Bonifa. ibi. nu. 54. Abb. in. c. per inquiſitionem. colu. 3. de electio. gloſ. ſing. communiter recepta ſecundum Abb. ibi. num. 14. in ca. ſæpe. de appella. Iaſ. in. l. 1. nu. 3. ff. de re iudi. tex. in. c. nonne. 8. quæſt. 4. glo. in. c. cum non liceat de præſcrip. glo. in ſumma. 8. q. 4.

¶ Sed ſingulare eſt ob tanti ſceleris prauitatem, quòd hęretici, eorumque fautores & receptatores, non ſolùm indigni efficiuntur ad beneficia obtinenda, ſed etiam ad iam obtenta. c. vt commiſsi §. priuandi. vbi Ioã. Andre. & communiter Doctores, de hæret. lib. 6. glo. vbi Domi. & Præpo. in. c. quo iure. 8. diſtin. exacte. Couarru. lib. 2. reſolutio. ca. 8. nume. 4. & an filij hæreticorum priuentur beneficijs iam obtẽtis, tempore quo eorũ parentes crimen hęreſeos commiſerunt. Abb. & Anton. in cap. vergentes de hæret. tenent. quod non, & Gũdiſſal. de Villadie. de hęret. quæſt. 23. Idem Abb. in. c. cum laici de iure patro. & in. ca. quanto de iudi. & Alphõſus Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ. titu. de hæret. nume. 24. de quo eſt optima gloſ. in. c. ſatis peruerſum. 56. diſtin. quam ibi præpo. dixit eſſe veriſsimam. Contrarium tamen videtur tenere Ioannes Imola, in. l. in inſulam. in principio. ff. de verborum obliga. circa quod videndus eſt. Couarru. in loco modo citato, nume. 4. in fin. Mihi ſanè videtur, quòd hæc quæſtio tanquã dubia noua Romani Pontificis deciſione indiget, de qua re vide pleniſsimè in ſingulari, 68. nume. 3. cum ſequentibus.

SINGVLARE XXV.

Beneficio regulæ cancellariæ Nicolai quarti de Annali, & Triennali poſſeſsione hæreticus vti nõ poteſt, vt bene declarat Ludo. Gome. in dicta regul. de anna. poſſe. quæſt. 3. & quæſt. 52. & in reg. de triennali. poſſeſ. q. 52. Brunus lib. 5. de hære. c. 7. Iacob. Septi. in inſtitu. Catho. c. 45. nume. 20. de quibus regulis. Inno. & alij in. c. illud. de præſcrip. Felin. larè in. c. licet Heli. nume. 10. de ſimo. Ange. Bald. & late Iaſ. in. l. qui in aliena. §. quòd ſi adiecerit. ff. de acqui. hære.

Alexand.

Alexand.conſi.135.nume.14.volu.4 nam ſi poſſeſsionem habere nō poſſunt hæretici.c.quo iure.8.diſtin.pręſcriptio dictæ regulæ, ſine poſſeſsione non ſuffragatur eis. reg. ſine poſſeſsione.de regu.iu.lib.6.

SINGVLARE XXVI.

Bonorum publicatio propter homicidium, vel aliud delictum regulariter de iure nō fit. Aut.bona dānatorum.C. de bon. proſcript. Aut. vt nulli iudi.§.fina.colum.9.l.8.titul. 10.par.7.l.4.Tauri.quæ.l.videtur, iura ampliare, etiam ſi damnatus nō habeat filios: quod ex dict.l.4.conſtat. ibi, poteſt teſtari, & alia facere tanquam ſi damnatus non eſſet, vnde dicit ſingu. Bald.in.c.1.verſic.ſed pone iudex de pace tenen.&in.l.2.in fine. C. qui teſta. fa. poſſ.ſequitur Hippol. in.l.fi. num.91. ff.de iuriſ.omni.iudi. quòd ſi propter homicidium, bona alicuius à iudice confiſcantur, ſentētia eſt nulla, etiam ſi ab ea appellatū non ſit.

¶Sed bona hæreticorum propter crimen hæreſis confiſcantur. Aut.gazaros.C.de hæret.c.Si quis cum militibus.vbi optima glo.6.quæſt.1.c.ſuper quibuſdam, de verbo.ſigni.c.vergentis,de hæret. c.cum ſecundum leges, eodem titu. lib. 6. vbi ipſo iure à tempore commiſsi delicti, hæreticorum bona ſunt confiſcata, & ad quē bona hæreticorū pertineant, & qualiter diuidātur declarat magiſter Gūdiſaluus de Villadieg.de hæret.q.15. colum.1. Ioannes Nicolaus, de hære. nota.14.in fine, & non omnium hæreticorum bona confiſcantur, vt declarat Fran. Squilla. de fide Catho.c. 25.latius Iacobus Sept.in inſtitu. Catho.ca.9.in quo diſputat, an bona maioricatus, vel ius patronatus, propter crimen hæreſis publicentur, & alias notandas quæſtiones in materia ſcripſit, neque etiam hæreticus, ſi ſtatim ad fidem ſit conuerſus, bona recuperat, tenuit Carrerius, de hæret. num. 161.Iacob. Sept.in inſtitu.Catho.ca. 46.num.5.c.contra Ancha.in.c.accuſatus. §.ſanè de hæret.lib.6.& eſt valdè vtile, quòd ſint ipſo iure hæretico rum bona confiſcata propter fructus & alienationes, & prolationem ſentētiæ, & conteſtationem, vt eleganter docet Bald.in Auth.inceſtas nuptias, in fine. C. de inceſt.nupt.& Doct.in d.c.cum ſecundum leges,&.d.c.vergentis, id meritò cōtra hæreticos ſtatutum fuit, vt in egeſtate hęretici laborent, & alij terreātur ad ſimilia delicta perpetranda.l. bona fides. ff. de depoſi.l.1.C.ad l.Iulia.pecu.Alphonſus de Caſtro, in hac materia, in libro 21. de iuſta hæreticorum punitione. c.6. hanc tenuit opinionem contra communē, quòd hæreticus ante condemnationem tenetur in foro conſcientiæ, omnia bona ſua tradere fiſco, alias peccat: & iniuſtè retinet, & ad tuendam hanc ſuam opinionem, idem author ſcripſit librum illum de poteſtate pœnali. Et fuit re vera error peior priore, nec mirum eſt, nam bonus quandoque dormitat Homerus: ideo meritò eum multis rationibus & argumentis reprehendit Domin. de Soto, de iuſt.& iure.libr. 1.q. 6.art.6. præſertim quòd lex pœnalis nunquam reum obligat ad pœnam in foro conſcientiæ ſoluēdam, iuxta gloſ.ſing.& nimis vulgatam in.c.fraternitas. 12.quæſt.2. quam dixit eſſe ſingu.Alexan.de Imola, in.l.ſi pœnæ. ff. de condi.indebi. Roma.in rub. de arbitris. Bald. in.l.ſi poſt diuiſionem, in fine.vbi Iaſ.num.7. C. de iuris & facti ign.idem Bal.in.l.2.in fin.C.de vectiga.& cōmiſsis, & in.l.id quod pauperibus

peribus.num.21.C.de Epiſcop.& cleri.Iaſ.in.l.ex hoc iure.colum.fina.ff. de iuſtitia & iure.& in.l.fina.num.16 C.vnde legi.& in.§.ſed iſte quidem. nume.110.inſtit.de actio. Decius in l.quòd à quodam.num.3.ff.de regu. iuris.vbi aſſerit dictam glo. eſſe communiter approbatam. Hippo.in.l.patre, vel marito.num.7.ff.de quæſtio. Abb. dixit eſſe notabilem in.c.quia plerunque.num.41.de immunit.eccleſia.& in cap.Rainaldus.nume.25. de teſta.& in.2.proœ.decreta.nume. 4.& in.c.1.nu.10.de conſti.vbi Feli. num.43.cum ſequentibus, regulam &c.5.fallentias ad dictam glo.ſcripſit. Idem Abb. tanquam notabilem refert dictam glo.in rub.de appella.nume.16.& in cap.fina.nu.6.de ſepultu.& in.c.tuam.nume.3.de pœnis,& in cap.ſi egreſſus.in fine, de iniurijs. quam glo. aſſerit eſſe mirabilem.Felin.in ca. audiuimus de ſimonia, vbi per totam lecturam illius.c.tres notandas rationes & fallentias, ad prædictam accuratiſsimè & diffuſè ſcripſit:prædictam etiam gloſ. refert Bernar.Diez de Luco.in regu.544.incip. pœna.&.Adrianus Papa.in quodlibeto.11.& Martinus Nauarr. in cap.ſacerdos.nume.148.de pœnit.diſt.6.& Alphonſus de Caſtr.de poteſtate legis pœnalis,lib.2.ca.9.poſt medium. & Domi.de Soto.de iuſt.& iure.lib.1 q.6.art.6.alia delicta quæ publicationem bonorum merentur, refert.gl. magiſtra.in.l.2.in verbo, *todos ſus bienes*.tit.17.libro.4.fori.

SINGVLARE XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa duobus legatis commiſſa inſolidum nõ cenſetur data.*

2 *Iudices ordinarij habent iuriſdictionem inſolidum.*

3 *Inquiſitores ſunt iudices delegati.*

4 *Inquiſitores poſſunt ſimul & ſeparatim cognoſcere.*

5 *Quinque ſunt permiſſa, & tria inquiſitoribus prohibita.*

6 *Hodie poteſtas Inquiſitoribus eſt reſtricta.*

7 *An poſsint Inquiſitores abſoluere inquiſitos ſine Epiſcopo.*

1 Cauſa à ſede apoſtolica duob[9] pluribus ve ſimpliciter commiſſa,vnus delegatus non poteſt in cauſa procedere,ſine alio.l.duo ex tribus.ff.de re iud.l. placet.C.de iudicijs.c.cauſam matrimonij.de offi.delega.c.ſi plures.eod. titu.lib.6.quia nõ habent iuriſdictio-
2 nem inſolidum. Ideo vnus ſine alio nihil agit, ſed ſi plures eſſent iudices ordinarij, illi haberent iuriſdictionẽ, & eius exercitium inſolidum, & non ſolum voluntariam, ſed etiam contentioſam: ideo vnus ex pluribus ordinarijs, poterit à principio ſine alio de cauſa cognoſcere & iudicare, & ſententiã proferre.l.1.ff.de offi.conſu.l.ſi pater.ff.de lib.cau.glo.& Doct. in.l.Pomponius.ff.de re iudi.glo.in parte ſeparatim.in.c.vt officium.de hære.lib.6.Sed ſi plures iudices ordinarij ceperint ſimul de cauſa cognoſcere, non poterit vnus ſine alio cognoſcere, vel ſententiã proferre.glo. eſt ſing.in.l.Pomponius, quam ibi omnes ſequuntur.ff.de re iud.glo.1.in.l. duo ex tribus.ff.eodem tit. Alexand. conſil.93.repetitus.nũ.2.vol.7.vbi aliqua ſimilia in propoſito adducit. Ioã.Bernar.Diez in regu.380.incip. iudices ordinarij.optimè Robertus Morata de ordine iudiciorum, parte 4.diſtinctio.5.vbi.40.differentias inter iudices ordinarios & delegatos ſcripſit.

¶Sed

3 ¶Sed fauore fidei ſtatutum eſt,
quòd Inquiſitores hæreticæ prauita-
tis, deputati in aliquã prouintia, vel
ciuitate, quanquam ſint iudices dele
gati. gloſ. in parte ipſorum, in Cle. no
lentes. de hæret. Ioan. Andre. Peru. &
alij contra Archidi. in cap. ne aliqui.
de hæret. lib. 6. Abb. in. c. cauſam ma-
trimonij. nume. 7. de officio de lega.
& in cap. cum. 1. & num. 9. de re iudi.
& in ca. cauſam reſtitutionis in prin.
de in inre. reſti. & in. c. fina. nume. 19.
de re iudi. Decius conſi. 137. & diligẽ
ter. nume. 3. in fine. Gundiſſaluus de
Villadieg. de hære. q. 23. num. 6. dicit
comm. Alciar. in rub. de offic. ordina.
nume. 19. & Iacobus Sept. in inſti. Ca
tho. c. 34. nume. 6. poſſunt tamen ſi-
mul & ſeparatim in cauſa hæreſis in-
quirere & procedere, cã. vt officium.
4 c. vt commiſsi, in prin. ca. per hoc. de
hæret. lib. 6. Abb. in. c. fin. num. 19. de
re iudi. & in ca. cauſam matrimonij.
num. 10. plene Decius de offi. deleg.
Sed hodie hæc poteſtas Inquiſitori-
bus in quibuſdã caſibus reſtricta eſt.
5 Cle. 1. §. 1. de hęret. vbi habẽtur quin
que, quæ Inquiſitores, vel alter eorũ
ſine Epiſcopo diœceſano poſſunt fa-
cere: videlicet, contra hæreticos co-
gnoſcere, vel inquirere, & eos citare,
atque capere, & in compedibus po-
nere: ſed tria ſunt prohibita, quæ vn⁹
Inquiſitorum, vel ambo ſine Epiſco-
po facere nequeunt: videlicet, hære-
ticos in tormentis ponere, & eos du-
ro carceri tradere, & ſententiam dif-
finitiuam proferre: nam quando di-
uiſim Inquiſitores, vel alter ipſorum,
vel diœceſanus procedunt, tenẽtur
ſibi inuicem cõmunicare proceſſus:
itaque vnus ſine alio ſententiam nõ
proferat. c. per hoc, de hæret. lib. 6. &
dicta Cle. 1. & eſt extrauag. Benedi-
cti incip. ex eo quòd quidam. de hæ-
ret. declarat. Iaſ. in. l. qui condemna-
re. nume. 13. ff. de re iudi. Fran. Squil-
la. de fide Cathol. ca. 53. in fin. latius
6 & melius. c. 40. & Alphonſus Aluarez
Guerrero, in theſauro religiõis Chri
ſtianæ, titu. de hæret. nu. 39. Hodier-
no tamẽ die, vt patet in. 4. inſtructio-
ne Toletana, cap. 1. quam refert Iaco
bus Sept. in inſtit. Catho. c. 34. num.
37. Quando ambo Inquiſitores ſunt
præſentes, non poterit vnus ſine alte
ro procedere ad capturam hæretico-
rum, neque ad purgationem inducẽ
dam, neque ad publicationem teſtiũ
neque ad copiam actorum reo dan-
dam: ſed circa prædicta occurrit diffi
cultas, an Inquiſitores ſine Epiſcopo,
vel è contra, poſsint inquiſitos abſol-
uere. glo. in. d. Cle. 1. tenet quòd ſic,
7 quam ibi Pau. de Leazar, & Bonifa.
ſequuntur, & Præpo. in cap. inferior.
21. diſtinct. Iaſ. in dict. l. qui condem-
nare. Ludouicus Carrerius, de hære.
nu. 72. ratio diuerſitatis eſt, quia abſo
lutio longè fauorabilior eſt, quàm cõ
demnatio. l. cum quidam. ff. de lib. &
poſthu. l. præcipimus. C. de appella-
tio. regul. fauorabiliores. de regul. iu-
ris, lib. 6. Contrariam verò ſententiã
tenuerunt Ioannes Andre. & Imola.
in. d. Cle. 1. & Arepi. & Socin. in dict. l.
qui condemnare, & Iacobus Sept. in
inſtitu. Catho. c. 3. nu. 4. quia correla
tiua ſunt abſolutio & condemnatio,
& correlatiuorum idem iudiciũ eſt.
l. fina. C. de indicta vidui. tollen. l. fin.
ff. de acceptil. præterea maturior &
integrior erit ſententia multorũ iu-
dicio comprobata. c. prudentiam. de
offi. delega. & quia hæc fuit ratio fina
lis illius Clem. 1. de hæret. quæ mili-
tat, ſimiliter in abſolutione, ſicut in
condemnatione: & hæc opinio mihi
verior videtur.

SINGVLARE XXVIII.

CAuſa alicui à Romano Pontifi-
ce, in aliqua diœceſi, vel prouin
cia

cia commiſſa cenſetur abdita à poteſtate & iuriſdictione ordinarij: taliter quòd de illa ordinarius cognóſcere non poterit: nam in illa cauſa delegatus maior eſt ordinario, cum delegantis vicem gerat delegatus. l. ſolet. ff. de iuriſdictio. omni. iudi. capit. ſanè. nume. 2. de offic. deleg. capitu. 2. eodem titul. ideo primo ponitur in lib. decretalium, titulus de offic. delega. quàm tit. de offic. ordi. vt dicunt Pau. Alexand. & Decius in rub. ff. de offic. eius cui man. eſt iuriſ. qui enim maior eſt, primo loco ſtare debet. l. 1. & 2. ff. de albo ſcriben. & in. §. aliam inſti. de bono. poſſe.

¶ Sed hoc ſpecialiter ſtatutum eſt in Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, quòd per delegationem eis factam, procedendi facultas ordinarijs ſuper eiſdem criminibus non tollitur, capit. per hoc. de hæreti. libro. 6. Clem. 1. eodem titul. & in extra. Benedicti incip. ex eo quòd quædam titul. de hæret. Officium enim Inquiſitorum quo ad ordinarios eſt accumulatiuè, & non priuatiuè, vt declarat Felin. in cap. excommunicamus. in. 1. nume. 4. de hæret. alia præterea poterit eſſe ratio, quòd Inquiſitores cum ſint iudices delegati ad vniuerſitatem cauſarum, glo. 1. vbi Archidi. & alij in cap. per hoc. de hæret. libro 6. glo. in parte ipſorum. in Clem. nolentes, de hæret. Ioannes Andre. & Peru. & magis cõmuniter omnes cõtra Archid. ibi, in ca. ne aliqui de hæro. lib. 6. accuratè Gundi. de Villa. de hæret. quæſt. 7. nu. 9. & ſupra latiꝰ ego retuli per poteſtatẽ datã delegato, ad vniuerſitatem cauſarũ, non cenſetur in illis cauſis abdicata poteſtas ordinaria: vt tradunt Bar. Bal. & alij in. l. 1. ff. de offi. præfecti vrbis. Bal. in. l. vnica. §. vbi autem. C. de Cadu. tollẽ. Feli. in. d. c. excõmunicamus. nu. 5. Gund. diſſ. de Villad. in loco retro citato.

SINGVLARE XXIX.

Citatus vt ſit contumax, ter citari debet. l. tres denunciationes. l. conſentaneũ. C. quomodo, & quan do. Iud. l. contumacia. §. 1. ff. de re iudi. ſed Alphonſus Caſtrẽ. de iuſta hære. puni. lib. 2. c. 1. inquit, quòd duæ tãtum monitiones ſufficiunt aduerſus hæreticum, vt ſit contumax, & videtur quòd vna tantum ſufficeret, cum in cauſis hæreticæ prauitatis procedatur ſummariè. ca. fina. de hære. lib. 6. & vnica in ſummarijs habet vim peremptorij; Bald. in rub. C. comm. vel epiſtol. Roma. in rubr. ff. de arbi. Hippo. in. l. de vnoquoque. num. 134 ff. de re iudi. Lamfra. in Clem. ſæpe, in verbo, ſimpliciter. nume. 8. de verbo. ſigni. ſed Iaco. Septi. in inſtit. Cathol. cap. 43. nume. 12. affirmat, quòd de conſuetudine in hoc crimine, ſicut in alijs criminibus tres fiunt monitiones, quibus addendum eſt ſingulare dictum Inno. ſi verum eſſet, in ca. ad petitionem. nume. 3. de accuſa. quòd ſi aliquis perſonaliter fuit citatus, nõ requiritur quòd amplius citet, quia citatio in præſentiã eſt peremptoria, quod dictum communiter reprehẽditur, vt patet per Ioan. de Imo. & Feli. ibi. nu. 20. & Matthæ. in ſing. 131. incipit, nota dictum.

SINGVLARE XXX.

Ciuitas tota poteſt igne deſtrui, quãdo in ea plures ſunt hæretici. c. ſi audieris: & ibi gl. 23. q. 5. Et habet in Deute. c. 13. tenuit Hoſti. in ſũma de hære. §. diligenter. Ancarra. in cap. præſidentes. eodem. titul. libro 6. Carrerius de hæreti. nume. 148. Alphonſus Caſtrẽ. lib. 2. de iuſta hæreticorum

corum puni. c. 14. Radicitus. Gundiſſaluus de Villadi. de hæret. quæſt. 24. per totam. Et ita de Palontina ciuitate legitur, & Carthago, & Troia paſſæ fuerunt aratrum propter delicta: vt dicit. l. ſi vſusfructus. ff. quemadmodum vſu. amitta. & ciuitas Briglæ, & Collegium, & ordo Templariorum: vt refert Bar. in. l. aut facta. §. nonnunquam. nume. 6. ff. de pœnis, de qua re videndus eſt Iacob. Sept. in inſti. Catho. c. 45. num. 13.

SINGVLARE XXXI.

Clericum percutiés in maiorem incidit excommunicationem, & à nullo alio, quàm à Romano Pontifice abſoluitur. c. ſi quis ſuadéte diabolo. 17. quæſt. 4. ca. porrò. c. nulli, cũ alijs de ſenten. excommu. l. 3. titul. 9. part. 1. ait Redemptor noſter per Zachariam prophetam. c. 2. Qui vos tãgit, me tangit, & tangit pupillam oculi mei. c. accuſatio. in primo. 2. quæſt. 7. & alibi: Nolite tangere Chriſtos meos. Verùm in odium hæreticorũ cautum eſt, quòd ſi quiſpiam clericũ hæreticum percutiat, non incidit in dictum canonem, ſi quis ſuadéte. Ita dixit ſing. Inno. in. c. ſi verè. de ſenté. excommuni. ſequitur Cardi. in Cle. 2. §. cæterum. de electio. Anto. in ca. contingit de ſententia excommuni. Feli. vbi hoc reputat eſſe ſingu. in. d. c. ſi verè in prin. & in. c. fina. de hære. Domi. in. c. in nomine Domini. 23. diſtin. Fran. Ponzi. de Lamijs. num. 77. & Ludo. Carre. de hæte. §. nũc de pœnis. numero. 7.

SINGVLARE XXXII.

Clerici ſtatim poſt depoſitioné in tribus caſibus traduntur curiæ, & poteſtati ſeculari, videlicet, in crimine hæreſis. c. ad abolendam. c. excommunicamus. in. 2. de hæreti. l. 60. titu. 6. part. 1. Archi. in. c. vt inquiſitionis. nu. 3. de hæret. lib. 6. & quando clericus contulit contumeliã maximam Epiſcopo. c. ſi quis ſacerdotũ. 11. quæſt. 1. & in crimine falſi. cap. ad falſariorum. de crimi. falſi. prædictos caſus refert. d. l. 60. in alijs verò criminibus, clericus depoſitus non ſtatim traditur curię ſæculari. Imò adhuc retnetur vincto clericaliter, & priuilegio clericali gaudet, & eccleſia eum defendit, niſi data incorrigibilitate. cap. cum non ab homine. vbi latè docentes de iudi. Abb. in. d. cap. ad falſariorum. num. 3.

SINGVLARE XXXIII.

Clerico pro ſuis delictis, regulariter non eſt iniungenda pœnitẽtia ſolennis, tum propter ordinis dignitatem, tum etiam ne populus ob id ſcandalum patiatur. c. alienum. c. illud. ca. confirmandum. c. de his. 50. diſtin. notant Archid. & Præpo. in. c. presbyter. 82. diſtin.

¶ Quod eſt regulare, niſi pro crimine hæreſis, vel pro alio grauiſsimo delicto. c. fina. 50. d. cap. ſi quis Epiſcopus. 81. diſtinct. cap. ſacerdos, de pœniten. diſt. 6. c. 1. c. accuſatus. §. fin. de hære. lib. 6. notauit Grilla. de hære. q. 7. Brunus lib. 4. c. 13. Gundiſſaluus de Villadie. de hæret. quæſt. 19.

SINGVLARE XXXIIII. & XXXV.

Arcerati relaxãdi ſunt à carceribus diebus paſchalibus, niſi pro crimine læſæ maieſtatis diuinę & humanæ: & pro alijs criminib⁹ relatis in l. nemo deinceps. C. de Epiſco. audiẽ. quam legem allegat glo. fina. in cap. poſſeſſor.

poſſeſſor.de regu.iu.lib.6.dicēs.Hoc eſſe ſpeciale in hoc crimine hæreſis, hæretici enim, omni prorſus auxilio, & priuilegio iuris carent. c.ad abolēdam, in fine.c.ſi aduerſus nos de hæreticis: & eſt in hoc aliud ſpeciale, quòd hæreticus notorius à quocunque etiam priuato capi poteſt: ita inquit Hoſtien. in ſumma de hæret. §. qualiter deuitentur.num.7.de hære. & Alberi.in rub. de hæret. C.num.5. & Iacob. Sept.in inſtitu. Catho.c.16. in prin.ratio eſt, quia eſt hoſtis communis: nam ſi licet hæreticum impunè occidere, vt infra, ſingulari.73.in fine, à fortiori eum capere.

SINGVLARE XXXVI.

COmmunicans cum excommunicato maiori excommunicatione ligato, eſt excōmunicatus minori excommunicatione. c.nuper.c. ſi quem.de ſententia excommunicationis.cap.quia multos. 11.quæſt.3.l. 2.&. 3.titu.9.part.1.ſed ſingulare eſt, quòd communicans cum hæretico excommunicato, ligatur maiori excommunicatione.c.excommunicamus,in.1.§.credentes.verſi.ſi qui autem tales: & ibi notat Anton. de Bu. de hæreticis.Iacobus Sept. in inſtitu. Catho. c.27.in prin. periculoſa enim eſt hæreticorum conuerſatio. text. ſing.in.c.inter ſolicitudines de purg. cano.ibi,in pœna familiaritatis illius quam cum hęreticis ſcienter habuiſſe dignoſcitur. Ideo dixit ſingulariter Hoſtien. in ſumma de hæreticis. §.qualiter deprehendatur. nume.4. quòd qui cum hæretico conuerſatur oritur ſuſpectio de hære. contra eum refert Alphonſus Guerrero, titu. de hæreticis, nume.9.in fine. Caſtr. de iuſta hæretic. libro.1. cap.17.

SINGVLARE XXXVII.

COllegio Iudæorum prohibitū eſt relinquere, ſed vni de collegio Iudæorum relinqui poteſt. l.1.& ibi glo.notabilis.C.de Iudæ.Bar. & Sali.in.l.1.C.de ſacroſanct.Eccleſ.Bart. in.l.cum ſenatus,per text.ibi.ff.de rebus dubijs. Collegio tamen hęreticorum nihil relinqui poteſt: & hoc eſt ſpeciale, quòd neque alicui de collegio eorum.l. Manichæos.C.de hęre. c.ſanè. 24.q.2. Bar.& Soci.in.d.l.cum ſenatus.Ioan. Nicola.de hæret.nota. 7. in quo loco huius diſcriminis rationem ſcripſit. Alia prętereą vltra eum poteſt dari ratio, quod Iudæi tolerātur ab Eccleſia. Ioan. de Imo.& Cardi.in Clem.vnica de Iudæ. Gundiſſaluus de Villadie.de hæret.q.5.nu.9.Et ita hodie ſunt Iudæi Romæ, & olim in noſtra Hiſpania, vſque ad annum 1492. menſis Martij, in quo rex Catholicus Ferdinādus, cui ſemper maxima cura religionis Chriſtianæ fuit, ab Hiſpania omnes Iudæos penitus extirpauit, & fuerunt expulſi quater centum, & viginti millia Iudæorum: vt refert Albertinus in rub.de hæret. lib.6.q.3.& Iacob.Sept.in inſtitu Catho. c.35. nume.7.nam licet Iudæus, vel Sarracenus teneat contra fidem noſtram, non ob id iudicandus eſt hęreticus, quia non poteſt dici diuiſus ab vnitate Eccleſiæ, qui nunquam in ea fuit. Clem. vnica de vſu. Gundiſſal. de Villadieg. quęſt.2.in prin. Iacobus Sept. vbi ſupra. cap.35.num.8.de his enim qui foris ſunt, nihil ad nos. cap. gaudemus, de diuor. c.multi. 2.q.1.

SINGVLARE XXXVIII.

COndemnandus quiſpiam non eſt ex ſola confeſsione, quandò aliter nō cōſtat de delicto.l.1.§.illud autem.

autẽ. vbi Bart. ff. ad Sillania. l. 1. C. vbi cau. fiſca. Bal. in auten. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugitiuis. Angel. in l. vnica, colum. 2. C. de confeſſ. Bar. in l. fin. ff. de quæſtio. late Angel. in tractatu maleficio. in verbo veſtem cœleſtem. Felinus in capi. auditis. numer. 28. de præſcrip. Iaſ. in l. error. num. 14. C. de iuris. & facti ignoran. Hippolytus in practica criminali, in principio. num. quinto, &. 17. vnde dixit ſing. Bald. in ſpe. titu. de ſenten. in fine: & in l. cum probatio. ff. de proba. Ang. in l. certũ. in prin. ff. de confe. ſequitur. Hippol. in loco modo citato, & in l. 1. nu. 3. ff. de quæſtio. Quòd ſi quis confiteatur ſe hominem occidiſſe, & poſtea illum proieciſſe in mare, & non conſtat de corpore mortuo, confitẽs propter talem confeſsionem non debet de homicidio puniri: hoc probat. text. quẽ nullus allegat in l. inde Neratius. §. ſi. ff. ad l. Aqui. ibi, ſi hominem viuum confiteatur ſe occidiſſe, Iulianus ſcribit ceſſare Aquiliam: quàmuis confeſſus ſit ſe occidiſſe, & dicit Bald. in l. 2. in fine. C. quibus res. iudi. non nocet. allegando l. qui ſeruum in prin. ff. de interro. actio, & Iaſ. in d. l. error. num. 14. quòd ſi aliquis confeſſus fuit ſe hominem occidiſſe, & propter hoc poteſtas fecit eum decapitari, & poſtea reperitur verus homicida, quòd ſimiliter debet mori, neq; liberatur propter pœnam primi: verum ad quod ſupra dictum eſt fallit in crimine hæreſis, in quo ſola confeſsio libera ſufficit ad condemnationem: etiam ſi alio modo de crimine hæreſeos non conſtet, cum hoc crimen in animo & voluntate principaliter conſiſtat. Ita Bald. in l. ſi quis non dicam rapere, in princip. C. de epiſcopis, & cleri. Feli. in cap. auditis. num. 28. de præſcripti. Ioan. Nicola. hoc ſpeciale in hoc crimine refert in tractatũ de hære. nota. 2. vbi hoc limitat. Idem tenuit Ludou. Carretius, in ſua practi. numer. 169. Iaco. Septi. in inſtitu. catho. cap. 13. in princip.

SINGVLARE. XXXIX.

Condẽnatum in cauſa criminali, quilibet extraneus, etiam ſi ſua non interſit, poteſt ſine mandato defendere, eo etiam inuito, ſingu. l. non tantum. ff. de appella. l. Stichus. ff. de pecu. lega. quàm. l. non tantum, cum 6. ampliationibus &. 8. Fallen. declarat Feli. in c. cum ſuper. num. 2. cum ſequent. poſt Abb. ibi. nume. 12. de re iudi. latè Hippol. in rep. rub. C. de probatio. num. 44. & in l. ſi quis neque quæſtio. num. 101. ff. de quæſtio. ſed ſingulare eſt in crimine hæreſis, quòd extranei non admittuntur ad defenſionem hæreticorum: ſed quãdo poſt mortem defunctus accuſatur, filij ad eius defenſionem admittuntur. ca. ſi filij vel hæredes. §. alioquin, vbi gloſſ. & doctores. de hære. lib. 6. Gundiſſal. de Villa. de hære. queſt. 22. numer. 10. dicẽs hoc eſſe in hoc crimine ſpeciale, ſicut multa alia, propter deteſtationem huius criminis, in iure reperiuntur ſtatuta.

SINGVLARE. XL.

Concluſio in cauſis hæreticæ prauitatis neceſſaria non eſt. c. fin. de hære. lib. 6. iuncta glo. in cle. ſæpe. de verb. ſig. notat Bar. in extraua. ad reprimendum. in parte. ſequentia: quo modo in crimine læſæ maieſtatis procc. expreſſe Gundiſſal. de Villad. de hære. q. 12. num. 2. vbi refert hoc eſſe ſpeciale in hoc crimine: ſed videtur quòd in alijs etiam cauſis criminalibus, non eſt neceſſaria in libello concluſio: quia ius concludit ad pœnam

ſine concluſione. glo. eſt fina. & quidem ſing. in. l. in cauſis. C. de accuſa. quam notat Bald. in. l. edita. num. 55. C. de edendo. Ange. in tractatu male. in verbo, inquiſitio. colum. 6. verſi. item quæro, an iudex teneatur, & ſimiliter in cauſis criminalibus, nõ obſtante concluſione, in cauſa, reus poteſt facere ſuas defenſiones, & probationes. Bar. in. l. 1. §. fina. & in. l. vnius. §. cognitutum. ff. de quæſtio. & in. l. diui. ff. de pœnis. & in Authen. qui ſemel. in fine. C. de proba. Hippo. cõſil. 16. in præſenti caſu. nu. 32. facit glo. notãda. in. l. pactum inter hæredem. ff. de pactis. quòd reus non poteſt in criminalibus renunciare defenſionibus: quam allegat ad hoc Iaſ. in. l. ſi quis in conſcribendo. nume. 18. C. de pactis. & in Authen. iubemus. num. 7 de iudi. Hippol. plenè, in. l. ſi quis vltro. nu. 62. ff. de quæſtio.

SINGVLARE XLI.

Condemnãdus quis regulariter non eſt, ſine accuſatore. l. reſcripto. §. ſi quis accuſatorem. ff. de mune. & hono. l. qui crimen. C. qui accuſa. non poſſ. c. vnico. vt eccleſi. bene. ſine dimi. conferan. dicente Saluatore noſtro: Mulier, ſi nemo te accuſat, nec ego te condemno. Quam authoritatem refert glo. in. d. §. ſi quis accuſatorem. ſed in crimine hæreſis poteſt quis ſine accuſatore puniri. c. inquiſitionis. de accuſa. ca. vt officiũ. §. compeſcendi. de hære. libr. 6. l. 3. C. de apoſta. 10. caſus, in quibus ſine accuſatore punitur, refert glo. ſingu. in parte, ſine accuſatore. in. d. ca. vnico. glo. in. c. de manifeſta. 2. q. 1. glo. in. l. 2. §. ſi publico. vbi latè Bar. ff. de adulte. glo. in. l. fina. vbi plenè Hippol. ff. de quæſtio. Roma. in ſing. 519. incip. Innocentius. l. 28. vbi glo. tit. 1. par. 7. 18. caſus ſcripſerunt Hoſti. & Henri. in. d. c. vnico. 22. Alber. de Gan. in tractatu male. in rub. quæ ſit accuſatio, & quãdo accuſatio ſit neceſſaria.

SINGVLARE XLII.

Conſanguinei vel coniuncti in cauſis criminalibus nõ poſſunt cogi, vt inuicem ſibi teſtificentur. l. lege Iulia. l. in legibus. ff. de teſti. l. parentes. C. eod. titu. l. 11. titu. 16. par. 3. l. fina. titu. 30. par. 7. ſed in crimine hęreſis indubitatum eſt, cõſanguineos ad teſtimonium ferendum, poſſe cogi, & fidem facere. capit. literas. vbi Abbas. nume. 2. & num. 8. de præſumptio. Hoſti. & Ioan. Andre. in. c. dilectorum, de teſti. cogen. Iacobus Sep. in inſtitu. Catho. c. 62. nu. 14.

SINGVLARE XLIII.

Contractum aliquem, vel pactũ validũ hęreticus celebrare non valet. l. Manichæos. C. de hære. c. excommunicamus. §. credentes. eod. titu. l. 4. in fine. tit. 26. part. 7. Ioan. Nicolaus, de hære. nota. 48. incip. nouit Petr⁹ de Vnzola in arte notoria. rub. de hære. in prin. & obligatus hæretico, etiam cum iuramento, ipſo facto liberatur. c. fina. de hęre. notat Ludo. Carre. de hære. §. nunc de pœnis. nu. 30. ſed contractus facti tempore gratiæ, illorum, qui poſteà ad fidem redeunt, reuiuiſcunt: vt declarat Iaco. Sept. in inſti. Catho. c. 46. num. 5.

SINGVLARE XLIIII.

Conueniri quis non debet eodẽ tempore de eodem delicto corã diuerſis iudicibus. c. ſi. de reſcript. c. diſpendia. eod. titu. lib. 6. l. 1. §. fina. C. de aſſer. tollẽ. ne quis tot laborib⁹ & ſum-

&c ſumptibus, & expenſis vexetur: & ne iudicium diuidatur, & ne ſequatur maximum inconueniens, quòd vnus iudex abſoluat, alter verò condemnet. l. nulli. C. de iudi. l. omnes. C. arbi. tute. cap. 1. de cau. poſſe. & proprie. In crimine verò hæreſis ſingulare eſt, quòd ſuper eodem delicto poteſt quis trahi eodem tempore, & cõueniri coram diuerſis iudicibus: videlicet coram ordinario, & coram inquiſitoribus hæreticæ prauitatis. cap. per hoc. vbi Archi. & Francus, & alij in prin. de hære. lib. 6. Cle. 1. de hære. extraua. Benedicti. eod. tit. incip. ex eo. Ludo. Gomez. in. d. ca. diſpendia. nu. 18. Ponzinibius de lamijs. num. 74. Iacob. Septim. in inſtitutio. catholi. ca. 45. num. 20. ſed occurrit difficultas circa prædicta, ſi ordinarius & Inquiſitores ſimul aliquem vocant, cui potius citatus obedire tenetur, videtur quod ordinario: nam ordinarius habet fortiorem & ordinariam iuriſdictionem. cap. ſignificauit. de offi. ordi. & ordinarius dicitur habere iuriſdictionem fauorabilem, & delegatus odioſam. glo. eſt ſing. in verbo. proceſſus. in. cap. 1. de reſcript. lib. 6. Abb. in. c. ſi quis contra clericum. in rep. nu. 4. de foro. compe. idem Abb. Felin. & Decius in. cap. ad hæc. col. 1. de reſcri. Gomezius in reg. de veriſimili noticia. in prin. & Hippo. ſing. 296. & Robertus Maran. in practi. par. 4. diſt. 5. nu. 29. & eſt tex. & glo. in cle. 2. de offi. ordinarij: & vltra hanc ordinariam iuriſdictionem, æqualem iuriſdictionem delegatam tribuunt iura ordinarijs quàm inquiſitoribus. ca. per hoc de hære. lib. 6. cle. 1. §. 1. eo. tit. & in dicta. extraua. & ita tanquam delegatus & ordinarius in cauſa procedit: & ordinaria & delegata iuriſdictio ſimul poteſt concurrere. Inno. in. c. cum ex officij. vbi Feli. 9. cõcluſiones ſcripſit de præſcrip. & Nicolaus Boerius deciſione. 151. incip. dico primo, in fine & epiſcoporum munus eſt fidem plãtare, & hæreticam prauitatem de ſuis diœceſibus extirpare. cap. excommunicamus. 1. §. adijcimus inſuper. de hę re. & in directorio Inquiſitorũ. 3. par. cap. 108. ſed proh dolor veriſsimum eſt noſtris temporibus dictum. Bald. in. l. obſeruare. §. proficiſci. nu. 2. in fine. ff. de offi. procon. & leg. quòd iuriſdictio epiſcopi de generali conſuetudine receſsit ab aula. Quod dictũ refert Nicola. Boerius, deciſione. 69. incip. præſuppono. nu. 21. Pro alia verò parte, videtur quòd inquiſitoribus potius quàm ordinario obedire teneatur: quia delegatus Papæ eſt maior quolibet ordinario in illa cauſa. c. ſane in. 2. ca. ſtuduiſti. de offi. delega. ſed inquiſitores ſunt delegati Romani Pontificis. c. vt officium. cap. ne aliqui. de hære. lib. 6. glo. in parte ipſorum. in cle. nolentes. de hære. Abb. in cap. cauſam matrimonij. nu. 7. de offi. deleg. dicit communem concluſionem. Alcia. in rub. nu. 19. de offi. ordi. Iaco. Septi. in inſtitu. catho. capit. 34. num. 6. ergo maiores ſunt in iuriſdictione ordinario. Et ita Archi. Ioan. Andr. & Peru. in. d. c. per hoc, in fine. Et in directorio inquiſitorum. 3. par. quæſt. 4. & Feli. in. ca. excommunicamus. in. 1. num. 4. de hęre. Et Carre. de hære. nu. 71. Iaco. Septi. in inſtitu. catho. c. 45. nu. 8. cõcludũt, quòd potius coram inquiſitoribus, quàm coram ordinario comparere tenetur citatus, etiam ſi prius ab ordinario citetur: & poſtea ab inquiſitoribus, allegat Archid. l. contra pupillum. ff. de re iudi. magna quidem eſt authoritas Archi. & ſequaciũ: mihi tamẽ (ſalua eorũ pace) videtur, quòd id quod dicitur de inquiſitoribus, qui iudices ſunt delegati: idem dicendũ eſt in ordinario

qui vtraque iuriſdictione vti poteſt: nam huiuſmodi iuriſdictio ad ordinarium eſt cumulatiua, & non priuatiua: vt in dict. c. per hoc. c. excommunicamus. 1. §. adijcimus. eo. tit. ideo prima opinio mihi videtur verior, contra communem.

SINGVLARE XLV.

CORrelatiuorum eſt idem ius. l. fina. vbi Bart. ff. de acceptila. l. fina. C. de indicta vidui. tollen. glo. in prin. inſtit. de ſucce. ſubla. Bart. in. l. ſi de vi. C. de exacto. tribu. lib. 10. Abb. in rubr. proœ. decreta. lectu. 2. nume. 10. Hippo. in. l. circuncidere. §. ſeruo. nume. 4. & 5. ff. de ſica. vnde dicit Baldus, allegando dicta iura, in. l. 1. num. 23. C. qui accuſ. non poſſ. quòd correlatiuorum eſt idem principium, & idem interitus. Satis vberrime Ioan. Baptiſta de ſancto Blaſio, in tractatu correlatiuorum: vbi, 28. fallētias ſcripſit, quarum vna præcipua ſecundū eum eſt, quòd dicta regula non habet locum in hæretico: idem tenuit Ioannes Nicola. vbi, exempla huius rei ſubijcit in tractatu de hære. nota 47. incip. memoria, &c.

SINGVLARE XLVI.

CRimina occulta propter charitatem erga proximum, quis tenetur celare, & non prodere. ca. ſi ſacerdos de offi. ordi. c. ſicut Chriſtus. 2. quæſt. 1. ſed id fallit in crimine hæreſis, quòd quis tenetur illud propalare, nunciando, vel teſtificādo, quando publicantur edicta monitoria ab Inquiſitoribus, etiā ſi hæreſis ſit omnino occulta. S. Thomas. 2. 2. quæſt. 70. ar. 1. Inno. in. ca. 1. deteſti. cogen. Cardi. in cap. ſi peccauerit. nume. 29. 2. q. 1. Gundiſſaluus de Villadiego, de hæret. q. 6. nu. 4. Alphon. Caſtr. lib. 2. de iuſta. hære. puni. c. 25. Iacobus Septi. in inſtitu. Cathol. cap. 18. in fine.

SINGVLARE XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Damnatorum bona pertinēt ad deſcendētes.*
2 *Succedens in bonis confiſcatis filios alere, & filias damnatorum dotare tenetur.*
3 *Propter crimen hæreſis filius legitima nō priuatur.*
4 *Lex ipſa naturæ filios ſucceſſores facit.*

1 DAmnatorum bona
ſaltim de iure Au-
thenticorum appli
cantur aſcendenti
bus, & deſcenden-
tibus condemnati
in infinitum. Authen. bona damna-
torum. C. de bonis proſcrip. l. 6. titul.
7. & l. 8. titu. 10. part. 7. l. 5. tit. 31. part.
7. quæ iura regia volunt, quod vſque
ad tertium tantum gradum, duobus
modis ampliat. & 8. modis limitat.
Ciſuentes in. l. 4. Tauri, quas amplia.
& limita. nihil noui addēdo tranſcri-
pſit. Ioannes Bernar. Diez, in reg. 575
incip. Damnatorum bona. & in. 3. fal-
lentia prædicti dicunt dictam regu-
lam locum nō habere in crimine hæ-
reſis. Authen. gazaros. C. de hære. ca.
vergentis. eodem titu. ca. cūm ſecun
dum leges. eodem titu. libro. 6. tradit
Gundiſſaluus de Villadiego, de hæ-
re. quæſtio. 15. colum. 2. Ioannes Ni-
colaus, de hære. nota. 14. in fine. qui-
bus addendum eſt, quod egregiè in-
quit Bald. in. l. fina. nume. 9. C. de do-
tis. promi. quòd quando propter de-
2 lictum bona patris confiſcantur, fi-
ſcus qui in bonis ſuccedit, tenetur fi-
lios alere, & filias dotare: quod ſequi-
tur Ioannes Conrad. in repet. l. filium
quem

quem habentem.num. 188. C.fami.
Hercif.Pau.de Monte pico in rep.l.
poſt contractum.n.29. ff.de donatio.
& in aut.præterea.nu.36. C. vnde vir
& vxor:& Hubertus Zucardus.in.l.t
nume.55.C. qui admitti: & in ſpecie
quando bona confiſcantur, propter
hoc crimen hæreſis tenuit Iacobus Se
pti.in inſtitu.catho.c.29.in princi.Pa
la.Rub.in.l.77.Tauri.in fine:& latius,
in rep.ca.per veſtras.parte.2.§.23.nu.
14.fol.97.colum. 3.&.4.in quo loco
affirmat quòd ſaltim de quadam æqui
tate cononica fiſcus vel eccleſia quæ
in prædictis bonis confiſcatis ſucce-
dunt tenētur ad ſupra dicta. ad quod
3 bene facit.l.Manichæos,&.l. quicun-
que.C.de hæret.l.2.&.3.titul. 26.par.
7.&.l.7.titu.7.par.6.l.9.titul.13.lib. 8.
ordi.& gloſſ.nota.in ſumma.23.quæ.
7.quòd propter crimen hæreſis pater
num,filij ſui legitimis non priuantur,
ſi ſunt catholici: & ita expreſſè cau-
tum eſt in prima inſtructione Hiſpa-
lenſi.cap.22.quòd filij minores & nō
coniugati hæreticorum, ſi catholi-
ci ſunt, & bonis parentum priuati
fuerunt, alendi ſunt apud viros ca-
tholicos, cura inquiſitorum: & puel-
læ nuptui vel religioni tradantur, de
bonis confiſcatis: & iuuatur hoc quòd
4 lex ipſa naturæ ſucceſſores filios fa-
cit.l. vulgata. cum ratio. ff. de bonis
damna.l. ſcripto hærede. ff. vnde li-
be.l.fin.§.ipſum autem. C. de bonis
quæ libe. auth. hoc amplius, ibi, præ-
ter debitum naturæ. C. de fideico-
miſ. capit. Rainuntius: ibi, legitima
portio iure naturæ debita. de teſta.
cap.ſi pater.eodem.titul.lib.6.l.2. ti-
tul.1. part.1.l.2. titulo.9. part.4.l. 17.
titul.1.part.6.quòd ſatis vberrimè in
mea rep.auth.licet.C.de natur.lib.
per plures concluſiones
explicaui.

SINGVLARE XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *In degradatione presbyteri, ſex epiſcopi ſunt neceſſarij.*

2 *Solenitas quæ requiritur in celebratione actus requiritur in eius reuocatione.*

3 *Solus epiſcopus hæreticum presbyterum poterit degradare.*

4 *Inquiſitores efficaciter pro condemnato apud ſæcularem poteſtatem debent intercedere.*

1 DEgradatio regulari-
ter de aliquo presby
tero fieri nō poteſt,
niſi in tali degrada-
tione ſex epiſcopi
interueniant,& tres
in degradatione decani.c.ſi quis tumi
dus.c.fœlix.c.ſi aūt presbyteri.15.q.7.
c.degradatio in pri.de pœnis.li.6.c.nō
poteſt,vbi glo.Abb.& alij de re. iudi.
dubitandi ratio ad prædicta iura, fuit
iuris regula,quòd illa ſolennitas quæ
1 requiritur in celebratione alicuius
actus, illa eſt ſufficiens ad illius actus
reuocationem.l. hæredes palàm. §.1.
2 ff.de teſta.l.ſi puellæ.ff.de ſponſa.l.nu
ptiæ.ff.de ritu nuptiarum.l. ſi vt pro-
ponis in.2.C.de nuptijs.l.nihil tam na
turale.ff.de reg.iu.Bald.in.l.fi. nu.34.
C.de fidei cōm.& in.l. ſiue apud acta.
C.de tranſac.Plenè Iaſ.in.l.vnica.nu.
18.C.quando non peten.par.pere. ac
creſcant. & in.l. quemadmodum. ff.
de acqui. poſſe. Hippol. latè in rub.
C.de probatio.nu.345.& in practi.cri
mi.§. reſtat. nume.7.cum ſequent. &
in ſing.669.incip. iura volunt. Vnde
dixit.gloſſ.ſing.in.l.cum proponeba-
tur.ff.de leg.2. quòd tot teſtes requi-
runtur ad reprobandum teſtamen-
tum, quot ad illud probandum,
quam pro ſingul. allegat Alexand.
in rubr. ff. de acqui. poſſeſ. & in.l.

 inter

inter ſtipulantem.§.ſacram.ff.de ver. oblig. & alij relati ab Hippo.in.d.§. conſtat.num.7.vbi alia huiuſmodi ip ſe refert,itaque cum ſolus epiſcopus, eccleſiaſticos ordines conferat,videbatur quòd ipſe ſolus tollere degradã dò poſsit:ratio verò decidendi fuit. quòd ſpiritualia facilius conſtruuntur, quàm deſtruantur.cap.inter cor poralia in prin. de trãſla.prela.cap.licet.32.quæſt.7.l.conſenſu.in prin.C. de repud. Ideo ſupra dictum meritò ſtatutũ fuit: ſed hoc ſpeciale fauore fi dei catholicæ reperitur, quòd ſolus epiſcopus poteſt presbyterum vel cle ricum in ſacris conſtitutum, in hæreſim lapſum degradare.cap.1.de hære.lib.6.gloſ.1.vbi Ioan.Andre.& Frãcus, & alij in.d.cap.degradario. Abb.
3 in.cap.non poteſt,vbi Feli.num.6.de re iudi.Idem Abb.in.cap.excommunicamus.1.de hære. Gundiſſ. de Villa. de hære.quæſt.19.num.2.Ludo. Carre.de hęre.§.nunc de pœnis.num.22. & Iaco.Septi.in inſtitu.catho.ca.45. num.25.ratio huius ſpecialitatis eſt, quia facilè in vnum locum ad degradationem tot epiſcopi non poterunt conuenire:& ne diutius tam enorme crimẽ in ſacerdotibus impunè differatur.Forma verò degradationis habetur.in.cap.degradatio de pœnis.li. 6.Et quando Clericus, vel alius curiæ
4 ſæculari traditur, Epiſcopus & inquiſitores debent pro eo intercedere, ne ſæcularis poteſtas puniat ipſum pœna ſanguinis.ca.nouimus,ibi pro eo, debet eccleſia efficaciter intercedere de verb.ſigni.ca.reum.17.quæſt.4. neq; propter hanc traditionem eccleſia videtur conſentire effuſioni ſanguinis:tantum denunciant iudici ſæculari vt talem degradatum ad ſuum forum recipiat, cum iam de iuriſdictione eccleſiæ non ſit: itaq; apud iudicẽ proprium intercedit, quãquam vt cõmuniter fieri ſolet, hæc traditio fit vt hæreticus morte puniatur.

SINGVLARE. XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Degradandus eſt clericus quando pro hæreſi eſt immurandus.*
2 *Pœna perpetui carceris morti æquiparatur.*
3 *Carcer etiam temporalis maximum eſt tormentum.*
4 *Maior pœna eſt carceris, quã laborare in agro vel opere publico.*
5 *Carcer appellatur mala manſio.*
6 *Carcer eſt maxima ſpecies ſeruitutis & tormenti.*
7 *Carcer eſt loc⁹ horribilis maximè pauperibus.*
8 *Contractus in carceribus factus, firmitatem non habet.*
9 *Detentio diutina in carceribus pœnam minuit.*
10 *Cauſæ incarceratorum ſunt ſummariæ.*
11 *Carcer non debet eſſe nimis arctus & durus.*

1 Degradãdus eſt clericus antequam pro crimine hæreſis per peruo carceri tradatur.ca.1.ibi aut per peruo immurandus eſt.vbi Domi.nota.5.& Alb. nota.6. & Fran.num.2.de hære.lib.6. Abb.in c.at ſi clerici:vbi Decius. num. 39. de iudi.bene.Pau.Grillan.de hære.q.7. in prin.Gundiſſ.de Villa.de hære.q. 19.num.3.Ioan.Bernar.Diez in practi.Cano.capit.106.quod ſecus eſt ſi pro alijs criminibus perpetuo carceri tradendus eſt ſecundum prædictos doctores, allegantes capitulũ. quamuis.de pœnis libro.6. hæc verò pœna perpetui carceris morti æquiparatur. Inno. in capitulo qualiter & quando, in.2.nume.6.de accuſatio. Baldus.in.l. imperium.ff.de iuriſdi-

iuriſdictio.omni.iudi. Iaſ. in. l. tranſi-
gere.num.4. C. de tranſa. Hippo. in
practi.crimi.§.attinganr. n.30. & pœ
na perpetui carceris in aliamſpeciem
pœnæ, arbitrio inquiſitorum poteſt
conuerti:c.vt commiſsi. §.necnõ. de
hære.li.6.Abb.in.ca.pe.de hære. Pau.
Grillan.de hære.q.7. in fine,& carcer
ſimiliter temporalis, eſt maximũ tor-
3 mentum. Bald. in. l.1: in fine. ff. de
cuſt.reorum,& in.l.1.C.qui non poſſ.
ad liber.perue.vnde dicit.glo. in ver-
bo flagellis.in.l.in ſeruorum.ff.de pœ
nis,quòd maior pœna eſt ſtare in vin-
culis quàm laborare in agro, ſeu in
opere publico.l. ſi homine in prin. ff.
4 depoſiti, quòd carcer appellatur ma-
la manſio,quam.l.ad hoc allegat Fran
cus in.cap.quanuis.num.3.de pœnis.
lib.6.& carcer eſt quædam ſpecies ſer
5 uitutis.l.2.ff.de lib.homi.exhiben.gl.
in parte.la ley.in.l.17.titu.fin.lib.3.fo
ri:& eſt maxima ſpecies tormenti.l.
6 2.C. de abolitio.quam ad hoc allegat
Bal.in.l.ſi clericus.nu. 6. C. de epiſco.
audientia. Hippo.in.l. 1.num. 29. ff.
de quæſtio.vnde ſing. dicit Bartol. in
tracta. de carceribus. in prin. quòd
7 carcer eſt locus horribilis & moleſtus
maximè pauperibus: ideo contra-
8 ctus vel promiſsio in carcere factus,
tanquàm ſi in tormentis eſſet firmita
tem non habet. l. qui in carcerem.
ff.quòd met. cauſ. Bald. in.l. vnica nu
me.27. C. de confeſsis. Abb.in ca. ac-
cedens.num.3.de procu. Ioa. de pla.
in.l.nemo carcerem.C.de exactio.tri
bu.lib.10.Hippo. latè. ſin.306.incip.
materia carcerati hinc eſt, quod ſi
reus diutius propter delictum in car-
9 ceribus fuit detentus, pœna ordina-
ria delicti ei minuenda eſt, propter
maximum tormentum quod in car-
ceribus paſſus fuit, ſing. eſt caſus, vbi
gloſſ.& Bartol.& Alberi. in.l. ſi diuti-
no tempore. ff. de pœnis, allegat ad
hoc Sali.in.l.ſeruos.2.co.C.ad.l.Iuliã.
de vi publi. & Fran. Balbus. de præ-
ſcrip.4.parte.pœni. quęſtio.2.in prin
cipio. Alb. in cap. cum haberet. nu-
mer.4. de eo qui duxit in matri. De-
cius conſi.535.requiſitus.nu.6. Hip-
po.ſing.454.incip.curſus temporis:&
Alcia.in parergo iuris.lib. 2. capit.10.
ideo dicit ſing.gloſ.in. d. l. ſi diutino.
ff.de pœnis:quàm allegat Hippo. in.
l.1.§.præterea.nu.31.ff. de ſica: quòd
magis punitur homicidium recens,
quàm homicidium antiquum: & pro
delicto antiquo pœna ordinaria deli-
cti non datur,per.d.l.quam ita præfa-
ri doct.intelligunt: & Anto.Gomez.
in.3.lib.reſolu.ca.1.nu. 8. vbi duobus
ſingularibus modis id limitat, & Co-
uarru.lib.2.reſolu.cap.9.nu.2: præſer
tim vt dictum eſt, ſi delinquens diuti-
no tẽpore in carceribus fuit detẽtus,
maximè in aliquibus perſonis, quæ
malunt mori quàm in carceribus eſſe
ob id incarcerati dicuntur miſerabi-
les perſonæ.l.ſi quis ad declinandum.
C.de epiſcopis,& cleri. Bar. in tracta.
de carce. in fine:& carceratorum cau
ſa dicitur pia. gl.in. cap. ſororum. 12.
q.2.Bal.in. l. illud in prin. C. de ſacro-
ſanct.eccle.& in.l. ſi quis pro redem-
ptione, in prin. C.de dona.Hippo. in
practi. cauſa crimin. §. nunc viden-
10 dum.num.12. Ideo cauſæ carcerato-
rum tanquàm miſerabilium perſona
rum ſunt ſummariè & omni celerita-
te terminandæ, ita dixit Cinus. in.l.
fi.C.ſi quis alteri vel ſibi. Bart. in tra.
de carce.in fine. eſt de hoc. l. fin. ibi
cuſtodia diutina non maceret. C. de
cuſto.reorum: quam allegat Hippo.
in practica crimi.§.attingam. nu.75.
veruntamen iuxta noſtram materiã,
11 inquiſitores & alij iudices eccleſiaſti-
ci, aduertant quòd carcer nõ ſit adeo
arctus & durus, quòd vi carceris cle-
ricus intra breue tempus moriatur.

Neque diminuatur cibus & potus, vt breui tempore pereat: aliàs, tales Inquiſitores, vel iudices ſeculares nõ euadunt pœnam irregularitatis. Iſta ſunt verba Abb. in. c. à nobis. nota. 3. de apoſta. & in. c. ad audientiam. in fi ne de crimi. fal. & in. c. nouimus. nu. 4. de verbo. ſignific. Anania in cap. 1. de collu. de regen. & in. c. qualiter, & quando. 2. §. fina. verſic. nunquid autem Epiſcop. de accuſatio. Ideo dicit ſing. Cardi. in Clem. 1. num. 9. de pœni. & remi. allegando Lau. quem ſequitur Ioan. Bernar. Diez, in practica. c. 129. & eleganter Ægidius Boſſ. in practi. crimi. titul. de foro compe. nu. 160. cum ſequentibus: quod ſi incarcerati ex defectu aeris, vel carceris, vel cibi, vel potus, vltra octo dies non viuunt, ponentes reputãtur homicidæ & irregulares, tanquàm ſi rei in patibulo ponerentur: hoc probat. c. à nobis. de apoſta. ibi, vita ſibi miſera reſeruetur: &. d. c. ad audientiam. ibi. per quod periculum mortis, &. c. nouimus. §. 1. de verbo. ſignifi. ibi. pane doloris: ergo carcerato panis, & aqua non ſunt neganda. Clem. 1. §. 1 verſic. duro tamen carceri. de hære. quibus adde. c. paſce fame morientẽ. 86. dict. l. necare. cum alijs. ff. de lib. agno.

SINGVLARE L.

Delictum defunctorũ poſt quinquennium à tempore mortis computandum puniri non debet. l. 1 &. 2. in rubr. & nigro. C. ne de ſta. defunctorum poſt quin. quæ. l. in cognitione. ff. ad Sillania. Sed Inquiſitores hæreticæ prauitatis, in crimine hære ſis poſt quinquennium poſſunt inquirere & punire, quo ad famam & bonorum publicationem. c. fina. §. ſi. de præſcrip. lib. 6. cap. accuſatus. §. in eo vero caſu. de hære. lib. 6. vbi glo. in verbo poſt mortem dicit, quòd vſq; ad. 40. annos. Abb. in cap. cum nobis. num. 8. & ibi latius Feli, nume. 11. de præſcrip. Gandinus in tractatu. male. rub. qui accuſa. non poſſ. in fine. Frãciſcus Squilla. de fide Catho. ca. 54. in fine. Conradus Brunus, de hære. lib. 5 c. 17. nu. 7. Iacob. Sept. in inſtitu. Cathol. ca. 17. & habetur expreſsè in inſtructione prima Hiſpalenſi. c. 20. facit. l. fi. C. ad. l. Iuliã. mai. ſumpto argumento, de crimine lęſę maieſtatis, ad crimen hæreſis, quod validum eſt. l. Manichæos. vbi glo. in verbo, ſubire. C. de hære. hoc arguendi genere vtitur Archi. in. c. cum ſecundum leges, in fine. de hære. lib. 6. Spec. titu. de hære. in prin. Cępola in conſi. crimi. incip. in cauſa. nume. 18. Paul. Grilla. de hære. in prin. Franciſ. Squilla. de fide Catho. cap. 13. in princ. Gundiſſal. de Villadie. de hæret. quæſt. 23. nu. 5. cũ longè grauius ſit æternã, quã tẽporalem lædere maieſtatem, vt his verbis inquit tex. in Auth. gazaros. C. de hære. c. vergentis, in fin. de hære. c. ſicut qui. 17. q. 4. ſed Bart. & Sali. in. l. 2. per tex. ibi. C. de apoſta. dicunt quòd Inquiſitores hæreticæ prauitatis, non poſſunt inquirere in crimine hæreſis poſt quinquennium à tẽpore mortis, quo ad publicationem bonorum. Idem tenuit Roma. ſing. 431. incip. de crimine. eſt gloſ. in. l. Manichæos. C. de hære. glo. in verbo, *o en caſo de heregia*. in. l. 9. titu. 20. lib. 4. fori. ll. quam opinionem de iure ciuili arbitror rãtum procedere, per. d. l. 2. C. de apoſta. quando ad fiſcum ſecularem bona hæreticorum pertinebant, & non ad Eccleſiam: prout Abb. & Feli. volunt, vbi ſupra.

SINGVLARE LI.

Delictum omne, regulariter eſt priuatum, & nõ publicum, niſi aliter

aliter à lege exprimatur.l.3.in fin.C. de præuari. Bart.in.l.1.ff.de publi.iudi.& in.l.fi.ff.de pri.delictis.

¶Sed crimen hæreſis publicũ delictum eſt.l.Arriani.l. Manichæos.C. de hære.l.2.in prin.titu.26.part.7.nã quod in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriã.l.2.C.de apoſta.l.Manichæos.in prin. C.de hęre.Bald.in rub.num.8.C.qui accuſa.non poſſ.& Angel.in tracta. male.in verbo, nec non ad querelã. verſi.quæritur tamen pro declaratione, vbi ſcribendo omnia delicta publica, refert crimen hæreſis: & meritò quidem, quia in Deum opprobria diſsimulare non debemus, cum ipſe noſtra deleuit.capit.in nonnullis de Iudæis.

SINGVLARE LII.

Delicto quis non tenetur obuiare, vel aliquem à delicto, vel iniuria reuocare.l.metum autem.§.ſed licet.ff.quod met.cauſ.vbi licet mihi pecuniam accipere, vt te liberem ab iniuria, vel violentia illata: ergo non tenetur delicta obuiare, aliâs turpiter acciperet.l.fin.ff.de condi.ob tur pẽ cauſam.l.1.&.2.C.de pœna eius qui male iudi.l.47.tit.14.par.5.& per hanc rationem ita tenuit glo.in verbo, arbitramur.in.c.quantæ.de ſententia excommu.gloſ.& Bar.in.l.culpa caret.ff.de reg.iuris.idẽ in.l.2.§.ſi eo.ff.ad Sillania.& in.l.vt vim.nu.8. vbi latè iniores maximè Decius.numme.33.ff.de iuſti.& iure.& Nicolaus Boerius, deciſione.83.incip.& videtur, & Fernandus Vazquez de Minchaca latè: licet more ſuo confuſiſsimè, in lib.1.controuerſiarum.ca.16. qui ponunt differentiã inter Ius canonicum & ciuile, propter glo.in.d.l.culpa caret.& glo.fina.in reg.non eſt.de reg.iur.lib.6.quæ glo.meretur reprehendi, aut ſunt in foro pœnitẽtiali intelligẽdæ, ſed quo ad forũ contentioſum, nulla in hoc eſt differentia inter Ius ciuile & canonicum, cũ Abb.in.c.1.in fine, de reſti.ſpo.Anto. in.d.c.quantæ.Bald.in.l.1.C.de ſeruis fugi.Ana.in.c.2.de hære.Siculus, & Feli.in.c.1.de officio delega.vbi Decius, nu.8.hanc fatetur eſſe communem opinionẽ contra prædictas glo. quia nullus compellitur alteri benefacere.c.ad fidem.23.q.5.glo.in.c.ad reprimendum.de offi.ordi.vnde dixit Bald.in.l.vt vim.q.8.ff.de iuſti.& iure.Paul.Caſtren.in.l.fina.in fine.C. de his quibus, vt indig.quòd ſi potui offenſum, vel occiſum iuuare clamãdo, & nõ feci, quod non teneor, quod ſequitur Decius, in.c.1.nu.7.de offi. deleg.vbi regulam & plures fallẽtias in hoc ſcripſit; poſt Felin.& alios ibi. Idem Feli.in.d.c.quantæ.Latius Ioã. Vilema.in repe.l.diuus.col.5.cum ſequentibus.ff.de ſicarijs, ſed ſpeciale eſt, quod errantem in fide, quis tenetur corrigere, vel ab errore reuocare, ſiue delictum ſit commiſſum vel cõmittendum, quod eſt aliud ſpeciale. Ioã.Andr.Anto.Abb.& Feli.per tex. ibi, in.c.2.de hære.c.duo iſta.23.q.4. optimè Caſtro, de iuſta hære.puni.libro.2.c.25.text.in.d.c.2.inquit hiſce verbis, qui alios cum poteſt ab errore non reuocat, ſeipſum errare demõſtrat, & in.c.negligere.2.q.7.cuiꝰ verba ſunt, negligere cum poſsis perturbare peruerſos, nihil aliud eſt, quàm fauere, neque caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

SINGVLARE LIII.

Dilatio parti accuſatæ danda eſt ad quærendos aduocatos.l.1.§.

ait prætor. ff. de poſtu. l. ab hoſtibus. ff. ex quibus cau. maio. in crimine verò hæreſis danda non eſt huiuſmodi dilatio. c. fina. in prin. de hęre. lib. 6. c. ſi aduerſus. eodem titu. Bart. in extrauag. ad reprimendũ, in verbo, ſine ſtrepitu. in fine. quomodo in crimi. læſæ maieſta. proce. Iacobus Sept. in inſtitu. Cathol. c. 43. nu. 19. ſed hodie iam prouiſum eſt, vt aduocati conſtituantur accuſatis, ne eorum defenſio pereat.

SINGVLARE LIIII.

EDere inſtrumenta ſua, vel libros contra ſe actori ad fundandã intentionem ſuam quis non compellitur. c. 1. de proba. l. qui accuſare. C. de edendo. l. nimis graue. C. de teſti. ca. qui intendit. 4. quæſt. 3. l. 17. tit. 2. par. 3. Sed quando aliquis pro hæreſi eſt accuſatus, cogitur inſtrumenta, vel libros contra ſe edere. c. vt commiſsi. §. necnon in princ. de hære. libr 6. & ibi. gloſ. & Petuſinus, nota. 4. & Purpu. in. l. fin. nu. 20. C. de edendo. Ioan. Nico. de hære. nota. 21. incip. magnificus. Iacob. Sept. in inſtitu. Catho. c. 45. num. 20. plures alias fallentias ad dictam regulam Doctores ſcripſere. in dict. c. & Socin. in reg. 149. incip. edere actor.

SINGVLARE LV.

EPiſcopus à ſuis ſubditis pro nullo crimine accuſatur, niſi pro crimine hæreſis, & alijs criminibus exceptis. c. oues. c. accuſatio quoque. 2. q. 7. vbi Euſebius Papa inquit his verbis: oues quæ ſuo paſtori commiſſæ ſunt, eum nec reprehẽdere, nec vllatenus accuſare poſſunt, quæ accuſatio hæreſis coram Inquiſitoribus proponi nõ poteſt, niſi coram Romano Pontifice. ca. Inquiſitores. de hære. lib. 6. & habetur in conci. Triden. ſeſſione. 13. de reformatione. cap. 6. declarat Iacob. Sept. in inſtitu. Catholi. cap. 24. num. 5. vbi inquit allegando Bart. Mirandam, in tracta. de neceſſ. reſi. Epiſc. & Gratianum in. c. 1. 40. diſtin. quòd Epiſcopus debet eſſe natura prudens, moribus docilis, temperatus, caſtus, ſobrius, peruigil, humilis, affabilis, miſericors, doctus, in lege Domini inſtructus, fideiq; defenſor, non litigioſus, nõ auarus: viduarum, orphanorum, & pauperum protector: & omnia ad vnguem faciat, quę in ſua cõſecratione promittit. Et quales oportet eſſe Epiſcopos, ſcripſit diuinus Paul. ad Timo. Epiſtol. 1. cap. 3. & habetur in ſeſsione. 2. con. Triden. in principio.

SINGVLARE LVI.

ERrans in delictis nõ habetur pro doloſo, neque tanquam doloſus punitur. l. 1. C. de ſicarijs. l. ſediſsimã. C. de adulte. l. qui iniurię. ff. de furtis. cap. cum voluntate. de ſenten. excõmu. potius enim error, vel ignorantia præſumẽda eſt, quàm dolus. ſing. eſt. l. quod adhibitus: ibi, credite magis errore, quàm malitia incidiſſe. C. de his qui ſibi aſcripſerunt in teſtamento, quã dicit non eſſe alibi. Bald. in. l. 1. in fine. ff. de legi. & Decius con ſil. 175. in cauſa falſitatis. num. 5 Hippo. in rub. ff. de falſis. nume. 7. & in. l. qui ignorans. num. 9. ff. eo. titu. de falſis: & licet errans ſit in culpa, & det operam rei illicitæ, non punitur, vt doloſus. l. ſi cum ſeruo. ff. de iniurijs, per quem text. decidit Angel. ibi. quòd qui volebat occidere Titium, & errore ductus occidit Caium, quem credebat eſſe Titium, non debet puniri corporaliter, vt doloſus homicida,

ſed

ſed pœna extraordinaria arbitrio iudicis: idem Ange. in. l. reſpiciendum. §. delinquit. ff. de pœnis, contra Bart. ibi, qui contrariã expreſsè tenuit ſententiam: ſed Bar. ibidem in hoc meretur reprehendi, & contra Bart. tenuit Floria. in. l. ſcientiam. §. ſed & ſi defendendi per text. ibi. ff. ad. l. Aqui. & Iaſ. in. l. 1. nu. 16. ff. de legi. dicens, quòd Bar. communiter reprobatur. Sed re vera, ſi verba Bart. rectè inſpiciantur, opinio Bar. poteſt ſuſtineri: nam ipſe non affirmat, quòd pœna ordinaria, vel extraordinaria puniatur, ſed ſimpliciter quòd puniatur: & poteſt Bar. intelligi pœna extraordinaria, vt teſtat communis: ad rem igitur, errãs vel dubitans in fide, pro hæretico habetur. c. 1. de hære. ca. beatus, vbi glo. 22. quæſt. 2. l. 2. de. C. de hære. Bald. in l. data opera. nume. 53. C. qui accuſa. non poſſ. Fran. Squil. de fide Cathol. c. 18. & qualiter hoc intelligatur, & de multiplici errore circa fidem, ſatis vberrimè explicar Iacob. Sept. in inſtitu. Cathol. c. 25. per totum: & tex. in. d. c. 1. de hæret. dicẽs, quòd dubius in fide, infidelis eſt, intelligendus eſt ſecundum Ioan. Andre. ibi, de dubitatione quæ habet in ſe firmitatem animi, & quandam pertinaciam, & ſemper perſeuerat in illa dubitatione, ſecus ſi incidat in dubitationẽ ex primis motibus, & nõ aſsiſtit, ſed ſtatim à dubitatione recedit. Ita declarat. d. text. Pala. Rub. in alleg. hære. §. pen. & Alphõ Guetre. in theſauro religionis Chriſtianæ. & de hære. n. 22. & optimè Ludo. Catte. de hęte. §. circa ſecundum. nu. 6. cum ſequẽtibus.

SINGVLARE LVII.

EXcommunicatus ab homine, à nullo abſoluitur, niſi ab illo, qui illum excommunicauit, vel qui ſuperior, non tamen inferior. ca. paſtoralis. §. præterea. de offi. ord. l. maior magiſtratus. ff. de mino. Albe. in. c. prudentiam. §. ſi verò. nume. 5. de offi. de lega. & in. c. nimis graue. nu. 4. de præben. ſed Inquiſitores hæreticæ prauitatis cùm ſint Papa inferiores, poſsũt abſoluere hęreticos ad fidem redeũtes à ſententia excommu. & aliarum pœnarum, quas Romanus pontifex in cœna Domini aduerſus illos promulgauit. ita tenent Archi. Ioan. Andre. & Domi. in. c. vt officiũ. in princ. de hære. lib. 6. Gundiſſaluus de Villadiego, de hære. quæſt. 20. num. 10. & in directorio Inquiſitorum. 3. part. in formis abiurationum.

SINGVLARE LVIII.

EXcommunicatus teſtis idoneus non eſt. ca. veniens, in. 2. in fine de teſti. ca. intelligimus de iudi. clarior text. in. c. decernimus. de ſenten. excommu. lib. 6. Auth. credentes. C. de hære. ratio manifeſta eſt, quia maior excommunicatio, non ſolùm à perceptione ſacramentorum, ſed etiam à communione fidelium ſeparat. ca. ſicut. 11. q. 3. c. ſi quem. de ſenten. excommu. ex quo ſequitur, quòd ſi eſſet excommunicatus minori excommunicatione, quòd bene poterit eſſe teſtis, & in iudicio ſtare, cum non ſit à communione fidelium ſeparatus, vt in iuribus modo citatis tenuit expreſsè. glo. in verbo, iuriſdictionis. in c. ſi celebrat. de cleri. excommu. miniſt. glo. in parte, & teſtificando in. d. c. decernimus. Felin. in. d. c. veniens, in fine. l. 6. in fine. titu. 9. par. 1. verum extra iudicium, in aliquo inſtrumento, vel teſtamento, excommunicatus maiori excommunicatione, teſtis eſſe poteſt. Inno. in. c. pia. num 4. de exceptio. Bald. in. l. 1. nu. 17. C. de hære.

hære.inſti.Ioan.Andre.in.c.decernimus.nu. 2.de ſeten. excommu.lib.6. vbi ſimiliter dicit, quòd contrahere poteſt.Abb.in. c.ad probandum.nu. 8.de re iudi.& in.d.ca.ſi verè.nu.8.in quo loco optimas adducit rationes. Feli. in. d.c.veniens.nu.29. vbi regulam, &. 3. fallen. ſcripſit Decius poſt alias in.d.ca.intelligimus. nu. 3.& ita videtur communis opinio: quanquā in hoc caſu locū habet ratio. de qua ſupra, quòd eſt prohibita excommunicato fidelium communio: ſed fortaſsis ne tot teſtamenta, vel contractus ob id annullentur, vel quòd ea in iudicio fiunt publico officio aguntur, ſecùs extra iudicium, vt annuit Inno.in.d.c.pia.in fine. Quicquid denique ſit, ſpeciale eſt, quòd in cauſis hæreticæ prauitatis, excommunicatus maiori excōmunicatione, admittitur in teſtem contra hæreticos.c.in fidei fauorem. c.præſidētes. de hære. lib.6.Gūdi.de Villa.de hære.q.13.nu. 10.Fran.Squil.de fide Catho.ca.34.in prin.Iaco. Sept.in inſtitu.Cathol.ca. 62.nu.5.dicens, quòd etiā in hoc crimine hæreſis excōmunicati non plenè probant ſine alijs adminiculis. Abbas in.c.per tuas.nu.4.de ſimo.Felin. in.c.teſtimonium.nu.22.de teſti.Gū, diſſ. de Villa.de hære.q.13.nu.12. Pala.Rub.in allega. hæreſis. §. fi.& ex.d. c.in fidei fauorē colligitur; ibi, ex qualitate & alijs circunſtantijs, &c.

SINGVLARE LIX.

EXcommunicatus eſt minori excommunicatione, qui participat cum excommunicato, maiori excōmunicatione innodato.c. nuper.c.ſi quem de ſentē. excommu. c.quoniā multos. 11. q. 3.l.2.&.5.titu.9.part.1. Sed Inquiſitores & alij iudices hæreticæ prauitatis, communicantes cum iudicibus ſecularibus maiori excommunicatione excommunicatis, vocādo brachium ſeculare, vel alio modo, contra hæreticos officium ſuum exercendo, non tamen ob id ligantur minori excommunicatione.cap. præſidentes.& ibi glo.in parte excōmunicationis, dicit hoc eſſe ſpeciale in hoc crimine de hære. libro. 6.alios ſimiles caſus refert.d.ca.quoniā multos.&. c.inter alia.de ſenten.excommu.&.l.34.tit.9.par.1.

SINGVLARE LX.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus in cauſa ciuili pro contumacia non habetur pro conuicto.*

2 *Qui ſtat per annum in excommunicatione, pro quacunque cauſa prolata, eſt ſuſpectus de hæreſi.*

3 *Contumax pro crimine hæreſis, poſt annum, vt vere hereticus damnatur.*

1 EXcōmunicat⁹ pro cōtumacia in cauſa ciuili, etiā ſi ſtet in excōmunicatione per mille annos nō habetur pro cōuicto.gloſ.eſt ſingul. & communiter recepta, in verbo, non poteſt.in. cap. contingit.de dolo.& contuma. Quā ibi Anto. & alij notant pro ſingu. & Abbas in capit. 1. nume.17. de iudi. Francus in cap. cum contumacia, in fine, de hære.libro.6. Roma.ſing.303. incip. de hoc heri. Auffre. in additio. ad cape.Tholo.deciſione.365. ſed excommunicatus pro quacunque cauſa etiam ciuili, ſi per annum extiterit
2 in excommunicatione eſt ſuſpectus de hæreſi, & Inquiſitores cōtra eum poſſunt procedere, vt ſaltem inducatur purgatio: nam talis præſumitur male

male ſentire de articulis fidei, contē-
nendo per tātum temporis ſpatium,
animo indurato, poteſtatem clauiū
Eccleſiæ, ſed non vt hæreticus dam-
netur. Ioan. And. Francus, & alij in. d.
c. cum contumacia. in fine. Idem Ioā
nes Andr. & Abb. in. c. fina. de pœnis.
Albertinus in rub. de hęre. lib. 6. q. 13
nu. 34. Ripa. in. c. 1. nu. 77. de iudi. Cō
radus Brunus. lib. 1. de hære. ca. 4. Lu-
do. Carrerius, de hære. num. 21. Ioan.
Nicola. de hære. nota. 41. incip. nota
perpetuo. Gundiſſal. de Villa. de hæ-
3 re. q. 10. num. 2. Pala. Rub. in. c. per ve
ſtras. §. 18. nu. 27. fol. 67. colum. 4. de
dona. inter vir. & vxor. verùm ſi pro
crimine hæreſis quiſpiam fuerit cita-
tus, & per annum continuum ſit con
tumax, lapſo anno damnatur, vt hæ-
reticus. c. cū contumacia. c. vt inquiſi
tionis. in fine de hære. lib. 6. c. excom
municamus. 1. §. qui autem de hære.
& in. c. 3. de reformatione, in fine. ſeſ-
ſione. 25. conci. Triden. concordat. l.
regia. 32. tit. 9. part. 1. optime Abb. in
c. inſinuatum. nu. 4. de ſimo. eſt ſing.
Deciſio capellæ Tholoſanæ, in ordi-
ne. 365. incip. Item anno, vbi tradi-
tur vera procedendi forma in hoc ca
ſu contra hæreticos, & annus huiuſ-
modi eſſe debet cōtinuus, quòd ſem
per & omni tempore illius anni ſit ex
cōmunicatus: hoc annuit illa dictio;
per, de qua in. d. c. cum contumacia,
quæ denotat continuationem tem-
poris, & actum perfectum. l. ſi Vrba-
na. §. pernoctare. ff. de verbo. ſignifi.
c. quoniam frequenter. §. ſi verò, vt li
te non conteſta. c. cupientes. §. quòd
ſi per viginti. de electio. libro. 6. c. prę
ſentium. 7. quæſt. 1.

SINGVLARE LXI.

EXcōmunicatus non eſt prohibi-
tus teſtari, & teſtamentum ab eo
factum validum eſt. Inno. in. c. verita
tis. de dolo. & contu. & in. c. cum vo-
luntate de ſententia excommunica.
Archi. in. c. pia. nume. 4. de excep. lib.
6. Ioan. Andr. in. ca. decernimus poſt
gloſ. ibi, in verbo, & teſtificando, de
ſenten. excommu. lib. 6. Bart. optimè
conſi. 238. incip. exiſtens Petrus, vbi
opiniones contrarias nititur concor
dare. Feli. in. c. cum dilectus. nume. 5.
de accuſa. hāc dixit eſſe communem
opinionem. & Abb. in rubr. de teſta.
num. 5. dicit communem Barba. in. c.
quia ingredientibus. de teſta. Ioann.
Duran. in arte teſtandi. tit. 1. cau. 10.

¶ Sed ſpeciale eſt, quod excommu
nicatus propter crimen hæreſis, non
poteſt teſtamentum condere. capit.
excommunicamus. in. 1. §. credētes,
de hære. Aut. credentes. & ibi Bar. C.
de hære. quem tex. ad hoc allegat. Ar
chid. in. d. c. pia. nu. 4. Bart. in. l. ſi quę-
ramus. nume. 8. ff. de teſtamen. Bald.
in. l. fina. num. 7. C. ſi à non compe. iu
di. Feli. in. c. ad probandum, in princ.
de re iudi. vbi Abb. nume. 10. ſed ſi ad
fidem redit teſtamentum conuale-
ſcit Felin. in. c. cum dilectus. nume. 5.
de accuſa. allegando conſil. Federici
139. & Hippo. in practi. crimi. §. ſecū-
da quæſtio. nu. 49. contra ea, quę con
cludit Caſti. in. l. 5. Tauri, in verbo, &
ad legitima. in prin. & contra reg. iu-
ris confirmatur. de regu. iuris. libr. 6.
& in prin. inſtitu. quibus non eſt per-
mi. face. teſtamen.

SINGVLARE LXII.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari quis non poteſt poſt mortē.*
2 *Vulnerans hominem mortuum non punitur.*
3 *Promittens dare gallinas, tenetur eas dare viuas.*
4 *Pro crimine hæreſis, poſt mortem quis excommunicatur.*

5 *Commu-*

5 *Communicans cum mortuo, eum ſepeliendo excommunicatus eſt.*
6 *Qui viuus non potuit in ciuitate aliqua morari, mortuus non poteſt ibidem ſepeliri.*

1 EXcõmunicari nul-
lus poteſt poſt mor
tem. cap. à nobis in
2. §. non obſtat de
ſenten. excommu.
c. ligatur. 24. quæſt.
2. quia excommunicatione anima li-
gatur. c. inquiſitioni. de ſenten. excõ-
mu. c. ſi quis presbyterorum. de reb⁹
eccleſiæ non alienan. & mortuo ani-
ma non ineſt, ideo mortuus non ex-
communicatur: vnde dicit tex. in. c.
tempus. 13. quæſt. 2. & c. qualis. 25. di
ſtin. qualis ex hoc ſæculo quis egredi
tur, talis apud Deum repræſentatur:
at iuxta illud Matthæi. c. 16. Quodcũ-
que ligaueris ſuper terram, erit liga-
tum & in cælis. cap. ſolitæ. de maio. &
obedien. l. 1. titu. 5. lib. 8. ordi. & expo
nit glo. in. d. ca. legitur ſuper terram,
id eſt inter viuos. ideo dicit Bald. in. l.
ſororem. nume. 2. C. de his quibus vt
indig. & in. l. 4. nu. 4. C. qui accuſ. non
poſ. & in. l. ex hoc iure. colum. 3. ff. de
iuſti. & iure. Hippo. in. l. fina. num. 30.
ff. de quæſtio. quod vulnerans homi-
2 nem mortuum non punitur, licet ſta
tutum dicat, quod vulnerans homi-
nem puniatur: Titius enim ſi eſt mor
tuus, non dicitur amplius Titius. Bal.
in. l. conuenticula, in fine. C. de ſacro
ſanct. Eccleſ. & in. l. vnica, nume. 40.
C. de cõfeſsis. his addendũ eſt, quòd
Bar. ſcripſit in. l. quòd te mihi. nu. 18.
3 ff. ſi cert. peta. quod promittens dare
vnum par caponum, tenetur dare vi-
uos, & non mortuos: & ibi Bald. An-
gel. & Roma. ſequuntur. Idem Bart.
Ange. & Imola, in. l. qui decem. §. fin.
de ſolu. per tex. ibi. idem. Bar. per tex.
ibi in. l. 1. §. ſi plures. ff. ſi. quadru. pau-
peri. dicatur. Hippo. latè in. l. fina. nu.
4 37. ff. de quæſtio. Ad rem igitur ſpe-
ciale eſt, quòd pro crimine hæreſis, in
deteſtationẽ huius criminis, quòd
poſt mortem poteſt quis excommu-
nicari. c. fin. §. ſunt autem. 24. q. 1. glo.
ſing. in ſumma ea. cauſ. & quæſt. ca. ſi
quis Epiſcopus. vbi Abb. nu. 3. de hæ-
re. idem Abb. in. c. literas. num. 10. de
reſti. ſpo. Gundiſſaluus de Villadie. de
hære. quæſt. 22. numè. 6. Iacob. Septi.
in inſtitu. Catho. c. 17. in prin. & c. 27
num. 4. & hunc effectum in hoc caſu
operatur excommunicatio, vt poſsit
exhumari corpus hæretici iam ſepul
tum in cęmenterio, vel in eccleſia. c.
ſacris. vbi Abb. de ſepultu. idem Abb.
in. c. mulieres. nume. 7. de ſenten. ex-
commu. ſed cum à iure omnes hære-
tici ſint excommunicati. cap. excom
municamus, de hære. parum, aut ni-
hil in hoc caſu operari poteſt ab ho-
mine excommunicatio contra Abb.
5 vbi ſupra. Sed omittendum non eſt,
quòd communicãs cum mortuo ex-
communicato eum ſepeliendo, vel
ſindone tegendo, in excommunica-
tionem incidit. glo. eſt ſing. in. c. ad
hæc, de priuile. quam ibi. nu. 2. dixit
eſſe ſing. Abb. & in. d. c. mulieres. nu-
me. 7. & in. c. ſacris. in prin. de ſepultu.
& Decius in. l. fin. nume. 11. ff. de iu-
riſ. omni. iudi. & in. c. 2. nu. 3. de exce-
ptio. quia, cui non communicamus
viuo, non communicemus mortuo.
c. 2. & 3. 23. q. 2. & in. d. c. ſacris. vnde
ſing. affirmat Bar. per tex. expreſſum
ibi. in. l. ſi quis in inſulam. ff. de cada.
6 punitorum, quòd qui viuus non po-
tuit in aliqua ciuitate morari, mor-
tuus non poteſt in illa ciuitate ſepeli
ri: quem text. ad hoc dixit ſing. Iaſ. in
l. 2. nume. 3. C. qui teſta. face. poſſ. &
Petrus de Rauena in ſuo alpha. au-
reo. fol. 158. colu. 3. & Decius in. c. 2.
nu. 4. de excep. & addi. Abb. in. d. c. ad
hæc,

hæc, & ita per ſupra dicta proximis diebus reſpondi, quod Ioan. Alphon. qui propter exilium in oppidum de la Roda, patria mea diœceſis Conchenſis non potuit ingredi. qui mortuus durante tempore exilij fuit in dicto oppido; non poteſt ſepeliri ſub pœna exilij, quod eſt ſatis notãdum.

SINGVLARE LXIII.

Fides etiam hoſti, & inimico ſeruanda eſt. ca. noli exiſtimare. 23. quæſt. 1. c. innocens. 22. q. 4. glo. in. c. Dominus noſter. 23. quæſt. 2. notatur per glo. & dd. in. c. 5. de iureiuran. nã graue nimis eſt fidem fallere, l. 1. ff. de conſtitu. pecu. l. iuris gentium. §. prætor ait. & l. conuentionum. ff. de pactis. ob id inquit Vlpianus in. l. 1. ff. de pactis, quid enim tã congruũ eſt fidei humanæ, quàm ea, quæ placuerunt inter ſe ſeruare, & contra Hiſpanos inquit Ioan. Andr. in procem. decre. quod Hiſpanorum mos eſt, non ſeruare fidem, vbi Bald. colum. 6. inquit, Caue tibi omnino à Cathalanis. quos refert Nicolaus Boerius, deciſione. 179. incip. & primo præſuppono. nume. 8. ſed ſalua eorum authoritate, non rectè in hoc ſentiunt, ſi quiſpiam de Hiſpanorum fidelitate, & fide legere deſiderat, legat de Bello Segunthino, & Marineum Siculum de Hiſpanorum moribus, libro. 4. prope finem.

¶ Verum ob tanti huius criminis prauitatem, communis Doctorũ ſententia recepta eſt fidẽ à priuato præſtitam hæreticis ſeruandam neutiquam eſſe: vt in concilio Conſtantienſi. Ioannes Hus hæreſiarcha, & eius diſcipulus Hieronymus traditi fuerunt igni, quamuis eis data fuit ſecuritas. S. Thom. 2. 2. q. 4. art. 3. Bar. & cæteri in. l. conuentionum. ff. de pactis. Conradus Brunus lib. 3. de hære. c. 14. Decius in lege, ea eſt natura. ff. de regu. iuris. latè Iacob. Sept. in inſtit. Catho. c. 45. num. 14. cum ſequentibus. vbi plenè diſtinguit inter fidem datam à priuato, vel à republica, vel à iudice hæreticis.

SINGVLARE LXIIII.

Filij ex teſtamento, & ab inteſtato ſuccedunt parẽtibus ſuis. l. in ſucceſsione. C. de ſuis & legi. hæred. inter cætera. ff. de lib. & poſthu. Authẽ. de hære. & Falci. §. ſemper igitur, colla. 1. Authent. de hære. abinteſta. venien. in prin. colla. 9. l. 3. tit. 13. part. 3. l. 53. titu. 6. part. 1. l. 6. Tauri. ſed ſi ſunt filij hæretici, neque ex teſtamento, neque abinteſtato parẽtibus ſuis ſuccedunt: & propter hoc parentes Catholici, licitè eos poſſunt exhæredare. c. excommunicamus. 2. §. credentes. de hæret. l. cognouimus. l. Manichæos. Authen. gazaros. C. de hæret. Authen. vt cum de appella. cogno. §. cauſas. verſic. ſi quis ex prædictis. colla. 7. glo. in. §. fina. inſti. de inoffic. teſta. glo. in. c. Quinta Vallis, de iureiuran. Gundiſſaluus de Villadieg. de hære. quæſt. 23. in prin. Hippo. in reperti. rub. ff. de fideiuſſo. num. 120. Ludouicus Carrerius. de hære. §. nunc de pœnis. num. 35. l. 3. & 4. titu. 26. par. 7. l. 7. titu. 7. par. 6. Quæ lex omnes alias iuſtas exhæredationis cauſas refert. & vltra prædictas expreſſas, ex alia cauſa ſimili, vel grauiori filius poteſt exhæredari, tenuit Ange. in. l. lex Cornelia. in prin. ff. de iniurijs. Alexan. conſil. 20. ſuper themate. volum. 2. Curſ. iunior. conſi. 182. nume. 10. Feli. in. c. paſtoralis. num. 3. de reſcrip. Hippol. in. l. qui falſam. §. accuſatio. nu. 5. ff. de falſis. & in ſingu. 78. incip. plures ſunt cauſæ. Ioan. Bernar. Diez, in reg. 273.

incip.

incip.exhæredare. Hanc tandem dicunt eſſe communem opinionem. Alexan.in Authen.non licet.num.9. & ibi Iaſ.nu.6.C.de lib.præ. vel exhære.Pala.Rub.in repe.rub.de dona.inter virum & vxor.§.16.nume.10. Didacus de Couarru.in.c.Rainuntius. nu.16.de teſta.

SINGVLARE LXV.

Filij orthodoxi Iudæorum, vel hæreticorũ, fauore fidei poſſunt petere ſuas legitimas, in bonis ſuorũ parentum, etiam viuentium.l.cognouimus.Et ibi Sali.C.de hære.c.Iudæi.in 2. & ibi Anania, & Feli.num.2.notãt de Iudæis.Ioan.de Imo.in.c.Rainuntius.nu.43.de teſta.regulariter contra. nam viuentis nulla eſt ſucceſsio, neq; hæreditas.l.1.§.ſi impuberi.vbi Bart.ff.de colla.bono.l.neminem.ff. de acqui.hæredi.Auth.ſi qua mulier. C.de ſacroſanct.eccleſ. optimum igitur conſilium eſt illud Eccleſiaſticũ. c.33.Filio & mulieri, fratri, & amico, non des poteſtatem ſuper te in vita tua, nec dederis poſſeſsionem tuam, ne fortè pœniteat te: melius eſt enim, quòd filij te rogent; quàm te reſpicere manus filiorum tuorum.

SINGVLARE LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Filij in quibus puniantur propter delictum hæreſis parentum,*

2 *Paterna flagitia hæreditaria ſucceſſione deſcendunt.*

3 *Quando progenitores fuerunt reconciliati, filij eorum non puniuntur.*

4 *An pœna extendatur ad filios ante delictum natos.*

5 *Filius pro delicto patris non punitur.*

6 *Ponuntur caſus, in quibus filij pro delictis ſuorum parentum puniuntur.*

1 Filij hæreticorũ quo ad bona, & honores, & beneficia obtinenda, & quo ad multa alia in odiũ tãti criminis pro delictis ſuorum parentum puniuntur. c.vergentis.in fine.de hære. c. vt cõmiſsi.§.priuandi.c.2.§.hæretici autẽ. c.ſtatutum.in.2. c.cum ſecundum leges. de hære.libr.6.Authen.gazaros. C.de hæreti.lib.4.titu.26.par.7.& eſt expreſſa pragmatica huius regni.tenuit Bart. in.l.aut facta. §. nonnunquam. nu. 4. ff.de pœnis.& mirabiliter in hoc loquitur Henricus, in. d.c. vergentis.& Alphõſus Aluarez Guerrero, in theſauro religionis Chriſtianæ.tit.de hære.nume.6.Gundiſſal.de Villadieg. de hære. quæſt.23.in prin. Hippo.in rub.nu.120.ff.de fideiuſſo.
2 & habetur in exodo.cap.20.Ego ſum Dominus zelotes, viſitans iniquitates parentum in filios, vſq; ad tertiã & quartam generationem, quia paterna flagitia hæreditaria ſucceſsione deſcendunt.l.quiſquis.C.ad.l.Iul.ma. c. peri.36.diſtin.plures huius rei rationes ſcripſit Iacob.Sept.in inſtit. Catho. ca.9.nume.4. & quòd dicunt prædicta iura, maximè text.in.d.§.hæretici autem. quod deſcendentes hæreticorum per lineam maſculinam, vſque ad ſecundum gradum, & per fœmineam, vſque ad primam, ad eccleſiaſtica beneficia, & ad officiũ publicum, & ad dignitates ſeculares ad-
3 mitti non debent: intelligenda ſunt, quando progenitores fuerunt verè hæretici, & non quando fuerunt recõciliati, & reincorporati vnitati eccleſiæ. c. ſtatutum.in.2.§.fina.de hære.lib.6.expreſsè Gundiſſaluus de Villadiego, de hære.quæſt.23.in princi. quod eſt notandum: & an filij hæreticorum priuentur beneficijs, iam obtentis

tetis tempore cōmiſſæ hæreſis paternę, videndum eſt ſupra, ſingulare. 14. in fine Abb. & Anto. in. c. vergētis de hære. Villa diego. de hære. q. 23. repertorium Inquiſitorū in verb. filij. Roma. ſing. 686. gloſ. in. cap. ſatis peruerſum. 56. diſt. gloſ. Cardi. Ioan. de Imola. & Boniſa. in cle. 1. §. ipſius filij de pœnis late. Couarr. li. 2. reſolu. c. 8. n.
4 4. in quo loco. nu. 5. & ſequenti, latè examinat an pœnæ in iure ſtatutæ aduerſus filios hæreticorum extendantur ad filios natos ante delictum hæreſis cōmiſſum, in quo articulo vidē-
5 dum eſt Singulare. 98. infrà: regulariter, contra quod filius pro delicto patris nō punitur. l. crimen paternum. ff. de pœnis. l. 2. &. fi. & in rub. & nigro. C. ne filius pro patre. Iuxta illud filius non portabit iniquitatē patris, neq; pater iniquitatem filij. c. Iudæi. c. non imputabuntur. 1. q. 4. ſæpiſsimè verò vnus punitur pro alio: vt fuerunt paruuli Sodomæ igne conſump-
6 ti propter parētum ſcelera, vt Geneſis. c. 19. & de Dathā, & Abiron. Hoc contingit habetur in Numeris. c. 17. & pro peccato Achor, plebs Iſraelitica hoſtibus tradita eſt: vt in. 1. Regū. c. 4. & Heli bon⁹ ſacerdos, pro iniquitate filiorū ſuorum. Et refert Quintus Curtius, lib. 6. quod lege Macedonum ſtatutū erat vt propinqui & affines illorum qui regi inſidiati erāt, cū ipſis etiam inſontes necarentur: plures caſus in quibus vnus punitur pro alio, refert gloſſ. in. cap. Eccleſia. 1. q. 4. & ſing: glo. in ſumma. ea. cau. & q. glo. & doc. in. c. non debet de reg. iu. li. 6. Bal. in rub. C. res inter alios acta. Feli. in. c. vergentis. nu. 3. cum ſequē. de hære. & in. c. ius gentium. ff. & pe. col. 1. diſt. Pau. Grillā. de hære. quæſt. 3. nu. 4. cum ſequen. Hippo. ſing. 511. incip. pœna lare. Couarru. lib. 2. reſolu. ca. 8. & 12. caſus, refert Matthæus de afflictis in conſti. Neapoli. titu. 2. num. 24. & 33.

SINGVLARE. LXVII.

Filij propter delictum hæreſis paternum liberantur, ipſo facto à patria poteſtate. c. 2. §. illud autem. de hære. lib. 6. l. quiſquis. §. emancipationes. C. ad. l. Iuliā. maieſta. Feli. in. cap. fi. in prin. de hære. optimè Iaco. Septi. in inſtitu. catho. cap. 45. nu. 28. & Ludo. Carre. de hæreti. §. nunc de pœnis. num. 35. In alijs verò delictis, aliter eſt. l. relegatorum. §. ad tempus. ff. de interdi. & relega. & in. §. relegati inſti. quibus modis ius patriæ pote. ſol. l. 1. & 2. tit. 18. par. 4.

SINGVLARE. LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Paterna flagitia filijs ante natis non nocent, ſed naſcituris.*
2 *Gradus doctoratus filijs ante genitis non prodeſt.*
3 *Crimen paternum hæreſis filijs antea natis nocet.*
4 *Reprobatur opinio Calde. & ſequacium.*
5 *Ponitur vera ſpecialitatis ratio.*

1 Filijs ante delicta parentum natis, paterna flagiria minimè præiudicant, quin vtantur priuilegijs, & alijs rebus quibus vti poterant ante delictum commiſſum. l. 2. C. de libert. & eorum libe. vbi probatur quòd propter ingratitudinem à liberto commiſſam ipſe & eius filij poſt ingratitudinem nati, & non antea in ſeruitutem reuocantur, vbi Baldus. numero. 5. inferendo ad ſtatutum Peruſij, notat delicta parenrū

non nocere filijs ante natis,ſed naſci-
turis: cum non veniant ex infecta ra
dice.l.emancipatum.§.1.ff.de ſenat.
vbi macula parris non nocet filio an-
tea nato ad officiũ ſenatotis obtinẽ
dum.l.1.§.fin.ff.de bono poſſe.con-
tra tabu.l.ſi necem.§.ſi deportatus.
ff.de bonis liberto. quæ iura volunt.
quòd filij iam nati propter ſuperue-
nientem caſum in perſonam pattis
non repelluntur à ſucceſsione pater-
na,& facit quòd filius antea natus ex
dignitate ſuperueniente patri, non
conſequitut priuilegium vel hono-
rem paternum, vt putà ſi ſunt ante
gradum doctoratus geniti.l. filij.§.ſe
2 natores.ff.ad municipa.l.ſi ſenator.
C.de digni.lib.12.gl.& Bart.in.l.2.§.
in filijs.ff.de decurio.idem in.l.cum
ſatis.nume.11.C.de agri.& cenſi.lib.
11.Ioan.de Pla.in.l.in filijs.C.de de-
curio.libro.10.ergo cum commoda
non conſequ ãtur,neque incommo-
da: inxra regulam iuris notiſsimam,
& in ſpecie omnia ſupradicta videtur
probare.l.3.ibi: ni el hijo,que vuo de-
ſpues que hizo la traycion, pueda te-
ptar.titul.9.lib.4.ord.l.4.&.5.in fine.
tit.1.lib.4.ordi.l.6.tit.27.par.2.l.fin.
titu.31.par.7.l.9.tit.22.p.4.gloſſ.in.l.
diuo Marco.C.de quæſtio.glo.in par-
te reatum,in.ca. iam itaq;.1.q.4.Sed
3 in crimine hæreſis ſpeciale quidẽ eſt,
quòd filijs hæreticorum etiam iam
natis ante crimẽ hęreſeos cõmiſſum,
crimen hæreſis paternũ præiudicat,
ſicut filijs poſteà natis:ita repertoriũ
Inquiſitorum,in verb.filij.Gundiſſa.
de Villa. de hære. quæſt.23. nume. 5.
Ioan.Lnpins,de regno Nauarræ, par-
te.5.§.8. Alphon.Caſtren.de iuſta hæ
re.puni.lib.1.cap.fin.& de poteſta-
te legis pœnalis.cap.7.lib.1.illa.2.la-
te.Couarru.lib.2.reſolu.cap.8.nu.4.
verſi.4.ſoler,qui omnes prædicti ſuis
literis & virtutibus noſtram illuſtrãt
Hiſpaniam,quippe qui Hiſpani ſunt:
& hoc prius tenuit Alb. & Sali. in .l.
quiſquis.C.ad l.Iuli.de adulte.Ange.
in tracta.maleſi.in verb. cheay tradi-
cto la tua patria.glo.in.c. ſi quis cum
militibus in verb.filij.6.q.1.tex.in.c.
filij,de hære.lib.6. vbi filij eorum qui
hæreſim in articulo mortis commiſe
runt,patiuntur pœnas canonicas.In-
dubitanter ergò de filijs iam natis il-
le tex.intelligendus eſt.ad idem ſatis
vrget.ca.ſtatutum,in.2.eod.tit.&.ll.
vbi infames reputantur filij hęretico
rum,qui hæretici mortui fuerunt: er
gò non conſiderat tex. quod ſint an-
te vel poſt delictum nati:& hanc opi-
nionẽ veriſsimam eſſe opinor contra
Calderinum,conſi.3.tit. de hæreti.&
Domi.& Franeum in.d.c.2.§.filij.qui
opinionem Calderini tenẽt.& Ana.
4 in.d.c.vergentis.col.4.& Iaco.Septi.
in inſtitu.catho.c.29.n.4.qui opinio-
nem Calderini aliquibus rationibus
& fundamentis approbant,quæ ſanè
mihi non placet,propter grauitatem
huius criminis:& quia hoc vitium hę
reſis eſt merè ſpirituale, non trahens
5 originem vel commercium à carne.
Ideò ceſſat ratio ſuprà poſita, an filij
veniant ex infecta radice,vel non.

SINGVLARE. LXIX.

Ficta confeſsio non eſt ſufficiens
ad hoc quòd pœna quæ ratione
huiuſmodi confeſsionis à iure, vel à
lege poſita eſt tranſmittatur ad hære
des,niſi in crimine læſæ maieſtatis, &
hæreſeos,hæc ſunt verba Bar.in.l.Im
peratores.§.ſi is qui.ff. de bonis eo-
rum qui ante ſent. mortem ſibi. con-
ſciue.allegando.l.Manichæos.C.de
hære.&.l.quiſquis.C.ad.l. Iuliã. maie
ſta.gloſſ.& docto.in.l.eius qui delato
rem.ff.de iure fiſ.

Singu

SINGVLARE. LXX.

FRatres, interim quòd in parẽtum poteſtate ſunt, vel ſimul habitãt; inuicem aduerſus ſe non poſſunt teſtificari.l.pater & filius.ff.de teſti. l. cum alias. C. de caſtre. pecu. lib. 12. §.ſed neque hæres inſti. de teſta. glo. fin.in.l. parentes. C. de teſti. gloſſ. in cap.conſanguinei.3.quæſt.5.Bald.in l.1.num:3.C. de epiſco. & cleri. Feli. in.capitul. in literis. in fine de teſti. Hippo.in.l.1.§. ad quæſtionem . nu-7.ff.de quæſtio. Ioã.Berna. diez. reg. 746. teſtis domeſticos falle.6.l.regia ſing.in.l. 16. titu. 16. par. 3.l.9.titu.8. vbi optima glo. in verbo, hermanos. lib.2. fori.ll. Sed in crimine hæreſis. ſpeciale eſt, quòd fratres in prædicto caſu, inuicem ad teſtimonium admittuntur.cap.literas.vbi gloſſ.& docto.de præſumptio. Feli.in.cap. accu ſaſti.num.2. de accuſa. Anto. corſ.in ſing.incip.teſtis licet frater. Gundiſſal. de Villa.de hære. quæſt.13.num. 10.glo.ſing.in.d.l.16.tit.16.p.3.Iaco. Sep.in inſtitu.catho.c.62.num.14.

SINGVLARE. LXXI.

FVrioſus vel inſanus propter delicta non puniuntur.l.diuus.ff.de offi.præſi.l.p.ff.ad.l. Pompe. de parri.capitul.aliquos.capitul. ſi quis inſaniens. 16. quæſt. 1.cle.ſi furioſus de homi.l.16.titu.14.par.7.l.3.in fine.titu.7.par.7.tales enim ſenſum non habent,& ſatis ſuo furore puniuntur: vt dicunt dicta.l.diuus, & dict.l.pe. & abſenti, & prodigo, ignoranti, & mortuo furioſus æquiparatur: vt latè tradit Hippõ.in.l. 1. num. 52.cum ſequen.ff.de ſicarijs.vbi.nu. 58. nonnullos doctores referendo affirmat, quòd furioſus pœna mortis non punitur: etiam ſi ante furorem committat aliquod delictũ morte dignum: ſed in crimine hæreſis videtur eſſe ſpeciale, quòd ſaltim quoad publicationem bonorum de crimine hæreſis ante furorem commiſſo, parcendum non eſt furioſo. Ripa. in.l.ex facto.nu.72.ff.de vulg.& pup. Igneus. in.l.3.§.ignoſcitur.nu.73.ff.ad Sillania.Hippo.in.d.l.1.nu.58.Iaco. Septi.in inſtitu.catho.cap.26. nu. 11.& colligitur ex d. l. diuus: vbi in grauioribus criminibus furioſus punitur.

SINGVLARE. LXXII.

CEſta per Regem vel Principem tyrannum, ſunt ipſo facto nulla.l.decernim⁹.C.de ſacroſan. eccleſ. capitul.fundata.vbi glo.& docto. de electio li.6. cle. paſtoralis de re iudicata.Abb.in.cap.p.&. g. num. 22. de officio delegati. ſed fauore fidei. ſtatutum eſt, quòd tyrannus qui de facto & non de iure iuriſdictionem, vel regnum, vel prouinciam poſſider, talem iuriſdictionem optimè pò terit exercere contra hæreticos, & ab eo geſta valida & iuridica ſunt.capitul.præſidentes in prin.de hære.li. 6.Gundiſſ.de Villa de hære. quæſt.9. num:8.Ioan. Nicola. de hæret. nota. 40.incip.quamuis.

SINGVLARE. LXXIII.

HÆreſis eſt vox Græca, quæ Latinè ſignificat ſectam, vel electionem: ideò hæreticus dicitur qui ex ſuo arbitrio doctrinam falſam aliquam eligit, vel qui falſas ac nouas opiniones gignit, vel eas ſequitur.capitul.hæreticus. 24. quæſt. 3. Et dicitur hæreticus, qui aliter ſentit, vel docet de ſacramentis Eccleſiæ, quam ſacroſancta Eccleſia Romana prædicat & obſeruat. capitul. ad abolendam.de hęre.c.hæc eſt fides.24.q.1.& verè hæreticus eſt qui Chriſtũ pro-

fitetur, & eius dogmata corrumpit. text.in.c.hæreſis.24.q.3.ibi, quicunque aliter ſcripturam intelligit quã ſenſus Spiritus ſancti flagitat, à quo ſcripta eſt, licet ab Eccleſia non receſſerit, tamen hæreticus appellari poteſt: ita Ricardus in.4.ſenten. diſt. 13.arti.5.q.1.& hæreticus eſt ille, qui circa ea, quę ſunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter adhæret errori per voluntatem. Archid.in. c.quicunque, de hære.lib.6.Inno.Ioan.de Imo.& Antoni⁹ in.c.firmiter, in fine de ſumma Trini.& fide Catho.& Bal. in rub. de ſumma Trinita.& fide Catho.vbi optimè Pau.Caſt.& Alphonſus Caſtren.in.l.1. de iuſta hære.puni.in princ.Syluester in verbo, hæreſis.1.eſt text.in. c.dixit apoſtolus.24. quæſt.3.ibi, nequaquã ſunt inter hæreticos deputandi. Plures alias notandas diffinitiones refert Iacob. Septi. in inſtitu.Catho.c.31.in prin.& Franciſcus Squillacen.de fide Catho.c.14 & Alphon.Aluarez Guer.in theſauro religionis Chriſtianæ.tit.de hęre.col. 1.&.2.vbi pleniſsimè plures hęreticorum & hęreſum refert ſpecies: finaliter requiritur, vt aliquis propriè dicatur hæreticus, vt ſit baptizatus: nã Iudæus, Sarracenus, vel Paganus, nõ dicuntur hæretici, quia de his qui foris ſunt, nihil ad nos.c.multi.2.q.1.cap. gaudemus, de diuor.etiam ſi Iudęi in ducãt Chriſtianũ ad iudaiſmum, vel hæreticorum ſint receptatores non poſſunt ab Inquiſitoribus puniri, ſed à iudicibus ſecularibus.l.Iudęos.&.l. Iudæi.in.2. C.de Iudæ.expreſsè Iaco. Sep.in inſti. Catho. c.33.aliàs.35.nu. 8.finaliter error in intellectu, & pertinacia in voluntate faciunt aliquẽ hæreticum.c.dixit Apoſtolus.24.q.3.Pala. Rub.in allegatione hæreſis.§.3.& 4.vt ſuperius dictum eſt, quòd crimẽ hæreſis habet principium & complementum: principium in errore, complementum in pertinacia: vt deciditur in.d.c.hæreſis.& Alphonſus Guerrero, vbi ſupra nu.20.cum ſequẽ. vbi pleniſsimè refert viginti modos agnoſcendi pertinaciam in hæreticis: & hæreſiarcha eſt, qui eſt magiſter erroris.c.qui aliorum.24.q.3.dicẽs, qui aliorũ defendit errorem, multo amplius damnabilior eſt illis qui errant: ideò, quia magiſter erroris eſt, nõ tantum hæreticus, ſed hæreſiarcha dicẽdus eſt: & dicitur ab archa, id eſt, princeps, & hæreſi, quaſi princeps hæreſis: & contra tales hæreticos in eorũ odiũ ſtatutum eſt, vt ipſi à quolibet impunè poſſunt occidi. Authẽ.gazaros.C.de hære.ibi, diffidamus atq; bãnimus.c.quando vult.& ibi glo.ſi.23. q.4.c.ſi audieris.23.q.5.vbi glo.in verbo, necabis, inquit, quod quilibet ſua propria authoritate hęreticos poteſt occidere, & capere, & ſpoliare, eorũque ciuitates incẽdio conſumere: vt in Deute.c.13.ibi, qui dixerit, Sequamur deos alienos, interfice illũ.&.c. 17.& in lib.4.Reg.c.23.& libr.1. Machabæorũ.c.2.c.excõmunicamus.in 2.§.Catholici, de hæret.Ioã. Mona.& Ioã.Andre.in.c.præſidentes, de hęre. libr.6.vbi Archi.dicit, q tutius eſt, q hoc fiat authoritate principis, vel Eccleſiæ: de quo latius Gundiſſ.de Villa. de hęre.q.24.col.1.& Ludo.Carre.de hære.§.nunc de pœnis.nu.7.vbi etiã affirmat amittere priuilegium canonis, ſi quis ſuadente. allegando Card. in Cle. 2.§.cæterum de electio.& Feli.in.c.ſi.de hære.& Iacob.Septi.in inſtitu.Catho.c.45.nu.13.

SINGVLARE LXXIII.

HÆretici ipſo iure & facto ſunt priuati officio & beneficio. ca. excommunicamus.§. credentes de hære.

hære.auten.credentes.C. cod. titul. cap.ſi vos.23.quæſt.5.cap. quo iure, & ibi glo.magna.8.diſt. Ioan. Andr. & Domi.in.cap.vt cõmiſſi.§.vt priuã di.de hære.lib.6.Abb.in.cap.inter di lectos.nu.11.de exce. prela. Nicola. Milis in ſuo reper. in verb. hæretici. Gundiſſ.de Villa.de hære. quæſt.25. num.2.Ioã.Berna. diez in ſua practi. cano.cap.106. contra. gloſ. quæ con trarium videtur tenere in.capit.ſatis peruerſum.56. diſtin. vnde ſequitur quòd agenti petitorio pro beneficio quod ſemel habuit, obſtat exceptio quòd ſit hæreticus: ita Inno.& ple nius Abb.& alij in dict. cap. inter di lectos, plus in hoc audeo affirmare, quod petenti reſtitutionem benefi cij vel alterius rei, obſtat exceptio quòd ſit hæreticus,ita Abb.in.capit. ex parte.num.19.de teſti. ſpo.allegat gloſſ.ſing.in ſumma.14.quæſt.1.eſt & alia gloſſ.ſing.in verb. nam iure di uino in dict.ca.quo iure. Soci.in reg. 466.ſpoliatus falle.7.& Ludo.Gome. in.reg. de trienna. poſſ. quæſt.52.& Iaco.Septi.in inſtitu. catho. capi.45. num.13.rationes huius concluſionis ſcripſit Ioan.Nico.de hære.nota pri mò. verùm nulla alia crimina pri uant aliquem ipſo iure, niſi in caſibus à iure expreſsis. capitul. clericis: ibi honore priuentur & loco; ne cleri. vel mona.cap.ex literis de exceſſ.præ la.gloſſ.in.capitu.fina.de iure. patrõ. gloſſ.in.capit. cum vos de offi. ordi. gloſſ.in verb.priuentur in.cap.cupiẽ tes.§.ſi verò in diſcordia de electio. lib.6.gloſſ.in parte,ſuſpenſus in cle.2. de vita & honeſt.cleri. gloſſ.in ſum ma.15.quæſt.8. Abb.in.ca.fin.de pręſumptio.late Feli.in.ca.2. de reſcrip. col.1.&.2.& in.cap.querelam de iu re.iuran.Ioan.Berna. Diez in practi ca cano ca.123. plurima ſcripſit Tira que.in rep.l.ſi vnquam,in verb. reuer tatur,nu.206.cum ſeq. C.de reuo.do na.& Hippo.in practi.crimi.§.aggre dior.num.190.cum ſequen.

SINGVLARE. LXXV.

HÆreticus, ſeu Iudæus ad teſti monium contra Chriſtianos nõ admittitur, ſed bene è contra Chriſtia ni contra Iudæos vel hæreticos, in eo rum deteſtationem.l.quoniam mul ti; in prin. C. de hæ.c.ſi hæreticus & ca.nõ poteſt.2.q.7.ca. Iudæi de teſti. gloſſ. & doct.in.l. cunctos populos. C.de ſumma tri. & fide catho. Ludo. Carre.titu.de hære.§.nunc de pœnis. in prin.quia de iure ſunt infames & excommunicati: ideo prohibentur teſtificari.l.7.&.l.32.tit 3.lib. 8. ordi. Ioan.Monachus in ſuo defenſorio iu ris.rub.cõtra Iudeos,nu.7.ſed in teſta mento hæreticus teſtis eſſe poteſt. c. quoniam multi.in fine.C.de hære. Fe dericus Senen.in tracta. de teſti. in prin.nu.18,vbi omnes perſonas pro hibitas teſtificari refert, & in quibus caſibus hæreticus poteſt eſſe teſtis, ſcripſit Brunus.libro. 5. de hære. cap. 10.&.Iaco.Septi.in inſtitu. catho.ca. 62.num.12.cum ſequen.

SINGVLARE. LXXVI.

HÆretici,ſeu Iudæi, vel pagani ſeruos Chriſtianos nõ poſſunt habere,& ſtatim ſerui liberi efficiun tur..l.fin.§.his ita diſpoſitis.C.de epiſ. & cleri.l.vnica.C.ne Chriſti mancip. hære.vel Iudæ.habeat.l. Manichæos. in fine.C.de hære.cap.1.&.2. cap. Iu dæi.in.2.de Iudæis.capitulo.finale.de hæret.libro.3.titulo.3.libro.8.ordi namen.l.fina.titul.21.part. 4.l.13.ti tul.9.part.6.l.pe.titul.24.part.7. de clarat latè Septi.in inſtitu. catho. ca. 59.num.2.cum ſequen.

SINGVLARE LXXVII.

HÆreticus ipſo iure eſt excommunicatus. ca. excommunicamus, in primo. §. credentes, de hære. c. nouerit, de ſenten. excommu. l. 2. titu. 9. par. 1. Ioan. Nicola. de hære. nota. pri. & propter excommunicationem traditur quis Sathanæ, vt ab eo torqueatur: vt inquit Paul. Epiſt. 1. ad Corin. c. 5. de illo Corinthio, qui vxorē patris ſui acceperat, iudicauit huiuſmodi hominem tradere Sathanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit. Et in Epiſtola prima ad Timotheũ c. 1. in fin. Ex quibus Hermeus & Alexander, quos tradidi Sathanæ, vt diſcant non blaſphemare. Habetur in c. audi denique. 11. quæſt. 3. & c. Apoſtolicæ. 24. q. 3. vide glo. ſing. in d. ca. audi denique: quòd eandem poteſtatem habet diabolus in excommunicato, quam ruſticus in pecore ſuo. Refert Abb. in rubr. de ſenten. excommunicationis, vnde dicit Archi. in d. c. hæretic. 26. q. 5. quòd quatuor pœnis hæretici puniuntur: excommunicatione, diſpoſitione, & militari percuſsione, & omnium rerum publicatione. Sequitur Paulus Grillan. de hæreti. quæſt. 3. in prin. & 14. pœnas à iure contra hæreticos ſtatutas. refert Ange. in ſua ſumma, in verbo, hæreticus: ex quibus omnibus liquidè deducitur, quòd cũ hæretici à iure ſint ipſo iure excommunicati, quòd interim, quòd in carceribus ſunt accuſati de crimine hæreſis: & antequam hæretici declarentur, ſunt à communione fidelium euitandi, neq; audire diuina officia poſſunt, neque eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi interim moriuntur, ſunt tradēdi: vt tenet, & bene ſupra dicta declarat Iaco. Sepr. in inſtit. Catholi. c. 27. in fi. 30. caſus, in quibus quis eſt ipſo iure excommunicatus refert Hoſti. in ſumma de ſen. excõ. §. quis poſsit, & nonnullos. d. l. 2. tit. 9. par. 1. & c. 32. refert gl. magna. in c. eos qui de ſententia excõmunicationis. lib. 6. & plures alios. glo. in Cle. 1. eo. tit. & 62. pœnas, quas patitur excommunicatus, ſcripſit Petrus Rebuffus in ſuis concor. rub. de excõmunicatis non vitãdis, pag. 268. cũ ſequē. Et Petrus de Dueñas, in reg. 268. incip. excommunicatus nõ poteſt in iudicio agere: & an hæreticus mentalis ſit excommunicatus: vide optimè glo. magiſtram, vbi pleniſsimè Cardi. in Cle. 1. §. verum. de hæreticis.

SINGVLARE LXXVIII.

HÆreticus, ſeu paganus, interueniente etiã titulo, & bona fide rem alienã nõ præſcribit. c. porro. 16. q. 3. Bar. in l. cõſtat. ff. pro hærede. Ioã. Nicol. de hære. nota. 23. incipit commenda. Ludo. Carre. de hære. §. nunc de pœnis. nu. 12. glo. 1. vbi docentes in. c. ſine poſſeſsione, de reg. iu. lib. 6. vbi Petrus de Ancatra. nu. 4. diſputat an poſsit præſcribere ad vtilitatem fiſci, vel eccleſiæ, regulariter contrà l. 1. l. ſi aliena res, cum alijs iuribus. ff. vſu cap. ratio poterit eſſe de. l. Manichæos. C. de hære. ibi, nihil ex legibus commune ſit cum cæteris.

SINGVLARE LXXIX.

HÆretici ab aliquo hæredes nõ poſſunt inſtitui. l. Manichæos. §. ipſos quoq;. Auth. credentes. C. de hære. l. hi qui ſanctam. C. de apoſta. c. ſi quis Epiſcopus, & c. excommunicamus. in prin. §. credētes; de hære. Ioã. Nicol. de hære. nota. 14. in fin. Conra. Brunus, de hęre. lib. 5. c. 11. Carrerius de hęre. §. nunc de pœnis. nu. 11. Pau. Grillan. de hære. q. 9. nu. 2. Iaco. Sepr. in inſti. Catho. c. 45. nu. 16. l. 4. in fi. tit. 26. par. 7. l. 10. tit. 5. & l. 16. tit. 6. lib. 3. fori. glo. ſing. in. §. legari inſti. de lega. quæ

quæ refert. 11. perſonas quæ hæredes inſtitui non poſſunt, quam dicit ſing. Bart. in auten. de tapro. §. mulieri in prin. col. 9. & magiſtralem vocat Iaſ. in. l. 1. num. 7. ff. de lega. 1. l. 4. & 5. tit. 5. par. 6. & quòd hæretico relinquitur fiſcus vendicat. l. 3. C. de hæreti. Bar. in. l. 1. ff. de iure. fiſci. Abb. in. d. ca. ſi quis epiſcopus, & Ludo. Catre. in. d. §. nunc de pœnis, nu. 11.

SINGVLARE. LXXX.

HÆreticis armorum vſus & ſimiliter conuerſis ad fidem interdictus eſt: & ſolet ſimiliter interdici equorum & mularum, atque ornatus & veſtitus precioſi vſus. arg. tex. in. c. admonere: &. c. latorem. 33. q. 2. l. 14. &. l. 27. tit. 5 lib. 8. ordi. declarat Iaco. Septi. in inſtitu. catho. c. 17. & melius c. 46 nu. 4. cum ſequen.

SINGVLARE. LXXXI.

HÆretici, ipſo facto, perpetuadãnantur infamia anten. Gazaros. C. de hęre. c. excommunicamus, in. 1. §. credentes. eo. tit. c. 2. §. hæretici. de hære. lib. 6. c. infames. 6. q. 1. c. alieni. 2. q. 7. Alphon. Caſtren. li. 2. de iuſta hæreti. punitione. c. 5. Brunus. li. 5. de hære. c. 8. l. 4. tit. 26. par. 7. beneficia eccleſiaſtica habere nequeunt, neque dignitates aut priuilegia quæ viris probis cõcedi ſolent: potteenim dignitatum infamibus patere non debent. l. infamia. C. de decurio. lib. 10. l. 2. C. de digni. libr. 12. c. infamibus, de reg. iu. lib. 6.

SINGVLARE. LXXXII.

HÆretici defenſores ciuitatum eſſe non poſſunt. l. iubemus. C. de epiſ. audien. autẽ. de priuil. dotis hære. mulie. non præſtan. in prin. vbi glo. 2. & docto. col. 8. c. nulla officia. 54. diſtin. c. conſtituit. 17. q. 4. neque medici, neque chirurgi eſſe poſſunt, neque mercatores, neq; proxenetæ, neq; macellatores: vt in Pragma. huius regni: & in. 3. inſtructione Pinciana. c. 11. ſub pœna ibi poſita, quam bene declarat Iacob. Septi. in inſtitu. catho. c. 19. in prin.

SINGVLARE. LXXXIII.

HÆretici non habent poteſtatẽ ordinis aut iuriſdictionis, neq; ſacramenta conferunt. c. præter hoc. & c. ad hoc verò. 32. diſt. Conradus Brunus de hære. li. 5. c. 4. Iaco. Septi. in inſtitu. catho. c. 45. nu. 18. quia diuiſi ſunt à capite, & omnis authoritas in membra influit: ideò neque baptiſmus, neque eleemoſyna, neque mors pro Chriſto ſuſcepta, proficere hæretico ad ſalutem poſſunt. 1. tamen ad temporalia, & ad mentis illuſtrationem, vt declarat Durandus lib. 4. ſent. diſt. 15. quæſt. 3. ibidem Gabriel. diſt. 16. quæſt. 2. Syluester in ſumma verb. charitas. §. 8. ſed ſupradictis videtur aduerſari, text. in cap. Dominus declarauit. 1. quæſt. 1. & c. ſecundum catholicæ Eccleſiæ conſuetudinem. 19. diſt. & c. oſtenditur de cõſecra. diſtin. 4. quòd hæretici excommunicati, vel ſuſpenſi, vel ſchiſmatici conferunt vera ſacramenta. Ideò diſtinguendum eſt, quòd ſi in forma eccleſiæ prędicti id agunt, conferunt ſacramenta Eccleſiæ, quoad characterem, ſed non quoad executionem, ſecundum gloſſ. fin. in. d. c. ſecundum catholicæ, & gloſſ. in. d. cap. Dominus, ita optimè declarat Hoſti. in ſua ſumma de temporibus ordina. num. 6. nam quæ ſancta ſunt, coinquinari non poſſunt.

SINGVLARE. LXXXIIII.

HÆreticus à teſtimonio repellitur.cap.ſi hæreticus.c. non poteſt.2.quæſt.7.cap. excomunicamus, in.1.§.credétes de hære.& in directorio Inquiſitorũ,par.3.cap.123.cap.iudæi,vbi glo.& docto.de teſti.l.quoniam multi in prin.de hære.l.7.&.l.32 tit.3.libr.8.ordi. declarat Septima. in inſtitu.catho.cap.45.num.17.ſed fauore fidei, præſertim in defectum aliorum teſtium, hæreticus aduerſus alium hæreticum ad teſtimoniũ admittitur.cap.in fidei fauorem,de hære.li.6.Gundiſſ.de Villa.de hære. quæ 13.num.10.contra Ioan. de Imo.in.cap.teſtimoniũ.nu.16.de teſti.&omnes teſtes,aliàs à iure reprobati,fauore fidei poſſunt teſtificari: ſed ſi ſunt viles, & aliqua ſiniſtra ſuſpicio eſt cõtra illos, quando examinantur ſunt tormentis ſubijciendi.l.ex libero, vbi Bar.ff.de quęſtio.glo.in ſumma.16.q.6.l.fin.titul.16.par.3.Hippo.in.l.eos qui in prin.ff.de falſis.Gundiſſ. de Villa.de hære.quæſt.13.num.15.& ibidem nũ.16.cum ſequẽ.nõnullis ſing. rationibus& fundamẽtis tenet,quod non ſolũ ſi per viã denũciationis, vel inquiſitionis in crimine hæreſis procedatur, ſed etiam ſi procedatur per viam accuſationis, teſtes minus idonei admittuntur:allegat Archi.in.d.c.in fidei fauorẽ contra.gl.&Ioan.Andre.ibi dicẽtes, quod quando in hoc crimine per viã accuſationis proceditur,teſtes minus idonei nõ admittuntur:quia accuſatio eſt odioſa, & inquiſitio fauorabilis:&qui accuſat habere debet idoneas probationes. Sed reuera,cũ in vtroque caſu verſetur ratio fauoris fidei,quæ eſt ratio & cauſa finalis diſpoſitionis illius tex.vt ex thenore ipſius apparet, ob id opinio Archi.& ſequacium rectius mihi placet.

SINGVLARE. LXXXV.

HÆretici ſunt deterioris conditionis quàm Iudæi.cap.3.de Iudæ.l.3.l.die Sabbati.C.de Iudæis: vbi permiſſum erat Iudæis habere ſynagogas: & Iudęi & Sarraceni tenentes contra fidem non iudicatur hæretici, quia non poteſt eſſe diuiſus ab vnitate Eccleſiæ, qui nunquàm in ea fuit, Clem. vnica de vſuris.ſanctus Thomas. 2.2.quęſtione.11.articul.primo. Gundiſſal. de Villadie. de hære. q.2.in prin. Pau. Grillan. de hæreſ. quæſt.1.nu.3. Ille etenim dicitur hæreticus,qui fidem Chriſti confitetur, & eius dogmata corrumpit.c. qui in Eccleſia.24.quæſt.3. tradit Franciſ. Squillacẽ.de fide catho.c.15.in fine: & plures notandas diffinitiones hæreſis ſcripſit Iaco. Septi. in inſtitu.catho.c.13.in prin.& egregiè Alphonſus Guerrero, in theſauro religionis Chriſtianę,tit.de hære.In prin.& ego retuli ſupra,Singulari.73. ſed hæretici omni ſæculo vſque adeo & meritò fuerunt infeſti, quòd nunquàm potuerũt habere ſynagogas. l.2.C. de hære.Ioan Nicola.de hære. nota.25. incip.hæretici,in quo loco ſubdit rationem,dicẽs:quòd Iudæi olim à Domino legem habuerunt, & non hæretici:ſed iam ab Eccleſia, tam hæretici,quàm Iudæi ſunt reprobati. Tanta quippè Iudæorũ perfidia, & cæcitas eſt,quod adhuc putãt quòd non venit Meſsias,cum ſacræ ſcripturæ teſtimonia ſint notiſsima.vt Geneſis.c.49 Nõ auferetur ſceptrũ de Iuda, & dux de fœmore eius.donec veniat qui mittẽdus eſt:& ipſe erit expectatio gẽtiũ. Quibus loquitur Paulus ad Roma.11. cap.Dedit enim illis Deus ſpiritum cõpunctionis,oculos vt non videant, & aures vt non audiant: vſq; ad præſentem diẽ obſcurati ſunt oculi eorũ, & dot

& dorſum eorum ſemper incurua.

SINGVLARE LXXXVI.

HÆretici, vel Iudęi nō ſunt creādi decuriones, neque ad regimen reipub. eligi debent. c. excommunicamus. in. 1. §. credentes de hære. cap. 2. §. hæretici autem. c. ſtatutū. in. 2. de hære. lib. 6. c. nulla officia. 54. diſtin. c. conſtituit. 17. quæſt. 4. l. omnes ibi qui non ſunt. C. de hære. l. fin. C. de Iudæ. & in directorio Inquiſitorum, parte. 3. c. 123. l. 4. titu. 26. par. 7. Et in pragmatica huius regni. & in. 3. inſtructione Pinciana. c. 11. vbi ſimiter prohibentur eſſe Medici, vel Chirurgi, vel mercatores, vel proxenetæ aliâs pœnam publicationis bonorū patiuntur, niſi cum eis fuerit diſpenſatum, & quod ſupradictum eſt in hęreticis, idem in eorum filijs, vſque ad ſecundam paternam, & ad primam maternam intelligendum eſt: vt in dict. ca. ſtatutum, in. 2. & poterit eſſe ratio differentiæ inter lineam paternam & maternam, quia maiori bono maius malum opponitur: & cum vir ſit caput mulieris. c. cum caput. 33. q. 5. & Pau. Epiſtola prima ad Corinth. ca. 11. & omne agens nobilius eſt ſuo patiente, & potentior eſt forma, quā materia, vt dicit Bald. in. l. fina. C. de ſer. fugi. Iaſ. in. l. 1. nume. 21. ff. de verbo. obliga. Felin. in. c. nouit. nume. 2. de iudi. ideoque cum nobilitates, & honores deſcendant in filios per lineam paternam, & non maternam: l. nullus, in. 2. l. exemplo. C. de Decurio. lib. 10. l. fina. C. de murileg. lib. 11. l. 2. titu. 21. part. 4. l. 5. in fine. titu. 1. libro. 4. ordina. ob id per contrarium, maiorem iacturam nobilitatum & honorum per lineam paternam, quā maternam filij hæreticorum patiuntur.

SINGVLARE LXXXVII.

HÆreticus tutor, vel curator alicuius Chriſtiani eſſe prohibetur. l. quia multi, ibi, omnis legitimus actus eſt interdictus. C. de hære. ſed datio tutoris eſt actus legitimus. l. actus legitimus. ff. de reg. iuris. idemq́; dicendū eſt de Iudæo. Bart. in proœ. ff. veteris. Roma. in. l. quę ſuperſtites. ff. de acqui. hære. Felin. in. c. Iudæi. in 2. num. 3. de Iudæ. & in. c. cum ſit graue. in princ. eod. titu. dicens, eſſe iam correctum. tex. in. l. ſpadonem. §. iam autem. ff. de excuſa. tuto. Latius hoc explicat Iaſ. in rub. ff. veteris. nu. 12.

SINGVLARE LXXXVIII.

HÆretici nullam prorſus iuriſdictionem habere poſſunt, neq; iudices eſſe. c. excommunicamus. in 1. §. credentes de hæret. Authen. credentes. C. de hære. c. fina. eod. titu. c. nulla officia. 54. diſtin. ca. conſtituit. 17. quæſt. 4. c. cui eſt illata. 11. q. 3. vbi ille Patriarcha Alexandrinus hæreticus quoſdam excommunicauit, & dicitur in illo text. quod tales non ſunt excommunicati, neque aliqua indigent ſolutione. c. apertè. 24. quæſt. 1. glo. Ioan. Andr. & Peru. in. c. ſi à ſubdelegato. de offi. deleg. libr. 6. vbi Archid. num. 3. rationem reddit, & in directorio Inquiſitorum, parte. 3. c. 123. in fine. ideo proceſſus & iudiciū agitatum coram iudice hęretico, eſt nullum. Specu. tit. de aduocato. §. 1. Cle. vnica. §. fin. vbi Cardi. de vſu. Ioā. Monachus in ſuo defenſorio iuris. rubr. contra iudices. num 7. Robertus Maranta, in practica de ordine iudiciorum. part. 4. diſtin. 2. nume. 53. Iacob. Sept. in inſtitu. Catho. ca. 25. num. 25. & melius. c. 45. num. 18. & c. 62. cauſas propter quas proceſſus & iudicium

 redditur

redditur, nullum ſatis vberrimè ſcripſit Phi. Fran. in. c. dilecto, de appella.

SINGVLARE LXXXIX.

HÆreticus officium tabellionis exercere prohibetur, & inſtrumenta ab eo confecta ſunt inualida, Authen. credentes. C. de hære. ca. ex cõmunicamus. 1. §. credentes, in prin ci. eo. tit. c. nulla officia. 56. diſt. Brun' lib. 5. de hære. c. 9. in hoc diſtingũt latè Abb. Ana. & Feli. in. c. fraternitatis, de hære. & in directorio Inquiſitorũ, parte. 3. c. 123. in fin. Iaco. Septi. in inſtit. Catho. c. 45. nume. 18. ſed Petrus de Vnzola in practica artis notariatus, in prin. nu. 25. concludit, quod inſtrumenta ab hæretico confecta, antequam de hæreſi ſit damnatus, valent, ne partes decipiantur: ad quod facit regula. l. Barbarius. Philippus. ff. de offi. præſi. l. 2. C. de ſenten. & inter locu. omnium iudi. l. 1. C. de teſta.

SINGVLARE XC.

HÆreſis crimen publicum eſt, & tãquam publicum quilibet admittitur ad accuſandũ. l. Manichęos, C. de hære. l. apoſtatarum. C. de apoſta. l. 2. in prin. tit. 26. part. 7. l. 21. tit. 3. libro. 8. ordina. nam quòd contra religionem diuinam cõmittitur in omnium fertur iniuriam. l. 2. C. de apoſta. l. Manichæos, §. 1. & in. §. in mortem. C. de hære. ca. ſicut. 17. q. 4. & inquit tex. in. c. nonnullis, in fine de Iudæis, illius diſsimulare non debemus opprobria, qui probra noſtra deleuit: & ſi cõtra homines illatæ blaſphemiæ impunè non tranſeunt, multò magis qui ipſum Saluatorem noſtrũ blaſphemat, dignus eſt ſupplicia ſuſtinere. Ita dicit Authen. vt non luxurientur homi. contra na. §. 1. col. 6. ad rem igitur. omne delictum regulariter eſt priuatum, & non publicum, niſi expreſsè à lege exprimatur. l. 1. in prin. ff. de publi. iudi. & ibi Bar. l. 3. in fine. ff. de priua. delictis. & in prin. inſti. de publi. iudi.

SINGVLARE XCI.

IGnis pœnã propter peculiaria quædã delicta in iure expreſſa quis patitur, inter quæ delicta crimen hæreſis præcipuum eſt, quòd hæretici relapſi vel pertinaces concremantur, epiſtola inter claras. §. licet, ibi, ambulate in lumẽ ignis veſtri, & in flammis quas ſuccendiſtis. C. de ſumma Trinita. & fide Catholi. quæ verba ſunt Eſaiæ prophetæ. l. 2. C. de Iudæis. l. 2. titul. 26. parte. 7. l. prima. & 2. titul. 1. libro. 4. fori. ll. Vnde Paulus ad Galathas. ca. 5. Vtinam abſcindantur qui vos conturbant. Et in Euangelio Ioãnis habetur, ca. 15. Si quis in me non manſerit, mittetur foras: & ſicut palmes exareſcet, & colligetur, & in ignem mittetur, & ardebit. Ioannes Andre. in cap. ad abolendam, vbi Abbas nume. 3. & alij de hære. Gundiſſaluus de Villadiego, de hæret. quæſtio. 15. nume. 4. dicens, quod potius de conſuetudine, quàm de iure hæretici puniuntur pœna ignis. Alphonſus Caſtrenſis, de iuſta hæreticorum punitione. lib. 2. c. 12. Carrerius de hære. nu. 132. Pau. Grilla. de hæret. q. 13. Iaco. Sep. in inſti. Catho. c. 45. nu. 9. & Alphõ. Alnarez Guer. in theſauro religiõis Chriſtianæ. tit. de hęre. nu. 16. & Ægidius Boſsius in practi. crimi. tit. de hære. num. 16. ſed ſi de iure canonico, ſiue de conſuetudine quæ habet vim legis. l. de quibus. ff. de legibus. hæreticis ponitur pœna ignis: ergo videtur quod per iudicem eccleſiaſticum talis pœna abſque aliqua irregula-

regularitate hęretico poſsit poni, abſque relaxatione curiæ ſecularis, per regulam vulgarem, quòd nõ peccat, qui legis authoritate peccat. l. Graccus. C. de adulre. cap. qui peccat. 23. quęſtio. 4. hanc difficultatem ſcripſit ſolus Ioannes de Anania, in dict. c. ad abolendam. colu. 2. dicens, quòd ius canonicum loquitur de igne æterno quæ ſolutio mihi non placet, ſed con ſuetudo ſeruetur hactenus in hoc ob tenta: &c. 14. caſus, in quibus quis pœnam ignis patitur, congeſsit Sal. in l. vnica. C. de Nili aggeribus non rumpen. & Alberrus Gandinus in tractaru maleficiorum, tit. de pœnis reorũ. nume. 54. & Ioannes Paponis in addi rionibus ad conſuetudines Burgundiæ. tiru. 1. de iuriſdictione. § 2. pagina. 7. &. 8. & alios caſus addidit Chaſſaneus in conſuetudine Burgundiæ. rub. 1. tiru. des iuſtices. §. 5. nu. 3. cum ſequentibus. vltra quos adde alium in crimine Sodomiæ, ſecundum ius regum, vt in pragmatica. 85. licet alia pœna ſit de iure communi, vt in Authen. vt non luxuriētur homines contra naturam. §. præcipimus. colu. 6. l. cum vir nubit in fœminam. C. de adulr. & omittendum non eſt, quòd quando aliquis pœnam ignis patirur viuus debet comburi. hoc probat. l. vnica, ibi, publicè viuus concremetur. C. vbi cau. fiſ. agirātur, quam pro ſing. ad hoc allegat Anton. Corſe. in ſing. pœna aliqui diuidentes. fol. 179 & additionator Salic. in. d. l. vnica. C. de Nili aggeribus non rumpen. texr. eſt ſimilis in. l. capitalium, ibi viui cõcrematio. ff. de pœnis. Sed hodie caurum eſt, vt in petitione Segouienſi. 76. anno. 1532. & in petitione Madricij, anno. 1534. quòd propter periculum animæ prius delinquentes ſuffocentur in alijs criminibus & delictis.

SINGVLARE XCII.

IGnoranria excuſat ignorantem à pœna delicti. l. item apud Labeonẽ. §. ſi quis virgines. ff. de iniurijs. l. 1. C. de his qui latro. occulta. l. qui contra. ff. de inceſti. nupt. l. ſi adulterium cũ inceſtu. ff. de adulte. Clem. 1. de conſan. & affini. bene. Bald. in ca. à nobis de exceptio. Hippo. in. l. qui ignorãs. & in. l. qui falſam monetam. num. 60. ff. de falſis. & in. l. vnica. num. 81. C. de rap. virgi. nullum enim crimen maculat neſcientem. cap. nimium. in fine. 23. quæſt. 4. & qui ignorat, nõ conſentit. l. ſi per errorem. ff. de iuriſ. omni. iudi. l. qui ignorans, in fin. ff. de falſis: remoto itaque conſenſu, per conſequens remouetur delictum. l. qui iniuriè. ff. de falſis. l. fœdiſsimã. C. de adulte. cap. cum voluntate. de ſentẽ. excommunicationis. Sed in his quæ ſunt fidei, ignoranria à delicto nõ excuſat. Ioannes Andre. in rub. de ſumma Trinira. & fide Catho. in decreta. Bald. in. l. 1. num. 45. C. qui accuſa. nõ poſſ. Anronius de Burrio, per rex. ibi, in. c. 1. de hære. Gundiſſaluus de Villa diego, de hære. quæſt. 2. num. 4. quia in baptiſmate compatres habuerũt, & nunc confeſſores, prædicatores, alioſque ſacræ paginæ peritos, conſulere valeant: ideo ignoranria eſt peccatum, circa ea, quæ quis tenetur ſcire. c. qui ea. 38. diſt. Magiſter. 2. ſen. diſtin. 22. Ioan. Nicol. de hære. nota. 28 incip. audi. Franc. Squilla. de fide Catho. c. 18. Iaco. Sept. in inſtit. Cathol. ca. 28. num. 10. dicens, eſſe maiorem culpam huius ignorantiæ, horũ, qui ex officio, vel profeſsione ad hoc tenentur, vt ſunt rectores, prædicatores, epiſcopi, confeſſores, theologi, iudices. Idem Septim. latius cap. 48. nume. 12. cum ſequenribus.

SIN-

SINGVLARE XCIII.

Immunitate eccleſiarum delinquẽtes gaudent, vt ab eccleſijs propter ſua delicta non extrahantur. cap. diffiniuit. 17. queſt. 4. l. 2. & l. præſenti. C. de his qui ad eccleſi. confugi. l. 2. titu. 11. par. 1. l. 6. titu. 5. lib. 1. fori. ll. & habetur in Exodo ca. 21. ibi, Conſtituã tibi locum in quo fugere debeas, & filijs Iſrael delinquentibus, ſex ciuitates ad eorum refugium fuerunt conſtitutę: vt habetur Ioſue. c. 20. & Deuteronomio. ca. 19. Sed quare Ioab fugiens ad eccleſiam, non euaſit mortem? vt. 3. Regum. c. 2. Nam, vt ibi apparet duos interfecit Iudæos per inſidias: videlicet, Abner & Amaſan: nã tales homicidas per inſidias non tuetur eccleſia. vt in. d. c. 21. in Exodo. & cap. 1. de homicidio, & olim nephas erat quenquam à Deorum templis extrahere. ideo prouerbium eſt, ad Aram confugiſti, vel ad Aſylum confugere, quod erat templum Dianæ.

¶ Sed hęretici hac eccleſiarum immunitate non gaudent, propter ſuũ crimen hæreſis. l. 1. C. de his qui ad eccleſi. confugi. Archi. in cap. vt Inquiſitionis in fine, de hære. libr. 6. Oldra. conſi. 54. an fugiens. nume. 3. Abb. in c. inter alia. num. 23. de immu. eccle. Sylueſter in verb. immunitas. 3. q. 3. Gundiſſaluus de Villadiego, de hęre. quæſt. 11. nume. 15. Hippo. in. l. ex ſenatus conſulto. num. 10. ff. de ſicarijs. Nicolaus Boerius deciſione. 110. Couarru. lib. 2. reſolutio. c. 20. nume. 11. Iacob. Sept. in inſtitu. Catholi. ca. 45. nu. 21. quia ſi delinquens in eccleſia hac immunitate priuatur. c. fi. de immuni. eccleſ. à fortiori qui contra eccleſiam delinquit, prout eſt hęretic⁹, alias perſonas quæ ab eccleſijs poſſunt extrahi. refert glo. & Docto. in d. c. inter alia. & penult. & fina. tit. 11. par. 1. & Nicolaus Boerius, & Couarru. in locis ſupra citatis.

SINGVLARE XCIII.

Impetratio beneficiorũ, vel dignitatum ad preces hæreticorũ eſt nulla. c. 2. §. ad hæc, de hære. lib. 6. c. Felicis. de pœnis. eo. lib. aliàs regulariter nihil refert à quo ſit impetratum, dũ modo à Principe ſit cõceſſum: vt his verbis inquit. l. vniuerſis. C. de preci. impera. offeren. neque hæreticus reſcriptum aliquod poterit impetrare. Specu. de reſcriptis. §. 5. Ludô. Catre. de hære. §. de pœnis. nu. 21.

SINGVLARE XCIIII.

Inquiſitores hæreticæ prauitatis poſſunt ſuas ſententias per alios recitare & proferre. ca vt commiſsi. in prin. de hære. lib. 6. quem ibi Ioannes Andre. Domi. & Peru. & alij notant. & Brunus lib. 4. de hære. c. 10. Iacob. Septi. in inſtitu. Catho. c. 58. in princ. & ita ſeruatur in Hiſpania, quòd publicè ſententiæ proferuntur, conuocato clero & populo, ſed regulariter iudices proprio ore, & non per alios ſuas ſententias tenentur proferre. c. fi. §. fina. de re iudi. lib. 6. l. 2. C. de ſenten. ex breui recitan. l. 4. titul. 22. par. 3. niſi in. 6. caſibus à Socino relatis in reg. 249. incip. iudex ſententiam. Et in examinatione hęreticorum Inquiſitor ſit nimis cautus & circunſpect⁹, & callidus ad inueſtigandã & eliciendam veritatem, quòd ſi adhuc accuſatus non vult errorem ſuum detegere, & exiſtere ſemper in negatiua, ſi teſtes ſunt contra eum expreſsè deponentes, legat, & legi faciat teſtium dicta, non expreſsi teſtium nominibus, vbi aliquod aduerſus teſtes imponentes imminet periculum ſecundum

dum text. cap. fin. de hære. lib. 6. alioquin arbitror teſtium nomina reo explicare vtilius eſſe, & facie ad faciem teſtes & reum conciliare, & corã reo teſtes dicta ſua explicẽt, taliter quòd cognoſcat reus ſe eſſe per teſtes conuictum, vt rubore & verecundia veritatem fateatur, & cognoſcat, quòd ſibi eſſet deterius exiſtere in ſua pertinacia & negatiua quàm confiteri: itaque reus non ſolùm iuxta tenorẽ accuſationis, ſed etiam iuxta tenorẽ depoſitionis teſtium pluries examinetur, officium enim iudicis latiſsimum eſt, vt inquit iuriſconſultus. in l. 1. ff. de iuriſ. omni. iudi. & in. l. vbicũque. ff. de interroga. actio. & l. de minore. §. 1. ff. de queſtió. quòd iudex ſit ſubtilis indagator, & iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena Inquiſitione diſcutere, interrogandi, reſpondendi, et obijciendi, adhibita ab eo omni patientia, vt hiſce verbis inquit text. ſing. in. c. iudicantem. 30. quæſt. 5. & text. in cap. cum Ioa. circa finem. Ibi. debet vniuerſa rimari. de fide. inſtru. præterea eſt alia cautela, quòd ſi hæreticus nullatenus vult veritatem prodere, nullo modo tradat eum cautionibus; neque ſub fideiuſſoribus relaxet: nã ipſe, & eius exemplo alij rei peiores & deteriores efficerentur. c. eſt iniuſta. 23. quæſt. 4. c. vt clericorum. de vita & honeſtate cleri. Item alia adhibeatur cautela, quòd aliqui religioſi boni, & viri prudentes ad eum intrẽt, & blandis ſermonibus in principio ſui ingreſſus de varijs & impertinentibus eidem reo loquatur: poſtea reo conſulat, quòd veritatẽ fateatur promittens, quòd contra confitentes, Inquiſitor eſt mitis & benign⁹, & quòd ipſe erit ſui negotij & cauſæ optimus moderator & arbiter: alioquin diutius in carceribus erit remanſurus, & eius proceſſus erit immortalis, atque ſimiliter Inquiſitor blãdis verbis promittat reo facere gratiam & beneuolentiam, ſi errorem & peccatum ſuũ confitetur. Aliæ plures cautelæ ad eliciendam veritatem habentur in directorio Inquiſitorum, in. 3. part. fol. 163. & an iudex ad veritatem inueſtigandam & eliciendam cautelis & cauillationibus vti poſsit, in noſtro caſu in crimine hæreſis indubitatũ eſſe iudico: quia pœnæ & pœnitẽtiæ ſunt gratiæ & medicinæ: & de hæreticorũ conuerſione agitur, in alijs cauſis & delictis: idem videtur eſſe dicendum per text. in. c. afferte, de præſumptio. vbi, rex Salomon ad inueſtigandam veritatem de filiatione, ea cautela & cauillatione vſus fuit, dicens, ſe velle ſcindere puerum, ad idem text. in. c. non enim volebat Deus. 22. quæſt. 2. vbi inquit text. non enim volebat Deus à patre immolari filium ſuum, ſed tentabat affectũ patris, ſi Dei præcepta præferret filio: & iudex promittens delinquenti ſecuritatẽ & impunitatem ſui delicti, ſi confitetur delictum de quo accuſatus eſt, teneatur fidem ſeruare, & an prætextu illius confeſsionis poſsit reus condemnari: videtur quòd optimè, per text. ſing. in. c. vtilem ſimulationem. 22. q. 2. per quem text. aſſerit ibi Archid. quòd benè excuſatur Alexander tertius de dolo adhibito circa quendam Epiſcopum ſimoniacum, cui Alexãder promiſit ſecum diſpenſare, ſi ei ſoli confiteretur delictum, & ita confeſſus fuit non ſolùm coram eo, ſed etiam coram Cardinalibus. quo facto eum depoſuit, quod dictum ſequitur Domi. in. c. nos in quenquam, in fine. 2. quæſt. 1. & Felin. in. d. ca. afferte, in prin. de præſumptio. Idem Feli. in. c. accedens, in. 2. vt lite non conteſta. de qua cõcluſione variæ ſunt opiniones

niones & ſententiæ: de quibus. per Imola.in.l.is qui reus.col.fina. de publi.iud.& quòd nō renetur iudex ſeruare talem promiſsionē, quia eſt contra ius publicum: ſequitur Iaſ. in.l.ſi mora.col.1.ff.ſol.matri.& in repe.l.is qui pro emptore, circa finē. ff.de vſu cap.& in.l.natura cauillationis.nu.7. ff. de reg. iuris. licet in fine videatur tenere contrarium, de qua concluſio ne latiſsimè Hippo. in.l.1.§.quæſtioni.ff.de quæſtio.& in ſing.201.incip. in confeſſum, Andre. Alcia.in tracta. de præſumptio.reg. 3. præſump. 27. nume.4. optimè Ægidius Boſsius in practi. crimi.titu. de examinibus reorum.nu.15.cum ſequentibus.

SINGVLARE XCV.

INquiſitores fauore fidei, reos & teſtes extra ſuam diœceſim citare & trahere poſſunt.ca.vt officium.§.cōpeſcendi.verſic.denique.vbi glo. Archi.Ioan.Andre.& alij de hæret.lib.6. Iacobus Sept.in inſtitu.Catho.ca.34 nume.14.regulariter contra cap. nō nulli, de reſcrip.c.olim. de excep.ca. neminem. 3.q. 6. niſi in.11 caſibus à Felino relatis. in.d.c.nonnulli. num. 30.cum ſequentibus: à quo iſte caſus fuit omiſſus.

SINGVLARE XCVI.

INquiſitores hæreticæ prauitatis in omnibus ſuis dignitatibus, præbendis, ac beneficijs habentur pro reſidētibus. Ideo in eis integros ſuarū præbendarum fructus, ſimul cum diſtributionib⁹ quotidianis ex priuilegio, ſpeciali fauore fidei abſentes percipiunt.cap.fina. in caſu fortiori de magiſtris. c.tuæ.c.de cætero.c.cum dilectus.de cleri.non reſiden.huiuſmodi que priuilegium Apoſtolicum Inquiſitoribus circa hoc conceſſum in Hiſpania, maieſtate Regia in ſuo ſupremo tribunali confirmatum eſt, vt ſine aliqua tergiuerſatione executioni mandetur.

SINGVLARE XCVII.

INquiſitores hæreticæ prauitatis ſunt iudices delegati, ad vniuerſitatem cauſarum, & non ordinarij.c.per hoc. c. vt officium. de hære.lib.6.glo. ſing. in parte ipſorum. in.c.nolentes. de hære. Ioan. Andre.& Peru.& magis communiter doct.in.c.ne aliqui. de hære.libr.6. Abb.in.c.cauſam matrimonij. num.7.de offi.delega.& in cap. cum.I.& A.num. 9.de re iudi.& in.c. fina.num.19.eod.tit.& in.c.cauſam reſtitutionis, in prin.de in integ. reſti. Decius cōſi.137.& diligēter. nume.3.Gundiſſaluus de Villadie.de hęre.q.23.& Alphonſus Aluarez Guerrero, in theſauro religionis Chriſtianæ, titu.de hære.num.7.cum ſequentibus. & in directorio Inquiſitorum. q.4.p.3.hanc dicit communem Alcia.in rub.de offi.ordi.num.19. & Iacob. Septi.in inſtitu. Catho.c.34.nu. 6.contra Archi.in. d.ca. ne aliqui, qui communiter ab omnibus fere modo citatis reprehenditur: & cum ſit Inquiſitor delegatus, vt dictum eſt, vices ſuas plenariè poterit committere tex.in d.c. ne aliqui.& ſuper quæſtionum de offi.delega.l.à iudice. C. de iudi.habetur in directorio Inquiſitorum.part.3.quæſt.14.& 15.& ſi Inquiſitoribus opus fuerit, ipſi poſſunt auxilium iudicis ſecularis in punitione hæreticorum implorare.c.excommunicamus.2.in fine de hære.cap.vt officium.§.compeſcendi.eodem tit. lib.6.in quo text. inquit Archi.quòd iudex delegatus non poteſt pro executione ſentētiæ, vel pro alia quauis

cauſa

cauſa iudicis ſecularis auxiliũ implo-
rare: & ſtatim addit, quod in d.§.com
peſcendi ſpeciale eſt in iudice dele-
gato ad punitionẽ hæreſum: quæ opi
nio Archi. falſa omnino eſt: nam qui-
libet iudex delegatus, vti poteſt hoc
auxilio brachij ſecularis.c.dilecto, de
ſenté. excommuni. tenent Domi. &
Francus in d.§.compeſcendi. Feli. in
d.c.dilecta.num. 2.de maiori, & obe-
dientia. Ioan. Andre. Abb. & Decius,
& communiter alij, in.c.ſignificaſti.
de offi.delega. Pala.Rub.in.c. per ve-
ſtras.nota.2.§. ſed eſt pulchra dubita
tio.nu. 17.de dona. inter virũ & vxo.
hanc fatetur eſſe communẽ opinio-
nem contra Archi. Couarru. in quæ-
ſtion. practi.c.10.in prin. & ita in his
duobus opinionibus deceptus fuit
Archi. & maxima cũ ratione ab om-
nibus reprehenditur.

SINGVLARE XCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Publici pœnitentes, an ſint conueniendi corã Inquiſitoribus.*
2 *Miſerabiles perſonæ ſunt ſub protectione eccleſiæ.*
3 *Intellectus ad tex. in.c. aliud. 11.q.1.*
4 *Inquiſitores cognoſcunt contra contrahentem ſecundum matrimonium, viuente prima vxore.*
5 *Item contra profeſſum qui de facto matrimonium contraxit.*
6 *Item procedunt contra Lamias.*
7 *Item contra non recipientem ſacram communionem quolibet anno.*
8 *Item contra dicentem fornicationem nõ eſſe peccatum.*
9 *Item an poſſint procedere cõtra blaſphemos.*
10 *Item an contra ſuperſtitioſos.*
11 *Item contra vſurarios ad vſurarum tantũ reſtitutionem.*

1 INquiſitores fauore
fidei, ſunt iudices cõ
petẽtes omniũ cau-
ſarum ciuiliũ & cri-
minalium, illorum
qui eccleſiæ ſunt re-
conciliati, & habitum geſtant publi-
cè pœnitentium, qui vulgariter, ſam
benitados vocantur: quippe qui ſub
iuriſdictione Inquiſitorum ſunt, nul-
loſque iudices ſeculares, vel eccleſia-
ſticos in omnibus cauſis habent, tex.
eſt ſing. in. c. aliud. 11. q. 1. & in.c.a-
liud. de pœni. d. 1. vbi Leo Papa ſta-
tuit in dictis iuribus, dicẽs: ſi quis pœ-
nitens cauſam habeat, quam neglige
re fortè non debeat, melius eſt illi, vt
expectet eccleſiaſticum, quàm foren
ſe iudicium: & ſtatim ibidem Gratia-
nus ſubiũgit, hoc eſſe generaliter in-
telligendum, tam in ciuilibus cauſis,
quàm in criminalibus. Ita affirmant
glo. & interpretes ibi. & Hoſti. in ſum
ma de foro compe.§.ex præmiſſis pa-
tet. nume.11. Spe. titu. de compe. iu-
di. addi.§.1.verſi.17. Calde. conſi.7.ti-
tu. de iudi. Anto. in.c.2. de foro com-
pe.colum.2. & ibi. Barba.num.61. Al-
cia. in praxi vtriuſque iuris.tit. de cõ-
pe. iudi. addi. verſic. 16. repertorium
Inquiſitorum in verbo, pœnitẽtiam
pecuniariam, quæ concluſio ampliã-
da eſt, ſiue pœnitens ſit actor, ſiue reꝰ.
glo. in verbo, eccleſiaſticum. in.d.ca.
aliud tenent Docto. modo citati. Et
in hoc caſu ceſſat iuris regula, quòd
actor ſequitur forum rei, vnde dicit
Inno. in.c. ſignificantibus, de offi. de-
lega. quod pœnitentes, & aliæ miſera
biles perſonæ, ſunt ſub protectione
eccleſiæ, & ſuper iuribus ſuis poſſunt
adire iudicem eccleſiaſticũ, ſicut cau
ſæ pauperum, & pupillorũ, & vidua-
2 rũ, ac miſerabilium perſonarum, ad
examen eccleſiæ pertinent. c.licet.c.
defenſionis.87.d. c.ſi quis de potenti
bus.

bus.24.q.3.c.ſuper quibuſdam, in fine, de verbo. ſignifica. ſed contrariã ſententiam tenuit Abb.in.c.2.num. 9.de foro compe.& ibi Areti.col.2.& Maria. Soci.in.c.1.verſ.decima declaratio.nu.13.de foro compe. Couarruuias. in quæſtio. practi.c.34.nu.13.& Iacob.Sept.in inſtitu.Catho.cap.46. num.17.qui nituntur reſpondere ad
3 tex.in.d.c.aliud.dicentes illum text. procedere de conſilio tantum, aut in cauſis mixti fori: quòd in his pœnitẽtes potius iudicem eccleſiaſticum, quàm ſecularem adeãt, vel quòd prædictus text. loquatur de talibus pœnitentibus, qui aliquem profitebantur ordinem, vel religionem quandam publicæ pœnitentiæ: qui ſunt ſub iuriſdictione eccleſiaſtica: de quibus loquitur. c.de his.&.c.ſequens. 33.q.2. & quòd non loquitur de reconciliatis, vel de gerentibus publicum habitum pœnitentium, ne eorum delicta priuilegium tribuant, aut exemptionem. ca. intelligimus. de iudi. c.legimus. 16.q.1.l.relegatorum.§.fi.in fine.ff. de interdictis & Relega.l.ſiue hæreditaria.ff. de nego. geſtis, ſed ſi inter ſe pœnitentes leuiter rixati fuerunt, dum ſunt in perpetuis, vel temporalibus carceribus, vel propter habitum pœnitentiæ, vnus in alterum conuitia dixerit: ita Iacob. Sep.in inſtitu.Catho.c.46.num.30.allegando. c.accuſatꝰ.§.fi.de hære.lib.6.& quòd vltra hos, vel ſimiles caſus Inquiſitores non ſunt iudices competentes: & re vera hæc opinio mihi placet.

¶Item Inquiſitores poſſunt procedere, inquirere, & punire eos, qui aliquam ex.80. ſectis reprobatis in.c. quidam autem hæretici ſunt.24.quæſtio.3.ſequuntur.

4 Item contra contrahentem ſecũdum matrimonium, viuente prima vxore, quia male videtur ſentire de ſacramentis eccleſiæ. Domi.& Francus in.c.accuſatus.§.ſanè.de hære. libro.6.& Bald.in.l.3. C.de ſumma Trinita.& fide Catholica.& ibi Paulꝰ de Caſtro. Franciſcus Squillacen. de fide Catho.ca.15. Alphonſus Caſtren. lib.1.de iuſta hæreticorum puni. c.1. Pala.Rub.in.c.per veſtras.§. 17.num. 25.fol.67.de dona.inter vir.& vxo.

5 ¶Item contra eum qui cum eſſet profeſſus egreſſus eſt de monaſterio & de facto accepit vxorem. Bald.in l.nemo. C.de ſumma Trinita.& fide Catho.Abb.in.c.de homine.de celebra. Miſſa. Ludo. Carrerius de hære. §.circa.nu.60.Pala.Rub.vbi ſupra.nu 26.Iacobus Septim.in inſtitu.Catho. cap.40.num.2.

6 ¶Item Inquiſitores poſſunt procedere contra Lamias. Iacob.Sep.in inſtitu.Catho.c.37.in fine.

7 ¶Item contra eum qui non recipit ſacram communionem quolibet anno. Feli.in rub.de hære.idem in.c. ad abolendam.de hære.allegãdo Oldra.conſi.20.Ludo.Carre.de hære.§. circa.nu.37.

¶Item contra clericũ in ſacris conſtitutum matrimonium contrahentem. Pala.Rub. in.d.ca.per veſtras.§. 18.num.26:fol.67.col.4.& Iacob.Septi.in.d.c.40.

¶Item contra frangentes imagines eccleſiæ vilipendẽdo. Fran.Squillacen.de fide Catho.c.50.

8 ¶Item contra affirmantem, fornicationem non eſſe peccatũ, & vſum diuinandi non eſſe prohibitum. Cle. ad noſtram. de hære. Squilla. vbi ſupra.cap.18.

9 ¶Item contra blaſphemos, quando blaſphemia ſapit manifeſtam hæreſim: non ſolùm in Deum, ſed etiam in ſanctos: quia pars corporis ipſius ſunt, vt dicit Fran. Squillacen. de fide Catholi.ca.16.in fine.allegando.l. quiſquis.

quiſquis.C. ad.l. Iuliã. maieſt. latiſsimè Iacobus Septima. in inſtitu. carholi.cap.8.& optimè Nicolaus Boerius deciſione.110.nume.2.&.3.Bernar.de Luco,in practi.crimi. ca. 103. Caſtro.de iuſta.hære.puni.lib.1.cap. 12. veruntamen fuit petitum in curijs de Madrid.capit.26.anno.1534. Quod contra blaſphemos Inquiſitores non procedant.

10 ¶Item an cognitio omnium ſuperſtitionum ad inquiſitores pertineat latè docentes per tex. ibi in. c. accuſatus.§.ſane de hęre.lib.6.& Iacob.Septi.in inſtitu.catho.c.61.num.3.

11 ¶Item contra vſurarios ad reſtitutionem vſurarum, non tamen eos poſſunt punire inquiſitores.Bald. in. ca. 1.§.ad hæc de pace iuramento firma. Ioan. Monachus in. c. accuſarus. de hære.lib.6.Feli.in. c. excommunicatus.1.eod.titu.Ludo. Carre. de hære. §.verſa autem vice.num.5.

SINGVLARE. XCIX.

INquiſitores fidei in ordinandis & proferendis ſententijs debent vocare aſſeſſores viros probos atque peritos,religioſos ac theologos,ac iuris peritos:quia de re grauiſsima iudiciũ ferendum eſt.capi.vt commiſsi.§.ad uocandi.de hęre.lib.6.Albertinus.in c.1.q.10.eod.tit.& lib. & habetur in 4.Inſtructione Toletana.c. 24. iuxta illud Prouerbiorum.c.11.&.24. erit ſalus.vbi multa conſilia:& ca. 13. qui agunt omnia cum conſilio reguntur ſapientia:& rurſus.cap. 15. diſsipentur cogitationes vbi non eſt conſilium,vbi plures ſunt conſiliarij confirmatur,& integrum eſt iudicium quòd plurimorum ſententijs confirmatur.c.prudentiam.de offi. delega. & quòd à pluribus quęritur ſapientibus facilius inuenitur. c. de quibus. 20.diſ. & per ampliores homines perfectiſsimè veritas reuelatur.l.ſi.C.de fidei commiſsis.l.hæredes palã.§.1.ff. de teſta. & Inquiſitores non tenentur de neceſsitate ſequi conſilium dictorum peritorum,ne inconueniens ſequatur,quòd eorum conſilium potentius eſſet quàm conſilium Inquiſitorum: ſed tantum de honeſtate: ne cõſilium peritorum videatur eſſe fruſtratorium:ita concludit Iacobus Septi.in inſtitu.catho.cap.41.nu. 12. & hoc in cauſis fidei tantum: in alijs verò huiuſmodi peritorum conſiliũ neceſſariũ nõ eſt.l.nemo.C.de ſent. & interlo.omni. iudi.l. certi iuris eſt in fine.C.de iudi.

SINGVLARE C.

INquiſitores non poſſunt recuſari tanquam ſuſpecti.Archi. & Domi. in.c.quia plerunq; de offi.ordina.lib. 6.Fran. de Ripa. in tractatu de peſte. lib.3.nu. 140.quod aliter in alijs iudicibus & cauſis.ca.ſuſpitionis. de offi. dele.cap.poſtremo.cap.cum ſpeciali. de appell.l.cũ apertiſsime. C.de iudi.

SINGVLARE. CI.

INquiſitores fauore fidei poſſunt cognoſcere de quibuſcunque cauſis criminalibus omnium familiariũ & officialium hæreticæ prauitatis,vt in quarta inſtructione Toletana. ca. 5.nec id mirum eſt, nam rector hoſpitalis etiam ſi ſit laicus eſt de foro eccleſiæ.Bart.& Ange.in. l. quod conſtitutum.ff.de mili.teſta.ſequitur Felin.in.cap.2. num. 8. de foro compe. vbi Abb.num. 11. hoc latius differit, & familia clericorum gaudet priuilegio fori.ca.indicatum.89.d. gloſſ. ſing.in.c. clericum.pri. 11.q. 1.& de familia epiſcopi indubitatũ eſt.c.fin.

Dd de

natia neque extraordinaria: ſequitur Hippo. in l.1. nu.101. ff. de ſicarijs, & melius conſi. 91. incip. intellecto caſu. nu.16. præſertim ſi ludentes erant nimis amici, vel affines, vel conſanguinei, neque aliqua inimicitia inter eos aliquo tempore fuit orta, ex quibus & ex natura ludi, propoſitum, & voluntas colligitur: nam rei qualitas, agentis intentionem demonſtrat: & ex qualitate diſpoſitionis colligitur ſpecies intentionis. l. nō codicillum. C. de teſta. l. ſi extraneus hæres. ff. de acqui. hære. ¶ Sed ſpeciale eſt, quòd ſi aliquis iocoſe dicat aliquid contra fidem catholicam, eſt ab Inquiſitoribus fidei puniendus: quia non licet cum Deo aut ſanctis, ſeu rebus diuinis iocari. Ita Cardi. in Clem. 1. §. nos igitur in fine de ſumma Trinita. & fide catho. dicens: quòd ſi aliquis dixerit, ſi nō habeo vxorē in hoc mundo, habebo in alio: & iocoſe dicat, quòd talis ab inquiſitoribus puniendus eſt: idem in Cle. vnica. §. de vſuris. Bald. in l. 1. nume. 45. C. qui accuſa. non poſſ. Ioan. Nicola. de here. nota. 28. Fran. Squillacen de fide catho. ca. 19. in fine: veruntamen talis non vt hæreticus eſt condemnandus, niſi in dicto perſiſtat: ſed ei poſſunt inquiſitores ponere pœnam pecuniariam pauperibus vel alijs pijs locis dandā. Gundiſſ. de Villa. de hære. quæſt. 1. nu.7. & quæſt. 8. nume. 6. Pala. Rub. in allegat. hæreſis. §. 4. in fine. Ludo. Carre. de hære. §. verſa autem vice. nu.7. de eo qui iocoſe dixit ſe habiturum vxorem in alio ſæculo. Iaco. Septi. in inſtitu. catho. cap. 25. num. 15. Ludus enim noxius in culpa eſt. l. nā ludus. ff. ad. l. Aquiliam. cap. 1. de præſumptio. & omne maleficium mala intentione præſumitur eſſe factum. l. ſi ex plagijs. §. fin. ff. ad. l. Aquili. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. l. ſi non conuitij. C. de iniurijs: & in d. c. 1. de præſumptio.

SINGVLARE CIIII.

IVdæi ſeu hæretici & omnes qui ex eorum genere deſcendunt excluduntur, & meritò, ab omnibus officijs ſanctæ Inquiſitionis, & à monaſterijs quorundam monachorū, præcipuè ordinis diui Hieronymi: & in Hiſpania à quibuſdam fraternitatibus, & à quibuſdam capitulis eccleſiarum, vt proximis diebus ſanctè ac iuſtè in Eccleſia Toletana ſtatutum fuit, à reuerendiſsimo atque doctiſsimo Cardinali domino Ioanne Siliceo, Archiepiſcopo digniſsimo Toletano, diuini cultus, ac ſacræ religionis ſtudioſiſsimo, cuius edicti & ſtatuti verba ſequentia ſunt. A functionibus publicis, dignitatibus, præbendis, magiſtratibusque cæteris eccleſiæ noſtræ eccleſiæ Toletanæ, reliquarūque nobis ſubiectarum diœceſum, eos perpetuo excludimus, repellimus & arcemus, qui vel ex genere Iudæorū, vel Iſraelitarū, vel Iſmaelitarum, aut reliquarū ſeminis Abrahæ ſunt aut conuicti fuerint deſcēdiſſe, etiā quātūuis pij, quantumuis probi & ſancti, quantumuis ſint in Chriſto Ieſu, noſtræq; fidei articulis rectè ſapiētes, ſiue ab vno ſiue à decē ſiue à viginti ſiue à cētū annis, & eo amplius ipſi, ſimulq; illorū progenitores (potiſſimè qui quartā generationē non deprehēdūtur exceſsiſſe) probati ſint in Chriſtianiſmo, ac Chriſti Ieſu fide religioſe ac laudabiliter vixiſſe: & ſi ex iſta vel quacunq; ſeminis Abrahæ gente, quiſpiā ſiue per induſtriā, ſiue per certam ſcientiam, ſiue per ignorantiam, tunc fortaſſe inuincibilem ad prædictas vel alias noſtræ eccleſiæ Toletanæ communes functiones

reliquosq; rei noſtræ publicæ magi-
ſtratus aſſumpti fuerint & admiſsi ꝓ
genitorum & proauorũ, & ab auorũ
& atauorũ, cæterorũq; progenitorũ
deductis, & certis aliquot generatio-
nũ lineis etiã à ducentis vel trecẽtis,
annis, vel eo amplius ex ſupradicto
Iudæorũ vel Iſraelitarũ aut altero Iſ-
maelitarum genere: quinimo & reli-
quijs Abrahæ conuincãtur deſcẽdiſ-
ſe: talibus functionibus & officijs il-
lorũ adminiſtrationibus priuẽtur, ſpo
lientur, & velut infames ac deteſtabi
les perſonæ, omni indignę ac incapa-
ces munere habeantur. Omnia hæc
ſunt prædicti ſtatuti, & edicti verba
formalia. aduerſus quod ſtatutum &
edictũ Toletanũ, lõgã apologiam ac
magnũ volumẽ ſcripſit frater Henri
cus Mautoi Franciſcanus theologus
Pariſienſis, cuius libri titulus eſt, Apo
logia pro Iudæis Chriſtianis, & his
qui ex reliquijs ſunt patriarcharum,
piè ac ſanctè de Chriſto Ieſu & fide ca
tholica ſentientibus, aduerſus archie
piſcopum Toletanũ, & eius aſſeclas.
Quæ ſanè apologia meo iudicio plus
audaciæ & temeritatis quàm erudi-
tionis habet, præcipuè in prima par-
te. c. 2. fo. 12. vbi exclamat contra prę
dictũ edictum dicens. O execrabiles:
o nephandiſsimas & deteſtabiles le-
ges, o impijſsimas & nequiſsimas, &
iniuſtiſsimas ſanctiones: iã enim hoc
ſtatuto profanatum eſt Dei viuentis
templum, & ſacerdotium ſublatum,
& corruptum eſt quidquid erat re-
ligionis, quod vitæ, quod legis, quod
morum, quod fidei, quod virtutis,
quod diſciplinæ, id veſtrum ſtatu-
tum ſimul perdidit & confudit. Su-
ſpicor auctorem præfatum Iudæũ
extitiſſe, vel maximis Iudæorum pre
cibus vel pecunijs apologiam & volu
mẽ illud ſcripſiſſe: fateor tamẽ quòd
Iudæus factus Chriſtianus eſt capax
beneficij eccleſiaſtici, etiã in eccleſia
cathedrali, tex. eſt ſing. in. c. eã te in
fine de reſcrip. ibi. pro eo verò quòd
Iudęus extiterit ipſum de dignari nõ
debes, nã de Iudęis conuerſis eccleſia
fuit fundata, tex. in. c. in nouo teſta-
mento. 21. diſ. in. c. recurrat nũc ani-
mus noſter ad Abrahã. 32. quæ. 4. vt
de beato Ambroſio legitur in. ca. ſta-
tuimus: & in. c. epiſcop. 61. diſt. quòd
antequàm eſſet baptizatus in Archie
piſcopũ Mediolanẽſem fuit electus:
& plures alij nouiter ad fidẽ conuerſi
ad epiſcopatuũ regimina fuerũt ele-
cti: prout copioſiſsimè refert frater
Henricus in prima parte ſuæ Apolo-
giæ aduerſus ſtatutũ Toletanũ. c. 6. di
cens quòd ex Iudæa natus eſt Do-
minus, vt inquit Paulus ad Hebræos.
capi. 7. & Ioannes in Euangelio. ca-
pit. 4. inquit: Salus ex Iudæis eſt, pro
ximè dictis videtur aduerſari, quod
ſcripſit diuus Paulus in prima Epiſto
la ad Timotheum. capit. 3. dicens.
non oportere epiſcopum eſſe neo
phitum, ne fortè in ſuperbiã elatus
in iudicium incidat & in laqueum
diaboli: quòd ille qui heri erat cate
chumenus, hodie nõ ſedeat vt epiſco
pus in altiori loco in eccleſia: mo-
mentaneus namque ſacerdos neſcit
humilitatem ſeruare: ac ille dicitur
neophitus qui nouiter ad fidem & re
ligionem eſt conuerſus quaſi noua
planta: vt in. c. 1. & . 2. 48. d. ſed tempo
re Pau. oẽs Chriſtiãni erãt neophiti,
obid quòd omnes nouiter erãt ad fidẽ
cõuerſi: quos ergo Paulus vocat neo
phitos, vel quos vult vt in ẽpos eligi.

Reuerendiſsimus Aluarus de Mo
ſcoſo epiſcopus Zamorenſis, diui-
narum atque humanarum rerum do
ctiſsimus, magnaq; cõmẽdatione dig
niſsimus prædictam diui Pauli autho
ritatem ſæpenumero ſolitus erat in-
terpretari, me præſente, atq; eius pro
uiſore

uiſore & Vicario generali: tam in epiſcopatu Pampilonenſi, quàm Zamorenſi exiſtente: quòd intentio Pauli fuit, quòd non ſit neophitus: non religione, nam omnes erant religione & conuerſione neophiti. Sed quòd non ſit neophitus moribus & non religione: & eſt optimus & ſingularis intellectus ad dictam authoritatem Pauli: vel aliter dicere poſſumus de diuo Ambroſio, & alijs qui nondum baptizati in epiſcopos fuerunt electi, quòd propriè loquendó non fuerunt electi: ſed poſtulati ex eo quòd nouiter fuerunt ad fidem conuerſi, cum poſtulatio ſit gratiæ petitio, & innitatur gratiæ, vt in cap. bonæ. in prin. & in cap. poſtulationem: de poſtulatione prælatorum. Sed cauſa potiſsima inter alias, quòd de nouo ad fidem conuerſi, à præbendis, & dignitatibus, & collegijs repelluntur, ea eſt quia ipſi ſuapte natura ſunt nimis ſeditioſi & elati, & Chriſtianis antiquis nimis infeſti, tex. in cap. cum ſit nimis abſurdum: de Iudæis ibi. quoniam ſub tali prætextu, Chriſtianis plurimum ſunt infeſti, & cap. conſtituit ſanctum conſi. 17. q. 4. Ibi, ſub hac occaſione Chriſtianis iniuriam faciunt, & propter alias cauſas inferius explicandas, ſimiliter excluduntur à collegio Pinciano ſanctæ Crucis: & à quatuor collegijs ſatis egregijs & inſignibus Salmanticẽſibus, præſertim ab hoc meo celeberrimo collegio diui Iacobi Zebedęi, cuius habitum ipſe indignus nunc gero, in quo expreſſa conſtitutione cautum eſt in c. 2. Tom. 2. ibi, collegæ nõ deſcẽdãt per aliquã lineã ab his qui pro hæreſi fuerunt condẽnati, vel reconciliati, publicè vel occultè, ſed ſint Chriſtiani antiqui. Chriſtianos antiquos intelligimus eos quorũ parẽtes, ſeu patres aui, atauí & maiores ſemper & omni tẽpore habiti fuerunt pro Chriſtianis antiquis, itaque nullo modo deſcendant ex genere Iudæorum vel Maurorum, &c. Ita ad vnguem maxima cum ratione in hoc inſigni collegio obſeruatur, in quo omni tempore collegę literis & moribus & genere inſignes fuerunt, & hodie ſunt in eo reſidentes, magiſter ſacræ theologiæ Gundiſſaluus Solorzano rector; & licentiatus dominus Sebaſtianus de Ribera, & licentiatus Ramirez, magiſter Ioan. Alfonſus, doctor Andreas Lopez. licentiatus Cabrio Salido, licentiatus Chaues, licentiatus Henao, licentiatus Morales, licentiatus Aceituno, licentiatus Hieronymus de Roda, & licentiatus Antonius de Paz, omnes collegæ, & ego inter prædictos indignus & in omnibus minor: iureque optimo ſtatutum eſt, vt ab omnibus prædictis, deſcendentes ex genere Iudęorum, vel hæreticorum excludantur, iuxta concilium Toletanum in capit. conſtituit. 17. q. 4. vbi inquit, tex. conſtituit ſanctum concilium, vt iudæi aut hi qui ex Iudeis ſunt, officia publica nullatenus appetant, quia ſub hac occaſione Chriſtianis iniuriam faciunt: cap. nulla officia. 54. diſt. l. fi. C. de Iudæis autem. gazaros, C. de hære. l. 4. titu. 26. p. 7. idque iuſtè fieri poſſe affirmat Caietanus in opuſculis Tom. 1. quæſtio. 7. & licentiatus de Otalora Regius conſiliarius Pincianus, in tracta. de nobilitate. 2. p. 3. partis principalis. c. 7. num. 26. & Iacob. Septi. in inſtitu. catho. capi. 46. in fine, contra Montaluum in l. 2. titulo. 3. lib. 4. fori, l. dicentem eſſe hæreticũ qui hanc differentiam aſsignat inter Chriſtianos nouos & antiquos: nam eius argumenta locum habent, in his quæ ad ſalutem, fidẽ, & religio-

nem pertinent, quòd Deus non eſt acceptor perſonarum.c.nouit.de Iudi.quia communiter ſuaptè natura chriſtiani noui ſeditioſi ſunt ac nimis inquieti,& paſsim Chriſtianos antiquos opprimere nituntur, vt dicit. d.cap.conſtituit &.ca.cum ſit.de Iudæis, & nomen Chriſtiani antiqui eis eſt nimis infeſtum:& quia ſæpe ſolet filius ſimilis eſſe patri, & ſequitur leuiter filia matris iter. l. fi. C. de impub. & alijs ſubſti. gl. in.l. quòd ſi nolit.§.qui mancipia.ff.de edilitio. edicto.gl.in verb.progenitores,in.c. venerabilem. de electio. optimè.gl. in verb. metum,in cap.ſi quis cum militibus.6.q.1.iuxta illud Mantuani. Qui viret in folijs venit à radicibus humor, Et patrum in natos abeunt cum ſemine mores. Et inquit tex in.cap.Cenomanenſem.56.diſt. quòd paterna flagitia hæreditaria ſucceſsione deſcendunt.Ideo ab his eorumque deſcendentibus omnibus, conſulo tanquàm à contagioſa peſte cauendum:& dicuntur chriſtiani antiqui,quorum parentes ſeu maiores ante ducentos annos ad fidem catholicam fuerunt conuerſi: vt affirmat Iaco. Septima. in inſtitu.catho.cap.46. in fine: vel quando parentes, vel maiores publicè & occultè omni tempore habiti fuerunt pro Chriſtianis antiquis: & aliqua nunc non eſt notitia de conuerſione maiorum, licet ad hoc obijci poteſt de hiſtorijs regum & procerū.

SINGVLARE. CV.

IVdæi ſeu hæretici doctoratus gradus ſunt incapaces.l.fi.C.de Iudæis, vbi Bar. inquit quòd per illam legem quidam Iudæus in illo anno volebat doctorari,& non potuit gradum doctoratus aſſumere:idem Bar. in prima conſtitu.C.de nouo codi. facien.nu.12.& in.l.generaliter.§.fi.ff. de decurio. & in.l. omnes. C. eod. tit.lib.10.vbi affirmat ſe ita reſpōdiſſe duobus Iudęis in medicina doctoribus.Hoſt.in ſumma de Iudæis.nu.5. Ancarra.in cle.2. de magiſt. Abb.in. cap. cum ſit imprin. de Iudæ. & in c.propoſuiſti in fine de proba.& in.c. iudex.nu.4.de teſti.latè Iaſ.in rub. ff. de iuſtitia & iure.nu.4.Feli.in.c.1.nu 4.de Iudæis.& licet aliqua iura ex ſupra dictis loquātur in Iudæo, idē q́; in hæretico dicendū eſt:quia maior prohibitio eſt in hæretico, quàm in Iudęo.Ita dicit glo.1.in.c.pagani.2.quę 7.Feli.in.c.Iudæi.nu.6.de teſti. nam Iudæi non ſunt capaces alicuius dignitatis.cap.2.§.hæretici.ca.ſtatutum in.2. de hære.lib. 6.l. fin. C. de Iudęis,& gradus doctoratus eſt dignitas.cap.quanto de magiſtris.l.prouidendum in prin.C.de poſtu.Bart.in. d.l. omnes. Alex. conſi. 94. conſideratis his poſt prin. vol.1.& plures alij relati à Feli. in.d.cap. quanto. in prin. præſertim ſi viginti annos aliquis doctor publicè legerit, qui propter hoc efficitur dux & comes.l.vnica. vbi glo. Bart. & doctores. C. de profe. qui in vrbe Conſtan. lib. 12. quam ad hoc allegat Bart. in. l. ex eo tempore.num.4.ff.de teſta.in.l.1.& Ange.in proœ. inſtitu.Iaſ.in.l.1.nu. 11.ff.de offi.eius,cui mandata eſt iuriſ.Abb.in.cap.clerici.num.3.de iud. & in cap.capellanus in prin.de ferijs: & Paris de puteo in tracta.de re mili. in prin.libr.6.in prin.numer.37.Andre. Sicu. in.l. fi.in fine de offi. delega.Fel.in rub.de magiſtris.Alc. cō-ſi.31.viſa conceſsione.nu.5.vol.5.

SINGVLARE CVI.

IVdex ordinarius, ętatis.25.annorum,& delegatus.20. annorū eſſę debet.

debet.l. quidam conſulebant. ff. de re iudi.l. cum prętor.ff. de iudi.c. cum vigeſimum.de offi.delega.l.5.titu.4. p.3.l.4.titu.15.lib.5.alias.2.ordi. quia ante hanc ætatem fragile & infirmũ eſt hominis conſilium,& multis captionibus ſuppoſitum vt inquit Vlpianus in.l.1.ff.de mino. & in iudicibus eſt nimis neceſſaria rerũ peritia.l.1.§.ſed cum ſit neceſſaria.C. de vete. iure.enucle.§.quæ omnia inſti.de ſatiſda. quæ eſt vera rerum magiſtra.l.2.C.vt in poſſ.lega.capit.ſecundo. de conce.præbe.lib.6.capit.quam ſit.de electio.eod.lib.cap.ſtatutum inprin. de reſcrip.lib.6. & ita in bonis iudicibus eſſe debet ſolertia iuſtitiæ, & morum probitas & rerũ, & artis peritia.l.1.ff.de decre. ab ordi.facien.l. proximos.C.de proxi.ſacr. ſcriniorũ.li.12. vnde dicit Plato. lib.9. de republica. iudicare oportet, peritia, prudentia, ratione,ac rerum experientia. &.l.3. tit.4.p.3.quòd bonus iudex debet eſſe omnibus idem,& nemini complacere contra veritatem & iuſtitiam.c. qualiter & quando.in.2. vbi Alb. nu. 8.de accuſa.& ſit iudex inexorabilis, & cum omnibus vna eademque voce loquatur, vt inquit Cicero.libr.2. officiorum,& multa notatu digna in hoc collegit Lucas.de pœna,in.l.6.C. de tabula.lib.10.& omnino ſeruetur illud in lege diuina ſcriptum, ita iudicabis magnũ ſicut paruum,neque eſt acceptio perſonarum habenda, vt in Deuteronomi.c.1. & in.c. nouit. de iudi.& in.c. fina.3.q.9.l. hos accuſare in fine.ff.de accuſ.& illud Ciceronis. lib.1.offici.hi qui reipu.præſunt legũ ſimiles eſſe debent, quo ad puniendum:non iracundia,ſed æquitate moueantur: vnde tex.in.c. odio habentur peccata & non homines. 86.d.in hoc paſſim literati & periti iudices à tramite iuſtitiæ ſolent deuiare amicorum ſuorum petitionibus: aduerſus quos clamat Cicero.lib.3. officiorũ.quòd iudex non debet propter amicos à via recta diſcedere,nam vera amicitia cauſa boni & non mali eſt. Nam amor & odium ſeparant homines à rectitudine. ca. quatuor modis. 11.q.3.quòd quatuor modis humanum iudicium peruertitur, odio, & amore,timore, & auaritia tex.in ca. quotiens.de teſt.& ſing.in cap.1. de ſent.& re.iudi. vbi gloſſ.in vtroque loco referunt verſicula illa vulgata. Quatuor iſta,timor,odiũ,dilectio, cēſus Sæpe ſolent rectos hominis peruertere ſenſus. Et qualiter boni, & recti iudices eſſe debent pulchrè habetur in Exodo.c.18.vbi à manè vſque ad veſperam iudicabat Moyſes populum,& eius ſocer nomine Ietro,ei dixit:Vltra vires tuas eſt negotium,prouide de omni plebe viros prudentes & timentes Deum,in quibus ſit veritas,& qui oderint auaritiam: & cōſtitue ex eis tribunos,centuriones & decanos,qui iudicent populum omni tempore:maiora autem,vt onus diuidatur,referant ad te:& de iure regni propter ſupradicta requiritur, vt aliquis ſit iudex ſtuduiſſe per decenniũ in ſtudio generali,vt in pragmatica facta Barchinonæ fol.82.in modico tēpore non poteſt quis multum addiſcere.c quia multa.48.d.c. tam ex literis:vbi gl.de in integ. reſti. tempore, indigemus vt maturè aliquid agamꝰ. c.pōderet.50.d.& ętate & ſtudio maior,ſapiētior,& prudētior præſumitur l.ſi.ff.de fide inſtr.c.đ quibus.20.d.ca. ſi.84.d.& inquit tex.in.c.ſciēdũ.36.q. 3.quod dæmones ſunt ſapientes propter longitudinem vitæ, & longam rerum experientiam : vnde meritò inquit imperator his verbis in.l. ipſis rerũ experimētis cognouimꝰ.C. vt in poſſe.leg.& in.§.pen. de inſt.de ſatiſ.

ad rem igitur: ad ſuprà dicta Speciale eſt, quod iudices hæreticæ prauitatis quadrageſimum annũ attingere debent. Clem. nolentes in prin. de hære. c. Sanctimoniales. 20. quæſt. 1. & in directorio Inquiſitorum. par. 3. q. 2. & quæſt. 16. vbi in. d. quæſt. 2. dicitur; quòd eadem ætas requiritur in eorum commiſſarijs. Tenuit expreſſe Feli. in. c. cum vigeſimum annum. de offi. delega. & Ioannes de Selua. in tracta. de beneficio. in. 3. par. quæſt. 5 nume. 41. Ludo. Carre. de hære. §. de cuius officio. in princ. Gũdiſſaluus de Villadiego, de hære. quæſtio. 7. num. 12. Fran. Squillacen. de fide Catholi. cap. 35. Iacob. Sept. in inſti. Catho ca. 34. num. 5. ſolet in hoc cum perſonis literatis genere, & virtutibus præclaris diſpenſari. Ob id iure optimo perquam magnifice Toletane Inquiſitor, tecum in hoc diſpenſatum fuit: verùm refert Iacob. Sept. in loco modo citato, eſſe in hoc hodie breue Apoſtolicum, quòd ſufficit annum. 30. attingere, quòd hactenus non vidi: & eſt certè rationabile, quia iam in hac ætate ſcientia perfecta, & rerũ experientia inuenitur: & tantum in Epiſcopo. 30. annorum ætas requiritur: vt in. c. cum in cunctis de electio. c. quicunque. 87. d. Auth. de ſanctiſsimis Epiſcopis. §. cleros. col. 9. à fortiori, in Inquiſitore ſufficeret. 30. annorum ætas, &c.

SINGVLARE CVII.

SVMMARIVM.

1 *Iudex de qua re cognoſcit, pronũciare debet.*
2 *Iudex ſecularis requiſitus, ſententias Inquiſitorum tenetur exequi.*
3 *Communis opinio contra Bart. & ſequa.*
4 *Crimen hæreſis, eſt mere eccleſiaſticum.*
5 *Ponitur caſus in quo hæreticus ad iudicem ſecularem non eſt remittendus.*
6 *Inquiſitores pro hæretico apud iudicem ſecularem efficaciter debent intercedere.*

1 IVdex de qua re cognoſcit, de ea pronunciare debet & punire. l. de qua re. ff. de iudi. c. cum ſuper. de can. poſſeſſ. & proprie. ſed in crimine hæreſis, videtur eſſe ſpeciale quòd iudices ſeculares, quibus ab Inquiſitoribus hæretici traditi ſunt, eos pœna ignis debent punire: quanquam de illa cauſa nunquam cognouerunt. c. vt Inquiſitionbus. §. prohibemus, vbi. gl. & doctores. de hære. lib. 6. ex quo tex. Peruſi. & alij notant quòd iudex ſecula-
2 ris requiſitus ab Inquiſitoribus ſuper executione ſententiæ latę contra hęreticos, tenetur non ſolum ſententiã exequi, & huic ſententiæ ſtare, neq; poteſt proceſſum petere, vel impugnare, vel de cauſa de nouo cognoſcere, an iuſtè, vel iniuſtè hæreticus ſit condemnatus: idem tenet Bald. in Authen. clericus, in fin. C. de Epiſcopis & cleri. Ange. in. l. diuus. nume. 2. ff. de cuſto. reorum, & in. l. 1. C. de exiben. reis. Sali. in. l. ea quidem. num. 19 C. de accuſa. Anchar. in. c. 1. vbi Abb. num. 12. de offi. ordi. quod veriſsimũ de iure eſſe putat Iaſ. in. l. magiſtratibus, nume. 10. ff. de iuriſ. omnium iudi. Pala. rub. in rep. c. per veſtras. part. 2. §. 1. num. 22. fol. 81. col. 3. de donat. inter virum & vxo. Gundiſſaluus de Villadiego, de hære. quæſt. 19. num. 6 & Ægidius Boſsius in practi. crimi. titu. de foro competen. num. 160. cum ſequen. & in titul. de hære. nu. 10. Ludo. Carre. de hære. §. circa. nume. 9. hanc tandem dicit eſſe communem
3 opinionem. Iacobus Sept. in inſtitu. Catho. c. 36. num. 3. niſi in caſibus ab

eo

eo ibi exceptis, contra Bart. contrarium tenentem, in dict. l. diuus. num. 3. & in l. non dubium. ff. de cuſto. reorum. & in l. magiſtratibus. num. 5. ff. de iuriſdict. omnium iudi. quem ibi Paul. Caſtren. ſequitur: & licet Anto. de Butrio in c. 1. de offi. ordi. dicat, quod communiter legiſtæ tenent opinionem Bar. tamen magis communiter Bart. in hoc reprehenditur ab omnibus retro citatis: & meritò quidem, quia contra eum eſt caſus expreſſus
4 in. d. §. prohibemus: vbi de crimine hæreſis tanquam merè eccleſiaſtico nullo modo directè, vel indirectè poterit iudex ſecularis agnoſcere: & facit. c. tuam. de ordi. cogni. c. cauſam. in primo. c. lator. qui filij ſunt legi. l. 56. in fine. & l. 58. tit. 6. part. 1. l. 2. titu. 26. pag. 7. quod hæreticus accuſari & condemnari debet coram Epiſcopo, vel eius vicario, & non coram iudicibus ſecularibus. Præterea in hac executione iuſtitiæ facta contra hæreticos, iudex ſecularis inferior eſt eccleſiaſtico. c. princeps. c. adminiſtratores. 23. quæſt. 5. & inferior debet tantum exequi & obedire, & non de cauſa cognoſcere. c. inferior ſedes. 21. diſtin. cum inferior de maio. & obediē.
5 ſed non inficior, quod ſi quiſpiā dānatus ad mortem dicit aliquid hæreticꝰ vt eo prætextu mors differatur, ſi talis antea de hæreſi non erat ſuſpectus remittendus non eſt ad Inquiſitores vt affirmat Iacobus Sept. in inſtit. Catho. c. 36. in prin. quia talis dolus, vel fraus ei patrocinari non debent. l. in fraudem. ff. de iure fiſc. capit. ex tenore de reſcript. c. officij. de teſta. ſed videtur quòd opinio Bart. ſupra poſita, & ſequacium aliquo modo iuuari poteſt, quia antiquitus hæreticorum punitio ad principes ſeculares pertinebat: vt in Deuteronomio. c. 7. vbi mādatum fuit populo Iſraelitico, vt aras hæreticorum ſubuerteret, habetur in. c. ſi audieris. 23. quæſt. 3. & Ioſias oſſa hæreticorum comburi fecit, vt in dict. Deuterono. c. 27. & legitur in 4. libro Regum. cap. 10. de illo rege Iehu, qui occidit ſacerdotes colentes Baal, ex quibus videtur deduci ſeculares iudices eſſe competentes iudices circa hæreticorum punitionem:
6 & expreſsè cautum eſt. in. l. quicunque. C. de hære. præſertim, quòd quā do huiuſmodi traditio fit ab Inquiſitoribus, ipſi pro hæretico efficaciter apud iudicem ſecularem intercedāt, ne poteſtas ſecularis talem hæreticū pœna ſanguinis puniat, ne Inquiſitores videantur ſanguinis effuſioni cōſentire. c. nouimus. ibi, pro eo debet eccleſia efficaciter intercedere, de verbo. ſignifi. c. reum. 17. q. 4. & ita videtur, quòd iudex ſæcularis poterit de meritis cauſæ cognoſcere: & opinio Bar. ſuſtineri, quam nititur defendere Decius in dict. l. magiſtratibus. num. 12. ſed in hoc Bar. à nullo defendi meretur: ſed propter ſeditionē & perturbationem in ſuo regno, rex cōtra hæreticos poterit procedere, & à regno ſuo eijcere. Abb. in. c. cum terra de electio. quē ad hoc allegat Ægidius Boſſius in practi. crimi. tit. de hære. nume. 13.

SINGVLARE CVIII.

IVdex eccleſiaſticus, ſiue delegatus ſeu ordinarius cognoſcens de aliqua cauſa ciuili, vel criminali Laicorum, cuius cognitio ad iudicem eccleſiaſticum pertinet, non poterit Laicos carcerare, neque ſuam ſentētiam ciuilem, vel criminalem propria authoritate exequi, ſed iudicis ſecularis auxilium inuocare & implorare. c. 1. ca. quoniam de offi. ordi. vbi text. in. d. c. 1. diſponit, quod Epi-

ſcopi habent liberam poteſtatem adulteria,& ſcelera inquirendi & iudicandi: & cum opus fuerit publicum inuocẽt auxilium. Datur ergo facultas iudici eccleſiaſtico, vt poſsit aliquando contra Laicos cognoſcere,& vti mucrone ſpirituali, & inuocare auxilium brachij ſecularis, quo ad capturam & executionem faciendam: idem probat.c.cum Epiſcopus,de offi.ord.lib.6.c.dilecto, de ſenten.excõmuni.lib.6.cap.poſtulaſti de homi.c.2.de maledi.c.vt officium. §.compeſcendi.per argumentum ab ſpeciali, de hære.lib.6.l.epiſcopale. C.de Epiſ. & cleri.tenuit Oldra. conſi.86.incip. quæritur Ioan. Andre.in.d.c.cũ Epiſcopus. & in Spe.tit.de offi.ordi. poſt prin. Anchar.in reg.ea quæ.quæſt.11 de regu. iur. lib. 6. vbi hanc dicit eſſe communem opinionem: & in.d.ca. cũ Epiſcopus eſt deciſio capellæ Tholo.378.incip.item fuit quæſitum.Roma.ſing.703.incip.tu ſcis.notanda.l. regia.7.titu.3.lib.1.ordi.& lib.4.tit.1 lib.3.ordi.Et in petitione facta in curijs Toletanis, in fine, anno. 1525.& in curijs de Madrid.2.in ordine.anno 1534.optimè Pala.Rub.in ca.per veſtras,part.2.§.1.nume.81.cum ſequẽ. fol.81. colum.2.de dona. inter vir.& vxor.latè Couarru. vbi concordat & declarat hanc communem opinionem in quæſtionibus practi.c.10.nu. 2.cum ſequentibus: contrariam verò opinionem, quòd iudex eccleſiaſticus poterit Laicos carcerare,& executionem in bonis eorum facere, tenuit Anania. in rub.de ſorti.& in ca. qualiter.in.2.§.ad corrigendos. nu. de accuſa.Feli.ponderando aliqua iura in. d. c. cum ſit generale. nu.20.de foro compe. Domi. & Francus in. d. c.cum epiſcopus: & hæc vltima opinio in Hiſpania in omnibus fere epiſcoatibus eſt de vſu & conſuetudine præſcripta, quæ ſeruanda eſt, vt dicit Bal.in.c. ſignificaſti, de offi.ordi.& Pala.Rub.& Couarru. affirmant in locis modo citatis, ſed non eſt de iure, ſed tantum de conſuetudine: ſed de iure in crimine hæreſis eſt, quòd iudices eccleſiaſtici poſſunt laicos prõ crimine hæreſis capere, & in compedibus ponere. c.excommunicamus in 2.in fine de hæreti.c.vt cõmiſsi. eod. tit.li.6.cle.1.§.1.eo.tit.li.2. titul. 26.p. 7.Domi.in.c.cum epiſcopus de offi. ordi. li. 6. Franciſcus Squillacem. de fide catho.c.27.in prin. Oldra.conſi. 86.optimè Couarru.in quæſtio. practi.c.10.nu. 2. & Ludo. Carrerius de hære.§.verſa autem vice in prin.

SINGVLARE CIX.

IVdices ſi ſũt duo vel plures habẽtes æqualem iuriſdictionem circa cognitionem alicuius delicti, ſi vnus ex eis deliquir, alter vel reliqui coniudicem delinquentem nõ poſſunt punire. Bartho. & Baldus.in.l.fi. num. 3.ff. de rerum diuiſio.Idem Bart.in.l. inter tutores. ff.de adminiſtra.tuto.Bal.in.l.cætera §.ſi duobus.ff.de lega.1.& in.c.imperiũ.§.prꝑterea de prohi.feu.alie.Pau. Caſtren.in.l.eſt receptum.ff.de iuriſ. omnium iudi.contra Ange.ibi Abb. in.c.prudentiã, vbi Feli.nu.4.hanc dicit eſſe communem opinionem de offi. delega. quia par in parem non habet imperium.l.ille à quo.§. tempeſtiuum. ff.ad Trebe. vbi ſi prætor fuit inſtitutus & rogatus hæreditatem reſtituere , non per prætorem, vel conſul per conſulem æqualem iuriſdictionem habentem poteſt compepelli, adire & reſtituere.l.nam magiſtratus.ff.de recepit.arbi. vbi magi ſtratus

rratus ſuperiorem vel æqualem in officio cogere non poterit adimplere arbitramentũ quod ſpõtè ſuſcepit l.præcipimus.§.pe.C.de appella.c.in notuir,vbi glo.in verb.paren.de electio.glo. in verb.mandatum. c.ſtuduiſti de offi.lega.glo.in parte arguẽdus.in.d.cap.prudentiam.gl.in proœm.decreta.in verb.reſecatis. declarat Bar.in.l. omnes populi.nu.22. ff. de iuriſ. omnium iudi. vnde ſingul. dicebat Calde.in.c.1. de rapto. quòd etiam ſi Archiepiſcopus delinquat in territorio ſeu diœceſi ſui epiſcopi non efficitur ſubditus epiſcopi, neque per epiſcopum poteſt puniri. Sequitur Abb.in.cap. cum inferior de maio.& obedi Feli.in.ca.prudentiã, numer. 5. veruntamen ſi inquiſitor hæreticæ prauitatis in aliquam hæreſis ſpeciem incurrat,epiſcopus poterit contra talem procedere & eũ punire,licet inquiſitor habeat æqualem iuriſdictionem in cognitione huius criminis cum epiſcopo. cap. per hoc de hære.lib.6.Cle.1.eod.titu. Ita in ſpecie tenuit Gundiſſ.de Villa. de hære.q.7.nu.17.ratio eſt ſecundum eum, quia propter hoc delictum amittitur iuriſdictio ipſo iure. Fateor tamen,quòd Lapus,& Domi. in cap. inquiſitores de hære.lib.6. tenent cõtrarium:mihi tamen in hoc videtur diſtinguendum,quòd ſi delictum hæreſis quod inquiſitor commiſit eſt publicum, quòd in hoc caſu epiſcopus poſſit inquiſitorem punire. arg. tex. in cap. quoniam de filijs presby. cle. paſtoralis.§. notorium de ſent. & re iudi.l.2.C.de ſtatu.& imagi.& hoc eſt exmẽte Dominici,vbi ſupra:ac ſing. id affirmat Alphonſus Aluarez Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ,eod.tit. de hæreti. num. 9. Sed ſi delictum eſt occultum, occulta fiat inquiſitio per Epiſcopum ad Romanum pontificem, vel inquiſitorem generalem mittatur:arg. tex. in. l. in offerẽdis.C.de appella.l.duo. ff. de re iudi.Bar.in.l.fi.nu.3.ff.de rerum diui.

SINGVLARE CX.

IVdex ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio: etiã ſi opponatur omnimodus defectus iuriſdictionis. l. 2. ff. ſi quis in ius voca.nõ ierit.l.ſi quis ex aliena. ibi, prætoris enim eſt exiſtimare, an ſua ſit iuriſdictio. ff.de iud.l. præſcriptionẽ.C.ſi cõtra ius,vel vtili.publ.ex parte decani,vbi Abb.n.3.&.c.ſuper literis de reſcrip. neq; ob id in ꝓpria cauſa dicitur iudicare, cum iudicare ſit onus:& nullum commodum, vel incommodum cauſæ ad iudicẽ principaliter pertineat, ſed inquiſitores hæreticæ prauitatis non poſſunt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, vt voluit gl.nota.in.c. accuſatus.§. ſanè.de hæreti.lib.6.Et idem tenẽt ibi Archi. Ioan.Andre.& Domi. Ioan. Nicola. de.hære.nota.3.incip. hoc quoq;: & Franciſcus Squillacen.de fide catho. c.56.in prin.Felin. in.c.ſi clericus laicum.num.4.de foro compe. & in.c. ſuper literis.num.31.de reſcrip. & ibi dem num.18.cum ſequen. regulam cum tribus amplia.&.14.fallen. ſcrip ſit.8.fallen.ſimiliter refert Ange. in d.l.2.ff.ſi quis in ius voca.& Ioan.Berna. Diez,in reg.369.incip. iudex etiã delegatus.

SINGVLARE CXI.

IVdices,rectores, ſeu conſules, ſeu poteſtates,vel quicunq; alij qui iudicandi officijs funguntur, priuſquàm ad officium recipiantur, debent publicè iurare, quòd omnes dãnaros de hereſi per eccleſiam pro viribus

ribus

ribus ſuis de terris ſuæ iuriſdictionis extirpare ſtudeãt: alioqui ſi tale iuramentum nõ prçſtiterint eorum ſententiæ irritæ ſunt,& inanes: hoc probat auten. ſtatuimus. C. de epiſ.audien. vbi Bat.inquit, quòd forma illius iuramenti non ſeruatur de conſuetudine, ſed cum diſpoſitio illius autenticæ fauore fidei, & in odium hæreticorum facta ſit, merito debet ſeruari: circa hoc omittendum non eſt, quòd iudices & alij gubernatores qui in lumine ſui officij, vt moris eſt, iurant in die feriato ſeruare iura, & ſtatuta, atque priuilegia ciuitatis, iuramento non obſtante, poterunt contrauenire. Ita dixit Lanfra. de Oriano. in rep. ca. quia contra. col. 9. de proba. quẽ ad hoc refert, & pro ſing. ſequitur Hippo. ſing. 624. incip. aduerte quæſo. pro dicto eſt. c. 1. de ferijs, vbi iuramentum præſtitum die feriato non valet. gl. in. l. 2. tit. 24. p. r. ſed in caſu noſtro, vt ex tenore dict. c. 1. colligitur, arbitror oppoſitum eſſe ibi niſi pro pace, & tex. in. c. ſignificaſti ibi pro fide & obediẽtia. &c. de electio. & ita ex prædictis duo ſpecialia deducuntur.

SINGVLARE CXII.

SVMMARIVM.

1 *Iudices licitè xenia, eſculentum, & poculentum accipiunt.*
2 *Pro re modica animus iudicantis non mouetur.*
3 *Inquiſitores ſunt prohibiti xenia, eſculenta, vel poculenta accipere.*
4 *Quibus modis humanum iudicium peruertatur.*
5 *Quales eſſe debent boni, ac recti iudices.*
6 *Qui excutit manus ſuas ab omni munere, in excelſis habitabit.*
7 *Xenia & dona, excæcant oculos iudicum.*
8 *Optimus modus probandi contra iudicem venalem.*

1 IVdices xenia, eſculentum, & poculentũ, quod intra proximos dies conſumi ſolet, citra aliquam pœnam poſſunt accipere. l. ſolet. in fine. ff. de offi. procon. & lega. l. plebiſcito. ff. de offi. præſi. cap. ſtatutum. §. inſuper de offi. delega. lib. 6. alias de reſcrip. li. 6. ca. ſi quçſtiones in fine de ſimo. quia non eſt veriſimile quòd propter hæc
2 modica moueatur animus iudicantis, prout dicitur in dict. ca. ſi quæſtiones in fine. l. ſi oleum. §. fi. cum lege ſequente. ff. de dolo: ideo his verbis, inquit Vlpianus in dict. l. ſolet. valde inhumanum eſt à nemine aliquid accipere, ſed paſsim & ab omnibus accipere viliſsimum eſt, & pẽr omnia auariſsimum: ſed cum ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere, vt in prima epiſtola ad Theſſaloni. cap. 5. habetur in. c. cum ab omni: de vita & honeſt. cleri. ideò Inquiſitores ſunt prohibiti munera, ſeu xe-
3 nia, eſculenta, vel poculenta accipere ſub pœna dupli, & priuationis officij, & excommunicationis. Cle. 2. de hæret. & vltrà hoc mulctantur in decem millibus nummis: etiam ſi ab officialibus ſuis quicquam acceperint, eandemque pœnam patitur qui ex officialibus hoc non reuelauerit, vt in. 1. inſtructione Hiſpalenſi. c. 25. & in. 4. inſtructione Toletana. ca. 15. & de iure regio iudex à litigantibus eſculentum & poculentum non poteſt accipere. l. 6. tit. 4. p. 3. & clarius. l. 7. titu. 15. li. 2. ordi. ſub pœna ibi poſita. Nam vt affirmat diuus Gregorius
4 quatuor modis humanum iudicium peruertitur, timore, odio, amore, & auaritia.

auaritia.c.quatuor modis.11.q.3.l.6.
titu.4.p.3.Ideò Deus Moyſi præce-
5 pit,vt in Exodo habetur.c.18.vt eli-
geret in iudices ex omni plebe viros
prudentes,& timentes Deum,in qui
bus ſit veritas, & qui oderint auari-
tiam:vndè exclamat Iſaias.c.33.Qui
6 excutit manus ſuas ab omni munere
iſte in excelſis habitabit. c.qui rectè.
11.q.3.c.ſicut nõnulli.1.q.1.& Iſaias.
c.5.inquit, Væ qui iudicatis impium
pro muneribus. Et habetur in lib. 1.
Regum.c.8. Acceperunt munera,&
peruerterunt iudicium. Et in Exo-
do.c.23.ſcriptum eſt. Munera excę-
cant etiam prudentes,& ſubuertunt
7 verba iuſtorum. Et in Eccleſiaſti. ca.
20. Xenia & dona excęcant oculos
iudicum. Dicitur in.c. nihil. 83. diſt.
&.c.bene quidem.96.diſ.Mens cupi
ditati alligata, citò deuiat à vero: cũ
auaritia ſit radix omnium malorum.
c.quia radix de pœnit.d.2.c.bonorũ.
47.d.l.1.tit.2.li.8. ordi. & auaritia eſt
idolorum ſeruitus ca.auaritiæ de prę
ben.vnde verſ.Vertitur in vitiũ ſem-
per dãnata cupido, quem refert Bal.
in auten. ſi qua mulier.nu,8. C. de ſa-
croſanct. Eccle. & nihil eſt iniquius,
quam amare pecuniam. Eccleſiaſt.c.
10.& ibidem.c.8. Multos enim perdi
dit aurum & argentum. Vnde Oui-
dius, Munera(crede mihi) placãt ho-
minesque deosque: Placatur donis
Iupiter ipſe datis. Et Prouerbium per
antiquum eſt, Muneribus dij capiũ-
tur, neque iudici licet pro breuiori
expeditione iuſtitiæ pecuniam reci-
pere.gl.in.l.2.§.fi.ff. de cõdi. ob turp.
cau.quam dicũt eſſe ſing. Bar. & Bal.
& Sali.ibi per text.in auten.nouo iu-
re.C.de pœna iudi. qui male iudi. &
per.c.qui rectè iudicat.11.q.3.& dãs
pecuniam iudici perdit pecuniam &
cauſam, & aduerſæ parti applicatur.
l.3.§.illud.ff. de condi. ob turp. cau.
Alb.in.c.cum ab omni ſpecie de vita
& honeſ.cleri.Nicola.Boerius, deci-
ſione.153. incipien. certum eſt, vbi
examinat qua pœna iudex in hoc caſu
8 ſu puniendus eſt:& circa hoc ſingu-
lare neutiquam omittendum eſt q.
contra iudicem qui venalem protu-
lit ſententiã eſt legitima probatio, ſi
ſunt aliqui affirmantes ſe dediſſe pe-
cuniam iudici:etiam ſi de turpitudi-
ne ſua deponant. Hoc annuit glo. &
ibi expreſſius Ange.in autẽ.vt iudi.ſi
ne quoquo ſuffra.§. oportet. col. 2.
quam ad hoc allegat Hippo.in.l. lex
Cornelia.nu.3.ff.de ſicarijs:& in con
ſil.61.incip.poſt reditum. num.33.&
in ſing.112.incip.in ore duorum in fi
ne,quòd eſt ſummè notãdum, quòd
de iure Regio ſatis expreſsè cautum
eſt,vt in.l.8.ti.15.lib.2. ordi. dummo
do ſint tres, vel plures qui hoc affir-
ment, & nullus ex hoc commodum
conſequatur, quia eſt actus difficilis
probationis:ideo minus legitimè pro
batio habetur pro plena probatione.
l.ſi vicinis. C.de nuptijs. Bart.in.l. de
pupillo.§.ſi quis ipſi prætori. ff.de no
ui ope. Bal. in. l. quicunque. numer.
24.C.de ſeruis fugiti.Iaſ in.l.cum ea.
nu.5.C.de tranſa.& in.l.ſi quis ex ar-
gentarijs.§.prætor ait.num.20. ff. de
edẽdo.Petrus Gerar.ſing.8.latè Hip-
po.in rub.C.de proba.nume. 8.ſed ſu
pradicta intelligit Ægidius Boſſi9 in
practica criminali.tit. de officialibus
corruptis pecunia.num.14. quando
ciuiliter agitur contra iudicem: ſe-
cus quando criminaliter, ſi non ſunt
aliæ præſumptiones contra eum per
regulam vulgatam. l. ſciant cuncti.
C. de proba. cum pro iudice ſemper
præſumatur.l.2. C. de offi. ciuilium
iudi.ibi.quòd ſi iudex (quod non ar-
bitramur) minus audire maluerit.
&c.c.quoniam contra. de probatio.
c.in præſentia de renunciati.

SIN-

SINGVLARE CXIII.

IVdicia non ſunt in Eccleſia Dei agitanda, vnde ſententia & proceſſus in Eccleſia factus eſt nullus, cap. 1. de immuni. eccleſia. cap. 2. §. fin. eodem titul. lib. 6. vbi gloſſ. in parte proceſſus dubitat de contractu facto in eccleſia, an ſit validus: quia Eccleſia eſt locus orationis, & non iudiciorum, cap. cũ Eccleſia Dei de immuni. Eccleſia. cap. accuſatio. 2. quæſt. 7. ſed cauſa hæreſis in Eccleſia poteſt agitari. cap. conuenior, verſi. cauſam fidei. 23. quæſt. 8. cap. præceptum. 2. quæſt. 1. Archi. in cap. vt inquiſitionis de hære. lib. 6. & an idem ſit in alijs iudicijs eccleſiaſticis, vide. c. qua frõte. de appella. c. conuenior. 23. q. 8.

SINGVLARE. CXIIII.

IVriſdictio delegata expirat morte mandantis. l. quia. ff. de iuriſ. omnium iudi. l. mandatum. C. manda. cap. licet. vndique. c. gratum. cap. relatum de offi. delega. l. 21. titulo quarto. pag. 3. ratio eſt ſecundum Abb. in dict. ca. relatum. numero ſexto. quia per actum delegationis non transfertur efficaciter iuriſdictio in delegatum: inde eſt quod ille qui in totum ſubdelegauit, re integra poteſt commiſſionem reuocare, cap. quamuis. de offi. delega. libro ſexto. l. 21. titul. 4. p. 3. itaque cum iuriſdictio re integra ſit penes delegantem per mortẽ ipſius extinguitur ſua iuriſdictio. l. 4. ff. locati. autẽ. de nuptijs. §. deinceps. col. 4. & ſic per conſequens extinguitur poteſtas delegata: nam extincto iure autoris, extinguitur per conſequens ius ſucceſſoris. l. lex vectigali. ff. de pigno. l. is qui. ff. quemadmodum ſerui. ami. Sed quando res deſinit eſſe integra aliter eſt: quia per exercitium iuriſdictionis ante mortem delegantis. iuriſdictio radicatur in perſona delegati. Ideo morte delegantis non extinguitur iuriſdictio, optima quidem & concludens eſt ratio: ſed fauore fidei officium inquiſitorum hæreticæ prauitatis per mortem concedentis non expirat, re etiam integra & quoad negotia non cepta vel de nouo exorta. cap. ne aliqui de hære. lib. ſexto. Ioa. Nicola. de hære. nota. 4. nume. 2. Abb. in dict. c. relatum. nume. 7. Decius. in cap. cauſam matrimonij. numero decimo. de offi. delega. vbi dat plures intellectus, ad dict. cap. ne aliqui: & Iacob. Septi. in inſtitu. catho. capitulo trigeſimoquatto. numero ſeptimo. Ludo. Carrerius in tracta. de hære. §. verſa autẽ vice. n. 12. Pau. & Alex. in. d. l. & quia. vbi Iaſ. num. 5. regulam cum. 4. amplia. & 7. fallen. ſcripſit: & Decius in. l. eius qui in prouincia. §. placet. numero tertio. cum ſequẽ. ff. ſi cert. petatur. Hippo. ſing. 44. incip. mandatum: nam Inquiſitores hæreticæ prauitatis non ſunt iudices ordinarij, ſed delegati Romani Pontificis. c. per hoc. c. vt officium, in prin. de hære. libro ſexto. gloſſ. ſing. in parte ipſorum in Cle. nolentes. de hære. Ioan. Andre. Peru. & magis communiter omnes in ca. ne aliqui. contra Archi. ibi. de hære. libro ſexto. Alb. in cap. cauſam matrimonij. nume. 7. de offi. deleg. & in. c. cum. I. & A. nume. 9. & in. c. fi. nume. 19. de re iudi. & in cap. cauſam reſtitutionis. in princ. de in integ. reſti. Decius conſi. 137. & diligenter. nume. 3. in fine, & in directorio inquiſitorum. q. 4. parte. 3. hãc dicit communem Alcia. in rub. de offi. ordi. nume. 19. Iaco. Septi. in inſtitu. catho. ca. 34. nu. 6. & morte delegantis eorum iuriſdictio, vt dictum eſt, non extinguitur.

SINGVLARE. CXV.

IVriſdictio delegata alicui commiſſa non extenditur ad negotia non cępta, vel de nouo exorta. cap. fi. de reſcrip. c. licet. c. gratum. de offi. delega. Cle. fi. de reſcrip. l. de his. ff. de recep. arbi. Sed delegatio à Romano Pontifice inquiſitoribus commiſſa ad negotia non cępta vel de nouo exorta. licet expreſſe in commiſsione de hoc non fiat mentio extenditur. c. ne aliqui. vbi glo. Ioan. Andre. Archi. & alij de hæreti. li. 6. Iaco. Septi. latè in inſtitu. catho. cap. 34. numer. 7.

SINGVLARE CXVI.

SVMMARIVM.

1 *Quando fertur iuramentum in defectũ probationis.*
2 *Quis teſtis dicatur omni exceptione maior.*
3 *Articulanda & probanda eſt qualitas in teſtibus.*
4 *Hæretico vel infideli, vel perſonæ infami nõ defertur iuramentum in defectum probationis.*
5 *Nonnullis perſonis hoc iuramentum non defertur.*
6 *Poſt concluſionem in cauſa hoc iuramentum defertur.*

1 IVramentum in defectũ probationis defertur habenti ſemiplenam probationẽ vel vnum teſtem. l. in bonę fidei, vbi gl. & doct. C. de iureiuran. gl. Bart. & repetẽtes in. l. admonendi. ff. de iureiuran. c. fi. §. fi. eo. tit. gl. in. c. ex inſinuatione. de procu. l. 2. titu. 11. p. 3. quæ lex regia hoc intelligit in cauſa tantum decem dipondiorum: & eſt ſimiliter hæc regula intelligenda, quã do talis ſemiplena probatio probat verè, vel neceſſario: & non quando probat præſumptiue vel eſt eliſa aliqua præſumptione: vel alia ſemiplena probatione in contrarium: nam in his caſibus non defertur iuramentum in ſupplementum probationis. Ita Bald. in. l. 1. nu. 5. C. qui, & aduerſus quos. Roma. conſi. 91. incip. viſis in fine. Hippo. ſing. 83. incip. in ore vulgi in fine: & dictam quoque regulam intelligunt Bald. & Ange. in. d. l. admonendi, quos ibi Iaſ. in rep. ſequitur. num. 178. dicens eſſe communẽ opinionem, & Abb. ſequitur in. c. 2. nume. 11. de arbi. Hipp. ſing. 197. incip. quoad hoc quando ille ſolus te-
2 ſtis eſt omni exceptione maior: & dicitur teſtis omni exceptione maior, cui nulla exceptio nullaque macula opponi poteſt. glò. eſt ſing. & vulgata in verb. maiores. in ca. 1. de conſa. & affi. quam dixit ſing. Abb. in ca. at ſi clerici. num. 32. de iudi. Alex. conſi. 70. incip. viſo conſilio nume. 12. vol. 2. Iaſ. in dict. l. admonendi. num. 178. Pal. Rub. in allegatione hæreſis. §. 13. in prin. glo. eſt ſimilis in. §. itẽ verborum. in parte idoneos: de inuti. ſtipu.
3 & in hoc caſu & alijs, in quibus requiruntur teſtes omni exceptione maiores, requiritur quòd illa qualitas articuletur & probetur. Barr. ſing. in. l. 1. §. ſi quis neget in fine. ff. quemadmodum teſta. aperian. dicens quòd ſit cautus bonus aduocatus vt faciat probationem de fidelitate teſtium: bene Decius in. c. 1. nume. 20. de appella. quod eſt in practica notãdum.
4 ¶ Sed ſpeciale eſt in odium hęreticorum: quod ſi aliquis hæreticus vel Iudæus, vel infidelis, vel vſurarius, vel alia vilis, ſeu perſona infamis habeat vnicũ teſtẽm omni exceptione maiorem, huic non defertur iuramentum

tum in defectum probationis.Ita ſin gu.dicit Bald. in.l. qui accuſare. nu. 2.C.de edendo, poſt Cinum in dict. l.in bonæ fidei. quæſt. 8. Bar. Roma. & Alex.in dict.l. admonendi in fine, quos ibi Iaſ.in rep.num.29. ſequitur. Alb.in.c.fi.§.fi.de iureiuran.Ioa. Nicola.de hære.nota.47.incip. memoriam. Hippoly. ſingu. 41.incip. iudęus, ratio eſt quia hæreticus à teſtimonio in aliena cauſa repellitur. l. quia multi. in fine. C. de hære. ca. ſi hæreticus.2.q.7.gl.& doct. in.c.1. de teſti.à fortiori ergo in cauſa propria, & quia non poteſt erga homines eſſe fidelis,qui extitit infidelis ca. non poteſt.2.quæſt.7. & generaliter inquit Iaſ.in loco modo citato, quod perſonæ quæ à iure à teſtimonio repellun tur, eis hoc iuramentum in defectum
5 probationis non defertur: & vltra. Iaſ. & Moder. in dict. l. admonendi: qui ſatis vberrimè loquuntur: bene Alex.cōſi.66.viſo proceſſu.vol.1.Decius conſi.37.in caſu requiſito. Hippo. ſing.322. incip. iuramentum. & in rep.rub.C.de proba.nume.326.& in.l.Maritus.num.7.&.13.& in.l.1.§. fi.num. 43.ff.de quæ. & in pract. crimi.§. ſequens.nu.48. vbi concludit, quod etiam poſt concluſionem in cauſa hoc iuramentum in defectum probationis poteſt deferri: vt ipſe
6 alias in cauſa Ioannis de la Torre: in practi. habui. & regulam, &. 80.fallen.ſcripſit in hoc Sozi.in reg.252.incip.iuramentum in probationis ſupplementum: quarum vna eſt, quòd in criminalibus non defertur hoc iuramentum in ſupplementum probationis. notant Bart. & doctores in. l. admonendi.de iureiuran.glo. & doctores in ca.mulieri.de iureiuran.Plenè Ægidius Boſsius in practi. crimi.titu.de conuictis. nume.5. Melius Nicolaus Boerius deciſione. 85. &. 86. incip. & gloſſæ ſunt variæ per totam deciſionem.

SINGVLARE CXVII.

IVs patronatus acquiritur ex conſtructione eccleſiæ, facta de conſenſu epiſcopi.c. piæ mentis.ca. filijs, vel nepotibus.16.quæ.7. ca. quoniā. cap.nobis.de iure.patro.l.1.titul.15. p.1.l.1.in fine.titul.6.lib.1.ordin.tria enim ex iure patronatus proueniūt: videlicet,onus,honor,& vtilitas: honorem conſequitur patronus in præſentando.c.ſi vero. c. cum autem de iure.patro.l.5. in prin. titu.15.p.1.& quia primus in proceſsione progredi tur,& in eccleſia in altiori loco ſedet. c.frigentius, & ca. piæ mentis.16.q. 7.habet onus, in defendendo eccleſiam & eius bona.c.præterea.in.2.de iure patro.& in.d.c. filijs vel nepotibus.l.3.titul.15.p. prima: & hanc habet vtilitatem patronus, quòd ſi ad inopiam vergit, prouidebit ei eccleſia omnia neceſſaria. c. quicunque. 16.q.7.l. ſi quis à liberis.§.paretes, & §.pe.ff.de lib. agno.l.2.titul.15.pa.1. ¶ Sed peculiare eſt, quòd hæreticus ex fundatione alicuius eccleſiæ, vel donatione, vel ſucceſsione, vel alia quauis cauſa nullum ius patronatus in ea acquirit.Ita Paulus de Ciradi.de iure patro.prope finem:& melius Cęſar Lambertinus.lib.1.de iure patro. parte.1.quæ.1.art.7.Ludo.Carerius de hære.§.nunc de pœnis: nume.22. & Iacobus Sepri.in inſtitu. catho.ca. 45.nume.19.& catholicus qui habebat ius patronatus eccleſiaſticum cō demnatus de hęreſi,vel crimine læſæ maieſtatis, ius patronatus remanet penes eccleſiam: & ita remanet libera eccleſia. Ioan. Andre.in cap. vergentis.columna prima. de hære. Alphonſus Guerrero in theſauro religionis

gionis Chriſtianæ. titulo de hæret. numer. 23.

SINGVLARE. CXVIII.

LAici contra clericos ad teſtimonium non admittuntur quando criminaliter agitur. cap. de cætero. ca. veniens. in. 1. de teſti. c. cum. p. manconella. de accuſat. cap. 1. &. 2. 2. quæſt. 7. ca. beatus. 6. quæſt. 1. cap. 2. 11. quæſt. 1. quia laici valde infeſti & odioſi ſunt clericis. cap. laicos. cap. laici. 2. quæſt. 7. cap. clericis de immun. eccleſia. libr. 6. ideo ſtatuit Fabianus Papa in cap. collegerunt. 2. quæſtio. 7. quòd ille qui clericus non eſt, vel propter aliquem defectum clericus eſſe non poteſt, non eſt in criminalibus idoneus teſtis aduerſus clericum, per illum text. hanc dixerunt eſſe communem opinionem Feli. & Deci. in. cap. 1. de excep. Hippolyt. in practica crimin. §. nunc videndum. numer. 52. quod intelligit eſſe verum. Couarru. in quæ. practi. cap. 18. nume. 2. quando in illo eſt defectus animi, & non corporis: ſed in crimine hæreſis, ſimo. læſæ maieſta. ſpeciale eſt, quòd laici aduerſus cleric. ad teſtimonium admittuntur: de crimin. hæreſis. c. ones. cap. ſacerdotes in fine. 2. quæſt. 7. gloſſ. ſingula. in ſumma. 2. quæſt. 7. gloſſ. vbi plene docentes in dict. capit. cum. p. man conella: vbi prædictos caſus & alios refert: & Hippolyt. in ſingul. 98. incip. laicus contra clericum: & Socin. in regu. 500. incip. teſtes laici. Et notandum eſt, quòd teſtimonia laicorum contra clericos facit indicium ad torturam. Abb. & Feli. in. dict. ca. de cætero. & Hippolyt. in practi. crimin. §. diligenter. num. 132. & num. 81. refert caſus in quibus clericus de delicto poteſt conuinci per teſtes laicos: & dicit Albe. in. d. capit. de cætero in princ. quem ſequitur Hippoly. in. l. de minore. nume. 26. ff. de quæſtio. quòd ſi clericus commiſit delictum in loco. in quo non erat copia clericorum, quòd poteſt conuinci per teſtes laicos: quia in defectum aliorum teſtes minus idonei admittuntur. l. conſenſu. C. de repu. cap. veniens in. 2. de teſti. cap. fin. de teſti. cogen.

SINGVLARE. CXIX.

LAici poſſunt per iudices eccleſiaſticos prohiberi propter crimen hæreſis, vt officia ſæcularia obtinere non valeant, veluti vt non ſint iudices, aduocati, tabelliones, medici, chirurgi, vel mercatores. cap. 2 §. hæretici autem. de hæret. lib. 6. cap. Felicis. §. nulli præterea de pœnis. lib. 6. cap. nulla officia. 54. d. & in. 3. inſtructione Pinciana. capit. 11. Sed dicit Ioan. Andre. in cap. excommunicamus in. 1. de hæret. quem ſequitur Francus in. cap. 2. §. inhibemus in fine de hæreti. libr. 6. quod ſi aliquis non eſt capax ad officia publica obtenta vel obtinenda, quod intelligitur paſsiue, non tamen actiue: ita quòd poſsit ad dicta officia alios eligere, licet ille eligi non poſsit: contra hoc mihi videtur eſſe text. in cap. 2. §. ad hæc. de hæret. lib. 6. finaliter rebus temporalibus inter laicos regulariter iudex eccleſiaſticus ſe immiſcere non debet. cap. nouit. de iudic. cap. cauſamque. in. 2. qui filij ſunt legi. l. fin. tit. 15. part. 4. l. 3. & 4. titu. 1. lib. 3. ordin. l. 7. titulo. 3. libr. 1. ordin. quia diuiſum Imperium cum Ioue Cæſar habet, cap. ſolitæ de maior. & obedien. cap. lator. cap. cauſamque. qui filij ſunt legi. cap. ſi duobus. §. fin. de appella.

SINGVLARE CXX.

Laicus ad accuſandum vel denunciandum clericum non admittitur.c.cum.p.Mãconella.de accuſa.c. ex parte de teſtibus.c.1.&c.2.2.q.7.vnde inquit tex.in.c. ſi.in.ſi.29.d.quòd in laico accuſanti clericum pręſumitur malus zelus, & ſiniſtra accuſatio. ca.laicos.2.quæſt.7. Feli. in.d.cap.ex parte.nu.6.de teſtibus:& in.c. de cętero.eo.titu.quòd merito fallit in crimine hæreſis. cap. ſacerdotes, in fin. 2.quæſt.7.gloſſ.in ſumma,ea. cauſ.& quæſt.gloſſ.magna in dict.cap.cum p.Manconella:tenuit Gundiſſ. de Villa.de hære.quæſt.decima. numet. 3. Hippo.in.l.ſi quis neque quęſtio.nume.108.ff.de quæſtio. & Feli. in cap. ex parte.nume.10.cum ſequentibus vbi regulam &c.5.fallen.ſcripſit, quia quod in religionem diuinam committitur,in omniũ fertur iniuriam.l. Manichæos.§.1. C. de hære.l.2. C.de apoſta. & in Deum opprobria diſsimulare non debemus : quia ipſe noſtra deleuit. cap. in nonnullis: de Iudæis,& ratione publicę vtilitatis inhabiles,admittuntur ad accuſationẽ & teſtimonium : quia alias non admitterentur.l.in quæſtionibus.ff.ad.l.Iuli.maieſt.l.ſi quis in graui.§. vtrũ. ff.ad Syllania:declarat Petrus Gerar. in ſingu.13.incip.lex ſi quis:& grauè peccat ille qui non accuſat crimen hæreſis, quando illud poteſt probare.Calcran.vigeſimoſecundo.quęſt. 68.articulo primo.& in quarto.d.19. Alex. de Ales. in tertia parte.q.42.

SINGVLARE CXXI.

Laici & perſonæ ſæculares hoſpites & milites regios in domibus ſuis recipere tenẽtur.l.3.&.l.etiam. C.de mune.patri.lib.10.l.ſi.§. ſin autẽ:&.l.& qui originem.§.munus hoſpitis.ff.de mune.& hono.glo. magna:& docentes in.l.prima.C.de epiſco.& cleri. ſed laici qui domeſtici & familiares catholicæ fidei ſunt, peculiare in hoc habent priuilegium: vt inuiti non teneantur hoſpites recipere: & ab hoc munere ſunt ſimiliter immunes nobiles & patricij qui filij dalgo in Hiſpania nũcupantur. l.ſi.§.pe. ff. de mune. & hono. l. ſunt munera.ff.de vaca.mune.

SINGVLARE CXXII.

Legatum vel donatio , hæretico relinqui prohibetur: alias relinquens eſt excommunicatus.l. Manichæos &.l.ſi.C.de hære.l.2.C.de apoſta.c.ſi quis epiſcopus: vbi glo. & docentes.de hære.c. ſin.§. multi enim. 24.quæſt.1.Bart.in.l.cum ſenatus.ff. de rebus dubijs.Ioan.Nicola. de hære. nota.7. incip .quàm ſit nephandum.l 10.tit.5.lib.3.fori.ll.l. 13.titu. 9.p.6.l.7. titul.7.ca.pa.6.quæ lex ſtatuit ad quem tale legatũ pertineat, aliaſque perſonas incapaces huius relicti:refert gl.magiſtra in.§. legari. inſti.delega.Bar.in autẽ.de raptu mulie.§.1.co.9. Ia.in.l.t.n.7.ff.delega.1.

SINGVLARE CXXIII.

Libellus in qualiber cauſa iudici offerendus eſt. c.1.de libe. obla. c.induciæ.§. offeratur. 3.quę.3.aur. offeratur. C. de litis conteſta.in cauſis verò hæreſis libellus neceſſarius nõ eſt.c.ſi.de hære.li.6.iuncta. Cle.ſępe.de ver.ſign.tenuit in ſpecie Iaco. Septi.in inſti.cath.c.43.n.19. neq; in alijs cauſis ſummarijs libellus eſt neceſſarius.Feli.in.c.1.n.7.de libe.obl. allegãdo Barr.in extra.ad reprimẽdũ neq; in cauſis breuioribus paruę quã tita-

titatis.c.ſi quis cum clero.11.q.1.auten.niſi breuiores.C.de ſent. ex breui.recitā.Bart.in.l.mediterraneæ.C.de anno.& trib.lib.10.gloſſ.in.d.c.1.de libe.obla.l.6.tit.22.p.3.hodie hoc declaratum eſt per petitionē.60.de Madrid.anno.1534.quòd vſq;ad.400 dipondios neq; libellus neq; ordo iudicarius neceſſarius eſt: neq; aliquid in ſcriptis à tabellione ſcribi.In his verò cauſis,modicæ & paruæ quantitatis vnus teſtis ſufficit, & eſt legitima probatio.Barr.in.l.de minore.§.tormēta in fine.ff.de quæſtio. Hippoly. ſing.433.incip.intra.l.2.tit.11.p.3.

SINGVLARE. CXXIIII.

Libri hæreticorum ſi apud aliquē ſunt reperti,tanquàm hæreticus ille hoc ipſo punitur: & hoc videtur ſufficere ad plenam probationem, propter enormitatem criminis: ita fatentur Archi. Ioan. Andre. & Domi.in.c.filij,vel hæredes.de hære.lib.6.idem.Archi.in.ca.fin.24.quæſt.2. Anania in.c.ſi epiſcopus.de hære.Roma.ſing.323.incip.eo ipſo.Hippo.in l.qui falſam.nu.106.ff.de falſis: & in practi.crimi.§.diligenter.nu.92.hoc ſuadetnt per tex.in.l.maiorem.C.de falſis,quòd qui habet penes ſe falſam ſcripturam præſumitur falſarius: niſi oſtendat à quo tale inſtrumentum habuit:facit in caſu ſimili.l.qui veluti cum ibi notatis.C.de falſis.c.ad falſariorum.de crimi.fal. quorum doctorum opinio intelligenda eſt,quandó libri hæreticorum compoſiti fuerūt ab his,apud quos fuerunt inuenti: ſicut dicimus de libris rationum, qui probant contra ſuos authores: ſecus eſſet ſi eſſent reperti apud virum doctum,ſincerum & nullatenus de hæreſi ſuſpectum,vt pulchrè declarat Iacob.Septi.in inſtitu.catho.c.38.in.fi.

SINGVLARE CXXV.

Litis conteſtatio in qualibet cauſa neceſſaria eſt.c.vnico.de litis conteſta.c.ſuper quęſtionum.§.1.de offi.delega.c.ex parte in.2.de verb. ſigni.nam litis conteſtatio eſt fundamentum iudicij.l.vnica.C.de litis cōteſta.& in rubro & nigro: vt lite non conteſta.l.7.titu.3.p.3.ſed proceſſus ſuper crimine hæreſis agitatus non vitiatur, licet in eo litis conteſtatio non interueniat.c.fin.de hære.lib.6.iuncta.Clem.ſæpe.de verb.ſigni.expreſſe.c.ſanè profertur.24 q.2.gloſſ. prima in.ca.quia frequenter. vt lite non conteſta.gloſſ.magiſtra.in ſumma.3.q.9.quæ plures alios caſus referunt.Alex.conſi.70. in cauſa de lite, in prin.vol.7.Ludo.Carre.de hęre.§.verſa autem vice.nu.10.Iacob.Septi. in inſtitu.catho.c.43.num.19.vnde ſing.dicit Archi.in.cap.1.de homici. lib.6.quem refert Hippol.in practi. crimi.§.diligenter.nu.158.quòd in delictis enormibus procedi poteſt lite non conteſta.& parte non citata: quod eſt ſatis notandum.

SINGVLARE. CXXVI.

Maritus non tenetur alere vxorem ſuam dānatam de crimine hæreſis ad perpetuos carceres. Alex.in.l.quod in vxorē.ff.de nego.geſtis.Clarius Io.Lupus.in rub.de dona.inter vir.& vxor.§.64.Iaco.Septi. in inſtitu.catho.cap.17.num.8.alias ex debito coniugali, maritus tenetur vxorem ſuam alere.l.pro oneribus.C.de iure doti.l.quæ dotis.ff. eodem.tit.l.6 l.Tauri.tradit late Palat.Rub.in reperi. capit. per veſtras. §.primo.& ſecundo.fol.85.de dona. inter vir.& vxo. etiamſi mulier ſit à

marito accuſata de adulterio: pendẽ te lite maritus vxorem tenetur alere: & omnes expenſas litis facere. Inno. in dict. cap. per veſtras. Spe. titul. de inquiſitio. §. primo. præpo. in. c. ex parte. numero vndecimo. de Sponſa. Caſtillo. in. l. 81. Tauri in fin. Ioã. Lupus in rep. rub. de dona. inter. virum & vxo. §. 87. numer. 7. & in dict. cap. per veſtras. §. 39. fol. 75. colum. 3. & 4. vbi affirmat idem eſſe in eo qui poſſidet rem communem, ſuper qua aliquis litem mouet, quod poſsidens, alteri debet dare expenſas neceſſarias ad litigandum, quod eſt notatu dignum.

SINGVLARE. CXXVII.

MAritus propter delictum ſuæ vxoris non perdit vtilitatem & commodum dotis, vt eo ſaltim viuẽte dos non publicetur. l. & omnes & l. ſed ſi alia. ff. de bonis damna. quia dominium rei dotalis conſtante matrimonio ad maritum pertinet. l. doce ancillam. C. de rei vẽdi. l. in rebus. C. de iure dotium: & in prin. inſti. quibus alie. licet vel non. l. vigeſima. titulo vndecimo. p. 4. & vſufructus dotis ad maritum pertinet. l. pro oneribus. C. de iure doti. l. ſi cum dotẽ. ff. ſol. matri. l. 45. titulo vndecimo. pa. 4. ideo maritus tali dominio & vſuſfructu ſine eius facto & delicto priuari non debet, ſicut in caſu ſimili, quod propter delictum filij eius pater vſuſfructu non priuatur, quem in bonis aduentitijs habitis ex ſucceſsione materna, vel aliundè habet. l. fi. §. ipſum autem. ibi. dominium rei ad eos pertinentes alienare. C. de boniſque li. l. fin. ibi. ſed remanere intactum. C. de vſufruct. & habita. kpo. C. qui teſta. facere poſſ. gl. in verbo patre in. l. fin. C. ſente. paſſ. glo. in verb. conuenire, in. §. fi. inſti. de noxa. actio. expreſſe hoc affirmat Bar. in. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. numero duodecimo. ff. de damno infecto. & in. l. prima. numero quarto. ff. de bonis damna. Abb. conſi. 66. quanquàm multa, vol. 2. Guidon. Papę deciſione. 126. incipit. executio ſententiæ. Capella. Tholo. deciſione. 120. hanc tandem dixit eſſe communem opinionem. Couarru. libro ſecundo. reſolu. ca. 8. nume. 7. verſi. ex his patet, ſed ſupra in limine poſita in crimine hæreſis, locum non habent: nam propter vxoris hæreſim, in totum dos vxoris confiſcatur, & quoad commoditatẽ vſuſfructus. l. quinque legibus. ff. de bonis damna. quæ. l. loquitur in fortioribus terminis, vt bene declarat Gundiſſ. de Villa. de hære. quæſt. 15. num. 9. idem tenuit Pala. Rub. in. l. 78. Tauri, in prin.

SINGVLARE CXXVIII.

MAtrimonium contractum inter Chriſtianam & hæreticũ, & econtra eſt nullum: vt ſtatuit canon. 72. ſextæ ſynodi generalis: verba huius canonis talia ſunt. Non licet virum orthodoxum cum muliere hæretica, nec orthodoxam cum viro hæretico copulari: ſed ſi quis huiuſmodi ab vllo exiſtimari factum apparuerit, irritas nuptias exiſtimari, & nepharium coniugium diſſolui. Ita allegando dictum concilium tenuit Iacob. Septi. in inſtitu. catho. ca. 40. numer. 7. contra Præpoſitum contrarium tenentem in cap. fin. de condi. appoſi.

SINGVLARE CXXXIX.

MAter non compellitur filias ſuas dotare. l. neque mater. C. de

de iure doti.l.9.tit.11.par.4.officium enim paternum & non maternum eſt filias ſuas dotare, & in matrimonium collocare.l.fi.§.vtramq; igitur. C.de dotis promi.l. dotem dedit. ff. de colla.bono.l.qui liberos.ff. de ritu nuptiarum.l.8.tit.11. p. 4. & non ſolum ad filiam dotandam, ſed a[...]ri tandam mater tenetur, ſi iam filia e[...] apta nuptui:ad hoc officio iudicis po teſt compelli, vt in.d.l.qui liberos, & in.d.l.dotem dedit & ibi Bart. idem in.l.1.num.15.ff.ſol. matrimo. Alex. conſi.35.videtur.num.3.vol.4.Iaſ. in §.fuerat.num.99.inſti.de actio.Abb. in.ca.accedens.nume. 6. de pꝛocura. plenè Corraſius in repe.l. filium quẽ habentem.num.190.C.fami. hercif. Ita fuit deciſum in Capella Tholoſana.290.& eſt expreſſa.l.regia.9. in fi. titu.11.p.4.ibi, puede le apremiar el juez à que la caſe, y le eſtablezca dote. Atque etiam filiam iam nuptam pater cogitur dotare.glo. eſt ſing. in verb.lege.in.l.obligamur.ff.de actio. & obligatio.quam ſequitur Bal.in au ten.reſq;.nu.10.C.commu.delega.& ibi Angel. & Paul. Caſtren. vbi Iaſo. nume.14.hanc fatetur eſſe communẽ opinionẽ.Idem Iaſ.in.l. ſi quis do natarius, alias.l.ſi donaturus.§.ſiquis indebitam.numer.5.ff.de condi.cau ſa data, & in.l.de alimentis in fine. C. de tranſact.& in.d.§.fuerat.num. 97. inſti.de actio.Idem Bal.in.l.fin.C. de ſenten.quę ſine certa.quãtitate profe.& in.c.iurauit.de proba. & in.l. 1. vbi Ioan.de Imo.Alexan.& Roma.ff. ſol.matrimo.Pau. Caſtrẽ. in.l. ſi ſocer in fine.ff.ſol.matrimo. vbi hanc fatetur eſſe communem opinionem cõtra Bart.in.d.l. obligamur: & Sali. in d.l.qui liberos.& Abb.in c.1.num.6. de adulte. & Matthæus Mathe. in ſing.106.nota, quòd ſi pater: ad rem igitur, in limine propoſitã redeũdo, in odium huius criminis: ſi mater eſt hæretica, filiam orthodoxam compellitur dotare.l. cognouimus. C. de hære.l.neque mater, vbi eſt gloſſ. expreſſa.C.de iure doti.Alexan. in.l.1. numer.21.ff.ſolu.matrimo. Iaſ.in. §. fuerat.nume.115.inſti.de actio. Feli. in cap.Iudæi.in.2.nume.2.de Iudæis. Palat.Rub.in rep.rub.de dona. inter virum & vxorem.§.21. numer. 15.l. 9.titulo.11.part.4.alioquin mater ad hoc non tenetur, vt ſuperius dictum eſt.

SINGVLARE. CXXX.

Minor quatuordecim annorum torqueri non debet: etiam ſi veritas ab eo ferula vel corrigia haberi non poſsit.l. 1. §. impuberes. ff. ad Sillania.l.de minore.l.ex libero.§. 1. ff.de quæſtio. Abb.in.cap.cum in cõ templatione.num.10.de regu. iuris. l.2.tit.30.part.7. ſed in crimine læſæ maieſtatis diuinæ & humanæ minor 14.annorum torquetur: hoc probat d.l. de minore, vbi latè Hippolyt.in princip.Iaco.Septi.in inſti. cathol.c. 63.num.26.

SINGVLARE. CXXXI. & CXXXII.

Minoribus in delictis atrociſsimis, vt in crimine hæreſis & læſæ maieſtatis in nihilum ſubuenitur.l.auxilium.§.in delictis.ff. de minor.gloſſ.in.l. ſi ex cauſa.§. nunc videndum.ff.eodem titul.gloſſ.ſingul. in.l. ferè in omnibus. ff. de regulis iuris.gloſſ.in.l.17.tit. 14. part. 7. quæ refert hoc eſſe ſpeciale in hoc crimine hæreſis: hinc eſt quòd minor in grauibus delictis, aduerſus ſuam con feſsionem non reſtituitur. Bart. per text.ibi in.d.§.in delictis. numero. 6.

Hippo.in.d.l.de minore.num.35.in alijs verò delictis,minor qui confitetur delictum,dato etiam curatore ad uerſus ſuam confeſſionem, reſtituitur.Ang.per text.ibi. in.l. certum.§. de pupillo.ff.de confeſſis. gloſſ. in .l. 2.C.de in integrum reſti.Bal.in.l.vnica.num.53.C.de confeſsis.Alex. con ſi.80.in cauſa & lite.nu.2.vol.7.& cõſil.55.num.16.vol. 5. Hippol .in. l. 1. num.12.& in.§.fin.in fine.ff.de quæſtio.ac ita vt dictum eſt ratione ætatis,pœna non diminuitur in delictis atrociſsimis:in alijs verò propter ætatem pœnam minui indubitatum eſt l.excipiuntur. ff.ad Sillania. l. ferè in omnibus.ff.de reg.iuris.c. ſi. de ſent. excommunica. latè. Hippoly.in.l.ſi quis te.C.de ſicarijs.l.fi.tit.7. part.7. l.17.tit.14.&.l.8.tit.31. part. 7. notatur in gloſſ.§. pupillus inſti. de inuti. ſtipu.&in.§.in ſumma inſti.de oblig. quæ ex delicto naſ.quæ omnia præſertim iura regia probant, quòd vſq; ad decem annos & dimidium , minor in nihilum puniatur: & à prædicta ætate vſq; ad.17. annos pœna eſt mitiganda:poſt hanc verò ætatem ſimiliter mitiganda eſt arbitrio iudicis,inſpecta qualitate delicti, & perſonarum.l.ſi adulterium.§.fratres. ff. de adulte.& in.d.§.in delictis ibi, niſi quatenus interdum miſeratio ætatis ad medioctem pœnam iudicem produxit. c. 1. vbi docto. de delictis puerorum,bene Decius in.d.l.ferè in omnibus.ff.de regul. iuris.

SINGVLARE. CXXXIII.

Monachi vel clerici in factis ſunt prohibiti exercere officium tabellionis.c.ſicut.ne clerici vel monachi.l.placet . C. de epiſc.& cleri.& n extrauaga. prima Bonifacij de offi.ordi.Bar.in.l. 1.§ huius ſtudij.num.8.ff.de Iuſti. & iure: & in.l. ſeruus.ff.de teſta.& in.l.vniuerſos.C. de decurio. lib. 10.Decius in.c.2.nu. 8.de iudi.Couarru.in quæſt. pract. c. 19.num.8.in fine.

¶ Sed in cauſis fidei monachus & clericus poſſunt eſſe tabelliones.c.vt officium.§.1.verſi.ad conſcribendas,in fine de hære.lib.6.& in.d.extrauaga. Bonifacij. Ioan. de Imol.in cle.1.de hære.Ioan.Nicol.de hære.nota.27. incip.non te lateat: & in directorio inquiſitorum in. 2. parte prope finẽ, etiam ſi ſit monachus ordinis fratrũ minorum.Ange.in.l. ſi quis decurio. C.de falſis.Franc. Squillacen . de fide catho c.37.& Septimã.in inſtitu. catho.c.45.num.5.Iaſ.in.d.§. huius ſtudij.num. 8. vbi regulam & . 9. fallen. ſcripſit.& Ioan.Bernard. in reg. 657. incip.ſacerdos. Et omittendum hic non eſt,quòd ſi clericus eſt rogatus, vt inſtrumentum vel contractum faciat,contractus validus eſt : ſed clericus debet puniri. Ioan. Andre. in. d. c.ſicut ſequitur Ange.in.l. prætor ait. §.fi.ff.de edendo.& in.l.ſi quis decurio C.de falſis. Decius conſil. 17. viſo puncto.nu.2.Iaſ.in. d. §. huius ſtudij. nu.9.quia multa prohibentur , quæ facta tenent.l.relegatorum.§.ad tempus.ff.de inter.&relega.c. viduum.in prin.1.q.6.latè.Iaſ.in.l. patre furioſo. ff.de his qui ſunt ſui,vel alie.iu.Hipp. in.l.ſi quis ne quæſtio.nu.89.ff.de. q.

SINGVLARE CXXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Morte delinquentium extinguitur delictum.*
2 *Mors omnia ſoluit.*
3 *Mors eſt vltima paſſio omnium terribilium.*
4 *Mors eſt vltimum extremum omnium pœnarum.*

5 *Mor-*

5 *Mortem vltimum ſupplitium ius ciuile votat.*
6 *Sententia lata in mortuum eſt nulla.*
7 *Non debet ſuſpendi corpus iam mortuum.*
8 *Mortuo non poteſt legari, neque priuilegium dari.*
9 *Pro crimine hæreſis poteſt quis poſt mortem damnari.*
10 *Romanus Pontifex pro hereſi damnatur poſt mortem.*
11 *Heredes innocentiam defuncti poſſunt probare.*
12 *Fautores & receptatores hæreticorum non accuſantur poſt mortem.*

1 MOrte delinquentiũ
delictũ extinguitur
itaq; poſt mortẽ nul
lus accuſari, vel pu-
niri poteſt.l.2.&.3.
C.ſi reus vel accuſa.
mort.fue.l.n.C.de bonis eorum qui
ſibi mor.conſci.l.in ſenatus.§.ſi prop
ter mortem.ff.ad Turpili.c.peruenit.
c.cauſamq; in.2.qui filij ſunt legi.c.
quorundam,23.diſt.l.7.&.23.tit.1.p.
2 7.l.7.tit.8.par.3.l.9.tit.20,lib.4.fori.ll.
nam mors omnia ſoluit.l.defuncto.
3 ff.de publi.iudi.autẽ.de nuptijs.§.de
inceps.col.4.& quia mors eſt vltima
paſsio omnium terribilium, vt dicit
Philoſophus.4.lib.Ethi.& Cicero.lib.
6.epiſt.fami.ad Torquatũ:refert Bal.
in conſi.ſchiſmatis poſito in rub.C.ſi
4 quis aliquem teſta.prohi.nu.9.& eſt
vltimũ extremum omnium pœnarũ
5 cap.quæſirum.13.q.2.Ideo ius ciuile
mortem appellat vltimum ſuppliciũ.
l.vltimũ ſupplicium.l.ſi quis aliquid
§.qui abortionis,&.l.capitalium, in
prin.ff de pœnis:nam pœnę ſunt cor
poris animari afflictiuæ.l.ſi quis for-
te in fin.l.veluti.ff.de pœnis:ſed mor
tuus nullum dolorem vel pœnam pa
titur: fruſtra ergò puniendus eſſet.
6 Hanc rationem ſcripſit Bal.in.l.1.nu.
2.C.ne ex delictis defuncto. Ideo ſen
tentia lata in mortuum eſt ipſo iure
nulla.l.pe.ff.quæ ſent.ſine appella.re
ſcin.l.in ſumma.§.fi.ff.de re iudi.prop
tereà Bal.infert in.d.l.1,nu.2.quòd iu
dex propter delictum, non debet ſuſ
pendere corpus iam mortuum. Ang.
& ibi.Iaſ.in prin.in.l.2.qui teſta.face.
7 poſſ.idem Ang.per tex.ibi.in.l.2.C.ſi
reus, vel accuſa.mort.fue.Idẽ & Ioã.
de Imo.in.l.qui latronibus.§.ſi quis.
ff.de teſta.& in.l.defuncto.ff.de pu-
blicis iudi.dicẽs, quòd iudices qui cor
pora defunctorum ſuſpendunt, ab
hęredibus actione iniuriarum conue
niri poſſunt. Optimè explicat Ioan.
Igneus in.l.1.§.ſi tibi manus.nu.42.
cum ſequen.ff.ad ſena.conſul. Silla.
Anto.Corſe.in ſing.pœna aliqui di-
uidentes.fol.179.col.2.Gund.de Vil
la.de hære.q.12.num.4.&.5.ſed Bal.
in.l.2.C.qui teſta.face poſſ.dicit hoc
eſſe in arbitrio iudicis:& Roma.in.d.
§.defuncto.Idem Roma.in.l.ſi verò.
§.de viro.fallẽ.46.ff.ſol.matrimo. De
cius in.l.pupillũ.§.in hæredis in prin.
ff.de reg.iuris.Hippo.in.l.fi.nu.29.&
in.l.vnius.§.cogniturum.nu.81.ff.de
quæſtio.ſed in grauibus delictis hoc
permittitur, vt dicit Gundiſſ.vbi ſu-
pra,& Franciſ.Squillacen.de fide ca-
tho.c.54.& non ſolum mortuus pu-
8 niendus non eſt, ſed neq; mortuo le-
gari poteſt.l.vnica §.1.C.de cadu.tol
lẽ.l.diuus.§.fi.ff.de iure codi.& mor-
tuus nõ poteſt doctorari, neq; priuile
gium ei dari.l.Neratius.ff.de reg.iu-
ris.Abb.in.c.à nobis,in.2.de ſenten.
excommuni.Decius in.l.eius qui in
prouincia.§.quòd ſi ſtipulat⁹,in prin.
ff.ſi cert.peta.
9 ¶Sed ad ſupradicta ſpeciale eſt in cri
mine hæreſis, ꝙ hæreticus mortuus
poteſt accuſari,& condẽnari de hęre
ſi: neque tale delictum morte extin-
guitur, propter hui⁹ criminis deteſta

 tionem

tionem.c.accuſatus.§.fi.de hære. lib. 6.ca.filij vel nepotes,eod.titul. & lib. tex.vbi optima glo.in verb.poſt mortem,in.c.ſi quis epiſcopus de hæreti. vbi docto.e.ſanè profertur.24.quęſt. 2.l.Manichæos.§.præterea.C.de hære.glo.in ſumma.24.q.2,gl.magiſtra. in.c.cauſamque,in.2.qui filij ſunt legi.glo.in cap. fi. de ſepul.gloſ.ſing.in verb. poſt mortem , in.§.interdum. inſti.de hæredi.quæ ab inteſta. defe. l.apoſtatarum. ibi. quorum etiã poſt mortem.C.de apoſta.l.7. titu. 1.p.7. l.9 titu.20.li.4.fori.vndè dicunt Hoſti.& Ioan.Andre.in ea.propoſuiſti de conce.pręb. quos refert & ſequitur Paulus à Monte veneti de concilio generali,in.c.de concilij præeminen

10 tia.q.8.nume.7.quòd etiam Romanus Pontifex de crimine hæreſis poſt mortem poteſt damnari, etiam ſi defunctus dũ viueret eſſet bonæ famę & opinionis , de hoc crimine poſt mortem poterit accuſari, vel eius oſſa,vel effigies concremari cap.in primis.2.q.1.quod bene declarat Gun-

11 diſſ.de Villa.de hære.q.22.in prin.dicens:Hæredes poſſe purgare innocẽtiam defuncti,& hæredes ſunt citandi,& ad id vocandi: nam filiorum intereſt patris memoriam non condẽnari propter eorum infamiam.c.2.§. hæretici de hęreti.li.6. & propter bona quæ eis auferuntur. c. vergentis de hære.& ca.cum ſecundum leges, eod.titu.lib.6. ad quod conſidero ſingu.tex.in.l.Pantonius.§.rei perduellionis,vbi velit innocentiam defuncti probare. ff. de acqui. hæredi. &.l. quæ res in prin.ff.de iure fiſ.Ita in ſpecie tenuit Cinus in.l.2. C. qui teſta. face.poſſ & latè Ioan. Igneus in.l.1. §.ſi tibi manus.num.67.ff.ad ſena.cõſul.Silla.& Alphonſus Guerre.in theſauro religionis Chriſtianæ, titul.de hære.nume.21.& diffuſè Alb.in rub. C.de hæreti.in fine: & quod dictum eſt,in verè hæreticis tantum intelligendum eſt:& non in fautoribus,vel receptatoribus hæreticorũ, qui poſt

12 mortem non poſſunt accuſari:ſi perſonas defenderunt. & non hæreſes. c.accuſatus.§.porrò.vbi Archi.& Ioã Andre.de hære.lib.6. Gundiſſal.de Villa.de hære.q.22 nume. 8. vbi dat rationem huius dicti: & Iacobus Septiman.in inſtitu.catho.c.4.num.4.& plures alios caſus in quibus quis poſt mortem damnatur refert glo. in lege ex iudiciorum. ff. de accuſa.gloſſ. in.l.2.C.ſi reus vel accuſa. mort. fue. glo.in verb.poſt.mortem in.§. interdum,inſti.de hæredi.quæ ab inteſta. defe.glo. in verb. ex maleficijs , in.§. non autem.inſti.de perpe.& tempo. actio.& in.§.1.inſti.de publi. iudi. gl. ſing.in ſumma.24.quęſt.2.& gl.ſing. in ca.cauſamquę,in.2.qui filij ſint legi.& dicta iura regia. Hippo. latè in ſing.301.incip.tibi dixi.& latius.in.l. fi.nu.26.cum plu.ſequen. ff. de quæſtio. & Antonius Gomezius in.3.to. reſolu.c.7.num.79.cum ſequentibus & Ludouicus Carrerius de hære.§. nunc de pœnis.nu.36.

SINGVLARE CXXXV.

MVlieres in bonis ſuorum maritorũ habent tacitam hipothecam, vt alijs prioribus creditoribus habentibus tacitam, vel poſterioribus habentibus expreſſam præferantur l.aſsiduis. C. qui potio.in pigno. habean.c.ex literis de pigno. & in.§. fuerat,vbi latè iuniores inſti. d'actio. Latius Couarru.lib.1. reſolu.c.7.vbi. 4.concluſiones in hoc ſcripſit: probat hoc.l.33.titu. 15.p.5.l.17.tit. 11. p.4.& hoc intereſt inter mulieres viduas & cõiugatas, quòd vidua abſque iuramento poteſt alienare, & in dote ſibi

te ſibi præiudicare.ſing. eſt glo. pen. in.l.cũ dos.ff.de pactis.ſequitur Pau. Caſtren. in. l.2.§. item ſi voluntate, verſic.ſed opponitur.ff.ſol.matrimo. Bar.in.l.hæredi.§. filio familias. ff. de pactis.Deciuſconſi.536.in cauſa quę agitur.num.3. ſed ſpeciale eſt, quòd mulieres hæreticæ hanc tacitam hipothecam in bonis ſuorum maritorum non habent.l.1.auten.Item priuilegium.C.de hære.auten.de priui. dotis.§.nos autem.coll.8.glo. in verbo obligata.in.c..c. ex literis de pigno.Iaſ.in.§.fuerat.num.113. inſti.de actio.Gundiſſal de Villa. de hæreti. q.20.in fine. Ioan. Nicola. de hære. nota.11.incip.liga digito,in fine.Frã. Balbus de dote.11. parte.3. membro differentia.21.Ludouicus Carrer.de hære.§.nunc de pœnis. num. 9. Pala. Rub. in rub. de dona. inter virum & vxorem.§.35.num.3. ratio poterit eſſe de.l.Manichæos.C.de hære.ibi nihil ex legibus commune ſit cum cæteris.

SINGVLARE. CXXXVI.

MVlier pro aliquo fideiubere prohibetur,& ſi fideiuſsit, poteſt ſe tueri beneficio velleiani.l.2.in fine.ff.ad velleianum.&.l.3. tit. 12.p. 5.l.1.&.2.titu.11.lib.5.ordi.l.61. Tauri quia ſexus mulierum fragilis eſt, & faciliter fideiubẽdo mulieres poſſent decipi, & dotes ſuas perdere. l. 2. ibi propter ſexus imbecilitatem. ff.ad ſena conſul.velle.l.cũ multę. C. de dona.inter vir.& vxo.ibi,melius eſt mulieribus propter fragilitatem ſexus ſubueniri.Sed ſpeciale eſt, quòd mulieribus hæreticis denegatur hoc beneficium velleia. Hoc prius affirmauit Vincentius in c.ſi aduerſus de hære.quod dictũ ſequitur Archi.in ſumma.4.q.1.&.in ca.vt inquiſitionis.nu me.3.de hære.li.6.& Ioan.Nicola.de hæreti.nota.18.incip.aduerte. & Ludo.Carre.de hære.§. nunc de pœnis. nu.9.& Pal.Rub.in rep.rub.de dona. inter virũ & vxo.§.35.n.5. & caſus in quibus hoc beneficium velleianum ceſſat,refert glo.in.l.1. ff. ad velleia. &.l.3.tit.12.par.5.

SINGVLARE CXXXVII.

MVlier debet ſuam dotem ſaluã habere.l.1. &.2. ff. ſol. matrimo.l.vnica.C.de rei vxo. actio.c. fin. de dona.inter virum & vxo.l.7. &. l. 30.&.31.tit.11.p.4.l.17. Tauri: & vltra dotem.30. poteſt mulier petere, quæ ipſe ſatis abundè ſcripſi in mea rep.autẽ.licet prope finem. C.de natu.lib. ſed ſpeciale eſt quòd mulier quæ ſcienter contraxit matrimoniũ cum viro hęretico,perdit dotem ſuã, & fiſco applicatur.c.decreuit de hære.lib. 6. quem tex. ad hoc dixit eſſe ſing.Alex.in.l.ſi conſtante, vbi Iaſ.n. 187. ff. ſol. matrimo. contra Bar. ibi idem tenuit contra Bar. Gundiſſ. de Villa.de hære.quæſt.15.nu.9.& Guiller.Bene.in.c.Rainuntius,in parte,& vxorem nomine Adelaſiam,deciſione.5.nu,277.de teſta.& Iaco. Septi.in inſtitu.catho.c.9.nu.10.

SINGVLARE CXXXVIII.

MVlier admittitur ad accuſandum in crimine hæreſis.l.Manichæos.C.de hære.l.ſi quis in hoc genus. C.de epiſ.& cleri. cap vergentis de hæreti.glo.magna in.l.2.titu.1. p. 7.ſecus eſt in alijs criminibus.l.de crimine.C.qui accuſ.non poſſ.l.non eſt permiſſum.ff.eo.tit.l.2.in prin. tit. 1. p.7.l.2.tit.20.li.4. fori.ll. & an mulier in cauſa hæreſis poſsit eſſe teſtis examinat.Pal Rub.in alleg.hęreſis.§.13.

SINGVLARE CXXXIX.

MVtuans ad refectionem vel cõſeruandam rem habet hoc priuilegium prælationis, vt in illa re prioribus creditoribus præferatur. l. interdũ. ff. qui potio. in pig. habe. l. creditor. in prima. ff. ſi cert. peta. & etiã tacitam hipothecam in illa re videtur habere. glo. vbi Bald. & Ange. in auten. quo iure. C. qui potio. in pig. habe. & ſunt circa hoc duæ communes opiniones, quas refert Couarru. lib. 1. reſolut. c. 7. num. 3. ſed ſi aliquis mutuauit alicui heretico, ad refectionem alicuius rei, non habet hoc priuilegium prælationis: ita dicit Iaſ. in. l. creditor. 1. num. 4. ff. ſi cert. peta. allegando auten. idem priuilegium. C. de here. & Abb. in. c. gaudemus de diuor. Idem tenuit Ioan. Nicola. de hære. nota. 11. incip. liga digito. &c. Præterea in alio caſu locum non habet regula ſuprà poſita: videlicet quando poſterior creditor capit, vel ſua diligentia capi fecit debitorem communem fugientem cum ſuis bonis: in hoc caſu, alijs prioribus debitoribus præfertur. l. ait prætor. §. ſi debitorem meũ. ff. de his qui in frau. cre. & ibi Bart. & alij notant, expreſſa. l. regia, in l. 10. titulo decimoquinto. partita quinta. & l. duodecima. titu. 20. li. 3. fori. ll. alium caſum in hoc notandum refert Roma. ſing. 569. incip. ſi mercator: & alium. Bal. in. l. pro debito. C. de bonis. autho. iudi. poſsi. in prin. quando ſtant merces vel res vẽditæ, quòd creditor qui illas vendidit, etiam ſi ſit poſterior, alijs in illis mercibus præfertur. Contra hoc tenet Bart. in. l. ſi cum dotem. §. ſi. ff. ſol. matrimo. & Iaſ. in. d. l. creditor. num. 5. dicit communem opinionem eſſe contra Baldum.

SINGVLARE CXL.

NOmina & dicta teſtium & accuſatorum, & capitula ſuper quibus accuſatur, reo vel accuſato ſeu inquiſito exhibenda ſunt. c. qualiter & quãdo. in. 2. §. debet: de accu. Abb. in. c. olim. num. 8. de accuſat. l. 11. tit. 17. pa. 3. l. 12. titu. 20. lib. 4. fori. ll. l. 11. tit. 1. lib. 8. ordi. Sed quãdo proceditur in crimine hæreſis, aliter eſt. c. finali. cum diſtinctione ibi poſita de hæret. lib. 6. declarat Abb. in. c. pręterea. in. 2. nu. 7. de ſponſa. Gundiſſ. de Villa. de hære. q. 10. nume. 4. Iaco. Septi. in inſtitu. catho. c. 25. num. 28. & cum non detur inquiſitis integra defenſionis facultas, inquiſitores inquirant de innocentia reorum, & de falſitate teſtium: vt eis ſint recti iudices, & patres, & patroni: & latius idẽ in. c. 62. numer. 9. vbi allegat ad hoc primam inſtructionem Hiſpalenſem. c. 14.

SINGVLARE. CXLI.

NOtarius quando creatur iurat ſuum officium fideliter exercere, & omnia legaliter agere. c. ad audiẽtiam. §. nos igitur de præſcrip. c. illud. in fine de præſumptio. glo. in verb. decurritur in. l. quędã. §. nummularius ff. de edẽdo. l. 4. titu. 19. p. 3. vbi ponitur forma huius iuramenti, & l. 1. titulo octauo. libro. 1. fori. ll. ¶ Sed ſpeciale eſt in notarijs ſancti officij, qui tenentur iterum iurare, etiam ſi quando in notarios fuerunt electi hoc iuramentum fecerint. clementina prima. §. porro. in fine. de hęre. vbi. gloſſ. in verb. iurabunt. dicit eſſe hoc ſpeciale in notarijs hæreticæ prauitatis, & Io. Nicola. de hære. nota. 36. incip. nota quòd.

SINGVLARE CXLII.

Obedientia prælatis à ſubditis non eſt denegāda, propter prælatorum crimina & exceſſus. c. nonne. 8. q. 4. c. omnes de maio. & obedien. ca. cum non liceat de præſcrip. ca. ſciendum. 8. q. 1. & dicit. c. qui reſiſtit. 11. q. 3. qui reſiſtit poteſtati dei, ordinationi reſiſtit. vnde Paulus ad Hebræos. c. ſi. obedite præpoſitis veſtris & ſubiacete eis. S. Tho. 2. 2. quæ. 104. arti. 1. & 2. & q. 86. artic. vltimo. Florenti. in. 4. parte ſuæ ſummæ. titu. 5. ca. 11. & melior eſt obedientia quā victima. lib. 1. Regum. cap. 15. cap. illud de maio. & obedien. cap. propter hoc. §. verum. 32. diſt. cap. ſi qui ſunt. 81. diſt. ¶ Sed ſi prælatus eſt hæreticus, licitum eſt ſubditis citra aliquā pœnam ab eius obedientia recedere, etiam ante latam ſententiam & inſtitutam accuſationem. ca. ſacerdotes. & ibi. glo. 2. quæſt. 7. cap. ſane. 24. q. 2. ca. excommunicatos. 11. quæſt. 3. ca. qua diligentia: in fine de electio. glo. in cap. cum non liceat, vbi Abb. numer. 3. de præſcrip. Feli. in cap. inter quatuor. num. 3. de maio. & obediē. Gundiſſal. de Villa. de hære. quæ. 10. numer. 3. rationem reddit Abb. vbi ſupra: quia ipſo facto & iure prælatus propter crimen hæreſis eſt à iuriſdictione ſuſpenſus: & quia melius eſt obedire deo quam hominibus, vt habetur, in Act. Apoſtolorum. ca p. 5. & in cap. inquiſitioni de Senten. excommuni.

SINGVLARE. CXLIII.

Opinio vltima cēſetur in dublo approbata, quan do ab aliqua lege, vel gloſſa vel ſtatuto plures opiniones referuntur. gloſ. fin. in. l. qui filiū. §. Sabinus. ff. ad Trebe. gl. magna: Ibi; altera pars eſt vera quia vltima. in. l. ea lege. C. de condi. ob cauſam. Bart. per tex. ibi in. l. bona fides. ff. depoſi. Bald. in auten. ex teſtamento, in prin. C. de colla. & in. l. ſi mater tua. nume. 4. C. ne de ſtatu. defun. & in. l. ſi ergo. §. partus. ff. de publi. Ioan. Andr. in cap. 1. de ſenten. excōmmuni. lib. 6. & in cap. 1. de pœnis. lib. 6. l. 1. §. Neratius. vbi. Ioan. de Imo. ff. de acqui. poſſe. l. mela. §. 1. in fine. ff. de alimen. & ciba. lega. Alex. conſi. 164. viſo proceſſu. nume. 2. vol. 2. & conſi. 55. incip. proſpectis. nume. 43. vol. 4. & conſi. 98. viſo inſtrumento. num. 21. vol. 6. Iaſ. in. l. ſi tibi pecuniam: in fine. ff. ſi cert. peta. & in. l. 1. §. & poſt operis. nume. 12. ff. de noui. ope. nunciā. & in. l. ſi idem eum eodem. §. fin. num. 3. ff. de iuriſ. omni. iudi. vbi hāc regulam & 3. fallen. ſcripſit, quas trāſcripſit duas addendo. Ioa. Neuiz. in ſua ſclua nuptiali. fol. meo. li. 116. & Ioan. Bernar. Diez in regula. 514. incip. opinio vltima: optimè Corſe. in ſingu. incip. quando iuriſconſultus. ¶ Sed ſpeciale eſt fauore religionis catholicæ quòd prima opinio, & non ſecunda, vel illa quæ pro religione facit tenenda eſt. l. ſunt perſonę. ibi. optima ratio eſt illa quæ pro religione facit. ff. de religio. & ſumptibus fune. Iaſ. in auten. ingreſſi. nume. 32. C. de ſacroſanct. eccleſi. Alexand. conſil. 121. viſo proceſſu. nume. 17. vol. 2. & conſi. 92. ſuper eo. num. 5. vol. 4.

SINGVLARE CXLIIII.

Ordinatus vel conſecratus ab hæretico, ſi ipſe quoque hæreticus eſt, ſi poſtea ad fidem reuertatur, iterum ordinandus eſt. c. Daibertum. 1. quæſt. 7. Bertachi. de epiſco. 2. parte. 3. partis principalis. Ioan. Nicola. de hęre. nota. 29. quia hæreticus abec-

ab eccleſia præciſus eſt, ſicut ramus præciſus ab arbore ſine ſtipite. ca. loquitur. 24. quæſt. 1. iuxta illud Ioannis. cap. 14. ſi quis non manſerit in me mittetur foras & areſcet: ſed ordinatus ab epiſcopo tantum hæretico, recipit ordinis characterem, ſed non executionem, neque ſacramenti gratiam. Talis non eſt ordinandus de nouo, ſed habita diſpenſatione, poteſt in ordinibus miniſtrare. c. qui perfectionem, vbi Præpo. 1. q. 1. &. c. ordinationes. 9. q. 1. vide Abb. in rub. de hære. & Ludo. Carre. & hære. §. nunc de pœnis. nume. 22. Ioã. Berna. Diez in practica cano. c. 25.

SINGVLARE CXLV.

SVMMARIVM.

1 *Ordo iudiciarius ſeruandus eſt.*
2 *Qua ratione ordo iuris eſt ſeruandus.*
3 *In cauſis fidei non ſeruatur ordo iuris.*
4 *Qua forma proceditur in crimine hæreſis.*
5 *Contra hæreticos contumaces qualiter procedatur.*
6 *In delictis grauibus non ſeruatur ordo iudiciarius.*
7 *In leuioribus delictis non eſt ſeruandus ordo iuris.*
8 *Cauſæ ruſticorum ſunt ſummariæ.*
9 *Cauſæ fiſcales ſunt ſummariæ & cauſa depoſiti.*
10 *Cauſæ illorum qui ſunt in carceribus ſunt ſummariæ.*
11 *Cauſa dotis eſt ſummaria.*
12 *Cauſa executiua eſt ſummaria.*

1 ORdo iudiciarius in omnibus ferè cauſis ſeruandus eſt, aliàs proceſſus redditur nullus. l. prolatam. C. de ſent. & interlocu. omni. iudi. l. vnica. C. de conducto. & procu. lib. 11. ca. ad petitionem de accuſa. cap. cauſamque. c. cum dilecta. de reſcrip. cap. eccleſia ſanctæ Mariæ in fine de conſti. c. cum dilecti. ca. veritatis. de dolo & contuma. c. in cauſis. de re iudi. cap. examinata. de confir. vti. vel inuti. ca. 1. &. 2. 2. q. 1. l. 1. tit. 13. lib. 2. fori. ll. l. 5. tit. 26. p. 3. l. 1, & fin. tit. 4. lib. 3. ord. ob id igitur à iure fuit inſtitutus ordo iudiciarius,
2 vt omnis malitia & machinatio ceſſet, & veritas potius reueletur. c. quoniam contra. de proba. Abb. in cap. dilecti. nu. 5. de iudi. & iudex qui nõ ſeruat ordinem iuris facit litem ſuã, & in ſindicatu poteſt puniri. Bar. in l. 1. nume. 5. C. quomodo & quando iudex ſenten. Paris de puteo latè de ſindicatu. ca. ſententia.
3 ¶ Sed ſpeciale eſt in cauſis hæreticæ prauitatis, vt celeriter delicta puniãtur, plenarius ordo iuris nõ ſeruatur, ſed in eis proceditur ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij, atteſtationibus nõ publicatis. c. fi. de hære. li. 6. extraua. ad reprimẽdũ, quomodo in læſæ maieſt. crimi. procedatur. Gundiſſ. de Villa. de hære. q. 2. in prin. Frã. Squillacẽ. de fide cath. c. 27. n. 2. Iacob. Septi. in inſti. cath. c. 43. n. 19. & Alphonſus Aluarez Guerrero, in theſauro religionis Chriſtianæ. ti. de hær. nu. 20. Ludo. Carre. de hære.
4 §. verſa autẽ vice. n. 23. & ordo quem in cognitione huius criminis ſeruare ſolent inquiſitores talis eſt, quod in primis quando ad ciuitates accedunt, oſtendunt epiſcopo, vel eius vicario, facultatẽ quã habent ad cognoſcendũ & inquirendũ de hoc crimine, & eius auxiliũ & fauorẽ petũt. Solẽt ſimiliter nõnulli id etiã facere in cõcilio ciuitatis, & iubẽt populũ cõgregare, & habito ſermone ad populũ, corã clero & populo edicta monitoria quę hęreſim ſapiũt publicè legi, vt ſub pęna excom-

excommunicationis vnuſquiſq; hæ-
reticos, vel ſuſpectos, vel infamatos
de hæreſi coram inquiſitoribus de-
clarer: etiã ſi hæreſis ſit occulta ſciẽs
tenetur denunciare. S. Thom. 2. 2. q.
70. & ibi Caie. Alphonſus Caſtren. li.
2. de iuſta hæreticorum punitione. c.
25. Septi. in inſtitu. catho. cap. 18. in
fine. quo facto inquiſitores recipiant
iuramentum in vnaquaque parro-
chia à cura parrochiali, & ab alijs pro
bis & honeſtis viris ſuper prædictis:
tunc poterit inquiſitor procedere ad
punitionem delictorum tribus mo-
dis: accuſando, inquirendo, & denun
ciando. iuxta tex. in. c. ſuper his. &. c.
qualiter & quando, in. 2, de accuſa. c.
licet Heli. de ſimonia. Hunc proce-
dendi modum in hoc crimine ſcrip-
5 ſit Gundiſſal. de Villa. de hære. quęſt.
8. col. 1. &. 2. &. q. 10. in prin. & latè Ia
co. Sept. in inſtitu. catho. c. 43. per to-
tum. & contra hæreticos abſentes, &
contumaces proceditur in hunc mo
dum: quòd vocentur, vt intra certũ
tempus veniant reſponſuri, ſub pœ-
na excommunicationis lapſo termi-
no, ſi non comparent, promotor fiſ-
calis accuſat eius contumaciam, &
petit literas denũciatorias. Et ſi poſt
annum in contumacia, & excommu
nicatione permanet, extunc decla-
ratur hæreticus. c. cum contumacia.
de hæret. lib. 6. l. 32. titu. 9. pa. 1. & mo
dum procedendi contra hæreticos
contumaces refert Capella. Tholo.
deciſio. 365. incip. in hoc anno. & Ia-
co. Septi. in inſti. catho. c. 2. in prin. &
& ibidem num. 6. inquit, allegando
quoddam decretum factum Barchi-
nonæ ab inquiſitoribus generalibus,
anno. 1493. quod poſt annum audiũ
tur hæretici quoad pœnam corpora-
lem, & non quoad bona publicata:
iuxta l. annus. ff. de requi. reis. l. 2. C.
eod. tit. contra Pau. Grillan. de hære-
ti. quæſt. 8. num. 3. alij ſimiliter ſunt
caſus qui ſummariam cognitionem
requirunt, quos refert. cle. diſpendio
ſam de iudi. glo. magiſt. in. l. 3. §. ſciẽ-
dum in verb. ſummarim. ff. ad exhi-
ben. glo. in. l. iudices. C. de iudi. gloſ.
in. l. nec quicquam. §. vbi decretum.
ff. de offi. procon. & lega. glo. in verb.
ſummatim. in cap. quoniam frequẽ-
ter. §. porrò. & in. §. ſi verò. vt lite non
cõteſta. ſing. lex regia. 6. ti. 22. p. 3. l. 7.
7 titu. 2. vbi optima gl. p. 3. ¶ Præterea
in delictis enormiſsimis non eſt ſer-
uandus ordo iudiciorum. Hippo. in
practi. crimin. §. diligenter. nu. 165.
allegando Paridem de Puteo, idem
tenentem: idẽ in conſi. 127. ſuperio-
ribus annis. nume. 16. atque in leuio-
ribus delictis. Bart. in. l. leuia. ff. de ac-
cuſa. Ang. in tract. de accuſa. in verb.
hæc eſt quædam inquiſitio. col. 7. vbi
allegat auten. niſi breuiores. C. de ſen
ten. ex breui reſci. eſt. l. 5. titu. 22. p. 3.
gloſ. in. c. 1. de lib. obla. petitio. 60. de
8 Madrid, anno. 1534. ¶ Item in ruſti-
corum lites ſummatim & omni bre-
uitate ſunt terminandæ. ſing. eſt tex.
in autẽ. de quęſtoribus. §. ſi verò ſunt
aliqui. col. 6. ne laboribus & expenſis
grauentur, & ne ab operibus ruſticis
diſtrahantur. l. 2. C. de ferijs. l. 4. C. de
defenſo. ciuita. ¶ Item cauſæ fiſcales
9 ſunt ſummariæ. l. pe. vbi Bart. C. de
conuenien. fiſ. debito. l. miſsi opina-
tores. C. de exactio. tribu. li. 10. Iaſ. in.
l. properandum. nume. 10. C. de iudi.
¶ Item cauſa depoſiti requirit ſum-
mariam cognitionem. l. ſi quis vel pe
cunias. & auten. ibi poſita. & Bart. C.
depoſiti. Petrus de Raue. in alphabe-
to aureo, in verb. depoſitarius. fol. 33.
10 col. 2. ¶ Item cauſæ illorum qui incar
ceribus ſunt, ſummarim & omni bre
uitate ſunt terminandæ. l. ſi. C. de cu-
ſto. reorum. ibi. ne cuſtodia diutina
maceret. Bart. tracta. de carceribus.
in fine.

in fine. Hippo. In practi. crim. §. attingam. nume. 75. & communiter ſunt pauperes: & cauſa pauperũ prius eſt terminanda quàm diuitum. tex. vbi gl. ſing. in. c. in primis. 2. q. 1.

¶Item in viſitatione eccleſiarum, aliorumve locorum proceditur ſummariè. cap. fin. vbi Inno. nume. 4. de cenſi.

11 ¶Item cauſa dotis eſt ſummaria. latè Pala. Rub. in rep. c. per veſtras. par. 2. §. 1. verſi. ſed eſt pulchra, in fine.

¶Item alia cauſa ſummaria habetur in. l. 5. ti. 3. li. 7. ordi. Item alia in. l. 121. in libro gabellarum.

12 ¶Finaliter, omnis cauſa executiua eſt ſummaria. Inno. in ca. ex tenore, in prin. de appella. Alex. & Iaſ. in. l. intra. ff. de re iudi. Bart. in. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. eo. tit. Guido, deciſio. 329. l. 6. tit. 2. p. 3. l. 4. tit. 8. lib. 3. ordi. l. 64. Tauri: & in his cauſis ſummarijs & notorijs ordo eſt, non ſeruare ordinem. Bald. per tex. ibi. in cap. ad noſtram. 3. de iureiuran. Hippo. practi. crimi. §. ſecunda quæſtio. nu. 43. circa quod vnum tanquã quotidianum omittendum non eſt: quod quando aliqua cauſa eſt ſummaria, vt ſunt prædictæ, omnia adminicula, & omnes articuli ab ea dependentes ſunt ſummarij. Bart. in extraua. ad reprimendum. in verb. ſummariè. quo modo in crimi. læſę maieſt. pro. Petrus Gerar. ſing. 23. incip. notãt Bart. & alij. &c.

SINGVLARE CXLVI

SVMMARIVM.

1 *Papa de crimine hæreſis poteſt condemnari.*
2 *Nonnulli Pontifices fuerunt hæretici.*
3 *Papa in his quæ ſunt fidei, vt priuatus poteſt errare.*
4 *Papa etiam poſt mortem poteſt damnari.*
5 *Concilium generale eſſet iudex competens contra Papam hæreticum.*
6 *Orbis maior eſt Vrbe.*
7 *Concilium generale in tangentibus fidem nõ poteſt errare,*
8 *Papa per duos teſtes poteſt conuinci.*
9 *Qui teſtes ſunt neceſſarij ad purgationem faciendam.*
10 *De nullo alio crimine præter hæreſim poteſt Papa condemnari.*
11 *Imperator hæreticus per ſummum Pontificẽ punitur & deponitur.*

1 PApa de crimine hęre. poteſt accuſari & condemnari. c. ſi Papa. Vbi gl. in verbo. à fide deuius. 40. diſt. Archi. in. c. in fidei fauorem. de hære. li. 6. Anto. de Butrio. in ca. fraternitatis. in prin. eo. tit. Card. in Cle. 2. §. cæterum in fine de electio. Abb. in conſi. Baſili. dubio primo. nume. 15. & in ca. ſignificaſti ſup. glo. 2. de electio. Feli. in ca. 1. nu. 2. de ſimo. & in ca. cum quidam. n. 5. de iureiuran. Decius. in. c. cum teneamur. nume. 7. de præbe. & in. l. eſt receptum. num. 5. in fine. ff. de iuri. omni. iudi. Hippo. ca. ac ſi cleri. §. de adulterijs. num. 74. de iudi. & in ſing. 683. incip. aliâs in repetitione mea. Gundiſ. de Villa. de hære. q. 7. nume. 6. Alphon. Aluarez Guerrero in theſauro religionis chriſtianæ. tit. de hære. nu. 21. Lud. Carre. de hære. §. viſo. num. 4. Alberi. optimè in rub. C. de hære. nu. 4. Ioan. Nicola. de hęre. nota. 12. dicens, quod totus mundus ſequitur glo. ſupra allegatam. Iaco. Septij in inſti. cath. cap. 44. nu. 33. vbi optimas rationes & fundamenta ſcripſit. vnde dicit gloſſ. ſing. in verb. exceptione, in. c. licet de euitanda diſcordia:

2 de electio. quod in electione Roma. Ponti. nulla exceptio opponi poteſt, niſi

niſi de hære.eſt.gl.ſimi.in ca.1.de re-
nunci.lib.6.& glo.in.c.ſi quis pecu-
nia.79.diſt. nam nonnulli Roma. Pō
ti.fuerunt hærerici:vt Anaſta. & alij
relati.in.c.Anaſta.19.diſt.ca.à recta.
24.quæſt.1.cap.nunc autē.21.diſt.c.
maio.de bap.notat Abb.in.q.1. poſi-
ta poſt concilium Baſiliē.num.21.La
tè Petrus de Monre Veneti. de con-
cilio generali.q.8.de concilij præemi
nentia.num.3.& Anto.Roſellis de po
teſtate Impera.& Papæ.fo.35.nume.
7.quia Papa in his quæ ſunt fidei, vt
priuatus poteſt errare: ſtatim enim
deſinit eſſe Papa cum non ſit de cor-
3 pore eccleſiæ.c.Acatius, & ibi gl.24.
quæſt.1. vnde inquit Pau. ad Gala.c.
1.Et habetur in cap.cum ergo.24.q.
3.ſi poſsibile eſſet quòd angelus de
cœlo aliquid conrra fidem diceret
aut ſentiret.anathema ſit.Hoc refert
Gundiſſal.de Villa.de hęre.q.7.num.
5.& etiam poſt mortem de hoc cri-
mine hæreſis poteſt Papa condemna
4 ri.Hoſti. & Ioan. Andre.in.c.propo-
ſuit de conceſſ. præben. quos refert
5 Pau.à monte Veneti, vbi ſupra.q.8.
nume.7.& in hoc caſu concilium ge
nerale,vel cetus cardinalium eſſet iu
dex comperens,vt dicit Archi.& alij
6 in.d.c.in fidei fauorē.gl.in.c.in ſino-
do.63.diſt.& habetur in directorio
inquiſitorum.pa.3.q.25.nam orbis
maior eſt vrbe. c.legimus.93.diſt.gl.
in.c.ſicut.15.diſt.latè Abb. in conci-
7 lio Baſilienſi,dubio.2.nume.18.con-
cilium generale in tangentibus fidē
errare non poreſt.c.maiores de bap-
tiſ.c.à recta.24.q.1. Abb. in quæſt.1.
num.22.poſt concilium Baſili.id pro
barur authoritate Matthęi.c.28.Ego
enim vobiſcum ſum vſque ad con-
ſummationem ſęculi:& alibi dicitur.
Ego pro te rogaui Petre,vt non defi-
ciat fides tua. Quod dictum fuit in
perſona totius vniuerſitatis Eccle-
ſiæ:prout declarat Gundiſſal. de Vi-
lla.q.7.nu.7. vbi ſupra. atque de hoc
crimine hæreſis per duos tantum te-
8 ſtes poteſt Romanus Pontifex con-
uinci & condemnari,glo.eſt ſing. in.
c.præſul.2.q.5. quam dixit eſſe ſing.
Abb.in.c.tertio loco.nume.6.de pro
ba.& in cap.quotiens in prin. & in.c.
ſuper eo.in.2.num.2. de teſti.& in.c.
licet vniuerſis, in prin.eo.tit. & in. c.
perpetuas in fine:de maio:& obediē.
& in rep.c.cum eſſes.num.16. de te-
ſta.& in.c.ar ſi clerici,in prin.de iudi.
& in.c.1.num.5.in fine, de procu. Pe
ru.in.c.vt officium. num.3. de hære.
lib.6.anto. Corſe. ſing. incip. Papa.
fol.176. col.2. Petrus Rauena in al-
pha aureo in verbo,teſtis.fo.135.De
cius conſi.100.incip.in cauſa inquiſi
tionis in prin. Gundiſſal. de Villa. de
hære.q.13.num.9.omnes prædicti di
cunt prædictam glo. eſſe notabilem:
ſed ſi Romanus Pontifex de hoc cri-
9 mine vult ſe purgare. 12. teſtes ſunt
neceſſarij.c.omnibus.2.q.5.& teſtes
in purgatione debent eſſe catholici
& integri,& fidei zelatores.c.filij vel
nepotes, de hære.lib.6.Gundiſſal.de
Villa.de hæreti. quæſt. 13. nume.14.
omnia dicta tantum locum habent
in crimine hæreſis:de alijs verò crimi
nibus à nemine poteſt iudicari vel
10 condemnari Romanus Pontifex,qui
cunctos iudicat.c.nemini.17.q.4.ca.
nemo.9.q.3.c.ſi Papa.40.diſ.etiam ſi
crimen ſit notorium, & detur incor-
rigibilitas.c. cuncta per mundum.9.
quæſt.3. Præpo.expreſsè in dict. cap.
ſi Papa. Abb.in quæſt.prima poſt con
11 cilium Baſilienſe poſita in prin. Ioan
nes Nicola.de hæreticis nota. 12. in-
cip.ſi Papa.in fine. Idem dicendum
eſt de Impetatore, qui de crimine hæ
reſis puniri & deponi poteſt per ſum
mum Pontificem,vt fuit Imperator
Federicus,qui ob crimen hæreſis fuit
de-

depoſitus.c. ad apoſtolicæ, de ſenté. & re iudi.lib.6.Bar. & Bal.in.l.fin. C. de legi. Ludouicus Carrerius de hære.§.viſo.num.3.

SINGVLARE CXLVII.

PApa ſolus & non aliquis inferior poteſt decidere quæſtiones dubias, quæ aut de fide aut de religione oriuntur.cap.maiores de baptiſ.cap. frater noſter.16.queſt.1.ca. quotiés. 24.quæſt.1.& in Exodo.ca.18. id clarè colligitur, vbi Ietro Moyſi dixit. Prouide de omni plebe viros prudẽtes & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam: & conſtitue ex eis tribunos, centuriones, decanos, qui iudicent populum omni tempore: maiora autem referant ad te, id eſt, legis præcepta & alia huiuſmodi: vt optimè declarat Alb. in.c. ad abolendam.2.col.de hære.& Alphonſus Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ.nu.24.

SINGVLARE. CXLVIII.

PApæ obediendum neutiquã eſt, ſi aliquid præcipiat quòd hæreſim ſapiat, vel turbat ſtatum eccleſię, vel in detrimentum fidei, aut in fauorem hæreticorum. Hoſti.& Ioan. Andre.in cap.propoſuit, de conceſ.præben.Carrerius.de hære.nume.99.Iaco. Septi.in inſtit.catho.ca.44.num. 31.quod comprobari poteſt ex.c. cũ teneamur.de præben.cap. ſi quando de reſcrip.Idem eſt, ſi aliquid Romanus pontifex contra bonum reipublicæ faciat vel ſtatuat, vel in detrimentum beneficiorum patrimonialium Caſtellæ: videlicet quod alienigena in hoc regno Caſtellæ beneficia obtineat: idque manu Regia defendi poteſt, ſalua ſemper in omnibus ſummi Pontificis authoritate. Guillermus Bene.in.c. Rainuntius, in verbo, vxorem.nu.454.Marti. Nauarrus.in.ca.cum contingat.dubio primo, fundamento. to. de reſcrip. Iacob.Septi.in inſtitu.catho.c.44.numer.32.

SINGVLARE CXLIX.

PAter non tenetur dotare filiam hæreticam vel Iudæam.l.cognonimus.C. de hære.glo.in.l.ſi vero.ff. de in rem verſo. Bald.in authẽ. reſq; in fine.C.communia de lega. Roma. in.l.1.ff.ſol.matri.Iaſ.in.§. fuerat. nu. 112.inſti.de actio. regulariter paternum officium eſt filias dotare, & in matrimonium collocare.l.fi.C.de dotis promi.l.qui liberos.ff.de ritu nuptia.l.dotem dedit.ff.de colla. bono.l. 8.tit.11.pa.4.de qua te videndum eſt ſingulare.129.ſupra poſitum.

SINGVLARE CL.

PAter non eſt idoneus teſtis in cauſa ſui filij.l.parentes. C. de teſti.l. etiam.C.eod.titul.ca.ſi teſtes.§.item idonei.4.q.3.l.11.&.14.titul.16.pa.3. propter nimiam affectionem quam pater erga filium habet.l. iſti quidẽ. ff.quod met.cau.l.fin. C. de cura.furio.quæ.l. inquit, quòd nullus amor eſt qui vincat amorem paternum.l. humanitatis intuitu. C.de impub.& alijs ſubſti.l. de creationibus. C.de epiſcop.audien.gl.& doct.in c.tranſmiſſæ, qui filij ſunt legi. Sed in cauſa fidei, pater eſt idoneus teſtis in cauſa filij: quia agitur de propria ſalute ipſius filij, & non de damno vel incommodo alicuius.Ita dicit Anto. de Butrio.in.c.in omni negotio. Vbi Alb. nume.3.de teſti. Sed an ob id mitiori pœna filius ſit puniendus, videtur, quòd

quòd ſic: per tex. ſing. in. l. milites agrum. §. deſertorem ff. de re mili. vbi cautum eſt, quòd ſi filius commiſit delictum morte dignum, & pater eū offerat & exhibeat iudici, filius non morte, ſed alia mitiori pœna, vt puta exilij puniendus eſt: quam. l. dixit eſſe ſing. Pau. Caſt. & Sali. in. l. propter inſidias. C. de his qui accuſ. non poſſ. Ang. in. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. liberto. ff. de adulte. Iaſ. in. l. 1. num. 4. C. de his quibus vt indig. Feli. in. c. quærenti. num. 6. de offi. delega. & in ca. accuſaſti. nu. 4. de accuſa. Hippo. in. l. 1. §. ad quæſtionem. num. 16. & in. l. vnius. §. ſeruus. num. 7. ff. de quæſtio. Pala. Rub. in. c. per veſtras. §. 17. num. 4. fol. 65. col. 1. de dona. inter virum & vxo. Latè Ioa. Neuiza in ſua ſilua nuptia. fol. mèo. lib. 19. col. 1. & 2. & Cepola. in cautela. 1. in ordine, vbi affirmat. d. §. deſertorem: habere locum etiam in crimine læſæ maieſtatis, allegando Pau. de Caſt. & Sali. in d. l. propter inſidias.

SINGVLARE CLI.

PArentes à ſuis filijs non ſunt exhæredandi: alioqui parētibus cōtra filiorum teſtamenta competit querela. l. nam etſi parentibus. l. pater filium. ff. de inoffi. teſta. l. cum filium. C. eod. titu. auten. in teſtamento. C. ad Tertul. & in. §. fi. inſti. de exhæreda. libe. l. 1. in fine. titul. 8. p. 6. l. 8. tit. 13. p. 6. ſed ſi parentes ſunt hæretici, à filijs ſuis optimè poſſunt exhæredari. c. excommunicamus. 1. §. credentes. de hære. auten. vt cum de appellat. cogno. §. ſi quis de prædictis liberis. col. 8. l. 11. in fine. titu. 7. p. 6. l. 4. in fine. tit. 26. p. 7.

SINGVLARE CLII.

PAtria poteſtas tollitur propter crimen patrum hæreſis: & ſtatim filij liberantur à patria poteſtate ca. 2. §. fi. vbi gl. & docentes de hære. lib. 6. Peru. in ca. ſtatutum. nu. 4. eod. tit. & lib. Latè Ioan. Nicola. de hære. nota. 14. incip, hæreticorum. Ludo. Carrerius de hære. §. nunc de pœnis. num. 34. aliter verò eſt pro alijs delictis. l. relegatorum. ff. de interdictis, & relega. & in. §. relegati. inſti. quibus modis ius patriæ poteſta. ſolui. l. 3. tit. 18. p. 4.

SINGVLARE CLIII.

POEnam non meretur quis propter ſolam cogitationem, ſi vltra non progreditur. l. cogitationis. ff. de pœnis. c. cogitationis. de pœni. diſt. 1. l. 2. titu. 31. p. 7. quod fallit in crimine hæreſis: ſola etenim voluntate cō mittitur: ideo meritò ſola voluntas & cogitatio punitur. c. excommunicamus in. 1. §. credentes, de hære. glo. in verb. eo ipſo, in Clemē. 1. de hære. Bald. in. l. ſi quis non dicam rapere in prin. C. de epiſ. & cleri. Ioa. Andre. in ca. 1. num. 11. de homi. lib. 6. Anania in. c. ſi quis epiſcopus. de hære. Card. in Cle. 1. §. ſane de vſuris. Peru. in ca. 1. nu. 6. de ſumma Trini. & fide cath. Ioan. Nicola. de hære. nota. 9. incip. notiſsima. Hippo. in. l. qui falſam. nu. 13. ff. de falſis. Vbi alios caſus refert. & Ludo. Carre. de hære. §. verſa autē vice. numero quarto. allegan. Bal. in. l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſ. & cleri.

SINGVLARE CLV.

POEna corporalis propter pœnitentiam in delictis conſummatis maximè atrocibus, non tollitur. l. qui ea mente. vbi Bar. ff. de furtis. l. quis ſit fugitiuus. ff. de ædili. edicto. l. pen. ff. vi bonorum raptorum: quæ iura

dicunt, nemo ſua pœnitentia delinquēs eſſe deſinit, vt pœnam corporalem euitet. Sed in crimine hæreſis aliter eſt, quòd perpetrans illud, euitat pœnam corporalem per ſpontaneā confeſsionem. l. Manichæos. C. de hære. ibi, delicti veniam petentibus damus. l. fi. in fine. C. de ſumma Trinit. & fide catho. cap. ad abolendam, de hære. ibi, niſi continuo poſt deprehenſionem, & ibi, confeſtim ad fidē confugerit. vbi Albe. nume. 6. inquit ſi hæreticus in continenti, & ſponte redit ad fidem, euadit pœnam mortis: licet aliud ſit in alijs delictis. Idē Alb. in c. excommunicamus. 1. nu. 10. eo. tit. dicens, quòd ad fidem poteſt redire, vt non patiatur pœnam ignis: etiā poſt condemnationem & ſententiā diffinitiuam, ante realem traditionē iudici ſæculari. Hanc opinionem dicit eſſe communem Boerius deciſio. 343. declarat Gundiſſal. de Villad. de hære. q. 20. col. 1. quod latiſsimè examinat Paulus Grillan. de hæreti. q. 5. nume. 3. cum ſequentibus: ſed in prima inſtructione Hiſpalenſi, cautum eſt. c. 12. quòd vſque ad prolationem ſententiæ, quam refert Iacob. Septi. in inſtitu. catho. c. 46. nu. 9. & in prædicta prima inſtructione Hiſpalenſi, c. 8. & 11. cautum eſt, quòd ſi ſponte ſuos errores fatetur, antequàm denūcietur vel accuſetur, vel poſt capturam, vel ante publicationem teſtiū, ad perpetuos carceres damnandus non eſt, ſed publicam agat pœnitentiam cum ieiunijs & orationibus, per tempus biennij, vt in concilio Agathenſi. c. 60. & nonnulli, vt quendam habitum duplici Cruce ſignatum publicè portent, per tempus ab inquiſitoribus præfinitū, vt in quarta inſtructione Toletana. c. 9. & huiuſmodi habitus datur pœnitentibus, vt ſint notiores & humilientur, quod originē habuit à 3. li. Regum. c. 21. vbi Achab rex impijſſimus propter vineam Naboth eū occidit, & ab Helia fuit correptus, & publicam pœnitentiam fecit, & poſuit ſaccum ſuper carnem ſuam, & ieiunauit & dormiuit in cilicio, c. Achab. de pœni. diſ. 3. atq; olim publicè pœnitentes ſacco. & cilicio vtebantur, c. pœnitens. 𝔠. in cap. 50. d. & Iudæi debent portare habitum diſtinctum à Chriſtianis, vt ex qualitate habitus diſcerni valeant. cap. in nonnullis de Iudęis. l. 4. & l. 27. & 37. tit. 3. lib. 8. ord. & dicit Alb. in d. c. in nonnullis quòd non debent pœnitētes occultare tale ſignum, alias puniuntur: quia de non entibus & non apparentibus idem eſt iudicium. l. in lege fundi. ff. de contra. emptione. l. reprehendenda. C. de inſtitu. & ſubſti. ſub condi. factis.

SINGVLARE. CLVI.

POenam in iure ſtatutam ſine vrgentiſsima cauſa iudex non poteſt minuere vel mutare, alias iudex puniendus eſt eadem pœna, qua reus puniendus erat. l. fin. in fine. C. ne ſacrum. bap. reitē. quam dixit ſingul. Roma. ſing. 77. incip. vchi. Feli. in c. qualiter & quando. §. 2. ad corrigendos. num. 44. de accuſa. & in c. de cauſis in princip. de offic. delega. Petrus de Rauenna in alpha. aureo, in verbo delicta. fol. 27. col. 3. Couarru. lib. 2. variа. reſolu. cap. 9. in princip. ne iudex ſit clementior lege. c. iudicet. 23. q. 7. l. 1. C. de legi. ſed inquiſitores hæreticæ prauitatis pœnas expreſſas poſſunt commutare vel minuere. c. vt commiſsi, de hære. lib. 6. tenuit Gundiſſal. de Villa. de hæret. q. 8. nu. 7. Franciſ. Squillaten. de fide catholic. cap. 22. quòd verum eſt, niſi cum relapſis, cum quibus nulla conceditur

tur inquiſitoribus diſpenſatio. c. ex-com.1.§.illos de hære.cap.accuſatus. eod.tit.& lib.Fran. Squill. de fide eatho.c.20.in fine.Sed hodie limitatus eſt text.in.d.c.vt commiſsi. quòd ſolus inquiſitor generalis poteſt diſpenſare circa pœnam perpetui carceris, & habitus, & pœnitentiarum: vt in quinta inſtructione Hiſpalenſi.c.7.& in quarta Toletana.c.9.

SINGVLARE CLVII.

POenalis vel etiam exorbitans lex vel conſtitutio fauore fidei largo modo eſt interpretanda & extendenda:ita dicit Ioan.Andre. in cap. pen.qui filij ſunt legi. Peru. per text. ibi.& in.c.ne aliqui.num.2.de hæret. lib.6.Feli.in cap.fin.num.3.de magiſtris.Gundiſſal.de Villad.de hæret.q. 13.nu.17.his accedat.glo.ſing.in verbo,alios.in.c.ſciant cuncti.de elect. libr.6.quam dicunt eſſe ſingul. Alb. & Feli.in.c.non dubium.de ſentent. excõm.idem Alb.in.c.ex tenore,qui filij ſunt legi.& Feli.in.d.c.fin.nu.3. quòd quando agitur de vtilitate & ſalute animæ, conſtitutio quantumcunq; pœnalis extenditur: prout eſt in caſu præſenti:& quando agitur de vtilitate publica vt hic,Bart.in.l.2.§. exercitium.ff.de his qui. nota. infa. Decius conſil.372.nume.8.regulariter contra.l.cum quidam.ff.de lib.& poſth.c.ſtatutum.de ſen.excom.lib. 6.Barto.in.l. præcipimus.§.fin.C.de appella.authen.quas actiones. vbi latè Iaſo. C. de ſacroſanct.eccleſi.& in rub.ff. de re iudi.num.11.&.13.& in l.de quibus.num.21.ff.de legi.

SINGVLARE. CLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Grauiori pœna corporali viles quàm nobiles puniuntur.*

2 *Sola nobilitas eſt legitima cauſa minuendi pœnam.*

3 *Doctor & miles mitius ſunt puniendi.*

4 *Nobiles de conſuetudine non ſuſpenduntur.*

5 *Viles malunt habere carnem fractam quàm veſtem.*

6 *Pœna corporalis minima, maior eſt quacunq; pecuniaria in nobilibus perſonis.*

7 *Pro crimine hæreſis æqualiter puniuntur nobiles ſicut plebei.*

1 POEna corporali maiori & grauiori puniuntur perſonæ viles & ignobiles,quã nobiles ſeu diuites, vel in dignitate conſtituti:licet hi pecuniaria pœna grauius cõdemnentur.l.aut facta.§.perſona.ff.de pœnis.l.pedius.&.l.fi.ff.de incendi.ruina,& naufr.l.fi.C.ad.l.Flauiam,de Plagia.l.1.§.item diuus.ff.de ſicarijs.l.fi.C.vt nemo priuatus.titu. præ.ſuis vel alie.impo. vbi ponens titulos vel vexilla regia ſuis rebus,ſi eſt plebeius,pœna mortis punitur:ſi autem nobilis fuerit miles,vel clericus, deportatur.c.qui cõtra.1.vbi gl.ſing. 24.q.1.gl.vbi plenè docentes,in.c.cũ quidam de iureiura.gl.in.c.cum beatus.65.diſ.gl.in.c.nõ cogãtur.11.diſt. gl.in verb.verberibus.c.fraternitatis. 12.q.2.gl.in.c.in iudicijs. de regu.iu. lib.6.gl.in parte inferiores.in cle.multorum de pœnis. Plenè Tiraq. tract. de nobilitate.c.20.nu.104.Couarru. lib.2.reſolu.c.9. Iacob. Septi.in inſtitu.catho.c.8.num.13.l.ſing. regia. 8. titu.31.p.7. ibi. mayor pena deue de dar al pobre que al rico. Otalora optimè in tracta. de nobilitate.§. parte principali.c.fin.num.4.vbi omnia nobilium priuilegia congeſsit.Vnde dicit Bald. in.l.fin.C.de ſumma Trinitat.& fide catho.Bart.in.dict.l.pe-

dius.§.fi.ſequitur Hippo.in.l. ſi quis vidua.nu.28.ff.de quæſtio.&in.l.1.§.
2 item diuus num.8.ff.de ſicarijs:quòd ſola dignitas vel nobilitas eſt legitima cauſa minuendi pœnam. Ideo dicit Roma.ſingu.574. incip. ſcis quòd doctor.quòd ſi doctor delinquit, mi-
3 tius puniendus eſt quàm alius ciuis vel plebeius.Allegat ipſe.l more.&.l. fina.ff.de pœnis: &.l.ſtatu liber.ff.de quæſtio.vnde ſing. inquit Bart.in.l.
4 deſertorem.§.pœna.ff.de re mili.& in.l.moris.§.ſed etiam.ff.de pœnis: quòd ſicut nobiles de conſuetudine in Italia & Gallia propter delicta furca non ſuſpenduntur.glo in part. torqueatur.in.l.3.ff.de re mili.&Bal. in.cap.§.ſi quis ruſticus de pace tenenda.Abb.in.c.paſtoralis.in ptinc. de offi.de lega.l.ſing.24.tit.2.part.2. ita neq; plebeius diues.ita Bar.clarius per text.ibi.in.l.capitalium.§.ſerui. ff.de pœnis.quia plebei honeſti & diuites,quoad pœnas nobilibus æquiparantur.Sequitur Feli.in.c.cum quidam num.5.de iureiuran. Petrus de Rauena.in alpha.aureo,in verbo nobilitas,in fine.Palat.Rub.in rep.rub. de dona.inter virum & vxor.§.9.numer. 19. viles enim & plebei magis
5 volunt habere carnem fractam, quã veſtem: vt dicit Salic. in.l.& ſi ſeuerior.col.2.C.ex quibus cauſ. infami. irroga.Hippoly.in.l.1.§.item diuus, num.7.ff.de ſicarijs:& ita intelligenda eſt.l.in ſeruorum,in fine.ff.de pœnis:quæ probat quòd pœna corporalis minima, maior eſt quacunque pecuniaria in perſonis nobilibus: intelligenda eſt,& non in vilibus perſonis, quæ malunt pati in corpore, quàm in bonis. Ita dicit idem Barr. in.l.1.§ fi.ff.de pœnis.Feli.in.c.ad liberandum.nume.4.de Iudæis.Sed fauore fidei,pro crimine hæreſis æqualiter puniuntur nobiles ſicut plebei-nullo habito reſpectu ad gradus & dignitates. Ita dicit Archid.in.cap. qui contra pacem.24.quæſt.1.facit.l. Arriani.C.de hæreti. tenet expreſsè Feli.in.d.cap.cum quidam.num.5.& in.c.paſtoralis.col.1.de offi.de lega. vbi regulam &.9.fallētias in hoc ſcripſit:& etiam in hoc crimine grauius nobiles ſunt puniendi: quia nobiliũ hæreſis grauior & pernicioſior eſt in republica,quàm plebeiorum. Ita dicit Iacob.Septi.in inſtitu.catho.c.45 num.23 Ludo.Carrer.de hære.§.viſo per totum.

SINGVLARE CLIX.

PRæſcriptio centenaria,& non minor,currit contra Romanam eccleſiam.cap.de quarta.c.ad audientiam.cap.ſi diligenti, in fine.de præſcript.authen.quas actiones.C.de ſacroſanct.eccleſi.l.26.tit.29.part.3.l. 5.tit.11.lib.2.fori.l.l.ſed bona hæreticorum quæ ad Eccleſiam Romanam pertinent, ſi à filijs vel extraneis hæredibus catholicis.40.annorum ſpatio poſsidentur, ab eis contra Romanam eccleſiam hoc tempore præſcribuntur.cap.fin.§.fin. vbi glo.Archi.& alij de præſcrip. vbi inquit id eſſe ſpeciale in hoc crimine: & Gundiſſal.de Villad.de hæretic. quæſt.22.num.3.

SINGVLARE CLX.

PRæſcriptio.40. annorum currit contra eccleſiam vel monaſterium.cap.placuit.§.poſt.16.q.3.c.de quarta.c.ad aures.c.veniens de præſcript.l.26.titul.29.part.7.quod fallit,quando epiſcopus alicuius eccleſiæ eſt hæreticus: nam aduerſus eius eccleſiã nõ currit huiuſmodi præſcriptio: q̃a interim eccleſiã vacare intelligitur.

gitur.c.1.vbi glo.& docentes de præſcrip.c.quia diuerſitatem. de conceſ. præbe.gloſſ.ſing.in.c.prima actione. 16.q.1.quæ hoc ampliat,etiam ſi præ latus eſſet tãtum excommunicatus, quòd interim contra eccleſiam non currit præſcriptio.Hoſtien. in ca. cũ non liceat.vbi Abb.nume.7. de præſcrip.bene Felin.in.c. inter quatuor. num.3.de maio.& obedien. poterit eſſe ratio:quia interim nõ poteſt agere:& paria ſunt, nullum habere prælatum eccleſiæ, vel habere inutilem. cap.1.§ ſed neq. de tranſla. epiſcop. & dicit.gloſſ.ſingu.in verbo orbitantes,in.l.fina.C.ad.l.Flauiam,de Plagi. quòd vxor quæ habet virum inutilem,dicitur vidua.Iaſo.in.l.quotiens ff.qui ſatiſd.cogan.latè in.l.4.§. condemnatum.ff.de re iudi.& in.l.licet. C.de procu.Hippoly.ſingul 431.incip.dixi tibi.& conſi.120.in hac cauſa.col.1.& id quòd dictum eſt, quòd ſola quadragenalis præſcriptio currit contra eccleſiam, intelligendum eſt,in actionibus realibus:in perſonalibus verò,datur eccleſiæ tempus ordinarium, vt in actione redhibitoria, & in alijs.gloſſ.eſt ſingul.in parte reſtituerent.in cap.cum cauſam de emptio.& vendi.quam ibi. Albe. & alij ſequuntur,& Antoni.Corſ.in ſingul. incip. præſcriptio licet regulariter. fol.176.col.4.

SINGVLARE CLXI.

PRæſcriptione.20.annorum delicta tolluntur.l.querela. C. de falſis.notatur in.l.ſed ſi vnus.§.fin autem.ff.de iniurijs.c. cum venerabilis de exceptio.gloſſ.in par. poſt ſententiam.in.cap.3.eod. titul. Albe.in cap.cum haberet.nume.4.de eo qui duxit in mat.quam pol. per adul.l.5.tit.7.p.7.etiam ſi delicta ſint occulta, & contra iudices ignorantes: ita dixit ſing.Bald.per tex.ibi.in.l.fi.C.de edẽdo.& in.l.captatorias in fin. C.de mili. teſta.quod optimè facit ad rubrum & nigrum.C.&.ff.ne de ſtatu defunctorum poſt quinquẽniũ.quæ.& ad petitionẽ.21.16.de Madrid.anno 1528.quod illud tempus duorũ menſium datum iudicibus ad accuſandũ, contra ludentes ludo alearum,procedat contra iudices etiam ignorantes, atque etiam ſi ludus eſſet occultus. Ideo dicit Bald.in.c.fin. verſic. ponè quòd maleficium.de offi. delega. ſequitur Hippol.in.l.fi.in prin.ff.de mariſ.omni.iudi.quòd ſi ſtatutum ponit terminum intra quod debet inquiri de aliquo delicto, etiam ſi delictum ſit notorium,& per confeſſionem delinquentis conſtet de delicto,non poteſt inquiri: præſertim, quòd omne tempus datum à lege, regulariter ab initio, & medio, & in ſuo progreſſu eſt continuum, & currit ignoranti, ſeu abſenti,vel impedito.gloſſ.& ibi. Bart. in rub. ff. de diuerſ. & tempo. præſcrip.glo.in verbo non ceſſantibus,in.l.contra maiores.C.de inoffi. teſta. gl. in prin.inſti.de vſucapio.gl. in parte annum.in.§.curſus.inſti.de actio.gloſſ.ſing.in.l.fin.C.de tempo. in integ.reſti.glo. in parte continuũ in Cle.vnica.de in integ.reſti.Bald.in l.fi.in fine.C.de dilatio.& in.l. 2. nu. 8.C. de edili. actio. & in.l. ſi quando. numet.7. C. de teſti. Iaſo. in. l. 2. col. pri.C.qui admitti:& in dict.l. contra maiores.Latè Feli.in. cap. quærentis col.1.de offi.delega.Hippol.in pract. cauſ.crimi.§.conſtante. num. 87. eſt ſequẽ.ſed in crimine hæreſis hoc ſpeciale reperitur, quòd delinquens omni tempore poteſt accuſari:etiam vſque ad mille annos.l. apoſtatarum. C.de apoſta.quam.l. ad hoc allegat. glo.fin.in.d.l. querelam.ca.1. de homici.

mici.lib.6.Franciſcus Balb. de præſcrip.quarta parte prin. poſt principium.Gundiſſaluus de Villa.de hæreticis.quæſt.22.num.3.Hippoly.in.l. qui falſam monetam.§.accuſatio.nume.2.ff.de falſis. dicens idem eſſe in crimine ſimoniæ,falſæ monetæ,& leſæ maieſtatis:diuturnitas enim temporis peccatum non minuit, ſed potius auget.c.cum haberet in fine.de eo qui duxit in ma.&c.ca.fi. de conſue.ca.non ſatis de ſimonia, vnde dicit gloſſ. ſing. in verbo pœnitentia, in.c.admonere.33.q.2.quòd in foro conſcientiæ nulla vnquam currit præſcriptio: quam dicit notab. Abb. in.d.cap.cum haberet.nume.4. & in c.licet cauſam.num.26.de proba.dicens per illam.gloſſ. quòd quando ius agendi fundatur ſuper peccato, nunquàm illud præſcribitur. Bald. hoc tenuit in.l.1.nu.38.C.qui accuſa.non poſſ.Feli.in.c.fin.nume.2. de præſcrip.

SINGVLARE CLXII.

PRæſcriptio titulum & bonam fidem requirit.c.vigilanti.c.ſi diligenti.c.veniens.c.fi.de præſcrip.c.licet.16.quæſt.3.c.poſſeſſor malæ fidei.de regu.iur.lib.6.l.ſi aliena res.ff. de vſucapio.l.nullo iuſto.tit.præcedente.C.de rei vendi. & in princip. inſti.de vſucap.l.10.tit.29.p.3. & bona fides ſemper præſumitur.l.verius. ff.de proba.glo.in.c.3.alia in.d.c.ſi diligenti,de præſcript.& dicta.l.10.regia.Bart.in.l.Celſus.col.penul.ff.de vſucapio.Alex.conſi.375.incip.iuridicam eſſe.num.5.& conſi.200.viſo in fine.vol.2.Decius conſi.375.iuridicam eſſe.num.5.niſi ius commune ſit contra præſcribentem.c.1.de præſcrip.lib.6.Inno. Ioan. Andre. & alij in cap.2.de in integ.reſti.gl.in.d.l.10. quæ refert quinq; modos quibus probatur mala fides. Optime Dinus in d.reg.poſſeſſor,& per ſola indicia probatur mala fides alicuius.l.pen.vbi Bald.C.de euictio.Ange.in.l.1.C.de vſucap.traſfor.Hippoly.ſing.34.incip.mala fides, id quod ſupra dictum eſt fallit fauore fidei,& in odium hæreticorum in caſu.c.1.de præſcrip. gloſſ.fi.in.d.reg.poſſeſſ.cap.porrò.c. placuit in.2.16.q.3.vbi ſi aliquis epiſcopus negligit populum ſuum reuocare ab hæreſibus, & alter epiſcopus eum reuocat, & fidem catholicam docet,illum populum præſcribit per triennium etiam in mala fide.

SINGVLARE CLXIII.

PRæſcriptio quadragenaria, & nõ minor, currit contra eccleſiam, c.de quarta.c.ad aures.c.veniens, de præſcrip.auten.quas actiones. C. de ſacroſanct.eccleſ.l.26.tit.29.pa.3.ſed introductum eſt fauore fidei catholicæ, quòd ſola triennalis præſcriptio currat contra eccleſiam in caſu. c. 1. de præſcrip.vbi glo. & docentes, dicũt illum caſum eſſe ſpecialem fauore fidei:idẽ probat.c.porrò.c. placuit in.2.in prin.16.q.3.

SINGVLARE. CLXIIII.

PRiuilegium habent nonnulli reuocandi forum, vt non conueniãtur niſi corã iudicibus in priuilegio contentis.l.ſi quis ex aliena prouincia.ff.de iudi.authen.habita.C.ne filius pro patre.c.cum ordinem.de præſcrip.ſed inquiſitores hæreticæ prauitatis poſſunt procedere contra quoſcunq; exemptos & priuilegiatos, & de crimine hæreſis condẽnare,nõ obſtante quocunq; priuilegio exẽptionis,etiam ſi ſint fratres minores, vel præ-

prædicatores, vel milites diui Iacobi.
c. excommunicamus. 1. §. credentes.
c. ad abolendã. §. fi. de hære. Anchar.
in. c. vt officium. nu. 4. de hære. lib. 6.
Gundiſſal. de Villa. de hære. q. 7. nu.
14. Iaco. Septi. in inſtitu. catho. c. 34.
nu. 16. dicens: ita in practica fuiſſe iu
dicatum. Optimè Ludo. Carre. de hę
re. §. verſa autem vice, num. 2.

SINGVLARE CLXV.

SVMMARIVM.

1 *Probationes ſint in criminalibus luce meridiana clariores.*
2 *Brobationes quæ in ciuilibus ſufficiunt, in criminalibus non ſufficiunt.*
3 *Ex præſumptionibus indubitatis non poteſt poni pœna corporalis.*
4 *Ex præſumptionibus etiam violentis, non punitur pœna ordinaria delictum.*
5 *Ex pluribus præſumptionibus in ciuilibus fit integra probatio, ſed non in criminalibus.*
6 *An præſumptiones ſufficiant in crimine hæreſis ad condemnationem.*
7 *Ratione difficilis probationis, imperfecta probatio, pro plena habetur.*
8 *Declaratur dictum Innoc. in. c. ſicut de ſimonia.*
9 *In crimine hæreſis duo tantum teſtes ſufficiunt.*
10 *Teſtes eſſe oportet omni exceptione maiores.*

1 PRobationes in cau
ſis criminalib⁹ luce
meridiana clario-
res eſſe debent. l. fi.
C. de proba. l. ad di-
ctos. C. de appella.
cap. ſciant cuncti. 2. quæſt. 8. cap. Epi
phanium. 5. q. vltima. l. 12. tit. 14. p. 3.
l. ſing. 26. tit. 1. p. 7. & oportet proba-
tiones in criminalibus ita eſſe certas,
quòd nõ poſsit probabiliter aliud diſ
ſuaderi. Ita Bald. & Sali. in. d. l. fin. eſt
ſing. tex. in. l. qui ſententiam. C. de pœ
nis: latè Ægidius Boſsius in pract. cri
minali. tit. de conuictis. num. 13. ideo
præſumptiones quæ in cauſis ciuili-
2 bus ad condemnationem ſufficiunt,
in criminalibus non admittũtur. An
toni. cap. quãto de pręſumptio. Abb.
in cap. 2. eod. tit. Alex. conſil. 15. viſo
proceſſu. vol. 1. Decius conſi. 175. in
cauſa falſitatis, nu. 6. & in conſil. 189.
incip. lætatus ſum nu. 3. quia pœna
corporalis minima, maior eſt quacũ-
que pecuniaria. l. in ſeruorum, in fine
ff. de pœnis. Bart. in. l. 1. §. finali. ff. de
pœnis. Hippol. in. l. 1. §. item diuus,
3 num. 6. ff. de ſicarijs. Hinc eſt, quòd
ex præſumptionibus & indubitatis
indicijs, non poterit iudex ponere
pœnam corporalem, ſed pœnam pe
cuniariam pro delicto. Expreſsè Gan
di. in tracta. malefi. rub. de præſump-
tionibus indubitatis, quæſtione pri-
ma, in fine dicens: quòd Bononiæ tẽ-
pore ſuo vidit per omnes doctores
Bononiẽſes practicari. Sequitur Ale.
conſ. 115. in cauſa inquiſitionis, in fi.
vol. 3. Cepo. in conſi. crimi. 6. veritas
primi dubij. nu. 10. & cõſi. 32. Decius
in. c. tertio loco. n. 12. de proba. hãc di
xit eſſe communem opinionẽ Hipp.
in certis delictis ibi exceptis in repe.
rub. C. de proba. nu. 237. & reſpõdet
ad. l. ſi qui adulterij. C. de adulte. & ad
alia iura quæ videntur oppoſitũ pro-
bare. Ideo dicit ſing. Inn. in. c. quia ve
4 riſimile, in fine, de pręſumptio. quòd
ex præſumptionibus etiam violentis
& indubitatis nõ eſt ponenda pœna
ordinaria delicti, ſed alia minor. Alle
gat Inn. text. in. c. afferte de præſum
ptio. vbi Salomon ex præſumptione
violẽtiſsima adiudicauit mulieri filiũ
ſuũ: nõ tamẽ voluit aliã ad mortẽ cõ-
dẽnare, ad quã iuſtè erat cõdẽnanda
ſi legitimè eſſet probatũ contra eã, q
Ff 4 filium

filium alterius clam ſurripuiſſet. l. fi.
C. ad. l. Flaui. de plagi. l. 1. & pe. ff. eod.
tit. Hoc dictum Inno. ſequitur Bald.
in. l. ſi fugitiui. num. 5. in fine. C. de ſer
uis fugi. & in. l. fi. C. de probatio. & in
l. 1. C. de his qui latro. occulta. Alex.
conſi. 15. viſo proceſſu. num. 10. vol.
1. Abb. in. ca. auditis, num. 32. de præ-
ſcrip. & in dict. cap. afferte, num. 6. &
in cap. quanto in princip. de præſum
ptio. Iaſ. in. l. vt vim, num. 13. ff. de iu-
ſtitia & iure. & in rep. l. admonendi,
num. 234. ff. de iureiuran. Decius in
c. tertio loco. num. 12. de proba. Idē
Decius in cap. cum venerabilis. nu.
20. de exceptio. & in. l. 1. lectura ſe-
cunda, numo. 60. ff. ſi cert. peta. & ibi
num. 63. hanc fatetur eſſe commu-
nem opinionem, ſequitur Hippoly.
in. l. 1. §. item diuus. num. 37. ff. de ſi-
carijs. Plenius in rub. C. de proba. nu
me. 241. & in. l. 1. num. 57. C. de ſica-
rijs: vbi aliqua ex prædicto dicto In-
no. infert. & Martinus Nauarrus in
c. ſacerdos. num. 163. de pœni. diſt. 6.
Boerius deciſione. 164. Lucas de Pe-
na. in. l. quicunq;. C. de apoch. publi.
lib. 10. & Franciſcus Brunus de indi-
cijs, quæſt. 4. primæ partis, colu. fin. &
Thomas Ferrarius cautè ſupra. num.
5. Thom. Gramma. in voto. 12. incip.
in cauſis accuſationis, num. 11. vbi id
ampliat habere locum in criminibus
quæ ſunt difficilis probationis: quod
contrarium tenuit Hippoly. in repe.
rub. C. de probatio. num. 237. & ſi in
cauſis ciuilibus ex aliquibus præſum
ptionibus & indicijs fiat vna integra
& perfecta probatio. gloſſ. ſingul. in
parte legitimis teſtibus, in. l. 2. ff. de
5 excuſa. tuto. gloſſ. in parte numerus,
in. l. 3. ff. de teſti. gloſſ. fin. in cap. cum
cauſam. de proba. gloſſ. in verbo, fa-
ma. in. cap. illud. de præſumptio. glo.
in parte dicta, in. c. literis, de præſum
ptio. glo. in verbo teſtis, in cap. cum
dilectus de ſucceſſ. ab inteſta. iuxta il
lud vulgare, ſingula quæ nō proſunt,
multa collecta iuuant. l. rationes. l. in
ſtrumenta. C. de proba. quod magi-
ſtraliter declarat Bald. in. l. qui ſpado
nem. §. qui iura multa. ff. de excuſat.
tuto. Alex. conſi. 21. incip. repetitio-
ni in prin. & in conſi. 52. circa hanc.
num. 38. vol. 4. latè Hippoly. in repe.
rub. C. de proba. num. 309. cum ſe-
quen. in cauſis verò criminalibus, ex
pluribus indicijs & præſumptionibus
non fit perfecta probatio. gloſſ. eſt
ſing. in verb. illorum. in cap. veniens
1. de teſti. Gandi. tracta. malefi. rub.
de præſumptio. & indicijs. Hippoly.
in. d. rub. C. de proba. nu. 310. allegan
do. l. fi. C. eod. tit. & in conſi. 20. in hac
præſenti dubitatione nu. 48.
6 ¶ Sed ſpeciale videtur in crimine hæ
reſis, quòd indicia & præſumptiones
ſufficiunt ad condemnationem. l. 2.
in. fi. C. de hæret. ibi. qui leui argumē
to à fide catholica deuiat, hæreticus
eſt cenſendus. Ideo dicit ſing. Inno.
in cap. ſicut de ſimonia, quòd leuia ſi
gna ſufficiunt ad præſumendum ali-
quem hæreticum: ſed illa ſigna opor
tet plenè probari: ac ita intelligit In-
no. tex. in cap. literas de præſumptio.
idem probare videtur. cap. excom-
municamus. 1. §. fi. de hæret. ibi, cum
id certis indicijs apparuerit: & ibi gl.
inquit: nota, quòd per indicia proba-
tur crimen hæreſis. cap. cum contu-
macia de hære. lib. 6. vbi propter præ
ſumptionem quæ ex curſu anni cau
ſatur, verus hæreticus iudicatur. cap.
accuſatus, eod. tit. & lib. vbi quis ve-
rus relapſus dicitur, etiam ſi tempore
abiurationis delictum nō erat plenè
probatum. Ita per aliqua ex prædictis
iuribus tenuit Paulus Grillanus de
hæreticis, quæſt. 8. nu. 2. & quæſtione
7 decimatertia in fine: quibus accedat
iuris regula: quòd ratione difficilis
proba-

probationis, minus legitima proba-
tio habetur pro plena probatione: vt
in delictis quæ clàm & occultè ſolent
perpetrari: prout eſt crimen hæreſis.
cap. maritis de adulte. l. ſi vicinus. C.
de nuptijs. l. pe. C. de hære. Hanc re-
gulam tradit Bart. in. l. de pupillo. §. ſi
quis ipſi prætori num. 17. ff. de noni.
ope nuncia. Bald. in. l. quicunque. n.
24. C. de ſeruis fugi. & in auten. quas
actiones in fine. C. de ſacroſanct. ec-
cleſi. Iaſ. in. l. ſi quis ex argentarijs. §.
prætor ait, nume. 20. ff. de edendo: &
in. l. cum ea. num. 5. C. de tranſac. Pe-
trus Gerar. ſing. 8. incip. nota quòd in
caſibus. Hippo. in rub. de proba. C.
numer. 8.

¶ Cõtrariam verò ſententiam, quòd
non ſufficiunt ad probandum hoc
crimen indicia vel præſumptiones,
tenuit Ioan. de Imola. in Cle. 1. de hæ
re. Peru. in cap. accuſatus. num. 3. eo-
dem. titu. lib. 6. Oldra. conſil. 110. in-
cip. pro concordia in prin. gl. Abb. &
Feli. & magis communiter docen-
tes. in. d. cap. literas per tex. ibi. quòd
probationes in crimine hęreſis de-
bent eſſe luce clariores. Ioan. Nicola.
de hære. nota. 26. incip. & ſi in cri-
minalibus. Franciſ. Squillacen. de fi-
de catho. ca. 26. & melius. cap. 31. Pa-
la. rub. in allega. hæreſis. §. 12. in fine:
& Iacobus Septiman. in inſtitu. ca-
tho. cap. 49. nume. 14. &. ca. 50. num.
6. qui omnes intelligunt & declarant
dictum Inno. quòd ſigna vel præ-
8 ſumptiones ſufficiunt: videlicet vt
procedatur contra hæreticum, ad
capturam vel purgationem inducẽ-
dam. Ita hodie decretum eſt in pri-
ma inſtructione Hiſpalẽſi. c. 15. Ideo
dicitur in dict. cap. literas. de præſum
ptio. ex præſumptione quamuis ve-
hementi non debet quis de tanto cri
mine condemnari: & ad probandum
hoc crimen hæreſis, duo tantum te-
ſtes ſufficiunt. Ioan. Andr. & Domi.
in cap. vt officium. §. verum. Vbi Pe-
ru. num. 3. de hære. li. 6. Cardi. in Cle.
1. eodem. titu. Gundiſſal. de Villa. de
hære. quæſt. 13. nume. 9. Syluester. in
ſua ſumma, in verbo hæreſis. 2. quar-
ta quæſt. Carrerius in practi. numer.
126. & Alphonſus Guerrero in the-
ſauro religionis Chriſtianæ. titul. de
hæreticis. nume. 20. Hanc dixit com
munem, Iacobus Septiman. in inſti-
tu. catho. ca. 50. nume. 3. & Nicolaus
Boerius deciſione. 342. incip. & vide-
tur, vbi magiſtraliter: & Ægidius Boſ
ſius, in practi. titu. de hære. numer. 4.
contra Hoſti. tit. de hære. §. qualiter.
verſi. vt autem, dicentem: duo teſtes
in hoc crimine non ſufficere: & me-
retur Hoſti. reprobari, quia caſus iſte
non videtur exceptus ab illa regula
diuini & humani iuris. In ore duorũ
vel trium eſt omne verum. ca. in om-
9 ni negotio. cà. licet vniuerſis. de te-
ſti. ca. cum eſſẽs. de teſta. ad quod fa-
cit optima. glo. in ca. præſul. 2. quæſt.
5. quod Romanus Pontifex poteſt
conuinci per duos teſtes de crimine
hæreſis, quam dixit ſing. Abbas. in ca
pit. tertio loco. nume. 6. de proba. &
in cap. quotiens. in prin. & in cap. ſu-
per eo, in. 2. nume. 2. & in ca. licet vni
uerſis. in prin. de teſti. & in cap. cum
eſſes in rep. num. 16. de teſta & in ca.
1. nume. 5. in fine. de procura. & An-
toni. Cor. ſing. incip. Papa poteſt: &
Decius conſi. 100. in cauſa inquiſitio
nis, in prin. & Ægidius Boſsius in pra
ctica criminali. titul. de confeſsis, in
prin. & in tit. de hæreticis. numer. 5.
& repertorium inquiſitorum, verb.
10 teſtes. §. per quos, & Berna. Diez de
Luco. in practi. cauó. cap. 120. in fine
& tales duo teſtes eſſe debent omni
exceptione maiores. c. in primis. 2. q.
1. glo. & doct. in cap. at ſi clerici de iu-
di. nam in hoc crimine de maiori prę

iudicio agitur, quàm in alijs criminibus, propter grauiores pœnas: & propter propriam & ſuorum, atq; deſcēdentium, & cognatorum infamiam Ioan. Lupus allega. hæreſis. §. 13. & Albe. in. c. 1. q. 16. nu. 25. de hæte. li. 6.

SINGVLARE CLXVI.

PRobatio in contrarium non admittitur contra pręſumptionem iuris: & de iure. l. ſi qui adulterij. C. de adulte. l. antiquę. C. ad Velleia. l. ſi. C. arbi. tute. gloſſ. ſi. in. l. ſiue poſsidetis. C. de proba. gloſſ. ordinaria in cap. is qui fidem de ſponſa. glo. in. cap. ferrū 50. diſt. glo. in cap. fraternitatem. 54. diſt. regulam: &. 9. fallen. ſcripſit Soc. reg. 384. incip. probatio in contrariū Latè Iaſ. poſt antiquos in. l. 2. num. 6. cum ſequent. C. qui teſta. face. poſſ. Plures effectus huius præſumptionis refert Hippoly. in rub. C. de proba. nu. 72. cum ſequenti. & in ſing. 116. incip. præſumptio. inter quos ſingu. & maximus effectus eſt, quòd condē natus ex pręſumptione iuris, & de iure, non poteſt appellare. Ita tenuit Bald. expreſſè in. l. ſi quis adulterij. C. de adulte. & in. l. quædam mulier. ff. fami. Herciſ. Hippo. in rub. C. de proba. num. 245. quia habetur pro confeſſo & conuicto, ideo non auditur appellans. l. 2. C. quorum appella. nō recipi. & præſump tiones iuris, & de iure ſunt liquidiſsimę probationes. l. ſi tutor petitus: & ibi gloſ. ſi. C. de peti. tuto. & cura. l. licet Imperator. vbi latè Iaſ. ff. de leg. 1. ſed in crimine hæreſis probatio in contrarium admittitur contra prædictam præſumptionem, vt docuit Domi. & Franc. in. c. filij vel hæredes de hæret. lib. 6. Iaco. Sepri. in inſtitu. cathol. cap. 50. in fine, vbi exempla huius rei ſubijcit: & quando teſtes ſunt legaliſsimi, omnique exceptione maiores admittuntur, contra præſumptionem iuris, & de iure. Anto. de Buttio. in cap. vidua. de regula. Hippoly. in. l. 1. §. ſi quis vltro. nume. 11. ff. de quæſtio. & conſil. 1. numer. 77. idemque dicendum arbitror in caſu. l. 1. titu. 3. lib. 3. ordin. quòd qui intra nouem dies litem non conteſtatur, habetur pro confeſſo: quod in illo caſu admittatur probatio in contrarium: veluti ſi aliquo iuſto impedimento erat impeditus. Ita tenet Bal. tanquàm ſi dictam legem regiàm vidiſſet, in. l. ita demum, in fine. C. de procura. Paul. Ange. & Sali. in. l. 2. & ibi Iaſ. num. 6. C. qui teſta. face. poſſ. Decius in. c. 2. in princ. de proba. vnde dicit Ange. in. l. ſi debitor. ff. de indi. Bar. in. l. fin. §. 1. poſt gloſſ. ibi. ff. de appella. Abb. in. c. 1. num. 26. vt lite non conteſta. quòd ſi in aliquo ſtatuto cautum eſt, quòd non comparens habeatur pro confeſſo, quòd poterit appellare: quod quippe optimum remedium eſt ad. d. l. 1. tit. 3. lib. 3. ordi.

SINGVLARE CLXVII.

PRobantur ea quæ domi fiunt per illos qui ſunt de domo vel de familia. l. conſenſu. §. ſuper plagis. C. de repu. l. interrogari. C. de quæſtio. l. ſi quis in graui. §. ſi pupillus. ff. ad Silla. c. veniens. in. 2. de teſti. cap. tertio loco, vbi gloſſ. in verbo iurati. & docto. de proba. Bald. in. l. parentes. C. de teſti. Bart. in l. quotiens, nume. 2. C. de naufrag. libr. 11. Iaſ. in. l. ſed & ſi quis. numer. 4. ff. ſi quis cauſ. Feli. in. cap. in literis, numer. 6. de teſti. Hæc enim melius ſciunt domeſtici & familiares quàm extranei: ideo dicit Bart. in. dict. l. quotiens quòd

quòd ad probandum ea, quæ domi
fiunt., domeſtici alijs præferuntur.
Idem Feli. vbi ſupra Hippo. in. l. 1. §.
ad queſtionem, num. 5. ff. de quæſtio.
c. ſuper prudentia. 14. q. 2. l. 8. titu. 8.
lib. 2. fori. ll. Ioannes Berna. Diez reg.
746. teſtis domeſticus. falle. 4. Sed ſpe
ciale eſt in odium tanti criminis hæ-
reſis domeſticos & familiares nõ ad-
mitti ad probandum, quod pater vel
dominus non erat ſanę mentis quan-
do in infirmitate ab hæreticis recipie
bant illã benedictionem, vel potius
maledictionem cum manus impoſi-
tione, caſus eſt: & ibi Archi. & Domi
& alij in ca. filij, vel nepotes de hære.
libro. 6. ex quo tex. ibi Domi. nota. 4.
quòd ille dicitur mente captus qui
non habet memoriam ordinatam, &
ex verbis inordinatis quis. dicitur de
mens. l. apud Iulianum. §. 1. vbi Bart.
ff. de leg. 1. l. is cui. §. fin. ff. de tuto. &
cura. datis ab his glo. fin. in. l. nec co-
dicillos. C. de codi. gl. in ca. legimus.
93. diſt. glo. in. ca. Gundiſſaluus. 17. q.
2. quia fatuus eſt qui fatua loquitur. l.
quidam in ſuo. ff. de condi. inſtitu. his
verbis inquit illa. l. quidam in ſuo te-
ſtamento hæredem ſcripſit ſub tali
conditione, vt reliquias eius in mare
abijciat, & dicit dict. cap. legimus. Le
gimus in Eſaia, quòd fatuus eſt qui fa
tua loquitur., ſing. l. ob quæ vitia in
prin. ff. de ędili. edicto. quòd qui per
vias more inſanorum deridenda lo-
quũtur, inſani ſunt & fatui: quem tex.
dixit ſing. Ang. in. l. ſi cum dotem. §.
ſi maritus. ff. ſol. matrimo. Idem & A-
lex. in. l. furioſum. C. qui teſta. face.
poſſ. & qui poijcit lapides per vias di
citur furioſus. l. 2. C. de Iudęis. gloſſ.
in verbo ferendus, vbi. Bal. & Auge.
in dict. §. ſi maritus, ſeptẽ modis pro-
batur dementia, vel furor, vt per Iaſ.
in dict. l. furioſum, nu. 4. Decius cõſil.
448. vis tota in prin. & quãdo aliquis
eſt furioſus per dilucida interualla,
actus ab eo geſtus in dubio præſumi-
tur factus tempore furoris, & non tẽ
pore ſanæ mentis. glo. eſt ſing. in ver
bo cooperem. in cap. fin. de ſucceſ-
ſio. ab inteſta. glo. ſimi. in cap. iudicas
per manum, in verbo oſtenderis. 3.
q. 9. quas ſequitur Ioan. de Imo. in. l.
qui teſtamento. §. ne furioſus. ff. de
teſta. Cardi. & Ancha. in cle. vnica,
in prin. de homici. Alex. in dict. l. fu-
rioſum, vbi Iaſ. nume. 5. Idem Iaſ. vbi
dicit eſſe communem opinionem
cum prædictis glo. in. l. patre furioſo,
nume. 3. ff. de his qui ſunt ſui vel alie-
ni. in quo loco ſcripſit rationes dubi-
tandi, & decidendi ad dictas gloſſas.
l. 6. titu. 2. par. 4. ſed in teſtamento cu-
iuſdam nobilis Lupi de Concha, fuit
dubitatum: an illa verba notarij quæ
in principio teſtamenti dicit teſtato-
rem eſſe ſanum mente, & intellectu,
& corpore infirmum probent. Ioan.
de Imo. in. l. 2. ff. de teſta. dicit quòd
ſic, ſed contrariam partem dicit eſſe
communem, Iaſ. per aliqua fundamẽ
ta, contra Ioan. de Imo. in. l. ſenium.
nu. 3. C. qui teſta. face. poſſ.

SINGVLARE CLXVIII.

PRobata & fundata intentione
actoris, reus admittitur ad defen
ſiones, & exceptiones probandas. c.
fin. e litibus de teſti. aliàs de dolo, & cõ
tu. c. ſeries de teſti. ſed ſi aliquis in vi-
ta erat ſuſpectus de hæreſi, & in mor
te benedictiones ab hæreticis acce-
pit, non admittitur probatio in con-
trariũ. c. filij vel nepotes de hære. li. 6.
vbi. gl. Ioan. Andr. & Fran. ibi dicunt
illud eſſe ſpeciale ibi fauore fidei.

SINGVLARE CLXIX.

PRincipes, ſeu Reges, vel Impera-
tores non poſſunt alicui immu-
nita-

nitatem concedere, vt à iuriſdictione inquiſitorum ſint exempti. cap. excommunicamus.1.§.credentes in fine.c.ſicut.c.ad abolendam.§.fi.vbi. Ioan.de Ana.& alij de hære.Et habetur in ſeſsione.19.concilij Conſtantienſis, Gundiſſal.de Villa.de hære. quæſt.7.nume.14.Iacob.Septi.in inſtitu.catho.c.34.nu.16.

SINGVLARE CLXX.

PRocurator nõ interuenit in cauſis criminalibus, maximè in grauioribus criminibus, neque ad agendum, neque ad defendendum.l.pe. §.ad crimen.ff.de publi.iudi. cap.veniens de accuſa.ca.1.in fine.c.in criminalibus.5.q.3.cap.ſi quando.2.q. 6.vbi gloſſ.magiſtra.14.fallen.refert glo.fin.in dict.ca.veniens.l.12.titu.5. p.3.quia ſententia ferenda eſt in perſonam procuratoris, aliàs eſt nulla.l. 1.C.de ſenten.& interlo.omnium iu di.l.licet.§.pe.ff.de procu.& ne procurator pro alieno delicto iniuſtè cõdemnetur:ſed pro reo qui pro crimine hæreſis in carceribus incluſus eſt, procurator poteſt intercedere, vt in prima inſtructione Hiſpalenſi.ca.16. quam declarat & limitat Iaco.Septi. in inſtitu.catho.ca.51.in prin.& etiã ſine mandato.l.non tantum, vbi Bar. ff.de appella.Bal.in.l.addictos. C.de epiſ.audien.Gandi.in tracta.maleſi. rub.vtrum procurator in maleficijs interueniat, verſi.item pone.

SINGVLARE CLXXI.

PRodigus vel is, cui bonis interdictum eſt, contrahendo alterum poteſt obligare, & ſuam conditionẽ meliorem facere, ſed ipſe nõn obligatur.l.is cui bonis.ff.de verb.obligã.l. is qui.ff.de tuto.& cura.datis his, quia hoc in fauorem prodigi inductum fuit, ideo in eius odium non debet retorqueri: adducta ad vnum effectum non debent operari contrarium.l.legata inutiliter.ff.de leg.1.l. quod fauore.C.de legi.etiam ſi in tali contractu à prodigo facto iuramentum interueniat, non obligatur.Feder.de Senis,conſi.31.incip.minore. Bart.Alex.& alij in dict.l.is cui bonis, vbi Iaſ.nu.18.hanc fatetur eſſe cõmunem opinionem, quæ omnia ſupradicta in hæretico locum non habent, cui etiam ſi interdictum bonis ſit.l.Manichæos.C.de hære.c.excõmunicamus.1.§.credentes de hære. cap.cum ſecundum leges, eod.titul. lib.6.l.4.in fine, tit.26.p.7.hæreticus igitur contrahẽdo in ſui odium obligatur.Pan.Caſtrẽ.in dict.l.ſi is cui bonis.Ioan.Nicola.Arela.de hæt.nota. 43.incip.ſingulariter.

SINGVLARE CLXXII.

REceptatores eadem pęna puniũtur, qua rei principales.l.1.C.de his qui.latro.vel alijs crimi.reos occulta.l.1.C.de falſ.mone.l.1.ff.de recepta.l.3.§.non tantum.ff.de incen. rui.& naufra.l.18.titul.14.pa.7.quæ regula nonnullas patitur fallentias, quas ſcripſit Alber.de Gandi.titu.de furt.& latro.verſi.reſtat videre latiſſimè Hippo.in.l.diuus Adrianus.nu. 7.ff.ad.l.Pompe.de parri.latius in.l. vnica.numer.197.cum ſequen.C.de rap.virg.inter quas vna pręcipua eſt, quod ſi affinis vel conſanguineus delinquentem ſcientem receptauerit mitius puniendus eſt.l.ſi.ff.de recep ta.l.1.in fine.ff.ad.l.Iuliã.repetũ.Cynus & Bald.in.d.l.1.C.de his qui latro nei: & Hippo.in locis retro citatis. Vnde dixit Spe.tit.de dona.inter virum & vxo.§.ſi.quem ſequitur Alex. in

in addi.ad Bart.in.l.fin. ff.de recepta. allegãdo.l.ſi cum dotem.§.ſin autem in ſæuiſsimo.ff. ſol.matri. quòd mulier receptans ſcienter virum ſuum delinquentem vel econtra nullam pœnam meretur. Sed in crimine hæreſis aliter eſt: quòd cõſanguinei vel affines receptatores puniuntur, neque excuſantur ratione ſanguinis.c. ſi quis epiſcopus.de hære. ca. de filia. 27.quæſt.1. gloſſ. in cap. excommunicamus.1.§.credentes.de hære.glo. 2.in.l.fin.tit.1.lib.4.fori. tenuit Pau. Grillan.de hære.q. 9. num.2. melius. quæſt.16.in fine. Ioa. Nicola. de hære.nota.29 incip.ſi quis amore: & nota.30.incip.adnotato. vbi allegando Bald.in.l.1.C.de his qui latro. occult. inquit, quòd occultans hæreticum ex certa ſcientia poteſt puniri de hæreſi tãquàm hæreticus: nam per hoc crimen cenſetur ſublata agnatio & cognatio per tex.in dict.c. ſi quis epiſcopus.tenuit Ludo. Carre. de hære. §.nunc. de receptatoribus. numer.24. quo in loco nu.22. inquit, quòd per dationem cibi & potus non dicitur receptare, allegat.l.1.§.quod autẽ ff. de ſeru.corr. Sed poſt mortẽ fautores vel receptatores hæreticorum non poſſunt de hoc crimine poſt mortẽ accuſari vel damnari. cap. accuſatus. §. ſi vero. de hære. li.6.& ibi Archi.& Ioa.Andre. Gundiſſ. de Villa. de hære.q.22.nu.8.Iaco.Septi.in inſtitu. catho.c.15.nu.14.

SINGVLARE. CLXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Relapſus dicitur qui iterum labitur in hæreſim.*
2 *Fugiens à carceribus punitur vt relapſus.*
3 *Non adimplens pœnitentiam vt relapſus eſt puniendus.*
4 *Relapſus dicitur etiam ſi in alio articulo deliquit.*
5 *Abiuratio eſt quædam hæreſum deteſtatio.*
6 *Ponitur forma abiurationis.*
7 *Clauſula generalis ad ſpecificata tantum refertur.*

1 RElapſus dicitur qui iterum poſt abiurationem labitur in hæreſim.c. accuſatus. de hære. lib. 6. quem tex. allegat pro ſing. Anto.de Buttio.in.c.ad abolendam in prin.de hære. Gundiſſ.de Villa.de hære.q.20. nu.5.& 6. quod etiam ſi tempore abiurationis delictum non erat plene probatum, ſi iterum labitur dicitur relapſus: & qui
2 traditus erat perpetuo carceri & fugit à carceribus, punitur tanquàm vere relapſus, c. excommunicamus, in. 2.de hære.in ſpecie. Io. And. in ca. vt commiſsi.§. pe. de hære.lib. 6. Ioan. Nicola.de hære.nota.6. incip.non recedant. Sed Iaco. Septi. nititur cõtra hoc tueri aliquibus rationibus & fundamentis motus. in inſtitu. catho. c. 16.num.13.& c.55.num.4. dicitur relapſus & pœna relapſorum puniendus,
3 qui non adimplet pœnitentiam ſibi iniunctam per inquiſitores. Calderi.in.c.literas de præſumptio. Ioa. Nicola.de hære. nota.30. incip. inter cætera. Fran. Squilla.de fide catho. c. 19.in prin. Iac. Septi in inſtitu.catho. c.46 num.13.& relapſus dicitur qui poſtquàm factus fuit culpabilis in vno articulo, vel in vna ſecta hæreſis, & crimen hæreſis generaliter abiurauerit, ſi poſtea committat in alium
4 articulum vel ſectam ſeparatam à prima.c.accuſatus.§.1.de hære.lib.6. bene Gundiſſal. de Villa.de hære. q.20. nume.5. quia omnes hæreſes ſunt nimis connexæ, & habent caudas inuicem

cem colligatas: vt his verbis inquit.
c.excommu. in. 1. in fin. de hære. c.
ſed & illud.26.quæſt.2. & talis abiu-
ratio ſolennis, eſt quædam hæreſum
5 deteſtatio.c.ſi quis voluerit.1.quæſt.
7.cap.ego Berengarius de conſe.d.2.
& tria debet continere hæc abiura-
tio, vt optimè declarat Iac. Septi. in
inſti.catho. c.1. in prin. Forma vero
& modus huius abiurationis habe-
tur in.d.c. ego Berenga. & in.c.inter
6 ſolicitudines.de purg.vulga.& eã re-
fert Gundiſſ. de vil. de hære. quæſt.
20.num.7.& latius Ia. Septi. in inſti.
cat.ca.1. numer. 27. & in directorio
inquiſitorum. p.3. & Cardi. de Tur-
re crema.in ſumma. de eccle. li.2.ca.
22.& Alphon. Guer.in theſauro reli-
gio.chriſtia..num.39.cum ſequen.in
titu.de hære.& Caſtro de iuſta. hær.
punit.li.1.c.fi.in fine, videlicet quòd
hære. promittat amplius non incide
re in hæreſim quã commiſit, & om-
nes hære. publicè iureiuran. deteſte-
tur, & fateatur ſe credere & tenere
quod catho. tenet eccle. & hæc abiu
ratio publicè in eccle. vel in alio lo-
co honeſto coram populo fieri de-
bet, vt dicunt iura modo allegata: &
qui recuſat facere hanc purgationẽ,
habetur pro hære. c. excommunica-
mus.1.§.adijcimus in fine, vbi Feli.n.
4.de hære. Gundiſſal. de Villa. de hæ-
re.quæſt.15.num.11.& Iac. Septimã.
in inſtitu.catho.capitulo.1.numero.
25.ſi autem error fuerit occultus, oc
culta fiat abiuratio & pœnitentia.c.
ſi peccauerit.2.quæſt.1. Archi. in ca.
filij vel hæredes.de hære.lib.6. Ia.Sep
ti.in inſtitu.catholica.cap.1. numer.
21.finaliter, vt dictum eſt, abiuratio
nõ ſolum ad ſpecificata refertur, ſed
etiam ad omnem aliam ſectam vel
ſpeciem hæreſis diuerſam regulari-
7 ter: contra quod clauſula generalis
ad ſpecificata tantum refertur.l.ſi de
certa.re.C.de tranſa.l.iubemus.C.ad
velle.l.qui cũ tutoribus. ff. de tranſa.

SINGVLARE CLXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Remiſsioni in ciminalibus locus eſt.*
2 *Vbi quis deliquit ibi puniendus eſt.*
3 *Qua ratione in criminalibus fit remiſsio.*
4 *Reprobatur in materia remiſsionis quædam opinio Bart.*
5 *Iudices priusquam reum remittant.6.conſiderare debent.*
6 *Ad iudicem non petentem an ſit reus remittendus.*
7 *In crimine hæreſis an fiat remiſsio.*
8 *Quòd in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam.*
9 *Ponitur caſus in quo etiam in crimine hæreſis fit remiſsio.*

1 REmittẽdus eſt reus
in criminalibus ad
iudicem loci in quo
deliquit auten. vt
nulli iudicum, lice.
habe. §. ſi verò quis
comprehenſorum .col.9. vbi tex. po-
nit neceſsitatem iudici qui cepit reũ
vt eum remittat ad iudicem loci de-
licti: vt ibi puniatur vbi deliquit. Idẽ
2 probat autẽ. vt iudices ſine quoquo
ſuffra.§.ſi quis autem. col.2.l. capita-
lium.§.famoſos. ff. de pœnis: dicens
famoſos larrones in ijs locis vbi graſ-
ſati ſunt, furca figendos, compluri-
bus placuit.l.ſi enim crimen. §. Item
imperator reſcripſit ſeruos ibi puniẽ
dos, vbi deliquiſſe arguantur: &.l.fi.
ff.de accuſ. vbi.l. inquit apud eos ac-
cuſatur & condemnatur, apud quos
crimen contractum eſt.l. deſertorẽ.
ff.de remili.l.1. autẽ. qua in prouin-
cia vbi de crimine agi opor.cap.1. de
rapto.c.1.de priui.lib. 6.c. poſtulaſti.
Vbi

Vbi glo.& docentes,&.cap.ſi.de fo-
ro.compe.glo.ſing. in verbo. de mo-
re.in Cle. paſtoralis.§.verum eſt.de
re iudi.l.32.tit.4.part.3.l.2.tit.17.lib.
8.ordi.l.3.in lib.Fraternitatis. Bar. in
d.authen. qua in prouincia. Abb. in
c.ſi.num. 23. de foro compe. Gandi.
tracta.maleſi.tub.vbi punitur delin-
quens: hanc dixit communem opi-
nionem. Hippoly.præſertim in deli-
3 ctis grauibus in.l.vnica,num.124.ra-
tio eſt,quia quando delinquens in lo
co delicti punitur, pœna delicti po-
tius alijs tranſijt in exemplum,quàm
ſi alibi puniatur.l.capitalium.§.famo
ſos.l.aut facta.§.ſi.ff.de pœnis.l.1. C.
ad.l.Iuli.repe.c.quapropter.2.q.7.c.
clericos.de coha.cleri.& mulie. Cle.
1.de offic. ordinarij: eſt & alia ratio
quòd delinquendo iuriſdictionem iu
dicis offendit.l.licitatio.§.quòd illi-
citè.ff.de publi.& vecti.l.3.in fine. &
l.congruit.ff.de offi.præſi. & quia fa-
cilius probatur delictum in loco in
quo fuit commiſſum,quàm alibi au-
then.vt omnes obediãt iudici.§.hoc
conſiderandum coll.5.omnia prædi-
cta limitat Bart.in.l.furtum,&in.l.ſi
dominium.ff.de furtis:& in.l.ſi abdu
cta.C.eodem.titu. in fure,qui ad lo-
cum delicti non eſt remittẽdus: quia
fur,vt ipſe Bart.inquit,ſemper furat
tur tenendo rem alienam donec il-
lam reſtituat.Opinionem Bart.ſequi
tur Guido Papæ deciſio.202.in re-
miſſione,& dicit communem Boe-
rius deciſio.23.nume.43.ſed contra
Bart.eſt text.in.c.1.de rapto.&.l.ei
qui furti.Ibi,non magis furti actio.ff.
de furtis.Ang.in.d.l.ſi abducta:dicit
quòd opinio Bart.non poteſt ſuſtine
ri:& Cepola conſi.criminis.191.in-
cip.Paulus in fine dicit,quòd opinio
4 Bart.communiter reprobatur,& Hip-
pol.conſi.2.incip.licet.nume.26.&
Couarru.lib.2.varia.reſolu.capit.20.
...

num.5.& in quæſtio.practic.cap.11.
5 num.9.& aduertant iudices qui reos
remittunt,quòd ſex conſiderare de-
bent,vt magiſtraliter docet Guido
Papæ,in dicta deciſio.202.quòd con
6 ſtet iudici remittenti, quod delictũ
fuit commiſſum in territorio iudicis
requirentis, & quod petatur remiſ-
ſio à iudice requirente:ſecus eſt ſi nõ
fuerit petita.Bald. & alij in.d.l.1.C.
vbi de crimine agi oportet.Ang.in.c.
1.num.8.de rapto.Hippoly.in pract.
crimi.§.opportune.nume.33.hanc di-
xit communem.Couarru.in quæſtio. 8
practi.cap.11.nume.5.in fine: pote-
rit tamen iudex ſi voluerit ex vrba-
nitate remittere reum ad iudicem
loci etiam non petentem. Feli.in.c.
ſin.nume.10. Abb.conſil.24.lib.1.&
Couarru.vbi ſupra: circa hoc inquit
egregiè Bald.in.l.executionem.nu.
23.C.de executione rei iudi. quòd
ad hoc quòd fiat remiſsio ad locum 9
delicti debet peti antequam reus ſit
condemnatus,& non poſtquam eſt
condemnatus,licet in eum non ſit fa
cta executio:allegat Bald.l.relegato-
rum.§.interdicere.vbi eſt glo.ff.de
inter.& relega. Sed contra hoc pro-
ximis diebus ipſe iudicaui in cauſa
Roderi.Perez propter rationes ſupra
poſitas,quæ contra Bald.vrgent.&.l.
2.titul.17.lib.8.ordin. Ibi,porque alli
adonde cayo en la culpa, reſciba la
pena:quæ.l.non ſolum cognitionem
7 ſed etiam executionem conſiderat:
deniq; ſpeciale eſt in crimine hære-
ſis, quòd hæreticus non ſolum in lo-
co in quo deliquit, ſed etiam vbicun
que poteſt capi puniendus eſt: neq;
de eo fieri debet remiſsio ad locum
delicti,quia vbiq; eſt tribunal Domi
ni noſtri.Ita Albe.in rub.C.de hære.
Ioan.Andre.& Franc.in.cap.vt com-
miſſi.poſt.glo.ibi in verbo procede-
di.de hære.lib.6.Gandi.in Cle.1.
§.de-

§.deniq; de re iudi. Guido Papæ, in.d.
deciſione.202. Villadiego. de hæret.
q. 8. in fine. Caſſaneus in conſuetu.
Burgundiæ.rub.12.num.17. Iaco. Se
pti.in inſtitu.catho.c.2.num. 3. dicẽs
ita fuiſſe iudicatum Pinciæ: nam qui
diuinam lædit maieſtatem, omnem
creaturam offendit, cœlum, terram,
mare, & omnia quę in eis ſunt.l.Mani
chæos.C.de hære.quæ.l.inquit, quod
in religionem diuinam committitur
in omnium fertur iniuriam.l.2.C.de
8 Apoſta.l.2.in prin.tit.26.par.7.prædi
ctam commun.opinionem, quòd in
crimine hęre.non eſt facienda remiſ
ſio: intelligit & declarat ſing. Couar-
ruui.in quæſtio. practi. cap.11. num.
12.quando non fuit petita ab inquiſi
toribus loci delicti, vel quando hære
ticus vtrobiq;, palàm & publicè, vel
vtrobique occultè deliquit. Secus ſi
Granatæ hæreticus per actũ exterio
9 rem hæreſim commiſerit, & Valen-
tiam fugerit: vbi animo tantum pra-
uo abſq; actu exteriori in eadem hæ-
reſi perſeuerauerit, remiſſio in hoc ca
ſu facienda eſt: quia rationes ſupra in
limine poſitæ vrgent in hoc caſu, &
dicit Collectarius in. c. poſtulaſti. de
foro compet. Calde. in.c.1. de rapto.
Cinus in authen. qua in prouincia.
C. vbi de crimi. agi oportet. capella.
Tholo.319. vbi eius additionator di-
cit eſſe communem opinionẽ. Abb.
in.c.fi.nu.5.de foro comp. Couarru.
vbi ſupra nu.9. in fine. quòd in deli-
ctis leuibus remiſſio facienda nõ eſt,
etiam ſi petatur.

SINGVLARE CLXXV.

REos etiam iuſte condemnatos
adiuuare licet, veniam pro eis &
miſericordiam petendo. l. in metal-
lum.ff.de pœnis.l.ſi fuerit.ff.de rebus
dubijs Bart.in.l.furti.§.ope.ff. de fur
tis.c.hi qui.24. q. vltima. c. reos: vbi
optima.gloſſ.23.q.5.ſed pro condem
natis pro crimine hæreſis, hoc non
licet: etiam ſi eſſet ſpes de correctio-
ne. Ita affirmat Gundiſſal. de Villad.
de hæret.q.10.numer.5.allegando.l.
quiſquis, & alia iura. C.ad.l.Iulia.ma-
ieſt. ſed reuera contra eum videtur
caſus in cap. nouimus. de verb. ſigni.
ibi, pro eo debet eccleſia efficaciter
intercedere: & ita ſeruant inquiſito-
res, quando reos iudicibus ſæculari-
bus tradunt, ne inquiſitores effu-
ſioni ſanguinis videantur conſenti-
re: ſed fortaſſis opinio Gundiſſalui
procedit quoad ius fori, & .d. text.
quoad ius Poli. vt hæreticorum ani-
mæ ſaluentur, quòd liceat pro eis in-
tercedere & orare.

SINGVLARE CLXXVI.

REſtituenda eſt vxor viro ſpolia-
to. c. ex tranſmiſſa. cap. literas,
de reſti. ſpoli. etiam ſi vir ſit excom-
municatus poteſt agere ad reſtitutio
nem ſuæ vxoris. gloſſ. eſt ſing. in ver-
bo. vxores, in cap. quoniam multos.
11.q.3. quam ſequitur Abb. in. ca. fi.
num.12. de ordi. cogni, & Ioan. Nico-
la. de hæret. nota. 1. numer. 4. contra
Ioan. de Ana. in. ca. inter alia. de ſent.
excommun: ſed ſpeciale eſt quan-
do ponitur exceptio hæreſis, quòd
denegatur reſtitutio viro petenti re-
ſtitutionem ſuæ vxoris. c. quanto de
diuor. c. inter ſolicitudines. de purga.
vulga. tenet Gundiſſal. de Villa. de hę
re. quæſt. 15. nu. 10. & Ioan. Nicola.
vbi ſupra, ne mulier à viro ſeducatur,
& eodem errore & morbo inficia-
netur: ideo pręcipit Dominus in Deu
teron. ca. 7. filiam tuam non dabis fi-
lio eius, neq; filiam eius accipies filio
tuo, quia ſeducet filium tuũ ne ſequa
tur me: vt magis ſeruiat dijs alienis:
hære-

hæreticorum enim nimis periculoſa eſt cohabitatio & conuerſatio. cap. accuſatus. §. ille quoque de hære. lib. 6. Fran. Squilla. de fide catho. cap. 13. num. 3. & propter nimiam familiaritatem & communicationem cum hæreticis oritur ſiniſtra ſuſpicio contra communicantem, tex. eſt ſing. in cap. inter ſolicitudines tuas de purg. cano. ibi, in pœna autem familiaritatis illius qui cum hæreticis ſcienter habuiſſe dignoſcitur: notat expreſſe Hoſti. tit. de hære. in ſumma. §. qualiter. nu. 4. & in ſingulari 213. vide latiſsimè de hoc infra.

SINGVLARE CLXXVII.

Sententia, omniaque alia in iudicio geſta, à iudice publicè excommunicato ſunt nulla. c. ad probandū. de ſenten. & re iudi. ca. 1. de ſupple. negli. prælа. lib. 6. ca. 1. in fine de exceptio. lib. 6. gl. in ſumma. 24. quæ. 1. gloſſ. & Bart. in. l. pedius. ff. de recep. arbi. Bene Feli. in ca. Rodulphus. nu. 40. de reſcrip. quæ exceptio impedit executionem ſententiæ: & in quacūque parte litis poteſt opponi ſecundum prædicta iura. & an quando agitur de nullitate ſententiæ, annulletur ſententia & proceſſus & omnia acta iudiciaria: vel pro parte, vel tantum geſta poſt nullitatem, & antea non: videndus eſt Abb. ſing. in. d. c. ad probandum. nu. 6. Bart. in. l. ſi expreſſim. ff. de appella. ſed ſpeciale eſt, quòd quando inquiſitores tradunt hæreticos iudicibus ſæcularibus, etiā ſi iudices ſæculares ſint excommunicati maiori excommunicatione, poſſunt vti ſua iuriſdictione aduerſus hæreticos, & ſententias executioni mādare: & omnia in hoc ab eis geſta ſunt valida. c. præſidētes. de hær. li. 6. Gundiſſal. de Villa. de hære. q. 19. nu. 8.

SINGVLARE CLXXVIII.

Sententiam diffinitiuam à ſe prolatam, iudex non poteſt corrigere, vel mutare. l. iudex poſteaquàm. & l. cum quærebatur. ff. de re iudi. l. diui fratres. ff. de pœnis. l. 2. §. ſed nec. C. de ſenten. ex breui. recitan. cap. in literis de offi. delega. gloſſ. 2. in cap. qualiter in. 1. de accuſa. l. 3. tit. 3. par. 3. etiam ſi poſt latam ſententiam conſtaret de innocentia rei, non licet iudici ſine licentia principis eam mutare. dict. l. diui fratres. l. 1. §. fin. ff. de quæſtio. gloſſ. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui nota. infam. quia iam ſemel officio ſuo functus eſt iudex: vt dicit dict. l. poſteaquàm. c. in literis. cap. venerabilis, de offici. delega.

¶ Sed ſpeciale eſt, quòd ſententias ſuas diffinitiuas inquiſitores poſſunt mutare atque commutationem pœnæ facere. ca. vt commiſſi. §. nec non vbi gloſſ. in verbo mutandi. & Peri. numero quarto. de hære. libr. 6. Feli. in cap. excommunicamus. in. 2. eod. titulo. Gundiſſal. de Villa. de hære. quæſt. 8. numero 7. & melius. quæſt. 19. nu. 5. vbi optimè declarat prædictum tex. & Fran. Squilla. de fide catho. ca. 27. num. 3. & c. 42. vbi inquit, quòd ſolus epiſcopus ſine inquiſitoribus, vel econtra, non poteſt mutare vel corrigere ſententiam, iam prolatam. Alios caſus in quibus ſententia diffinitiua poteſt mutari, refert gl. ſing. in. l. 2. C. de ſenten. ex breui. recitan. ſed Ioan. Andre. & Archi. intelligunt dictum verſi. nec ibi in ſententijs interlocutorijs: ſed opinio gloſſ. & ſequacium videtur mihi verior: nam cum in d. tex. pluries repetantur ſententiæ, & ſententiarum, appellatione ſententiæ propriæ venit diffinitiua, & nō interlocutoria: vt

declarat Ripa, in rub. ff. de re iudi. & probatur in rub. C. de ſent. & interlo. omni. iudi. illa particula: &, ponitur inter diuerſa glo. in rub. ff. de iuris & facti igno. cap. querelā. de ſimo. Decius in rub. de exceptio. nu. 2. & in c. 1. in prin. de præben. præſertim quòd non eſt vis in hoc, nam ſententię pro latæ contra hæreticos, potius dicuntur interlocutoriæ quàm diffinitiuę, tantum enim ab inquiſitoribus declarantur, cum à iure ſint condemnati: vt optimè declarat Frā. Squillacē. vbi ſupra. Formas verò proferendi ſententias in cauſis hæreſis, ſcripſit Archi. in d. c. vt commiſſi. n. 2. latius ibi Ioa. Andre. nu. 4. latiſsimè Gundiſſal. de Villa. de hære. q. 20. nume. 9. & Franciſ. Squilla. de fide catho. ca. 44. Brunus. lib. 4. de hære. cap. 10. Iacob. Septi. in inſtitu. catho. c. 58. per totū: & in directorio inquiſitorum. p. 3. habentur ſententiarum formæ.

SINGVLARE CLXXIX.

Sententia lata ab eo, qui communi opinione habilis putabatur valet & omnia alia ab eo geſta tenent. l. Barbarius Philippus. ff. de offi. præto. l. 2. C. de ſenten. & interlo. omni. iudi. l. 1. C. de teſta. text. vbi optima. gl. & doct. in cap. ad probandum. de ſent. & re iudi. l. 4. in fine. titulo. 4. pa. 3. l. 3. titulo. 15. libro. 2. ordi. vnde dicit Bald. in l. non mutant. in fine. C. de lib. cauſ. quòd ſi inhabilis ad papatum fit electus, prout fuit illa fœmina Ioanna Anglica, omnia ab eo geſta propter communem errorem & vtilitatem publicam valent & tenēt. Idem tenuit Inno. in ca. nihil de electio. Iaſ. in d. l. Barbarius. nu. 64. quòd ſanè fallit in hæretico: qui licet communi opinione reputetur fidelis, ſententia tamen ab eo lata non valet: gloſſ. in ſumma. 24. quęſt. 1. Alberi. in dict. l. Barbarius. col. 12. & ibi. Iaſ. numero. 62.

SINGVLARE CLXXX.

Sententia lata in cauſa criminali non eſt ſtatim executioni mandanda, niſi poſt. 10. dies. l. 1. ff. vt appella. pende. nihil inno. gloſſ. & Bart. num. 5. in l. qui vltimo ſupplicio. ff. de pœnis, & in. l. non tantum. ff. de appella. gloſſ. in. l. ſi debitori. ff. de iudi. ſed ſententia lata in cauſa hæreſis, ſtatim ante tempus. 10. dierum eſt executioni mandanda. ca. vt inquiſitionis. Vbi. gl. in verbo indilatè: & doct. de hære. lib. 6. Gundiſſal. de Villa. de hære q. 19. num. 4. Sed nonnullas cautelas doctores ſolent referre, vt differantur ſententiæ capitales: vt teſtes qui depoſuerunt accuſentur de falſo vel quòd de nouo accuſetur de alio grauiori crimine, vel poſtuletur vt condemnatus præbeat rationem de negotijs geſtis, vel propter alias cauſas congeſsit Hippo. in practi. crimi. §. opportunè. columna prima. & ſecunda.

SINGVLARE. CLXXXI.

Sepultura eccleſiaſtica Iudæis ſeu hæreticis vel paganis concedenda non eſt. cap. 2. de hære. lib. 6. ca. ſicut in primo. de hære. c. eccleſiam. in primo de conſecra. diſt. 1. c. ſane profertur. 24. quæſt. 2. l. 8. titulo. 13. pa. 1. Pau. Grillan. de hære. quæſt. 9. nu. 2. Gundiſſal. de Villa. de hære. q. 22. nu. 7. & Ludo. Carrerius. de hære. §. nūc de pœnis. numer. 6. & in directorio inquiſitorum. pa. 3. cap. 118. & Iaco. Septi. in inſtitu. catho. ca. 17. in prin. & habetur in. 1. inſtructione Hiſpalenſi. cap. 20.

SINGVLARE CLXXXII.

Serui & familiares dominos ſuos non poſſunt accuſare excepto crimine hæreſis & læſæ maieſtatis.l.ſi quis ex familiaribus.l.iniquum.C. de his qui accuſa.non poſſ. c. fi. §.ſi quis enim.3.q.11.Abb.& Ioan.de Imol.in c.nulli de accuſa.vbi Feli.num.3.quatuor fallen.addit.Deciusin.c.dilecti. num 6.de exceptio.facit.l.conſenſu. C.de repu.& regula,quam tradit Feli. in.c.in literis.Falle.3.de teſti.

SINGVLARE CLXXXIII.

Seruus non eſt torquendus pro eliciendа veritate alicuius criminis contra ſuum dominum præſentem, vel præteritum.l.1.§.diui fratres:&.§. ſi ſeruus.1.&.2.ff.de quæſtio.l.vnius. §.ſi ſeruus.ff.eo.tit.l.6.tit.30.p.7.
¶ Quod fallit in crimine læſæ maieſtatis diuinæ & humanæ, cum à pari procedant, vt in ſingulari.50.dictum eſt.l.1.C.de quæſtio.&.d.l.6.titul.30. part.7.Abb.in.c. cum in contemplatione, in fine,de regul. iur. & Iacob. Septi.in inſtitu.cathol.cap.63.num. 26.vbi plures refert perſonas quæ regulariter non poſſunt torqueri,& torquentur in criminibus læſæ maieſtatis,& in cauſa hæreſis: ex quo plures ſpecialitates in hoc crimine deducere poteram,quas prætermitto, vtpotè omnibus notas.

SINGVLARE CLXXXIIII.

Serui teſtes eſſe non poſſunt.l. ſerui reſponſio.ff.de teſti.l. cum probatio.ff.de proba c.nullus ſeruus.3. quæſt.5.cap.ſi teſtes.§. ſerui denique 4.q.3.l.14.tit.15.p.3.præſumitur metu dominantis veritatem ſupprimere: ſed in cauſis hæreticæ prauitatis ſerui admittuntur.l.fi.C.ad.l.Iuli.Maieſt.Villadiego.de hære.q.13.nu.11. Iaco.Septi.in inſtitu.catho.c.62.nu. 31.& probat.d.l.14.per argumentũ à maioritate rationis.

SINGVLARE CLXXXV.

Spoliatus ante omnia reſtituẽdus eſt.l 2. C. vnde vi.l. ſi quis ad ſe fundum.C.ad.l.Iuliã.de vi.publi.c. in literis.c.Item cum quis. de teſti. ſpo. cap.reintegranda.3.q.1.l. fin.tit. 10. part.7.l.1.&.2. titul. 14.libr.3.ordin. etiam ſi facta ſit renunciatio,poſt ſpoliationem reſtituendus eſt: nõ enim eſt veriſimile quòd ſponte renunciauit,qui ſpoliatus renunciat.cap.2.de reſti.ſpol.etiam ſi opponatur exceptio, non canonicæ inſtitutionis, vel quòd eſt prædo.c. in literis de reſtit. ſpolia.etiam ſi à iudice ſit ſpoliatus.c. conquerente.eod.tit.etiam cum fructibus perceptis & percipiendis, res ſpoliato reſtituenda eſt.capit. grauis de reſti.ſpolia.l.10.titu.11.par.7. etiã ſi opponatur alicuius criminis obiectio.cap.omnibus.4.q.6.& in.d.cap. in literis.l ſi maritus. C. de dona. inter virum & vxo. Abb.in ca.fi.nu.13. de ordi.cogni.
¶ Sed ſpeciale eſt in crimine hæreſis, quòd hæretico petenti reſtitutionẽ, denegatur reſtitutio:& obſtat crimẽ hæreſis.glo.eſt.ſingu.& ibi.Præpo.in c.quo iure.in verbo, nam iure. 8. diſ. gl.in.ſumma.14.q.1.Abb.in.c.ex parte.nu.19.de reſti.ſpolia. Franc. Ponzimbius de lamijs.num.77.Ripa.in.l. naturaliter.§.nihil cõmu.num.88.ff. de acqui.poſſ.Brunus.lib. 5. de hære. c.10.Carrerius. de hæret.§. 11. nunc autem.nu.13.& Iaco.Septima.in inſtitu.catho.c.45.nu. 13. Ioan. Nicola.de hæret.nota. 1.num.2.&.3. vbi tres rationes in hoc refert,quia hæreti

cus,ipſo iure eſt excommunicatus: vel quia hæreticus nihil poſsidere poteſt, vſque adeo hoc verum eſt quod etiam ſi vehemens ſuſpicio tantum de hæreſi ſit, non eſt reſtituendus hęreticus.c.1.num.14.vt lite non conteſta.allegat ad hoc tex.in ca.interſolicitudines de purg. cano. alios caſus in quibus denegatur ſpoliatis reſtitutio, refert Abb.vbi ſupra: & Alexan. & Iaſ.in.l. naturaliter. §. nihil commune.ff de acqui.poſſe.& Soci.reg. 466.incip.ſpoliatus ante omnia.

SINGVLARE CLXXXVI.

TEſtamenta condere omnibus regulariter permiſſum eſt, niſi expreſsè à iure prohibitũ ſit.l.1.C.de ſacroſanct. eccle.l.ab ea parte. ff. de proba.& in prin.inſti.quibus non eſt permiſ.face.teſt.gl.& Bart.in.l.ſi quęramus.ff.de teſta.glo.in.l.2.ff.de leg, 1.l.13.tit.1.pa.6.ſed hæreticus teſtamentum facere non poteſt.ca.excõmunicamus.§.credentes.de hære.l. Manichęos,& aurẽ.credentes.C.eo. tit.l.3.&.4.C.de apoſta. Archi.in.ca. in fidei fauorem.nu.3.de hære.lib.6. Abb.in rub.de teſta.num.7.& in.ca. ad probandum.nume.10.de te iudi. Ioan. Nicola. de hære.nota.14. & in directorio inquiſitorũ.c.113.p.3.l.16 in fi.tit.1.p.6.l.4.ti.26.p.7.Etiamſi hæreticus ad fidem conuertatur, eius teſtamentum non conualeſcit: vt concludit Caſt.in.l.5.Tauri:in parte & ad legitima.in prin.& probatur per tex. in prin.inſti.quibus non eſt permi.face. teſta.& regula non firmatur de reg.iuris.lib.6.ratio poterit ad ſupra dicta eſſe, quia hæretico eſt interdicta bonorum alienatio.c. cum ſecundum leges.de hære. lib. 6. & interdictio bonorum impedit teſtamenti factionem actiuam.l.is cui bonis.ff.de teſta.l.fi. C.ad.l. Iulia. maieſt. & in.§. itẽ prodigus inſti.quibus non eſt permiſſum facere teſta.l.13.tit.1.pa.6.& quia hęreticus bona non cenſetur habere,& qui non habet bona non poteſt teſtari, neque hæredem facere.l. lex Cornelia.ff.đ vulg.& pup.l. ſi vniuerſæ.C.de lega.auten.ingreſsi. C.de ſacroſanct. eccleſ. omnes perſonas prohibitas teſtari refert.gl.fin.in.d.l. ſi quæramus.gl.in.l.2.ff.de leg.1.glo. in.§.fi.inſt.quibus non eſt permiſ.face.teſta.&.18.perſonas teſtari à iure prohibitas referr Abb.in rub. de teſt. nu.3.&.l.13.cum.ll.ſequentibus.tit. 1.p.6.& qui non poteſt teſtari, non poteſt ſimiliter codicillari: prout eſt minor.14.annorum. gl. eſt ſing. in.l. 2.ff.de lega.3.glo.in.c.Ioannes de teſta. Ioan. Faber.in prin. inſti. quibus non eſt permi.face. teſta. Pala. Rub. in.l.5. Tauri. in fine. contrarium tenuit Bald.in.l fi. verſi.quòd ſi ſtatutũ. C.de teſt. nititur concordare. Alex. in.d.l.2. ff.de leg.1.& Caſti. in.l.4.in verbo codicillos:in.ll.Tauri.

SINGVLARE CLXXXVII.

TEſtis in cauſa hære. poteſt ex interuallo dictum ſuum corrigere: tali.quod ſi aliquis coram Inquiſitoribus iutans dicere veritatem, falſum contra ſe vel alios dixerit, ſi poſtea ex intetuallo vult dictũ ſuũ corrigere,& contrariũ teſtificari, valet tale dictũ: dummodo ex manifeſtis indicijs conſtet dictũ non corruptionẽ,ſed veritatem continere.c. accuſatus.§.licet:vbi gl.in verbo poſtmodũ,& Ioa.Andr.& Archi.& alij de hære.li.6.Ioa. Nicola. de hære. nota.13. incip. volo. Frã. Squill. de fide cath. c.36.& Alphõ.Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ.n.21.tit.de hære.q.quippe in fauorẽ fidei ſtatutum fuit:

ſuit in alijs verò delictis, teſtis ſtatim & incontinenti;& non ex interuallo poteſt ſeipſum corrigere : vel antequàm loquatur partibus, vel ſe ſubſcripſerit, vel antequam recedat à præſentia iudicis, in his enim caſibus nõ præſumitur ſubornatio.ca. præterea, de teſti.cogen.glo.in verbo,iuſta cauſa.in cap.fi.de iureiuran.lib.6.gloſ.in verbo non habebit.in authen. de teſti.§.qui verò.coll.7.l. 26. & l. 30. tit. 16.p.3.Inno.in.c.cum dilecti, in fine de accuſa.Bald.in.l.presbyteri.num. 4.C. de Epiſcop. & clericis. Bart. in l.cos.C.de falſ.& in.l.repeti.in princ. ff. de quæſtio. Iaſo. in. d. l. quidquid aſtringendæ.num.10.ff.de verb. obliga.Ioan.Crotus.de teſti.num.340.Couatru.lib.2.reſolut.c 13.num.8.Latè Hippoly.in.d.l.eos qui.col.1.&.2. circa quod notãdum eſt, quòd quando pars aduerſa incontinenti acceptat confeſſionem, vel dictum alicuius, non poterit etiam ſtatim teſtis dictũ ſuum corrigere vel mutare.Bald.ſingul.in.l.Gallus.§.1.ff.de lib. & Poſth. Alex.in.d.l.quidquid. vbi Iaſ. nu. 10. Roma. in.l.1. §.ſi quis ſimpliciter.ff. de verb.obli.Hippo. qui alios refert. ſing.315.incip.acceptatio.

SINGVLARE CLXXXVIII.

TEſtes examinandi ſunt in ſecreto,& ſigillatim.c.venerabili, de teſti.c.inquiſitionis.§. 1.de accuſa.l. nullum.C.de teſti.vt facilius falſitas teſtium deprehendatur: nam ſi publicè vel coram aliquibus examinarentur,dictum vnius ad notitiam alterius poterit venire:& ita teſtes poterant tegere vel celare falſitatem: vnde dicit:gloſſ.2.in.c. cum cauſam, in primo de teſti allegando. d.ca.inquiſitionis.§.1.&.ca. quapropter de electio. quod ſi ſimul & non ſigillatim teſtes examinantur, non valet examinatio.ſequitur Lanfran. de teſti,numer. 12. dicens hoc procedere 1 præſertim ſi fiat in præſentia partiũ, & dicit.glo.1.in.l.curent. ff. de teſti. glo.in.l.ſolam.C.eod.tit. quas refert Felin.d. c. venerabili, in fine, quòd ſolus iudex cum notario debet teſtes examinare: quod tamen non procedit in crimine hæreſis, in quo inquiſitor hæreticæ prauitatis non poterit ſolus teſtes examinare,ſed in præſentia ad minus duorum religioſorum, vel coram duobus literatis & diſcretis perſonis,& tabellione. c. vt officium.§.1.de hære.li.6.Felin.d.c. venerabili.nu.3. Gundiſſal. de Villadc hære.q.13.no.18.Alphonſus Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ.tit.de hære.nu.20.poterit eſſe ratio ne dubitari poſſit,an notarius dicta teſtium verè vel falſè ſcripſit: ita Anton.in.c. cum cauſam. 1. de teſti. Abb.in.cap.quia propter de electio. Bald.ſing.in.l.nullum.nu.5. C. de teſti. vbi hoc præbet conſilium, quòd in cauſis arduis& ponderoſis,examinentur teſtes coram aliquibus fide dignis perſonis:& Alexan.in addi.ad Bart.in.l.1.§.ſi quis neget.ff.quemadmodum teſt.aperi.&Nicola.Boetius deciſione.1.num.51. quòd tales perſonæ præſentes iurare debent, nemini reuelare:aliàs ſunt puniendi. allegat Bald.l. ſi quis aliquid. §. inſtrumenta.ff.de pœnis: & in propria noſtra materia eſt ca.fi.verſi. vt eorum. de hære.lib.6.

SINGVLARE CLXXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Septem notandi intellectus ad. c. in fidei fauorem.*

2 *Duo teſtes excommunicati, vel periuri, vel*

 ſocij

ſocij criminis, etiam in crimine hæreſis non plenè probant.

3 *Numerus teſtium in criminalibus, eorum defectus non ſupplet.*

4 *Integra fides vnius teſtis, ſupplet defectum alterius.*

5 *Socius criminis aliàs de alijs delictis infamatus, in crimine etiam hæreſis repellendus eſt.*

6 *Quod operatur propoſitum in propoſito, idem operatur oppoſitum in oppoſito.*

7 *Cauſa expreſſa in lege, eſt cauſa finalis: & non impulſiua, illius legis.*

8 *Si lex vel conſtitutio aliqua, ex vna parte continet odium, & ex altera fauorem, attenditur id propter quod principaliter facta fuit.*

9 *Teſtes minus idonei ad defenſionem alicuius admittuntur.*

10 *Ad defenſionem hæreticorum, teſtes minus idonei non admittuntur.*

11 *Teſtes de quibus in.c. in fidei fauorem, non ad plenam probationem admittuntur.*

12 *Coniecturæ ſæpe ſunt fallaces.*

13 *Coniectura eſt quædam præſumptio, ex probabilibus & nō neceſſarijs adminiculis orta.*

14 *Probationis materia in arbitrio iudicis principaliter conſiſtit.*

15 *Secundum diuerſas negotiorum qualitates; diuerſas formas ac varios probandi modos iura ſtatuerunt.*

16 *Duæ ſemiplenæ probationes diuerſi generis, ad eundem finem tendentes, in criminalibus non plenè probant.*

TEſtis criminoſus, vel ille qui de aliquo crimine accuſatus eſt, ad teſtimonium admittitur contra hære. c.fi. vbi Abb. nu. 4. de teſti.c. in fidei fauorem.de hær. lib. 6.c.per tuas de ſimo. Fran. Squilla.de fide catho.c.34. in prin.Iac.Septi.in inſti.catho. c. 34. numer.17. Alphonſus Guetrero in theſauro religionis chriſtianæ.tit.de hære. nume. 21.regulariter contrarium eſt in alijs criminibus, vt in.d. c.fin. de teſt.c.teſtimoniū.eod.tit.ca.1.de exceptio.c. teſtes.2.q.7.l.8.&.10.tit.16.pa.3.

1 Sed non abſolutè & generaliter tex.
in.d.c.accuſatus.§.licet:&.ca.in fidei
fauorem de hæret.lib.6.eſt intelligē-
dus:ſed cum limitationibus & decla
rationibus inferius dicendis.Ideo ad
prædicta iura, ſeptem notandos in-
tellectus in hoc loco à doctoribus
nullibi relatos, referam: quorum pri-
mus eſt, quòd licet regulariter duo
teſtes integri & omni exceptione
maiores, ad probandum crimen hæ-
reſis, vel aliquod aliud crimen ſuffi-
ciant.c.in omni negocio.c.licet vni-
uerſis.de teſtibus. c.cum eſſes. de te-
ſta.in ſpecie notant Ioan. And. Peru.
2 & alij in ca.vt officium.§.verum. nu.
3.de hæreti.lib.6.Gundiſſal.de Villa.
de hæreti.quæſt.13.nume.9. & hanc
fatetur eſſe communem opinionem
Iacob.Septima.in inſtitu.catho.cap.
50.num.3. duo tamen teſtes, ex hiſte
ſtibus excommunicatis, vel periuris,
vel ſocijs criminis, non ſufficiunt ad
probandum hoc crimen hæreſis. Ita
Aretinus in.c.fin.de teſti. & Ægidius
Boſsius in practica crimi. titu. de hæ-
re.num.4.

3 ¶Secundus intellectus, quod licet
verum ſit, quod in alijs cauſis crimi-
minalibus, citra hoc crimen hæreſis,
numerus teſtium eorum defectus nō
ſuppleat, etiam ſi ſint quatuor vel
quinque, vel plures: vt ſingulariter
affirmat Bald.in.cap.licet cauſam.§.
quidam verò.de proba. quem ſequi-
tur Feli.in cap.teſtimonium.num.5.
de teſtibus.Decius in.d.ca.licet cau-
ſam.nume.8. & in conſilio.133. inci-
pien.viſo.proceſſu.num.3.Hippo.in
repe.Rub.C.de proba.nume. 312.&.
2 in conſilio. 109. incipien. audito &
intellecto. numero. 5. & in practica
crimi.§. expedita.numero. 82. & in
ſing.

ſing.437.incipiē.in cauſis: & in ſing.
477.incipien.in teſtibus. Quod ali-
ter eſt in crimine hæreſis, in quo in fi-
dei fauorem hoc eſt ſpeciale, vt nu-
merus teſtium ſuppleat eorum defe
ctus: qui ſanè intellectus rectè ex te-
nore literæ in.d.cap.in fidei fauorem
colligitur: ibi ex numero teſtium &
perſonarum qualitate. &c. Et tenuit
optimè Ægidius Boſsius in practica
criminali. titul. de hæreti. numero
quarto. Idem etiam eſt in cauſis. ciui
libus, in quibus numerus teſtium
ſupplet eorum defectus gloſſ. eſt ſin
gularis communiter receptain.l. 3.
in verbo, numerus. ff.de teſtibus: quā
affirmat eſſe notabilem Bart.in.l.ex-
cuſantur.nume.7. ff.de excuſa. tuto.
Ioa.de Imola in.l. qui teſtamento, in
principio. ff. de teſta. Alex.de Imola,
in conſilio.149. incip. viſo proceſſu.
nume.5.volu.5.& in conſilio.5.inci-
pien.In cauſa inquiſitionis. nume.6.
vol.1. & Thomas Gram. conſi.26.in
cipiē.in cauſa matrimonij.num.5.&
Decius, & Hippo.in locis ſuperius ci-
tatis: ſicut vnus teſtis valde idoneus,
& alius teſtis infamis vel minus ido-
neus, in cauſis ciuilibus plenè probāt
4 quia integra fides vnius, ſupplet de-
fectū alterius: & ratione adiuncti pur
gatur ſuſpicio: hoc eſt dictum ſing.
Bald.in.l.ſi quis ex argentarijs. §. pri-
mo.in principio.ff.de edendo: quod
ſequitur Iaſ.in.l.cunctos populos. in.
2.lectura. numero.53. C. de ſumma
Trini.& fide catho. Idem Iaſ.in au-
ten. ſi verò contigerit. numero. 3.
C.de Iudi.Feli.in cap.tertio loco.nu
mer.3.de proba. Decius in conſilio.
133.incipien.viſo proceſſu.nume.4.
Hippo.in.l. de minore.§. tormenta.
nu.9.cum ſequentibus.ff.de quęſtio.
& in conſilio. 84. incipien. vias tuas
Domine.nume.28.volu.2.& in ſing.
554.incip.memini alias plura dixiſſe.

¶Tertius erit intellectus ad.d.c.in fi
dei fauorem: q. licet in crimine hære
ſis, & in alijs criminibus & delictis ex
ceptis, ſocius criminis in teſtem ad-
mittatur: quòd id locum habeat in
5 ſocio criminis alias non infamato ex
alijs delictis: ita affirmat Ange.in.l.in
iudicio. ff. de accuſa. dicens in facti
contingentia pluries conſuluiſſe. ſe-
quitur Socinus in conſi.118.incip. vi
ſa narratione, in fine volu.pri.& Bar-
ba.conſi.65.incip.ſapienter, volu.4.
Anton. Corſetus in ſingulari incip.
integer teſtis. Hippo.conſi. 102.nu-
mero. 12. volu.2. & conſilio.74. pri-
mo volum. concludens, quòd licet
aliàs in aliquibus caſibus ſtandum ſit
dicto ſocij criminis, intelligendum
eſt de ſocio criminis aliàs non infa-
mi ex alio delicto: de qua concluſio-
ne optimè Thomas Gramma.in con
ſilio primo.numero.61.cum ſequen-
tibus. Huius concluſionis ratio eſt,
nam quemadmodum plura admini-
cula ampliant & adiuuant probatio-
nem.l.admonendi. ff.de iureiuran.l.
tertia.§.eiuſdem. ff.de teſti. l. inſtru-
menta, & l.rationes.C de teſtibus: ita
plures defectus annihilant & de-
ſtruunt probationem: quod opera-
tur propoſitum in propoſito, idem
operatur oppoſitum in oppoſito. l.fi.
ff.de lega.3.l.ſi vt proponis. C. de nup
tijs. ¶Quartus intellectus ſit, quod
6 tex.in.d.c.in fidei fauorem procedat
& intelligatur, quando in cri.hære.
per viam inquiſitionis proceditur:
quo caſu ſocij & participes criminis,
& aliæ perſonæ inhabiles in teſtes ad
mittantur: & quod aliter ſit, quando
per viam & modum accuſationis:
qui ſanè intellectus ex tenore dicti.
ca.in fidei fauorem, ſatis colligitur:
ibi.in negotio inquiſitionis hæreticæ
prauitatis, hunc intellectum ad di-
ctum tex.tenuit gloſſ.ibi: & Ioā.An-
 dre.

drc. Domini. & Phi. Franc. nam ille
tex.eſt exorbitans, & ius commune
corrigens:& in exorbitantibus& cor
rectorijs non permittitur de iure ex-
tenſio.l.cũ quidam.ff.de lib.& Poſth.
cap. tua.§.fin. de decimis. Contrariã
tamen ſententiam tenuit ibi Archi.
& Gundiſſal.de Villa.de hæreti.q.13
& Ludo.Carte.de hære.§.circa igitur
num.50.& Iacob.Septi. in inſtit. ca-
thol.c.62.num.3.quod vtroque caſu,
ſiue per viam accuſationis, ſiue denũ
ciationis, ſeu inquiſitionis proceda-
tur:tales perſonæ alias inhabiles in
7 teſtes admittantur, quia eſt ratio ex-
preſſa in textu, videlicet in fidei fauo
rem:& cauſa & ratio in canone, vel
lege expreſſa illa eſt cauſa finalis, &
non impulſiua illius canonis & legis:
gloſſ. eſt ſing. in parte non cohæret,
in.l.cum tale.§ falſam.ff.de condi. &
demonſtra. quam ibi notabilem eſſe
affirmat Bal.& Ange.in.l. ſciendum,
in.2 ff.de ædili.edicto.Iaſ.in.l.ſi pecu
niam,num.18.ff. de condi. cau. data
cau.non ſecu.Cardi. & Ioan.de Imo
la in.c.ex parte,col.fi.de cleri. coniu-
gatis:& Præpo.in.c.verum,nume. 3.
de condi.appo.Optimè Andre.Tira-
quel.in tracta.de ceſſante cauſa, fal-
lentia prima,num.21. neq; prædictis
obſtat quòd deciſio illius text. eſt ex
orbitant & iuris communis correcto
ria:nam quotiens lex vel conſtitutio
8 aliqua ex vna parte continet fauorẽ,
ac reſpectu alterius odium, attendi-
tur id propter quod principaliter fa-
cta fuit:videlicet in fidei fauorem, &
in odium hæreſis:& ita meritò potius
conſideratur fauor, quàm odium. gl.
eſt ſing. in parte liberis, in.l.2.C.de in
ius vocan. vbi optimè Bal. & Iaſ. nu,
3.&.4.idem Bald.in. l. illud. C. de ſa-
croſanct.eccleſi.col.2.& Bart.& Pau.
Caſtren.in.l.bona fides, in principio.
ff.depoſiti:& in.l.ſi quis neq; cauſam.
ff.ſi cert.peta.Abb.in.c.non dubium
num.3.de ſenten.excommu.glo.eſt
ſimilis in parte ius vocaſſet, in.§. pe-
nales:inſti. de actio. glo. fi.in.l.apud
Celſum.§. aduerſus. ff. de doli excep.
glo.in verbo interueniat, in.l.ſed ſi
hac lege.§.fi.ff.de in ius vocan.glo.in
verbo iurare, in.l.qui bona fide.§.qui
alieno nomine.ff.de damno infecto:
ideo opinio Archi. & ſequacium eſt
tenenda.
9 ¶ Quintus eſt intellectus, quòd dato,
quod ad probandam defenſionem
alicuius admittantur teſtes inhabi-
les, domeſtici & familiares, & conſan
guinei, & alij minus idonei, vt opti-
mè ſcripſit Iaſ.in.l.vt vim.col.2.nu.5.
ff. de Iuſtit. & iure: idem tenuit ipſe
met Iaſ.in.l.non hoc.nu.5.in fine. C.
vnde legi.& in.l. non ſolum.§. ſcien-
dũ.ff.de noui operis nunciatio. Hip-
pol.in.l.1.§.ad quæſtionem,nu.12.ff.
de quæſtio.& in ſing.59.Tho. Gram-
ma.deciſione 56.incipien. Andreas,
numer.16.& in conſilio.69.incip. in
cauſa Benedicti.num.11.Ludo. Car-
re.in practica crimi. §.circa ſextum,
fol.183.num.3.& in.§.& nota docto-
res,fol.237.num.5.& fol.74.num.50.
vbi hanc regulam limitat. Idem affir
mat Ægid.Boſsius in practi.cri.tit.de
fauoribus defenſionis.nu.3.in quo lo
co,num.5.affirmat, quòd etiam poſt
publicationem teſtium & concluſio
nem in cauſa, vſq; ad ſententiam, te-
ſtes ad defenſionem recipi poſſunt:
& iudex non recipiens, tenetur in ſin
dicatu.Bart.in.l. diui fratres.ff.de pœ
nis.Feli.in.c.cum clamor, de teſtibus
& Hippol.in practi.crimi.§.ſequens,
nu.1.& in ſing.90. incipiẽ. fauorabi-
10 les, & Ludouicus Carre. in dicta pra-
ctica,fol.183.nu.5. Ad defenſionem
tamen hęreticorum, tales teſtes inha
biles, & minus idonei, non admittũ-
tur:& id annuere videtur tex.in.d. c.

in fidei

in fidei fauorem:ibi, cōtra hæreticos credentes:&c.d.§. licet verò,ibi,reuelare in fauorem fidei. De qua concluſione eſt caſus expreſſus in.c. filij vel hæredes, in fine de hære.lib.6. ibi, nō tamen per vxores, filios, familiares, vel de ſuis aliquos, ſed per teſtes alios fidedignos:& expreſſè habetur in directorio inquiſitorum.3.parte.c.70. & hunc intellectum ad prædicta iura tenuit Ægidius Boſſius in practica criminali,tit.de hæreti.num.3. & in tit. de defenſionibus reorum, nu.46. ita hic alius datur caſus ſpecialis in hoc crimine hæreſis.

¶ Sextus intellectus, à iuris profeſſoribus ad prædicta iura communiter receptus eſt, quòd prædicti teſtes periuri, vel excommunicati, vel ſocij criminis, vel aliàs minus idonei, in crimine hæreſis admittantur, non ad plenam probationem faciēdam, vel pœnam delicti ordinariam ponendam, ſed ad præſumptionem, vel aliquam proba-
11 tionem faciendam, vel ad torturam, vel pœnam extraordinariam imponendam: quod ſatis colligitur ex tenore tex.in.d.c.in fidei fauorem, ibi, ex numero teſtium, & perſonarum qualitate, & alijs circunſtantijs: & ex verbis tex.in.d.§.licet verò, ibi. ſi ex manifeſtis indicijs apparuerit talis, & vltra iuris interpretes in prædictis iuribus, ita prædicta iura interpretatur Abb.in.c.per tuas.nu.4.de ſimonia:& idem Abb.c.1.num.7. de confeſſis.Feli.in.c. teſtimonium.nu.21. de teſtibus.Iaſ.in.l.4.§. ſi tibi ob indicium.num.4.ff.de condi.ob turpem cauſam.Alexan.conſil.313. viſo themate,volum.7.Hippol.in.l.1.§.diuus Antoninus,num.3.ff.de quæſtio. & in practi.crimi.§.diligenter,num.59. & in conſilio.109.incipien.audito & intellecto caſu.nume.11.Gundiſſal. de Villa.de hæreti.q.13.num.12.Ludo.Carre.de hæreti.§.circa igitur,nu.52.Palat.Rub.in allegatio.hæreſis.§. ſi.Ægidius Boſsius in practi.crimina. tit.de hære.numer.3. Iacobus Septima.in inſtitu.catho.c.62.nume.5.& habetur in directorio inquiſitorum. 3.parte.c.66.&.c.68. niſi ſimul cum prędictis teſtibus aliàs minus idoneis ſint aliquæ veriſimiles coniecturæ, & aliæ circunſtantiæ vel adminicula quo caſu pœna ordinaria delicti hæretico iniungenda eſt: quod aliter eſt in alijs criminibus, iuxta glo. ſing. in l.ſi filiū.C.de lib.cauſ.& Iaſ.in.d.§. ſi tibi ob indicium, nume.4.& Hippol. in locis modo citatis:& ſit cautus iudex circa præſumptiones & coniecturas, nam ſæpe coniecturæ ſunt fal-
12 laces, vt dicit Bald.in.l.precibus, col.7.C.de impu.& alijs ſubſti.Iaſ.in.l. licet imperator,col.3.ff.de lega.1.nam præſumptio eſt alicuius facti dubia probatio: vt declarant Abb.& doct. in rub.de præſumptio.& indiciū eſt coniectura quędam ex probabilibus & non neceſſarijs adminiculis orta.
13 Ita, inquit Bald.in.l.ea quidem,col.2. C.de accuſa.& in.l.non hoc.C.vnde legi.Decius in.c.tertio loco,num.14 de probatio. Optimè Mart.Blancus in rep.l.fina.nume.34.ff.de quæſtio. meritò igitur deciditur in.d.c.in fidei fauorem, ibi, ex veriſimilibus cōiecturis, & ex numero teſtium, aut perſonarum qualitate, & alijs circunſtantijs delictum hæreſis probatur.
14 Ideo probationis materia in arbitrio iudicis principaliter conſiſtit: & eius iudicio relinquitur.l.3.ibi, tu magis ſcire potes,&c.ff.de teſtibus.Pau.Caſtren.in.l.admonendi, prope finem: vbi latiſsimè iuniores.ff.de iureiurā. Franciſ.de Curte iunior, conſilio.52. num.8.Nicola.Boerius deciſio.101. incipien.& dic, difficile eſſe, num.8. & difficillimum eſſe arbitror in ma-

teria probationis certam conſtituere regulam: quia iura ſecundum di-
ueſas negotiorum qualitates, diuer-
15 ſas formas, ac varios probandi mo-
dos ſtatuerunt & induxerunt: vt in-
quit Feder. de Senis in conſilio. 119.
incipien. nulli dubium eſt: quem re-
fert Feli. in. c. veniens, in. 2. nume. 21.
de teſti.

¶Septimus intellectus, & non reijcien-
dus eſt, quòd in alijs delictis & crimi-
16 nibus duæ ſemiplenæ probationes
diuerſi generis, & ad eundem finem
tendentes, non coniunguntur ad ple-
nam probationem. Bal. in. l. ſi quis ex
argentarijs. §. 1 ff. de edendo. Bart. in
l. 1. §. idem Cornelio. ff. de quæſtio.
Iaſ. in rep. l. admonendi. num. 253. ff.
de iureiuran. Hippolyt. in. d. §. idem
Cornelio, num. 4. & in. l. de minore.
§. plurium, circa finem & in. l. vnius
facinoris. §. teſtes. ff. eod. tit. de quæ-
ſtio. Optimè Ægidius Boſſius in pra-
cti. crimi. tit. de conuictis, numer. 22.
cum ſequentibus: quod aliter in cri-
mine hæreſis: vt apparet ex tenore,
tex. in. d. c. in fidei fauorem.

SINGVLARE. CXC.

TEſtis hæreticus ſeu infidelis ad teſtimonium non admittitur, authen. credentes. C. de hære. c. 1. de teſti. cap. ſi hæreticus. cap. non poteſt. 2. quæſt. 7. c. ipſa pietas. 23. quæſt. 4. nam vt inquit. d. c. non poteſt erga homines eſſe fidelis, qui Deo extitit infidelis. l. 8. titulo. 16. p. 3. ſed in crimine hæreſis infideles, ſeu Iudæi, ad teſtimonium contra hæreticos admittuntur. c. contra Chriſtianos. vbi gloſſ. & docto. de hære. lib. 6. gloſſ. in verbo, infidelis, vbi docentes, in. c. 1. de teſti. Palat. Rub. in allega. hæreſis. §. fi. Gundiſſal. de Villad. de hæret. q. 13. num. 10. ne pro defectu probationis tàm graue crimen impunitum remaneat. l. quia in fine. C. de hære. c. dilecto. c. ſignificauit de teſti.

SINGVLARE CXCI.

TEſtes infames tam in cauſa ciui-
li quàm criminali, non admittũ-
tur. c. 1. de exceptio. c. licet, verſi. qui
dam verò de proba. c. teſtimonium
de teſti. c. teſtes. 2. q. 7. l. 3. §. de lege Iu
lia. ff. de teſti. l. 8. &. 10. in fine. tit. 16.
p. 3. quia teſtimonium ferre eſt digni
tas. l. Caſſius. ff. de ſenato. c. præceptũ
32. q. 5. glo. in verb. emendatus, in fi-
ne, in. c. teſtimonium de teſti. & infa-
mes repelluntur à dignitatibus. l. vni
ca. C. de infamibus, lib. 10. l. nec infa-
1 mes. C. de decurio. li. 10. ſed in crimi-
ne hæreſis, infames ſiue ſint iuris, ſiue
facti, teſtimonium ferre non prohi-
bentur. c. accuſatus. §. licet de hæret.
lib. 6. Ioan. Andre. in. c. fi. de teſti. Frã
ciſ. Squillacen. de fide cathol. c. 34. in
cip. inſuper. Iaco. Septi. in inſtitu. ca-
tholi. c. 62. num. 31. facit. l. 3. & l. Iulia
nus: & ibi gloſſ. ff. ad. l. Iulia maieſta.
bene. Iaſ. in. l. cunctos populos, lectu-
ra prima, nu. 65. C. de ſumma Trinit.
& fide catho. vbi hanc, & 4. fallen. ad
dictam regulam ſcripſit, & Bartho. So
ci. regu. 504. incip. teſtes infames: &
ad probandam innocentiam alicu-
ius, ſimiliter teſtes infames admittun
tur. Spe. tit. de inquiſitione. §. 1. verſi.
ſed nunc quid. Alex. conſ. 24. animad
uerſis, in fine, vol. 2. Decius in. l. & ſi ni
hil, num. 3. ff. de regu. iuris.

SINGVLARE CXCII.

TEſtes ſocij & participes criminis regulariter ad teſtimonium nõ admittuntur. c. veniens. 1. de teſti. c. 1. de confeſſis. c. ſi teſtes. §. item liberi 4. q. 3. cap. neganda. 3. q. 11. cap. fi. 15. q. 3.

q.3.l.quia liberi.C.de teſti.l.fin. C. de accuſa.l.2.§.diuus Antonius. ff.de quæſtio.l.11.tit.19.p.3.l.fi.tit.7.lib.1. fori.ll.Alexan.conſi.120.viſo proceſſu.in prin.vol.7.Corneus,conſil.58. vol.1.Boërius,deciſione.319.Hippo. cõſi.2.opportuna.nu.38.ſed ſpeciale eſt in crimine hæreſis,in quo teſtes ſocij & participes criminis contra hæreticos admittuntur. c. in fidei fauorem,de hæret.lib.6.c.1.de confeſſis. glo.fi.in.c.1.de teſti.lib.6. Abb.in.c. quoniam de teſti.Gundiſſal.de Villa. de hære.q.13.num.10. Franciſ. Squillacen.de fide catho.c.34. Alphonſus Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ,tit.de hære.nu.21. Sali.in.d.l. quia liberi.vbi alios caſus refert:& in l.ſi magnum.C.qui accuſa. non poſſ. Soci.reg.517.incip.teſtis ſocius criminis,vbi regulam,&.4.fallen.ſcripſit latè Hippoly.in.l.1.§.diuus Antonius,num.2.cum ſequent.ff.de quæſtio.& in.l.de minore.§.tormenta, num.20.ff.eod.tit.& in.l.ſi quis cum telo,nu.74.C.de ſica.& in practi.crimi.§.diligenter.nume.59.&.68.& in conſi.109.incip.audito.num.11.vbi allegando.d.c.in fidei fauorem: præbet rationẽ huius ſpecialitatis: quod adeo verum eſt,quòd etiam ſi per viã accuſationis procedatur in cauſa hæreſis,à teſtimonio particeps criminis non repellitur.Archi.in.d.c.in fidei fauorem.Gundiſſal.de Villad.de hæret.q.13.Iaco.Sept.in inſtitu.cathol. c.62.num.3.quia in vtroque caſu eſt eadem ratio fauoris fidei: & hæc eſt ratio finalis dicti.c.in fidei fauorem: quæ opinio mihi videtur verior contra gloſſ.Ioan.Andre.Domi.& Francum in.d.c.in fidei fauorem, dicentes:quòd ſi via accuſationis in hoc crimine hæreſis proceditur,ſocij & participes criminis non admittuntur: quia accuſans debet habere idoneos teſtes:neque eſt neceſſe,vt fidem faciant participes criminis in hoc crimine,vt torqueatur,vt concludit Iacob.Sept.in inſtitu.catho.c.62.nu. 6.hoc ſanè notatu dignum omittendum non eſt,quòd huiuſmodi teſtes participes,& ſocij criminis plenam probationem non faciunt ſine alijs adminiculis,etiam in hoc crimine: ſed ad pœnam extraordinariam, vel ad torturam:ita dicit Abb.in.c.1.nu. 7.de confeſſis,& in.c.per tuas.nu.4. de ſimo.eſt glo.magna, in fine.C.de lib.cauſa.Expreſſè Feli.in.c.teſtimonium.nu.22.de teſti.Iaſ.in.l.4.§.ſi tibi iudicium,num.4.ff.de condi.ob turp.cauſ.Alex.conſi.313.viſo tenore,circa finem vol.7.Hippoly.in.d.§. diuus Antonius,nume.3.& in practi. crimi.§.diligenter.nu.59.bene Gundiſſal.de Villa.de hære.q.13.nu.12.& Iaco.Septi.in inſtitu.catho.c.62.nu. 5.& Palat.Rub.in allega.hæreſis.§.fi. & optimè Hippol.ſingu.209.& in.d. conſil.109.audito,nume.11.qui omnes ita intelligunt.d.c.in fidei fauorem:& ex tenore illius colligitur ibi, ex numero teſtium aut perſonarum qualitate,& alijs circunſtantijs: ideo inquiſitores in examinandis teſtibus ſint nimis cauti & circunſpecti. Primò interrogandus an cognoſcit talem:item quo tempore, & quo loco: item de cauſa cognitionis: item ſi eſt fama in illo loco de illa re: item vnde fuit orta fama:item quid ſcit de illo crimine: item de cauſa credulitatis:item quo tempore & quo loco illud vidit : item quæ perſonæ erant præſentes: item cum quibus verſatur ille committitur: & de alijs teſtis interrogandus eſt, iuxta materiam ſubiectam: & in tam graui crimine cum magna cautela procedere,vt inquit text.in.c.ne aliqui.§.verum de hære.lib.6.vt notant Bald.& Sali.in l.ſolam.

l.ſolam.C.de teſtibus.Bart.in.l. de minore.§.plurium.ff.de quæſtio.

SINGVLARE. CXCIII.

TEſtis reputatur ſuſpectus & eſt repellendus, quando ſponte ſe offert, & ad teſtificandum ſe ingerit: l.quæ omnia:& ibi Bart. ff. de procu. l. poſt legatum. §. hic verò. ff. de his quibus, vt indig.authen. de teſti. §. ſi verò ignoti, ibi feſtinantes, col.7.Bal. in authen.ſed nouo iure, col. 1. C. ſi cert.peta.& in. l. quoniam liberi, in prin.C.de teſti.Lanfra.in.c.quoniam contra, in verb.teſtium depoſitiones num.11.de proba. Feli.in.c.2.nume. 23.de teſtibus.Hippoly.in.l.vnius.§. ſeruo.num.6.ff.de quæſtio.&in ſing. 140.incip.teſtis qui offert ſe ad teſtificandum, quod adeo verum eſt, quod teſtis qui in vna cauſa criminali ſe offert, propter hoc poteſt repelli in alia cauſa à teſtimonio tanquàm inimicus: ita dixit ſingu. Abb.per text. ibi. poſt Inno.in.ca.cum.p. manconella. in fine, de accuſatio.ſequitur Feli. in c.2.num.23.de teſti. Ideo dixit Bart. in.l.libertorum.C.de teſti.Bal.in.l.3. ff.eod. tit. ſequitur Hippol. qui alios allegat, in.l.1.§.ſi quis vltro, nu. 12.ff. de quæſt.quòd qui non citatus ſpontè venit ad deponendum, non probat, neq; dictum eius valet: ſed ſpeciale in cauſis fidei reperitur, quòd teſti ſe offerenti integra fides adhibetur. c.accuſatus.§.licet de hęre.lib.6.Ioã. de Imol.in.c.iurauit.in princ.de proba.Feli.in.c.2.num.23.de teſti.vbi regulam & fallen.ſcripſit Iacob. Septima. in inſtitu. cathol.c. 62.num.36. eſt in argumentum, tex. in.c.cum in tua.&.c.præterea, in. 2. de ſponſa. & quando teſtis ab vtraq; parte eſt rogatus vt deponat, licet ſit inhabilis, fidem facit, gloſſ. in authen. de teſti. §.ſi quis ſupplicijs.col.7.Bald.in.l. parentes.C.de teſti. &in. c. in nomine Domini eod. tit. idq; intelligendum eſt, quando inhabilitas eſt per partes remiſſibiles, aliàs ſecus: vt puta excommunicationis exceptio, quæ nõ eſt remiſſibilis.Bald.in.l.ſi quis teſtibus.nu.7.C.de teſti.Hippol.ſing. 92. incip.licet teſtis.

SINGVLARE. CXCIIII.

TEſtis qui in iudicio dixit vnum, & in alio vel eodem iudicio poſtea dixit contrarium, dicens quòd prece vel pretio corruptus primo depoſuit, primum dictum eſt validum, & non ſecundum. Inno. in cap. præterea.de teſti.cogen. Cardin. & Abb.in.c.veniens, in.2.de teſti.idem Abb.&Ioan.de Imo.in.c.cum in tua. vbi Feli.nu.4.de teſti.Aret.in.c.ſicut nobis.col.2.de teſti.l.30.tit.16.par.3. hanc dixit communem Corneus, conſi.27.col.pe.vol.3. Decius conſil. 175.in cauſa falſitatis, num.7. & cõſi. 189.in caſu propoſito.num.10.Alcia. tracta.de præſumptio.reg.2. præſumptione.29.Couarru.lib.2.reſolu.cap. 13.num.8.quia quiſquis ſua voce dilucidè proteſtatus eſt, in eundem caſum non valet proprio teſtimonio infirmare.l.generaliter. C. de non numerata.pecuni.c.per tuas de proba. & ſupradicta intelligit Bart.in.l.eos.nu. 4.ff.de falſis, & in.l.fi.C.de re iudi. niſi ſecundo deponat cum tormentis: quo caſu, ſecundo, & non primo dicto ſtandum eſt: in quo Bart. magis communiter reprehenditur: vt patet ex traditis per Feli.in.d.c. cum in tua.num.4.& Couarru. in loco retro citato: in quo laborat ſuſtinere opinionem Bart.& optimè ſcripſit Boerius, deciſione.108.incip. & videtur. Sed ſpeciale eſt in crimine hæreſis, quòd

quòd poſteriori & non priori dicto fides adhibetur.cap.accuſatus. §.licet de hære.lib.6.repertorium inquiſitorum in verbo teſtes, & directorium p.3.q.65.Ioan.Nicola.de hære. nota. 13.incip. volo. Alberti. in. c. 1. q. 16. num.79.de hære.lib.6.quam concluſionem dicit eſſe communē Couar. vbi ſupra,num.9.declarando. d. §.licet:quando ex manifeſtis indicijs apparet tales teſtes qui de ſe vel de alijs ita teſtificantur, non animi leuitate aut odij fomite,ſed zelo fidei catholicæ dictum ſuum corrigunt,& contraria deponunt: & quando aliquis teſtis dicto ſuo eſt varius, taliter, quòd ſibijpſi manifeſtè contradicit, nullo modo fit reductio ad cōcordiam: ſin autem non manifeſtè ſibijpſi contradicit,ad euitandam falſitatem & periurium reducitur ad cōcordiam: ſed quoad hoc,vt eius dictum probet, nihil penitus operatur,de qua re eſt gl. notab.& ibi,Anto.in.c. in noſtra, de teſti.Bart.in.l.adeo, in fine per illum text.ff.de falſis. Hanc theoricam tradit Ioan.de Imol.in.l. inter ſtipulantem.§.1.ff.de verb.obliga. Alexand. conſil.20.in cauſa appellationis, numer.4.vol.4.

SINGVLARE CXCV.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis periurus admittitur in crimine hæreſis*
2 *Papa teſtem non idoneum poteſt facere idoneum.*
3 *Periurus in cauſis ſiue ciuilibus ſeu criminalibus,repellitur à teſtimonio.*
4 *Semel periurus,præſumitur falſum iurare.*
5 *Solitus furari,præſumitur fur.*
6 *Solitus fœnerari,præſumitur fœnerator.*
7 *Periurus in vno articulo, non probat in alijs.*
8 *Periurus perdit beneficium aliquid probandi per iuramentum.*
9 *Semel malus,ſemper præſumitur malus,in eodem genere mali.*
10 *Niſi per triennium emendetur.*
11 *Vna præſumptio aliam tollit.*

1 TEſtis periurus,in cau
ſa hęreſis admittitur
ad teſtimonium .c.
accuſatus.§. licet de
hære. lib. 6. gloſſ. &
docto.in.d.c.in fidei
fauorem,de hære.lib.6.Franciſ.Squil
lacen.de fide catholica.ca.34. Feli.in
c.teſtimonium,num.22.de teſti. dū-
modo ex indicijs & alijs adminiculis
conſtet,quòd tale delictum non cor-
ruptionem, ſed veritatem continet:
ita colligitur ex.d.§.licet & ex.d.cap.
in fidei fauorem,tenet Feli.vbi ſupra
Abb.in cap.per tuas,num.4.de ſimo.
Gundiſſal.de Villa.de hære.quæſt.13
num.12.Palat.Rub.in allega.hęreſis.
§.fin.ex quibus iuribus clarè deduci-
2 tur,quòd Romanus Pontifex poteſt
facere vt periurus vel inhabilis à te-
ſtimonio non repellatur: Spe. tit. de
teſt. §. 1. verſi . ſed quæritur vtrū Pa-
pa.Ioan.Andre.& Anto.in.d.c. teſti-
monium.vbi Feli. nu . 22. hanc dicit
eſſe communem & Ant.Corſe.ſing.
ſuis, in verbo. teſtis, in.5. dummodo
3 non ſit defectus naturæ, vt mente ca
ptus,& furioſus.Archi.& Peru. in. d.
c.in fidei fauorem.Ad rem igitur, re-
gulariter,neq; in cauſa ciuili , neq; in
criminali,periurus etiam emēdatus,
non admittitur in teſtē.c.cum opor-
teat:de accuſa.c.ſicut nobis.ca. teſti-
monium de teſti. c. quicunq;. 6. q.1.
cap.ſi quis conuictus.c.paruuli.22.q.
5.l.8.& melius.l.fin.tit. 16.p. 3.l. 9. &
l.13.ti.8.lib.2.fori.ll. etiam ſi de facto
periurus ſit examinatus,nullum facit
indicium,text.eſt ſingularis.in.d.c. ſi
cut nobis,in fine:quem ibi , Feli. no-
tat,num. 3. quæ eſt optima declara-
tio

tio ad Theoricam Bart. in l. maritus. ff. de quæſtio. & Bald. in l. ſeruos, in prin. C. de reſti. quando teſtis repellitur ratione infamiæ, examinatus facit indicium: ob id igitur periurus à te
4 ſtimonio repellitur: ſemel enim periurus, præſumitur iterum falſum iurare. l. ſi cui crimen. §. iiſdem: ibi, qui ſemel calumniatus eſt. ff. de accuſa. gl. quæ dat hanc rationem in l. qui cum vno. §. ignominia. ff. de re mili. glo. in l. Lucius. ff. de his qui nota. infami. & in l. 3. §. lege. ff. de teſti. & in l. Caſſius ff. de ſena. glo. in d. c. paruuli. gloſſ. in verbo adulterij in c. per tuas, de ſim. & dicit. gloſ. in l. lege Cornelia. ff. ad ſena. cõſul. Syllania. quòd ſi ſemel delinquit, præſumitur in futurũ delinquere: & ſolitus furari, in dubio præ-
6 ſumitur fur. glo. & doct. in l. inciuilem. C. de furtis: & ſolitus fœnerari, præſumitur fenerator. gloſ. in l. cum allegas. C. de vſuris: & teſtis periurus
7 in vno articulo ſui dicti, non probat in alijs articulis. Inno. in c. fraternitatis. de hære. & dicit communem opinionem Alex. conſi. 133. viſo proceſſu. num. 5. vol. 1. & Bernar. Diaz in regu. 348. incip. inſtrumenti falſitas: & Hippo. dicit communem: ſing. 76. incip. communis conclu. vbi hoc limitat, & dicit ſingu. Bald. in authent. & qui iurat. num. 4. in fine. C. de bonis. autori. iudi. poſſiden. & in l. 2. nota. 2. C. de bonis autho. iudi. poſsi. Roma. in l. admonendi: vbi latius Iaſ. in rep. num. 60. ff. de iureiuran. Abb. &
8 Decius in c. quæſtioni in fine, de appella. Feli. in c. ex parte de teſti. Hippol. in l. maritus. nu. 36. cum ſequẽti. ff. de quæſtio. quòd periurus perdit beneficium aliquid probandi per ſuũ iuramentum, quod ad hoc videtur text. expreſſus in cap. paruuli. 22. q. 5. ibi neque ad ſacramentum accedat, & ibi, neq; in ſua cauſa nec alterius iurator exiſtat, allegat ad id Bald. in authen. & qui. in princip. C. de bonis autori. iudi. poſſi. & Roma. in rep. l. admonendi, in prin. ff. de iureiuran. & Feli. in c. ex parte. num. 4. de teſti. quod optimè exemplificari poteſt in caſu. l. ſi quando. C. vnde vi. & in cap. fin. quòd met. cauſ. & in l. 9. titul. 10. part. 7. & in caſu. l. 11. tit. 5. lib. 4. fori. ll. & in caſu. l. ſancimus. C. de iudi. & in l. vnica. titul. 18. lib. 3. fori. & datur declaratio ad text. & gloſſ. in l. in bonæ fidei. C. de iureiurand. & ad c. fin. §. fin. eod. tit. & ad c. vltra tertiam, de teſti. & ad c. quia propter de electio. & ad plures alios caſus relatos per Hippoly. in rub. C. de proba. nu. 119. cum ſequenti. & in practi. crimi. §. diligenter. num. 103. & ratio eſt, quòd
9 periurus non eſt idoneus teſtis, quia ſemel malus ſemper præſumitur malus. l. non omnes. §. à barbarijs. ff. de re mili. l. 4. ff. de accuſ. l. eos. ff. de decurio. reg. ſemel malus. de reg. iu. lib. 6. quæ regula intelligi ſolet in eodem genere delicti tantum: vtputa qui eſt homicida, & accuſatur de furto vel de vſura, non propter id præſumitur fur vel vſurarius. Bart. in l. 2. ff. de ſena. Bald. & Ioannes de Imol. in l. fin. ff. de hæret. inſtit. gloſſ. & ibi. Ancarra. in dict. regula, ſemel malus. Feli. in cap. cum in iure. num. 2. de offi. deleg. Alcia. tracta. de præſumptio. regu. 2. præſumptione. 7. Hippo. conſil. 77. in cauſa. numer. 11. & latius in ſing. 74. incip. tu habes. Solet etiam
10 limitari & intelligi dicta regula, niſi per triennium continuum malus emendetur, benefaciendo. authen. de monachis. §. ſi verò intra trienniũ ibi, ſufficit ad meliorem purgationem peccatorum, & ad virtutis augmentum triennalis temporis teſtimonium. colum. 1. quem tex. ad hoc dixit eſſe ſolennem. Angel. ibi. &

Sali.

Sali.in.l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. qui ſatiſ-
cogan.&in.l. ſi minorem. C. de in
11 integrum.reſti.mino.Iaſ.in.l.ſi prius.
num.42.ff.de noui operi.nuncia. Al-
cia.de præſumptio. reg. 2. præſump-
tione.7.num.3.quia vna præſumptio
tollitur per aliã. l.eum qui.C.de epiſ.
& cleri. l. diuus. ff. de in integ. reſti.
cap.abſit. 11.q.3. cap. cum in iuuen-
tute:de præſumptio. vbi latiſsimè Fe
li.ſcripſit.5.fallen. ad.d. regulam, ſe-
mel malus.

SINGVLARE CXCVI.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis ad teſtimonium recipiendus non eſt, al tera parte abſente.*

2 *Omnia quæ aduerſus abſentes non contumaces fiunt, valida non ſunt.*

3 *Papa non poteſt in cauſa procedere, parte non citata.*

4 *In præſentatione inſtrumenti, pars aduerſa debet citari.*

5 *Qua cautela periti aduocati vti debent, circa productionem inſtrumentorum.*

6 *In crimine hæreſis parte abſente, & non cita ta, teſtes recipiuntur.*

7 *In alijs delictis, maximè grauibus, non cita tur pars in receptione teſtium.*

8 *L X. caſus in quib⁹ proceditur parte nõ citata*

9 *Ponitur caſus notandus in quo proceditur par te non citata.*

10 *Quando agitur de nullitate, ſententia poteſt reuocari, parte non citata.*

11 *Quando ſententia prolata fuit parte non cita ta, poteſt reuocari, ea non citata.*

1 TEſtes ad teſtimoniũ
non ſunt recipiẽdi,
altera parte abſen-
te,&non citata.c.2.
c.ſignificauit,de te-
ſti.l.ſi quando, in fi-
ne.C.de teſti.l. iudices. C. de fide in-
ſtru.aut.de teſtibus.§.hic verò.col.7.
ca.in primis.2.q.1.c.1.q.9.l.23.tit.16.
p.3.generaliter enim omnia quæ ad-
uerſus abſentes & non contumaces
2 ſtatuuntur,non ſunt valida.l.de vno
quoque.ff.de re iudi. vbi pleniſſimè
Hippol.12.ampliationes,&.60.fallẽ.
ſcripſit. l. nã ita diuus.ff. de adoptio.
l.tres denunciationes. C. quomodo
& quando iudex. Hæc citatio ob id
fit,vt pars contra quam teſtis produ-
citur,videat an aliqua legitima exce
ptione talis teſtis à teſtimonio poſſit
repelli.c.præſentiũ.de teſti.etiã Papa
non poteſt in cauſa producere, parte
non citata.Hoſti.& Ioan. And. in.c.
3 veſtra.de procu.Hippoly.ſing.77.in-
cip.citatio.cum de iure naturali ſit ci
tatio.Cle. paſtoralis. de re iudi. & in
productione cuiuſlibet inſtrumenti
debet pars aduerſa citari: aliàs tale
inſtrumentum non probat.c.chartę.
4 3.q.9.Bald. expreſſe in. l. ſi quando.
num.34.C.de teſti.& in.l.iudices.nu.
4.C.de fide.inſtru.& in.l.1.in fine. C.
quando.libe.prin.dat.faciat lit. con-
teſta.& ibi Iaſ.num.11.& in.l.fi.ff. de
ferijs.Bart.in.l. item illa. ff. de conſti.
pecu.Feli.in.c.2.num.31.de teſti.pro
qua communi ſenten.eſt.l.properan
5 dum.§.ſin autem reus.C.de iudi.& iu
ris regula:de qua in. l. in exercendis.
C.de fide inſtru.ideo periti aduocati
& procuratores in productione in-
ſtrumentorum in actis,faciunt ſcribi
quòd erat pars præſens, vel legitimè
citata.His addendum eſt vnum ſatis
ſtupendum,quod affirmat Bart.in ex
tra.ad reprimendum,in verbo.de pla
6 no.quomodo in crimine læſæ maie.
proce.quod ad hoc quod inſtrumen
tum productum probet, neceſſe eſt
quòd detur copia parti aduerſæ, ad
opponendum contra illud.Quod ſe-
quitur Roma.in.l.qui ante calendas.
ff.de verbo oblig.Ange.in.§.appellã
tur,

ſocij criminis, etiam in crimine hæreſis non plenè probant.

3 *Numerus teſtium in criminalibus, eorum defectus non ſupplet.*

4 *Integra fides vnius teſtis, ſupplet defectum alterius.*

5 *Socius criminis aliàs de alijs delictis infamatus, in crimine etiam hæreſis repellendus eſt.*

6 *Quod operatur propoſitum in propoſito, idem operatur oppoſitum in oppoſito.*

7 *Cauſa expreſſa in lege, eſt cauſa finalis: & non impulſiua, illius legis.*

8 *Si lex vel conſtitutio aliqua, ex vna parte continet odium, & ex altera fauorem, attenditur id propter quod principaliter facta fuit.*

9 *Teſtes minus idonei ad defenſionem alicuius admittuntur.*

10 *Ad defenſionem hæreticorum, teſtes minus idonei non admittuntur.*

11 *Teſtes de quibus in.c. in fidei fauorem, non ad plenam probationem admittuntur.*

12 *Coniecturæ ſæpe ſunt fallaces.*

13 *Coniectura eſt quædam præſumptio, ex probabilibus & nō neceſſarijs adminiculis orta.*

14 *Probationis materia in arbitrio iudicis principaliter conſiſtit.*

15 *Secundum diuerſas negotiorum qualitates, diuerſas formas ac varios probandi modos iura ſtatuerunt.*

16 *Duæ ſemiplenæ probationes diuerſi generis, ad eundem finem tendentes, in criminalibus non plenè probant.*

TEſtis criminoſus, vel ille qui de aliquo crimine accuſatus eſt, ad teſtimonium admittitur contra hære. c.fi. vbi Abb. nu. 4. de teſti. c. in fidei fauorem. de hær. lib. 6. c. per tuas de ſimo. Fran. Squilla. de fide catho. c. 34. in prin. Iac. Septi. in inſti. catho. c. 34. numer. 17. Alphonſus Guerrero in theſauro religionis chriſtianæ. tit. de hære. nume. 21. regulatiter contrarium eſt in alijs criminibus, vt in. d. c. fin. de teſt, c. teſtimoniū. eod. tit. ca. 1. de exceptio. c. teſtes. 2. q. 7. l. 8. & 10. tit. 16. pa. 3.

1 Sed non abſolutè & generaliter tex. in. d. c. accuſatus. §. licet: & ca. in fidei fauorem de hæret. lib. 6. eſt intelligēdus: ſed cum limitationibus & declarationibus inferius dicendis. Ideo ad prædicta iura, ſeptem notandos intellectus in hoc loco à doctoribus nullibi relatos, referam: quorum primus eſt, quòd licet regulariter duo teſtes integri & omni exceptione maiores, ad probandum crimen hæreſis, vel aliquod aliud crimen ſufficiant. c. in omni negocio. c. licet vniuerſis. de teſtibus. c. cum eſſes. de teſta. in ſpecie notant Ioan. And. Peru.

2 & alij in ca. vt officium. §. vetum. nu. 3. de hæreti. lib. 6. Gundiſſal. de Villa. de hæreti. quæſt. 13. nume. 9. & hanc fatetur eſſe communem opinionem Iacob. Septima. in inſtitu. catho. cap. 50. num. 3. duo tamen teſtes, ex hiſce ſtibus excommunicatis, vel periuris, vel ſocijs criminis, non ſufficiunt ad probandum hoc crimen hæreſis. Itá Aretinus in. c. fin. de teſti. & Ægidius Boſsius in practica crimi. titu. de hære. num. 4.

3 ¶ Secundus intellectus, quod licet verum ſit, quod in alijs cauſis criminalibus, citra hoc crimen hæreſis, numerus teſtium eorum defectus nō ſuppleat, etiam ſi ſint quatuor vel quinque, vel plures: vt ſingulariter affirmat Bald. in. cap. licet cauſam. §. quidam verò. de proba. quem ſequitur Feli. in cap. teſtimonium. num. 5. de teſtibus. Decius in. d. ca. licet cauſam. nume. 8. & in conſilio. 133. incipien. viſo proceſſu. num. 3. Hippo. in repe. Rub. C. de proba. nume. 312. &

2 in conſilio. 109. incipien. audito & intellecto. numero. 5. & in practica crimi. §. expedita. numero. 82. & in ſing.

ſing.437.incipiē.in cauſis: & in ſing. 477.incipien.in reſtibus. Quod aliter eſt in crimine hæreſis,in quo fidei fauorem hoc eſt ſpeciale, vt numerus teſtium ſuppleat eorum defectus: qui ſanè intellectus rectè ex tenore literæ in.d.cap.in fidei fauorem colligitur: ibi ex numero teſtium & perſonarum qualitate.&c. Et tenuit optimè Ægidius Boſsius in practica criminali. titul. de hæreti. numero quarto. Idem etiam eſt in cauſis. ciuilibus, in quibus numerus teſtium ſuppleteorum defectus gloſſ. eſt ſingularis communiter receptain.l. 3. in verbo,numerus.ff.de teſtibus:quā affirmat eſſe notabilem Bart.in.l.excuſantur.nume.7.ff.de excuſa. tuto. Ioa.de Imola in.l.qui teſtamento, in principio.ff. de teſta. Alex.de Imola, in conſilio.149.incip. viſo proceſſu. nume.5.volu.5.& in conſilio.5.incipien.in cauſa inquiſitionis. nume.6. vol.1. & Thomas Gram. conſi.26.in cipiē.in cauſa matrimonij.num.5.& Decius,& Hippo.in locis ſuperius citatis:ſicut vnus teſtis valde idoneus, & alius teſtis infamis vel minus idoneus,in cauſis ciuilibus plenè probāt
4 quia integra fides vnius, ſupplet defectū alterius:& ratione adiuncti purgatur ſuſpicio: hoc eſt dictum ſing. Bald.in.l.ſi quis ex argentarijs.§. primo.in principio.ff.de edendo: quod ſequitur Iaſ.in.l.cunctos populos. in. 2.lectura. numero.53. C. de ſumma Trini.& fide catho. Idem Iaſ. in auten. ſi verò contigerit. numero. 3. C.de Iudi.Feli.in cap.tertio loco.nu mer.3.de proba. Decius in conſilio. 133.incipien.viſo proceſſu.nume.4. Hippo.in.l. de minore.§. tormenta. nu.9.cumſequentibus.ff.de quæſtio. & in conſilio. 84.incipien.vias tuas Domine.nume.28.volu.2.& in ſing. 554.incip.memini alias plura dixiſſe.

¶Tertius erit intellectus ad.d.c.in fidei fauorem, q. licet in crimine hæreſis,& in alijs criminibus & delictis exceptis, ſocius criminis,in teſtem admittatur: quòd id locum habeat in
5 ſocio criminis alias non infamato ex alijs delictis: ita affirmat Ange.in.l.in iudicio. ff. de accuſa. dicens in facti contingentia pluries conſuluiſſe. ſequitur Socinus in conſi.118.incip. viſa narratione,in fine volu.pri.& Barba.conſi.65.incip.ſapienter, volu. 4. Anton. Corſetus in ſingulari incip. integer teſtis. Hippo.conſi. 102.numero. 12. volu.2. & conſilio.7 primo volum. concludens, quòd licet aliàs in aliquibus caſibus ſtandum ſit dicto ſocij criminis, intelligendum eſt de ſocio criminis aliàs non infami ex alio delicto: de qua concluſione optimè Thomas Gramma in conſilio primo.numero.61.cum ſequentibus. Huius concluſionis ratio eſt, nam quemadmodum plura adminicula ampliant & adiuuant probationem.l.admonendi. ff.de iureiuran.l. tertia.§.eiuſdem. ff.de teſti. l. inſtrumenta,&.l.rationes.C de teſtibus:ita plures defectus annihilant & deſtruunt probationem: quod operatur propoſitum in propoſito, idem operatur oppoſitum in oppoſito. l.ſi. ff.delega.3.l.ſi vt proponis. C.de nuptijs. ¶Quartus intellectus ſit, quod
6 tex.in.d.c.in fidei fauorem procedat & intelligatur, quando in cri.hære. per viam inquiſitionis proceditur: quo caſu ſocij & participes criminis, & aliæ perſonæ inhabiles in teſtes admittantur:& quod aliter ſit, quando per viam & modum accuſationis: qui ſanè intellectus ex tenore dicti. ca.in fidei fauorem, ſatis colligitur: ibi.in negotio inquiſitionis hæreticæ prauitatis, hunc intellectum ad dictum tex.tenuit gloſſ.ibi:& Ioā.Andre.

in fidei fauorem:ibi, cõtra hæreticos
credentes:&c.d.§.licet verò ibi,reue-
lare in fauorem fidei. De qua conclu
ſione eſt caſus expreſſus in c. filij vel
hæredes,in fine de hære.lib.6. ibi,nõ
tamen per vxores, filios, familiares,
vel de ſuis aliquos,ſed per teſtes alios
fidedignos:& expreſſe habetur in di
rectorio inquiſitorum.3.parte.c.70.
& hunc intellectum ad prædicta iura
tenuit Ægidius Boſſius in practica cri
minali,tit.de hæreti.num.3. & in tit.
de defenſionibus reorum, nu.46. ita
hic alius datur caſus ſpecialis in hoc
crimine hæreſis.
¶ Sextus intellectus,à iuris profeſſori
bus ad prædicta iura communiter re
ceptus eſt,quòd prædicti teſtes periu
ri.vel excommunicati,vel ſocij crimi
nis,vel aliàs minus idonei,in crimine
hæreſis admittantur,non ad plenam
probationem faciẽdam, vel pœnam
delicti ordinariam ponendam,ſed ad
præſumptionem, vel aliquam proba
11 tionem faciendam, vel ad torturam,
vel pœnam extraordinariam impo-
nendam:quod ſatis colligitur ex te-
nore tex.in.d.c.in fidei fauorem, ibi,
ex numero teſtium, & perſonarum
qualitate,& alijs circunſtantijs: & ex
verbis tex.in.d. §.licet verò,ibi.ſi ex
manifeſtis indicijs apparuerit talis,
& vltra iuris interpretes in prædictis
iuribus,ita prædicta iura interpreta-
tur Abb.in.c.per tuas.nu.4. de ſimo-
nia:& idem Abb.c.1.num.7. de con-
feſſis.Feli.in.c. teſtimonium. nu.22.
de teſtibus.Iaſ.in.l.4.§. ſi tibi ob indi-
cium.num.4.ff.de condi.ob turpem
cauſam.Alexan.conſil. 313. viſo the-
mate,volum.7.Hippol.in.l.1.§.diuus
Antoninus,num.3.ff. de quæſtio. &
in practi.crimi.§.diligenter,num.59.
& in conſilio.109.incipien.audito &
intellecto caſu.nume. 11.Gundiſſal.
de Villa.de hæreti.q.13.num.12.Lu-
do.Carre.de hæreti.§.circa igitur,nu.
52.Palat.Rub.in allegatio.hæreſis.§.
fi.Ægidius Boſsius in practi.crimina.
tit.de hære.numer.3. Iacobus Septi-
ma.in inſtitu.catho.c.62.nume.5. &
habetur in directorio inquiſitorum.
3.parte.c.66. &.c.68. niſi ſimul cum
prædictis teſtibus aliàs minus idoneis
ſint aliquæ veriſimiles coniecturæ,
& aliæ circunſtantiæ vel adminicula
quo caſu pœna ordinaria delicti hæ-
retico iniungenda eſt:quod aliter eſt
in alijs criminibus,iuxta. glo. ſing. in
l.ſi filiũ.C.de lib.cauſ.& Iaſ.in. d. §. ſi
tibi ob indicium,nume.4.& Hippol.
in locis modo citatis:& ſit cautus iu-
dex circa præſumptiones & coniec-
turas,nam ſæpe coniecturæ ſunt fal
12 laces,vt dicit Bald.in.l.precibus, col.
7.C.de impu.& alijs ſubſti.Iaſ.in.l. li-
cet imperator,col.3.ff.de lega.1.nam
præſumptio eſt alicuius facti dubia
probatio:vt declarant Abb. & doct.
in rub. de præſumptio. & indiciũ eſt
coniectura quędam ex probabilibus
& non neceſſarijs adminiculis orta.
13 Ita,inquit Bald.in.l.ea quidem,col.2.
C.de accuſa.& in.l.non hoc.C. vnde
legi.Decius in.c.tertio loco,num.14
de probatio. Optimè Marr. Blancus
in rep.l.fina.nume. 34.ff. de quæſtio.
meritò igitur deciditur in. d.c.in fi-
dei fauorem,ibi, ex veriſimilibus cõ-
iecturis, & ex numero teſtium, aut
perſonarum qualitate, & alijs circun
ſtantijs delictum hæreſis probatur.
14 Ideo probationis materia in arbitrio
iudicis principaliter conſiſtit: & eius
iudicio relinquitur. l. 3.ibi, tu magis
ſcire potes,&c.ff.de teſtibus.Pau.Ca
ſtren.in.l.admonendi, prope finem:
vbi latiſsimè iuniores.ff. de iureiurã.
Franciſ.de Curte iunior, conſilio. 52.
num.8.Nicola. Boerius deciſio. 101.
incipien.& dic,difficile eſſe, num. 8.
& difficillimum eſſe arbitrorum ma-

teria probationis certam conſtitue-
re regulam: quia iura ſecundum di-
15 uerſas negotiorum qualitates, diuer
ſas formas, ac varios probandi mo-
dos ſtatuerunt & induxerunt: vt in-
quit Feder. de Senis in conſilio. 119.
incipien. nulli dubium eſt: quem re-
fert Feli. in. c. veniens, in. 2. nume. 21.
de teſti.

¶ Septimus intellectus, & non reijcie-
dus eſt, quòd in alijs delictis & crimi-
16 nibus duæ ſemiplenæ probationes
diuerſi generis, & ad eundem finem
tendentes, non coniunguntur ad ple-
nam probationem. Bal. in. l. ſi quis ex
argentarijs. §. 1 ff. de edendo. Bart. in
l. 1. §. idem Cornelio. ff. de quæſtio.
Iaſ. in rep. l. admonendi. num. 253. ff.
de iureiuran. Hippolyt. in. d. §. idem
Cornelio, num. 4. & in. l. de minore.
§. plurium, circa finem & in. l. vnius
facinoris. §. teſtes. ff. eod. tit. de quæ-
ſtio. Optimè Ægidius Boſſius in pra-
cti. crimi. tit. de conuictis, numer. 22.
cum ſequentibus: quod aliter in cri-
mine hæreſis: vt apparet ex tenore,
tex. in. d. c. in fidei fauorem.

SINGVLARE. CXC.

TEſtis hæreticus ſeu infidelis ad
teſtimonium non admittitur,
authen. credentes. C. de hære. c. 1. de
teſti. cap. ſi hæreticus, cap. non po-
teſt. 2. quæſt. 7. c. ipſa pietas. 23. quæſt.
4. nam vt inquit. d. c. non poteſt erga
homines eſſe fidelis, qui Deo extitit
infidelis. l. 8. titulo. 16. p. 3. ſed in cri-
mine hæreſis infideles, ſeu Iudæi, ad
teſtimonium contra hæreticos ad-
mittuntur. c. contra Chriſtianos. vbi
gloſſ. & docto. de hære. lib. 6. gloſſ. in
verbo, infidelis, vbi docentes, in. c. 1.
de teſti. Palat. Rub. in allega. hæreſis.
§. fi. Gundiſſal. de Villad. de hæret. q.
13. num. 10. ne pro defectu probatio
nis tam graue crimen impunitum re
maneat. l. quia in fine. C. de hære. c. di
lecto. c. ſignificauit de teſti.

SINGVLARE CXCI.

TEſtes infames tam in cauſa ciui-
li quàm criminali, non admittũ-
tur. c. 1. de exceptio. c. licet, verſi. qui
dam verò de proba. c. teſtimonium
de teſti. c. teſtes. 2. q. 7. l. 3. §. de lege Iu
lia. ff. de teſti. l. 8. &. 10. in fine, tit. 16.
p. 3. quia teſtimonium ferre eſt digni
tas. l. Caſſius. ff. de ſenato. c. præceptũ
32. q. 5. glo. in verb. emendatus, in fi-
ne, in. c. teſtimonium de teſti. & infa-
mes repelluntur à dignitatibus. l. vni
ca. C. de infamibus, lib. 10. l. nec infa-
1 mes. C. de decurio. li. 10. ſed in crimi-
ne hæreſis, infames ſiue ſint iuris, ſiue
facti, teſtimonium ferre non prohi-
bentur. c. accuſatus. §. licet de hæret.
lib. 6. Ioan. Andre. in. c. fi. de teſti. Frã
ciſ. Squillacen. de fide cathol. c. 34. in
cip. inſuper. Iaco. Septi. in inſtitu. ca-
tholi. c. 62. num. 31. facit. l. 3. &. l. Iulia
nus: & ibi gloſſ. ff. ad. l. Iulia maieſta.
bene. Iaſ. in. l. cunctos populos, lectu-
ra prima, nu. 65. C. de ſumma Trinit.
& fide catho. vbi hanc, &. 4. fallen. ad
dictam regulam ſcripſit, & Bartho. So
ci. regu. 504. incip. teſtes infames: &
ad probandam innocentiam alicu-
ius, ſimiliter teſtes infames admittun
tur. Spe. tit. de inquiſitione. §. 1. verſi.
ſed nunc quid. Alex. conſ. 24. animad
uerſis, in fine, vol. 2. Decius in. l. & ſi ni
nil, num. 3. ff. de regu. iuris.

SINGVLARE CXCII.

TEſtes ſocij & participes criminis
regulariter ad teſtimonium nõ
admittuntur. c. veniens. 1. de teſti. c.
1. de confeſſis. c. ſi teſtes. §. item liberi
4. q. 3. cap. neganda. 3. q. 11. cap. fi. 15.
q. 3.

q.3.l.quia liberi.C.de teſti.l.fin. C. de accuſa.l.2.§.diuus Antonius. ff. de quæſtio.l.1.tit.19.p.3.l.fi.tit.7.lib.1. fori.ll.Alexan.conſi. 120. viſo proceſſu.in prin.vol.7.Corneus,conſil.58. vol.1.Boërius,deciſione.319.Hippo. cõſi.2.opportuna.nu.38.ſed ſpeciale eſt in crimine hæreſis, in quo teſtes ſocij & participes criminis contra hęreticos admittuntur. c. in fidei fauorem,de hæret.lib.6.c.1.de confeſſis. glo.fi.in.c.1.de teſti.lib.6. Abb. in.c. quoniam de teſti.Gundiſſal.de Villa. de hære.q.13.num.10. Franciſ. Squillacen.de fide catho.c.34. Alphonſus Guetrero in theſauro religionis Chriſtianæ,tit.de hære.nu.21. Sali.in. d.l. quia liberi.vbi alios caſus refert:& in l.ſi magnum.C.qui accuſa. non poſſ. Soci.reg.517.incip. teſtis ſocius criminis,vbi regulam,&.4. fallen.ſcripſit latè Hippoly.in.l.1.§.diuus Antonius,num.2.cum ſequent.ff.de quæſtio.& in.l.de minore. §.tormenta, num.20.ff.eod.tit.& in.l.ſi quis cum telo,nu.74.C.de ſica.& in practi. crimi.§.diligenter.nume.59.&.68.& in conſi.109.incip.audito.num.11.vbi allegando.d.c.in fidei fauorem: præbet ratiõe huius ſpecialitatis: quod adeo verum eſt,quòd etiam ſi per viã accuſationis procedatur in cauſa hæreſis,à teſtimonio particeps criminis non repellitur.Archi.in.d.c.in fidei fauorem.Gundiſſal.de Villad.de hæret.q.13.Iaco.Sept.in inſtitu.cathol. c.62.num.3.quia in vtroque caſu eſt eadem ratio fauoris fidei: & hæc eſt ratio finalis dicti.c.in fidei fauorem: quæ opinio mihi videtur verior contra gloſſ.Ioan.Andre.Domi.& Francum in.d.c.in fidei fauorem, dicentes:quòd ſi via accuſationis in hoc crimine hæreſis proceditur,ſocij & participes criminis non admittuntur: quia accuſans debet habere idoneos teſtes:neque eſt neceſſe,vt fidem faciant participes criminis in hoc crimine,vt torqueatur,vt concludit Iacob.Sept.in inſtitu. catho.c.62.nu. 6.hoc ſanè notatu dignum omittendum non eſt,quòd huiuſmodi teſtes participes, & ſocij criminis plenam probationem non faciunt ſine alijs adminiculis, etiam in hoc crimine: ſed ad pœnam extraordinariam, vel ad torturam:ita dicit Abb.in.c.1.nu. 7.de confeſſis,& in.c. per tuas. nu.4. de ſimo.eſt glo.magna, in fine. C. de lib.cauſa.Expreſſè Feli.in.c. teſtimonium.nu.22.de teſti.Iaſ.in.l.4.§.ſi tibi iudicium, num.4. ff.de condi.ob turp.cauſ.Alex.conſi.313.viſo tenmate,circa finem vol.7.Hippoly.in.d.§. diuus Antonius,nume.3.& in practi. crimi.§.diligenter.nu.59.bene Gundiſſal.de Villa.de hęre.q.13.nu.12.& Iaco.Septi.in inſtitu.catho.c.62.nu. 5.& Palat.Rub.in allega. hæreſis.§.fi. & optimè Hippol.ſingu.209. & in.d. conſil.109.audito,nume.11.qui omnes ita intelligunt. d. c. in fidei fauorem:& ex tenore illius colligitur ibi, ex numero teſtium aut perſonarum qualitate,& alijs circunſtantijs: ideo inquiſitores in examinandis teſtibus ſint nimis cauti & circunſpecti. Primò interrogandus an cognoſcit talem:item quo tempore, & quo loco: item de cauſa cognitionis: item ſi eſt fama in illo loco de illa re: item vnde fuit orta fama:item quid ſcit de illo crimine: item de cauſa credulitatis: item quo tempore & quo loco illud vidit : item quæ perſonæ erant præſentes: item cum quibus verſatur ille committitur: & de alijs teſtis interrogandus eſt, iuxta materiam ſubiectam: & in tam graui crimine cum magna cautela procedere,vt in quit text.in.c.ne aliqui.§.verum de hære.lib.6.vt notant Bald. & Sali.in l.ſolam.

l.ſolam.C.de teſtibus.Bart.in.l. de minore.§.plurium.ff.de quæſtio.

SINGVLARE. CXCIII.

TEſtis reputatur ſuſpectus & eſt repellendus, quando ſponte ſe offert,& ad teſtificandum ſe ingerit. l.quæ omnia:& ibi Bart. ff. de procu. l. poſt legatum. §. hic verò. ff. de his quibus,vt indig.authen. de teſti. §. ſi verò ignoti,ibi feſtinantes,col.7.Bal. in authen.ſed nouo iure, col. 1. C. ſi cert.peta.& in. l. quoniam liberi, in prin.C.de teſti.Lanfra.in.c.quoniam contra,in verb.teſtium depoſitiones num.11.de proba. Feli.in.c.2.nume. 23.de teſtibus.Hippoly.in.l.vnius.§. ſeruo.num.6.ff.de quæſtio.&in ſing. 140.incip.teſtis qui offert ſe ad teſtificandum,quod adeo verum eſt,quod teſtis qui in vna cauſa criminali ſe offert,propter hoc poteſt repelli in alia cauſa à teſtimonio tanquàm inimicus:ita dixit ſingu. Abb.per text. ibi. poſt Inno.in.ca.cum.p. manconella. in fine,de accuſatio.ſequitur Feli. in c.2.num.23.de teſti. Ideo dixit Bart. in.l.libertorum.C.de teſti.Bal.in.l.3. ff.eod. tit. ſequitur Hippol. qui alios allegat,in.l.1.§.ſi quis vltro,nu. 12.ff. de quæſt.quòd qui non citatus ſponte venit ad deponendum, non probat,neq; dictum eius valet:ſed ſpeciale in cauſis fidei reperitur, quòd teſti ſe offerenti integra fides adhibetur. c.accuſatus.§.licet de hęre.lib.6.Ioã. de Imol.in.c.iurauit.in princ.de proba.Feli.in.c.2.num.23.de teſti.vbi regulam & fallen.ſcripſit Iacob. Septima. in inſtitu. cathol.c. 62.num.36. eſt in argumentum, tex. in.c.cum in tua.&.c.præterea,in.2.de ſponſa. & quando teſtis ab vtraq; parte eſt rogatus vt deponat, licet ſit inhabilis, fidem facit, gloſſ. in authen. de teſti. §.ſi quis ſupplicijs.col.7.Bald.in.l. parentes.C.de teſti. & in.c. in nomine Domini eod. tit. idq; intelligendum eſt,quando inhabilitas eſt per partes remiſſibiles, aliàs ſecus: vt puta excommunicationis exceptio, quæ nõ eſt remiſſibilis.Bald.in. l. ſi quis teſtibus.nu.7.C.de teſti.Hippol. ſing. 92. incip.licet teſtis.

SINGVLARE. CXCIIII.

TEſtis qui in iudicio dixit vnum, & in alio vel eodem iudicio poſtea dixit contrarium, dicens quòd prece vel pretio corruptus primo depoſuit, primum dictum eſt validum,& non ſecundum.Inno. in cap. præterea.de teſti.cogen. Cardin. & Abb.in.c.veniens,in.2.de teſti.idem Abb.&Ioan.de Imo.in.c.cum in tua. vbi Feli.nu.4.de teſti.Aret.in.c.ſicut nobis.col.2.de teſti.l.30.tit.16.par.3. hanc dixit communem Corneus, conſi.27.col.pe.vol.3. Decius conſil. 175.in cauſa falſitatis,num.7. & cõſi. 189.in caſu propoſito.num.10.Alcia. tracta.de præſumptio.reg.2. præſumptione.29.Couarru.lib.2.reſolu.cap. 13.num.8.quia quiſquis ſua voce dilucidè proteſtatus eſt,in eundem caſum non valet proprio teſtimonio infirmare.l.generaliter. C. de non numera.pecuni.c.per tuas de proba. & ſupradicta intelligit Bart.in.l.eos.nu. 4.ff.de falſis,& in.l.fi.C.de re iudi. niſi ſecundo deponat eum tormentis: quo caſu, ſecundo, & non primo dicto ſtandum eſt: in quo Bart. magis communiter reprehenditur: vt patet ex traditis per Feli.in.d.c. cum in tua.num.4.& Couarru.in loco retro citato: in quo laborat ſuſtinere opinionem Bart.& optimè ſcripſit Boerius,deciſione.108.incip. & videtur. Sed ſpeciale eſt in crimine hæreſis, quòd

quòd poſteriori & non priori dicto fides adhibetur. cap. accuſatus. §. licet de hære. lib. 6. repertorium inquiſitorum in verbo teſtes, & directorium p. 3. q. 65. Ioan. Nicola. de hære. nota. 13. incip. volo. Alberti. in. c. 1. q. 16. num. 79. de hære. lib. 6. quam concluſionem dicit eſſe communẽ Couar. vbi ſupra, num. 9. declarando. d. §. licet: quando ex manifeſtis indicijs apparet tales teſtes qui de ſe vel de alijs ita teſtificantur, non animi leuitate aut odij fomite, ſed zelo fidei catholicæ dictum ſuum corrigunt, & contraria deponunt: & quando aliquis teſtis dicto ſuo eſt varius, taliter, quòd ſibi ipſi manifeſtè contradicit, nullo modo fit reductio ad cõcordiam: ſin autem non manifeſtè ſibi ipſi contradicit, ad euitandam falſitatem & periurium reducitur ad cõcordiam: ſed quoad hoc, vt eius dictum probet, nihil penitus operatur, de qua re eſt gl. notab. & ibi, Anto. in. c. in noſtra, de teſti. Bart. in. l. adeo, in fine per illum text. ff. de falſis. Hanc theoricam tradit Ioan. de Imol. in. l. inter ſtipulantem. §. 1. ff. de verb. obliga. Alexand. conſil. 20. in cauſa appellationis, numer. 4. vol. 4.

SINGVLARE CXCV.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis periurus admittitur in crimine hæreſis*
2 *Papa teſtem non idoneum poteſt facere idoneum.*
3 *Periurus in cauſis ſiue ciuilibus ſeu criminalibus, repellitur à teſtimonio.*
4 *Semel periurus, præſumitur falſum iurare.*
5 *Solitus furari, præſumitur fur.*
6 *Solitus fœnerari, præſumitur fœnerator.*
7 *Periurus in vno articulo, non probat in alijs.*
8 *Periurus perdit beneficium aliquid probandi per iuramentum.*
9 *Semel malus, ſemper præſumitur malus, in eodem genere mali.*
10 *Niſi per triennium emendetur.*
11 *Vna præſumptio aliam tollit.*

1 TEſtis periurus, in cauſa hęreſis admittitur
ad teſtimonium. c.
accuſatus. §. licet de
hære. lib. 6. gloſſ. &
docto. in. d. c. in fidei
fauorem, de hære. lib. 6. Franciſ. Squillacen. de fide catholica. ca. 34. Feli. in
c. teſtimonium, num. 22. de teſti. dũmodo ex indicijs & alijs adminiculis
conſtet, quòd tale delictum non corruptionem, ſed veritatem continet:
ita colligitur ex. d. §. licet & ex. d. cap.
in fidei fauorem, tenet Feli. vbi ſupra
Abb. in cap. per tuas, num. 4. de ſimo.
Gundiſſal. de Villa. de hære. quæſt. 13
num. 12. Palat. Rub. in allega. hęreſis.
§. fin. ex quibus iuribus clarè deduci-
2 tur, quòd Romanus Pontifex poteſt
facere vt periurus vel inhabilis à teſtimonio non repellatur: Spe. tit. de
teſt. §. 1. verſi. ſed quæritur vtrũ Papa. Ioan. Andre. & Anto. in. d. c. teſtimonium. vbi Feli. nu. 22. hanc dicit
eſſe communem & Ant. Corſe. ſing.
ſuis, in verbo. teſtis, in. 5. dummodo
3 non ſit defectus naturæ, vt mente captus, & furioſus. Archi. & Peru. in. d.
c. in fidei fauorem. Ad rem igitur, regulariter, neq; in cauſa ciuili, neq; in
criminali, periurus etiam emẽdatus,
non admittitur in teſtẽ. c. cum oporteat: de accuſa. c. ſicut nobis. ca. teſtimonium de teſti. c. quicunq;. 6. q. 1.
cap. ſi quis conuictus. c. paruuli. 22. q.
5. l. 8. & melius. l. fin. tit. 16. p. 3. l. 9. &
l. 13. ti. 8. lib. 2. fori. ll. etiam ſi de facto
periurus ſit examinatus, nullum facit
indicium, text. eſt ſingularis. in. d. c. ſicut nobis, in fine: quem ibi, Feli. notat, num. 3. quæ eſt optima declaratio

tio ad Theoricam Bart.in.l. marirus.
ff.de quæſtio. & Bald. in.l. ſeruos, in
prin.C.de teſti.quando teſtis repelli-
rur ratione infamiæ, examinarus fa-
cit indicium:ob id igirur periurus à te
4 ſtimonio repellirur: ſemel enim per-
iurus, præſumirur irerum falſum iura
re.l.ſi cui crimen.§.ijſdem:ibi, qui ſe-
mel calumniatus eſt.ff.de accuſa. gl.
quæ dar hanc rationem in.l.qui cum
vno.§.ignominia.ff.de re mili.glo. in
l.Lucius.ff.de his qui nora.infami. &
in.l.3.§.lege.ff.de teſti.& in.l.Caſſius
ff.de ſena.glo.in.d.c.paruuli.gloſſ.in
verbo adulrerij in.c.per ruas, de ſim.
& dicit.gloſ.in.l. lege Cornelia. ff. ad
ſena.cõſul. Syllania.quòd ſi ſemel de
linquit, præſumirur in fururũ delin-
quere:& ſolitus furari, in dubio præ-
6 ſumitur fur. glo. & doct. in. l. in ciui-
lem.C.de furris: & ſolirus fœnerari,
præſumitur feneraror.gloſ.in.l. cum
allegas.C.de vſuris: & reſtis periurus
7 in vno arriculo ſui dicti, non probat
in alijs articulis.Inno.in.c. fraternira
tis.de hære.& dicir communem opi-
nionem Alex.conſi.133.viſo proceſ-
ſu.num.5.vol.1.& Bernar. Diaz in re
gu.348.incip.inſtrumenri falſitas: &
Hippo.dicit communem:ſing.76.in
cip.communis conclu. vbi hoc limi-
tat, & dicir ſingu.Bald.in authenr. &
qui iurar.num.4.in fine. C. de bonis.
aurori.iudi. poſſiden. & in.l. 2. nora.
2.C.de bonis aurho. iudi. poſsi. Ro-
ma.in l.admoneudi:vbi latius Iaſ. in
rep.num.60.ff.de iureiuran. Abb. &
8 Decius in.c.quæſtioni in fine, de ap-
pella.Feli.in.c.ex parre de reſti. Hip-
pol.in.l.maritus.nu. 36. cum ſequẽti.
ff. de quæſtio. quòd perinrus perdit
beneficium aliquid probandi per ſuũ
iuramentum, quod ad hoc viderur
text.expreſſus in.cap.paruuli. 22. q.
5. ibi neque ad ſacramenrum acce-
dat, & ibi, neq; in ſua cauſa nec alte-
rius iurator exiſtat, allegar ad id Bald.
in aurhen.& qui.in princip.C. de bo
nis autori.iudi.poſſi.& Roma. in rep.
l.admonendi, in prin.ff.de iureiuran.
& Feli.in.c.ex parte. num. 4. de teſti.
quod oprimè exemplificari poreſt in
caſu.l.ſi quando.C. vnde vi.& in cap.
fin.quòd mer.cauſ.& in.l.9. titul. 10.
part.7.& in caſu.l.11.tit.5. lib. 4. fori.
ll.& in caſu.l.ſancimus. C. de iudi. &
in.l. vnica.ritul.18.lib.3.fori.& datur
declaratio ad rext.&.gloſſ.in. l. in bo
næ fidei.C.de iureiurand.& ad.c. fin.
§.fin.eod.tir.& ad.c. vltra tertiam, de
teſti.& ad.c. quia proprer de electio.
& ad plures alios caſus relatos per
Hippoly.in rub.C.de proba. nu. 119.
cum ſequenti.& in practi.crimi.§. di
ligenrer.num.103.& ratio eſt, quòd
9 periurus non eſt idoneus teſtis, quia
ſemel malus ſemper præſumitur ma-
lus.l.non omnes.§.à barbarijs.ff.de re
mili.l.4.ff.de accuſ. l. eos. ff. de decu-
rio.reg.ſemel malus.de reg. iu. lib. 6.
quæ regula intelligi ſolet in eodem
genere delicti rantum: vt pura qui
eſt homicida, & accuſarur de furro
vel de vſura, non proprer id præſumi
tur fur vel vſurarius. Barr. in. l. 2. ff.
de ſena. Bald. & Ioannes de Imol.in
l.fin.ff.de hærer.inſtit.gloſſ.& ibi. An
carra.in.dict.regula, ſemel malus. Fe-
li.in.cap.cum in iure.num.2. de offi.
deleg. Alcia. tracta. de præſumptio.
regu.2.præſumptione.7.Hippo. con
ſil.77.in cauſa.numer. 11. & larius in
ſing. 74. incip. ru habes. Solet etiam
10 limirari & intelligi dicta regula, niſi
per triennium continuum malus
emendetur, bene faciendo. authen.
de monachis.§.ſi verò intra rrienniũ
ibi, ſufficir ad meliorem purgario-
nem peccarorum, & ad virturis aug-
menrum triennalis remporis teſti-
monium.colum.1.quem tex. ad hoc
dixir eſſe ſolennem. Angel. ibi. &
Sali.

Sali.in.l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. qui ſatiſ-
cogan. & in. l. ſi minorem. C. de in
11 integrum.reſti.mino.Iaſ.in.l.ſi prius.
num.42.ff.de noui operi.nuncia. Al-
cia.de præſumptio. reg. 2. præſump-
tione.7.num.3.quia vna præſumptio
tollitur per aliã. l.cum qui.C.de epiſ.
& cleri. l. diuus. ff. de in integ. reſti.
cap.abſit. 11. q.3. cap. cum in iuuen-
tute:de præſumptio.vbi latiſsimè Fe
li.ſcripſit.5.fallen. ad.d.regulam, ſe-
mel malus.

SINGVLARE CXCVI.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis ad teſtimonium recipiendus non eſt, al tera parte abſente.*
2 *Omnia quæ aduerſus abſentes non contumaces fiunt, valida non ſunt.*
3 *Papa non poteſt in cauſa procedere, parte non citata.*
4 *In præſentatione inſtrumenti, pars aduerſa debet citari.*
5 *Qua cautela periti aduocati vti debent, circa productionem inſtrumentorum.*
6 *In crimine hæreſis parte abſente, & non cita ta, teſtes recipiuntur.*
7 *In alijs delictis, maximè grauibus, non citatur pars in receptione teſtium.*
8 *L X. caſus in quib⁹ proceditur parte nõ citata*
9 *Ponitur caſus notandus in quo proceditur par te non citata.*
10 *Quando agitur de nullitate, ſententia poteſt reuocari, parte non citata.*
11 *Quando ſententia prolata fuit parte non cita ta, poteſt reuocari, ea non citata.*

1 TEſtes ad teſtimoniũ
non ſunt recipiẽdi,
altera parte abſen-
te, & non citata.c.2.
c.ſignificauit, de te-
ſti.l.ſi quando, in fi-
ne.C.de reſti.l. iudices. C.de fide in-
ſtru.aut.de teſtibus.§.hic verò.col.7.
ca.in primis.2.q.1.c.1.q.9.l.23.tit.16.
p.3.generaliter enim omnia quæ ad-
uerſus abſentes & non contumaces
2 ſtatuuntur, non ſunt valida.l.de vno-
quoque.ff.de re iudi. vbi pleniſſimè
Hippol.12.ampliationes,&.60.fallẽ.
ſcripſit. l. nã ita diuus.ff.de adoptio.
l.tres denunciationes. C. quomodo
& quando iudex. Hæc citatio ob id
fit, vt pars contra quam teſtis produ-
citur, videat an aliqua legitima exce
ptione talis teſtis à teſtimonio poſſit
repelli.c.præſentiũ.de teſti.etiã Papa
non poteſt in cauſa producere, parte
non citata.Hoſti.& Ioan. And. in.c.
3 veſtra.de procu.Hippoly.ſing.77.in-
cip.citatio.cum de iure naturali ſit ci
tatio.Cle. paſtoralis. de re iudi. & in
productione cuiuſlibet inſtrumenti
debet pars aduerſa citari: aliàs tale
inſtrumentum non probat.c.chartę.
4 3.q.9. Bald. expreſſe in. l. ſi quando.
num.14.C.de teſti.& in.l.iudices.nu.
4.C.de fide.inſtru.& in.l.1.in fine. C.
quando.libe.prin.dat. faciat lit. con-
teſta.& ibi Iaſ.num.11.& in.l.fi.ff. de
ferijs.Bart.in.l. item illa. ff. de conſti.
pecu.Feli.in.c.2.num.31.de teſti.pro
qua communi ſenten.eſt.l.properan
5 dum.§.ſin autem reus.C.de iudi. & iu
ris regula: de qua in. l. in exercendis.
C.de fide inſtru.ideo periti aduocati
& procuratores in productione in-
ſtrumentorum in actis, faciunt ſcribi
quòd erat pars præſens, vel legitimè
citata.His addendũ eſt vnum ſatis
ſtupendum, quod affirmat Bart.in ex
tra.ad reprimendum, in verbo.de pla
6 no.quomodo in crimine læſæ maie.
proce.quod ad hoc quod inſtrumen
tum productum probet, neceſſe eſt
quòd detur copia parti aduerſæ, ad
opponendum contra illud. Quod ſe-
quitur Roma.in.l.qui ante calendas.
ff.de verbo oblig. Ange.in. §. appellã
tur,

ſut,in fine, inſti. de exceptio. & plures alij relati per Hippol.in ſingu.81. incip. aduertas ad vnum, vſq; adeo te ſtis productus, parte non citata, non probat quòd eius dictum aliquod nō facit indicium, probatur in d.c.2. de teſti.ibi, nullius momenti: quem tex. Abb.ibi.nu.14. & Feli. nu.3. notant: & Decius ibi.num.27. dicit eſſe communem opinionem: tenuit Bar. in l. maritus. nu.3. in fine. ff. de quæſtio. Hippo.in l.1.num.4.ff.de quæſtio.& melius conſi.59.in cauſa inquiſitionis, in fine.

¶ Sed ſpeciale eſt in cauſis hæreticæ prauitatis, quòd parte abſente & non citata, teſtes admittuntur.c.ſi.de hæ re.lib.6. quem ibi ad hoc Domi. & Peru.notant in prin.& dixit eſſe ad hoc norabile Abb.in.d.c.2.num.8. & ibi. Feli.num.17.Roma. ſing. 364. incip. fuit vnus: & Soci.regu.523.incip.teſtium depoſitiones.falle.4.Carrerius de hære.num.121. Hippol.in.d.l. de vnoquoq; num.61.ff. de re iudi. Ludo.Carre.de hęre.§.verſa autem vice. nu.10.Iaco.Septi.in inſtitu.catho. c. 62.nu.17. vt abſq; aliquo timore libere & ſpontè teſtes aduerſus hæreticos inquiſitos deponant: ſæpe enim ille, aduerſus quem teſtificantur, ſi eſſet perſona potens ſeu terribilis, & teſtium perſonas cognouiſſet, teſtibus morte, vel minas, vel timorem inferret: vt dicitur in.d.c.fin.de hæret.lib. 6. vnde dicit ſing.Hoſt.& Ioan.And. in.c.quoniam frequenter, in prin. vt lite non conteſta. quos ibi Abb.num. 14.ſequitur: & in.d.c.2.nu.9. & Feli. nu.13.& Roma. vbi ſupra, quòd quā-

7 do propter nimiam potētiam aduerſarij eſt timor de morte, vel de oppreſſione teſtium, omittenda eſt citatio partis aduerſæ in examinatione teſtium: & in delictis enormibus poteſt iudex procedere lite non conteſtata, & parte non citata, in receptione teſtium.Arch.in.c.1.de homi.li. 6. quē refert Hippo.in pract.crim.§.diligenter.num.158. quod ſanè æquiuocum ſonum non mihi videtur, cum de maiori præiudicio & pœna agatur. Sex caſus, in quibus teſtes non citata parte examinantur, refert Roma.ſingul. 364.incip.fuit vnus,&.14.caſus ſcrip

8 ſit Feli.in.cap.2.nume.7. de teſtibus: &.60.caſus per Hippol.in.d.l.de vno quoq;. Vltra quos addam vnum notatu dignum: videlicet, quòd ſi aliquis equum conduxit ad partes longinquas, & in illis partibus aliquo caſu fortuito mortuus fuit equus, conductor faciat teſtes coram iudice competenti examinari: neq; ad validitatem & fidem teſtium neceſſe eſt citatio domini equi. Ita dixit ſingu. Bart. in.l.2.num.4.C.de naufra.lib.11. quē

9 ſequitur Anto.Corſ.in ſing.incip.teſtis in loco: & Rauen. in alphab.aureo.fol.143.col.4.Hippo.ſing.24.incip.clarum eſt. Decius in.c.2.nu.26. de teſti. quod intelligendum eſt, dūmodo dicta teſtium de neceſſitate concludant ad totum validitatem: nam ſi in genere probāt, quòd equus cum quo itinerabat, qui erat talis coloris, fuit mortuus, non videtur ſufficiens probatio: ſed probetur quòd ille equus qui fuit locatus fuit mortuus, qui erat Titij locatoris: nā poterat eſſe alius equus eiuſdem coloris: cum omnes equi ſint ferè eiuſdem coloris, vt dicit Ioan.Andre, in. c. auditis.ſi.col.de præſcrip. quem ibi Anto.& Abb.ſequuntur: & Iaſ.in.l.ſi.nu. 20.C.de bono.poſſ.ſecundum tab.& Alexan.conſi.119.viſo proceſſu, hāc dixit eſſe communem opinionem. Decius conſil.91.incip.& diligenter, in fine. Dicta enim teſtium & probationes debent de neceſſitate concludere.l. neque natales.C. de probat.

l.nam

l.nam hoc.C.vnde legi.ca.in præſen-
tia,de proba.Sed reuera mihi videtur
quòd ſi ita eſſet, difficilis daretur pro
batio: maximè propter locorum di-
ſtantiam. Deponant igitur teſtes de
alijs ſignis equi,& adminiculis,vt eo-
rum dicto magis concludant:quę eſt
optima & notãda declaratio,ad ſing.
10 theoricam Bart.in.l.1.C.de curſu pu-
blico,lib.12. id vnum circa prædicta
ſilentio ommittẽdum non eſt: quòd
quando agitur de nullitate alicuius
ſententiæ,quę coram eodem iudice,
qui eam protulit, debet agi, vt dicit
gl.fi.in.l.iudex poſteaquam. ff. de re
iudi.Bart.in.l.ſi expreſſim.ff.de appel
la.cardi.in cle.2.nu.8.de reſcrip. De-
cius in.c.in literis,de offi.delega.par-
te non citata poteſt ſententia pronũ
ciari nulla à iudice.Abb.ant.in.c.cau
ſamq́,de reſcrip.quod ibi Abb.& De
cius optimè declarant:& quando ſen
11 tentia vel poſſeſsio data fuit de facto,
parte non citata,poteſt reuocari:par
te etiam non citata.Bart.&Alex.in.l.
ſi pacto.quo pœnam.C.de pactis.De-
cius in.l.nihil tam naturale. nu.4. ff.
de reg.iuris.

SINGVLARE CXCVII.

Teſtificari in criminalibus nemo priuilegiatus cõpellitur: vt puta milites & ſenes,ſeu valetudinarij.l.in uiti.ff.de teſti.c.dilectorum: vbi glo. magna,& dd.de teſti.cogen.Inno.in c.1.& in.c.ſuper.eod.tit.

¶ Sed in crimine hæreſis, omnes etiam à iure priuilegiati teſtificari compelluntur.Innoc.in.d.cap.1.numer.5.& Ioan.Andre.& Hoſtien. in dict.cap.dilectorum.cap.literas vbi. Abb.nume.2.&.8.de præſumptio. Socin.reg.509.incip.teſtificari in criminalibus: vbi regulam &.5.fallen. ſcripſit.

SINGVLARE CXCVIII.

Teſtis domeſticus regulariter à teſtimonio repellitur.l.etiã. C.de teſt.l.idonei.&.l.teſtes quos.ff.eo.tit. l.1.§.ad quæſtionem.ff.de quæſtio.c. in literis,de teſti.l.18.tit.16.p.3.& dicuntur domeſtici quaſi domi ſtantes l.pronunciatio.ff.de verb.ſigni.declarat Bald.in.d.l.etiam.

¶Sed in crimine lęſæ maieſtatis,diuinæ & humanæ, teſtis domeſticus ad teſtimonium admittitur.l.fin. C. ad l.Iuliam.maieſta.Gundiſſ.de Villa.de hære.q.13.nu.11.Bertachi.p.4.num. 91.vbi regulam in hoc, & plures fallen.ſcripſit.& Feli.in.d.cap.in literis. Hippo.in.l.1.§. ad quæſtionẽ, per.4. col.ff.de quæſtio.& in ſingu.5.incip. regula eſt:&.32.fallẽ.ad dictam regulam refert Bernar.Diez de Luco, in reg.746.incip.teſtis domeſticus. Ratio ſpecialitatis eſt, quia hoc crimen hæreſis ſolet clã & ſecretò fieri: ideo melius per familiares quàm per alios probari poteſt.l.conſenſu.C.de repu. c.tertio loco,de proba.

SINGVLARE CXCIX.

Teſtes,quos quis pro ſe produxit, ſi contra ſe in eadem vel alia cauſa producantur, non poteſt aliqua exceptione repellere.l.ſi quis teſtibus C.de teſti.c.ſi quis teſtibus.4.quæſt. 3.l.31.tit.16. part. 3. quos ſemel quis approbauit,non poterit poſtea reprobare.l.ſi vxor.§.fi.in fine. ff.de adulte.ca.publicato,de electio.c. dilectiſſimi.8.q.2.

¶Sed in odiũ hæreticorũ,ſi Orthodoxus cõtra hæreticũ litiget,pro ſe,hæretici teſtimonio poteſt vti: ſin autem contra ſe hęreticus producatur, Orthodoxus hæreticum poteſt à teſtimonio repellere.c. ſi hæreticus in

prin.2.q.7.glo.fi.in.c.poſſeſſor.de re-
gu.iu.lib.6.dicit hoc eſſe ſpeciale fa-
uore fidei.

SINGVLARE CC.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis inimicus an à teſtimonio repellatur in crimine hæreſis.*
2 *Inimicus non eſt idoneus teſtis.*
3 *Amicus mei inimici, à teſtimonio repellitur.*
4 *Teſtis de proximo reconciliatus, à teſtimonio repellitur.*
5 *Qui ſolitus eſt ſalutare, ſi non ſalutat, præſumitur inimicus.*
6 *Inimicus dicitur qui minatur.*
7 *Detentus in vinculis, etiam iuſtè præſumitur inimicus & odioſus.*
8 *Omnes qui ſunt de aliqua familia alteri contraria, dicuntur inimici.*
9 *Qui ſponte vult teſtificari, inimicus præſumitur.*
10 *Fides adhibetur teſti aſſerenti ſe eſſe inimicũ.*
11 *Arbitrio iudicis relinquitur quæ inimicitia ſit ſufficiens, vt quis à teſtimonio repellatur.*

1 TEſtis inimicus in cri
mine hæreſis, à te-
ſtimonio non repel
litur, ſecundum Ar
chi.in.c. accuſatus.
num.4. de hęre.lib.
6.allegando.ca.licet Heli.&.cap.per
tuas, de ſimo.idem tenuit Ioan.Nico
la.de hære.nota.10.incip.non igno-
ras. Sed contra prædictos tenuit ex-
preſsè Gundiſſal.de Villa.q.13.num.
13.ſui tracta.de hęre.& late Iaco.Sep
ti.in inſtitu.catho.c.25.nu.18.&.ca.
62.nu.31.quæ opinio magis mihi pla
2 cet: nam iura quæ Archid.allegat, id
non probant: & eſt contra eos reg.iu
ris, quòd inimicus non eſt idoneus te
ſtis.c.repellantur.c.meminimus.ca.
cum oporteat, de accuſ.ca.ſi teſtes.4.
q.3.l.3.in prin.ff.de teſti.l.1.§.quæ-
ſtionum.ff.de quæſtio.l.ſi quis teſti-
3 bus.C.de teſti.l.liberi.C.de inoffi.te-
ſta.l.22.ti.16.p.3.quæ lex regia refert
omnes iuſtas cauſas inimicitiæ: &.d.
l.3.ff.de teſti.& etiam amicus mei ini
mici, contra me à teſtimonio repelli
tur.c.repellantur.ca.cum.p.Manco-
nella, de accuſa.Bar.in.l.ſciendum.ff.
de leg.1.Bald.in.d.l.ſi quis teſtibus.
4 Alex.conſi.99.in cauſa inquiſitionis.
nu.6.vol.1.quod bene declarat Feli.
in.c.1.in fine de teſti. etiã ſi teſtis de
proximo ſit recõciliatus, & olim erat
inimicus, à teſtimonio repellitur:
quia ſemper remanent veſtigia ini-
micitiæ.c.accuſatores.1.& ibi.glo.3.
q.5.gl.in verbo inimicitias.in.ca.per
tuas.vbi Feli.& Ana. de ſimo. Inno.
Abb.Ana.& Feli.in.c.cum oporteat,
de accuſat. Iaſ.in.l apertiſsimi.C.de
iudi.Roma.ſing.315.Hippo.in.l.1.§.
præterea.nu.4.ff.de quæſtio. Late Ti
raque.de ceſſante cauſa, parte.2.limi
ta.16.n.7.Hanc fatetur eſſe commu-
nem opinionem Couar. in quæſtio.
practi.c.18.n.3.aduerſus quam eſt.l.
Athletæ.§.dat remiſsionem.ff.de
excuſa.tuto.vbi nuper reconciliatus
5 inimicus non excuſatur à tutela. Et
dicit gl.ſing.in.c.cum Adrianus.63.
diſ. quòd præſumitur inimicus ille,
qui non ſalutat, ſi ſolitus eſt ſalutare:
quam dixit ſing.Abb.in.ca.ad hæc.1.
n.3.de appella.& in.c.cũ ceſſante.n.
8.eo.tit.& in.d.ca.repellantur.n.2.&
in.c.olim.n.6.de iniurijs.Stepha.Au-
fre.in capel.Tholo.deciſione.222.in
cip.itẽ fuit.& Feli.in.c.cũ ſuper.n.5.
de offi.delega.& in rub.procemij de
creta.n.19.Marti.Blan.in rep.l.fi.nu.
109.ff.de quęſtio.gl.eſt ſimi.in parte,
6 nõ loquitur, in.c.ſi inimicus.93.diſt.
& qui minatur, dicitur inimicus.Bal.
in.l.vnica.nu.8.C.ſi quacunque præ
di.poteſta.qui allegat.glo.in.d.§.dat
remiſ-

remiſsionem. Idem tenuit Felin. in.
d.c.cum ſuper.num.4.& minæ ſuffi-
ciunt, vt qui minatur, ponatur ad tor
turam. Spe.tit.de præſumptio. §.ſpe-
cies.verſi. penè petens: quam doctri-
nam aliquibus rationibus nititur re-
prehendere Hippo.conſil. 72. incip.
tria, in prin. & qui aliquem facit de-
7 tineri in vinculis, etiam iuſtè iudicis
authoritate, talis præſumitur odio-
ſus & inimicus.tex.eſt ſing.in.l.in ip-
ſius mariti. C. fami. herciſ. quem ad
hoc dicit eſſe notabilem. Abb.in.ca.
cū dilectus, in fine de accuſa. & Mar-
ti.Blan.in rep.l.fin.num.99.ff.de quę
ſtio. Idem tenuit Bald.in.l.non igno-
8 rat, in fine.ff.ad exhiben. Feli. in.d.c.
repellantur.num.3.& eſt tex.ſimilis,
in.c.2. de procu.lib. 6.& omnes qui
ſunt de aliqua familia vel ſeditione,
alteri familiæ contraria, dicuntur ini
mici, & à teſtimonio repellūtur. Bal.
in.l.vnica.C.de rap.virg.& in.c.ſi vaſ
ſallus.in prin. ſi de feudo fuerit con-
tro.Abb.in.d.c.cum.p. Manconella.
nume.2.Feli.in.d.cap.repellantur.n.
4.vt in Italia ſunt Guelphi, & Gebel-
lini: & in ciuitate Genuenſi Ortui, &
Fregoſi: & in Neapolitana ciuitate
Gaſconi, & Vaſcolleti: & in Florentia
Altoniſes, & Alemaniſes: & in Nauar
ra Viamonteſi, & Agramonteſi: & in
Turre Iulia, & Caſtrocæſarijs in Hiſpa
nia, inter familiam Chauenſem, &
Vargenſem: & in Vbeda & Baetia, in
ter Carauajalenſes, & Couenſes, &
9 qui ſpontè abſque iudicis mandato
vult teſtificari in cauſa criminali con
tra aliquem illius, præſumitur inimi-
cus.c.meminimus: & ibi gloſſ.fin. &
Abb.notat, nu.8.de accuſa.& in. d.c.
cum.p.Manconella: & in.ca.nota.2.
vbi latè Decius de iudi. Et generali-
ter in qualibet cauſa, teſtis qui ſpon-
tè ſe ingerit, & ſpontè vult teſtifica-
ri, eſt ſuſpectus: auten. rogati. C. de
teſti.Bart.in.l.quæ omnia.§.1.nume.
2.ff.de procura.& in.l. poſt legatum.
§.his verò.ff.de his quibus, vt indig.
10 Feli.in.c.2.num.23.de teſti.& credi-
tur teſti aſſerenti ſe eſſe inimicum
alicuius, vt à teſtimonio contra illū
repellatur.ca.inquiſitionis.§.tertiæ:
vbi Abb.notat, nume 7.de accuſa. &
ſufficit vt à teſtimonio repellatur, vt
ſubſit aliqua legitima cauſa inimici-
tiæ: etiam ſi teſtis iuramento exami-
natus dicat nullum habere odium
vel inimicitiam cum illo contra quē
teſtificatur. Salic. in. l.1. in princi.ff.
de teſtib. & in auten. ſi teſtis produ-
ctus dicatur. C. eodem titul. Alex.cō-
ſil.99.in cauſa inquiſitionis, numero.
11 3.vol.1.Hippo. ſing.17. incip. inimi-
cus: quod certè eſt ſingulare, & quo-
tidianū. Finaliter arbitrio iudicis re-
linquitur, quę inimicitia ſit ſufficiēs,
propter quam teſtis à teſtimonio re-
pellatur. gloſſ.in verbo: inimicos, in
cap.cum oporteat: vbi Abb.numer.
4.de accuſa.gloſſ.ſimilis in verbo, ini
micum, in. cap.2.de procura.libro.6.
gloſſ.magna in fine. in. ca. accuſato-
res.3.q.5.pro quibus eſt.l.3.§.1. ff. de
teſti.& auten.de teſti.§. ſi verò dica-
tur.coll.7.

SINGVLARE CCI.

TEſtes ſi ſunt plures & minus ido
nei, vt fidem faciant, eorum de-
fectus ſupplet numerus. glo. eſt ſing.
in verbo. numerus, in.l.3.§.1.ff.de te-
ſti. quam dixit ſing. & non eſſe alibi
Bart.in.l.excuſantur.numero.7.ff.de
excuſa.tuto. Ioa. de Imo.in.l.qui te-
ſtamēto, in prin. ff.de teſta Alex.cōſi.
149.viſo proceſſu.n.5.vo.5.& cōſi.21
incip.repetitio in cauſa, in prin. vol.
4.& cōſi.5.in cauſa inquiſitionis. n.6.
vo.1.Decius in.c.licet cauſam.n.8.de
pba.Hip.in rub.C.de pba.n.312.& in

conſi.109.audito,& intellecto.num. 5. & in practi. crimi.§. expedita.nu. 82.quæ communis opinio,& glo.intelligenda eſt in cauſa ciuili:ſecus tamen in cauſa criminali vel ciuili ardua, in quibus illud quod in fide teſtium deficit, eorum numerus non ſupplet:ita notanter dixit Bald. in.c. ad noſtram,de proba.allegando.cap. licet.§.quidam verò de proba. quod ſequitur Feli.in.c. teſtimonium. nu. 5.de teſti.Decius in.d.c.licet cauſam num.8.& in conſi.133.viſo proceſſu. num.5.& Hippo. in locis retro citatis: & in ſing.437.in cauſis:& ſingu. 477.incip.in teſtibus. Sed in crimine hæreſis,quanquàm cauſa ſit criminalis & ardua, numerus teſtium defectum eorum & qualitatem ſupplet. c.in fidei fauorem:ibi ex numero teſtium de hære.lib.6.ita dicit Franciſ. Squilla.de fide catho.cap.34. & Pala. Rub.in ſua allega.hæreſis.§. fi.

SINGVLARE CCII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes qui non ſunt idonei in ſubſidium, an reputentur idonei.*

2 *In cauſa adulterij domeſtici admittuntur.*

3 *Ratione difficilis probationis, minus idonea probatio habetur pro plena.*

4 *Qualiter probetur contractus eſſe vſurarius.*

5 *Qualiter crimen repetundarum aduerſus iudicem probetur.*

6 *An.l.8.tit.15.lib.2.ordi.intelligenda ſit ſecundum dictum Ange.ibi relatum.*

1 Teſtes qui alias non ſunt idonei, in ſubſidium reputantur idonei:ſed non ſemper, neque omni tẽpore,neque in qualibet cauſa:ſed tantum quando ex natura illius actus qui venit probãdus, alij teſtes neq; actu neq; habitu poſſunt haberi:prout eſt in crimine hæreſis ſeu coniurationis,aliorũve delictorum,quorum mos eſt, quod ſemper ſolent clàm & occultè perpetrari:& non in alijs delictis, vt puta in homicidio,vel iniuria, vel violentia: in quibus delictis habitu multi teſtes poterant interuenire; ſed actu non interuenerũt,niſi teſtes infames, vel mulieres,vel alij minus idonei: tunc tales teſtes in ſubſidium non reputãtur idonei.Ita dixit ſing.Anto. de Butrio in.c. tertio loco de proba. quem ibi Feli.nota.4. ſequitur: & in cap.de carcero.num.5.de teſti.Abb.in.c.fin. nu.2.de teſti.cogen. Iaſ.in.l. cunctos populos.lectu. prima. in fine.& in.2. lect.nu.50.C.de ſumma Trini.& fide catho. Alex.conſi.64. viſo themate. vol.1.Decius conſi.310. viſis diligenter atteſtationibus.n.3.& conſi.342. in caſu partus ſuppoſiti,num.3.Hippo.ſing.73. incip. plures ſunt,& in.l. infans,nu.47. ff.de ſicarijs. Io. Berna.
2 Diaz.reg.759.incip.teſtes qui aliàs. pro qua concluſione eſt. ca.in literis de teſti.& cap.fi.de teſti. cogen. &.l. conſenſu.C.de repudijs: vbi in cauſa adulteri domeſtici admittũtur, quia clàm & occultè fieri ſolet:&.l. ob carnem.§. ſi ea rei conditio. ff. de teſti. vbi Arenarium teſtem vel ſimilem perſonam admittere cogimur: & ita intelligenda eſt iuris regula, quòd teſtes qui non ſunt idonei, in ſubſidium,quando alij teſtes non poſſunt haberi reputantur idonei:de qua.ca. veniens,in.2.de teſti.ca. fin. de teſti. cogen.c.tertio loco,de proba.c.cum dilecti. de electio.l. pen. C. de hære. l. non omnes.§. à barbaris. ff. de re mili.Bald.in.l.quia liberi. C. de teſti. Iaſ.in.l.4.§.ſi tibi ob indicium.nume. 4.ff.de condi.ob turp.cau.Hippo.in l.1.§.

l. 1. §. diuus Antonius, in fine. ff. de quæſtio. & in conſi. 61. poſt redirum, in fine. & conſi. 102. incip. pauci ſunt dies. Feli. in cap. inſuper. num. 7. de teſti. optimè Ioan. Igneus in rep. l. 1. §. ſerui appellatione. ff. ad Sillani. Huic concluſioni proxima eſt alia iuris regula, quòd ratione difficilis probationis probatio minus idonea, habe-
3 tur pro legitima probatione. l. ſi vicinis. C. de nuptijs. l. filium, eum diffinimus. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. cap. maritis, de adulte. c. Michael, de filijs presbyterorum. Bart. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. num. 17. ff. de noui ope. nuncia. Bald. in. l. quicunque. num. 24. C. de ſeruis fugi. & in authen. quas actiones, in fine. C. de ſacroſancta eccleſia. Iaſ. in. l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor ait. num. 20. ff. de edendo: & in. l. cum ea. nume. 5. C. de tranſa. Petrus Gerar. ſingul. 8. incip. nota quod in caſibus clandeſtinis. Hippoly. ſingul. primo, & in rub. C. de proba. num. 8. ex quo deducitur decidendi ratio, ad. cap. cum in tua diœceſi, de vſuris: vbi probatur contractus eſſe vſurarius, ex præſumptionibus & argumentis, propter occultas fraudes quibus quotidie vtuntur vſurarij, ad exigendas vſuras, ſingul. l. regia prima. tit. 2. lib. 8. ordi. quę probat illos à quibus vſurarius habuit ad probandum contra eum vſurarium, idoneos eſſe teſtes. dummodo ad eos nullum commodum pertineat: quod optimè declarat Feli. in cap. perſonas in fine de teſti. poſt Bald. in. l. dictantibus. C. de teſta. Roma. ſing. 355. Didacus à Couaruu. lib. 3. reſolu. cap. 3. num. 4. & 5. Hinc eſt quod dicit glo. ſingul. & expreſſius Angel. ibi, in authen. vt iudices ſine quoquo ſuffra. §. oportet. coll. 2. quam allegat Hippo. in. l. lex Cornelia, nu. 3. ff. de ſicarijs: & in conſi. 61. poſt redditum. nu. 33. quod adhibetur fides aliquibus, dicẽtibus pecuniam vel rem quampiam iudicibus dediſſe, vt venalem ſententiam proferant: quia iniqui iudices, non coram teſtibus vel tabellione, ſed clàm & occultè ſolent accipere: quam concluſionem veram eſſe opinatur Ange. ibi, quando ſunt aliæ præſumptiones contra iudicem: ſed. l. 8. tit. 15. lib. 2. ordi. ſtatuit, quod ſi ſunt tres vel plures affirmantes aliquid iudici dediſſe, vt iniquam ſententiam proferat, huiuſmodi aduerſus iudicẽ eſt legitima probatio, vt iudex pœna ordinaria puniatur: de qua cõcluſione vide ſup. ſing. c. 2. in. fi. vbi optimè.

SINGVLARE CCIII.

Teſtibus ſeu atteſtationibus publicatis ſuper eiſdem articulis vel directo contrarijs, idem, vel alij teſtes non recipiuntur, vt euitetur ſubornatio. cap. fraternitatis. ca. cum veniſſet. cap. cauſamque in. 2. de teſti. Cle. fin. de teſti. l. 37. & 39. titu. 16. part. 3. l. 4. tit. 11. lib. 3. ordi. quod fallit in crimine hæreſis, in quo teſtes ſemper admittuntur, non obſtante publicatione, Arch. in. c. per hoc, in fine de hære. lib. 6. Domini. in. c. vt officium. §. verum. eodem tit. & lib. Albert. in. c. 1. q. 16. nu. 19. eo. tit. & lib. Ludo. Carrerius. de hære. nu. 124. Villadiego. de hære. q. 14. Feli. in. d. c. fraternitatis. num. 10. Ponzimbius de lamijs, nume. 73. Soci. in regul. 498. incip. teſtibus publicatis. Falle. 11. tum propter fauorem fidei, tum quia publicatio in crimine hæreſis ſecretè fieri ſolet: ideoque ſubornationis ſuſpicio ceſſat. Nonnullas fallen. ad regulam poſitam refert Feli. in cap. per tuas, de teſti. & in. d. c. fraternitatis, & Soci. in reg. 503. incip. teſtes poſt publicationem, & d. l. 39. adde alia in. c.

cum clamor de teſti. quando teſtis primo obſcurè depoſuit alium ſing. caſum, in cap. ex tenore. eodem. titu. quando in continenti teſtes producuntur, vel quando de ſua defenſione ante publicationem inſtrui non potuit alium in cap. cum in tua diœceſi. eodem. ritu. quando prius teſtes fuerunt recepti in iudicio ſummario vel in cauſa criminali vel extra iudicium: alium caſum in ca. per tuas. eo. titu. quando non fuit recte facta publicatio, quē tex. bene declarat Hippo. in. l. 1. nu. 19. ff. de ſicarijs, alium in ca. cauſamque in. 2. de teſti. quando publicatio in certis capitulis tantum fuit facta: alium caſum, in. l. vnius. §. reus ſecundum vnam lecturam. ff. de quæſtio. in caſum, in cauſis criminalibus teſtes poſſunt recipi poſt concluſionem & publicationem teſtium, expreſſè Bart. in. l. diui. ff. de pœnis, & in. l. vnius. §. cogniturum. ff. de quęſt. Hippo. in. l. 1. §. ſi quis vltro. nume. 4. ff. eod. tit. eſt tex. in. d. ca. cum in tua. Vbi gloſſ. & docto. nam in cauſis criminalibus ſuis defenſionibus quis nō poteſt renunciare, neque datur deſertio appellationis, neque vnquàm ſententia condemnatoria tranſit in rem iudicatam. Ana. in cap. de his in fine. de accuſa. tex. in. d. §. cogniturū. gloſſ. in. l. pactum inter hæredem. ff. de pactis. Hippo. in. l. vnica. numero. 144. C. de rap. virg. præterea alium caſum ad ſupradictos ſcripſit. Spe. titul. de inſtru. editio. §. fin. verſi. ſed pone, quem refert Alex. in auten. iubemus. col. 3. C. de iudi. Hippo. in d. §. ſi quis vltro. num. 11. & in conſil. 1. nu. 75. videlicet quando teſtes ſunt legaliſsimi, omnique exceptione maiores, quia in eis ceſſat omnis ſuſpicio ſubornationis, adde alium, quando poſt publicationem teſtium, per facti euidentiam poſsit cōtrarium probari. Bald. in. l. ſi quis teſtibus, in fine. C. de proba. numero. 161. cum ſequētibus: alium quando atteſtationes ſunt perditæ, quòd iterum poſt publicationem teſtes ſunt examinandi. cap. fin. de proba. Spe. titu. de probatio. §. ſatis vtiliter. Hippo. in. d. rub. de proba. numero. 339. addendus eſt alius caſus, quòd iudex ex offi. ſuo poteſt teſtes in cauſa producere poſt publicationem. Bald. in. l. ampliorem. C. de appella. ſequitur. Alex. in. l. quarta. §. hoc autem iudicium. colūna tertia. ff. de damno. infecto. Barba. in cap. ad petitionem, nota. fi. de accuſa. Hippo. plurima referendo in. l. prima. §. ſi quis vltro. numero octauo. ff. de quæſtio. & in conſi. 60. incip. ſermonem rectum. numer. 19. ac ita ex prædictis iuris profeſſores modo relati colligunt cautelam, quòd pars quæ vult teſtes producere poſt publicationem det nomina teſtium iudici, & ſe abſente & iudex ex ſuo officio illos producat, cum iudici nunquam ſit concluſum in cauſa. l. vbicunque. ff. de interro. actio. cap. iudicantem. 30. quæſt. 5. gloſſ. 1. in cap. fi. de confeſsis. glo. in cap. 1. vbi Francus. num. 4. eod. titu. lib. 6. c. per tuas. vbi glo. de teſti.

SINGVLARE CCIIII.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes ſingulares in crimine hæreſis an probent.*

2 *Teſtes ſingulares regulariter non probant.*

3 *Quando ſunt teſtes ſingulares, dictum vnius debilitat dictum alterius.*

4 *Minus probant mille teſtes ſingulares quam vnus.*

5 *Non defertur iuramentum habenti plures teſtes ſingulares.*

6 *Quando dicantur teſtes ſingulares.*

7 Quando

7 *Quando teſtis plus dicit in dicto ſuo quam*
alius, non dicitur ſingularis.
8 *Quando teſtes in modico ſunt contrarij, non*
dicuntur ſingulares.
9 *Quando teſtes concordant in ſubſtantia rei*
& non in verbis non dicantur ſingulares.
10 *Singularia dicta Archi. circa ſingularita-*
tem teſtium.

1 TEſtes ſingulares in
crimine hæreſis ple
ne probare affir-
mat Iaco. Butri. in.
l. arriani, poſt. gloſſ.
ibi. C. de hære. Sali.
in. l. quicunque. C. eod. titu. de hære.
Bald. in. c. cũ omnes de conſti. Alex.
conſi. 72. incip. inſpecto diligenter.
num. 4. vol. 1. & Corneus. conſili. 28.
vol. 3. ſequitur. Iaſ. in rep. l. admonen
di. num. 256. ff. de iureiuran. dicentes
quòd ad probandum aliquẽ eſſe hæ-
reticum in genere ſufficit per teſtes
ſingulares diuerſas illius hæreſes pro
bare: veluti ſi aliquis teſtis dicat quòd
Lutherus aſſeruit vota caſtitatis ne-
minem obligare: & alter teſtis dicat
quòd audiuit eundem dicentem nõ
eſſe obediendum Papæ, & ita teſtes
de diuerſis hæreſibus teſtificantur,
tales teſtes probant in genere illum
eſſe hæreticum: ita tenuit Ioan. de
Imo. in. ca. cum oporteat de accuſa.
Decanus Segouienſis de hæreſibus.
c. 12. Hippo. conſi. 1. nu. 28. & nu. 41.
Albertinus in. c. 1. q. 16. nume. 51. de
hære. lib. 6. Iac. Septi. in inſti. catho. c.
62. nume. 24. vbi rationem huius rei
aſsignat, quòd omnes hæreſes ſunt
connexæ & inuicem colligatę, vt his
verbis inquit. ca. excommunicamus.
1. de hære. & quòd hæc opinio ſerua-
tur in practica. licet eſſet tutius ſecũ-
dum eum quòd ſuper hoc fieret con
ſtitutio: ſed Anto. de Butrio. in. d. ca.
cum oporteat. de accuſa. affirmat ꝙ
ſi vnus teſtis deponat quòd Titius di
xit Chriſtum non eſſe natum de vir-
gine: & alter teſtis dicat quod idem
Titius dixit in Trinitate non eſſe
æqualem potentiã, quod tales teſtes
non probant illum eſſe hæreticum,
quia ſunt teſtes ſingulares. Id etiam
tenuit idem Anto. in. c. veniens. 1. in
fine de teſti. Alex. conſi. 19. In his quę
in themate. num. 22. vol. 4. & conſil.
100. ſuper primo. num. 6. vol. 1. Hip-
po. ſibi contrarius conſi. 109. audito.
nu. 7. & hanc dixit eſſe communem
opinionem. Pala. Rub. in allega. hæ-
reſis. §. 12. & Iaco. Septi. ſibi etiam cõ
trarius in inſti. catho. c. 50. in prin. Ni
cola. Boerius ſing. in Deciſione. 342.
incip. & videtur per totam illam de-
ciſionem: quas opiniones diuerſas ni
titur conciliare Feli. in. c. licet ex qua
dam. col. pe. de teſti. & Fran. Squilla-
2 cen. de fide catho. c. 34. & ca. 45. vlti-
ma verò opinio mihi ſemper placuit,
quia teſtes ſingulares regulariter nõ
probant. c. licet cauſam. §. quãquam
de proba. c. cum dilecti de accuſa. c.
bonę. in primo. §. contra vero. de ele
ctio. c. cũ eccleſia ſutrina. §. nos igitur
de cauſa poſſe. & propric. l. ob carmẽ.
3 §. fin. ff. de teſti. ratio eſt quia non eſt
numerus teſtium, ſed ſinguli ſingula
dicunt. Imò dictum vnius debilitat
dictum alterius, ideò tantum vel mi-
4 nus probant mille teſtes ſingulares
quàm vnus teſtis: vt dicit Bald. in. l.
iuriſiurandi. nu. 4. C. de teſti. & in cap.
tam literis. eod. tit. & in. l. de quibus.
verſi. ſed nũquid teſtis. ff. de legi. An-
to. in. d. c. veniens, in. 1. in fine de te-
ſti. Alex. conſi. 19. in his quę in thema
te. n. 22. vol. 4. Iaſ. in rep. l. admonen-
di. nu. 256. ff. de iureiuran. Decius cõ
ſil. 189. in caſu propoſito. nu. 8. & con
ſil. 310. viſis diligenter. n. 7. & latè cõ-
ſil. 534. procedendo breuiter. nu. 12.
Hip. cõſi. 109. audito & intellecto. n.

 3. &

3.& ſing.114.incip. vulgatum, ideo in ſupplementum probationis haberi plures etiam teſtes ſingulares
5 non defertur iuramentum. Vt concludit Iaſ.in.d.tep.l. admonendi.nu. 256.& dicuntur teſtes ſingulares quã
6 do ſuas atteſtationes in vnum rei finem non conſetuntur, & ſingularitas in teſtibus alia eſt obſtatiua, & iſta omnino infringit teſtimonium: alia eſt adminiculatiua, & iſta teſtimonium coadiuuat, vt dicit.Bald.in.c.licet cauſam.nu.11.de proba.& in.d.l. de quibus.col.pen.& clarius eius verba exponendo dicendum eſt, quòd ſingularitas teſtium quandoque eſt cum contrarietate: interdum cum diuerſitate: ſæpe etiam cum connexitate. Quando cum contrarietate, quia inuicem ſibi contrariantur, vtputa ſi vnus ait & alter negat, neuter aliquid probat: & in hoc caſu vere dici poteſt quòd dictum vnius eneruat fidem alterius: exemplum eſt in illis falſis teſtibus, qui Suſannam adulterij reeam facere voluerunt, vt in. cap. 13.Danielis. Interdum verò cum diuerſitate, vtputa quia ſingularitas teſtium eſt circa diuerſa & penitus ſeparata, tunc ſibi inuicem non abrogant fidem: & in hoc caſu verè dicitur, quòd tantum probant mille teſtes quantum vnus, cum quilibet teſtis ſit ſingularis & non habeat conteſtem, & ita procedit dictum Bald. & ſequacium:in.d.l.iuriſiurandi. nu. 4.Sed ſi ſingularitas inuenitur in rebus connexis, vel in eis quæ ad eundem finem tendunt, dictum vnius coadiuuat dictum alterius: veluti ſi vnus teſtis dicat ſe vidiſſe Petrum numerantem Titio centum aureos: & alter dicat ſe audiuiſſe Titium confitentem dictos centum aureos: ita Bald.vbi ſup.& Felin. in. d. c. licet ex quadam:& benè Decius conſil. 650. & ad probandum actum indiuiduũ, ſufficit partes eius probare per teſtes ſingulares: ideo ad probandum celebrationem miſſæ, ſat eſt quòd ſinguli teſtes de ſingulis partibus miſſæ teſtimonium perhibeant.glo.communiter recepta,in.c.nihilominus. 3.q.9. de qua per Feli. vbi ſuprà: & quando vnus teſtis plus dicit in dicto ſuo quã alter teſtis, non tamen ob id ſunt cõtrarij vel ſingulares.Ita Anto.in.c.1.
7 de offi.lega.Decius conſi.100. in cauſa inquiſitionis,nu.4.&.6.& quando teſtes in modico ſunt contrarij bene probant.Hippol latè in.l.furem, nu. 20.ff.de ſicarijs.allegando.Ant.in.c.
8 2.de regula:& quando teſtes non cõcordant in cauſis ſcientiæ, non ob id ſunt ſingulares, ſi in dictis concordãt Sing.eſt dictum Innoc.in. c. qualiter & quando,in.2. de accuſa. de quo latè Lanfran.in tracta. de teſti. nu.25. & quando teſtes ſunt diſcordes & varij in verbis, ſed in effectu & ſubſtantia rei probandæ ſunt concordes, nõ dicuntur ſingulares: nam narrandi diuerſitas nihil penitus nocet, quando idem in effectu profertur. Hoc probat.l. qui ſententiam.C. de pœnis.l.quicunq́;.§.idcirco. vbi Sali.C.
9 de hęre.c.nihil obſtat narrandi diuerſitas,de verb.ſigni.glo.ſing.in verb. ſubſtantia veritatis,in.c.dudum de conuerſ.coniuga.gloſſ.in.d.ca.cum eccleſia ſutrina.Bal.in.l.teſtium, nu. 13.C.de teſti Iaſo.in.l.quæ extrinſecus,num.5.ff.de verb.ſigni. & in.l.fi. num.18.C.de bono.poſſe. ſecũdum tab.Feli.in.c.cum tu,num. 14.de teſti.Decius conſi. 100. in cauſa inquiſitionis,num.6.latiſſimè Hippoly.in rub C.de proba.num.356.& licet ex probationibus minus perfectis fiat integra probatio, quia ſingula quæ non proſunt, multa collecta iuuant.l. ſancimus.C.de teſta. c.cum cauſam, de pro-

de proba.plenè Hippol.in. d. rub. C. de proba.nume. 309. tamen quando teſtes ſunt ſingulares, probatio imperfecta facta per vnum teſtem non coniungitur alteri probationi imperfectæ, vt fiat plena probatio. Abb. in.d.c. cum cauſam dicit communē opinionem. Alexand.conſi.94. repetitis, num.3.vol.7.& dicit ſing. Arch. in.c.nihilominus. 3.q.9. quòd ſi quis
10 vult probare ſe poſſediſſe per decem annos, & vnus teſtis deponit de decem annis: alter verò de viginti, & alius de triginta: quod tales teſtes nō probant tanquam ſingulares: & ibidem addit Archi. quòd ſi aliquis petit decem ex cauſa mutui, & vnus teſtis deponit de decem, & alter teſtis de quinque, quòd ſunt teſtes ſingulares: & non probant de quinque, quia diuerſitas ſummarum præſupponit diuerſitatem actus. l. cum centum: vbi Bart.ff. de adimen.lega.l. 1. ff. de proba.& illud optimè intelligit & declarat Feli.in.c.licet ex quadam: nu. 2.de teſti. vbi inquit quod ſi vnus teſtis deponit de auditu, & alter teſtis de viſu, non probant quia ſunt ſingulares, & differunt in ſenſu: vbi latiſſimè Feli. de ſingularitate teſtium, & 10.modis teſtes dicuntur ſingulares, vt optimè explicat Lanfran. Oria. in tracta.de teſti.nu.24.

SINGVLARE CCV.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium examinationem in criminalibus alicui non debet iudex committere.*

2 *Nullus magis ſcire poteſt quàm iudex, quanta fides teſtibus ſit adhibenda.*

3 *Quæ in teſte conſideranda ſunt.*

4 *Teſtis qui cito reſpondit, præſumitur mendax.*

5 *Teſtis qui moroſe loquitur, præſumitur dubius.*

6 *In crimine hæreſis teſtium examinatio committi poteſt.*

7 *Ea quæ iudicantem oportet remirari.*

1 Teſtium examinationem in cauſa criminali, alteri iudex nō poteſt committere: ſed ipſe teſtes examinare tenetur. l.3. §.diuus: ibi, nam ipſe interrogare ſoleo.ff.de teſtib.l.iudices. & authent. apud eloquentiſſimum: vbi Bald. & Sali.& alij.C.de fide inſtru.glo.fin. in c.1.de teſti.cogen.glo.3.in.c.at ſi clerici de iudi.glo.pen.in.c.conſtitutus, de fideiuſſo.c.2.vbi glo. in verbo prohibente, de iudi.lib.6.Cle.1.vbi gloſ. in verbo ciuili, de offi.delega.l.27. in fine, tit.16.p.3.Bald.in.l. ſi qui teſtiū, in prin.C.de teſti.Iaſ.in rep. l.admonendi, nu.212. cum ſequentibus. ff. de iureiuran.Hippo.in.l.1. nu. 10. ff. de quæſtio. vſqueadeò id verum eſt, quod conſuetudo in contrarium nō valet, vt iudex examinationem teſtium in cauſis criminalibus tabellioni, vel alteri committat: ſentit glo. in c.teſtes.3.q.9.quam ſequitur Feli. in c.cum cauſam, in primo, nu.21. de teſti.vbi ad hoc allegat Inno.& alios: & ob id iura dicunt quod probationes fiunt iudici. l. quingenta. ff. de pro-
2 bat.l.ſi quando.C.de teſti.l.1.C.de rebus alie.non alie.l.doce ancillam. C. de rei vendi.l. 2. C. ex quibus cauſis maio. nullus magis ſcire poteſt quam iudex, quanta fides teſtibus ſit adhibenda: vt inquit.l.3.§.1.ff.de teſti. vt
3 iudex ipſemet conſideret an teſtes ad interrogata reſpondent, vel ex tempore, vel præmeditato ſermone, vel qui veriſimiliora deponūt, vel qua fronte, vel quo vultu, quo ve rubo-

re,qua trepidatione:cautus enim iudex omnia debet inſpicere,& alia ſigna vultus teſtium. An teſtes ſint triſtes vel ridẽtes,vel lachrymantes,vel pallentes,nam difficile eſt crimen non prodere vultu:& inquit Iuuenalis Satyra.13. quos diri conſcia facti mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit:& legitur in eeelcſiaſtico c.13.cor hominis immutat faciem illius,& Prouerbiorum.c.10.pauor his qui operantur malum, & ibidem.c.28.fugit impius nemine perſequente:iuſtus quaſi leo fortis abſq; terrore erit:quod refert Bald. in.l. executionem.num.34.C.de exten.rei iudi. & in ſapientia.c.17.cum ſit timida nequitia teſtimonium dat condemnationis,& ibidem.c.4.venerunt in cogitationem ſuorum peccatorum timidi,quæ omnia cautus iudex in ſcriptis iubeat reddi,vt dicit Innoc. in.c. quoniam contra.nume.5. de proba. Bald.in.l. preſbyteri,in prima in princip. C. de ſacroſanct. eccleſi. idem & Bart.in.l.3.in princip.ff.de teſti. Feli. in.cap.ſicut.num.16.de re iudi. Hippoly.ſing.103.incip.varietas: & in.l. eos qui diuerſa.num.3.ff.de falſis:eſt l.regia.ſing.in hoc.26.tit.16.p.3.alias iudex in ſindicatu tenetur.Bald.in.l. Lucius.ff.de his qui nota.infa. & in.l. nullum poſt principium. C. de teſti. Feli.in.d.c.quoniam contra. numer. 49.vbi latè Decius in eodem. nu. 49. & propter ſupradicta inquit. gl. ſing. & eſt finalis in.c.fin.5.q.5.quòd teſtis
4 qui cito reſpondit preſumitur mendax:quam ſequitur Abb.in rub.proc. decreta.in princip. idem & Anto. in c.cum cauſam,in primo de teſt. Roma.ſing.445.incip.an ille:& teſtis qui
5 moroſe loquitur præſumitur dubius c.ponderet.50.d.Abb.vbi ſupra. nu. 2. ideo meritò vt omnia hæc iudex non ignoret vt rectè iudicet, ipſemet per ſe debet teſtes recipere, & non alteri committere: quod quidẽ fallit & ſpeciale eſt in crimine hære-
6 ſis,in quo teſtium examinatio alicui committi poteſt per iudices vel inquiſitores fidei.ca.vt officium.§. verum de hęre.lib.6.Ioan.Nicola.de hęre.nota.35.incip. receptiſſima in fine.Feli.in.ca.cum cauſam, in primo num.21.de teſti.& vices ſuas inquiſitores alijs poſſunt committere.glo. eſt ſing.in verbo ipſorum in Cle. nolentes de hære.ſequuntur Domin. & Peru.in.c.præſidentes.num.2.de hęret.in.6.Franc.Squilla.de fide catho. c.39.hanc dixit communem opinionem.Iacob.Septi.in inſtitu. catholi. cap.34.nu.15.rectius tamen arbitror quòd iudices hæreticę prauitatis regulam ſupra in limine poſitam ſeruent,potius quàm fallentiam & caſum ſpecialem:nam in tam graui crimine cũ multa oportet cautela procedere,vt dicit.c. vt officium.§.1. de hære.in.6.& iudicantem oportet cũcta rimari, & ordinem rerum plena
7 inquiſitione diſcutere,vt inquit.c.iudicantem.30.quæſt.vltima.cap.cum Ioãnes de fide inſtru. c. cum clamor. vbi gloſſ.de teſti.l. vbicunque.ff.de interro.actio.ideò periti iudices debẽt teſtes interrogare, de loco & de tempore,& de hora delicti,& de ætate,& colore,& veſtibus,& ſtatura delinquentium,& de alijs perſonis,ſi illic erãt:& de alijs circunſtantijs ſupra poſitis,vt delinquentes detegantur:& propter hæc hodie cautũ fuit in prima inſtructione Hiſpalenſi. ca. 17.quam refert Iaco.Septi.in inſtitu. catho.c.62.num.8.quòd teſtium examinationem alteri inquiſitores non committant niſi in duobus caſibus: videlicet,quãdo teſtes legitimè ſunt impediti,& quando non decet vt inquiſitor ad eos accedat.

SIN-

SINGVLARE CCVI.

TEſtis qui contra aliquem teſtimonium protulit, ſi poſtea in articulo mortis illud reuocat, dicens falſum dixiſſe, priori teſtimonio ſtandum eſt. l. ſi quis graui. §. ſi quis moriens. vbi Bart. ff. ad Sillania. Bald. in aut. ſi dicatur. col. 2. C. de teſt. Abb. & Decius in. c. per tuas. de proba. Feli. in. c. literas. num. 20. de præſumptio. & in. c. exhibita. de homi. latè Hippo. in pract. crimi. §. reſtat. num. 3. quod probare videtur. l. 1. §. ſi quis non ab aliquo. ff. de Carbo. edicto. & c. ſicut. de teſti. & l. 26. & l. 30. titul. 16. par. 3. quia quòd quiſq; ſua voce dilucidè proteſtatus eſt, in eundem caſum proprio teſtimonio non valet infirmare. l. generaliter. C. de non nume. pecunia. c. per tuas, de proba. Hippo. ſing. 257. incip. nemo audiendus eſt: non omnis moriens, eſt ſanctus Ioannes Euangeliſta, etiam ſi corpus Chriſti accipiat, vt dicit Bart. in. d. §. ſi quis moriens, & Iaſo. in. l. 1. nume. 16. ff. de eo per quem factum fue. Hippoly. in practi. crimi. §. reſtat. num. 11. & non ſemper præſumitur quòd quis dicat verum in articulo mortis. l. qui teſtamentum. ff. de proba. l. rationes. C. eo. tit. glo. in verb. tam graue. in. c. literas de præſumptio. & quia primum iuramentum fuit ſolenne: & teſtimonium dictum fuit cum iuramento & coram iudice: & poſterius minus ſolenne & ſine iuramento. c. tuis. de teſti. Sed in cauſis hæreticæ prauitatis poſteriori teſtimonio ſtatur, tenuit Hippoly. conſi. 109. audito & intellecto. num. 31. vbi ita conſuluit: & Curci. ſenior conſi. 69. & Iaco. Septi. in inſtitu. catho. c. 62. num. 30. quod intelligit & declarat quando ſecundum dictum iuuatur aliquibus coniecturis & indicijs veriſimilibus: & exprimit cauſam probabilem ſuæ reuocationis: quę omnia bene probantur in c. accuſatus. §. licet. de hære. lib. 6. teſtis enim magis timet offendere in articulo mortis maieſtatem diuinam quàm humanam, præſertim quòd nullus præſumitur maximè tempore mortis immemor ſuæ ſalutis. l. fin. C. ad. l. Iuliã. repe. c. ſancimus. 1. q. 7. & in. cap. in noſtra. de procu. ibi, non eſt veriſimile quòd ſuæ ſalutis obliti. notatur in glo. in. c. mulieri de iureiuran. & glo. in. ca. ſicut nobis de ſen. ex com. alia. in. d. c. literas.

SINGVLARE CCVII.

TEſtis qui iam ſuper aliqua cauſa fuit examinatus, & ſuper eadem cauſa vel capitulo ex illa pendente iterum examinatur, ne in dicto ſuo variet, vel vacillet, poteſt ſe ad primũ dictum referre, vel iudici petat primam teſtificationem ſibi exhiberi. Ita Bart. in. l. eos qui diuerſa, nume. 6. ff. de falſis: allegãdo. l. ſi exhibuiſſent. §. 2. ff. de publi. dicens hoc eſſe optimum conſilium iudici: & in. l. legata inutiliter. ff. de lega. 1. Bald. in. l. iolã, num. 5. C. de teſti. allegando. l. fundi Trebatiani. ff. de vſu. lega. vbi iuriſcõſultus Sceuola inquit, reſpondeo vt iam reſponſum eſt. Idem Bald. in. l. iuriſiurandi, in princip. & in. l. fin. nu. 7. C. de teſti. Ancharr. in cle. ſi. in fine, de teſti. Alexand. conſil. 56. viſo proceſſu. col. 2. vol. 2. latè Hippo. in. l. ex libero homine, nu. 13. cum ſequen. ff. de quæſtio. & in. d. l. eos qui, nu. 4. Sed in crimine hæreſis teſtes debent iterum ſuum dicere teſtimonium, non oſtẽſo vel exhibito priori dicto. Ita Iaco. Septi. in inſtitu. catho. c. 62. in fine, allegando Boeriũ, deciſi. 108. quod ſatis inhumanum meo iudicio eſſe arbitror: nam ſi longum tempus

pus eſſet elapſum, iam primæ atteſtationis teſtis eſſet penitus oblitus: cum labilis ſit hominum memoria.l. 2.§.ſi quid autem.C.de vete.iure.enu clean. c. porrecta de confir.vti.vel in uri.c.præterea.23.diſt.ideo cautus reſtis ſequatur conſilium Barr. in. d.l. eos qui: quod ille dicat quòd ſi appa ruerit aliter dixiſſe in alia examinatione quã hic: quòd extunc corrigit dictum ſuum, & illud reducit ad primum dictum: cum illo tempore melius huius rei erat memor, ne reatu periurij teſtis inuoluatur.

SINGVLARE CCVIII.

TEſtium publicatio in crimine hæreſis publicè facienda non eſt.c.fin.§ pen. de hære. lib. 6. propter rationem ibi poſitam: quem tex. in hoc bene declarant Anto. & Abb. in.c.præterea.in.2.de ſponſa.& Gundiſſaluus de Villa.de hæret.q. 14. Alphonſus Guerrero in theſauro religionis Chriſtianę.tit.de hęre.nu.20. Ludoui.Carre.de hære. §. verſa autẽ vice,num.10.hodie verò in prima inſtructione Hiſpalenſi cautũ eſt,quòd depoſitiones teſtium publicentur, & earum copia detur reis, ſuppreſſis quibuſdam circunſtantijs,ne eorum vel accuſatorum defenſio pereat & Inquiſitores hæreticæ prauitatis diligenter inquirant de vita & moribus teſtium,& eorum legalitate.

SINGVLARE CCIX.

TOrqueri nõ poſſunt propter delictum milites, ſeu decuriones, doctores,nobiles,ſeu parrieij,qui vulgari nomine filij dalgo nuncupãtur. l.milites.l.diuo Marco.l. decuriones. C.de decurio.l.3.§.pœna militum.ff. de re mili.l.24.tit.21.p.2.l.2.tit.30.p. 7.l.4.&.5.tit.2.lib.4.ordi.neq; aduocati torquentur.Bart.per tex.ibi,in.l.1. C.de aduoca.diuerſ.iudi.bene Iaſ.in. l.miles,nu.9.ff.de re iudi.vſq; adeo id verum eſt,quòd conſuetudo in contrarium, quòd nobiles torqueantur, eſt nullius momenti:tex.eſt ſing.quẽ ibi,notat Bart.in.l.omnes iudices. C. de decurio. lib. 10. quem dixit eſſe ſing.Roma.ſingu.488.incip. milites: & Hippo.in.l.edictum,nume.3.ff.de quæſtio. & etiam finita illa dignitate propter memoriam & veſtigia pręſtitæ dignitatis prædictæ perſonæ nõ torquentur.l.nihil.C. de quæſtio. & dict.l.diuo Marco. Bart. in .l.1. C. de aduoca.diuerſ.iudi. Hippoly. ſingul. 107.incip.priuilegium dignitatis: & ſingul.179.incip.viget communiter: & ſi de facto tales perſonæ prohibitæ torqueri torquentur,eorum confeſſiones in nihilum eis pręiudicant: etiam ſi ſuperueniat ratihabitio.glo. eſt ſingu.in.l.pen.ff.de quæſtio. quã ſequitur Bald.in.l.Imperator,in.2. ff. de ſta.homi.Hippolyt.in. l. edictum, num.17.ff.de quæſtio. vbi alios allegat. Sed omnes prædictæ perſonæ prohibitæ torqueri, & aliæ ab Abb. relatæ,in cap.cum in contemplatione,de reg.iuris,& in.l.2.titul.30.par. 7. poſſunt in crimine læſæ maieſtatis,& in crimine hæreſis torqueri.l.4. C.ad.l.Iuliam.maieſta.l. & ſi excepta.C.de male. & mathe.l 24.tit. 22.p. 2.Ange.in tracta.maleſi.in verbo fama publica.verſic.6.quæro. Otalora de nobilitate.5.parte princip.c. fin. num.4.Carrerius de hære. §. circa igitur,nu.4.Iacob. Septi. in inſti. catho. c.63.nu.26.in quo loco inquit, quòd in hoc crimine pronior eſſe debet iudex ad tormentum: quia occultum, & tortura fieri debet, provt in alijs delictis: & dari debet defenſionis copia reo, antequam ſubijciatur torturæ:

turq; dato termino intra quem inquiſitus indicia purget. Bart. in. l. fin. nu. 8. ff. de quæſtio. Hippoly. in. l. 3. nu. 5. ff. eod. tit. Gandiſſal. de hære. q. 13. in prin. vbi de materia torturæ in hoc crimine: & latiſſimè Iaco. Septi. in inſtitu. catho. c. 63. per totum.

SINGVLARE CCX.

TAcens etiam ſi ſit præſens in re graui, vel in his quæ ſunt magni præiudicij, non videtur conſentire, ſed potius diſſentire. l. qui vas. §. vetare. l. ſi quis cùm ſciret. ff. de furtis. glo. in verbo electo, in cap. poſtulaſti de iure patro. Innoc. in. c. in Geneſi, de electio. gloſſ. & latè Feli. in. c. nonne de præſumptio. Bart. Imol. Roma. Alexand. & Iaſ. in. l. quæ dotis. ff. ſolu. matri. quia iuri ſuo in dubio non præſumitur quis præiudicare. l. cum de indebito. ff. de proba. l. fi. C. arbi. tutel. c. ſuper hoc de renuncia. Sed in odiũ hæreticorum videtur eſſe ſpeciale, quòd tacens videatur conſentire. c. 2. de hæret. vbi Abb. & Felin. & alij dicunt nota. caſum in quo fauore fidei taciturnitas nocet: vnde dicit Ioan. de Imo. in cle. 1. de vſuris & Franciſ. Squillacẽ. de fide catho. c. 25. in prin. quòd qui interrogatus de fide tacet, neque affirmat neque negat, dicitur hæreticus.

SINGVLARE CCXI.

TRanſactio licita eſt ſuper crimine capitali, pœnam ſanguinis irrogante. l. transfigere. C. de tranſa. c. ſi quem pœnituerit. §. in omnibus. 2. q. 3. cap. fin. 5. q. 2. l. 22. titu. 1. part. 7 natura quippe dictat, vt liceat vnicuique ſanguinem ſuum redimere. l. 2. ff. de bonis eorum qui ſibi mort. conſci. quæ. l. 22. in omnibus cum iure communi concordat, quòd non obſtante pace ſeu tranſactione facta cum ipſo vulnerato, vel cum hæredibus occiſi, iudex poteſt pónere pœnam ordinariam delicti. Bart. in. d. l. transfigere. num. 7. Bal. in. l. 1. §. & poſt operis col. 1. ff. de noui. ope. nuncia. quam dixit communem opinionem Gandinus, in tracta. male. rub. de tranſa. & alijs pactis in male. col. 4. neque his obſtant verba dictæ. l. 22. ibi, no pueda recebir pena enel cuerpo: quę intelligi debent, id eſt, propter illam tranſactionem, ne videatur reus tranſigendo delictum confiteri iuxta. l. in omnibus criminibus. ff. de præuarica. gloſſ. & docto. in. d. l. tranſigere: non tamen negatur in dict. l. 22. quin reus poſſit pro delicto pœna ordinaria puniri: & iſte eſt bonus ſenſus ad dictam legem regiam: quam legem latius ibi, Villalpando in ſua re pet. explicat. Sed iam in regno Caſtellæ vſus obtinuit, quòd iudices ſolent d. l. 22. interpretari, quòd nõ ponatur pœna ordinaria delicti, facta concordia vel tranſactione cum parte: & ita eſt conſuetudo quæ in pœnis ponendis ſeruanda eſt. glo. in. l. hodie. ff. de pœnis. glo. in. l. quidergo. §. pœna grauior. ff. de his qui notã. infamia. Abb. in. c. inquiſitionis, nu. 9. de accuſ. Finaliter ſpeciale eſt in crimine hæreſeos: quod quamuis ſit crimen capitale, & pœnam ſanguinis irroget, nunquã tranſigere vel paciſci licet. Bald. in. l. accuſationem. C. qui accuſar. non poſſ. ſequitur Purpura. in. d. l. tranſigere: & Iac. Septi. in inſtit. cathol. c. 50 nu. 7. & Ioan. Nicol. de hære. nota. 8. incip. opinor. dicens quòd tale offenſam nemo niſi ſolus Deus remittere poteſt: ad alia verò delicta, in quibus non eſt licita tranſactio, refert tres cautelas Iaſo. quarum vna eſt, quòd fiat authoritate & licentia iudicis, vt

accu-

accuſans vt calumnioſus non punia tur:& accuſatus pro confeſſo non ha beatur:& ita quotidie in practica ſer uatur.l.fi.C.de abolitio.cap.fi.5.q.2. glo.ſingu.in.d.§. aliàs.l.in omnibus; Gandinus, vbi ſupra in rub. de tranſi colum.1.

SINGVLARE CCXII.

VAſſalli liberantur ab omni fide litate & obſequio ſuorum domi norum ſi ipſi domini in hæreſim ma nifeſtam ſint lapſi c.excõmu. in. 1. §. moneatur,&.c.fi.de hæret. vbi Ioan. Andre.idem aſſeruit eſſe in ſeruis & libertis: neq; id recuperant quamuis eccleſiç reconcilientur, prout ibi Car di.Hoſti.& Abb. tenent, & Conrad. Bru.de hære.lib.4.c.14.Iaco.Septi. in inſti.catho c.22.in fine,& Alphõ. Al uarez Guer.in theſau.religionis Chri ſtianæ.tit.de hęre.nu.13.& Lud.Car rer.de hęret.§.nunc de pœnis.nu.30. vbi debitor etiam cum iuramento li beratur.

SINGVLARE CCXIII.

VEndere res ſuas hæreticis prohi bitũ eſt.l.Manichęos.C.de hæ re.c.excom.1.§.credentes:de hęre.c. cum ſecundum leges.eod.tit.lib.6.l. 4.in fine.tit.26.p.7.Ioan.Nico.de hæ re.nota.48.incip.nouit, vbi aliud ſpe ciale ex hoc deducit: pro alijs verò de lictis aliter eſt.l. poſt contractum. ff. de dona.l.eo criminis.ff.de ſolu. ne que contrahere neq; negotiationem aliquam cũ hæretico exercere licet. c.ſicut.1.de hære. quià periculoſa eſt hæreticorum conuerſatio, vt dicit di uus Paulus Epiſtol.1.c.5.ad Corin.ne que cibum cum eis eſſe ſumendum: latè Conradus Bru de hære.lib.6.c.1. & Iaco.Septi.in inſtit.catho.c.11. de cõmunicatione impiorum vitanda: & eſt tex.ſing.in.ca. inter ſolicitudi nes de purg.cano.ibi, in pœnã autem familiaritatis illius.quam cum hære: ſcienter habuiſſe dignoſcitur, quòd qui conuerſatur cum hęret.& eſt eis nimis familiaris oritur ſiniſtra ſuſpi tio contra eum, taliter quod ſit neceſ ſaria purg.ita per.d.tex.tenuit Hoſt. in ſumma.tit.de hære. §. qualiter de prehendatur.nu.4.& Alphonſ.Alua rez Guer.in theſauro religionis Chri ſtianæ.tit.de hære.nu.9.in. fin.& Al phonſus de Caſt.de iuſta hære. puni. lib.2.c.17.optimè facit tex.in.c.nulli. & in.c.repellantur.de accuſa.&.c.cũ in iuuentute de purga.cano . ibi ab il lius familiaritate ceſſando, & text.in c.quorundam relatione.32.d.ibi. Im moderatã teneat familiaritatem, & ob id mala fama ei orta ſit, quia præſu mitur quòd conuerſans cum aliquo eius vitam & cõuerſationẽ agnoſcat. c.poſtquã.de electio.c. quoſdã: &. c. quanto de præſumptio.& talis præſu mitur propter mutuã & aſſiduã inter eos conuerſationẽ, prout ſacra ſcrip tura teſtatur Proue.13.qui cum ſapiẽ tibus graditur ſapiens erit, & amicus ſtultorũ ſimilis efficitur:&.c.22.Pro uerb.noli eſſe amicus homini iracun do, neq; ambules cum viro furioſo, ne fortè diſcas ſemitas eius: & cum ſan cto ſanctus eris, cum peruerſo peruer teris:& Eccleſiaſticus.c. 13.dicẽs per ſimilitudinem, qui tetigerit picem in quinabitur ab ea, & qui cõmunicaue rit ſuperbo induet ſuperbiam:& opti mũ exemplum Saulis regis qui cum prophetis prophetabat, & cũ iniquis inſaniebat, prout eius narrat hiſtoria 1.lib.Reg:c.10.& ideo talis præſumi tur quiſq; quales ſunt hi, cum quibus conuerſari ſolet: ac iuxta vulgatum prouerbium, ſimiles cum ſimilibus fa cillimè congregantur: ſimilitudo eſt

mater

mater amoris, beneuolentię & familiaritatis: & æqualis æqualē delectat, vt in veteri prouer. cicada cicadæ cara, & formica formicæ. Ideo à ſocietate & familiaritate eorū tanquàm à peſte fugiendum eſt: vt inquit tex. ſing. in. c. & ſi Iudæos de Iudæis: ibi in noſtrā familiaritatem admiſſi, nobis illā retributionem impendunt, quā mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu, ſuis cōſueuerūt hoſpitibus exhibere: &. c. corripiantur, in. fin. 24. q. 3. ibi, boni paſtoris eſt ſeparare ab ouibus ſanis morbidā, & eſt tex. egregius literis aureis inſcribēdus in. c. reſecādæ. 24. q. 3. verba ſunt diui Hieron. reſecādæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda: ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora, ardeāt, corrūpantur, putreſcant, & intereār. Arrius in Alexādria vna ſcintilla fuit, ſed quoniam ſtatim non fuit oppreſſus, per totū orbem eius fama populata eſt.

SINGVLARE CCXIIII.

Vxor maritum ſuum, nec ecōtrà propria autoritate ſine iudicio eccleſiæ propter crimē vel aliam cauſam dimittere nequit. c. multorum. 35. q. 6. c. ſæculares. 33. quæſt. 2. c. porro de diuortijs: nullus enim in propria cauſa ius dicere poteſt, vt in rub. & nigro. in. l. vnica. C. ne quis in ſua cauſa iudicet, vel ius ſibi dicat. l. Iulia. ff. de iudi. l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſ. omni. iudi. l. 9. tit. 4. par. 3.

¶ Sed fauore fidei ſtatutum eſt, quòd ſi vxor lapſa ſit in hæreſim, vel econtra, & maritus remanet fidelis, poteſt propria authoritate ab illa recedere. ca. de illa de diuortijs. Gundiſſ. de Villad. de hære. quæſt. 15. nu. 10. quia talis mutua cohabitatio eſt in cōtumeliam creatoris. Hęreticorum conuerſatio & habitatio nimis periculoſa eſt. ca. accuſatus. §. ille quoq;. de hęre. lib. 6. tradit Franc. Squillacen. de fide catho. c. 13. nu. 3. ideo propter familiaritatem cum hæreticis oritur ſiniſtra ſuſpicio, & eſt neceſſaria purgatio. cap. inter ſolicitudines. de purga. cano. quia cum malo malus eris, & cum peruerſo peruerteris. c. diffinimus. 17. q. 2. c. repellatur de accuſa. & ſupra latiſſimè dictum. Sed abiurata hæreſi & facta pœnitentia, cogitur ad eam maritus redire, per pœnitentiā, macula iam ſublata eſt. c. ferrum. 50. diſt. c. quod autem. 32. q. 1. omittendum non eſt quòd ſing. dixit. Rapha. Cuma. conſi. 175. incip. Domina Andriola. in fin. quem ſequitur Decius conſi. 530. incip. viſo puncto. num. 4. quòd ſi maritus tenet concubinam, poteſt vxor vel eius conſanguinei petere ſeparationem tori, & dotem repetere: & lucratur donationem propter nuptias, quod eſt ſatis notādum, ad quod eſt tex. vbi docentes, in. c. ſi. de adulterijs.

SINGVLARE CCXV.

Vxor hæretica non gaudet priuilegijs conceſſis mulieribus dotatis, de quibus in. l. 1. &. l. aſſiduis. C. qui potio. in pig. habe. vt habetur in. l. 1. & in aut. item priuilegiū. C. de hæreti. Archi. in cap. 1. 4. quæſtion. 1. Bald. in rub. de priuil. doti. & Balbus. de dote. 11. parte. 3. membro. differentia. 21. Carrerius. de hære. §. nunc, de pœnis. numero. 9. vbi affirmat idem eſſe de beneficio Velleiani, & de Macedoniano, reſpectu filij familias hæretici, ideo ſub hoc ſingulari multa in hoc crimine ſingularia referuntur.

FINIS.

SALMANTICAE.
Ex officina Ildefonſi à Terranoua & Neyla.
M. D. LXXXI.

INDEX OMNIVM RERVM, QVÆ IN HAC EPITOme continentur, ordine Alphabetico diſtributus.

A. 1. Columnam. b. 2. notat.

A.

ABſens hæres contra fiſcum an ſit audiēdus.cap.34.nu.16. pag.209.a

Actionem habens ad rem ipſam rem habere videtur, & an iura & actiones ſint tertia bonorum ſpecies.cap.30. nu.17.&.18.pag.185.a

Actus nō ponitur in aliquo eſſe niſi potentia præcedat actum.capi.23.nu. 15.pag.142.a

Actus agentium non operatur vltra eorum intentionem.capit.7.nu.28. pag.42.b

Adoptiui filij ſimul cum legitimis ſuccedunt.capit.13.numero.8.pagin. 76.a.

Adoptiuus originem patris naturalis non amittit & domicilium, nomen, & arma adoptantis conſequitur. capit.17.numero.14.&.15.pagin. 90.a.

Adoptiui non excludunt ſubſtitutum. cap.17.nu.30.pa.92.a

Adoptiui in omnibus bonis abinteſtato ſuccedunt.cap.18.numero.2.pagin.92.b

Adoptiui de iure regio cum legitimis non ſuccedunt.capi.18.numero.2. eadem pag.

Aduentitia bona viuente patre alienare filius prohibetur.capit.7.numero.60.pagina.47.a.

Adulterium vxoris facit eius bona publicari. capit.7.numero.24.pagin. 42.a

Adulterij pœna eſt mors.capit.15.numero.26.pagina.84.a.&.capit.26. numero.30.&.32.pagina.162.b

Adulterorum filij abominatio ſunt domino.capit.20.numero.6.pagina.99.b

Adulterinus filius hæres eſſe non poteſt.capit.11.numero.6.pagina. 68.a.

Affectio etiam circa filios naturales verſatur.capite.26.numero.78.pagina.168.a

Afflictis non eſt danda afflictio.ca.29. nu.14.pag.176.b.

Agens nobilius eſt ſuo patiente.ca.15. nu.4.pa.81.b.

Agnationis, & cognationis nullum eſt diſcrimen.capit.32.numero.9. pag.296.b.

Alexander,Imo.eſt ſibi contrarius.c. 23.nu.87.pa.150.b

Alfonſus de Montaluo meritò reprehenditur.capi.35.numero.20.pagina.202.b.

Alere tenetur filios, & filias dotare, poſſidens bona publicata.capit.7. num.32.pag.43.a.

Alere ſpurios non eſt peccatum, ſed potius meritum.cap.21.numer.49. pag.129.a

Alere filios pater etiam intra trienniũ tenetur ſi mater eſt pauper.cap.22. num.12.pag.135.b.
Alere matrem inopem pater ne, an filius teneatur.ca.22.nu.13.pa.135.b.
Alere filios etiam vltra trienniũ mater diues tenetur.c.22.nu.15.pa.136.a.
Alendi liberos ius,à naturali iure deriuatur.c.11.nu.38.pa.72.b.&.ca.21. nu.4.&.5.&.6.pa.123.a.
Alimenta omnibus filijs etiam nefarijs & inceſtuoſis debentur.cap.11. num.40.pag.72.b.
Alimẽta filijs ſpurijs à parentibus ſunt præſtanda,eſt regula cum. 30. ampliationibus.cap.21.nu.1.&.2.cum ſeq.pa.122.b.
Alimentorum prætextu, pater filio rẽ aliquam & filiæ dotẽ dare & relinquere poterit.c.21. nu.3. pa.122.b. etiam ſi filij ſint ſpurij ibidem.num. 39.pa.126.a.
Alimenta filiorum ſunt de iure naturali,cauſali,& formali.c.21.num.4. 5.&.6.pa.123.a.
Alere ſpurios adeò eſt naturale, quod eos nõ alere eſſet nimis inhumanũ & contra naturalem tationem. ca. 21.num.10.pa.123.b.
Alimenta non prohibetur filius petere excluſus à legitima.ca.21.nu.11. pag.123.b.
Alimenta ſpurijs danda ſunt ſecundũ eorum qualitatem & cõditionem. ca.21.nu.15.pa.124.a.
Alimenta vt præſtentur non quantitas patrimonij,ſed redituum eſt inſpicienda.c.21.num.19.pag. 124.b. & num.63.pa.130.b.
Alendi ſunt ſpurij à parentibus etiam ex damnato coitu geniti tam de iure ciuili, quàm canonico.c. 21.nu. 19.&.20.pa.124.b.
Alimenta denegans necare videtur & tenetur lege Cornelia de ſicarijs. c.21.nu.22.pa.125.a.
Alimentorũ priuatio eſt terribilis ſpecies tormẽtorũ.c.21.n.23.pa.125.b.
Alimenta vt præſtẽtur filio ſpurio cẽſus annui à patre poſſunt ei relinqui.c.21.nu.25.pa.125.b.
Alimenta in proprietate & vſufructu filijs ſpurijs debentur de iure regio, quod aliter eſt de iure communi.c. 21.nu.26.pa.125.b.
Alimẽtorum legatum ſpurius ſtatim conſequitur & nepotes ſpurij ab auis & proauis ſunt alendi.cap.21. num.27.&.28.pa.125.b.
Alenda eſt vxor & familia filij ſpurij.c. 21.nu.30.pa.126.a.
Alendus eſt ſpurius etiam excommunicatus vel alio modo incapax.cap. 21.nu.31.pa.126.b.
Alimenta debentur filio etiam ſpirituali.c.21.nu.32.p.126.b.reliqua de filio ſpiritnali vide infra in verbo ſpiritualis filius.
Alimentorum appellatione veniunt habitatio, veſtes, lectus, medicinæ ac potus.c.21.n.33.&.34.pa.126.b.
Alimenta leges ac cõſuetudines filijs ſpurijs denegantes iniquas eſſe, & ob id nõ ſeruãdas.c.21.n.37.p.127.b.
Alendi ſpurios ius eorum pacto nõ tollitur.c.21.nu.35.&.36.pa.127.a.
Alimenta filijs ſpurijs debita trãſactione non tolluntur,& quid ſi in ea interueniat iuramentum. c.21.nu.41. &.42.pa.128.a.b.
Alimenta filijs ſpurijs ſunt præſtanda etiam ſi eorum pater expreſſe dari prohibuiſſet.c.21.nu. 51.pa. 129.b.
Alendi ſunt filij iterum quamuis ſemel conſtituta alimenta ludo vel aliâs dilapidauerint.ca.21.num.52. pag.129.b.
Alimenta impijs, & male meritis aliquando non præſtantur. ca.21.nu. 54.pa.129.b.
Alimenta ſpurijs in vita parentũ ſunt præſtanda.c.21.nu.55.pa.130.a.

Alendi ſunt ſpurij ab hæredibus parentum.c.21.nu.56.pa.130.a.
Alendi liberos onus reale eſt contra Menchacam.c.21.nu.57.pa.130.a.
Alimenta boni viri arbitrio ſunt præſtanda perſpecta quantitate patrimonij & parentis,& filij qualitate.c.21.nu.59.pa.130.b.
Alimenta creſcunt creſcente ætate filij ſpurij.c.21.nu.60.pa.130.b.
Alimenta quæ dantur nobili ſunt pulli & gallinæ,ruſtico verò caſeus cæpa & faba.c.21.nu.61.pa.130.b.
Alimenta ſpurio vt ſpurio,& non vt legitimo ſunt pręſtanda.ca.21.nu.62.pag.130.b.
Alimentis præſtandis bona non ſunt vendenda ſi fructus non ſufficiunt.c.21.nu.64.pa.130.b
Alendus eſt filius ſpurius ex bonis intuitu etiam Eccleſiæ acquiſitis.c.21 nu.65.pa.131.a.
Alimenta debentur in minus ſolenni voluntate relicta.cap.21.nume.66.pag.131.a
Alimenta relicta alicui quouſq; cum Titio fuerit moratus poſt mortem etiam Titij debentur.cap.21.nu.67.pag.131.a
Alimentorum fauore,compromiſſum in eorum præiudicium nõ valet,niſi iudicis authoritas interueniat.c.21.nu.68.&.69.pa.131.a
Alimenta ſunt filijs ſpurijs præſtanda lite etiam pendente ſuper eis.ca.21.nu.70.pa.131.a
Alimentorum cauſa per appellationẽ non ſuſpẽditur omniq; breuitate eſt terminanda.c.21.n.71.&.72.p.131.b
Alimenta præterita poſſunt peti.cap.21.nu.73.pa.131.b.
Alimenta extra domum hæredis ſunt præſtanda.c.21.n.74.&.75.p.132.a.
Alendus laborare tenetur.cap.21.nu.76.pa.132.a
Alimentorum legatum voluntarium differt à neceſſario.cap.21.num.77.pag.132.a
Alimentis non videtur quis renunciare renuncians hæreditati paternæ.cap.21.nu.78.pa.132.a
Alimenta compellitur dare vnus ex hęredibus quando ſunt plures & alimentorum cauſa dicitur pia.ca.21.nu.79.&.80.pa.132.b
Alimenta ſunt danda filio monaſteriũ ingredienti.cap.21.nu.83.&.84.pa.133.a
Alimentorum omnia priuilegia,& eorum cauſa fauorabilior eſt quàm cauſa ſucceſsionis.c.22.num.87.&.88.pag.133.a
Alimenta filio non debentur ſi ipſe habeat vnde ſe alat.cap.22.numero.1.pag.134.a
Alimenta filio nobili debentur,cui dedecus eſſet aliquam artem exercere.c.22.num.2.pag.134.a.
Alimenta dantur filijs ſpurijs ne fame pereant.c.22.nu.5.pa.134.b.
Alimenta quæ ex diſpenſatione legis debentur differunt ab ijs,quæ ex diſpoſitione hominis.cap.22.nume.7.pag.134.b.
Alimenta non tenetur pater inopsprę ſtare filio,& ex quibus cauſis ei iuſta alimenta denegantur.c.22.num.8.&.10.pa.135.a.
Alendi liberos onus intra triennium ad matrem pertinet.cap.22.num.11.pag.135.b
Alimentorum legatum filio diuiti relictum an ſit nullum & apud hæredes remaneat.cap.22.numero.16.pagin.136.a
Alienationis verbum vſucapionem continet & ea prohibita per conſequens vſucapio.cap.20.num.125.&126.pa.115.a.
Alienatio facta per fratrem authoris huius libri valida fuit vſque ad legitimam.ca.7.nu.37.pa.44.a

Annui reditus inter immobilia computantur.c.30.num. 24. pa. 195.b.
Antonius Gomezius meritò reprehẽditur.c.3.nu.8.pa.16.a.
Antonius idem Gomezius maxima cũ ratione reprobatur. cap. 26.nume. 73.pa.167.b.
Antonius Gomezius iterum iure optimo in alia opinione reprehenditur & ſibi ipſi fuit contrarius.ca. 29. nu.25.&.28.pa.178.a.b.
Antonius idem Gomezius opinione ſua fuit deceptus. cap. 32. num.21. pa.198.b.
Antonius Gomezius rurſus verè reprehenditur.cap.33.num.25. &.26. pa.203.a.b.
Arræ in præmium virginitatis conceduntur & earum promiſsio eſt de iure regio limitata.cap.33.num.35. &.37.pa.204.b.
Arræ & donationes propter nuptias in quibus differant.ca.33.num. 36. pa.204.b.
Archidiaconi dictum notabile. cap.4. num.22.pa.26.a.
Argumentum à contrario ſenſu validum eſt.c.27.nu.11.pa.170. b.
Argumentum de legitima patronorũ ad legitimam parentum validũ eſt. cap.13.nu.15.pa.76.b.
Argumẽtum de ſpecie ad genus affirmatiue & non negatiue validum eſt.c.19.num.9.&.10.pa.95.a.
Argumentum de genere ad ſpeciem affirmatiue nõ procedit.ca.19. nu. 11.pag.95.a.
Argumentum de feudo ad maioricatum validum eſt. cap.20.num.89. pag.111.b.
Argumentum de arrogatione ad legitimationem optimum eſt. cap.23. num.36 pag.143.a.
Arrogati filij qui dicantur & eorum definitio.c.16.nu.1.pa.85.a.
Arrogatio qua ratione à iure fuit inuẽta.cap.16.num.2.pa.85.a.
Arrogatio vnde originem habuit. ca. 16.num.3.pa.85.a.
Arrogare nihil aliud eſt quàm valde rogare.cap.16,nu.4.pa.85.a.
Arrogare aliquem non poteſt mulier. ca.16.num.5.pa.85.a.
Arrogatio iuſtam cauſam requirit. ca. 16.nu.7.pa.85.a.
Arrogatio principis authoritate indiget.cap.16.nu.13.pa.86.a.
Arrogatorem ſui iuris eſſe oportet.ca. 16.num.14.pag.86.a.
Arrogationis ſolennis fiat ſcriptura.c. 16.num.15.pag.86.a.
Arrogationi an ſufficiat tacitus conſenſus.c.16.num.16.pa.86.b.
Arrogatio eo differt ab adoptione quo genus ab ſpecie.c.16.num.17. pag.86.b.
Arrogationis & adoptionis.13. ſunt notandæ differentiæ.cap.16.num. 18.pa.86.b.
Arrogatorum ſucceſsio. cap.17.num. 1.pag.88.a.
Arrogati bona olim arrogatori aequirebantur.c.17.nu.2.pa.88.a.
Arrogator hodie vſum fructũ ſolum an obtineat.capit.17.nume.3.&.4. pag.88.b.
Arrogatori quarta debetur propter vſusfructus commoditatem & qua actione acquiratur.cap. 17. num.6. &.8.pag.89.a.
Arrogatus an reuocet alienata in fraudem.cap.17.nu.10.pag.89.a.& nu. 19.pag.90.b.
Arrogatorum bona vltra quartam in qua grauari non poſſunt eis ſunt reſtituenda.cap.17.num.11.&.12. pa. 89.b.
Arrogato quarta debetur ſtantibus etiã legitimis ex legis diſpoſitione & non teſtatoris.c.17.nu.16.&.17.pagina.90.a.& ſequen.
Arrogatus an ſuccedat conſanguineis arrogan-

arrogantis.cap.17.nume.20.pagina.91.a.
Arrogatione prius factum teſtamentum rumpitur.cap.17.nume.21.pagina.91.a.
Arrogato an de iure regio quarta debeatur, & an ſit hodie aucta vſq; ad trientem.cap.17.num.22.&.23.pagina.91.a.
Arrogatus extraneo non ſuccedit.ca.17.num.24.pag.91.a.
Arrogatio Regis Alphonſi Aragonũ facta à Regina Ioanna Neapolitana. cap.17.nu.25.pa.91.a.b.
Arrogatus propter ingratitudinem non ſuccedit arroganti, & an iuſte Rex Alphonſus fuerit exhæredatus à dicta Regina.cap.17.num.26.pagin.91.b.
Arrogati plus iuris non habent quàm legitimi.ca.17.num.27.pa.91.b.
Arrogatis quarta quoquo titulo relinquitur,& de omnibus bonis non debetur.cap.17.nume.28.&.29.pagina.92.a.
Arrogatorum ſucceſsio abinteſtato. c.18.num.1.pa.74.a.
Aſcendentes & deſcendentes in ſucceſsione æquiparantur.cap.13.nu.13.pa.76.b.
Aſcendentes qualiter in bonis ſuorũ deſcendentium ex teſtamento & abinteſtato ſuccedant de iure communi & regio Caſtellæ, Valentiæ, & ſtatutis Florentino, Senenſi, Neapolitano & Alberniæ.ca.29.num.1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.17.23.32.35.36.37.38.&.49.pa.174.b.& ſeq.
Aſcendentes deſcendẽtibus non ſuccedunt in viginti tribus caſibus.ca.30.num.1.2.26.32.36.37.38.39.&.41.pag.182.b.& ſeq.
Aſcendentium ſucceſsiones à filiorũ ſucceſsionibus differunt in.26.caſibus.c.31.nu.1.2.3.cum ſequen.pa.189.b.cum ſeq.
Auctor huius libri fuit Prouiſor ac vicarius generalis Epiſcopatus Zamorenſis.cap.21.num.45.pa.106.a.& Pampilonenſis.cap.22.num.14.pa.135.b.& nũc Inquiſitor hęreticę prauitatis Valentiæ,vt in initio huius libri apparet.
Auguſtini conſilium miſericordiæ plenum.c.9.num.21.pa.56.a.

B.

Baldi opinio reprobatur.cap.5.nu.14.pa.29.a.
Baldus ſibi contrarius.cap.8.num.23.pag.51.b.
Baldi dictum redditur dubium.ca.23.num.82.pa.149.b.
Barbatius meritò reprehenditur.cap.2.num.32.pa.13.b.
Beſtiæ pro ſui partus defenſione ita propugnant vt vulnera recipiant. c.21.num.7.pa.123.b.
Bona teſtatoris tẽpore mortis eius cõſiderantur.c.3.nu.4.pa.15.b.
Bona intelliguntur deducto ære alieno.c.9.num.4.pa.53.b.
Bona quæ dicantur de trunco vel de radice.cap.30.num.4.&.5.&.15.pa.182.b.&.184.b.
Bona vacantia, vide infra verbo, vacantia.

C.

Cardinalis Illuſtriſsimi.D.Didaci à Spinoſa Epiſcopi Segntini, ſupremi Regij Senatus ſummi pręſidis laudes in Epiſtola.&.cap.34.nu.11.pa.208.b.
Carnis vitio carentes pauci inueniuntur.c.10.nu.22.pa.61.b.
Carolus Ruinus meritò reprehenditur.c.20.nu.133.pag.116.a.
Caſtitas maior requiritur in mulieribus Illuſtribus, quàm in alijs.capit.

26.num.12.&.58.pa.160.a.165.b
Caſtitas maior requiritur in fœminis, quàm in maſculis.cap.14.nume.15. pa.79.b.
Cauſa ardua Cordubenſis quomodo fuerit deciſa.c.6.nu.12.pa.36.a.
Cautela inſtituēdi ſpurios de.l.in tempus. vbi plures aliæ.cap.24.nume.5. pa.155.b.
Ceſsio ſæpe ſimulata præſumitur.ca.9. nu.16.pa.55.b.
Cautela ad tollendam vel minuendā filiorum legitimam.c.9.n.7.pa.54.b & nu.19.pa.56.a.
Charitas rectè ordinata à ſeipſo incipit.c.22.nu.9.pa.135.a.
Ciconiarum filij parentes ſenes alunt. c.31.nu.26.pa.193.a.
Clauſula codicillaris quid operetur.c. 8.nu.14.pa.50.b.
Clauſula ex certa ſcientia operatur plenitudinem poteſtatis.cap.23.num. 76.pa.148.b.
Clauſula in fine poſita ad omnia præcedentia refertur.cap.30.num.10. pa.183.b
Clerici delinquentis bona an ad fiſcū eccleſiaſticum,an regium pertineāt c.20.nu.161.pa.120.a,
Clerico beneficiato Eccleſia ſua & nō Epiſcopus ſuccedit.ca.34.nume.38. pa.212.b
Clericorum filij ſerui ſunt Eccleſiæ.ca. 27.nu.17.pa.170.b.
Clericus in minoribus beneficiatus matrimonium contrahere poterit contra Bar.ca.27.nu.20.21.22.&.23.pa. 171.a.b.&.172.a.
Clericus de redditibus Eccleſiæ dotare ſororem tenetur.cap.32.num.7.pa. 196.b
Clericus an vxorem filij ſui poſsit inſtituere.cap.20.num.37.pa.105.a.
Clericus in omnibus ſui corporis membris à planta pedis, vſq; ad verticem capitis honeſtatem præſtet.capit. 27.numero.14.&.15.&.16.pagin. 170.b.
Collateralium ſucceſsionem vide cap. 32.num.1.2.& ſequent.195.b.cum ſequent.
Collaterales & conſanguinei in gradu proximiores ad hæreditatem conſanguineorum vocantur vſq; ad decimum gradum.cap.32.nume.8.& 23.pa.196.b.&.199.a.vide plura in verbo,conſanguinei.
Collationum titulus qua ratione fuerit inuentus.cap.3.numero.11.pagina.16.a.
Collectiuo nomine plures vocati vna perſona cenſentur.cap.6.num.13. pag.36.a.
Collectiua nomina ſunt ſingularia in voce & pluralia in intellectu.cap.6. num.14.pag.36.b.
Communio mater eſt diſcordiæ.cap. 5.nu.27.pa.32.a.
Commune vitium eſt, negligi quod communiter poſsidetur.cap.5.nu. 29.pa.32.a.
Concilij Tridentini verus ſenſus.cap. 2.num.16.pa.8.b.
Concubina vnica plus amatur, quàm plures.c.10.nu.11.pa.60.b.
Concubina vnica non requiritur de iure nouiſſimo regio vt filius ſit naturalis.cap.10.num.12.pa.60.b.
Concubina ex mutua cohabitatione plus amatur.c.10.num.18.pag 61.a.
Concubinatus de iure Ciuili erat permiſſus.cap.10.num.21.pag.61.b.
Confeſsio iuramento firmata filio non nocet.c.9.num.17.pag.55.b.
Conſanguinei vſque ad centeſimum, & milleſimum gradum in ſucceſſione Regni vel Maioricatus admittuntur.cap.32.numero.25.pagina.199.a.
Conſanguineis ſimpliciter inſtitutis cenſentur ij vocari,qui gradu proximiores ſunt.cap.32.nu.11.pa.197.a.
reli

reliqua in verbo collaterales.
Conſcientia eſt quædam conſonantia animæ ad Deum; ex concordia ſpiritus & voluntatis. cap. 20. nu. 158. pag. 119. a
Conſcientię foro an liceat cautelis vti. ca. 9. nu. 20. pa. 56. a.
Conſuetudo in Hiſpania in proferendis ſententijs reprehenditur. ca. 26. nu. 6. pa. 159. b.
Conſuetudo Hiſpanię an valeat, quòd clerici de bonis eccleſiaſticis teſtentur, & ab inteſtato eis ſuccedant conſanguinei. cap. 34. num. 39. 40. 41. & 42. pa. 212. b. & 213. a. b.
Correctio legum omnino euitanda & non inducitur per ſubauditos intellectus. cap. 8. numero. 10. & 11. pag. 50.
Correlatiuorum definitio & eadem eſt in correlatiuis ratio & æqualis diſpoſitio. cap. 9. num. 33. pag. 76. a. & cap. 13. nu. 12. pa. 57. b. & cap. 20. num. 138. pag. 116. b. & cap. 29. numer. 11. pag. 176. a. & cap. 30. nume. 29. pag. 186. b.

D.

Debita hæreditaria qualiter ſoluãtur. c. 30. nu. 25. pa. 186. a
Decius reprehenditur. cap. 10. nu. 31. pa. 62. b.
Decurionatus an poſsit vendi, vel ad hæredes trãſmitti. c. 7. nu. 52. p. 46. a
Definitio eſt ſubſtantię rei demonſtratio & eius naturam explicans. cap. 10. nu. 3. & 4. pa. 59. a
Definitio quælibet bona conuertitur cum definito & quomodo euacuet eius naturam & differentias. ca. 10. nu. 2. pa. 59. a
Defuncti plurimum intereſt hæredem habere. ca. 34. nu. 2. pa. 208. a.
Delictum publicum maius eſt, quàm occultum. c. 20. nu. 160. pa. 120. a
Dictio, ex, denotat cauſam proximam & non remotam. cap. 10. nume. 25. pag. 103. a
Dictio, æquè, cuius ſit effectus. cap. 6. num. 16. pa. 36. b.
Dictiones, aut, vel, ſunt diſiunctiuæ. ca. 10. nu. 39. & 40. pa. 64. a.
Dictiones, ſolummodo, tantum, dumtaxat, caſus ſimiles non excludunt etiam in materia pœnali. c. 4. nu. 19. 20. & 21. pa. 26. a
Didacus à Couarruuias Doctor egregius meritò reprehenditur. cap. 7. num. 50. pa. 45. b
Didacus à Couarruuias opinione ſua fuit iterum deceptus. cap. 20. num. 133. pag. 116. a. & alibi ca. 21. num. 17. & 18. pa. 124. b. & cap. 22. nume. 4. pa. 134. b
Directo quod quis non conſequitur, nec per obliquum. cap. 20. num. 54. pa. 107. a.
Diſcrimen inter ius Canonicũ & Ciuile inducere nimis graue eſt. cap. 8. nu. 8. pa. 50. a
Diſpenſatio reſtringenda eſt. cap. 15. nu. 27. pa. 94. a.
Diſpenſatio difficilius conceditur genitis ex damnato coitu. cap. 23. nu. 52. pa. 145. b
Diſpenſare quando poſsit Comes Palatinus, vel alius inferior ſine cauſa. c. 23. num. 10. pa. 140. a
Diſpenſationes omnes ſunt odioſæ. ca. 20. nu. 111. pa. 113. b.
Diſpenſandi facultas intelligitur ſi ſub eſt legitima diſpenſandi cauſa. cap. 23. num. 9. pa. 140. a.
Diſpenſatus ſine cauſa non eſt tutus in conſcientia. capit. 23. numer. 8. pag. 139. b.
Diſpoſitum in ſenſu directo oppoſitũ arguit in ſenſu contrario. cap. 13. nu. 5. pag. 75. b. & ſupra in verbo argumentum.
Diſtributiua nomina quæ ſint. cap. 6.

 nu. 15.

26.num.12.&.58.pa.160.a.165.b
Caſtitas maior requiritur in fœminis, quàm in maſculis.cap.14.nume.15. pa.79.b.
Cauſa ardua Cordubenſis quomodo fuerit deciſa.c.6.nu.12.pa.36.a.
Cautela inſtituẽdi ſpurios de.l.in tempus. vbi plures aliæ.cap.24.nume.5. pa.155.b.
Ceſsio ſæpe ſimulata præſumitur.ca.9. nu.16.pa.55.b.
Cautela ad tollendam vel minuendã filiorum legitimam.c.9.n.7.pa.54.b & nu.19.pa.56.a.
Charitas rectè ordinata à ſeipſo incipit.c.22.nu.9.pa.135.a.
Ciconiarum filij parentes ſenes alunt. c.31. nu.26.pa.193.a.
Clauſula codicillaris quid operetur.c. 8.nu.14.pa.50.b.
Clauſula ex certa ſcientia operatur plenitudinem poteſtatis.cap.23.num. 76.pa.148.b.
Clauſula in fine poſita ad omnia præcedentia refertur. cap. 30. num. 10. pa.183.b
Clerici delinquentis bona an ad fiſcũ eccleſiaſticum,an regium pertineãt c.20.nu.161.pa.120.a,
Clerico beneficiato Eccleſia ſua & nõ Epiſcopus ſuccedit.ca.34.nume.38. pa.212.b
Clericorum filij ſerui ſunt Eccleſiæ.ca. 27.nu.17.pa.170.b.
Clericus in minoribus beneficiatus matrimonium contrahere poterit contra Bar.ca.27.nu.20.21.22.&.23.pa. 171.a.b.&.172.a.
Clericus de reditibus Eccleſiæ dotare ſororem tenetur.cap.32.num.7.pa. 196.b
Clericus an vxorem filij ſui poſsit inſtituere.cap.20.num.37.pa.105.a.
Clericus in omnibus ſui corporis membris à planta pedis, vſq; ad verticem capitis honeſtatem præſtet.capit. 27.numero.14.&.15.&.16.pagin. 170.b.
Collateralium ſucceſsionem vide cap. 32.num.1.2.& ſequent.195.b.cum ſequent.
Collaterales & conſanguinei in gradu proximiores ad hæreditatem conſanguineorum vocantur vſq; ad decimum gradum.cap.32.nume. 8.& 23.pa.196.b.&.199.a. vide plura in verbo,conſanguinei.
Collationum titulus qua ratione fuerit inuentus.cap.3.numerò.11. pagina.16.a.
Collectiuo nomine plures vocati vna perſona cenſentur.cap. 6. num.13. pag.36.a.
Collectiua nomina ſunt ſingularia in voce & pluralia in intellectu.cap.6. num.14.pag.36.b.
Communio mater eſt diſcordiæ. cap. 5.nu.27.pa.32.a.
Commune vitium eſt, negligi quod communiter poſsidetur. cap. 5. nu. 29.pa.32.a.
Concilij Tridentini verus ſenſus. cap. 2.num.16.pa.8.b.
Concubina vnica plus amatur, quàm plures.c.10.nu.11.pa.60.b.
Concubina vnica non requiritur de iure nouiſſimo regio vt filius ſit naturalis.cap.10.num.12.pa.60.b.
Concubina ex mutua cohabitatione plus amatur.c.10.num.18.pag.61.a.
Concubinatus de iure Ciuili erat permiſſus.cap.10.num.21.pag.61.b.
Confeſſio iuramento firmata filio non nocet.c.9.num.17.pag.55.b.
Conſanguinei vſque ad centeſimum, & milleſimum gradum in ſucceſſione Regni vel Maioricatus admittuntur. cap.32. numero.25. pagina.199.a.
Conſanguineis ſimpliciter inſtitutis cenſentur ij vocati,qui gradu proximiores ſunt.cap.32.nu.11.pa. 197.a.
reli

reliqua in verbo collaterales.
Conſcientia eſt quædam conſonantia animæ ad Deum, ex concordia ſpiritus & voluntatis. cap. 20. nu. 158. pag. 119.a
Conſcientię foro an liceat cautelis vti. ca. 9. nu. 20. pa. 56.a.
Conſuetudo in Hiſpania in proferendis ſententijs reprehenditur. ca. 26. nu. 6, pa. 159. b.
Conſuetudo Hiſpanię an valeat, quòd clerici de bonis eccleſiaſticis reſtentur, & ab inteſtato eis ſuccedant conſanguinei. cap. 34. num. 39. 40. 41. & 42. pa. 212. b. & 213. a. b
Correctio legum omnino euitanda & non inducitur per ſubauditos intellectus. cap. 8. numero. 10. & 11. pag. 50.
Correlatiuorum definitio & eadem eſt in correlatiuis ratio & æqualis diſpoſitio. cap. 9. num. 33. pag. 76. a. & cap. 13. nu. 12. pa. 57. b. & cap. 20. num. 138. pag. 116. b. & cap. 29. numer. 11. pag. 176. a. & cap. 30. nume. 29. pag. 186. b.

D.

Debita hæreditaria qualiter ſoluãtur. c. 30. nu. 25. pa. 186. a
Decius reprehenditur. cap. 10. nu. 31. pa. 62. b.
Decurionatus an poſſit vendi, vel ad hæredes trãſmitti. c. 7. nu. 52. p. 46. a
Definitio eſt ſubſtantię rei demonſtratio & eius naturam explicans. cap. 10. nu. 3. & 4. pa. 59. a
Definitio quælibet bona conuertitur cum definito & quomodo euacuet eius naturam & differentias. ca. 10. nu. 2. pa. 59. a
Defuncti plurimum intereſt hæredem habere. ca. 34. nu. 2. pa. 208. a.
Delictum publicum maius eſt, quàm occultum. c. 20. nu. 160. pa. 120. a
Dictio, ex, denotat cauſam proximam & non remotam. cap. 20. nume. 25. pag. 103. a
Dictio, æquè, cuius ſit effectus. cap. 6. num. 16. pa. 36. b.
Dictiones, aut, vel, ſunt diſiunctiuæ. ca. 10. nu. 39. & 40. pa. 64. a.
Dictiones, ſolummodo, tantum, dumtaxat, caſus ſimiles non excludunt etiam in materia pœnali. c. 4. nu. 19. 20. & 21. pa. 26. a
Didacus à Couarruuias Doctor egregius meritò reprehenditur. cap. 7. num. 50. pa. 45. b
Didacus à Couarruuias opinione ſua fuit iterum deceptus. cap. 20. num. 133. pag. 116. a. & alibi ca. 21. num. 17. & 18. pa. 124. b. & cap. 22. nume. 4. pa. 134. b
Directo quod quis non conſequitur, nec per obliquum. cap. 20. num. 54. pa. 107. a.
Diſcrimen inter ius Canonicũ & Ciuile inducere nimis graue eſt. cap. 8. nu. 8. pa. 50. a
Diſpenſatio reſtringenda eſt. cap. 15. nu. 27. pa. 84. a.
Diſpenſatio difficilius conceditur genitis ex damnato coitu. cap. 23. nu. 52. pa. 145. b
Diſpenſare quando poſſit Comes Palatinus, vel alius inferior ſine cauſa. c. 23. num. 10. pa. 140. a
Diſpenſationes omnes ſunt odioſæ. ca. 20. nu. 113. pa. 113. b.
Diſpenſandi facultas intelligitur ſi ſubeſt legitima diſpenſandi cauſa. cap. 23. num. 9. pa. 140. a.
Diſpenſatus ſine cauſa non eſt tutus in conſcientia. capit. 23. numer. 8. pag. 139. b.
Diſpoſitum in ſenſu directo oppoſitũ arguit in ſenſu contrario. cap. 13. nu. 5. pag. 75. b. & ſupra in verbo argumentum.
Diſtributiua nomina quæ ſint. cap. 6.

 nu. 15.

num.15.pag.38.b

Doctor à Caſtillo reprehenditur.ca. 9. num.31.p.57.b.& ca.12.nu.9.&.13. pa.74.a.b.

Doctoratus gradus eſt dignitas.ca.20. num.83.pa.110.b.

Dolus in.12.caſibus præſumitur.ca.9. num.12.pa.55.a

Dolus præſumitur in contractu,in quo eſt enormis læſio.cap.9.numer.13. pag.55.a

Dominicus à Soto, ſalua eius ſumma authoritate,opinione ſua fuit deceptus.c.20.nu.144.pa.117.a.

Dominium eſt de iure gentium & aditione hereditatis acquiritur.cap.23. nu.60.&.61.pa.146.b.

Donatio quibus cauſis reuocatur.c.4. nu.18.pa.26.a

Donatio vt in legitimam computetur valida eſt. cap.7. num.32.pagin. 43.a

Donatio inter patrem & filium eſt prohibita.c.7.nu.32.pa.45.a

Donatio vſque ad legitimam non indiget inſinuatione cap.7.nume. 34. pag.43.b.

Donatio quęlibet ſimplex non confertur.c.7.nu.47.pa.45.b.

Donatio ſimplex differt à donatione ob cauſam.ca.7.nu.48.pa.45.b.

Donatio omnium bonorũ nõ eſt permiſſa.ca.12.nu.12.pa.74.b

Donatio ſeu venditio inter perſonas à iure prohibitas eſt nimis ſuſpecta. c.25.nu.3.pa.157.a

Donare nihil aliud eſt quàm perdere. c.33.nu.24.pa.203.a.

Dos an pręſcribi poſsit & alienari.c.20. nu.127.&.128.pa.115.b.

Dotis priuilegia & an dotis cauſa ſit ſummaria,ſeu pia.ca.33.nu.3.6.7.& 8.pa.200.b.&.201.a

Dynus communi opinioni aduerſatur ca.7.num.5.pa.39.a.

E.

Effectus par producitur à pari potẽtia cauſæ.c.13.nu.9.pag.76.a.

Emancipationis & patriæ poteſtatis, vt in plurimum non eſt differentia. cap.4.nu.1.pa.22.b.

Emancipatus de iure antiquo pro extraneo reputabatur.c.4.nu.3.p.23.a

Emancipati filij & in poteſtatę exiſtentis ex teſtamento, magna eſt differentia.c.4.nu.4.pa.23.b.

Emancipato nequit fieri pupillaris ſubſtitutio.c.4.nu.5.pa.23.b.

Emancipatus hæreditatem non tranſmittit. c.4.nu.6.pa.23.b.

Emãcipatio per quos actus inducatur. c.4.nu.10.pa.24.b.

Errans circa principia non poteſt principiata cognoſcere.c.2.nu.2.pa.5.a.

Exceptionem de regula eſſe oportet. c.27.nu.5.pa.169.b.

Excluſio vnius eſt excluſio alterius.ca. 13.num.14.pa.76.b.&.c.27.num.8. pa.170.a

Exemplum ab animalibus irrationalibus ſumendum eſt.cap.21.num.48. pa.129.a

Exhæredatus pro mortuo cenſetur.c. 11.nu.19.pa.70.b.

Exhæredationis cauſæ iuſtæ.cap.4.nu. 13.&.15.pa.25.a.

Extenſio nõ fit in legibus correctorijs ex identitate rationis.c.26.num.50. pa.164.b.

Extraneos hæredes inſtituens, omiſsis conſanguineis indigentibus,peccat mortaliter.c.32.nu.4.pa.196.a

Extraneum & penitus ignotum inſtituere hæredem poſſumus.ca.9.nu. 30.pa.57.a.&.cap.32.nume.2.&.3. pag.196.a.

Extrauagans Clementis ſeptimi contra filios & nepotes clericorũ m.ca. 20.num.114.pa.114.a.

Facta

F.

Facta non præſumũtur niſi probētur.cap.18.num.7.par.93.a.
Ferdinandus à Menchaca tenens contra communem meritò pluribus in locis reprobatur.ca.21.num. 12. & 14.pa. 123.b. &.124. a. & num, 38. 40.&.47.pa.127.b.&.128.a.b.
Ferdinandus à Menchaca iterum reprehenditur.cap.8.num.13.pa.50. a.b.
Fœmina filios non habet in poteſtate. c.16.num.6.pa.85.b.
Fœminas non admitti per ſtatutum, odioſum eſt, & ob id reſtringendū. cap.3.num.18.pa.17.a.
Fœmina de iure communi in regno non ſuccedit.c.3.nu.35.pag.20.b.
Fœmina in Regnis Caſtellę, Legionis, Nauarræ, & Aragoniæ, de conſuetudine diutina ſuccedit. cap. 3.nu. 36.pag.20.b.
Feudum ad filios adoptiuos tranſit. c. 17.num.13.pag.89.b.
Filiationis probandę optima practica. cap.1.num.33.pa.14.a.
Filiatio quomodo probetur. c. 10. nu. 46.47.50.&.51.pa.65.a.b.
Filiationis probatio reſpectu patris eſt præſumptiua, aliquot tamē caſibus datur vera.cap.10.nu.53.&.57.pag. 66.a.b.
Filiatio naturalium quomodo probetur.c.10.nu.52.pag.66.a.
Filiationis probatio an ſit iuris, & de iure. & an probetur per diutinam abſentiam. cap. 10.nume.50.&.55. pag.65.b.66.a.
Filiatione non probata an vitietur legatum filio factum. ca. 10.num.56. pag.66.a.
Filij in ſucceſsione primum locum obtinent.c.1.nu.6.pag.2.a.
Filiorum ſpecies & conditiones multæ & varia nomina. cap. 1. nume.7. pag. 2.a.
Filij legitimi & naturales qui, & qui naturales tantùm, & qui legitimi tātùm, & qui ſpurij, & quomodo propriè nominentur.ca.1.num.8.&.9. &.10.&.11.pa.2.a.b.
Filij vulgò quæſiti qualiter cognoſcātur, & inceſtuoſi qui, & nefarij qui. c.1.num.12.13.&.14.pag.2.b.
Filij manzeres qui dicantur, & qui vulgo baſtardi, & qui adulterini, & qui nothi.cap.1.num. 15.16. 17. &. 18. pag.2.b &.3.a.
Filij ſacrilegi, qui ſint & filij varij alij ſunt.ca.1.nu.18.&.20.pag.3.a.b.
Filij clericorum qui propriè dicantur ibidem.num.21.
Filij ſpirituales qui ſint.cap.1. num.22 &.23.pag.4.a.
Filius legitimus & naturalis dicitur natus ex matrimonio vero, vel putatiuo.cap.2.nu.4.pag.5.a.
Filius à φιλ@. Græcè id eſt amor, appellatur.c.2.nu.5.pa.5.a.
Filiorum vita parentibus eſt chara. c. 2.num. 6.pa.5.b.
Filius natus ex muliere etiam adultera legitimus cenſetur.cap.2. num. 25.pa.11.a.
Filius poſt mariti mortem natus mariti & non adulteri præſumitur. cap. 2.nu.30.pag.13.a.
Filius marito diutius abſente natus potius adulteri, quàm mariti præſumitur.c.2.num.31.pa.13.b.
Filij non compelluntur pro anima patris inteſtati quintum diſtribuere.c. 3.num.5.pag.15.b.
Filij conſeruant familiam & nomen teſtatoris.cap.3.nu.19.pa.17.a.b.
Filia nupta non eſt de genere, neque de familia parentum.cap. 3. nu. 22. pa.18.a.
Filia, exiſtente nepote ex filio, an poſſit meliorari.c.3.num.26.pa.18.b.
Filiæ in Regno Franciæ, non ſuccedūt cap.3.

cap.3.num.34.pag.20.a. & vide ſupra in verbo fœmina.

Filiam in morte meliorari prohibitum non eſt.cap.3.nu.40. pa.21.b.

Filius ex alia quauis iuſta cauſa ſimili vel maiori expreſsis in iure, exhæredatur.cap.4.nu.16.pa.25.b.

Filia à patre eſt dotanda. cap. 5. nu.4. pag.28.a.

Filio prodigo in vita data fuit legitima.cap.7.nu.14.pa.40.a.

Filius in vita patris dominus paternorum bonorum dicitur.cap.7.nu.17. pag.40.b.

Filius regis princeps, & rex nominatur.cap.7.num.18.pag.40.b.

Filius reuocat bona à patre in ludo amiſſa.cap.7.num.20.pa.40.b.

Filijs in vita patris conſtituitur legitima, ſi is bona ſua diſsipet. ca.7.num. 21.pag.41.a.

Filius deliquens non obligat patrem, neque facit vt in bonis eius aduenticijs fiat executio. ca.7. num.56.& 57.pa.46.b.

Filius in legitima inſtitutus propria authoritate eam apprehendit. cap. 8.num.20.pa.51.a.b.

Filius agit ad ſupplemẽtum legitimæ. cap.8.num.17.pa.51.a.

Filij an bona à patre alienata reuocare poſsint.c.9.nu.9.pa.54.b.

Filio non nocet patris aſſertio. cap.9. num.15.pa.55.b.

Filijs omnibus natura eſt communis. cap.10.num.7.pa.60.a.

Filios charitatiuo ſermone etiam extraneos vocamus.cap.10.num.48. pa.65.a.

Filiorum educatio coniũctior eſt charitati naturali, quàm ſola nominatio.c.10.nu.49.pag.65.a.

Filius ancillæ non erit hæres cum filio liberæ.c.11.nu.4.pa.68.a. & ca. 26. nu.23.pa.161.b.

Filius ex matre nobili & patre plebeio non eſt nobilis.capit.15. num.6.pa. 81.b.

Filius meretricis degener & ignobilis naſcitur.ca.15.nu.9.pa.82.a.

Filius imitator incontinentiæ paternæ præſumitur.cap.15.nu. 12.pag. 82.a.

Filius ex damnato coitu omni priuilegio caret.c.15.nu.24.pa.83.b.

Filius ex damnato & punibili coitu quis ſit.c.15.nu.28.pa.84.b.

Filiorum procreatio humano generi dat immortalitatem.c.16.nu.8.pa. 85.b.

Filios duodecim habenti conceditur à iure immunitas à muneribus, & an ea ſit realis, an perſonalis. ca.16. num.9.&.10.pa.85.b.

Filios habens præfertur in honoribus publicis non habenti. cap.16.num. 11.pag.86.a.

Filiorum appellatione in odioſis nepotes non comprehendi. capi.20. num.27.pa.103.a. &.cap.26. num. 44.pa.64.a.

Filius in poteſtate quicquid acquirit, ſuo patri acquirit.cap.20. num.29. pa.103.a.

Filius clerici in ſacris dicitur inceſtuoſus.cap.20.num.35.pa.105.a.

Filio ſpurio pro cibo ſpirituali aliquid pater poteſt relinquere.cap.21.nu. 86.&.87.pa.133.a.

Filius inceſtuoſus vel genitus ex proprio ſeruo matri non ſuccedit. c.26 nu.37.&.38.pa.163.a.

Filius adulterinus neque ex teſtamento neq; ab inteſtato matri ſuccedit. c.26.nu.33.pa.162.b.

Filij ex damnato & punibili coitu de iure regio quintæ partis bonorũ patris ſunt capaces.capi.26.nume. 36. pag.163.a.

Filiorum ſpuriorum legitimę ſunt omnia bona materna deducto quinto. cap.26.nu.61.pa.165.b.

Filius

Filius clerici an ſucceſſionis maternæ ſit capax [illegible] 27.nume.1.2.&.6. pag. 16[illegible].b.

Filior[illegible] ſp[illegible]alium ſucceſsionem vide.c.[illegible]8.nu[illegible]2.3.4.&.5.pa 172.b.

Filij ſpurij an ad alendos patres ſpurios compellantur.c.31.nu.36.pa.194.b.

Filij in locum parentum ſuorum vocãtur.c.31.nu.30.pag.193.b.

Filius ad dotandam matrem etiã pauperẽ non tenetur.c.31.n.35.p.194.b

Filius illegitimus beneficium eccleſiaſticum habere non poteſt.c.31. nu. 37.pa.194.b.

Filius pauper potius à patre, quàm à filio ſuo eſt alendus.c.31.n.25.p.193.a

Fiſcus poſt agnatos, cognatos, & vxorem ſuccedit decedentibus abinteſtato.regula cum.12. fallentijs. c. 34 nu.1.3.&.17.pa.207.a. b.&. 209. b.

Fiſcus non faciens inuentarium vltra vires hæreditarias non tenetur,& inter eum & alios hęredes tres ſunt differentiæ.c.34.nu.4.&.5.pag.208.a.

Fiſcus, peregrinis, nobilium vaſſallis, in feudalibus,in bonis præſcriptis,& in nauibus naufragio fractis non ſuccedit.c.34.nu.22.ad.26.pa.210.a.

Fiſcus regularibus non ſuccedit, ſed monaſterium neq; clericis, niſi Epiſcopus.cap.34. nume.36.&.37.pag. 212.a.

Fiſcus non ſuccedit ſcholaribus abinteſtato, ſed vniuerſitas, & alijs perſonis,de quibus in.cap.34. num.20. &.21.pag.210.a.

Fiſco in ſucceſſione præfertur tutor & collegium.c.34.num.18.&. 19. pagina.209.b.

Forma nobilior eſt materia & potentior.c.15.num.5.pag.81.b.

Fornicatio ſimplex eſt peccatum mortale,& contrarium aſſerere eſt hæreticum.cap.10.numer.23.&.24. pagin.62.a.

Forus conſcientiæ eſt forus boni & æqui coniunctim, tribunal veritatis & non fictionis.c.20.num.157.pag. 119.b. & vide ſupra in verbo conſcientia.

Forus de Sepulueda & Molina & Cantabria qualiter intelligatur. cap.30. numer.2.3.4.12.&.14.pagi.182. b. &. 184.a.b.

Forus de Sepulueda iuri communi eſt contrarius, & ob id reſtringendus. c.30.nu.6.7.&.8.pa.183.a.b.

Fratres vtrinque coniuncti & vterini rantùm inſtituti, quomodo ſuccedant.c.6.nu.11.pa.39.b.

Fratres an ſimul cum aſcendentibus ſuccedant.c.13.nu.16.pag.77.a.

Fratres ex teſtamento non ſunt legitimi hæredes.c.26.num.80.pag.168. a.

Fratrum inuidia quibus ex cauſis oriatur.c.3.num.12. pag.16.b

Fratrem pauperem frater tenetur alere.c.32.nu.6.pa.196.a.

Fratrum duorum,plurium ve filij qualiter abinteſtato ſuccedant.c.32.nu. 17.pag.197.b.

Fraus quando legi fiat.ca. 20.num.66. pag.109.a.

Fraus certis caſibus præſumitur.cap.9. nu.10.pag.55.a.

Fraus propter odium paternum præſumitur.cap.9.num.11.pag.55.a.

Fraude locus eſt delationi in fiſcum.c. 20.nu.56.pag.107.b.

Fraus & dolus regulariter non præſumitur, ſed potius error vel ignorantia.c.20.nu.63.&.64.pag.108.b.

Fraude ſuſpecta eſt confeſsio mutui vel venditionis.cap.20.numero.65. pag.108.b.

Fundus pro alimentis legatis tacitè eſt hypothecatus. cap.21. numero.81. pag.132.b.

Funeraria extraneo hæredi inſtituto non de quinto, ſed de corpore hæreditario ſoluuntur.cap.9. num.26. pag.57.a.

Fune-

Funeraria de quinto ſoluũtur filijs inſtitutis.c.9.nu.28.pa.57.a.

Fructus reſtituendi ſunt, & partes rei eſſe dicuntur.cap.20.nume. 162.& 164.pa.120.a.b.

G.

GEnere remoto per conſequens omnes eius ſpecies remouentur. ca.19.nu.12.pa.95.b.

Gloſſa in authen. ex cauſa communiter reprehenditur.cap.8. nume. 15. pag.50.b.

Gloſſa in.l.2.C.de epiſ.& cleri. defenditur.c.20.nu.39.pa.105.b.

Gloſſa in.l.qui teſtamenrum.ff.de proba.communiter reprehenditur, in aliquibus tamen caſibus ſuſtinetur. c.20.nu.61.&.62.pa.108.a.b.

Glo.c.niſi cum pridem,de renũ.defenditur.c.19.nu.14.pa.96.a.

Glo.in.c.fraternitas.12.q. 2. à pluribus commendatur.cap.20.num.149.pagin.118.a.

Gloſ.quædam ordinamenti reprobatur.c.20.nu.38.pa.105.b.

Glo.in.l.13.tit. 10.lib. 3.Fori defenditur.ca.20.nu.107.pa.113.a.

Graduum computatio.ca.32.num.26. pa.199.a.

Guili.de Cuneo dictum ſingulare. ca. 23.nu.22.pa.141.b.

H.

HÆreditas poſtquam eſt adita nõ dicitur hæreditas,ſed patrimonium adeuntis.cap.23.num. 63. pagin.147.a.

Hærediras ſocietati acquiritur. ca. 24. nu.4.pag.155.b.

Hæres & defunctus eadem perſona cẽſentur.c.4.num.23.pa.26.b.&.c.21. nu.58.pag.130.a.

Hiſpaniæ regna ſæpe inter filios fuerunt diuiſa.c.5.num.30.pag.32.a.

Homines ad diſcordiam ſunt proni. c. 5.nu.28.pag.32.a.

Honeſtas maior in clericis, quã in alijs requiritur.c.27.nu.3.pa.170.b.&vide ſupra in verbo clericus.

Honeſtum, poſsibile potiùs præſumitur,quàm inhoneſtum. ca. 2. nu. 27. pag.12.a.

Hoſpitium publicum obtinens inuitus hoſpitari tenetur.cap.10.nu.29. pag.62.b.

I.

IGnorantia eum excuſat qui dat operam rei licitæ.cap. 2. numero. 12. pag.8.a.

Ignorantia facti regularirer à iure præſumitur.c.2.nu.13.pag.8.a.

Ignoranria iuris nec mulieribus prodeſt.c.2.nu.17.pa.8.b.

Ignorantia iuris quando excuſet.ca.2. nu.18.pa.9.a

Ignorantia danti operam rei illicitę nõ prodeſt.c.10.nu.45.pa.65.a.

Illegitimi infames infamia facti cẽſentur.c.15.nu.8.pa.81.b.

Illegitimi teſtes ſunt iniquitatis & incontinentiæ paternæ.cap.15.num. 15.pag.82.a

Illegitimi non ſunt honorabiles, nec Deo amabiles, nec in bello fortes, nec in fide ſtabiles. cap. 15 .numer. 16.pag.82.a.&.cap. 20. numero. 10. pag.100.a

Illegitimi plurimi inſignes fuerunt, & legitimis anteferri merenrur. c. 15. num.18.pa.82.b.

Illegitimi de generali conſuetudine nomen,nobilitarem,& arma parentum ſuorum retinent.c.15.num. 22. pag.83.a.

Illegitimi non dicuntur de domo, nec de cognatione parentum.ca.20.nu. 116.pag.114.a

Ille-

Illegitimos plures in regnis ſucceſsiſſe cap.20.nu.117.pa.114.a
Illegitimi ſæpe meritis, & virtutibus præſtant.capit.24. numer. 2. pagin. 155.a.
Illegitimi de iure regio matribus cum legitimis non ſuccedunt. capit. 26. num.21.pag.161.b
Illegitimi ex damnato coitu de iure etiam regio non ſuccedunt, nec paternis conſanguineis. capit. 26. numero.22.&.24. pagina. 161. b. & 162.a
Illegitimi ſibi inuicem ſuccedunt. ca. 26.nu.26.pa.162.a.
Illegitimi filij aduerſus teſtamentum matris habent querelam.ca.26. nu. 41.pag.163.b.
Illegitima ſoboles teſtatori, eiuſque generi eſt ignominioſa.c.26.num. 57. pag.165.b.
Illuſtres dicuntur Reges, Marchiones & Comites.capit.26.numer.4.pag. 159.b.
Illuſtres etiam dicuntur principis Conſiliarij.capite.26.,numero. 5. pagin. 159.b.
Illuſtres per alios ſententias proferũt, & partes corporis Principis dicuntur capit. 26. numer. 7. &. 8. pagin. 159.b.
Illuſtres dicuntur etiam Doctores, & quando Doctor efficiatur Dux, & Comes.capit.26. numer. 10. &. 11. pag.160.a
Impedimentum non præſtat quod de iure non operatur effectum.ca.11. nu.22.pag.70.b
Imperator quò ad ſpiritualia non diſpenſat.c.23.nu.117.pag.154.a.
Imperator mundi dominus dicitur, & in quibus rebus fundatam habet intentionem de iure communi.c. 34. nu.7.&.14.pa.208.a.b
Incapax propter ſocium capacem capax efficitur.c.24..nu.3.pag. 155.b.
Inceſtas nuptias contrahentium bona ipſo facto publicantur. ca. 7. nu. 25. pag.42.a.
Indiuidua non conferuntur.cap. 5.nu. 32.pag.32.b.
Indiuiſibilia ex facultate regia diuidũtur .c.5.nu.33.pa.32.b.
Infames honores non merentur.c. 15. nu.10.pag.82.a.
Infamia facti teſtem à teſtimonio repellit.c.20.nu.101.pag.112.b
Inſtitutus in re certa legatarij loco habetur.c.8.nu.24 pa.52.a.
Inſtituti quo ordine ſuccedant, ſi adeſt affectio.c.6.nu.6.pa.35.b.
Inſtituti in diuerſis gradibus iuxta eorum ordinem ſuccedunt. capite.6. nu.7.pa.35.b
Inſtitutionis titulus honorabilior eſt alijs & præſtantior.capi. 8.num. 18. pag.51.a.
Innocentij dictum ſingulare. ca. 7. nu. 44.pag.45.a & alterum.cap. 10. nu. 16.pag.61.a.& aliud in.ca. dilectus. 3.de præben. capit.20.numer. 110. pag.113.b.
Intellectus verus. §. natura ſiquidem quibus mo natu.effi.ſui.colla. 7. ca. 2.nu.9.pag.6.b.
Intellectus ad authen. ſacramenta puberum & ſimilia iura.capit.9.nu.14. pag.55.b.
Intellectus ad.l.cum ab vno.ff.de lega. 2.c.33.nu.11.pa. 201. b.
Intellectus verus & germanus ad.l. ſi quis inceſti.C.de inceſ.nup.cap.20. nu.32.pag.104.a
Intellectus verus ad.l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. c.14.num.4.pag.78.a. & c.22. num.6.pag.134.b.& alius.cap. 26.num.14.&.28.pa.160.b.&.162.a & nu.72.pag.167.a
Intellectus verus ad.l. ſi quis in ſuo. C. de inoffi. teſta.capit.8. numero. 25. pag. 52.a
Intellectus verus ad.l.2. quando & quibus quat,

quar.pars debe.lib.10.cap.8.nu.27. pag.52.b.
Intellectus ad.c.cum inhibitio de clan deſ.deſpon.c.2.nu.23.pa.10.b.
Intellectus ad.c.ius naturale. 1. diſtin. c.21.nu.13.pa.124.a
Intellectus ad.c.cum multę.15.q.ſi.ca. 27.nu.18.pa.171.a
Intellectus ad.l.10.Tauri.cap.11.num. 11.pag.69.a
Intellectus ad.l.9.Tauri.cap.27.num. 3.pag.169.a
Intellectus ad.l.11.tit.13.par.6.ca.27. nu.7.pa.170.a.
Intellectus ad.l.6.tit.13.part.6.cap.32. nu.24.pag.199.a
Intellectus ad.l.1.tit.15.lib.8.Ordi.ca. 26.nu.34.pa.163.a
Interpretatio virtualis & intellectiua ſemper eſt permiſſa.cap.3.num.30. pag.19.b.&.ca.26.numer.51.pagin. 164.b.
Inuentarium non conficiens tenetur vltra vires,hæreditarias.ca.7.nu.54. pag.46.a.& an quartam trebellianicam retinere poſsit.cap.7.num.55. pagin.46.a.
Inutilia non ſunt in aliqua iuris conſiderarione.c.11.nu.23.pa.70.b.
Ioa.Faber meritò reprehenditur.ca.5. nu.18.pa.30.a.
Iuramentum vltra intentionem Iurantis non extenditur.cap.7.nume.27. pag.42.b.
Iuramentum ſeruandum eſt quando non vergit ad interitum ſalutis ęternæ.c.21.nu.43.pa.128.b.
Iuramenti relaxatio,qua forma ſit concedenda.cap.21.num.44.pa.128.b.
Iura naturalia omni tempore ſunt immutabilia.c.7.nu.3.pa.38.b.
Iura iuribus concordare oportet.ca.8. nu.9.pa.50.a
Iuris plus nemo transfert in aliũ quàm ipſe habet.ca.5.nu.39.pa.34.a
Iuris prudentia in cauendo,& non decipiendo verſari debet.ca.24.nu.1. pag.155.a
Ius accreſcendi non eſt interſuccedentes diuerſo iure.capit.8.numero.19. pag.51.a
Ius adeundi non eſt in bonis noſtris.c. 23.nu.57.pa.146.a
Ius canonicum quãdo vertitur animæ periculum in vtroque foro ſeruandum eſt.ca.21.nu.24.pa.125.b.
Ius naturale primæuum,& ſecundariũ non parum differunt.cap.7.num.8. pag.39.a
Ius naturale omnibus filijs commune eſt.c.11.nu.39.pa.72.b
Ius naturale ſi refertur ad homines de iure gentium intelligitur.cap.7.nu. 9.pag.39.b.
Ius patronatus cum hæreditate tranſit c.23.nu.105.pa.152.b
Ius patronatus rebus ſpiritualibus eſt annexum,& eſt honotificum.cap. 20.nu.94.&.46.pa.112.a.
Ius,quæſitum difficilius tollitur,quàm quærendum.cap.23.numer.56.pagin.146.a.
Ius retractus qua ratione fuerit inſtitutum,& ſequitur ius ſucceſſionis.ca. 20.nume.104.&.106.pa.113.a.
Ius retractus ſequitur per omnia iura ſucceſſionis.cap.26.numero.68.pagin.167.a
Ius ſepeliendi hæredibus & cognationi competit.capit.20.numero.121. pag.114.b
Ius ſuccedendi eſt reciprocum.capit. 30.numero.27.&.29.pa.186.b.
Iuſsio ſecunda eundem effectum habet,quem motus proprius.cap.23.nu. 78.pag.149.a

L.

Legatarius à creditoribus non conuenitur.capit.9.numero.3.pagin.53.b

Legi-

Legitima filiorum de iure. ff. erat quadrans.c.3.nu.1.pag.15.a.
Legitima de iure Authent. eſt triens, eo.c.& pag.nu.2.
Legitima filiorum de iure regio eſt omnia parentum bona, præter tertium & quintum.cap.3.numer.3.pagin.15.b.&cap.31.nu.5.pag.190.a
Legitima reſpectu filiorum an ſit tertium bonorum.capit.4.numero.2.pag.22.b.
Legitima filiorum in regno Nauarræ quanta ſit, & quanta in regno Valentiæ.cap.3.numero.13.&.14.pagin.16.b.
Legitima filiorum eſt de iure naturali, & dicitur portio iuris naturæ.cap.7.nu.1.&.2.pa.38.a.b.
Legitima ſtatuto, lege, & conſuetudine in totum non tollitur.ca.7.nu.4.pag.38.b.
Legitimę quota an ſit de iure poſitiuo.c.7.nu.7.pa.39.a.
Legitima, viuente patre, eſt quaſi debita.c.7.nu.11.&.16.pag.62.
Legitima filiorum æs alienum cenſetur.c.7.nu.19.pa.39.b.&.40.a
Legitima ſi prohibeatur alienari, nulla eſt prohibitio.cap.7.numero.35.pag.43.b.
Legitima non patitur onus in quantitate, loco, tempore, nec modo.ca.7.nu.36.pag.44.a.& cap.29.nume.45.pag.180.b.
Legitima filius non priuatur, publicatis bonis paternis.cap.7.numer.22.pag.41.b.
Legitima non includitur in renunciatione quauis generali.cap.7.nume.29.pag.42.b.
Legitimam non minuunt expenſæ factæ in ſtudio, & caſus in quibus expenſæ ibi factæ in legitimam computantur.cap.6.numero.39.&.40.pag.44.a.b
Legitimam non minuunt ſumptus in legendo, ſcribendo, Grammaticaq; addiſcenda facti.ca.7.nu.41.p.44.b.
Expenſæ quæ domi erant faciendæ quando deducantur.num.42.& ca.eo.& pa.
Legitimam non minuit donatio filio facta in titulum patrimonij pro recipiendis ordinibus.cap.7.nume.46.pag.45.a.
Legitimam non minuit officium decurionatus, vulgò regimiento.cap.7.nu.51.pag.45.b.
Legitima an diminuatur ſoluta pecunia pro delicto filij.cap.7.nume.58.pag.47.a
Legitimam non amittit filius non conficiens inuentarium.capit.7.nu.53.pag.46.a
Legitima quo titulo filio eſt relinquenda c.8.nu.1.pa.48.a
Legitima de iure tit. inſtitutionis erat relinquenda.capit.8.numero.2.pagin.48.b.
Legitima ſi in fideicommiſſum fuit relicta, filius dicitur præteritus.cap.8.nu.3.pa.48.b.
Legitima iure C. relinqui quoquo titulo poterat; ſed de iure Authent. nouiſſimo quo titu. relinqui debet c.8.nu.5.&.6.pa.49.a.b
Legitima de iure canonico titulo inſtitutionis relinqui debet.cap.8.nu.7.pag.49.b.
Legitimæ partem aliquam an ſufficiat relinqui titulo inſtitutionis.cap.8.nu.16.pa.50.b.
Legitimã quoquo titulo relinqui poſſe.20.fallentiæ,&.12.ampliationes.c.8.nu.28.pa.52.b
Legitima iure regio titulo inſtitutionis neceſſario relinquitur, etiam ſi augeatur & minuatur.ca.8.num.29.&30.pa.52.b
Legitima an ſit quota bonorum, vel hęreditatis.capit.9.numero.1.pagin.53.b.

Legiti-

Legitima deducto ære alieno debetur ca.9.nu.5.pa.54.a.

Legitima an titulo oneroſo, an lucratiuo poſsit alienari.ca.9.numero.8.pagi.54.b.

Legitima an ſit fauorabilior pia cauſa.ca.9.num.21.pa.56.b.

Legitima an capi poſsit ad funeris impenſas ſoluendas. cap. 9.numer.23. pa.56.b.

Legitima aſcendentium & deſcendẽtium à pari procedit.cap. 9. nume. 31.pa.57.b.

Legitima parentum in bonis filiorum de iure.ff.erat quarta pars.cap.12.n. 6.pa.73.b.

Legitimari filij non poſſunt per reſcriptum principis, ſi per ſubſequens matrimonium poſſunt legitimari. ca.23.num.31.pa.142.b.

Legitimati iure cõmuni ex teſtamento,& ab inteſtato vna cum legitimis & naturalibus ſuccedunt,& iura loquentia de legitimis in eis locum habent.cap.23.nu.34.35.pa.143.a. &. ca.11.nu.17.pa.70.a.

Legitimati in quinta tantùm parte cũ legitimis iure regio ſuccedunt. cap. 23.num.37.pa.145.b.

Legitimatis competit ius dicendi nullum, & querela inofficioſi. cap.23. num.45.pa.144.a.

Legitimati agnatis & cognatis ſuccedunt,non tamẽ legitimati per oblationem curiæ.cap.23.nume.49. &. 50.pa.145.a.b.

Legitimati ex damnato coitu parentibus,& conſanguineis ſuccedunt. c. 23.num.51.pa.145.b.

Legitimati ſuccedunt in feudo, Regno & Maioricatu.cap.23.nume. 86. pag.150.a.

Legitimati excludunt ſubſtitutũ, qui tamen citandus eſt ad legitimationem.capit.23.num.88. &. 89.pagi. 150.b.

Legitimati conſeruant nomen & familiam teſtatoris.ca.23.numer.91. pag.151.a.

Legitimati comprehenduntur in Authen.ſi qua mulier.ca.23.nu.92. pa. 151.a.

Legitimati & legitimi quò ad teſtamẽtorum ſolennitatem non differunt. ca.23.num.93.pa.151.a.

Legitimatis titulo inſtitutionis legitima eſt relinquenda.cap.23.num.98 pa.151.b.

Legitimati ex.l. regia ad retractũ admittuntur.ca.23.nu. 101.pa.152.a.

Legitimati ad honores & dignitates, & ad ius patronatus admittuntur, & ſunt verè legitimi.c.23.nu.103. &.106.pag.152.a.b. &. ca.11.num. 15.pa.69.b.

Legitimati ſunt infames, & aſsimilantur homini à morbo medicato, permanente cicatrice ca.23.num.107. &.108.pa.153.a.

Legitimandi plures formę.cap.23.nu. 119.pa.154.a.b.

Legitimatur quis per ingreſſum religionis.capitu.23.nume.109.pagi. 153.a.

Legitimatur filius extra domum ex cõcubina natus per ſubſequens matrimonium de iure nouiſsimo regio. ca.10.nu.19.&.20.pag.61.b.

Legitimatus primogenitus legitimo præfertur in Maioricatu.ca.11.nu. 16.pag.70.a

Legitimati ex principis reſcripto cum legitimis ſuccedunt.cap.11.nu.32. &.33.pag.72.a

Legitimati ex principis reſcripto capaces ſunt ſucceſsionis ex teſtamento & ab inteſtato, cum. 25. ampliationibus.ca.23.nu.1.pa.138.b

Legitimati à Principe ſpurij primis natalibus reſtituuntur.ca.23. num. 2. pag.138.b.

Legitimatus à Principe cum legitimo iure

iure regio nullo modo ſuccedit. ca. 23.num.30.pa.142.b.

Legitimatione naturalium filij legitimi ſunt vocandi, in quorum præiudicium poſtulatur legitimatio. ca. 23.num.28.&.29.pa.142.a.b.

Legitimatio principis reſcripto eſt ſubſidiaria, & propterea omnes ferè legitimationes vitiantur, ſi per ſubſequens matrimonium fieri poſſunt. ca.23.num.33.pa.143.a.

Legitimatio à Principe facta differt à legitimatione Comitis Palatini. ca. 23.num.43.pa.144.a

Legitimatione rumpitur teſtamentũ prius factum, & ſuitatis iura legitimati obtinent. cap. 23. numero. 46. pag.144.b.

Legitimatio ſpurij etiam poſt aditam hæreditatem fieri poteſt. ca. 23. nu. 94.pa.147.b.

Legitimatio vitiatur ſi in ea non exprimatur litis pendentia, fieri tamen poteſt lite pendente ſuper bonis. c. 23.nu.79.&.80.pagina.149.a

Legitimare an quis poſſit filium proprium, vel infantem, vel furioſum, vel inuitum.cap.23.num. 81. &. 84. &.85.pagin.149.a.b.150.a.

Legitimatio filiorum non requirit agnatorum citationem.capi.23. num. 96.pagina.151.b.

Legitimationem ritè factam filiorum natiuitate non vitiari.cap. 23. num. 99.pa.152.a

Legitimatio retro trahitur.cap.23.nu. 102.pag.152.a

Legitimationis inſtrumentum producens, ſe fatetur illegitimum.cap. 23. numero.120.pagin. 154.b.

Legitimatio quibus ex cauſis reuocetur, & an reuocata iterum à principe concedatur.ca.23.numer.121.& 122.pagina.154.b.

Legitimatio debet fieri ex iuſta & rationabili cauſa, veluti propter virtutes & merita filij.capit.23. numero.5.&.6.pagina.139.a.b

Legitimatio à Romano Pontifice, vel Imperatore facta non requirit iuſtam cauſam.ca.23.numer. 8. &.11. pagin.140.a

Legitimatione Principis omnes in ea natalium defectus ſunt exprimendi.c.23.nu.17.pa.141.a

Legitimatione id exprimatur, quo tacito non ita de facili concederetur. cap.23.num.21.pag.141.b.

Legitimatio requirit conſenſum patris & filij, quod etiam diſpenſans legitimam, diſpenſandi facultatem obtineat, & cauſam finalem propter quam principaliter conceditur. ca. 23. numero. 18. &.23. &. 24. pagin. 142.a

Legitimatione inceſtuoſi gradus ſunt exprimendi regula, & quinque declarationes.cap.23.nume.19.&. 20. pag.141.a. b.

Legitimati nõ differunt à legitimis, & naturalibus.c.23.nu.3.pa.139.a.

Legitimos filios exiſtere in legitimatione exprimendum eſt.cap.23.nu. 27.pag.142.a.

Legitimi & naturales filij non differunt à naturalibus inſpecta lege naturali.ca.2 nu.8.pa.6.a.

Legitimus efficitur filius propter ignorantiam alterius coniugum.capi. 9. num.32.pag.57.b.

Lex nunquã videtur caſus ſimiles vel grauiores excludere.c.4.n.17.p.25.b

Lex ſi defunctus. C. de ſu. & legi. libe. corrigitur.ca.5.nu.16.pa.30.a

Lex generaliter loquens in omni caſu eſt intelligenda.c.9.nu.27.pa.57.a.

Lex omnis humana iuſta & rationabilis obligat in foro animæ.ca. 20. nu. 140.pag. 116.b.

Leges ſunt factæ vt earum metu humana coerceatur audacia. ca.2. nu. 10. pag.7.a.

Leges correctoriç etiam ex identitate rationis non extendũtur. ca. 3. nu. 29.pa.19.a.
Leges prohibentes filios ſpurios inſtitui ſunt iuſtæ, & ob id in foro conſcientiæ ſeruandæ.cap. 20. nu. 143. pag.117.a.
Leges etiam pœnales in cõſcictia obligant abſq; iudicis declaratione. ca. 20.num.148.&.150.pa.118.a.b.
Leges impeditiuæ tranſlationis dominij ſtatim obligant in conſcientia. ca.20.num.151.pag.118.b.
Legum correctio inducenda non eſt, & iura iuribus concordanda ſunt. ca.26.num.16.&.17.pa.160.b.
Leges antiquç per nouas corriguntur cap.27.nu.12.pa.170.b.
Leges regiæ ſecundum ius commune ſunt intelligendç.ca.3.numero.38. pag.21.a.&.ca.9.nu.29.pa. 57.a
Lex regia.101.in curijs Madriti declaratur duobus modis.cap.3. nu.26. & 28.pa.18.b.
Lex prædicta an habeat locum in nepote ex filia, & an obliget in conſciẽtia.cap.3.num.30.&.42.pagin.19.b. &.20.a.
Lex quarta & quinta titu.8.lib.5. ordi. declaratur.ca.4.nu.24.pa.26.b.
Lex regia.101.Mantuæ Carpentaneç anni.1534.declaratur.capit.33.nu. 42.pag.205.a.
Leges fori quando ſunt in vſu ab omnibus ſunt ſeruandæ, & allegans eſſe in vſu debet probare.ca.18.num. 4.&.5.pag.93.a.
Leges regiæ ex diametro diſtantes cõciliãtur.ca.15.nu.21.pa.83.a.
Leges ſtyli ſunt legum fori declarationes.ca.18.nu.8.pa.93.b.
Lex.203.ſtylj eſt in vſu & obſeruantia. c.33.nu.22.&.23.pa.203.a
Lex regia Tauri.40.vtilis & neceſſaria eſt.c.5.nu.38.pa.34.a.
Lex trigeſima Tauri,&.26.declarãtur. c.9.nu.24.&.25.pa.56.b.
Lex decima Tauri ius commune corrigit.ca.12.nu.4.pa.73.a.
Lex vndecima Tauri declaratur.cap. 10.nu.41.pa.64.a.
Lex quinta &.6.&.7. Tauri iuris communis ſunt correctoriæ.c.29.nu.20. pa.177.a.&.c.31.nu.15.pa.191.b.
Lex.6.Tauri declaratur & an per.l. 10. Tauri corrigatur.c.12.nu.7.8.p.73.b
Legi.6.Tauri plures notandi intellectus dantur.c.12.nu.10.pa.74.a
Lex.79.Tauri ius commune corrigit.c. 12.nu.14.pa.74.b.
Lex.9.Tauri optimè declaratur. ca.14. nu.16.pa.79.b.& ca.26.nu.20.&. 28. pa.161.b.162.a
Lex prædicta.9. Tauri ius commune corrigit.c.32.nu.20.pa.198.b.
Lex.9.&.10.Tauri declarantur. ca.20. nu.146.pa.117.b
Lex.3.Tauri ius commune corrigit. c. 23.nu.94.pag.151.a.&. ca.31.nu.13. pag.191.a.
Lex.12.Tauri declaratur, quæ ius commune & partitarum corrigit.c.23. nu.38.&.44.pag.143.b.&. 144.a.& nu.100.pa.152.a
Lex prima tit.15.par.4.declaratur.c.10 nu 8.p.60.a.reliqua vide ſupra in verbo,intellectus.
Liberis quod remedium competat.c. 4.nu.14.pa.25.a. reliqua vide ſupra in ver.filij & illegitimi,in ver.ſpurij.
Lupanar in Republica diſsimulat Eccleſia.ca.10.nu.27.pa.62.b.
Luxuria nõ meretur idem commodũ quod caſtitas.c.11.nu.8.pag.68.b.

M.

Maioricatus, & meliorationes ſunt licitæ in foro cõſcientię. cap.3.nu.43.pa.22.a
Malum minus permittitur, vt maius euitetur.c.10.nu.28.pa.62.b

Manze-

Manzeres non ingrediantur Eccleſiã vſq; ad.10.generationem.capit.15. num.14.pag.82.a.&.cap.20.nume. 7.pa.99.b.
Maritus & vxor, ſocij ſunt diuina, & humanæ ſocietatis. ca.33.nu.17.pagin.202.b.
Mariti præſumuntur eſſe bona potiùs, quàm vxoris.c.33.nu.21.pag.202.b
Maſculorum & fœminarum differentiam inducens naturæ accuſator cẽſetur.ca.3.nu.18.pag.17.a.
Matthæus de Afflictis opinione ſua fuit deceptus.c.26.nu.27.pa.162.a.
Mater ſemper eſt certa, pater verò incertus.ca.14.nu.2.pa.77.b.
Mater in tutela & cura naturaliũ alijs præfertur.cap.14.nu.11.pa.78.b.& ca.26.nu.81.&.82.pa.168.a.b.
Matres ad ſucceſsionem filiorum admittuntur.ca.29.nu.29.&.30.&.31. pag.178.b.
Matris aſſertio nihil prorſus filio nocet.ca.2.nu.28.pa.12.a.
Matris præteritio pro exhæredatione habetur.c.14.num.8.pag.78.b.&.c. 26.nume.42.& 60.pagin.163.b.&. 165.b.
Matrimonij omnia priuilegia.cap.23. nu.39.pag.143.b.
Matrimonium ſpirituale inter clericũ & Eccleſiam contrahitur. capit.27. num.9.pag.170.a.
Matrimonium quãdo dicatur publicè contractum.ca.2.nu.15.pa.8.b.
Matrimoniũ poſſe contrahi à ſene & decrepito,etiam in articulo mortis. ca.2.nu.21.pa.10.a.
Matrimonium quædam habet de ſubſtantia,& quædã de honeſtate. cap. 2.num.24.&.22.pa.10.a.&.11.a.
Matrimonium de iure ciuili præſumitur ex mutua cohabitatione,ſed nõ de iure canonico.capitul.10.nume. 13.14.pag.60.b.
Matrimonium inter pupillam & tutorem eſt prohibitum de iure ciuili, & non de iure canonico. cap.10.nume.35.&.36.pag.63.b.
Medicus ſuadens infirmo coitum pro ſalute mortaliter peccat.c.10.n.32. pag.63.a.
Mediũ inhabile impedit acquiſitionẽ extremorũ.ca.3.n.33.pa.20.a.&.c. 26.n.25.&.49.pag.162.a.&.164.b.
Merita non præſumuntur niſi probentur.ca.25.nu.2.pa.157.a.
Merita ſint æqualia rei donatæ. ca.25. num.4.pa.157.b.
Metaphyſicus caſus non eſt admittendus.ca.10.nu.58.pa.66.b.
Miſericordia digni ſunt qui alieno vitio laborant.ca.21.nu.21.pa.125.a.
Monachi de generali Galliæ conſuetudine nõ ſuccedunt.cap.11.num.18. pa.71.b.
Monaſterium parẽtes à ſuis legitimis non excludit,& in caſibus tantùm à iure expreſsis loco filij habetur.ca. 29.nu.40.&.41.pa.180.a.
Monialis ſi renunciauerit ante ingreſſum monaſterij patris bonis cum iuramento, eo mortuo, & ea profeſſa poteſt monaſterium bona petere. ca.7.num.30.pag.43.a.
Monialis renũciatio vel obligatio qualiter fiat ex Concilio Tridentino.c. 7.nu.31.pa.43.a.
Monſtruoſa res eſt vt quis pro parte legitimus & pro parte ſit illegitimus ne eadem res diuerſo iure cenſeatur.cap.30.num.39.&.40.pa.188.b.
Moriens omnis non eſt ſicut diuus Ioannes Baptiſta.capitulo.9.numero.18.pa.56.a.
Motus proprius aduerſus clericos filios habẽtes.c.27.nu.19.pa.171.a.
Mulier luxurioſa maximum ſuæ familiæ dedecus.c.14.nu.14.pa.79.b.
Mulier ſterilis maledicta & infamis in lege veteri cenſebatur.cap.16.nu. 12.pa.86.a.

Mulieris nobilitas abumbratur ſi plebeio nupſerit.c.15.nu.7.pa.81.b.

N.

NAtura communis eſt legitimis, & ſpurijs,& inter eos naturali iure inſpecto nullum eſt diſcrimē. ca.21.num.8.&.9.pag.123.b. & cap. 23.nume.3.pag 139.a.ca.26.num.53 pag.165.a.
Naturalium ſucceſsio non erat de iure ff. expreſſe tradita. cap.11.numer. 1. pag.67.b
Naturaliū ſucceſsio de iure codicis eſt vnica vncia ca.11.nu.2.pa.67.b.
Naturalibus an vltra vnciam aliquid poſsit relinqui adimplendæ cōditionis cauſa.c.11.nu.3.pag.67.b
Naturales cum legitimis ſuccedere ſtatuto fieri non poſſe.c.11.n. 5.p.68.a
Naturales ſimul cum legitimis ſuccedere eſt contra bonos mores, aliquādo tamen cum eis ſuccedunt.ca. 11. nu.7.&.24.pa.68.a.&.71.a
Naturali filio nullum competit remedium contra patris teſtamentum. c. 11.nu.12.&.13.pa.69.a.
Naturalis legitimatus cum legitimis filijs ſuccedit.ca.11.nu.14.pag.69.b.
Naturales legitimis iuſtè exhæredatis ſuccedunt.ca.11.nu.18.pag.70.a.
Naturales curiæ traditi an cum legitimis ſuccedant.c.11.nu.25.pa.71.a.
Naturales ratione ſubſtiturionis pupillaris ſuccedit.c.11.nu.26.pa.71.a
Naturales ſuccedunt ſi legitimi filij ſint monachi.c.11.nu.27.pa.71.b
Naturales hæredes hæredum eſſe non prohibentur.c.11.nu.30.pag.71.b.
Naturales multis caſibus ſuccedunt.c. 11.nu.34.pa.72.a
Naturales de iure regio in quinta bonorum parte ſuis parentibus ſuccedunt.c.11.nu.35.pa.72.a
Naturalium ſucceſsio de iure regio in libera parentum voluntate exiſtit. ca.11.nu.36.pa.72.a
Naturales abinteſtato, legitima prole non exiſtente, ſuccedunt.ca.12.nu. 2.pag.73.a.
Naturales tres vncias olim habere poterant.c.12.nu.2.pa.73.a
Naturalibus de iure authen.pater omnia bona relinquere poterat. ca. 12. nu.3.pa.73.a.
Naturalibus donare omnia bona in vita an liceat parentibus.ca.12.nu.11. pag.74.b.
Naturales filij quomodo abinteſtato ſuccedunt.cap.13.num.1.&.2.&.4. pag.75.a.b.
Naturalibus an vltra duas vncias ſint danda alimenta.cap.13. numero. 3. pag.75.a.
Naturales an excludat defuncti vxor & filius adoptiuus.capit.13.nu.6.& 7.pag.75.b.
Naturales qualiter cum aſcendentibus ſuccedant.capit.13.numero.11. pagin.76.a
Naturales ex teſtamento & abinteſtato vna cum legitimis filijs matribus ſuccedunt.c.14.nu.1.pa.77.b.
Naturalis filius matri etiam Illuſtri ſuccedit.c.14.nu.3.pa.78.a
Naturales iure nouiſsimo regio nec ex teſtamento, nec abinteſtato matribus ſuccedunt.c.14.nu.5.pa.78.a.
Naturales legitima prole non exiſtente matribus legitimi ſunt hæredes. ca.14.nu.6.pa.78.a.
Naturales filij, cognatos & agnatos maternos excludunt.cap.14.numer.7. pag.78.a.
Naturalibus remedium legis finalis.C. de edic.d.Adri.competit. capit. 14. nu.9.pa.78.b.
Naturalis filij natiuitate matris teſtamentum & donatio reuocatur.capit.14.numer. 10. &.12.pagin.78.b. 79.a.

Natura-

Naturales filij an excludant ſubſtitutum. capitul. 14. nume. 15. pagina. 79.b.
Naturales filij an paterna nobilitate gaudeāt.ca.15.num.1.pag.80.b.
Naturales non veniunt appellatione liberorum.capitulo.15.num.2.pag. 81.a.
Naturales patris & non matris nobilitatem ſequūtur.ca.15.nu.3.pa. 81.a.
Naturales tantùm matribus etiam Illuſtribus ſuccedunt,& in iudicio ſine mandato admittuntur. cap.26. num.71.&.83.pag.167.a.168.b.
Naturalis filius per ſubſequens matrimonium efficitur vere & propriè legitimus.ca.2.num. 19. &. 20.pag. 9.b.
Naturales filij qui dicantur &vulgo dicuntur baſtardi. cap. 10. num.1.&. 5.pagi.59.a. b.
Naturales quando dicantur inceſtuoſi & adulterini.capitulo. 10. nume. 6.pag.59.b.
Naturales dicuntur quando inter parentes poterat eſſe matrimonium. ca.10.nu.9.pa.60.a.
Naturales dicuntur ex concubina extra domum geniti.capitulo. 10.numero.17.pag.61.a.
Naturalis vt ſit filius de iure ciuili ſex requiruntur, de iure tamen regio duo tantùm.capitul.10.num.33.& 34.pag.63.a.
Naturalis non dicitur genitus ex conſanguinea ſed inceſtuoſus etiam parentibus ignorantibus. cap.10.nu. 43.pa.64.b reliqua vide in verbo filius ſpurius illegitimus.
Naturalis obligatio atque eius vinculum ſemper obligat, cap. 21. nume. 53.pag.129.b.
Naturalis cauſa accidētali præfertur. ca.21.num.82.pa.132.b.
Naturalia iura ſunt immutabilia. cap. 23.num.59.pa.146.b.
Nepotes auis ſuis ex teſtamento & ab inteſtato legitimi ſunt hæredes. ca. 5.num.1.pag.27.b.
Nepotes & filij in ſucceſsione aſcendentium non differunt.capitulo.5. num.2.pa.27.b.
Nepotibus competunt eadem remedia quæ filijs.ca.5.nu.3.pa.28.a.
Nepoti competit querela inofficioſi teſtamenti.ca.5.nu.13.pag.29.a.
Nepotes qualiter ab inteſtato ſuccedant.ca.5.num.15.pag.29.b.
Nepores cum patruis in ſtirpem & nō in capita ſuccedunt.capitul.5.num. 17.pag.30.a.
Nepotes in locū parentū ſuorum ſuccedunt.c.5.num.19.pa.30.b.
Nepotes qualiter ad aui hæreditatē vocentur.cap.6.num.1.pa.34.b.
Nepotes ſoli an in ſtirpem, an in capita ſuccedant. c.6.num.2.pa.35.a.
Nepotes ex perſona propria,an ex patris iure ſuccedant.capi.6.nume.3. pag.35.a.
Nepotes non à parentibus, ſed à legis diſpoſitione habent hæreditatem. cap.6.num.4.pag.35.a.
Nepos & filius inſtituti ordine ſucceſſiuo ſuccedunt.capitulo. 6. num.5. pagin.35.b.
Nepos ex filio inceſtuoſo inſtitui non poteſt.ca.20.nu.31.&.32.pa. 103. b.
Nepos ex filio clerici ab auo non poteſt inſtitui.capitulo.20. numer.36 pag.105.a.
Nicolaus Boerius meritò reprehenditur.ca.20.num.78.pa.110.a.
Nomina debitorum an ſint mobilia, an immobilia.capitulo.30.num.16 pag.184.b.
Nomina debitorū non veniunt in cōfiſcatione omnium bonorū,neq; in ſubſtitutione de omnibus bonis facta.ca.30.num.21.&.22.pa.185.b.
Notarius inſtrumenta inuitus tenetur conficere.ca.10.num.30.pa.62.b.

O.

Odia reſtringenda ſunt, & nõ ampliãda.ca.20.nu.26.p.103.a

Opiniones duæ communes inuicem contrariæ.ca.5.num.37.pa.33.b.

Opinionum duarum ex diametro diſtantium concordia.cap.8.nume.26.pag.52.b.

P.

PActũ per quod pater legitima priuatur eſt nullum.cap.29.nu.46.pag.181.a.

Papa contra ius, ſupra ius, & extra ius omnia poteſt.cap.23.nume.69.pagin.148.a.

Papa Chriſti vicarius, & Petri ſucceſſor eſt.capi.23.numero.70.pagin.148.a.

Papa in omnibus diſpenſare poterit, niſi in fidei articulis.cap.23.numer.71.pa.148.a.

Papa an quo ad temporalia legitimare poſsit.capitul.23.nume.112.&.115 pag.153.a.b.

Paraphernalia bona quæ dicantur.ca.33.nu.43.pa.205.a.

Parentes filijs etiam emancipatis legitimi ſunt hæredes. capit.29.nume.18.pag.176.b.

Parentibus titulo inſtitutionis legitima eſt relinquenda.ca.29.nu.42.&43.&.44.pa.180.b.

Parentes filijs ſuis nõ ſuccedunt in.25.caſibus.c.30.nu.1.2.26.32.36.37.38.39.&.41.paginæ.182.b.186.b.187.a.b.188.a.b.

Parentum ſucceſsiones à filiorum ſucceſsionibus in.26.caſibus differunt cap.31.num.1.cum ſequẽtibus.pa.189.b.cum ſeq.

Parentum legitimę ſunt de iure regio omnia filiorum bona præter tertiũ.ca.31.num.6.pa.190.a.

Parentibus de iure naturali legitima non debetur.c.31.nu.7.pa.190.a.

Parentibus legitima inſtitutionis titulo minimè eſt relinquenda. cap.31.nu.8.pa.190.a.

Parentum legitimas lege, conſuetudine, ſtatuto non poſſe iurorum tolli. cap.31.nu.10.pa.190.b.

Parentum educatio non eſt de iure naturali.ca.31.nu.24.pa.192.b.

Parentes non dicuntur domini bonorum filiorum, filijs viuentibus.cap.31.nu.11.pa.190.b.

Parentes exhæredati querelam non transmittunt.cap.31.numero.29.pagi.193.a.

Parentes bonis feudalibus filijs nõ ſuccedunt.capite.31.numer.39.pagi.195.a.

Parentes ſecundum forum de Sepulueda, & de Molina filijs non ſuccedunt.ca.31.num.40.pa.195.a.& vide ſupra in verbo forus.

Parentum amor in filios.ca.2.num.7.pag.6.a.

Parentibus licet vnum ex filijs in tertio.& quinto præcipuum & meliorem efficere.cap.3.nu.12.pa.16.b.

Patria poteſtas ad acquirendum operatur effectum, & ad ſuccedendũ.c.17.nu.7.pa..89.a.

Pater non habet vſumfructum in bonis filij primæ tonſuræ.cap.17.nu.5.pag.88.b.

Patris incapacitas filio non nocet. ca.20.nu.24.pag.102.b.

Pater ſpiritualis filium ſpiritualẽ pauperem tenetur alere.cap.28.num.6.pag.173.a.

Pater hæreditatem filij in ſui ſolatium poſsideat.c.29.nu.13.pa.176.a.

Patri competit querela inofficioſi teſtamenti.c.29.nu.15.pa.176.b.

Patre etiam permittẽte filius in poteſtate de iure communi teſtari nõ poterat.c.29.nu.19.&.20.pagina.177.a

Pater

Pater ad hæreditaté emancipati olim non vocabatur.cap.29.num.21.&c. 22.pa.177.a.

Patris vſusfructus morte filij non extinguitur contra Antonium Gomezium.ca.29.nu.24.&c.25.pag.177.b.

Pater ſuccedit filio ſtatim mortuo. ca. 29.nu.50.pa.181.b.

Pater ſuccedit non obſtante quacunque renunciatione.cap.29.nnm.51 pa.181.b.

Pater inter filios æqualiter ſua bona diuidere poteſt.ca.3.nu.10.pa.16.b.

Pater iudicis officio compellitur filiã marito collocare.ca.5.nu.6.pa.28.a

Pater etiam filiam nuptam dotare debet.c.5.nu.7.pa.28.a.

Patris officium erga filias tale eſt, quale aui erga neptes.cap.5.num.11.pa. 28.b.

Pater & filius quo ordine in emphiteoſi ſuccedunt.cap.6.num.10.pa.36.a

Patri ſuccedens non dicitur bona noua acquirere, ſed acquiſita capere. c.7.nu.11.pa.39.b.

Pater non poteſt compelli ad dãdum titulum ad ordines recipiendos. ca. 7.nu.46.pa.45.a.b.

Pater cum filijs decedens abſque teſtamento non dicitur inteſtatus decedere.ca.7.nu.10.pa.39.b.

Pater filias dotare compellitur.cap.14. nu.17.pa.79.b.

Paternum officium eſt filias dotare & in matrimonium collocare.c.5.nu. 5.pa.28.a.

Paternum teſtamentum quando ſit nullum.ca.4.nu.11.pa.24.b.

Paterna flagitia hæreditaria ſucceſsione deſcendunt.cap.15.num.12.&c. 13.pa.82.a.

Paternum vitium in filijs puniendum eſt.c.20.nu.4.pa.99.b.

Partem non faciens nõ admittitur ad partem.ca.11.nu.20.pa.70.b.

Partus tempus an conceptionis inſpiciatur.ca.10.nu.38.pa.63.b.

Partus pro nato habetur in eius commodum.c.10.nu.42.pa.64.b.

Pinelus Luſitanus communiter reprehenditur.ca.30.nu.35. pa.187.b.

Plenitudo poteſtatis & proprius motus à pari procedũt.ca.23.num.77. pag.149.a.

Plenitudo poteſtatis non præſumitur niſi exprimatur, neque in generali conceſsione comprehenditur. capit.23.num.72.&c.73.pa.148.a.b.

Plenitudine poteſtatis quando princeps vti cenſeatur.capit.23.nume. 74.pa.148.b.

Plenitudo poteſtatis eſt arbitrij plenitudo nulli neceſsitati ſubiecta, nulliſq; iuris regulis limitata. ca.23.nu. 75.pag.148.b.

Potentia ſublata conſequenter remouetur cauſa efficiens ab actu.ca.23. num.26.pag.148.b.

Præſcriptio abſq; iuſto titulo nõ procedit.capitul.20.nume.124.&c.130. pa.150.a.b.

Pragmatica Pinciana anni. 1542. cap. 15.nu.25.pa.83.b.

Præteritus quis propriè dicatur.capit. 4.num.7.pa.23.b.&c.cap. 8. num. 4. pa.48.b.

Præterito filio in poteſtate competit ius dicendi nullum, & bonorũ poſſeſsio contra tabulas.c.4.nu.4.&c.8. pa.23.b.&c.24.a.

Præſumptio non obligat in foro conſcientiæ.c.20.nu.156.pa.119.b.

Primogenitũ ſuccedere in aliquo maioricatu, & ſecũdo genitũ in altero per pactũ tẽpore matrimonij initũ ſeruandũ eſt.c.3.nu.16.pa.16.b.

Primogenituras & Maioricatus eſſe, Reipublicæ plurimum intereſt. ca. 3.nu.20.pa.17.b.

Primogenituræ ius omnibus ſucceſsionum iuris communis regulis aduerſatur.c.3.nu.23.pa.18.a.

Primogeniti nepos an excludat ſecundogenitum.ca.5.nu.36.&.40.pag.33.b.34.a
Princeps per ſuum priuilegium etiam motu proprio conceſſum alicui prę iudicium generare non cenſetur. c.23.nu.40.&.41.pa.143.b
Princeps quæ ſunt de iure ciuili tollere poteſt.c.23.nu.58.pa.146.b
Principi nemo dicere poteſt, cur ita fa cis?c.23.nu.66 pa.147.b.
Principes multi ſunt in Republica propter populi peccata.cap.5.num.24.pag.31.b.
Principes plures eſſe monſtruoſum eſt c.5.nu.25.pag.31.b.
Principis voluntas pro cauſa habetur in his quæ ſunt iuris poſitiui. ca.23.nu.12.pa.140.a
Principis interuentui omnis ineſt ſolennitas.capit.23.numero.13.pagina.140.b.
Principis voluntas pro ratione habetur, & in eo ſemper legitima cauſa præſumitur.cap.23.nume.14.15.pag.140.b
Principis voluntas rem difficilem, ſeu impoſsibilem reddit.cap.23.nu.54.pag.146.a.
Principibus placens ambulet inter laudem & Placentiam,& non circa Veronam.capit.23.numero.116.pagina.154.a
Priuatio præſupponit habitum.ca.30.nu.9.pa.183.b.
Priuilegium conceſſum alicui, inuito tertio,à fortiori eo non citato, validum eſt.cap.23.numero.97.pagin.151.b.
Priuilegij verba potius impropriantur, quàm præiudicium alicui fiat.c.23.nu.42.pa.144.a
Priuilegium pro ſe & filijs ſuis conceſſum ad filias nuptas non extenditur c.3.nu.21.pa.17.b.
Priuilegium ſine pręiudicio alterius intelligendum eſt.ca.29.nu.26.&.47.pa.178.a.&.181.a
Priuilegium principis nemini deber eſſe damnoſum.capit.29.numero.48.pag.181.a
Prædo tenetur fructus perceptos, & percipiendos reſtituere.c.20.num.163.pa.120.b
Prohibitio alienationis facta familiæ vltra quartum gradum non extenditur.c.20.nu.28.pa.103.a
Prohibita quæ ſunt de genere ſuo, clã an palam fiant nihil intereſt.c.2.nu.14.pag.8.b.
Prohibentur multa in vita,quę in morte conceduntur.cap.3.numero.41.pag.21.b.
Prohibitio facta filio, an extendatur ad nepotem.cap.20.numero.23.pagin.102.b
Probatio in contrarium non admittitur contra præſumptionem iuris,& de iure.capit.2. numero.29.pagin.12.b.
Probatio an contra præſumptionem iuris admittatur.cap.23.numer.16-pag.141.a
Propoſitum in mente retentum nihil prorſus operatur.cap.20.nu.155.pag.119.b
Proximior in gradu remotiorem excludit.c.29.nu.34.pag.179.a.&.ca.31.&32.nu.31.&.10.pa.193.b.196.b.
Proximitas graduum quando nõ conſideretur.c.32.nu.22.pag.198.b.
Proximiores in gradu dicuntur reſpectu teſtatoris.c.32.nu.14.pa.197.a
Publicatis bonis non veniunt bona futura,vel conditionalia.cap.7.num.57.pag.46.b.

Q.

Querela in officioſi teſtamenti eſt remedium ſubſidiariũ.c.17.nu.7.pag.89.a

Quo-

Quota hæreditatis omnia iura actiua & paſſiua includit.cap.9.num.2.pagin.53.b.
Quotidiana memoriæ potius ſunt cōmendanda.capit.33.num.2.pagin.200.b

R.

REfugium ſtultorū eſt dicere aliud ſecundum leges, aliud ſecundum canones.capit.8.numet.12.pagin.50.a.
Regalia bona non præſcribuntur, præſertim illa, quæ ſunt reſeruata in ſignum dominij vniuerſalis.capit.34.num.30.&.31.pag.211.b.
Regalia alienare eſt regiam maieſtatē minuere, & ſucceſſor in regno eorum alienationem reuocare poteſt.capit.34.numero.33.&.34.pagina.212.a
Regibus an liceat regna diuidere.ca.5.nu.31.pa.32.b.& regnum, Ducatus, ſeu Maioricatus non eſt diuiſibilis, etiam inter filios.ca.3.&.5.nu.16.&22.pa.16.b.&.31.a.
Rex primogenituræ iura, & maioricatus poteſt diuidere.cap.5.num.34.pag.33.a.
Rex in ſuo regno reditus obtinet vt iuſtitiam faciat, & pacem conſtituat, & eius proprium officium eſt liberare de manu calumniãrium vi oppreſſos.capit.34.nume.8.&.9.pagi.208.a.b.
Regni ſucceſſor, ſeu maioricatus alios fratres tenetur alere.cap.5.num.35 pag.33.a
Regis cor in manu Dei eſt, & quò voluerit inclinabit illud.cap.20.num.141.pa.117.a.
Reges Hiſpaniæ, ac Franciæ in temporalibus ſuperiorem non recognoſcunt.c.23.num.83.pa.149.b.
Reges in ſuo regno æqualem auctoritatem obtinent, quam Imperator in toto Imperio.cap.23.num.4.pa.139.a.
Regis Philippi ſecūdi inuictiſsimi laudes in epiſtola, &.c.34.num.12.&.13.pa.208.b.
Regnantis iuſtitia vtilior eſt ſubiectis, quàm temporis fertilitas.ca.34.nu.10.pagina.208.b.
Religionis ingreſſu omnis macula tollitur.c.23.nu.110.pa.153.a.
Renuntiatoriæ obligationes remiſsiuè.cap.25.nu.5.pag.157.b.& an renuntiatio intelligatur de bonis poſteà acquiſitis.cap.7.numero.26.pagin.42.b
Re ſua quis ſine cauſa an priuari poſsit.c.23.nu.65.pa.147.b
Res notatu digna ſeipſam cōmēdat, nec alia indiget commendatione.c.1.nu.3.pag.1.b.
Reſtitutio bonorum prohibitorum cui facienda eſt.cap.20.nume.159.pag.120.a

S.

SAcrilegium eſt diſputare de poteſtare Papæ, vel Imperarōris.cap.23.nu.57.&.68.pa.148.a.
Salinaria ſunt iura regalia, & ob id meritò eorum alienationes à rege noſtro Philippo fuerunt reuocatæ.ca.34.nu.35.pa.212.a
Sanctuarium Dei iure hæreditario nō poſsideatur.capit.20.num.113.pag.114.a
Scripra aliorum referre nihil addendo turpe eſt.capit.14.numero.18.pagina.79.b.
Scripturam priuatam abſq; teſtibus inter liberos eſſe validam.capi.23.nu.95.pag.151.b.
Sexu mutato nōn mutatur ratio exeluſiua ſexus.capit.3.numero.32.pagina.20.a.

Silentiarij qui vocentur.cap.26.num. 9.pag.160.a

Societas leonina eſt ſi lucra inuicem non connumerentur.cap.33.num. 18.pa.202.b.

Solennitates quando in iure præſumantur.capit.10.numero. 15.pagi. 61.a.

Specierum cognitionem præcedere debet generis cognitio.cap.2.num. 3.pag.5.a

Spiritualium filiorum ſucceſsionem vide capit.28.numero.1.& ſequent. pag.172.b

Spiritualis cognatio maior eſt, quàm carnalis. capit.28.numero.7.pagina.173.a.

Spirituales patres an quis prohibeatur accuſare.cap.28.numero.8.pagina.173.b.

Spiritualem patrem ſine venia quiſpiã in ius vocare non poteſt, & eum occidens lege Pompeia de parricidijs punitur.capit.28.numero.9.&.10. pag.173.b

Spurium extraneus non prohibetur inſtituere.cap.11.numero.31.pag. 71.b

Spurij ſigno quodam in ſcutis vtuntur ad cognoſcendum natalium defectum.c.15.nu.23.pa.83.a.

Spurius quis ſit, & vnde nomen ſit deductum.ca.19.numer.1.&.2.pagin. 94.a

Spurius quaſi ſine patre.ca.19.numer. 3.pa.94.a

Spurius dicitur quaſi de ſpuma riualiũ. c.19.nu.4.pa.94.a

Spurius eſt nomen generale, & in genere, & in ſpecie ſumitur.ca.19.nu. 5.pag.94.b.

Spurius pro vulgò concepto, & quandoque pro naturali accipitur.ca.19. num.6.&.8.pag.94.b.&.95.a

Spurius quando dicatur inceſtuoſus, ſacrilegus, vel nefarius.c.19.num.7. pag.94.b.

Spuriorum filiorum noua definitio.c. 19.nu.1.&.13.pa.94.a.&.95.b.

Spurius omnino eſt incapax paternæ hæreditatis, & eſt hæc regula cum 44.ampliati.c.20.numero.1.&.2.pa gin.99.a.

Spurius de foro Cantabriæ & Valentię etiam matri non ſuccedit.c.20.nu. 3.pag.99.b

Spurij geniti ſunt in Dei offenſam & matrimonij contemptum.c.20.nu. 5.pag.99.b

Spurius non ſolum humano, ſed etiam diuino iure à paterna ſucceſsione repellitur.ca.20.num.8.pag.100.a.

Spurius de iure canonico eſt incapax. c.20.num.11.pa.100.a

Spurius lege municipali non poteſt effici capax ſucceſsionis, quia eſſet cõtra bonos mores.ca.20.numer.12.& 13.pag.100.b

Spurius etiam per ſtatutum apponens pœnam non ſit capax.ca.20.nu.14. pag.100.b.

Spurij inſtitutio ipſo facto & iure eſt nulla.c.20.nu.15.pa.101.a

Spurio relictum proximioribus teſtatoris defertur.c.20.nu.19.pagi.101.b.

Spurius etiam alia prole non exiſtente non ſuccedit.cap.20.numero.20.pagin.101.b

Spurius nepos ex filio ſpurio, ſeu legitimo an auo ſuccedat.c.20.nu.21.& 22.pag.101.b

Spurius non eſt de familia, neq; de cognatione parentum.ca.20.numc.40. &.85.pa.105.b.110.b.

Spurius non cõtinetur in diſpoſitione parentelæ, vel conſanguinitatis.c. 20.nu.41.pa.105.b

Spurij quòad ius ſanguinis coniuncti dicuntur & conſanguinei.cap.20. nu.42.pag.105.b.

Spurius incapax eſt etiam ſucceſsionis patris conſanguineorum.capit.20. nume.

numero.43.pagina.106.a.
Spurius ſuccedit cognatis matris, & conſanguineis.cap.20.numero.44. pag.106.a.
Spurij inter ſe mutuò ſuccedunt.c.20. nu.45.pag.106.a.
Spurij poſſunt habere bona ab agnatis & conſanguineis. cap. 20. numero. 46.pag.106.a
Spurius reſpectu agnatorum cenſetur extraneus.cap. 20. numero. 47. pagina.106.a.
Spurius ex vulgari ſubſtitutione patris bona capere non poteſt, beneta men ex pupillari.ca.20.nume.48.& 50.pag.106.b.
Spurius ſubſtitutionis fideicommiſſariæ eſt incapax.cap.20.num. 52. pagin.107.a.
Spurio pater nec per ſe, nec per interpoſitam perſonam aliquid poteſt relinquere.cap.20.numero.53.&. 55. pag.107.a.b.
Spurius nec cauſa conditionis implendæ inſtituitur, vel ei aliquid relinquitur.capit.20.numero. 57. pagin. 107.b.
Spurius nec cauſa adoptionis, nec titulo donationis, vel venditionis patris bona capere poteſt.ca.20. num. 58. &.59.pa.108.a.
Spurio non prodeſt confeſsio paterna etiam iuramento confirmata.c. 20. nu.60.pag.108.a
Spurius bona quæ eius nomine pater emit habere non poteſt.cap.20.nu. 67.pag.109.a
Spurius ceſſante omni fraude titulo oneroſo, & non lucratiuo, à patre & ab alijs extraneis capere poteſt. ca. 20.nu.68.pa.109.a
Spurio pupillaris ſubſtitutio, vel exemplaris à patre fieri nequit, nam eſt neceſſaria patria poteſtas. c. 20. nu. 69.&.71.pag.109.a
Spurius vel naturalis non eſt in poteſtate patris, ideo non datur ei tutor teſtamentarius, ſecus in naturali dummodò iudicis decretum interueniat.ca.20.nume.70.&.72.&. 73. pa.109.a.b.
Spuriorum conſanguinei, vel affines ad eorum tutelam non admittuntur.c.20.nu.75.pag.109.b
Spurius factus in teſtamēto executor nihil commodi conſequitur ex officio.c.20.nu.76.pa 109.b.
Spurio pater executor teſtamentarius ad bona diuidenda nominatus, ea donare non poteſt ca.20.nume.77. pag.109.b.
Spurius immunitatibus & priuilegijs paternis non gaudet.ca.20. numer. 79.pag.110.a
Spurius à ferendo teſtimonio repellitur.ca.20.nu.80.pa.110.a
Spurium vnum teſtem habenti iuramentum in probationis defectum non defertur. ca.20.numero.80.pagin.110.a
Spurius eſt incapax gradus Doctoratus.c.20.nu.81.pa.110 b.
Spurius tanquàm perſona coniuncta in iudicio non eſt ſine mandato admittendus.capit.20.nume.84. pagi. 110.b.
Spurius arma & inſignia generis non poteſt ferre.cap.20.numero.88. pagin.111.a
Spurius non ſuccedit in feudo, regno, Ducatu, ſeu Maioricatu.cap.20.numero.87.&.88.&.numer. 115.pagi. 111.a.&.114.a.
Spurius ad ſucceſsionem emphyteuſis Eccleſiaſticæ non admittitur, nec ad ius patronatus.ca.20.numero.90.& 92.pag.111.b.
Spurij non conſequuntur emphyteuſim alicui datam pro ſe & filijs ſuis.c. 20.nu.91.pa.111.b.
Spurij, appellatione filiorum in diſpoſitione legali non admittuntur. ca. 20.nu-

20.numero.93.pagina.112.a.
Spurij ad honores & dignitates non admittuntur.cap.20.numero.97.pag.112.a.
Spurius non eſt legitimus teſtis, & eſt infamis infamia facti & degener.c.20.nu.99.&.100.pa.112.b.
Spurium qui vocat aliquem teneturin iuriarum actione.c.15.nu.17.p.82.b &.c.20.nu.102.pa.112.b
Spurij non merentur filij nuncupari.c.20.nu.105.pa.113.a
Spurius non ſuccedit in ius accuſandi mortem patris, nec in eius dignitates, & eccleſiaſtica beneficia.ca.20.nu.108.&.109.pa.113.a.b
Spurij filij nepotes ad dignitates & beneficia eccleſiaſtica aui non admittuntur.c.20.nu.112.pag.113.b.
Spurius non admittitur ad tetractum.c.20.nu.103.pa.112.b.
Spurij tutores dari non poſſunt,nec ad legitimam conſanguineorum tutelam admitti.ca.20.nu.118.&.119.pag.114.b.
Spurius ad ius ſepeliendi in parentum ſepultura non admittitur.c.20.nu.120.pa.114.b.
Spurius ſubſtitutum non excludit,nec paterna bona præſcribit. Angelus tamen aliter opinatur.c.20.nu.122.123.&.129.pa.114.b.&.115.a.b.
Spurijs etiam de facto inſtitutis legisſi.C.de edi.di. Adria.remedium non competit.c.20.numero.131.pagin.116.a.
Spurius in ius comptomittendi non ſuccedit niſi inter coniunctos maternos.ca.20.numero.132.&.134.pag.116.a.
Spurio patet non ſuccedit, nec inter eos eſt ius agnationis, nec cognationis.cap.20.numero.135.&.136.pa.116.a.b
Spurius in foro conſcientiæ nō poteſt bona paterna poſsidere.c.20.num.139.pagina.116.b
Spurius etiam prole legitima non exiſtente, incapax eſt paternæ ſucceſſionis,contra doctiſsimum fratrem Dominicum à Soto.ca.20.nu.145.pag.117.b.
Spurius ante ſententiam bona paterna reſtituere tenetur.c.20.nu.147.pag.118.a
Spurio an reſtituenda ſint bona quādo teſtatori tacita, vel expreſſa ab hærede reſtituendi datur fides.ca.20.nu.152.&.154.pa.118.b.&.119.a
Spurij filij qualiter matribus ſuccedant c.26.n.12.&.18.&.33.&.76.pa.160.a &.161.a.&.162.b.&.167.b.
Spurij reſpectu matris inuicem ſunt cognati.c.26.nu.3.pa.159.b.
Spurij dummodo ex damnato & puni bili coitu non ſint geniti ex teſtamento & abinteſtato matri ſuccedunt.capit.26.numero.40.pagina.163.b
Spurij ad ſucceſsionem cognatorum abinteſtato vocantur.c.26.nu.46.pa.164.a
Spurius an ſubſtitutum excludat.cap.26.nu.52.pa.164.b
Spurij reſpectu matris dicũtur de eius genere & cognatione.capit.26.numero.56.&.68.pagina.165.a.&167.a.
Spurij bona materna in fraudem alienata reuocare poſſunt.c.26.nume.62.pa.166.a
Spurij inſtituendi ſunt à matre.ca.26.nu.63.pa.166.a
Spurijs legitima materna ſine grauamine, & conditione debetur.c.26.nu.64.pa.166.a.b.
Spurijs legitimæ debētur nullo etiam ab eis facto inuentario.c.26.nu.65.pag.166.b.
Spurius ad ius retractus materni admittitur.cap.26.numero.67.pagin.166.b.

Spurius in ſucceſſione materna aſcendentes & cognatos excludit, & marito & fiſco præfertur.c.26.nu.69.& 74.pag.167.a.b

Spurius ex coniugato & ſoluta matri ſuccedit.capit.26.numero.75.pagina.167.b.

Spurius in ius accuſandi parẽtum mortem ſuccedit.capit.26. numero.77. pag.167.b.

Spurij vterini inuicem inter ſe abinteſtato ſuccedunt.ca. 26. numero.79. pagin.168.a

Spurij inſtitutio ſub conditione, ſi legitimetur,valet.ca.23.numero. 53.pagin.145.b.

Spurius legitimatur etiam poſt mortem parentum.ca.23. numero. 55. pag.146.a

Spurijs propter benemerita vltra alimenta aliquid à patre relinqui poteſt.c.15.nu.1.pa.157.a.

Spurios inſtituendi, plures notandæ formæ & cautelæ.ca.24. numero.7. pag.156.b.

Statutum pro parte odioſum, & pro parte fauorabile, potius cenſetur fauorabile.ca. 3. numero.24. pagina. 18.a.

Statutum excludens fœminas extantibus maſculis intelligitur, ſi maſculi ſunt capaces.ca. 11. numero 29. pag.71.b

Statuta municipalia iuſta ſeruãda ſunt etiam in foro Animæ.ca. 20. nume. 142.pag.117.a

Statutum excludens fœminas ſtantibus maſculis, legitimatum non excludit.capit.23.numero.90.pagina. 150.b.

Statutum diſponens in ſucceſſione aſcendentium intelligitur etiam æqualiter diſponere in ſucceſsione deſcendentium.ca.31.numero.2.& 3.pag.189.b

Subſtitutione vulgari ſucceditur teſtatori & pupillari, pupillo tantùm.capit.20.num.49.&.51. pagina. 106. b. &.107.a.

Succeſsiones omnes ſunt de iure poſitiuo.capit. 34. numero. 43. pagina. 213.b.

Succeſſionum gradus tres præcipuè ſunt.c.1.nu.4.p.1.b

Succeſsio ex teſtamento quandiu locum habet ceſſat abinteſtato.ca.1. nu.5 pa.1.b.

Succeſſione deſcendentium non attẽditur graduum proximitas, ſed repræſentatio.c.5.numero.20. pagin. 30.b.

Succeſſiones omnes an ſint de iure ciuili.c.7.nu.6.pa.39.a

Succeſsio viuentis nulla eſt, nec hæreditas.c.7.nu.13.pa.40.a

Succeſsio aſcendentium & deſcendentium æquiparatur.ca.20.num. 137. pag 116.b.

Succeſsio quando in capite non habet principium vlterius progredi non poteſt.capite.26.numero.48.pagin. 164.b.

Succeſsionis tot ſunt partes, quot ſunt perſonæ ſuccedentes.ca. 32. nu. 19. pag 198.a

Suitatis potentia quarta tranſmittitur c.17.nu.17.pa.90.b

Suitas & patria poteſtas operantur ius ſucceſsionis.ca.23.numero. 48. pagin.145.a.

Suitatis effectus.capit.31.numero.41. pag.195.a.

T.

Tellius Fernandez meritò reprehenditur.cap.26. numero.35. pag.163.a.

Tẽpore permiſſo aliquid fieri, vel prohibito, dummodo effectus in permiſſum conferatur paria ſunt.c. 24. nu.6.pa.156.a

Te-

Teſtator in dubio videtur diſponere id quod vult lex.ca.6.numer.8.pag. 36.a.&.capit.32.numero.13.pagin. 197.a.
Teſtator præſumitur cogitare quod lex diſponit.c.6.nu.9.pa.36.a
Teſtator quando videtur dare facultatem legatam rem apprehendendi propria auctoritate.ca.8.numer.21. pag.51.b.
Teſtator in dubio præſumitur diſponere ſecundum quod ius diſponit.ca. 26.nu.54.&.55.pa.195.a.
Teſtator maiorem dilectionem adproximos, quàm extraneos cenſetur habere.c.32.nu.16.pa.197.b.
Teſtes deponentes de vſu & conſuetudine fori rationem reddere tenentur.c.18.nu.6.pa.93.a.
Toto excluſo, & quælibet eius pars.ca. 3.nu.37.pa.21.a.
Tranſuerſales ab inteſtato ſuccedẽtes quintum pro anima diſtribuere tenentur.c.3.nu.7.pa.16.a
Tranſuerſalis admittitur ad hæreditatem, qui proximior eſt in gradu.ca. 5.nu.21.pa. 30.b.& de tranſuerſalibus plenè ſupra in verbo conſanguineus.
Tutela ſequitur naturam ſucceſsionis. c.26.nu.82.pa.168.b

V.

Vacantia bona ſunt iura regalia.c. 34.nu.6.pa.208.a.
Vacantia bona occupandi optima practica.c.34.nu.15.pa.209.a.
Ventri alimenta ſunt præſtanda.c.33. nu.56.pa.206.b.
Verba dubia potiùs ad teſtatorẽ, quam ad hæredem ſunt referenda. ca. 32. nu.15.pa.197.b
Verba ambigua benignius ſunt intelligenda.c.2.nu.26.pa.12.a
Verba aliquem operari debent effectum.cap.27.num.4.pag.169.b.
Verba ciuiliter & non naturaliter ſunt intelligenda.c.11.nu.22.pa.70.b.
Verba in teſtamentis propriè, & non fictè ſunt intelligenda.ca. 30. num. 23.pa.185.b.
Verba narratiua non probant.c. 3. nu. 39.pa.21.a.
Verba præſentis temporis ſignificant ipſo iure.c.20.nu.16.pa.101.a
Verbum, licet, abſolutum voluntatem denotat.c.11.nu.10.pa.69.a
Verbum, irritum, quid operetur. c. 20. nu.17.pa.101.a
Verbum, poteſt, affirmatiuè non inducit neceſsitatem.c.11.nu.37.pa.72.a
Verbum, reddendi, dandi etiã ſignificationem continet.ca.30.num.11. pag.184.a.
Verbum, videtur, fictionem ſignificat. c.30.nu.20.pa.185.b.
Verbum, volo, non præciſam neceſſitatem, ſed liberam voluntatem ſignificat.c.11.nu.9.pa.68.b
Victus victori ad expenſas condemnãdus.c.7.nu.45.pa.45.a.
Viuens ne det ſua bona.ca.7. num. 15. pag.40.a
Vniuerſalia facile nos ducunt ad particularium cognitionem.ca.2.nu.1. pag.5.a.
Vnus in Republica erit Rex, & vnus princeps.c.5.nu.23.pa.31.b.
Voluntas defuncti etiam præſumpta, ſequenda eſt.c.3.nu.7.pa.16.a
Vxor indotata à ſuo marito ſolet contemni.c.5.nu.8.pa.28.b
Vxor indotata non tanquam vxor, ſed tanquam ſoror alenda eſt.c. 5. nu.9. pag.28.b.
Vxor & maritus ſibi inuicem ab inteſtato ſuccedunt, excluſo fiſco. c.33. nu.1.pag.200.a
Vxor ſoluto matrimonio viginti duo commoda ex mariti bonis conſequi poteſt.cap.33.numer.4.& ſequ. pag.

pag 200.b.cum ſequentibus.
Vxor quem libet hæredem in ſolidum pro dote conuenire poteſt.c.33.nu. 9.&c.10.pa.201.b
Vxor propria ſua auctoritate dotem capit.c.33.nu.12.pa.201.b.
Vxor conſequitur medietatem lucrorum, quæ conſtaute matrimonio fuerunt adquiſita.cap.33.nume.16. pag.202.a.b.
Vxor an intereſſe rerum dotalium propter moram in ſoluendo dotem poſſit petere,& an vſuras.& quid in marito.cap.33.numer.27.28.&c.29.pagin.203.b
Vxor fructus rerum dotalium à die ſoluti matrimonij perceptos cōſequitur,& ſecundum forum Valentinū dotis augmentum,vulgò creix.cap. 33.nu.32.&c.33.pa.204.a.
Vxor conſequitur arras datas ſeu promiſſas.c.33.nu.34.pa.204.b
Vxor anulos lucratur,& iocalia, & donationes propter nuptias.c.33.nu. 38.39.40.&c.41.pag.204.b.&c.205.a.
Vxor bona paraphernalia lucratur.ca. 33.nu.43.pa.205.a.
Vxor bona aduentitia, & ſponſalitiam largitatem an acquirat.c.33.nu.44. &c.45.pa.205.a.b.
Vxor lucratur veſtes quotidianas & lugubres,& lectum quotidianum.c. 33.nu.46.47.48.&c.49.pagina.205.b. &c.206.a.
Vxor eſt alenda ab hæredibus viri intra annum luctus.c.33.nu.50.&c.51. pag.206.a.
Vxor lucratur omnes donationes à marito factas,& legata ab eo relicta.ca. 33.nu.52.&c.53.pa.206.a.
Vxor marito ſuccedit iuxta Authen. præterea.C.vnde vir & vxor.ca.33. num.54.pa.206.b.
Vxorem indotatam maritus domo expellere poteſt,& eam ſine dote accipere maximum eſt dedecus.c.5.nu. 10.&c.11.pa.28.b.
Vxores plures habere alicui nunquam licuit,nec vni vxori plures viros.ca. 10.nu.25.&c.26.pa.62.a.b
Vxori ſua dos integra eſt reſtituenda. c.33.nu.5.pa.200.b
Vxori expenſæ ad conſequendam dotem,& cuilibet priuato ſuper re cōmuni litiganti,& pauperi aduerſus diuitem ſunt adminiſtrandæ.c.33. nu.13.14.15.pag.202.a.
Vxoris efficiuntur prædia ex dotali pecunia empta.c.33.numer.55.pagin. 206.b.

FINIS.

INDEX TRACTATVS DE HAERETICIS ORDINE alphabetico diſtributus.

A.1.Columnam. b.2. notat.

A.

ABbatis Ioachim errores.num.61.pag.8.a

Abiuratio de vehementi quæ ſit, & de eius materia.nume.304.pag.109.a.

Abſolutus etiam diffinitiuè, ſuperueniente probatione, iterum accuſatur & condemnatur. num. 384. pagin.122.a.

Alfonſi de Caſtro notabilis diſtinctio ad cognoſcendum animum circa facta.numero.317.cum ſequent. pag. 31.a.

Amor & odium ſeparant homines à rectitudine. numero. 233. pagina. 97.b.

Andreas Sanctus Inquiſitor Pincianus meritò laudatur.numer.105.pagin. 12.a.

Animæ operationes velociores ſunt quàm corporeæ actiones num. 261. pag.26.a.

Animum prauum non habuiſſe,probatur per teſtes minus idoneos, & deponentes de credulitate. num.148. pag.16.a.

Animus talis præſumitur, qualia ſunt facta.num.289.cum ſequent. pagin. 28.a.

Animus & voluntas per indicia probãtur.num.331.cum ſequent. pagin. 32.b.

Apoſtaſia quotuplex ſit.nu.488. cum ſeque.pag.48.a.

Apoſtata eſt qui in totum à fide catholica recedit. num.486.pag.47.b.

Argumentum de ſpecie ad genus quãdo procedat.num.464. cum ſequen. pagina.45.b.

Aſſectionum breuis epilogus. numero.396.cum ſequ.pag.123.a.

Author ſcripſit. 215. ſpecialia in fauorem fidei. numero. 41. & numero. 450.pagi.6.a.&.129.b.& Epitomen omnium ſucceſsionum. nume.460. pag.45.a.

B.

BArtoli doctrinæ in.l.reſpiciendum §.delinquunt. ff. de pœnis. notanda declaratio.numero.139.cum ſequent.pag.15.b.

Bartoli dicti in.l.Aurelius.§.idem quæ ſijt.ff.delibe. legat.ſingulares declarationes.numer. 158.cum ſequent. pag.17.a.& ſeq.

Blaſphemandi conſuetudo pœnam auget.numero.177.pagina.90.a

Blaſphemia hæreticalis quæ dicatur. numer.170.cum ſequent.pag.89.a.

Blaſphemia hæreticalis etiam ſub conditione prolata punitur.nume.173. pag.89.b.

Blaſphemi & ſortilegi quando ab Inquiſitoribus puniuntur. num.167. pag.88.b

Bona hæreticorum quo tempore præſcribantur.num.494. cum ſequent. pag.48.b.

Bona hæreticorum ipſo iure confiſcantur, nu. 261. pag. 94. a
Bonum procedit ex integra cauſa, malum ex defectu vnius. numero. 247. pag. 99. b

C.

CAptura ſola pro hæreſi vehementer infamat. nu. 16. pag. 68. b
Captura reorum qualiter fiat. nu. 1. cũ ſeq. pag. 67. a.
Capere reum in fraganti delicto etiam ex interuallo licet. num. 6. cum ſeq. pag. 68. a
Cypriani falſa opinio circa baptiſmum nu. 51. pag. 7. a.
Concilium generale de ſchiſmate iudicat. nu. 518. pag. 51. b.
Confeſsio debet eſſe integra, & non diminuta, vt ſit fructuoſa. nume. 237. pag. 98. b
Confeſsio conditionalis an confitenti præiudicet. num. 158. cum ſequen. pag. 17. a
Confeſsio pretextu erroris quando poterit reuocari. nu. 621. pag. 65. b. nu. 255. cum ſeq. pag. 100. b
Confiſcatio bonorum hæretici. num. 118. pag. 13. a
Confitens factum hereticum, & prauã intentionem abnegans, Curiæ ſeculari eſt tradendus. nume. 311. pagin. 30. a.
Confitens errores hæreticos, & credulitatem, reconciliandus eſt cum carcere perpetuo, ac bonorum confiſcatione. numer. 188. cum ſequent. pag. 92. a
Confitens in limine iudicij maiori miſericordia dignus eſt, quàm poſt accuſationem, vel teſtium publicationem. nu. 197. pag. 93. b.
Confitens verba, vel facta hæretica, prauamque intentionem abnegans qualiter eſt puniendus. numer. 204 cum ſequent. pagina. 94. b. & ſequent.
Conſcientiæ plures notandæ diffinitiones. nu. 215. pa. 22. b
Conſuetudo in pœnis imponendis eſt ſeruanda. nu. 548. pag. 55. b.
Conſultores eliguntur à præſide nu. 434. pag. 43. a
Conſultorum ſuffragium an ſit deciſiuum, vel conſultiuum. nu. 409. cum ſeq. pag. 40. b.
Contrariorum contrarij ſunt effectus. nu. 94. pag. 11. b.
Cor eſt imperator linguæ, & habet eam vt dominus mancipium ſub ſua iuriſdictione. numero. 607. pagi. 64. a.

D.

DEfenſiones hæreticorum per teſtes minus idoneos non poſſe fieri. nu. 377. pag. 120. b.
Delictum non præſumitur, neq; dolus. nu. 198. cum ſeq. pag. 20. a.
Dogmatiſta Curiæ ſeculari eſt tradendus. nu. 339. cum ſeq. pag. 115. b.
Dolus ſemper præſumitur in delictis. nu. 328. cum ſeq. pag. 32. b.

E.

ECcleſia non poteſt errare. numer. 40. pag. 6. a.
Eccleſia non iudicat de occultis. num. 231. pag. 24. a
Errare potero, ſed hæreticus non ero. nu. 47. pag. 6. b
Erronea propoſitio quid ſit. num. 477. cum ſeq. pag. 47. a.
Error eſt falſa pro vera Aſſertio. num. 467. pagina. 45. b
Error omnis non eſt hæreſis, ſed è contra. numer. 470. pagin. 46. a.
Excommunicatio cohæret hæreſi, ſicut

cut lepra leproſo, & vmbra homini. num.249.pag.25.a

F.

Factum per ſe damnatum oſtendit prauam facientis intentionem. num.309.cum ſeq.pag.30.a.
Fides vna eſt,& vnum baptiſma. num. 5.pag.2.a.
Fides catholica eſt lumẽ animæ, oſtiũ vitæ,& fundamentum ſalutis æternæ.num.453.cum ſeq.pag.44.b.
Filios hæreticorum natos ante delictũ ſub prohibitionibus canonicis comprehendi.nume.354.cum ſeq. pag. 118.a.
Filios & nepotes relapſorum, etiam ſi verè pœnitẽtes ſint,ſub prohibitionibus iuris comprehendi.num. 337 cum ſeq.pag.115.a.
Fugiens à carceribus neque pro conuicto,neque pro confeſſo hæretico eſt cenſendus.numer. 185.cum ſequent.pag.91.b.

H.

HÆreſis oritur ex ſuperbia.num. 367. cum ſeq. pag.119.b.
Hæreſis & infidelitas differunt. num. 460.pag.45.a.
Hæreſis & error differunt.nume.466. cum ſeq.pag.45.b.
Hæreſis opponitur fidei. num.459.pagin.45.a.
Hæreſis quocunque doloſo homicidio grauior eſt.nu.575.pag.59.b.
Hæreſis non requirit aliquid ab extra, ſed ſola mentis cogitatione perficitur.num.238.cum ſeq.pag.23.b.
Hæreſis habet principium & complementum, principium in errore, cõplementum in voluntate, vel pertinacia.num.38.pag.6.a.
Hæreticus eſt qui aſſerit ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum. num.7.pag.2.a.
Hęreticum an conſtituat verbum,vel factum hæreticum,vel intentio.nume.33.cum ſeq.pag.5.a.
Hæretica propoſitio quid ſit. numer. 474.cum ſeq.pag.46. b.
Hæreticorum mos eſt verba dubia & ambigua ad explorandos catholicorum animos proferre.numero.207. pag.21.a.
Hæretici quibus nominibus nuncupentur.num.576.pag.59.b.
Hæretici deteriores ſunt bonæ vitæ, & opinionis, quàm malæ.nu.351. pag.34.b.
Hæreticus negatiuus eſt in via Caim, & in contradictione Core.num.72. pag.10.a.
Hæreticus non eſt qui abnegat fidem per metum.num.108. &. 122. pagi. 12.b.&.13.a.
Hæreticus occultus an ſit excommunicatus.num.240. & ſeq. pag. 24.a.
Hæreticus negatiuus, vel diminutus in parte ſubſtantiali, Curiæ ſeculari eſt tradendus.num. 592. pag. 61.b. & num. 213. cum ſeq.& num. 235. cum ſeq.pag.95.b.&.98.a.& num. 240.cum ſeq.pag.98.b.
Hæreticus de præſenti non præſumitur retrò fuiſſe hæreticus. numero. 64.pag.72.b.
Hæreticorum communionem omnino eſſe euitandam. numero.66. pagin.73.a.
Hæretici pœnitentes quouſque recipiendi ſunt.num.191.cum ſequen. pag.92.b.
Hæreticus occultus,qui ſponte cõfitetur,qualiter puniendus ſit. nu.272. cum pluribus ſeq.pag.103.b.
Hæreticum occidere an propria autoritate liceat. num. 10.cum ſequen. pag.68.a.
Hæreticus emendatus an ſit denun-

tiandus.num.54.cum ſeq.pag.72.a.
Hæreticus occultus eſt excommunicatus.num.319.pag.111.b.
Hæreticos morientes à quolibet ſacerdote poſſe abſolui.nu.320.pa.112.a
Hæretici abſolui virtute generalis iubilei non poſſunt.num.321.pagin. 312.a.
Homo ex anima & corpore conſiſtit. num.277.pag.27.a.

I.

IAcobus Septimancas Epiſcopus meritiſsimus,ſibi eſt contrarius.nu. 243.pag.99.a.iterum num. 601.pagin.63.a.
Ignorantiæ,vel ruſticitati quando ſubueniendum eſt.num.269.cum ſeq. pag.103.a.
Infideles poſſunt per iudices ſeculares puniri.num.564.pag.58.a.
Innocentij ſingulare dictum ad defendendos ruſticos erràtes in fide.nu. 64.pag.8.b.
Inquiſitores ſint nimis ſolliciti in defenſionibus reorum.nu.67.pa.9.a.
Inquiſitores errantes cum cõſilio Cõſultorum, an ſint puniendi. numer. 424.cum ſeq.pag.41.b.
Inquiſitores in arduis conſulant ſupremum generalis Inquiſitionis Senatum.num.435.pag.43.a.
Inquiſitorum iuriſdictio quãdo ſit cumulatiua,& quando priuatiua. nu. 442.pag.43.b
Inquiſitores in alijs cauſis citra fidem habent iuriſdictionem priuatiuam. num.444.pag.44.a.
Inquiſitores cognoſcunt de ſacerdotibus,& monachis, qui de facto vxores ducunt. num.550.cum ſequẽt. pag.55.b.
Inquiſitores in quibus caſibus de infidelibus non baptizatis cognoſcunt num.552.cum ſeq.pag.56.a.
Inquiſitores ſint proni in crimine hæreſis ad torturã nu.296.pag.107.b.
Inquiſitores pœnas ipſo iure ſtatutas non poſſunt mutare. nu. 380. cum ſequent.pag.121.a.
Intellectus ſingularis ad.l.2. C. de hæret.num.150.pag.85.a.
Intellectus ad.ca. 1. de hæret. numer. 275.pag.27.a.
Intellectus ad.cap.contra Chriſtianos de hæret.in.6.num.122.pag. 13.b.
Intellectus ad.§.ſanè. capit.accuſatus. de hæret.in. 6.num.163.pag.87.b.
Intellectus ad.cap. inter hæreſim. 24. quæſt.3.num.527.pag.52.b.
Inuitus ad fidem quis non eſt trahendus.num.463.pag.45.b.
Ioannis ab Auſtria inſignis victoria. nu.236.pa.98.a.
Iudaizare quid ſit.nu.304.pag.29.a.
Iudæi expulſi ab Hiſpania.nume.566. pag.58.b.
Iudæorum feſta,ritus, & cæremoniæ. nu.15.cum ſeq.pag.3.a.
Iudæi qua ratione in aliquibus inter Chriſtianos permittuntur, & non Sarraceni.nu.568.pag.58.b.
Iuramento probantur ea,quæ in animo conſiſtunt.nu. 212. cum ſeque. pa.21.a.
Iulius Clarus meritò reprehenditur. num.112.pag.13.a.iterum.nu.71. pag.10.a.& in num.127.pag.15.a.
Iuris ciuilis obiectum.num. 389. cum ſeque.pag.39.a.

L.

LEuiter tortus pœna extraordinaria eſt puniendus.num.506.pa. 109.b.& vide in verbo tortura.
Lingua eſt nuncius & organum intellectus,& eius tuba& præco.numer. 608.pag.64.a.
Liguæ lubricitas ad pœnam facilè trahenda non eſt.nu.66.pag.9.a.

Legum

Legum præſumptiones ſunt liquidiſſimæ probationes. numero. 323. pagin. 31.b.
Lex exprimens aliquos caſus ratione frequentioris vſus, nõ excludit alios ſimile. non expreſſos. numero. 126. pag. 14.a.
Lex habens plures ſenſus nonpoteſt allegari ad decisionem cauſarum. nu. 204 pag. 20.b.

M.

MAritum vxoris hæreticæ, dotis cõmoditate priuari. nu. 323. pag. 112.b.
Maritus non eſt compellendus cum vxore hæretica cohabitare. nu. 325. pag. 112.b.
Maritus vxorem hæreticam non tenetur alere. nu. 325. pa. 112.b.
Mens potius quàm facta, ſeu verba conſideranda eſt. nu. 98. & nu. 135. pag. 11.b. & 14.b.
Mens eſt radix verborum, & eius ſubſtantia prima. nu. 607. pag. 64.a.
Minor viginti quinque annis, nõ eſt idoneus teſtis in criminalibus. nu. 90. pag. 75.b.
Minores ætate plenè confitentes eſſe reconciliandos. nume. 318. pagin. 111.a

N.

NEgatiuus hæreticus, vide ſupra, verbo, hæreticus.
Negans facta, ſeu verba hæretica, de quibus plene eſt conuictus, Curiæ ſeculari eſt tradendus. nu. 213. pag. 95.b.
Nuptias ſecundas contrahere, primis exiſtentibus, eſt delictum mixti fori. numero. 540. cum ſeq. pag. 54.a

O.

OBliuio præſumitur in facto antiquo. nu. 86. pa. 11.a
Occidens ſeipſum, an ſit tanquam impœnitens relaxandus. nu. 183. cum ſeq. pag. 91.a
Omne quod ſe habet per additionem ad aliud, potentius & efficacius eſt illo. nu. 528. pag. 52.b
Opinio Albertini confutatur. nu. 146. pag. 84.a.b
Opinio meritiſsimi Epiſcopi Pacenſis confutatur. nu. 145. pag. 84.a
Ordo procedendi in ſacroſancto Inquiſitionis foro. numero. 396. cum ſeq. pag. 123.a

P.

PAulus Petrum reprehendit. nu. 54. pag. 7.b.
Pœna extraordinaria reus eſt plectendus pro hæreſi non plenè probata. nu. 304 pag. 109.a.
Pœna extraordinaria eſt puniendus pro propoſitionibus temeratijs, vel ſcandaloſis, vel ſimilibus. nu. 310. cũ ſeq. pag. 110.a.
Pœna arbitraria condemnatus ſuperueniente legitima probatione, ordinaria pœna punitur. num. 386. cum ſeq. pag. 122.a.
Pertinax viuus comburendus eſt. nu. 357. cum ſeq. pag. 118.b.
Pertinax dicitur quaſi per omnia tenax. nu. 358. pa. 118.b.
Pertinacia cognoſcitur viginti modis. nu. 362. pag. 119.a
Pœnitentia vera veniam meretur, & ſimulata Deum irritat. numero. 196. pag. 119.a.
Petri Lombardi opinio erronea. num. 56. pag. 7.b
Præſcriptio in bonis hęreticorum quomodo procedat. numero. 493. cum

ſequent pagina.48.b.
Præſumptiones ſunt fortiores quæ veriſimiliores.num.337.pag.33.b.
Præſumptiones legum ſunt liquidiſſimæ probationes.numero.323. pagin.31.b
Præſumptio vna tollitur per aliam, & vna coniectura per aliam, & vnum indicium per aliud,& vna probatio per aliam fortiorem.numer.332.& ſeq.pa.33.a
Præſumptio, vel indicium probādum eſt per duos teſtes.nu.336. cum ſeq. pag.33.b.
Præſumptio eſt animę applicatio adverisimile.nu.338.pa.33.b
Priuilegium Regium,& indultum Apoſtolicum in fauorem Sarracenorum regni Valentiæ optimè declaratur. nu.348.cum ſeq.pag.117.a
Priuilegia Inquiſitorum.nu.409. cum ſeq.pag.125.a.& ſequent.
Probatio quæ procedit ex fallibili,non eſt efficax & neceſſaria.nu.361.cum ſeq.pag.35.b.
Probationes vberiores ſunt neceſſarię in crimine hæreſis,quàm in alijs criminibus.nu.135.pag.82.b
Probationum & indiciorum materia eſt arbitraria.nu.291. cum ſequent. pag.107.a
Probationes in ſua ſpecie imperfectæ in criminalibus ad plenam probationem non coniunguntur.nu.147. pa.84.b.cum ſeq.
Probatio in genere nullo modo inuenitur.nu.144.pag.84.a.
Proteſtatio autoris.nu.3.pag.1.b.
Proteſtatio in cauſis fidei quid operetur.nu.62.pag.8.b.

Q.

QValitas factorum demonſtrat intentionem animorum.nu.204.pagin.27.b.
Qualificatorum aſſertionibus omnimoda fides eſt adhibenda.nu.384. cum ſeq pag.38.a

R.

REconciliationis materia, & diffinitio.numero.115. cum ſequ. pagina.13.a. & numero.188.cum ſeq.pa.92.a.
Reconciliatus tenetur peccata ſua ſacramentaliter confiteri.nume.317. pag.111.a.
Relapſus quis dicatur.nu.333.cū ſequ. pag.114.a.
Relapſus ſiue negatiuus,ſiue confeſſus ſtante legitima probatione, Curiæ ſeculari eſt trādendus.nu.326. cum ſeq.pag.113.a.
Reuocans ſtatim hęreſim, an ſit puniēdus.nu.252.pag.100.a
Reuocans confeſſionem iudicialem, tanquam negatiuus eſt relaxandus nu.255.cum ſeq.pag.100.b.
Rotæ deciſionis.875.ſingulares declarationes.nu.69.cum ſeq.pag.9.b. & nu.278.cum ſeq.pag.105.a.

S.

SArracenorum ritus & cæremoniæ. nu.10.cum.ſeq.pag.2.b.
Schiſma quid ſit,& de eius materia.nu. 498.cum ſeq.pag.49.b.
Schiſmata varia in Eccleſia.nu. 509. & ſeq.pag.51.a.
Secta quid ſit.nu.479.pa.47.a
Sequeſtrationem bonorum pro hæreſi vera & formata tantùm fieri.nu. 45.pag.71.a.

T.

TEſtes quando de credulitate teſtificari poſſunt.nu.581.cum ſeq. pag.60.b.
Teſtes per ſenſum corporeum teſtificari

cari tenentur, niſi in crimine hęreſis nu 582.pa.60 b
Teſtes ſingulares etiam in crimine hæreſis non probant.nu.600.&.120. pagin.62.b.80.a
Teſtium ſingularitas quotuplex ſit nu. 123.pag.80.b
Teſtes mille ſingulares minus probāt, quàm vnus.nu.121.pa.80.a
Teſtes ſingulares in dubio non præſumuntur.nu.124.pag.80 b.
Teſtes an dicantur ſingulares deponētes per verba diuerſa.num.129.cum ſeq.pag.81.a
Teſtes ſingulares etiam cum fama, plenè non probant.numero.136. pagina.82.b.
Teſtes ſingulares dicuntur qui de vario loco & tempore teſtificantur. nu.145.pag.84.a.
Teſtes duo omni exceptione maiores plenè probant quem eſſe hæreticū. nu.85.cum ſequen.&.num.92.pagi. 74.b.&.76.a
Teſtes quot ſint neceſſarij in crimine hæreſis.nu.22.&.ſeq.pag.69.a
Teſtes pręſumuntur maiores omni exceptione.nu.91.pa.75.b.
Teſtis non reproductus, neq; ratificatus, non probat.num.107.pa.78.a
Teſtes, licet reus pro ratificatis habere affirmet, ſemper tamen in criminalibus ratificandi ſunt.numero. 111. pag.78.b
Teſtes plures minus idonei an in crimine hæreſis plenè probent.nu.115. cum ſeq.pa.79.a.
Teſtis falſus talionis pœna eſt plectendus.nu.156.cum ſeq.pag.86.a
Teſtis dicto primo, an ſecundo in cauſa hæreſis ſtandum ſit.nu.162.cum ſeq.pag.87.a
Teſtes qualiter ſunt examinandi.nu. 36.cum ſequent.pag.70.b.
Tortura vtendum eſt quando delictū non eſt plenè probatum.nu.247.cū ſeq.& nu.280.pag.99.b.&.105.b.
Tortura in caput alienum quando vtēdum ſit.nu.315.cum ſeq.pag.110.b.
Tortura eſt remedium ſubſidiarium. nu.281.cum ſeq.pag.105.b.
Torturam non eſſe adhibendam propter ſolum dictum ſocij eiuſdem criminis.nu.289.pag.106.b.
Tortura res fragilis & periculoſa eſt, & veritatem plerumq; fallit.num.295. cum ſeq.pag.107.b
Tortura quando repeti poſſit.nu.298. pag.108.a
Tortus ſi iterum eſt torquendus, loco torturæ pœna extraordinaria poterit puniri.nu.302.pag.108.b.

V.

Verba dubia in meliorem partem ſunt exponenda.nu.200. cum ſeq.pag.20.a.&.num. 366. cum ſeq. pag.36.a.& nu.164.pag.88.a.
Verba iuxta communem vſum ſunt intelligenda.nu.380.pag.37.b
Verba iuxta qualitatem, & conditionem proferentis ſunt intelligenda. nu.378.&.383.pag.37.b.cum ſeq.
Voces ſunt notæ earum quæ in anima ſunt paſſionum.nu.608.pag.64.a
Voluntas ineſt in actu nullo.nu. 539. pag.54.a
Vulnera abſcindenda ſunt, quæ medicamenta non recipiunt.nume.222. pag.96.b.

FINIS.

174 =

REST. LIBRO ANTICO
Cav. Giovanni D' Giacomo
Tel. 71850 - PESCARA
1975